

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlročně 3-50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Panům knihkupcům slouží oně 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumům, klerikům a studentům slouží se deset procent a oběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-11. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy a pro hlav. list, zpřávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, gym. professoru na Smíchově: pro učít přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Fr. Zundálek, katecheta v Praze-Bubnech.

Průvrženci volné školy — ve sporu. — K sexuální paedagogice. — Kreslení při vyučování náboženství. — Feuilleton: Pyranida Kristovy. — Smés. — Literatura.

„V zájmu náboženství.“

»Umiráme nevědomosti ve věcech náboženských!«
Msgr. Gibier, biskup soissonsský.

Kulturní debatta v našem parlamentě, kterou vyvolal prof. Masaryk svým pilným návrhem »na ochranu svobody universitní«, a ve které katoličtí poslanci Dr. Krek, Drexel, Horský a j. povstali na obranu osvětového působení katolické církve, byla významným intermezzem v jednání našeho »lidového« parlamentu. Ukázala, kam nepřátelé naší víry míří na odstavku církve a státu, na volnou školu, reformu manželství a j.

Zkrátka na vyloučení církve katolické z dosavadního jejího působitě, na její ochromení v principiální její činnosti ve škole, v rodině, u veřejnosti. Církev má býti zbavena všech svých posic, jež dlouhým processem středověku získala aneb sama zbudovala, a má živořiti jen ve svých chrámech. Aby potom i tyto byly prázdný, o to se již socialní demokrati, národní sociálové, volní myslitelé, realisté se svými vůdci: Masarykem a Drtinou, a jiné pokrokové strany svorně chtějí přičiňovati.

Je zajímavo, že prof. Masaryk volá po vyloučení náboženství ze škol pod heslem »V zájmu náboženství!« Chce tím asi říci, že bude to jen k prospěchu náboženství, když zmizí jako předmět z rozvrhu školních hodin. — Že je to jen frasa na oklamání dobromyslných a neprohlédavých posluchačů, není věru potřebí dokazovati. Vždyť dosud nikdy prof. Masaryk nevyložil, který prospěch vidí ve vyloučení náboženství ze školy. Jak to přijde, že náboženství tím má býti povzneseno? A druhé je též zajímavo: Proč notoričtí nepřátelé všeho náboženství, atheisté a nevěrci vystupují s tímže požadavkem: »Pryč náboženství ze škol?« Tito v tomto kroku spatřují »vyhubení« všeho náboženství, prof. Masaryk — jeho prospěch. -- Jak obojí lze srovnati? — Jediné tak lze vysvětliti shodu požadavků dvou opácných táborů, že prof. Masaryk volá *po odcírkevnění náboženství, po vyhubení všeho pozitivního náboženství konfessijního*, po vyloučení »všeho církevního dogmatismu,« a nevěrci dobře vědí, že spádem církevního náboženství zahyne i t. zv. přirozené náboženství, poněvadž ochranou a spasným přibytkem lidí nemohou býti holé základy zdi, když budova na nich dříve postavená, proměněna

byla v ssutiny. Slovo *Vollairovo*: »Ecrasez l'infame!«, platicí církvi katolické, je vůdčí myšlenkou obou nepřátelských stran, v jichž křížovém ohni, útokům vydána, stojí naše sv. církev. —

Kde kdo hází smolné věnce na její chrámy, její zřízení a sv. nauku. Celá řada kočovných řečníků realistických (obyčejně za odměnu 50 Korun státem jim pod titulem »universitní extense« vyplácených) útočí na ctihodnou, spasnou budouvu víry katolické. *Dr. Václav Bouček*, »proslulý obhájce Masarykův« v jeho processu s katechety, projíždí české kraje s přednáškou o klerikalismu. Jako moderní Cassandra končí svoji věstbu: Nereformuje-li se církev katolická, pak XXI. stol. jí více neuvidí u svých bran.« *Prof. Drtina* při každé příležitosti útočí na katolicismus. Vše je v něm staré, špatné, nicotné! Jako tvůrce lepšího náboženství volá: »Není pekla, není věčného zavržení, protože tento katolický názor odporuje slovům Písma, »*Bůh je láska*«. Hle, jak smutný dokument neporozumění slovům Písma! Ale jak laciný a efektní prostředek, získati applaus všech, kterým slovo peklo je nepřijemné a »čpí středověkou pověrou!«

A všichni ti a takoví zapřisahají se jedním dechem: »My jsme přátelé náboženství, my si vážíme náboženství a mluvíme jen v jeho zájmu. Jsme přátelé náboženství, ale rozhodni nepřátelé katolické církve!« *V zájmu náboženství bojují proti katolicismu.* —

A když to uvážíme, kterak nám jest se zachovati v zájmu náboženství a v zájmu církve? Nejprve vzdáti se pohodlné výmluvy, neprávem opírající se o slova Páně: »*Brány pekelné ji nepřemohou.*« Veliké odpady, o jakých dávné dějiny církve svědčí za dob arianismu, gnosticismu a j., ukazují, že slova Páně ni- kterak nespovědí o tom, že by početně církev nemohla utrpěti ztrát ohromných. Církev může být oloupena, byť nemohla býti udolána. Ba slova Páně o konci světa nasvědčují, že veliké útisky čekají ještě církev Kristovu. »*Povstanou falešní kristové a falešní proroci a činiti budou znamení veliká, tak že by v blud uvedeni byli, kdyby možné bylo, také vyvolení*« (Mat. 24. 24.) *Leon Gautier* ve své povídce: »Poslední přátelé Boží« líčí veliké pronásledování církve na konci naší periody světové, že čtenáři dech se tají při jeho hrůzném obraze. Nepracovati, nestavěti hráze proti dmoucím se vlnám nevěry znamená hříšné spoléhání na milosrdenství Boží.

Proto nejprve pryč se vším optimismem! Pryč s každou výmluvou, která je až příliš průhledným závojem pohodlnosti! Nepřátel máme mnoho, tím těžší je boj a namahavější práce.

Nejprv s dvojnásobnou láskou konejme své povinnosti *ve škole a ve chrámě*. Buďme horliví svatým zápalem pro vznešené pravdy našeho sv. náboženství! A jestli správně řekl *Paskál*: »*Že pravdy náboženské teprve srdcem mluví k rozumu člověka,*« řiďme se dle toho. Nikoli tvrdá přisnost, ale láska ke katechetovi otevře srdce dítěte našemu sv. učení. Pryč se vším suchým doktrinářstvím; mluvmе k mladým srdcím! Nejde dnes již o ten či onen výrok katechismu, jde o víru vůbec. —

Chrám a kazatelna budiž místem, s něhož *znívá jen slovo Boží!* Pryč s politikou s posvátného místa! Hlasatel učení Spasitelova nenesе s sebou oštěp, který by s řečníště chrámového metal na své odpůrce. Chrám i odpůrci musí zůstatí posvátným, a osoba kněze na tolik uchráněna před krajním stranictvím,

aby i nepřítel v čas potřeby — když milost Boží otevře jeho srdce — nalezl cestu ke svému duchovnímu.

Kněz v bojích, jež nyníšší myšlenkové proudy vyvolaly, má se zachovati jako by byl na poli válečném. »Nechápe se zbraně a neběře do rukou meče, aby zabíjel; ale s bolestí pozoruje hrůzné divadlo, modlí se za všechny a spěchá padlým, ať přáteli či nepříteli, posloužiti a vykonati vůči nim svoji kněžskou povinnost.« Pravi veliký biskup kremonský, *Geremia Bonomelli*.

Ale potřeba dnešních dob volá nás ještě *do katolické organizace*. Vroucí slovy vyzývá nejdůst. arcipastýř ve svém nedávném listě k této záslužné práci v katolických organizacích. Lid, ochoten hájiti sv. dědictví víry se v nich shromažďuje a chce míti zde svého kněze rádcem a důvěrníkem. *Dobrý pastýř jde k svému stádu*. Již pouhá přítomnost, účast, pokyn či rada je velikou duševní oporou našich laických, katolických organizací. Nuž toto nové a vděčné pole činnosti nezůstavme bez zúrodňující práce! Zde styk kněze s věřícím lidem stává se intimnější než v chrámě, zde sejeme každé slovo v brázdou úrodnou, zde máme nejděčnější posluchače, v nich nejlepší ochránce naší sv. víry i našeho stavu.

Potěšen, povzbuzen k nové práci vrací se každý, kdo jen třeba jediné zdařilé schůze organizovaných katolíků byl svědkem.

Doba je vážná; bouře se hlásí na obzoru. Nuž kéž pro nás všechny platí heslo vznešeného lodivoda lodi Kristovy, sv. církve:

Všichni na palubu! Všichni k práci v katolických organizacích!

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER Z AUGENBURGU.

Proslulý malíř a zakladatel nové školy v oboru církevní malby, Fr. Overbeck, pronesl v dopise příteli svému Steinle-ovi památná slova: »Veliký odkaz jest nám zanechatí potomkům svým, a to: bázeň Boží a lásku k Bohu. Mám za to, že bychom stále to měli říkati svým dětem a vnukům, aby ti opět svým dětem to říkali a vštěpovali, že Boha se báti a jej milovati a jemu z celého srdce sloužiti, jest jediná pravá moudrost, jediné pravé štěstí v životě i ve smrti.«¹⁾

Památná ta slova věhlasného laika, jehož život byl životem světce, naznačují cíl, k němuž vychování mládeže má směřovati.

Vyhozený kámen padá k zemi, květina obrací se k slunci, kuře utíká se pod křídla kvočny, dítě tulí se k nádrům své matere. Tak děje se přirozeně. Ale rovněž přirozeně obrací se dětská duše k Bohu, rozumem, srdcem i vůlí. Na nás jest, duši dětské nejen v tom nezbraňovati, ale naopak vyhledávati vhodnou k tomu příležitost, poskytovatí nejpřiměřenějších k tomu prostředků a nejhodnější k tomu ukazovati cestu. Toť úkol moudrého vychovávání.

Kde vychování neběře se vědomě k onomu cíli, tam duši dětské nesnadněji bývá k cíli svému proniknouti, a často ne bez úrazu a po přemožení mnohých a rozmanitých překážek.

Jistá vysoce vzdělaná paní²⁾ praví o sobě: »Snad je to dobře pro mne, že nevěnováno mnoho péče na vzdělání mého ducha. Moje povaha a můj způsob

¹⁾ D. A. Rosenthal: *Convertitenbilder aus dem neunzehnten Jahrhundert*, Regensburg. Manz. 1880. 1 Band L, 297.

²⁾ Sophie Schlosser. Rosenthal. 1 Band I, 328.

pozorování by snadno byly mohly nabýti směru převráceného, poněvadž ovzduší, v němž jsem žila, vždy mělo na mne veliký vliv. S druhé strany ovšem bylo mi to k nemalé škodě. Duch touží po zaměstnání; nepodá-li se mu tudíž něco vyššího, pohybuje se v nižších kruzích, a to ani není dobré aniž člověk se má při tom dobře. Nepochopená a neuspokojená touha stále pak ozývá se v srdci. Proto vždy chopila jsem se dychtivě všeho nového, co se mi naskytlo a všední běh života mého přerušovalo, a zvláště byla jsem pozorna na lidi, na nichž domnívala jsem se pozorovati něco neobyčejného. Jak snadno mohla mi tato náklonnost býtí záhubnou! Později vše to ve mně poněkud se uklidnilo a umírnilo, bylo mi snadněji rozeznati v pravdě ušlechtilé od něčeho pouze neobyčejného. Má potřeba, s ušlechtilými a výbornými lidmi obcovati, rostla a poroste tou měrou, jakou mi potřeby mého rozumu budou zřejmější.

Vím, že sama ze sebe mnoho nedovedu, nemám k tomu ani schopnosti ani bystrého ducha, a jsem pohřichu příliš málo cvičena v řádném přemýšlení; ale snadněji jest mi osvojit si dobré, jež na jiných uznám, a jejich způsob pozorování. Častěji sebe jsem se tázala, mám-li větší potřeby ducha či srdce, a nedovedla jsem nikdy dáti na to uspokojivou odpověď; také nevím, pokud to lze rozeznati.

To vím jasně, že jsem měla vždy velikou touhu po zbožnosti, po pravém míru v Bohu. Když jsem povyrosla, ona touha usnula, ježto se jí ze vnějška nedostávalo naprosté žádné potraviny. Zevnější služby Boží, k nimž jsem chodila, byly takové, že mi neposkytovaly naprosto žádného uspokojení, a tak se stalo, že jsem se stala k náboženství nejen lhostejnou, ale dokonce s ním se nezabývala, poněvadž mi nic pevného nebylo podáno, čeho bych se byla mohla držeti. Že později ten pud znova ve mně se vzbudil, bylo účinkem mého okolí, pohnutější doby, čímž se nestálost všeho zevnějšího mně stala zřejmější a nezbytnost pevného vnitřního směru naléhavější.

K hloubavému zkoumání a bádání nebyla jsem náchylna, a mnoho odbojností není v mém duchu, a proto mohl ve mně ochotného přijetí dojítí hlas který z nitra mého na mne volal: »Drž se pevně zjeveného slova a v pokoře podrob se víře!« Kde by toto bezpečné, zjevené se nalézalo, o tom mohla ve mně býtí pochybnost. K tomu přidružila se stupňovaná, vyšší touha po jednotě s Bohem, jež lidskému rozumu jest nedostupna, po odpočinutí v ní, kterouž sama ze sebe ukojiti jsem nedovedla. Z mateřské církve zdálo se mi kynouti uspokojení této touhy, a denně stupňovalo se ve mně přání, státi se jejím údem. Bezprávím to ode mne býtí nemohlo a také ne bludem, a proto dlouho jsem se nerozpakovala, vrhnouti se v její náruč. Ne jako bych byla tak pošetilou, doufajíc, že by tímto krokem každý spor rázem ve mně byl urovnán a vše, po čem jsem toužila, bylo dosaženo. To však jsem doufala, že tím najdu cíl své snaze, že seznám pravý zdroj, kde bych mohla srdci svému naléztí opravdový klid a blaženost.«

V člověku sídlí, jsouc jakoby následek dřívějšího neporušeného stavu pokolení lidského, nezahladitelná *touha po pravdě* a žízeň po Bohu, které však při střízlivém používání osamělého rozumu lidského nelze upokojiti. Tento stesk duše po domovu jeví se zřejmě při neštěstí, když nouze přemáhá jeho pýchu; člověk ohlídá se a touží po bytosti, která je povznesena nad pozemské pachtění a všemohoucí rukou řídí osudy smrtelníků, nikoli však pouhý zákon přírodní,

nýbrž bytost, která je přístupna prosbám a slzám člověka, může jej slyšeti pochopiti, jej chrániti a zachrániti, jemu v čas potřeby i zázrakem pomoci. Slovem, on chce míti živého, přítomného Boha.¹⁾

Zajímavě, co o témž předmětu praví konvertita K. E. Jarcke.²⁾ Z knih, jež po způsobu dětském v pravém slova smyslu hltal, žádná nepůsobila na něho tak, jako Marie Stuartovna od Schillera. Líčení katolických obřadů, jež se tam vyskytuje, třeba bylo nemálo různými přívěsky znetvořeno, budilo v něm nadšení, tak že tato místa v paměti jeho po celý život utkvěla a Schiller zůstal jeho oblíbeným básníkem. — Neslyše v mládí nežli trivialný osvěťářský žvást svých kazatelů, který se mu vždy hnusil a jej nudil, byl beze všech náboženských vědomostí. Náhoda, jak se obyčejně říká, dala podnět, že tuto mezeru horlivě hleděl vyplniti. Ve večerní zábavě s několika stejně smýšlejícími přáteli mluvil jeden z nich o výroku, jež četl ve známém spisovateli, že nad každým smrtelníkem vládne neviditelná vyšší moc, která jako prozřetelnost nebo »osud« řídí běh jeho života, aniž by se mohl jejímu vlivu vyhnouti. Tím poprvé nabyla zábava přátel rázu náboženského, a Jarcke, v němž všecky jeho dřívější dojmy se probudily, hleděl dokázati, je-li Bůh, že nemůže to býti Bůh abstraktný, neživý, jak ho rationalismus líčí, nýbrž že Bůh o ubohé smrtelníky se musí starati. To hleděl třetí jeho společník potvrditi výrokem, že prý v křesťanství tento názor panuje, ano že dokonce, jak od Neandra v Berlíně slyšel, vtělení Boží to tvrdí.

Poprvé co živ, v okamžiku tom Jarcke slyšel o tajemství vtělení, a v duchu mocně jsa pohnut pojednou byl jist, že to není lidmi vymyšlený článek víry, nýbrž že jest to božský čin, který musí býti pověřen křesťanským dějepisem. Aby tedy našel důkazy o skutečném vtělení Božím, studoval symbolické knihy protestantské a snesení sněmu Tridentského. Ony četl napřed. Činily dle vlastního jeho přiznání na něho dojem *jako zříceniny skvostného chrámu, na nichž snadno lze poznati, jak právě nejkrásnější části byly vylomeny a zničeny. V Tridentinu však jevil se mu onen chrám neporušený a v plné kráse*, a vzniklo v něm přání, nejenom křtem, nýbrž také živým vyznáním náležeti ku křesťanství, při čemž mu již nyní bylo jasno, že se to může státi jenom v jediné, svaté církvi katolické. —

(Pokračování.)

K sexuální pedagogice.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

Jak již řečeno, nelze pro tyto a podobné výklady stanoviti určitého času. Rozhodují tu různé okolnosti: Tělesné a duševní nadání dítky, způsob života, styk rodičů s dětmi, bydliště, poměry životní a j. Děti, které nenapadá tato otázka, není potřebí poučovati. Dítě, které se přímo ptá, nelze odbyti; nanejvýše odkázati na chvíli vhodnější. Kde pozorovati, že dítě čilé neb zamklé uvnitř otázkou mohlo by se zaměstnávat, netřeba čekati, až se otázka, nýbrž třeba vysvětlení dáti okamžitě. Jinak je tu nebezpečí, že by svou žádost ukojilo jinde, anebo hloubáním utrpělo škodu.

¹⁾ Rosenthal. 1. Band I, 445.

²⁾ Rosenthal. 1. Band I, 437.

V této tedy druhé periodě věku dítěte, jednoduché a brzké sdělení ať již se stalo na přímý dotaz anebo s předpokladem, že dítě snad otázkou tou se zabývá, má mnohý prospěch. Neboť předejde se takovému sdělení se strany nepovolané, zabrání se mluvení a tázání na to u přítomnosti jiných, ve veřejnosti, jakož i nutně plynoucí z toho rozpačitosti, a co je důležité, máš v moci první dojem v duši dítěte tak utvořit, jak dle toho, co předesláno bylo, býti má, aby měl vliv na cit a vůli ve smyslu mravní výchovy. Jiný nemalý prospěch záleží v tom, že vysvětlení v čas podané lze dáti klidněji, prostěji a přirozeněji, čímž pozornost dítěte nebudí se nad to, co všeobecně říci se mu má, a ježto spíše se tu působí na cit, lze ukojiti zvědavost zcela dle svého přání.

Obsah sdělení závisí na okolnostech vnějších a vnitřních. Krátce jen to nutné; nic vzdáleného, co by mohlo oslabiti hlavní účinek v mysli a vzbuditi v dítěti interest, který je a má mu býti dalek. Proto také psaná poučování pro děti a tiskem šířená v té věci každému rozváznému musí se jeviti jako nebezpečná spekulace. Nebo právě toho se tu nedbá, k čemu s nejjemnějším taktem má býti přihlíženo: přirozená povaha, stupeň duševní zralosti, rozmanité okolnosti předchozího vychování jakož i okolí. Třeba i takové poučení bylo v tom neb onom směru dobře spracováno, v jiném překročuje meze anebo nedostihuje jich, což obě je na pováženou. Onen posvátný ráz, který má výklad obestírat, důvěrný, láskyplný poměr, obapolně v oku se zrcadlící, nedovede nahraditi mrtvá litera.

Proto nelze také nám dáti nějakého poučení, jež by dokonale vyhovovalo všem poměrům. Následující příklady nemají býti vzorem, nýbrž návodem, dle něhož matka podle své nejlepší dovednosti má si vésti. V mnohém přece jen výklad její bude vlastní a musí takový býti, přihlížíme-li k věku, nadání, přirozenosti dítěte atd. Některá matka dovede s tím dítě seznámiti prostě, krátce, bezprostředně; jiná bude se domnívati, že by se neobešla bez poučení náboženského a přírodopisného.

a) Jistá matka vypravuje, kterak jednou přiběhl k ní sedmiletý synek a tázal se jí zvučným, určitým hlasem: »Mami, odkud jsou děti? Ty jsi mi řekla, že jsou od P. Boha. U X . . . včera povídali, že je přináší čáp. Já věřím tobě. Ale řekni mi, jak je Pán Bůh posílá?« — Co jsem měla odpověděti? Oklamati dítě? To by bylo poprvé. Můj hoch má úplnou, slepou důvěru k matce. Měla jsem mu odvětiti: Povím ti to, až budeš větší? To zdálo se mi povážlivé. Otázka zůstane v něm. Měla bych odpověď na ni ponechati náhodě, cizím, spolužákům, čeládcé? Bude to snadnější, dáti mu poučení v desíti létech než nyní? Tyto a podobné myšlenky probíhaly mou hlavou, kdežto dvě očka dětská žádostivě zírala na mne. Odpověděla jsem »Až dnes večer půjdeš spat, chci ti to říci.« Bůh mě zatím osvitil. Večer usedla jsem u jeho lůžka a ruku v ruce takto k němu mluvila: »Otec a matka mají se ve spolek rádi. Pak ze srdce přejí si mítí nějaké dítko. Ty již víš, že malé děti jsou od Pána Boha; stvořil prvního člověka a dává život všem. Dítko, které chce rodičům na jejich přání darovati, podle vůle Boží vyrůstá z nepatrného seménka, a téměř celý rok je ukryté v temné komůrce. Víš že i rostliny a stromy také vyrůstají dle vůle boží z malých semének. (Dobře již dříve děti upozorniti na tuto okolnost.) Každé seménko však musí dříve delší čas odpočívati v temné zemi, v zemi oživuje a roste jako v nějaké komůrce. Símě dětské vložil Bůh v tělo matčino, ono jest mu komůrkou. Tam spočíval jsi i ty, poblíž mého srdce. Tehdá Bůh stvořil tvou duši a tělo. Jak, to neví nikdo, jen Bůh sám. Tak jsi začal býti, rostl, až jsi byl tak velký, žeš mohli býti vzat na ramena. Takto tedy bývají děti nošeny již před svým narozením. Matka Boží takto nesla Ježíška k své tetě Alžbětě. A přece není to nic snadného pro matku. Musí mnoho přetřpěti, a když dítě přijde na svět, má velké bolesti. Ale snáší to ráda, z lásky k dítěti; mnohem větší však než bolest jest její radost. Rodiče děkují Pánu Bohu za jeho

dar a slibují, že budou o dítě pečovat i je dobře vychovávat. Dají je záhy pokřtiti, aby také P. Bůh je považoval za své dítě. Ale to vše, co jsem ti teď pověděla, je tajemství mezi matkou a dítětem, je to naše tajemství. Viš to teď ode mne, a není potřeba tázati se na to jinde, s jinými o tom mluvití.«

Když jsem dokončila, cítila jsem dvě ručky, any ovinuly se kolem mé šije a tiskly mě k sobě s horoucím vyznáním: »Drahá maminko, jak tě mám rád!« Jeho dětská důvěra rostla pak denně tak záhy vstúpila jsem mu, by vždy přicházel se svými otázkami ke mně, kdykoliv bude něco chtítí anebo nebude něčemu rozumětí. Ona rozmluva i v dalším vždy ho ke mně vedla. Stačilo slovo, krátké vysvětlení, aby jej jistě a bezpečně vedlo prostředím úskalí pozdějšího věku. (Pokračování.)

Svěcení biblických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Když se děje zmínka o *desíti egyptských ranách*, vylévá jeden člen ze zvláštní sklenice po každé ráně kapku vína na mísu, aneb prstem tam kapku pouští.

Po té vzpomínají, že stali se *lidem Božím*, slouží Bohu, kdežto otcové jejich sloužili modlám. Bůh vyvedl Abrahama z domu modlářů, vyvedl pak i celý národ z Egypta. Bůh ukázal se lidu svému věrným. »Jeho příslibení přispívalo nám a našim otcům; nepovstal proti nám pouze jeden, aby nás zničil, nýbrž v každé době povstávali proti nám mnozí, by nás zničili; ale Nejsvětější (budiž chválen!) vysvobodil nás z ruky pronásledovatelů.« Při těchto slovech prikryjí mazzoth a zdvihají pohár. Pak pohár zase položí na stůl, chleby odkryjí a vypravují dle různých biblických a jiných tradic o tom, jak se Israel dostal do Egypta a jak odtamtud vyšel, aby vešel do země své a měl svatý chrám. — Nyní dává se odpověď na otázku nejmladšího člena: co jsou mazzoth, proč se jich o těchto svátcích užívá a proč jsou hořké zeleniny na stole. »Nekvašené chleby máme, protože otcové naši při vyjití z Egypta nekvašené chleby jedli (pro spěch); hořké zeleniny značí nám jejich trpkosti, a ysop, kterým potírali v Egyptě krev veřeje svých domů.

Zase pokrývají mazzoth a zdvihají poháry a vyzývají se, by pěli alleluja k počtě Boha, který vyvedl Israele z poroby k svobodě, [ze zármutku do radosti, z truchlení k svátku, z temnosti do světla, z otroctví k osvobození. Nyní odkryjí mazzoth a zpívají žalmy *hallel*, (které mají na začátku alleluja) 112. a 113; pak vypijí tento druhý pohar vína, umývají si ruce a jedí mazzoth, něco z hořkých zelenin, které namáčív v charóseth, pak zase spodní chléb. Někde jídají i *tvrdé vejce* na pamět zboření chrámu; prý proto, že prvý svátek velikonoci připadá vždy na týž den týdenní jako 9. Ab, památný den zboření chrámu. Po té jsou *hody*, při nichž se jí vařené, někde i pečené maso a jiné věci. Konečně vezme otec *afikumen* t. j. polovici středního kvašeného chleba, jí z toho a podává všem. Poháry naplní se *po třetí*, vykoná se dikůčinění, víno se požehná a vypije.

Potom postaví na stůl pohár pro proroka *Eliáše*, který má přijíti a ohlásiti vykoupění. Známó, že se o Kristu domnívali, že je Eli. Při tom *otvirají i dvěře* se slovy: »Blahoslaven ten, který přichází!« a svolává se pomsta na nevěřící národ dle žalmů 78. a 68. a Lamentace 3.

Když naplnili pohár *po čtvrté*, modlí se žalm 114.—117. a 135., přidávají modlitby a písně o vysvobození, jež se stalo v Egyptě o půl noci, velebí moc a dobrotu Boží. Po té se pozdravují slovy »Příštího roku v Jerusalemě!« žehnají víno a pijí čtvrtý pohár a děkují Bohu. Tento čtvrtý pohár nejspíše požehnal Kristus při poslední večeři a v něm proměnil víno v krev svou a podal apoštolům. Toť obecné mínění. Prvý a třetí pohár byly jako při sobotním kidduš; druhý a čtvrtý byly zvláštní.

Nyní přidávají ještě nějaké *písně*, vypočítávají vlastnosti Boží a prosí za zbudování chrámu. Potom čítají čeho jest neb bylo v počtu od 1 do 13, neb obrácené: 13 bylo pravidel výkladu, 12 kmenů, 11 hvězd ve vypravování snu Josefova, 10 přikázání, 9 měsíců před narozením, 8 dní před obřízkou, 7 dní týdnu, 6 řad mišny, 5 knih Mojžíšových, 4 matky Israele, totiž Sara, Rebekka, Lia a Rachel, tři praotcové, totiž Abrahám, Isák a Jakub, dvě desky zákona; *jeden jest Bůh náš*, který jest na nebi a na zemi. Jiný stolovník hledá na tyto čísla jiné předměty z Písma.

Častěji říkají aramejsky neb jinak zvláštní *písně* tohoto obsahu Kůzlátko koupil tatiček můj za dva penízky. Přišla kočička a požrala kůzlátko, jež koupil můj tatiček za dva penízky. Přišel pak pejsek a kousl kočičku, která Přišla pak hůlčička a uhodila pejska, který Přišel pak ohniček a spálil hůlčičku, která Přišla pak vodička a shasla ohniček, který Přišel pak volek a vypil vodičku, která Přišel pak šochet (řezník) a zabil volka, který Přišel pak anděl smrti, jenž zabil šocheta, který Přišel pak Nej-světější a zabil anděla smrti, jenž zabil šocheta, který zabil volka, jenž vypil vodičku, která shasla ohniček, který spálil hůlčičku, která uhodila pejska, který kousl kočičku, která požrala kůzlátko, jež koupil můj tatiček za dva penízky, kůzlátko.

O kůzleti jest tato hříčka proto, že brávali dříve k velikonoční večeři buď beránka neb kůzle: již 10. nisanu kůzle vybírali, po čtyři dni a noci je pak pečlivě hlídali, a tu arcíť bylo neštěstí, když se snad kůzleti právě před svátky něco stalo. Snad to znamenati má i Israele, jehož se konečně Bůh vždy zastane.

FEUILLETON.

Nedostatky vyučování náboženského.

»Magna est perfecti,
suae imperfectionis cognitio.«
Sv. Bonaventura.

S tím heslem vydal chvalně známý vídeňský katecheta Wil. Pichler kritickou knihu: »Unser Religionsunterricht«, schválenou i církevním úřadem, a tudíž i pro nás pozoruhodnou. Čemu nejprve věnuje pozornost je:

1. Katechismus (schválen r. 1894, vydán r. 1897). Srovnává jej s katechismem:

1. Rottenburgským (vydán r. 1887 od bisk. Jos. Hefele).

2. Deharbovým (přepřacovaným od Jak. Lindena S. J.).

3. Augsburgským (vydán roku 1904).

4. Americkým (od Färbera r. 1895).

Byť se různily názory o účelu katechismu, v tom shodují se všichni odborníci, že má býti vodítkem pro katecheta a učebnicí pro dítky. (Gruber, Knecht, Thalhofer.)

1. Vodítkem pro katecheta.

Má mu udati, které náboženské pravdy by měl dětem podávati; ne příliš mnoho látky (Overberg), nebo pro nával

látky nelze důkladně podati pravdy potřebné necessitate medií a praecepti; a pak stává se, že dítě podrží mnohé učenosti theologické, kdežto co by mělo znáti, nezná (Mey). A proto radí Kluge a Dörpfeld »Obmeziti se na minimum«!

Dle toho nelze schvalovati v našem katechismu, že se snaží býti důkladně dogmatický, podává dětem detaily namnoze nepotřebné, kdežto mnohé cenné věci, jež jiné katechismy mají, v něm pohřešujeme.

Co látky v něm nahromaděno poznáme na první pohled, srovnáme-li jej se zmíněnými katechismy; a při tom nezapomeňme, že máme $\frac{1}{2}$ neb $\frac{1}{3}$ toho času, co se věnuje nábož. vyučování v Německu. Na př.:

VIII. čl. víry obsahuje v oněch katechismech jednu stránku, v našem tři.

VII. přík. B. v oněch na jedné a půl stránce, v našem na čtyřech stránkách.

Pro obecnou školu zbytečno učení o »dokonalé a nedokonalé lásce« (ot. 330., 331., 662., 667 vel. kat.).

V ot. 23. se jedná o víře »živé, stálé«; a proto zbytečna je otázka 32. »Nestačí věřiti«.

Nepatří: ot. 64., 93., 168., 511., 512.

Zbytečna: ot. 788., 789., 811.—816., (citov. dle velk. katech.)

Nedokonale podáno učení o »dobrých skutcích«: otázka 835. Hlav. dob. skutky: modlitba, půst, almužna.

Ot. 836. Každý jiný na některý z nich uvésti lze. Tato otázka má cenu pro theologa, dítě chce znáti nejdůl. dobré skutky, a ty jsou »plniti příkázání, povinnosti stavu a trpělivost v utrpení.«

Při důležité otázce o »pravosti církve«, je důkaz neúplný.

Bez jakéhokoli odůvodnění tvrdí se v ot. 208., že Kristus Pán dal své církvi 4 známky, které má jediné církev katolická. Důkaz čelí proti protestantům; ale síla důkazná mu chybí. Proto záhodno, by dle starého »Kanisia« byl text doložen citáty z Pisma svatého.

Při modlitbě ranní (str. 199.): »Miluji těnade všecko, protože jsi nek. dokonalý a lásky nejhodnější«. není zmínky o dobrotivosti Boží, nejsilnějším motivu.

Výraz: »nehodně přijímání«, »nehodně přijímati« není v celém katechismu.

V ot. 317 »Které modlitby mimo Otčenáš a Zdravas zvláště se doporučují« — chybí: apoštolské vyznání víry.

Schubert vytýká Deharbovi, že »z desatera učinil zákon hříchy nikoli zákon lásky.« udává hříchy a opomíjí kladné povinnosti.

Podobně náš katechismus při IV. přík. uvádí ve 3 otázkách, kdy děti se prohřešují proti účtě, lásce a poslušnosti rodičů; ale ani slovem se nezmiňuje, kterak ty povinnosti mají se plniti, ač IV. příkázání B. je pozitivní. Máme je neustále děsiti hříchy a tresty, a nikoli spíše vřelým a nabádavým slovem povzbuzovati ke ctnosti?

Za to věci konkrétní a praktické pomijí. Na př. učení o odpustcích na 2 stránkách, ale ani zmínky o tom, že lze získati plnomocných odpustků růžencem, kříž. cestou a j. a za jakých podmínek.

Při svátosti »poslední pomazání« záhodno udati, co má býti připraveno v bytě.

Otáz. 497. obsahuje příkázání »o postu« a to v přísné formě, která v Rakousku již nemá platnosti; na př. dni nedělní jeví se tu jako dni zdrženlivosti. Také tu není, v které dny máme skutečně zdržeti se masa.

V 5. círk. příkázání, ač stručně, chybí zmínka, že v zapor. dnech zakázány jsou veřejné radovánky.

Pohřešujeme: Výklad mše sv., praktické a krátké poučení o církevních dobách a svátcích (jako má italský katech. lombard. diecese), krátký nástin, jak žítí křesťansky po celý den (jako má franc. katech. diec. pařížské), krátký výtah církve. dějin (pro obecnou školu).

Výběr látky nebyl tedy veskrze šťastně volen. (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Národní učitelstvo a sociální demokracie. Že v řadách učitelů, kteří přisahalí vychovávat mládež mravně-nábožensky, jsou ne již řídkí jednotlivci, kteří k programu sociálně-demokratickému zcela otevřeně

se hlásí, o tom není potřebí se zmiňovati. Úvodní články a feuilletony »Práva lidu« chlubitvě ob čas ohlašují, že práce je »z kruhů učitelských.« Také nás nepřekvapí, když i plátek revolucionářů: »Anarchista« bude čítati své přispěvatele »z kruhů učitelských«; poněvadž nic tak snadno k anarchismu nesvádí, jako prázdnota ducha, spojená s touhou

po vyniknutí, falešné sebevědomí, v němž člověk se domnívá, že je k vyšším cílům stvořen, než jaké mu jeho povolání ukazuje, a hlavně naprostý nedostatek víry, plynoucí jednak z nepořádného života, jednak z nedostatečného pochopení ceny náboženství. Ostatně mnohé články z orgánu ústředního spolku jednot učitelů: »*Český učitel*« i z páně Frumarových: »*Učitelůvých novin*« čtenáře přímo k ateismu a k nenávisti katolického náboženství vedou. K tomu aspoň jeden doklad. V »Učitelůvých novinách«, »hlas venkovského učitele«, s nímž se však opatrná redakce nechce ve všem stotožňovati, úvodní článek z 11. prosince praví takto »Utváření vzájemných poměrů společnosti, vývojová nutnost nejen že nás přímo vtačuje mezi sociální demokracii, — ale řady sociálně-demokratické jsou i půdou, která čeká na rozséváče, aby vydala dobrou úrodu. Poslední volby do říšské rady dokazují jistou, ne nepatrnou politickou vyspělost stoupců sociální demokracie. A učitelé této vyspělosti mohou pomoci, mohou ji doplniti, — svou činností vzdělávací. Jsme přec »učiteli lidu«. — Social.-demokratický učitel psal jistě pod dojmem známého povolebního hesla »Práva lidu« »Národ jsme my.« — Slova, která jsme citovali, jsou jistě výmluvným dokumentem doby.

Započítání služebních let středoškolským katechetům. »Vychovatel« v čísle svém z 1. prosince m. r. dal středoškolským katechetům na uváženu, zda by nebylo výhodnějším sečkatí se žádostí za připočtení let, uplynulých po získání aprobace, do služebních let až v tom případě, kdy katecheta hodlá jíti do pense. Rozumí se, že to byl náhled zcela soukromý. K tomu došel redakci list z dotýčných kruhů, v němž se praví, že tato rada není správná, poněvadž, kdyby c. k. ministerstvo žádosti naši za připočtení let již nyní vyhovělo, obdrželi bychom mnozí dříve první neb druhý pětiletý přídavek. Uvěřejňujeme ochotně i tento názor. A k němu, jak se domníváme, většina středoškolských katechetů se přikloní.

Ústřední spolek českých profesorů má nyní ve svém výboru 11 realistů-pokrokářů, zvolených na základě kandidátní listiny, kterou vydala strana s prof. Apptem v čele, a 7 členů, kteří nejsou za touto stranou. Většina výboru je tudíž realisticko-pokrokářská. Tato strana to byla, která fedovala v době voleb do říšské rady požadavek *laicisace všeho školství* a která dala též

podnět k známému *debatnímu večírku*, v němž mluvčí strany J. Spálený, nyní již ze školních služeb propuštěný, za katolické náboženství útočil neomaleným způsobem. K několika dotazům, jak se mají členové spolku — katecheti středoškolské nyní zachovati, odpovídáme, že členové pražští, soustředění v katechetském odboru, jsou toho názoru, by se vyčkalo, jak se věc vyvine. Ať nový výbor ukáže, v čem reformní činnost spolkovou hodlá spatřovati. Jsme přesvědčeni, že hlavy, plné touhy po laicisaci školství, brzo se svými návrhy vyrukuji a pak teprve bude na čase uvažovati, které určité stanovisko katecheti středoškolské vůči spolku zaujmou. Jedno však můžeme žádat: Aby vůči realistům-pokrokářům ukázali rozhodnost, a vůči liberálům přestali již zastávati úlohu služebníka—moufenína. Než neupřímnou hru, raději otevřené nepřátelství.

Pěstujeme církevní zpěv. Nedá se upříti, že zpěvu nevěnuje se na našich školách tolik času a péle, co by zasluhoval. Hyne-li zpěv, děje se tak proto, že si mládež neodnáší ze školy k němu lásku. Pravou popelkou pak jest zpěv církevní. I kdyby učitel chtěl si dát práci a nebál se výtky klerikála, zpátečnicka a tmáře — nenajde času ke cvičení zpěvu církevního. Na kostelní zpěv nebude se ho inspektor ptáti. Nejvyšš na světský. Proto věnuje ten krátký čas zpěvu světskému. — V tépřičině může katecheta udělati velmi mnoho. Třeba jenom povzbuditi dítky, aby si zaopatřily zpěvníky a přinášely je do hodin náboženských. Začítí možno docela dobře hned druhou třídou. Nejdříve přečte se píseň a vyloží. Pak teprve se zpívá. Když celá píseň je bezvadně nacvičena, možno sáhnouti ke druhé, třetí atd. Tak v několika letech naučí se děti dobře církevním písním. Od nich pak v chrámu dospělí lidé. Ve vyšších třídách připojiti možno historii té které písně. Máme pěkné pomůcky. O chorálu poučíme se z Rukověti Orlovy. Dále možno sáhnouti k Dějinám zpěvu, zpracovaným katechetou Konrádem. V poslední době pak vyšly Dějiny zpěvu, sepsané Dr. Nejedlým. Nebudeme-li si zpěvu církevního všimati sami, dojde to ke smutným koncům. Nějaké »odborné« znalosti není třeba. Nejsou to žádné zábraky! Vyžaduje se pouze dobrý sluch hudební a trochu péle. Děti rády zpívají, vyučování se tím oživí, katecheta i děti se osvěží. *Jeť zpěv i modlitbou!* — ek.

Pokrokář o druhé české univerzitě. Dr. Hajn, redaktor »Osvěty Lidu,« který

nejednou ve svém listě vytýkal katolickému duchovenstvu nedostatek národního smýšlení, sám dal podivný doklad svého národního přesvědčení a to k vůli krásným očím barona Hocka, největšího nepřítele českého národa a katolické víry. Ten totiž pokrokařského redaktora navštívil a vsuggeroval mu přesvědčení, že druhé české university není potřebí, a tím méně v Brně, poněvadž toto nehodí se jako průmyslové město k tichému studiu. Český národ prý má nadbytek intelligence a měl by raději žádati odborných škol. Dr. Hajn prohlásil toto stanovisko za správné. Až zase týž hypernacionalista bude se otíratí o národní smýšlení českého duchovenstva, bude dobře, když se mu předloží zrcadlo jeho národního přesvědčení, za něž by se nemusil stydětí nejuživější Němec!

Pražské studentstvo středoškolské.

Praha musí jíti ve všem ku předu, tedy v první řadě v pokroku. Studentstvo středoškolské místo aby věnovalo potřebný čas pilnému studiu, aby z něho vyšli platní členové společnosti naší, obírá se všemi možnými a nemožnými věcmi, jako sportem a nyní také vysokými záhadami o reformě středního školství. Sešli se studenti středoškolská s akademiky a rokovali o této důležité otázce a bylo s radostí konstatováno, že jest potřebí, aby podnět k reformě středního školství vyšel z řad středoškolského studentstva. Bylo by ovšem potřebí reformy, ale v přední řadě u studentů samých, aby věděli, k čemu se dali na studie. Pak by ovšem nemusili běhat do různých studentských plátek se stížnostmi na »pedantické« vystupování profesorů.

Slovinské kursy pro německé úřednictvo. Německé hospodářské družstvo ve Štýrském Hradci uspořádá pro německé úředníky slovinské kursy.

Co se pokrokovému studentstvu nelíbí? Nelíbí se mu hlavně professoři, poněvadž nedají si líbiti neomalené jednání od pánů posluchačů, poněvadž dávají nedostatečné známky, tak že »pokrokáři« vlastně se stávají reakcionáři, opakující každou třídu dvakrát, poněvadž professoři také trestají dle disciplinárního řádu přestupky. Ale nelíbí se jim také na př. prof. právnické fakulty dr. Henner, který jako děkan dal vyvěsiti vyhlášku, ve které se vyzývají posluchači, aby se dostavili na akademické zahajovací služby Boží. Také jim

není po chuti prof. Trakal, že jako ředitel Strakovy akademie nedovoluje chovancům, aby se dali zapsati na přednášky prof. Drtiny, Krejčího a Masaryka. A takových »nelibostí« najde pokrokové studentstvo více!

Stávka na učitelském ústavě v Mariboru. Následkem stávky kandidátů učitelských v Mariboru byl zavřen čtvrtý ročník. Zemský školní inspektor pak jej opět otevřel a vyzýval studenty, aby zanechali stávky proti professoru Majcenovi. Avšak páni kandidáti nechtěli býti poraženými a proto nechťli se podrobiti. Následek toho byl, že zemský inspektor opět zavřel čtvrtý ročník.

Požadavky vídeňských učitelů. Spolek vídeňských učitelů a jich přátel konal schůzi dne 9. prosince, aby se radili o zlepšení hmotného stavu svého. Předseda ředitel Benda vyslovil politování, že delegáti spolku »Měšťanské školy« ihned běželi do redakce »Neue Freie Presse« a »Arbeiterzeitung«, když jim bylo sděleno, že nemůže býti ihned jejich požadavkům vyhověno. Sjezd přijal případnou resoluci o zlepšení hmotného postavení učitelstva.

Bič, který na sebe plete moderní škola. Do školy přišli »úleváci«. Jeden z nich umínil si, že bude svého učitele týrati. A skutečně každý den »vynašel« něco nového. Učitel si nevěděl rady. Jestliže napomínal, žák si pobuřoval, a celá škola se smála. Dal-li žáka na místo hanby, měli ostatní podívanou na komedii, již dareba provozoval. Po škole? Vyučování jest rozměřeno do 4. hodiny, potom jest tma, na cestě do přespolní osady mohl by chlapec utonouti nebo jinak přijíti k úrazu. Ze špatné známký si ničeho nedělá. Ano, vidí bezmocnost učitelovu, a proto má radost nad tím, jak ho dovede trápit. Jest tu prostředek, jenž by pomohl, ale zákon zapovídá. Není to bič moderní školy? Vypravuje na př. učitel: »Dnes mi kluk přinesl do školy klapáčku z ořechu. Sotva začnu mluvit, kluk klapá. Chci mu ji vzít, že prý nic nemá, prohlédávati se nedá. Ano, jest dokonce uražen, sekne hlavou na lavici a pro radost celé školy klapá dále. Dám jej stát ven, kluk u kamen klapá; konečně přejde mne trpělivost, a vyhodím kluka za dveře. Kluk jde, ale za dveřmi mi klapá, a celá škola se směje. Kdybych se pochlubil řídicímu, pokřiči: »menoma a řekne mi několik frází o vychovateltví!« Pěkně!

Pravdivost biblických údajů. Racionalisté považují a prohlašují bibli za snůšku smyšlenek; avšak dějepisné doklady poukazují na pravdivost biblických údajů. Z Kaira oznamuje »D. orient. Korresp.«: V kruzích badatelů biblických dějin budi sensaci objevení slavného egyptologa Brugse Beye. Jedná se tu o monumentální nápis, pocházející ze 17 století před Kristem, kterým se zjišťuje, že Nil sedm let za sebou nepřinášel zavodnění země k úrodě potřebného, následkem čehož země po tolik let byla vydána velikému hladu. Tímto objevem musí zpráva bible o egyptských sedmi hladových letech býti považována za pravdu historicky zjištěnou.

Školní brašna. Okresní školní rada berlínská nařídila, že žáci musejí své brašny nositi na zádech a váha jejich že nemá převyšovati osmý neb devátý díl váhy těla žáka.

Státní rozpočet. V rozpočtu ministerstva kultu a vyučování je celková potřeba vypočítána na 19,658 366 K, z čehož připadá obnos asi 8,766.000 K na úpravu platů státních zřízců včetně duchovních a učitelských osob. Vyšší spotřeba u oddílu »kult« týká se obnosem asi 3·2 mil. K většinou nákladu na úpravu platů římsko-a řecko-katolických, evangelických a řeckovýchodních duchovních správců, dále zvýšení nároků na duchovní vzdělávací ústavy, dále vyšího stavu kněží deficientů.

● ● LITERATURA ● ●

• **O Betlemech.** Kulturně historická studie se zvláštním zřetelem k zemím koruny sv. Václavské a uherskému Slovensku. Napsal Karel Procházka. S přecitnými, skvostnými původními vyobrazeními. Cena 3 K 40 h, vkusně vázané 3 K 90 h, ve zvláště skvostné vazbě 4 K 90 h, poštu o 20 hal. více. Obdržeti lze v každém rádném knihkupectví, zvláště v Cyrillo-Meňhodějském knihkupectví Gustav Francel v Praze-I., palác městské spořitelny. — Z nejzajímavějších novinek letošního vánočního trhu bez odporu je kniha jmenovaná, ve které je snesen bohatý materiál, namnoze dosud nikde nezpracovaný, s nímž se tu poprvé setkáme. Obsáhlý spis je psán zkušeným odborníkem z lásky k věci, a jistě i duše čtenáře mile rozehrěje při čtení a ve vzpomínkách bude záletati do zlatého mládí, kdy i pro ni byl Betlem převzácným kouzlem. Vždyť i naši umělci, spisovatelé: Vrchlický, X. Dvořák, Tyl, Aleš a jiní nejednu vzpomínku věnovali Betlemům.

Kniha ta obsahuje přebohatý materiál o jeslích evropských vůbec, zvláště však nové věci — dosud dosti nedocenené — o Betlemech ze všech končin Čech, Moravy, Slezska a uherského Slovenska. Stati: Jesličkové archy, Betlemy z figur malovaných na dřevěných deskách, Betlemy ručně malované z papíru, Betlemy s formovanými figurkami, s kaširovanými figurkami, Betlemy z terrakoty, Betlemy s figurkami ze dřeva, Betlemy s figurkami oblékanými, Betlemy s mechanikou, Betlemy v loutkových hrách, v jesličkových hrách, Betlemy v rukou koledníků, Pražské jeste atd. a nejvýše se čtou napinavé. Skvostná úprava, četné nádherné provedené obrázky dodávají ceny trvalé knize, jež vždy bude hledanou. Kdo opravdu sobě chce učiti radost k Vánocům — anebo jiným, ať malým, ať velkým: sahne po knize té a dozajista bude spokojen.

František Jirásko: Praktické promluvy k mládeži v příkladech. I. V Olomouci. Nakladatel R. Promberger. 1908. Cena K 2·60. Stran 210 Formát: veliká 8°

Mezi nejdůležitější úlohy vyučování katechetického náleži naváděti děti k praktickému křesťanství, docílit, aby vykonávaly křesťanské své povinnosti i tehdy, když vybydou školy, když nikdo nebude jich k tomu nutkati. Také má se dáti šk. ním dětem návod, kterak by ku svému duševnímu prospěchu se měly účastniti pobožnosti církevních, podíl bráti na slavnostech církevního roku, zvláště pak, kterak mají přítomny býti mši sv. a poslouchati kázání. Z té příčiny zavádějí se na obecných i měšťanských školách nedělní a sváteční exhorty. Výtečnou a velmi užitečnou příručku ku promluvám těmto je nahore jmenovaná kniha Jiráskova; jsou to vsuktu praktické, hojnými příklady oživené promluvy, a způsobilé duchu mládeže, která navštěvuje školy občanské a nižší střední. Podány jsou exhorty na všechny neděle a svátky roku církevního, počínajíc nedělí XVII. po sv. Duchu a končíc nedělí VII. po svatodušních svátcích; rovněž jsou tu promluvy na počátku a konci školního roku, ke svatému přijímání a břimování, v dodatku pak vykládá se v devíti promluvách modlitba Páně. Soustavně probírá se tu prvích patero přikázání Božích, osnova jednotlivých řečí je jasná a průzračná, sloh a veškeren způsob podání příměřen mládeži, vhodnými a zajímavými příklady pečováno o to, aby tékává mysl mladistvých posluchačů byla poutána a se zájmem sledovala celou přednášku. Promluvy Jiráskovy, které schválily nejdůst. konsistoře v Olomouci a Králové Hradci, lze dobře doporučiti všem duchovním správcům a kazatelům, zvláště pak těm, kteří promlouvají k dospívající mládeži.

Dr. Rudolf Žháněl.

Nálepky na psaní má naskladě Papírnický závod družstva Vlast a to a) Pražské Jezulátko, b) Panna Maria Svatohorská. Prodávají se 12 kusů za 8 hal. Rovněž lze dostati velice pěkné **dopisnice:** Pražské Jezulátko, kus 10 halěrů. Objednávky přijímá administrace družstva Vlast v Praze-II. čp. 570.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevuje se o 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sberatel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest vo vlastním domě v Praze, Zitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.roklamace, což se nepočítá a neřít. Rukopisy pro titul. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. profesorů na Smíchově; pro učít přílohů přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břetnově u Prahy, pro katecholskou přílohu přijímá rukopisy redaktor František Slavíček, katecheta na Smíchově.

Naše učitelstvo a náboženství. — K sexuální paedagogice. — Maria Panna a výchování. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: Nedostatky vyučování náboženského. — Směs. — Literatura.

Naše učitelstvo a náboženství.

(Prof. Drtina a Dr. Fr. W. Förster o náboženství.)

Byla by to zajisté nejtrudnější kapitola v celém našem, bez tak neutěšeném národním životě, kdybychom měli odpověděti na otázku V jakém poměru k náboženství je většina našeho učitelstva? Starší jsou skoro vesměs z mladočesko-liberální školy, která o ceně náboženství neměla nikterak valně vznešený názor. Nejsou »proti náboženství«, ba váží si ho; ale jsou »proti klerikalismu«.

»To je ten nejhorší mravní mor na světě!« Za nic se lidé tak nestydí, jako za název klerikál. A byť měli o pojmu klerikalismu sebe nejasnější a zmatenější představu, přece v jednom jsou si svorní: Klerikalismus — to jest něco strašlivého. Co chvíli slyšíš i starého, zkušenějšího učitele se omlouvat: »Víte, příteli, já nejsem sice žádný klerikál, ale aby se děti vychovávaly bez náboženství, s tím přece nemohu se shodnouti.«

A mladší učitelé! Ti, kteří prošli výchovnou školou denních listů: »Času«, »Práva Lidu« a podob., jsou přímo *nenávidníci katolického náboženství* — k němuž dosavad na všech svých úředních dokumentech se hlásí —; ba značná část mladších je vůbec atheistická. Ano v takových rukou je naše mládež! Řekněme si přímo: *Naše školství prodělává bolestnou krizi*. Ubohá generace, která jest u víru těchto duševních proudů! Ubohá dvojnásob, nemá-li aspoň z domova trochu náboženského vedení a výchování!

A v tom spatřujeme vlastně nejsmutnější stránku našeho školství, že za vychovatele mládeže přicházejí z učitelských ústavů lidé dosud *povahově nehotoví, neucelení, s bolestnou krizí náboženskou v duši*. Plní pochyb, plní nejasností, ne-li již naprostí popírači všeho náboženství. A »Český Učitel«, »Učitelské noviny«, »Školský Obzor«, »Volná škola«, které jednak ateismus nebo aspoň nenávisť ke katolicismu propagují, dokonají rušivé dílo. Dobijou vše, co snad z náboženství zbylo v duši mladého učitele. Kdyby naše školní úřady všimaly si toho, co v těchto učitelských listech jest denní duševní stravou učitelstva, splakaly by nad tím! Proto raději to ani viděti — nechťi.

»A tento mladý člověk, v bolestné duševní své rozháranosti nebo prázdnoti, má býti vychovatelem mládeže! Ten, který vlastně sám vychovatele by nejvíce

potřeboval, má býti vychovatelem dětských duší, citlivých a instinktivně vnímavých! A tak většina dnešní generace učitelské je stržena proudem protináboženským, který si dal jméno Pokrok! Pluje v zčeřených, kalných proudech — vždyť po nich plouti je tak pohodlné! A jen vzácní jedinci — **rari nantes in gurgite vasto** — mají tolik duševní síly, že jdou proti proudu statečně a vytrvale. Nebojí se potupy, jež pro ně zabalují jich nepřátelé do jména: Klerikál, tmář, zpátečník. —

A není se co diviti této ubohosti a poblouzení ducha valné většiny mladého učitelstva. Ti, kdo se chopili jeho duševního vedení, je tak odchovávají. Prof. Drtina — nevíme věru, kterak se stal spolu s Masarykem průbojníkem moderních proudů paedagogických, v cizině odkoukaných — ve své *»Všeobecné paedagogice«**) píše takto: *»Změna všeobecného přesvědčení, že odloučení obou (mravnosti a náboženství) není možné, nastává teprve v době nové, od 16. století vyvíjí se stále. Dnes objevuje se nám již změna tato ve způsobě rozhodnutí a souvisí s tím, že ony představy náboženské, které tvoří naukový podklad dogmat, nedají se v nové době udržeti«* (str. 317). *»Moderními výzkumy Galileovými a Koperníkovými (trochu staří »modernisté«! pozn. red.) byla země vyšínuta ze svého středu, hvězdy vypáčeny ve svých pevných sférách jest veliké množství světů, snad nekonečné, a tím ztratili jsme to místo, kam bychom položili nebe.«* — Jak poeticky smělé! Hvězdy jsou vypáčeny ve svých pevných sférách! A jak logické! Snad *»nekonečné množství hvězd«*, a pan professor — i když mu je naprosto neznámý bohoslovný výklad pojmu: *»nebe«* — který patrně všechny nekonečné světy prošel a *»hvězdy vypáčil«*, shledal jako kosmický kočovný Robinson, že není místa, kam bychom *položili nebe!* Podle p. profesora Drtiny není peklo, není nebe! Věři-li při tom ještě v nesmrtelnost duše, je věru nepochopitelné, jak může takto psát!

A ještě dále: *»Člověk středověký je (nebe) viděl každého večera, když viděl klenbu nebeskou hvězdami posetou; tam viděl lidského boha (!!), jediného, obklopeného chory andělů, archandělů, kolem svaté, svěťice, proroky starozákonné a všechny zástupce pozemské hierarchie. To byla představa hodně naivní, ale uspokojovala je. Nám toto nebe s obzoru zmizelo, člověk moderní ví, že si tyto věci v prostoru nemůže představit.«*

S takými theologickými *»vědomostmi«* může universitní professor ve svých přednáškách jíti na světlo Boží! Pan professor neví, že vlastně není církevně rozhodnuto, zda nebem a peklem sluší rozuměti *místo* nebo *stav* duše. Rovněž nemá ani potuchy, že již nejstarší otcové církevní mluví o nebi jako stavu duše, a není tudíž nikterak středověkým názorem — ona poetická deklamace, kterou středověkému člověku připsal. A kdyby opravdu byla jeho majetkem, nebyla to přece velikolepá představa, povznášející a posilující, oproti těm ubohým, prázdným představám moderního člověka, které svědčí jen o jeho duševním deficitu a mravním vysílení?

A dál píše ve svém svrchu jmenovaném díle: *»Člověk moderní nemůže věřiti v tajemství a zázraky«* (str. 318.); *»člověk moderní se zbavuje víry v nadpřirozené zjevení«* (str. 319.). *»Nyní nastala změna vážná: základní dogmata, ať už v kterémkoli podání, katolickém nebo protestantském nejsou přijatelná.«*

*) Citováno dle *»Rozhledů v oboru víry, vědy a umění«*, Příloha *»Čecha«* čís. 2.

Ano, tak se ve jménu »svobodné vědy« piše a učí na filosofické fakultě — o *theologii*. Bez náležité znalosti její, povrchně a falešně. Bez důkazů, lehkomyšlně, a řekl bych bez vědomí mravní zodpovědnosti, jakou duševní ruinu takové enunciacie mohou způsobit v duši posluchačově, strhují se základní dogmata náboženská v niveč. — —

Zcela jinak soudí o výchovné ceně náboženství známý curyšský profesor filosofie a paedagogiky *Dr. Fr. W. Förster*: »Čím více světská škola pod vlivem rostoucí nevěry uvolňuje své svazky s náboženskou výchovou a vytváří se v pouhou školu intelektuální, tím jasněji bude světské učitelstvo znamenati, že školní práce a školní řád bez velkých, mravních inspirací stane se pouhým strojovým mechanismem, který na konec z nedostatku hybné síly duševní vypoví úplně službu. Tehdá začne se věnovati všechno úsilí tomu, aby se pěstovaly ethické síly a při tom dojde se k poznání, že ethická výchova *svou nejulastnější psychologii volá po náboženském odůvodnění a podepření* *Principiálně církev a stát nelze právě tak od sebe odloučiti, jako nelze v pozemském životě oddělití tělo a duši*. Všechno společné působení lidí v socialním žití a všechna výchova k socialnímu žití má potřebí pěstování svědomí — ale není možna žádná trvalá kultura svědomí bez kultu náboženských tajemství, jimiž duše lidská na základě nejvznešenějších svědectví a události je probouzena k vědomí svého nadpozemského určení. *Jediné náboženství mluví prvotní řečí duše* — komu jde o duši a oduševnění života, nemůže obejiti se bez náboženství.

Nynější způsob spojení společnosti a náboženství, státu a církve je namnoze obtížen tím, že zakládá se na nucení, jež má svůj původ v nevyvinuté socialní kultuře — od tohoto základu spojení bude velkou kulturní krizí přítomnosti upuštěno. A bylo by pošetilé na tomto základě nepřirozeném spojení chtít trvati a umělé spojení náboženství a společnosti hájiti tam, kde vnitřní podmínky spojení vymizely. Nutno spíše pracovati k tomu, aby laický svět ve své vlastní paedagogické zkušenosti nabyt hlubšího přesvědčení o základním a nepomíjitelném výchovném významu náboženství. A z tohoto přesvědčení vytvoří se pak nové a hlouběji odůvodněné spojení náboženství a výchovy mládeže.

A jako rozvedené rodiče mnohdy péče o společné jich dítko svádí k sobě, tak *opravdově konkrétné studium výchovy charakteru znovu jednou spojí opět dnes sobě odcizené vlivy světské a církevní paedagogiky k nové společné práci a za nových podmínek.* (Fr. W. Förster: *Schule und Charakter*, str. 202—203.)

Jednoho je potřebí: *Výchovné prvky náboženství nepředpojatě a hlouběji studovati*, a potom naši vůdcové reformního paedagogického hnutí svá hesla o volné škole a odluce církve a státu opraví, a učitelstvo zase pozná, kolik výchovné síly je v náboženství vůbec a zejména v náboženství katolickém. Potom uznají, jaké zásluhy svým tisíciletým kulturním působením a zakládáním škol církev katolická si získala. A to bude znamením, že se vrací rozvaha a začíná svítati tam, kde za vlády vášní nyní na vše strany se nenávistně mlátí a bije do všeho, co má znamení katolické církve na svém čele.

K sexuální paedagogice.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

Jiné matky a to matky, křesťansky smýšlející, podobně plní tuto vážnou povinnost. Slyšme další dva příklady:

b) Můj jedenáctiletý Ferdinand je čiperný hoch. Na všechny jeho otázky, kterými mě zahrnoval, vždy dostalo se mu odpovědi. — Jednou zase přišel ke mně a ptá se: »Mami, odkud vzali to děťátko u tety? Odpovídám jako obyčejně: »P. Bůh jim je dal.« Leč tentokrát nechtěl býti chlapec spokojen s touto odpovědí. Táže se stále a naléhavěji, i když jsem mu odpověděla: »To ti vysvětlím, až budeš větší; teď bys tomu nerozuměl.« — Zdá se mi, že tento předmět čím dále, vždy více jej zaměstnával; ptal se již na to služby, a obávám se právem, že bude se na to dotazovati příležitostně svých spolužáků. Právě v ten čas byl vyloučen kterýs gymnasista, protože kreslil nečisté věci a rozdával žákům. Srdce mé chvěje se úzkostí, pomyslí-li, že mé dobré, nevinné dítě mohlo by o těch věcech tak hnusným způsobem býti poučeno.

Právím k dítěti: »Před několika dnů jsem tě ptal, jak se máš, a ty jsi se mně, odkud dostala teta dítě. Chci ti to vysvětliti, ale myslím, že nebudeš tomu přece rozuměti.« Hoch však odpovídá s nelíčenou radostí: »Ó já budu tomu již rozuměti, vřdyť i otec mi vypravoval již o těžkých věcech, o elektřině atd.«

Já: »Tedy jinak tomu není, než že P. Bůh sám dává děti, podobně jako v přírodě dává stromy, byliny všeho druhu a rozmanitá zvířata. Zařídil to tak, že v matce leží malá seménka. Chce-li tedy rodičům dítě darovati, símě znenáhla se stává větší a pod srdcem matky roste malé lidské dítě. A když nadejde čas, že dítě může snésti vzduch a samo dýchat, pak matka vydá je na svět.«

On: (udíveně) »Ach, to bych si nebyl nikdy pomyslíl!«

Byl zcela spokojen a ke mně velice důvěřivý a zdvořilý. K tomu jsem připojila, aby nikdy se soudruhy o podobných věcech nemluvil, toliko jen se mnou, s matkou. »Vidíš tedy, jak matka a dítě co nejužší spojeni byly a proto tedy mají se rády a také mohou spolu o všem si pohovořiti. Až zase budeš někdy něco chtít zvědět, potřebuješ se mně jen zeptati; a až ti bude někdo chít o tom něco vyprávět, řekni prostě: Já vim už o tom dosti.«

Po tomto sdělení byla jsem klidna a spokojena; zamířila jsem do kostela a děkovala v modlitbě, jako ten, co vykonal těžkou povinnost.

Od té doby uplynulo půl roku. Ferdinand již se mně na další netázal. Je čilý při hře, pilný a pozorný při učení.«

c) Můj dvanáctiletý Filip dostal darem tři holuby. Po několika dnech vypravuje mi, že jeho přítel František mu řekl, že to není správné: tři holuby, mají prý býti čtyři. »Nu tak ti ještě jednoho koupíme,« odvětila jsem. Během několika týdnů pozoruji, že oba chlapi jsou často spolu a hovoří, a když jednou jsem je překvapila, můj chlapec se zalekl. To mě naplnilo starostí. Hoch stává se lhovostejný, povrchní, své denní povinnosti nevykonává již tak dokonale, tu a tam dá nezdvouřilou odpověď, slovem — nejsem již s ním spokojena. Jednou vezmu ho stranou a táži se ho, proč jeho chování pojednou se změnilo? »Již nejsi ten dřívější, veselý hoch; nejsi také již ani ke mně ani k své sestře vlídný a zdvořilý.« S počátku nemá se k slovu, ale po dlouhé a naléhavé domluvě konečně prolomí se ledová kůra srdce jeho a s pohnutím přiznává se: »Ach, matko, já nemám již z ničeho radost, vše je mi jedno od té doby, co jsem od France slyšel, jak to všechno jest. Řekl mi, že to u lidí zrovna takové je jako u zvířat, a ještě něco víc řekl a mně samému je to ošklivé.«

Když domluvil a ulehčil svému srdci, pravila jsem mu: »Milé dítě, což neslyšel jsi často ve sv. náboženství, že P. Bůh všechno dobře učinil a že jen lidé kazí jeho díla svými hříchy? Dle těla máme sice se zvířaty mnoho společného (to, co mi sdělil, z části jsem připustila), a přece má a může to býti zcela jiné než u zvířat. Činiti to, co ti Franc říkal, bylo by hříchem. Ale víš, co Bůh již Kainovi řekl: »Přemoz zlou žádost a panuj nad ní!« Také u dětí povstává mnohdy zlá žádost, vášeň s sebou anebo s jinými činiti

zlé. A jestliže povolí této žádosti, budou nešťastny na těle i na duši. Proto dobří rodiče bdí nad svými dětmi, nedovolí jim kamkoliv jítí nebo všechno slyšet i a čísti, anebo s každým spolužákem se přátelítí. Proto s Francem nebudeš od nynějška žádných hovorů zapřádati a vůbec se ho vzdalovati. Až budeš větší, otec ti ještě blíže vše vysvětlí, co P. Bůh ještě ustanovil pro tento pozemský život a kterak jeho ustanovení máme užívatí k dobrému. Nemusíš mítí strachu, buď však bdělý! Pojď, pomodlíme se společně . «

Ještě nějaký čas každodenně večer se svým synkem jsem důvěrně hovořila, jeho dojmy denní dala jsem si sdělovati a jeho důvěra ke mně rostla vždy více. Byla jsem spokojena. Nic nezbylo z oné otravující řeči. Naopak: byla přípravou vědomého pocitu sebeúcty a vnitřní bázně před zkázou. Po vůli Boží však to drahé dítě mělo býti ušetřeno všech pokušení a bojů. Zlá difterie v málo dnech přivedla je ke bráně smrti. Vpravdě povznášející byl okamžik, když nedlouho před smrtí poslední sv. zповěď vynikal, s péčí by na nic nezapomněl, a prosil za odpuštění. « (Pokračování.)

Maria Panna a výchování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

My katolíci víme, v jakém poměru k Bohu máme si mysliti Rodičku Boží. Bude nás tedy zajímat, jak v téže příčině soudí nekatolíci.

Professor *G. Fr. Daumer*, tehdy ještě protestant, v předmluvě ke svým Marianským legendám a básním¹⁾ dí: »Zde chci ještě poukázati na *Göthea*, který se na konci svého »Fausta« vyslovil tak zřejmě ve prospěch katolictví a jeho úcty Marianské. Poznal v katolické Madonně »věčnou ženskost«, do vyšších oblastí povznášející. Jí patrně přikládal nekonečnou, vše ostatní přesahující cenu; a kdežto svého Fausta počíná židovsko-křesťanským nebem a Bohem Otcem — výjev jak známo vzat z knihy Jobovy — končí jej katolickým nebem a Matkou Blahoslavenou; a tím způsobem korunuje veliké své dílo básnické, toto zrcadlo celého křesťanského postupu vývojového, velepamátným ústupkem, učiněným katolické romantice. Co z toho plyne, jest snadno pochopiti, pokud kdo není nevyhléditelně zaslepen předsudky konfessionálními. Göthe-ův Faust nastiňuje dráhu dějinám ducha křesťanského; ony nekončí přemoženým a zastaralým, nýbrž vítězným, k nové vládě skvěle povzneseným náboženstvím a básnictvím katolického křesťanství a církevnictví, zvláště však a podstatně na základě podivuhodných jeho Marianských názorů.«

Zajímá-li tudíž úcta Marianská v křesťanství vůbec a v katolickém zvláště místo tak důležité, jest tedy také ve výchově náležitý k ní mítí zřetel.

Přihlédněme k jednotlivým prostředkům vychovávacím, pokud mohou přispěti k vypěstování úcty Marianské u mládeže a tím k dosažení konečného cíle — lásky k Bohu.

Příroda.

Na rozvoj těla a ducha dítek působí především *příroda*.

Dojmy přírodní pozvedají mysl k Bohu; dotýkají se mocně citu, a srdce tím snáze pak se obrací k Bohu. Není v pochybnosti, co odpověděti k otázce básníkově:

Nač fialka z jara jen zkvítá,
již nikdo nezřel, se ptám?²⁾

Proto je přirozeno, že mysl dětská, uctívajíc v přírodě Boha, hledá v ní, čím by uctila též bl. Pannu. Obrazotvornost má při tom také svůj díl.

¹⁾ G. Fr. Daumer — *Marianische Legenden und Gedichte*. Münster. Aschaffendorf. 1859

²⁾ Br. W. Procter (Jar. Vrchlický — *Moderní básníci angličtí*. 176).

Když P. Maria synáčka svého na smrt vyprovázela a na cestě krvavé stopy jeho ran spatřila, pukalo jí srdce bolestí. I zaplakala hořce a skrápěla slzami svými i cestu i místo, kde byl ukřižován. Kamkoli slza Matičky Boží nebo krůpěj krve jejího synáčka dopadla, tam vykvetlo kvítko dříve neznámé, jež na sobě neslo znamení těchto slz a nazváno slzičky P. Marie.³⁾

Tak i jiné květiny mysl dětská zasvětila P. Marii (na př. P. Marie pláštíčky = kontryhel).

A zbožný lid staví na vynikající místa v přírodě ke cti P. Marie sochy, kaple a chrámy, které přecho často stávají se místy poutními. Jak často na takových místech najdeme květinu, věneček nebo kytici, jež zbožná mysl na počtu P. Marie usoudila věnovati!

Také některá ze zvířat posvětil lid P. Marii. Vlaštovka se zove ptákem P. Marie, ježto první vlaštovky přiletují na Zvěstování P. Marie (25. března) a první se od nás stěhují na Narození Panny Marie (8. září). O ní se praví, že »umírá«. ⁴⁾

Takové vztahy Rodičky Boží k přírodě činí přírodu půvabnější, ušlechtlejší a brání zneužívati přírody surovým způsobem.

Umění.

Umění jest další prostředek vychovatelský, jímž lze buditi lásku k Boží Mateři a k Bohu samému.

Proslulý norimberský sochař, *Jan Schwendfür*, ještě jako protestant, působením umění přilnul k Rodičce Boží a očekával od ní pomoc a osvětlení.⁵⁾

Náš umělecký kritik A. W. Ambros dí: »Což mám říci o Madonně del Granduca? Kdybych byl vychovatelem dívek, přikázal bych svým chovankám, by se denně na půl hodiny před obraz ten postavily; bylo by to nejlepší naučení, jehož přispěním by vychovatelky svých plíc mohly ušetřiti.« Tyž si přeje, by mohl míti v bytě svém Madonnu od Holbeina, aby před obraz její denně mohl vstoupiti a z její ideálně krásy, vznešenosti, něžnosti a svatosti se vzdělati a povznéstí.⁶⁾

Předstupme před Sixtinskou Madonnu od Rafaela. Tu bude věřící a rovněž i nevěrec stejně k obdivu povzbuzen, a velikolepá koncepce obrazu vlije cit vznešenosti do srdcí obou.⁷⁾

K. Fr. z Rnmohrů, veden jsa touhou po získání bohatších názorů uměleckých, navštívil některé umělecké sbírky. Posléze byl též v Drážďanech, kdež jsa upoután skvostnými poklady uměleckými a zvláště Rafaelovou Madonnou di San-Sixto, šest měsíců proděl. V době, kdy studoval staroitalské mistry v Drážďanské galerii, přestoupil v městě tom na katolickou víru, kde již dříve *Winckelmann*, proniknut stejnou, ba větší ještě láskou k umění, vyznání protestantského se zřekl.⁸⁾

³⁾ Pr. Sobotka — Rostlinstvo a jeho význam v národních písních atd. 253.

⁴⁾ Fr. Bartoš — Příspěvky k charakteristice našeho lidu. (Obzor, 1905. 51.)

⁵⁾ Rosenthal. 1 Band III., 501.

⁶⁾ Jos. Šauer z Augenburgu — Paedagogika 195.

⁷⁾ Dr. Eug. Dreher — Die Kunst in ihrer Beziehung zur Psychologie und zur Naturwissenschaft. Berlin 1878. 15.

⁸⁾ Rosenthal. 1 Band I, 67

Básnictví poskytuje hojných prostředků k buzení úcty Mariánské.

Především je to vznešený hymnus »Velebí duše má Hospodina« (Luk. I., 46.—55.)

Dále sem náležejí legendy. »Není na celém světě a v nižádné literatuře všech věků a národů ničeho, co by bylo tak něžně krásné a líbezné jako Mariánské legendy a poesie písní.«⁹⁾

Ve směru vychovatelském bezvadné jsou legendy, jež obsahují z básněný děj biblický, jako na př.:

Vyšla hvězda na kraj léta,
osvítla do půl světa.
Nebyla to hvězda jasná,
ale byla panna krásná.
Šla Maria, šla plačící,
svého syna hledající. Atd.¹⁰⁾

kde líčí se umučení Páně. Rovněž přípustny jsou legendy, kde básnickým rouchem oděna náboženská pravda, jako na př. přímluva P. Marie u P. Ježíše za duši hříšnou:

Byla jedna louka zelená,
slzavou rosou skropená.
Kráčely po ní dvě duše,
za nimi velká hřišnice. Atd.¹¹⁾

Kde děj biblický příběhem příliš pozměněn, nebylo by radno legendu mládeži předkládati, bychom jí nečinili lehkověrnou. Tak soudíme o legendě následující

Chodila Maria
po širokém světě,
nosila synáčka
v svém svatém životě.
Přišla ona, přišla
k kováři jednomu:
»Kováři, kováři!
popřej mi noclehu.« Atd.¹²⁾

Ostatní legendy, které nemají základ biblický ani věroučný, a jsou-li obsahu ušlechtilého, hodí se pro mládež jen tehdy, považuje-li je za pouhou báseň a nikoli za pravdu. Sem náležejí některé legendy ze sbírky Košnářovy,¹³⁾ Gawalewiczovy a Stachiewiczovy,¹⁴⁾ z Mariánské zahrady Zeyerovy a j.¹⁵⁾

(Pokračování.)

⁹⁾ G. Fr. Daumer — Marianische Legenden und Gedichte.

¹⁰⁾ K. J. Erben — Prostonárodní české písně a říkadla. 562.

¹¹⁾ Erben. 564.

¹²⁾ Erben. 560.

¹³⁾ Jul. Košnář — Legendy o P. Marii. Praha 1902.

¹⁴⁾ M. Gawalewicz a Petr Stachiewicz — Královna nebeská. Přeložili Fr. Kahlík a Rob. Parma. Opava 1895.

¹⁵⁾ »Proč jahody nesytí« (Pr. Sobotka — Rostlinstvo. 258.) Viz též: »Mutter Gottes Trinkbecher« (svlačec) ve spise »Unsere Pflanzen« v. H. Reling u. J. Bohnhorst. Gotha 1882. 98.

Svěcení biblických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Za starodávna uvyklí přemnozí věřící slaviti velikonoční večeři dvakrát po sobě: večer, který se čítal k 15. Nisanu, a večer dne 16. Nisanu. Mohlo se totiž přihoditi, že na některých místech nevěděli určitě, který den byl ustanoven novolunním; a proto slavili počátek velikonoci dvakrát, aby aspoň jednou byla oslava ta obecnou. Snad byl ten zvyk již i za doby utrpení a smrti Páně. Tohoto druhého večera počínají čítati *omer*, t. j. padesát dní až do svátku týdnů; *omer* značí ječnou oběť prvotín, kterou přinášel lid o velikonoci, jakožto počátku žní. K čítání tomu mívají zvláštní tabulky, kam zastrkávají čísla dní a týdnů; bývá tam napsán i žalm 66.

Čtení a zpěvy a modlitby, jež jsou o velikonočních svátcích v synagoze předepsány, jsou všechny v nějakém vztahu k významu svátků. V modlitbách je též prosba za rosu, která má v létě nahraditi (v Palestině) déšť. Sváteční žehnání mají udělovati ti, kdož jsou Kohanim, kteří pocházejí totiž z kněžského rodu. Při tom drží si žehnající ruce před obličejem, malik se čtvrtým prstem a odděleně střední prst s ukazovákem, a palec o něco dále. Lid se při tom na ně nemá dívati, mívajíť proto na hlavách tallith — neboť jest na nich sláva Boží. Žehnací slova jsou v Num. 6. 24—26.

Dne 6. měsíce *Sivanu* počíná *svátek týdnů*. Za starých dob, dokud prodlávali Židé v zaslíbené zemi, byl to svátek žní, kde se přinášely dikem za dokonanou zeň obilní dva kvašené pšeničné chleby; byl to i svátek prvotín, kde obětovali jednotlivci prvotiny plodin svých Bohu tím, že je přinášeli do Jerusalema a dávali do chrámu, jak zákon v knize Exodu 23. 16. přikazuje. Nyní nepřinášejí těchto darů, avšak na paměť někdejšího zvyku ozdobují si před svátkem domy a příbytky květinami a věnci. Nyní obdržel tento svátek význam jiný; lid israelský má děkovati v něm Bohu za to, že mu byl dán na hoře Sinaj *zákon Mojžíšův*.

Jak známo, připravoval se k tomu lid tehdejší po tři dny; nyní bývá u některých synagog zvykem, že se věnují horlivější muži celou noc před svátkem »studiu« *zákona*. Studium záleží v tom, že si předčítají ze zvláštní knihy tři přední a tři poslední verše biblických knih, z pojednání Talmudu pak vždy prvou a poslední mišnu či část a něco z knihy *Zohar* (světlo).

Dříve se stávalo, že uváděli rodičové o svátku týdnů své hochy, kterým bylo pět let, do školy, aby se tam učili začátkům hebrejštiny; pak je vedli do synagog, aby tu slyšeli četbu desatera přikázání. Za nynějších dob uvádějí o svátku týdnů na mnohých místech mládež třináctiletou neb o něco starší do synagogy, kde vchází jaksí do společenstva věřících a stává se *bar mizwe* (synem přikázání). To má zastupovati konfirmaci (břimování). Od té doby jest mládež povinna zachovávat na př. půst, navštěvovati pravidelně synagogu a podobně. Jinde přivádějí své hochy slavnostně do sbornice v sobotu po třináctém dni narození a ukazují tak, že se stali plnoletými pro zachovávaní Zákona, zodpovědnými za jeho plnění. Před tím cití se otec zodpovědným za jednání svých synů, neboť praví, když přivádí syna: »Veleben buď On (Bůh), jenž mne zbavil zodpovědnosti za tohoto!«

Mladík, který se před tím náležitě připravil, má právo toho dne zpívatí nebo čísti části Písma před shromážděním; někdy může i sám o přikázáních promluvit. Zvyk tento odůvodňují slovy Talmudu »V pěti letech počíná každý studovati Písmo, v desíti Mišnu (základ Talmudu), v třinácti přijímá přikázání.« Mladík daruje na paměť toho dne sbornici jakýsi liturgický předmět (pokryvku tory), jeho otec připravuje doma přátelskou hostinu, při které syn vzdává rodičům a přátelům díky za veškeru péči a přijímá od nich zvláštní dary. Je to poněkud nápodobením zvyků při našem sv. biřmování.

(Pokračování.)

F E U I L L E T O N .

Nedostatky vyučování náboženského.

(Pokračování.)

Katechismus, jsa vodítkem katechetovi, má mu ukázati, v jaké formě má podávati dětem náboženské pravdy.

Tu zase dlužno o našem katechismu vyznati, že je často abstraktní, těžký, ne-logický, proti duchu jazyka a j. Na př. Příliš těžká je otázka 14. (mal. katech.) »Bůh nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti.«

Podobně pro tento stupeň měla by se zjednodušiti definice pokání.

Při II. přík. Božím slova: »brátí nadarmo« vysvětluje se slovem »zneucivati« a to opět slovy: »neucivě vyslovovati.«

Také mnoho výkladu žádá ot. 248. (str. katech.), »Zač prosíme v první prosbě Otčenáše?« (1., 2.).

Jak naopak v jednom z oněch katechismů prostě a pochopitelně a pěkně: První prosbou chceme říci: »Kéž by všichni Tebe, ó Bože, znali, ctíli a milovali!«

Těžká je ot. 284. (»sebe pro Boha milovati«) a 441. (Proč milost — dar nadpřirozený?) Rovněž ot. 512. (obět — »zničení neb zmenšení« daru .) Nesnadné je učení »o lítosti.«

Místo snadné otázky, co nás má k lítosti pohnouti, praví se v ot. 570. »Lítost musí býti (1., 2., 3., 4.) atd. Ot. 577. Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti (1., 2., 3., 4., 5.)

Tato poslední otázka, ač je jádrem věci, označena je asteriskem jako méně důležitá.

Ač tyto definice (počet devět) pro dítě jsou přímo závratné, k tomu ke všemu ještě se přechází z nedokonalé lítosti na nedokonalou lásku, ač bisk. Müller ani theologům nečiní o ní zmínky, nýbrž učí,

vychází »communiter ex metu gehennae et ex turpitudine peccati.« Také v jiných katechismech bychom marně cos podobného hledali.

Tyto i jiné příklady dosti ukazují, příčina obtíží spočívá namnoze i v řeči. Katechismus hemží se slovy, jež jsou dětem cizí, kdežto v oněch jmenovaných zříme zrealisovanou snahu, otázky a odpovědi co možná zjednodušiti a celý obsah katechismu upravit ve formu mládeži srozumitelnou.

Ale mnohem častěji zaviňuje tuto obtíž scho lastická methoda. Jakkoli je vhodná a prospěšná v theologickém studiu, nevhodná je pro laiky vůbec a děti zvláště. Těm nutno podávati náboženské pravdy tak, aby co nejsnáze byly od nich pochopeny a nesly ovoce pro jejich mravní život. Dětem slabším nelze naprosto sledovati spekulativní a abstraktní podávání pravd (nebo pro abstraktní slova nemají vůbec pojmu); nadanější však stávají se znavenými, pozbyvají zájmu a v nejpriznivějším případě působí se jednostranně toliko na jejich rozum, kdežto srdce odchází s prázdnem.

A jaký prospěch z toho, když katecheta dítkám uvolí, by se naučily těm otázkám z paměti?

Dr. Otto Willmann žádá, aby učení nebylo těžké . . je-li těžké, chuf klesá; ano se ztrácí. Dřívější vyučování málo dbalo, aby učení bylo usnadněno.

O škole obecné praví: Pro ni platí předpis »S málem dosíci mnohého;« má podávati to, co lze nejsnáze pochopiti, nejlépe podržeti a nejjistěji zužitkovati.«

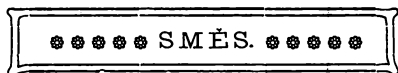
Dr. Mich praví o definicích: »Hrozně chybuje, kdo předčasně sahá k definicím, domnívaje se, že tím vpraví pojem do duše žákovy. Žák se tím nevzdělá, ale naopak je sváděn k bezduché reprodukci. Na nižším stupni jedná se jen o to, by představy

žákovy tím způsobem byly tvořeny a porádány, až by se z nich vyvinuly znenáhla správné definice; dle toho lze užiti vysvětlení, úvah, opisů k vytvoření pojmu. Definice jsou vhodné teprve na nejvyšším stupni vyučování.◀

Vierthaler dí: Chceme-li učiniti přítrž úpadku náboženskému a rozvázanosti mravů nestačí vštěpovati dětem záhy kře-

stanské pravdy, nýbrž musí se to díti způsobem přiměřeným.

Toho mínění byli sv. otcové; odtud ta jejich rada, by se zacházelo s duší maličkých jako s jejich tělem; skýtati jim stravu lehkou, jednoduchou, záživnou. Proto časté příklady, srovnávající vyučování mládeže s mlékem, jako u sv. Klimenta alex., Basilia, Oekonomia a j.

Výbor družstva Vlast konal dne 13. ledna čtvrtou schůzi za předsednictví I. místopředsedy p. Karla Ulricha, c. k. pošt. pokladníka. — Jednatel p. Tom. Jiroušek četl protokol předešlé schůze, jenž byl schválen. — Pokladník sdělil, že uplatil 1. ledna 1908 zase tisíc korun soukromého dluhu a dodal, že ostatní soukromý dluh — asi 2700 K — r. 1908 zcela umoří, takže by nám zbylo pouze břímě dluhu hypotekárního v obnosu asi 70.000 K. — Děkuji za knihy: Misijní dům sv. Gabriela v Mödlingu v Dol. Rak. (ujímají se tamních Čechů cihelňáků), Museum král. Českého za dodané kalendáře, Křesť. soc. spolek v Berouně. — Za blahopřání děkuje J. M. ndp. Msgr. Jos. Hůlka, biskup v Č. Budějovicích a za soustrastný projev J. O. Vojt. hr. Schoenborn. — Čt. katol. spolek na Velehradě dal si u nás zhotoviti zápisní knížky pro údy spolkové a nyní předseda spolku, P. Fr. Tomeček z Tov. Ježíšova, sděluje, že cena byla mírná a že jest s provedením úplně spokojen. — Sl. katol. akad. družstvo Zarja v Gradecu (ve Štyr. Hradci) děkuje za to, že se mu »Vlast« zdarma zaslala. — Volbu dp. Jar. Slavička, katechety na Smíchově, za redaktora katechetské přílohy »Vychovatele« výbor stvrzuje. — Živnostenská organizace: »Vzájemnost« zaslala výboru našemu přips, v němž žádá, aby mohla »Naše Listy« prohlásiti za svůj oficiální organ a aby v nich mohla zprávy a články uveřejňovati. Podepsání jsou: předseda Václ. Dvorský a jednatel Em. Šmucler. Výbor družstva tomu ochotně vyhovuje a udělil při tom Vzájemnosti 50 K podpory. — Red. Tom. Škrdle vyzval jednatel p. Tom. Jos. Jirouška, aby se ze schůze vzdálil, načež výbor jednal o tom, jak by oslavil 50tý narozeniny p. Tom. Jos. Jirouška, jež letos

na měsíc květen připadají. Celá oslava a její provedení svěřeno dpp.: Vl. Hálkovi a Tom. Škrdlovi. — Výbor projednal ještě jiné závažné předměty, ale to se vymyká veřejnosti. — Modlitbou schůze započala a modlitbou skončila.

Do památníku nepřátel každé denunciaci. Moravská »Hlídká« v 1. čísle t. r. píše: »Pěknou ukázkou, jak pokrokář dovede svoje zásady uplatňovati, podal universitní profesor, který má přednášeti též o ethice a vychovatelství, *Dr. František Drtina*. Aby zmařil jmenování Podivinského ředitele Jeřábka (za okresního školdozorce na Moravě), který známému Ulehlovi se nelíbí, ač jinak pranic »klerikálně« nevystupuje, šel s jakými klevetami proti němu až k ministerskému předsedovi jmenování jeho zmařit. Šli s ním jiní poslanci, nevěduce, o jakou státnickou akci jde; avšak slyšice, k čemu se mají propůjčiti, v předsini ministerské milého Drtinu ponechali blamáži, kterou si u bar. Becka utržil.« — *Nový Věk* (čís. 14. r. 1908) k tomu poznamenává, že *prof. Drtina udal na ředitele p. Jeřábka věci, které šetřením ukázaly se lživými*. Jsme zvědaví, kterak se otcovský přítel Drtinův, prof. Masaryk, zachová k tomuto kavalírskému činu svého mladšího kollegy. Nejspíše se ho odřekne s touž mravní rozhořčeností, se kterou se zřekl správce sirotčích peněz Dra. Herbena! Leda, že prohlásí, že to — nebyla denunciaci.

»Český Učitel« — listem obrázkovým? V čísle z 8. ledna má ústřední orgán učitelských jednot 2 velmi zdařilé obrázky. Jeden znázorňuje biskupské insignie, druhý — vypůjčený z pověstné »Záře« karrikaturu kněze. Duchaplná slova k tomu, jež státní zástupnictví zkonfiskovalo, dal si poslanecovou interpelací immunisovati, a nyní jako ohroženou perlu je podává svým čtenářům. Jsou opravdu velmi poučná. Svědčí o neobyčejné inteligenci pisatelově.

Jen více takových učitelů. V témže čísle z 8. ledna »Český Učitel« uvádí, že čilý katol. učitel, p. Vlastimil Jelínek z Břevnova konal již v našich organisacích 263 přednášky, a doufá, že po takové namáhavé práci dostane p. Jelínek brzo učitel. místo na Smíchově. — Souhlasíme tentokrát úplně s přáním, které v názvu lokálky »Č. Uč.« vyslovil a přejeme p. učít. Jelínkovi, aby se splnilo, v co »Č. U.« doufá.

Školství české v rukou klerikálů! Tak vyzněla řeč učitele Václ. Beneše na manifestační schůzi českého učitelstva v listopadu v sále Národního domu na Král. Vinohradech konané. Promlouvaje o pensijním fondu, pravil řečník: Katecheta pracuje 35 roků, učitel 43 roky. Katecheta má o 8 roků dříve nárok na pensii, méně práce a o 800 K více platu; učitel má hodně práce nejen ve škole ale také i po škole, pozdější nárok pensijní a menší plat. Za to má katecheta ve všem prvé slovo, učitel jest ve škole pátým kolem u vozu. Školní úřady jsou vesměs v rukou biskupů, kanovníků a farářů. Všim tím je vinen ovšem zemský sněm a především jeho nespravedlivé složení. První kurie sněmu je výslovně klerikální, a tu není divu, že naši příslušníci jsou všestranně odstrkováni. Stále zehráme, stále chodíme na zemský sněm a výsledky jeho žádné. Šest tisíc našich lidí musí varhancit a zaprodávat se — A tohle všechno věřili účastníci referentovi! Risum teneatis amici! — V téže schůzi vidí p. Frumar hrozné ponižování stavu učitelského v tom, že pensisti musí měsíční kvitance míti opatřeny podpisem farního úřadu. Tím prý jest učitel vydáván přímo svému nepříteli!

Co neudělá c. k. školní rada pro dva židy. Budějovický »Hlas Lidu« dovidá se ze Sušice, že příliš otcovskou péčí o »utiskované« židy v Rakousku jeví slav. c. k. okr. šk. rada v Sušici. V Petrovicích jest jakýsi žid Kraus, který žádal c. k. okr. šk. radu v Sušici, aby mu na útraty státní obstarala učitele náboženství židovského vyznání pro jeho dva syny, kteří navštěvují obecnou školu v Petrovicích, a sice mladší chodí do prvé a starší do třetí třídy. Poněvadž v Petrovicích není žádného židovského učitele, poslala c. k. okr. šk. rada přípis do Hartmanic, zda by tamější rabín úkol ten proti náležité remuneraci na se vzal. Ten však odmítl. I obrátila se okres. šk. rada s touž žádostí až do Velhartic, osady to dobré tři hodiny od Petrovic vzdá-

lené, na tamějšího rabína Poppera, zda on by vyučování ono nepřevzal. Cestovné by velmi ochotně hradila c. k. okresní školní rada. — Jevila by c. okr. šk. rada takovou péči, kdyby se jednalo o příslušníky katolického náboženství? Jeví takovou ochotu některá okres. šk. rada ve vyplácení remunerace a cestného katechetům za vyučování náboženství katolického?

Důležité rozhodnutí nejvyš. správním soudu. Za předsednictví markýze Bacquehema bylo dne 31. prosince m. r. rozhodnuto o při velmi zajímavé a důležité. Manželé Karel a Berta Markovi v Dolní Rokynici v srpnu r. 1906 oznámili hejtmanství jilemnickému, že se svými dvěma dítkami ve stáří 6 a 4 roků z katolick' církve vystupují a bez konfesse dále žiti chtějí. Na to došla odpověď od hejtmanství, že sice výstup rodičů běře se na vědomí, nikoli však výstup dětí, protože dle článku 2. zákona ze dne 25. května r. 1868 vyznání dětí pod 7 roků starých smí měněno býti pouze změněním vyznání rodičů, že však bezkonfesijnost nelze považovati za změnu ve smyslu zákona. Na odvolání rodičů k místodržitelství a ministru kultu, stížnost jejich byla zamitnuta, načež došlo až k správnímu soudu, kterýž z těchto důvodů jako místodržitelství a ministerstvo kultu stížnost rodičů zamítl. — Podobný nález učinil již jednou správní soudní dvůr prohlásiv, že změna náboženství nevztahuje se na prohlášení se bezvěrcem — příslušníkem ani církve ani společnosti náboženské zákonem uznané (nález spr. soud. dvoru ze dne 18. dubna 1884 č. 668., Budwinski 2094).

Družstvo učitelů-socialistů ustavilo se v Brně. Řečnil jim tam redaktor »Rovností« Tusar. V pokrokáfské učitelské organisaci tato zpráva nemile přijata; vytýká se třífstění sil a hlavně, že se učitelstvo tím staví ve službu politické strany soc. dem., což prý stavovským zájmům nikdy neprospělo a neprospěje.

Vídeňské školství. 1. ledna 1906 bylo ve Vidni 426 škol národních a měšťanských, 5770 učitelů a 209.000 školáků. Nyní má Vídeň 475 škol obec a měšť., 6844 učitelských sil a 227.291 školou povinných dětí. Přibýlo tedy 39 škol, 1074 učitelů a 8292 dětí.

Prázdniny v Prusku. Doposud měli v Prusku na národních školách za celý rok 83 dní prázdniny, a sice na vánoce 15 dní,

na svatodušní svátky 6 dní, v létě 37 dní a na sv. Michala 10 dní. Nyní však rozhodlo ministerstvo, že nesmí počet prázdných dnů na obecných školách přesahovati 70 dní; 13 dní musí se tedy z dřívějších prázdnin vynechat.

Zrušení immatrikulací na universitách. Ministr kultu a vyučování dr. Marchet nařídil výnosem ze dne 13. prosince 1907 všem rektorátům universit, aby immatrikulace, které jsou ještě obvyklými na některých universitách, na příští úplně přestaly.

Čeho je třeba anglickému školství. »The Educational Times« uveřejňuje, čeho že je potřeba anglickému školství: 1. Menší počet dětí ve škole. U osvícených národů již dávno prý není více než 60—70 dětí v jedné třídě. 2. Lepší přípravné a odborné vzdělání učitelstva; ze 17.000 učitelských osob sotva polovice má předepsané městské zkoušky; 20.000 (12 proc.) jsou mladé dámy, od nichž nezádalo se nic více, než průkaz, že je jim 18 let a že jsou řádně očkovány proti neštovicím; 27.000 (16 proc.) jsou učitelští praktikanti. 3. Delší školní návštěva (návštěva trvá tam jen do 12 let.)

Pensisti výpovědně vyučují! Na manif. schůzi učitelstva na Král. Vinohradech v listopadu uvedl ředitel Bízek, že v Plzni jsou pensionovaní učitelé, kteří mají již úřední dekrety v rukou a přece ještě výpovědně vyučují, čímž učitelstvo plzeňské je zkráceno.

Novodobí žáci. Ze Záhřeba se oznamuje: V Ďakově v obecné škole se přihodily bouřlivé výjevy. 13letý žák Domjanovič přišel do školy ozbrojen nožem. Ponevadž si Domjanovič hrál s nožem, chtěl mu učitel nůž vzít. Žák zaklel a s otevřeným nožem skočil na učitele. Učitel se podařilo po krátkém zápasu nůž vyrvat z rukou. Druhý den přišli všichni žáci do školy s noži. Domjanovič vyvolal v třídě vzpouru. Správce školy musil zavolat na pomoc četníky, kteří vstoupili do třídy a odzbrojili žáky.

Učitel — stoupenec volné školy sebevrahem. Pokrokařské listy učitelské rozšlapávají kde jakou smyšlenou historku o kněžích, ale na své řady zapomínají. Jest mezi nimi mnoho shnilého. V Ondřejově u Berouna na Moravě zastřelil se v pátek večer před vánočními svátky učitel německé školy Karel Ruscher, který se před tím dopustil zločinu proti mravopo-

čestnosti na školním děvčeti. Ze strachu před trestem rozdrtil si hlavu ranou z pušky, nabitě vodou, dříve než staříčky otec a domovntk mohli prchajícího dohonit a zachránit. Před skonem ještě zvolal: »Nechte mne, již je pozdě!« Sebevrah byl horlivým stoupencem volné školy.

* * LITERATURA * *

Socialní dějiny české doby starší. Napsal František Vacek. Cyrillo-Methodějská knihkiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. Cena 5 K 80 h. Dvojsesítem 11.—12. ukončeno opět jedno původní dílo, jež vzbudí zajisté živý zájem u každého Čecha zvláště v kruzích vzdělanějších; rozvrženo jsouc na sedm oddílů, pojednává velmi zevrubně a poutavě v prvním o domácnosti, rodu a národu; ve druhém o svobodných a urozených, ve třetím o otrocích a nevolnicích, ve čtvrtém o knížecích úřednicích a ministerálech, v pátém o cizincích, obchodnicích a hostech, v šestém o duchovenstvu a v sedmém o bojovnících (druzích), nápravnicích a manech. »Vzdělávací knihovna katolická« pořádaná vsdpp. kanovníky Dr. Jos. Tumpachem a Dr. Antonínem Podlahou, v níž vyšla velice důkladná práce tato ve svazku XXXIX., zavděčila se dílem tímto jistě všem svým odběratelům a dokázala poznovu, jak věrně snaží se dostátí svému úkolu vydávajíc jen výborné jak původní tak z různých jazyků přeložené práce spisovatelů na slovo vzatých, jako na př. Dr. Frant. Kryštlůka, Dr. Jana Šykory, Dr. Evg. Kadeřávka, Dr. Ant. Vrešlála, Rud. Vrby, Dr. Rich. Spačka, Dr. Ant. Podlahy, Dr. Al. Musila, Dr. Jaroslava Sedláčka, Dr. Al. Soldáta a m. j. K nim čestně druží se nyní tímto svým i Fr. Vackem, jehož krásný spis rádi doporučujeme. *Jos. Fabian.*

Člověk a zvíře. Sbirka klassických studií o anthropomorfičtiském pojmání života zvířat s filosofickým úvodem P. A. Špaldáka, T. J., duši zvířat. Cena 1 K 60 h. Cyrillo-Methodějská knihkiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. — Práce tato, jež vyplňuje ve »Vzdělávací knihovně katolické« svazek XLIII., obsahuje vedle zmíněného úvodu »o duši zvířat« — a to A) o duši nebo formě ústrojenců; B) o citu zvířat; C) o rozumu zvířat (bude více zajímat jen asi odborníky) — toto pojednání: I. Poznání ptáků, t. j. poznávají ptáci své nepřátele, jak si vybírají pokrm, jak si vysvětlíme pořádek, jehož šetří ptáci, krmice mláďata, a jak si volí hnízdiště. II. Zpěv a volání ptáků. III. Láska ptáků, kdež pojednáno též o žárliivosti a o tom, nač někteří ptáci na podzim pospolu žijí. IV. Intelligence mravenců, a sice: 1. válečnictví, 2. stavitelství mravenců. V. Člověk a opice. První tři state vzaty jsou z Altunova »Der Vogel und sein Leben«. stať čtvrtá z E. Wasmannových »Vergleichende Studien über das Seelenleben der Ameisen und der höheren Tiere«, stať pak poslední napsal v »Natur und Offenbarung« XI., 554.—567. B. Michelis. Velice čestné a zajímavé příklady dokazují přesvědčivě, že jak ptáci, tak mravenci, opice atd. vše co dělají, konají jen z pudu a že jinak počínati si ani nemohou! Doporučujeme. *P. Zatlál.*

„Vychovatel“ vychází každého měsíce předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hmotné. Alumnum, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenačty zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Organ Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se prodati, a adres. reklamace, jež se nepočítá a nehraní. U k o p i s y pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. profesorů na Smělově; pro učít. přílohů přijímá rukopisy VI. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katecholskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smělově.

K reformě našeho školství. — K sexuální paedagogice. — Maria Panna a výchování. — Národní školství v král. českém r. 1906. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: Nedostatky vyučování náboženského. — Směs.

K reformě našeho školství.

(Školní intelektualismus.)

„Mravní výchova je tím důležitější, čím snadněji člověk, který je pouze rozumově vzdělán, zvrhne se v divokou bytost, jež nezná míry.“
Aristoteles.

Právě těchto dní zasedala ve Vídni veliká anketa, jež se radila o reformě našich středních škol. Předáci všech politických stran na říšské radě zastoupených, ať již školství rozumějí čili nic, a s nimi vedle osvědčených paedagogů osvědčení a pověstní paedagogičtí mluvčí tlumočili své názory, jak by se naše střední školství potřebám nynějších dob přizpůsobilo a docílilo se lepších výsledků paedagogických než doposud. —

Neslibujeme si od těchto porad žádných dalekosáhlých oprav v organizaci našeho středního školství; ale tolik je jisto, že myšlenka školní reformy, uvedená v proudy debatt se nezastaví, a brzo nadejde doba, kdy se počne uvažovati o *nutné reformě našeho školství národního.*

Že naši přední theoretičtí reformatoři školství, prof. *Masaryk* a prof. *Drtina* nedali si ujiti příležitost, aby zde svoje názory nepronесли, jest při jich povaze samozřejmo. Rozvinuli oba program, který měl ukázati jich široké obzory ve školství — kdyby náhodou i konservativní odbor ici neukázali, že stojí na vyšším hledisku a důkladněji znají potřeby našich škol nežli oni. Přední a hlavní svůj požadavek, *aby náboženství bylo ze škol vyloučeno, oba ovšem akcentovali; ale jen velmi stručně a mírně*, poněvadž viděli, že doba jejich hlavní reformy ještě nyní nenadešla. Nač vydávati v nebezpečí útoků plod, který ještě nedozrál k životu? —

Mluvě o rázu nynější školy prof. *Masaryk*, pravil: »Vytýká se škole intelektualism. Ne dosti právem; škola má učít pozorovat a myslet, škola musí pěstovati poznání vědecké. Tím už vychovává a není správné žalovat tolik, že škola nevychoává. Dobře pozorovat a pozorně myslet — k tomu jest třeba silného charakteru.« A o vyučování náboženství ve škole vyjádřil se prof. *Masaryk*, že je protimyslné. »Náboženství se žije a zatím ve škole učí se katechismu! A právě

toto učení je nemilým intelektualismem. Náboženství je věcí rodiny a církve, nikoli školy a státu školu spravujícího.«

Je to stará píseň prof. Masaryka. Jen škoda, že je pořád — *falešná!* Naší škole vším právem se vytýká nepoměrná převaha intelektuálního vzdělání žáka na úkor jeho výchovy mravní. Škola, ať obecná či střední, má být v první řadě institucí výchovnou, má pěstiti charakter žáků, aby se z nich jednou stali »hodní lidé a občané.« Že filosof, který stále se zabývá intelektualismem přehlédá mravní stránku výchovy, která se jeví ve šlechtění a posilňování citů vznešených a tlumení všech citů nízkých a špatných, je vysvětlitelné. Mluví tak právě filosof a ne paedagog. Zcela jinak o téže věci promluvil *paedagog Pestalozzi*: »*Některá doba může v poznávání pravdy činiti veliký pokrok, co zatím v konání dobra jde nazpátek.*« Neplatí tato slova, před celým stoletím napsaná, právě za našich časů? »Mluvíme o pokroku sebevědomí než všechny předchozí generace, opájíme se na velkolepých výsledcích vědy a techniky, ale při tom zapomínáme na otázku, zda právě v tom co je nejdůležitější vytváření šlechetného charakteru, neocitli jsme na mrtvém bodu anebo zda snad dokonce nejedeme v tom zpět,« — poznamenává k tomu známý paedagog *Fr. W. Förster*.

Nikdo z nás nepodceňuje intelektuální vzdělání člověka. Ale je potřebí, aby již jednou *na dobro zmizel klamný názor, že ono dostačí*, aby člověk jediné na něm si mohl založiti mravní svůj charakter. Zločiny lidí nejintelligentnějších, ba universitních vědců (Dr. Hau v Německu, Dr. Beer ve Vídni) jsou typickým dokladem našeho názoru. Jen tím, že mravní vzdělání je měřítkem lidské kultury, si vysvětlíme, kterak se stalo, že *nikoli filosofové, ale zakladatelé náboženství*, a eminentně ovšem učení Ježíše Krista, *vždy ovládali svoji naukou massy lidí.* —

Ano i my chceme, aby se na intelektuální stránce náboženství ve škole nezůstávalo, ale aby se důrazněji, než namnoze dosud se dalo, působilo na vůli a vývoj celého charakteru. Nejsme též názoru, že naše methoda katechismu *má mnoho scholastického*; protože scholastice vděčíme za jasná vysvětlení pojmů a rozčlenění látky, ale rozhodně trváme na tom, že na intelektuální stránce nesmí se přestávati, ale na ni budovati dále. Kdo náboženství pouze s intelektuálního hlediska pěstuje a mravní výchovy nedbá, staví jen základy budovy, ale na celek budovy zapomíná. Kdo hledá však mravnost bez dogmatického podkladu (laická morálka), jest jako ten, kdo staví budovu bez pevného základu. »I spadl příval, přišly řeky a váli větrové

Kdo chce vytvořiti pevný charakter, dá mu solidní, na pozitivním náboženství založený podklad a na něm snaží se vztýčiti zdivo ethiky s korunou lásky k Bohu a k bližnímu. —

Ale k tomu školský intelektualismus, jak jej akcentoval prof. Masaryk, nikterak nevede. Vzpomeňme si na veliký výrok Tertulianův: »Víte, jaký je rozdíl mezi filosofem a křesťanem? *Filosof má mnoho krásných řečí, křesťan však mnoho dobrých skutků!*« Slova znamenitého spisovatele platila ovšem druhému století po Kristu; ale i dnes se vyplňují — na nejednom filosofu našeho věku.

K sexuální paedagogice.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

Dlužno však doznati, že podobným poučcím mateřským neuklidní se vždy zvědavost dítěte. Děti jsou malí divoši; mají bystré oči a uši a nepokojnou fantasi. Máme je pro to plisniti? Přijdou-li tedy s novými otázkami, vážně a skromně, buď jim nová při řešená odpověď po ruce! Něco podobného přináší následující článek.

d) Před nedávným časem navštívil jsem bratra a sestru, kteří mají na vychování naši neteř, 14leté děvče. Na cestě z nádraží mi sdělovali: »Již jsme si přáli, abys nás navštívil. Budeš musit promluvit s naší Mínou a poučiti ji, neboť ptá se na mnohé věci, a nevíme si často rady, kterak jí odpověděti.«

Přesvědčil jsem se, že tomu tak, a proto neváhal jsem při dané příležitosti poučiti ji.

»Drahá Míno, vyrostla jsi již v rozumnou dívku a proto leccos smíš zvěděti, čeho jinak nedospělé děti chápatí nedovedou, a proto také se jim to nesděluje. Tážeš se, kterak povstávají děti, kterak přicházejí na svět? Jsi dosti dospělá, abys tomu rozuměla.«

Tázavě upřela na mě oči.

»Viš, že Bůh všemohoucností svou stvořil dvě lidi a pravil k nim: »Roste a množte se.« Nemělo tudíž býti dále toho potřeby, aby Bůh každého dalšího člověka zvlášť stvořil a uvedl na svět.«

»V každém seménku rostlinném je zárodek, který vložen byv do lůna vlhké země, podivuhodně vzklíčí a vzroste v krásnou květinu i mohutný strom. Hle, podobně simě vložil všemohoucí Bůh i v tělo matčino. V životě matky spočívá ono nepatrné simě, až konečně láska manželská mezi otcem a matkou probudí je, a ono vzklíčí v zárodek člověka. Ponenáhlu roste a několik měsíců zůstává uzavřené v životě matky, až konečně se stává schopno, aby žilo venku. V ten čas matka vydá je na svět či porodí. Při tom má míti ku pomoci zručnou ženu neb lékaře. Při porodu dítko mívá hrozné bolesti, ano stává se, že i smrti podlehne, jako se, bohužel, stalo matce tvé sestřenky Anny.«

»Ach, v tom případě obětuje matka život svůj za své dítě!«

»Tak jest a zajisté chápeš, jak ráda as má matka své dítě, které tak dlouho pod srdcem nosila a s velkými bolestmi porodila.«

»Ano, a také pochopuji, proč velcí mužové ctili a nevýslovně vážili si matek svých, jak často jsem se dočetla.«

»Ale jak to, že i takové dívky mívají někdy dítko, které nejsou vdány a to přý je hanba?«

Na okamžik jsem se zamlčel, ale klidně odpovídám dále:

»Ano, stává se to a to tehdy, kdy láska je, jaká nemá býti, totiž nezřízená. Bůh chce, aby ono simě lidské vzklíčilo teprve po uzavření sňatku, po přijetí svátosti manželství. Ale jsou lehkomyšní mladí lidé, kteří přestupují toto nařízení Boží.«

»A je to hříšné, není-li pravda?«

»Ano, hříšná vášeň to je, která nevede nikdy ku štěstí. Taci nechtí anebo ani nemohou ještě státi se manžely, ubohé dítě pak roste, přichází na svět a ač samo nevinnou, je jako znamení hříchu a hanba rodičů.«

»Ubohé dítko! Jak jsem tomu ráda, že's mi to tak dobře vysvětlil.«

»Ale pověz mi, jak to bylo u Matky Boží, zda i ona nosila Ježíška v životě svém?«

»Zajisté i Panna Maria nosila božské dítko pod srdcem svým, v životě svém jako vzácný poklad, jako podivuhodný, zvláštní plod.«

»A porodila je také v bolestech jako jiné matky?«

»Matka Boží byla pannou před porodem, při i po porodu božského dítko. Porodila je podivuhodným způsobem; nikoliv jako jiné matky a také ne v bolestech, nýbrž v nej-

větší radosti. Proto s posvátnou úctou vzpomínáme třikrát denně na toto tajemství a bijeme se v prsa, řkouce: »A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.«

»Vím, že Maria Panna je přesvatá a že neměla ani nejmenšího hříchu. Ale řekni mi, dostala Ježíška proto, že sv. Josefa milovala?«

»Nikoliv, milé dítě, obdržela jej zvláštním velikým zázrakem, který Bůh způsobil při vtělení svého Syna. Počala a porodila jej působením Ducha sv.«

»Proto tedy nazývá se sv. Josef pěstounem, a Matka Boží pannou a matkou, vid?«

»Tak jest; každé dítě, které Bůh vzbudí pod srdcem matky, náleží oběma rodičům. Dítě Ježíš však patřilo pozemsky toliko Panně Marii; je synem Boha a Marie Panny. Maria žila jen Bohu a nikoliv pro sv. Josefa, ač i jej ctíla a milovala. Také sv. Josef věnoval se celý Bohu, ale ctíl a miloval Marii Pannu, a proto slove také panenským chotěm jejím. Panna a spolu matka nebyla nikdy před P. Marií a nebude; proto slove: Jediná vyvolená.«

Dívka mi porozuměla s vděčným pohledem, a slovy: »Jak jsem ráda, že's mě poučil!«

»Nebudeš tedy již hloubati ani přemýšleti o těchto věcech tajemných! A budeš-li chtít se tázati na něco podobného, ptej se tety A.!»

»Nebude toho již potřeba, vím dosti!«

(Pokračování).

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

Jinak básní na poctu P. Marie jest hojnost, z nichž k účelům vychovatelským po vůli lze vybrati.¹⁾

Že převznešená bytost Rodičky Boží poskytuje básníkům_velevhodnou látku, o tom nechť se vyslovi protestant prvé již jmenovaný: »Poněvadž jsem vždy také, v nevěrecké době života svého, měl na mysli cosi velice kladného, k tomu přímo nebo nepřímou vždy směřoval a esthetickou krásu, něžnost, půvab, jakož neméně také ethicky a humanisticky dobrý ušlechtilé a líbezné všudy, kde jsem je nalezl a poznal, ochotně a radostivě také uznal a zvláště rád k básnickým plodům svým používal: proto nemohl jsem lhostejně minouti nejsličnější onu a nejtěplejší květinu křesťanské romantiky, kterou protestantismus k nekonečné škodě své víry, svých obřadů a své srdečnosti tak nešetrně byl odhodil.«²⁾

Básnictví souvisí se *zpěvem*; přemnohé básně, skládané na poctu Rodičky Boží, jsou spolu písněmi. Tu otvírá se před zraky vychovatelovými celý utěšený sad přerozmanitého kvítí, na němž oko chovancovo nalezne svou vnadu, srdce jeho se ušlechtilí a snaha pro ctnost se rozníti. Z krásného vybírejme to nejkrásnější. Vzpomeňme prozatím jen některých!

Přáli bychom si pro účely vychovatelské míti pečlivý výběr písní Marianských, zvláště pak nové překlady překrásných latinských hymnů. Vděčný by to byl úkol našim básníkům.

Společnost.

Jiný z prostředků vychovávacích jest *společnost*. Sem náležejí slavnosti a kongregace Marianské. Roznícení, povznesení a utvrzení ducha ve společnosti děje se snáze nežli o sobě. Mimo to budí se tu radostivost, takže mnohé, co by jinak bylo namáhavým, ve společnosti koná se pro vzájemnou radost.

¹⁾ Na př. Xaver Dvořák — Sursum corda (V duše hloubi. — Nech vzplanout! — Stella lucida.)

²⁾ G. Fr. Daumer — Marianische Legenden und Gedichte.

Mimo pro dospělé jsou také Mariánské kongregace pro mládež. Kterak taková kongregace blahodárně působí na mládež studující, zřejmě z překrásného životopisu Hercegovského jinocha svaté paměti, Petra Barbariće.³⁾

Příklad.

Mezi nejpřednější prostředky vychovávací náleží *příklad*. Jeť zajisté život Rodičky Boží zářivým příkladem všelike ctnosti vůbec a zbožnosti zvlášť. Posvátný rodný její dům Loreta nám připomíná ctnosti její rodinné. Tři dni svého synáčka hledající, zarmoucená Matka dává příklad matkám, aby věděly, že i v nejdokonalější rodině a při nejhodnějších dětech nelze mnohdy vyhnouti se zármutku. Když při svatbě v Káni galilejské není vína, Matka Boží nepovažuje to pod svou a Božského Syna svého důstojnost, miti péči, aby opatřen byl prostředek k obveselení myslí hodovníků. A jak vznešený to příklad trpělivosti, viděti nejsvětější Matku kráčet za Božským Synem na horu Kalvarii, státi pod jeho křížem a ukládati Ukřižovaného do hrobu!

P. Maria jakožto vzorný příklad života opěvána v písni

Pozdravena, velebena
budiž, Boží Rodičko,
úctu vděčnou, přesrdečnou
přijmi od nás, Matičko!
Buď nám hojnou milostí
pomocnicí v úzkosti;
dej se znáti jako máti,
kněžno rajských milostí! Atd.⁴⁾

Avšak také příklad těch, kdo uctívajíce Rodičku Boží, těšili se její ochraně, prospěje při vychovávání.

Známa je událost z mládí prvního Pražského arcibiskupa, Arnošta z Pardubic, svaté paměti, když v Kladsku jakož žák spolu s jinými v kůru zpívaje »Magnificat«, pohlédl na sochu P. Marie a viděl, kterak se od něho odvrací. I modlil se vroucně k P. Marii i k jejímu božskému Synu, by opět na něho pohlédla, což po chvíli se stalo.⁵⁾

O princezně bavorské, Emanuele Teresii, která později stala se klariskou, vypravuje se:

»Princezna, jejíž zbožnost již v útlém věku se jevila, odebrala se na milostné místo P. M. v Starém Ettinku, aby tam složila díky své na stupních toho oltáře, kde bavorské princezny vždycky všecko, co měly na srdci, zvláště rády skládaly a vždy budou skládati.«

»Obdržel jsem oba Vaše listy«, odpovídá její otec Max Emanuel na její zprávu o vykonané pouti, »a seznal, že Vaše zbožná cesta do Starého Ettinku dobře dopadla; nepochyboval jsem, že jste v modlitbách svých byla mne pamětliva jakož i míru, který tak rychle byl uzavřen k Vaší nemalé radosti.« — On sám mívával v obyčeji, rok co rok o svých narozeninách tam putovati. Píše r. 1722 této

³⁾ Ant. Puntigam S. J. — Peter Barbariće, ein Jüngling nach dem Herzen Gottes. Innsbruck. Rauch.

⁴⁾ Poutní kniha. Sestavili Fr. Korec a Dr. T. Koroc. V Brně 1893. 696.

⁵⁾ Dr. Ant. Lenz — Mariologie. 9 a d.

své dceři: »Konám svou obvyklou pout každoroční konče rok svého života, a nepomenu, doporučiti vas blah. Panně, by na její přimluvu Bůh Vás zahrnul požehnáním, což Vám z celého srdce přeje atd.«⁶⁾

Málo kdo uznal pomoc, které se mu dostalo od Panny Marie, s živější věrou nežli věrný její ctitel, sv. Ildefons, řka: »Budu li z Tvé ochrany se těšiti, nemám se čeho báti: obrním-li se Tvou záštitou a Tvou pomocí, všechny své nepřátele přemohu; neboť Tvoje uctění jest spasnou zbraní, již Bůh dává těm, které chce učiniti blaženými.«

Toho zakusila sv. Terezie od svého nejtětlejšího věku. Již ve dvanáctém roce svém zvolivši si nejbl. Pannu za matku svou, ctila ji po všechen svůj život, až konečně s ní jsouc sloučena hodnou se stala zpívati píseň novou, kterouž zpívají jen ti, již jsou čistého srdce.⁷⁾

Sušil jakožto pravý katolík ctil také *Bohorodičku* a oslavoval ji v přčetných básních. Věděl, že pocta vzdávaná Materi Páně náleží také jejímu Božskému Synu a jest nezbytným doplňkem svrchované pocty, povinné Kristu. Věděl a uvážil, že i sami osvícení protestanté pro veliké, podivné a nevstihlé věci, jež učinil jí Hospodin, Bůh mocný, ji ve svých básnických spisech vystavují jako předmět obdivu, úcty a milování, tak na př. *Jean Paul, Novalis, Schlegel, Herder, Schwab, Kosegarten Uhlend* a jiní; a že opět jiní protestanté ve svých prosaických spisech tak na př. *Haxthausen* (ve spise »*Transkaukasia*«) poctě Marie Bohorodičky připisují význam světodějný, tvrdíce vším právem, že pocta, Panně Marii vzdávaná, jest vlastním a nejhlubším základem emancipace žen čili vyššího a s mužem stejně oprávněného postavení ženského pohlaví v životě socialním, že romantická a jako rytířská úcta, která se u evropských národů vzdává ženskému pohlaví, zakládá se na této poctě P. Marie a v ní má nejistější záruku. Že jakási rytířská povaha, která se zračí v úctě a šetrnosti k ženskému pohlaví a také u protestantských národů se nachází, u těchto jest jenom zbytkem z dobrých časů katolických, a že úcta P. Marie jest nejhlubším organickým základem vyššího národního života, jemnějších a ušlechtlejších mravů. Ký div, že Sušil proto synovskou úctou a láskou lnul k nebeské Materi, že jí v četných básních uviel libovonnou kytku z nejspanilejších kvítků.

Kdo s takovým zápalem uměl oslavovati Marii Bohorodičku, nemohl nebýti též nadšeným chvalořečníkem jejích ctností, především »nadandělské její nevinu a čistoty, jak ji sám byl pojmenoval. I velebil tuto ctnost nejen ve mnohých básních, nýbrž kladl důrazně na ni váhu u bohoslovců, žáků svých, schvaluje jim při výkladu slov Páně Mat. XIX., 11.—12. a slov sv. Pavla I. Kor. VII., 32—36. unášivým proudem bohonadšenosti »onu obětovnost, odřeklost světa a pochotí jeho, povýšenost myslí, nebeskou, po Kristu a Bohu toužebnou povahu«, která jest podstatou kněžské panickosti. I dokládal, že právě v ní záleží nejvyšší ušlechtilost kněžské myslí.«⁸⁾

⁶⁾ *Emanuela Therese* vom Orden der heil. Klara, Tochter Kurfürst Max Emanuels von Bayern. Erzählt von Prinzessin Ludvig Ferdinand von Bayern. München 1902. 20 a d.

⁷⁾ Sv. Terezie. V Praze 1887 288.

⁸⁾ M. Procházka — František Sušil. V Praze 1871. 423.

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává FR. K.

Dle ustanovení zákonů o dohlídce ku školám (§ 34.) mají okresní školní inspektoři, kdykoliv vykonali prohlídku škol, o činnosti své podati zprávy okresní školní radě a tyto zprávy mají býti v pořadu vzaty a bez odkladu předloženy zemské radě školní, která k nim přiměřené zření míti má, až ministři duchovních záležitostí a vyučování zprávu o školách učiní (zák. zem. ze dne 24. února 1873 č. 17. z. z.).

Jak zprávy ty, jejichž účelem jest poskytovat věcný obraz o stavu veškerého národního školství, mají býti upraveny, aby na jejich základě bylo možno způsobem přehledným a srovnávacím vyličití vývoj národního školství ve všech královstvích a zemích na říšské radě zastoupených, vydáno bylo během doby mnoho nařízení. Jsou to předem všeobecná ministerská vynesení ze dne 1. června 1878 č. 3260, ze dne 28. června 1881 č. 8763 a ze dne 18. června 1884 číslo 11.742; u nás zemská školní rada hned v roce 1873 ze dne 13. května pod čís. 6870 vydala nařízení v té příčině; vynesením zemské školní rady ze dne 25. dubna 1875 č. 8215 vydány vzorce poptávek, vynesením ze dne 18. června 1875 č. 11.564 nařízeno, že zprávy mají do konce srpna školní radě dodány býti. Další výnosy vydány v lednu 1876 (čís. 1312), v dubnu téhož roku (č. 7096), v červnu roku 1878 (č. 13.433), a aby zprávy ty se zdokonalily, nová připomenutí vydána vynesením zem. šk. rady ze dne 10. července 1881 č. 16.433.

Avšak přes to vše zprávy nevyhovovaly. Šetřením o příčinách neshod jednak mezi výsledky statistického popisu národních škol, provedeného v roce 1900, a výsledky sčítání lidu z toho roku, jednak mezi statistickými daty hlavních výročních zpráv o národním školství za školní rok 1899—1900 prokázalo se, že zemské úřady školní při shledávání látky pro statistická data hlavních výročních zpráv nespravovaly se stejnými zásadami a že zejména doba, ze které data tato v jednotlivých zemích, ano i při jednotlivých školách téže země se uváděla, podstatně se různí.

Ježto tedy výroční hlavní zprávy za takového stavu věcí svému účelu — poskytovat věrný obraz školství — nevyhovovaly a statistická data v nich vykázaná vhodně sestaviti a bezprostředně uveřejniti nebylo lze, a protože objevila se potřeba úpravy výročních zpráv i po jiné stránce, zejména se zřetelem k nově vydanému definitivnímu řádu školnímu a vyučovacímu pro školy obecné a měšťanské ze dne 29. září 1905, č. 13.200, č. 159 ř. z., vydalo c. k. ministerstvo věcí duchovních a vyučování vynesením ze dne 7. března 1906 č. 13.271 a i 1905 všem zemským školním úřadům obsáhla ustanovení týkající se sestavování výročních hlavních zpráv o národním školství. (Věstník Vládní u věcech škol obec. v král. českém, roč. 1906, část XI.)

Statistická data, dle tohoto výnosu zaznamenána, měla býti v deseti obširných tabulkách a ve dvou dotaznicích a ještě jedné doplňovací tabulce, a ministerstvu do konce dubna každého roku předložena. Uvádějíc výnos ten okresním školním radám na vědomost, nařizuje zemská školní rada vynesením svým ze dne 17. listopadu 1906 č. 54.001, aby hotové okresní statistické tabulky se všemi dotazníky do konce února zemské školní radě vyplněné byly předloženy a potřebná vysvětlení v průvodní zprávu pojata. Správy škol měly, co od nich požadováno, do 15. ledna zaslati vyplněné c. k. okresní školní radě.

První zpráva, která do konce dubna 1907, za r. 1906 měla být předložena, neměla být úplná, jen jaksi povšechná, obšírná zpráva o stavu školství národního za léta 1906—1908, dle tohoto nového nařízení, má být podána až v roce 1909, následující potom v roce 1915 a dále posoupně každého pátého roku bude obšírná zpráva o všech podstatných zjevech v oboru národního školství.

Jako příloha ku »Věstníku Vládnímu« roč. 1907 část X. přiložena »Výroční zpráva c. k. zemské školní rady pro Čechy«, jež úpravou a sestavením svým odpovídá vnesení c. k. minist. věci duch. a vyuč. ze dne 7. března 1906 číslo 13.271 z r. 1905. Zpráva jest jaksi povšechná a pro veškeré číselné údaje v tabulkách uvedených jest 31. prosinec 1906. Tabulky I.—VII. udávají data v každém okrese zvlášť o školství, tabulky VIII.—X. podávají statistický výkaz o ústavech učitelských. Celá zpráva kromě několika stručných poznámek, na posledních 7 stranách (celá 76 stran) připojených, podává jen suchou řadu číslic.

Ze zprávy té podáváme několik důležitějších.

V král. českém jest celkem 117 školních okresů a to 65 českých a 52 německých; 17 polit. okresů je rozděleno na dva školní okresy, český a německý, podobně i Liberec má dva okresy. Poněvadž zpráva jest sestavena dle okresů a ne dle národnosti, jest, jak dobře píše referent »Národ. Listů« č. 325.: »Kardinální chybou zprávy, že až na několik výjimek vykazuje své cifry a údaje nikoliv podle vyučovacího jazyka škol, nýbrž podle okresů, v nichž školy jsou, tak že jen přibližně a z hruba lze tu pokládati školy v českých okresích za české a v německých za německé. Přesnost zprávy tím ovšem trpí nesmírně, kalkulace ze zprávy čerpaná opouští půdu reální a uchyluje se ku pravděpodobnosti.«

(Pokračování.)

Svěcení biblických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Svátek stánků či pod zelenou.

Měsíc Tišri, který připadá na podzim (obyčejně v říjnu), je počátkem nového občanského roku. Letos počal Židům rok 5668 po stvoření světa a měsíc Tišri dnem 30. září 1907.

V tomto měsíci slaví Židé den smíření dne 10. Tišri; od 15.—21. pak mají svátky stánků. V těch dnech dělávají si na dvoře neb při domě stan, v němž aspoň některé pokrmy pojídají. Stany tyto mají připomínati věřícím, že bylo jejich otcům, když vyšli z Egypta, bydleti ve stanech, kde se těšili ochraně Boží.

Snad jim mohou též uváděti na paměť vinná loubí, pod nimiž v době vino-braní v Palestině prodlévali. Svátky stánků jsou svátky sbírání ovoce a vína, zakončením veškerého sbírání plodin a žní. Prvé dva dni jsou zasvěceny a slaví se zvláště veselým způsobem; ostatní dni jsou polosvátky.

Stánek musí míti aspoň střechu z rostlinných látek připravenou; tam mohou dati slámu, trávu, rákosí, větve neb několik rostlin (proto pojmenování: »pod zelenou«.) Pod stánkem se hleděli dříve po celé svátky zdržovati; tam jedli, přijímali návštěvy, spali atd.; nyní tam jen něco málo jídávají, neboť počasí u nás bývá v říjnu již drsnější. Vnitřek bývá ozdoben koberci, se stropu neb se střechy visivá ovoce. Někde si zřizují stánek i v synagoze.

Na paměť toho, že se dříve slavival konec sbírání plodin, mívají mnozí věřící v synagogách o těchto svátcích v ruku palmovou ratolest (s myrtou a vrbou), kterou jmenují *lulab* a *clhrag* (citron). Suché ratolesti a citrony kupují si rádi ze Svaté Země a uchovávají je pak dlouho. Zvyk tento se zakládá na slovech 3. knihy Mojž. 23, 40, kde jest přikázáno »A naberouce sobě prvního dne ovoce se stromů krásných a ratolestí palmových a větví z hustých stromů (myrtoví) a vrboví od potoka, veselili se budete před Hospodinem Bohem svým po sedm dní.«

Palmová ratolest musí býti delší než myrtová a vrbová; o vázání a o listech jsou zvláštní předpisy. Kdyby bylo jen něco málo proti pravidlům pochybeno, nehodí se vše to k svátku; proto se tázávají znatele v tom o radu, aneb vše již řádně přichystané kupují. Palmovou ratolest svazuje na třech místech, pak k ní přidá tři myrtové větvičky v pravo, dvě vrbové větve o něco níže v levo a sváže je palmovými listy. Při tom odříkává požehnání »Veleben budiž, Pane, Bože náš, Králi světa, který jsi nás svými příkazy posvětil a rozkázal jsi nám nositi palmovou ratolest.« Na místě citronu mívají granátová neb rajska jablčka; rajske jablko musí býti zcela hladké. O všech dnech svátků stánků nosivají ráno, dokud jsou lačni, při ranni bohoslužbě ony ratolesti a ethrog. Z prvu mají ratolesti v pravici, jablko držívají v levici se stopkou vzhůru. Po dvojí modlitbě tefilla (18 žehnání) před hallel modlí se žehnání, v němž prvního dne děkují Bohu za to, že dal svým věřícím dožítí se dne tohoto, pak obracejí rajske jablko a dávají k ratolestem a klátí rukama a těmi věcmi třikrát na čtyři strany světa, třikrát nahoru a dolů. Pak zpívají žalm 117. »Oslavujte Hospodina, neboť jest dobrý«, při čemž ono mávání dvakrát opakují. Kdo nemá ratolesti, vypůjčuje si je v synagoze od souseda, aby mohl vykonati příkaz o lulabu.

V sobotu se lulab do ruky vzíti nemá, aby se tím neporučil sobotní klid; proto pečují o to, aby 21. Tišri nepřipadl na sobotu a čítají měsíce Marchesvan a Kisleu někdy o 29, jindy o 30 dnech. —

Počínají-li svátky stánků čtvrtkem, jest Židům připraviti si ještě před tím dnem jídlo i pro sobotu, neboť o obou dnech svátečních nemá se konati žádná podobná práce, a kdyby zase neměl v sobotu nic připraveno a postil se proto, neucitil by patřičně veselím a hody sobotní den.

FEUILLETON.

Nedostatky vyučování náboženského.

(Pokračování.)

Často bylo si stěžováno, že svrchu řečené požadavky paedagogické zůstávají v našich katechismech nepovšimnuty. Fleury praví: »Nelze ani vypověděti, jak je nevhodna scholastická mluva v katechismu. Uměti jistá slova z paměti a neznati jejich smyslu, není přece věřiti; nevěříme ústy, ale srdcem Nelze říci, že věřím v tajemství, je-li paměť má naplněna toliko

zvukem slov, která jsou mi neznáma jako řeč cizí; a takovou jest řeč scholastická pro ty, kteří se jí neučili. Na př.: »Dej si stokrát opakovati od děti neb venkovanů, že v Bohu jsou tři osoby jedné přirozenosti, že v Ježíši Kristu jsou v jedné osobě dvě přirozenosti, kolikrát se jich zeptáš, tolikrát je uvedeš v nebezpečí, že ti budou mluvití o dvou osobách a jedné přirozenosti, nebo o třech přirozenostech v jedné osobě.«

»Vědecké termíny nechť zůstanou v theologických odborných školách; ale proč trápití jimi prosté lidi, kteří žádají jen učení nikoli disputací a kterým záleží

na tom, aby znali učení, jež mají věřiti a nikoli slova, jichž učenci užívají k vysvětlení tohoto učení.*

»Konečně nelze zapřít, že podání katechismu je namnoze velmi suché a dá dětem mnoho práce zapamatovati si je. A což teprve rozuměti mu! A první dojmy jsou nejmocnější. Není tedy divu, že mnozí po celý život svůj chovají odpor k těm naukám, jichž učením ve svém dětství tolik se naplahočili! Hovor o náboženských věcech připadá jim nechutný, fádň. Náboženství jeví se jim jako tvrdý zákon, poslouchají ho nuceně, bez chuti a náklonnosti, lpí na vnějších formách a v ně mylně vkládají podstatu náboženství. Jiní jdou dále a vše to setřesou se sebe. Předpokladem jejich je, aniž by si toho byli vědomi, že podobné věci nestojí ani za to, aby je zkoumali. Tam až může dospěti užívání nesnadné metody vyučovací!«

Kluge: »Pro všechno na světě nečinite z dětí malé theology. Mají býti nábožensky vzdělány, nikoli theologicky. Jednoduchost, prostota, veselá mysl dětského světa má dosti nepřátel; má býti jedním z nich také vyučování náboženské? Dítě má se cítiti vyučováním náboženským oblaženo, posíleno, povznešeno .

Falk: »Je-li nutno připravit nemocné dítě na smrtelném lůžku ke sv. svátostem, anebo na rychlo některé nekonfity ke sv. pokání, jak snadno daří se tato práce bez knihy! To stojí za uvážení. Nemá tedy kniha jako nějaká překážka vstoupiti mezi nás a děti.«

Vynikající protestantský paedagog von Rohden praví:

»Scholastický způsob vyučování náboženství pochází z theologie, a to středověké. Scholastikové vytkli si za úkol, vysvětliti a odůvodniti pozitivní učení církve pomocí logiky a metafysiky filosofie řecké; s vyučováním nedospělých neměli co činiti, nevedly jich tedy zákony psychologicko-paedagogické, nýbrž logické. Měli na zřeteli abstraktní teorii, nikoli praktické přizpůsobení se, pracovati na logickém vybudování systému a jeho schematickým rozčlenění a operovati namnoze s hotovými pomysly a úsudky. Tím ovšem vykonali ve svém oboru něco velkolepého a podivuhodného, ale pro vyučování naší mládeže se to nehodí. Staly se sice pokusy, tyto the-

ologicko-scholastické výklady přizpůsobiti vyučování katechetickému, je zjednodušiti a didakticky upravití.

Ale to bylo jen potud oprávněno, pokud jsme nepoznali nic lepšího. Kdo však by na tomto stupni chtěl setrvati při nynějším stavu paedagogiky, ten by zaslužil od nynějších paedagogů výtky neomluvitelné liknavosti a lhostejnosti k duchovnímu prospěchu mládeže.*

Znění katechismu stává se někdy těžké a nejasné tím, že týž výraz naskytá se jednou v tom, jindy v jiném smyslu, aniž by se na to upozornilo. Na př.: V malém katechismu ve třech následujících po sobě otázkách slovem »církev« značí se v ot. 95. »společnost pravov. křesťanů«, v ot. 97. »učící církev«, v ot. 96. »církev vítěznou a trpící«. (Na nejnižším stupni nemělo by tak býti.) — Ve velkém katechismu v ot. 231.: »Kdo náleží k obcování svatých?« slovo »obcování« značí »osoby«; v ot. 233.: »V čem záleží obcování svatých?« slovem tím rozuměti je v z t a h mezi týmiž osobami. — Při nauce o mši sv. slovo »obět« jednou značí »obětní dar«, jindy »obětní úkon« (ot. 593., 595.) atd.

Příklady chybného znění jsou v ot. 424. »bližnímu škodí na těle, kdo jej bezprávně usmrcuje«. Zajisté škodí mu i ten, kdo jej právem usmrtí. — V ot. 442. »Bližnímu škodí se nespravedlivě na jeho majetku

4. »dobrovolným a nespravedlivým poškozením cizího majetku; což v ot. 449. blíže se vysvětluje: »Dobrovolným a nespr. poškozením cizího majetku se prohřešuje

3. kdo . cizí majetek ničí nebo jinak svévol. poškozuj. — V ot. 456. »Lhāti je vědomě jinak mluvití, než myslíme«; jsou tu kombinovány dvě definice: »vědomě jinak mluvití« a »jinak mluvití, než myslíme« a mimo to úmysl klamání je tu zakryt atd.

Pro tyto a podobné nedostatky nebude nám však nikdo vytýkati »katolické zpáčetnictví«, neboť v učebnici pro evangelické školy, ministerstvem schválené: »Malý katechism od Luthera« neshledáme nic lepšího, ne-li horšího. Na př.: »Máme Boha nade vše se báti, jej milovati, jemu důvěřovati . bližnímu pomáhati, podporovati jej ve všech potřebách tělesných; nemáme bližnímu bráti jeho ženu, čeleď, dobytek . Anebo výklad 4. prosby Otčenáše není nikterak příkladem jednoduchosti: »Co znamená slovo: vezdejší chléb?« Vše, co

slouží k výživě a potřebě těla; jídlo, pití, šaty, obuv, dům, dvůr, pole, dobytek, zboží, dobrého manžela, hodné děti, hodnou čeleď, dobré představené, řádný regiment, příznivé počasí, mir, zdraví, výchovu, čest, dobré přátele, dobré sousedy a podob. — V »heidelbergském katechismu« pro žáky helvet. vyznání, rovněž schváleném od ministerstva, ot. 58. zní: »Kterak těší tě článek o životě věčném? Tím, že jako nyní cítím začátek věčných radostí ve svém srdci, po tomto životě budu požívatí dokonale blaženosti, které oko nevidělo, ucho neslyšelo ani na srdce lidské vstoupilo, a Boha v něm věčně velebiti.«

Věcně nesprávný je v našem katechismu výklad křesťanské lásky, neboť z ot. 327.

a 331. vysvítá, že nedokonalá láska není vůbec křesťanskou láskou. Definice v ot. 465. a 680. učí, že nutno se zpovídati z okolností, které druh hříchu proměňují, což platí jen o smrtelných hříších. Rovněž mate děti ot. 436., kde hříchy proti čistotě vůbec se označují za těžké. — Nemohou zajistě činiti rozdíl mezi castitas a pudicitia a ono tvrzení nanejvýš jen o prvním platí. Dle učení o hříchu osobním a jeho druhu v ot. 771. domníval by se někdo, že 7 hlavních hříchů dlužno považovati za 7 různých prohřešení se, ale z výkladu, dle něhož hlavním hříchům odpovídá 7 ctností, patrné, že hlavní hříchy míněny tu jsou nepravostí atd. (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Blamáž »Českého Učitele«. Orgán ústředního spolku jednot učitelských vyzval v čísle svém ze dne 28. ledna t. r. říšského poslance p. Dra. *Jos. Myslivce*, aby do 8 dnů (!) udal číslo a ročník časopisu »Český Učitel«, ze kterého vyňal větu, kterou učitelstvo na schůzi v Jilovém konané dne 26. prosince 1907 vinil z anarchismu, řka, že učitelstvo mělo by požívatí tolik volnosti, aby mohlo mluvit i proti bohům i proti Bohu, proti koruně i proti trůnu. — »Český Učitel« měl si vlastně ono číslo najít sám a pak hezky mlčet a zastydět se. Ale ústřední orgán si asi myslil, že p. Dr. Myslivec nedovede odpovědět, a pak jej, černého klerikála, prohlásí za bezectného lháře. Ale Dr. Myslivec »Českému Učiteli« *vy citoval svůj výrok v doslovném znění* v čísle z 30. prosince 1903 a ještě jim přidal článek o atheismu učitelském ze dne 31. října 1906. To ovšem bojovnou náladu »Českého Učitele« jak náleží schladí a myslíme, že svůj oficiální kyj, kterým proti svým nepřátelům »bojuje«, bude musit spustit. Právem podotýká p. Dr. Myslivec ve své odpovědi (»Čech« z 26. ledna t. r.): *»Kdyby naši veřejnosti předloženy byly články z posledních ročníků »Českého Učitele«, vyvolaly by přímo úžas u všech lidí, kteří mají ještě aspoň jiskřku křesťanského nebo vůbec náboženského citění. — »Český Učitel« snad se též*

opovází tvrditi, že svými články nepropaguje nenávisť proti katolické církvi, a doporučováním atheistických spisů, pochvalným referováním o protináboženských kongressech nepodporuje nevěru mezi učitelstvem! I na to jsme připraveni. Přátelé lžete, lžete, doporučoval Voltaire.

Chování pokrokových »vychovatelů« v kostele Zaslouhou prof. Dra. Dittricha v Třeboni zviřen jest spor o tom, jak se má pokrokový učitel v kostele na mládež dozrající při bohoslužbě chovati. Má dělati »posuňky«, které jsou církevním obyčejem čili nic? Když jeho představený vytýkal mu nedůstojné chování při bohoslužbě, prof. Dittrich odvolal se k zemské školní radě. Tato však nevyřídila jeho stížnost po jeho přání. Odvolávajíc se na jeho služební přísahu, připomněla »katolickému paedagogu«, že nehodlá nadále nikterak trpět jeho chování při bohoslužbě. Ale prof. Dittrich z jejího rozhodnutí odvolal se k ministerstvu vyučování. »Čas« oznamuje též v této příčině interpellaci na říšské radě. — Je dobře, že celou touto neblahou záležitostí, beztak ukrývanou, se hnulo. Konečné rozhodnutí bude též normou pro všechny pokrokářské učitele, kteří obvyklý řád bohoslužebný v kostele nerespektují a často se chovají jen k pohoršení dospělých i dítek. Jim ovšem je marno vykládati, že důstojné chování dle obvyklého řádu je pouhý akt slušnosti. To lépe pochopí israeliti, moslemín a snad i Zulukafer než »pokrokový« »katolický« učitel. Až sem již dospěla osvícenost učitelská na prahu XX. století.

Hodina výkladu školních zákonů na fakultě theologické. Dr. Rudolf Nejezchleba, pojednává ve »Vychovat. Listech« o reformě vyučování náboženství na školách středních, píše: Na fakultě theologické měla by se věnovat hodinka školským našim zákonům (třeba v právu nebo pastorálce). Katecheta by z toho měl dvojnásobný prospěch, jednak může použití tolika zákonných prostředků a cest v náboženské výchově, o nichž často neví, jednak by si ušetřil mnohdy tolik konfliktů a mrzutostí.

Veď děti do kostela a tu vyučuj! Zajdi aspoň jednou do roku s každou třídou do kostela a tu vyučuj náboženství názorhě a cvikem! Některé kostely jsou pravá musea, celé výstavy, a jak málo se toho využítkuje! Teď zavádějí se do škol dílny (jako na př. všude ve Švédsku a jinde), aby si žáci zamilovali ruční práci, vodí se do pivovarů, elektrárn, plynárn, cukrovarů, továren, dolů , aby viděli ten rozkvět industrie, a aby buzen byl zájem o ni, proč ne tedy do kostela? Alespoň už z konkurrence musíme! Nehleď k tomu, že žáci dle toho taxirují předmět sám. (Vych. Listy VII 398. Reforma vyučov. náboženství.) Pozoruhodný článek ten a návrhy tam pronesené doporučujeme zaslužené pozornosti u nás!*

Nejintelligentnějším stavem v národě nazývají se organisovaní učitelé nejraději. Kroměřížský »Pozorovatel« sděluje: Učitel J. z milotické farnosti (u Kyjova) začal vodit s sebou do kostela svého psa. Farář Fr. Dostál mu ovšem řekl, že to nemůže trpět, ale učitel nedbal toho, vodil psa dále do kostela a do »Lidových Novin« napsal s posměchem, že prý chce psa svého nábožensky-mravně vychovat. Farář pak přirozeně stěžoval si na učitele u inspektora. Tuto opravněnou stížnost nazývají »Lid. Noviny« denunciací. Případ ten vydává smutné svědectví o inteligenci jisté části učitelstva. Do sadů některých nesměji návštěvníci s sebou psy brátí (a v chrámu Páně má se trpětí zlomyslnost takového »pokrokového« pána?

Nový systém platební. Pro rok 1908 předvezatá reforma platů úřednických v německé říši záležitosti má v tom, že se přibytčné úředníkům s rodinami zvýší asi o 30 proc. Úředníci bez rodin podrží dosavadní plat. Rodinou nemyslí se pouze manželka,

dítka nebo rodiče, ale i jiní blízcí příbuzní a dítka na vychování, pokud jsou ve vlastní domácnosti, na vlastní útraty úředníkovy na základě zákonitě nebo morální povinnosti vydržování. Kromě toho mají se poskytovatí přidávky na vychování, a to pro každé dítě ve věku od 6 do 21 let patnáctinou služného. (Šk. měst. 24.)

Zařízení zvláštních soudů pro děti a mladistvé provinilce přimlouvá se zemský spolek pruských učitelek peticí podanou zemskému sněmu.

Kolik studujících na vysokých školách technických poměrně dosahuje svého cíle. Při immatrikulaci nových posluchačů rektor vys. technických škol professor Novotný, promlouvá k studentstvu, uvedl statistická data za posledních 10 roků a ukázal, že v posledním desetiletí ukončilo řádně svá studia na české technice druhou státní zkouškou poměrně jen 50 procent všech zapsaných posluchačů, tedy každý druhý posluchač nedostudoval nebo nepodrobil se druhé státní zkoušce, která ukončuje řádně technická studia. Jaká to ztráta času a jaká ztráta národního jmění! Tato čísla zdrcují přímo každého přítele studentstva a zarmucují tím více, ani posluchači české vysoké školy pocházejí většinou z nemajetných vrstev našeho národa.

Kdo je zodpovědným za čin jednotlivce? »Severní Morava« píše, že v Marian. Horách suspendován byl odborný učitel a člen redakce pokrokové »Ostravského Deníku« Antonín Zhýbal a sice pro přečiny proti mravopoctnosti, kterých se dopouštěl ve škole. — V Ondřejově u Berouna na Moravě zastřelil se před svátky vánočními německý učitel Karel Rušer, jenž byl horlivým stoupencem volné školy. Týž dopustiv se přečinu proti mravopoctnosti na školním děčtině, ze strachu před trestem rozdrtil si hlavu ranou z pušky vodou nabitě.

Česká škola na Rusi bude zřízena v Kijevě, kdež žije mnoho Čechů. Vydržována bude soukromými dary a sbírkami. Vláda jejímu zřízení již přivilila.

Při ústavě ku vzdělání učitelek s právem veřejnosti v Kladně obsadí se počátkem škol. roku 1908—9 **místo učitele náboženství.**

Vyžaduje se způsobilost pro školy střední neb měšťanské a mohou se ucházeti o místo to i osoby učitelské ve výslužbě se nacházející. Veškeré dotazy zodpoví ředitelství učitel. ústavu v Kladně.

„Vychovatel“ vychází 15. každého měsíce, prodává se v administraci celoročně 7 korun, půletně 3-50 korun. Do krajin německých, osny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slovuje se 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnum, klerikům a studujícím slovuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Česk.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jez se nepočítá a neřádk. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budžEm. Žákovi, gym. professoru na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Proti reakci ve školství. — K sexuální pedagogice. — Remunerace za přespočetné vyučování předmetům nepovinným a remunerace katechetů za hodiny nadpočetné. — Maria Panna a výchování. — Feuilleton: Nedostatky vyučování náboženského. — Směs. — Literatura.

„Proti reakci ve školství.“

»Zmizely by celé knihovny, kdyby genius pravdy vymýtil prázdná slova: svoboda, pokrok všude tam, kde jim špatně rozuměno.«
Biskup Sailer.

Světlem jdou imena, jež mají kouzelný zvuk a působí silnou suggestci, co zatím nikdo jejich obsah nezkouší a jich rozsah nepokouší se vymeziti. Plynou od úst k ústům a nikdo se neptá po jejich významu. Stačí je vyslovit a zvuk jejich uvádí mysl posluchačů v nadšení; aneb jimi pohrozit a zástupy se děsí, jako když za dřívějších dob přišla zpráva, že mor se blíží. —

»Svoboda, pokrok, osvěta,« -- toť jsou hesla čarovného zvuku. Ať je sloví kde kdo, každý plesá v nadšení, jako když zazní nejlahodnější hudba. Působí na cit; vnitřní jich obsah nikdo nezkouší.

»Reakce, zpátečnictví, tmářství, klerikalismus,« to jsou zase hesla, jimiž se zástupy straší a štvou. Působí opět na cit; i ti nejstřízlivější řečníci nepokouší se vymeziti jejich pojem, ale šermuje se jimi, aby vzbuzen byl duch odporu proti církvi a jejímu působení. —

Na říšské radě podali někteří dolnorakouští poslanci návrh na zavedení sedmileté školní návštěvy *na venkově, bez platných úlev a zřízení pokračovacích škol zemědělských*, na nichž by učitelé vyučovali dospívající mládež nejpotřebnějším vědomostem hospodářským. Jistě návrh, který stojí za uvážení již proto, že na venkovských školách malotřídních osnova vyučovací o osmi odděleních pro žáky prospívající neexistuje, a četné úlevy nynější zákon školní činí illusorním. A zavedením pokračovacích škol zemědělských *jistě se školství rozmnožuje a potřebám životním jen přizpůsobuje*. Zvláštní poměry té či oné země neb kraje, jistě by takové úpravy školství vyžadovaly.

Ale pokrokáři ihned se této záminky chopili a jednomyslně mluví o nebezpečí reakce pro školství. Píší se plamenné resoluce, v nichž hází se frasemi o svobodě a volnosti, až nekritickému člověku je věru z toho úzko. Neděle, 26. ledna, byla opět v našem národě dnem, kdy přšely resoluce.

»Jednota Komenských« v Praze konala veřejnou schůzi, v níž přijata byla resoluce tohoto znění:

»Účastníci, shromáždění na veřejné schůzi lidu, svolané Jednotou Komen-ského na den 26. ledna 1908, vyslechnuvše výklad říšského poslance a univ. prof. dr. Masaryka »O škole a vědě« a vzavše na vědomí prohlášení, jež učinili zástupci jednotlivých učit. organizací, odsuzují veškeré snahy reakčních živlů ohrožující svobodný rozvoj vědy, školy a vzdělání lidového i učitelstva, protestu-jíce proti uplatňování *vlivů církevního ve školství*, proti omezování svobody učitelstva v působení školském i občanském, zvláště pak proti jakémukoliv pokusu snížení úroveň školy národní zkrácením osmileté povinné docházky školní, která je nezbytným základem pokroku k vzdělání všech vrstev národa, podmínkou zdárného rozvoje tělesných i duševních sil dítěte, jakož i ochranou mládeže od otroctví předčasně práce výdělkové a tělesného i duševního zmrzačení, jakož i podmínkou existence a vývoje školy měšťanské.

Jsme přesvědčeni, že chystané definitivní jmenování okr. školních inspek-torů, vybíraných již dnes jen z osob povolných a poddajných, nebude než dalším zhoršením ve smyslu zbyrokratisování školy a další překážkou svobodného rozvoje školy, vyzýváme důtklivě všechny Čechy dobré vůle, aby se energicky vzepřeli proti všem pokusům zpátečnickým, at již směřují proti sní-^ž vzdělání lidového nebo vzdělání učitelského.« — —

A v Brandýse nad Labem protestní schůze, v níž svorně mluvili agrárníci a socialní demokraté, národní dělníci a pokrokaři proti nebezpečí reakce ve školství, přijala resoluci následující:

»My, voliči a občané všech svobodomyšlných českých stran, shromáždění na veliké kulturní schůzi v Brandýse n. L. dne 26. ledna, vyslechnuvše své říšské poslance, delegáty polit. stran jakož i řečníky z řad svého učitelstva, prohlašujeme tuto svorně a slavnostně, že důtklivě protestujeme proti vši reakci, jež hrozí našemu školství. My vidíme ve své škole a vzdělání základ a pevnou záruku šla-stné a silné budoucnosti a tuto školu budeme také hájiti.

Protestujeme z celého srdce proti snížení vzdělání lidového a připojujeme se v tom směru k resoluci, jež valným shromážděním venkovského lidu přijata byla dne 5. ledna na schůzi voličů v Brandýse nad Labem a jež vyslovila se proti jakémukoliv snížení docházky školní, naopak žádala opětné zavedení plné, nezkrácené docházky osmileté.

Zdůrazňujíc to znovu žádáme si zároveň na výši doby stojící moderní školy svobodné a volné, aby ona mohla se dále vyvíjeti na vědeckém základě, netísněna žádnými cizorodými, zpátečnickými vlivy.

My žádáme si také volného, svobodného, dobře vzdělaného učitelstva, neboť jen plně vzdělané a svobodné učitelstvo vychová nám silný, svobodný, vzdělaný národ.

A prohlašujeme konečně, že za poslance do sněmu zemského voliti budeme jen ty a takové muže, kteříž budou nám zárukou zdárného vývoje našeho školství ve smyslu uvedených zásad.« — —

Hrozí nějaké nebezpečí našemu školství? Marně se po něm ohlížíme. Ale přátelé »volné školy« potřebovali zase se vymluviti; potřebí dále sít dračí semeno pseudokultury. Proto přišel jim návrh dolnorakouských poslanců velmi vhod. A potom blíží se volby do zemského sněmu. Kde vzítí nová bojovná hesla? Proto: Vzhůru proti klerikalismu! To je přece pro manifestační schůze nejlacinější náboj! Ne-omylný prostředek překvapujících účinků!

Kdy přece nastane u nás doba vyjasňování a vymezování pojmů? Je věru ještě daleko do ní. A naši realističtí filosofové ve svých parádních řečích mají do ní nejdále.

K sexuální paedagogice.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

III. V době, kdy dítě opouští dětský věk a vstupuje ve věk panny neb jinocha, vyžaduje výchova zvláštní péče. U dívky bývá to zpravidla rok 13.—14., u hochy později. Nastávající samostatný styk s veřejným životem žádá sice jakéhos *uvolnění* v dosavadním dozoru a vedení, nikoli však zastavení vychovatelského působení vůbec. Kdyby se nejednalo o nic jiného než o to, kterak správně užívati vnější svobody, již ta okolnost byla by dostačitelným důvodem, pomáhati mladému člověku k vytvoření pevné vůle. Ale jsou ještě jiné věci, které tu padají na váhu.

Se změnou těla v tomto věku nastává i *změna* všeho myšlení a citění v duševním životě. I když příznivé podmínky dobrého vychování obklopují dítě dospívající, přece musí upadnouti v jakousi nejistotu, co počíti s sebou a s vnějším světem. Jakoby v ruku dostalo novou knihu, v níž neumí čísti!

Vychování běře se tu dvoji cestou: Především přiměřeným návodem, jak řádně se chovati; a dále dle potřeby vhodným a přiměřeným poučováním, které prostě a jasně vysvětlí ono přirozené a jeho účel: To pak se děje za tím úmyslem, aby pozornost byla odvrácena od tělesných stavů, na př. pohlavní stránky života zvláště, a naopak síla vůle se upevnila na náboženském základě a mladý člověk byl vychován v sebekázní. Je to jednak pokračování pěstování kázně věku předchozího, jednak výchova k vypěstění charakteru příštího věku.

K tomu budiž poznamenáno

Jako v dětském věku v tomto vztahuje se vychovatelské působení na život *tělesný i duševní*.

Životospráva u dítěte nutná co do potravy, spánku, otužování, oděvu, uléhání, čistoty a pořádku, ještě ve větší míře platí v tomto přechodném věku. Celé domácí vedení má tvořiti protiváhu rychlého, přirozeného rozvoje, jaký dnešní kulturní poměry podávají. Pečlivá duševní dieta, která děckost chrání a brání před baseovaností, vydatná ale nekořeněná strava, málo masa, více zeleniny a ovoce, žádný alkohol, to je vše nutné pro zdravý průběh dozrávajícího věku. K tomu ve větším rozměru pravidelná tělesná cvičení, síle přiměřená práce a to práce tělesná kteréhokoliv druhu; chladné omývání, koupele, plavání, tělocvik a veslování; u dívek domácí zaměstnání s pohybem. Nic škodlivějšího, než sedavý život v tomto věku, což bohužel je bolavá stránka našich školních poměrů. Žádné přepínání mladistvého těla a nehleď k časté malátnosti, netrp zahálku! Žádné sedění ani samotu, ale ranní vstávání!

Pružinou této tělesné péče má však býti *pohnutka mravní*. Tedy: Musím tak a tak žíti, toho a onoho se varovati, nejen že to zdraví mému prospívá neb škodí, ale hlavně proto, že je to věc 'svědomí. To nejen souhlasí s naší vyšší přirozeností, nýbrž jediné je schopno, vůli vždy opět povzbuditi, aby tělesná kázeň se vskutku uplatnila přes všechny příhody a překážky všedního života, přes přirozenou lenivost a povolnost svého milého "Já" a jeho rozmanitých nálad. —

V těchto letech bývá dívka často podrobena přepjatým, nejasným a měnivým náladám myslí. Tu je úkolem, uprostřed tohoto jarního pučení a kvašení vypěstiti v dozrávající dívce nezištnou, veselou, k Bohu tihnoucí lásku, věrnost a svědomitost v plnění povinnosti, vnitřní čistotu a upřímnost. Ale i u hochy, jenž v tomto věku cítí v sobě tlak samostatného »mužného« vystupování, dlužno dbáti, by tato snaha se nezvrhla v klackovitost, kuřáctví, popíjení, smyslný egoismus; nýbrž aby osvojil si vznešené pojmy o pravé »svobodě, mužné důstojnosti, věrnosti a svatosti«, a oceňoval život lidský dle mravních zásad, dle měřítka cti a charakteru.

Tento přátelský poměr otcovský neb' mateřský právě tehdy dosahuje nejdůležitějšího a nejučinnějšího uplatnění, když se jedná o to, kterak by dospívající jinoch neb dívka měli býti poučeni o změnách jejich těla a jejich nových vztazích. Má se to diti postupně, vážně, jemně a jen to, co nutné.

Poučení skytané dívkám má se zabývati jen tím, co prospívá k zachování *zdraví a mravnosti*. Otázka původu života a mateřství není s tím v bezprostředním spojení. Jelikož však již v dřívějším věku se vtír' účelno, aby dotyčné poučení již dříve bylo dáno. Poučení však o sexuálním určení člověka a vzájemném poměru obou pohlaví dlužno dáti později, až mysl při svých tělesných zjevech (menstruace) poněkud se uklidnila.

Tu lze říci: »To je tím, že tvé tělo zraje. Je to nutné ke zdraví, neboť tvé tělo je ve květu života.« — Pravým ušlechtilým květem tohoto věku je čistota srdce a mravů. Je potřebno dáti výstrahu před zvláštním namáháním a nachlazením! Povzbuzení k dvojnásobně radostnému plnění povinností obvyklým způsobem!

U hochy otec, případně i matka, bude hledět dáti poučení.

Zkušený lékař kterýsi dokládá: »Dospívající chlapec musí věděti, že jsou věci, jež v tomto věku obzvláště dráždí smyslnost lehkovážné řeči, špatné knihy, nemravná divaula a knihy. Jejich vůle musí býti utvrzena, aby se vzdalovali všech těchto zlých příležitostí a dojmů, jež jim podává četba Ovidia; a vůbec studium, co možná, neškodnými jim učiniti. Dlužno je aspoň potud poučiti, aby se neznepokojovali, jestliže s dospívajícím věkem dostaví se časem bezděčná přirozená ztráta šfav a naopak nutno jejich obraznost a vůli na uzdě držeti, by tyto nedobrovolné a neškodné zjevy nevedly k dobrovolným skutkům. Blízkou příležitostí mohou býti roztrhnuté kapsy. Často naskytající se skvrny jsou známkou, buď že hoch trpí chorobnou polucí neb samoprzní. Přímý dotaz poučí! V prvním případě třeba energického napomenutí s poukázáním na škodlivost pro tělo i duši, v onom lékařského vyšetření a léčení. Bledé vzezření hochovo, plachý nepokojný pohled, změna choutek zjeví bdělým rodičům mnohdy pravou stopu. Při tom však třeba míti na paměti, že zcela správné je přísné napomenutí a zakročení, neboť jeden poklesek takový je počátkem dalších. Nicméně však jednání rodičů nemá býti kruté, neboť neřest ta často se děje z neznalosti a sama sebou již působí úzkost, žal, stud, ano i zoufalost.« A jiná autorita lékařská dí: »Všeobecně lze říci, že je snadno pollačiti neb ovládati smyslná hnutí tomu, kdo Boha má před očima a v srdci.«

Čím dále jinoch neb dívka duševně se rozvíjejí, tím jasnějšími stávají se jim podstatné podmínky přirozeného řádu životního, vztahů pohlaví k sobě a vědomého cvičení ctnosti čistoty a to buď všeobecným vzděláním, jehož se jim

dostalo neb dostává zvláště ve vyučování přírodopisném a náboženském i v životě samém 1. že je tělesný vztah mezi mužem a ženou, který v manželství je dovolen, mimo manželství však hřichem a hanbou; 2. že tělo ženy má ústrojí, které je analogií pestíku a naopak ústrojí těla mužova analogií prašníku květiny; 3. že nový život v mateřském lůně povstává působením muže; 4. že tělesný poměr pohlavní zušlechťován jest duševní láskou a věrností manželskou; 5. že k čistému životu třeba povznést se nad čistě zvířecí existenci, přání, žádosti a představy nutno ovládati, aby nelpěly na tom, co výlučně zvířecího atd. Mnohým stačí již toto vysvětlení a pro ten čas není třeba dalšího podrobnějšího vysvětlování, jako na př. zodpovězení otázky: Jaká je podstata a činnost pohlavních orgánů? Vyobrazení užití lze jen s velikou opatrností. Neboť obrazy snáze než slova svádějí k smyslným citům pohlavním.

Určitou poučnou *výstrahu* dlužno dáti tehdy, kdy syn neb dcera vstupuje poprvé do života. Při dětech z lidu stává se to dříve neb později po propuštění ze školy.

Jistý leták německého *umravňujícího spolku* poznamenává k tomu toto: »Matko, rci dceři své, kterou propouštíš s očí, že muži i na pohled hodní, zejména ve stavu podnapilosti, snadno jsou s to, dívce čest uloupiti! Rci jí, že porod dítku působí matce hrozně bolesti, nezřídka i smrt a žádá mnoho obětavé lásky a péče! A vše to skýtá jen šťastné manželství. Že věrná láska a dobré svědomí vše lehce smíří a přemáhá, ale zlé svědomí či i břímě strašným! Že tudíž dívka, která svou ctnost chce uchovati, musí býti vůči mužům opatrná a zdrženlivá a stříci se má, byť i jednou stýkati se s mužem sama a důvěrně.

Naše zákony chrání ženu jakožto ženu celkem málo; proto musí každá dcera vedle zásad sebecki v případě nutnosti uchopiti se svépomoci proti jakémukoli drzému světákoví a zhýralci, ať již má na sobě dělnickou blůzu anebo pánský frak. Dlužno říci »Ukažte člověku, který k vám je dotěrný, svou nelibost a pohrdání; a to-li nestačí, odstrčte ho a naplijte mu i do obličejce.«

Opouští-li chlapec rodný dům, má jej otec důrazně upozorniti na nebezpečí svedení od kamarádů četbou neb obrazy a j. Má mu vštípati povinnost sebevlády, úcty k sobě, jakož i úcty ke druhému pohlaví. Zejména při vstupu na vysoké školy a před vojenčinou nutno poukázati na hrozící nebezpečí; neboť napomenutí, jež universita dává studentům při imatrikulaci, anebo úřady vojenské rekrutům při vstupu do kasáren, nikdy nenahradí poučení dané od vychovatelů rodičů, učitelů, duchovních, lékařů. *Je úhelným kamenem výchovného díla mravní čistoty.*

(Dokončení.)

Remunerace za přespočetné vyučování předmětům nepovinným a remunerace katechetů za hodiny nadpočetné.

(K jednatelské zprávě za r. 1907 „Zemské Ústřední Jednoty učitelstva měšťanských škol v král. Českém“ podává katecheta.)

Remunerace za vyučování nepovinným předmětům byla v posledním zasedání sněmovním učitelstvu zvýšena. »Škola měšťanská« (č. 2.) přináší »Jednatelskou zprávu za rok 1907 »Zemské Ústřední Jednoty učitelstva měšťanských škol v král. Českém«, v níž se praví »Nepatrnost druhého zlepšení (zvýšení remunerace), jest nejlépe zřejma z tohoto srovnání: Za týdn. vyučovací hodinu platí se

na obchod. školách pokračovacích 100—130 K. ročně, na středních školách 100—120 K, *katechetům obec. a měšťanských škol za nadpočetné hodiny* 90 K, odborným učitelům i za nejnamahavější hodiny vyučování cizím řečem má se na příště platit 60 K ročně.« — Porovnání to, pokud se týče katechetů, není správné a zdá se, že ve zprávě vědomě pravda se překrucuje v zaujatosti proti katechetům, aby se ličilo, jakoby těmto, Bůh ví, jaká výhoda sněmem byla poskytnuta. Předem *není pravda, že 90 K obdrží katecheté obecných a měšťanských škol za nadpočetné hodiny.* Odst. 2. navržené změny v § 3. zákona katechetského praví »Při tom budiž roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací vyměřena zvláštnímu učiteli náboženství škol obecných 70 K, zvláštnímu učiteli náboženství škol měšťanských 90 K, světskému učiteli však 40 K ročně.« Činí se tedy v zákoně rozdíl mezi katechetou školy obecné a školy měšťanské. V tom již je nepravda zprávy jednatelské. *Ale to není remunerace za hodiny přespočetné!* Sama zpráva školské komise (Tisk DXCII.) praví: »V království českém nemáme rovněž zákonného ustanovení o tom, jak honorovati sluší u katechetů hodiny přespočetné; v příčině remunerací pro zvláštní učitele náboženství, duchovní správu a učitele světské pak máme ustanovení.« Kdo jsou tito »zvláštní učitelé náboženství«? Zemská školní rada a správní soud vykládají, *že to jsou učitelové náboženství s remunerací ustanovení.* (V této souvislosti nepřipouští § 3. jiného výkladu, než že remunerací zvláštního učitele náboženství, kterou tento předpis zákona upravuje, rozuměti lze pouze služební požitky oněch katechetů, kteří zemskou školní radou po rozumu §§ 1., 4. a 5. citovaného zákona (zákon katechetský z roku 1888. a 1903.) zvláštními učiteli náboženství s remunerací byli ustanoveni. Nález c. k. správního soudního dvoru ze dne 16. dubna 1904, čís. 2846. Nenáleží tudíž dle pravdy remunerace 90 K, event. 70 K, učiteli náboženství, katechetovi, za hodiny přespočetné, jak ve zprávě jednatelské se tvrdí, ale učiteli náboženství, který jest ustanoven za remunerací tu. *Tedy za žádné nadpočetné hodiny, ani ne stejným dílem katechetům škol měšťanských i obecných!* Dostává remunerací tu výpomocný katecheta a to na obecné škole 70 K, na měšťanské 90 K!

Přijat byl ovšem v 61. schůzi sněmu král. českého, dne 7. října 1907 návrh školské komise, kterým by stanovena byla jakási remunerace za hodiny přespočetné, ale ten stanoví něco zcela jiného, než tvrdí zmíněná jednatelská zpráva.

Komise školská přistoupila na vývody zemského výboru, který »se přimlouvá za zvýšení remunerace, ale nedoporučí, aby remunerace ta upravena byla cestou zákona, poněvadž vhodnějším jeví se býti zde cesta administrativní«, a navrhla toto ustanovení: »Remunerace zvláštních učitelů náboženství se stálým platem za hodiny přespočetné vyměřují se 50 K pro obecné a 60 K pro měšťanské školy za hodinu ročně s platností od 1. ledna 1908.« Tento návrh ve sněmu byl dne 7. října přijat, a obdrží dle něho katecheta školy obecné a i školy měšťanské *za přespočetnou hodinu 50 K!* To je celá ta vymoženost! Není tu žádných 90 K jak ve zprávě se tvrdí.

Pravíme »katecheta školy obecné a i katecheta školy obecné« obdrží 50 K za hodinu přespočetnou. Pravit se ve zprávě zemského výboru podané o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů (čís. 1450 sněm.) »*Podotknouti dlužno výslovně, že dnes katechetů, kteří by měli na měšťanských školách*

přespočetné hodiny, není a že se tedy jedná vlastně o remuneraci za přespočetné hodiny na školách obecných.»

Remunerace za přespočetné hodiny obnášela dříve 44 K za hodinu ročně a vyplácela se jednou korunou za každou vyučovanou hodinu po potvrzení, že vyučováno bylo v který den a v které třídě, správou školy. Nyní dostane katecheta 50 K. Celá ta výhoda katechetům v tomto bodě poskytnutá obnáší za namahavé vyučování nadpočetné o 6 K více než dříve! A tudíž pravdivé je srovnání: Za týdenní vyučovací hodinu platí se na obchod. školách pokračovacích 100—130 K ročně, na středních školách 100—120 K, *katechetům obecných a měšťanských škol za nadpočetné hodiny 50 K*, odborným učitelům za hodiny vyučování cizím řečem má se na příště platiti 60 K ročně.« Kdo je ve výhodě? A komu se dostalo cennějšího vyřízení v té příčině, učitelům nebo »na roveň« jim postaveným katechetům.?

Pochybujeme, že by správný výklad byl ušel učitelstvu, ale domníváme se, že z úmyslu zpráva překroucena byla v neprospěch katechetů. Učiní-li něco podobného denní list a přehlédne z neznalosti referenta podstatu věci, jest to omluvitelné, u listu odborného, který vážně vykládá zákonná ustanovení, překroucování pravdy při nejmenším překvapuje!

Kšš

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

Zábava.

Prostředkem vychovávacím může též býti *zábava*.

Kdož by bránil útlým dětem, by uctívaly Pannu Marii sbíráním kvítí, vázáním kytic, vitím věnečků, zařizováním dětských průvodů a pod? K tomu však dohlédněme, by svatých jmen a věcí nebylo při tom užito nevhodně!⁹⁾

Při vychovávání nemálo může prospěti *zkušenost*. Necht zkusí náš chovanec vzývat Pannu Marii o ochranu a pomoc, a sezná účinek prosby své.

Heřman Cohen, rodem Žid, proslulý pianista, vedl život rozmařilý, až učitelství při katolických službách Božích v něm způsobilo náhlý obrat. Vypravuje: »Velice vznešená a rovněž tak zbožná paní pozorovala mé štěstí a napomínala mne, zvědévši, co se bylo stalo, abych všecky ty vzácné milosti, na mne vylité, připsal působení nejblahoslavenější Panny a jí zcela zvláštní uctívání posvětil. Od té doby za všecky kroky, jež na cestě Kristově mi dopřáno vykonati — a hledím-li zpět, jak jsou ohromné! — za všecky ty kroky, pravím za všecky pokroky děkuji naší společné matěři, dobré této a svaté Panně, útočišti hříšníků, kterou po všecky dny vroucně a důvěrně jsem vzýval.«¹⁰⁾

Týž byl později z velmi nebezpečné nemoci oční v Lourdech zázračně vyléčen.¹¹⁾

⁹⁾ Nehodí se ku hrám říkadlo:

O Maria! O Maria!
kde's tak dlouho byla!
U studýnky, u rubínky
ruce jsem si myla,
zámečkem, zámečkem

jsem se zamykala,
lístečkem, lístečkem
jsem se odmykala. (Erben 66.)
Zde patrně místo pohanské
»Mořeny« užito jména »Maria.«

¹⁰⁾ Rosenthal, 1. Band II., 146.

¹¹⁾ Týž. 452.

Poučení.

Prostředkem vychovávacím jest též *poučení*. V rodině, ve škole, v chrámě může dítě býti poučeno o vznešenosti Panny Marie a jak ji cítí. Z časopisů, které pěstují úctu Marianskou, budtež uvedeny některé: Marie, Květy Marianské, Hlasy Svato-Hostýnské, Růže Dominikánská a j.¹²⁾

Modlitby Marianské.

1. Zdrávas.

Velice důležité jest, učiti děti modlit se tak, aby při tom byly sebrané mysli a věděly, co činí. Bývá o to spor, možno-li děti učiti modlitbě, třeba by jí nerozuměly.

Zajímavo jest, jak to či í v ústavech pro hluchoněmé. Prvé dva roky modlí se děti »Zdrávas« takto

Používá se vhodných vyobrazení symbolických a k nim poji se modlitba »My pozdravujeme matku Pána Ježíše — Bůh jí dal mnoho milostí, mnoho — Bůh a Maria spolu spojeni — Bůh vybral (vyvolil) — Duch sv. dal P Ježíše. — Maria, neštěstí pryč — náhle umřítí ne — napřed zpověď, sv. přijímání, poslední pomazání, potom nebe — prosím, řekni to Bohu!«

Později učí se modliti jako slyšící.

Způsob vyučování hluchoněmých je v mnohém ohledu pozoruhodný a můžeme z něho mnohému pro vyučování slyšících se přiučiti. Jedna ze zajímavých zkušeností u hluchoněmých jest ta, že hluchoněmý, i když mluví se naučí, nespokojí se s pouhým slovem, on chce zároveň se slovem mysliti na to, co slovo znamená. — Kdyby naše děti slyšící byly také tak navyklé, nebylo by mluků, kteří užívají slov a spokojí se slovy, na nic při tom nemyslíce. Jestli již v životě obecném mluvení na prázdno jest velikou vadou, tím více při modlitbě, výkonu tak vznešeném, kde rozmlouváme s bytostmi nejvznešenějšími.

Jak tedy učiti »Zdrávasu«? Zajisté rozličné způsoby mohou vésti k cíli. Snad by to mohlo býti také takto

Budeme »Zdrávasu« učiti po částech. Začneme s částí lehčí, a to je část druhá (Svatá Maria .) Ukážeme obraz, kde P. Maria je po boku P. Ježíše v nebesích. P. Ježíš je náš Bůh; P. Maria je jeho matka. — Jeniček za dne jednou nechtěl poslechnouti. Večer před spaním maminka s ním se modlí »Panenko Maria, prosím Tě, poslechni, co ti teď povím! Řekni P. Bohu, aby se na Jenička nehněval, že dnes nechtěl poslechnouti!« Po druhé Jeniček mlsal, bratříčka porazil atd. Večer při modlitbě můžeme říci »Svatá Maria, matko Boží, pros P. Boha za Jenička, který dnes mnoho hřešil mlsal, bratříčka porazil atd.« Jindy řekneme: »Svatá Maria, matko Boží, pros za nás za všechny, kteří jsme hřešili.« Jindy zase řekneme: »Svatá Mari, matko Boží, pros za nás hříšné teď, také zítra a vždycky, také až budeme umíratí, aby nás P. Bůh vzal k sobě.« Konečně užijeme přesně slov modlitby. Ale ob čas přece ještě neopomeneme před modlitbou svými slovy říci, co v modlitbě se praví a pak teprv proslovíme modlitbu.

K prvé části »Zdrávasu« opatříme si tři obrazy »Zvěstování P. Marie«, »Navštívení P. Marie« a »Narození Páně«. Napřed všímáme si jenom jednoho obrazu, jindy teprv druhého a třetího. Zajímavě důstojně vypravujeme, jak

¹²⁾ Poláci mají list zvaný: Róża duchowna.

archanděl Gabriel zjevil se P. Marii a kterak ji pozdravil. Řekneme totéž jinými a pochopitelnými slovy, načež pozdravení archandělovo dáme opakovati. — Podobně jindy učiníme s obrazem druhým a třetím. — Když to tré bylo dobře vštípeno, můžeme je spojití třeba slovy »P. Maria, teď pozdravíme tebe jako archanděl Gabriel a sv. Alžběta, pros za nás P. Ježíše! — Zdrávas Maria, milosti plná« atd. Nyní spojíme obě hlavní části »Zdrávasu«, při čemž použijeme všech 4 obrazů. — Později používání obrazů odpadne, když dítě dovede obrazností svou děj samo si představit. — Ob čas před modlením »Zdrávasu« řekneme jej celý jinými slovy aby modlitba nestala se mechanickou.

Podobným způsobem bychom si vedli při zaučování modlitbě »Anděl Páně«. Při té příležitosti budiž připomenuto, že by katechismy v Čechách a na Moravě měly míti stejné znění této modlitby; ovšem pak takové, aby vůbec bylo srozumitelnější, a také češtější.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Nedostatky vyučování náboženského.

(Pokračování.)

Katechismus má býti těž *učebnicí* pro děti.

Dříve však předesílá Pichler některá pravidla, která odborníci stanoví v příčině rozsahu a jednoduchosti toho, co má býti memorováno.

O. *Willmann* praví: Nábož. vyučování má přihlížeti i k paměti; vštípati v paměť to, čemu bylo učeno, a proto látka učebná má býti upravena v mírném rozsahu. *Lépe podřezati málo, ale pevně a jistě, než mnoho ale méně dobře.* A opět s důrazem opakuje: *»Veškerá látka určená k memorování má býti podána v krátkých větách; co dlužno v duši nésti, má býti skrovné jako to, co na těle se nosí.* Vypuštěno má býti z textu, čeho učící snadno se domyslí.

Kehein-Keller: »Vůbec dlužno varovati před množstvím látky k memorování.

Přílišné memorování otupuje děti a loupí jim chut k učení.« *L. Habrich*: »Doslovné učení z paměti bude se žádati jen tam, kde je i forma nezbytna na př.: důležitější místa z Písma, definice, a j.

P. Linden zcela ve shodě s *Willmannem* praví: »Dí-li *Weber* o otázce: »Co máme činiti přijímajíce sv. hostii«, že jen nepraktický theoretik může na takovou otázku případnouti, nutno s ním úplně souhlasiti. Takové praktické věci mají se nacvičiti a nikoli v abstraktních slovech vpravovati v paměť. Nanejvýš mohou býti uvedeny

drobným tiskem pod čarou jako poznámka, ale nemají býti pojaty v látku učebnou. — To lze říci i o otázce: »Kterak děláme kříž?« To již přesahuje obyčejnou míru katechetské neobratnosti, dávati takové otázky a ještě více ukládati je z paměti.«

F. X. Schöberl: »Dlouhé, strojené (geschraubte) otázky a odpovědi nehodí se do katechismu; katechismus má býti co možná stručný a přesný« (prázis).

Těchto didaktických pravidel nedbá se však v našem katechismu.

Náš katechismus obsahuje především *příliš mnoho látky k memorování*. Jednotlivé otázky jsou příliš *douhé* a jak napřed pověděno, namnoze těžké a k *memorování nespůsobivé*. Touto úpravou znesnadňuje se žákům učení z paměti, jsou vedeni ku povrchnosti a zapominají téměř brzy vše, neboť pro nával učebné látky nelze vše dostatečně zopakovati. Největší však škoda, která z toho plyne, je, že obtížné memorování má v zápětí omrzelosti a přidruží-li se k tomu hana a tresty, dostavuje se nechuť, odpor k náboženskému vyučování ano i samému náboženství.

Salzmann uvádí v knížce: »Krebsbüchlein« mezi prostředky »čím možno dětem znechutiti anebo v nenávisť uvéstí náboženství« a praví: Přednášej jim náboženství nenávidění hodným způsobem a pocítí k němu brzy nechuť.

Kdežto v Německu dle přání odborníků namnoze učebnou látku značně obmezili, u nás nehledě k nepříznivým poměrům *učebnou látku rozmnožili*.

Velmi mnohé otázky jsou určeny k memorování, ač je to zbytečno, neboť vzhledem ku předchozím otázkám, neobsahují nic

nového, jsou zcela formální a bezvýznamné, neboť obsah jich snadno lze si pamatovati a prakticky v paměť vpraviti. Na př. Neokonfiteanti mají se učiti v dodatku malého katechismu, otázku 22.: »Za kterou dobu musíme svědomí své zpytovat?« a odpovídá se široce ve všech bodech.

V jiných katechismech po této otázce není ani stopy.

Co do rozsahu jednotlivých otázek u amerických jsou na 2—3 řádkách: 4 řádkových v něm není, 6 řádkových as 10 (vyjma modlitby): rovněž i v jiných katechismech.

Kdežto Deharbův katech. (velký) praví stručně: o poděkování po sv. přijímání, že máme P. Ježíše »o milost prositi«, v našem obšírněji ve 2 punktech.

Ot. 50. (mal. katech.) »Freie Lehrstimme« ji uváděla kdysi na doklad, že malý katechismus je v methodickém ohledu práva betlemská vražda pacholat.

Dlužno též podotknouti, že místo snadných, srozumitelných, působivých slov Písma sv., mají si žáci často pamatovati dlouhé, suché, abstraktní věty.

Biskup Dr. K. Hefele z Rottenburgu praví o citátech Písma sv.: »Utkví zpravidla hlouběji než obyčejné věty katechismu a tvoří často trvalý poklad, z něhož v nejrozmanitějších chvílích života hojně ovoce útěchy a poučení lze čerpati.«

Konečně dlužno se zmíniti, že při našem katechismu naprosto nepřihlíželo se k *ušlechtilé formě*, která by na první pohled již učinila dětem tu knihu příjemnou a milou.

První katechismus blahosl. Petra Canisia (vyšel r. 1555) byl ozdoben dřevorytinami, jiná vydání měla 20, 50, 100 obrázků. I jiné současné katechismy jsou ilustrovány (německé, italské, francouzské). Náš nemá ni jediného obrázku, ni jediné ozdoby. Rovněž vazba nejprostší. Cena proti jinými přemrštěná. Za jinými učebnicemi, jichž dítě užívá na škole národní, pokulhává a proto souhlasíme s tím, co praví Schöberl: Dominující postavení náboženství žádá, aby i učebnice náboženská vynikala nad jiné a to nejen zevnější úpravou (papír, tisk, vazba a j.), ale zvláště vnitřním didakticko-paedagogickým provedením.«

Posudky jednotlivých odborníků o našem katechismu nezní příznivě:

Linden: »Je podstatně přepracováním Deharbova katechismu, bohužel, nikoli zlepšením, neboť obě hlavní vady Deharbova

kat. totiž nadbytek látky k memorování a abstraktní vyjadřování tuto ještě povážlivěji se jeví.«

Schermer: »Všude význačná snaha po objektivní theologické úplnosti a důkladnosti činí odpovědi nadmíru dlouhé a těžké k učení. Třeba značně zručnosti katechetovy tento balast oddělit od toho, co dítěti má pro život zůstat, aby jedno i druhé neupadlo v zapomenutí beze stopy.«

Královéhradecký biskup Brynych praví ve své »instrukci o užívání katechismu a modliteb Oltáře.« Oltář ukazuje, čím nemá se paměť obtěžovati a čeho lze naopak od děti žádat; to naznačuje na př. jednoduchý pohled na »Otčenáš« a »Zdravás«, jakož i na »příkázání« v Oltáři. Tu zřejmě viděti, kolika definicemi dítě se hmoždí často zbůhdarma, aby zase brzy vše zapoměly a co se napracuje katecheta a přece všemu množství textu v čase tak krátkém nenaučí.«

A. Hauser: »Dražší nad zlato a stříbro je slovo Boží.« Ž. 18., 11. . Nový katechismus dal slova Písma v drobném tisku doůl.«

Jan Eising pravil na solnohradském katech. kursu r. 1906. »Netřeba býti prorokem a neuhodnouti, že tento katechismus sotva dosáhne let svého předchůdce. Dosud drží jej více autorita, než způsoblost pro školu.«

Stieglitz: »Bohudíky, že s takovým nástrojem nemusíme pracovati.«

Je to značná škoda pro náboženské vyučování, že právě v nejdůležitějších partiích o lásce k Bohu, milosti, lítosti a dobrých skutcích nedostačuje.

To faktum nedá se vyvrátiti banální frází, že »dobrý katecheta i se špatným katechismem něco pořídi, kdežto špatný katecheta s dobrým katechismem nic.« Ta zásada by nutně musila vésti k nihilismu na poli paedagogickém, kdežto naopak děje katechetiky ukazují, po celá století namáhali se nejslechetnější mužové dobrý katechismus poříditi a také na poli světského vyučování pracuje se s velkým záplem k dokonalosti a špatný dělník, který chce půdu vzdělávati a nestará se, aby měl dobrý rýč.

O významu učebnice praví Lindner: »*Učebnice je otázkou životní pro školu*; je-li dobrá, usnadňuje učiteli i žáku práci; je-li k nepotřebě, oba musí ji potírat. Každá učebnice má býti bez chyby, srozumitelná, logicky rozdělena, krátce sestavena; má býti

vhodna duševnímu stupni žákova a státi na výši vědeckých i methodických požadavků. Rozčlenění — v kapitoly, odstavce, paragrafy, dodatky má i zevně (typografieky) se jeviti.

Tolik prozatím podáváme jako nepatrnou

ukázkou z pozoruhodného díla »Pichlerova« týkající se katechismu. Rovněž zajímavý jsou další kapitoly: o biblické dějepřevě, modlitebních knížkách, pomůckách, methodách atd., z nichž některých ještě časem se dotkneme. S.—

••••• SMĚS. •••••

»Český Učitel« se vytáčí. Rozumí se, že Český Učitel« k odpovědi p. Dra. J. Myslivce, říšského poslance, když jim vy citoval, kde Č. U. mluví o volnosti proti bohům i proti Bohu, proti korunám i proti vládám, zaujal hned obrácenou frontu. Nemohl usvědčiti p. Dra. Myslivce z nepravdy, proto *nyní* dává článku jiný význam. Práví: »Pan Dr. Myslivec měl tento článek nechat na pokoji. Článek je utopická skizza!« — To je to nejpohodlnější. Až jednou některý z katolických řečníků poukáže na soustavné štvání »Českého Učitele« proti katolické církvi, jistě, že počestný list zase se vytasí s výmluvou »To byla jen utopická skizza.« Že jsou všechny ty nadávky, podezřívání a kritisování katolické kultury v »Českém Učiteli« utopie nekritického a nekompetentního ducha, všichni klidní čtenáři ovšem vědí dávno, ale Č. U. má je za věc náramně vážnou a pravdivou. On jimi šve proti náboženství a mezi svými čtenáři šíří nenávisť proti církvi, ba i nevěru. A to nikdy nebude moci zapřítí, leda že se jednou prohlásí — za blázna.

Jak se dělají vážné novinářské zprávy. »Čech« dne 18. ledna 1908 ve článku: »Pokrokoví profesoři a úkony bohoslužebné« udělal si z realistického »Času« žert a ironicky napsal: »Času« je podivno, že týmž způsobem jako klerikálové vykládá si smysl služební přísahy professorské i většina ředitelů. Je to proto — nuž vyrazíme to tajemství — že k nám do redakce chodili si ředitel pro výklad professorské přísahy; ba i zemští inspektoři mívají u nás porady, v nichž náš chefredaktor mívá rozhodné slovo.« »Čas«, který nejlépe zná politické nitro českých zemských inspektorů, ví, že není mezi nimi ni jediný, který by jen z daleka byl »Čechu« blížek, a přece dal se chytiti na lep a vzal zprávu »Čecha« za věc vážnou. A z »Času« otiskl tuto povedenou novinářskou kachnu »Český Učitel,«

a to hned dvakrát za sebou, tučným písmem! (22. ledna a 29. ledna t. r.) Je to nový doklad, jak vážně běhou někteří redaktoři svoji povinnost, jeden od druhého prostě opisující. A přece každý, kdo celý článek »Čecha« přečetl, poznal okamžitě, že věta je ironická. Ostatně sám »Čech« na žert, který s »Časem« provedl, několik dní na to poukázal. Ale to se páni již styděli přiznat, proto se tváří ve své naivnosti raději velmi vážně dál a dále.

Prof. Drtina a středoškolská anketa.

Ve středoškolské anketě ve Vídni pronesl prof. Drtina přání, aby se na středních školách vykládaly také hypothesisy. K tomu sluší podotknouti, že mnozí staří profesoři ve svých výkladech k hypothesisám přilíheli. Jenom si vzpomeňme na studia gymnasijsní a o doklady nebude nouze. Proto přednášky jejich byly poutavější, proto vědecky více pracovali, že si hleděli studia svého odboru. Proto nenacházeli tací v pravdě vzdělání profesoři rozporu mezi vědou a vírou a žáky své aspoň nechali na pokoji a dávali jim dobrý příklad v náboženských povinnostech. Jenom si vzpomeňme na léta středoškolská! Jinak jest dnes. Dnes mnozí mladí profesoři (jsou i výjimky) jsou pokrokoví, uvědomělí, probudilí, neuzavírají se bleskům nových ideí. Ale sáhněte jim na zoubek a sprásknete ruce. S bídou vyznají se v učebnici. Ve společnosti hází vědou a reformují náboženství, mají péči o chudé. Ale skutek utek. Žáci svých arcibiskupů!

Církev a lidumilství. Lidé nevědomí ukazují k tomu, že církev mluví o odplatě věčné a málo si všímá časného blaha svých oveček. Poučujme v exhortách ve výkladech nábož. o nesprávnosti této výtky. Hajme nejenom minulost, ale také přítomnost. Mluvme o spolku sv. Vincence. Po učme dítky o útulně sv. Josefa, P. Hoffmannem založené. Je tu dále růžencová výroba, Johanneum, ústavy hluchoněmé, malé semináře, sociální odbor družstva Vlast a jeho činnost a časopis Vlast, zásluhou P. Škrdliho, stále si všímá otázky lidumil-

ství. Také JUC. Cyr. Vlkem vydávaný časopis Rozhledy po lidumilství nám pomůže. Poučujme podrobně, důkladně a ne površně. To zmizí z paměti. Všimějme si místních dobročinných spolků. A neopomeňme být sami dobročinní! Chudým dětem rádi pomáháme.

Zpěvník a katechismus. Zpěvník a katechismus mají se doplňovati. To lze dobře provésti, když při výkladu katechismu se na slova té či oné písně odvoláme a dáme je pak přečíst, vyložíme. Jest to něco nového a děti to baví. I pro ně platí variatio delectat. Naučíme se tak oceňovati písně. Jestli slova písně jsou rozbředlá, bezvýznamná, nepodávají-li nějakou pravdu věroučnou nebo mravoučnou, tož takovou píseň odstraňme.

Křížové dny a Český Učitel. V jednom čísle Českého Učitele předešlého roku mluví jakýsi učitelský theolog o prosebných dnech. Horlí se na hloupý lid, neznající zákony přírodní. Počasí prý musí být právě takové, jaké je. Modlitby ho nepředělají. Prosíme-li vyšší mocnosti o odvrácení pohromy živelní, jednáme proti lásce křesťanské. Neboť pohroma stihne jiný kraj. Nikdo přece »uvědomělý« nebudě věřit, že pro hodné lidstvo sucho se vystěhuje na Saharu, déšť do moře, kroupy na holá skaliska. Nemáme jinému přát pohromu, nemáme ji na něho volat, to je nekřesťanské. Tak filosofuje Český Učitel. A může zmásti i dobře smýšlejícího. Na všechny tyto a podobné ještě možné výklady najdeme odpověď v Apologii Vychodilově a zvláště v pěkném důkladně zpracovaném dílku, nadaného a pilného našeho jesuity P. Fr. Žáka. Vyšlo ve vzdělávací knihovně katol. pod názvem »O modlitbě prosebné.« Odporučuje se dílko to řádně prostudovat. Ani se nenadějeme a můžeme dobré věci prospět. Jenom věcná obrana má účinek.

Z požadavků učitelstva měšťanských škol. Německý spolek učitelstva měšťanských škol v Čechách usnesl se domáhati mezi jinými požadavky i toho, aby počet hodin pro odborné učitele byl ustanoven na 20; těm, kdo mají opravy písemných prací, nebo obstarávají jiné služební výkony, má být počet hodin snížen. *Hořiny přes 20 budtež honorovány 100 K ročně za 1 hodinu týdně.* — Katechetům učitelové závidějí, že sněm jim snížil maxi-

mální počet hodin na 22 a sami domáhají se ještě nižšího počtu hodin. Přej a bude ti přáno, praví přísloví.

Katolická universita ve Frýburku má v letošním zimním semestru 540 posluchačů — v posledním letním jich bylo 472. Řádných profesorů je 50, mimořádných 52, z nichž jsou tři soukromí docenti. Co nejdříve má být otevřena lékařská fakulta, která posud při této universitě není.

Studium řeči v cizině. V Prusku těm učitelům, kteří studují nebo studovati si přejí cizí řeči (frančtinu, angličtinu) v jejich přírozených oblastech, udílí se šestiměsíční dovolená.

* * LITERATURA * *

Prospěje neb uškodí, odstraníme-li náboženství vůbec a náboženství katolické zvláště? Napsal Josef Hřiva. Věnováno prof. dr. Masarykovi a Judovi. Cena 50 hal Tiskem Lamberta Klubusaye v Holešově. Nákladem vlastním. V první části objemné brožurky této (128 str.) nadešpané: „Jak jsem se stal opět věřícím katolíkem?“ líčí p. spisovatel nejprve průběh jedné socialistické schůze, jižto byl přítomen se svým přítelem, kterého, poněvadž se ozval proti lžím řečníkovým, jednoduše vyhodili — nejspíše dle zásady: Volnost, rovnost, bratrství ! Potom vypravuje, jak sám následkem závistí, sveden sociálně demokratickými listy a podporován jizlivými poznámkami professorů stal se na gymnasia přívržencem sociální demokracie a posléze círým nevercem, čímž zbožným rodičům svým nevysovlovitelný způsobil zármutek. Konečně vypisuje zde svoji službu vojenskou — ty hanebné a hnusné poměry při vojsku k. p. na str. 29. průvod „naháčů“ (podobně na str. 67. reje německé intelligence!), což hrozně na něho působilo a zajisté nemálo přispělo k tomu, že vrátil se zase k Bohu, ano vstoupil do semináře. V části druhé „Zkušenosti kněžské“ vyličuje četné frapantní případy ze svého působení jak v duchovní správě vůbec, tak zvláště ve škole a dospívá k závěru, že člověk bez náboženství jest daleko horší než dravec. Ve škole jest metlou na učitele, kteří si s ním nevědí rady ani pomoci. Nemá úcty k rodičům jako žák, což teprv k jiným lidem! V dospělejším věku jest požitkárem. Nemá stavidel pro své chťiče, není před nim jisto ani zvíře ani vlastní krev. Až dospěje, stane se z něho sobec v pravém slova smyslu. Nečiní rozdílu mezi svým a cizím, nezáleží mu ani na své, ani na cizí cti. Nedbá v manželství ani ženy ani dítěte. Jsou mu obtíží a nutným zlem : V neštěstí si neví rady, sahá si na život a rodinu připravuje o živitele. Neví si rady v těžké nemoci a proklíná i matku, která mu život dala. « Doklady jsou tu ke všemu uvedeny — i měli by si je dobře přečísti ti, jimž spisek tento věnován, a všichni jejich přívrženci! Doporučujeme co nejlépe.
Prokop Zateřil.

„Vychovatel“ vychází 1 a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllitně 3-50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sberatel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Česk

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: DR. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nořank. Lukopisy pro hlav. list, zpravy časové, knihy a časopisy zařadily buďtož Em. Žákoví, gym. profesor na Smíchově; pro učít. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Černá potopa. — K sexuální paedagogice. — Národní školství v král. Českém r. 1906. — Maria Panna a vychování. — Feuilleton: Možno-li založiti mravnost bez Boha? — Směs. — Literatura.

»Černá potopa!«

Naše doba v očích všech kritických lidí, kteří pro lesklou frasi nezapomněli přemýšlet i o jejím obsahu, platí za *věk nebývalé povrchnosti a mělkosti*. Frase opijí lidstvo; tak zvanou inteligenci i neinteligenci. Stala se papírovou modlou lidí, kteří Bohu nedopřávají místa ve svém srdci.

Úvodní články »Českého Učitele« bývají z nejrázovitějších dokladů toho, jak frasemi se chce působiti na duše čtenářů. Naše učitelstvo, jež má ve škole svým malým posluchačům »otevřítí rozum«, samo je traktováno ve svém ústředním orgánu snůškou jalových frasi, jež nemohou než zavíratí rozum a otevíratí prameny slepě nenávisti proti všem, kdo s nimi neomilají neujasněné heslo o svobodě školy a svobodě učitelstva.

Úvodník, vytrysklý z hysterické duše člověka, jenž trpí utkvělou myšlenkou o pronásledování, uveřejněný v čísle 23. »Č. U.« je toho do očí bijícím důkazem.

Chceme z něho uvéstí jen malý doklad. »Č. U.« nařiká, »že školské poměry české jsou proniknuty bacily zhouby, že reakce zatlacuje školství naše přímo na kraj propasti, kam sřítiti se má všecko a všecko, co je nepohodlné, co překáží zpátečnickým úsilím, všecko, co vzpírá se moci a panství černé tmy.« — Jsme také ve škole a sledujeme bedlivě, co se děje. A teď se ptáme Kdo z lidí, jež mají svých pět smyslů v normálním stavu, vidí, že hrozí nějaké nebezpečí reakce škole, že školství jí je zatlacováno na kraj propasti? Škola stala se netykavkou v našem životě; »moderní škola« nesmí býti podrobena kritice. Není na celé zemi stavu, jehož členové by se těšili, když konají své povinnosti, tak zaručené svobodě, jako učitel, a při tom stále se nařiká na z otročení školy a nevolnictví učitele! —

Ptáme se: Kde jsou, probůh, ta strašidla, jež lekají našeho nešťastného, pronásledovaného učitele? Bojí se snad úřadů? Ty si na něho netroufají. Bojí se snad okresního inspektora? Ten se naopak bojí organizovaných má oči, aby neviděl, a uši aby neslyšel. Bojí se snad rodičů svěřené mládeže? Ti za každou cenu zachovávají s ním mír, z bázně o své dítky.

Kdo tedy pronásleduje jako moderní (Göthe-ův král duchů našeho učitele, ujiždějícího šileným letem na oři pokroku?

Klerikální reakce.

A tážete se, co to je? Je to snad církevní hierarchie? Ta stále volá kněžstvo k svornosti a ke shodě s učitelstvem. A když i kněz ve škole, opíraje se o zákon, hájí své právo, řekne se mu u jeho představených: »Nejednáte opatrně? Hleďte vše spraviti v míru a dobrotě.« — Je to snad kněz, ve škole působící? Ten pomalu již ani nedutá, jen aby pány učitele nepobouřil. Tak kde je ono strašidlo klerikální reakce? Jen v popletených hlavách učitelů, zatížených stihomamem anebo v lhavých ústech těch, kteří vytkli si za úkol *štváti proti knězi, církvi, katolickému náboženství.* —

Naše politické strany viděli vždy v učitelstvu agitační materiál. Proto je přímo volaly na politické bojiště, slibující hory, doly. A to děje se až dosavad, a nikdo nemá odvahy říci, že je to nepřistojnost, že školství tím se nikterak neposlouží. Realisté s p. prof. Masarykem a Drtinou v čele zvolají na učitelstvo »Blíží se klerikální reakce«, a učitelstvo jako očarováno volá: »Blíží se zkáza, školství je na pokraji propasti, černá potopa!« —

Hleďte, jak jest jeho fantazie podrážděna, když »Č. U.« nařiká, že »klid životní a podmínky k práci jsou mu odervány surovou rukou zloby a ono hozeno jest na pospas žvlům, jež v jeho rozdrásané mrtvole číjí sousto k ukojení zvířecího hladu!« A kdo »drásá« ubohé učitelstvo? Klerikální denunciant! Český Sherlock Holmes v klerice! — Slyšte jen, co prý je zajištěno! »Kněz navádí rodiče a tito zase děti, aby pozorovaly učitele ve škole a o každém jeho hnutí doma referovaly!«

To už je krajní troufalost, že? Učitel je přec suverén, a rodiče, ať již z návodu kněze či z vlastního popudu, nesmějí se dotázat svého dítěte na to, čemu se ve škole učilo! Dítě, které samo ve vrozené povídavosti mluví o tom, čeho je svědkem, o škole nemá říci ani slova! *Až sem dospěla illuse o svobodném učiteli ve svobodné škole.*

A my stále žijeme v té pevné víře, že škola je pomocným ústavem výchovným rodině, a učitel zástupce rodičů! Od nedávna však šíří se názor, že škola je doménou státu, který ji vydržuje — ovšem z kapes rodičů; a nyní zas vzmáhá se myšlenka, že učitel je ve škole nezodpovědným vychovatelem dětí. Kdo nesdílí tento názor, je tmář. Černá potopa hrozí. Ubohý učitel, rozdrásaná mrtvola, ležící na zaplaveném vrchu národní kultury, na němž si krkavec pochutnává! Jak tragi-komický to obraz!

K sexuální paedagogice.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Dokončení.)

Postup myšlenek takového poučení buď asi tento:

•Draží přátelé, v tuto chvíli rád bych k Vám promluvil o něčem vážném, od srdce k srdci. Znáte biblické vypravování o stvoření andělů. Andělé jsou pouzí duchové, stvoření proto, aby ustavičně sloužili Nejvyššímu ve svaté účte a lásce. Táž účta a láska pojí vespolek i je. Jim z pozemských tvorů stojíme nejbliže my, lidé. Náš život na zemi má k tomu cíli, abychom i my se stali anděly. Má tedy i nás pojiti pravá láska k Bohu a vespolek k lidem. Ale my

máme něco, čeho andělé nemají: totiž tělo, které má mít účast na službě Boží. Veškeré živočišstvo na zemi rozděleno je ve dvě pohlaví. Tak tomu i u člověčenstva. Touto růzností pohlaví je dána člověku schopnost, rozmnožování pokolení lidské dle slov Písma: »Roste a množíte se a naplňte zemi!« Vnitřním uschopněním toho má být láska. Jako věčná láska v Bohu měla jediný směr k jedné bytosti, která mu byla podobna, rovněž i člověku dává Bůh, je-li svatá vůle jeho, jeden směr k jedné bytosti druhého pohlaví. Touto účinnou láskou muže a ženy má dle Božího plánu povstati nový obraz: dítě. Ti tři v jistém ohledu jsou jedno. *Pravzorem rodiny je tedy sama nejsvětější Trojice.* Aby úmysly Boží se naplnily, nutno, aby orgány k plození určené byly chráněny. Mají sloužiti toliko jedinému účelu t. j. manželství, posvěcenému v Bohu. Ono je společenské spojení, které posvěcuje přirozený zákon zákonem mravním. Bůh je ustanovil a na něm spočívá všechen život národní a státní. Ti co dnes hlásají volnou lásku, přímo odporují řádu Božimu. Kdyby se přijaly jejich zásady, rodinný život v kořenu byl by zničen a pád společnosti lidské spečetěn. Ale rovněž velikým neštěstím je také sňatek bez souhlasu duší, bez vytrvalé lásky a věrnosti ve všech proměnách života až do smrti. Vstoupili jste do věku, v němž nutno nejen sloužiti ale i býti mužným. Pravou mužností však nelze rozuměti jen cos vnějšího. Síla a schopnost tělesná samo sebou je cosi hrubého; ti, kteří hrubé síly užívají, jsou kluky nikoli muži. Hanba muži, jenž ženu zneuctí, anebo užije jí k ukoujení své smyslné vášně! Chcete-li tedy se státi a býti šťastnými na dráze života Svého, zachovejte se v čistotě a proste Boha za osvětlení a sílu! Buďte pravými muži, buďte v pravdě křesťany!«

Další praktické důsledky:

Neurčil Bůh každého pro manželství. Žádný příliš brzký sňatek! Věk zralosti pro muže mezi 23—25 rokem, pro ženu mezi 19—21. — Žádný smíšený sňatek! Má v zárodku simě nesváru. Žádný slib manželský bez naděje na brzké splnění, byť i všechny poměry a okolnosti poukazovaly na nezlomnou věrnost! Žádné zakládání krbu rodinného bez řádného povolání a zdraví! Žádné spolubydlení v domě před sňatkem!

Za daných okolností může i dobrá kniha prospěti, neboť jedná se o dospělé, jichž všeobecné vzdělání dlužno považovati za ukončené. (Dr. Paul Good Hygiene u. Moral. Strassburg.) Ale i tu nutno rozhodně varovati před jistými lékařskými rádci, kteří jdou širokou cestou hříchu, a podobnými hygienickými časopisy a spisy.

Poučení rodičů má předcházeti a provázeti slovo církve. Rodiče mají pečovati, aby v nedělních a svátečních epištolách a evangeliích mladistvým křesťanům dostávalo se slova Božího, jakož i příležitosti poslechnouti kázání pro určité stavy.

Nalezněte jim zbožného zkušeného lékaře, a dovolují-li poměry, důvěryhodného lékaře domácího! Buďte jim rádci v jejich povolání a volbě stavu! Modlete se za ně a s nimi, aby nerozhodovala u nich vášně!

IV. A tak dospěli jsme až ku prahu sv. manželství.

Měla-li by nějaká vnější okolnost pro tento stav činiti je nezpůsobivými, v pravý čas jim to sdělte a varujte se, by vaší nedbalostí nebyly věci poslední horší prvních.

Podporujte přirozenou náklonnost dcery k manželství nikoliv slepě bez rozmyslu! Vychovávejte je v ušlechtilé ženy a matky, nikoli pro ulovení nějakého

muže! Mnohá dcera nařiká později na matku, že ji zavedla. A zda rozvážanost mravů nemá jednu z hlavních příčin v tom, že rodiče a dcery, hledíce na dobrou partii, přehlížejí neb omlouvají mravní vlastnosti a minulý život muže? Záhy má se vštípití mladému děvčeti, by nejevilo přízně člověku neznámému, zhýralci, lenochu, pijákmu atd. Jednání takové by opravdu blahodárně působilo na muže, neboť musili by počítati s okolností, že právě nejlepší partie ztrácejí vinou svých hříšných náklonností!

S druhé strany i mladí muži záhy mají býti varováni před svůdným uměním koket, které všemožným způsobem dráždí jejich smysly, aby je viděly pokořené u svých nohou a malomocné v boji proti nízkým chtíčům. Mají míti hluboký odpor před vyzývavou nestoudností ženy, byť se zračila v pohledu, slově, tváření, oděvu, jednání, na ulici, ve společnosti, tanci, hře atd. Mají býti proniknuti myšlenkou, že jen čistý mrav ženy je půdou harmonie a pravého štěstí manželského, a že hrozně se zklame ten, kdo má zřetel jen k zevnějšímu půvabu.

Jedná-li se při tom jen o nedostatečné jmění, nebudete proto nerozumnými odpůrci. Zdraví, pile, nábožnost, charakter jsou lepší základ štěstí života, než bohaté věno a výnosné postavení. Není vše zlato. Tím nechceme říci, že poměry životní: stav, důstojnost a j. netřeba v úvahu bráti, neboť zvyk a výchova jsou mocnější, že jich ani »lásky«
snadno nepřemáhá.

Jestliže v dřívějších dobách mnohdy bylo lze omluviti, že mladé děvče bylo až k sňatku v naivní nevědomosti o zmíněných věcech, za dnešních poměrů bylo by to nesvědomitě. —

Dospělé děvče má býti poučeno před zásnubou o kouscích jistých mužů, má věděti jaký osud žiti s mužem, který se nezachoval; nemá býti nevědoma o plnění povinnosti manželské, aby z toho jasně mohla souditi, že povrchní známost nestačí k spojení dvou lidí, nýbrž: »Zkoumej, kdo se na věky vážeš . . .«
povahu, charakter a náklonnosti muže. Proto, jestliže dcera tvá v tom rozhodném okamžiku k tobě, přistoupí s prosbou: »Matko, řekni mi vše . . .«
bude to těžká chvíle pro tebe, ale jsi povinná učiniti jí po vůli, a při tom děkuj Bohu, že dítě tvé ti věnuje takovou důvěru. Řci jí vše, co jako tvor svobodný má právo věděti, by mohla uvážiti volbu stavu a v něj s klidnou myslí vstoupiti! A nepřijde-li k tobě, zaveď sama s ní důvěrnou rozmluvu, předlož otázky a je něžně, ale pravdivě zodpověz! Manželsví je společná cesta životem, která vede přes jicny a propasti a má jen jednu stanicí: smrt jednoho z obou. Proto *pravda a jasnost* je nezbytná pro ty, kteří jsou na tom, aby jízdni lístek pro tuto cestu si zaopatřili.

Nechť ani stín nevstupuje mezi vás a děti, byť i jejich volba nebyla dle vaší chuti. »Láska je naplnění zákona.«
Děti mají míti vědomí, že ve všech úzkostech a strastech a poblouzení k otci, matce vždy mohou přijíti. Nepozbudete-li jejich důvěry, mnoho ještě si zachováte v ruce, byste napravili, případně zachránili.

Mělo-li by však dítě tvé patřiti k těm vyvoleným, jež Bůh volá k oltáři neb v tichou celu klášterní, pak je to opět jiná, neméně důležitá kapitola, která ti ukládá, bděti nad nimi, aby nepozbyly květu nevinosti a povolání.

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává Fr. K.
(Pokračování.)

Tabulka I. *Počet a rozřídění veřejných škol národních.*

Veškerých veřejných škol obecných jest v Čechách 5420; v českých okresích 3131, v německých 2289. Školy ty mají 17.398 tříd (mezi nimi je 1090 jednotřídek, 1687 dvoutřídek, 936 trojtřídních, 536 čtyř-, 1068 pěti-, 92 šesti-, 8 sedmi- a 3 osmitřídních škol). Chlapeckých škol bylo 350 (204 v česk. okr., 146 v něm. okr.), dívčích 324 (192 + 132); smíšených 4346 (2735 + 2011). Dle vyučovacího jazyka jest 3147 českých a 2273 německých škol obecných; v českých okresích je 25 škol německých, v německých 41 škol českých.

Měšťanských škol jest 567 (343 v česk., 224 v něm. okr.); pro chlapce 330 (201 + 129), pro dívky 237 (142 + 95), se 2067 (1261 + 806) třídami. Dle vyučovací řeči jest 342 českých a 225 německých škol měšťanských; německé měšťanské školy v českých okresích jsou 4, české v německých 3.

Nově bylo otevřeno během roku 1906 v českých okresích 30 škol obecných a 19 měšťanských; v německých 15 obecných a 13 měšťanských. Neuzavřena v českých okresích ani jediná, v německých jedna měšťanská rozdělena ve dvě samostatné a 3 obecné zrušeny proměnou v jiné.

Tabulka II. *Zřízení veřejných škol národních.*

Němčině jako nezávaznému předmětu učilo se toho roku na 330 školách měšťanských; jazyku českému na 58, francouzskému na 306 (165 č. + 141 n.), anglickému na 5 měšťanských školách v okresích německých. Těsnopisu na 43 (9 č. + 34 n.), psaní na stroji nebylo na žádné škole vyučováno, chlapeckým ručním pracím na 29 (14 + 15), pracím ve školní zahradě na 343 (216 + 127), hře na klavír na 3 školách v českých okresích, hře na housle na 125 (88 + 37). Na měšťanských školách dívčích v 53 školách (23 + 30) seznamovány dívky se zaměstnáním a hrami v mateřské škole, a na jedné (Příbram) se cvičením v pracích kuchyňských.

Na obecných školách vyučováno jazyku německému na 586 a českému na 79 nezávazně; chlapeckým ručním pracím na 8, pracím ve školní zahradě na 4034, hře na housle na 3.

Veřejných škol národních (obecné i měšťanské) mají 5699 (3280 v českých a 2419 v něm. okr.) má knihovny pro učitele, 5956 (3450 a 2506) škol. knihoven pro žáky. Při 5056 (2951 + 2105) školách jsou školní zahrady, při 1021 (750 + 271) hospodářská pole pokusná. Pomocné třídy jsou v českém školním okrese pražském tři, německých není.

Školního lékaře má 319 škol (274 v českých a 45 v německých okresích), školní lázně 56 (36 + 20), vlastní školní kuchyni 71 (61 + 10), školní spořitelnu 17 (14 + 3). Bez tělocviku bylo 42 škol, na 7 dívčích školách nebylo vyučováno ženským ručním pracím.

Tabulka III. *Umístění veřejných škol národních; pokrčovací kursy; počet, rozřídění a návštěva ústavů pro neplnomyslené, zanedbané a školou ještě nepovinné děti; zařízení pro blaho školních dětí.*

Počet síní, jichž užívá se k vyučování jest 19.407 (11.620 + 7787). Vlastní budovu, určenou k účelům vyučovacím má 5913 škol; 69 škol (47 v česk., 22 v něm. šk. okresích) nemá vlastní budovy, určené k účelům vyučovacím.

Počet hospodářských kursů pokračovacích, spojených se školami národními, jest v českých okresích 89, v německých 24; pokračovacích kursů pro dívky jest 7 v českých a 6 v německých okresích; jednoročních účetních kursů (tak zv. IV. tříd.) je 17 v okresích českých a 17 v okresích německých.

Ústavy pro hluchoněmé jsou 4 (2 + 2). Smíchov a Hradec Král. české, Litoměřice a Budějovice něm., s 25 třídami (16 + 9), 43 osobami učitelskými. V nich je 214 (137 + 77) chlapců a 181 (104 + 77) dívek.

Ústav pro výchovu slepých jest jediný v Praze česko německý; má 4 třídy, 10 osob učitelských, 50 žáků a 33 žákyn v ústavě bydlících.

Škola pomocná jest jedna v Praze, má 4 třídy a 4 osoby učitelské, a navštěvuje ji 34 chlapců a 24 dívek slabomyslných, v ústavě bydlících.

Ústavů vychovávacích, útulen, polepšoven pro zanedbané dívky jest 8 (6 + 2); ty mají 9 tříd, 16 osob učitelských, a vychovávají 216 (88 + 128) chlapců a 82 (71 + 11) dívek.

Materských škol jest 320 (96 v česk. + 224! v něm. okresích). Na nich vyučuje 678 pěstunek a opatrovnic, a přijato bylo do nich 10.519 (4340 + 6179) chlapců a 11.402 (4576 + 6826) dívky. Opatroven jest 165 (113 + 52) se 344 pěstounkami a opatrovnicemi a s 6452 hochy a 7055 dívkami přijatými.

Hříšť je v českých okresích 697 (v německých 185), jeslí a ústavů zaměstnávacích 51 (něm 12), dětských ohříváren 5 (3), feriálních kolonií 17 (18), ústavů polevkových 1024 (758). Vánočních nadílek konáno 1007 v českých a 882 v německých okresích.

(Pokračování.)

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

2. Zdrávas Královno.

Nejzajímavější způsob této modlitby byl by snad ten, který by se opíral o některou píseň, jež je takořka parafrásí této modlitby.

Na to naučíme modlitbě, která je stručný obsah písně. Obtížnější slova objasníme opisem, na př. orodovnice — přimlůvkyně; plod života tvého — Syn tvůj; po tomto putování — po tomto životě.

Modlitbu »Zdrávas Královno« střídejme s písní téhož obsahu, které jsme napřed učili.¹⁾

Má-li krásná tato modlitba mít co největší účinek na srdce dětské, užijme jí zvláště tehdy, kdy dítě cítí nějaké strasti, utrpení a j.; kdy na sobě pozná, co jest býti v »slzavém údolí« a pod. Bude se ji pak dítě modliti s tím větší vroucností a duch jeho s tím větší něžností obrátí se a přilne ku »Královně« a prostřednictvím jejím k P. Ježíši.

3. Růženec.

Tato modlitba je školou pro cvičení se v trvalé a upjaté pozornosti a vroucnosti při modlení. Předpokládá ovšem, že dítě dovede s myslí náležitě sebranou pomodliti se »Věřím v Boha«, »Otčenáš« a »Zdrávas«.

¹⁾ Poutní kniha na str. 530 má jinou píseň, v níž modlitba »Zdrávas Královno« jest rozvedena.

Další průprava by mohla býti asi taková

Dítě pomodlí se za někoho jediný »Otče náš« a »Zdravas« s upjatou pozorností a vroucností. Později pomodlí se vedle jednoho »Otčenáše« troji »Zdravas«, pak i pět »Zdravasů«, posléze i deset.

Bylo by prospěšno, opatřiti patnáct biblických obrazů pro jednotlivá tajemství růžence.

Dovedou-li děti pozorně a zbožně pomodlit se »Otčenáš« a 10 »Zdravasů«, naučíme je při tom míti jakoby před sebou obraz jednoho tajemství. V tom je cvičme po delší čas. Tak můžeme za patnáct dní probrati všecka tajemství celého růžence.

S počátků mimo zobrazení tajemství bylo by též použití obraznosti, aby pozornost byla co nejvíce soustředěna. Na př. dítě má před sebou obraz zmrtvýchvstání Páně, obrazností představí si Matku Páně podle hrobu a vedle ní své rodiče, za něž se modlí. V »Otčenáši« obrací se k Pánu Ježíši, v »Zdravasech« k Panně Marii.

Pro změnu bylo by prospěšno naučiti píseň, jež by po slohách střídala se s jednotlivými desátky.¹⁾

Svijeme růženec Mateři Páně,
by si jím věnovala vznešené skráně;
bělostné, rudé, zlaté v něm růže,
krásku jich sotva kdo vypsati může.

Při růženci jako při každé delší modlitbě nezapomeňme, že pozornost dětská nedovede se tak dlouho poutati k jednomu předmětu, jako u dospělých. Nepřepínejme tudíž sílu dětskou, bychom tím snad dokonce nedocílili nechut k modlitbě. Nežádejme na dětech tolik, co sami dovedeme a kolik nám je milo a přiměřeno.

4. Litanie Loretánská.

Mezi nejvznešenější modlitby Mariánské náleží *litanie Loretánská*.

Věhlasný katolický paedagog Bern. Overberg byl v pozdějším svém věku přítomen ve vesnickém kostele nedělním odpoledním službám Božím, při nichž pěvecký sbor zpíval německou litanii. To se mu tak velice líbilo, že pravil faráři té osady: »Kdybych byl farářem, dal bych místo latinských nešpor také takovcu litanii zpívatí. Jak mocně dojíímá duši prosba: „Smiluj se nad námi!“«

Má-li modlení litanie díti se s náležitou zbožností a opravdovostí, jest třeba mládež vhodným způsobem s ní seznámiti. —

Uzdravení nemocných. Zikmund Henrici, bývalý protestantský farář, vypravuje: »Byl jsem na smrt nemocen horečkou, kterou jsem se nakazil u lůžka svých osadníků. Lékař nedával naděje, neobjeví-li se pot. Slyšel jsem to. »Uvidím«, pravil jsem k sobě, »má-li se to s přimlouvou P. Marie tak, jak katolická církev učí, je-li »pomocníci křesťanů«; uslyší-li mě v nebi, budu-li ji vzývatí na zemi. Počal jsem se modlití »Zdravas Maria«. A sotva, že jsem se třikrát je pomodlil, objevil se pot tak hojný, že jsem byl, jakoby z koupele vyšel a ihned jsem se pozdravoval. Od té doby nikdy více nevznikly v srdci mém pochybnosti o »požehnané mezi ženami.«²⁾

Útociště hříšníků. (Viz Lenz—Litanie Loretánská. 374.)

¹⁾ Poutní kniha. 666.

²⁾ Rosenthal. 1 Band III., 174.

Potěšení zarmoucených. Sv. Terezii nebylo ještě 12 let, když jí zemřela zbožná matka, kterážto událost tak mocně působila na její něžné a cituplné srdce, že se vrhla, v slzách se rozplývající, před obraz nejblahoslavenější Panny a k ní se modlila, aby od nynějška Ona byla její matkou. Tento čin, jež vykonala s velikou prostotou srdce a dětinnou důvěrou, pokládala ještě ve svém stáří za nejšťastnější celého svého života.³⁾

Pomocnice křesťanů. (Vítězství nad Turky roku 1683. — Tež: P. Sigmund Bouška — Maria. 201.)

Kdosi vypravuje: »Ve vesničce Wehrheimu udál se tehdy pěkný příběh. Městský lesník, starší, věrný, poctivý muž, otec četné rodiny, pozoroval od jisté doby, že pytlák hospodaří v jeho honitbě. Bylo mu potají hlášeno, že Robert, syn vesnického kováře, mladý surový povaleč, je tím pytlákem. Tu přísahal lesník, že Roberta zastřelí, jakmile ho přistihne ve své honitbě. Když Robert v hospodě, obklopen svými soudruhy-kořaly, to slyšel, přísahal též, že lesníka zastřelí, jakmile s ním se v lese setká.

Jednou v létě odpoledne šel Robert do honitby lesníkovy a ukryv se, číhal na jelena. Tu jde lesník. Pytlák má ďábelskou radost zvolna zvedá zbraň a čeká, až se lesník přiblíží. Ten se pojednou zastaví, vyhaslo mu v dýmce; vytáhne hubku, křesivce a ocílku; ale hubka je tuhá, nechytá, konečně po dlouhém křesání padla jiskra, v krátké dýmce hoří znova, on kráčí dále. Robert míří na jeho prsa a říká si pro sebe »Teď jsi ztracen, ještě pět kroků a ani Pán Bůh ti nepomůže.« V tom zazní z Wehrheimu klekání. Lesník se zastaví, sejme čapku, vezme dýmku z úst a poklekne. A jak pytlák míří na *modlicího se muže*, tu pojme ho hrůza, rozjasní se mu, pozná, že měl v úmyslu spáchat hrozný zločin; zbraň zvolna klesá, on děkuje Rodičce Boží, že v rozhodném okamžiku zachránila ho před vraždou Shrben plíží se odtud a stane se poctivým člověkem.⁴⁾

(Pokračování.)

FEUILLETON.

»Možno-li založiti mravnost bez Boha?«

Měsíčník »la Revue« vyzval některé francouzské spisovatele, aby pronesli své mínění, zdaž »možno založiti lidovou morálku jedině na rozumu.«

Mnozí soudí, že možno mravnost založiti jedině na rozumu a vyloučiti veškerý vliv náboženský z výchovy dítěte. Jiní se domnívají, že naprosto nutná jest výchova náboženská; jiní zase, že rozum sám nestačí, jsa příliš suchopárný.

Úsudky spisovatelů nábožensko-mravní výchově příznivé, obsahují zajímavé důvody; a proto je sdělují:

Am. Leroy-Beaulieu, předseda »Ligy proti bezbožectví,« která přijímá členy všech vyznání a má za úkol hájiti myšlenku Boha, proti materialistům dí: »Kdo popírá Boha, popírá mravnost.«

Praví dále: »Nepochybuji, že možno založiti morálku na rozumu. Dějiny dosvědčují tomu od Sokrata až do filosofů stoiků; od Konfucia až ku Kantovi a Guyauovi (filosof francouzský). Morálka, založená na rozumu, morálka čistě rozumová neznačí takovou morálku bez Boha, jakou jest protináboženská neb beznáboženská mravnost, vychvalovaná na sjezdech Volné myšlenky. Od Sokrata až po Kanta největší filosofové opírali svoji morálku na víře v Boha takovým způsobem, že možno říci, jestliže během století idea mravní a idea náboženská byly spolu vázány a propletány, že filosofie

³⁾ Aug. Lubojacký — Sv. Terezie 6.

⁴⁾ Arthur Maria Baron Lüttwitz — Das Hemd Glücklichen. Trier 1896. 16.

na tom právě tolik pracovala jako náboženství. Mravnost byla tak těsně spojena s náboženstvím a zvláště s věrou v Boha, že jest dnes nesnadno ji oddělovati bez zeslabení a zbavení síly, kterou čerpala z věr náboženských.

A to jest potvrzenou pravdou, jak pozorováním jednotlivce, tak dějinami národů. Vyjma řídké výjimky, ochabnutí nebo zánik věr, následovalo poklesnutí neb rozvázání mravů. Možno v nynější době založiti bez nebezpečnosti pro mravy morálku lidovou jedině na rozumu, či lépe uložiti novým pokolením mravnost bez Boha?

Myslím, že nikoli. Nelze předpokládati, že bychom v tom ohledu převyšovali své předky. Víra v mravní pokrok společnosti, zbavena základů, na nichž mravnost spočívala, jest pověrou. U všech národů za všech časů mravnost čistě rozumová byla morálkou aristokratickou, která snad mohla stačiti duševnímu výkvětu, ale jež byla bezmocna u davů.

Podívání, jež poskytl starověký svět rozšířením skepticismu a materialismu, poskytně nám též nynější svět. Jestliže skepticismus tolika našich současných spisovatelů nezviklal tradice mravní, jež máme z víry předků, jest, že dle Renana žijeme ze stínu od stínu, t. j., že u většiny nevěřících a bezbožců mravnost křesťanská přežila křesťanské dogma.

Naše mravní ovzduší zůstává jako napaštěno vůni bývalé víry. Ale co stane se s mravností v den, kdy tato božská vůně zanikne se ztracenou věrou a to nejen s mravností theoretickou, to jest onou filosofů a moralistů, ale i s mravností praktickou, činnou?

Obávám se, že ideál lidské mravnosti zatemněn bude po celá století.

Mravnost bez Boha, neb laická morálka jak praví její rozšiřovatelé, ukazuje často dvojitý stupeň nižší hodnoty naproti morálce křesťanské, náboženské.

Ona jest nižší v hodnotě, jest i nižší v síle a účinnosti. Jest méně cenná v hodnotě. Její ideál jest méně vznešený. Jest to viditelné u moralistů, kteří předstírají osvoboditi morálku od ideje Boží a křesťanských tradic. Pod zámlinkou ukáží si véce lidskou, býti více shodnou s přírodou, aneb zlomiti veškeren náboženský asketismus, jejich morálka laická snižuje obzvláště úroveň ctnosti pod základ, jež vyžaduje morálka křesťanská. Tato snaha projevuje se ve

všem, co se týče smyslnosti, čistoty, poměru mezi pohlavím.

V této části tak důležitě pro život mravní jednotlivce i společnosti, možno šměle říci, že mravní ideál svobodných myslitelů zjevně jest pokleslý naproti ideálu křesťanskému. Mnoho těchto svobodných myslitelů snaží se připustiti svobodu vztahů pohlavních pod jménem volná láska. A jaký účinek tato mravnost měla by na manželství, rodinu, stud a mravy, snadno se domysliti.

Nelze se diviti, že mravnost bez Boha, nezávislá na žádné ideji náboženské neb nadpřirozené, dojiti může k těmto závěrům, které pro lidstvo znamenaly by sestoupení k životu zvířecímu. Morálka neodvislá ode vsí víry dogmatické, jest v podstatě morálkou relativní (osobní), předmět ku rozpravě, ku změně, ku popírání.

Tento přechod mravnosti z říše absolutní do říše relativní není pro ni toliko jedním druhem úpadku, odjímá jí též sílu, jež se skrývá ve ctnosti imperativní. Pochybovačnost útočí na viru mravní právě tak, jako na viru náboženskou, ruší ji, rozděljuje v částky, a pýcha jedněch, egoismus druhých zamítají brzy tyto, brzy ony pravdy mravní, až konečně z ní ničeho nezbyvá, takže dle Nietzsche jistý počet současníků vyznává v soukromí, třeba že toho zjevně se neodvází, že mravnost jako náboženství jest pověrou, dobrou jen pro obecný lid.

I tehdy, kdyby mravnost bez Boha vešla v život tak, jak se o to pokouší někteří vzdělanci, a snažili se udržeti morálku laickou na té výši jako morálku náboženskou, veškeré snahy těchto učenců nemohou jí dodati tutéž účinnost praktickou. Nestačí ani lidem ani národům míti vysoký mravní ideál; jest třeba míti síly, abychom tento ideál uskutečnili. Víry náboženské, víra v Boha, v příští život, zvyk modlitby, návštěva bohoslužeb poskytují slabosti lidské prameny, jež zcela scházejí mravnosti bez Boha. —

Navštívil jsem před několika týdnů jednu klášterní školu, jež Francie má úmysl zavřít jako na posměch svobody. Nad každým lůžkem v úzkých celách, jež slouží chovancům za pokojíky, četl jsem: »Bůh mě vidí.« Bůh vidí naše myšlenky jakož i skutky za temnoty noční jako za světla denního. Jak mohutný vliv má tato víra na dítě, ženu, na dospělého muže!

Marně hledám, čím by mohli tohoto neviditelného a stálého svědka našeho ži-

vota mravního, jehož jest vůdcem a soudcem, nahraditi hlasatelé mravnosti bezbožecké.

Dle mínění *Mezières-a* (spisovatel a politik) učiněný pokus jest bez výsledku. Zbytečno znovu přiváděti bohyni rozumu z doby revoluční. Práví: Zdá se mi, že byla již učiněna zkouška. Měli jsme kult bohyně rozumu v době revoluce. A netrval dlouho; patrně neodpovídal potřebám celku národa. Nemáme příčiny věřiti, že by pouhý rozum měl u nás více úspěchu. Duše, pro které obřady jistého kultu jsou posilou, podporou, mravní nutností, žádati budou vždy něco méně suchopárného.

Emil Faquet (kritik, člen Akad. francouzské) dí:

Tato otázka jest jedna z těch, kterou studuji stále a nejvíce, a musím říci, že jsem dosud nepřišel k nějakému závěru, ani k pevnému přesvědčení.

Ferdinand *Brunetière* (známý kritik a člen Akademie fr.) rozhodný zastávce křesťanské mravnosti, užívá metody původní:

Čerpá důvody pro mravnost křesťanskou z pozitivismu, t. j., nauky platící za nepřátelskou metafysice a náboženství. Myšlenka Comteova, již užívá, jest: Otázky socialní jsou otázkami náboženskými. Brunetière chválí Comtea, že projevil odvahu zvrátiti domněnku plnou omylu, že postačí zlepšiti zákony, aby se zlepšila mravnost. Souhlasí s myšlenkou Comteovou, že věda není nikdy ukončena ve svých částech, že jest pouze systém vztahů, jež mohou se každým okamžikem měniti a takto zbožiti možnost náboženství vědy. Vytýká Comteovi, že učinil humanitu předmětem kultu; než právě náboženství musí býti uctíváním Boha osobního.

Brunetière praví: Morálka nemůže se opírat o rozum jednotlivce, neboť rozum jednotlivce jest relativní a morálka není ničím, pakli nespočívá na něčem absolutním. Je-li rozum člověka neschopen dosáhnouti absolutního, nezbyvá než uznati, že rozum sám jest neschopen založiti mravnost.

Podává J. Mojžíš.

* * * * * SMĚS. * * * * *

Zrnko z moudrosti prof. Masaryka.

Prof. Masaryk ve své přednášce »za svobodu svědomí a učení« pronesl (»Posel z Budče« čís. 15. t. r.) tuto fenomenální větu: »Křesťan mi podává zjevení své, žid mi podává zjevení své, mohamedán mi podává zjevení své. Které mám přijmouti? Jestliže se mi nedostane zvláštního zjevení o těchto zjeveních, musím rekurovati ke svému přirozenému rozumu.« — To je opravdu šalamounské! Jenže každý průměrný kvintán dávno to ví. Předně se učí tomu, že zjevení židovské bylo prvním stupněm, takořka přípravou na zjevení křesťanské, a že tudíž obě nikterak si neodporují. A za druhé ví, že *rozumem se dokazuje* historičnost a pravost zjevení křesťanského. Chce-li svou filosofickou floskulí prof. Masaryk dospěti k závěru, že žádné zjevení není pravé, protože si navzájem odporují a při tom každé za pravé se vydává, podobal by se onomu Honziku z pohádky, který si měl vyhledati pravou princeznu mezi družkami, které jsouce s ní stejně oděny, všechny se za ni vydávali. Náš pohádkový Honzík však se pídil, jak by ji poznal. Náš největší

filosof však dí: »Protože se všechny vydáváte za princezny, nemůže býti mezi vámi žádná princezna.« — Ben Akibo, spáchej na sobě harakiri, když prof. Masaryk se dá slyšet! On vyvrátil tvůj výrok, že pod sluncem není nic nového.

Diokletianské pronásledování pokrokové učitelstva. »Český Učitel« ve svém čísle z 19. února t. r. přináší senační zprávu: »Nemine dne, aby v království českém nebyl zákeřným způsobem denuncován některý učitel, nemine dne, aby někomu z učitelstva nebyl zotráven život, ničena jeho rodina, dobrá jeho pověst a čest.« — Snad se dočteme, že před školou v X. našli jednoho rána pět učitelů, otrávených klerikály, a že klerikálové mají v úmyslu, jako kdysi Xerxes chtěl učiniti Židům, všechny učitele i s jejich rodinami vyhubiti. Hrůza!

Dr. Soukup a umění. V lednu konána v Brandýse nad L. »veliká kulturní schůze vličiů«. Thema bylo: »Škola našeho venkova v nebezpečí.« Mimo jiné »znalce školství« mluvil také redaktor »Práva Lidu« Dr. Soukup. Stěžoval si mnoho. Zlobil se také na zemský výbor, že věnoval na sochu sv. Václava 350 000 K a na kostel v Kolíně 80.000 K. Z umění nemá žaludek užítku; proto není vhodno věnovat na umělecké památky tolik peněz!!

Historický criticism. Známý pamlet Macharův o Římu našel kritika v historiku, prof. dr. Šustovi. V č. 3. a 4. časopisu »Lumiru« možno se dočísti četných výtek, které ukazují, jak »vážně« Machar o svém díle pracoval. Ale aby to tak nebolelo, aby prof. Šusta nebyl viněn z klerikalismu, ukončil svůj posudek těmito slovy: »Tak Macharův poměr k papežství, jak dříve naznačeno je příliš přímočarý a naivně drsný, neodpovídá skutečné složitosti vývoje — ale snadno si jej vysvětlíme trpkostí člověka Čecha proti tomu Římu, který nám sežehl tolik květů a který každé nezlomné duši zůstává hrozným mrahem. Boj proti jeho základním principům jest bojem za naše nejennnější statky, a papežství rovněž v něm neužívá zbraní, které by obstály před historickou kritikou.« Potom mějte respekt před historickým bádáním, mějte úctu ku vědě, hleďteji v historickém kriticismu něco velikého!

Klerikalismus a učitelstvo. Učitelstvo si stále nařká na klerikalismus, že dusí školu. Zdá se někdy, že je to pravda. Na jedné škole v již. Čechách sešli se dva mladí páni. Odebírali pokrokové listy a byli ideami pokroku, osvěty a probudilosti úplně prosyceni. — Přišla inspekce. — P. inspektor neupíral mladým pánům pokrokovost, ale zlobil se, že děti neudělaly pokrok. Zlobil se velice a nařídil p. řídícímu, aby si pánů více všimal. A páni mlčeli, nebránili se. Až v pokrokovém listu si odlehčili. Dostával inspektor i řídící. Jsou klerikálové a z toho stanoviska učitele posuzují. Klerikalismus tedy v tomto případě učitelstvo dusil a bral mu volnost. A ještě jeden příklad. Příslušník učitelského stavu dán do pense. Jsou, kteří tvrdí, že musil být dán do pense. Trpěl prý nemocí, které se říká »delirium tremens«. Ptáte-li se jeho samotného, uslyšíte něco jiného. Klerikálové ho připravili do předčasně pense. Dle toho by bylo i v tomto případě pravda, že klerikalismus učitele znevolňuje a práci ve škole mu stěžuje.

Exkommunikace. Učitelská jednota v Kamenici nad L. se usnesla vyloučiti každého, kdo by konal službu chrámovou. »Jest to učitele nedůstojno.« Opakovalo se tu něco, co se stává často v podobných schůzích Budčí. Zvítězila krajní opposice. Zvítězil ten, kdo rozumí hudbě a zpěvu jako koza petrželi. Bohužel, že dávají se svěsti ti, kterým hudba a zpěv je milou, zušlechťující zábavou. Činí tak ze strachu před skandalisováním. Ale všecko má svůj konec.

I tomto terrorismu se odzvoní umíráčkem. Kdo je zasvěcen dobře v poměry ví, že organisace zalézá mnohým za nehty.

Víra a věda. Nejlepším dokladem slučitelnosti víry a vědy bývá náboženské smyšlení a zbožný život pravých vědců. Našince bolívá srdce, když má po ruce samé příklady z ciziny. A zase se upřímně raduje, když najde příklad zbožného vědátora doma. Takým byl zesnulý prof. Karel Václav Zenger. Správně podotýká »Týden«, že širší naše obecenstvo dovědělo se o něm teprve, když vyletěl několikrát v balonu k nebesům. Byl literárně činný nejen doma, ale psal i německy, anglicky a francouzsky. V cizině byl více oceněn nežli doma. Zesnulý prof. Zenger účastnil se r. 1896 sjezdu astronomů v Římě. Vyžádal si audienci u papeže Lva XIII. Papež přijal díla našeho učence do své knihovny a dlouho s ním rozmlouval. Prof. Zenger prohlásil, že hledá a nalézá ve hvězdách svého Stvořitele. Papež pak slíbil, že bude theology povzbuovati k pilnému studiu jeho spisů. Ve své nemocí choval se prof. Zenger jako pravý křesťan. Dal se též zaopatřit. — »Čas« neprávem hleděl využítkovati mrtvého Zengra pro směr protináboženský.

Děti odepřely se zpovídati. Žáci III. třídy měšťanské školy v Jaroměřicích se usnesli nejtíti ke zpovědi a ku přijímání. Bylo by zajímavé zjistiti, píše »Komenský« v čís. 14., skutečnou toho příčinu. — Možná dost, že by se ukázalo, kam vede posměšné psaní o zpovědi některých učitelských listů (na př. »Škola našeho venkova« č. 1.), a že by přestaly »Učitelské Noviny« se svým posměšným: »Je to zkáza!«

Stravování školních dětí, jež patří dnes k nejrozšířenějším socialním reformám školním, upraveno bylo v Anglii zákonem již předloni. Zákon ten dosud není však závazný. Čeká se na výsledky, jaké se jim docílí. — Nejvíce na stravování dětí vyžadují v době zimní velká města. Tak na př. Vídeň 80.000 K, Paříž 1,400.000 franků, Hamburk 12.000 Marek, Berlín 125.000 M.

Vyplácení odměn výpomocným silám učitelským děje se často tak opožděně a nepravidelně, že »síla učitelská« jest vydána nedostatku a tísní. Na stížnosti v příčině té pronášené, poukázáno z kruhů »povolaných« v denních listech k tomu, že »úřady školní nemají na tom viny.« Ve věci té jest jasným ustanovení § 11. zákona ze dne 8. září 1899, čís. 60 z. z.,

dle jehož druhého odstavce »odměny přikne k návrhu okresních školních rad zemská školní rada, kteráž, nedostává-li se úhrady pro dotyčná vydání, musí prve o tom dohodnouti se se zemským výborem království Českého. Vzhledem pak k té okolnosti, že v mnoha okresích školních příslušná dotace jest již úplně vyčerpána, není divu, že výplata nemůže se státi bez odkladu, musí-li záležitost ta několika úřady projíti.«

Spatné známky. U Mostu nad Litvou našli na kolejích 14letého chlapce, žáka měšťanské školy Otta Thiema, který byl již několik dní pohřešován. Má se za to, že si v sebevražedném úmyslu lehl na koleje. Školní jeho vysvědčení nebylo dobré.

Drobnosti. Na místo dnešních školních rad, které složením svým a způsobností svých členů prý potřebám doby nevyhovují, navrhuje se zřízení učitelských komor. — Družstvo proti špatným učitelům utvořilo se v Paříži. V čele jest spisovatel a člen akademie Maurice Barrés. — Ve Švédsku na některých školách dovoleno je žákům přijíti kdykoliv do školy a zůstat tam, pokud jim libo. — Proti přímému poučování mládeže o věcech pohlavních vyslovil se něm. paed. Fr. W. Förster v Curychu. Přimlouvá se jen za základní přípravné ponaohlé poučování o životě pohlavním. — »Moravský kraj« v čís. 92. vyslovuje se proti návrhu o zřizování školních lékárníček. Pravi: Žádné školní lékárníčky, ale za to více práce, aby lékařové se mohli usazovati tak, aby bylo snadno dostati od nich první pomoc. . . Školní lékárníčky jsou heslo zdánlivě humanitní a sociální — ve skutečnosti však — fušerské.« — Ve Vídni užívá se gramofonu na c. k. reálce Frant. Josefa I. při vyučování francouzštině. (Učit. Přehled IV. 3.) — Umělecká školní galerie zřízena byla v Pardubicích.

Nejintelligentnějším stavem v národě nazývají se organisovaní učitelé nejraději. Kroměřížský »Pozorovatel« sděluje: Učitel J. z milotické farnosti (u Kyjova) začal voditi s sebou do kostela svého psa. Farář Fr. Dostál mu ovšem řekl, že to nemůže trpět; ale učitel nedbal toho, vodil psa dále do kostela a do »Lidových Novin« napsal s posměchem, že prý chce svého psa nábožensky mravně vychovat. Farář pak přirozeně stěžoval si na učitele u in-

spektora. Tuto oprávněnou stížnost nazývají »Lid. Noviny« denunciací. Příklad ten vydává smutné svědectví o inteligenci jisté části učitelstva. — Do sadů některých nesmějí návštěvníci s sebou psy bráti, a v chrámu Páně má se trpětí zlomyšlnost takového »pokrokového« pána?

Česká škola na Rusi bude zřízena v Kijevě, kdež žije mnoho Čechů. Vydřována bude soukromými dary a sbírkami. Vláda jejímu zřízení již přivilovala.

80letý aktivní učitel. Ve Vídni žije p. Michal Rippel, který 1. července m. r. šťastně došel 80 rok svého života. Nechce se mu pořád ještě do pense, ačkoliv slouží už 62 let. Jest pořád ještě v aktivě, a to na veřejné škole obecné ve XX. okresu.

● ● LITERATURA ● ●

Dědictví Svatojánské připravilo svým členům na letošní rok velmi cenné podíly. Jsou to: Paměti Františka J. Vaváka, souседа a rychtáře mlíčického od r. 1770—1816. Vydal Jindřich Skopec. Část II.

Jan Cimbura. Jihočeská idylla. Vypravuje Jindřich Š. Baar.

Posvátná místa království Českého. Sepsal Dr. Ant. Podlaha. Rada první: Arcidieceze pražská; vikariáty berounský, bystřícký a plzeňský. S mnoha vyobrazeními. Falešní proroci. Největší nebezpečí přítomnosti. Sepsal Frant. Xav. Wetzel. Česky upravil V. A. Šrámek. Proti sociální demokracii.

Z horských fariz jich okolí. Črty a obrázky. Napsal Frant. Jiří Košťál.

Každá z těchto prací ve svém oboru je dílo vynikající, doporučení a rozšíření hodné. A doufáme též, že všechny najdou množství vědeckých čtenářů. Kež také tyto výborné práce jsou nejlepším doporučením všem, kteří nejsou dosavad členy Svatojánské dědictví. Za nepatrný obnos 20 K, jednou pro vždy vložených, kolik tu lze ročně získati četby vybrané a vzácné v každém směru! Vždyt krámská cena letošních podílů obnáší plných 11 K 20 hal. Příhlášky členské jakož i vklady zasílány buďte na adresu: Ředitelství Dědictví sv. Jana Nepomuckého v Praze, Hradčany.

K velikonoční sv. zповědi.

Upomínky na velikonoční sv. zповěď prodáváme: 100 kusů 40 h, s obrázkem (deset různých obrázků ve 100) 100 kusů za 90 h. Kdo by si přál míti přítistiženo jméno místního chrámu Páně, připlati za tisk při 100 kusech 90 h, při 500 K 1:60, při 1000 K 2:70. Text jest dle práni buď český nebo německý. Objednávky vyřizuje:

administr. družstva Vlast v Praze 570-II.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlročně 3:50 koruny. Do krajín nemeckých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Páním knihkupcům slevuje se o 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratelům dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefišk. Pokud píšeš pro hlav. list, zpravy časové, knihy a časopisy za slany budžet Em Žakoví, gym. professoru na Smíchovské; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katol. skou přílohu ptima rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské.

Nedogmatické náboženství. — Oscar Wilde a křesťanství. — Národní školství v král. Českém r. 1906. Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: O něčem novém, o čemž se však již dávno vědělo. — Směs. — Literatura. —

Nedogmatické náboženství.

»Religion ohne Confessi ist Confusi

V boji o »volnou školu« zrodila se utopická myšlenka, že není místa v moderní škole pro náboženství konfessišní, ale že se má učit *náboženství bezkonfessišním*, čili jak prof. Drtina říká: »škola má vésti k zbožnosti«. Zastanci volné školy dobře cítí, že pro naprosté vymytí náboženství ze školy, pro školu atheistickou, je dosud mezi lidem velmi málo nadšení, proto chtějí se spokojiti s mlhavou reformou náboženství nedogmatického.

»Náboženské citění musí býti, jest i v největších dilech básnických, jako ve Faustu, ale to je něco jiného než náboženské vyučování.« (Prof. Drtina v středoškolské anketě vídeňské.) Tedy pryč z náboženství s dogmatem! Dostačí nedogmatické křesťanství. Tak znějí moderní frase našich nepřátel.

Nuž všimněme si jich a vizme, kolik reelního podkladu v sobě mají a nakolik jsou utopiemi filosofických snů, kteří vlastně života neznají a nemají pochopení pro individualisaci lidstva a jeho potřeby. Nechceme však zde mluvit pouze o náboženství katolickém, či jak rádi naši protivníci říkají, chtějí katolicismus strhnouti s výše a postaviti jej na roveň jiným konfessím, konfessi katolické, nýbrž o náboženské konfesionalitě vůbec.

Abychom si vyjasnili stanovisko, je potřebí zajisté nejprv vysvětliti pojem náboženství. *Co je náboženství?* Odpovědi na tuto otázku jest mnoho. Jako filologové dosud se prou o to, z čeho sluší odvozovati slovo »religio«, tak náboženští filosofové navzájem velmi se různí, když chtějí vymeziti logický výměr náboženství. Ukazuje se taková různost názorů a neurčitost pojmů, že vede skoro v chaos. Ale v jednom se všichni srovnávají. *Že totiž v rozvoji lidstva náboženství je činitelem nejmocnějším, který nelze ničím nahraditi; a kdekoli bylo znamenati na čas poklesnutí náboženského vědomí, vždy úpadek víry měl lež za následek úpadek mravů.* Všichni filosofové, kteří významem náboženství v lidské kultuře se zabývali, došli k přesvědčení, že jeho specifický význam a jeho životní síla v dějinách lidstva vždy znovu a znovu hlásí se k platnosti. — —

V novější době byl to anglický ethnograf *sir John Lubbock*, který vyslovil názor, že náboženství nemá nikterak onen universální význam, jaký se mu dosavad přičítal. Pokoušel se dokázat, že jest dosti značný počet lidských kmenů, odlehých ode pně lidské kultury, u nichž nelze spatřiti ni známky nějakého náboženství. Ale domněnka Lubbockova jest nyní již úplně vyvrácena. Ukázalo se, že jen povrchnost v pozorování nekulturních kmenů, mnohý předsudek nesprávné hledisko cestovatelů svedly ethnografy k tomuto ukvapenému názoru.

G. Roskoff, Edward B. Tylor, de Quatrefages vyvrátili úplně názor Johna Lubbocka. Proto *Peschel* ve své *„Völkerkunde“* správně dí, že není na celém světě znám ni jediný lidský kmen, který by neměl jistých náboženských představ. A hollandský filosof *Tiele* případně nazývá náboženství *„universálním zjevem v lidstvu“*.

Ale dle toho, která náboženství mají na mysli, zda národů vyšší duševní kultury nebo národů nekulturních, zda ony formy náboženství, v nichž je obsažena víra v Boha či v množství bohů, zda chtějí ve svůj výměr pojmuti i buddhismus, náboženství bez fundamentálního článku o jsoucnosti Boží a přece vedle křesťanství náboženství nejrozšířenější, ve výměru náboženství většina theologů, filosofů, filologů a ethnologů valně se od sebe různí.

Pozoruje tuto různost známý náboženský filosof *Adolf Harnack* pochybuje již o tom, že by bylo možno všeobecný pojem náboženství vystihnouti. Praví ve svém díle *„O podstatě křesťanství“*: Dnes víme, že život nelze všeobecnými pojmy vyjádřiti; není žádného výměru náboženství, který by v sobě obsahoval všechny náboženské formy, v jakých se náboženství jeví a jeví. A přece ke konci svého díla pokouší se o výměr pojmu náboženství. Praví, že náboženství je *„láska k Bohu a láska k bližnímu“*. —

Bohoslovci a po většině i filosofové považují za vlastní jádro náboženství a jeho nutný předpoklad *víru v Boha*. Tím však vylučují z pojmu náboženství ony různé nižší formy jeho, jež mají za základ víru v množství bohů a duchů, ať dobrých či zlých. Z jich pojmu náboženství vymyká se jim ovšem též buddhismus, který oni proto za pouhý mravoučný system považují.

G. Runge ve svém *„Katechismu filosofie náboženství“* nazývá náboženství *„souborem citu“* (*Sammlung des Gemütes*). Známe je též výměr *Schleiermacherův*, jehož se naši odpůrci nejvíce přidržují, dle něhož náboženství je *„cit naprosté odvislosti“* (*Schlechthiniges Abhängigkeitsgefühl*). Odtud jejich axioma: *„Náboženství je věcí citu“*. — Ale podkladem každého citu jest přece jistá představa. I když znamenáme svoji odvislost, chceme přece poznati, na čem či na kom jsme závislí. Náboženské citění předpokládá náboženskou pravdu, poučku, jisté dogma. Není již z toho patrné, že náboženství bez určitých dogmat jest nemyslitelné? A dle toho, které náboženské poučky tvoří podklad náboženského vědomí a citění, mluvíme o různých náboženstvích čili konfessích.

Lze snad všechna náboženství přivesti na jediný společný věroučný podklad, aby zmizely konfesse a zůstalo pouhé *„náboženství“*? Nikoli. A již z toho důvodu je patrné, že bezkonfessijní náboženství není možno. *Dějiny lidstva je neznačí a také nebudou znáti*. Bude snad jednou existovati v hlavách filosofů mlhavý pojem bezdogmatického náboženství, ale nebude existovati *v duších lidstva*.

(Pokračování.)

Oscar Wilde a křesťanství.

Tragický osud neobyčejného člověka-literáta, anglického básníka Oscara Wilda vzbudil svého času pozornost celého světa. Oscar Wilde, člověk »plný perversních radostí a podivných náklonností«, byl, jak známo, pro zločiny proti mravopověstnosti r. 1895 na dvě léta odsouzen do žaláře. Dán do společnosti nejsprostších zločinců. Ale zde přiučil se tomu, co po celý dřívější život bylo mu cizí — soucitu. A soucit naučil jej vážiti si Ježíše Krista a křesťanství.

Že Wilde prožíval duševní život svůj zvláštní, patrně je z toho, že sám naprosto nechápal trestnost svých skutků. Vždyť tragedii svého života sám vlastně vyvolal. Když markýz z Queensberry jej nařkl z jeho prostopášnosti, Wilde, citě se uražen, podal na markýze žalobu pro urážku na cti. Ale na soudu los se obrátil. Markýz podal takové důkazy o pravdě svého výroku, že Wilde byl obžalován a také 27 května 1895 odsouzen. Nechápal výrok soudu. Cítil se nevinným. Absolutní individualita, jdoucí za »požitkem estetickým«, v jehož duši nic neznamenaly normy ethické, byl naprostý nevěrec. Všechn obsah víry byl mu klamem, jenž dusí právo sebeurčení a ničí slast volného sebevyžívání.

Přirovnal bych jej k Alkibiadovi, pokud způsob života se týče: k Nietzscheovi ve stylu a v mnohých názorech. Ve dvou svých knihách vystihl nejpřesněji sebe sama. V »*Obraze Doriana Graye*« svůj hýřivý život, v »*De profundis*«, jež napsal za svého věznění v Readingu, duševní obrat, který v něm nastal. Zde vyličil své sebeobrácení, zde měl chvíle lítosti. Krásné jsou myšlenky, které tu vyslovil o soucitu a křesťanství. Pravda, nejsou ony neznámé a nové. Ale přece pozoruhodné z pera muže tak nám svým životem a názory dalekého, jako byl Oscar Wilde.

Pozoruje své spoluvězně, píše v »*De profundis*« takto »Ti ubozí jsou chytří, jsou milosrdnější a přátelštější, cítí hlouběji než my. I v jich očích žalář znamená tragedii v životě člověka, neštěstí, řízení osudu; něco, co u jich vrstevníků budí účast. Kdo sedí v žaláři, jest v jich řeči jako ten, koho stihlo neštěstí. Ten je způsob jich mluvy, jehož vždy užívají; je to výraz, který v sobě chová největší moudrost lásky — U lidí našeho stavu je jinak. Zde žalář činí z našince paria. Já a mně rovní sotva máme ještě nárok na vzduch a na slunce. Pouhá naše přítomnost poskvňuje radosti jiných. A když jen se ukážeme, jsme jako nezvaní hosté. Naše dítky nám běrou. I tyto něžné svazky, které nás k lidstvu ještě vízí, jsou přetrhány. Jsme odsouzeni býti sami a zatím naše dítky jsou na živě. Nám se odepírá, co by nás mohlo uzdraviti a vzpřímiti, nakapatí balsám v naše zdeptané srdce a přinésti mír v naši hořem zmlitanou duši.« —

O sobě vyznává: »Co bylo mi paradoxním ve sféře myšlenek, bylo perversní pro moji vášeň. Žádostivost stala se mi na konec nemocí nebo šílenstvím, anebo obojím dohromady. Život jiných neměl pro mne ceny. Hověl jsem své rozkoši, kdy se mi líbilo a šel jsem lhostejně dále. Zapomněl jsem, že každý všední skutek povahu utvrzuje anebo ničí, a proto že jednou vše, co člověk skrytě ve světnici konal, hlasitě se střechy bude voláno dolů. Ztratil jsem vládu nad sebou. Nebyl jsem víc kormidelníkem své duše a nevěděl jsem to. Dal jsem se ve jho rozkoše. A výsledkem toho byla strašlivá hanba. — Nyní zbývá mi jedině: hluboká pokora Nyní nalézám ve své bytosti něco, co

mi dí, že nic ve světě není bez významu — nejméně utrpení. A toto něco, co leží hluboko ve mně zakopáno jako poklad v poli, jest *pokora*.

Ona jest tím posledním, ale i tím nejlepším ve mně; cíl, k němuž jsem konečně dospěl, východisko nového rozvoje. Vyrostla zcela ze mne sama a proto vím, že zrodila se v pravý čas. Neměla přijíti dříve, ale neměla také přijíti později. Kdyby byl mi někdo o ní mluvil, byl bych ji odepřel; kdyby mi ji přinesl, byl bych ji odmítl. Ale našel jsem ji sám a proto chci ji uchovati. Ona jest jedi jež tají v sobě zárodky nového života pro mne, vitae novae. Ze všech věcí je ona nejvíce podivuhodna. Člověk nemůže ji získati, leč že by se zřekl všeho, co nazývá svým. Teprve když jsme všecko ztratili, víme, že ji máme.* —

Wilde, který klnul každé bolesti a hledal jen radost, v žaláři zakusil poprvé hořkých plodů své zvrácenosti. *A bolest stala se mu učitelkou života*. Pišef o tom takto „Když jsem byl v Oxfordu, tu jednoho jitra — bylo to v roce, kdy jsem promoval — řekl jsem příteli, s nímž jsem se procházel na úzkých, ptačtem stále obletovaných cestách v okolí koleje Magdaleniny, že mne to dráždí, abych požíval ovoce všech stromů v zahradě světa; s touto vášní v srdci že vstupuji do světa. A tak podle svého slova jsem vykročil a tak jsem žil. Bylo mou jedinou chybou, že jsem se výhradně omezoval na stromy, které stály v oné části zahrady, jež byla zdánlivě sluncem vyzlácena a míjel jsem onu druhou její část, zalehlou stínem a tmem. Neúspěch, hanba, chudoba, starost, zoufalství, hoře i slzy, slova, jež šeptají rty bolesti, lítost, která sype trní na naše cesty, svědomí, které odsuzuje, zahanbení, jež tresce, bída, jež sype popel na své čelo, duševní trýzeň, jež obléká se v roucho kající a přilévá žluč do vlastního nápoje — před tím vším jsem úzkostlivě prchal. A proto, že jsem se rozhodl, že nechci ničeho o tom věděti, byl jsem přinucen toho všeho, jednoho po druhém okusiti, jimi se živiti a po drahý čas každého jiného pokrmu se odřikati.

Nebylo rozkoše, které bych nezkoušel. Perly duše své házel jsem v pohár vína. Za zvuku fléten stoupal jsem cestou květinovou. Žil jsem medem. Ale bylo by to falešným, tímto životem žiti stále, protože by byl jednostranným. Pudilo mne to dále. I druhá polovina zahrady měla pro mne svá tajemství. —

(Pokračování.)

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává Fr. K.

(Pokračování.)

Tab. IV. *Soukromé školy.*

Soukromých škol měšťanských jest 20 (s právem veřejnosti 16, bez práva 4), a to v českých okresích 9 (8 + 1), v německých 11 (8 + 3). Dvě jsou chlapecké, 18 dívčích.

Obecných škol soukromých jest 213 s 522 třídami (s práv. veřej. 155, bez něho 58), a to v českých okresích 102, v německých 111. Školy ty jsou většinou smíšené. V českých okresích jest německých soukromých škol 38, v německých jest českých škol 48. Soukromých škol obecných s českou řečí vyučovací jest 111, s německou 101; jedna škola jest česko-německá.

Tab. V. *Dítky u věku školou povinném.*

Dle poznámky k této tabulce jsou jako školou povinné počítány všechny děti, které 6. roku věku již do 31. prosince 1906 dosáhly. Jest jich všech

1,123.013 (684.693 + 438.320), a to 561.326 (343.102 + 218.224) chlapců a 561.687 (341.591 + 220.096) dívek.

Do měšťanských škol chodí 92.582 (58 749 + 33.833) děti; z těch je 50.357 (31.978 + 18.379) chlapců a 42.225 (26.771 + 15.454) dívek. Školy obecné navštěvuje 989.736 (685.582 + 384.154) dítek. Chlapců je 488.663 (298.470 + 190.193), dívek 501.072 (307.112 + 193.961). Do soukromých škol chodí v českých okresích 7358 dětí a v okresích německých 13.003! Do škol měšťanských chodí 1813 dítek (900 v českých a 913 v němec. okresích); do škol obecných 1154 (801 + 353). Z dětí u věku školou povinných za příčinou docházky do vyšších nebo průmyslových nebo hospodářských škol nebo do odborných kursů od školní docházky jsou trvale osvobozeni: 12.603 (8310 v česk. + 4293 v něm. okr.) hoši a 1217 (972 + 245) dívek; celkem 13.820. V domácnosti jest vyučováno 300 (166 + 174) chlapců a 576 (333 + 243) dívek.

Pro těžké vady tělesné nebo duševní zůstalo bez vyučování 3670 dítek. Z těch bylo hluchoněmých chlapců 208 (130 + 78), dívek 189 (98 + 91); slepých 47 (33 + 14) chlapců a 41 (24 + 17) dívek; slabomyslných 715 (464 + 251) chlapců a 694 (418 + 276) dívky; zmrzačených chlapců 761 (464 + 297), dívek 1015 (574 + 441).

Z normálně vyvinutých dětí, zůstalo přece bez vyučování 50 chlapců (36 + 14) a 105 dívek (82 + 23).

Tab. VI. *Dítky školu navštěvující, úlevy v docházce školní a tresty uložené pro zameškání školy.*

Dítek národní školy veřejné navštěvujících bylo úhrnem 1,102.234; hochů bylo 550.773, děvčat 551.461, z nich navštěvovalo 683.561 školy s vyučovací řečí českou, 418 673 školy s vyučovací řečí německou. Mezi nimi bylo 12.675 dítek ve věku školou ještě nepovinném — 6891 hochů, 5.784 dívky — 9487 v českých školních okresích a 3188 v německých okresích školních. Po vypršení školní povinnosti navštěvovalo dobrovolně školu 7.146 dítek, z nich 4.808 hochů a 2339 dívek; pro neobdržení vysvědčení na propuštěnou 9b (81 v českých, 14 v něm. okresích) a po 55 (46 + 9) chlapců a 40 (35 + 5) dívek.

Z dětí do školy docházejících učilo se druhému zemskému jazyku jako nezávaznému předmětu v českých okresích 122.730, v německých 14.634. 22.653 děti musí denně do školy konati cestu delší 4 km., a to 16035 v českých okresích a 6618 v okresích německých. Polodenního vyučování používalo 7565 dítek (319

českých a 7246 v německých okresích); 4038 (2038 + 2000) navštěvovalo vedle školy národní také jiný ústav, školu odbornou nebo odborný kurs (srov. § 201 řádu škol. a vyuč.). Z dítek školu navštěvujících požívalo vyučování ženským ručním pracím podle § 201. odst. 3. řádu šk. a v. doma nebo v soukr. ústavě vyučovacím 1186 (397 v českých + 389 v něm. okresích) a 1026 (342 + 284) nepoužívalo ve škole žádného vyučování ženským ručním pracím, ačkoli jest učebnou osnovou předepsáno. Vyučování tělocviku se zúčastnilo 354.910 žáků. Příčiny, ze kterých několik škol zůstalo bez vyučování tělocviku (42) vězí částečně v nedostatku vhodných místností tělocvičných a volných cvičišť, částečně v tom, že rodiče svých školou povinných dítek na počátku školního roku do tohoto vyučování nepřihlásili. (Nařiz. c. k. min. kultu a vyučování ze dne 8. června 1883 č. 10.618, čl. I., odst. 6.)

Všeobecné úlevy školní návštěvy zavedeny byly v českých okresích na 81 škole a používalo jich 2230 dítek (1021 hochů a 1209 děvčet); v německých okresích na 410 školách a používalo jich 7366 dětí (3647 hochů a 4119 dívek). Jednotlivé úlevy v docházce školní povoleny byly na 2768 školách pro 58564 dítek v okresích českých a na 1485 školách pro 16696 dítek v okresích německých.

V roce 1906 uloženo bylo pro zameškání školy celkem 41.777 trestů, v českých okresích 29826, v německých 11951; z těch bylo vykonaných trestů peněžitých 8.614, 5099 v českých, 3515 v německých okresích, vězením odbytých 24.284; v českých okresích 17.956, v německých 6.328. Nevykonaných nálezů trestních bylo 8.879, v českých okresích 6771, v německých 2108. Na pokutách bylo zapláceno 49.678 K, z nichž zaplatí rodičové v okresích českých 37.953 K, v německých jen 11.725 korun! V 70 případech bylo žádáno u soudu opatrovníckého za odpomoc proti nedbalým rodičům dítek školou povinných nebo proti jejich zástupcům. Ve vysvětlivkách dodává školní zpráva, že nelze ještě v roce 1906 uvésti zvláštních pozorování školních úřadů a učitelstva ve příčině ochrany dítek a péče o mládež, ježto definitivní řád školní a vyučovací teprve dnem 1. září 1906 vešel v platnost a dosud nejsou skončena vyjednávání s předsednictvím vrchního zemského soudu o nutných opatřeních ku provádění hlavy IV řádu školního a vyučovacího, a poukazuje jen na těchto 70 případů (40 v českých a 30 v německých školních okresích) v nichž soudy opatrovnícké požádány za odpomoc.

(Pokračování.)

Svěcení biblických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

O hlavních dvou dnech svátečních předčítají v synagoze ze dvou závitků o předpisech svátku stánků a obětech; z prorockých knih předčítají o boji národů proti Jerusalemu s vítězstvím Božím nad světem (Zach. 14.), o svěcení Šalomounova chrámu; v sobotu o tom, jak šla velebnost Boží kolem Mojžíše, a prorocství o Gogu (Ezech. 38.). Vedle zpěvu žalmů Hallel zpívají se básně neb písně, jež se obsahem k tomuto svátku nesou. Jmenují se Pijjutim a písně Hosanna (hošianna značí: Spasiž přec!). V nich ukazuje se na ochranu, jaké se Israel vždy u Boha těšil.

Po přidané sváteční modlitbě neb (o hlavních dnech) po kněžském žehnutí přinesou závitky zákona na pult. Shromáždění jde pak s lulab a ethrog v rukou jednou kolem pultu; sedmého dne obcházejí v průvodu pult sedmkrát. Při tom zpívají písně Hosanna a potřásají pruty; vrbami, které si sedmého dne zvlášť přinášejí, tlukou několikrát o zemi neb stěnu, až by spadlo jejich listí, pak si je běrou domů a uschovávají si je na budoucí rok. Tu je spalují před velikonoci v peci a tím pec očisťují. Když případně sobota, není žádného průvodu; toho dne se čte kniha »Kazatele«. Průvod připomíná ony obchůzky lidu s archou úmluvy kolem zdí města Jericha; proto se sedmého dne, jako tehdy, o svátcích opakuje sedmkrát. Je to den »Hosanna rabba«.

Spaněilší Židé mají toho dne ve zvyku troubiti na roh; děje prý se to proto, aby ten, kdo by se byl snad dne 10. Tišri (dlouhý den) s Bohem nesmířil, měl

ještě příležitost k pokání, dokud nebude Boží soud zpečetěn. Mnozí hledí též v noci před Hosanna rabba (ze 6. na 7. den) čísti si něco ze Zákona a jiných knih, jako se to děje první noci svátků týdnů.

K svátkům »pod zelenou« přídali ještě dva zvláštní památné dny, které jmenují závěrkem (azereth). Den 22. Tišri, tedy první den této památky, je oslavou začátku zimy neb doby dešťové; nyní počínají obdělávati pole. Den 23. Tišri je dnem radosti Zákona; radují se, že byla toho roku dokončena četba Mojžišova závitku neb Zákona, a že se zase znovu začíná. Prvého toho dne velebí Boha, že jim dal, že se toho dne dočkali (kidduš); v synagoze se modlí žalmi Hallel, čtou Zákon, modlí se i za zemřelé, pak jsou písně, modliby a žehnání.

V létě se modlívali za rosu, tohoto dne počíná se opět zmínka o dešti »Jenž dává větru viti a dešť padati«; modlitbu za dešť dávají do 18 modliteb teprve za dva měsíce, totiž 60. dne po rovnodennosti podzimní. Ze Zákona čtou příhodné části, pak o desátku, o roce jubilejním, o prvorozeném, pak z prorocké části o svěcení chrámu Šalomounova. Věřící jídávají toho dne ještě ve stanu. Večer téhož dne vynášejí po modlitbách závitků Zákona a nesou ho slavným průvodem sedmkrát po synagoze. Synagogu osvěcují za té příležitosti co nejvíce; děti mívávají i praporečky v rukou. Toru položí pak na pult, vyhledají četbu na druhý den a házejí ku konci dětem hrozinky, mandle a cukroví, aby se i ony radovaly ze Zákona, který je sladší medu a plástě.

Druhého dne konají ráno zase se závitkem sedmkrát průvod po synagoze, pak čtou poslední dvě hlavy Zákona. Ten, který čte konec od 27 verše hlavy 34., nazývá se »ženich Zákona«; sotva ukončil, zavolají jiného, kterého zase zovou »ženich berešith« (to jest prvé slovo v Mojžišově knize: Na počátku) a ten začne čísti o stvoření světa. Tito dva rozdávají na památku té cti almužnu aneb dávají svým přátelům toho dne hostinu. Po té čtou o slavení osmého dne tohoto svátku a počátek knihy Josue. Zvláštní písní opěvují horu Abarim, kde byl Mojžiš pochován, velebí Mojžiše a studium Zákona. Pak se zpívají ještě jiné písně k počtu Zákona, dětem se dávají mlsky a radost je pak obecná až do večerní habdala (rozloučení se se svátkem).

Svátek nového roku.

Rozeznáváme církevní, občanský, školní, nájemný rok a každý začíná v jiné době; někde mají i zvláštní finanční rok. U Židů rozeznávali taktéž *církevní a občanský* rok; církevní počínal se na jaře, občanský až po půl létě. V kalendáři a v obecném životě a též v synagogální službě hledí se pouze na začátek občanského roku, ten jest svátkem, toho dne si gratulují; od toho počítá se vyšší číslo roku. Měsícem Nisanem počíná se rok církevní, ten den není svátkem, od tohoto čítají se měsíce; Tišri se tedy nezove prvním měsícem, ač jest na začátku občanského roku, nýbrž jest měsícem sedmým, počítajíc od Nisanu.

Svátek *Nového roku* slaví se po dva dny, dne 1. a 2. Tišri. Na pohlednicích a listech gratulačních toho dne si přejí slovy lšana toba tikkatheb, t. j. buďiž zapsán na šťastný rok.

Tento den jest velmi vážný. Tohoto dne vykonává prý Bůh soud nad anděly i nad lidmi a nad každou lidskou duší. Čtyřikrát v roce, praví Talmud, jest svět podrobován soudu: O velikonoci, kde se rozhoduje o plodinách pol-

ních; o svátku týdnů, kde se rozhoduje o ovoci zahrad; o svátku stánků, kde se rozhoduje o dešti; o Novém roce, kde přichází před Boha celý svět a jde kolem něho jako ovce, jak stojí psáno: On (se svého sídla pohlíží na ně), který stvořil vesměs jejich srdce, který pozoruje všechny jejich skutky. (Ž. 32., 19.)

O Novém R roce jsou v nebesích postaveny dva trůny neb dvě stolice, *stolice soudu* (spravedlnosti) a *stolice milosrdenství*. I posadí se Bůh na stolicí soudu; kol něho jest sbor 70 nejvyšších andělů, před nimi nebeský písař Saffiel, který rozsudek Boží o každé duši ve své knize zapisuje. Kolkolem stojí tisícové andělů v bázni a v účtě na velikou svatost toho dne.

Znamením rohu počíná soud. Otevrou se knihy, v nichž jsou zaznamenány všechny hříchy lidí a všechny jejich dobré skutky, které vykonali v předešlém roce. O třech knihách se mluví; v jedné jsou zaznamenáni ti zcela bezbožní, ve druhé jsou napsáni zcela spravedliví, ve třetí pak ti, v nichž se dobré skutky s jejich hříchy vyrovnávají. Dle těchto knih se pak o každém člověku soudí; spravedlivé zapíší hned k věčnému životu a zapečetí, bezbožné zapíší k smrti.

Polo spravedliví a polo bezbožní mají pak ještě lhůtu až do dne smíření (10 dní); učiní-li v této době pokání, budou zapsáni k životu; jinak ovšem k smrti. Bůh ustanovuje téhož dne ještě osudy budoucího nového roku, určuje jakou smrtí mají ti a ti lidé změřiti, vodou neb ohněm, mečem či hladem; komu se dobře povede, kdo bude trpěti nedostatkem; kdo něco ze svého jmění ztratí a mnoho-li a podobné věci.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

»O něčem novém, o čemž se však již dávno vědělo.«

Jak potřebno učíteli, aby si činil psychologická poznámenání o dítkách! Stává se, že učitelové dítky po sobě dědí, aneb že dítky postupující z nižších tříd do vyšších, dostávají jiného učitele. On jest jim neznám, a dítky jsou neznámý jemu; a byť co do zevnějšku se znali, přece dle povah se neznají. Má však učíteli, jenž přejal žáky od jiného, především záležitosti na tom, aby žáky své co možná nejdříve poznal, neboť na více nebo méně dobrém poznání žáků závisí též více neb méně dobré působení jeho na ně.

Ale jaká rozmanitost v dětských povahách! Byť všechny byly dětmi, přece každé jiné. Moudrý učitel, který si nepočíná po řemeslnicku, pozoruje své žáky, a snaží se, aby každé z dětí sobě svěřených co možná nejlépe poznal, co možná nehlouběji do duše jeho vnikl. —

Jak zvolna taková pozorování však se dějí, a jak mnoho času někdy bývá

třeba, než si pravý úsudek o nějaké povaze utvořiti můžeme, leží na bíledni. A u dětí úloha ta bývá tím nesnadnější, poněvadž dítě, nejsouc v jednání svém ještě ustálené a důsledné, nemá žádného pevného rázu, žádné pevné, stálé barvy, nýbrž jsouc vrtkavé, každým téměř okamžikem se mění a jinakým jeví. A přece vzdor tomu záhy již na dětech náklonnosti, ba vášně se objevují.

Tomu přisvědčí každý, kdo poněkud jen s dětmi se obíral. A proto směle můžeme tvrditi, že národnímu učíteli, který zároveň — ba skoro více — má býti vychovatelem mládeže, než učitelem — jest třeba, aby byl důkladný psycholog a znatel lidu. Je mu toho potřebí víc, než mnohému jinému, který má co číti s odrostlými, poněvadž i z nepatrných věcí a výjevů souditi musí na povahu dítěte, ji uhodnouti, a co více, prohlédati a působiti na ni i do budoucnosti, ji vytvářeti. —

Povážíme-li však, že čas k tomu jest tak příliš po skrovnu vyměřen, (máme na zřeteli jen školu národní), povážíme-li, že za tři, za dvě léta, ano snad někdy jen i za rok má velikou úlohu svou učitel na dítěti vykonati, zlozvyky a nemravý vyko-

řeni, bázeň Boží a ctnost tam zasaditi a vypěstovati a sice vkořeniti tak, aby na vždy, na celý život dítěte tam zůstalo, tu věru čas k úloze tak vznešené, tak veliké a svaté jest příliš krátký! A proto třeba, aby toho času co možná nejsvědomitěji a nejpraktičněji užil a z něho co nejbohatěji těžil.

A v tom by na mnoze mohli a měli přispěti učitelům ve vyšších třídách učitelé nižších tříd; totiž tím, aby učitelové již v nižších třídách založili si knížky a v nich sobě činili poznamenání o všech dítkách, a sice o každém zvlášť poznamenání psychologická, charakteristická.

Sem náleží úsudek, jaké které dítě je anebo jakým se býti zdá, k čemu jeví zvlášť náklonnost, které má chyby a které dobré vlastnosti, co toho jest anebo může býti příčinou, jakým dítě se jeví ve škole, v kostele, jak venku a jak v domácnosti, kterak na ulici, při hře, při vážném zaměstnání atd. Taková poznamenání by poskytlá jistě množství zajímavých dat; a když by učitel vyšší třídy přijímaje žáky z třídy nižší, takovou stručnou ale jasnou, na zkušenosti se zakládající charakteristiku o každém dostal, netápal by ve tmách, ale pracoval by zajisté hned ze začátku mnohem jistěji.

Nechci říci, naprosto jistě; nebo i tu jsou omyly možné. Přece však by aspoň věděl, jaký směr jeho morální působení na mnohé dítě by míti mělo. Nebo — opětuji zase — hlavně a především pokládám národního učitele za paedagoga, vychovatele. Hlavnější a přednější zajisté věci jest, dříve mládce vychovati, vštípiť jí bázeň Boží, mravnost a poslušnost, a pak teprv učiti ji jiným potřebným a užitečným vědomostem. Neb ačkoli ve škole vždy obě ruku v ruce jíti má, vychovávání i vyučování, přece při začátku více k vychovávání hleděti třeba dle starého: »Počátek moudrosti jest bázeň Boží.« A že to, k čemu v článku tomto radím, jistě je věc dobrá a u vychování důležitá, každý, kdo jest učitelem z povolání, mi přisvědčí.

Nebo jako zahradník ne všechny stromky stejným způsobem pěstuje, ne všechny sází do stejné půdy; rovněž nemůže učitel u všech dětí stejně sobě počínati. Každé dítě je individuum, osoba; a jsouc každé jiné, jistě každé by vyžadovalo svůj zvláštní způsob vedení. Ovšem že tak zcela, dopodrobna se to dítí nemůže. Přece však musí učitel i k podrobnosti, t. j. k jednotlivému

dítěti zvlášť přihlížeti, kdykoliv potřeba toho káže.

A jako zahradník tím více péče a snahy musí věnovati, čím útlejší a mladší jsou bylinky, jež pěstuje, rovněž i učitel má býti tím bedlivější a opatrnější, čím něžnější jsou dušinky, jež má před sebou. Víme dobře, že počínání si učitele má býti povšechné, t. j. tak zřízené, aby vždy a stále všechny dítky měl na zřeteli; neboť všechny učí, pro všechny mluví. Ale to hlavně tehdy, když povšechná pravidla mravní vykládá, anebo školním předmětům vyučuje. Vzdor tomu má však též býti individuálním, t. j. tomu neb onomu dítěti má zvlášť se přiblížiti, k němu zvlášť se schýliti, buď aby věc, když jí nechápe, učinil pochopitelnější nebo aby, kdykoliv toho třeba, v té neb oné chybě morálně na dítě zvlášť působil.

A proto třeba, aby dítě do podrobná znal. — »K lepšímu a zdárnějšímu i požeňnanějšímu působení psychologická poznamenání o každém dítěti zvlášť nejsou zbytečná.« —

Tak napsal *Boh. Hahl*; uveřejněno ve *Věstniku učitel.* r. 1865.

Po 42 letech čteme článek ve »*Škole našeho venkova*« z r. 1907. nadepsaný »Zápisník o individualitě dětí.« Pan H. Přerovský spisovatel, navrhuje, aby do takového řídicím založeného zápisníku zaznamenávaly se body rodiče, rodina, poměry rodinné, okolí, společnost, tělesná a duševní zdraví, dědičnost, poškození zaměstnání, hry, četba. —

Totéž (zakládání denníku třídního učitele k témuž účelu) ostatně doporučoval před léty p. prof. dr. Čada.

Nic nového pod sluncem!

*

Při poradě učitelské v Poděbradech dne 12. května 1864. četl p. Dejl:

»*Proč a kterak má učitel ku přednáškám se připraviti.*«

Začíná: »Který učitel ku svým přednáškám se nepřipravuje, činí tak buď z nevědomosti aneb z marného sama sebe přeceňování. A tu arci jinak ani býti nemůže, než že vyučuje — jestli jeho zaměstnání ve škole takto nazváno býti smí — beze všeho ladu a skladu. Bez přípravy i ten nejschopnější učitel děti jen mate a všeliký prospěch a zdar školního učení podvrací.«

Ukazuje na přípravu dvojí:

1. na to, čemu se má vyučovati (učivo),
2. způsob, jakým má vyučovati (metoda).

O prázdninách musí sobě učitel učivo k roku nastávajícímu sestavit a uspořádati, aby věděl, čemu bude každý čas roční vyučovati dle místních poměrů. Prospívá písemně si to sestavit, při čemž musí se bráti ohled na souvislost jednotlivých předmětů, kterak jeden ve druhý zasáhá, jakou měrou se podporují, objasňují a doplňují.

SMĚS.

Výbor družstva Vlast konal dne 3. března t. r. pátou schůzi za předsednictví pana Karla Ulricha c. k. pošt. pokladníka. — Schůze byla zahájena a skončena modlitbou. — Jednatel red. Tom. Jos. Jiroušek četl protokol předešlé schůze, jež byl probrán a schválen. — Děkuji: za blahopřání Ferd. Zdenko kníže Lobkovic, za knihy: Správní výbor Musea král. Českého, Čten. spolek v Mistříně na Moravě a Spolek české mládeže ve Vidni, IV. okres. — Dp. Ant. Zavadil z Moravy předložil I. díl vytisknutého slovníku slovinsko-českého, který vydává svým nákladem firma J. Ottova. Výbor udělil chudému, ale snaživému autoru novou podporu. — Za redaktora kalendáře »Sv. Vojtěch« zvolen byl výborem dp. far. VI. Hálek. Red. Tom. Škrdle vyslovil při tom přání, aby kalendář tento měl vždy hospodářský článek. — Ředitel závodů družstva red. Tom. Škrdle uvedl, že se nám mnozí nabídky tiskářských prací v takové míře, že jest nutně třeba, zakoupiti nový velký tiskací stroj. Dva malé tiskací stroje již máme a jsou v běhu celý den, nyní třeba zakoupiti i druhý veliký stroj, abychom nemusili nabízené práce zamítati. Výbor koupí velkého stroje schválil. — Čteny byly dva dopisy z Moravy, které směr družstva Vlast schvalují a nás vybízejí, abychom na dráze této i dále statečně setrvali. — Akce sociálně-literárního sjezdu jest v plném proudu. — Člen výboru, dp. Emil Stárka, duchov. správce na Pankráci, stal se farářem v Řepině, v diecési Litoměřické. Jelikož dnes do schůze dostavit se nemohl, zašle mu výbor srdečné blahopřání. Je to upřímný a rázo-

Co se týká denní přípravy, musí učitel k tomu hleděti, by věc, již vyučovati má, úplně pojal a znal, má o nich přemýšleti a v příručních spisech at již v časopisech nebo v knihách pilně čítati, dobré myšlenky si zaznamenávati. —

Nic nového pod sluncem. Nyní vyžadují pp. okr. inspektori šk. písemnou přípravu povinně. Takovou před více než 40 léty bez úřední pobídky psávali si staří učitelé, ti kantoři, kteří modernímu učitelu slouží jen za terč vtípu nebo předmět politování. Fr. Pilbauer.

vitý člen výboru, kněz řádný, vzorný, i doufáme, že jeho osoba přinese štěstí osadě, které jest postaven v čelo. — Pan Tom. Jiroušek byl vyzván, aby se ze schůze vzdálil, i přijal na to výbor program oslavy jeho padesátých narozenin, které připadají na sobotu, dne 30. května t. r. V příhodné době bude program ten tiskem uveřejněn. — Pan Alex. Zámřský, mistr klempířský ve Val. Meziříčí na Moravě, stal se zakl. členem našeho družstva a získal nám již tři nové zakládající členy na Moravě. Tuto obětavost a horlivost zde veřejně chválíme, p. Alex. Zámřskému za všecku lásku k našemu družstvu srdečně děkujeme. — Výbor projednal též různé jiné a důležité záležitosti, jež se vymykají veřejnosti.

»Duch školy je v našich rukou.« Pod tímto heslem přináší »Posel z Budče« v čísle z 1. března t. r. článek, v němž nařiká, že volby do zemského sněmu král. českého ve venkovských okresech nedopady na prospěch pokrokových stran. Strana agrárníká zdá se »Poslu z Budče« býti málo pokroková. Rozumí se, že i nesrozumitelný »klerikalismus« dostává svůj díl. Jen tento tvoří vždy nejspolehlivější pozadí k »pokrokovým řečem.« Patří k programu svobodomyšlných tak jako řízný pochod doplňuje vždy programní číslo vojenských koncertů. Ale závěr článku je významný. Právě »Posel z Budče« zcela upřímně: »Nechť vřava politického života upraví školu jakkoli, ducha školy můžeme upravovati jenom my a ten se nedá ani zagráníčiti ani zklerikalisovati!« Je to svatá pravda. O duchu školy rozhoduje jedině duch učitelů. A proto, že většina učitelstva je ve své pokrokovosti protináboženská a proticírkevní, je samozřejmo, jaká mládež bude stále vy-

cházejí z nynější školy. Z toho důvodu je předním úkolem katolíků, aby starali se o zřízení katolických ústavů učitelských co nejlhůvěji. Podporujeme vši silou snahy za brzké jeho založení!

Předvečer jubilejního roku vítá v »Přehledu« učitel významnými slovy: »Učitelstvo s předtuchou divnou hledí jubilejnímu roku v tvář. Má plno smutných zkušeností. Má dělati náladu u školních dítek, má pořádati okázalé slavnosti, koncerty, divadla, škůlze lidu, přednášky, jubilejní slavnosti, má zakládati jubilejní sady, fondy, parky. Povážíme-li, že za pilíř státu, země, obce a vladaře máme sice učitelstvo, ale nestaráme se o hmotné jeho postavení, že upravujeme existenční jeho podmínky až naposled, ač vše nových se dovolává úprav a příplatků, je nám nevolno, ba hořko. Učitelstvo je si vědomo svého kulturního poslání, plní svůj úkol přesně a svědomitě, za každé nepatrné zlepšení se musí rváti s kompetentními faktory a za odměnu se mu vrhne několik žebračkových korun, jež v době nynější nesmírné drahoty jsou jako lokajské zpropitné. Vše má drahotních přídatků — jen učitelstvo ne a je nespokojeno, nervosně rozčileno. Nervosou zachvácena je dobrá polovice veškerého učitelstva. Stát si postavil na učitelstvo trojnásobný dozor, aby se nemohlo volně ani pohnouti a jen ve třídě dříti. Jsou to místní, okresní a zemské školní rady, celá kollektive inspektorův a páterův, kteří musejí věděti o každém kroku učitelově. Že učitelstvo bydlí v nevhodných bytech, tře bídu, hladoví, že je po uši zadluženo, jen toho povolání i nepovolání páni, odborní i laičtí kontroloři nepozorují, ba ani pozorovati nechtějí.« Kdo přečte a promyslí, porozumí.

»Černé nebezpečí znamená pro nás největší nebezpečí národní, volá organisovaná Kasandra v »Českém Učíteli« ze 4. března r. 1908. Pravíť v stejnojmenném článku: »Ministerstvo kultu a vyučování jest ode dávna tužbou křesťanských sociálů. Jejich nové volební úspěchy v Tyrolích a v Čechách přivedly je opět blíže splnění této touhy a dnes mluví se už docela nepokrytě o tom, že dr. Marchet bude vystřídán křesťanským sociálem. Kdo jím bude, zdali dr. Gessmann či dr. Weisskirchner, to není dosud ještě rozhodnuto. Křesťanství sociálové rádi by dra. Gessmanna i pro ministerstvo veřejných prací i pro ministerstvo kultu a vyučování, poněvadž dr. Gessmann jest po-

litik, který sleduje zájmy klerikalismu s největší energií a bezohledností. První parlamentární útok připravují proti dru. Marchetovi křesťanství sociálové v rozpočtovém výboru, kde chtějí hlasovati proti rozpočtu ministerstva kultu a vyučování. Toto hlasování znamenalo by tolik, jako okamžitě odstranění dra Marcheta, čemuž se ostatně baron Beck — nevzpírá. Po zemských volbách tyrolských a českých jest nebezpečí zklerikalisování ministerstva kultu a vyučování větší, než se dalo ještě v lednu očekávatí. Německé strany lžipokrokové velkého odporu klásti nebudou. Mladočeši ztratili svůj význam, jak se zachovají čeští agrárníci, to jest úplně nejisto, a čeští klerikálové budou všemi silami podporovati plány dra Gessmanna. Čeští klerikálové jsou tělem duší zapsáni ve Vidni nejběsilější německé straně, jejímž nejisto, a jejich zbožňovateli.« A tyto fantasmagorie kreslí špatné svědomí!

Nedostatek učitelstva v Prusku. Na 4000 učitelských míst toho času v Prusku uprázdněno. Největší nedostatek panuje v Horním Slezsku, kde v jednom okrese skoro polovina učitelů se nedostává; všechny prostředky, kterých vláda posud k omezení tohoto nedostatku použila, jako založení nového učitelského ústavu, zvýšení stipendií a pod., neměly žádných výsledků.

Nová cvičení ve škole zavádí se právě ve školách v Londýně, jímž má se pěstovati čistota a hygiena úst a zubů mládeže školní. Každodenně před dopoledním vyučováním dostává se dětem od učitelů náležitého poučení o správném používání kartáčku na zuby. Vyučování to děti dosti zajímá a rády se ho účastňují. Učitelé zkoušením hledí se přesvědčiti o tom, zda žáci poučení jejich pochopili a prakticky využití dovedou.

Školní truchlohra. V Mnichově učinil 12letý hoch sebevražedný pokus ze zoufalství na tím, že byl stále ve škole tréstan. Poněvadž otec, městský nádenník, se o domácnost nestaral a matka ležela nemocná, musil hoch konati domácí práce a při tom zanedbával školu. Projevil několikrát sebevražedný úmysl a konečně se pověsil na lafovou přepážku ve sklepě. Jeho 7letý bratr nalezl nešťastného sebevraha a při-

vola z lůžka matku, jež hocha rychle odřízla. Po dlouhých pokusech podařilo se nebohého vzkříšiti.

Kdo je zodpovědným za čin nedotlivce? Učitel Josef Grohmann odsouzen byl dne 4. března porotou v Lípě do těžkého žaláře na dobu pěti měsíců pro nemravnosti, jež spáchal na školních dívkách. Grohmann utekl z počátku do Švýcarska, později se však vrátil a sám se udal.

Bez podpisu katecheta. Žáci 6. třídy obecné školy v Bílovicích u Břeclavi odepřeli přijmouti pololetní vysvědčení školní, poněvadž nebyl na něm podpis katechety. Statečně děti.

Chvála vychovatelské činnosti katolické církve vzdává v časopise: »Schweizerische Theologische Zeitschrift,« známý profesor vychovatelských věd *F. W. Förster* v Curychu. Ač protestant, přece s obdivem sleduje instituce katolické církve a uznává veliký jich vychovatelský vliv. Poukazuje na nesmírný význam askese při vychování, bez níž všeliké vychování vůle a utváření řádného charakteru je nemožné. Vzdělávati pouze intelekt člověka, jak se na valné většině všech škol děje, vede často na zklamání. Tam, kde mluví nezkrčený pud či vášně, rozum napořád mlčí. Pudu a vášni třeba postaviti hráze a to se děje askesí, uměním: přemáhati se. — Jinou, znamenitou pomůckou výchovy v katol. církvi je úcta svatých. Ji staví církve svým údem stále před oči veliké heroy ctností; v zářícím příkladu těchto náboženských hrdin spočívá silná suggestce, jež si podmaňuje slabou a nerozhodnou vůli člověka. »Dalším vychovatelským prostředkem u katolíků jest jejich *církevní umění*. Jím se odstraňuje z obrazotvornosti člověka vše nízké a smyslné a obrazotvornost se naplňuje vznešenějšími, vyššími představami. To ve výchově sexuální jest velmi důležité. Těž princip autority, který církve katol. s rozhodností hájí, má veliký vychovávací význam jako akt poslušnosti. Subjektivismus protestantů prorval již všechny hráze jednoty a uvolnil všechny proudy. Místo pokory zaujala u protestantů neústupnost, sebepečování a sebezbožňování. Konečně i výjimečné postavení katol. kněžstva ve společnosti lze jen schvalovati. Nic není na závalu protestantským pastorům tolik, jako že společensky se nerozeznávají od ostatních věřících. Lid ve svém duchovním nechce vi-

děti sobě rovného, ve všem stejného, ale vyššího, mimo sebe a nad sebou stojícího, chce míti Božího služebníka.« — Tak soudí o katolicismu spravedlivý protestant. Tato chvála dvojnásob váží. *r.*

● ● LITERATURA ● ●

Sborník Historického kroužku. Časopis historický. Majitel, nakladatel a vydavatel: družstvo Vlast. Redaktor: Dr. Mat. Kovář. Knižtiškárna družstva Vlast. Ročník VIII. Ročník tento, jako všechny minulé, přinesl pozoruhodné práce historické, a to i jednak pokračování stati z ročníků předešlých jako: »Svatý Tomáš Aquinas a M. Jan Viklif o fěholich.« Napsal Dr. Ant. Lenz. Třetí díl rukopisného sborníku Evermonda Jiřího Košetického. Podává Dr. Ant. Podlaha. »Mikšovicova kronika Lounská« od Dr. M. Kováře a j., jednak dokončení, jako: »Chodové a páni z Lamingu.« Napsal Frant. Teplý. »Farní osada Perucká.« Napsal Fr. Štědý. »Kartuziáni na Moravě.« Napsal Josef Černík. »Václav z Rovného, rožmberský kancléř na Krumlově, dobrodinec ústavů církevních.« Uveřejňuje Hynek Gross, atd., jednak pojednání v ročníku tomto počaté i zakončené, jako: »Nový Bydžov a rok 1620.«, »Kus finanční české historie.« Napsal Dr. Jos. Kašpar. »Bitva u Kolína (dne 18. června r. 1757)« Sepsal Dr. Frant. Xav. Kryštof, c. k. dvorní rada etc. Doporučujeme výbornou tuto dějepisnou revui všem přátelům historie, podotýkáme, že redakce též jest v Praze, Ferdinandova třída, č. 6., administrace pak v Praze, Žitná ulice č. 570-II., a že předplatné na celý rok (4 čísla po 56 st.) obnáší 5 K., cena to zajisté mírná. *Prok. Zalešil.*

Papírnický závod družstva Vlast má hojný výběr obrázků k prvnímu sv. přijímání a k prv. sv. zpovědi a prodává je v ceně:

a) obrázky k prvnímu svatému přijímání:

1. Domácí po 2 h, (100 za 1.50), po 4 h (100 za 2.70), tři druhy po 14 h (100 za 12 K); 2. štyrsko-hradecké od firmy »Styria«: po 18 h (100 za 18 K) a po 6 h (100 za 6 K); 3. mnichovské od firmy Müllerovy: dva druhy po 22 h (100 za 21.60); 4. berlínské — zvláště krásné — od firmy Albrecht a Meister: po 4 h (100 za 2.50 K), po 6 hal. (100 za 6 K), po 8 h (100 za 8 K), po 16 h (100 za 16 K), po 40 h (100 za 40 K), a po 60, haléřích těch máme na skladě jen něco málo.

b) obrázky k první svatě zpovědi:

1. Berlínské: velmi vkusné a umelecky provedené po 4 hal. (100 za 2.50), po 8 h (100 za 8 K), po 12 h (100 za 12 K), po 16 h (100 za 16 K); 2. štyrské: jeden druh za 8 hal.

Poznámky: 1. Přicházím do Prahy radíme, aby si tyto obrázky osobně prohlédli a podle vůle ty ony si vybrali. 2. Všecky obrázky tuto uvedené mají české nápisy, avšak objednal jsem většinu těchto druhů i s německými nápisy, takže i Čechům mezi Němci působícím můžeme posloužit. — 3. Do těchto obrázků vložil jsem veliký kapitál, i nemůžeme vzorky těchto obrázků zdarma zroselati. Kdo si přeje vzorky, tomu je účtujeme. Objednatel obrázků platí poštovné nebo dopravu po dráze, my navzájem hrádíme balení a dopravu na poštu nebo na dráhu.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3-50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupecům slouží jim 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumům, klerikům a studujícím slouží se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 370-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nehraní. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. profesoru na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katolickoskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slaviček, katecheta na Smíchově.

Wahrmundové. — Nedogmatické náboženství. — Národní školství v král. českém. — Maria Pann vychování. — Feuilleton Nedostatky vyučování náboženského. — Směs. — Literatura.

Wahrmundové.

Když v těle se nashromáždily nezdravé šťávy, ukáže se občas brzo na tom brzo na onom místě vřed, který lékaři snaží se vyléčiti. Volí obyčejně jen metodu symptomatického léčení, poněvadž vlastní zdroj nemoci nebývá jim dostupný. Léčí jen projevy nemoci, co zatím latentní nemoc bují dál a dále. —

V našem celém školství jest mnoho nezdravého. Potají šíří se proudy atheistické, mezi učiteli přímo bují epidemická nenávisť k naší katolické církvi a jen ob čas propukne na širší veřejnost nějaká aféra, jež odkryje tajnou rakovinu v organismu našeho školství. A to neplatí jen o školách národních. Touže chorobou stůně i naše školství střední a školy vysoké.

Případ universitního profesora v Inšpruku, Wahrmunda s dodatky zas osvětlil, že v školství našem mnoho je nezdravého. Nechceme zde opakovati, co v denních listech je stálým předmětem debatt a sporů, ale poukážeme jen na jedno. *Poslanec Schraffl* předložil předsedovi ministerstva bar. Beckovi stenogram přednášky Wahrmundovy, v níž tento professor urážlivě mluví o Bohu, svátosti oltářní a neposkrvněném počtí P. Marie. A baron Beck odpověděl: »Co nejostřeji odsuzuji urážky státem uznané církve a lituji, že katolíci právem mohou se cítiti uraženými.« (»Čech« 15. března t. r.) A týž poslanec Schraffl v »Reichspostu« jasně a případně osvětlil stanovisko katolíků na toto jednání Wahrmundovo, když napsal »My katolíci nejsme ani proti svobodě vědy ani proti volnému bádání a učení. Náboženství jest nám absolutní pravdou, která lidským bádáním jen potvrzena býti může. Že lidé jsou mylní, víme. Opak nedovedlo po všechny časy vědecké bádání dokázati. My katolíci jsme také snáseliví, dobromyslní a dáme si mnoho líbiti. Teprve když máme snížení býti na parky, když se nám vnučují nepovolání zákonodárci, kteří mimo pravidla pro všechny státní občany platná, rozdrovitě si vedou svou, tu končí trpělivost i nejmírnějšího. Žádáme od státu rovnoprávnost všech. Svě náboženství nejdáme si beztrestně urážeti a musíme trvati na tom, aby zákonné ochrany dostalo se nejen nekatolíkům ale i katolíkům. Toť vše. Ani lotu nežádáme více, ale také ne méně. A tuto rovnost před

zákonem, rovnoprávnost našich studentů, jakož respektování našeho náboženského přesvědčení, bude-li třeba, si vynutíme. Vážíme si každého přesvědčení, odsuzujeme hanění jiných vyznání, žádáme pro sebe však totéž právo a tentýž respekt.»

Všichni nepřátelé naší církve, chtějí hájiti frivolní jednání Wahrmundovo, křičí jako jedněmi ústy »Svoboda vědy je ohrožena! Klerikálkové zakřikují profesora, který dle práva volné vědy byl promluvil!« Ale co má dělati — tážeme se — zlehčování státem uznané církve, k níž přes 90 procent všeho obyvatelstva se hlásí, se svobodou vědy? Má právo ve jménu vědy některý profesor tak jednati? To je jen zneužívání jména vědy a znehodnocování její.

Nevíme, co tyto řádky pišeme, jak celý případ Wahrmundův skončí; ale chceme na jedno jen upozorniti. Taci Wahrmundové jsou na každé universitě. Wahrmundové jsou mezi profesory středních škol, Wahrmundové, byť s menšími vědomostmi, tož přece se stejnou nenávistí ke katolické církvi jsou hojně i mezi učiteli škol národních. Celé naše školství je proniknuto kvasem nepřátelství vůči katolicismu. Ze přednášky *prof. Masaryka, Drtiny, Krejčího a jiných universitních profesorů i docentů* mnoho proti katolickému učení v sobě mají, je s dostatek známo. Také se tito pánové svým protikatolickým smýšlením nikterak netají. Mají již na to svoji výmluvu »ve svobodné vědě«. Množství jejich žáků — z mladší generace až na skrovné výjimky skoro všichni — jest již na školách středních, a jich stoupenci jsou rovněž v počtu velmi hojném na školách národních.

Kněží, kteří na školách s nimi působí, velmi dobře vědí o jich nepřátelském chování a příležitostných poznámkách, plných nenávisti proti katolické církvi; ale zpravidla mlčí, nebo se hájí tak, že celá věc na veřejnost ani se nedostane. Katecheta je často na škole osamocen oproti 10—20 pokrokovým učitelům. Jest jako dávný protok Daniel v jámě lvové. Má se vystaviti krajnímu nepřátelství vůči všem? Musí s nimi žíti; jinak by mu nezbylo, než ze školy utéci. Proto nelze se tomu diviti, že mnohé ostré slovo spolkně, přehlédne, neslyší, ač při tom je mu hořko a těžko. Je to početně nerovný boj, který hrozí mu propuknouti; proto volí raději ponížující, shnilý mír.

Ale nelze již ničeho činiti proti těm různým Wahrmundům? Je nemožno jejich řádění učiniti přítrž? Dokavade nynější školní zákony jsou v platnosti — a to i při nynějším složení zákonodárných sborů bude ještě dlouho trvati — *mají a mohou býti katolické organisace ochránci a strážci jejich.*

Škola je forum publicum. Jest to instituce veřejná. Zde má si každý učitel, ať světský či duchovní, vésti jen ve smyslu a v duchu zákonů. Nic nesmí zde mluvit, co by před veřejností nemohl zodpověděti. Řádný učitel vidí takořka za každým dítkem jeho rodiče, a neopovázá se ničeho, co by před nimi mluvití nekonati nesměl. Nuž rodiče žáků jsou tu, kteří mají právo věděti, co učitel či profesor k žákům mluví a jak je vychovává. A dnes, kdy je tolik učitelů a profesorů rázu Wahrmundova, nemají katoličtí rodičové pouze právo, ale povinnost, přesvědčovat se, v jakém duchu jich dítky jsou vedeny a vychovávány. Pokrokové učitelstvo to ovšem netěší, když rodiče kontrolují jich činnost školní. Ale to nesmí zarážeti. Řádný učitel jen se těší, když rodiče žáků jeví o školu zájem. Vždyť stále nabádání k součinné výchově rodiny a školy není přece jen pozlátkem a báhorkou školního řádu.

Proto s dobrým vědomím voláme k našim katolickým rodičům: »*Chcete-li, aby řádění mnohých Wahrmondů na roli školské učiněna byla přítrž, všimněte si ducha školy!*« Mládež musí býti vychovávána v duchu školních zákonů. Pečujte sami o to, aby zlehčování vašeho náboženství a útok na víru vašich dětí nebyl ve škole možným!

Nedogmatické náboženství.

(Podstata a původ náboženství.)

(Pokračování.)

Kant praví, že náboženství je poznávání všech našich povinností jako přikázání Božích. *Tolstoj* dí, že náboženstvím sluší rozuměti »*smysl života*«. Takové pojetí náboženství jako určitého názoru životního ovšem nemusí předpokládati víru v Boha. Angličan *John Caird* definuje náboženství jako rozplynutí konečné vůle v nekonečné, anebo naprosté stotožňování naší vůle s vůlí Boží. — Z těchto a podobných výměrů je jisto, že k pojmu náboženství podstatně náleží vědomí a cit odvislosti, ať již monotheisticky čili polytheisticky nebo pantheisticky pochopený. A v tom smyslu lze snad pojem náboženství vymeziti asi tak, že *náboženství je víra v duchovní bytosti* — ať jednu či více — *na nichž cítí se člověk odvislým a s jichž vůlí touží býti ve shodě.* —

Ovšem tento výměr náboženství — jak jsme již naznačili — nikterak se nehodí na budhismus. I v něm nalezáme víru v duchovní bytosti, duše, daemony a různé bohy. Buddha věřil v jich existenci a svým vyznavačům tuto víru nikterak nezakazoval; ale necítil se na nich nikterak závislým. Neměl před nimi bázně, ničeho od nich neočekával, neměl k nim úcty, nesloužil jim. Cítil se však odvislým *na mravním světovém řádu*, na němž i duchové závisejí, a na nějž všichni jeho vyznavači pevně, neochvějně věří.

Existence světa a život lidský je tajemstvím, jež člověk hledí si vysvětlit a rozluštit. Rozum lidský nelze zastaviti před jeho branami, jak agnosticismus hledí lidem namluviti; ale znovu vždy se pokouší proniknouti toto tajemno. Zde neplatí *Danteův* známý nápis na bráně pekla: »*Zanechte vsí naděje!*«. Člověka, protože má rozum, to stále lákalo a bude lákati záhadu života rozluštití, a právě tato touha kleslí cestu náboženství. Tak uvádějí *Lessing*, *Spencer*, *Chamberlain*, a j. A že tato potřeba člověka znovu a znovu bude se hlásiti a volati po rozřešení, proto náboženství v lidstvu nikdy nevymizí; proto, jak *Chamberlain* dí, *i moderní lidé potřebují ideálního náboženství*, spojení svého vnitřního světa s jeho prapříčinou. Tedy zase náboženství! —

Staré náboženství se svými dogmaty pro moderní lidi zdá se býti, jak dí, překonáno. Zpiti výsledky rozumového zkoumání ve vědách technických, učinili rozum, jehož světlem pronikli nejedno tajemství světa, východiskem a měřítkem svého náboženství. Moderní člověk zkoumal jedno dogma po druhém. Prošel všechnu onu velikou, imponující budovu katolické dogmatiky, gotický chrám duševní v jeho velikolepých rozměrech a článích, a vše, co nezdálo se rozumu pochopitelné, prohlásil za nepotřebný, klamný přívěsek náboženství. Pryč se vším transcendentním! Pryč s nepochopitelným dogmatem! Ať v katolicismu či protestantismu, vše, co je nad rozum moderního člověka, vše má vymizeti a místo toho má nastoupiti víra v jediného Boha, jak v Starém Zákoně byla vyjádřena,

ale v Bohu lásky a odpuštění, jak hlásá křesťanství. Všechna velikolepá architektura katolické věrouky, v níž jeden článek v druhý zapadá a s ním organicky souvisí, má být zničena. Na místě dómu, který věkům imponoval, v němž všichni zakoušeli blaživé ochrany a duševního štěstí, má se týčiti pouze víra v Bohu jako ochranný štít bez slohu a bez formy, bez vnějšího kultu, bez symbolů, bez viditelné bohoslužby. — Zajisté jen suchý a chladný rozum, zbavený všeho estetického smyslu pro krásu dogmat, přezírající prospěch a vliv dogmat na vnitřního člověka, mohl snít o novém nedogmatickém náboženství. Je to *dekadence člověka na poli náboženském*, obdobná zjevům duševní únavy a mělkosti, jaké spatřujeme v básnictví, hudbě, malířství a stavitelství naší doby. *Je to zplodnění a nikoli vzlet a rozvoj lidského ducha.* —

Byli a jsou dosud někteří, kteří se snažili hledati *původ náboženství v lidské slabosti a nedostatečnosti*, v prvotní omezenosti člověka. Dle nich náboženství jest jenom útechou pro lidi duševně slabé. Je spíše znamením slabosti a nedostatečnosti než silou člověka. — Ale oproti nim lze vítězně dokázati, že i v nejnižších a nejnejasnějších formách náboženství je obsažena myšlenka, že jest nějaká nejvyšší bytost a že člověk hledá s ní spojení. Slavný jazykozpytec *Max Müller* praví: »Řekne-li nám dítě, nesouc kočku, že jest to obratlovec, podíváme se zajisté tomu, kde as děcko slovo: »obratlovec« vzalo. A jestli citel fetiše ukáže kámen a dí, že jest to bůh, pak přirozeně budeme se nejprve tázati: »Odkud máš slovo »bůh« a co jím rozumíš?« A dále praví: »Tvrdím, že dosud nikdo nedokázal, že by fetišismus, ať v Africe nebo v jiných zemích, tvořil *všechno náboženství* národu. Kde byla příležitost, náboženské názory nejnižších kmenů negerských podrobili delšímu a pečlivému zkoušení, nikdy se neshledalo, že by celý kmen o náboženství ničeho více neprojevoval než úctu fetiše. Proto tvrdím, že úcta fetiše značí úpadek, že Neger má vyšší náboženské pojmy než uctívání holi či kamene, a že mnozí, kteří věří ve fetiše, mají při tom zároveň vyšší, čistší a správnější názory o božstvu. Že by náhodné věci, kameny, mušle, ohon lva, pletenec vlasů měli theogonický charakter, t. j. že by vedly k předtuše něčeho nadpřirozeného a nekonečného, nikdy nebylo dokázáno; a při tom bylo přehlédnuto, že všichni divoci národové, když již jednou měli pojem nějakého božství, *později* přítomnost jeho hledali v čistě náhodných, nepatrných předmětech.« (Vorlesungen über den Ursprung und Entwicklung der Religion.)

A chceme-li slyšeti, kterak moderní racionalističtí myslitelé, kteří se povznegli nad hrubý materialismus, soudí o náboženství, stůj zde aspoň *Houston Chamberlain*: »Náboženství je překlenutí propasti mezi Bohem a lidmi. Utěšitel, který mezi Bohem a lidstvem stále se vznáší, tvoří hlavní obsah náboženství. Ale každá myšlenka náboženská se praecisuje a vyjadřuje určitým, vyhráňeným názorem, řekněme: *dogmatem* v nejširším slova smyslu.«

V novější době po příkladě svrchu citovaného *Schleiermachers* znovu a znovu slyšíme opakovati: »*Náboženství je věci citu*, nálady a duševního citění člověka.« Proto pravým zřídlem náboženství je tichá a tajemná oblast lidského citu. — Ale cit není zdrojem a původem náboženství. Prvním a hlavním zdrojem náboženství je poměr člověku k Bohu, a vnitřní i vnější projevoování tohoto poměru, t. j. *projev víry*. A uvědomění si tohoto poměru vždy je vyjádřeno určitou pravdou (ovšem subjektivní), určitým vyznáním, *konfessí*. Ovšem tato myšlenka závislosti na Bohu se nutně rozvíjí a vrhá své jasné světlo ve

vůli člověka a vyvolává určité city. — Myšlenka o poměru člověka k Bohu jest jako ranní paprsek, radostné svítání na východě; náboženský cit jest jako oživující ranní vánek, který jemně duše lidské ovívá a vyluzuje z nich slova žalmu: »*Deus, deus, ad te de luce vigilo.*« Tichý ranní vánek není toho příčinou, že se rozednívá, to jediné působí sluneční paprsek, vycházející slunce. A rovněž tak první myšlenka o poměru duše naší k Bohu, ranní myšlenka člověka teprve probouzí jeho zbožný cit. (Viz řeč profesora *Meyenberga* na katolickém sjezdu ve Würzburgu 1907.)

Mnozí lidé — a právě osvícení neměli by toho přehlédati — často zaměňují nehlubší a nejvniternější, tajemné myšlenky s citovým životem člověka, s neurčitými city. V člověku je ovšem nerozlučný vztah a poměr mezi myšlenkou a citem; ale zdrojem a podkladem každého citu je určitá myšlenka, představa. A rovněž tak i podkladem náboženského citění, nábožných citů vždy byla, je a bude jistá představa, určitá (subjektivní) pravda, *dogma*. — (Pokračování.)

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává Fr. K.

(Pokračování.)

Tab. VII. *Učitelstvo veřejných a soukromých škol národních.*

Zajímavou tabulkou byla by tato — kdyby učitelstvo rozříděno bylo dle vyučovacího jazyka škol, na kterých působí, a kdyby byla spolehlivá (takovou však není, jak ukážeme níže při učitelích náboženství).

Na *veřejných* školách *měšťanských* působilo celkem 2.820 osob učitelských (2.117 mužských, 703 ženské). V českých okresích školních působilo 1730 osob (z těch 1259 mužských, 471 ženských); z nich mělo vysvědčení způsobilosti pro školy měšťanské 1160 osob mužských, 419 ženských jen vysvědčení způsobilosti pro školy obecné mělo 28 osob muž., 13 žen; vysvědčení dospělosti 1 osoba muž. a 2 ž.; vedle toho bylo pomocných učitelů 70, učitelek 37. V německých okresích školních působilo 1090 osob učitelských (858 m., 232 žen.); z nich mělo vysvědčení způsobilosti pro školy měšťanské 764 učit. osob muž., 178 žen. jen vysvědčení způsobilosti pro školy obecné mělo 24 osob muž. a 14 žen.; vysvědčení dospělosti 6 učitelů a 8 učitelek; pomocných učitelů bylo 64, učitelek 32. V poměru k německým vykazují české okresy více učitelstva náležitě zkoušeného (1579 942); na školách v německých okresích bylo ustanoveno 24 + 14 sil s vysvědčením způsobilosti pro školy obecné, proti 28 + 13 ve škol. okresích českých; s vysvědčením dospělosti ustanoveno v německých okresích 6 + 8, v českých pouze 1 + 2. Z vysvětlivek k této tabulce dovidáme se, že jsou to ponejvíce substituti. Tito pak »zastupovali dílem ty odborné učitele, kteří zastávali buď úřad okresních školních inspektorů nebo byli ustanoveni na místech ředitelů měšťanských škol, kteří používali dovolené, dílem učitelské osoby, jimž udělena byla dovolená za příčinou nemoci nebo dalších studií.« O těchto substitutech praví vysvětlivky: »Ježto učitelé škol obecných, kterým bylo přikázáno vyučování na školách měšťanských, skoro bez výjimky připravují se ke zkoušce způsobilosti pro školy měšťanské, jsou i jejich výkony všeobecně uspokojivé.«

Na *veřejných* školách *obecných* působilo 17.469 učitelských sil (14.584 muž., 2.885 ženských); v českých okresích 10.447 (8673 m. a 1774 ž.) v německých

7022 (5.911 m. a 1111 ž.). Z těch vysvědčení jen školy měšťanské mělo v českých okresích 337 učitelů a 55 učitelek, v německých okresích 118 učitelů a 29 učitelek; vysvědčení způsobilosti pro školy obecné mělo 7581 mužských, 1431 ženských učitelských sil v okresích českých, a 5220 muž., a 883 ženských učitelských sil v okresích německých. Pouze vysvědčení dospělosti mělo v českých okresích 722 muž. učit. sil a 265 ženských; v německých 558 muž. a 195 žensk. Bez formální způsobilosti bylo 5 osob učitelských (4 + 1) v okresích českých, a 14 (11 + 3) v okresích německých. Pomocných učitelů bylo 22 v česk. okr., 4 německých; učitelek 22 v českých a 1 v něm. okrese.

O oněch 19 silách učitelských, které bez předepsané způsobilosti na školách obecných působily, praví vysvětlivky: »Substituti na školách obecných byli dočasně jen tam ustanovováni, kde při náhlém onemocnění osob učitelských, anebo při otevření poboček mezi školním rokem nebylo po ruce kandidátů učitelsví, opatřených vysvědčením dospělosti. A zpráva dává jim pochvalné vysvědčení: »Také na obecných školách působí osoby učitelské bez formální způsobilosti nejsou po většině nováčky ve škole; ano mnohým z nich podaří se po třileté učitelské činnosti a za udělení potřebné dispense vykonati s úspěchem zkoušku způsobilosti pro školy obecné.

Učitelů náboženství ustanovených úřady školními *za služné* bylo v českých okresích 287, v německých 156; *za odměnu* 111 v českých a 23 v německých okresích. Bylo tedy učitelů náboženství za služné celkem 443, za odměnu 134.

Učitelů náboženství ustanovených od církví nebo společností náboženských bylo celkem 3736, a sice 2283 českých a 1453 v německých okresích. Na 1127 veřejných školách národních, zcela nebo částečně vyučovali náboženství světsí učitelé.

Budíž dovoleno poněkud déle zdržeti při této části zprávy.

Ve výroční zprávě o stavu národního školství v království českém ve škol. roce 1903—4 jest uvedeno, že učitelů náboženství ustanovených úřady školními bylo na školách českých 270, na německých 151, celkem 421. V této zprávě neuvádí se počet katechetů na školách českých a německých, nýbrž v okresích českých a německých, a obnášel celkem 443, přibýlo tudíž 22 katechetů a kdyby se kryly školy české s českými okresy a podobně německé, přibýlo by na školách českých 17 katechetů, na školách německých 5 katechetů. Škoda, že zpráva neuvádí na jakých školách katecheti ti jsou ustanoveni, zda na obecných neb měšťanských, stala by se zajímavější i tím, kdyby uvedla kolik jich je ustanoveno zatímně a kolik definitivně. Dle zprávy za škol. rok 1903—4 bylo měšťanských škol celkem 501, obecných 5264, dle zprávy za rok 1906, bylo měšťanských škol 567, obecných 5.420; přibýlo tudíž 66 škol měšťanských a 244 školy obecné — a katechetů 22! Patrně, jak poctivě se místa katechetů zřizují! Na 310 škol nově zřízených připadá 22 míst učitelů náboženství se zvláštním platem a oněch 134 »tajemných« učitelů náboženství za odměnu. Zpráva sama nedává ani tušiti, co pod těmito učiteli náboženství si představuje. Za to v roce 1903 vyučovali náboženství světsí učitelé na 1100 veřejných školách, nyní na 1127 školách. Že z toho plyne veliký prospěch pro náboženskou výchovu, je patrné! Tehdy na 530 českých a 570 německých školách, nyní v 598 školách v českých okresích a 529 školách v německých okresích bylo vyučováno náboženství učiteli světskými.

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

Nejneshodněji z litanie vysvětliti část, v níž Panna Maria přirovnává se rozmanitým předmětům.

Vyjděme od známého a přejděme k neznámému. Kterak nazýváme někdy malé dítě? Poupě, poklad, zlato, zřetelnice našeho oka a pod. A proč? V čem jsou tyto věci malému dítěti podobny?

Nuže slyšme, kterak náš slavný básník nazývá Pannu Marii.

»V hluboké pokoře, Maria, vznáším ruce k Tobě, bych směl vejít na okamžik v mystický (tajemný) sad Tvého života, sad luzný, plný vůní nebeských, v nějž vešel Stvořitel. O vzejití Tvém, *Květe hvězdný* na stole človečenstva, přemítal Duch Boží hned za první zory budoucího světa, Ty, všeho stvoření koruno! V hladině Tvé čistoty, o *lilie rajska*, shlížela se tajuplně Trojice, Ty *růže vonná* v údolí slz a trudů lidských, *rosmarino dechů balsamních*! Jak divuplný je Tvého bytí neobsáhlý sad! Jak nádherně tam strmí *palmy* vznešenosti Tvé, jak purpurně tam rdí se květy *marhaníků* lásky Tvé, jak, poroseny slzami, se třpytí Tvých smutků *cypríše*, jak prší luznost se *smokvoňů* Tvé sladkosti! Jak ospány květem svatých úsměvů, svítí hvězdně Tvé spanilosti tiché *jabloně*! A radostí Tvých svatá *réva* líbezná, jak pne se vděkupně k větším *cedrů* Tvé výsosti a k letorostům *lip* Tvé těchuplné milosti, jež lékem duší našich a od smrti je chrání, ó prosebnice lidí, paní andělů!«

Co tu krásných přirovnání, jež by ještě mohla býti rozmnožena (na př. javor, oliva a j.)!

A tak si již vyložíme některá z přirovnání, uvedená v litanii

»Zrcadlo spravedlnosti« = místo do zrcadla dívej se na P. Marii a uč se od ní spravedlnosti!

»Nádobo duchovní« = jako kaditelnice s vystupujícím dýmem kadidla.

»Nádobo počestná« = jako ciborium s nejsv. Tělem Páně.

»Vznešená nádobo pobožnosti« = jako monstrance.

»Růže duchovní« = růže bez trnů, jejíž květ neopadá a vůně neprchá.

»Věže Davidova« = P. Maria chrání své věrné.

»Věže ze slonové kosti« = P. Maria chrání čistotu.

»Dome zlatý« = chráme Ducha svatého.

Na některá lze se tázati; na př. Proč jmenujeme P. Marii »Příčino naší radosti«? Je chloubou ženského pohlaví, vzor ctnosti, dala nám P. Ježiše.

»Stolice moudrosti« = stolice Šalomounova, trůn moudrosti; nebo jako

»Matko dobré rady«, »Panno nejmoudřejší« atd.

Sv. Řehoř Divoтворce zdržoval se v úkrytu a prosil Boha o osvětlení. Přemítaje za noci na svém lůžku o vznešených tajemstvích naší víry, měl zjevení. Viděl starce ctihodného vzezření. Řehoř vyskočiv ptal se, kdo by byl. Stařec odpověděl, že je k němu poslán od Boha, by mu pravdu předložil víry a zároveň ukázal rukou na ženskou postavu, která se mu zjevila v nadlidské důstojnosti. Řehoř sklopil oči, ušaslý a oslepen leskem, jímž oba zjevy za temné noci zářily. Tu slyšel, že vznešená žena jmenovala Jana Evangelistu jeho jménem a jej napomenula, by tomuto mladému muži zjevil tajemství pravého náboženství. Miláček Paně pravil

na to, že jest ochoten tak učiniti, ježto se Matce Páně tak líbí. Předložil mu pravou víru, zjevení zmizela a Řehoř napsal ihned, co od vznešeného evangelisty byl slyšel.*)

5. Pod ochranu Tvou.

Dáme si vyprávěti příběh, uvedený při výkladu prosby: Potěšení zarmoucených, Pomocnice křesťanů.

K tomu připojíme modlitbu: »Pod ochranu Tvou«, těžší slova zaměňujícíe srozumitelnějšími. Na konec dáme dětem posouditi, ke které příležitosti modlitba ta zvláště se hodí.

6. Pomni o nejdobrotivější.

Znají-li dítky píseň »Vzpomeň, o královno milá«, nepotřebuje modlitba »*Memorare*« žádného výkladu.

Děti nechť samy soudí, pro kterou dobu zvláště ona píseň nebo modlitba je vhodna.

Úcta P. Marie během dne.

Za svitání nechť dítě, probudíc se, pozdraví P. Marii prosbou »Hvězdo jitřní — oroduj za nás!« Při zvonění na klekání pomodlí se »Anděl Páně«. Mimo jiné písně ranní může zapěti: »O hvězdo spanilá«, »Jitřní hvězdo spanilá«, »Hvězdo jasná, hvězdo spasná« a j.

Během dne rozmanitá se naskytá příležitost, vzpomenouti na vznešenou Matičku Boží. Dítě majíc počítí práci, vyprosí sobě pomoc vzdechem: »Panno mocná a dobrotivá — oroduj za nás!« Jsouc ve starosti, prosí: »Panno nejmoudřejší (Matko dobré rady) — oroduj za nás!« Rmoutí-li je nehoda, vzdychne: »Potěšení zarmoucených — oroduj za nás!« Těšíc se zdaru práce, zvolá: »Příčino naší radosti — oroduj za nás!«

Mezi prací ledakdy možno mysl zbožným vzdechem k nebi pozdvihnouti, na obraz neb sochu pohlédnouti, medailku políbíti, nebo si zazpívati a se pomodliti.

Při návštěvě trestnice v Řepích shledal jsem, že trestanky při praní společně modlily se růženec. Možná, kdyby to byly konávaly před tím, že by na tato smutná místa nebyly přišly.

V poledne a večer opět zvoní se k modlitbě »Anděl Páně« a den ukončí se modlitbou neb písní.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Nedostatky náboženského vyučování.

První a obšírnou kapitolu svého spisu věnuje Pichler katechismu. Rovněž zajímavá je kapitola o *biblické dějepřavě*. Na ukázkou aspoň toto:

Důvody k vydání nové biblické dějepřavy.

Od r. 1875 máme: »Biblickou dějepřavu od dra J. Schustra« přepracovanou od *G. Mey-e*; učebnici, která dle souhlasu vynikajících odborníků a dlouholetým užíváním osvědčila svou výbornost.

Asi v r. 1882 pořídil z ní dr. *Bedřich J. Knecht*, (nyní svět. biskup ve Freiburgu), přední autorita na poli bibl. vyučování

*) Fr. L. Graf v. Stolberg — *Geschichte der Religion Jesu Christi*. 8., 406.

»Krátkou bibl. dějepravu pro nižší třídy katol. nár. škol«, výtah co možná doslovný. — Ku prvé pořídil Knecht jako pomůcku: »Komentář praktický k bibl. dějepravě« a ke druhé t. zv. »Vydání pro učitele.«

Ve svém Komentáři chválí Knecht velice »Bibl. dějepravu Meyovu« jako učebnici nedostizitelnou.

Meyova kniha je práce veskrze zralá. Tento záhy zemřelý vydavatel byl nejen učený theolog, ale i obratný a horlivý katecheta a praktický odborník. Dlouho pracoval na své biblické dějepravě, každé slovo a větu uvažoval a posléze dal malý počet exemplářů tisknouti a rozeslal je 50 proslulým katolickým theologům a odborníkům v Německu s prosbou, by podali o jeho práci svůj soud, po případě navrhli opravy. Když se tak stalo, znovu knihu přepracoval a teprve vydal na *veřejnost*. V zápětí byla od mnohých biskupů approbována a doporučena jako kniha výborná.

Jestliže však u nás v Rakousku za účelem zavedení jednotné knihy nesáhlo se k zmíněným vydáním, nýbrž přikročilo se k vydání knihy *nové*, stalo se to as ze dvou příčin:

1. aby to byla kniha *stručnější a snažší* k učení než ony; anebo

2. aby text biblické dějepravy *shodoval se* s textem katechismu.

Poslední důvod asi málo padal na váhu, neboť již při sestavování katechismu mohli se vzít zřetel ke znění biblické dějepravy Meyovy; mimo to nakladatelství Herderovo, které pro různost ortografie vydání Meyova a Knechtova pořídilo zvláštní »vydání pro Rakousko«, bylo by jistě takové vydání pořídilo i se zřetelem k nově vydanému katechismu.

Příčinou odmítnutí obou bibl. dějeprav jistě nebyla obava, že byly vydány za hra-

nicemi, z kterých příčiny snad by se byly světské úřady vzpíraly jejich zavedení. Neboť Šusterova »Bibl. dějeprava« vyšla rovněž jako ony dvě u Herdera ve Freiburgu a užívalo se jí v Rakousku po celá desetiletí. Ostatně i pod rakouskou firmou mohla vyjít, neboť Herder má sklad i ve Vídni.

V konkursu, vypsáném pro vypracování bibl. dějepravy pro německé národní školy, jménem arcib. pražského Fr. kard. Schönborna (t. č. předsedy dotyčného komitě, zvoleného na bisk. konferenci) 10. listop. 1898 praví se: »jinak volba látky bude podmíněna okolností, že počet hodin náboženského vyučování je velice skrovný a spolu tím, že biblickému vyučování nejsou určeny vlastní hodiny, nýbrž s ostatní náboženskou látkou probráno býti musí.«

Proto jen to *nejdůležitější a nejnutnější* do bibl. děj. buď, pojato a pokud možno, aby souhlasilo také s textem katechismu.

Tento obojí úmysl není realizován ani v »Malé« ani ve »Velké« bibl. děj.

Obširnost, nesrozumitelnost, nesouhlas s katechismem! Toho ovšem není ani v Meyově ani v Knechtově dějepravě.

Jednolitě články, jak Pichler na příkladech uvádí, obsahují mnoho zbytečného.

Co se týká shody textu dějepravy s textem katechismu, ukazují Pichler v jiné kapitole nadepsané »Variatio non delectat« příklady, že není toho dbáno.

Rovněž neschvaluje novotu paušálních, veršovaných aplikací. Katecheta dle svého vkusu vyvol si jiné! Ke konci poukazuje na škodu, která z těchto vad vzniká: Katecheta je sváděn ku přetěžování dětí, lepost a síla Pisma sv. nevhodným překladem a přídávky trpí, paměť mládeže se bez potřeby přetěžuje atd.

***** SMĚS. *****

Redakce »Českého Učitele« adresuje c. k. zemské školní radě obširný »otevřený list«, ve kterém zle si stěžuje »na řádění klerikální strany proti škole« a dovolává se ochrany nadřízených svých úřadů. Že všude se ohání bombastickými frasemi, rozumí se samo sebou. I kněžstvo s kazatelnou působící proti škole (!), je tu proskribováno.

A na doklad, jak proti škole byla šířena zášť a nenávisť, citováno několik volebních letáků z okresů, kde kandidoval Dr. Jos. Myslivec, Frant. Kotelenského, hraběte Voj. Sternberga a j. V letácích psaných ve vřavě politického zápolení, ovšem je mnoho nadšazováno a přehnáno. A také nás nenapadá viděti v tom nějakou nepřistojnost, když redakce »Českého Učitele«, domnívající se, že se učitelstvu děje přikoří, dovolává se právní ochrany úřadů. — Ale jen na jedno redakci »Českého Učitele« upozorňujeme.

Kdybychom tak sebrali to nejmarkantnější, co kdy Č. U. proti katolickému náboženství a církvi napsal, kterak přímo nevěrecké spisy doporučoval, a žádali jeho nadřízené úřady za ochranu proti štvání, jež soustavně po léta provozuje, to by nebyl otevřený list, to by musila být otevřená kniha! Proto jsme toho názoru, že štvácký »Český Učitel« je nejméně oprávněn stěžovati si na pronásledování svých příslušníků. —

Školní modlitba v pátek o 3. hod. odpol. C. k. zemská školní rada pro království české rozhodla v určitém případě vynesení ze dne 22. ú. ora 1908 čís. 6672 o páteční modlitbě takto:

»Modlitbu v pátek odpoledne ve 3. hodiny jest v těch místech v obvodu pražské arcidiecése, kde jest od starodávna obvyklou i na dále zachovati, ježto náleží mezi náboženská cvičení, vyhlášená ordinariátním listem pražské arcidiecése z r. 1870, č. 12 a 13, o nichž bylo zdejšími vyneseními ze dne 14. listopadu 1871, č. 13223 (VI. Věst. 1871 str. 148) prohlášeno, že jsou shodna s všeobecným školním řádem. Ustanovujeme pak v dorozumění s knížecí arcibiskupskou konsistoří v Praze, aby tato modlitba, nevzvánila-li se na znamení její přesně ve tři hodiny odpoledne, byla vzhledem na § 62. škol. a vyuč. řádu a na prováděcí předpis k těmž vykonána na konci první odpolední hodiny vyučovací.«

Obsazování míst učitelských. V socialně-demokratické »Rovnosti« (z 21. prosince m. r.) radí kterýsi učitel, aby učitelstvo samo sestavovalo při obsazování míst svoje tera takto: 1. Když dojdou žádosti do obce, zašle některý kollega jména žadatelů do krajského listu. 2. Pak zašle každý člen výboru svoje tera ze žadatelů učitelstev zástupci. 3. Ten hlasy spočítá a jména tří s největším počtem hlasů uveřejní v listě jako »učitelské tera.« Povinnosti učitelstev zástupců pak bude, prosadit prvního v »učitelstev tera.« — »Budeme-li vždy tak postupovat a budou-li autonomní členové přání naše respektovati, staneme se my nejdůležitějším činitelem při praesentaci. Budeme rozhodovat sami o sobě.« — Gratulujeme!

Tužky z bramborové massy. Jak sděluje časopis »Dřevo«, proběhla v poslední době odbornými listy zpráva, že jistému chemikovi se podařilo zhotovit z bramborové massy obal na tužky, který se vyrovná dnešnímu drahému obalu ze dříví

cedrového, jenž jest stále dražší, takže lepší druhy tužek v ceně značně stoupají. Pověst o tomto vynálezu pokládá časopis »Dřevo« za pravděpodobnou, poněvadž z massy bramborové se již vyrábějí věci jiné, jako na př. knoflíky, které jsou všeobecně považovány za kostěné.

Jedna škola obecná připadá ve Švýcarsku na 315 obyvatelů; na 480 oby. ve Francii, Švédsku a Norvěžsku; na 520 v Italii, na 790 ve Španělsku, Řecku a Dánsku; na 1260 oby. v Anglii, Belgii, Německu, Nizozemí a Portugalsku; na 1310 v Rakousku; na 1380 v Rumunsku; na 2820 v Bulharsku.

Kdo má moc? Město New-York na požádání židů zakázalo ve svých školách před vánočními zvláštní připomínání narození Kristova, cvičení písní a chvalozpěvů vánočních jako činnost sektářskou, která ve veřejných školách není přípustna.

Volnost, rovnost, bratrství. Toto moderní heslo propaguje jeden organisovaný učitel v brněnských »Lid. Novinách«, takto: »Nestykejme se, nemluve se neorganisovanými, neďávejme jim časopisů, hleďme je osamotiti, ať sami poznají, že takto nelze žít. lépe dáti postříděti několik zaběhlů a zrádců.« (23. ledna 1908.)

Obrazy k vyučování náboženství. Vyučování záleží v tom, aby dětem byly podány jasné názory. V dětské době převládají síly citové, neboť rozum a řeč jsou slabě vyvinuty, a proto jest potřebí hojně vyučovacích názorných pomůcek. Sbirku takových obrazů sestavil v sedmém svazku katechetské knihovny chorvatské Ferdinand Helder s názvem: »O stikama za obuku o vjeri.« (O obrázcích k vyučování o víře) o 34 stranách za 40 haléřů. V knize udáno jest, kterých obrazů možno užívati ve všech školách, jež jsou ve městech a na vesnicích. U nás dosud nemáme podobné sbírky, která by podávala přehled o pomůčkách k vyučování náboženství. (V. K. D. č. 9.)

Reforma vyučování na středních chorvatských školách. Nejen v Rakousku, nýbrž i v Chorvatsku vláda zamýšlí co nejdříve provést změny, které se považují za nejnütnější, aby bylo vyhověno všeobecným požadavkům. V úředním prohlášení vláda slibuje, že v zájmu dobře pochopeného kulturního národního prospěchu nezamýšlí bořiti základů dosavadní úpravy středních škol. Reformy budou tedy provedeny v rámci dosavadních zákonů škol-

ských a budou se týkat učebné osnovy, metody, zkoušení a třídění žactva, školních knih a jiných časových didaktických otázek. Odborníkům ve vládním oddělení kultu a vyučování uložil nový přednosta dr. Mixich, aby sestavily náčrtek nových reform, které budou o velkonočních prázdninách předloženy ředitelstvům středních škol k dobrozdání. Vláda již nyní uváží každý návrh, přesvědčí li se, že bude na prospěch školství.

Všeobecná školská povinnost v Rusku. Všeobecnou školskou povinnost zamýšlí zavést ruský ministr vyučování znenáhla od roku 1908 do 1917. Vzhledem k finančním obtížem je tento úmysl ovšem spojen s velkými obtížemi. Roku 1917 by bylo potřeba v Rusku místo dosavadních 167.000 učitelů alespoň 500.000, dále 265.000 škol. Vzrostl by tento rozpočet o 103,350.390 rublů. Bylo by též třeba zlomit veliký odpor rolnického obyvatelstva proti všeobecné školské povinnosti. Roku 1907 docházelo v Rusku do školy 13,250.079 dítek.

Nepřátelé katolické výchovy ve škole. Dne 19. ledna měli sjezd zástupcové učitelstva, spojení v německo-rakouském učitelském svazu a prohlásili toto Po úspěších velmi drzý klerikalismus, nepřítel národního bytí a každého duševního pokroku, vztahuje svou ruku stále drzeji po škole. Chtějí zničit neodvislost učitelstva, zadáviti svobodného ducha, který vládne ještě ve škole nebo pak zkrátiti školní dobu. Návrh říšského poslance Jedeza, Stoeklera a soudruhů, kteří žádají sedmileté povinné školní docházky, jest novým útokem na státní národně-školské zákonodárství, kterého klerikálové nenávidí. Před podnikáním klerikální strany, která je lidu nepřátelská, varujeme a prohlašujeme, že budeme bojovati proti všem pokusům vzhledem ku zkrácení osmileté školské povinnosti ku prospěchu duševního a fyzického rozvoje mládeže. — Nepřátelství vůči katolické výchově školní číši z tohoto projevu. Dokazuje, jak máme jednati, abychom dostali vychovatele, kterým by rodiče s klidným svědomím světili své dítky.

Poznámky k úpravě katechismu a a biblických dějin. Po úpravě této volá se s mnoha stran. Také na katechetském sjezdu na Velehradě r. 1907 vysloveno bylo přání, aby se upravil katechismus. Na potřebu změny letopočtů v katechismu a dějepřavě ukazují Ad. Jašek ve »Vychovat.

Listech« (VIII. 1.). Nejprve třeba změnit odpověď na otázku katechismu: »Kdy přišel slíbený Vykupitel?« »Slíbený Vykupitel přišel asi čtyři tisíce let po stvoření prv-ních lidí.« Autor článku ukazuje, že nejlepší biblisté s tímto udáním letopočtu nesoouhlasí (uvádí místa z knihy »Od stvoření do potopy« Dr. Musila, cituje Dr. Fodlahu, Dr. Kadefábka a j.) a že ustanovení letopočtu není učením církve a nenáleží ani do katechismu. Jak s údajem stvoření Adama podobně má se i s datem potopy, udávaným v různých biblických dějepřavách. — Ještě na jednu věc by měl katecheta aspoň na měšťanských a středních školách upozorniti při letopočtu biblickém. Jest to narození Páně a rok smrti krále Heroda Velikého. Tu jest povinností katechetovou, upozorniti na nesprávnost naší éry světové, jež posunuje rok narození Páně o několik let (7—9) blíže k nám. Autor uvádí hojnost literatury důkazem ke svému, pro katechety pozoruhodnému pojednání.

Proti ministrování školních dětí, jak »Učitelský Přehled« (IV 3.) tvrdí, piší již i listy politické — nikoli jen učitelské. Jisto jest, piše »Přehl.«, že mezi ministranty najde se největší procento chlapců rozpuštěných, pokrytců a p. Také jest prokázáno, že chlapi tito přicházejí o velkou část hodin ranního vyučování. Volá se po odstranění — nebo aspoň omezení tohoto zla! Nejlépe by bylo, aby ministrovali staříci, kteří každodenně do kostela jdou a za čest by si to pokládali.

Činnými členy katech. spolku se stali: J. Bařha v Kolíně, K. Bica v Nuslích, V. Cigánek v Nuslích, Fr. Čapek v Praze, J. Hoffmann na Král. Vinohradech, Frant. Hladík v Michli, J. Hladký v Jaroměři, Jan Křítel Hudek v Šárce, A. Kollert v Náchodě, A. Malý v Praze II., J. Nováček v Kladně, R. Procházka v Blovicích, Stan. Suda v Strakoncích, Fr. Šebestík v Polně, O. Studnička v Praze I., M. Wilhelm v Michli a M. Zeman na Kladně. — Vivant sequentes!

Druhý paedagogicko-katechetský kurs ve Vídní. Účastníků bezmála 600. (Videňanů 380, Dolnorakušanů 58, Hornorakušanů 15, z Čech 23, z Moravy 22, z Haliče 24 a j.) Hojně zastoupen klerus, z části učitelé a učitelky. Pořádán byl v nádherných místnostech sněmovních, kde umístěna i výstava pomůcek. Přední zásluhu o propůjčení sněmovny od zems. výb. dolnorak. měl prael. Scheichér. — Hvězdami kursu byli

řečníci zejm.: Bilczewski, Willman, Kickh. O tématech bude pojednáno na jiném místě, až bude po ruce »zpráva«, která vyjde ve Vidni u Kirsche. Po přednáškách rozvinuly se čilé debaty. Veřejné zkoušky byly navštíveny četnými hospitanty. Neobyčejné pozornosti těšila se výstava pomůcek, která jak uznáváno, dosavadní výstavy předstihla nejen bohatostí ale i přehledností. Má býti zachována. Korrespondenzblatt píše: »Bylo tu viděti mnoho výborného, ale také pomůcky, od nichž nás P. Bůh račiž uchrániti; Na př. »Le grand catechisme en images« 70 obrázků barvotisku. Také ministr kultu a vyuč. Marchet zavítal do této výstavy v průvodu svět. bisk. Marschalla. Škvělým bodem kursu byla slavnostní schůze katech. spolku vídeňského. (Spolu 50leté jubileum této spolku.) Program tvořila přednáška dr. Tibitanzla a hojný výběr hudebních a pěveckých produkcí členů-katechetů. V čele komité kursového byl prael. Svoboda a uvádí se, že komité nebylo v té příznivé situaci, jako kollegové mnichovští a solnohradští, kde finanční stránka již předem byla zabezpečena z kompetentního místa. Výtka se činí řečníkům, že řeči $\frac{3}{4}$ hodinové mnohdy protáhli na $\frac{1}{2}$ hodiny. Kdo by však praktický účinek kursu podceňoval neb zavrhal, toho referent Korrespondenzblattu odkazuje na Zjev. sv. Jana kap. 3., 17. —čck.

* * LITERATURA * *

Jaká byla dějinná půda hnutí husitského. Napsal Z. Bretšnajdr. Cena 24 h. Vyšlo právě jako č. 1. r. V. »Husitství ve světle pravdy«. Nákl. Tiskové Ligy v Praze-II. čp. 570, Žitná ul. Doporučujeme. »Jen hmota či také duch?« Napsal Fr. Vaněček, sídelní kanovník vysehradský a kníž. arcib. vikář zbraslavský. Otisk z »Rádce duchovního«. — Nákladem V. Kotrby v Praze. — Cena 25 h. — Autor tu populárně osvětluje nynější stav věd přírodních, které zavrhly monismus Haeckelův a svědčí pro jsoucnost Boha, lidské duše, a jiné základní pravdy křesť. víry. Krátké toto pojednání je plno případných citátů a hodí se výborně i za pramen přednášek i k hojnému rozšiřování u lidu. Vysvětluje a přesvědčuje.

Lourdy a jejich význam pro naši dobu. Úvahy jubilejní. Napsal Dr. Cyrill Sládeček, vice-superior kníž. arcib. semináře v Olomouci. Nákladem vlastním. Cena 60 h. Kapitoly: Lourdy a napírožen. Lourdy a křesť. víry. Lourdy a křesť. naděje. Lourdy a křesť. láska. Lourdy a pokání. Lourdy a křesť. život. Pšáno vroucím a přesvědčivým způsobem. Doporučujeme k hojnému rozšíření v katolickém lidu.

»Náš Domov.« Nejladnější časopis obrázkový a zábavně poučný pro lid. Ročník XVI. Redaktor Josef Vévoda, katecheta c. k. gymnasia

v Olomouci. Nákladem Jednoty »Našeho Domova« v Olomouci. Tiskem nár. knihtiskárny Kramáře a Procházky v Olomouci. — V čele každého čísla tohoto lidového měsíčníku nalezáme podobiznu se životem některého slavného muže, jako J. Em. nejdůst. p. Dr. Frant. Bauera, arcibiskupa olomouckého, Andreje Hlinky, Dr. Zik. Wintra, Dr. Al. Musila, K. Kréna-Zgody, Dr. Aug. Zátky, Dr. Frant. Kameníčka a j. Ze článků poučných uvádíme Ig. Zháněla: »Z Janova do Marseille«, Jana Vyháldala: »Láska u lidu hanáckého«, Josefa J. Pichy: »Trenčanské Teplice, Trenčín a okolí« a m. j. Povidkami přispěli: Brožek Josef, Horálek Jos., Mittenhubrová Anuše, Hnatěk Jos., Michl Frant. atd. Četné jsou zastoupeny básně, jimiž ročník tento obohatil pěvci zvucného jména, jako: Rud. Stupavský, Jos. Kalus, Jan Nečas, Jan Karník, Frant. Chrást, Miloslav Javorník, Frant. Jos. Potocký a R. Leopold Farkasov. Také rubriky: Z ženského světa. Domácí a hospodářství. Směs. Kronika. Zrnka pravdy a příslovi. Žerty a vtipy jsou vždy bohaté a zajímavé. Doporučujeme pečlivě vedený list tento, na nějž předplácí se ročně 4 K, upozorňujeme, že od 1. ledna 1908 vychází tiskem a nákladem benediktinské knihtiskárny v Brně za spoluvydavatelství olomoucké jednoty »Našeho Domova«; redakce však zůstala v Olomouci.

Prokop Zateřil.

Velikonoční zpěvy

obsaženy jsou ve »Výboru písní kostelních« pro katol. mládež škol. Úředně schválen. Cena výt. bez náp. 34 h, s nápěv. 50 hal. Na 10 výt. dva, na 20 pět nádvakem. — »Průvod varhan« — harmonis. nápěvy ku »Výb. písní kostel.« Cena 2 K 40 hal. Při odvolání na tento insert pouze 2 Kor. — Ct. objednávký obratem pošty využívaje

.: A. Drábková, .:

vдова po ředit. školy. Smíchov, Jakubská ul. 660.

Papírnický závod družstva Vlasť má hojný výběr obrázků k prvnímu sv. přijímání a k první sv. zpovědi a prodává je v ceně:

a) obrázky k prvnímu svatému přijímání:

1. štýrsko-hradecké od firmy »Styria« po 18 h (100 za 18 K) a po 6 h (100 za 6 K); 2. mnichovské od firmy Müllerovy: dva druhy po 22 h (100 za 21:60); 3. berlínské — zvláště krásné — od firmy Albrecht a Meister: po 3 h (10 za 2:50 K), po 6 hal. (100 za 6 K), po 8 h (100 za 8 K), po 18 h (100 za 16 K), po 40 h (100 za 40 K), a po 60 haléřích, těch máme na skladě jen něco málo.

b) obrázky k první svatě zpovědi:

1. Berlínské: velmi vkusné a umělecky provedené po 4 hal. (100 za 2:50), po 8 h (100 za 8 K), po 12 h (100 za 12 K), po 16 h (100 za 16 K); 2. štýrské: jeden druh za 8 hal.

Poznámky: 1. Přichozím do Prahy radíme, aby si tyto obrázky osobně prohlédli a podle vůle ty neb ony si vybrali. 2. Všecky obrázky mají české nápisy, avšak objednáme většího druhu i s německými nápisy, takže i Čechům mezi Němci působícím můžeme posloužit. — 3. Do těchto obrázků vložíme veliký kapitál, i nemůžeme vzorky těchto obrázků zdarma zoslati. Kdo si přeje vzorky, tomu je účtujeme. Objednatel obrázků platí poštovné nebo dopravu po dráze, my navzájem hrádíme balení a dopravu na poštu nebo na dráhu.

„Vychovatel“ vychází i. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouvají omeze 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za lohotové. Alumům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Organ Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nehrank. It u k o p i s y pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budležEm. Žakoví, gym. professoru na Smíchově; pro učít. přílohu příjmá rikopisý V. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechulskou přílohu přijímá rukopisý redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Bestiální útoky klerikálů proti učitelstvu. — Oscar Wilde a křesťanství. — Národní školství v král. českém. — Maria Panna a vychování. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton Glossy ke článku: Verbalismus v metodě středoškolského vyučování náboženského. — Směs. — Literatura.

»Bestiální útoky klerikálů proti učitelstvu.«

Velké plakáty ohlašovaly po celé Praze, že dne 29. března konati se bude ve dvoraně žofinské *»protestní a manifestační schůze učitelstva a občanstva«* proti snížení docházky školní, sestátnění školství a definitivě školních inspektorů. Ale schůze, jak skrovné referáty novin prozrazovaly, nebyla nikterak tolik impoňující, jako si učitelská organizace slibovala. Aspoň kdyby chtěli dle počtu přítomného občanstva, vyjímaje poslance a řečníky, kteří se tu rozmluvili pro své agitační cíle, (Dr. Soukup jako zástupce sociální demokracie, Dr. V. Bouček, právní zástupce Svatováclavské záložny! jako mluvčí realistů, a red. Julius Myslik jako řečník Volných myslitelů) souditi na lásku širokých vrstev ke své organizaci, došli by k dosti skrovným důsledkům. —

Co se týče povinné docházky školní, zda osmi- či sedmileté, každý spravedlivý posuzovatel ví, že nám katolikům délka povinné návštěvy školní není ani rozhodujícím ani hlavním bodem našeho školního programu. Nám záleží na duchu školy a výsledku jejím a nikoli na počtu let, jež každý žák bez výjimky v ní má proseděti. Miní-li rodiče souhlasně s učiteli, že je účelno a prospěšno, aby žák na jedno- či dvojtřídní škole proseděl plných osm let bez úlevy a snížení, my se proti nim stavěti nebudeme. A v tom by věru mezi námi a pokrokovým učitelstvem, pokud by mělo na zřeteli jediné *prospěch žáka a školy* a nikoliv svůj, nemusil býti kámen úrazu.

Proti sestátnění školství jsme i my. Ať každý národ sám ve svém celku a dle svého zájmu — ale nikoli jenom učitelé — rozhoduje o duchu a stupni svého školství. Národní školství má zůstati vždy věcí národu a nikoli státu. Pakli však mluvčí pro sestátnění školství mají na mysli požadavek, aby stát přejal náklad na školství, bylo by jen spravedливо, aby stát, který ze zemí koruny české má tak značný důchod, aspoň částku jeho věnoval na školy národní. Ovšem pro kapsy poplatníků nebude ani to znamenati úlevu, protože na konec zaplatí to vždy jen poplatník, ať ve formě daně státní či zemské přirážky.

I definitiva inspektorů, pro niž při nynějších proudech ani u nich není právě valného nadšení, jest nám věcí lhostejnou.

Ale ohražujeme se proti tonu, s jakým »neochvějný bojovník proti klerikalismu« p. K. Tuček proti kněžstvu ve škole pracujícímu mluví a přímo štvé. Několik případů, jež řádně zveličil a generalisoval, posloužilo výborně jeho demagogickému způsobu řeči. »Český Učitel« praví o přednášce jeho, že řečník ukázal přesvědčivě a doložil fakty, »*jak soustavné, promyšlené a bestiální jsou útoky klerikálů proti učitelstvu*«. »Břítce též připomenul klerikálům, že by měli spíše zúčtovat to, čím na úkor učitelstva naplnili své kapsy, totiž bývalé diecesní fondy pensijní.«

Ohražujeme se proti takové infamii Tučkovské co nejrozhodněji. Když mladík-učitel s odznakem volných myslitelů ostentativně chodí, a duchovní správce se proti tomu zcela dle své povinnosti ohradí — hle, toť v očích Tučkových bestiální útok proti učitelství! Nejspíše proto, že mladíček je bezděčným reprezentantem učitelstva! A zná-li smělý p. řečník určité případy, kdy klerikálové naplnili své kapsy z bývalých pensijních fondů diecesních, ať jen je směle jmenuje! *Dokavad to neučiní, jest v očích každého strážlivého posuzovatele jen štvác a lehkomyšlný nactiutřač.* —

Jak daleko jde smělost učitelských mluvčích proti nám, katolíkům, je věru již nepochopitelné. Ale stromy, byť sebe divočeji rostly, nedosahují do nebe. Babylonské věži učitelské pýchy nadejdě také jednou den pádu. Vždyť těchto vyvolených podpěr kultury a patentovaných strážců vzdělanosti začínají mít lidé nejen na venkově, ale i v městě — právě dost.

Oscar Wilde a křesťanství.

(Pokračování.)

Wilde hledí na Ježíše s hlediska estetického. S té stránky chápe jeho osobu i jeho učení. V náboženství vidí umění, v Ježíši umělce. Spatřuje vnitřní a bezprostřední souvislost mezi skutečným životem Kristovým a skutečným životem umělce. Vše co Ježíš Kristus řekl, lze přenést na pole umění a zde dochází svého plného splnění. Ježíš Kristus dokonale cítil s každým člověkem. Chápal nemoc malomocného, tmou slepce, plnou bídu těch, kteří žili rozkoší, a podivuhodnou chudobu bohatých. Ježíš Kristus ukázal člověku, že vše, co stihne jiného, stihá jej. »Chcete-li mít nápis, který byste za dne a za noci v žalu i v radosti mohli čísti, napište na stěny svého domu, aby slunce je zlatilo a měsíc postříbřil, slova: *Vše co stihne jiného, stihá vás*«; krásně praví Wilde o soucitu.

»Idea, již Kristus prohlašuje, že může vzít na svá ramena břemeno celého vše, co bylo spácháno a vytrpěno, a vše, co spácháno a vytrpěno ještě má být, má pro mne něco vznešeného, nepochopitelného. A Ježíš nejen se tak domnívá, ale on to i skutečně vykoná, tak že i nyní všichni, kteří s jeho osobou se zabývají, byť ani neklekali před jeho oltářem ani se neklaněli před jeho kněžími, mají pocit, že je s nich sňata ohavnost jich hříchů a je jim zjevena krása jejich utrpení. —

Ani u Aischyla ni u Dante-ho, těch přísných mistrů něžnosti, ni u Shakespeara, nejvíce lidského mezi všemi velkými umělci, ni ve všech keltických mytech a legendách, v nichž prosvítá něžnost světa skrze slzavé mlhy a život člověka nemá větší ceny než život květiny, není ničeho, co by prostotou utrpení, která se k vznešenosti tragického dojmu druží a s ní spojuje, rovnalo se nebo aspoň přibližovalo poslednímu aktu Kristova umučení. Prostá večere s jeho učedníky, z kterých

jeden ho již z hrabivosti prodal, úzkost jeho duše v tiché, měsícem ozářené zahradě, — kde falešný přítel těsně k němu přistupuje, aby jej zradil polibkem, přítel, který ještě nyní v něho věřil a na němž jako na skále založiti doufal útulek pro lidstvo, jej zapírá dřívě, nežli kohout zvěstuje vycházející den — jeho úplné osamocení, jeho podrobování se všemu, a vedle toho opět výjevy, kdy nejvyšší kněz pravověrnosti v hněvu roztrhává svůj šat a úředník světského dvora soudního dává si vodu přinést v té klamně naději, že se očistí od krve nevinné, která jej činí šarlachovou postavou v dějinách lidstva, výjev korunování trnovým věncem, jedna z nejpodivuhodnějších událostí v dějinách všech časů — křížování Nevinného před očima jeho matky a učedníka, který ho miloval, — vojáci hrají a metají los o jeho roucho — hrozná smrt, kterou dal světu symbol pro věčné časy, a na konec jeho uložení v hrobku bohatého muže — jeho mrtvola je vzácným kořením a drahými mastěmi pomazána a v egyptské plátno zavinuta jako by byl synem královým; — : když to vše uvážíme jediné a výhradně s hlediska umění, pak musí člověk býti za to vděčen, že nejslavnější bohoslužbou církve je tato tragédie, ovšem bez prolévání krve; mystické provedení utrpení Páně v dialogu v kostumech a gestech. A je pro mne stále pramenem úctyplného povzešení ta myšlenka, že poslední zbytek řeckého choru, který z umění vymizel, dochoval se v ministrantu, který knězi, mši čtoucímu, odpovídá.*

Wilde vidí v Ježíši Kristu *velikého umělce života*. Kouzlu jeho osoby nikdo nemohl odolati; svoji přítomnosti vléval v duše lidí mír a radost života. Ježíšovy zázraky jsou Wildovi výsledkem kouzla jeho osoby. »Jeho zázraky připadají mi tak nádherné jako příchod jara a rovněž tak přirozené.« Ježíš strhoval k sobě lid silou své lásky. »Poznal, že na prvním místě láska je oním tajemstvím světa, jež hledali mudrci, a že jediné láskou může se člověk přiblížiti k srdci malomocného a k nohám Božím.« —

Pozoruje se svého hlediska, nám snad bizarního, osobu Ježíše Krista, píše takto: »Kristus byl netoliko největší individualista, ale i první v dějinách. Pokoušeli se, učiniti z něho obyčejného lidumila, rázu oněch hrůzných filanthropů devatenáctého století, anebo řadili jej jako altruistu k nevzdělaným a přecitlivělým. V skutečnosti nebyl však ani tím ani oním. Zajisté má soustrast s chudými, vězněnými, nízkými a bidnými, ale má daleko více soustrasti s boháči, nenapravitelnými rozkošníky, s těmi, kteří svoji svobodu promarnují a stávají se otroky, s těmi, kteří v měkkých rouchách vycházejí a bydlí v královských zámcích. Bohatství a rozkošnictví byly v jeho očích většími tragediemi nežli chudoba a hoře. V pojímání života jest za jedno s umělcem, který ví, že dle nezbytného zákona sebezdokonalování básník musí zpívatí, sochař mysliti v bronzu, malíř učiniti svět zrcadlem svých nálad s takou nezměnitelnou jistotou, jako že šípek musí na jaře kvéstí, obilí musí v podzimu dozrávatí v zlaté plody, a měsíc na své předepsané dráze z kola v srp a ze srpů zase v kolo přecházeti. I když něrekl lidem; Žijte sobě navzájem, tož přece ukázal, že není rozdílu mezi životem jiných a životem naším vlastním. Tím dal člověku rozšířenou, titánskou osobnost. Od té doby, co se objevil, jsou dějiny každého jednotlivce dějinami světa, nebo aspoň mohou jimi býti.« —

O *studiu bible* píše tu Oscar Wilde takto: »Nějaký čas studuji s vřelou horlivostí čtyři ony básně (?) v prose, jež o Kristu pojednávají. Každé ráno, když sem svoji cellu vyčistil a omyl svůj cínový talíř, četl jsem trochu v evangeliích,

as dvanácte veršů, které jsem namátkou vybral. Je to něco povznášejícího, takto den začítí. Každý by to měl dělati, i když vede bouřlivý a špatně spořádaný život

Kristova mravouka je založena na soucitu, jako mravouka vůbec má býti,«
(Dokončení.)

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává Fr. K.

(Pokračování.)

Zajímavost je, sledovati dle zprávy o stavu školství, kolik uvádí na každém okrese ustanovených katechetů. Tak na př.: *Bez zvláštního učitele náboženství*, školními úřady ustanoveného, jsou české školní okresy: Chotěboř, Krumlov, Louny, Roudnice; německé okresy: Brod Německý, Broumov, Domažlice, Dvůr Králové, Kralovice, Litomyšl, Polička, Týn Horšův. Ale na př. dle »Učitelského kalendáře na rok 1906—7«, jež vydal »Zemský ústřední spolek jednot učitelských v král. Českém«, je v Lounech katecheta i na měšť. škole chlapecké i měšť. dívčí ustanoven, tedy dva katecheti. Také v Roudnickém okrese jsou dva katecheti.

Ve školním okrese: Plzeň bylo 14 učitelů náboženství ustanovených úřady školními za služné, a 12 za odměnu. Kalendář učitelstva vypočítává 20 katechetů v tomto okrese. Dvacátá zpráva českých obecných i měšťanských škol v král. městě Plzni uvádí, že v samotné Plzni bylo na měšťan. školách 7 katechetů, na obecných 5 katechetů definitivních 3 katecheti zatímní, jeden zvláštní učitel náboženství katolického za odměnu, a 3 učitelé náboženství ustanovení od náboženských společností. Tedy v Plzni samé bylo 15 učitelů náboženství, ustanovených úřady školními za služné.

Zdá se, že zpráva výroční má u katechetů vše pomícháno za služné, za odměnu; definitivní a zatímní, ustanovený úřady školními a ustanovený náboženskými obcemi. To patrně i z toho, že na př. okres Poděbrady má 7 katechetů za služné a 21 za odměnu, podobně Čáslav 5 za služné a 24 za odměnu. Tím pozbývá celá statistika o učitelích náboženství ve zprávě veškeré praktické ceny.

Industriálních učitelů s předepsanou způsobilostí bylo 3.369, bez ní 27; nad to 575 bylo takových, kterým jest vyučování ručním pracím ženským jen zaměstnáním vedlejším.

Počet definitivně systemisovaných míst učitelských při veřejných národních školách, která nejsou definitivně obsazena obnášel 1441, 875 v českých, 566 v německých okresech. Dodatek vykládá: Veliký počet systemisovaných definitivních míst učitelů, jakož i učitelů II. třídy byl zatímně obsazen učitelstvími osobami opatřenými pouze vysvědčením dospělosti, ježto o taková místa nehlásí se v dostatečném počtu ucházející s učitelskou způsobilostí.

Na soukromých školách národních (viz tab. IV.) působily celkem 894 osoby učitelské; 388 mužských a 506 ženských.

Tab. VIII. Ústavy ku vzdělání učitelů. 1. Státní.

Státních ústavů ku vzdělání učitelů bylo 16 (osm českých — Kutná Hora, Králové Hradec, Jičín, Plzeň, Polička, Praha, Příbram, Soběslav — a osm německých — Budějovice, Cheb, Chomútov, Liberec, Litoměřice, Praha, Stříbro, Trutnov). Na nich působilo 16 ředitelů, 62 (hlavních učitelů) profesorů (29 č., 33 n.), 16 učitelů náboženství, 7 učitelů supplujících na českých, 86 učitelů při škole

cvičné, při této škole české 1 podučitel, 42 učitelů pomocných, tedy celkem 230 sil (114 na č., 116 na něm. ústavech).

Všech chovanců bylo 2828; 1440 na českých a 1388 na německých (mezi těmito bylo 10 Čechů).

Dle náboženského vyznání bylo 2792 katolíků (1423 na českých a 1369 na německých ústavech); 32 evangelíků (13 + 15), a na německých ústavech 2 israelitě a 2 jiného vyznání. Stipendistů bylo 165 (89 + 76). Vysvědčení dospělosti obdrželo v roce 1906 chovanců ústavu 619 (341 čes., 278 n.), a 175 externistů (169 č., 6 něm.)

2. *Soukromé* ústavy ku vzdělání učitelů byly dva: V Čáslavi evangelický seminář učitelský s právem veřejnosti měl 7 učit. sil, 46 chovanců ve dvou třídách: 1. a 3., Čechů evang., a v r. 1906 obdrželo tam 21 chovanců vysvědčení dospělosti. Druhý soukromý ústav ku vzdělání učitelů v Budějovicích (český) měl 11 učit. sil, 80 chovanců (v 1. a 2. třídě) Čechů, katolíků. Tento katolický soukromý ústav byl bez práva veřejnosti.

Tab. IX. Ústavy ku vzdělání učitelek. 1. Státní byly dva v Praze s kursem pro ženské ruční práce a pro pěstounky. Český (Praha I.) měl 22 učitelských sil (ředitel, 6 profesorů muž., 1 prof. žen., učitel náboženství, jeden cvičný učitel, 6 cvič. učitelek, 3 pomocní učitelé a 2 učitelky). Chovanek bylo 314 českého mateřského jazyka; 313 katol., 1 evang. náboženského vyznání. Vysvědčení dospělosti obdrželo 55 chovank ústavu a 12 externistek. Stipendium nepožívala žádná; vysvědčení způsobilosti jako učitelky ručních prací obdrželo 38 chovank, 170 externistek; vysvědčení pěstounky 39 chovank a 30 externistek. Německý ústav (Praha III.) měl 27 učit. sil, 283 chovank, z nich 12 českého, 270 německého a 1 vlašského mateřského jazyka. Dle náboženství bylo 263 katol., 11 evangel. a 9 israelského. Stipendium požívalo 5 chovank. 54 obdržely vysvědčení dospělosti, 49 vysvědčení učitelky ženských ručních prací, 83 pěstounky.

2. *Soukromé* ústavy ku vzdělání učitelek byl s právem veřejnosti 9 (z nich českých 6, něm. 3) a bez práva veřejnosti 4 (2 české a 2 něm.): Budějovice český (v klášteře Nejsv. Svát. oltář.), Budějovice německý (městský), Cheb německý (sester sv. kříže), Chrudim český (ústav cís. Fr. Jos. I., školských sester řádu sv. Františka), Hora Kutná český (v klášteře Voršilek), Kladno český, Litoměřice německý (městský), Plzeň český (městský), Praha český (u sv. Anny; školských sester de Notre Dame), Budějovice český (v klášteře sv. Josefa), Liberec německý (v klášteře Voršilek), Litomyšl český, Ústí nad Labem německý (městský). Na všech soukromých ústavech ku vzdělání učitelek bylo 249 učitel. sil (162 č., 87 n.), 1599 chovank (1057 č., 542 něm.) Vysvědčení dospělosti obdržely 194 chovanky (125 + 69). Vysvědčení způsobilosti jako učitelky ženských ručních prací obdržely 22 chovanky ústavu a 4 externistky v Chebu; jako pěstounky 17 chovank ústavu a 6 externistek také v Chebu. Mimo to je v Litoměřicích německý vzdělávací kurs pro ženské ruční práce s 5 učit. silami a 19 chovankami, a soukr. vzdělávací kurs pro pěstounky se 7 učit. silami a 15 chovankami. Dle vyznání náboženského bylo na soukromých ústavech ku vzdělání učitelek 1570 (1048 + 522) katolického, 20 (9 + 11) evangelického a 9 israelského (na něm. ústavech). Náboženství vyučovalo 11 katechetů (6 + 5), v Liberci v klášteře Voršilek ředitel ústavu. Ředitelů bylo 12 a jedna ředitelka v Chebu. (Pokračování.)

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

Přehojný jest do roka počet svátků ke cti P. Marie. Slaví se :

- 8. prosince : Neposkvrněné Početí M. P.
- 7. Vigilie Neposkvrn. Poč. M. P.
- 11. Přenesení svatého domku.
- 18. Očekávání porodu M. P.
- 23. ledna : Zasnoubení M. P.
- 2. února : Očišťování M. P.
- 11. » Zjevení Neposkvrn. Početí M. P.
- 25. března : Zvěstování M. P.

Poprvé v pátek před květnou nedělí, podruhé pravidelně o 3. neděli v září: Sedmibolestné Rodičky Boží.

26. dubna : P. M. dobré rady.

Prvá neděle květná.

24. května : Pomocnice křesťanů.

9. června : P. M. milostná.

Druhý den křížový : Rodičky Boží, Matky milosrdenství.

16. června : P. M. Pomocnice.

Poprvé 20. června, po druhé v neděli po svátku sv. Augustina (28. srpna) P. M., Potěšení zarmoucených. — V neděli před narozením sv. Jana Křtít, (24. června) : P. M. ustavičné pomoci.

Buďto 3. neděli po sv. Duchu nebo v neděli po oktávě Nanebevzetí Nejčistší Srdce bl. Rodičky Boží.

2. července : Navštívení bl. Rodičky Boží.

9. P. M. zázračné čili Královny pokoje.

16. Matky Boží s hory Karmel.

17. Pokora Rodičky Boží.

5. srpna : Posvěcení chrámu Matky Boží Sněžné.

13. » Útočiště hříšníků.

14. Vigilie nanebevzetí bl. Rodičky Boží.

15. » Nanebevzetí bl. Rodičky Boží.

3. září : Matky Božského Pastýře.

8. Narození bl. Rodičky Boží.

V neděli po Narození bl. Rodičky Boží : Jméno M. P. 24. září P. M. de Mercede (Odměnitelka).

V prvou neděli v říjnu : Slavnost růžencová.

V druhou Mateřství bl. Rodičky Boží.

V třetí Čistota bl. Rodičky Boží.

V neděli po svátku Všech Svatých Přímluva P. M. V druhou neděli v listopadu : P. M. Ochranná. 21. listopadu : Obětování bl. Rodičky Boží.

K svátku Neposkvrněného Početí P. M. připomeňme dětem význam svátku toho, po případě co jsme uvedli, vykládajíce prosby litanie »Matko nejčistší,« »Královno bez poskvrny hříchu prvotního počatá,« spolu s vhodnou písní. Zde také třeba objasniti smysl epištoly, která na ten den připadá : »Hospodin vlád!

mnou na počátku cest mých, prve než byl co činil od počátku. Od věčnosti ustanovena jsem a od pradávna, prve než země učiněna byla. Ještě nebylo propastí a já již počata byla atd. (Přísl. VIII., 22.—35.) Obecný lid dosti často rozumí epištoly tak, jakoby P. Maria byla věčná. Je třeba dospělejší mládeži vyložit, že tím rozumí se Božská moudrost a druhá Božská osoba, která v P. Marii se vtělila. O Rodičce Boží mohou ta slova platiti ne tak, jakoby P. M. ve skutečnosti byla od věčnosti, nýbrž jenom v úradku Božím.

O svátku Přenesení svatého domku jest příležitost promluvit o vzorné rodině a o zvedených dětech

Epištola, která na ten den se čte (Sir. XXIV. 11.—20.), rozvedena jest v známé písní »Tisíckráté pozdravujem Tebe,« a rozumí se vlastně o moudrosti a jenom obrazně o P. Marii. — —

Vánoce mají hojnost písní, též k P. Marii se vztahujících; zajisté neopomeneme některé nacvičiti a před jesličkami zazpívati. Je však při výběru písní míti se na pozor, abychom věc posvátnou neučinili směšnou.¹⁾

Na den Zjevení Neposkvrn. Početí M. P. (11. února) upozorněme na slova epištoly toho dne:

»I ukázalo se znamení veliké na nebi: Žena oděna sluncem a měsíc pod nohama jejima a na hlavě její koruna dvanácti hvězd.« (Zjev. sv. Jana XII., 1.) Připomeňme, kde lze viděti takovéto vyobrazení P. M. (Pokračování.)

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Židé učili, že byl svět stvořen v měsíci Tišri; a tak počítají též léta od stvoření světa (nyní 5668). Před stvořením tohoto světa našeho, mínili jejich vykladatelé, stvořil Bůh sedmero věcí zákon, pokání, ráj, peklo, trůn slávy, chrám a Messiašovo jméno. Toto by se bylo událo dva tisíce let před stvořením země.

V modlitbách synagogy nevzpomíná se tuze mnoho té okolnosti, že počíná Nový rok; lid má hleděti k nedalekému dni smíření a míti již od tohoto prvního dne Tišri kajícínou mysl, neboť oněch 10 dní až k dlouhému dni nazývají »dny hrůzy«. Svátkem prý byl učiněn první den měsíce pouze pro ženy, neboť tři veliké svátky má veškeren lid proto, že měl tři veliké otce, Abrahama, Isaka a Jakuba, ty mužům stačí. Když se lid klaněl zlatému teleti, tenkráté prý ženy darovaly zlaté náušnice s nevolí a nerady k tomu, aby z nich byla ulita modla — proto jim prý Pán ustanovil památku prvního dne všech 12 měsíců.

První den Tišri zove se různými jmény. Jmenují ho: *jom-had-din* (dnem soudu), dnem vzpomínky *jom-haz-zikkaron* a dnem troubení (*jom terua.*) Toho dne se mezi modlitbami svátku (*musaf*) troubí na *šofar*, beranní roh.

¹⁾ V známé, často i v kostelích zpívané písní: »Chtíc, aby špal, tak zpívala synáčkoví,« měla by vypuštěna býti sloka 4.:

O, fialo! O, lilium! O, růže má!
nynej, vonné konvalium, zahrádko má!
O, loutno má! O, labuť má! Můj slavičku!
Nynej, líbezná harfo má, cimbálíčku!

(Bartoš I., 525.)

A proč by byl dnem *vzpomínky*? Troubení prý připomíná ono troubení rohem na Sinaji, když byl dán Zákon, neb onen zvuk trouby, kterým bude jednou Israel z různých krajů svoláván. Vykládá se to též tím způsobem, že má býti každý probuzen ze sna hříchů, vzpomenouti na milosrdenství Boží; aneb jednoduše má býti lid upozorněn, že začíná měsíc velikých dnů a svátků: dne smíření a svátku stánků.

Šofar jest někdy překládáno slovem »trouba«, jindy je nahražují jménem »roh«. Znamená snad *zřetelný jasný* hudební nástroj; k liturgickým zvukům měsíce Elul a Tišri brávali obyčejně beraní roh. Roh jest asi nejstarším dechovým hudebním nástrojem vůbec; roh šofar má býti vzat z berana aneb z jiného čistého zvířete (kozla); roh hověziho dobytka není dovoleno bráti k synagogálním účelům.

I obústek má býti z rohu, nikoliv z kovu. Židé dávali přednost zakřivenému rohu, brávali i kamzičí a antilopí rohy; beraní roh byl doporučován proto, že vzpomínal berana, kterého Abraham na místě svého syna Isaka na hoře Mori obětoval; tato část biblická (Gen. 34.) se též druhého dne měsíce Tišri předčítá.

V měsíci *Elul*, který jest před Novým rokem, vydávají tyto zvuky ráno i večer každého dne, též v měsíci *Tišri* až do dne 10., do dne smíření. Trubač dává obústek buď na pravou stranu úst neb rtů, někdy na levou stranu. Troubiti má pouze, kdo se v tom dobře vyzná a kdo má dobrou pověst, a lze-li takového nalézt, má býti k tomu vybrán mudrc a učenc. Jemu jest připravovati se k tomu několik dní cvičbou a rozjímáním či studiem.

Před troubením modlí se zbožný ten muž modlitbu a říká dvě žehnání, na která odpovídá lid: Amen. Vedle stojící pomocník jemu udává tony nebo předzpěvuje, v jakých má troubiti. Vyzdvihne roh do výše, lid pak vstává a má tiše zvuky ty vyslechnouti.

Při onom troubení vydává zvuky jednoho tonu, silnější neb slabší, a jdou po sobě v určitém rytmu; není to tedy na způsob písně neb melodie, nýbrž jako hlásná znamení. Pokaždé má zatroubiti třicetkrát. Předpis rabinů určuje trojí zvuk: jednoduché (a) *tekia*, dlouhý, táhlý zvuk na začátku a na konci skupiny zvuků; (b) *terua* (hřmot) jest táhlý zvuk, který vyvádí třesením rtů; (c) *šebarim* (lomy) jsou třikrát tři krátké zvuky. Pořad jest pak tento třikrát a c b a, třikrát a c a, třikrát a b a. Po 12. a 21. zvuku říká pomocník: Ustaň! Lid odřikává modlitbu; po posledním dlouhém zvuku jest též modlitba lidu.

V měsíci Elul troubí pouze třikrát a c b a; v sobotu není dovoleno zdvihati roh k troubení, aby nebyla přenesením jeho znesvěcena sobota; reformování toho někdy nedbají.

FEUILLETON.

Glossy

ke článku: „Verbalismus v methodě středoškolského vyučování náboženského.“

Napsal X. D.

Dlouho jsem již nebyl pobouřen žádným článkem, ani v listech zřejmě nepřátelských, jako článkem: »Verbalismus v

methodě středoškolského vyučování náboženského« od P. V. Wintery v časopise katol. duchovenstva. Marré se tážá, co mohlo dáti k němu podnět. Zkušenost vlastní? Nevím, je-li p. autor biskupským inspektorem školním; ale ani tehdy nemohl by, ba nesměl sevšeobecňovati, co shledal na jednotlivých školách sobě podřízených. Anebo zkušenosti cizí? Tu by mohla bezpečně skýtati jen statistika; ale též vůbec není.

Zdá se, že p. autor přečetl knihu Grimichovu: »Religionsunterricht an unseren

* Časopis katol. duchovenstva čís. 2. roč. 49.

Gymnasien« a na základě jejím za pomoci své vlastní fantasie napsal článek jmenovaný, v němž s podivuhodnou lehkomyšlností zkarikoval důkladně učitele náboženství na škole střední.

Článek se hemží hmatatelnými nepravdami. Na př. tvrdí-li autor: Všeobecná didaktika a vědecká paedagogika kráčí za našich dob utěšeně (?) v před, náboženská však metoda bohužel za ní pokulhává (sic)! Kterou to asi paedagogiku p. autor míní, o níž by se dalo adverbium: utěšeně říci, jest záhadno. Je to snad paedagogika Učitelských Novin, či Paedag. Rozhledů, či Volné Školy, či Kacířských epištol?!

»Svéhlavě (jak ušlechtilé řečeno!) stereotypní přidržování se starých dochovaných method nelze v žádném oboru vyučovacím považovati za nejvyšší nedotknutelnou normu (!).« Jaké to asi metody p. autor na myslí má, Bůh sud! Je to snad analytická či syntetická, induktivní či deduktivní, tyť jsou přec staré, dochované, a sám pan autor ve svém článku je doporučuje.

Že by katecheti, tedy i středoškolsí, nesnažili se po pokroku v methodě vyučovací, možno říci jen tomu, kdo se teprv narodil anebo kdo celé čtvrtstoletí zaspal, že neví ničeho o hnutí katechetském, o jejich spolcích, časopisech, přednáškách, o nových knihách methodických návodů pro vyučování náboženské, o kursech katechetských atd.

Pamatuji se živě na dobu, kdy zavládla diagramatická metoda, kdy zavládala názorná (Das Zeichnen im Religionsunterrichte) metoda psaní na tabuli a umazávání (Dr. Sýkora), nejnověji pak metoda psychologická (»Vychovatel«).

Co pan autor radí, jsou věci příliš všeobecné, frásovité a dávno různých v katechetikách a didaktikách omláčené: kráčet s duchem času, zpřijemňovati humornými výklady atd.

»Čím pokročilejší paedagogika a didaktika, tím nesnadnější úkol katechetů.« Nevím proč?! Zdá se mi, že právě naopak snaží úkol a jistější úspěch, poněvadž novými prostředky a vhodnějšími mohu intenzivněji na chovance působiti.

»Memorování celých oddílů náboženských učebnic a katechismů — není ještě náboženstvím samým.« Jaký to úžasný nález! Od odkrytí Ameriky nebylo většího! Jenže, stávalo-li se něco takového, bylo to ne

anno ale aevo quondam! A pak ještě nebylo to výsadou náboženského vyučování, ale vůbec systemem veškeré učby školní.

Vzdělávati, jak radí p. autor, nejen paměť, ale vůbec všechny stránky rozumu, pak i vůli a cit — tof není požadavkem odkrytým teprve moderní paedagogikou, nýbrž starou zásadou. (Reformatoři vychovatelští).

P. autor nalézá prý málo článkův o těch věcech — ale pak je vinen sám, že jich nevyhledává. Což, pro Bůh, nechte ani svých odborných časopisů, jako Vychovatele, Křesťanské Školy, Rádce duchovního, a nyní i příloh Čecha? Nechte výkladů methodických Davidkova, Lhotského, neúčastní se schůzí spolkových katechetských, ani veřejných kursů? (Ani nemluví o hojných pcmůčkách v jazyku německém.)

Zdá se, že četba knihy Grimnichovy vyvolala v p. autorevi jakousi fixní ideu o verbalismu a vlastním messiášství, že tak bez konce omílá věc dávno odbytou, o jakémsi mechanismu ve výuce náboženské. Takového katechety, jak její líčí ve své úžasně naivní a logicky neuspořádané stati vůbec není, a snad nebylo ani z prvopočátku školního vyučování náboženského. Nebylo aspoň, že by se mohl státi typem katechety; připouštím jen jako vzácnou, abych tak řekl v nepravém slova smyslu, výminku.

A není ani možný! Při toliké inspekci, které katecheta podléhá (ředitel, vikář, okresní a zemský inspektor), jest to nemyslitelné, aby takový katecheta na ústavě obstál.

Katecheta má hodinu svou rozdělenou: část pro zkoušení, část pro výklad nové látky, část pro zopakování vyloženého. Kde tu tedy možný verbalismus?

»Mnozí učitelové náboženství neznají jiného cíle, než dle pracovního programu, jež na počátku škol. roku dle staré šablony (proč?!?) ředitel ústavu vyplnil a donesli, přesně dle konferenčních období probírá dotýčnou summu paragrafů nezáživné (!) zhusta učebnice s každou poznámkou, s každou frásí, a tomu, kdo od slova ke slovu uměl, napsati výbornou do katalogu.« Tof svrchovaná impertinence vrhnouti tolik nepravdivých frásí na hlavu středoškolských katechetů! Předně jsou skutečně mnozi?! Za druhé: Žádají skutečně od slova ke slovu odpovídati? Za třetí: dávají opravdu za pouhé mechanické odříkání výborné? atd.

Probrati určitou summu paragrafů, tof požadavek rozumný a správný. Nějaká norma musí být — jakési minimum látky pro určitá období, školský organismus. Ponechávat jednotlivci, co by dle mínění svého probral, musilo by znemožnit školní vyučování.

Jestli katecheta vykládá každou poznámku, každou frasi, jest zajisté povinností učitelovou. Jinak stala by se kniha žákovi nesrozumitelnou. Vždyť jest to jeho příručka, jeho vůdce! —

Že by žák nad náboženským úkolem seděl přes půlnoc atd., jest jako všechny ostatní fraše, diktovaná toliko pobouřenou fantasií, a ani z daleka pravdě podobna. Dnešní studentstvo! —

P. autor brojí proti opakování! Ovšem opakování, o jakém mluví, bylo by moderním martyriem; ale o takovém není ani slychu ve skutečnosti. A to nevdá p. autorovi, aby to přece všeobecně tvrdil!

Opakování je nutno a je důležité nejen pro to, že se věc hlouběji vtípí, ale že žák má přehled probrané látky a jasněji poznává logickou souvislost s tím, co předcházel i s tím, co bude následovati. Takové poznání těší žaka a činí mu látku zajímavější.

Ukládání 80 a více stránek není prostě možno, poněvadž žádná část není tak obšírná; a nad to učebnice vyměřené na celý rok většinou obsahují něco málo přes 100 stránek. Na př. Katolická věrouka od M. Procházky 154 str., Základní nauka téhož autora 156 str., Dějiny Zjevení Bož. St. Z. od Šimona Pokoje 108 str., Katolická Mravouka od Ježka 114 str. atd.

Opakování musí se dít ne mechanicky, nýbrž organicky a methodicky po partiích, jak jedna po druhé přicházela.

Co se týče censury a zkoušení, má p. autor naprosto mylné mínění, chce-li klasifikovati ne vědění, nýbrž chování žákovo; nevedlo by to k jinému, nežli k farisejství. A nad to učitel ztrácí naprosto určité měřítko pro klasifikaci a propadá libovůli, která se řídí oblíbeností žáků; krátce, zaváděl by se systém mlčů. Pro zkoušejícího (dle přísahy) musí být vždy prospěch v předmětu věci hlavní; chování může při klasifikaci být pouze elementem pomocným.

Podle úsudku p. autorova nemůže být náboženství vůbec *učebním*, nýbrž toliko výchovným! Přichází tudíž k výslednicím Volné školy, která vykazuje náboženství ze školy a odkazuje do soukromí.

Těžko vůbec říci, jak si p. autor vyučování náboženství představuje. Podle všeho stalo by se náboženství něčím hrozně mlhavým, mátožným, neurčitým, jakýsi chaos nejasných představ, jak se u lidu méně vzdělaného jeví. Dobrá a úrodná to půda pro bludy a pověry, pro spiritismus a p.

Je třeba mít na mysli, že tato studující mládež jest budoucí katolickou inteligencí, našimi budoucími úředníky, zástupci lidu ve sněmovnách, zasahujícími i v zákonodárství, jež se dotýká i svobody a práv církve.

Ať se nezapomíná, že se na universitě náboženství nevyučuje, že jest tedy náboženské vzdělání střešolské vrcholné, vyjmeme-li fakultu bohosloveckou.

A tu již jsme u jiné věci: zdali totiž se sluší užívatí vědeckých terminů, žádati definic atp. Má-li budoucí inteligent zajímat se o další vzdělání náboženské, má-li čísti vědecké spisy theologické, kde se měl naučiti terminům vědeckým, ne-li na střední škole vyšší? —

Popis katechetovy osobnosti jest jakási karikatura, vzatá z Volné Myšlenky, nebo z Kacířských Epistol a nikoliv ze skutečnosti. Za svých studií měl jsem více katechetů (Vinkláře, Veselého, Neumanna), ale žádnému z nich se nepodobá karikatura p. autorova.

Znamenitá jest zmínka o učebnicích! Jak nepravdivě p. autor věc vylučuje, viděti z toho, že žádá učebnic dle intencí nejdůst. episkopátu rakouského. Což neví, že episkopát diecesní je schvaluje? Jak tedy možno, aby episkopát sám svých nařízení a intencí neznal či nešetřil?

Kdo zná ten celý process, jaký musí učebnice náboženská prodělávati, ví, že nelze, aby kniha, nedím nestála na vrcholu, ale aby aspoň stěžejním požadavkům didaktickým a paedagogickým nevyhovovala.

Předkládá se nejednomu episkopatu; jako u nás čtyřem v Čechách, dvěma na Moravě — tedy 6 recenzentů — odborníků ji zkoumá a když je náležitě zkorrigována, podává se ke schválení ministerskému, jehož dva recenzenti (1 v Čechách a 1 na Moravě) znova ji pročítají a vyžadují corrigenda.

Je možno, aby za těchto poměrů vyšla učebnice tak nevhodná, jak p. autor tvrdí? Tyž uvádí knihu jednu (!) a to německou Wapplerovu; a z této usuzuje na všechny a jmenovitě ná české! K tomu je třeba už

více než odvahy! Je to jen nový důvod k tomu, co jsem již dříve pověděl, že p. autor vzdělal článek svůj čistě jen literárně t. j. na základě knihy Grimmichovy.

Od koho jsou naše učebnice české? Jména Šimona Pokoje, Dr. Ant. Podlahy, Václava Müllera, Em. Žáka a j. ručí nám jistě za práci vážnou. Tvrdí-li p. autor, že učebnice nemá obsahovati vysvětlivek, nýbrž jen učební text, jen jakési schéma látky, nemá ani tu pravdy. Nebo potom žáci musili by si činiti záznamy, protože výklad se hnedle z paměti vytratí a kniha stala by se jim nesrozumitelnou. Potom však promění se hodina náboženství v hodinu rychlopsaní. A kde jest dojem přednášky, kterým se má působiti i na srdce, na cit?!

Může-li neb má-li býti učebnice vědecky psána či nic, o tom rozhodovati všeobecně nelze. Zajisté pro nejvyšší třídy středních škol bude nezbytno psáti do jisté míry vědecky t. j. užívati terminů vědeckých tolik, kolik možno — a to z důvodů, které jsem již svrchu uvedl, aby intelligent dovedl čísti a rozuměti později článkův a knihám vědeckým theologickým. Nebo kde se jim má naučiti, když o náboženství více nelsyší?!

Mluví-li p. autor o systematice, o vědeckém verbalismu, jest patrné, že má o nich zvrácené pojmy; systematica je mu vlastně nesystematičnost a verbalismus jakýmsi slovíčkářským mechanismem. Že i v učebnici je v vyučování musí býti system, jest zrovna tak, jako k dobré schůzi třeba určitého logického programu. System takový

jest pro učitele, nikoliv pro žáky a jest učiteli i cestou cílem, bez něhož by se ocitl v bludišti.

A verbalismus? Žák musí představy své odívati ve správná slova, pojmy ve správné definice. Jenom tak nabývá vědění určitosti a přesnosti a může působiti i na vůli a cit!

P. autor blouzní o čitankách náboženských. Nepřipisují jim tolik významu v učbě náboženské. Jediné, co by se mi zamlouvalo, bylo by příručné vydání Písma sv. Ale ani ne tak Písma sv. St. Z. na př. žalmů, prorocství; ba ani ne novozákonných epistol a Zjevení sv. Jana pro jejich těžký sloh, ale sv. evangelia, jednak že sloh jest prostý, jednak že děje jejich budou zájímati.

Docela už neschvaloval bych výňatky ze knih sv. Otcův, řecké nebo latinské. Namahavými překlady ztrácí se všechna vroucnost i krása. Nebudeme přece proměňovati hodiny náboženské za vyučování klassickým řečem!

Končím. Co jest v článku odůvodněno, jest všeobecně známo, a vidíme všudy nejkrásnější snahy ať již ve spolcích nebo časopisech nebo katechetských kursech, které nesou a bohda ještě přinesou krásné úspěchy v učbě náboženské. Že i pak budou bolestné výminky, toť osudem všeho lidského a ba i božského na této zemi. Dobrou snahu rádi uznáme, ale nespravedlivý útok musíme zcela a naprosto odmítnouti. Proti nepravdivým a lehkomyšlným inkriminacím, jsme povinni své cti říci p. autorovi své: »Cave, adsum!«

***** SMĚS. *****

Vyzvání na protináboženský křesťanovský list: »Havlíček«, který hodlá vydávati »Volná Myšlénka«, přinesly jako přílohu p. Frumarovy »Učitelské Noviny«. Je to opět doklad, kterým směrem se tak zv. pokrokové listy učitelské berou a jaký sledují cíl. Učitel, který přísahal, že bude dítka mravně-nábožensky vychovávat, s mačeškou, odznakem volných myslitelů ve škole, s prospektem protináboženského listu v ruce, toť je ovšem jen u nás možno. Rakouská specialita! V Německu suspendují učitele, který se veřejně přiznává k socialní demokracii; u nás, kdy socialní demokracie stane se snad oporou vlády, budou toho druhu učite-

lové povyšováni. Proto doufáme, že se dočkáme času, kdy rudý kafaňák bude ve škole odznakem učitele! — Pěkné hospodářství!

Velikonoční exercicie středoškolské staly se v říšské radě pravidelným předmětem útoků vždy, kdykoli se blíží velikonoční svátky. A rozumí se, že středoškolská katecheti jsou ti ukrutníci, kteří tímto středoškolským trestem své žáky škodolibě trápí! A zatím víme bezpečně, že i katecheti si přejí, aby v tomto směru nějaká moudrá reforma se stala. Neděli co neděli se žákům středoškolským koná exhorta; a nyní mimořádně, kromě pravidelných promluv nedělních ještě v době postní, kdy beztak každý učitel náboženství při stálém maximálním počtu hodin má ještě řadu výpo-

moci při sv. zpovědi, má konati ještě řadu promluv, připravujících žáka k řádnému přijetí sv. svátostí. Co je tu řeči duchovních! A odpovídá výsledek této práci? Nebylo by snad na čase pomýšleti, aby se slovem Božím tak neplýtvalo? Nemohly by pravidelně nedělní exhorty v postě býtí přípravou k přijetí sv. svátostí? Myslíme že ony, spojeny se srdečným povzbuzením, kterého by se žákům v posledních hodinách vyučování náboženství před sv. zpovědi ve třídě dostalo, by cele nahradily účel exercicií. Katecheta je tu rozhodně svým žákům blíže a jich poměr je intimnější, nežli když s výše kazatelny k nim mluví.

Duchovní cvičení měla svůj význam i účinek za dřívějších dob, kdy profesori a všechno okolí žákovo žilo v duchu náboženském; ale dnes jsou jiní profesori a jiní žáci. A proto bylo by na čase uvažovati o tom, jak účelu ecercicií dosíci bez mimořádných prostředků přípravných, proti nimž rok co rok šve se v říšské radě, v pokrokových listech i mezi žáky.

Devátý kurs nauk obchodních pro učitele škol pokračovacích, obchodních i průmyslových bude letos jak obvykle o hlavních školních prázdninách (mezi 15. červencem a 15. srpnem) pořádati České obchodní museum v Praze. Na kursu budou vykládány tyto discipliny: nauka obchodní (část právní i praktická), nauka o zboží, kupecké počtářství, korespondence, účetnictví a cvičný kontor. Přednášeti budou odborné síly. Ku konci kursu se skládají zkoušky, o jichž výsledku bude vydáno posluchačům kursu zvláštní vysvědčení. Poplatek za kurs obnáší 22 K i se zápisným. Přihlášky přijímá a veškeré dotazy zodpoví České obchodní museum v Praze-V., Mikulášská tř. č. 9., palác »Merkur«.

Maďarise v Chorvatsku. Nový chorvatský bán, baron Rauch, ukazuje již svou lásku k maďarskému národu v království chorvatském. Dal rozkaz, aby bylo zřízeno osm nových maďarských škol v Chorvatsku. Bude je vydržovati družstvo »Julian«, které má za úkol šířiti maďarskou osvětu mezi nemaďarskými národy.

»Lega Nazionale« jest název školského spolku italského, který v rakouských zemích, zvláště v Istrii, Přímořích, Dalmacii a jižním Tyrolsku zřizuje zbytečné italské

školy, aby se v nich děti cizího jazyka poitalštily. Spolku se daří velmi dobře, neboť jest hojnou měrou podporován z Itálie. Ale i v Rakousku sbírají se pro spolek četné příspěvky. Za jediný rok »Lega Nazionale (národní liga) rozprodala svého národního kolku za dva miliony korun.

Ke článku »Kreslení při náboženství«. (Píše Serafin.) Již kolikráte zatloukl jsem pěstí zátku do kalamáře a odhodil jsem péro až odletělo, a přece mně to nedá, opět po čase sebeřů péro, vyndám zátku a píšu. . . »Modlitba je pozdvižení myslí k Bohu.« »A co je bible?« »Jediná veliká modlitba«, »jediné velké pozdvižení myslí k Bohu«. A to duševní spojení naše s Bohem, při kterém nejvíce vyzárají paprsky učení o obapolné lásce, při němž obrazotvornost (skvostný poklad vedoucí k umění) zde utěšeně se rozvíjí. A budu při tom neumělou rukou čmárat karikatury? V tu posvátnou chvíli, kdy žák je v duševním spojení s učitelem, chápe jeho vypravování a takřka je vpit v duše učitele? O to se mi jedná? — Kostelíček na vršku, kalich — kreslete si! Umělecký obraz ukažte! Ale postavy a děje Starého i Nového Zákona křidou na tabuli kreslit se nemají, nemohou a nesmějí!!

● ● LITERATURA ● ●

Vězeň na Křivoklátě. Historická hra ve 4 jednáních. Napsal Jos. Hais Týnecký. Hudbu složil K. Kafka. — Vyšlo nákladem družstva »Vlast« v Bibliotéce dramatických prací, číslo 5. redakci Tom. Škrdele. — Cena 1 K — partitury 40 h. — Dějštěm veselo hry této jest hrad Křivoklát a hlavní osobou děje mladistvý králevic Václav, pozdější slavný císař Karel IV. — vězeň svého otce Jana z Lucemburka a jeho život vyličen tu s veselých i trudných stránek. — Doporučujeme pro naše jeviště!

Význam husitství pro vzdělanost v Čechách. Napsal a v Historickém kroužku Vlasti přednesl ThDr. Lev Řehák. Cena 40 h. Bude to řada brožur, v nichž tento prvý sešit rozebírá: *Kvašení duchů v Čechách před M. Janem Husem*. Brožura tato má 64 stran a zaslala se jen proti hotovému zaplacení. Prosíme, aby si objednatelé zvykali platit hned, nebo jinak se nám hromadění požadavky u nich do 100.000 K. — Objednávky vyřizuje admin. družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

Svatojanské hvězdy.

Devítidenní pobožnost k účt. sv. Jana Nepomuckého, patrona království Českého. — Napsal Antonín Plaček, starosta Literáckého sboru v Pacově. Tiskem a nákladem družstva Vlast v Praze. Cena 50 haléřů.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumům, klerikům a studentům slevuje se deset procent a sběratelům dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepečetí a nesfrank. li u k o p i s y pro hlav. list, zpravy časové, knihy a časopisy zařilány budtež Em. Žákovi, gym. professoru na Smíchovské; pro učit. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelínka, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské.

Kdo denuncuje? — Nedogmatické náboženství. — Národní školství v král. českém. — Maria Panna a vychování. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton O modernismu. — Směs.

Literatura.

Kdo denuncuje?

»Český Učitel« ve svém čísle z 8. dubna uvádí, že »hroznou číslici vynesl na veřejnost o pražské manifestační schůzi kol. Tuček, předseda právního odboru zemského ústředního spolku jednot učitelských. Odbor zakročil na obranu učitelstva za posledních let v 3225 případech disciplinárního řízení proti učitelstvu. A to je pouze malý zlomek všech učitelských disciplinárek za tu dobu.« —

To je hrozná číslice, dokládá »Č. U.« A my tentokrát souhlasíme úplně s jeho názorem. Když 3225 učitelů svým chováním zavdává příčinu k disciplinárnímu řízení, pak je »něco velmi shnilého ve státě dánském« a divně vyjímá se obvyklá zpráva zemských inspektorů, že učitelstvo až na nepatrné výjimky konalo své povinnosti zcela v duchu zákonů.« Vždyť podle p. Tučka celá sedmina učitelstva byla v disciplinárním řízení!

Ale zcela jiné důsledky vyvozuje z toho »Č. U.«. »Kolega Tuček také naznačil, co konečně je již všeobecně známo, že největší díl učitelských disciplinárek má na svědomí černý klerikalismus, tento nečistý pramen našeho společenského zla.«

To ani jinak býti nemůže, než že všechny nepořádky v učitelstvu zavíňuje klerikalismus! Klerikalismus zavínil, že známý moravský učitel Konečný, z trestu na horší místo přesazený, několik dní jezdil po agitačních schůzích o školní vyučování vůbec se nestaraje; klerikalismus zavínil, že učitelé (na př. ve Starém Táboře) nevedou v den císařských jmenin mládež na služby Boží a j. A když proto jsou disciplinárně stíháni, učiní ze sebe oběti klerikálního udavačství.

Je dnes tak snadno hráti si na mučedníka! A k tomu jak je to populární a rekovské! O řádném učiteli, který v potu tváří plní dnes svoji těžkou povinnost, svět nikdy ani nezví. Ale nedbej své povinnosti, a když konečně to inspektora trkne a on, nemoha již věc ututlati, zavede disciplinární šetření, udej vše »organizaci«, rozpiš se do pokrokařských listů, a máš korunu slávy mučednické zabezpečenu!

»Pánové, konejte své povinnosti ve škole, dbejte zákonů, a pak se vám nemůže ničeho státí!« volal kdysi prof. Masaryk k budoucím středoškolským

učitelům ve schůzi »u Helmů«. Ale když učitel Konečný je hrubě porušoval, tu volání páně profesorovo stichlo. Vystoupil v kravalech brněnských jako jeho obhájce; Konečný byl mu obětí klerikální msty! —

Ale zcela jiné světlo než p. Tuček vrhl na disciplinární řízení proti učitelům školní rada p. *Dr. Jindřich Metelka*, autonomní člen zemské školní rady. Týž konal dne 10. m. dubna k pozvání »svobodomyšlného klubu v Táboře« přednášku »o některých otázkách národního školství.« Neskrblil ovšem pochvalou svobodomyšlných učitelů. Ale pravil též následující: »*Loňského roku došlo zemskou školní radu 30 disciplinárních udání. Když se zkoumaly, přišlo se v 25 případech na to, že učitel denuncoval — učitele. Jeden dokonce denuncoval kolegu, že nevyvěsil dne 18. srpna prapor!*« (»Český Jih« 18. dubna t. r.)

Co tomu řekne as »Český Učitel«? Co Masaryk, proslulý autor »Zrcadla katechetů«? To je velmi zajímavé konstatování fakta. V 25 případech z 30, tedy $\frac{5}{6}$ udání na učitele činí učitel. Kdo by se ujal té práce, po příkladě Masarykově a vydal »Zrcadlo učitelů denunciantů«, jak vděčná byla by to práce! —

»Český Učitel« jistě se zhrozí tohoto fakta, a věru nebude mu příjemno, co školní rada p. *Dr. Metelka* veřejně konstatoval. Ale až bude chtít pátrati po příčinách tak četných disciplinárek učitelských, věru, že nezapomene, že *první příčinou jich všech jsou — pokrokové učitelství s »Českým Učitelem« v čele.* Tyto listy přímo štvou nezkušené čtenáře proti platným zákonům školním. Štvou proti církvi a náboženství, rozsévají nenávisť mezi učitelstvem a kněžstvem, které se na roli školské vždycky budou stýkati, vštěpují mladému dorostu učitel-skému přehnanou stavovskou pýchu, v níž učitelé zapomínají, že nejsou jediní a absolutní vychovatelé mládeže; ony často výkladem školních zákonů proti jich duchu zaviňují konflikt mezi učitelem a nadřízenými jeho úřady, šíří ateismus, který ve své szíravé negaci nemůže vésti k plodné, harmonické práci všestranného vzdělání a zušlechťení ducha.

A když tak »Č. U.« myslí svých čtenářů naplnil odporem proti platnému školnímu řádu, pak se diví 3125 disciplinárkám! A ochotně udílí svým právním odborem pomoc a ochranu těm, kteří jeho vinou přišli do konfliktu se zákonem. Toť zní věru jako zpráva o charlatánském lékaři, který si nejprve pacienty »udělá«, a pak s pyšným seběvědomím přichvátá a nabízi svoji pomoc.

Nedogmatické náboženství.

(Křesťanství — bez dogmatu?)

(Pokračování.)

A všimněme si též dějin lidského vývoje a kultury. Co je starší, co dávalo vždy popud k činům, co tvořilo duševní základ lidského snažení? Náboženství nebo filosofie? Jistě náboženství. V něm vždy spatřovalo lidstvo normy svého jednání, ono dávalo směr jeho životu, obsahovalo určitý světový a životní názor jeho. A tak zůstane i dnes přes všechny snahy theoretických filosofů, kteří by rádi lidové, náboženství živé nahradili svojí neživotní filosofií. Sám *Chamberlain* doznává, že *jest nemožno, pravý a životní názor světový odloučiti od náboženství.* »*Tato dvě slova (světový názor a náboženství) neznačí dvě různé věci, ale dva různé směry lidského citění!*« A jestli náboženství obsahuje určitý světový názor, pak je nad slunce jasnější, že jeho jádrem jsou vždy určité, přesné představy,

dogmata, tedy vždy konfesse! Nekonfessijní náboženství je tudíž *contradictio in adjecto*, je nemyslitelné, a proto nesmyslné a nerozumné.

Naši bojovníci za nekonfessijní křesťanství často dovolávají se Ježíše Krista. On prý neučil žádné věrouce, ale vystoupil prý jako veliký reformátor mravů, jako zakladatel dokonalejší mravouky, než byla mravouka židovská; a dosud nikdo prý nevyznělel vznešenější mravouky — dik aspoň za toto uznání důstojnosti Kristovy! — nad mravouku jeho. Chtíce svůj názor nějak odůvodniti, ukazují na *horské kázání Ježíšovo*. »Ono vlastně ukazuje na všeobecnou zbožnost, k níž každé vyšší náboženství spěje!« Kázání na hoře není prý konfessijní, církevní. V něm je prý vlastně nekonfessijní náboženství vytvořeno, dáno a je jenom potřebí k němu se vrátit a jím se řídit! —

Horské kázání Ježíšovo je opravdu stručný nástin vši křesťanské mravouky, je jádrem evangelia. Ale je naprosto nepravdou a klamáním lidí, kteří s evangeliem dobře nejsou obeznámeni, když se tvrdí, že ono nemá za podklad určité, jasné a vznešené náboženské pravdy, *dogmata*, *konfessi*. Ježíš tu učí o Bohu lásky, který odplatí každému dle jeho skutků, prohlašuje se za proroka Božího. A byť v horském kázání mravoučná stránka převládala (poněvadž Spasitel tu vlastně káže na thema: »Nebude-li spravedlnost vaše větší než fariseů a zákoníků, nevejdete do království nebeského«), tož v jiných výrocích a řečech Ježíšových převládá zase naopak věroučná stránka. A byl by Ježíš Kristus strannický a proto neúplně pojímán, kdyby jedině horské kázání — a to ještě nesprávně — měl někdo na zřeteli, ostatních jeho řečí si nevšímaje. Žádný filosof nesmí přece z obrazu Ježíše Krista, jak nám jej evangelia podávají, vytrhnouti jedinou událost a jen ji vyhlášovati za soujem veškerého učení Kristova, a vše ostatní přecházeti mlčením.

Moderní filosofové ku podivu pilně se zabývají osobou Ježíše Krista na základě evangelií. Znovu a znovu vrací se otázka jeho »*Co se vám zdá o Kristu?*« Na jedné straně rationalistické stojí ti, kteří popírají jeho božství, na opačné ti, kteří vůbec pochybují o jeho historické existenci. *Wrede*, nedávno zesnulý professor theologie ve Vratislavi, správně dí: »Každý badatel si počíná tak, že si podrží ze slov, která se na nás dochovala, co se dá zařaditi do jeho konstrukce skutkův a jeho pochopení dějinné možnosti a vše ostatní zamítá.« —

Je snad náboženství, kterému Ježíš Kristus učil, náboženství bezkonfessijní? a všechny věroučné články, *dogmata*, která církev katolická postupem dějin prohlásila, jsou snad lidské smyšlenky a přidavky, jež jenom dle názoru našich nepřátel krásu původního učení Ježíšova zastiňují? Nikoli. Snesení sněmů, počínaje niceajským, chalcedonským, cařihradským, až k slavnému sněmu trident-skému a vatikánskému, všechna slavná rozhodnutí papežů ve věcech víry a mravů jsou dle krásného výroku Vincence Lerinského »*profectus non permutatio*,« vývoj a nikoli proměnění, organický rozvoj a nikoli násilné přetvoření učení Kristova. »*Ze vzrůstu semene, Ježíšem Kristem zasetého, sklízíme nyní úrodu, dogmata* (Vincenc Lerinský. *Commonitorium* 30.)

Katolické náboženství je přirozeným, *organickým vývojem evangelia*, t. j. oněch pravd, které Ježíš Kristus jako evangelický hospodář nasil na roli svého království na zemi (v církvi). Tento *dogmatický evolutionismus* právě dokazuje, že učení Ježíšovo je jako živé símě, nesoucí úrodu a nikoli símě mrtvé, pouhá zkamenělina.

A je věru podivno, jak nedůsledně protivníci katolicismu vždy si vedli!

Po sněmu vatikánském, v němž učení o papežském primátu kulminovalo v prohlášení jeho neomylnosti ve věcech víry a mravů, nepřátelé církve zahrnovali ji výčitkami, že nezůstává stále táž, že připojuje nová a nová dogmata k dřívějším. Měla dle jich přání zůstati ctihodnou zkamenělinou, jakou jsou všechna náboženství dávno pohaslá! A nyní tíž nepřátelé činí nám výtku opačnou. Církev katolická nemá prý smysl pro vývoj a pokrok, pro nynější proudění duchů a potřeby času. Nyní měla by měniti svá dogmata! Měla by býti jako pošitilý zahradník, který větve, jež se široko rozložily, od hlavního kmene usekal, aby stromek měl stále onen prvotní tvar, který měl, když Ježíš Kristus jej skoro před dvěma tisíci léty zasadil. Nebylo by to vlastně násilné dušení všeho života a rozvoje křesťanského učení? Katolík, který pevně věří, že Kristus jako neviditelná hlava církve stále ji řídí, že *on skrze ni učení své vykládá a před poblouzením chrání*, měl by vzdáti se této víry a vrátiti se k útlým počátkům jejím? Podivno, že naši nepřátelé, *kteří přece věří ve vývoj myšlenky a pokrok lidstva, v náboženství smysl pro evolutionismus skrz na skrz ztratili.* (Pokračování.)

Národní školství v král. českém r. 1906.

Podává Fr. K.

(Dokončení)

Tab. X. Výsledky zkoušek při zkušebních komissích pro obecné a měšťanské školy. —

Komissí pro zkoušky učitelské způsobilosti bylo 16, a to pro každý zemský jazyk 8. Zkouškám podrobilo se při nich úspěšně 631 učitelů (422 + 209) a 259 učitelek (158 + 101) pro školy obecné; bez úspěchu 43 (31 + 12) muž., 6 (5 + 1) žen. sil. Pro školy měšťanské s úspěchem 149 (90 č. + 59 n.) učitelů, 68 učitelek (48 + 20); bez úspěchu 34 (28 + 6), z těch jediná učitelka v Litoměřicích! Pro jazyk francouzský uznáno způsobilými vyučovati 26 muž. (15 + 11), 50 žen. (24 + 26); pro anglický 2 muž. něm., 22 žen. (2 + 20). Před němec. komissí 7 učitelů uznáno způsob. vyuč. jazyku českému, před česk. 139 učit. a 73 učit. jazyku německému. Z náboženství jako zkoušce speciální obstálo 67 (58 + 9) muž., 41 (40 + 1) ženských učitelských sil. Jeden učitel před českou zkušební komissí v Praze podrobil se zkoušce z metody pro vyučování dítek zanedbaných.

Ku dvěma posledním tabulkám o učitelstvu připojuje, podáváje o nich zprávu »Věstník českých professorů« (XI. 5. a 6.) několik slov na uváženu: »Běře-li se za základ příbytku učitelstva maturita, a není-li náhodou rok 1906 abnormální, jeví hyperprodukcí tohoto dorostu; neboť bylo vydáno celkem 1268 vysvědčení dospělosti, což činí jednu sedmnáctinu všeho učitelstva ve zprávě vykázaného. Kdyby tento poměr měl býti trvalým, tu by při nepatrné celkem míře, v níž škol přibývá, *musilo se v 17 letech všechno učitelstvo národních škol v Čechách vysřídati.* Tento dohad však neodpovídá skutečnému stavu, průměrná doba služby učitelské jest delší, tak že tu stojíme před otázkou budoucí nadpočetnosti učitelského dorostu, jež ostatně již dnes jest ve školském životě akutní.

Ještě příkřejší jest tento poměr při ženských učitelských silách; letošní kontingent 453 maturantek činí celou *devítinu* všech sloužících učitelek! Odkaz na možnost procentuálního přibývání učitelek v souhrnu všeho učitelstva jest špatnou

útěchou v této hrozící tísni, neboť v témž poměru musí potom ubývat učitelů. Jest to vážné sociální pozadí v letošní výroční zprávě, a bylo by s hříchem přejít přes ně k dennímu pořádku!«

V krátkém dodatku podává zpráva několik poznámek k některým tabulkám. Poznámky uvedli jsme na příslušných místech. *O třídách pomocných* (tab. II.) praví, že osvědčily se plnou měrou (Praha-I., Libeň, Bubna), a doporučuje jich zřizování. *O nedílném vyučování* praví, že nelze zkušenosti získané (v něm. okr.) pokládati za ukončené. Pokud se týče příčin paedagogických, nelze nedílnému vyučování dopolednímu přičítati zvláštních výhod, ano jeví se nepochybným, že jest učitelstvu i žactvu namáhavým.«

Z celé zprávy mluví pouze čísla, podrobná pozorování v oboru výchovy a vyučování přinese teprve zpráva o školství, jež podána bude v roce 1909.

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Pokračování.)

Svátek »Sedmibolestné Panny Marie« poskytuje dojemnou příležitost k probouzení něžných citů a tím k zušlechtění srdce.

Pokud jde o děti schopnější, neopomeňme záhy zaučovati je překrásné písní »Stabat Mater.«

Dojemná jsou též slova, jež čte kněz o mši svaté toho dne a která bychom mládeži mohli v srdce vštípati:

»Stála svatá Maria, nebes královna a světa paní, podle kříže Pána našeho J. Krista bolestná. Ó vy všichni, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, zdali jest bolest jako bolest má!«

Pražan neopomene svému dítěti ukázati dojemné sousoší Maxovo »*Pietu*« na Karlově mostě a třebaš i provoditi slovy Jar. Vrchlického:

Mater dolorosa.

Často v slunce paprscích v letním vedru,
často v šedé jeseně mrazné pršce
kolem tebe po Karla mostě starém,
Matko, jsem kráčel.

V chvatu denním kamenné silhuety
matné rysy splývaly v oku chodce,
bledé líce, strnulé ruce, Syna
držící v klínu.

Avšak nápis o duše dno vždy zvonil,
jako hořký bez útěchy zvonil balsam:
Ó, vy všichni, jdoucí kol, stůjte, vizte,
jaká má bolest!

Jaroslav Vrchlický. *)

A když bylo dítě sledovalo Rodičku Boží v utrpení, nechť se také o vzkříšení Páně s ní raduje hymnou »*Regina coeli*«. —

Měsíc květen zasvěcujeme bl. P. Marii. Dovolme dítěti, aby si také ozdobil svůj obrázek P. Marie, zažehlo před ním světlo a v radostné písní velebilo Královnu máje.

*) Anthologie II., 84.

Svátky »narození« a »Jména P. M.« měly by dětem náležitě býti oslaveny, aby srdce jejich se rozehrálo láskou k útlému děvčátku.

Slavnost růžencová koná se v říjnu, po případě zasvěcuje se jí celý měsíc. Tu zvláště je příležitost, mládež seznámiti náležitě s růžencem, aby s opravdovým duševním prospěchem se na něm modlila.

Během roku konají se o svátcích Marianských pouti na rozličná místa. Těšívají se na ně mladí i staří. Děje-li se na pouti vše v duchu v pravdě zbožném, není pochyby, že přispějí k utvrzení života, zařízeného na základě náboženském.

Postup v pěstování úcty k P. Marii.

Člověk žije trojím životem: smyslným, rozumným a náboženským. Životem rozumným a náboženským klademe meze životu smyslnému. Tento jest oprávněn jenom potud, pokud jde o zdraví. Duševní život jeví se smýšlením a jednáním. Mnohý člověk dobře sice smýšlí, ale špatně jedná; mnohý však také lépe jedná, nežli smýšlí.

Obé, smýšlení i jednání, jest při výchově míti na zřeteli. Řádné smýšlení vypěstuje se ponenáhlu a postupuje s rozvojem rozumu. Jednání má sice řídit se smýšlením, ale toho stupně dokonalosti dostoupí dítě později; nemá-li však tato stránka býti zanedbána, třeba ji pěstovati již od nejtětlejšího věku, s počátku nevědomky a to zaměstnáním, návykem, kázní.

Vidíme, že dítě nerozumně smýšlí; omlouváme je, že je ještě dítětem. Budiž! Když však dítě chybně jedná, tu jest tomu poněkud jinak. Neříkejme »Je dítětem, to nic nevadí.« Nikoliv. Že je dítětem, nebudeme mnohé pochybení jemu pokládati za vinu; ale my se všemožně přičiníme, by nechybilo; a tedy s počátku nevědomky a zvláště návykem budeme je míti k tomu, by jednalo dobře, takže i když dospěje rozumu, již vlastně bude umět konati dobré, bude však od teďka konati je vědomě. Tak se to má také se stránkou náboženskou. Jde tu o náboženské smýšlení a o náboženské jednání. V prvním může se postupovati jenom zvolna; vždyť některé pravdy náboženské pochopí teprve zralý rozum, a některé vůbec nepochopí, poněvadž jsou tajemství. Za to však jednání náboženské počínej se již záhy a třeba jen návykem, nevědomky; později, při hlubších vědomostech náboženských stane se pak jednání to uvědoměným.

To jest jedno z hlavních pravidel při vychovávání, aby *pěstování vůle a snaživosti vůle* dalo se co možná záhy a s *počátku* téměř neodvisle od pěstování rozumu.

Jiné pak pravidlo jest, aby na jednání kladena byla s *počátku* větší ještě váha nežli na stránku rozumovou. Sám Kristus Pán doporučuje nám, abychom jednali dle jeho učení a že *potom* poznáme pravdu.

Proto u menších dětí budeme bedlivě k tomu hleděti, by záhy učily se Boha ctíti a zákony jeho plniti, méně však, aby o Bohu a jeho zákonech rozumovaly, nač mnohdy ani dospělý rozum nestačí. A přece by vědomostí o Bohu mohly nemálo přispěti, aby úcta k Bohu byla hlubší a vřelejší.

Tu nám přichází vstříc náboženství zjevené. Že Bůh stvořil prarodiče a je postavil do ráje, dal příkázání, kterak se prohršeli, kterak Bůh se vtělil, život P. Ježíše — toť jsou věci, které i dětský rozumek chápe. A proto s tímto učením nebudeme odkládati na dobu pozdější, ale začneme s ním co nejdříve. Za to výklady o tom, kterak na př. z přírody poznati Boha a pod. nepochopí rozumek dětský; ty odložime na dobu, kdy rozum dětský dospívá.

Ze zjeveného náboženství značnou měrou věku dětskému přístupno jest učení o P. Ježíši, jakožto Bohu vtěleném. Smyslům nepřístupný Bůh stává se jakožto Bůh a člověk nám bližším, pochopitelnějším. Mimo to Kristem jest nám dán vzor a ve svátostech i kromě nich udělují se nám milosti. (Pokračování.)

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

V druhé uvedené modlitbě představují si soud Boží, na němž přehlíží Bůh lid »jako pastýř dává projíti své beránky pod svou hůl, tak dávaš jim i ty táhnouti kolem a počítáš a přehlížíš všechny duše živých, a každému tvorů přiděluješ jeho díl a zaznamenáváš rozsudek nad ním vyrčený.«

O Novém roce se to zaznamená a v den smíření zapečetí, kolik jich má zemřítí a kolik do života vejítí, kdo má žítí a kdo zemřítí, kdo cíle života dosíci a kdo před časem odejítí, kdo vodou, kdo ohněm, kdo mečem, hladem, žízni, dravci, bouří, morem, kdo uškrcen, kdo ukamenován bude, kdo v pokoji žítí, kdo bloudití, kdo pokojně, kdo se zmatenou myslí, kdo schudne a kdo dosáhne plnosti bohatství, kdo klesne a kdo povstane.

Israeilita se těší, že pokání, modlitba a almužna odvedou od něho zlý osud, Bůh bude jemu milostiv, neboť nemá zalíbení na smrti toho, jenž smrti zaslouží (bezbožníka), nýbrž na tom, aby se obrátil od své cesty a živ byl. »Až do dne smrti jeho čekáš, a činí-li pokání, přijímáš jej« (jako u Ezech. 18, 23).

V písních velebí Boha jako krále (píjjudim *malkijjoth*), prosí, by vzpomenul svých slibů, zásluh otců (*zik-hronoth*) a aby mu byly zvuky šofar příjemny (*šo-faroth*).

Z bible se předcítá o novoročních obětech (Num. 29, 1—6), o narození Isáka (Gen. 21), o narození Samuela (I. Kr: I, 1—2, 10); druhého dne o obětování Isáka (Gen. 22), zaslíbení, vykoupení Israele u Jeremiáše 31, 2—30.

Prvého dne (není-li sobota) chodívají židé po odpolední modlitbě za město *k řece neb rybníku*, kde by byly ryby. Tu odřikávají modlitbu *tašlikh*, která začíná slovy: »Kdo, Všemohoucí jest jako ty? jenž odpouští hříchy a zbytku svého dědictví promíjí viny? On netrvá věčně ve svém hněvu, neboť jeho vůle je plná milosti. Ano, on se nad námi opět smiluje, potlačí naše viny a ponoří všechny naše hříchy do hlubin mořských« (ponoří = *tašlikh*, u Micheáše 7, 19). Při tom vytřásají šaty, jakoby chtěli něco setřásti do vody; tak by obrazně mohli chtítí setřásti buď své hříchy aneb zlé duchy, šotky (*kelifoth*), kteří se na člověka všude navěšují a jemu škodí.

V měsících, které mají 30 dní, oslavuje se již 30. den jako den *novoluní*, a pak též 1. den následujícího měsíce, tedy dva dni. Dne 29. bývá vždy půst (malý den smíření). Dni novoluní nejsou svátečními dny, vyj. 1. den Tišri. Při večerní modlitbě vyvolává zpěvák nový měsíc zvláštní modlitbou. Po několika dnech (3 aneb po svátcích) *světí* nový měsíc. Sejde se aspoň 10 dospělých pod širým nebem, stojí před měsícem a modlí se (mohou se naň i oknem dívati.) Odřikávají žalm 148, 1—16, pak velebí Boha, vystupují na prsty a říkají »Jako vyskakují a nemohu na tě dosáhnouti, tak ať nemají moji nepřátelé moci dostati mě k něčemu zlému. Ať napadne na ně strach atd. David, král I., žije a trvá!«

Pak říkají z písně Šal. 8, 5., vytřásají ze šatů zlé duchy a modlí se: »Pane, Bože můj a Bože otců mých, račiž vrub měsíce opět vyplniti, aby na něm nebylo ani nejmenší škody a aby bylo jeho světlo jako světlo slunce, jako bylo v 7 dnech stvoření, dokud nebylo umenšeno, neboť stojí psáno *Obě veliká světla*. A vyplní se Písmo řkoucí: Hledati budou Pána, Boha svého, a Davida, krále svého. Amen.« — Měli totiž pověst, že byl měsíc původně tak světlý jako slunce, nechtěl však žádného vedle sebe trpěti a z trestu ztratil na světle. Na konec zase plného světla nabude (Is. 30, 26). Vykládají to též o lidu Israelském.

Den smiřeni.

Postním a kajícím dnem veškerého lidu jest *veliký den*, den 10. měsíce Tišri, joma (ten den), *veliký půst*, *den smiřeni*, dlouhý den. Lid měl býti toho dne shromážděn v chrámě a vyprositi si tu a zjednati odpuštění hříchů. Dokud měli chrám, obětovali zvláštní oběti za hříchy; zvláště jest známa oběť dvou kozlů, z nichž jeden byl na oltáři obětován (totiž pouze jeho tučné části), druhý pak odveden na poušť.

K tomu dni připravuje se věřící již dluho. Celý měsíc Elul vybízejí jej zvuky šofar ku kajcnosti; to jest vzdálenější příprava. Dnem nového roku počíná příprava bližší, počínají *hrozné dni*, jamim noraim (od 1.—10 Tišri), tu modlíváji se abinu malkénu a několik dní před dlouhým dnem prosby selichoth, v sobotu před tím čtou z Oseáše: *Šuba*, t. j. *obrat se* (tak zove se ta sobota).

Dne 3. Tišri jest obvyklý půst Godoliáše, na paměť, že židé dobrého toho vladaře usmrtili; mnozí se však postí dobrovolně i v jiných dnech před dnem smiřeni. V předvečer dne smiřeni postiti se nemá, má si popřáti více jídla, pak se mu půst dne smiřeni dvojnásob počítá.

Dne 9. Tišri ráno mají židé zvláštní obřad, zabíjení *Kappores* (zničení). Vyberou za každého mužského člena rodiny kohouta, za ženského člena slepici, možno-li bílou; není-li slepic neb kohoutů, mohou vzíti husy (nikoli holuby). Po žalmu 106 a Job. 33. mávají těmi zvířaty třikrát okolo hlavy a říkají »Tento kohout (slepice) buď zástupcem za mne, mou výměnou. Tento kohout ať jde na smrt, já však ať jsem přiveden k dobrému, zdravému a dlouhému životu v pokoji.«

Tento obřad může jeden vykonávati za druhého. Zvířata mají býti zabita a rozdána chudým, obyčejně si je ale nechávají a dávají chudým za to almužnu v penězích.

Kaporre, kaparra značívá i v průpovědích zástupce, smírnou oběť. Při zlořečení říkají: Buď si má kaporre! t. j. zhyň na místo mne; »kaporre za celý Israel« říkávají, když umřel špatný člověk, buď on smírnou obětí za Israele! Kappore značí též méně cenné věci, jako značívá chattes (t. j. oběť za hřích) otrhance, tuláka. Když někdo vše ztratil, říkávají: Žádná sliche, ani mechile, ani kappore! Šel totiž kdysi jakýs stařec ráno za tmy se schodů, maje pod paží sliča, knihu s modlitbami pro kající dni, a v ruce kohouta pro kappores. Tu upadl se schodů, selicha mu vypadla, kappore, kohout, utekl, odpuštění melicha bylo pryč. Tu bědoval a volal: »Žádná sliche atd.

Vykládají to též zastaralou pověrou. Zabíjením kohouta chtěli si prý učiniti dobrovolně jakousi škodu, aby se vyhnuli zlému osudu. Dne 9. Tišri chodívají též na *hřbitov* se modlíti a rozdávat almužnu. Obec klade na stolek malé

pečivo; věřící jdou kol stolu a berou si po kousku a jedí. Tím obdržel každý jaksi almužnu od obce a míní, že je pro tento rok chráněn schudnutí a odvislosti od obce. Kdyby totiž byl snad tak určitel Bůh, jest to již tím vyplněno, že si ono pečivo vzal.

Jako před svátkem větším, tak též i před dnem smíření hledí se každý vykoupiti. Dospělý Israelita (od 13 let) má se též po odpolední modlitbě trochu mrskati, což si přátelé dělají na vzájem. Jeden si lehne na zemi, nohy má k jihu, hlavu k severu, obličejem k zemi, a druhý jemu dává telecím řemenem neb opaskem 39 ran.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

Jak příjemně zní mnohým lidem slovo »moderní!«. Jak mnozí však je vyslovují, neznajíce ani pravého významu a smyslu jeho! Mluví se často o moderní vědě, o moderních vynálezech, o moderních strojích, o moderních šatech.

Slovo *moderní* (odvozeno od latinského slova *modus* = způsob) značí v naší řeči tolik co *novodobý*, *novověký*. Všim »moderním«
rozumí se správně v kterémkoli oboru výkon, též pokrok neb úspěch vynikající zvláštní dokonalostí u porovnání s minulostí. Co jest vskutku moderní, odstraňuje nedokonalosti z časů minulých a poskytuje něco lepšího a dokonalejšího.

Jak zřejmo, jest v tom, co moderním se zove, vždy obsažena nějaká *změna*. Pravíme-li tedy: něco jest moderní, nastává otázka, zda stanovisko (hledisko), jehož se zřikáme, (*terminus a quo*) bylo v pravdě špatné neb aspoň méně dobré, a zdali stanovisko, k němuž směřujeme, (*terminus ad quem*) jest dobré nebo lepší — anebo opáčné.

Opustíme-li hledisko dobré a zaměníme-li je v méně dobré neb dokonce v špatné, jest přímo proti rozumu, takto býti moderním; neboť rozum má cíliti k pravdě a vůle k mravnímu dobru. Je-li však nové stanovisko námi zaujaté proti dřívějšímu dobré, nebo lepší a samo sebou dovolené, pak má býti každý katolický křesťan, jako každý rozumný člověk moderním.

Kdo z nás nechťel by v tomto smyslu býti moderním? Studujeme, pracujeme a čteme své časopisy jistě raději při »moderním«
světle než při »staromodní«
lojové

svíče. Či jel by někdo raději v starém poštovním dostavníku z minulého století, než v moderním rychlovlaku aneb v nejmodernějším automobilu? Jest tudíž jasno, že *všichni* lidé, v tom smyslu moderními chtí býti, že směřují k tomu, co jest proti minulosti lepší a dokonalejší. —

Ale za našich časů právě ne všecko, co jest dle úsudku lidského moderní, znamená krok k dobrému neb k lepšímu. Jako není vše zlato, co se třpytí, tak také není vše moderní, co se moderním zove. Bohužel neznámá často toto slovo pokrok, nýbrž zpátečnictví. Mnohé »moderní«
značí přímo *zhoršení* proti minulosti, krok zpět čili *reakci*. Lidé odstupují od pravdy a od dobra, jež v pravdě a v držení pravdy spočívá, a uchylují se k bludu a tím ke zlu; neboť držení bludu jest zlem. Rozum nebývá upokojen bludem, leda jen zdánlivě, poněvadž pouze zdánlivá pravda jest jeho předmětem. Srdce však rovněž nebývá upokojeno (bludem), protože se nepřekládá *pravé* dobro jeho chtění a milování, nýbrž leda jen zdánlivé dobro. Mnozí dají se klatati jen-zdánlivými dobry a pravdami, které ve třpytném rouše učenosti a frásí se ukazují, a pokládají se pak šťastnými, že jsou nazývání moderními.

O takových lidech platí slovo Shakespearovo »Často vážíme si trochu pozlaceného prachu mnohem více, nežli trochu poprášeného zlata«. Jak mnozí horují pro »moderní«
volnou školu, která jest pouze fásí odvěkého boje proti Bohu a všemu náboženství a směřuje k úplnému zničení všeho náboženství!

Jiní opět zjednávali půdy »moderní«
reformě manželství, ač vlastně činí nízký útok na mravní ideál nerozlučnosti manželství. Rozmyslný člověk jest opatrný ve svém úsudku, nedává ihned souhlasu každé moderní myšlence — přemýšlí, uvažuje. **Táže**

se: Jest ten či onen moderní náhled vskutku pokrokem či zpátečnictvím? Dle toho zaujmá pak pevné stanovisko. —

V posledních letech zvláště byly proneseny a rozšiřovány některými učenici jednak duchovními, jednak světskými, hlavně v Itálii, ve Francii a v Německu mnohé nespřávné, ba i bludné náhledy, nauky a zásady na poli náboženském, dle nichž by někteří »osvícenci« i u nás církev rádi reformovali, tvrdíce, že se srovnávají s moderním duchem času. To jest modernismus na poli církevním a náboženském.

Co chce tento modernismus? Tento modernismus zastává tvrzení, že křesťanství ve své dosavadní formě jest zastaralé a neodpovídá již potřebám moderního, pokročilého času; že jest nutno křesťanství zrevidovati a zreformovati, to jest v mnohých částech zcela změnití a nyní panujícím směrům duchů, kteří církvi jsou odcizeni, způsobiti, aby prý snáze církvi byli získáni. Co jiného chce tedy vlastně tento modernismus, nežli aby církev činila koncesse čili ústupky moderním nevěrcům, kteří vlastně již dávno s církvi nic společného nemají? Těmto ústupkům má však církev vydati na pospas své učení a svou kázeň — má obětovati božskou pravdu učení, Kristem jí svěřeného, zbořiti tisícileté základy mravnosti a kázně církevní.

Jest nepopíratelnou skutečností, že se modernismus objevil ve svých různých odvětvích v přítomné době také na poli nábožensko-církevním; ne sice v církvi samé, nýbrž u jednotlivých údů církve. Těmto bohosloveckým modernistům jest především *církevní autorita* nepohodlnou, pročez vrhají nepokrytě toužebné zraky na protestantismus, jenž jest veškeré autority církevní úplně prost.

Tím jeví se modernismus jako pravý syn protestantského rationalismu. Týž se snaží tvrdošijně od 18. století, aby se v katolické církvi zahnízdil, ačkoliv hlásá zásadní popírání nadpřirozeného božského řádu křesťanství a církve. Modernističtí badatelé historičtí nepřišli se z dějin protestantismu zcela ničemu. Jinak by dobře věděli, kam hněv a odpor proti církevní autoritě vede. Průběh tří století protestantských dějin dostatečně poučil, že badání v každém směru nevázané a volné na poli nábožensko-křesťanském vede nikoliv k pokroku, nýbrž k rozkladu.

Luther věřil ještě mnohé pravdy evangelia a historické církve Kristovy; jeho nástupci však již daleko pokročili na srázné dráze, kterou Luther popíráním církevní autority nastoupil. Liberální protestantismus dávno již nevěří v božský původ Písma sv., pročez obírá se knihami Písma sv. dle stejné metody jako s posvátnými knihami Indů, Mahomedánů a jiných.

Odpad od dějinného učení, »že všeliké Písmo od Boha vdechnuto jest« (2. Tim. 3., 16.), nepůsobí liberálním hrudinům žádných starostí, poněvadž »bádání«, »věda« toho vyžadují.

Vavříny slávy, jimiž liberální protestantismus věncí své přívržence, nedaly spáti též některým katolickým badatelům na poli biblickém a věroučném v přítomné době; zvláště ve Francii. Nadšeným průkopníkem těchto zásad i v katolické theologii stal se tam abbé *Alfred Loisy*, professor exegese v »Institut catholique« v Paříži. Loisy použitím spisů protestantských kritiků ve svých dílech ocitl se docela v proudech protestantských. Není divu, že 5 spisů Loisy-ho pro bludy v nich obsažené 4. prosince 1903 bylo apoštolskou Stolicí zavrženo a do seznamu zapovězených knih čili indexu zaneseno. (Jsou to díla: *La Religion d'Israël*, *L'Évangile et l'Église*, *Études évangélistiques*, *Autour d'un petit livre*, *Le quatrième Évangile*). On sám pak byl pro tvrdošijný odpor svůj vůči nejvyšší autoritě církve uctíci, které se podrobil odepřel, dne 7. března t. r. »nominatim et personaliter« z církve vyobcován. Toto vnikání liberálního protestantského ducha mezi katolické učence, k nimž se ještě řadí ve Francii Laberthonniere, Le Roy; v Itálii Tyrrell; v Německu prof. Herrmann Schell ve Würzburgu († 1906), prof. Schnitzler v Mnichově, vzbudilo úžas i mezi samými pravověrnými protestanty. Církevní list protestantský »Allgemeine evangelisch-lutherische Kirchenzeitung« v čís. 30. ze 26. června 1907 psal: »Výplody moderní protestantské theologie vnikly hluboko do římské církve.« — Tento příliš přehnaný výrok jest do jisté míry zajisté pozoruhodný.

Rovněž pozoruhodná jsou slova, která pronesl anglikánský duchovní Vilém Sinclair ve shromáždění anglikánského kléru 4. října 1907: »Záستanci revise křesťanství ocitli se krok za krokem v ještě větším sporu s Novým Zákonem nežli se Starým Zákonem.«

Uprostřed prudkého zápasu duchů katolických s modernistickými naukami po-

zdvihuje nejvyšší učitel křesťanské pravdy mocně svůj hlas a slova jeho nezmírají a nezní nadarmo, všechen duchovní svět ve všech dílech zemských jest jimi pobouřen — oči všech jsou obráceny na Řím a na papeže Pia X. Pozoruhodné to divadlo! — Přišel čas, aby nejvyšší hospodář církve vyčistil mlat od zhoubného modernismu na poli nábožensko-církevním. Tento očistný process zahajuje papež Pius X. novým »Syllabem« t. j. přehledným seznamem modernistických zásad, odporujících katolickému učení, vydaným 3. července 1907 dekretem »Lamentabili«. Tímto syllabem od-suzuje svatá Stolice 65 bludných vět modernistů, z nichž 30 vyňato jest ze spisů abbé Loisy-ho. »Pius X spatřuje dle svých mnohých předchůdců svůj nejvyšší pastýřský úkol v zachování čistoty učení církve, a proto patříme na

jeho vystupování proti reformním katolikům jako na jeho nejvládnější dílo« (píše protestantský orthodoxní list »Kreuzzeitung«.)

Tuto snahu papežovu: učení církve čisto a neporušeno zachovati, pozdravuje s radostí každý věrný katolik.

Sotva minuly 3 měsíce od vydání »Syllabu« překvapuje Pius X. katolický svět vydáním paměťhodné encykliky (okružního listu) »Pascendi dominici gregis«, jež svou rozsáhlostí, důkladností, vážností, rozhodností a přísností vzbudila všeobecný obdiv a úžas nejen u katolíků, nýbrž i nekatolíků a zvláště nepřátel církve. Tímto okružním listem vydaným 8. září 1907 zasazena byla takřka smrtící rána celému systému modernistickému, jež v této encyklice papež přímo nazývá »snůškou všech bludů« a »haeresi ze všech nejhorší«. — — (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Úřední tajemství ve věcech disciplinárních. Opakuje se nyní často, že každé disciplinární potrestání učitele děje se na účet »vlivného klerikalismu« v zemské školní radě. Příklad Konečného to zřejmě dokazuje. Důvody disciplinár. trestu úředně se na veřejnost neohlásí, a potom kde jaký štváčský lístek pustí se do klerikálů a mluví o jejich mstivosti. A tím v kruzích nezasvěcených do úředního řízení jen se šíří nenávisť jak vůči školním úřadům, tak i oproti konservativním jich členům. Liberální členové opatrně mlčí, byť sami nemohli než hlasovati pro disciplinování učitele. Aby tato štváčská metoda přestala, doporučovalo by se, aby konservativní členové školních úřadů sami se ohradili proti podobnému štvání. Necht' v zemských a okresních školních radách prosadí, aby všem listům, které v podobných případech šíří nepravdu a berou v ochranu učitele, disciplinárně trestaného, poslala se od dotýcných instancí úřední oprava, která též náležitě vysvětlí, proč byl učitel disciplinován. Pryč se všim tajněstkářstvím! Když veřejnost se ujímá těchto obětí, at tudíž zví, koho se zastává. Pak bude patrnó, že i liberální členové školních úřadů jsou často téhož názoru s klerikály, poně-vadž se přestupky dotýcných osob vůbec

hájit nedají, a nevinné oběti klerikální msty první se budou o to starat, aby se o jich případech mnoho nepsalo. Koruna mučednictví spadne. Proto pryč v podobných případech s úředním tajemstvím!

Studentské nadace. Letošního roku zakládají se četná studentská nadání. Bylo by jistě vhodno, by katolíci se těchto nadací nesúčastňovali. A to na tak dlouho, dokud jim nebude dána záruka, že jejich peníze nedostanou studenti víru katolickou tupící. Pokrokové studentstvo pražské pohanilo při pohřbu Sv. Čecha bohosloveckou fakultu, a všechny pokrokářské časopisy mají ve studentstvu pilně dopisovatele a šířitele. Katolický tisk nemá většinoho nepřítele a tu-pitele jako v akademických občanech naší university. Každé chvíle dozví se člověk, že tu a tam dopustili se terrorismu na odběratelích listů katolických. Katolíci mají tam dávat peníze? Jest tu dívčí gymnasium na Král. Vinohradech, katol. paedagogium, útulna sv. Josefa, Johaneum, stavby chrámů, zvláště ve Vídni pro Čechy, o které se naši liberálové tolik starají — ústy. Ne-dávno zahynul neštěstím na dráze katolický důvěrník. Sbírá se na pozostalé po něm. Zde je na místě pomoci!

Pokrokářská důslednost. Bývalý učitel měšťanské školy v Černovicích, Konrád Pospíšil, stal se ředitelem měšť. škol v Kamenici nad Lipou. Řed. Pospíšil je zapří-sáhlý nepřítel klerikalismu. Četnými články

v učitel. listech stěžuje si stále, že klerikalismus je podevšem, dusícím pokrok školství, že zabraňuje šíření se blessingů nových ideí. Řed. Pospíšil jest členem Volné Myšlenky a účastnil se také sjezdu. Proslychá se, že tento volný myšlenkař ve své žádosti o místo ředitelské na prvním místě uvedl pochvalné uznání od budějovické konsistoře. Nebylo by to nic divného. S takovými případy setkáváme se zhusta.

Katolické časopisy. Časopisy katolické stěžka si razí cestu a pomalu získávají odběratele. Proč? Protože nejdou cestou časopisů liberálních. Časopisy liberální hoví lidským vášním a slabostem, omlouvají je nebo i vychvalují je. A neukládají povinnosti. Časopisy katol. jsou výčitkou pro svědomí, burcují je, ukládají povinnosti, nabádají ku přemáhání, sebezapírání. A mnoho jest těch, kteří raději žijí pohodlně ve svých vášních a slabostech, nejsouce si toho ani dobře vědomi, že jsou otroky.

Promptuário katechetů. Nikdo nic nedělá právě, leda byv častěji napominán. To platí hlavně o dětech. Potřebují neunavného napominání. Praktické jest pro katechetu zavést si knihu pokynů dle běhu církevního roku. Ku každé zpovědi, k sv. přijímání, k průvodům, svátkům jest dobře dávat potřebné rady a pokyny. Ke starým pokynům zaznamenávejme si pokyny nové, zkušenosti novou nabývá.

Obřady církve katolické. »Právo Lidu« činilo si před velikonoce posměch z obřadů církve katolické. Církev prý vystupuje s pompou nesrozumitelných, naprosto neznámých úkonů. I kdež pak! To jsou věci neznámé jenom redaktorům z »Práva Lidu«. Malí, velcí všemu dobře rozumějí, dívají-li se okem víry. Plně kostely nasvědčují tomu, že koná se v chrámech o velikonoce něco zcela srozumitelného. Pro duchovenstvo pak jsou útoky nepřátelské pokynem konati povádné obřady s proctěním, s vroucností. Třeba pilně pročítati rubriky, studovati vážné autory liturgické. (Dr. Kupka: »O církevním roku«), ve škole i na kazatelně často obřady vykládati.

* * * LITERATURA * * *

»Na svatbě« napsal Fr. Klíma. »Hlasů Svatováclavských« roč. VIII. čís. 2—5. Redaktor Vlastimil Hálek. Tiskem a nákladem Družstva »Vlast.« Cena ročníku 60 h. Ve formě lidové povídky, slohem prostým a nehledaným přetřásá zde autor

nejdůležitější časové otázky náboženské i společenské, a to ústy stařenky Součkové, jejíž podivuhodná světlost, rozhled a pádná logika přivádí často dvojčlenného pána v nepřijemnou situaci. Autor líčením svým neunavuje, naopak: dovede zájem čtenářův stupňovati a nevyhýbá se na patričních místech pro osvězení mysle i rozmarným příhodám. Doporučíme našim pp. řečníkům; mají v důležitém tomto spisku bohatou zbrojnici a nejednu výbornou zbraň proti těm, kteří jako pan pastor směšnými a jizlivými nájezdy útočí na to, co podráží jim vlastní nohy a co — chápeme, přivádí je častokráte do úzkých.

Kazatel. Homiletický čtvrtletník. Redaktor: P. František Jirásko, katecheta v Novém Městě nad M. S. dovolením nejduštojnějších ordinariátů: Kniž. arcibiskup. v Praze a Olomouci, bisk. v Brně, Českých Budějovicích a v Hradci Král. Ročník XIV. Vychází před počátkem každého čtvrtletí. Nakladatel R. Promberger v Olomouci.

Kromě duchovních řečí na všechny neděle a svátky zasvěcené, z nichž na mnohé jsou zde kázání dvě až tři, vykazuje ročník tento i několik promluv na svátky nezasvěcené, jako na sv. Josefa, sv. Jana Křtitele, sv. Prokopa a j., kteréžto zvláště kazatelům při svatyních těmto světům zasvěcených budou vitány. Dále jest tu cyklus postních kázání »Čiňte pokání« od Dr. F. Klobouka, jež pojednávají o tom, že I. Nerozum jest žítí ve hříchu, když víme o smrti. II. Hřích nás činí nešťastnými. III. Hříchu se zbavíme zpovědí. IV. Jak se máme zpovídati. V. Zpověď jest dobrodiním lidstva. VI. Výmluvy proti sv. zpovědi. VII. O velikosti utrpení Páně (na Velký pátek) — a cyklus kázání adventních. »Co nám vypravují evangelisté o Kristu Pánu.« Napsal Fr. Jirásko. Zde pojednáno o tom, že 1. Pán Ježíš jest vševedoucí. 2. všemohoucí, 3. nejvyšší svatý a 4. nejvyšší dobrotivý a milosrdný. Tež řečí příležitostných jest slušná řada. Přispějí pak pěknými pracemi do ročníku tohoto: Tom. Coufal, Frant. Janovský, Filip Šubert, V. Koranda, J. Krestýn, Petr Teplý, Alf. Fryč, L. Mrázek, Fr. Čech, Jan Matuška, Ignatus, Dr. Jan Nep. Jindra, Dr. Jos. Lejsek, V. M. Váchal, Jan Hradil, Simplex, Jos. Tichovský, Jos. Ocetek, Dr. Rud. Zháněl, Jos. Vomočil, Stan. Kosan, Daniel Kubis, Frant. Klíma, Jan Mottl, Silv. Hrnčír, Dr. Jan Huráň a j. Doporučujeme časopis tento, na nějž předplácí se celoročně 7 K., českému duchovenstvu rádi.

Prok. Zatlál.

Bířmovací listky. Papír. závod družstva VLAST má na skladě bířmovací listky textu českého, německého neb latinského. Prodávají se 3 kusy za 2 hal.

Nové tiskopisy a) pro vřdp. vikáře a moravské děkany, kterýmiž oznamují c. k. okresní školní radě čas a pořad vikariátních visitací, vydalo v české a vedle toho i v německé řeči družstvo Vlast a prodává je po 4 h. — b) pro farní úřady, kterými se — vzhledem k dekretu »Ne temere« — oznamuje farnímu úřadu rodiště snoubenců, zpráva o jich sňatku k poznámenání v matrice narozených. Kus 2 hal. Objednávky přijímá a vyřizuje administrace družstva Vlast v Praze-II., 570.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci coloročně 7 korun, půllitně 3-50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkopcům slovíjeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jen náctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Česk.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: DR. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasilá se předpl. a adres. roklamace, jož se nepočeti a nořank. R u k o p i s y pro lilav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtož Em. Žakoví; gym. profesorů na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Černé vyhlídky. — Oscar Wilde a křesťanství — O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách středních. — Maria Panna a vychování. — Feuilleton O modernismu. — Směs. — Literatura.

„Černé vyhlídky.“

Kdo sleduje učitelské listy kterékoli strany »pokrokové«, shledává se v nich číslo co číslo s nekonečnými nářky na pronásledování učitelstva. Volá se po nějakém Bruncviku, který by »zarazil běsnění klerikální a vyrval klerikalům z ruky meč zhouby a msty.«

A nářek přímo stává se hysterickým; tak že nekritický čtenář věru pocítuje dojem, jako by šlo o nějaký učitelský pogrom, o novou vraždu pacholátek mečem klerikálního Heroda. A co je vlastně příčinou tohoto zoufanlivého nářku nad ústiky učitelstva?

První příčinou je okolnost, že *jednotlivé konflikty mezi učitelem a knězem, nebo mezi učitelem a školními úřady se vždycky generalisují, sevšebecňují.* Případ Konečného na Moravě a Švehlův v Starém Tábore jsou toho zřetelnými doklady. *Není stavu, v němž by všichni příslušníci dovedli* tehdy, když některý jednotlivec je buď disciplinován nebo jen vyšetřován — jako Švehla v Starém Tábore — *spustíli takový křik, jako organisovaní učitelé.* Bije se hned na všechny zvony na poplach po celém království. »Kultura je ohrožena! Pilíře se kácejí! Nadchází doba nejhoršího úpadku« — protože přišel ten či onen učitel do konfliktu se školními zákony.

A kdo je vinen? Snad učitel, který jednal proti školním předpisům? Nikoli. Ten vinen býti nemůže, nesmí! Vina je vždy v klerikalismu. To je onen černý plášť, v jehož záhybu mor a pod nímž meč. Proto hodně se rozpřáhnout proti knězi, církvi a katolickému náboženství!

A zatím věc se má obyčejně jinak. Dotknu se jen nejnovějšího případu Malkus—Švehlova v Starém Tábore. Tito dva učitelé nadělali si v obci nepřátel *dříve*, nežli kněz v jich osadu přišel. Hořlavin přibývalo. Stálým koketováním s radikálními proudy realistickými a socialně-demokratickými ztráceli důvěru občanstva rok od roku vždy více. V celé obci starousedlých sousedů nebylo a není jediného, který by s nimi cítil. A nyní, když do osady přišel pensionovaný kněz, aby v prázdném, celé měsíce uzavřeném chrámě domácím, konal bohoslužbu, vypukl spor v plné ostrosti. Nevodění mládeže do kostela jen vyvrcholilo konflikt.

Kdo to způsobil? Klerikalismus! Všichni občané starotáborští stali se v několika nedělich klerikály! — Místní školní rada, okresní školní rada, vše a vše je klerikální!

Jindy platila zásada »Kdo si co nadrobil, ať také sní!« A nikdo ni z nejbližších netroufal si hájiti nesprávnost svého přítele a vydávati ji za právo. Dnes mravní cit je porušen. Svědomí jednotlivců pobloudila a veřejnost je zmatena. A v tomto všeobecném kolísání, ba zvrácení právních pojmů výborně se daří frasovitému křiklounství v organizaci semknutých soudruhů

Jinou příčinou stálého křiku učitelů na klerikální pronásledování jest jejich *nezměrná, svobodomyšlnými politickými stranami jim stále vštěpovaná pýcha*.

Minuly již časy, kdy na učitele se hledělo jako na tichého, důvěry hodného vychovatele dítek. Dnes, kdy všecko je proniknuto bacilly politisování, od školního hochy až po služebnou dívku v domě, hledí jednotlivé strany na učitele jako na nosiče a rozsevače svých politických programů. Pochlebovaly mu, aby ho získaly. A pochlebování vzbudilo v něm nebetyčnou pýchu. Onu pýchu, která mu praví, že je nejdůležitějším činitelem v kultuře národní, přehnané sebevědomí, ve kterém se považuje za jedině povolaneho určovati směr výchovy školní. My jistě vážíme si školy; ale nedělejme z ní národní modlu. Nepodceňujme její význam, ale nepřeceňujme její výsledky.

Ale běda tomu, kdo by chtěl nynější školu kritisovati s toho hlediska, zda náklad její je v přímém poměru s jejími výsledky, a dospěl při tom k závěrům méně příznivým. »To je nepřítel učitelstva,« volá se naň se všech stran, protože pýcha učitelstva zplodila jeho *nedůtklivost*. »To je nepřítel školství a nepřítel celého národa.« A podobné frase vžily se již tak, že nikdo nezkoumá jich obsah a nikdo se netáže, co na nich pravdy a co lži.

A tato nekritičnost přítomné doby, na níž jako na živné své půdě všechna pýcha a nedůtklivost pokrokového učitelstva vyrostla, je druhou příčinou jich stálého nářku na pronásledování a útisky. Pravdu měl onen okresní inspektor — a budiž mu za to čest, že měl odvahu své přesvědčení veřejně vysloviti ve tvář učitelstva! — *že české učitelstvo až na malé výjimky je soustavně otravováno svým tiskem a svou organizací*.

Jenom v horečce, již způsobil tento jed, a v níž vidí různé hallucinace, může ono věřiti pokřiku svých vůdců, třímajících fantastické péro a volajících ve svých bouřlivých epištolách: »Hrozí černé nebezpečí! Otevírají se černé vyhlídky do budoucnosti!«

Oscar Wilde a křesťanství.

(Dokončení.)

O lítosti, o níž znovu se rozepisuje, dí takto: »Chvilé lítosti je chvílí povšecení. Ba ještě více: je prostředek, jímž člověk mění svoji minulost. Řekové považovali to za nemožné. V jich průpovědích a aforismech často se říkalo: »Ani bohové nemohou měniti minulost. Kristus dokázal, že nejsprostší hříšník jest s to tak učiniti, že je to jedině, co může uči iti. Kdyby se kdo Krista tázal, byl by řekl: »Jsem tím úplně jist, že marnotratný syn, když jmění své prohýřil s nevěstkami a potom pásl vepře a trpěl hlad a přál si jísti mláto, jež se dávalo vepřům, v onom okamžiku, kdy padl na kolena a plakal, vše to učinil krásnými,

svatými chvílemi svého života. Většině lidí bude nésnadno tuto myšlenku pochopiti. Snad musí býti člověk dříve v žaláři, aby jí rozuměl.*

A jinde dí: »Bylo to při mém posledním processu, seděl jsem na lavici viníků a naslouchal zdrcující obžalobě Lockwoodsově. Zněla jako některé místo Tacitovo, verše z Dante-ho, jako plamenná řeč Savanarolova proti římským papežům. Zmocnil se mne hnus, když jsem to vše slyšel. A tu náhle projela mi hlavou myšlenka: Jak by to bylo velikolepé, kdybych vše to já sám na sebe vyznal! Hned bylo mi jasno, že to, co jiný o člověku vypráví, není nic; záleží vždy na tom, kdo to praví. *Nejzuzněnější okamžik člověka je — o tom nemám ni nejmenší pochybnosti — když v prach klesá, bije se v prsa a vyznává všechny hříchy svého života!*« — —

Zajímavou kapitolu o Ježiši Kristu uzavírá pak Wilde těmito krásnými slovy: *Každý z nás je k tomu předurčen, s Kristem se zabývatí. Nejméně jednou v životě jde každý z nás s Kristem do Emaus.*« —

Co Wildovi na Ježiši Kristu zvláště se líbilo, byla jeho láska k dítkám. Kristus nás naučil — praví Wilde — milovatí dítky. »Jemu byly dítky vzorem toho, kým má každý z nás snažit se býti.« — Když odsouzenému Wildovi dítky dle zákona byly odňaty, bylo to pro něho nejkrutší ranou. »Rána tato« — píše — »byla pro mne tak ohromující, že jsem byl jako rozumu zbaven; padl jsem na kolena, skonil jsem hlavu, plakal a řekl si »Tělo dítěte je jako tělo Páně; ne-jsem hoden ani toho ni onoho.« —

Dojemnou, vroucí láskou k dětem dýše i Wildova duchaplná pohádka: »So becký obr«. Je to takořka apotheosa dítek. Vypravuje v ní o obru, do jehož krásné zahrady přicházely si děti hrát. Pojednon obr, rozmrzen, postavil kol zahrady vysokou zeď a na ni napsal: »Vstup pod trestem zapovězen.« Ale od té doby, když přišlo jaro a zasypalo vše vůkol květy, v zahradě obrově byla stálá zima a sníh. Ptákům se v ní nechtělo zpívat, když tam nebylo děti, a stromy zapomněly kvést. Krásná květina vystrčila hlavičku z trávy, ale když spatřila návěštní tabuli, bylo jí tak děti líto, že vklouzla zase do země a šla spat. — Když viděl obr, co učinil, litoval svého činu. Tu spatřil kdysi opět děti ve své zahradě. Vlezly tam malou děrou. Stromy byly šťastny z jich návratu, že se zase obalily květy. A na každíčké větvi sedělo dítě. Obr šťasten tímto pohledem, otevřel vrátka a šel do zahrady. Děti utekly a zase nastala v zahradě zima. Jen jediný chlapeček neutekl. I vzal ho obr a vysadil ho na strom. Jaro se vrátilo a děti opět pobíhaly denně v zahradě. Leč malý hoch, kterého si obr zamiloval, nepřicházel. — Obr sestárl, nadešla kdys zima. Stromy byly obtěžkány sněhem. Tu jednou spatřil chlapečka, kterého si zamiloval, státi v koutě zahrady a strom byl plný květů, větve jeho jako z ryzího zlata. Obr, pln údivu a radosti, rychle sešel dolů, a když chce políbiti dítko, vidí, že na dlaních a nožkách děcka jsou stopy hřebů.

»Kdo se opovážil tě zraniti?« vykřikl obr »pověz mi, abych mohl vzíti svůj veliký meč a zabítí ho!«

»Ne,« odpovídá dítě, »rány ty jsou rány lásky.«

»Kdo jsi?« ptal se obr a podivná bázeň se ho zmocnila i poklekl před malým děckem.

A dítě usmívalo se na obra a řeklo mu: »Ty jsi mě nechal hrát jednou ve své zahradě, dnes půjdeš se mnou do zahrady mé, která jest rájem.«

A když děti odpoledne příběhly, našly obra mrtvého, ležícího pod stromem a pokrytého bílými květy. (Oscar Wilde: Dvě knihy pohádek. Přeložila Marie Jesenská.)

V pohádce je jistě něžná, umělecká pasáž na Ježíška. Nevidím v ní sice pražádný vztah k Wildovi, žádnou symboliku, která by měla nějaký zvláštní význam, ale je charakteristická pro jemný cit autora k dětem. Je to literární drobnost, plná poesie a něhy, jak právě ji Wilde v Kristu vždy spatřoval.

Tolik jako zajímavou ukázkou, jak veliký pohan Wilde, plný perversních vášní díval se na Ježíše Krista. Ten, který ve své nevázané vášni, pln aristokratismu volal: »Velké vášně jsou jen pro velké duše!« a tak si dával sám absoluci ode všech svých neřestných zločinů, dotknut trestem světské spravedlnosti, obírá se ve svém ponížení s Ježíšem a v jeho obraze nalezá klid a polehčení. —

A ještě jeden nepatrný, ale přece výmluvný obrázek z jeho života. Když byl Wilde propuštěn ze žaláře, všichni dřívější jeho ctitelé a přátelé odvrátili se od něho. Měl jako Kainovo znamení na svém čele. Proto opustil Wilde Londýn a odešel do Paříže, do chudé latinské čtvrti. Ten, který dříve opájel se slávou, nyní živil v hanbě. Zde r. 1900 těžce se roznemohl. Tu k lůžku jeho přiblížil se katolický kněz a připravil ho k smrti. Byl to nyní jediný jeho přítel. A když Wilde zemřel, zatlačil mu oči a připravil jej k poslednímu spánku. Jediný šel také za rakvi, když Wilda odváželi na hřbitov pařížský.

O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních.

Podává prof. DOBROSLAV OREL.

Nechci nositi dříví do lesa. Nebudu psáti o methodách zpěvních ani o prospěšných výsledcích šetření laryngoskopického na vývoj hlasový, ani o nutnosti dělití rozsah tónový při člověku na různé rejstříky při vši moderní snaze, jež by ke zkáze zpěvného tónu je chtěla setřítí. O tom všem bylo psáno v našich odborných listech skoro dosti. Jako vedlejší učitel zpěvu na střední škole měl jsem příležitost, posuzovati velmi různý materiál hlasový příchozích žákův ze školy obecné do střední. Dostáváme žáky s hlasy krásnými, dobře vedenými, ale přihlásí se do zpěvu i takoví, na nichž jsou patrné vady zaviněné různými okolnostmi. Tedy s tohoto hlediska dívám se na pěstování zpěvu na školách obecných. Chci souditi z účinků na příčiny, z eventuelních vad na jejich zavinění.

Dosud dle starého školského zákona nebylo možno učiti zpěvu dle skupin. Nový zákon z 14. září 1905 v § 6. dává možnost, aby se také pro vyučování zpěvu po vyžádaném povolení okresního úřadu školního zřizovaly zvláštní skupiny pro zpěv. Kolik žáků mají míti tyto skupiny, vysvětluje prováděcí předpis z. š. r. k definitivnímu řádu školnímu a vyučovacím z 13. června 1907. Práví: »Žáci rozličných tříd mohou býti spojeni ve zvláštní skupinu, jest-li počet dítek vyučování tomu obcujících v jednotlivých třídách příliš nepatrný a tedy neodůvodňuje vyučování oddělené; avšak ani v takové skupině nesmí počet žáků (žákůň) přesahovati zpravidla čísla 40. Při tom jest přihlížeti k tomu, aby ve skupině takové spojování byli jen žáci, kteří stářím, tělesnou způsobilostí, schopností a předchozím vzděláním příliš od sebe se neliší.« (K § 7.)

Tedy zpravidla má tato skupina obsahovati 40 žáků. Ale jest zajímavým důvod, pro který mohou býti zřizovány skupiny. Jest to malý počet dítek v jed-

notlivých třídách, který by nepostačoval pro *oddělené* vyučování ve třídě. Není-li dosti dětí v jedné třídě pro zpěv, spojí se děti z více tříd dohromady a ve skupině jich má být zpravidla 40.

Zpěv jest však na obecných školách *povinným předmětem*. Osvobození dítěte od zpěvu jest bílou vranou. Dispens z praktických cvičení ve zpěvu dle prov. předpisu k § 27. d. ř. jest vyhrazena docela *okresní* školní radě. *Místní* školní rada nemá již práva jí někomu udělit, jak tomu bývalo dříve.

Z toho plyne, že *zpěváků* ve třídě pravidelně bude tolik, kolik do třídy zapsaných žákův, čili že tvoření skupin *zpěvních* právě jako pro tělocvik bude jenom na papíře, nikoli ve skutečnosti a že zmíněný prov. předpis k § 7. hlavně se týká oddělení *pro náboženství a ruční práce*. Buď se запиše tolik dětí pro třídu, že může být povolena, a pak právě tolik pravidelně jest i pro tu třídu *zpěváků*. Není-li dostatečného počtu žactva pro otevření třídy, mizí tím v praxi i možnost zříditi skupinu zpěvní ze žactva různých tříd. Není tedy v tomto případě znění prováděcího předpisu »in favorem legis«.

Škoda, že zřizování skupin pro zpěv jest motivováno v prov. předp. *šetrností* a ne prospěchem. Pak uvedené číslo 40, které zpravidla při zřizování skupin se nemá překročiti, by dokořán otevřelo brány pokroku, poněvadž by se na obecných školách pro hodiny zpěvu většinou mohly zříditi skoro v každé třídě dvě skupiny nebo aspoň ze žactva *dvou* tříd skupiny *tři*.

Byla-li kde v kterém předmětu oprávněnou snaha zredukovati počet žactva k docílení většího prospěchu, pak největší práva má k tomu zpěv.

Množství žáků v hodině zpěvní jest bolavou stránkou *českého* školství národního i středního. Zcela jiné měřítko je tu pro školství německé. Budtež uvedeny některé příklady ze středních škol v Praze a předměstích ze šk. r. 1906/7.

Nejmenší počet zapsaných žáků v oddělení zpěvu je na českém ústavu 17, (Gymnasium na Smíchově, III. odd.), na německém ústavu 5! (Staatsgymnasium na Příkopě, I. kurs.) — Pravidlem se dělí třídy v pobočky při 51 zapsaných žácích. Ale oddělení zpěvu, přes 51 žáků majících, bylo na 17 ústavech českých v Praze v 10 případech. Nerozdělené oddělení obsahovalo až 67 žáků. (I. odděl. v reálce na Malé straně.) Za to na 8 německých ústavech dosáhl maxima počet žáků v oddělení jen čísla 37 (Staatsrealschule v Karlíně, I. odd.)

Na venkovských ústavech českých jest poměr ještě horší. Je tam větší záliba žactva ve zpěvu a oddělení mívají pravidelně přes 51 žáků, zvláště oddělení *nejmíňší*, na němž nejvíce záleží, v němž žactvo má nabyti základu theoretického i praktického pro vstup do vyšších oddělení. V prvním oddělení jsou žáci z primy, která pravidelně mívá pobočku při vyučování předmětů povinných a při němčině.

Ale při zpěvu se žáci z poboček srazí, poněvadž asi lze snáze vedlejšímu učiteli udržeti kázeň v nezávazném předmětu, než profesoru v předmětu povinném, a poněvadž asi tolik ve zpěvu nezáleží na individuálním zkoumání hlasů u jednotlivých žákův!!

Ve všech předmětech se chce reformovati; hlavně o náboženství se jedná u mnohých, aby je vyreformovali *ze školy*: ale pro zlepšení umělecké výchovy a odstranění křiklavých nedostatků v ní není pochopení. Při vídeňském jednání o reformu školství středního *nikdo*, pravím *nikdo*, o reformě zpěvu ani nehlesl,

ač žijeme v době, kdy se tolik prý dbá sidealisování bytosti lidské a prohloubení umělecké výchovy.

Je-li velký počet žáků na střední škole při vyučování *nepovinného* zpěvu na úkor předmětu tomu, tím osudnější bývá při *povinném* učení zpěvu na školách obecných. Stěží kdy může učitel při sluchových cvičeních na nižším stupni pracovat se žáky jednotlivě. Zpívá-li se na vyšším stupni dle not, tím méně má času, aby sledoval vokalisaci, dech a intonaci jejich při zpěvu hromadném.

A výsledek? Velice smutný. Přihází se dosti často, že některý žák nemá sluchu, jak se všeobecně říká. Tu je krátký proces! Žáku se řekne, aby mlčel a nekazil zpěv ostatních. Poslechně a vůbec v obecné škole nezpívá. Pak přijde do střední školy. Svědomitý učitel zpěvu si vybírá v primě žáky pro I. oddělení z celé třídy. Stalo se, že chlapec z lepší rodiny plačky oznamoval učiteli, jak by rád chodil do zpěvu, ale nemá prý sluchu, pročez prý ho pan učitel na obecné škole vyloučil z praktických cvičení. Učitel střední školy respektuje jeho přání, přijme ho pro I. pololetí na zkoušku, a tu se ukáže, že chlapec má zcela normálně vyvinutý sluch, jen praxe mu schází, ze které byl vyloučen na škole obecné. A stane se z něho po letech dobrý zpěvák.

Osudným jest přímo výrok *»nemá sluchu«*. Postrádá sluch jen hluchý nebo nahluchlý, což by si měl každý učitel zapamatovati. Nedostatek výcviku hlasu ještě není jeho negací.

Není každý žák stejně nadán pro všechny předměty; stejně tak nemůže každý vyniknouti ve zpěvu. Ale *idiotů* v pravém slova smyslu v ovládnání hlasu jest právě tak málo, jako blbců pro předměty jiné. Proto nesmírnou zodpovědnost bere na sebe, kdo z povinného zpěvu vylučuje žáka na škole obecné sám, nečekaje ani dobrozdání lékařova ani rozhodnutí okresní školní rady.

Nesmyslná fráze: *»nemá sluchu«* — *»nemůže zpívati«*, neměla by nikdy býti vyslovena. Nemá-li žák sluchu, nepatří do obecné školy, nýbrž do školy pomocné nebo do ústavu hluchoněmých. Je-li však s ostatními žáky ve veřejné škole, pak *nesmí* býti vylučován ze zpěvu, jako není pro menší nadání v jiných předmětech z nich vyřazen. Právě naopak: jako slabší žák má býti více cvičen než chlapec nadaný.

(Pokračování.)

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURGU.

(Dokončení).

Ježíšem Kristem jest usnadněno vedení mládeže k Bohu. Ale život P. Krista nelze dělití od života P. Marie; jest s ním spojen od narození až k smrti na kříži. I Pannou Marií je pro výchov dán vzor, ale ona také pro svůj blízký poměr k Synu Božímu může poskytnouti pomoc. — —

Že účta P. Marie sama sebou se nabí nezkažené duši dětské, patrně ze života těch, kdo sami naučili se ctíti P. Marii, ačkoli v okolí svém neměli k tomu ničádného povzbuzení.

Básnička *Louisa Henselová* — jakkoli lutheránka — již od útlého věku oddána byla účtě blahoslavené Panny Marie. S láskou k Spasiteli vzkvetla v útlé mysli dětské také láska k panenské matce Boží; dětská důvěra poutala ji k matěřskému srdci té, která byla *»matkou všeho života«*, a obraz její — *»jediné čistě«*

naplňoval její srdce posvátnou rozkoší, která, když Louisa počala básnití, vždy v nových a nových písních hledala výrazu.¹⁾

Již před narozením matka prosí Matku Boží o ochranu pro své dítě, a pak i stále v jeho životě.

Nedávno za blahoslavného prohlášený farář J. M. Vianney praví »Pokušení nemají moci nad křesťanem, jehož srdce nejsvětější Panně Marii v pravdě jest oddáno.«²⁾

Farář Maasz svatě paměti byl vzor učelivého, vytrvale pilného a mravného studenta. O tak zvaných studentských kouscích neslyšel ničeho. Jak on sám ujišťoval, zakořenilo se v něm neobyčejně vážné pojmání života, které mu přispělo, přes nejnebezpečnější léta zachovati si jako lilii čistou nevinnost. Ovšem děkoval za to také nebeské své Mateři, jejímž on jako student byl věrným citelem. Ve volných hodinách přechoasto uchýlil se k zázračnému obrazu P. Marie Pomocné ve farním kostele u sv. Jakuba, že proto býval terčem vtipů a dostal od svých spolužáků posměšné jméno »Matka Bolestná.«³⁾ —

V dospívajícím věku mimo písně nemálo prospěti může poesie vůbec k buzení úcty Mariánské. Kterak bylo by možno, aby se mládež nezušlechtila, čtouc Zeyerovu »Mariánskou zahradu« nebo »Královnou nebeskou« v překladě Fr. Kahlika a Rob. Parmy?

Mě o Tvé lásce snítí nech!

Když svět mne vábí v tajů chrám,
zkad čiši smrti zhoubný dech,
když zbloudiv z cesty, upadám —
mě o Tvé lásce snítí nech,
ó, Panno čistá, Mari !

Když duše z rány krvácí
a zmirá v žalu okovech,
když nikdo mír jí nevrací —
mě o Tvé lásce snítí nech,
ó Panno čistá, Mari !

Když kříž má tísní ramena
a v srdci nití bolů vzdech,
když ruka bojem znavena —
mě o Tvé lásce snítí nech,
ó Panno čistá, Mari !

Když duši vezme Spasitel,
ten věčný soudce duši všech,
bych pod Tvůj plášť se úkryt směl --
mě o Tvé lásce snítí nech,
ó Panno čistá, Maria!⁴⁾

¹⁾ Dr. Franz Binder: Louise Hensel. Freiburg im Br. Herder. 1904. 83.

²⁾ Dass innere Leben des J. M. Vianney. Regensburg 1890. 210.

³⁾ P. Meinrad Bader — Der alte Flieszer Pfarrer. Innsbruck 1900. 14.

⁴⁾ Rud. Stupavský. — Z mého zpěvníku. 13.

V duše hloubi.

Jest večer! v jeho vlnách i má cella,
ten němý svědek tužeb mých a činů,
hle, tone v šeru a se noří v stínu
jak v moře vlnách výspa osamělá.

Vzplál měsíc — v modra hloub zář jeho skvělá
se otvírá jak kalich od leknínu,
tak veliký a bílý ve hvězd klínu,
jež, zlatá poupata, se rozvíjela.

A v okno mé zář jeho náhle padla,
jak svatozář se na obraz Tvůj kladla;
tak v srdci mém, kde vždy se stmívá,

má láska k Tobě, Matko, vroucí snívá
zvou záři leje, nejčistší své city
na obraz Tvůj, jenž v duši mé je vrytý!⁵⁾

O proslulém konvertitovi *K. J. Jarcke-ovi* se praví: »Chyběl by ze života Jarcke-ova nejkrásnější rys, hodný následování, kdybychom chtěli zamlčeti, že proti bludům nejen psal, nýbrž také, a to ještě mnohem více, za bloudící se modlil. O moci modlitby maje co nejpevnější přesvědčení, zkusiv toho neschůlněkrát na sobě a jiných, používal jí jako štítu a zbraně, jako posily a útěchy, a přesvědčení tomu nezpronevřil se nikdy ani na okamžik. Kolik nocí, probdělých trápením nad událostmi posledních let nebo pro tělesné obtíže vyplnil nejmilejší svou modlitbou svatého růžence, ví jenom Bůh a Panna nejsvětější. Nejtklivější, dětinou láskou lnul k P. Marii, a její jméno ozývalo se stále v jeho srdci i na jeho rtech. Jí přednášel všecky své strasti i radosti; ji navštívil na všech jejich zázračných místech, a byl vždy jist, že mu pomůže a jej vyslyší. Věrnou tu službu mu P. Maria i ve smrti bohatě odměnila. Jakkoli prudká a bolestná byla nemoc, na kterou Jarcke posledního půldruhého života svého stonal, přece jen zřídka kdy dovedla ochromiti neobyčejnou čilost a pružnost jeho ducha. — Tu pojednou přišel k poznání, jak lichá a marná je všechna lidská námaha a práce; ve vyšším světle jevil se mu na mysli celý jeho život, a naprosto nepochybně a jasně poznával, čeho mu nyní jedině třeba, a který úkol mu nyní jedině před Bohem jest řešiti — trpělivě a zcela oddaně strádati. On jej věrně řešil až do posledního dechu; ani povzdech nářku nevyšel z jeho rtů, které od nynějška v nejpudších záchvatech jeho nemoci nedovedly leda Boha chváliti a velebiti, že ho uznal za hodna, aby trpěl a se kál. Tichý mír, kterým obličej zvěčnělého zářil, byl výmluvným svědkem, jak blažený konec Maria uchystala věrnému služebníkovi svému, a byl též nehynoucí útěchou pro choť, věrnou láskou s ním spojenou, která se vzácnou obětovností a oddaností radost i žalost ve čtyřiašestiletém šťastném manželství s ním sdílela.«⁶⁾

⁵⁾ X. Dvořák — Sursum corda. 39.

⁶⁾ Rosenthal. I. Band. I., 454.

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

Ke komu mluví papež jako nejvyšší hlava církve v této encyklice? K jinověrcům? Nikoliv. K nám katolíkům se obrací. A přece jeví jinověrci i nevěrci zájem na slovech římského papeže. A jejich zájem není jen obyčejný — nikoliv; jejich zájem jest — jak skutečnost dokazuje — obzvláště čilý. Mohli bychom se jich tázati: Co jest vám do slov nejvyšší hlavy naší církve? Mluví papež k vám? Avšak to jest právě velice pozoruhodné: Proti své vůli jsou nuceni uznati velmocenské postavení katolické církve a obrovskou duševní sílu papežství — také ve 20. stol.

Pozoruhodné jest toto energické vystoupení papežovo, poněvadž na celém světě nikdo jiný se neodvažuje v tomto sporu duchů promluvit rozhodné, důtklivé a jasné slovo. Pozoruhodné jest, poněvadž papež se nebojí v době, kdy zášť proti katolicismu vždy více se šíří, modernímu duchu času říci pravdu do očí, ba přímo tento modernismus, pokud je nevěreckým a špatným, bez bázně zavrhuje a odsuzuje. Pozoruhodné jest, že papež se odvažuje v čase, kdy každá autorita se jen hledí sesměšnit, s plnou autoritou svého apoštolského úřadu vystoupiti a žádati poslušnost, a sice poslušnost srdce.

Ale právě toto autoritativní vystoupení nejvyšší hlavy církve dokazuje, že katolicismus jest jediné pravým křesťanstvím a tudíž každému duchu času, byť i nejmodernějšímu, může čeliti.

Tento nejmodernější duch chce dnes slaviti svůj vjezd do síní církve Ježíše Krista. Podává se mu to? Hledí se tajně, pokoutně a lstivě pod škrabošku upřímnosti a pravdy do církve vplížiti. Ba neostýchá se pokrytecky dokonce svou oddanost a přichylnost k církvi stavěti na odiv. Tak hledí přilákat nezkušené a dobromyslné, aby je polapil do svých sítí. Netrvá to však dlouho, bystré oko bdí a toto oko jej právě odhalilo: modernismus stojí odhalen, své škrabošky zbaven před očima nejen katolického, nýbrž i ostatního světa. Nedivme se tudíž přísnému výroku Pia X. o modernistech ve zmíněné encyklice: »Jejich nauky

převrátily tak duši jejich, že se stali pohrdači veškeré autority a žádné uzdy více netrpí.«

Z toho jest zřejmo, jak veliké nebezpečí pro církev modernismus v sobě skrývá a proč nejvyšší církevní autorita jest povinna se vši energií a ostrostí proti modernismu vystoupiti. Hledit modernismus podlomiti samy základy pravdy křesťanské od 19ti set let v církvi katolické chované. Církev jest »columna veritatis«, sloup pravdy dle slov sv. Pavla — ježž chtí modernisté pováliti a důkladně otesati a novomodním křesťanům, kterým jednak věrouka katolická ukládá příliš mnoho víry, jednak mravouka katolická a kázeň církevní příliš přísnou se zdá, dle jejich chuti uzpůsobiti. Kéž by všichni katolíci uznávali štěstí, že náležejí té církvi, která samojediná mezi všemi náboženskými společnostmi plní svou povinnost vůči Bohu i vůči jí svěřeným věřícím. Bez vášně a řevnivosti můžeme se zcela klidně tázati: Proč dosud mlčí tak nápadně o modernismu ostatní náboženské společnosti křesťanské? Proč mlčí na př. anglikanismus a protestantismus. Vždyť přece vážnost Písma sv., na němž si protestanté nejvíce zakládají, jest od modernistů tak velice ohrožena! Božství Kristovo, které modernisté přímo popírají, vyznává přece anglikanismus i orthodoxní protestantismus. Proč nehájí svého Pána Ježíše tak autoritativně jako církev katolická? Proč nečiní ve věcech víry a mravů konečnou, platnou a závaznou rozhodnutí? *Schází jim nejvyšší církevní autorita učící.*

Velice pozoruhodny jsou projevy Svaté Stolice proti modernismu, uveřejněné před vydáním nového »Syllabu« a encykliky »*Pascendi dominici gresis.*«

První poplašnou zprávu o nebezpečí hrozcím katolickému náboženství z náboženského modernismu vyslal bdělý pastýř Pius X. do světa svou promluvou ve veřejné papežské konsistoři dne 17. dubna 1907. Tato promluva udává krátce obsah veliké encykliky o modernismu z 8. září 1908.

Po obřadu vložení baretu několika novým kardinálům a po dikůvzdání kardinála Cavallariho, patriarchy benátského, ujal se papež Pius X. ještě jednou slova k následujícímu proslovu:

»Nedomnívejte se, ctihodní bratři, že zde hodlámě činiti narážku na udalosti ve Francii, třebaž že tyto jsou velmi bolestny, jelikož bohatě vyváženy jsou vzácnými útechami, totiž podivuhodnou jednotou onoho

ctihodného episkopátu, velikomyslnou nezištností kněžstva a oddanou stálostí katolíků, kteří ku každé oběti jsou hotovi pro hájení víry a pro slávu vlasti. Uskutečňuje se opětně, že pronásledovní stává jen ctností pronásledovaných do pravého světla a všeobecný obdiv na sebe obracejí, a nejvýše vlnám mořským se rovnají, které v bouři o útesy skalní se tříštíce, je od bahna, které se na nich usadilo, očišťují.

Vždyť víte, ctihodní bratři, že proto církev ničeho se neobávala, když edikty caesarů prvním křesťanům poručily buď službu Kristovu opustiti anebo zemřiti, poněvadž krev mučedníků stala se semenem nových přivřenců víry. *Avšak žaluplný boj, který jí opět dává příčinu volati: »Aj v pokoji hořkost má nejhořčejší!« (Is. 38, 17) jest onen, jenž se odvozuje z pohlouzení těch duchů, kterými nauky její jsou zneužívány a ve světě volání po vzpouře se opakuje, při níž odbojníci svrženi byli s nebe.*

A odbojníky jsou až přespřiliš ti, kteří rozněšilými způsoby nejhroznější bludy rozšiřují o vývoji dogmatu, o návratu k čistému evangeliu t. j. k evangeliu, které by, jak praví, zbaveno bylo výkladů bohoslovných, rozhodnutí církevních sněmů, zásad askese — o emancipaci od církve, ovšem v novém způsobu, aniž by se vzbouřili, aby nebyli vyloučeni, ale též aniž by se podrobili, by se vlastního přesvědčení zřící nemusili, a konečně o připodobnění se k duchu času ve všem, v řeči, v písmě a kázání hlásající lásku bez víry, dosti něžnou zpronevěřilým, která všem cestu k věčné záhubě přiliš daleko otevírá.

Vidíte zajisté, ctihodní bratři, zdaliž my, majíce povinnost hájiti všemi silami svěřený nám poklad, nemáme příčiny býti v starostech proti tomuto útoku, který není toliko jednolliovým bludem, nýbrž nahromaděnou trestí a jedem všech bludů, jenž základy víry rozvaliti a křesťanství zničiti hledí.

Ano křesťanství zničiti, poněvadž Písmo svaté těmto moderním bludařům není více jistým pramenem všech pravd, které k víře náležejí, nýbrž obyčejnou knihou; inspirace omezují se pro ně na věroučné (dogmatické) nauky, ovšem pojímána dle jejich smyslu, a nelíší se skoro ničím od básnické inspirace Aeschylův a Homerův. Legitimní (oprávněnou) vykladatelkou bible jest prý církev, ale

jest prý podrobena pravidlům tak zvané kritické vědy (vědecké kritiky), která se theologii vtírá a ji v otrocká pouta jímá. Posléze pokud se tradice týká, jest prý všecko relativní a změnám podrobena, a tím jest autorita svatých na nic zmenšena. A všechny tyto bludy a veliké množství jiných rozšiřují ve spisech, časopisech, asketických knihách, ba i v románech, a zaobalují je jistými dvojsmyslnými významy, jistými mlhovitými formami (tvarý), aby měli vždy zadní dvířka pro obranu otevřena z toho důvodu, by na sebe zjevné odsouzení neuválili a přece neopatrně do svých sítí polapiti mohli.

Společně tudíž velmi na vaši společnou pomoc, ctihodní bratři, abyste se s námi k boji spojili, jakmile se svými bdělými biskupy v jejich územích tyto rozseváče zlého semene seznáte, byste nám zprávy podávali o nebezpečí, jemuž duše jsou vysazeny, jejich spisy posvátným římským kongregacím oznamovali, a zatím užívající plnomocenství, která vám dle sv. kanonu udělena jsou, je slavnostně odsuzovali, proniknutí jsouce nejsvětější povinností, kterou jste na se vzali: papeže v řízení církve podporovati, blud potirati a pravdu hájiti k oběti krve.* —

Rychlým tempem opakovaly se varovné signály papežovy proti *»náboženskému nebezpečí.«* Ve svém listě, zasláném 6. května r. 1907 feditelům ústavu »Institut catholique« v Paříži přikazuje papež Pius X. takto:

»Pokud se týká filosofie, žádáme, abyste nikdy ve svých seminářích netrpěli, by se někdo vzdaloval od zachovávaných pravidel, která náš předchůdce tak pozřetelně ustanovil ve své encyklice »Aeterni Patris.« Tento bod má velmi velikou důležitost pro zachování a hájení víry. *Jest pro nás i pro vás zarmucující, vidíme-li, které z řad kněžstva, a zvláště mladšího, novoty a myšlenky se vynořují, které pro samy základy katolické nauky jsou nebezpečny a bludny. Jest jasno, že tyto novoty a myšlenky pocházejí toliko z ješitné nechtuti ke staré moudrosti a pohrdání filosofickou soustavou mistrů scholastických, ačkoliv tato soustava pro opětovné schválení církve jest ctihodná. Pro studující bohosloví nesmíte se tudíž s tím filosofickým vyučováním spokojiti, které veřejný studijní řád předpisuje, nýbrž musíte nad to opět a opět studium sv. Tomáše (Aquinského) vyžadovati, aby studující jim*

solidního vědění v posvátném bohosloví v biblickém studiu nabyli.*

V papežském listu, datovaném 7. května r. 1907 generálu řádu Dominikánského píše Pius X. mezi jiným: »Tento zcela obzvláštní věhlas vašeho řádu budete beze vší pochyby žárlivě střežiti a chrániti, a nikdy se nevzdálíte od čistého, jasného pramene andělského učitele. Pod vedením tohoto nevyrovnatelného mistra, dle jehož učení rozum jest služebníkem víry, budete s horlivostí podporovati výklad dogmat jednak pomocí

*rozumné filosofie, jejiž vliv podlomiti se dnes bohužel hledí, jednak na základě církevního podání a učení církevních otců, na jejichž místo chce »moderní věda« i při biblických studiích dosaditi nestydatou (beztaktní), domyšlivou, každé omezení netrpělivě od sebe odmítající »kritiku,« jejiž smělost se dokonce ani mistrování božských tajemství neleká, a iěz právě proto kazí ducha víry, třeba že se při tom každého přiměřeného útoku na dogmata opatrně zdržuje.**

(Pokrač.)

***** SMĚS. *****

Schůzi katechetů středoškolských svolá katechetský odbor Ústředního spolku českých profesorů *na sobotu před svátky svatodušními, dne 6. června* o 3. hod. odpoledne v rytířském sále »u Choděřů« č. 4. Na programu budou četné záležitosti katechetské; na př. o výsledku akce za započítání let do služební doby katechetů před jich působením na středních školách, o učebním plánu středoškolském a potřebě nových učebnic, o reorganisaci odboru a j. Návrhy, jež by se měly projednati, buďtež aspoň na týden napřed oznámeny předsedovi odboru, professoru *Václ. Müllerovi*, Smichov, Královská tř. č. 1050. Odbor doufá, že schůze této, na jejíž uskutečnění mimo-pražští kolegové nejvíce doléhali, bude též četně navštívena, aby zde položen byl pevný základ k další, čile společné práci. Podrobný program bude později ohlášen.

Velká autorita. V »Poslu z Budče« paradaže po několik čísel svými hlubokými sentencemi nový, na slovo vzatý učenec: »Jos. Spálený, professor.« Známy mluvčí pokrokových profesorů v debattním večírku o náboženství zatím však byl dosud jen supplujícím učitelem *beze zkušek*, a letošního roku již ani tímto není. Z jeho fulminantních výroků, jež »Posel z Budče« cituje, aspoň jeden na ukázkou: »Na náboženství nezávísí mravnost, pokrok z náboženství nevyplývá.« — Křestanství patrně nebylo v dějinách principem pokroku vůbec! Moudrost již se potřebí jen — klaněti!

Úvodní článek «Českého Učitele» ze dne 6. května byl jen na čtyřech místech zabaven. Kdo sleduje, jaké invektivy nejhoršího kalibru se otiskují ve smutné

pověstných člancích tohoto věstníku učitelských jednot v království českém, snadno si představí, jak asi řečený článek v původním svém znění vyhlížel.

Sestátnění školy měšťanské. Mezi učitelstvem vede se boj o to, má-li býti škola národní sestátněna. Učitelé škol měšťanských stojí na stanovisku postátnění školy měšťanské. Některá německá města podávají prý petice ministerstvu vyučování, v nichž se žádá, aby měšť. škola byla sestátněna a zreformována, aby stala se čtyřtřídním základem jednotné školy střední. — Některé listy nesouhlasí s postátněním z důvodů národních a politických. »Škola měšť.« č. 9. píše: »postátnění školy měšť. nemusil by se báti ani Čech ani Němec.«

Letošní hlavní prázdniny na obecných a měšťanských školách v místech, kde jsou střední školy a ústavy jim příbuzné, počnou již dne 4. července t. r. Ministr kultu a vyučování povolil toto prodloužení prázdnin s výslovnou výhradou, že odpadnou tak zvané »vedřiny.« Vidno, že prodloužení hlavních prázdnin na deset neděl — jak se to na mnoze žádá — postupně se děje, a podle všeho již příštím rokem budou v městech prázdniny desetinedělní.

Koedukace na českých střed. školách. Na českých středních školách studuje v letošním školním roce 133 žáků; a to 90 v Čechách a 43 na Moravě. V Čechách studuje na gymnasiích 64 dívek, na reálkách 26, na Moravě na gymnasiích 21, na reálkách 22, tedy celkem na gymnasiích 85, na reálkách 48. V Čechách ze 34 gymnasií má 22 a z 25 reálek 6 koedukaci, na Moravě ze 16 gymnasií 5 a ze 17 reálek 7 koedukaci.

Vyloučení náboženství ze škol žádá organisované učitelstvo moravské všech kategorií. »Svaz« tohoto učitelstva usnesl se:

»Aby se zamezily konflikty meziučiteli a kněžími, resp. mezi vědou a vírou, jimiž vyučování se rozrušuje a autorita školy i náboženství oslabuje, nechť se odloučí vyučování náboženství od ostatního vyučování školního a přikáže se výhradně příslušným úřadům farním.« V Čechách jistě nezústanou organizovaní učitelé za svými moravskými kolegy!

Český odbor zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež v Praze, jež vznikla podnětem vídeň. I. sjezdu rakouského pro ochranu mládeže, zamýšlí ještě v tomto jubilejním roce přistoupiť k praktickému provádění svých cílů a zříditi útlek pro zpustlé hochy, po případě opatřiti výchovu i několika zpustlých dívek.

Oddech ve škole. V časopise »Mutter und Kind« uveřejňuje dr. P. Reisser zajímavou rozpravu o odpočinku ve škole. Dokazuje velikou důležitost oddechu a žádá mezi jednotlivými hodinami oddechy nejméně desetiminutové. V době té jest děti ze tříd vyvésti, v létě na dvůr nebo do školní zahrady, v zimě na vytopené chodby nebo do vyvětrané a vytopené společné síně, a třídy řádně vyvětrati. Oddechy nesmějí býti nikdy dětem snad za trest ukračovány.

Mnoho-li času má uplynouti mezi dopoledním a odpoledním vyučováním. Dr. Tophoff v Brémách píše, že mezi dopoledním a odpoledním vyučováním by měla býti přestávka nejméně 4 hodin. Dr. Stachov tvrdí, že by odpolední vyučování nemělo počínati před 4. hodinou. Dr. Köstr z Lipska žádá přestávku 3 hodin a podobných názorů jsou skoro všichni němečtí lékaři. (»Učitel« 34.)

Nesmi katolického kněze pod pokoutou pozdravovati děti z Valu na Novoměstsku n. Met. Tak aspoň oznamují Lid. List. v čís. 17. že děti ze Chlístova přišly jednoho dne v měsíci dubnu ze školy a stěžovaly si, že musí za trest opísovati články, protože pozdravily velebného pána.

Čtvrtý odbor na škole měšťanské — industriální učitel. Konrád Pospíšil ve »Škole měšťanské« (č. 7. a 8.) v delším článku dokazuje, že »je třeba čtvrtého učitele v zájmu požadavků moderní školy, jež nedá se mysliti bez nezbytného doplňku: ručních prací!« K vyučování tomu je třeba učitele zvlášť cvičeného; ostatní jsou přetíženi, tedy nová kvalifikovaná síla je potřeba. Tito industriální učitelé by vyučovali ručním pracem (zpracování hlíny, dřeva, lepenky, kovu) a po případě těsnopisu a

tělocviku. Při týdenních as 20 hodinách měli by nárok na průměrné služné učitelů škol obecných, aspoň 1400—1800 K, a bylo by jim možno zvětšiti příjmy své vyučováním na školách pokračovacích.

Škola a militarismus. Ve Francii je nyní skoro ve všech školách zavedeno obligátní vyučování střelbě. Učitelé vybírají od žáků příspěvky na zakoupení zbraně i střeliva. Nejlepším střelcům dostává se odměn, učitelům diplomů. Vyučování to je zavedeno proto, aby provedena mohla býti dvouletá služba vojenská, a nováčci ke službě vojenské lépe byli připraveni. Čemu nebude ještě škola obecná učiti za 10 let?

♦ ♦ LITERATURA ♦ ♦

Moderní katechismus s trochou pepře na porozuměnou. Napsal P. František Blafák. C. Ss. R. S povolením představených. Cyrillo-Methodějská tiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. Cena 14 hal. »Ti nejučenější a nejmmodernější všech učenců se usnesli, že teď na světě má býti všechno jiné a — tedy i katechismus« a tento nový, moderní katechismus přijede vykládat do Kudrnkova Dr. Rumpálek, jenž mluví nejprve »O myšlení«. Musí prý nyní lidé myslet moudře a volně, a netak hloupě, jako až posud, kdy mysleli, že jest Bůh, duše nesmrtelná atd. Teď musí každý (tedy musí? To jest ta volnost?) myslet, že není Boha, ani nebe ani pekla, se smrtí že jest všemu konec atd. A jak jest tomu s tím moudrým a volným myšlením, tak jest tomu i s rozumy Dr. Rumpálka »O náboženství«, jež prý není nic jiného, než představa naší obrazotvornosti, nemá žádných příkázání, patří do soukromí. . . »O kněžích a církvi«, jež přestanou a tedy ovšem i kostely, služby Boží, svátosti, inu vše . . . »O mravnosti«, jejímž hlavním příkázáním bude: Človče pomni, že nemáš nad sebou žádného Boha. . . Ty's sobě sám bohem atd. »O moderním nebi«, jež záleží v ukolení všech žádostí. Velmi vhodně dělá k výkladům doktorovým poznámky Radák, a když někteří chtěli hned moderní nebe si zavěsti a domkáři Filuta chtěl na statkáři Lunovi jeho ženu a statek, z čehož povstala hrozná rvačka, kterou Filuta zaplatil smrtí, ostatní pak ranami a vězením, dostane se neohroženému zastánci výry Radákovi skvělého zadostiučinění zavrnutím moderního katechismu. J. Fabian.

(Zasláno.)

Duchovní pouť do Lurd má se konati letos z celého světa. Na popud hraběte Acquaderního v Bologně, předsedy ústředního komitétu jubilejního, byli pořadatelé českých poutí do Lurd bratři Kolískové jmenováni zástupci tohoto duchovního podniku pro naše kraje. Poněvadž celá akce děje se za protektorátu jak sv. Otce, tak i nejč. pp. biskupů, zasluhuje důvěry a podpory. Provolání se právě rozesílají.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3-50 koruny. Do krajín německých, Rossy a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům a studujícím slouží se deset procent a sberatel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. roklauace, jez se nepočti a nořank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budložřm. Žákovi, gym. professoru na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katecholskou přílohu přijíma rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, kateloha na Smíchově.

Svobodný učitel ve svobodné škole. — Nedogmatické náboženství. — Maria Panna a vychování. — O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních. — Svěcení biblických svátků u židů. Feuilleton O modernismu. — Směs. — Literatura.

Svobodný učitel ve svobodné škole.

»Žijeme v dobách frásí. Měníme hesla častěji než had svoji kůži.«

Zase letí nové heslo po nivách paedagogických, a Bůh milý jen ví, kolikáté již v tomto desetiletí. Napřed přišlo se s parolou: »*Umění do školy*«. Všude se poukazovalo na to, jak uměním může se zjemniti a ušlechtili duše mládeže. Spatřovala se v umění nová, dosud nedoceněná pomůcká paedagogická. A co se vlastně vykonalo?

Mimo několik knížek toho směru a tucet nástěnných obrazů, jichž paedagogická cena ještě je velmi pochybná, nestalo se pranic. Děti z rodin, v nichž o výchovu se nedbá, chodí do školy stejně špinavé a roztrhané, školní jich pomůcky a knihy jsou stejně počmárány a rozškubány jako dřívě. *Umění pořádku a čistoty nepokročilo ani o krok*. A heslo již skoro odstavené odpočívá ve starých ročnících paedagogických listů.

Potom nastala doba, kdy stále se opětovaly stesky na nevázanost a rozpuštělost mládeže. Když s naší strany za jednu z příčin správně se udával nedostatek bázně Boží a náboženské výchovy, i liberální listy nám hlásaly: »Je-li ve škole dle vašeho názoru málo náboženství, rozmnožte si počet náboženských hodin.« Ale netrvalo dlouho a po příkladu některých německých liberálních spolků učitelských zavzněl nový signál: »Pryč s náboženstvím ze školy! *Chceme svobodnou, laickou, volnou školu. Kněz a náboženství do moderní školy nepatří!*«

Nyní toto heslo ponenáhlu běře na se jinou formu. Mluví se o *svobodném učiteli ve svobodné škole*. Opět frase, pod níž si konečně může každý mysliti, co chce. Rozumí-li kdo této programové větě tak, že každému učiteli v metodě zpracování učiva má býti ponechána naprostá svoboda, že učitel má býti ušetřen všeho chikanování byrokratických inspektorů, že mu má býti dopřána volnost v paedagogických prostředcích aspoň taková, jaké se těší všichni rodiče ve výchově svých dětí, myslím, že nenajde se nikoho, kdo by s novým heslem z plna duše nesouhlasil.

Pakli však *pokrokoví učitelé pod tímto heslem skrývají volnou školu*, v níž učitel zcela neodvisle a nekontrolovaně může své názory náboženské a sociální

šití — a tak, myslíme, svobodné škole pokrokoví učitelé opravdu rozumějí — *protestujeme rozhodně proti heslu a chceme je všude, v našem časopisectvu, v organizacích i na schůzích důsledně potíratí.* —

Pokrokoví živlové v učitelstvu stále žijí v bludném názoru, že škola je samostatným sociálním útvarem, neodvislým na vůli a vlivu jiných faktorů kromě učitele. A to je principiální blud. *Škola není samostatným útvarem, nýbrž ústavem pomocným ve výchově dítěte.* A jestli dnes zcela správně hledíme na školu jako na výchovný ústav, kde systematickým vyučováním má se dospěti k výchově mládeže, pak *učitel není samostatným vychovatelem, který má právo určovati směr a cíl výchovy,* nýbrž jest delegovaným zástupcem rodičů a dle jejich vůle a v jich intencích musí svěřenou mládež vésti. Rodiče v prvé řadě jsou povoláni zákonem přirozeným, starati se o výchovu dítěte.

Moderní paedagogové chtějí právo výchovy a důsledně též právo zřizovati školy výhradně přiřknouti státu. Sami jsou sice přesvědčeni ve svém nitru, že státu nepřísluší uchvátiti všechnu pravomoc nad dítětem, ale vede je k tomuto názoru úmysl jiný. Vidí, že ve státu jsou občané různého náboženství a z toho chtějí vyvozovati: *»Stát, chce-li býti ke všem rovnoprávný a chce-li vésti své budoucí občany k politické snášlivosti, nesmí přihlížeti k jich náboženství, a proto má zakládati školy beznáboženské, volné.«* Nic jim na tom nezáleží, že stát, který by si tato práva usurpoval, vlastně by se dopouštěl loupeže a násilnictví na právech rodičů. Platilo-li v dobách náboženských bojů *evangeliků* proti katolíkům heslo: *»Cujus regio, ejus religio«*, zeměpánu náleží rozhodovati o náboženství poddaných — chtějí dnes moderní pokrokovci uvéstí v platnost heslo, *že vládě, státu, který je vlastně bezkonfesiční, sluší stanoviti, že náboženství do jeho škol nenáleží,* že je to čistě soukromá věc rodičů dítěte.

To je názor veskrze falešný. Státu zajisté na tom záleží, jak je mládež vyučována a vychovávána. Vždyť ve škole jsou jeho budoucí občané. A proto mu záleží, aby pěstována byla v ní legálnost, vědomí občanských povinností, úcta k zákonům, jež mají na zřeteli blaho celku, láska k vlasti a věrnost k panovníku. V tom spočívá všecken právní nárok státu na školu. Ale to vše nesmí se dítí na úkor práv rodičů, ale v naprostém s nimi souhlasu. A když oni náboženskou výchovu dítěte si přejí, stát je povinen jich přání respektovati a o tuto výchovu se starati. Škola ve výchovné stránce nesmí přece odporovati výchově domácí, ale ji podporovati, ba v intencích řádných rodičů vychovávatí.

Ale což když rodiče náboženské výchovy si nepřejí? Zcela správně prohlásil před nedávnem člen panské sněmovny hrabě Stürk, že v tomto případě stát sám musí náboženskou výchovu dítěte naříditi, poněvadž *náboženství je všeobecně uznanou a oceněnou podporou mravnosti a legalnosti,* byť někteří rodiče toho nechtěli uznati. Takto mohou mluvití jen rodiče předpojatí nebo nesvědomití. První nemají dostatečného rozhledu; právě tak, jako ti, kteří nejrady děti do školy neposílají, poněvadž ve školním vyučování nevidí nikterak prospěch dítěte. Druzí nepomýšlejí, že dítě nevychované padne státu za obtíž v polepšovně, v nemocnici či v žaláři. Má-li stát k budoucím občanům jisté povinnosti, má péče také k nim jistá práva.

A konečně je tu církev. Ona přece náboženstvím vede věřící k časné i věčné blaženosti. Všechno její učení, její věrouka i mravouka má vésti lidi k mravnímu sebezdokonalování. Kdo v tom její poslání nechce viděti, buď o nábožen-

ství má špatný pojem aneb vědomě klame jiné. I ta, jako kdysi všemu nynějšímu školství dala základ, má právo spoluúčastniti se na výchově dítek.

Má toto poslání dáno samým Ježíšem, který řekl apoštolům: »*Jdouce do celého světa, učte všechny národy.*« A toto své právo církev nikdy odniti si nedá. Může býti o ně oloupena, ale vždycky bude mluvit o znásilnění, loupeži, která na ni byla spáchána, a nikdy neprohlásí bezprávi za právo.

Že stát právo rodičů, právo církve a své vlastní ve školství uznává, toho zřetelným důkazem je zřízení všech zemských úřadů školních, v nichž zasedají zástupci rodičů, církve i státu. Každé jiné složení školních úřadů, v němž by ti či oni interestenti byli vyloučeni, znamenalo by násilnictví na nich spáchané.

Známý jenský paedagog *Rein* ve svém obsáhlém díle (*Handbuch der Paedagogik* V. str. 827) praví: »Škola je původně ústav k podpoře rodiny ve výchovném díle. Později náhlédly i církve a stát, že i ony potřebují součinnosti školy, a proto se snažily uplatniti svůj vliv v ustanovení úkolu a cíle škol. A poněvadž škola není samostatným činitelem ve společenském životě, ale jest ve službách socialních svazků státu, církve a rodiny, proto přesně vzato nemůže si sama svoji úlohu stanoviti, ale musí ji si dáti od svých nařizovatelů předepsati

To jest jasný a závažný soud známého paedagoga, vyznáním protestanta, který jediný váží více než tisíc frasistů-paedagogů, kteří si v »Českém Učiteli«, v »Učitelských novinách«, ve »Volné škole« a v jiných toho druhu listech vyrobili svoji kazatelnu, z níž co chvíli jako hlásnou troubou křičí svoje: »*Svobodný učitel, svobodná škola!*«

Nu, jsme národ okamžitého vzplanutí. Milovníci hezkých hesel. Ve »svobodné škole« přidružilo se ke kupě jiných, starých a jalových o jedno více! —

Nedogmatické náboženství.

(Pokračování.)

Či snad mohou nám nepřátelé naši ukázati, že velkolepý rozvoj katolického učení dál se špatným a nezdravým směrem? Že katolická církev nestavěla na základě, který jí dal Ježíš Kristus? Sám protestant *Palacký* ve svých dějinách důmyslně napsal (kniha 11., čl. 1.): »*Ze starých jader v podání křesťanském pučely a rozvíjely se důmyslem otců církevních vždy nové ducha květy a plody, a nejedny nábožné více pocity nežli pomysly vzrůstaly a odívaly se poznenáhlu v určité vědomí, ba i v zásady a soustavy naučné; hierarchii římské čili papežům a sborům kněžským bylo bdíti, aby proměny ty dály se pokaždé v duchu právě křesťanském, aby novými důmysly neutrpělo snad pravověří čili orthodoxie církve.*« Zde *Palacký* ukázal, že dovedl, ač byl protestant, pochopiti princip rozvoje katolického učení a také jej uznával. —

A nyní přijdou moderní filosofové, kteří pro katolickou teologii a její historický vývoj nemají smyslu, a žádají na nás, abychom všechny přirozené i bezprostřední důsledky, jež církve z učení Ježíše Krista vyvodila, prostě odložili a prohlásili za zbytečné! — Bůh celý svět v jeho plném kulturním rozvoji nestvořil sám. Svět dále se rozvíjí *spolupůsobením lidstva*, jež Bůh takořka za svého spolupracovníka vyvolil. A tak jest i s rozvojem katolické církve. Ježíš Kristus položil základ, ale své zástupce, apoštoly a všechny jich legální nástupce vy-

volil za spolupracovníky na velikolepém díle jeho učení. Jaká v tom troufalost, všechnu tuto spoučinnost považovati za zbytečnou, ba i škodlivou! Náboženství katolické mělo by býti zbaveno všech nádherných květů svého přirozeného rozvoje a sklesnouti na pouhou, *bestvárnou theorii*, aby snad neurčité a elastické dogma, které by ještě zbylo, nepohoršovalo filosofa, který jako nějaký tvor o jedné dimmensi vše měří rozumem, a co jím jako stavitelským metrem změřiti nelze, prohlašuje za absurdní, nemožné a stále volá: »Já mám všechnu vědu zde zavřenu v mé hlavě! Pryč před ní s vašimi dogmaty!«

A přece kolikrát již věda změnila své poučky, své »pravdy«! Co zatím církve, nesmlouvajíc s duchem různých časů, bez kompromisů, nehledíc na chválu či hanu filosofů, trvala pevně na svém učení a svých názorech. Snesla a překala posměch falešných filosofů, hněv králů i rouhání svedeného lidu. *A důsledností svého učení jenom vždy imponovala* a budila úctu svých protivníků.

I věřící, vážní protestanti v duši své nemohou nikdy upříti obdivu katolické církvi, když vidí, kterak ona od svých počátků až naše časy, od vzniku evangelií až k syllabu svatého Otce Pia X., čistý, zlatý štít své víry stále chrání a všechnu svoji věrouku má jen za rozvoj učení Ježíše Krista, rozvoj, který pod jeho ochranou a za jeho pomoci se stal a stále se děje. Nedávno »*Kölnische Volkszeitung*« ukazovala na slova uznání z tábora protestantského, že katolická církev trvá neústupně a důsledně na svých pravdách a nemění jich dle duševních proudů věku. —

Neprátele naši chtěli by, aby církev zapřela a zavrhla velikolepou stavbu své věrouky. Štala by se jim snad sympatičtější? —

Pohlédněme v *Život konvertitů*. V jich obrácení je mnoho poučného, neboť právě oni to byli, kteří sami, vyrostlí v jiných poměrech, vychovaní v předsudcích proti katolické církvi a v nenávisti k ní, vlastní silou, nejtěžšími boji a duševními zápasy probili se k její spasným branám. Co je převedlo šťastně všemi vnitřními krisemi v lůno církve katolické? V prvé řadě byla to milost Boží. Ale s ní oni spolupůsobili; a byla to jistě obrovská práce jich duševní, kterou oni vykonali, nežli dospěli ke kroku tak vážnému, jako je vstup do církve katolické, přiblížení se k prameni vody křestné. A co je tam obyčejně přivedlo? *Jasná, vznešená věrouka katolická*. Dogmata, jichž krásu poznali a jež s touhou duše po pravdě lačníci také přijali. Pod klenbami katolické dogmatiky nabyli štěstí.

Na doklad uvádíme konversi *Jana Thayera*, puritánského kazatele z Bostonu r. 1783. Při své učenosti byl nesmířitelně zaujat proti všemu nadpřirozenému, hlavně proti tajemstvím, která katolická církev k věření předkládá. Ve svém spise, v němž svoji konversi líčí, praví takto: »*Právě ony pravdy, v něž jsem dříve jen stěží mohl věřiti, to jsou, které mi nyní skytají největší potěchu*. Tajemství nejsvětější svátosti oltářní, jež se mi dříve zdálo nepřijatelné, stalo se mi nyní nevysychajícím pramenem duchovních radostí. Zpověď, kterou jsem dříve považoval za nesnesitelné jho, je mi sladkou rozkoší, ježto zjednává duši mé blaženost a klid. Kdyby bludaři a nevěřící mohli pocítiti onoho blaha, jehož lze zakoušeti u paty oltáře, jistě by se vrátili ze svých bludných cest.« —

(Pokračování.)

Maria Panna a vychování.

Podává školní rada JOS. ŠAUER z AUGENBURKU.

(Dokončení.)

Závěr.

Úcta Mariánská jest povaze lidské tak přirozenou, že mnohdy těm, kdo víry pozbyli, zůstává ještě vždy jako záblesk z lepšího světa, a často také bývá příčinou návratu k pravé víře.

G. Fr. Daumer svými studii, která se týkala dílem filosofie a dějepisu, dílem rabínské literatury, a kterým se oddával s pilí co největší, vzdaloval se vždy víc a více od křesťanství. Pietismus se mu zprotivil, obecný racionalismus protestantské theologie jevil se mu býti povrchním, mělkým, bezduchým a budil jeho nejrozhodnější odpor. Tak viděl se obklopena barbarstvím a temnotou, z níž mu jako světlá hvězda svítala katolická úcta Mariánská. Ale i tu protestantismus surovou rukou od sebe odstrčil, a tak se stalo, že protestant Daumer protestantství mnohem více ještě nenáviděl nežli katolictví.⁷⁾

Někdy však může úcta Mariánská zdáti se nedosti odůvodněnou. Konvertita dr. *G. Bickell* praví o sobě: »Zvláštní zmínky zasluhuje můj poměr k učení o neposkvrněném početí nejbl. P. Marie, ježto by se neslušelo, mlčky přejítí nezasloužené milosrdenství Boží a zvláštní ochranu Královny nebeské, kterou v tom viděti jsem se domníval. Se všemi ostatními obtížemi, věroučnými již se usmířiv, nemohl jsem se s tímto článkem víry pořád ještě spřáteliti; zdálo se mi, že ústním podáním není odůvodněn a měl jsem za to, že protidůvody Preuszovy nelze vyvrátiti. Když pak v zimě r. 1862 byl jsem v Londýně zaměstnán opisováním nirsibských písní sv. Efrema, až posud zcela neznámých, připadala mi stále, jakoby popudem vnějším, myšlenka, nalezne-li se v těchto básních nepochybné svědectví pro ono učení, že bych to měl považovati za důkaz pravdivosti tohoto učení a katolické církve. Tímto vnuknutím byl jsem povzbuzen prositi Boha co nejvroucněji, aby mi způsobem právě uvedeným dal na jevo, je-li katolická církev jediné pravá a že všemu, čemu ona učí, věřiti jest pod ztrátou spásy. Zároveň v této záležitosti vzýval jsem poprvé v životě svém pomoc Matky Boží. A skutečně také nalezl jsem v oné sbírce písní rozhodné svědectví, nejurčitější ze všech, jež ve spisech církevních otců se zachovala. Zníť takto: »Ty, o Pane, a Máti Tvá, vy jediné v každém ohledu jste dokonale čisté, neboť nežádne skvrny není na Tobě, o Pane, ani žádného porušení na Mateři Tvé.«⁸⁾

Svrchu jmenovaný Daumer praví:⁹⁾ »Domnívám-li se viděti na stole světlo, ačkoli tu ničeho není, jsem blouznivý a pomatený člověk a trpí příznakem; jestli že však světlo skutečně tu jest a hoří a září, a jestli že přece nevěřím a přes rozhodné svědectví smyslů svých tvrdošijně popírám, pak jsem nemeně šíleným; ano k takovéto nevěře, k takovému popírání náleží větší ještě míra libovůle a pošetilosti, nežli k onomu přízraku.«

Úcta Mariánská zvláště mocně dotýká se citu a citem působí na povahu lidskou způsobem ušlechťujícím a povznášejícím.

Když Daumer jakožto protestant chystal se k návratu do katolické církve, dopsal v té příčině do Mohuče; i bylo mu odpověděno, aby ihned přijel, an bude

⁷⁾ Rosenthal 1. Band 3, 235.

⁸⁾ Rosenthal. 1. Band 3, 395.

⁹⁾ G. Fr. Daumer — Marianische Legenden und Gedichte. München-Aschendorff. 1859.

svátek »Nanebevzetí P. Marie« (1858). »Nuže«, tak dí, »Maria pozvala mě k svému svátku! Jaká čest, jaké štěstí! Nechť se tomu kdo směje. Bral jsem, cítil jsem to tak, a jestliže pozemská veličenstva se o mne velmi málo starají, je to důvod, že by ona nebeská Královna k svému svátku mě nebyla pozvala? Přišel poklekl jsem poprvé v chrámě katolickém, a byl jsem snad nejpobožnějším a nepohnutějším ze všech, kteří byli přítomni. Tyto dojmy se opakovaly v míře ještě větší při skutečném mém přestoupení, když na konci obřadu zazněla velebná litanie loretanská. Rozplýval jsem se v slzách pohnutí a díků, a trvalo dlouho, nežli jsem opět mohl mluvití.«¹⁰⁾

Jest blízka srdci lidskému převelebná Královna nebes!

A že Slovanští národové se vyznačují vřelými city, ohnivým srdcem, proto je nám Slovanům Rodička Boží tak drahou.

Kéž nám i do budoucna zůstane drahou, aby zejména naše mládež přivinouc se k mateřskému jejímu srdci, stala se účastna království Kristova!

O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních.

Podává prof. DOBROSLAV OREL.

(Pokračování.)

Jak nesmírně mnoho záleží na součinnosti všech žáků při praktických cvičeních ve zpěvu, a jak mnoho přispějí ku pružnosti hlasivek, vidno je z opaku při žácích-privatistech, kteří se všemu učili doma, jen ne zpívati. Nenaucí se sice ve škole různé taškařině, nechtnou snad žádné nakažlivé nemoci, ale také přijdou do střední školy s hlasem naprosto neohebným. Než záhy ostatní spolužáky při dobré vůli dohoní.

První požadavek — *co nejméně dětí ve zpěvu* čili utvoření skupin, neleží, bohužel, v naší moci; ale druhý požadavek, aby pravidelně nikdo *nebyl vyloučen z praktického zpěvu*, může zachovati každý učitel na obecné škole. — Vzpomínám bezděčně na Melanchtona, který ve svých žácích viděl budoucí učence, státníky, vojevůdce a tak je také již ve škole tituloval. Podobně i v tom z počátku neohebném hrtanu může býti zlato, a proto není radno dřímající vlohy udusiti. Zpěv jest, bohužel, u nynější mládeže jako vše ideální na mizině; proto, pokud není ještě vše ztraceno, nutno buditi zájem pro zpěv *u každého*.

Je první hodina zpěvu na střední škole v I. oddělení. Učitel dá si dle sluchu zazpívati kostelní píseň od shromážděných žáků, kterou každý umí, jako na př.: »Bože, před tvou velebností«. Ó toho řevu! Král pouště by lépe toho nedovedl. Toť další kámen úrazu! Učitel na obecné škole hraje na housle, dítě jedno přes druhé do toho křičí a kolemjdoucí má obraz »turecké školy«. Přefoukaná flauta a překřičený hlas — toť totéž. Vyřvaný hlas spravovati je úkolem nesnadným; dlouholetou a negativní práci. Přetahování hlasových rejstříků přes jejich hranice působí klesání tónu, hrubost hlasu a zúžení rozsahu hlasového, což vše má příčinu ve tvrdnutí chrupavek hrtanových a v přepnutí vaziva (*chordae verae vocales*).

V pravdě měl by učitel na střední škole menší práci, kdyby dostal do rukou žáky dříve vůbec nezpívající, než když dostane bývalé křiklouny. Několik let práce jest pohřbeno. Je tomu asi tak, jako když učitel klavíru převezme po jiném

¹⁰⁾ Rosenthal. 1 Band 3, 258.

učiteli žáka, který několik let hrál vadným prstokladem. Nelze ani zamlčeti, že prohřešuje se na střední škole učitel, který opačně jemné hlásky přinesené ze školy obecné ničí křikem, k němuž žáci se lehko dají svěsti. *Nekřičet, zpívat slabě!* — toť absolutní zásada, od níž učitel nesmí nikdy upustiti. Hodina zpěvu není hodinou křiku.

Hlas zmohutní ne silným zpíváním, ale slabým. — Kulatosti, kovového timbru dosáhne hlas jen přirozenou cestou a přirozenou zvučností hlasovou. Jedná se též o rozsah hlasu. V nynější době ztrácíme krajní hlasy do sboru. Není vlastních tenorů ani bassů! Proč? Chlapec z mládí vyřve si 4—6 tónů. Dokud střední rejstřík mohl přetáhnouti ku tvoření tónů v poloze vysoké nebo hluboké, ještě hlas měl aspoň 10—12 tónů stupnice diatonické. Ale později střední rejstřík vypoví službu pro tóny, jež se mají tvořiti vlastně rejstříkem hlasovým, a je konec většímu objemu hlasovému. Proto nutno hned z mládí cvičiti vysoké i hluboké tóny ve falsetu. Ať se nikdo nemýlí tím, že nemají falsetové tóny z počátku žádné barvy ani síly. Kdo se naučil zpívati ve falsetu čili jak lid říká fistulí, má schopnost správně užívati *rejstříků hlasových*. Budoucí operní zpěvák musí několik let tlumiti tón svůj v pianissimu při vokalisech, aby jej vyrovnal. Násilím se nabude také výšky nebo hloubky hlasové, ale na čas. Takový hlas nemá stálosti, brzy zpěváka opustí.

Smutné případy se opakují, kde slibné hlasy, kterýmž se předpovídala slavná budoucnost, zašly jako meteory, poněvadž chtěli jejich majitelové nebo učitelové urychlití násilím vývojový process a začali cvičiti plným tónem hned to, co má přijíti až na konec, totiž operní arie. Bohužel, dnes málo kdo dbá vypracovanosti hlasové v *jádru jeho* a hlavně ve *středních polohách*. Posluchačstvo i zpěvák dá se uchvátiti vyřvaným tónem značné výšky nebo hloubky.

Podobně nesmí učitel jednat. Zvláště altové, jak cymbál znějící hlasy chlapecké, musí chovati přímo v bavlne. — Meze rejstříková je mezi h'—c' Tóny nad c' *nesmí* cvičiti plným hlasem, nýbrž falsetem, ze kterého během doby stane se také plný, zvučný tón. Ale běda, třikráte běda, když učitel toho nedbá! Není zapotřebí, aby dítě vědělo, co je rejstřík, kdy má zpívati středním, hlavovým, prvním rejstříkem; ale musí býti upozorněno, že ani vysoké ani hluboké tóny nesmí křikem ze sebe vynucovati. To platí o chlapcích i o dívkách. Zvláště u dívek je třeba veliké pozornosti, poněvadž se mohou lehce přehlédnouti hranice hlasových rejstříkův. Tedy budiž aspoň všeobecně zachována zásada, aby ve *vysoké poloze zpívali žáci velmi slabě*.

Tím dosáhne dítě velmi značného *rozpietí tónového* a má pro budoucnost dobrý základ. Necvičí se jen konce vaziva hlasívkového, nýbrž celé vazivo po jeho délce.

Kromě rozsahu materiálu tónového získá dítě *slabým* zpěvem pevnosti stoty v nástupu a nebude *klesati*.

»To ty děti lezou!« nařká učitel i katecheta. V kostele dovedou zpívati stále o půl tónu níže než hrají varhany. Svádí se klesání na nedostatečný počet rejstříků varhanových, na vlhké, špatné počasí, ale na hlavní příčinu se zapomene. Děti řvou vysoké tóny středním rejstříkem, nemohou bez násilí tónu ze sebe dostat, hlas znávi a pak klesati jest přirozeným výsledkem jejich brzké únavy. Je-li kde v paedagogice nečasno každé násilí, pak ve vyučování zpěvu

jest přímo živlem ničivým Nic nemá pro hlas tak zhoubné účinky jako křik dětí, ať při zpěvu, ať při hře, zvláště kopané, která jest hrobem pěkných zpěvných hlasů. Hlas se vykřičí jen na několik tónů, ostatní polohy zůstanou hluché, bezbarvé.

(Dokončení.)

Svěcení biblických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Kajcíník si odřikává při tom vyznání z hříchů a bije se při každé ráně pěsti do prsou. Přítel jeho odřikává třikrát 13 slov verše 38. žalmu 77. »Ale On je milosrdný, odpouští vinu a neníčí, a obrací často svůj hněv a nebudí veškeren svůj žár«, aby se v počítání ran nezmýlil; když je hotov, lehne si sám. Nyní toho tuze nedbají, aneb se zase velmi horlivě mrskají, aby ukázali svou kajcínost.

V předvečer má se vykonati vzájemné odprošování a nahraditi učiněná a způsobená škoda. Je-li druhého dne Israel sjednocen v lásce, zlý duch: nemůže o něm říci nic zlého.

Mužští a hoši mají za sebe rozsvítiti světlo, svíčku. Ji připravují obyčejně domácí ženy, má býti žlutá a tak veliká, aby vydržela hořeti aspoň 24 hodin bez přetržení. Kdyby snad nehořela dobře neb dokonce kdyby zhasla, bylo by to znamením, že ten, jenž svíčka patří, do roka zemře.

Lidé si uvykli rozsvěcovati jednu svíci za živé členy rodiny a druhou za zemřelé rodiče. Tuto nechávají doma v den smíření hořeti, prvou však donesou do synagogy, dají jí na místo, kde člen rodiny obyčejně stává a tam se ráno rozsvěcuje, aby hořela až do konce dne. Sluha je obyčejně zaměněn, že nevědí, kde jest či svíce, a zhasne-li některá, nikdo se pak toho nebojí, neboť neví, je-li jeho. Zbytky se spalují ráno v den hosanna rabba (7. dne svátku Stánků). Svíce má ukázati úradu Boží o člověku; hořením světel těch mají se zmenšiti hříchy.

Večer oblékají se v bílá roucha; mužové si na sebe běrou rubáše a úmrtní čepice. Vedle světla za duše rozsvěcují doma sobotní svítilnu a pečují o pěkné osvětlení. Otcové žehnají před večeří dětem slovy: »Bůh dej, abys byl jako Efraim a Manasses! Bůh ti žehnej a ostříhej tě, dej ti lásku k Bohu a bohabojnost a lásku k zákonu« atd. Někdy si chodívají pro toto požehnání i k příbuzným. V synagoze očekávají pak večer začátek dne smíření.

V den smíření dostane se každému, kdo si toho váží a kdo činí pokání, projevuje pravou kajcínost, *odpuštění jeho hříchů*. Kajcíník (kdo má tešuba) má seznati své hříchy, tedy jaksi zpytovat své svědomí, vyznati se z hříchů Bohu a těm lidem, proti kterým se prohřešil. Obyčejně říkají obecné vyznání hříchů v synagoze, a mysliti při tom na své zvláštní hříchy, to postačí.

Každý kajcíník má hřích, vinu odprošením, náhradou, navrácením napravití a odpuštění bližního dosíci. Litovati hřichu má nejen proto, že přináší škodu, nýbrž má se i za hřích stydět, za to, že měl k dobrému odpor a slabost. To vede arcif k úmyslu se polepšiti a k dobrému předsevzetí, hřichu se varovati. Poněvadž neví, zda všechny tyto části kajcínosti dobře koná, bojí se a bývá pravý věřící tím dosti znepokojen.

Den smíření jest den klidu sobotního; sobotní práce je toho dne zapovězena. Aby nebyly dva dni úplného klidu po sobě, nemá býti den smíření v pátek nebo v neděli.

Prísny *púst* jest prikázán od večera dne 9. Tišri (hodinu před západem slunce) až do večera dne 10. Děti mají zvykati tomuto postu již od 9. roku svého věku. Mazati se olejem jest zakázáno, umývati si smí prsty aneb za účelem očistění. Kožené střevíce obouvati není dovoleno; za deště může v nich k synagoze jíti, tam je však svlékne. Proto dávají na podlahu toho dne slámu neb seno, aby bosí nestydlí.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.
(Pokračování.)

Episkopátu lombardskému píše Pius X. 12. června 1907

» Tuto útěchu přinesl Váš společný list papeži, které v této době zvláště potřebujeme: neboť břímě a starosti, které nám *zaturzelost* a *opovážlivost* některých působí, nemůže nic více zmírniti, než bdělost biskupů, kteří k ochraně věrouky nebo církevní kázně všecku svou péči s naší spojují. Máte smýšlení horlivých biskupů; jste živě pobouřeni námi oznámeným *vnitřním nebezpečím pro katolickou víru*, jste se zosťřenou bdělostí pečliví, aby Vaším stádům z této strany nevzrostla žádná škoda . . . »

V listě svém ze 14. června 1907 píše Pius X. *praelatovi Arnoštu Commerovi*, professoru na universitě vídeňské:

» Ovšem, kteří takto smýšlejí, nutno pokládati za lidi, kteří z neznalosti katolického učení jsou zaujati aneb autoritě apoštolské Stolice kladou odpor pod utlačnou záminkou, že (apoštolská Stolice) proti dávno zastaralým náhledům hová, pokroku věd se stavi, všem a právě nejbystřejším talentům křídla přistřihuje a proti těm stojí, kteří plně pravdě energicky hledí učiti. Nemůže nic klamnějšího a nespravedlivějšího vymyšleno býti než toto. Ovšem zavrhuje církev svobodu bludu a bdi, aby se věřící klamem do osidel nedali zaplésti. Ale při tom nebrání nižádným způsobem, naopak odporučuje a podporuje všemi silami, aby Bohem jí svěřená pravda, k jejíž ochraně sama založena byla, vždy jasněji vykládána, vždy dále rozvíjena byla podle schopností a požadavků dob a národů, ale vždy v zákonném výkladu a rozvoji. Pročež leží též na biledri, že pro odsouzení spisů Schellových jiného zřejmého, patrného důvodu býti nemůže, než toho, že v

nich *jed novoty* jest, obsažen *a názory, které katolické víře odporují*.

Právě proto hlasitě pravíme, že jsi sobě o náboženství a jeho nauky získal největších zásluh, a uznáváme, že jsi svému povolání a úřadu jakožto učitel bohosloví výborně vyhověl tím, že jsi jasně a zřetelně vyložiti hleděl, co v těch věcech, o nichž se zde mluví, jest náhledem a učením církve, aby v nich věřící nebloudili. Blahopřejeme ti tudíž ze srdce a povzbuzujeme tě z celé duše: neboj se hany a útoku protivníků; to má ti býti spíše ctí a pobídkou. A neustávej proto svou sílu ducha a své pero zasvěcovati hájení katolické nauky. « —

Hle, jak rozhodně hájí se Pius X. proti nespravedlivému nařčení modernistů, jakoby církev bránila pravému pokroku věd, a nepřála tomu, co v pravdě jest moderní. Učiniv svým heslem: »*Omnia instaurare in Christo*«, nespouští je s očí. Že Pius X. není odpůrcem skutečné reformy, dokazuje důkladná reforma seminářů v Itálii. Též v otázkách biblických nepřeje přílišnému konservatismu, nýbrž jest přítelem pokroku.

V listu z 11. února 1906 píše Pius X. biskupovi *Le Camus-ovi v La Rochelle*:

»Vskutku, jako dlužno jest odsouditi opovážlivost těch, kteří, majíce mnohem více na práci řídit se dle chuti po novotě nežli dle poučování církve, neváhají odvolávat se na kritické pokroky přílišné volnosti, tak rovněž se sluší neschvalovati, kteří chování těch žádným způsobem se neodvažují zanechatí výkladu Písma, který až dosavad byl běžným i tehda, kdy při zachování neporušenosti viry *moudrý pokrok badání* je zve, aby to rozhodně učinili. «

Tato slova papežova plnou měrou potvrzuje následující zpráva italského listu »*Corriere della sera*« (č. 321. ze 24. listopadu 1907): »Papež přijal nově jmenovaného praesidenta kommisie pro kritické vydání Vulgaty, anglického benediktina Gasqueta v privatní audienci, při níž tohoto v historické kritice vyškoleného učence nabádal, by problém až do základu sledoval

a odhalil, *používaje nejnovejších objevů a řídě se dle absolutně vědecké metody.*»

Padá tudíž výtka nepokrokovosti, modernisty církvi činěná, na ně zpět, jelikož celým svým systémem pravému a rozumnému pokroku v bohovědě kopají hrob. —

Přistupují k pojednání o prvním dokumentu proti modernistům vydaném, t. zvaném »*Syllabu*«. Když modernismus zjednal dosti podmínek pro nový »syllabus«, byl tento skutečně vydán. Byl přijat, jako všechny církevní projevy, od věrných katolíků s radostí, od protivníků církve se zlobou.

Původní latinský text nového syllabu, který jest datován 3. července 1907, vyšel v úředním vatikánském denníku »*Osservatore Romano*« 17 července 1907. Většina denních listů (i u nás) uveřejnila ihned částečně původní text, částečně překlad tohoto významného dokumentu. Úřední titul zní: »*syllabus*«, nýbrž »dekret posvátné římské a všeobecné inkvisice«. Poněvadž však věty v tomto výnosu odsouzené jsou rovněž časovými bludy, jako věty prvního syllabu papeže Pia IX., byl tento výnos inkvisice při svém vydání v listech všeobecně nazván »*novým syllabem*«. Syllabus obsahuje 65 bludných a zavřených vět z učení modernistů. Prvních 38 vět obsahuje skoro výhradně biblické bludy, ostatní ponějvíce bludy dogmatické. Zove se tudíž též *biblicko-věřoučným syllabem*.

Nový syllabus jest, jak již řečeno, výnos inkvisice čili sv. Officia. »Posvátná kongregace římské a všeobecné inkvisice čili sv. Officia« — jak plný titul zní — jest nejvyšší církevní úřad, který má bdíti nad čistotou víry. Tím má charakter pomocného orgánu, který církevnímu učitelskému úřadu jest k ruce. Inkvisice má právo a povin-

nost, při povstávajících pochybnostech u víře všeobecná rozhodnutí činiti a vydávati. Rozhodnutí sv. Officia nejsou neomylná, ale vždy veliké důležitosti, jako jiná rozhodnutí nejvyšších úřadů.

Takovým rozhodnutím jest nový syllabus. V této kongregaci předseda papež sám, který též rozhodnutí »obyčejnou formou« potvrzuje asi touto formulí: »Jeho Svatost papež dekret kardinálů schválil a potvrdil a nařídil jeho všeobecně zachovávaní.« Při tom používá papež pouze části své autority a nevyjímá tudíž dekret z oboru rozhodnutí kongregačního. Potvrdil-li však papež takový dekret »*slavnostní formou*«, buď papežskou bullou aneb formulí, ze které použití celé nejvyšší autority papežovy lze poznati, pak stává se dekret »*papežským*« a jako takový má nejvyšší vážnost, jako nyní nový syllabus.

Komise ustanovená k poradám o novém syllabu, (k níž mezi jinými náleželi kardinálové Rampolla, † Steinhuber, Vives y Tuto) počala své porady r. 1904. Výsledkem práce 2 $\frac{1}{2}$ roku byl nový syllabus. O této rychlosti práce neměl nikdo tušení. Syllabus Pia IX. potřeboval 12 let k svému dokončení. (r. 1852—1864.)

Za redaktora nového syllabu udává se minorita Fleming. Jeden z kardinálů, který byl člen komise syllabové, vyjádřil se k tazateli vídeňského časopisu »*Zeit*« (č. 1730 20. července 1907) takto: »30 ze 65 vět cituje poslední spisy Francouze Loisyho. Někteří členové komise chtěli ještě více vět Loisyho na doléhání četných profesorů semináře odsouditi, jelikož část studentstva jeví osudnou náklonnost k Loisyemu.« Dotyčný kardinál očekává, že nový syllabus nezbudí takové bouře, jako starý; a to se též stalo. (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Schůze katechetů středoškolských, jak již v předěším čísle bylo oznámeno, bude se konati v sobotu, dne 6. června, o 3. hod. odpo. v rytířském sále »u Choděřů« Ferdinandova třída, Praha. *Podrobný program schůze bude všem katechetům pošlou zaslán.* Podotýkáme jen, že schválení stanov Svazu profesorů středoškolských jak byly ony na valné schůzi professorské-

ho spolku dne 17. května přijaty, *katechetský odbor přestane trvati,* a jest proto nejvyšší důležitou, aby katecheté se rozhodli v jakém organizačním útvaru chtějí na dále existovati. Již tato otázka jest zajisté pro katechety středoškolské nejvyšší důležitou, a proto je nutno, aby katecheti středoškolské v počtu pokud možno nejčetnějším k chystané poradní schůzi se dostavili. K jednotlivým bodům programu stanoveni jsou referenti z kollegů pražských. Po jich referátu bude vždy o dotyčném předmětu debattováno. Přípravný výbor doufá v četné

účastenství mimopražských kolegů, aby tato schůze mohla býti počátkem nově a plodně práce na společných zájmech všech katechetů středškolských.

»Mluv pravdu,« volá »Český Učitel« ve svém úvodním článku z 13. května t. r. a zatím *mluví lež!* Vyzývá své čtenáře, aby učitel ve škole mluvil o skutečném Janu z Pomuku a nikoli »o legendárním svěťci Janu Nepomuckém, klerikálním svatém.« Pokud víme, není žádný článek o »historickém Janu z Pomuka« ani ve školní čítance ani v osnově pro školy národní; ale nic nevádí. Souhlasili bychom cele, aby učitel o otázce svatojanské nepředpojatě, z *čistých pramenů* se poučil a k dětem o našem svěťci před jeho svátkem také promluvil. To, co pisatel článku uvádí, jest čerpáno z nepřátelských brožur, hlavně z Dr. Herbena. Ať si též přečte kritické články na obranu národního našeho svěťce napsané, a dospěje k zcela jinému názoru. Takto vybízí jen ke štvání. — Celé to tažení našich nepřátel připomíná dávnou bajku o tom, kterak lidé chtěli jistého nerozumného tvora naučiti rozumné řeči. Stále mluvili a stále cvičili, ale on pořád a pořád jen opakoval své dvě samohlásky a dál to nepřivedl. O, ty bajky! často kryjí hlubokou pravdu!

»Český Učitel« a »Volná Myšlenka.« Proticírkevní a protináboženský list »Havlíček«, který začala vydávati »Volná Myšlenka« doporučuje věstník zemského ústř. spolku jednot učitelských (13. května 1908) těmito slovy »První číslo protiklerikálního časopisu »Havlíček« již vyšlo. Je znamenité! V milionech je rozšiřuje mezi český lid!« — Taková výzva je velmi významná pro poměry v nynějším učitelstvu! Jednoty učitelské mají podporovati vydávání »Havlíčka.« Počátek učinila jednota Sušická, která k návrhu uč. Mareše dala podporu 10 K na jeho vydávání. (Č. U. 20. května t. r.)

Návrh nové učebné osnovy pro měšť. školy. Do Vidně sjíždějí se právě delegáti měšťanských škol, aby porokovali o nové osnově pro tyto školy. Z Čech vyslání jsou z výboru Jednoty škol měšťanských starosta p. Skalický, a člen výboru Jan Dyk. Do osnovy dle návrhu má býti vřaděno vyučování *morálce bezkonfessionální*, jak zřejmě na návrhu podotknuto. Tedy vedle náboženství, ještě vyučování morálce bezvyznání, ovšem, že od laika. Jest to podivno, že pánům nestačí morálka náboženská, která tolika vznešeným duchům

stačila a byla jim vůdčí hvězdou a o které i takový genialní muž, jako Goethe se vyslovil, že vznešenější nad nauku Kristovu nikdy nebylo a býti nemůže. Či má býti tato laická morálka vsunuta do osnovy proto, aby tím lehčeji mohlo býti vysunuto a lá Francie náboženství ze škol? — Jest-li mravouka nebude spočívat na podkladu náboženském, na čem bude tedy stavěna? Lidem chťiti do srdce hluboko vřítí pravidla života nějakými sladkými všeobecnými frásemi o humanitě, sofismaty, a nebo kantovým kategorickým imperativem a chťiti takto někoho v kolísí povinnosti anebo v boji s egoismem a vášněmi vlastními posilniti, jest počínání bláhové a marné. Morálka, má-li působiti účinně na duše chovanců, musí býti založena na pevném, neochvějném principu a přesvědčení náboženském; morálka beznáboženská jest třtina větrem se klátící, dům bez pevných základů, stavěný na pisku. Přejde příval, jako v podobenství Kristově a pád domu bude hrozný! Viz mravní pokleslost ve Francii na statistice o zločinné mládeži.

Verbalismus při náboženství. V 8. č. Korrespondenz-Blattu oznamuje nějaký p. spolubratr: »Na schůzi katolíků vážná osoba, učitel středních škol, vyjádřil se o katechetovi svého ústavu: Naš učitel náboženství jest velmi hodný kněz, literárně činný; ale obyčejný horlivý kooperátor by lépe působil nežli on. Studující musí na každou hodinu naučiti se 5—6 stran doslovně. Tím náboženství trpí, upadá v nenávisť, s kterou pak studující vstupují na vysoké školy. I věřící, dobře smýšlející rodiče stěžují si na takové vyučování náboženství.« —

Těžko věru věřiti, že by hodný, vzdělaný katecheta náboženství dovedl uvésti v nenávisť. I dobře smýšlející rodiče mívají opičí lásku ke svým dětem a nerozumně litují svých dětí, když tyto musí se namáhati. Dnes všecko podléhá modě. Modou je mluvití o nezáživnosti náboženského vyučování. A modě té propadají naši. Jisto jest, že společnost lidská trpí úžasnou neznalostí náboženských pravd. A jisto jest, že náboženská lhostejnost má svůj kořen v neznalosti pravd náboženských. — Zavděčil by se zajisté katechetům nemálo každý ten verbalistický reformátor, kdyby dovedl povědět, jak to udělat, aby studující a školní náboženské pravdy bez učení poznaly a v paměti zachovaly. Zlobíme se na Masaryka, Drtinu, uč. Pospíšila, a z vlastních řad

se do nás při tom páli. Jest to věru náramně moudré a pro katečietu velice povzbuzující psát i mluvití takto o činnosti kněze ve škole! V nynější době, kdy se pracuje o vyloučení náboženství ze škol, kdy kněz klidí za svou poctivou práci tolik nevděku! Jakoby toho tupení a podceňování bylo ještě málo! Divme se pak, že slyšeti musíme o své inferioritě! Dnes není na pristo vhodné mluvití o znechucování náboženství. I oprávněné výtky mají býti rozumně pronášeny, tak aby kněze poctivě pracující nezotrply a laiky nepohoršily. Či není dosti těch, kteří na takové výtky čekají?

Útulek sv. Josefa. Správa útulku tohoto vydala výroční zprávu. Jest to 9tá výroční zpráva. Útulna má v ošetřování 95 chovanců. Celkový náklad obnášel na jednoho chovance ročně 438 korun. Útulna má na Vinohradech dům, zatížený dluhem 42.000 K. Na prázdniny vypravuje ředitel útulny P. Hoffman své svěřence na letní byt do Červeného Kostelce u Náchoda. Zvětšený královéhradecký kanovník P. Zima daroval útulně vilu zde zřízenou.

Podpory dostala útulna pro 25 chovanců ze zemského sirotčího fondu. Ostatní chovanci jsou vydržováni z milodarů. Mezi četnými dobrodinci jest kněžský stav důstojně zastoupen. Na 700 kněží přispělo svou hřivnou ubohým sirotkům. Na útulnu sv. Josefa upozorniti, zájem, dobrodince hledati, jest činností jistě záslužnou.

Upřímnost našich nepřátel. Činivá se nám výtka, že vtluokáme do hlav mládeže suchopárná dogmata. To prý nezáživná, neztravitelná potrava pro duši! Nepřináší užítku, jest to házení hrachu na zeď! Myslí to upřímně s námi tací lidé? I kdež pak! Titíž lidé vytýkají nám duchovní cvičení, průvody, zpověď. Není jim nic vhod. Proto netřeba se pozastavovat a pilně konat své povinnosti.

Katolické listy a soudní sín. V poslední době zvykly si některé katol. listy ličit výjevy ze soudní síně humoristickým způsobem. To je pro katol. listy nepřipustné. Hřích se má kárat a ne sesměšňovat.

Naše studentstvo. Velký vliv na naše studentstvo středo- i vysokoškolské mají studenti židovského vyznání. Židé studenti otravují studenty katol. vyznání. O minulých svátcích bylo vidět židovské studenty s modlitebními knihami vcházet do synagog.

Sami své nábož. povinnosti konají a katolické spolužáky od víry jich odvádějí, jim víru jejich tupí. A bohužel, studenti naši to všecko snesou. Žádá to pokrok!

Zástupce katolické církve v okresních školních radách. Kulturní boj vtírá se všude. Vtírá se do různých spolků a korporací. Do obecních i okresních zástupitelstev a také do okresních školních rad. Zástupce katol. církve bývá v okr. škol. radě osamocen. V četných případech nemůže se na nikoho spolehnouti. Ani ne na předsedu. Novin, veřejné výtky klerikála bojí se jako ohně celá okr. školní rada. Jest na biletní, že v dobách tak vážných jest třeba, aby zástupce katol. církve byl kněz důkladně vzdělaný, všeobecně vážený a mladých, svěžích sil. Pravidelně bývá vikář zástupcem církve. A tu jest otázka, zdaje to u prospěchem, aby tak důležitá funkce svěřovala se osobě jinak pracemi a povinnostmi přetíženě? Zástupce církve, má-li imponovati, má býti se školstvím vůbec a nejen se zákony, dobře obeznán. A tu možno za vhodné pokládati, aby nejd. biskupské konsistoře, tam kde to možno, jmenovaly zástupci katol. církve osvědčené katechety. Ti žijí stále ve školských poměrech a tudíž mají již to, čeho jest zást. církve v okr. školní radě potřeby.

* * * LITERATURA * * *

Český Jinoch. Časopis pro dospělejší mládež československou. — Rediguje prof. Václav Müller. — Ročník XII. — Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. — Ročník tento čestně řadí se k jedenácti svým předchůdcům, vykazuje množství zdařilých básní od Vladimíra Štastného, Xav. Dvořáka, Frant. Šebestúka, Dr. M. Kováře a j., pět článků vzdělávacích od prof. J. Kosiny, poutavé články belletristické, cestopisné, národopisné, země- a dějepisné, přírodopisné a přírodopzpytné, jimiž přispěli: Dr. Jan Zitek, Dr. Mrkos, Dr. A. Koucký, K. Černý, Václav Müller, E. Arnold, V. Karlínský atd. Zajímavé povídky napsali sem K. J. Zákoucký, Marie Kabrtová-Bukolská, St. Pekelski a Ch. Foley. Drobné články a směs ukončují každé číslo, jichž vychází ročně deset za předplatné 1 K. Tento nepatrný obnos věnovati by zajisté mohl tak mnohý a snad i rád by ho obětoval, kdyby jen na časopis tento upozorněn byl a blíže jej poznal! Upozorňujeme tudíž mládež naši i její rodiče na »C. J.«, by počet oběratelů jeho se rozmnožil — a pak bude snad i možno, že bude vycházeti častěji neb aspoň ve větším objemu, než jest to nyní možno. Četná a pěkná vyobrazení slouží měsíčníku tomtu k veliké ozdobě. Doporučujeme rádi.

P. Zaletl.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půletně 3-50 koruny. Do krajů německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevuje se 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamače, jež se nepočítá a ne frank. Rukopis y pro hlavní list, zprávy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákovi, gym. professoru na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetickou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slaviček, katecheta na Smíchově.

Nečisté zbraně. — Nedogmatické náboženství. — O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních. — Průvody ve dny křížové. — Feuilleton O modernismu. — Směs. — Literatura.

Nečisté zbraně.

Až jednou přítomná doba, plná zápasů a svárů, bude náležeti minulosti, ti, kdo po nás přijdou, budou žasnouti, jakými prostředky a zbraněmi nepřátelské strany v téže zemi, synové téhož národu, bojovaly proti sobě. A věru, že s trpkým sarkasmem budou ukazovati, kterak v době, která ráda se zvala dobou kultury a osvěty, tak *nekulturními a nízkými zbraněmi* bojoval se boj »ideový«, boj o zásady.

Máme tu v prvé řadě ovšem na mysli onen všeobecný boj t. zv. pokrokového učitelstva proti kněžstvu, či jak říkají proti klerikalismu. Přední orgány učitelského tábora: »Český učitel« a »Učitelské noviny« soustavně pěstují rubriky zvané: »Černý koul« a »Temná komora«, v nichž, kde který klep o kněžích svědomitě sbírají a uveřejňují. Co kdy napsala pověsná »Zář«, »Červánky«, »Rašple«, »Svoboda«, »Právo lidu« a jiné toho druhu listy, jichž předním bodem programu je zostouzení a hanobení kněžstva, to vše seberou ve své vyšší kultuře orgány pokrokového učitelstva a s patrnou radostí uveřejňují. V tom jsou učitelské listy pravou *koncentrační stanicí* všech pomluv a na cti utrhaní kněžstva. —

Každý soudný člověk věru by myslil, že svým způsobem psaní, volbou zbraní, učitelské listy budou státi vysoko nad průměr časopisů, které slouží těm, jimž platí Marxovo heslo: »Proletáři všech zemí, spojte se!« Ale chyba lávky. Učitelské listy pokrokové v tomto způsobu psaní jdou zcela ve stopách oněch socialně-demokratických a anarchistických plátků. Ba tyto jsou jim světlým vzorem k následování.

V hlavách jednotlivých našich čtenářů vyskytl se návrh, abychom stejné splácely stejným. Abychom i my soustavně uveřejňovali a bičovali každou neřest, ovšem skutečnou, která se v řadách našich protivníků objeví. A látky by k tomu bylo věru dosti. Leč my důsledně odmítáme tento nedůstojný způsob boje, poněvadž ho naše katolická morálka neschvaluje.

Ve středověku byl veřejný pranýř, na němž k veřejnému posměchu byl odsouzen i ten, kdo jen skrytě se provinil. Moderní soudnictví nezná toho druhu

trestů. Ono tresce vinníka v soukromí, nechťíc ho vydávati v šanc veřejnosti a nechťíc jej zostouzeti před celým světem. Jenom v listech t. zv. pokrokových existuje ještě tento způsob trestu *veřejné hanobení a vystavování vinných i nevinných*. O šťastný středověk, který tu byl vzorem svým největším hanobitelům a nenávisníkům!

Jak se tu osvědčuje Lutherova zásada »*Calumniare audacter! Semper aliquid haeret.*« Pomlouvej statečně! Vždycky něco uvázne. A tak každý klep, nactiutrhaní či pomluva proti knězi najde svého posledního pohostinství — v listech učitelských. A tomu se říká: způsob vedení boje, strannická taktika! — O nikoli, pánové, *to není boj, to je sprosté loupežnictví.*

Dnes každý kulturní stát cele přistoupil na konvenci ženevskou i úmluvu brusselskou, jimiž určité válečné prostředky z užívání jsou vyloučeny a zapovězeny. Jsou to otravné střely, pyroxylinové náboje a j. Jen v novinářském boji není dosud upravené a dovolené taktiky. *Zde platí pirátství každého druhu. Zde platí stále ono proscribované a od našich nepřátel jesuitskému řádu zlomyslně připisované heslo: »Účel svěť prostředky.«* O svobodomyšlní důsledníci! Tisíckrát je kaceřovali a tisíckrát se jím řídí, kdykoli se jedná o nás. Vůči nám, katolikům, či dle jejich obvyklého terminu klerikálům, vše je dovoleno. *Účel svěť prostředky!* — —

A jak působí toto nevázané řádění orgánů učitelských? *Demoralisuje své čtenáře.* Ukazuje — ať pravdivě či lživě — na jednotlivcovy vady a poklesky, a volá: »*Takoví jsou všichni!*« A obětem jich pomluvy obyčejně nelze se ani hájiti, protože se o nízkých útocích počestných orgánů ani nedovědí. Vzpomeňme jen nedávné infamie, které se dopustily skoro všechny pokrokové, liberální a socialně-demokratické listy proti rektoru jesuitské kolleje v Moravské Ostravě. Obvinily jej z nemravného útoku na dívku, kterou v její těžké nemoci měl zaopatřiti sv. svátostmi. Rektor žaluje »*Ostravský denník*«, který tuto zprávu přinesl. Kde však ví anebo kdo mu oznámí všechny české listy a učitelské noviny, které tuto infamii přinesly a zaslouží za to odsouzení?

A i když počestné listy pravdy se konečně dozvědí a čtou v těchže listech, z nichž svoji na cti utrhačnou zprávu čerpali, úřední opravu nebo odvolání, — *zda mají tolik lásky ke pravdě a úcty ke svým čtenářům, aby i bez vyzvání napadeného opravu přinesly?* — *Ještě se nenašel pokrokový list, který by tak bez donucení učinil.* Dovedl lživě potupiti, ale nedovede poctivě odvolati. To je patrně dle slov: »*Pravda osvobodí vás!*«

Takové jsou poměry v učitelských pokrokových listech. Takové jest jejich stanovisko vůči nám! Tomu se říká: »*Osvětou k svobodě!*«

A ještě jednoho chceme vzpomenouti. Nahlíželi jsme, jak jen poměry dovoľovaly, i v listy cizojazyčné, odborné neodborné. A došli jsme k smutnému poznání. *V celém časopisectvu světovém není listů, které by tolik nízké a osobní i sprosté polemiky vedly jako orgány českých jednollivých stran.* V nízkých a podlých útocích na své protivníky pokrokovým listům našim náleží palma prvenství! Jak smutné a zahanbující to poznání! Jaké to fické svědectví o tom, co zvali naši žárliví nepřátelští sousedé českou inferiřitou!

Ano — dle volby zbrání se posuzuje charakter protivníkůů.

—r.

Nedogmatické náboženství.

(Pokračování.)

Harnack a Paulsen jako hlasatelé bezdogmatického křesťanství.

Jsou to dva přední protestanští učenci v Berlíně, *Harnack a Paulsen*, kteří chopili se myšlenky, všechny křesťany sjednotiti na společné basi, aby tak nastal dogmatický smír mezi katolíky a evangelíky, rozštěpené v množství různých konfessí.

Harnack v universitní aule berlínské měl o narozeninách isařových 27. ledna *slavnostní řeč*, jež vyvolala mezi evangelíky i neuvědomělými německými katolíky, vlastně liberály, živý zájem. Když totiž byl poukázal na neblahé následky náboženského rozdvojení v socialních i politických poměrech, pravil, že všem těmto nehodám lze čeliti jedině tím, když všichni, kdo s opravdovou věrou dobře smýšlejí, chopí se díla: sjednotiti všechny křesťany na společné základně, jednotné basi. Historické badání jasně prý dokázalo, že *rozdvojení křesťanů bylo odůvozněno dějinnými okolnostmi, které nyní však více neexistují*. »Nyní je třeba rozeznávat mezi jádrem a slupkou. A kdo pochopí, ten bude se snažiti o *sblížení konfessí*.

»Toto sblížení však není možno cestou ústupků a kompromisů, neboť každý takový pokus by jen všechny pokusy zlehčil a budil oprávněné podezření, že původci jeho s pravdou nemyslí to dosti vážně a stávají se nevěrnými vlastní své církvi. A v nejlepším případě povstaly by místo dvou konfessí — tři! Jediná správná cesta, sjednotiti křesťanské konfesse, jest pochopiti podstatu křesťanství a té se pak upřímně přidržeti. *»Více vniternosti, zvroucení náboženského citu, et caetera adjicientur vobis.*« Sblížení konfessí může se státi jen větším zvutěněním a větší svobodou v každé církvi. A pak každý pochopí, že je důležitější býti křesťanem, než katolíkem nebo evangelíkem. Stačí, když každý bude se snažiti, býti opravdovým křesťanem.«

Co znamenají tato slova — lákavé frase — pro katolíka, který neprohlédá hned záludnost výzvy? Zřící se principu autority, neuznávati církev jako neomylnou učitelku u věcech víry a mravů. Vše, co tvoří mezi katolíky onu velikou i každému nestrannému nekatolíku imponující vnitřní jednotu víry, má býti zničeno. Rozbijte budovu, jež skýtala blaživý klid vašim duším, a z toho, co kdo z její části oloupi, učíň sobě každý dle svého vkusu ochrannou střechu! To byl asi smysl tiché výzvy Harnackovy k církvi katolické.

Když však řeč Harnackova mezi konservativními protestanty vzbudila povážlivé pochybnosti, přispěchal jemu na pomoc *B. Paulsen*. Ujišťoval, že sblížením konfessí nic jiného vlastně nerozumí, než aby katolíci zřekli se své výlučné strnulosti (!) a nehleděli již na protestantismus jako na odsouzení hodný blud. »Jest prý jenom potřebí, aby pokrokový protestantismus stal se takorůka kvasem, který by pronikl katolicismem, a sblížení církvi jest pak blízko svého uskutečnění. Vždyť byly již jednou časy, kdy nevyšší a nejlepší repreasentanti obou církví byli si blízcí; *v době osvícenské*, kdy katolicismus konal protestantismu služby panoše. A jest jen potřebí, aby tyto časy znovu se vrátily, a touto vnitřní proměnou splynutí konfessí stane se skutkem.«

Všechny podobné výzvy jsou věru lákavé! A jak to vše moderně zní! Katolíci mají se zřící svého principu víry — a sjednocení je dokonáno. Škoda jen,

že všechny podobné návrhy a otázky nejsou vlastně nové, časové, ale že všechny byly již luštěny v dávném, šedivém *středověku*! A právě v těchto návrzích na vytvoření společné base pro všechny křesťanské konfesce, v pokusech o nedogmatické náboženství vystupuje zas v popředí *v středověku s největší vášnivostí vedený spor o universalích, všeobecninách čili pojmech*. — Je tu nejlépe viděti, že kaceřovaná scholastika nezabývala se nikterak nepotřebnými otázkami, ale záhadami metafysiky, které ještě dnes nejsou odbyty, ale jen v nové formě stávají se akutními.

Vždyť celý ten návrh na nedogmatické křesťanství jest jen novou formou středověkého krutého realismu. Stoupenci realismu (Vilém z Chaupeaux a j.) tvrdili, že všeobecniny, pojmy objektivně existují, ať již před věcmi **ante res** (realisté platonští) či ve věcech **in rebus** (realisté aristotelští). Proti nim *nominalisté* upírali objektivní existenci všeobecninám a pojům, tvrdíce, že jsou to pouhé abstrakce lidského ducha, a existují jen po věcích „post res“, toliko v lidském rozumu. Nazývali všeobecniny **meri vocis flatus**.

Středověkým realistům všeobecné pojmy byly něčím skutečně existujícím, a tvořily vlastní podstatu věcí. Jednotlivé věci byly jim jen projevy všeobecnin a povstaly vlastně jen tím, že k všeobecné podstatě přidružil se jakýsi přídatek, který vlastně jest nepodstatný, accidentální. K jádru — slupka. A když dnešní realisté*) tak věří, pak lze ovšem z jednotlivých zjevů odloučením všech nepodstatných přídaveků, jakousi filosoficko-kritickou destilací vytvořiti jen všeobecniny, podstatu, jádro; tedy různé křesťanské konfesce **kriticky redukovati** na bezdogmatické křesťanství. Dle Harnacka již reformace Lutherova vlastně počala tuto redukční činnost, a jest nyní jen potřeba v ní důsledně pokračovati. Když se z katolicismu odloučí všechny jeho výkony, přídávky a slupky, a vše se očistí, zbude čisté křesťanství, nedogmatické náboženství. **Zbude ovšem něco nedokrevného, neživotného, ale nic nedělá. Bude tu původní křesťanství, *křesťanská základna.**

Provedení této očisty — jak se domnívá Paulsen — získá pak i učitelstvo, které nyní u většině se odvrátilo od křesťanských konfessí, že se rádo zas vrátí k čistému křesťanství. Víru v konfesionální dogmata nelze pryč již od nich žádati! Kdo ji na nich chce požadovati, vháni je tím jen v nevěru. **Ale učíte jim koncessi, aby mohli k nesrozumitelným dogmatickým formulím zaujmouti své vlastní, svobodné stanovisko, umožněte jim tak zvniternění všeho vyučování, a hned nastanou lepší poměry ve školství!** —

Nikoli, pravíme rozhodně. Vždyť jedna část učitelstva je atheistická, a ta vidouc v každém náboženství jen klam a nepravdu, zavrhne stejně každou jeho kritickou redukci jako konfessi vůbec. Vždyť dle jeho názoru z kupy lži a lži a lži nelze přece vydestilovati ani jedinou kapku pravdy. — A druhou část učitelstva, věřící sice, ale odcizenou konfessím, lze jen přesvědčováním, — pokud se jedná o lidi dobré vůle — přivést k názoru, že nedogmatické náboženství není možno.

A toto přesvědčováním u lidí dobré vůle není zajisté tak těžké. Potřebí jen, jak svrchu jsme naznačili, poukázati na dogmatický vývoj pravd věroučných a mravoučných. Tak jako ve všech vědách jsou *základní zákony a poučky a z nich*

*) Naši političtí realisté v náboženském ohledu stávají se důsledně stoupenci metafysického realismu středověkého, ač obsahově ono pojmenování má zcela opačný smysl.

celá řada dalších pouček je nutnou konsekvencí, pravdy odvozené, tak je i v katolické věrouce a mravouce. Základní pravdy dal církvi sám její zakladatel, Ježíš Kristus. A církev rozvíjejíc tyto hlavní, stěžejní články, vytvořila onu celou budovu své theologie. — Jde jen o to, dokázat, že všechen vývoj katolické věrouky dál se stále dle jednotného principu, důsledně a správně. A že tomu opravdu tak bylo, historickou cestou lze snadno dokázat. —

Z náboženství, které má býti *životním, konkrétním principem jednání v člověku, nějakou suchou abstrakcí* takorča vydestilovati, je pokus již předem nemožný. Jako v celé přírodě neexistuje pouhý, ideový strom, který by nebyl ani jablono ani lípa, ni dub, topol, třešeň, buk, borovice atd., jako neexistuje ve skutečnosti pouhý pták, který by nebyl ani orel ani vlaštovka, sup, vrabec, skřivan atd., jako ve vodách není pouhá ryba, která by nebyla ani kapr ani štika, pstruh, bělice, okoun, losos atd., tak neexistuje pouhé, čisté, nedogmatické náboženství. *To může jen jako mlhovitá vidina, neschopná býti vzpruhou života, existovati v hlavách filosofů, ale nikdy nebude existovati v duších lidstva.*

Proto každý pokus z jednotlivých náboženských konfessi cestou kritické redukce vypracovati to, co jest všem společno, podstatné odloučiti ode všech accidencí, jest marný. Jest to utopistický sen některých náboženských filosofů, kteří o skutečném životě nemají valného ponětí.

Jest to snaha právě tak marná, jako že nikdy se nesplní sen francouzského chemika *Berthelota*, který doufal, že jednou lučbě se podaří všechny látky, k zachování života lidského potřebné, shustiti v jedinou pilulku a její požití prý dostačí, aby člověka na den posílilo, a zachovalo všechnu jeho energii duševní i tělesnou. — Jest k takovému stravování tělo lidské zařízeno? A komu bude chutnat, ptáme se, tento způsob nasycování? A podobně je i s utopií nedogmatického náboženství. Lidstvo je nikdy nepřijme, protože v nynějším stavu jeho duševních potencí není mu přirozeno a přiměřeno.

Náboženství vždycky jen existovalo ve formě určitých vyznání; a rovněž tak i křesťanství může trvati dále jen v určité, pevné, jasně ohraničené konfessi. —
(Pokračování.)

O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních.

Podává prof. DOBROSLAV OREL.

(Dokončení.)

Velmi stinnou stránkou sborového zpěvu jest *špatná výslovnost*. Nelze po této stránce, bohužel, ani vyjmouti komparsy velikých divadel ani velkoměstská tělesa sborová hudby vokální. Trapným působí dojmem, když posluchač nechápe smyslu zpívaného slova, a tím přichází o nejhlavnější požitek a vlastní pochopení skladby. A přece není těžko dosáhnouti zvláště u mladších zpěvákův správné výslovnosti. Nechci psáti žádně odborně*) pojednání o cvičení vokalisace, poněvadž má slova platí i diletantům ve zpěvu a knězi, který dbá o krásný zpěv při bohoslužbě.

Ale přece nutno upozorniti na to, že se obyčejně málo péče věnuje *dobré výslovnosti souhlásek*, na nichž závisí srozumitelnost zpívaného slova. Jsou kostrou řeči, kterou odívají samohlásky. Souhlásky nesmějí býti zakryty samohláskami.

*) Viz moji *»Rukověť chorálu římského.«* (V Hradci Králové, nákladem politického družstva tiskového str. 32 etc.)

Zvláště ke konci slov nikdy neodpouštějte dětem žádného p, t, r; všechny souhlásky nechť vyslovují ostře a krátce! Pro jakés takés vyslovování samohlásek bývá u učitelův zpěvu ještě pochopení, ač mnohdy sami nemají ryzi výslovnosti a dávají žactvu špatný příklad.

Často se zaměňuje správnost výslovnosti se *sílou tónu*, a srozumitelnosti se chce dosáhnouti křikem.

Pravil jsem, že velmi lehce lze cvičiti děti ve správné výslovnosti. Nechte napřed, aby děti text pouze šeptaly. Všecky slabiky při šeptání mají stejnou délku. Ústa se hodně otvírají; tón jest bezhlasý. Pak lze šepot slabik mensurovati a recitovati velmi *slabým hlasem*. Co děti dovedou jasně vyslovovati, v čem znají již mensuru, to pak nechť zpívají. Při zpěvu se ovšem nesmí setřítí jasnost výslovnosti, které děti dosáhly šepotem.

Užívám tohoto prostředku i na střední škole, a ještě mne nikdy nezklamal. Nedávno jsme zpívali cyklus Novákových ballad, při nichž sám skladatel provázel na klavír, a dostali jsme od něho i, od obecnstva uznání, že nám bylo rozuměti každinké slovo i v pianissimu.

Že ostrá výslovnost i akcentování přízvučných slabik brání v klesání, jest všeobecně známo.

Jest ještě plno otázek, na něž by třeba bylo odpovídati. Aspoň jednu uvádím.

Který nástroj jest nevhodnější ke cvičení zpěvu? Ukazuj na tom nástroji tóny, na který hrají tvoji žáci! Byl bych směšným, kdybych vykládal, že žáku učicimu se na housle má učitel na houslích a ne na klavíru ukázati potřebné věci. Ale, bohužel, očividný tento princip považuje se v hodinách zpěvu za zcela zvrácený. Učitel z únavy nebo z nedostatku výcviku svého hlasu neužívá ku předzpěvu královského nástroje, *lidského orgánu*, nýbrž předehraje melodii na housle nebo jiný nástroj a dá dětem melodii opakovati. Kde je vokalisace, tvoření tónů, formace dutiny ústní, výrazu tváře, jež by měly děti po učiteli napodobiti? Mrtvý tón nástroje může pouze podpořiti hlas lidský, vésti jej v intonování, ale nemůže býti mu vzorem pro tvoření krásného tónu. A přece to jest hlavním požadavkem při zpěvu.

Nechtějš učitel tónů od žáků, dokud sám ho napřed nezazpíval, případně nedal některému z dobrých svých žáků předzpívat.

Vlastní zpěv žactva může býti provázen kterýmkoli nástrojem, je-li správně laděn a dovede-li učitel čistě na něj hráti. Ze všech doporučí se harmonium, poněvadž drží ladění, má libovolně dlouhý tón a expressionem lze velmi detailně řídit dynamiku tónu. Falešné tóny na houslích neb krátký úder klavíru méně se hodí pro podporu zpívaného slova. —

Není od místa zmínku učiniti o průvodu varhan při *zpěvu kostelním*. Převládá mi í, že křiklavý průvod 4' rejstříků udrží žáky v dané poloze. Stačí, ano lepší jest pouhý principál s přiměřeným pedálem 16' a případně s jemnějšími 8' rejstříky v manuále. Průvod nemá zakrývati zpěvu, aby se mohly děti samy slyšeti. Neslyší-li se zpěvák pro hlučný doprovod, klesá.

I zdlouhavý průvod může zaviniti kolísání žactva. Děti mají krátký dech. Dlouhého tónu zpívati nedovedou. Proto průvod varhan má býti rychlejší, aby zdlouhavé zpívání nemělo v zápětí klesání. Klesá-li přece žactvo v kostele, nutno je vyburcovati v průvodu varhanním okamžitým nástupem o půl tónu výše. Za-

leknou se sice z počátku děti, ale tím se vlastně proberou z liknavosti, připojí se ihned ku transponované písni a zpívají hbitěji dále. Radím proto, aby varhaník netransponoval píseň níže, chtěje tím dětem vyhovovati. V klesání ho opět předčí a tu by musil neustále za nimi sestupovati. Předpokládám, že jest píseň původně harmonisována ve střední poloze a že nepřesahuje tónu e' ani že nejde pod h.

Harmonisace písně pro děti má býti při všech strofách táž, aby nebyly novými obraty harmonickými rušeny.

Zahnzdí-li se při některé kostelní písni nešvar v intonaci, nutno píseň vypustiti z repertoiru, až ji úplně zapomenou, a pak ji třeba cvičiti jako zcela novou. Jinak se chyby nezbavíš!

Osnova vyučování zpěvu a výběr písní nespadá sem. Samozřejmě, že učitel se vyhne materiálu triviálnímu po stránce hudební i textové; uvědomí si, že škola není přípravou pro písně hodící se na tábory lidové a průvody demonstrační. Proto bude pěstovati spíše klesající vědomí národní a náboženské. Na vyšším stupni, hlavně na škole měšťanské, radno při umělé písni poznati i autora jejího.

Při písni kostelní dosud tápali jsme ve tmách při určování autorů. Dosaďadní zpěvníky nestaraly se o jména skladatelův ani básníkův. Ve svém zpěvníku pro střední školy, který se také hodí pro školy obecné, jsem hleděl zjistiti aspoň nejstarší pramen, v němž se ta ona píseň poprvé vyskytuje. U některých zjištěn jest i autor. Zajímavo jest na př., že nápěv ků »Bože před Tvou velebností« jest od R. Führera, ku »Dokonáno jest« od Schütze; Píseň po kázání vyskytuje se již ve »Woltárních knihách« Adama Táborského z konce XVI. stoi. O ostatních viz »Modlitby a zpěvy pro střední školy«, vyd. III. Znalost původu písně zvětší zájem pro ni i u učitele i u žáka.

Nutno pobízeti žactvo ku zpěvu i při bohoslužbě. Záleží mnoho na vhodném kostelním zpěvníčku, na volbě písní a jich střídání. Katecheta častěji se přesvědčí, zdaž děti jsou opatřeny zpěvníky. Zvláště pražské děti se domnívají, že zpěvník není školní knihou a mnohdy si vše jiné opatří, jen ne zpěvník. Též na váhu padá úprava textův. V tom, bohďá, všem požadavkům vyhoví nový zpěvník, na němž pracuje komise, svolaná nejd. ordinariátem pražským. Na pražských školách jest chvalitebný zvyk, že na počátku roku se určí pro celý církevní rok a všechny mše sv. pořad písní, dle kteréhož lze učitelům v hodinách zpěvu pečlivě je připravovati. I na venkově učiní katecheta dobře, když v pořadě na počátku škol. roku dá určitý návrh pro zpěv písní na celý školní rok. Rozvrh tento může se dáti i okresní šk. radě k schválení; opis jeho vystaví se na chodbě ve školní budově. Děti příuční písním lid na osadě, a tím způsobem zjedná se náprava.

Ale varovati jest co nejdůtklivěji před poutními, bezcennými písněmi, jež budí odpor a smích u intelligence, před propagací a tiskem písní jen na té nebo oné osadě zpívaných a před nerozumným hověním vkusu některých horlivců na osadě. Jsou lidé, kteří týdně dovedou přinésti svou novou písničku na faru a nutí duchovního správce, aby ji zavedl.

*) Dobroslav Orel: Modlitby a zpěvy pro žáky středních škol. Vydal K. Reyl Praha III., Mišenská ul. č. 70. Cena váz. 80 h.

Před zavedením má píseň míti církevní schválení. Starým písním českým jest dáti přednost před překlady z němčiny z doby barokové. Zvláště některé písně postní, mariánské a k svatým jsou ostudou církevní poesie. Tu nutno vybíratí opatrně, zálibu lidu diplomaticky regulovati a odstraňovati znenáhla písně bezcenné.

Umění zpěvní klesá úměrně s nábožností. Jedno podporujeme druhým, dokud čas!

Průvody ve dny křížové.

»Účast žáků na průvodech v den sv. Marka a ve dny křížové jest nezávislou na všeobecných prázdných dnech« (§ 56. řádu školního a vyučovacího a prováděcích nařízení) a děje se i dále, jako posud, na základě prohlášení předepsaných cvičení náboženských (§ 9. a § 10. ř. š. a v.). Tak praví nejdůst. biskupové čeští ve vrchnopastýřském poučení daném důstojnému duchovenstvu v Čechách*) a dodávají: »Ostatně zavládl na mnohých vicetřídnicích školách nebo ve farních osadách, které mají více škol, obyčej, že se žáci účastňují průvodů po odděleních, zatím co druhá oddělení mají vyučování.« Vrchnopastýřské poučení poukazuje tu, že právem platí stále prohlášená náboženská cvičení po vydání zatímního řádu školního a vyučovacího, jež zemská školní rada v roce 1871 vzala v uvážení, a nalezla, že nic nevadí jejich prohlášení. K těmto prohlášeným náboženským cvičením, jež nikde odvolány nebyly a nijak platnosti nepozbyly, náleží i církevní průvody, o nichž výnosy všech konsistoří se zmiňují.***) Působením špatného výkladu nového řádu školního a vyučovacího a hlavně vlivem učitelského tisku, nepřátelského všem náboženským cvičením, stalo se, že v posledních dvou létech mnohé okresní školní rady průvody ony, t. j. účastenství na nich, mládeži školní přímo zakazovaly aneb alespoň znemožňovaly. Chybný výklad a neporozumění trvá na některých místech i dnes (na př. okr. šk. rada v Pelhřimově), kde se poroučí, by v ty dny se vyučovalo, aby vyučování nebylo zkracováno. Kde však církevní zástupcové závčas upozornili v okr. školní radě na zákonná, ničím nezměnná nařízení, tam okresní školní rady zcela jinak se zachovaly než v létech minulých. Ovšem, nařízení taková nejsou po chuti listům pokrokářsko-masarykovsko-socialně-demokratickým, které štvou znovu proti nim a proti náboženství a prohlašují takové okresní školní rady za podporovatele klerikalismu (n. p. »Čas« čís. 143.). Když okresní rady plní nařízení platných zákonů jsou klerikální! Logika možná jen u listů a stoupců onoho směru.

Takové zcela správné pokynutí o účastenství žactva na průvodech církevních vydala na př. okresní školní rada v Kutné Hoře, řídíc se § 6. řádu šk. a v. o náboženských cvičeních mládeže školní »Ustanovili jsme v zasedání, jež konáno bylo 8. t. m., aby dívky za dozoru učitelstva účastnily se průvodu církevního na den sv. Marka a ve dnech křížových způsobem obvyklým z let předešlých. Odpoledne jest vyučování. Budíž výnosu toho šetřeno. C. k. okr. škol. rada v Hoře Kutné 11. května 1908. Místodržitelský rada: Schapka.« — Nařízení

*) Viz str. 185: »Školní zákon říšský a nejdůležitější nařízení i výnosy úřadů státních a církevních ve věcech školských. Vydáno ku potřebě důstojného duchovenstva českého. V Praze 1908. Tiskem a nákladem k. a. knihtiskárny. Cena 3 K. Velmi praktická knížka, ale cena její u porovnání s vydáním knihoskladu *přiliš drahá!*

**) Viz l. c. str. 190. a násled.

toto náleží zanést do indexu normálií, dle § 136. řádu školního a vyučovacího, a jest se jím tudíž správně škola dotyčného okresu na dále řídit; tím bude pro budoucno na okresu uvarováno všelikých zbytečných dotazů a pochyb. Doufáme, že i jiné okresní školní rady, které pro letošek ještě byly ve vleku »klerikalismu organisovaného učitelstva,« které jest proti náboženským cvičením a účasti na nich, poznají správný smysl zákonných nařízení a vydají výnosy o povinné účasti mládeže školní na církevních průvodech, jež dle starobylého obyčeje na osadách se konají, nijak jim překážky v cestu nekladouce. Paedagogická stránka věci zajisté poukazuje k tomu, že katolický učitel a katolická školní mládež těchto náboženských cvičení straniti se nemůže.

Náboženské cvičení (k němuž náleží účastenství na církevních průvodech) tvoří část vyučování a vychovávání náboženského, a poněvadž náboženství náleží k předmětům vyučování na škole národní, jest povinno dítě na náboženském cvičení svého náboženství podíl bráti a není mu možno snad dle libovůle se zachovati. Je-li to povinnost, jest to závazné pro všechny děti téhož náboženství, a není paedagogicky správné, aby jedno dítě náboženského cvičení se účastnilo, a druhé aby ve škole jinak bylo vyučováno. Právě ministerský výnos ze dne 2. května 1890. č. 2619 »Každé dítě, které dle křestního neb rodného listu k některému náboženskému vyznání náleží, jest povinno účastniti se *náboženských cvičení* a vyučování svého náboženství, a má k tomu býti přidržováno, dokud u politických úřadů není zákonitě prokázáno, že ono k tomu náboženskému vyznání více nenáleží.« Nemůže tedy školní úřad některé děti jen k náboženským cvičením přidržovati a jiné k vyučování odkázati, neboť »povinnosti školních úřadů jest přidržovati školní mládež k účastenství na náboženských cvičeních pro ně předepsaných.« Výnos c. k. zemské školní rady ze dne 5. prosince 1897 č. 20.807 a 16. ledna 1899 č. 43029. Také to nelze ponechati libovůli rodičů, vždyť dle zvláštního rozhodnutí c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 25. května 1899 č. 12419 »zpečování se rodičů, aby jejich katolické, školou povinné děti na předepsaných náboženských cvičeních účast braly, jest trestné.« Katolická mládež školní pokud náboženství ve škole se vyučuje, církevních průvodů straniti se nemůže z důvodů pořádku školního vyučování, kázeňských a paedagogických.

Depanla.

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.
(Pokračování.)

Jako výnos inkvisice nevyšel nový syllabus od nejvyššího církevního učitelského úřadu v plnosti celé jeho autority. Nebyl tudíž nový syllabus *dle formy svého průvodu* rozhodnutím nejvyššího učitelského úřadu »*ex cathedra*«, tedy nikoliv neomylným. Ale listem zvaným »*molu proprio*« Pia X. z 18. listopadu 1907 byl jak nový

syllabus tak i encyklika papežská o naukách modernistů slavnostní formou »*moci jeho apoštolské autority*« potvrzeny. Tím byly oba tyto dokumenty do řádu *neomylného učitelského rozhodnutí* »*ex cathedra*« *povýšeny*. Všechny v obou aktech odsouzené věty jsou tudíž nepravdivé, valnou většinou též bludné.

Zatím uveřejnily též mnohé církevní úřední listy text nového syllabu. Na katolické straně neozval se proti němu ani nejmenší odpor. To jest jistě důležitým svědectvím pro jeho důležitost, pro pravdivost vět odporujících odsouzeným větám. Syllabus jest učitelským projevem církevní

autority. Jest tedy jasno, že syllabu ze stanoviska autority jen tehda správně porozuměno býti může, byl-li význam církevní autority správně pochopen. Kdo nevěří církevnímu učitelskému úřadu, nemůže též věřiti syllabu.

Vědecky-bohoslovná kritika nového syllabu záleží v rozboru vět syllabových vzhledem na jejich poměr k historickým pramenům a naukám křesťanství. Při tom slušno míti na zřeteli hlavně obsah vět. Věty nového syllabu jsou vesměs v odporu se skutečnostmi a naukami křesťanského zjevení a jsou tudíž *všechny nepravdivé*.

Převážná většina — tožž 55 vět — odporuje zjeveným a od církve definovaným věroučným pravdám; jsou tudíž tyto věty haeretické čili *bludné*. Syllabus Pia X. zahrnuje značně více bludných vět než první syllabus Pia IX. — Mimocírkevní způsob mluvy vyjadřuje to slovy, že prý nový syllabus jest méně »politický«, »menší důležitosti« než první syllabus. Tento zásah v skutku více do plného života liberalismu na poli zákonodárství, mravnosti, manželství a školy než nový syllabus. Proto utišil se tentokráte liberalismus mnohem dříve než roku 1864 při vydání syllabu Pia IX.

Originál nového syllabu nemá rozdělení na paragrafy jako syllabus Pia IX. Avšak věcný obsah vět dává zřetelně poznati jeho rozdělení.

První díl (věta 1.—8.) obsahuje bludy o poměru theologických věd k církevnímu úřadu učitelskému; druhý díl bludy o inspiraci Pisma svatého a o evangeliích (věta 9.—19.); třetí díl bludy o zjevení na dogmatech vůbec (věta 20.—26.); čtvrtý díl bludy o božství Ježíše Krista, jeho osobě a jeho díle (věta 27.—38.); pátý díl bludy o svátostech vůbec (věta 39.—41.) a zvláště (věta 42.—51.); šestý díl bludy o ústavě církve (věta 52.—56.); sedmý díl bludy o pokroku, pravdě a křesťanské pravdě (věta 57.—65.).

Dle učení modernistů není Bůh skutečným původcem Pisma sv. (these 9.); ti, kdož tak věří, prozrazují prý velikou hloupost aneb nevědomost. Božská inspirace nevztahuje se na celé Písmo sv., není tu již Písmo sv. ve všech jednotlivých částech každého omylu prosto (these 11.). Význam »Syn Boží« v textech evangelických neznamená nižádným způsobem, že Kristus jest pravým a skutečným Synem Božím (these

30.). Kristus sám se mýlil (these 32., 33., 34.). Zvláště jsou časovými odsouzené věty o pokroku a křesťanské pravdě; setkáváme se totiž s podobnými tvrzeními dnes velmi často. Církev stává se nepřátelsky proti pokroku přírodní a theologické vědy (věta 57.). Hlavní články apoštolského vyznání víry neměly pro křesťany prvních dob též smysl, jež mají pro křesťany naší doby (věta 62.). Církev se ukazuje neschopnou k účinné ochraně evangelické ethiky, jelikož zatvrzele lpí na nezměnitelných naukách, které s dnešními pokroky srovnati se nemohou (věta 63.).

Vědecký pokrok vyžaduje, aby reformovány byly pojmy křesťanského učení o Bohu, o stvoření, o zjevení, o osobě vtěleného Slova, o vykoupení (věta 64.). Dnešní katolicismus nesrovná se s pravou vědou, leč přetvořil-li se v jakési nedogmatické křesťanství, t. j. v široký a liberální protestantismus (věta 65.).

Tak doznává konečně modernismus plnou pravdu! Z liberálního protestantismu vyšel, k němu se opět vrací. Necht' odpovídá klidně v hrobě liberálního protestantismu!

Význam a obsah encykliky »Pascendi dominici gregis.«*)

Původní latinský text encykliky Pia X. »*Pascendi dominici gregis*« obsahuje 70 tiskových stran velkého oktavového formátu. S latinským textem vyšel současně autentický překlad francouzský; z toho zajisté důvodu, poněvadž tato encyklika obrací hlavní zřetel k modernistickým naukám a různým metodám ve věrouce, které šířeny byly ve Francii od Loisyho a jeho přívrženců. Pozoruhodno jest zvláště, že se papež v ní velmi často dovolává dekretů sněmu vatikánského, apoštolských listů Řehoře XVI., Pia IX. a Lva XIII. Přímý zřetel běže encyklika pouze na mínění a nauky, které se rozšířily mezi katolíky. Jelikož však mnohé z nich jsou vzaty aneb odvozeny z protestantismu neb z podobných nauk protestantských učenců, přihlíží encyklika i k těmto naukám.

Italsky složený nástin celé encykliky přeložil do latiny M. gre Sardi, sekretář latinských breve. Osobnost, která s papežem při redakci encykliky pracovala, jest neznáma.

*) Die Dra Ant. Micheli'sche: »Der biblisch-dogmatische Syllabus Pius X. samt der Encyklika gegen den Modernismus«, 2. Auflage, Graz 1908.

Papežským »*motu proprio*« z 18. listopadu 1907 »*Praesantia Scripturae Sacrae*« udělen byl encyklice charakter rozhodnutí nejvyššího úřadu učitelského »*ex cathedra*«. Encyklika jest datována 8. září 1907 a vyšla 16. září v úředním vatikánském denníku »*Osservatore Romano*«. Originál postrádá bližšího rozdělení v kapitoly a paragrafy.

Tato encyklika jest zvláštním důkazem otcovsky starostlivé péče papeže I. a X. o zachování čistoty katolické víry a disciplíny. Jest jakoby úředním komentářem nejvyššího učitele církve k větám nového »*syllabu*«, ale v mnohých bodech jest daleko obsírnější než tento, dotýkajíc se též bludů, které v novém *syllabu* nejsou obsaženy. Svým obsahem a jako projev papežův má největší důležitost pro veškerý náboženský život a pro theologické studium. Sleduje však též účel didaktický: ukázati totiž před veškerou církví, že se skutečně objevily těžké náboženské bludy ve spisech některých moderních katolických učenců.

V úvodu udává papež za důvod svého zakročení smělý a úskočný útok na božství Ježíše Krista a jeho dílo, který podniknut byl od některých po novotách bažících katolických učenců ze stavu laického a kněžského. Encyklika sama udává rozdělení svého obsahu ve tři části: 1. Výklad nauk modernistických (část didaktická), 2. Vyvrácení těchto nauk (část kritická), 3. Nařízení proti modernismu (část disciplinární).

První část pojednává o modernistické filosofii a modernistické teorii, o víře, o theologii, o psaní dějin, kritice, apologetice, o modernistických reformních plánech. — Základem všech nauk modernismu jest *empyrická filosofie*, která omezuje naše poznávání pouze na to, co ze zkušenosti vyplývá a vše nadpřirozené zavrhuje šmahem, řídíc se systémem *agnosticismu*, jak se uplatnil na př. ve filosofii Kantově a Spencerově.

(Pokračování.)

***** SMĚS. *****

»Po dnech křížových« je »Českému Učíteli« velmi smutno. Učitelé musili opět s dětmi, které tolik milují, na prosebné průvody! Svůj žal i hněv nad tímto zpátečnictvím vylil si obligátní úvodníkář »Českého Učitele« z 3. června t. r. na půl třetí stránce čísla. A zase mluvil v duchu zákonů o tiskové svobodě tak, že většina článků byla skonfiskována. Článek proto vyšel s důkladnými mezerami v novém vydání. Ale nic nedělá. Poslanec kollega Lisý udělá »z děr« na říšské radě interpelaci a v nejlépeším čísle »Českého Učitele« budou všechna vzácná zrna řečeného článku předložena nedočkavým čtenářům. — Myslíme, že by bylo nejlépe, kdyby se o dnech křížových stanovilo: »Dítky mají se průvodů všudy tam, kde dosud tak se činilo účastnit, *ale bez dozoru učitelů*«. O to vlastně jde. Zbavte pokrokové učitele dozoru při těchto průvodech, a každý z nich bude oběma rukama pro ně hlasovati. — Je to totéž, jako když v dotazníkové akci profesorského spolku kterýsi člen otevřeně vyznal: Pro zrušení obligátních náboženských cvičení v neděli a ve svátek *jsem*, protože musím při nich být; pro zrušení velikonoč-

ních exercícií *nejsem*, protože je aspoň — prázdné! — To je aspoň upřímné a proto poctivé slovo!

Schůze katechetů středoškolských, která se v Praze konala v sobotu, dne 6. června, zdařila se velmi pěkně. Podrobnější referát o ní přinese »Vychovatel« v příštím čísle.

Disciplinární řád. V květnovém zasedání zemského výboru král. Českého urgova náhradní přisedící dr. Pinkas brzké vyřízení osnovy zákona o změně disciplinárního řádu školského. Zpravodaj o této věci přisedící Msgr. Dr. Burian slíbil, že příslušné práce urychlí tak, aby nová osnova byla co nejdříve zemskému výboru přednesena a pak zemské školní radě sdělena.

Katolická liturgika pro obecné a měšťanské školy, kterou napsal *Emanuel Žák*, c. k. professor, chystá se již k třetímu vydání. Má schválení nejdůstojnějšího kníže arcibiskupského *ordinariátu v Praze* ze dne 21. listopadu 1904 čís. 15.73 0, bisk. konsistoře v *Litoměřicích* ze dne 17. května 1905, čís. 3705.; bisk. ord. v *Budějovicích* ze dne 21. dubna 1905, čís. 3480.; bisk. konsistoře v *Hradci Králové* ze dne 15. října 1905, čís. 4199. biskup. konsistoře v *Brně* ze dne 26. října 1905, č. 5096., kníže arcibiskupské konsistoře v *Olomouci*

ze dne 18. března 1908, čís. 2467. Má 23 obrázky v textu. Vyšla nákladem císař. král. školního knihoskladu v Praze. Cena váz. knihy 70 hal. Kdo z důst. pp. katechetů — pokud ji ještě nezavedl — hodlá ji třetím rokem zavést, račiž si vyžádati od nakladatelství exemplář na ukázkou.

35letá doba služební. Referuje o mezinárodním svazu učitelských federací, jež o svátcích Svatodušních konal sjezd v Londýně, poznamenávají »N. L.«, že Zemský Ústř. spolek jednot učitelských uložil svému zástupci, by působil k tomu, aby r. 1915 konán byl mezinárodní učitelský kongres v Praze, a aby na jednání pořad kongresu dány byly tyto otázky: morální výchova školská, výchova před dobou školní a po době školní, povinnosti, byt učitelů, snížení doby služební na 35 let a z odbornění školské administrativy. — Tedy na 35letou službu Z Ú S J U. chce čekatí ještě dosti dlouho.

Poplach požárový ve škole. O velikém požáru ve školní budově v Americe četl 13letý žák obecné školy v Konici v Prusku Augustin Pauknin. Aby poplach požárový nebyl na plano, založil v jedné ze školních síní oheň, podpáliv seno, jež do školy přinesl. Trestní komorou v Konicích byl žák tento odsouzen na rok a den do vězení pro zhářství. Trochu přísný trest za nerozumný kousek.

Která země v Rakousku jest nejpokrokovější? Ukazuje se obyčejně na školu, že ona je měřítkem pokroku a vzdělání lidu. Jaké máme školy, takovými jsme. — A poněvadž jakost školy měří se dle sil učitelských a pomůček učebných, pochopíme snadno, že nejlepší školy stojí také nejvíce peněz. Nuže srovnávejme, píše »Lidové Listy« (328.), kolik stojí školství obecné v jednotlivých zemích rakouských. Každý občan, počítaje i ženy a děti, platí na školu ročně: v Čechách K 7·12, na Moravě K 6·45, v Dolních Rakousích K 6 03, v Solnohradsku K 4·41, v Terstu K 4·23, ve Štýrsku K 3·84, v Korutanech K 3 78, ve Vorarlbergu K 3·60, ve Slezsku K 3 57, v Horních Rakousích K 3·27, v Bukovině K 2 72, v Gorici a Gradisku K 2·57, v Tyrolsku K 2·18, v Krajině K 2·12, v Istrii K 1·63, v Haliči K 1·30, v Dalmácii K 1·36.

Výnos moravské zemské školní rady proti pohoršování mládeže špatnou četbou. »Všem říditelstvím škol měšťanských a spráвам škol obecných. Opětně došlo c. k. zemské školní radě na vědomost, že učitelé na školách obecných a měšťanských proti platným předpisům odebírají pro školní děti různé časopisy a jiné publikace. Z té příčiny nařídila zemská školní rada moravská, aby učitelstvu bylo připomenuto ustanovení v odstavci 2. § 125. řádu školního a vyučovacího, dle něhož vůbec učitelům není dovoleno dítkám literární plody ke koupi nabízetí neb předplatitele pro ně mezi školními dětmi získávat. Dále učitelstvu doporučuje, aby hledíc k zodpovědnosti, kterou tím na sebe bere, vedlo si s největší opatrností též při doporučování četby školní mládeži a zejména se upozorňuje, že jest na pováženou doporučovati publikace v sešitech neb číslech vydávané, dokud ročník, pokud se týče celé dílo, není ukončeno, a tím bráti na sebe zodpovědnost za obsah čísel a sešitů ještě nevydaných. Okolnost pak, že se v naší době vydávají i publikace, které vydavateli výslovně jsou označovány jako publikace určené pro děti, které však svým obsahem a svou tendencí naprosto se nehodí, ano jsou v přímém odporu s požadavky kladenými příslušnými nařízeními školních úřadů na četbu pro školní děti určenou, ukládá učitelstvu tím více za povinnost, co nejdříve prozkoumatí dříve obsah každé knihy, každého sešitu, každého čísla časopisu, než je mládeži doporučí. Zároveň se učitelstvu ve smyslu vynesení minist. ze dne 28. listop. 1879 č. 18.570. vydaného pro D. Rakousy. (Příruční kniha III. vyd. str. 193. a násl.), jakož i minist. nařízení ze dne 12. července 1875 č. 315. a vynesení minist. ze dne 3. ledna 1883 č. 13.456, ze dne 30. března 1885 č. 126. a ze dne 16. prosince 1885 č. 23.324 (vynes. zem. šk. rady ze dne 2. ledna 1886 č. 10.504.) připomíná se vším důrazem, že by přísně zakročeno býti musilo proti každému učiteli, který by publikace naznačeného směru mezi dětmi rozšiřoval nebo dětem je doporučoval, a poukazuje se na ustanovení řádu školního a vyučovacího v § 77. odst. I. a v § 80. O tom se správá školy (řečitelství) uvědomuje s vyzváním, by bděla nad přesným zachováváním tohoto výnosu.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3.50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům a studentům slovuje se deset procent a sběratelé dle slane na 10 exemplářů jednaty zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním dome v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jez se nepočítá a neřítank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy z sově, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. professoru na Smíchově; pro učít přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katecholskou přílohu přijma rukopisy: redaktor Jaroslav Slavíček, katol. kněz na Smíchově.

Stávky. — Změněný zákon katechetský. — K organizaci středoškolských katechetů. — Feuilleton O modernismu. — Směs. — Literatura.

Stávky.

»Vizte tu skupinu výstavních tesařů: jaké to krásné ten jejich čin a všichni necítí více, nežli že konali vůči trpícím soudruhu — povinnost.

Jak nás to hluboko zahanbuje!«
„Čes. Uč.“ 20. května t. r.

Přišli ti stávkující tesaři na výstavišti, kteří takofka v předvečer jejího otevření zahájili stávku, do *»Českého Učitele«* jako Pilát do Creda; ale přece jsou oni pro vládnoucí směry a nazírání tříd t. zv. intelligentních a v prvé řadě učitelstva, velmi významni. Však i ten Pilát v Credu je klassickým svědkem pro starobylost apoštolského symbolu.

Stávka — boj se založenýma rukama. Paže, které dříve napínaly své svaly, náhle se založí a všecken pracovní stroj je v klidu.

Stávky nejsou teprve od posledního desetiletí. Když v Římě učinil lid (roku 494 před Kr.) t. zv. *secessi na mons sacer*, bylo to as první zastavení sociálního stroje v dávném starověku. A historie zná řadu těchto krajních prostředků nekrvavé revoluce, jimiž lid vůči vyšším třídám vládnoucím hájil svoje práva.

Ale stávky posledních desetiletí mají ještě jiný význam. Kdežto dříve zůstaly omezeny na třídu tělesně pracujících, dnes příklad dělnictva hodlá následovati i intelligence. Loni chopili se stávky v mírnější formě, t. zv. *passivní resistance* právní auskultanti při obchodním soudu pražském. Letos, právě v nedávno uplynulých dnech, socialně-demokratická a realistická část studentsva chopila se téže zbraně.

Stávka posluchačů vysokých škol v celé Cislajtánii. Jak to zní imponantně! Panu ministru vyučování, který by rád uchlácholil »uražené klerikály« a při tom nerad si znepřátelil liberály — vždyť je přece krev z krve jejich — věru bylo dosti horko, když toto heslo doneslo se k jeho sluchu.

K vůli Wahrmondovi, který byl na čas zbaven práva přednáseti, zahájena stávka vysokoškolských — *posluchačů!* Ptáte se: proč neháji svého kolegu profesora? Proč *studenti* ujali se celé akce? Či tane vám na mysli otázka, proč

i slovanské studentstvo běže za svoji věc záležitost *německého profesora* a stavi se v jeden bitevní šik s německými studenty, kteří stejně jako všichni Němci jsou nepřáteli všech kulturních požadavků slovanských národů?

Ani jedno ni druhé není pro nás rozhodujícím. Potvrzuje se, co nedávno jsme na tomto místě uvedli. Nejde jen o Wahrunda, *jde o celý system, o zásadu. Je na rakouských universitách, slovanských i německých, celá řada Wahrundů. A za ně vede se boj.*

Na české universitě, hlavně na filosofické fakultě, na níž strana realistická má vůdčí ruku, je od Masaryka počínaje a kterýmkoli soukromým docentem konče, celá legie učitelů, kteří ve výpadech proti pozitivnímu náboženství a hlavně proti katolické církvi Wahrmundovi v ničem nezadají. Stávkující studenti sami upozornili na *professora Krejčího*, jehož brožurku stihl týž osud jako hanopis Wahrmundův. *A za tyto všechny, kteří jsou ducha Wahrmundova, volá se studentstvo do zbraně.*

Ve jménu svobodné vědy! Ve jménu svobody universit! Ubohá svobodo! Jak natahují tvůj vznešený, stříbrný plášť, abys pod ním skytla ochrany každé nesvobodě a anarchii! Professor ve jménu svobodné vědy smí hrubě útočit a urážet katolické náboženství! Což kdyby týž professor ve jménu svobodné vědy útočil na stát a jeho zřízení a učil anarchii a komunismu? Má a smí táž státní správa ve jménu svobodné vědy to trpěti?

Stávka vysokoškolských studentů byla v proudu. Zastaví se u nich či půjde proud ještě dále? Rozleje se jako vlna postupující potopy i na studenty středškolské, anebo snad dokonce i na »posluchače škol obecných?« Při stálém kolísání, rozpacích a bezradnosti nejvyšší správy školské skoro bychom to mohli očekávat!

A což stávka učitelstva? Věru již v nejedné popletené hlavě počíná strašiti. »*Český Učitel*«, který se poklonil stávkujícím tesařům na výstavišti, nevolá sice ještě dnes své čtenáře do stávky; ale nebude to věru dlouho trvati. Praví: »*Organisace dělnické jsou nám vzorem, jež nelze sice napodobovati, ale které nám stále ukazují, jak obdobně měly by se vyvíjeti organisace naše.*«

»Všichni za jednoho!« Krásné heslo solidarity! Ale platí též solidarita nevinných a zákona dbalých s provinilcem? Když někdo je disciplinován pro porušování řádu, stává tu povinnost zastati se ho třeba — i stávkou? — Nikoli. — To by byla mravní korupce, naprostý nedostatek smyslu pro zákon; počátek revoluce.

Stávka učitelstva! Nemohlo by věru nic tolik poškozovati vážnost a význam učitelského stavu, jako myšlenka na stávku. Ani kdyby dvojnásobný plat žádali a rok co rok přišli na sněm s peticemi za úpravu platů, nic to by nediskreditovalo učitelský stav v očích rodičů a všeho občanstva jako hrozba stávkou.

Tedy snad aspoň *passivní resistenci!* »Nic víc, než co je výslovně v zákoně psáno!« —

Pokrokový učitel pasivní resistenci dávno již provozuje.

Ten přeče, jak otázka účasti mládeže na prosebných průvodech jasně svědčí, neučiní nic, co mu důtklivě a rozhodně nebylo poručeno.

Tichá *passivní resistence nikde není tak domovem, jako u organisovaného učitelstva.* A to je první náběh k všeobecné stávce.

»Vy stávkující tesaři, jak hluboko nás zahanbujete!«

Změněný zákon katechetský.

Jak denními listy oznámeno, bylo nejvyšším rozhodnutím ze dne 16. května t. r. uděleno potvrzení osnově zákona, usnesené v 61. schůzi sněmu království Českého (dne 7. října 1907) ve příčině změny zákonných ustanovení platu za udílení náboženského vyučování na veřejných školách obecných. Tím mění se již podruhé tak zvaný zákon katechetský ze dne 14. prosince 1888, č. 69 z. z. a to v § 2. a v § 7.

Prvně změněny tyto paragrafy tím, že proti původnímu znění zákona počítána v § 2. *exhorta* místo dvěma *třemi hodinami* do počtu povinných (25) hodin a přidán odstavec druhý k § 2., jímž stanoveno, že: »v případech zvláštního zřetele hodných, zvláště když jest vyučovati v budovách místně od sebe vzdálených, může zem. škol. rada za souhlasu zem. výboru snížit povinnost vyučovací na 22 hodin, při čemž se však *exhorta* v to počítati má toliko dvěma hodinami.« (Zák. ze dne 8. dubna 1903, č. 62 z. z.)

Tehdy také uzákoněna v § 7. v odstavci druhém, jednajícím o roční remuneraci *zvláštním učitelům náboženství a učitelům světskému*, proti původnímu znění: »budiž roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací vyměřena zvláštnímu učiteli náboženství $\frac{1}{25}$ platu učitelského příslušné obce školní, světskému učiteli však 10 zlatými ročně.« změna: »budiž roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací vyměřena zvláštnímu učiteli náboženství $\frac{1}{25}$ platu učitelů první třídy škol obecných, pokud se týče $\frac{1}{25}$ platu učitelů škol měšťanských, světskému učiteli však 40 K ročně.«

V odstavci 3. téhož § 7. *zvýšena remunerace duchovenstva ve správě duchovní* z 0-50 zl. za každou hodinu, ve které bylo vyučováno, na 1 K 20 h a v odstavci 4., témuž duchovenstvu *zvýšena náhrada cestovní* do škol přespolních z 8 až 12 krejcarů za každý kilometr uražené cesty tam i zpět na 20 h, až 30 haléřů.

Tak zákonem ze dne 8. dubna 1903 dostala se zvláštním učitelům se stálým platem té výhody, že jim *exhorta do počtu hodin počítána byla 3 hodinami*. Velikých zásluh o tuto výhodu získal si tehdy J. M. † biskup dr. Frant. Krasl. Druhá zásluha záležela v tom, že katechetům, kteří vyučovali na několika školách *povolováno 22 hodin vyučovacích*. To dalo se prvá léta všeobecně, v posledním čase požívali této výhody namnoze jen katecheti v německých okresích; katechetům v okresích českých výhoda ta skorem všude byla vzata.

Remunerace zvláštním učitelům náboženství vyměřena jako v původním zákonu $\frac{1}{25}$ platu a jen změna slov učiněna, poněvadž zákonem učitelským (ze dne 27. ledna 1903) přestaly platy dle t. zv. školních obcí a uzákoněn všude jednotný základní plat učitelský. (Učitel školy obecné 1600 K, učitel školy měšť. 2000 K). Zvláštní učitel náboženství mohl získati na základě tohoto zákona, převzal-li úplný počet hodin katechetských (25), téhož platu jako katecheta se stálým platem. Místa katechetů t. j. učitelů se stálým platem nebyla v posledních letech zřizována z toho důvodu, že nebylo namnoze dostatečného počtu hodin ve třídách definitivně zřízených! Což zákon neukládá vyučování náboženství i v paralelkách a zatímně zřízených třídách?

Světskému učiteli zvýšena remunerace za hodinu na tolik, kolik dříve měl za třídu (z 20 K na 40 K) ročně, a duchovenstvu z duchovní správy zvýšena remunerace za hodinu o 20 haléřů a zvýšeno i cestné.

Tak všem kategoriím učitelů náboženství dostalo se jakéhosi zvýšení a zlepšení.

Nyní zákonem ze dne 16. května opět §§ ty jsou změněny Jak tomu v tomto zákoně? Podáváme znění nového zákona jak osnova jeho na sněmu byla přijata, vyznačující změny v něm nyní nastalé.

Z á k o n

ze dne 16. května 1908, platný pro král. České, kterým se mění zákon ze dne 8. dubna 1903, č. 62 z. z., v příčině odměn za vyučování náboženství na veřejných školách národních,

K návrhu sněmu Mého král. Českého vidí se Mi naříditi takto :

Článek 1.

§§ 2. a 7. zákona ze dne 14. prosince 1888, č. 69 z. z., ve znění upraveném článkem 1. zákona ze dne 8. dubna 1903, č. 62 z. z., se mění a mají na příště zníti takto :

§ 2.

Zvláštní učitel náboženství, zřízený se stálým platem, jest povinen vyučovati až do **dvaceti dvou hodin** týdně. Exhorty počítají se do toho, jakož i do počtu hodin, uvedeného v § 1. zák. ze dne 14. prosince 1888, č. 66 z. z., **dvěma hodinami**.

§ 7.

Remunerace zvláštním učitelům náboženství, pak remunerace za vyučování náboženství, jež uděluje se od správy duchovní a od učitelů světských, jakož i náhrady cestovní, jichž poskytnouti náleží učiteli náboženství, kdež vyučuje náboženství mimo bydliště své, povoluje od případu k případu zem. úřad školní, vyslechnuv okresní úřad školní.

Při tom budiž roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací vyměřena zvláštnímu učiteli náboženství škol obecných **70 K**, zvláštnímu učiteli náboženství škol měšťanských **90 K**, světskému učiteli však **40 K** ročně.

Remunerace duchovenstva ve správě duchovní budiž poukázána ku konci každého roku školního a výpočtu jejímu buď položen za základ peníz **1 K 20 h** za každou hodinu, ve které bylo vyučováno.

Jako náhradou cestovní buď při takových školách přesporních, které nejméně **1·5 km** od řádného bydliště učitele náboženství jsou vzdáleny, dle poměrů místních povoleno **dvacet až třicet haléřů** za každý kilometr hrazené cesty tam i zpět.

Článek II.

Zákon tento nabude platnosti dnem 1. ledna 1908.

Článek III.

Mému ministru záležitostí duchovních a vyučování jest uloženo, aby zákon tento uvedl ve skutek.

Jak z vyznačených míst patrno, není v zákoně tomto velikých změn. Změna týká se jen katechetů t. j. učitelů náboženství se stálým platem v § 2. a učitelů náboženství za remuneraci v odst. 2. § 7.

Zvláštním učitelům náboženství se stálým platem vzata po veliké námaze a obtížích dosažená výhoda počítání exhorty třemi hodinami a jako dříve čítá se opět dvěma hodinami. Povinnost vyučovací, zákonem ze dne 8. dubna 1903 jen v »případě zvláštního zřetele hodných« na 22 snižená a jen mimořádně povolovaná, snižena všeobecně na 22. Toť zdánlivá výhoda katechetům zákonem tímto povolovaná. Máť nyní katecheta školy měšťanské 20 vyučovacích hodin týdně a exhortu, katecheta školy obecné, kde exhorty není, 22 vyučovacích hodin — *ne na jedné škole.*

Počet vyučovacích hodin, uložených katechetovi týdně, jest fakticky i na dále vyšší než u učitelů světských, kteří pokud nevyučují kromě svých vlastních předmětů předmětům nepovinným, za něž jsou zvlášť honorováni, často vyučují toliko ve 20—25 hodinách a to vyjma učitele škol měšťanských, vždy v jediné třídě, kdežto katecheta vyučuje vždy ve více třídách a bývá často povinen vyučovat i na více různých školách. Učitelky ručních prací, které jsou povinny vyučovati ve více školách, mají stanovený maximální počet vyučovacích hodin na 20 a to i v tom případě, když vyučují jen na jedné škole!

Učitelské časopisy po podzimním sněmovním zasedání, v němž osnova tohoto zákona přijata, poukazyvaly k tomu, jakých velikých výhod se novým zákonem katechetům dostane. Srovnáním výše uvedeným, vzatým ze zprávy komise škol. o zprávě zemského výboru, patrně, že tyto výhody v zákoně samém tak veliké nejsou, ba že vůbec v zákoně vlastně ani žádných nových výhod není!

Druhá změna týká se v § 7. remunerace učitelů náboženství ustanovených pouze za tuto. Táž vyměřena na škole ne analogicky, jako dříve, $\frac{1}{22}$ platu, ale na škole obecné 70 K, na měšťanské 90 K za jednu týdenní vyučovací hodinu. Dříve takový učitel náboženství, vyučoval-li úplný počet hodin katechety se stálým platem, měl vlastně týž plat, nyní vyučuje-li na škole obecné 22 hodin, obdrží 1540 K, tedy o 60 K méně, na škole měšťanské obdržel by 1980 K tedy o 20 K méně, než katecheta se stálým platem.

Dosáhl-li zákonem někdo nových výhod, jest to katecheta za remuneraci, jemuž remunerace zvýšena z $\frac{1}{25}$ platu na remuneraci, která se blíží $\frac{1}{22}$, ale netvoří úplnou. Katechetům se stálým platem jediná vymoženost, kterou stáli jedit i z král. Českého zvlášť, že jim exhorta počítána byla při plném počtu hodin třemi hodinami a všem ostatním katechetům v korunních zemích jen dvěma hodinami, vzata a postaveni tam, kde byli před zákonem z r. 1903. Snížen jim sice povinný počet hodin vyučovacích, ale zůstali přece za katechety v Dolních Rakousích, jimž zákon zemský snížil počet vyučovacích hodin na 21.

Dostalo se jim sice cestou administrativní, ne cestou zákona, ve dvou přídavecích dne 7. října 1903 sněmem povolených ještě jakýchsi výhod, ale výhody ty jsou překerní, výhody příliš nejisté a odvislé, týkající se remunerace za přespočetné hodiny a osobního služebního přídavku.

O výhodách těch, jimž snad zároveň se sankcí zákona dostalo se minister-
ského schválení, pojednáme v jiném článku.

Depaula.

K organizaci středoškolských katechetů.

(Schůze katechetského odboru »Ústředního spolku českých professorů«

6. června 1908 v rytířském sále u »Choděru«.)

Naléhavá potřeba, která za našich nově vytvářejících se poměrů středoškolských nutkala pojednati jednak o náboženské výchově, jednak o otázce stavovské, vedla pražské členy katechetského odboru, by svolali kollegy mimopražské ke schůzi o svátcích svatodušních; a hle, první krok se nad očekávání vydařil a jest zajisté známkou porozumění pro důležitost čilejších styků vzájemných.

Schůze súčastnili se tito professoři náboženství dpp.: St. Bambas (Příbram), V. Davídek (Ml. Boleslav), Jos. Dostál (Kladno), Xav. Dvořák (Praha), V. Fayks (Jičín), Dr. J. Hanuš (Vinohrady), Ant. Hora (Praha), Vlad. Hornof (Polička) Ot. Hyneš (Rakovník), J. Ježek (Praha), Dr. Jos. Kašpar (N. Bydžov), M. Kocmich (Kr. Vinohrady), J. Košnář (Praha), Al. Kovářik (Jičín), ThC. Mat. Lhotský (Soběslav), Václ. Müller (Praha), Lud. Novotný (Vys. Mýto), Dob. Orel (Praha), Dr. Lub. Petr (Praha), Fr. Pluhař (Nymburk), Šim Pokoj (Budějovice), Dr. Rud. Schneider (Žižkov), Jos. Šprongl (Vinohrady), Fr. Trnka (Praha), Gust. Verich (Praha), Em. Žák (Smíchov) a pak z Moravy: A. Janda (Kroměříž), Jan Jarník (Bučovice).

Mimo to celá řada kolegů téměř ze všech středních škol z Čech a Moravy omluvila se a přála jednání hojného zdaru.

Předseda katechetského odboru Ú. Sp. Č. Profes., prof. *Václav Müller* vítá srdečně přítomné členy z Čech a z Moravy, zvláště kol. A. Jandu, prof. z Kroměříže jako oficiálního zástupce katechetského spolku arcidiecese Olomoucké a žádá kol. Dra J. Hanuše, by zapisoval. Čte nejprve *připis J. Eminence, nejdůstojnějšího arcibiskupa pražského*.

J. Eminenci běře na vědomí schůzi katechetského odboru i s programem, oceňuje těžkou a záslušnou práci katechetů středoškolských, jakož i potřebu pojednání o vážných otázkách, týkajících se výchovy náboženské na středních školách; provází schůzi svým pozdravem a požeňáním a vysílá na schůzi svého zástupce, vys. důst. pana kanovníka *Dra Jos. Tumpacha*, jež předseda srdečně vítá.

P. kanovník Dr. J. Tumpach praví, že rád plní přání J. Eminence, a také i on přeje plna zdaru práci, již jako člen zemské školní rady slibuje milerád svou podporu.

Na to přikročuje k projednání programu schůze, který obsahuje tyto referáty:

1. *Činnost odboru*, týkající se zájmů středoškolských katechetů (připočtení let, úmrtní kvartál, cestovní stipendia atd.) Ref. Dr. Lub. Petr.

2. *Organisace odboru*. (Ref. Dr. Lub. Petr.)

3. *O katechetském kursu a výstavce náboženských pomůcek*. (Ref. V. Müller.)

4. *O knihovnách*. (Ref. Em. Žák.)

5. *O učebnicích*. (Ref. V. Müller.)

5. *Volné návrhy*.

1. Předseda udílí slovo ref. Dr. Lub. Petrovi, by pojednal o prvním bodu programu.

a) Dr. Lub. Petr referuje, co vykonal odbor katechetský na zlepšení hmotného postavení katechetů středoškolských. Již po celou řadu let odbor o to usiloval u příslušných úřadů ve Vídni a v Praze, aby křiklavý nepoměr katechety k ostatním členům sboru professorského po stránce hmotné byl zmírněn, aby některá léta v duchovní správě nebo na školách měšťanských strávená byla katechetovi, často velmi pozdě do státní služby se dostavšimu, připočítána do stability a do kvinkvenálek.

Když byl upraven plat státních úředníků zákonem ze dne 24. února 1907 odbor v náš součinnosti s ústředním spolkem rakouských katechetů se sídlem ve Vídni všim úsilím pracoval na tom, aby paragraf 9., který umožňuje ministerstvu

kultu a vyučování z vlastní moci léta strávená v duchovní správě po úplné aprobaci do let služebních připočítati, v nejširším rozsahu byl uplatněn u katechetů, a předložil ministerstvu statistická data, jež si dotazníkem na jednotlivé katechety opatřil. Ačkoliv ministerstvo kultu a vyučování bylo ochotno všechna léta v duchovní správě po úplné aprobaci strávená započítati, přivolilo c. k. ministerstvo financí vzhledem k finančním svým prostředkům započítati polovici k pozbytých; načež odbor vyzval znova jednotlivé katechety, přiložit k vyzvání příslušný formulář žádosti, by podali žádost k ministerstvu o započtení ostatních let. V tom smyslu byly také žádosti zaslány, a odbor zahájil novou akci, by dostalo se katechetům v té příčině dalších výhod.

b) Dále pojednává referent o krocích katechetského odboru, k tomu cíli směřujících, by *právo na úmrtní kvartál* bylo příbuzným katechetovým bezpodmínečně přiznáno. Poněvadž v té věci byla by nutna změna zákona, nemá zatím akce mnoho vyhlídek k uskutečnění.

Katechetský odbor vymohl ujištění, že úmrtní kvartál bude vždy vyplácen těm, kteří se vykáží, že katechetu do smrti jeho ošetřovali.

Kdyby při příslušném potvrzení ředitelové v příčině přiznání kvartálu byly činěny potíže, odbor vybízí pány katechety, by jemu o tom neprodleně byla podána zpráva, by věc mohl přijmouti za svou.

c) Odbor vymohl na ministerstvu kultu a vyučování, že příštím rokem počínaje budou vypisována *cestovní stipendia* pro katechety a to střídavě jeden rok tři stipendia po 500 K na cestu do Říma a druhý 1500 K na cestu do Palestiny.

Rovněž snažil se odbor usilovně, aby *remunerace výpomocných katechetů rovnala se remuneraci evangelických a židovských učitelů náboženství*. Třeba, že snahy jeho nedošly splnění, zahájí neprodleně novou akci, aby spravedlivý požadavek tento byl dle jeho přání vyřízen.

Kolega A. Janda z Moravy referoval o krocích, jež byly moravským spolkem katechetským učiněny na zlepšení hmotných poměrů při zemském výboru moravském (týká se zemských ústavů středních); doporučuje, aby žádáno bylo vedle úmrtního kvartálu odbytné ve výši polovičního platu, analogicky s vdovskou pensí po professorech, na který účel platí katecheta stejně jako profesoři jiní.

Dále hájí stanovisko, že katecheté byli approbováni při vysvěcení a že tudíž by se doporučovalo, aby § 9. po aprobaci byl vztahován na rok vysvěcení a aby bylo žádáno započítání let, v kterémkoliv oboru duchovní správy strávených.

2. *O organizaci odboru.* (Ref. Dr. Lub. Petr). Poněvadž přijetím návrhu o reorganizaci Ústředního spolku čes. profesorů při poslední valné hromadě postavil se spolek *na základ federativní*, a bude záležitosti nyní pouze ze svazu jednotlivých odborů krajinských, není v něm již místa pro dosud trvající sekce; proto *katechetský odbor nucen jest pomýšleti na novou organizaci*. Přijímá se po delší debatě *jednomyslně návrh. aby zřízena byla autonomní československá sekce při Ústředním spolku středoškolských katechetů rakouských*, jejíž organizace bude detailně vypracována a jednotlivým pp. katechetům v čas doručena.

3. *O katechetském kursu a výstavce náboženských pomůcek učebních.* (Ref. prof. V. Müller).

a) Katechetské kursy jsou dobře známy jinde a výborně se osvědčily. Tak pořádán v Solnohradě od 10—23. list. 1903 za předsednictví kard. Katschhalera a dvor. rady Dra. Willmanna, ve Vídni r. 1904 a 1908., V Mnichově r. 1905 a 1907. Podobně ve Lvově působením arcib. Bilczewského v únoru r. 1907, a u Jihoslovanů a na Moravě připravuje se podobný kurs. V Německu v tom směru pracují tak zv. *theologické jeriální kursy*, jako na př. Kolíně r. 1907.

Potřeba taková jeví se i u nás. Jest třeba zabývatí se nejdůležitějšími a nejpalčivějšími otázkami, které se týkají vyučování náboženského a to 1) theoreticky, a 2) prakticky. Třeba sdělití se o zkušenosti znamenitých katechetů odborníků a ukázati pokusy, jakým způsobem díti se má vyučování nábož. ve škole. — Kurs takový má především důležitost pro katechety středoškolské, a i pro katechety měšťanských a obecných škol.

Co se týče trvání kursu, budiž mu věnován týden od pondělí do soboty; nejlépe v prázdninách semestrálních, kdy ovšem třeba vyžádati si dovolenou na několik dní. Méně doporučuje se konec roku školního nebo začátek.

Za tím účelem zřízeno budiž komité aspoň osmičlenné s právem kooptace. Komité složeno budiž z profesorů universitních a katechetů středních a měšťanských škol. To pak, ať utvoří *sekce* a to: 1) *finanční*, neboť kurs spojen bude s výlohami, 2) *akční* a 3) *vědeckou*, kde by byli zastoupeni odborníci jednotlivých disciplin. Třeba ovšem vyžádati předem souhlas biskupů a jim předložiti plán kursu.

b) S kursem spojena býti musí výstavka jako praktické doplnění kursu. Jest třeba učiti názorně; a proto na takovém kursu, jako byl na př. v Mnichově, ve Vídni, mají býti vystaveny pomůcky, jichž možno použiti při vyučování náboženském a k tomu slouží především obrazy biblické, liturgické, historické, obrazy znamenitých mistrů, pak různé diagramy, skulptura, přírodniny.

U této výstavky třeba také zříditi sekce a to: pro systematiku, biblické vyučování, dějepis a liturgiku a pak pro příslušnou literaturu.

Rovněž tedy je zříditi komité z těchto sekcí, které by se staralo o vhodnou místnost, o finance a o předměty vystavené.

Kurs takový má nejen význam vzdělávací, nýbrž i morální; třeba se poznati, poznati nedostatky vlastní, je napravití a doplniti zkušenostmi jiných, třeba nadchnouti se k práci účelné a plodné. Proto kurs takový referent vřele doporučuje.

Reterát po doslovu prof. Em. Žáka odměněn upřímným souhlasem všech.

Usneseno po rozhovoru o tomto předměť, by s přípravami k pořádání kursu začalo se hned, by mohl býti uspořádán v semestrálních prázdninách r. 1909, nejdéle však v roce 1910.

Když bylo projeveno přání, by nastal čilejší styk v této věci s kollegy moravskými, prof. A. Janda jako jednatel katechetského spolku moravského nabízi milerád své služby a žádá, by se vyjednávalo o tom přímo se spolkem a oznamuje, že letos o prázdninách pořádá se *výstavka učebních pomůček v Kroměříži, na kterouž všecky upřímně zve.*

(Dokončeni.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

Modernismus zamítá zásadně *intellektualismus* jako zastaralý systém. — Původ náboženství a dogmatu spočívá prý spíše v *náboženském citu*, na který se klade zvláštní důraz. — Rozum má ve věcech náboženských pouze vedlejší roli. — Není *vnějšího zjevení*, nýbrž pouze vnitřní, v myslí se uskutečňující. — *Víra* se opírá pouze o vnitřní zkušenost. — Věda a víra jsou oddělené obory, ačkoliv víra jest podřizena v mnohém ohledu vědě. Theologie otáčí se kolem dvou stěžejných bodů: kolem *immanence a symbolismu*. — Víra jest život, život jest immanentní pohyb, tudíž jest víra a její princip, Bůh, nám immanentní. Co jest »nepoznatelné«, nedá se vtěsnati do nějakých formulí; pročť nejsou všechny formule toho druhu čili dogmata ničím absolutním, nýbrž něčím relativním, změnitelným. — Tím jest dána též odpověď na otázku o původu dogmat, svátostí, Písma svatého a církve. *Dogmata* jsou opracované, od církevního učitelského úřadu uznané formule, které dle potřeby mohou, ba musí býti měněny. — *Svátosti* jsou nutny ke ztělesnění náboženství. — *Inspirace* Písma sv. nelíší se mnoho od básnické inspirace. — *Církev* povstala z potřeby organizace nábožensky citících povah; jest výplodem náboženského kolektivního vědomí. — Církevní moc, vyplynuvši původně z vědomí jednotlivců, má se podřizovati náboženskému vědomí celku, nemá-li zabíhati v tyranství. — Pěči o věci časné má církev docela přenechati státu. — Hlavním bodem modernistického systému jest *evolutionismus*; před ním se musí vše skláněti, víra, kult, kázeň, jakmile se ukázala působením vnějších faktorů potřeba změny a nutnost její se stala nebytnou. — Modernistickou vědou kat' exochen jest *dějepis*, který ovládají tři veliké principy: agnosticismus, transfigurace a defigurace. — K historiku druží se kritik, jenž materiál historický již ztenčený ještě prosévá, by se čisté historické pravdy dopátral, čehož se užívá při pravosti svatých knih. — *Apologetika* musí se vzdáti staré metody a užívati moderního dějepisu a moderní psychologie, aby

získala nevěrce. — Posléze potřebuje vše v církvi kateché *reformy*: filosofie, theologie, dějepis, katechetika, řízení církve, klerus a coelibát. —

Druhý díl obsahuje břitkou kritiku modernistických bludů v prvním díle uvedných. Modernismus označuje se tu právem jako »*nádržka všech bludů*«. *Theorie citová* jest neudržitelna, poněvadž cit předpokládá rozum. Též náboženská zkušenost nemůže odpomoci nedostatečnosti citu, neboť cit zůstává citem. Odstraňuje-li se tudíž rozum při poznávání Boha, otvírají se dokořán dvěře atheismu. — Jelikož *symbolismus* jest něčím libovolným, mohl by se státi i osobní Bůh symbolem. Tím jest však opět otevřena cesta atheismu; anebo klade-li se důraz na *immanenci*, ocitneme se zase v *pantheismu*, který jest toliko lepší formou atheismu. *Víra citová* jest přirozeně nesmírně rozdílná od křesťanské víry. — *Příčiny* těchto zhoubných a záhadných domněnek jsou jednak morální, jednak intelektuální. Jako vždy a všude, vyhání touha po novotách a pýcha nejpodivnější květy i v theologii. Nevědomost novotářů ve scholastické filosofii hořce se na nich mstí, jelikož bez zachrany propadají bludům moderních filosofů. Konečně poukazuje papež opět na odpor modernistů proti církvi a varuje přeč jejich úskoky.

Třetí díl obírá se obranou proti převratným záměrům modernistů. Papež činí z části velmi přísná opatření, která stala se, bohužel, vystoupením modernistů nevyhnutelnými. Proti moderní filosofii, pokud jest bludna, má býti postavena *scholastická filosofie*, zvláště *thomistická*. Pius X. potvrzuje znovu slavnostně nařízení Lva XIII., pokud se týká studia filosofie sv. Tomáše Aquinského. Toto nařízení je tím nutnější a potěšitelnější, poněvadž vskutku není důkladnějšího filosofa nad sv. Tomáše, proslaveného a staletými osvědčeného mistra v harmonii vědy a víry. Ona vykládá nejbezpečněji rozumové zásady a křesťanské principy a spolu vyvrací nejobratněji všechny nerozumné a nekřesťanské bludy. Je-li nazýván Kant »filosofem protestantismu«, pak je tím větším právem sv. Tomáš Aquinský filosofem katolicismu. — Novým jest nařízení, že v budoucnosti neplatným jest *theologický doktorát* bez studia scholastické filosofie.

Papež doporučuje znovu studium *přírodních věd*; avšak v bohoslovných ústa-

vech nemá být pěstováno toto studium s omezením aneb na úkor studia bohoslovného. — Ostrá jsou opatření proti modernistickým rektorům a profesorům na katolických univerzitách a seminářích. Mají prostě být úřadů svých zbaveni. Modernističtí klerikové nemají být připuštěni ku svěcením.

Rovněž jest přiosťena *censura* bohoslovných spisů a nových zjevů v literatuře theologické. V každé diecesi mají být zřízena *collegia censorum* . Svolení biskupovu ku vydání díla, t. zv. »imprimatur«, musí přišť předcházeti dobrozdání podpisem censorovým stvrzené: »nihil obstat.« Jen v nejřidších případech smí být od tohoto upuštěno. — Poněvadž se mnohdy zneužívalo *shromáždění kleru* k modernistickým projevům, jest nutno kněžské kongresy na přišť co nejvíce omeziti a mohou jen ve velmi řidkých případech za určitých podmínek být dovoleny. — V každém biskupství budiž dosazena *dozorčí rada* s jistými právy, aby bděla nad modernistickým hnutím.

Abyste nařízení papežova neminula s účelem, jsou biskupové povinni zaslati papeži do roka po vydání těchto předpisů a později vždy po třech letech *zevrubnou zprávu* o provedení dotyčných nařízení. — Aby dokázal papež, že přeje vědět a v pravdě modernimu pokroku, projevuje ke konci encykliky úmysl, založiti katolickou *akademii věd* , která by v sobě soustředila z katolíků nejznamenitější zástupce vědy a pěstila za vůdcovství katolické pravdy každý pokrok na poli vědy a vzdělanosti. Dejž Bůh, aby tento úmysl Pia X. došel uskutečnění za přispění všech těch, kteří Inou pravou láskou k církvi Ježíše Krista!

Hlasy tisku o modernistické encyklice.

Brzy po vydání encykliky »*Pascendi dominici gregis*« objevily se první účinky její. Bylať provázena různými posudky a hlasy tisku, zvláště italského, francouzského a německého. Professor Dr Antonín Michelišch z university ve Štýrském Hradci uvádí ve svém díle »*Der biblisch-dogmatische Syllabus Pius X. samt der Encyklika gegen den Modernismus*« (2. Auflage, Graz 1908) některé projevy tisku o modernistické encyklice.

Tak se piše z Říma 25. září 1907 následovně:

»Encyklika počíná již vydávati svůj čisticí účinek a sice v Itálii. Pro tuto zemi a pro Francii byl hlavně určen papežský list. Bludy v něm označené byly ve Francii již od delší doby rozšiřovány a hájeny od mnohých theologů, filosofů, exegetů a historiků v různých odchylkách. Již Lev XIII. zaujal proti nim stanovisko v roce 1899, zaslav zvláštní list francouzskému episkopátu a kněžstvu. Zatím však nalezly přístup též do Itálie a získaly zvláště v mladším kněžstvu mnoho přívrženců, z nichž se sice všichni neodvažovali činiti veškeré důsledky z nových principů, stále však se nacházeli na nebezpečné dráze, jelikož zvláště vůdcové toho směru provozovali propagandu čím tišší, tím čilejší a působivější. Pro italské poměry mohla se tato propaganda státi mnohem osudnější, jelikož byl mladý klerus proti ní málo immunisován a ozbrojen. Filosofické a theologické vyučování i na nejlepších ústavech pohybovalo se v *příliš starých kolejích* . K novějším námitkám proti křesťanství a ke smělým domněnkám na poli biblické kritiky nebylo bráno vůbec zřetele. Nanejvýš bylo přihlíženo ještě ke Strauszovi; co přišlo po něm, zůstalo zkrátka neznámo; a snad i Strausz by byl zůstal nepovšimnut, kdyby se s ním nebyla obírala předešlá generace.

Proti vnikání nových náhledů a domněnek, zvláště liberálních protestantů, nebylo však žádné hraze.

Knihkupectví a veřejné knihovny se již o to staraly. Bylo by věru s podivem, kdyby nauka při označeném postupu studií s takovou učeností přednášená, do které bylo nutno teprve s námahou se vpravovati, nepůsobila žádného dojmu v mladistvých myslích, nepodkopávala důvěry k jejich učitelům a přiměla je k tomu, by hodili přes palubu metodu a učební systém dřive, než je vlastně poznali. Jest zjištěno, že na jistém theologickém ústavě římském před léty existoval mezi žáky hektografovaný časopis, v němž byly zastupovány ještě radikálnější zásady než v encyklice uvedené a zároveň byly uveřejňovány doporučující posudky o novinkách z protestantského liberálního tábora. Setba vzešla. Od posledních dvou let vzal si za úkol zvláště list »*Civiltà Cattolica*«, bojovati proti novému proudu. Věcně vedl boj se zručností, ton byl ovšem tu a tam podrážděný, nejčastěji však příliš ironický. V něm bylo též ponejprv užito významu »*moder-*

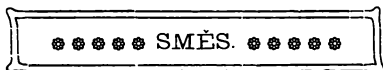
nismus v užším smyslu, v němž byl též uveden v titulu encykliky a jistě pro vždy sankcionován.

Ujasnění, které způsobila encyklika, značí se především *iríděním duchů*. Různí hlavní zástupci moderních směrů přihlásili se ke slovu, zvláště římská skupina, která při anonymním interviewu jistého dotazovatele proti encyklice hlasitě protestovala. Jejich nauky byly prý nesprávně znázorněny. Nechtí složitě zbraně; naopak má být založeno zvláště nakladatelství za účelem rozšiřování jejich náhledů. Přece však vyslovilo se několik příslušníků oněch kruhů, kteří byli alespoň s vůdci v dobré shodě úplně ve prospěch encykliky. Protivníci encykliky chtějí však pravými katolíky zůstatí. —

Těž *Romolo Murri* vyslovil se v listě

»*Rivista di Cultura*« o encyklice. Negativní její část přijímá úplně. O té nebylo vůbec puchybnosti. Vydával se ode dávna za Thomista a proto byl již též vyplněn od jisté části modernistů; jiní zase spatřovali v něm spíše harcovníka proti Vatikánu a modernistu na poli činnosti a disciplíny; ostatně byli přívrženci Murri-ho nejlepším agitačním objektem pro jejich theoretické a kritické náhledy. Nicméně chová Murri obavu stran encykliky, zvláště pokud se týče *disciplinárních* předpisů. Mimo to vytýká encyklice, že nechce ničeho jiného, než znovuzřízení dějinné scholastiky s vypuštěním nejvýše jednoho neb dvou bodů. Murri prohlásil se přece proti proudu modernistů. Za to bylo mu též splaceno jistým milánským modernistou.

(Pokračování.)

••••• SMĚS. •••••

P. V. Beneš, učitel, vydal nákladem zemské Ústř. jednoty učitelstva měšť škol brožuru, v níž svůj návrh na sestátnění měšť. škol vykládá a zdůvodňuje. Žádá, aby stát převzal veškerý náklad na školy měšť.; tím současně sanaci financí obecních a zvláště zemských. Je to věc, o které konečně lze diskutovati. Ale pan učitel Beneš otírá se místy nejapně, ba hloupě o evangelium a církev. Praví, že organisovaný lid dělnický pochopil, že zásada: »Blahoslavení chudí duchem«, dnes není již pravdivá. Škoda, že pan učitel význam slov: »*chudý duchem*« ani dnes ještě nepochopil. Patrně si je ve své domnělé chytrosti vykládá tak, že platí o nevzdělaných a hloupých. Ten výklad však o jeho valné inteligenci nesvědčí, spíše o jeho vulgární frasovitosti. — Na straně 8. vypočítává, že mi isterstvo kultu a vyučování dává ročně přes 21. mil. korun na potřeby církevní; hlavně církve katolické. Snad pochopí — když už o kultuře náboženské má p. Beneš pochybnosti — že to není nijaký dar, nýbrž povinnost, kterou stát saskularisováním statků církevních za doby josefínské na se přijal a kterou povinen je, pokud v něm jako v spořádaném státě právní závazky platí, přece plniti. Ale panu Beneši, zdá se, je to vše španělskou vesnicí. Jen rýpnout, to je hlavní věc. —

Úspěchy »volné školy«. Jestli přátelé volné školy z nenávisti k církvi a k náboženství od svých snaž. valně zvýšení intelligence si slubují, tož naproti tomu stastikové svými ciframi je uvádějí do trapné situace a usvědčují je z bludu. Jak »*Nový věk*« (čís. 35.) píše, slavný statistik Tarde v »*Revue pedagogique*« praví o zločinnosti francouzské mládeže, odchované ze škol státních beznáboženských takto: »Pohřichu byli jsme ve svých nadějích v úspěchy našeho školství trpce zklamáni. Počet mladistvých zločinců pod 16 let od roku 1880 při nepatrném vzrůstu obyvatelstva se skoro zdvojnásobil. Dostoupil roku 1894 úžasného čísla u nezletilých na 28.701 u hochů a 3.616 u dívek. Od r. 1881—1894 postoupil počet sebevražď u dospělých o 153 proc., u nezletilých dokonce o 166 proc.« — Za příčinu uvádí Tarde povšechné přibývání irreligiosity. — O poměru mezi odsouzení, odchovanými ve státních školách francouzských, beznáboženských a ve školách, kde se do nedávna náboženství vyučovalo, zjistil seinský soudní dvůr: »Ze 100 dětí pro krádež, vraždu i na vlastních rodičích spáchanou, odchováno bylo ve školách státních zlaicsovovaných 89 proc. a ve školách náboženských kongregací jen 11 proc. A Alfréd Fouille v »*Akademii des sciences morales*« potvrzuje: »V polepšovných francouzských ze 100 dětí bylo 93 proc. ze škol státních beznáboženských a pouze 2 proc. ze škol. náboženských.« To je pro přátele volné školy fakt zdrcující.

Valná hromada družstva Vlast koná se v pondělí 6. července 1908 ve 2 hod. odpo. v domě družstva Vlast v Praze čp. 570-II., 26 n., v Žitné ulici v I. poschodí. — V půlhodině po valné hromadě sejde se k poradě Literární sekce, aby oslavila jubilea farářů: Dr. K. Řeháka a Al. Dostála.

Pozvání k duchovním cvičením — V klášteře Voršilek v Hoře Kutné vykonají se sv. exercicie pro učitelky a bývalé chovanky od 19. srpna (5 hodin večer) do 23. srpna ráno. Poplatek za celé zaopatření po tu dobu jest 6 korun. Mnohé se těší na vzájemné shledání! — Kdo hodláte přijíti, oznamte to comožná nejdříve. — Žehnejž Bůh!

Sebevraždy žáků. Slavný neurolog německý, Albert Eulenburg, uveřejňuje v »Zeitschrift für pedagogische Psychologie« některé doklady o sebevražďách žáků. Od roku 1880 do r. 1903 bylo zjištěno 1152 sebevražď hochů a dívek ve školách německých; 812 z nich bylo mladší 15 let. Průměrně ročně připadalo 44 sebevražď. Hochů bylo 16krát více než dívek. V největším počtu případů příčina tkvěla v životě školním na př. strach před trestem, hanba z propadnutí. Případy, kde strach z trestu byl příčinou sebevraždy, tvoří celou třetinu všech sebevražď.

Ministr pro děti. V Anglii má býti zřízeno ministerstvo pro děti. Nový ministr »Children's Minister« má si všimati především sociální stránky v životě dětí.

Tužby a požadavky hudebních učitelů na státních ústavech učitelských. Dne 25. dubna konala se ve Vídni za velkého účastenství členstva všech zemí na říšské radě zastoupených řádná valná hromada Spolku hudebních učitelů c. k. ústavů učitelských, kdež byly požadavky a přání učitelů této kategorie pevně stanoveny. Mezi jiným přijato: Učitelé, kteří právě dosáhli 5. kvinkvenálky, buďtež ještě během tohoto roku povýšeni do VIII. třídy hodnostní. Povinný dočet vyučovacích hodin mezi učitelům hudby snížen. Za hru na varhany a řízení hudby při bohoslužbách budiž počítána roční remuneration rovná dvěma týdenním vyučovacím hodinám. Učitelé hudby buďtež postaveni na roveň učitelům kreslení na středních školách.

Povinná školní návštěva má býti zavedena na Rusi. Na potřeby obecného školství přijala дума předlohu o poskytnutí 6,900.000 rublů, a stanovisko, aby zave-

deno bylo všeobecné školní vyučování, čímž má býti učiněn krok k zavedení povinné školní návštěvy. Také platy učitelstva mají býti zlepšeny, až dosud 49 proc. učitelů má méně než 208 rublů ročně. V království polském schází 16.173 škol; bylo zde dle výkazů ministerstva osvěty roku 1905 škol 4044 obecných a třeba 20.217.

Zemská porada učitelská bude letos konána ve dnech 26. až 30. září a bude sestávati z porady všeobecné a zvláštní porady učitelstva škol měšťanských. Na programu prvé porady jsou: 1. Dobré zdání o návrzích na revii učebných osnov. 2. Dobré zdání o návrzích na úpravu vyučování jazyku českému. 3. Dobré zdání o zkušebnostech nabytých s vyučováním kreslení dle nových method. K účelu tomu pořádana bude v době této porady též výstava výkresů. 4. Dobré zdání o návrzích, jak může škola spolupůsobiti při ochraně dětí a péči o mládež. — Na poradě učitelstva škol měšťanských bude jednáno 1. O nejdůležitějších otázkách týkajících se vývoje měšťanských škol. 2. O výkonné práci ve službě výchovy a vyučování na škole měšťanské.

● ● LITERATURA ● ●

Svatý Jiří. Veršem napsal Frant. Žák T. J. — Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. — Cena 25 hal. — Sbirka »Životy Svatých«, jež veršem píše horlivý pracovník dp. P. František Žák, a vydává podnikavá knihtiskárna Cyrillo-Methodějská, dospěla k sesitku třetímu (I. Sv. Anežka Římská. 25 h. II. Blah. Anežka Česká. 50 hal.), jenž přináší něžně psané životopisy sv. Jiřího s pěkným obrázkem téhož světce v čele knížčky (20 str.). Jako úvod předslány jsou tyto verše:

Na koni rytíř v oceli
se dáva v pútku s drakem,
ježž prošle věky oděly
zla všelikého znakem.
Ach, Jiří, na kůň vsedni zas
a chop se zbraně pádné,
v chřtán nevěry své kopí vraz,
meč v sobectví stop zrádné.
Spěš také k nám do českých lích,
jež času první slina,
dej zbraň jim ctností rytířských,
by zkvěta domovina.
Přec víš, že dal tě Karel sám
na sličném z kovu oří,
nám chránit hrad a velechram,
hradčanské na nádvoří.

K tomu připojujeme ještě verše závěreční:
Chraň dále lidu sjednocení s Římem,
chraň vlastní práva, nábožnost a čest.
Doporučujeme tyto krásné a tak časově psané knížčky vše.
P. Zaletěl.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci coloročně 7 korun, půllátně 3:50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupecům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Organ Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasláť se předpl. a adres. roklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy; a silány buďtož. Žákovi, gym. profesorů na Smíchově; pro učil. přílohu přijímá rukopisy V. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetickou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

K sjezdu katolíků československých. — Nedogmatické náboženství. — K organizaci středoškolských katechetů. — Výstava moravského školství v Kroměříži. — Feuilleton: O modernismu. — Směs. Literatura.

K sjezdu katolíků československých.

Po desíti letech od velkého a zdařilého sjezdu československých katolíků, který všem účastníkům zůstal v milé paměti, a který zaoral v národě našem hlubokou brázdu, z níž život katolický v četných organizacích čile roste a mohutní, chystáme se do Prahy k sjezdu novému.

Na dni 29., 30., 31. srpen a 1. a 2. září svolávají přední a zasloužili naši katoličtí činovníci nový sjezd, který má býti manifestací katolíků z Čech, Moravy a Slezska pro naši sv. viru Cyrillo-Methodějskou, pro slavný odkaz našeho svěťce knížete Václava, pro vzácné dědictví našich zbožných předků.

Z upřímného a nadšením hárajícího povolání, které bylo otištěno ve všech předních našich listech, vyjímáme aspoň toto: »Výsledky všech prací našich dokazují, že katolici v Čechách čím dále tím více se hlásí pod prapor Kristův za bojovníky nadšené a značných obětí schopné, že katolické přesvědčení u nás stoupá, síla náboženství vzrůstá, zkrátka, že katolicismus u nás mohutní a pokračuje.

Než úspěchy tyto jsou trnem v oku těm, kdo přísahali nenávisť všemu katolickému citění a myšlení. Zatím co nesčetní tisícové kolem Krista se kupí a srdce svá jeho svatě a oblažující vládě dokořán otevírají, oni ve své pyše volají ke Kristu Nechceme, abys vládl nad námi! A toto zavilé nepřátelství ke Kristu a ke všemu, co s ním souvisí, žene je ve slepý, rozvášněný boj proti katolicismu zvláště, a to v boj, který hluboko sahá na kořeny života náboženského. K boji protináboženskému zneužívají vědy i umění, školství univerzitního, středního, odborného i obecného, socialního hnutí ve všech odboch života politického, spolkového, organizačního, vůbec kde jaký prostředek nabytí lze, každého se chápou, aby kořeny náboženského života podryli a viru sv. ze srdcí lidských vypudili. — —

Co v povolání jen všeobecně, bez určitých dokladů se prohlašuje, chceme tuto jen nejstručněji doložit.

Je zajisté známo, že každý český člověk a každý náš list, který si dává jméno svobodomyšlný, pokrokový, osvětový za prvý svůj cíl a za hlavní známku

své pokrokovosti považuje: *boj proti katolicismu*. Co dříve halil pod široký plášť antiklerikalismu, to nyní upřímně shrnuje v heslo antikaticismu. Všechny učitelské listy, ať se jakkoli jmenují — naše speciálně katolické časopisy »Vychovatele«, »Křesťanskou školu« a »Vychovatelské listy« bratři našich moravských vyjímaje — buší do nás číslo co číslo. Bez podezřívání katolické církve, bez tupení katolického náboženství či vlastně klerikalismu, bez lání kněžstvu a zlehčování katolíků již po řadu let nevyšlo ni jediné jich číslo. Není nejhorší infamie, která spatřila světlo světa v obskurní redakci nejsprotšího plátku, aby jako tučné sousto nebyla předkládána organisovanému, pokrokovému učitelstvu. Týden co týden vštěpuje se orgány učitelstvími nejrudší nenávisť v duše jich čtenářů. *A co nezmohou listy, mají dovršiti schůze a sjezdy.*

Sjezd »*Volné Myšlenky*«, krajně protináboženské, na němž vedle cizích zástupců svobodného zednářstva paradovali delegáti českých měst, jež v pokrokovosti nechtěly zůstatí za ostatními, delegáti spolku českých professorů, ústředního spolku učitelského a učitelských jednot, jest v živě paměti. Debatní večer jako v Praze, kde již sama přítomnost několika neohrožených našich zápasníků rozlítla přímo dábelkou nenávisť a zuřivost, bude do nepaměti toho svědectvím, jak se proti všemu pozitivnímu náboženství a katolicismu zvláště chce rozpoutati boj životní.

A nedávný sjezd českoslovanského, pokrokového studentstva, případ Wahrungův, brzký sjezd organisovaného učitelstva co jiného mají ve svém programu, než potlačení všeho náboženského vychování mládeže, vyloučení náboženství ze školního vyučování, či šířeji řečeno odluku církve od státu.

A jestli společná nenávisť příslušníků nejrůznějších táborů k církvi katolické dovede je vždy spojití k jednotné akci, a když každý z nich pokládá za svoji přísnou povinnost manifestační schůze se účastniti musí i nás společná láska ke Kristu, k jeho církvi, láska k víře i k národu, láska k nejvyšším ideálům a statkům národním, k náboženství a k vlasti, sjednotiti ke společné manifestaci o dnech našeho sjezdu.

Dnes nestačí již tiché vědomí příslušnosti k církvi, dnes je potřeba svoji příslušnost veřejně a slavně osvědčovati. Doba evangelických Nikodémů minula. Dnes jest potřeba býti s těmi, kdo ve stopách velikého učitele národů, sv. Pavla, kráčejí a býti jich stráží a průvodčími. Proto budiž naše heslo:

Vzhůru na letošní sjezd českoslovanských katolíků v Praze! Ať imponujeme svým počtem našim nepřátelům, ať imponujeme všem nerozhodným a vlašným, aby se probudili a k nám přidali, ať poznáme svoji sílu, a ve sjezdu čerpáme nové nadšení k ochraně našich nejdrazších statků víry a náboženství.

Naši nepřátelé by rádi rozvířili kulturní boj, a čekají jen na příležitost; hledají záminku v naší obraně, aby mohli dát zavznít polnicím válečným k boji proti náboženství. Své šiky mají již urovnány ve svých táborech. *Nuž, ukažme, že i my jsme připraveni k obraně!*

Všichni na sjezd katolický!

Všichni do šiky!

Ať sjezd náš je mohutnou manifestací katolíků českoslovanských bez rozdílu stavů pro naši katolickou církev a naši sv. víru!

Nedogmatické náboženství.

(Drews a Natorp.)

(Pokračování.)

Protestantský paedagog *Pavel Drews* na podporu své myšlenky, že každé vyučování konfessi nímu náboženství sluší ze školy odstraniti, praví: „Jest to odpor sám v sobě, když týž stát dává ve své škole učiti katolické věrouce a v ní nauce o papežské neomylnosti a hned zase lutheranskému nebo reformovanému katechismu — a všem těmto naukám jako neomylné pravdě.“

Drews tu zapomíná, že stát v otázkách, která z těchto konfessi je pravá, není kompetentním rozhodovati a u vědomí tom pečuje, aby každá mládež ve své konfessi byla vychovávána.

O pravosti toho či onoho vyznání má rozhodnouti každý ve svém svědomí, ale jen tehda, když náležitě pravdu hledal a všechny důvody nepředpojatě a pečlivě zkoumal.

Stát pečuje o náležité vyučování mládeže v oněch konfessích, které jsou jím uznané a které jsou s to účtu a loyálnost k jeho zákonům podporovati, chce jen mravnost a loyálnost v budoucích svých občanech buditi a posilovati. A jen z toho důvodu správně považuje za svou mravní povinnost o náležité mravní vychování a to na základě konfesse dítěte, důsledně se starati.

A jestli jednotlivé konfesse obsahují články, které si vzájemně odporují, jako na př. o principu víry u katolíků a evangelíků, o pojmu a počtu svátosti u těchto a u oněch, o ospravedlnění a pod., měl by snad pro tento vnitřní rozpor všechny tyto konfesse vykážati mimo školu? — Pak by důsledně nesměl ani na vysokých školách trpěti vedle sebe filology, filosofovy, přírodopisce, právníky, kteří ve svých názorech navzájem si odporují a každý něco zcela opačného přednáší. *A stát ve jménu svobodné vědy* tyto vědecké odpůrce vedle sebe trpí. Nerozhoduje o správnosti názoru toho či onoho, ale ponechává posluchačům na vůli, koho chtějí poslouchati a které názory chtějí považovati za správné. *A tak i ve jménu svobody svědomí* ponechává ve škole vedle sebe různé konfesse, poněvadž dává na vůli rodičům, hlásiti se k té či oné konfessi, ale potom zcela důsledně žádá, aby v jich konfessi byly vychovávány i jejich děti.

Kdo takto usuzuje, ten nedá se přesvědčiti zálu dným dokazováním Drewsovým, který svým strojeným dilemmatem chce jen podepřiti snahu „volné školy“, aby všeliké náboženské vyučování bylo ze škol odstraněno.

V boji za nedogmatické náboženství ještě dále než předešli jde *Pavel Natorp* ve své „*Socialní paedagogice*.“ *) Maje na zřeteli protestantské náboženství, k němuž se kdysi příznával, a jsa při tom následovníkem Kantovým, vidí v náboženství pouze skonkretisovanu ideu pravdy, dobra a krásy. Jeho náboženství je jako u Schleiermachera záležitostí citu. On zbavuje je i vnitřního, reelního obsahu; jeho Bůh existuje pouze *subjektivně jako idea* v duši věřícího člověka, nikoli však *objektivně jako nejvyšší bytost mimosvětelná*, na člověku nezávislá. Že vlastně v jádře svém je atheistou, upíraje jsoucnost Boží, ze všech jeho výkladů o náboženství je nad slunce jasnější.

*) Socialpädagogik. Theorie der Willenserziehung auf der Grundlage der Gemeinschaft. Von *Paul Natorp*. Stuttgart. 1904.

Ale při tom subjektivní náboženství, illusi člověka věřícího pro jeho cit a stav myslí dost vysoko cení a doznává, že *subjektivní náboženství (víra) může být člověku velmi vážnou podporou mravnosti; podporou, již ničím jiným nelze nahraditi*. Ovšem představuje si své náboženství tak, aby transcendence bylo zbaveno. Pryč se vším nadpřirozeným, tajemným! Chce, aby nedogmatické náboženství, které by v rouše vypravování dětskou illusi, t. j. dětskou víru v duši jeho podporovalo, ve školách na nejnižším stupni bylo vyučováno. Ale pryč se vším dogmatem jako určitě a přesně ohraničenou pravdou! Nevnučujte dítěti dogmata! Jakmile rozum jeho počne se probouzet, nastane nutně v duši jeho rozpor. »V kom náboženský cit zvitězí nad kritizujícím rozumem, u toho vše-chen obsah náboženský vytváří se v dogma; ale v kom záhy se probudí smysl pro kritičnost, ten upadne v nebezpečí všeho náboženství jako dětského klamu záhy se zbaviti.« (Socialpaedagogik, str. 383.)

Dle Natorpa náboženství t. zv. nadpřirozené, transcendentní již svoji úlohu vykonalo a nebude více pružinou jednání a života moderního člověka. »Ale jeho místo je prázdno; prázdným však zůstatí nemůže, člověk nežije jen chlebem svého rozumu a proto nemůže postrádati zdravého pokrmu náboženství. *On potřebuje ještě náboženství a jest-li nynější nemůže mu více dostačiti, pak najisto si vytvoří nové*, jeho zralějšímu, vyspělejšímu stavu přiměřené.« (Socialpaedagogik, str. 383.)

Člověk moderní hledá nového Boha! Věk technické kultury, doba elektřiny, chce mítí svého Boha! Jak bude vyhlížeti? — Myslíme, že asi tak, jako nynější umělecký styl moderního člověka. K starému Bohu křesťanskému, stále činnému ve své providenci, k Bohu lásky bude asi v tom poměru, v jakém je vznešená středověká gotika k nynější secesi. *V oně je vzlet, radost, síla a něha zároveň, v léto skleslost, úmava a slabost*.

Moderní chrám Wágnerův při ústavu choromyslných ve Vídni, výtvor moderní, secessní techniky, posoudil architekt *J. Plečník* (Styl č. 3. a 4.) takto »Chrám do klenby a kupole až po kříž jsou skoro stejné výšky. Asi jen k vůli žertu Před hlavním oltářem stojí klekátko, na němž klečeti se rovná nejvyššímu pokání Celek činí dojem protestantské modlitebny, zpěvní síně, ale nikoli katolického kostela. Hlásí se zde vyzývavě bezračovnost a nedostatek pevného přesvědčení. Je zde touha, frivolně odbývati věci, počátek a konec všech časů a pokolení Před tímto dílem docházím k závěru: raději žádné umění než takové. Pochopuji, proč staří tak pomalu stavěli — ach, ti měli svědomí, pro ně vše to bylo nejsvětějším. Moderní pracují bez svědomí; ano, my to provádíme rychleji, ale pochybují, že budoucí pokolení nás budou vzpomínati s úctou, jakou musíme, bohudík, my prokazovati starým.«

To je velmi případný posudek o nynější, t. moderní architektuře církevní. Platí věru slovo za slovem i onomu budoucím, nedogmatickému náboženství, jež všichni ti »*Gottessuchři*« němečtí i čeští hledají. Výplodem jejich — dospějí-li k nějakému pozitivnímu výsledku, bude jen ubohost; něco beztvárného co se bude podobati pozitivnímu, dogmatickému náboženství asi tak jako orangutang člověku. Ostatně dosud jsou tito stavitelé nového náboženství velmi daleko od svého díla; zatím nemohou se pochlubiti ničím, nežli bezpříkladnou negací, ničením dogmatismu, ale žádnou pozitivní práci, novými, lidstvu za ny-

nější jeho kultury přijatelnějšími — dogmaty. Jich záslužnou činnost v tomto směru bezděky charakterisoval známý lékař nemoci nervových a universitní docent dr. *Heveroch* když v »*Paedagogických rozhledech*« (XIX., str. 172.) napsal: »Každá víra má v sobě cosi tajemného, vědeckému zkoumání nepřístupného. V duši lidské má víra mohutné opory t. j. zálibu pro záhadné a zálibu oddání se vznešenému. V náboženství má společnost mocnou páku ku povznesení a udržení mravnosti. *Všechny otřesy na vlivu náboženství mají v zápětí škodné otřesy společenské.* Proděláváme právě krizi, kde otřásá se náboženstvím, starými hesly společenskými bez náhrady nových. Tato myšlenková krize, kterou celý svět prodělává, má v zápětí rozladěnost společnosti, jejímž jedním projevem jest vzrůst zločinnosti mládeže, jiným vzrůst sebevražd vůbec a také sebevražd u mládeže.«

(Pokračování.)

K organizaci středoškolských katechetů.

(Dokončení.)

4. O knihovnáčích. (Ref. prof. Em. Žák.)

Prof. Em. Žák ukazuje na velkou důležitost žákovské knihovny pro náboženskou a mravní výchovu mládeže a doporučuje po té stránce, aby *katecheté hojně navrhovali do knihoven žákovských knihy* náboženský a mravní cit studujících podporující. Za tím účelem navrhuje, aby společnou prací všech pp. katechetů znenáhla sestaven byl seznam dobrých knih pro žákovskou knihovnu se hodících, a žádá za souhlasu všech přítomných, aby *jednolliví katecheté předsedovi spolku prof. V. Müllerovi* (Smíchov, Král. tř. 42) oznamovali názvy knih, jež ve své četbě soukromně uznali příhodnými. Seznam ten bude časem tiskem uveřejněn a pp. katechetům doručen.

Vedle toho katecheta upozorňuj žactvo sám na edice knih, jež jsou s to žáka nábožensky poučiti a mravně vzdělati; na př. na »Vzdělávací knihovnu katolickou« atd. Nakladatelství buďtež požádána, aby katechetům seznamy svých publikací zasilala.

Vysloven jednomyslný souhlas s návrhem prof. Dob. Orla, aby spolek podal žádost k c. k. ministerstvu kultu a vyučování, by při rozvrhu peněz na učebné pomůcky bylo stanoveno určité procento na pomůcky náboženské a na archiv církevního zpěvu. Katecheta uživej svého práva, aby do knihoven učitelských dostaly se vynikající knihy jednající o náboženských otázkách, o církevním dějepisu, mapy, diagramy atd.

5 O učebnicích. (Ref. prof. V. Müller.)

Prof. V. Müller prohlásil v pečlivě zpracovaném referátu asi toto: Učebnice náboženská nesmí učiniti učitele zbytečným, ale ovšem má býti úzce spojena se živým slovem. Nebudiž pouhou čítankou ani suchým, samé body obsahujícím kompendiem. Kniha učebná musí býti vyrostlá z praxe, přiměřená vědomostem a citění žactva. Uvádí pak vlastnosti dobré učebnice: 1) Odpovídej schválené učební osnově; 2) budiž logická, postup v ní jasný, sloh ušlechtilý; 3) přimykaj se v definicích ku katechismu, by se navazovalo na vědomosti již dříve nabyté; 4) budiž názorná. Obrazy, přehledy nejen v dějinách biblických a církevních, nýbrž i ve věrouce, mravouce, apologetice. To vše výborně pomáhá a činí knihu zajímavou.

5) Budiž praktická. Nevzdělávej pouze rozumu, nýbrž i *srdce*.

6) Přehledná v kratších odstavcích. Doporučuje se uvést na konci věcný rejstřík, by snadno našel žák příslušné stati, chce-li se znova poučiti.

Co se týče jednotlivých knih učebných navrhuje referent dvě knihy pro 4 nižší třídy středních škol, a to katechismus, ale bez otázek, za něž lépe jest uvést v souvislosti s katechismem partie z liturgiky a příklady z bible Starého Zákona, ježto stejně Starému Zákonu v osnově málo místa se dává a jen kuse se probírá (pouze typy messiánské). Pak druhou dějiny Nového Zákona s řádnou aplikací, opatřenou biblickými obrazy mistrů malířských a sochařských. Pro vyšší třídy pak budiž apologetika (zvl. potřebná), dogmatika, mravouka a dějepis církvevní.

Co se týče provedení navrhuje, by byla sestavena sedmičlenná komise, která by měla za úkol nejprve 1) vypracovati všeobecné zásady na základě zkušenosti a zvláště pro jednotlivé obory, 2) vyzvati a zjistiti pracovníky, při práci jim pomáhati radou a 3) přičiniti se svým vlivem, by se pracovníkům dostalo volného času.

V rozhovoru pak ukázáno zvláště na potřebu apologetiky a mravouky na reálkách, by byla vhodně vložena do dogmatiky a mravouky. Rozšířením reálek na 8 tříd, jak se o tom v odborných kruzích uvažuje, ovšem by tato žádoucí úprava učiva odpadla; ale zatím sluší počítati s nynějšími poměry.

Komise pak sestavena z profesorů, kteří úkol na sebe přijali dpp. Xav. Dvořáka, J. Ježka, V. Müllera, Dra L. Petra, Em. Žáka a pak z mimopražských pp.: Václ. Davidka, ThC. M. Lhotského, Šim. Pokoje, kteří rovněž účast svou slíbili.

6. *Volné návrhy* pp.: prof. Hyneše z Rakovníka a Poláka z Rokycan pro jednány předem při prvním čísle programu.

Ježto se nikdo k slovu nepřihlásil, předseda poděkovav srdečně p. kanovníku Dr. Jos. Tumpachovi za milou účast na schůzi a spolu i všem pp. kolegům, zvláště těm, kteří nelenili zdaleka sem přijeti, ukončil schůzi s přáním, by byla počátkem plodné práce a nových dalších schůzí, rovněž tak zdařilých.

Dr. Jos. Hanuš.

Výstava moravského školství v Kroměříži.

Za účasti mnoha hostí, zejména z kruhů učitelských, byla zahájena ve čtvrtek 15. července tato výstava, jež znamená pro Moravu významný kulturní čin a již čeká dle slov starosty města Kroměříže velké kulturní poslání: dokázati lidu moravskému, že prospěch a blahobyt na poli národohospodářském vykvétá jen tam, kde pokrok hospodářský snoubí se s kulturním. — A obraz velkolepého rozvoje českého školství na Moravě podává výstava v takovém měřítku a v takové vnější a vnitřní úplnosti a zajímavosti, že sotva měla podobné předchůdkyně v Rakousku, na půdě české pak vůbec ne. Školská výstava jest plodem součinnosti celé Moravy a to jak práce učitelstva a professorstva, tak podpory úřadů školských, zvláštění ovšem pak zásluha náleží horlivému «Školskému výboru» vedenému p. řed. Precechtělem jako předsedou a p. prof. Šichou jako jednatelem, jimž po boku stála řada horlivých pracovníků p. prof. Zámorský, prof. Stráneck, insp. Jedlička, sl. Koutná a j. — Školskou výstavu, zaujímavý komplex čtyř školních budov přes 60 místností, nelze prohlédnouti důkladně za jediný den. Pokusíme

se načrtnouti její obrysy, ponechávajíc si podrobnější zprávy o jednotlivých odděleních na jindy. V přízemí gymnasia jest hospodářské školství kroměřížské s vkusnou expozicí školy hospodyňské a bohatou kolekcí školy rolnické, jejíž diagramy zvláště doporučujeme podrobnému studiu. Sousedy jejich jsou převraská střední škola hospodářská s výstavkou poučných učebných pomůcek, modelů a strojů zhotovených v ústavě samém; pak rolnická škola z Vel. Meziříčí, zajímavá svým západomoravským rázem, tišňovská s pěknými reliefními modely a rožnovská s výstavou fotografií, prací žákovských a velkých herbářů p. uč. Kociana. Na pravo v přízemí jest umělecká výstavka dětského »Máje« se 150 originály, jež Aleš, Vorlová, Panuška a mn. j. pro děti malovali. Nikdo odsud neodejde nedojet a nepotěšen, kdo si s sebou přinesl lásku k dětství a jeho radostem. Vedle jest lidně uspořádaná a originály mistrů vyzdobená expozice nakladatele p. Šolce, jež kulturním významem toho podniku pro literární život na Moravě druzí se ke školské výstavě. — V prvním poschodí projdeme síněmi s učebnými pomůckami pro zeměpis, klassickou a moderní filologii, kde zvláště upozorňujeme na dialektickou mapu p. prof. Malovaného a mapu pohybu Českých Bratří a cest Komenského, zhotovenou p. prof. Valentou, pro fysiku a přírodopis a vcházíme průchodem do učitelského ústavu. V průchodu jsou pěkné řezbářské a modelářské práce chovanců učit. ústavu. V první místnosti jest vzorná učirna vypravená pěči p. insp. Jedličky — místo toužebných povzdechů učitelů a všech přátel školy. — Vedlejší místnost pro slabomyslnictví jest vlastně těžkou obžalobou Moravy. Neboť pěkně upravené expozice pomocných ústavů pro slabomyslné v jiných zemích rakouských byly sem přejaty proto, aby byly ukázány Moravě cesty, kterými toto odvětví moderního vychovatelství jinde se běže. Že i na Moravě roste o ně zájem, svědčí četné diagramy. — V druhém poschodí v kreslirně jsou bohaté a vkusné expozice vychovatelek zanedbané mládeže v Brně, Boskovicích, Dřevohosticích, a zvláště jímavá výstavka výrobků měšťanských dětí slepých ústavů v Brně. K úplnosti obrazu v pěči o dítky nešťastné chybí oba ústavy pro hluchoněmé, jež se výstavy neúčastňují — snad pro vnitřní své poměry. V aule rozdělené mezistěnami na tři velká oddělení působí pěkným dojmem výstava literární práce mor. učitelstva; po stranách jest obraz moravského školství v diagramech, obraz to velmi poučný a zajímavý; škoda, že z nedostatku místa poněkud stísněný. Zvláště pozoruhodny jsou diagramy Brna a Ostravska, svědčící o obrovském rozvoji českého živlu. — K moravskému školství druzí se pastorek — české školství vídeňské, jehož pokladnička snad neujde pozornosti žádného návštěvníka. V pokojích postranních jest na pravo velmi zajímavá výstavka kulturně historických dokumentů učitele Obrátila, z níž upoutá každého sbírka všech provolání z r. 1848, dokumenty z »jubilejních voleb« 1907, sbírka knih a časopisů z doby probuzení a j. Na levo jest kout astronomie, upravený Drem. Nábělkem. — Školství města Prostějova vystavené souborně zabírá dvě místnosti, z nichž jednu sama c. k. škola tkalcovská. Výstavka jest pěkným důkazem mohutného rozvoje češství v Prostějově. — Temno a jas střídá se v sousedním oddělení »Valašského dítěte«, upravené Pokrok. polit. spolkem ve Val. Meziříčí pod vedením učitele p. Šilhy. — Mnoho, velmi mnoho bídý duševní i tělesné jest na Valašku, alkohol utápí duši a ubíjí tělo otcovo a matčino, degeneruje dítě; ale jest zde i světlo, a tím jest láska učitele k valašskému dítěti

a ta snad za pomoci ostatních zachrání ještě mnoho. Pěkné jsou domácí a školní kresby valašských dětí, zajímavá sbírka jejich hraček. S tímto oddělením souvisí »Reformní gymnasium valašsko-meziríčské.« V gymnasiu umístěno jest též obchodní školství, pak výstavy prací chovank hospodyňské školy v Kateřinkách, »Světél« v Příboře, »Dobromily« v Mor. Ostravě, »Pöttingeum« a »Vesna«; pro opožděnost přihlášky mohly býti umístěny v reálce. Každý rád se zastaví v těchto výstavkách s vybraným vkusem uspořádaných. Výstavku »Vesninu« uspořádal pan architekt Jurkovič. Ostatek reálky zabírá školství mateřské, rozkošným půvabem uspořádané, školslvi obecné s řadou učebných pomůcek učitelů vystavovaných, školní zdravotěda, pomůcky tělocvičné doplněné vzornou tělocvičnou ústavu. V I. posch. jest výstava ručních prací škol obecných a měšťanských, zářící bělostí a vkusem, upravená sl. Koutnou, kresliřská výstava škol měšťanských, přírodopisné a přírodopisné pomůcky, pomůcky náboženské. Druhé poschodí zabírá středoškolské kreslení, uspořádané většinou velmi methodicky a přes spoustu nashromážděného materiálu nikterak neunavující; budí mnoho zájmu a podivu a vyzývá přímo k srovnávacímu studiu. Uspořádal ji p. prof. Zámorský.

Musíme i tuto budovu opustiti a zajít si do dívčí školy na Komenského náměstí. Ale nebudeme toho litovati; pěkná výstava moravských škol průmyslových pokračovacích nás odškodní docela.

Z celé výstavy odnáší si návštěvník velmi potěšující dojem o mohutném rozvoji českého kulturního života na Moravě. Školská výstava v Kroměříži s takovou pilí a neuváženou energií vytvořená jest dnes pýchou nejen Kroměříže, ale celé Moravy.

Jisto jest, že stojí nejen Moravanu, ale i krajanu z království, ze Slezska, z Vidně za dalekou cestu.

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

K italské skupině měl by též počítán býti *P. Tyrell*, jelikož jest v čilé korespondenci s římskými a milánskými modernisty, a teprve nedávno uveřejnil v milánském listě »*Rinnovamento*« článek s názvem: »Pro upřímnost«. Upřímnost skladatelova byla však postavena do zvláštního světla uveřejněními listu »*Corrispondenza Romana*«. Nedávno uveřejňuje »*Giornale d' Italia*« list Tyrellův o encyklice, jež hledá sobě rovného. Polemisuje ovšem jen proti theologickému rádcí Pia X., »jelikož papež sám nemohl se tak zevrubně s různými otázkami zabývat.« — Potud římská zpráva.

Professor *Meyenberg* z Lucernu uveřejňuje v »*Apologetische Rundschau*« (Oktober 1907, 1. Heft des 3. Jahrg. Heraus-

geber Dr. Kaufmann, Koblenz) o modernistické encyklice tuto zajímavou časovou úvahu:

»Následující myšlenkové postupy jsou ve formě aforismů. Toho vyžadovaly místo, čas a účel. Kéž by povzbudily vzdělaného katolíka, aby zvolna četl a uvažoval novou encykliku Pia X. s hlubším přemýšlením; nikoliv jedním rázem, nýbrž dávkou za dávkou, oddíl za oddílem.

Tyto řádky nejsou komentářem. Jsou jako úvodem, nejbuzením, pozváním. — Doznává-li čtenář encykliky občas: »Bohu díky! — tak daleko nezabloudili němečtí katolíci« — pak smí tuto myšlenku jistě s dobrým svědomím vysloviti. Avšak musí též v Německu na vlastní půdě všeho si všimati, co nosí katolické jméno a neodmítá toho jména na poli náboženském. Mimo to potřebuje jistě mnohá nepravá touha po reformách rovněž ujasnění a odmítnutí. Papež chce též nános (náplav) nebezpečných proudů hned v prameni potlačiti.

Pak nechť myslí čtenář na světovou cír-

kev! Též však na sebe! Vážné čtení tohoto listu nejvyššího pastýře pro nás všechny a jmenovitě pro vzdělance, posílí mocně katolického ducha, způsobí vyjasnění, očistu a prospěch, byť třeba žádné úchytky v oboru víry učiněny nebyly.

Kdo smírně pracuje, vezme si z listu papežova jen pobídku, avšak též krásný, jasný, určitý návod: v zájmu všech lidí hranic vytčených nezahlazovati!

Mnohé kruhy spojují s pojmem: orthodoxie (pravověrnost) průvodní myšlenku na něco »úzkého«, »udělaného«, »strojeného«, myslí na barikády proti postupu pravdy, na uzavírání cest pokroku jako kvádřovými balvany. Zcela jinak smýšlí církev o orthodoxii. Jest velice důležité, bychom všestranně tyto myšlenky církve bystře a jasně pochopili a o náležité ocenění v celé jejich hloubce se snažili. Pak i vzdálený pozorovatel nemůže se zcela ubrániti mohutnosti celkového dojmu.

Čisté učení! — jest programem právě vydané, velevýznamné encykliky »Pascendi dominici gregis«.

Co prospívá krásný organismus se všemi rysy sličnosti, síly, novosti — není-li krev čistá, byla-li by krev dokonce otrávena? Zhynul by přece jednou nutně nemocnou krví, kterou nemůže obnoviti. Co prospívá vysoký les, alpská pastvina, spočívá-li základ nejvrchnějších horských útesů a zemité vrstev na spodku vodou prosáklém, hladkém a povolněm? Hrozná katastrofa sříceni dostaví se jistě jednoho dne.

Pius vyzývá celý katolický svět ke zkoumání základů — ke zkoumání čistého učení. Chce působiti k duševní obnově krve. Že jsou skutečně opatná nebezpečí, dokazují právě nevyhnutelné odsouzení posledního »syllabu«. Mnoho jiných zjevů přispívá k témuž důkazu.

Papež poukazuje na povšechný nevěrecký názor světový, pojatý v celku, jak se vyvíjí v rámci velikolepé kultury. Jest mnoho pravého zlata v moderní kultuře. Stane-li se však toto pravé zlato rámovím obrovského systému, který se snaží vši silou a geniálností vehnati novou krev racionalismu do všech žil vědy a kultury, pak může i pravé zlato velikou škodu způsobiti, mnoho duchů omámiti a zaslepit. Je-li proti tomu katolická krev čistá, je-li učení neposkvřeno, pak dokáže katolická kulturní práce něco vítězného, trvalého!

Než, vždyť se přece ukazuje v moderním světě »touha po náboženství — po Bohu«. Ano. Bohu díky! — připojme k tomu. Ale potom nesmí katolická irenika přivlastňovati si neurčitě a nejasné pojmy této touhy — a slibovati si z toho úspěch. Nesmí uzavírati smlouvy s agnosticismem; musí spíše do středu moderního světa jasně a určitě nésti vítězné důkazy o jsoucnosti osobního Boha, o nesmrtnosti duše, o lidské svobodě. Nesmí představovati náboženství toliko jako upokojení subjektivní, čistě přirozené potřeby srdce bez jasnosti a pravdy — nýbrž, dokazujíc vítězně a mluvíc srozumitelně a poutavě k modernímu světu, musí mocně hlásati objektivní majestátnost nejvyšší moci, nejvyšší moudrosti, nejvyšší lásky a nejvyšší spravedlnosti osobního Boha, a před moderním člověkem v určitých a živých barvách rozvíjeti celou krásu těchto skutečností a myšlenek. Právě pokroky přírodních a kulturních věd přinášejí této krásné práci v nepřehledné řadě stále nové zlaté dávky.

Nova et vetera — zní heslo práce: Nové a staré! Při veškeré veliké důležitosti momentu novoty nesmí však odstraněno býti čisté, přirozené učení prastaré filosofie, zvané »*philosophia perennis*«. Není třeba všude v čelo psáti značku: Aristoteles — Tomáš (Aquinšský) atd. Avšak právě nyní je nutno všestranně odhalovati přebohatý obsah ideí, vítězné výzkumy a důkazy této osvědčené »*philosophia perennis*«. Zdají se namnoze docela novými, překvapujícími — a účinkují na široké kruhy opodál stojících, jestliže mluví, jsouce prosty roucha a prachu školního, jasně a vše k těm kruhům, které neznají forem školních. Papež zdůrazňuje: Nadpřirozenost stavi na přirozenosti! Avšak k tomu dodává: Chcete-li upevniti přirozené základy nadpřirozenosti, nemůžete rozhodně užiti za základ systému v zásadě racionalistického. Mohou na příkl. myšlenky filosofie Kantovy a novokantianismu dávatí ten onen podnět, poskytovatí tu a tam vychodiště, ale co základ a podpěra zjevení jsou tyto systémy neupotřebitelný. Vždyť mají v krvi popírání zjevení; a kdo mními takovými a podobnými soustavami zjevení podpirati, dospěje znenáhla sám k omezení a oslabení pojmu zjevení, a důsledky toho zvolna vzrostou v nestvůru. Nepohrdejte tudíž scholastikou!

Papež klade s mimořádnou rázností dů-

raz na čisté učení v oboru přirozené filosofie. Zjevení nevisí právě ve vzduchu. Spočívá na přirozených, žulových základech zdravého duševního života, pro něž dají se uvést vítězné důkazy. Nepohrdejte těmito důkazy! — napomíná Pius. Slovo papežovo neznamena slepé přísahání na systém, jenž by se byl stal jaksi zkamenělinou. Je však varovným hlasem: Neopouštějte zlatá ložiska, která dosud v rozsáhlém obvodu existují a ještě hlouběji vykořisťována být mohou! Nepohrdejte arsenály pravdy, které nejsou vyprázdněny z krátkozraké touhy po novotách a z nepravé ireniky. Pius zostřuje příslušné výroky sněmu Vatikánského.

Vzdálenému pozorovateli nepraví tudíž katolická apologetika: Musíš se sklonit před Aristotelem aneb Tomášem (Aquinským), přináší však zajisté vítězné myšlenkové postupy těchto osvědčených škol do světa a spojuje je s novým luštěním problémů. Necht' je odpůrce zkoumá; *tantum valent, quantum probant*. Tolik platí, kolik dokazují! — Stojíme ještě na čistě přirozené půdě. Jedná se o základ teologie v duchu nejlepší scholastiky s přičleněním nových pokroků. Ale již zde dává papež s vysokou moudrostí důraz na čisté učení.

Ve středu dějin stojí jako na vysočině život Ježíšův, jenž spojen jest do zadu s bohatým předhořím starozákonních událostí a slova Božího k lidstvu, do předu pak vybíhá v horské pásmo církve, kteréž se táhne dějinami světa.

Těž zde platí opět heslo: čisté učení, čistá pravda. Ozývá se kritika, klade nové otázky. Jeden problém stíhá druhý. Těmto otázkám nesmíme se vyhýbat. Nová práce povede zvolna k novým výsledkům. K tomu jsou též nové teorie nutny.

Ale i zde nesmí býti beze všeho prostě užíváno zásad moderní kritiky pro apologetickou práci. Těž duševní nástroj má býti zkoušen. Namnoze skrývají se v metodách kritiky jisté zásady a předsudky racionalismu, které nejsou nikterak dokázány, nýbrž prostě bez důkazu bývají předpokládány. Tu jest kritika kritiky nevyhnutelně nutna. Tak na př. zanedbaly některé směry nové francouzské exegetické školy přespíliš tuto kritiku kritiky. Došly k výsledkům, proti nimž byla církev nucena opětovně vystupovati, a posléze v syllabu Pia X.

Zajisté porážejí se nesprávné kritické metody nežádka samy. Způsob, kterým na př. od počátku až daleko přes polovinu mi-

nulého století o evangeliích pojednávaly školy Bauerova, Strauszova a Renanova, je nyní opuštěn ve vlastním táboru racionalistů. Harnack na př. sám se obrací s ostrými důkazy proti těmto školám.

Ale v těchto věcech se jedná o nejvyšší náboženské statky lidstva. Tu nemůže církev vyčkávati. Musí v pravý čas svůj hlas pozdvihnouti. Musí se obrátiti též proti jistým čistě přirozeným bludům kritiky, neboť na bludu jest jedno velikolepým: totiž důslednost, se kterou z prvého bludu vždy nové bludy vyrůstají, které konečně v pochybnost uvádějí viru v celé zjevení. Tak na příkl. staví se Pius X. energickým a rovněž velice zajímavým způsobem proti bludné, přepjaté myšlence o vývoji (evoluci), která byla vnesena do novějšího racionalistického pojmání dějepisného a se kterou kritika všude pracuje. Po koncilu Vatikánském bylo vytýkáno církvi, že prý dává příliš místa evolučním myšlenkám. Zavedla prý novoty a prohlásila neslychaná, vůbec neznámá dogmata. Nikdo nechtěl tenkrát pochopiti, že se vlastně jen otevřel na stromě církve nový, skvostný květ, jehož směr a poupě z prastaré doby pocházejí. Dnes má opačně zase všecko býti evoluci.

Těž řada francouzských a italských bohoslovců dala se vtáhnouti do těchto myšlenkových kruhů. Rovněž v jiných zemích není toto pojmání bez mnohonásobných zastanců v řadách podal stojících vzdělaných laiků. *Z nejasného původního náboženství vyvinulo se vše dle povahy a kultury národů a jednotlivců. Působením jednotlivých velikých mužů, z nichž největším jest Kristus, dostalo se náboženské myšlence mocného pokroku. Všecko to však jest pouze přechodním bodem. Dogmata katolické církve jsou cenné květy, výroky, prohlášení čili kompromisy pro určitý čas — velmi zajímavé formule, můstky od jednoho světového názoru k druhému, cenné postupy ideí a krystalisace — rovněž svátosti jsou výrazy nábožensky-mravního života a lidské touhy po symbolech.* —

Každý hlouběji přemýšlející katolík ihned nahlédne, kam směřují takové myšlenkové postupy a kam vedou jejich tiché počátky. Pius X. odmítá co nejostřeji projevy úcty, které se vzdávají církvi v těchto myšlenkách. Zavrhuje podobné, nedokázané teorie a předpoklady kritiky, které celé křesťanství uvádějí v pochybnost. Čisté učení! — zní heslo. Skutečnost života Ježíšova stojí v po-

ledním světle dějin. Může být dokázána všemi prostředky zdravé kritiky. Rovněž skvěle jest dokazována pravost evangelických prvotextů. A ještě více! Důkazy o zázracích, prorocích a o celém životě Ježíšově nejsou dnes nikterak zastaralými.

Hlásají vítězně božství Kristovo. Spojují se s vnitřními kritérii. Ze života Ježíšova vychází ovšem vývoj učení Ježíšova. Není to však vývoj v duchu změny a úplného přetvoření. Je to velikolepé rozvinutí celého dokonalého díla Ježíšova. (Pokrač.)

● ● ● ● ● SMĚS. ● ● ● ● ●

Katolický sjezd československý, k jehož svolání poukážeme na místě úvodním, vzbudil v celé katolické české veřejnosti značný rozruch a radostné očekávání. Přípravy ku sjezdu jsou v plném proudu; téměř denně zasedá některá z komissí přípravného komitétu a pilně rukuje, jak by sjezd katolíků českých stal se důstojnou manifestací katolického lidu a zanechal po sobě hojných a požehnaných výsledků. Mimo jiné pracuje řečnická komisse na pořadu řečí sjezdových. Již dnes možno říci, že účastníci sjezdu uslyší o dnech sjezdových nejlepší naše katolické řečníky ze zemí koruny české. Themata řečí volena velmi úzkostlivě tak, aby nebylo řečí theoretických, únavných, nýbrž všichni řečníci stručně a zajímavě pojednají o themech časových a praktických. Přípravné komitét vyjednává též se ředitelstvem c. k. státních drah o slevu jízdného pro účastníky sjezdu; mimo to podaří se asi pořadateltvu získati též značnější slevu při koupi lístků do jubilejní výstavy. Usneseno při té příležitosti doporučiti členstvu katolických spolků a organizací, aby si ponechali návštěvu výstavy až ku sjezdu katolickému — ušetří na jízdném, na vstupném do výstavy a i jinak při společné návštěvě výstavy těšiti se budou různým výhodám. Do programu sjezdového zařazen byl též slavnostní průvod účastníků sjezdu a členů katolických spolků na Hradčany, kde v metropolitním chrámu sv. Víta sloužiti bude J. E. nejdp. kardinál arcibiskup Skrbenský pontifikální mši svatou a místopředseda sjezdu, metropol. kanovník dr. Jos. Tumpach proslovi slavnostní kázání. Sjezd slibuje již nyní státi se velkolepým projevem katolické české myšlenky, a je proto v zájmu každého uvědomělého katolika, aby již nyní se chystal k návštěvě Prahy a sjezdu ku konci srpna 1908.

Nelíbí se pokrokovým učitelům.

»Učitelské Noviny« s poživem zaznamenávají zprávu, kterou přinesl nejdřív mladoboleslavský denník, orgán Dr. Kramáře »Den«. Zemský inspektor Dr. Kaňka, politickým vyznáním realista, konal inspekci na Hořicku a Novopacku a »vedl si při konferencích úplně ve smyslu paedagogického svého poslání. Rozebíral služební přísahu učitelovu a důrazně prohlásil, že učitel nesmí za žádných okolností své přesvědčení projevit jinak než hlasovacím lístkem při tajných volbách. V kostele nesmí nikterak dáti na jevo, že je zde pouze komandovaným dozorcem« atd. — Jaké to zpátečnictví! Vykládat služební přísahu nějakému volnomyšlenkářskému učiteli! Jaký to nápad, aby učitel nesměl v kostele dát na jevo, že jest pouze komandovaný dozorce! — To jsou výmluvné obrázky, kam to mezi učitelstvem až došlo! A takových dokladů, kdyby zeměští inspektoři chtěli viděti, našli by na každém okrese jistě několik.

Boj s klerikalismem rozpoutal se — jak »Český Učitel« ve svém úvodníku ze 17. června dí — na celé čáře. Stěžuje si však na nedostatečnou energii učitelstva v tomto boji. Praví: »Stojíme dnes před trapnou skutečností, že máme tolik vlivu na vnitřní utváření se školství, a přece vlivy klerikální tu vítězí. Tu jistě přijíti musíme k tomu, že základy moderního názoru na svět nejsou v mysl mládeže vštěpovány dosti pevně, energicky a přesvědčivě proti názorům, které v mládež vštěpují klerikalové.« — Co těmi základy moderního názoru na svět míní, patentovaný úvodníkář »Č. U.« opatrně zamlčel. Slovo mu nechťelo z pera. Ale aby se nezdálo, že nechce s pravdou ven, dí: »Kněží učí, že zjevují přírodní, bouře, blesk, déšť, sucho a podob. jsou trestající prostředky hněvu nebes.« Člověk s takovým polovzděláním by přece měl si vzíti katechismus malíčkových a z něho se poučiti dřív, než začne banální frase házet do svých čtenářů!

Jak státní úřad koresponduje s českým učitelem. Neslýchaný přímo případ úřední korespondence c. k. okresní školní rady s českým učitelem stal se správě Čechovy školy matiční v Kounově u Žatce. — C. k. okr. školní rada v Žatci poslala této škole dne 3. května 1908 jakýsi německý přípis úřední, který správa školy úplně dle práva svého vrátila, žádajíc, aby oznámení to posláno jí bylo českým jazykem. Na tuto žádost správy školy odpověděla c. k. okresní školní rada v Žatci příspem: »C. k. okresní školní rada v Žatci, dne 10. května 1908. Č. 1.588 o. š. r. Správě české školy soukromé v Kounově! Jelikož dle tamní zprávy ze dne 4. května 1908, č. 76, se správa české obecné školy soukromé v Kounově ve svém vědeckém vzdělání a odborném dle vlastního přiznání na tak nízkém stupni nachází, že zcela jednoduchému, kratičkému, v německé řeči: zaslánému od c. k. okresní školní rady přípisu vyjádřiti se nucena byla slovy »jehož obsah jest mi neznám«, oznamuje se, že dle přípisu veled. biskup. vikariátního úřadu v Petrovích ze dne 27. dubna 1908, čís. 258, v tamní české škole dne 13. května 1908 zkouška náboženská konána bude. Podávajíc o tom správě školy úřední sdělení ukládáme jí, aby ku ditkám z té příčiny od správce školy náležitě dohlíženo bylo. Předseda okresní školní rady v Žatci. Podpis nečitelný.«

Žebřavé děti. V Nantech ve Francii rozmoho se žebřaví dětí značnou měrou. V městské radě učiněno bylo několik návrhů na potlačení toho zlořádu. Jmenovitě bylo přijato, aby žádným rodičům, majícím děti školou povinné, nedostalo se z dobrovolných spolků podpor, nepřinesou-li ze školy potvrzení, že jejich děti pravidelně školu navštěvují. Stražníci pak dostanou zvláštní nařízení, aby si bedlivě všímali mladých žebřáků, zejména děvčat. Konstatováno, že rodiče, kteří neposílají děti svých do školy, projevují zřejmý úmysl využití jejich mladého věku a že zasluhují tudíž potrestání.

K projektovanému pomníku na Bílé hoře vtípně praví »Rozhledy«, že všude se jevíme jako bolestný a plačtivý národ. Slavíme všude jen své porážky a své mučedníky. Vítězství a hrdinové za to zůstávají nepovšimnuti. A i ty rány a porážky zase oslavujeme »ufňukaným modernismem«, jak návrh na pomník to dokazuje. Místo

abychom ukázali, že přes porážku německé šlechty na Bílé hoře stále tu ještě jsme a silnější a neúpornější, navrhuje se za pomník bělohorský plačtivé skupení nad pohřbenou ženskou!

●● LITERATURA ●●

Homiletické listy. Vydává Filip Heusler, auditor biskupské konsistoře v Novém Městě na Moravě. — Ročník I. — S povolením nejdůstojnější konsistoře biskupské v Brně. — Nákladem vydavatelovým. — Deset ročníků výborných v každém ohledu kázání vydal dp. Fil. Heusler, a ježto svazky ty hned byly vřady rozebrány, zjev to u nás věru řídký, u odborné pak literatury ještě vzácnější — odhodlal se oblíbený tento spisovatel homiletický vydávati krásná kázání v sešitech dvouměsíčních pod názvem »Homiletické Listy«. Ukončený ročník první upokojil zajisté všechny odběratele — neboť vykazuje zorně propracované duchovní řeči nejen na všechny neděle a svátky v roce, při čemž vzat ohled i na svátky českých patronů zemských: sv. Jana Nep. a sv. Václava, ale též řeči příležitostné, dále cyklus řečí postních »Umučení Páně vždy kniha otevřená« (7 řečí), cyklus »Ježíš Kristus v nejsv. Svátosti oltářní« (5 řečí, totiž: Náš Spasitel, učitel, host, král a lékař) a j. Ač vychází několik časopisů homiletických, které přinášejí též hojně kázání a mnohdy opravdu velice pěkných, přece práce p. Heuslerovy se nám rozhodně nejvíce líbí. Doporučujeme je co nejvřeleji. Předplatné na celý rok 7 K. *Jos. Fabian.*

Poklad Věřících. Lidový list k uctění nejsvětější svátosti oltářní. — Řídí Václav Roudnický, kaplan u Panny Marie Sněžné v Praze. — Vychází desetkrátě do roka a předplácí se 1 K 20 h ročně v administraci Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba v Praze-II. 200. — Ročník VIII. — V prvním čísle tohoto ročníku čteme: »Smutným zjevem jest ubohý stav časopisů katolických. Zanikají listy křesťansko-socialní i nepolitické, zatím co tisk nevěrecký úzasně se rozmáhá. Došlo i na listy eucharistické. Sesterský list »Eucharistia« ohlásil již svůj skon a jen v poslední chvíli obětavostí několika byl k životu zas přiveden. A »Poklad Věřících«? Nedaří se mu lépe . . . atd. Věru, smutná to a nás katolíky velice zahanbující slova, když nedovedeme si udržeti ani tak laciný a svého druhu jediný časopis! Myslíme však, že lid náš nedal by zaniknouti listu pro něj hlavně vydávanému, kdyby vůbec o něm — věděl! Jak rád by tak mnohý obětoval tu nepatrnou částku, kdyby seznal obsah tohoto pravého »Pokladu Věřících«, a proto na nás jest, abychom lid náš v jádru ještě dobrý a zbožný na časopis tento upozorňovali a jemu ho doporučovali. Mezi cititeli nejsv. Svátosti, jichž se předce na každé osadě jistě několik nalezne, došel by zajisté ihned porozumění a ocenění, ti pak šířili by ho zase dále, půjčující a doporučující ho jiným — a list byl by zachráněn! Doporučujeme to k uvažení a provedení co nejrychlejšímu, nebude-li již pozdě! *P. Zaličl.*

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půletně 3-50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Panům knihkupcům slovo u ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům a studujícím slovuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenactý zdarma.

Administrace „Vychovatele“ jest v vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamače, jež se nepečelí a neřank. Rukopisy pro hlavní list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. professoru na Smíchově; pro učil, přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Dva významné letošní sjezdy v Praze. — Nedogmatické náboženství. — O charakteru. — Nový útvar katolický. — Směs. — Literatura.

Dva významné letošní sjezdy v Praze.*)

Sotva dva téhodny dělí od sebe dva sjezdy, myšlenkou blízké a přece účastníky od sebe vzdálené. Před čtrnácti dny konal se sjezd slovanského učitelstva, při němž stěžejnou otázkou byla *výchova národní*. Idea národního celku, jež velí podříditi jednotlivce národu a vždy dáti přednost tomuto před interessy soukromými, v níž prospěch individuální má ustoupiti prospěchu sociálnímu, má být vůdčí hvězdou v mravní a kulturní výchově mládeže.

Myšlenka tato zajisté hodna je uvážení. Idea národního zájmu má v sobě mnoho životní síly a činorodých motivů.

Ale my jsme cele přesvědčeni, že jediná *víra je onou nejspolehlivější půdou, na níž idea národní výchovy mládeže může se dařiti*. Víra se svým vysokým, vznešeným názorem na život člověka, je jediným spolehlivým nositelem všech vyšších snah a všeho idealismu. EPOCHY živé náboženské víry byly rovněž dobou idealismu, a úpadkem náboženského života vždy ruku v ruce kráčely požívačnost, materialismus a bezohledný individualismus, krajní sobectví. Bez pevného náboženského přesvědčení není vyššího nazírání na všední, těžké a mnohdy na pohled nízké povinnosti života, není vytrvalosti, není trpělivosti, není lásky ku práci.

Nebyl to klerikál, ale liberál nejčistšího zrna, president francouzské republiky *Thiers*, který prohlásil »Kdybych měl v rukou svých pravdu víry, rozlil bych ji po celé zemi. *Mně aspoň je národ věřící tisíckrát milejší, neboť má více nadšení, když jde o statky ideální, více hrdinství, jedná-li se o hájení jeho velikosti.*«

A přece tento jediný podklad všeho vyššího mravního snažení, jediná půda národního altruismu, náboženská výchova mládeže, nebyla na sjezdu slovanského učitelstva akcentována. Za nynějších poměrů bylo by věru k tomu potřebí mravní odvahy proroků a mučedníků, aby kdo s touto myšlenkou vstoupil před

*) Článek tento byl psán bez ohledu na referáty všeslovanského sjezdu učitelského, který se vlastně postavil na nepřátelské stanovisko proti výchově náboženské, a k němuž poukážeme v čísle příštím.

naše učitelstvo — mám totiž na zřeteli výhradně poměry české — a mluvil k němu o potřebě náboženského základu pro výchovu národní. Však nechceme zde žalovati. Chceme poukázat na jiný zjev ve výchovném proudění našem.

My, kteří jsme přesvědčeni o nutném náboženském základu k mravní a národní výchově naší mládeže, *scházíme se v těchto dnech na sjezdu československých katolíků*. I tu rokujeme o prostředcích, jimiž bylo by lze školní výchovu povznést a prohloubiti. Nevoláme po vyšších cílech, — ty jsou nám dány naším náboženstvím — ale po hlubších základech. Hájíme v paedagogice zákon, který v technických vědách dávno je samozřejmý, že kdo vysoko chce stavěti, musí založiti pevný, bezpečný základ. Voláme Učiňte náboženský názor pevným základem všeho života mládeže, naučme mládež s vyššího hlediska víry hleděti na její úkoly a povinnosti, a ostatní vše bude nám takořka přidáno!

I my jsme již dávno a důsledně *zastánci národní autonomie* ve školství a tím stoupenci národní výchovy mládeže. Když část t. zv. »pokrokového« učitelstva mluvila o sestátí i národního školství, prohlásili jsme se proti tomu. Souhlasíme v mnohém s těmi, kdo byli na uplynulém sjezdu slovanských učitelů, a přece jsme se ho neúčastnili. Nebyli jsme ani pozváni.

Ty tam jsou doby, kdy na sjezdech učitelských milými hosty byli kněží, a kdy paedagogové, povoláním kněží, jako na př. Škoda, za hřímavého souhlasu mluvili k přítomnému učitelstvu. Dnes tyto zjevy jsou jen jako z pohádek. Dnes organisované učitelstvo a kněžstvo — jako dva nepřátelské tábory. Stálý boj aneb aspoň stálá přestřelka. Ale má tak trvati stále? Nemá nikdy nadejiti doba dohody a míru?

Když dvě nepřátelská vojska dlouho mezi sebou válčila a došlo k přesvědže není naděje, že by jedno zdolalo druhé, tehdy uzrála doba k vyjednání a smíru. Nenadejde u nás doba tohoto poznání?

Dokavad materialisticko-atheistický názor bude strašiti ještě v hlavách učitelů, zajisté nikoli. Ale až dostaví se doba vystřízlivění, až přemožený materialismus úplně vymeten bude z bojiště, až všeobecně bude cítěna potřeba duchovějších a vyšších ideálů, pak snad nadejde chvíle, kdy z kruhů organisovaného učitelstva ozve se hlas Shodněme se, smluvme se o podmínkách přátelského, konciliantního, společného působení na téže brázdě národní!

Je potřebí si ujasniti výchovný cíl. A jím nebude jednostranný intelektualismus, jak se většinou na národních školách dosud pěstuje, ale za cíl výchovy musí býti postaveno: *vypěstění charakteru*, t. j. povahy, jež důsledně dovede jednati dle šlechetných křesťanských zásad.

Heslo *»osvětou k svobodě«* chytilo se za nepravý konec. Každý se domníval, že čím více bude věděti, tím se stane již lepším a ušlechtlejším. Nebylo konce návrhů, čemu by se ještě ve škole mělo vyučovati; mnohý v této jednostranné snaze by do školy národní snesl nejraději celou universitu. Ale jak zkušenosti ukazují, výsledky neodpovídají nadějím.

Národové nestihnou v celku nedostatky intelektuálního osvětářství, ale ubýváním pevných, šlechetných charakterů. Známý je výrok Lotze-ův: »Pravda, dnes umí číst a psát každý selský čeledín, ale šťasten, kdo nemusí to, co čtou a píšou, ani vidět ani slyšet.«

Je potřebí korigovati dávná hesla, aneb aspoň dáti jim správný výklad. Potom se ukáže, že nejen na osvícení rozumu, ale spíše *na zušlechťení vůle*

záleží. Potom cíl národní výchovy se ujasní, a učitel podá ruku knězi; smíří se dva bratři, kteří často jen z pouhého nedorozumění měli se za soupeře.

Až tento názor na cíl národní výchovy stane se obecným, pak i význam náboženství, jako jediného, bezpečného a trvalého základu k vypěstění řádného charakteru, bude uznán a náboženství ve škole bude ve své důležitosti rehabilitováno. Vždyť náboženství právě jedná o nejbližších věcech, ale ovšem s nejvyššího hlediska; ono neodvrací od skutečného života, ale je pro život a odpovídá na jeho nejintimnější a zdánlivě nerozřešitelné otázky a konflikty; ono jest půdou, na níž jedině člověk může se státí pánem sebe sama, a proto svobodným. A svoboda národů záleží v prvé řadě na svobodě jednotlivců.

A v té době, až všichni vážní a upřímní vychovatelé, kteří to s národní výchovou opravdově myslí, cíl výchovy si ujasní, až úspěchy školy nebudou se měřiti naivním měřítkem alfabetů a analfabetů, ale *mravní hodnotou mladé generace*, až neblahému strašidlu »klerikalismu«, o němž stále se mluví a před nímž každý utíká, každý se podívá do tváře a pozná, že jest to právě jen fantom, přelud na oklamání smyslů bez jádra a podstaty, že tudíž nějaký klerikalismus ve skutečnosti neexistuje, pak uzrála doba k dohodě učitelstva a kněžstva.

Potom mnozí návštěvní dvojího sjezdu, který se v těchto téhodnech v Praze konal, a kteří jdou cize kol sebe, se sblíží jako přátelé *na sjezdu jediném, společném*.

A to bude jeden z největších činů a úspěchů na poli národní kultury. Tak bude položen nejpevnější základní kámen k mravní a národní výchově budoucí generace, jež jest pro nás — *unum necessarium*, jedině potřebné! —r.

Nedogmatické náboženství.

(Prof. Masaryk. — Dr. Jos. Durdík.)

(Pokračování.)

Naši »*bezdogmaticí křesťané*« — rádi si tak říkají, poněvadž zákon lásky k bližnímu, jak jej Ježíš Kristus hlásal, aspoň v theorii se jim zamlouvá, ač jinak ve věroučné články učení Pána Ježíše nikterak nevěří — stále se namáhají, formulovati svoje nové náboženství. Ale marně.

Známo je, kterak prof. Masaryk ve své mělké, jen frasemi překypující brožurce: »*Boj o náboženství*«, pokusil se náboženství definovati. Pravil ve stati »Co náboženství je a co není«, že náboženství není filosofií a vědou, není theologií a katechismem, náboženství není pouhou věrou, není také mravností, není kultem, není uměním, ani církev a příslušenství k církvi není náboženstvím, není mysticismem, — je řešením problému věčnosti.

Vše, co zde prof. Masaryk vyčetl, že náboženství není, tvoří sice prvky náboženství, a Masaryk je důkladně též analysoval, ale když měl učiniti velikou syntesu, ukázati 'v jakém poměru. a vzájemnosti tyto prvky náboženstvím býti mají, aby z nich živé náboženství (či jak pan professor říká, že náboženství musí se žítí) povstalo — péro vypovědělo mu službu. Byl chemikem, který živý organismus rozložil, ale nikdy nedovede z daných prvků ústrojný organismus vytvořiti. A co vlastně tím ukázal? Frasí, že náboženství je řešení problému věčnosti, sotva koho uspokojil; poněvadž neukázal na ony skutečné metody,

kteřak lidstvo problém věčnosti řešilo. Kdyby chtěl z filosofie náboženské na tyto metody ukázati, musil by poukázati k různým *konkretním* náboženstvím, přesně dogmatickým — a nedogmatické náboženství ukázalo by se — fantomem, něčím neexistujícím.

Toto filosofování až příliš připomíná známou scénu ze života antických filosofů, kdy Plato definoval člověka: »*Homo — animal implume et bipes*, člověk je tvor bezpernatý a dvounohý«. A druhého dne vstupuje na agoře mezi Platonovy žáky Sokrates a okazuje jim oškubaného ptáka, praví s ironickým úsměvem »*Ecce, homo Platonis* — ejhle, to je Platonův člověk!«

Definice Masarykova má se k pojmu náboženství asi obdobně jako definice Platonova k pojmu člověka. Nevystihuje pojem náboženství. Rozšiřujíc pojem jeho pokud možno k nejzažším hranicím, topí se v neurčitostech. Proto též professor Masaryk, když jeho bývalí žáci, nyní seskupení v realistickou frakci, jejíž orgánem je »Přehled«, obrátili se na svého učitele, aby vymezil jim přesně a určitě pojem náboženství, aby konečně řekl, co náboženství je, když tak dobře ukázal, čím náboženství není, zůstal jim odpověď skutečnou a věčnou dlužen. Šířila se sice mezi přáteli Masarykovými zpráva, že jejich patriarcha pracuje na obsažném dile o náboženství, v němž své náboženství jasně vyloží, že napíše nějaký katechismus moderního člověka s výklady a důvody, ale nestalo se tak. Snad práce se rozplývala pod rukou jako pára, snad autor chtěje napsati nedogmatický katechismus brzo by poznal, že vlastně píše katechismus dogmatický! Analýsa stávajících nauk, zjevů je vždy možná; ale učiniti z nich zdravou, konkrétní a člověka uspokojující syntésu, nedovede filosof, žijící jen v abstrakcích a trpící často nedostatkem smyslu pro život skutečný.

A dejme tomu, že by se podařilo nějaký odvar, surrogát náboženský sestaviti a lidstvu jako budoucí náboženství nabízet. Přijal by je lid? Sotva tomu věříme, poněvadž chce míti určité, jasné pojmy, pevně stanovená dogmata, na nichž jeho náboženské smýšlení a citění by spočívalo jako na své pevné basi. A i kdyby je přijal, bylo by mu jen neživnou náhražkou, nedostačující dáti sílu k mravnímu jednání. Kdo zná psychologii lidu, ví jasně, že *neurčité a mlhavé nemůže nikdy mravnímu snažení dáti účinné a trvalé podněty*. Náboženství nikdy nesestrojili filosofové, a náboženství také nikdy nelze nějakou filosofií nahraditi.

A kdyby i lidský duch časem se nedogmatickému náboženství přizpůsobil a je přijal, nestalo by se později zase jen v duších lidu náboženstvím dogmatickým? Mělo-li by v sobě životní sílu, bylo by opět jako zrno, jež vzrůstá ve strom, rozvíjí se v bohatý květ a nese ovoce. Stalo by se zas jen dogmatickým. — —

Dobře vystihl význam náboženství a jeho kořeny v duši lidstva zvěčnělý professor filosofie, *Dr. Jos. Durdík*, který daleko lépe se uměl dívati na zjev všelidské, poněvadž dovedl se postaviti na vyšší hledisko, jež samo s sebou mu zjednálo objektivnost a tolerantnost, nestrannost a snášelivost oproti subjektivismu a intoleranci prof. Masaryka, když ve své »*Soustavě filosofie*« napsal:

»Založiti náboženství není tak snadno jako školu básnickou neb filosofickou soustavu. K tomuto dostačí malý kruh přívrženců, k onomu však potřebí zastupů. Vedle sebe postaveno vyjímá se tak, jako zříditi umělou horu s jeskyní

a s aquariem v zahradě — proti horstvu. Alpy nebo Tatry založiti umělecký zahradník nemůže. Ze se zakladatelů mnoho vyskytá, nic proti tomu nedokazuje, historie pokusů v Americe činěných dodává potřebných dokladů nejempiričtějších. (Talleyrand děl k jednomu z takových na otázku, jak že svému náboženství získá lid »Dejte se za své učení ukřižovat a za tři dni vstaňte z mrtvých!«)

Co se někdy vykládá o seberozkladě všeho náboženství o nemožnosti a nedostatečnosti jeho, o jeho přemožení, odstranění a nahrazení, neb založení nového (odstínů v náhledech, co by vlastně bylo pravé, jest množství valné), rozplývá se jako na slunci jarní sněh před vážností života a před pravou psychologií jednotlivce i společnosti. Netřeba zde říkati: »Učinite tento experiment (vždyť experimentální metoda se doporučuje), vezměte lidstvu náboženství a vizte, kam vše dospěje«; neboť experimentů takých výsledek popisuje historie. Ale lid si nedá vyrvatí přesvědčení náboženské. Tu jest marno všechno doufání, reakce proti takovému experimentu byla by úžasná, a snad i strašná, osudná. To by byla pravá otázka sociální. Lid považuje své přesvědčení náboženské jako veliký, drahocenný poklad; a jako dříve bez ustání, tak i nyní. A to jsou také fakta zjištěná, pozitivní. Není třeba opakovati, co každý viděl lidi prosté, však se živou věrou v srdci, snášeti útrapnou, smrtnou námahu, bolesti, nouzi i světskou hanbu — a vydrželi to. Kdežto na druhé straně obrově klesali, když jim stéblo překážky na dráze života se vzpříčilo. A tak se má s jednotlivci, s rodinami i národy.« (•Česká Myšl.« Ročník V. str. 386.)

(Dokončení.)

O charakteru.

(Úvaha P. FR. ŽÁKA, T. J.)

Slova »charakter« užívá se v rozmanitém smyslu, vlastním i přeneseném.

Někdy naznačujeme slovem »charakter« povolání člověka, n. př. jest povoláním svým rolník, řemeslník, úředník, učitel, atd. V české řeči děje se tak zřídka. Povolání netvoří ovšem to, co vyjadřujeme, když díme: »tento člověk je charakter«, nebo: »má charakter«. Avšak zcela nedůvodným zaměňováním slova charakter za povolání přece není, neboť stav vtiskuje člověku nezřídka rysy, které do jisté míry určují jeho povahu.

Někdy užíváme slova charakter k naznačení letory člověka. Staří udávali čtvero letor: sanguinickou (ohnivou), cholericickou (vznětlivou), flegmatickou (klidnou) a melancholickou (snivou). Roztřídění toto však nemá významu, neboť jest neurčito a nevyhraněno, udávajíc hlavně jen citovou stránku lidskou.

My díme často jest charakteru veselého, smutného, zlostného, dobráckého a p. Udáváme tak rys povahy, na oko převládající. Bývá v tom dosti pravdy; neboť převládající takový rys určuje do jisté míry nazírání a jednání lidské, ale přece to není, co chceme říci, když díme: »tento člověk je charakter«, nebo »má charakter«. Řečené rysy nejsou ostatně trvalé, neudávají než některé složky povahy, a to zhusta ani ne hlavní; mění se, bývají odkládány.

Někdy naznačujeme slovem »charakter« vše to, co tvoří individualitu člověka, především jeho rysy psychické a mravní. Všichni lidé mají něco společného, nebo díme právem o každém, že je člověk; každý má dále něco, čím se ode

všech jiných různí. Ano společně dává všem individualitu nebo jak někdy říkáme charakter »lidství« (že je člověkem a ne jinou bytostí), ono zvláštní, co má, tvoří osobní individualitu (charakter) jednoho každého. Co tvoří »podstatu« této individuality nevíme. Sv. Tomáš Aq. myslí, že záleží ve zvláštním způsobu, kterým u každého jednotlivce duše spojena je s tělem. Poněvadž tedy individuality jednotlivce neznáme, určujeme ji rysy a vlastnostmi nahodilými (akcidentalními), které na něm pozorujeme. Tyto nahodilé zvláštnosti jednoho každého, hlavně zvláštnosti psychické a mravní, spojujeme v celek a říkáme »to jest jeho individualita nebo charakter«.

Tyto rysy a zvláštnosti nemusí býti ostře vyhraněny. Proto ovšem těžko jest udati povahu člověka; ale přes to nikdo neřekne, že jest bezcharakteru nebo bezcharakterním, jako neřekneme o obraze, na němž není křiklavých barev, že jest bezbarvý. U Ježíše Krista vidíme n. p. tak kouzelnou harmonii všech lidských vloh a ctností, že nelze nám udati a vyhraniti určitě a krátce jeho povahu, individualitu, ačkoliv na první pohled vidíme, že ode všech lidí se podstatně liší. U jiných lidí vidíme opět změnlivost a nedůslednost v jednání. I oni mají ovšem svou individualitu; snad záleží právě z této nepevnosti, náladovosti a slabosti, jež jsou hlavními rysy jich povahy. Jsou však charaktery? Nikoliv. Aspoň v obecném životě povahám nestálým, náladovým a slabým toho jména nedáváme, a to tím méně, jednají-li proti svým zásadám, k nimž se hlásí nebo proti zásadám mravním vůbec.

U některých lidí vidíme ostré rysy, jednu nebo více vlastností zřetelně ohraničených, jež dosti důsledně určují jich jednání. O nich nejčastěji říkáme, že mají charakter, snad proto hlavně, že snadno je rozpoznáme. Však jest to více individualita než charakter. Charakter a individualitu stotožňuje *Wundt*, právě o něm, že jest v člověku to, co ho determinuje nehledíc k dojmům ze vně. (*Grundz. der physiol. Psych. II. p. p. 396*).

Chceme-li naznačiti to, co všem tane na mysli, když praví »to je charakter«, a chceme-li to správně a úplně vysloviti, musíme o charakteru dáti výměr, že jest *důsledné jednání dle zásad, které tvoří životní názor člověka*. Snad nenajde takový člověk nikdy příležitosti, aby osvědčil tuto svou důslednost ve věci velké, do očí bijící, ale přes to pozná časem bedlivý pozorovatel: to je charakter.

Ale tyto zásady mohou býti dobré nebo špatně, libovolně vytvořené nebo objektivně dané, částečně dobré a částečně zlé. Obyčejně přiznáváme takovému člověku »charakter«, ale ne zcela právem. Důslednost a pevnost jest sice jedním z hlavních rysů »charakteru«, než bezděky cítíme, že s pojmem »charakter«, »ryzí charakter« musí se pojití pojem »dobra«. Proto na konec dáváme čestný názor »to jest charakter« jen člověku, *který v dobrém jedná důsledně*, který jeví pevnost v zásadách ušlechtilých. Dáme-li na př. charakterní vlastenec, charakterní občan a p., vyjadřujeme, že někdo jedná pevně dle zásad vlasteneckých a občanských, ovšem ušlechtilých. To však nevyjadřuje celý charakter člověka, nýbrž jen určité stránky jeho, jen jisté dobré zásady. »Charakterem vůbec« neboli »charakterem prostě« jest potom jen ten, který vždy a dle všech ušlechtilých zásad jedná důsledně. Leží na biledni, že tu rozhoduje celý názor životní, hlavně poslední účel a cíl života, k nimž se člověk přiznává, nebo poslední účel a cíl dávají směr všem cílům podřízeným a vedlejším. (Srv. *Kadeřávek, Etika p. 159*).

Dvě jsou tedy hlavní složky »charakteru«, když toho slova užíváme v pravém smyslu: *dobré zásady*, odpovídající poslednímu cíli, a *důslednost* jednání dle nich. V rámci výměru »důsledné jednání dle dobrých zásad« má ovšem nepřehlednou stupnici odstínů, nebo může býti rozhodnější a méně rozhodné, ušlechtilější a méně dokonalé, přísné a vlivné, hlučné a tiché, bezohledné a smířlivé, více podřízené cíli poslednímu nebo méně. I v těchto odstínech je opět rozdílu do nekonečna.

Dáváme tedy výměr charakteru v ten smysl, že jest důsledné jednání dle dobrých zásad. Rozumí se samo sebou, toto jednání jest vlastně zevní projev charakteru, který záleží ve vlastnostech, jež uschopňují člověka, aby takto jednal.

U zvířat nemluvíme o charakteru, nebo slovem charakter spojujeme pojem mravnosti, zakládající se na svobodné vůli. V nevlastním smyslu můžeme ovšem říci, že lev má charakter krutý, liška perfidní a p., ale u zvířat je povaha přírodou nezměnitelně dána dle říší, rodů a druhů. U člověka charakter musí býti vypěstován; míníme charakter dle řečeného výměru, nebo nějaký charakter v jiném smyslu se ovšem vždy vyvine.

Vypěstovati si charakter t. j. důsledné jednání dle dobrých zásad, posledním cílem určených a pomáhati vypěstovati jej u jiných jest zajisté vzácná věc. Šťastný člověk, který má ušlechtilý charakter! Šťastný národ, který má hojně takých charakterů! Mají sílu v sobě proti všemu zlu. Jednotlivec takový může sice násilí podlehnouti, ale vždy mravně zvítězí; národ charakterních povah nemůže vůbec zahynouti — aspoň dle lidských výpočtů nikoliv.

Charakter musí si každý vypěstovati sám. Moderní dětská psychologie učí, že i dítě vlastně musí sebe vychovati samo. — Je v tom do jista mnoho pravdy. Jestliže dítě, poslouchajíc naučení a poučení, nepřijde k tomu, aby samostatně a uvědoměle dle nich jednalo a kladlo základ k budově příštího života, nikdy nebude charakterem. Tím se nepraví, že není třeba vychovatelů, nebo dítě nemůže si zásady života samo abstrahovati, aniž ví, kterak důlně pěstovati a řídit život smyslový; také se nedí, že není třeba vůbec cviku.

(Pokračování.)

Nový útvar katolieký.

V neděli, dne 5. července 1908 konána byla v domě družstva Vlast ustavující valná hromada Paedagogického svazu, jehož účelem jest soustřediti všechny učitelské, katechetské spolky a korporace katolické, katolické vychovávaci ústavy a kongregace v Čechách v jedno středisko. Zastoupeny byly nejdůst. Ordinariáty pražský, litoměřický a budějovický, dále: česká bohosl. fakulta, katechetský odbor spolku profesorů středních škol, Školské sestry III. řádu sv. Františka ze Slatiňan a z českého katol. dívčího gymn. na Král. Vinohradech, Spolek katechetů a Jednota česk. katol. učitelstva a přátel. křesf. výchovy.

Za čestného předsedu zvolen byl kanovník a universitní prof. dr. Jan Lad. Sýkora, za zapisovatele učitel Vl. Jelínek.

Předseda zahájil schůzi delší, krásnou z níž tuto krátký obsah podáváme:

Velectěné shromáždění!

Děkuji co nejvřeleji za poctu, kterou jste mi dali volbou za předsedu dnešní schůze, a to tím více, čím důležitějším jest účel, za kterým jsme se sešli. Jak ukazuje první paragraf předložených stanov, běží o to, aby soustředily se v jedno středisko všechny učitelské a katechetské spolky, jakož i všechny katolické výchovavací ústavy a kongregace v Čechách. Úkol to zajisté veliký, ano v plném onom znění po mém soudě neprovedený, neboť při těch různých a mnohdy sobě odporných směrech, za kterými se ty ony z řečených spolků běrou, není zajisté naděje, že se kdy soustředí v jedno středisko všechny spolky a ústavy učitelské a výchovavací. Ale v plném smyslu tom nebylo to asi míněno, neboť týž paragraf předložených stanov praví dále, že Svaz bude se řídití zásadami církve katolické, a ukazuje tak, že běží o to, aby soustředily se toliko ony spolky a ústavy, které si vytkly za úkol vychovávatí v duchu katolickém. A tento jest veliký a důležitý, neboť neběží o pouhé soustředění řečených činitelů, nýbrž o jejich součinnost, a to nikoliv o součinnost ve věci kterékoli, nýbrž ve věci na výsost důležité, ve výchově mládeže jak útlé, tak dospívající. O mládež tu vede se nyní boj. Jestíť národ náš, a lidstvo vůbec, rozděleno ve strany, jež rozcházejí se dvojím hlavním směrem, pokud totiž uznávají život posmrtný neb myslí, že člověk určený jest pouze pro tento život pozemský a dočasný. A každá z těch stran hledí získati mládež pro sebe, aby měla z ní dorost a posilu. — A přece není jedno, v kterém směru mládež se vychovává. Vždyť běží o ty, v něž rodiče skládají naděje pro své stáří, v nichž vlast vidí budoucí pokolení své a z nichž mnozí zaujmou jednou vynikající postavení v národě a budou vůdci a učitelí jiných. Byť tedy člověk vskutku určen byl pouze pro tento život, nemohli by ani rodiče ani vlast lhotejně hledět k tomu, jak se díky vychovávají: co teprv, pováží-li se, že člověk není pouze pro tento věk, nýbrž pro Boha a pro věčnost. Jak na čase tedy jest, aby spojenými silami působilo se k tomu, by mládež tak se vychovávala, aby z ní vyšlo pokolení zdatné a dobré, které by náležitě pojalo životní svou úlohu a spolu hotovo bylo jí vykonávati a aby jmenovitě ti, kteří jednou stanou se vůdci a učitelí jiných, nejen dovedli rozeznávati pravdu od bludu, nýbrž i hotovi byli se jí přidržeti, jí hájiti a o ní poučovati jiné. A jak vítati tedy, že již ustavuje se takový Svaz činitelů vychovavacích, který si vytknul za účel působiti k tomu, aby takovým směrem byla mládež vychovávána. Jest sice málo nás, ale i málo lidí zmůže mnoho, působí-li s nadšením a s důvěrou v Boha. S nadšením tedy a v důvěře Boha nechť i tento Svaz dá se do práce a jistě i on dodělá se úspěchu žádoucího!

Na to podal red. Tom. Škrdle nástin vzniku a vývoje Paed. svazu od počátku až do dnešní schůze. Uvedl, že hlavní zásluhu o Svaz má Jednota česk. katol. učitelstva, která předběžnou poradu různých zástupců vychovavacích svolala, stanovy vypracovala a zadala, za zakl. členu (100 K ve lhůtách) k Svazu přistoučila, všechny výlohy s tím spojené až do dnešní schůze zapravila a kapitál na nové paed. Škol. bratří sebraný (1703 K) Svazu přepouští, aby se Svaz o tento kapitál staral a jej rozmnožoval. Na darech zaslali Svazu: 20 K Václav Optl, bisk. vikář a děkan v Libochovicích, 10 K dr. V Mikulášek, bisk. vik. sekretář a tarář v Mrkvantících. 5 K (členského vkladu) kongregace Školských sester v Slatiňanech.

Následovaly proslovy zástupců nejd. Ordinariátů, jejichž jmenovací dekrety přečetl zapisovatel.

1. Dr. Eugen Kadeřávek, em. universitní profesor :

Velectěné a veledůstojné shromáždění!

S potěšením vítá Vás Jeho Eminence nejdůstojnější pan kardinál a arcibiskup pražský, jelikož zamýšlíte všechny katolické spolky, korporace, ústavy a kongregace, ve čtyřech diecesích českých učitelstvím se zabývající, spojit v jednotu. A této jednoty jest velice potřebí, má-li jednotlivým sborům a osobám se dostat síly, rady a pomoci, mají-li jednotlivé sbory a osoby směřovati k jednomu cíli. Spojenými silami spíše se podaří dojiti cíle, než silami rozptýlenými. Jestliže Pán Bůh podporuje snahy jednotlivých katolických sborů a osob, udělí jim mnohem větší požehnání, budou-li spojeni. Také jednota církve katolické nás k tomu vybízí, abychom jednotlivé síly v oboru paedagogickém pracující spojili. Proto vzdává Jeho Eminence vřelé díky velectěné Jednotě českého katolického učitelstva, jež toto dílo záslužné podnikla a prosí Pána Boha, aby Svaz paedagogický zdárně plnil úlohu, které se podjal.

2. Prof. Jos. Šauer z Augenburku, c. k. školní rada :

Velectěné shromáždění!

Bylo mi J. Excell. nejd. biskupem Litoměřickým uloženo, bych slavnému »Svazu« tlumočil jeho pozdrav a jeho jménem přál hojného zdaru.

Budíž mi dovoleno, připojit několik slov. Na roli vychovatelské je čilý život a ruch. Tady kypí a prohlubují půdu, zavodňují a odvodňují, tam sejí a sázejí, zde štěpují, onde přizínají a přirezávají. Jen, aby si ti pilní pracovníci nepřekáželi! Otázky didaktické vůbec a methodické zvlášť, otázky psychologické a vychovatelské přicházejí na přetřes.

Bude tedy i »Svaz« míti dosti příležitosti, by činnost svou uplatnil. Ale s jakýmsi omezením.

Kdosi radil tomu, kdo šel na trh Nekupuj, než čeho třeba, čeho nutně třeba. A byl člověk, který v holicích a berlách tak si liboval, že sebral každé dřevo, trochu holi podobné a vláčel jich celou otep. Dobře jest omeziti se při nákupu. A hůl je dobrá při chůzi, ale stačí jedna.

»Jednoho jest potřebí«, řekl náš Spasitel. A náš »Svaz« hlásí se k této zásadě, an si učí il pravidlem, »při veškeré činnosti své řídit se zásadami katolické církve.«

Také Konenský hlásí se k zásadě Kristově »Jednoho jest potřebí« a provádí ji ve zvláštním spise, pod jménem »Unum necessarium« (jedno potřebné). Avšak pokud se náboženství týče, nemůžeme s ním souhlasiti. Práví: »Vše v křesťanství stalo se labyrintem. Víra v tisíce drobných článků rozeklána.« A radí, shodnouti se v tom, co všem významným křesťanským společno a na tom přestati.

Ale, velectění, co by zbylo společného všem křesťanům, když někteří protestanté již ani božství Kristovo neuznávají, dědičný hřích a tedy i křest sv. zavrhnou?

Kterak nebezpečná je zásada ta, jak ji Komenský pojímá, zřejmo z toho, že zednáři berlínští přijali ji za svou.

My katolíci víme, kde jest to »Jedno potřebné«. S naší církví je Duch svatý, my máme pravdu. A svatou tu pravdu hájiti na poli vychovatelském

učinil »Svaz« byt ne výhradním, alespoň hlavním svým účelem. — K tomu volám »Zdař Bůh!«

3. Em. Žák, gymn. profesor, uvedl asi toto :

Je mi zvláštní ctí, že mne J. M. ndp. biskup českobudějovický, Msgr. Jos. Hůlka, jmenoval svým zástupcem v tomto Svazu. Jsem rodák z českého jihu a duše má lne k tomuto kraji. Všimáme-li si běžných proudů, vidíme, že se to u nás chýlí ke kulturnímu boji a boj ten začítí má odkřesťaněním školy. První rány nepřátel je již slyšeti z vysokých škol ozývá se Wahrmund, ze středních Dittrich, z obecných Konečný. Naši nepřátelé jsou k boji připraveni a čekají jen na okamžik, aby na nás podniknouti mohli útok. I studentstvo vysokých škol zbrojí se proti nám k boji a divi-li se někdo, kterak se mohlo české studentstvo vysokých škol spojití s německým, to se dá vysvětliti tím, že každá universita má své Wahrmundy a že studenti oslavovali vlastně tyto své Wahrmundy. I vítá delegát Ordin. budějovického Svaz jakožto dílo účelné a včasné a přál by si, aby tento Svaz budil v katolických rodinách zájem o školu — který jest dosud nepatrný — aby učitelé toho si byli vědomi, že jest škola pouze institucí pomocnou a ne samostatnou, kde by si mohl dělati učitel, co by chtěl.

Řeči všech tří osvědčených a zkušených paedagogů vyslechnuty byly s velikou pozorností a byly odměněny hojným potleskem.

Následovaly volby výboru. Za předsedu byl zvolen svšeobecným nadšením kanovník a univ. prof. dr. Jan Lad. Sýkora, který volbu přijal.

Při volbě osmi výborů navrhl red. Tom Škrdle klíč, dle něhož by ve výboru všichni delegáti byli zastoupeni. Klíč ten byl přijat a doplněn, i byli zvoleni :

1. za Jednotu čes. katol. učitelstva univ. prof. Msgr. Fr. Kordáč, učitel Vl. Jelínek a red. Tom. Škrdle, za náhradníky učitelka sl. Jos. Bayerova a em. říd. učitel K. Ludvík.

2. za Spolek katechetů: katecheti Jar. Pihler, Ant. Provazník a Jar. Slaviček; za náhradníky katecheti: Jos. Jonák a Jan Konopík.

3. za katechetský odbor při spolku professorů prof. Václav Müller, hradníky professoři: Mart. Kocmich a Dobroslav Orel.

4. za řády: Xaverie Fürgottova, představená Škol. sester při dívčím gymn. na Král. Vinohradech.

Za revisory účtů zvoleni byli: faktor Boh. Šubrt a účetní Jan Žák.

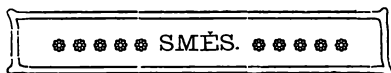
Při volných návrzích čten byl přepis Msgr. dr. Fr. Kordáče, jenž se pro churavost do schůze dostaviti nemohl: »aby o katolickém sjezdu v neděli, která se věnuje katolickým spolkům, konala se též schůze našeho Svazu, při níž by navrhovatel o Svazu promluvil a jej doporučil.« Návrh byl přijat a v budoucí výborové schůzi se o něm ještě pojedná.

Návrhy, jež podali: katecheta Jos. Jonák (četné a praktické), učitel Vl. Jelínek, vyvolaly čilou debattu a odkázány byly k provedení výboru. — K návrhu prof. V. Müllera zvolen byl za úřední orgán Svazu »Vychovatel« a zprávy mají býti uveřejňovány ne v učitelské a ne v katechetské příloze, ale v hlavním listě. Když s tím red. »Vychovatele« prof. Em. Žák projevil souhlas, byl návrh přijat. Ovšem budou i jinam zprávy dávány, ale za úřední se považují ty, které budou ve »Vychovateli«. Redaktor »Vlasti« prohlásil, že bude psáti zprávy do »Vlasti«

a do »Našich Listů«; jednatel ať je dává i jinam, hlavně do »Čecha« a do »Křesťanské Školy.«

Předseda povstal a zmíniv se o letošních dvou vzácných jubileích žádal přítomné, aby s ním provolali třikráte »Sláva« sv. Otci Piu X. a Jeho Vel. císaři a králi Frant. Josefu I. — Tím byla schůze skončena.

Ve výborové schůzi, která hned následovala, zvoleni byli za I. místopředsedu prof. V Müller, za II. učitel VI. Jelínek; za jednatele katecheta Jar. Slavíček, za pokladníka red. Tom. Škrdle. Přihlíženo bylo opět k tomu, aby v praesidiu byli hlavní reprezentanti Svazu zastoupeni. Určena byla za týden druhá výborová schůze a další činnost se odloží až po prázdninách. Na to byla podepsána adresa sv. Otci Piu X.

Paedagogický Svaz konal druhou výborovou schůzi za předsednictví kanovníka a univ. profesora dra. Jana Sýkory dne 12. července t. r. v domě družstva Vlast Jednatel Jar. Slavíček, katecheta přečetl protokol předešlé výborové schůze, který byl schválen. Pokladník Tom. Škrdle sdělil, že jistý veledůstojný dobrodinec z jihu Čech, jenž nechce býti jmenován věnoval na budoucí paedagogium Školských Bratří v Bubenči 200 kor. Peníze byly uloženy a výboru předložena knížka na obnos 1926 kor. 8 hal. Tento kapitál na katolickém paedagogium, který dosud spravuje Svaz, bude odevzdán Školským Bratřím při otevření paedagogia. Přijat návrh, aby v každé výborové schůzi Paed. Sv. pořádala se dobrovolná sbírka příspěvků ve prospěch svrchu uvedeného paedagogia. Sbirka v zápětí vykonaná obnášela 7 kor. 90 hal. Jistý zasloužilý venkovský řídící učitel hlásí se za zakládajícího člena Paed. Sv. a zaslal 5 kor. jakožto první splátku. Jelikož však dle § 1. stanov P. S. mohou býti údy P. S. toliko spolky učitelské a katechetské, vychov. ústavy katolické a kongregace, rozpředla se debatta o tom, zda by nebylo vhodné změnití stanov, by mohly býti přijímány s jistým omezením za členy i osoby soukromé, t. j. které de facto nezastupují oficiálně nějakou korporaci; tím by P. S. i finančně získal. Posléze zvoleno tříčlenné komité pp.: dr. Eug. Kadeřávek, šk. rada Jos. Šauer z Augenburku a red. Tom. Škrdle, by stanovы zrevidovali, změnili, resp. doplnili a po vyslechnutí přání jednotlivých korporací, zastoupených v P. S. svými delegáty, aby před-

ložili návrh výboru. Dne 25. července koná se valná hromada katol. morav. učitelů na Velehradě. Výbor usnáší se poslati pozdravný dopis a tak navázati přátelské styky. Matice Cyrillo-Methodějská v Olomouci zamýšlela zaříditi již letos katol. paedagogium, ježto však Školští Bratři nemají dosti sil pro dvě paedagogia, usnesli se Moravané poslati jinochy na studia do Prahy a dáti jim stipendia. Vzato na vědomí. Prof. Dobr. Orel přimlouvá se, by P. S. doporučil sjezd Cyrillských jednot, který se pořádá 15. a 16. t. m. Usneseno pokud možno zaslati pozvání členům a známým. P. S. súčastní se též spolkového dne na katol. sjezdu a uloženo, by člen výboru msgr. univ. prof. dr. Fr. Kordáč laskavě promluvil řeč o účelu a důležitosti P. S. a spolicích v něm zastoupených a Paed. Sv. širší veřejnosti doporučil. Byly proneseny též některé návrhy a dotazy rázu vnitřního, které pomíjime v tomto referátě. Příští schůze stanovena po prázdninách. Viděti, že P. S. již na počátku svém začíná čile a vážně pracovati a doufá, že i širší katol. veřejnost bude mu věnovati patřičné pozornosti. (Příspěvky na P. S. přijímá: Tomáš Škrdle, pokladník Paedag. Svazu v Praze č. 570-II.)

»Český Učitel« uveřejňuje v čísle z 5. srpna t. r. obšírný plán národní výchovy, dobře praví, »že v oboru mravnosti stačí povšimnouti si jen všedního příkladu sesuovění tisku a nízkých zbraní, aby se rozjasnilo, proč právě lidé intelligentní a schopní vzdalují se politické práce.« — Škoda, že sám v oboru mravnosti nemůže se pochlubiti lepším chováním. V poslední době uveřejňuje tak duchaplné věci o kněžích a náboženském vyučování, že se zdá, jako by zápolil mezi všemi listy těžce tendence o světo-
vých rekkord. A má též naň největší čáky.

»Boj s církví,« praví C. U. dále, »vedeme předně o neodvislost duchovní a svobodu přesvědčení. Katolická církev předpisuje věřícím neomylně každý věroučný článek, vymáhá, aby nikdo od jejích předpisů se neuchyloval, stlačuje lidi k passivní poslušnosti, omezuje rozum, ducha i vůli, ochromuje vývoj jedinců i národů. Bojujeme proti církevní samovládě a neomylnosti, která chce vrátiti lidstvo do temného středověku. Za druhé bojujeme s církví proti jejím snahám nenárodním. Církev nezná národa, národnosti, ona chce panovati všem stejně, onen odírá národnostními snahám, ba ona je ústy svých otců prohlašuje za zbytek pohanství.«

Autor těchto planých frází rozumí církví katolické jako španělským vesnicím. Rádi bychom věděli, dle kterých katolických knih dospěl k tomuto názoru! Obviňuje paušálně, protože zkrátka katolicismu nerozumí. Princip katolické víry nechápe ani v jeho rozsahu ani v jeho důvodech a důsledcích. Církev nezná národa! Vy kněží z dob probuzení, vy, kteří život svůj jste věnovali svému lidu a jeho hmotnému i mravnímu povznesení, tu to máte! Český Učitel pronesl nad vámi svůj rozsudek. — Teprve nyní učitelstvo prohlašuje za svůj program: »Konečným cílem jest nám sblížení a sjednocení veškerého lidstva!« Jenom, že je to program tak starý, jako katolická církev; program její, jak jej Ježíš Kristus prohlásil!

Katolický školský spolek v Rakousku čítal ke konci března t. r. 81.798 členů v 709 farních skupinách. K 36 dosavadním školám a ústavům přibyla chlapecká cvičná škola při učitelském katolickém ústavě v Linci. Za rok vyjde z tohoto paedagogia již 40 katolicky rozhodně smýšlejících učitelů pro Horní Rakousy. — Kdy u nás stane se v tom směru aspoň začátek? Proto budíž naši přední snahou, aby při ústavu Školních bratří v Bubenči, co nejdříve mohlo býti zřízeno *katolické paedagogium*! Je to na ten čas akt nutné svépomoci!

Zajímavý úkaz z náboženského života v Americe. V květnu byla v New-Yorku konána veliká slavnost na oslavu stoletého trvání arcibiskupství newyorského. Slavnostního průvodu účastnilo se na 60.000 katolíků. Spolkových praporů bylo neobyčejně množství. Na počest přítomných hodnostářů cíkevních uspořádal slavnostní banket sám president Roosevelt. Všem zřizencům městským a poštovním katolického vyznání

bylo dáno prázdno, aby se mohli průvodu účastniti. A hlavním pořadatelem byl aktivní brigádní generál Thomas M. Barry. Když tento uvědomělý, vysoký důstojník byl tázán, proč byl zvolen za vůdce průvodu, odpověděl: »Snad proto, že jsem vojínem, ale daleko více, že hrdě se vždy hlásím ke své katolické víře.« — To u nás ještě nebylo a dlouho nebude!

O kultu nahotin, který nyní v různých variacích od uměleckých prací až k posledním pohlednicím přímo bují, zcela rozhodným způsobem se vyslovil známý paedagogický spisovatel *Dr. Fr. Foerster*. Pravit ve své výborné »Sexuální ethice a paedagogice« toto: »Nikdy veliké umění nezvěčňovalo lidi svlečené; veliké umělecké duše vycitovaly vždy příliš hluboce onen tragický rys pouhé přirozenosti — proto odávaly vždy své postavy anebo jim dávaly tváře bohů. Že polo zahalené představování má nezdravý, dráždící účinek, není proto ještě odhalování lidského těla prostředkem, který smysly konejší, ale pouze drážděním jiného rázu. Kdo nám chce dokázati opak, buď klame sebe sama, anebo má na zřeteli oněch několik málo lidí, kteří se v tom smyslu sami vychovali. Ostatně nikdo by se neměl v tom klamati, kolik v jeho úsudku o kráse lidského těla je čistě esthetického smyslu a a kolik čistě sexuálního původu, t. j. na kolik jeho úsudek nalezá se pod vlivem pudu pohlavního. My často ani nevíme, jak náš esthetický soud je podmíněn vlivy sexuálními.«

Časové úvahy. Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Redaktor ThDr. František Reyl v Hradci Králové. Majitel a vydavatel Politické družstvo tiskové. Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové. Nákladem vlastním. — Jako deset předešlých ročníků přinesla množství velice zdařilých a opravdu časových prací, z nichž mnohé, ač některé vyšly ve 2. i 3. vydání v ohromném množství výtisků, již dávno jsou rozebrány, tak i tento poslední (jedenáctý) ročník vykazuje krásné úvahy, totiž: 1. Slovo včas o právu volebním a jiných občanských právech ve státu. — 2. a 3. Převaha protestantů nad katolíky. — 4. Katolíci organizujeme! — 5., 6., 7. a 8. Útok prof. Masaryka na církev katolickou. — 9. a 10. Katolickým jinochům — spolky katolické — 11. Řím a university. — 12. Proti Volné Myšlence. — Kdo sleduje jen poněkud náš život veřejný, pozná již z uvedených nadpisů, že všechny práce v ročníku tomto jsou časové a vždy vhodně volené! Uvážíme-li, že na celý rok (12 čísel nejméně o 32. str.) předplácí se toliko 1 K (jednotlivá čísla jsou po 8 h), že na 4 výtisky dává se jeden zdarma, ba že při větších objednávkách poskytuje se ještě značnější sleva, myslíme, že i z tohoto ohledu můžeme sbírku tuto každému vřele doporučiti. F.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce proplácí se v administraci celkově 7 korun, půlletně 350 koruny. Do krajů německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slovník ome 25 procenta „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům a služujícím slevuje se deset procent a šéřatel došlano na 10 exemplářů jednacího zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se redpř. a adres. reklamace, jež se nepočítá a neřádk. Ukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budtožem. Žakoví, ym. professoru na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Boj s církví — programovým článkem pokrokového učitelstva. — Nedogmatické náboženství. — O charakteru. — O nové metodě zkušební a klasifikační na středních školách vzhledem k vyučování náboženství — Svěcení biblických svátků u židů. — Směs.

Boj s církví — programovým článkem pokrokového učitelstva.

Nastalo jasno v našich programech; v hlavních cílech, jež na uplynulých sjezdech učitelském a katolickém byly znovu prohlášeny a vytýčeny.

My českoslovanští katolíci jsme opět akcentovali *»Pro katolickou mládež katolického učitele; poněvadž stejné náboženské vyznání jest nevyrovnatelně nejlepší podklad pro výchovu školní.«*

S našim hlediskem souhlasí nejlepší paedagogové našeho věku. Tak prohlašují *Delbrück, Paulsen, Harnack, Ziller, Rein, Willmann, Förster, Mosapp, Thrändorf* a j. To jsou výsledky experimentální psychologie, studia dětské duše. —

Pokrokové učitelstvo československé, shromážděné na srpnovém sjezdu svém v Praze, prohlásilo za svoje heslo výchovu národní, jež v sobě mezi jiným zahrnuje boj s centralismem, boj s němečtívím a *boj s církví*. Boj s církví odůvodňuje těmito význačnými slovy:

»Boj s církví vedeme předně o neodvislost duchovní a svobodu přesvědčení. Katolická církev předpisuje věřícím neomylně každý věroučný článek, vymáhá, aby nikdo od jejích předpisů se neuchyloval, slačuje lidi k pasivní poslušnosti, omezuje rozum, ducha i vůli, ochromuje vývoj jedinců i národů. Bojujeme proti církevní samovládě a neomylnosti, která chce vrátiti lidstvo do temného středověku.«

To je programové, zásadní stanovisko pokrokového učitelstva proti nám katolíkům. Zřetelněji věru vysloveno býti nemohlo.

Jenom že důvody boje jsou naskrze nepravdivé, falešné, ano lživé. Jsou to lesklé frase, běžící světem jako falešný peníz, ale vítány všem, kteří nemají lepšího. Vždyť přece si každý zaň něco koupí. *Známku pokrokovosti.* —

Je těžko vínem opojenému člověku dělat nějaké rozumové výklady. Neméně těžko jest frasemí zpitému ukazovat vnitřní nepravdivost jeho hesel. Že může býti také radostná odvislost duchovní, poslušnost dobrovolná, která je výsledkem svobodného rozhodnutí a přesvědčení, to pánům pokrokářům je všude

spíše pochopitelně, jenom ne u církve katolické. Nechápu, jak by mohl ještě dnes někdo svoji duchovní neodvislost, svobodu přesvědčení, poslušnost dát ve služby katolického náboženství!

Ano, církev žádá poslušnost ve věcech víry a mravů. A snad chápete, že by si každá náboženská společnost kopala hrob, kdyby zůstavila každému svému členu na vůli, aby si jednal jak mu libo, dle stanov či proti stanovám. To by byla anarchie. Ale církev nežádá slepou poslušnost, nýbrž *»rationabile obsequium«*, rozumné se podřízení.

Ona přesvědčuje, dokazuje, vysvětluje, že má právo tuto poslušnost žádati a proč ji žádá. Kdo jejím vývodům rozuměti chce, může se přesvědčiti. Potřebí jen studovati její nauku, projíti cestou jejích důkazů a zkoušeti.

Touto cestou šli všichni inteligentní katolíci, všichni konvertité a s nadšením, s láskou stanuli v jejím kruhu. Dospěli k dobrovolné a radostné poslušnosti. Pociťovali *»gaudium fidei«*, radost víry, o níž apoštol mluví.

Tě ovšem páni pokrokaři nechápu. Jako nikdy nedovedou vystihnouti smysl slov *Götheových*, jež on klade v ústa Ifigenie: *»Gehorsam fühl' ich meine Seele stets am schönsten frei.«*

Slovo poslušnost má u nich v sobě stálou příchut' otročení. V době, kdy odboj a odpor proti stávajícím řádům vesměs platí u pokrokařů za hrdinství, je to snad vysvětlitelné. — —

Ale mohla by věru již nastati chvíle rozvahy a přemýšlení. Měl by se již každý ptáti: Nejsm já sám již jako člověk odvislý? Není již tím, že jsem pouze člověk, můj rozum omezen a vůle ohraničena? Pryč již s tím laciným a málo vtipným srovnáním, že svoboda katolíků podobá se svobodě ptáka v kleci. Svoboda člověka vůbec, ať je věřící či nevěřící, je omezena hranicemi poznání a vnímavostí jeho smyslu.

Dobře bylo odpověděno na katolickém sjezdu na tuto lesklou frasi, že uvědomělý křesťan, katolík z přesvědčení nikterak nepocituje tlaku své víry, o němž pokrokaři s takovým rozhorlením mluví. Katolík její nepocituje, jako vlastně nikdo z lidí neznamená tlaku vzduchu, který na zemi vše udržuje a je podmínkou života. Ba naopak víra je mu vznešenou průvodkyní, jež vede člověka na nejvyšší vrcholy lidského poznání, skytá nejvelikolepější rozhled po smyslu viditelného světa i života lidského, jen na vrcholích víry stává se duše volná, povznesená až za hranice času, k branám věčnosti.

»Církev katolická omezuje rozum!« Ona, která křesťanstvím položila vlastně základ k přírodním vědám, která v každém oboru věd vykazuje řady nejlepších pracovníků, je nepřítelkyně věd! Ona, která položila svým učením základ k nynější kultuře, která všechny nynější kulturní národy za tmy jich minulosti postavila na světlo dějin, *»ochromuje vývoj jedinců i národů!«*

Jak dlouho ještě toto bláznovství nebo spíše lživé nařčení bude strašiti v hlavách polovzdělanců aneb bude šířeno slepými nenávisťníky církve? Řekne se něco *»o temném středověku«* a každý se děsí slova více, než tmavé komory vězeňské. Ale myslíme věru, že až jednou historie přehledne dobu naši, nenajde větší spleitosti názorů a motanice pojmů, většího bábelu v duších, nežli v době nynější.

Pokrokové učitelstvo jasně vyslovilo svoje *»Credo«*. Učinilo dobře. My

máme oficiálně z jeho úst potvrzeno, co dávno o něm jsme psali na základě zkušeností a dokladů pokrokových učitelských listů.

Dr. Bartošek, delegát za Volnou Myšlenku, jako oficiální mluvčí, všecek šťasten vítal učitelstvo do svého tábora. *Na sjezdu pražském pokrokové učitelstvo a »volná myšlenka« slavily svoje sbratření!* — To je nejvýznačnější moment celého učitelského sjezdu.

Boj s církví katolickou stal se hlavní součástí kulturní práce učitelské. A církev není Řím, papež, biskupové a kněží, církev je společnost všech pravověřících křesťanů. *Všem katolíkům vypovídá tu pokrokové učitelstvo válku.* A na nás je, abychom se dle toho zařídili. Je-li všecko pokrokové učitelstvo voláno do boje proti církvi katolické, musíme my volati všechny katoliky do boje proti pokrokovému učitelstvu!

Nedogmatické náboženství.

(P. Rosegger o náboženství.)

(Dokončení.)

Na konec budiž ještě uveden zajímavý názor lidového spisovatele německého, Roseggera o náboženství.

P. Rosegger (Sebrané spisy str. 107.) dí: »Mnohý je toho názoru, že již konání dobra z praktických úmyslů samo je náboženstvím. To není správné. Společnost, svědomitost, plnění zákonů, přesnost daleko ještě není náboženstvím. Náboženstvím není ta či ona ctnost, náboženství ctnost jen podporuje; náboženství není zásluhou, ale je to vlastnost člověka, talent, štěstí! Přihlížíme-li jen k tomu, zda je člověk společenský, poctivý, svědomitý, nevidíme valného rozdílu mezi lidmi, kteří mají pozitivního náboženství, a mezi těmi, kteří náboženství nemají.

Velká cena náboženství spočívá v jiném. *Náboženský člověk žije dvojitým životem, pozemským a nadpozemským; a tento železným, tvrdým, tak zvaným zákonům přírody nepodléhá.* Jeho nadpozemský život je tak bohat na štěstí a blaženost, že jimi i části života pozemského může vyzdobiti. Bytosti pozemské jsou mu tvory Božími, nebeská klenba je mu jako transparentem onoho Boha, který chce jej pozemskými strastmi jen zdokonalovati, který jej vysvobodí a uvede k věčnému životu, kde všechny jeho touhy dojdou vyplnění. Ano, tak podivuhodně mocné je náboženství, že dovede člověka, který jindy dle normálních rozumových závěrů soudí a žije, přesvědčiti o skutečné přítomnosti Boží ve způsobách chleba. Zákony přírody jsou bezmocny oproti náboženství.

Jest větší dar než vésti takový nadzemský život mezi pouty přírody? Chovají naději, jež nedá se mýlití všemi pozemskými nahodilostmi? *Jest nějaký jiný prostředek mimo náboženství, aby člověk ve všech bouřích klidně spočíval v klíně božství, po němž všichni tak vroucně touží a v němž hledají vykoupění? Je většího a vzácnějšího daru než býti náboženským?*

Škoda jen, že v pojmu náboženství panuje tak velký zmatek. Mnohý jest náboženský aniž by o tom věděl; jiný je pobožnístkař a nezabož zároveň. Někdo přistoupí z různých světských důvodů k některé konfessi a vyznává, co je mu nevýslovně lhostejno. Jeden je velmi přísně věřící a při tom velmi špatný člověk zároveň; nosí náboženství jako plášť, který si může poříditi, aby jim za-

kryl své ošklivé nitro. Jiný věří jen v Boha a je nábožensky naladěm, když se mu dobře daří; v neštěstí klně Bohu a zapírá jej. U jiných je tomu zase naopak. Mnohý zavrhuje všechna nynější náboženství a tvoří si pro svoji vlastní potřebu nové, v něž věří a které jej rovněž nabádá k ctnosti. Neboť nelze upříti, že věřícímu je snáze býti dobrým, obětavým a oddaným než nevěřícímu: ale ovšem ctnost tohoto může za jistých okolností míti více ceny, poněvadž jest méně sobecká.

Kdo pozitivních náboženství si neváží, jimi pohrdá, je pronásleduje, má ubohé a tvrdé srdce a hlavu, jež lidem nerozumí. Kdo jiných vyznání mimo své si neváží, jimi pohrdá, je pronásleduje, dokazuje, že v podstatu náboženství ještě nevnikl. Jemu není náboženství k radosti, předně proto, že se musí starati přilisi o jiné, kteří dle jeho názoru jsou na špatné cestě, a za druhé proto, že pro samé pozorování vnějších projevů nemá času tíše a zbožně zabýváti se Bohem.* —

Není pro nás Rosegger nijakou autoritou v otázkách náboženských. Ale je dobrý znalec duše lidské a bystrý psycholog. Pozoruje vliv náboženských dogmat na člověka a dovede jej vystihnouti. Vidí na př. v kultu mariánském nejněžnější květ katolické věrouky; znamená, že přijímání svátostí pro duši věřící má nekonalou cenu. Ovšem podotýká při tom, že pro nevěřícího svátosti nejsou ničím. Ale i to víme.

Dogmata to jsou, která pro život náboženský mají neobyčejný, důležitý význam. *Ona jsou pramenem vyššího posvěcení člověka*, k němuž pouhé vědomí jsoucnosti Boží a tiché uctívání jeho nestačí.

Dogmata, vyjadřující přesně určité náboženské pravdy, jsou jediné též schopna, aby byla vyjádřena *náboženským uměním*. Vzpomeňme aspoň té řady různých Madonn, obrazů Matky Boží Marie. Co všechny umělce — ovšem někdy i světáky bez víry — k tomu vede, aby vytvořili obraz Bohorodičky? Dogma o jejím panenství, jež mateřstvím nebylo setřeno, o její svatosti, t. j. životě bezhříšném. Hřichu nezdědila a hřichu se nedopustila. — Všechny tyto pravdy chce malíř znázorniti ve svém obraze; touží, aby z tváře jeho Madonny bylo lze čísti celou mariologii. A čím zřetelněji oči věřících vše to v jeho obraze spatřují zobrazeno, tím lépe poznává, že umění jeho dosáhlo svého cíle.

A jako v 8. a 9. století vypukl boj ikonoklase proti náboženskému umění, tak ve *snahách náboženských nedogmatiků stopy nového ikonoklasmu, obrazoborectví, opět jsou patrné*. A tak i pro umění náboženské mají dogmata veliký význam. —

Nedogmatické náboženství znamená vlastně smrti náboženství. Strom, kterému důsledně by se strhaly jeho listy i květy, a nedopřálo se mu jeho přirozeného vývoje, byť by měl kořeny sebe pevnější, musí zahynouti. Tak jest i s náboženstvím.

Člověk může nábožensky žiti jen v dogmatech a skrze dogmata své víry. A jako Bůh touze po poznání světa a jeho zákonů, jež dříme v duši člověka, vyhověl tím, že dal člověku rozum, aby jim zákony světa poznával, tak opět Bůh touze člověka, poznati smysl života, původ a cíl jeho, poznati aspoň něco

z řádu onoho světa, který člověk za hranicemi toho to světa tuší, vyšel vstříc tím, že některé pravdy mu svým zjevením sdělil, že mu dal náboženství pozitivní, dogmata.

Proto všim právem napsal kterýsi slavný myslitel: *Dogmata — tajemství!*
Jak veliké světlo z vás vychází! — ež —

O charakteru.

(Úvaha P. FR. ŽÁKA, T. J.)

(Pokračování.)

Kterak dlužno pěstovati charakter? Odpověď je dána výměrem, který jsme o charakteru dali, říkáme, že jest důsledné jednání dle dobrých zásad. Jsou tu dvě složky: »dobré zásady« a »důsledné jednání dle nich«. Rozeberme je krátce:

1. První složka jest »dobré zásady.« Jest první, nebo poznání předchází. Pravda jest sice, že veliká část našeho jednání jsou skutky bezděčné, mímim bezděčné v širším smyslu, takové, při nichž nereflktujeme, aspoň vědomě ne. Jsouce na př. zvykli konati ranní modlitbu, nereflktujeme, že jest naší povinností, Bohu zasvětití den. Činíme tak už bezděčně, ze zvyku, ale nikoliv nerozumně nebo automaticky; zásadu, že Bohu dlužno ráno se pokloniti, jsme si vědomě osvojili, teď však nepotřebujeme si jí už zvláště uvědomovati. Totéž lze říci o mnohých jiných skutečích. Jsou tedy sice bezděčny, ale jsou to skutky lidské, k nimž základ tvoří rozum a svobodná vůle. Předchází tudíž vždycky poznání.

Často poznání s reflexí předchází skutečně, aniž bychom toho pozorovali, nebo jest rychlé jako blesk. I když matka vede dítko k modlitbě pouze návodem, připojuje nicméně nějakým způsobem poučení, takže dítko cítí povinnost modlitby; nikdy to není pouhá dresura. U dospělých lidí je uvědomování si zásad ještě důležitější. Ve vážnějších věcech uvažujeme zajisté vždy.

Poznání a vstípení dobrých zásad musí býti tudíž prvním úkolem tomu, kdo chce býti charakterem nebo jiné k němu vychovati. Zvláště v životě veřejném vidíme nesmírný význam ideí a zásad. Bloudil sice Sokrates, uče, že ctnost, jsou pouhým poznáním a hříchy pouhou nevědomostí. Ale už z toho, že tak vynikající duch mohl až tam zablouditi, lze viděti nesmírný vliv ideí, poznání a zásad na život lidský. — Svatopluk Čech klade v »Adamitech« Mojžíšovi do úst nejprve rozumové ospravedlnění hanebných zásad, jimiž spravovala se jeho družina; také Henoah, Adam a jiní reflektují tu a upravují i zásady, dle nichž pak jednají. Pohanská zásada o právech lidských tříd vytvořila otroctví a odůvodňovala je. Křesťanská zásada o rovnosti a synovství Božím všech zrušila otroctví, ačkoliv trvalo dlouho, než tato zásada, rozumově správně pojatá, dokonale se také realizovala.

Boje o konstituci proti absolutismu vycházely opět z poznání, že všem občanům přísluší právo na vládě a že jen konstituční říše podmiňuje trvalé blaho národa. Krátce všechny boje, které byly vedeny, byly v podstatě boje ideové, nechť bylo v nich sebe více choutek osobních. I brutalnost, kterou Maďari a Němci šlapou národy jiné, ospravedlňují ideově politickým právem, inferioritou jiných a p. Vášně, egoismus, panovačnost a jiné neřesti vedou sice k hrozným

oněm zásadám, ale nelze si mysliti, že by zmínění národové je prováděli, kdyby dříve si je ideově neoprávnili.

A vstoupíme-li do vnitra lidského, shledáme rovněž, že člověk jedná dle zásad, a chce-li jednati proti nim, tyto zásady si opraví. Chce-li kdo, puzen nějakou okolností, hřešiti, jistě dříve si řekne, že hřích není ic, nebo jinak své poznání zatemní. Výjimku tvoří jednání čistě bezděčné, neuvědomělé. Když vědomě jedná proti svým zásadám, či i tak proto, že nalezl, ať právem či neprávem, dostatečné důvody rozumové pro své jednání.

Však nosili bychom dříví do lesa, kdybychom o tom dále se šířili. Jest očividno, že uvědomění a vštípení si dobrých zásad jest první podmínkou, aby člověk mohl státi se charakterem, nebo *ony určují jeho jednání*.

Tyto zásady musí míti nezbytně aspoň dvě vlastnosti, musí býti *dobré a jisté*.

Co jsme dosud řekli, každý rád přizná.

Ale nyní jest otázka: které zásady jsou dobré a jisté? Kdo to rozhodne? Kdo dá rozhodnutí dostatečnou auktoritu? Jsou sice některé mravní zásady, které každému normálně vyvinutému člověku se vnučují, ale pro složitý náš život nestačí. Jakmile totiž začneme vyvozovati z nich důsledky, octneme se v bludišti tisícerych mínění. Ještě hůře jest v oboru pravd mravoučných. Má rozhodovati svědomí jednotlivce? Jest zajisté hlasem od Boha nám vštípeným; ale snadno upadá v tisícere bludy a otevírá cestu zhoubnému subjektivismu. Mají rozhodovati různé ethiky nebo filosofické mravovědy? Ale i ty se rozcházejí, a to i ve věcech podstatných; nad to nemají větší auktority nežli jakou má jich spisovatel. A co je dnes vědecká auktorita? Dnes tolik odporujících si nauk se hlásá pod rouškou vědy, že se k ní chováme opatrně a nedůvěřivě i ve věcech zkumu podrobených, ve věcech filosofických pozbyla světská věda vší vážnosti. Dnes jest tisíce učenců, kteří si berou přímo za účel popírati všecko. Má rozhodovati přesvědčení většiny? Přesvědčení většiny! Ve francouzské revoluci odhlasovala většina, že není Boha!

Nepřijmeme-li nějakou auktoritu božskou, která s naprostou jistotou zabezpečuje nám pravdivost a správnost hlavních pravd a zásad životních, nedospějeme k ničemu určitému. Pak o dokonalém charakteru však nemohlo by býti vůbec řeči, nebo k jeho pojmu náleží stálost a pevnost. A nemůže býti stálosti a pevnosti na zásadách a naukách kolísavých? Nemůže. Na pohanech vidím, že buď nemají nauky a zásad správných, tudíž také ne absolutně dobrých, nebo tápají a kolísají, nemajice jistoty.

O nové metodě zkušební a klassifikační na středních školách vzhledem k vyučování náboženství.

Snaha odborných úředních kruhů zreformovati vyučovací systém na středních školách uvedena částečně ve skutek nařízením c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 11. června 1908 čís. 26.651, týkajícím se zkoušení a třídění (klassifikace) na středních školách (gymnasiích, realkách a realných gymnasiích).

Hlavní myšlenkou vůdčí a cílem tohoto nařízení jest buditi v žácích chuť a lásku ku samostatné a soustavné práci, by odnesli si do života zcelené, po-

všechné vědomosti, uměli oekonomicky oceniti práci a vzbuzovati v sobě cit zodpovědnosti.

Hlavním prostředkem k dosažení cíle tohoto má býti dle naší minister-
ského nová zkušební a klasifikační methoda.

Budiž předem uveden obsah nařízení tohoto vzhledem k předmětům pouze s ústní zkouškou

1. Zkoušení každou hodinu nutno omeziti a dovoleno užiti ho pouze k po-
souzení činnosti a schopnosti žáků, více času třeba věnovati společné práci
učitele se žáky; zkoušení pak na známku (klasifikační) budiž nahrazeno zkou-
škami orientačními, t. j.: učitel stručnými a obsažnými otázkami na začátku ho-
diny přesvědčí se u většiny žáků, zdaž látku předešle probranou pochopili a si
osvojili, odpovědi pak žáků třeba doplniti a tím látku ještě prohloubiti.

2. Zkoušení přiměřeno budiž zvláštnosti předmětů a stupni vzdělání, stáří,
individuality studentů.

3. (O písemných pracech.)

4. Při četně navštívených třídách na konci semestru lze připustiti i v před-
mětech pouze s ústní zkouškou písemní zkoušku, která může také nahraditi
zkoušku ústní, známka platí jako při ústní; práci třeba opravit a pak vrátiti.

5. Nelze však pouze dle písemných prací souditi na povšechnou znalost
žákovu.

6. Konference buďtež na konci šesti neděl a buďtež na začátku roku ur-
čeny dle počtu dnů vyučovacích; do konferenční porady jest zapsati dle zkuše-
nosti a úsudku učitelova pouze jednu známku; rovněž rubrika pro pilnost a
mravné chování budiž vyplněna.

7. Výsledek I. a II. konference oznámí se žákům, zvláště těm, kteří mají
býti pokáráni.

Censury se mohou poslati rodičům, leč-li by snad si toho výslovně nepřáli.

Žákům dvou nejvyšších tříd posílají se písemná sdělení domů jen ze zvlášť-
ích důvodů.

Budiž vůbec pěstován cílý styk učitelův s rodiči žáků a určena budiž ho-
dina k rozhovoru takovému.

8. Vysvědčení na konci prvního běhu (výkaz) obsahuje známky z mravů a
z předmětů vyučovacích, ale ne z pilnosti. Vysvědčení na konci roku vydávané
jest podobné dosavadním, leč také bez známky z pilnosti. Dle známky mravního
chování a prospěchu z jednotlivých předmětů rozhoduje se také o udělení sti-
pendia a osvobození od školného.

Počet známek z prospěchu v jednotlivých předmětech a z mravního cho-
vání zmenšen: známky z prospěchu jsou: velmi dobrý (může býti přidána po-
známka při vynikajících vědomostech), dobrý, dostatečný, nedostatečný z mrav-
ního chování: velmi dobrá, dobrá, zákonná, nezákonná.

Vysvědčení s vyznamenáním dosáhne ten, kdo má většinu známek velmi
dobrých z předmětů povinných (i z tělocviku povinného přispívá) a méně »do-
brých«, a žádné dostatečné. Neprospívá-li kdo v jednom předměte (na př. v niž-
ších třídách z jazyků, matematiky, geometrie, měřického kreslení), může býti
přece »všeobecně« vzato za zralého uznán, by mohl postoupiti; ale v následující
třídě, má-li zase z téhož předmětu »nedostatečně«, musí opakovati.

V předmětech, které látku rokem ukončují (dějepis, náboženství .), a v ostatních dříve jmenovaných na nejvyšších stupních nedostačí-li žák, povoluje se mu oprava.* —

Nedá se upříti, že změny tyto, pokud se týče metody zkušební a klasifikační, značí skutečný pokrok v oboru vyučování i v ohledu paedagogickém jak u žáků, tak i u učitele.

A) Pokud se týče žáků, jeví se pokrok především v tom, že žáci zvykají si prostudovati najednou delší statě látky učebné, že vstěpuje se chut ku samostatné práci, by chápali potřebu vzdělání, a konečně zkouší se tím zdatnost a schopnost studentova lépe, než dříve.

1. Dosud chodívali často studenti po studiích středoškolských nedosti připraveni na vysoké školy; když mnohý měl probrati najednou celou látku některé disciplíny, jevil neporozumění a nechut k vážné práci a při své svobodě akademické odkládal se studiem, stravuje zatím mladé síly své tělesné i duševní různými zábavami. Nový způsob zkoušek má tento nedostatek odstraniti. S počátku v nižších třídách středních mají se ukládati menší oddíly učiva (za období jedné konference) k prostudování a pak možno shrnouti celou látku v opakování semestrální, ve vyšších třídách lze ukládati delší stati, když zvykli si žáci samostatněji pracovati a intenzivněji.

Zkoušky mají se diti tak, že žádá se od žáka samostatně, bez pomoci učitelovy zodpovídati otázky, čímž výborně pěstuje se soudnost, samostatnost a vlastní úsudek žákův. Zkoušky takové mají míti formu rozmluvy zvláště ve vyšších třídách; otázky mají se týkati věcí podstatných a takových, které si má žák trvale osvojiti pro své všeobecné vzdělání. Dobu zkoušky třeba předem určití po dohodě s ostatními professory a třídní by nesetkala se opakování z různých předmětů najednou.

2. Novým naří im má se vstípati chut ku samostatné práci, by chápali žáci potřebu vzdělání.

Dřívější stálé známkování, mnohdy do výstřednosti prováděné, vedlo žáka nepřímou k tomu, by učil se určité látce učebné pouze pro známku a zodpovídav uložené učivo, odkládal je jaksi z paměti, by učil se novému zase pro známku. Tím často veden byl některý ku povážlivé a zhoubné domýšlivosti a souvislost probrané disciplíny se mu často nadobro ztratila. Ovšem opakování některých částí učiva mělo nedostatky a mezery v paměti vyplniti; než, to bylo ukládáno jen těm nejslabším.

Dle nové metody není klasifikování vědomostí jako dobrý výchovavací prostředek odstraněn, ale velice omezen. Žáci mají se učiti pro důležitost věci samé a jaksi v dále, na konci období nebo běhu mají stále patřiti při svém snažení na ovoce práce své, nejen na bohatost vědomostí, nýbrž i na stupeň známky z prospěchu.

3. U odborníků, kteří vypracovali ono nařízení mi isterské, lze viděti jasně snahu, podrobiti zkoušce zdatnost a duševní schopnost žáků a odstraniti ze škol středních žáky neschopné a velmi nedbalé.

Vždyť zkoušky z delších částí předmětů učebných vyžadují určitý stupeň schopnosti a nadání i pilnosti. Nařízení jde vsříc žaku pilnému, jemuž, jestli bedlivě stále pracoval, může býti zkouška semestrální buď úplně nebo částečně

prominuta, a naopak celá tíha predpisů uvalena jest na žáky nedbalé, kteří z celé látky musí zodpovídati na konci semestrů.

Budou-li nařízení nová věcně a přesně prováděna, lze očekávati vyšší stupeň všeobecných vědomostí u žáků, a tím ovšem zkouška maturitní pozbyla by své ostrosti, ano i důležitosti a významu vůbec.

B) Nová metoda zkušební slibuje ve svém ideálním pojetí zajisté pokrok v systému vyučovacím, ale *žádá též velmi mnoho od učitelů*. Má-li korunována býti výsledkem, musí býti učitel na svém místě, ukázati svou zdatnost, paedagogický talent: třeba, by osvědčil horlivost v propracování látky, by vystíhl podstatné věci v celém učivu a na ty kladl zvláště důraz. —

Zde všimněme si pouze té otázky, jak má si vésti katecheta ve svém oboru dle nové metody.

Ulehčení bude míti katecheta, pokud se týče neustálého psaní známek; to může věnovati delší chvíli náležitému výkladu a probrání látky, na konci připojiti vždy řádnou aplikaci a látku zopakovati. K tomu třeba horlivé a pečlivé přípravy, zvláště by měl shrnouti látku předešle probranou ve stručné, obsažné a zřetelné otázky a jimi se u většiny žáků přesvědčil, zda se doma připravili a ve škole pozorně naslouchali.

Především dlužno látku dle předepsané učebnice vhodně rozdělit na části v sobě zaokrouhlené, samostatné (v nižších na kratší, ve vyšších na delší). Toto rozřídění запиše se do osnovy a tím dlužno se ovšem řídit. Nesmí však katecheta zapominati, že nemůže mnoho látky si rozvrhnouti na dobu třetí konference druhého běhu, kde jednak přípravou na sv. svátosti, jednak delšími zkouškami se zdrží a též o mnoho hodin přichází některými svátky.

Dá se pravděpodobně očekávati, že mnohý student při své větší volnosti oddal by se pohodlí a lenosti, když nebude viděti stálého klassifikování svých vědomostí. Tu třeba zvláště vštěpovati mu lásku a chuť ku práci hned na počátku. Katecheta vážně napomene žáky, by se neklamali, že nemusí pracovati; na konci konferencí a běhu by se látka tak nahromadila, že by i nadaný žák nemohl se všemu najednou dokonale naučiti. Použije tedy příležitosti orientačních zkoušek, kde poznamená si pilné žáky a ovšem i nedbalé, jimž připomene smutné následky nedbalosti; a v nutném případě censurou připomene rodičům, by sami přihlíželi v čas k pilnosti synově.

V nařízení ministerském dle nového směru neči se pražádné zvláštní zmínky o náboženství. Tím ovšem stará nařízení zůstávají v platnosti, dle nichž ovšem katecheta s veškerou pilí a svědomitostí pěstuje náboženský život u studentů.

Pokud se týče mravního chování, stanoví se známka z mravů ve III. konferenci dle chování se žáka k učiteli a k žákům ostatním ve škole, a mimo školu jen potud, pokud na to vztahují se předpisy kázeňské; mimo to dle toho, jak zachází se sešity, knihami, při čemž ovšem padá na váhu i individualita žákov. Katecheta v těchto bodech zákona nalezne dosti opory, by aplikoval předpisy o mravech na chování se žáka při vyučování náboženství, při návštěvě služeb Božích a chování se při nich. —

Celkem můžeme vítati nové nařízení o zkušební metodě, jež znamená zlepšení systému vyučovacího; ale dlužno čekati, jak v praxi se osvědčí. Neboť nelze zapírati, že předpokládá mnoho u studentů zvláště středoškolských při jejich těkavé a často lehkomyšlné povaze, tak že zkušenost nabytá bude žádati snad některé opravy a dodatky.

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Zbožní židé probdí třeba celou sváteční noc na modlitbách, jak to bylo dříve velebněji přikázáno; mnohý vytrvá celých 24 hodin v synagoze.

Tam vykonávají se veřejně některé zvláštní modlitby. Při večerní modlitbě předstupují dva váženější členové obce k předřikavateli a dávají mu zvláštní dovolení slovy: »S povolením hořejší akademie (rada Boží se 70 anděly na nebi) a dolejší akademie (tou bývalo synedrrium), rada 71 starších mužů, za vědomí Boha a obce dovolujeme, aby se konala modlitba za přestupníky« (tak zovou vyobcované; i ti mohou dnes přijíti do synagogy.)

Kantor zpívá pak třikrát tak zvané *Kol nidre*, vždy hlasitěji. *Kol nidre* má jméno dle prvních dvou slov té modlitby: »Všechny sliby, zřeknutí se, přísahy, kletby, odepření, kání se a výrazy podobné platnosti, jimiž něco slibujeme, dotvrzujeme, k něčemu se zavazujeme, něco si odpíráme, od tohoto až k nejbližšímu dni smíření, který se nám k štěstí přiblíží, litujeme tímto, aby byly všechny rozvázány, prominuty a odpuštěny, neplatny a marny, bez platnosti a trvání. Naše sliby nejsou žádnými sliby, naše odepření není žádným odepřením si, naše přísahy nejsou přísahami.«

Všichni spolu pak praví: »Buď odpuštěno celé obci synů Israelských i cizinci v jejich středu dlicímu; neboť celému lidu stalo se to pouze z neopatrnosti.« Kantor pak zpívá: »Odpusť hřích tohoto lidu dle veliké své milosti, jako jsi odpouštěl tomu lidu od Egypta až sem. A tam bylo řečeno« (lid dodává) a řekl Pán Odpuštěl jsem dle slova tvého.«

Zde mluví tedy celá obec a jedná se o sliby budoucí. Jednotlivce může sprostiti podobného závazku pouze zastoupení obce, které sestává z 10 neb ze 3 mužů. Při *Kol nidre* nejedná se o přísahu, kterou se někomu jinému zavazuje, ani o slib jinému učiněný, nýbrž o sliby, přísahy, jimiž se jednotlivec Bohu zavazuje, že se na příklad toho neb onoho pro Boha zřekne, to neb ono k jeho počtě učiní.

Mnohdy bývá tento slib nerozvázný, pak nespelnitelný, může býti i zapomenut, a tu prosí věřící, aby byl od něho rozvázán. Vina a zanedbání touto modlitbou napraveny nejsou — proto se hned modlí k Bohu za odpuštění.

Při kidduš velebí Boha, že je na živu nechal a dal jim, že se tohoto dne dočkali; pak následují *slichoth* (prosby za odpuštění), *pijjudim* (písně). Každá z nich počíná jiným písmenem hebrejské abecedy po řadě, aby se projevilo, že vyznávají hříchy a cítí se vinnými hříchů od a do z ašamnu, bagadnu, gazalmu atd. »Hřešili jsme svévolně, nevšímali jsme si Tvých příkazů; jak se máme před tebou omlouvatí?

Ty znáš všechna tajemství, ty zpytuješ všechny záhyby nitra, zkoumáš ledví a srdce. Nic Ti není zahaleno a nic v očích Tvých není skryto. Kéž jest tedy Tvá vůle, o Pane, Bože náš a otců našich, abys nás zbavil všech našich hříchů!« Pak jmenují jednotlivě různé druhy hříchů — »pro všechny ty, Bože odpuštějící, dej odpuštění, dej prominutí, aby byly shlazeny!«

Po té vzpomíná: »Bože můj, než jsem byl utvořen, nebyl jsem ničím; nyní když jsem, nejsem více, než jako bych nebyl. Živ jsa, jsem prach; což teprve po smrti? Zde stojím před tebou, tělesná schránka plná hany a hanby.«

Bůh má uči iti, aby nehřešil: „Bud' tvá vůle, věčný Bože můj a Bože otců mých, abych se již žádného hříchu nedopustil; a od toho, v čem jsem se prohřešil, očisť mne ve svém neskonalém milosrdenství, *ale nikoli bolestmi a zlými nemocemi!*“ Oni věří, že se pouhým utrpením hříchy shlazují; my bychom prosili: Ušetři nás při naší vině křížů neb netrestej nás pro naše hříchy nemocí a pod.

Modliteb jest mnoho; bezpečná důvěra v odpuštění jim však schází. Za staré doby obětoval velekněz kozla a jiné oběti, na něž lid a kněží ruce skládali; hříchy prý bývaly vždy odpuštěny, a měli pověst, že toho dne kus červené látky, který byl nad chrámovým vchodem zavěšen, na znamení odpuštění vždy zbělel.

Ku konci modlívali se *za zemřelé* a rozdávají almužnu. Ve zvláštní písni připomínají si stará obětní zařízení dne smíření a praví: »Šťastné oko, které na to vše patřilo! Avšak naše duše v pravdě hyne, když naše ucho toto slyší!« Tu prosí o spasení, aby byl zase oltář a chrám postaven. Při části této modlitby, když říkají vyznání hříchů velekněze, klekávají na kolena. Z bible se čte Levit. 16. a Num. 29, 7—11 o obětním řádu toho dne, zase Isaiáš 57, 14—58, 14 o milosti Boží; odpoledne pak Levit. 18 a Jonáš.

Modlitba *Neila*, kterou ještě odříkávají, jest složena z jiných modliteb. Pak volá kantor: »Slyš, Israeli, Pán, náš Bůh, jest jediný, věčný!« Lid to opakuje, pak volají »Velebeno buď jméno jeho slavné říše vždy a na věky!« Sedmkrát pak kantor a lid opakují »Věčný, on jest Bůh!«

Ku konci ještě zatroubí tekia na šotar a lid se pozdravuje slovy *Příštího roku v Jerusalemě!*

Večer, 10. dne Tišri jest loučení se dnem smíření, tedy hadbala, při čemž žehnají vino a světlo svíce. Pak bývá hostina.

Dne 11. Tišri hledí zbožní přijíti časně do synagogy, aby prý satan nemohl říci »Včera, když byl den smíření, vstali časně; ale dnes, když se domnívají, že jsou jim jejich hříchy odpuštěny, začínají zase dlouho spáti a v rozkoši žítí.« Po té si připravují stánek k svátkům »pod zelenou«. (Pokračování.)

●●●●● SMĚS. ●●●●●

Čtvrtý sjezd katolíků československých, který se za veliké účasti všeho katolického lidu bez rozdílu stavů a povolání konal ve dnech od 29. srpna až 2. září v Praze, věnoval i otázce školské značnou pozornost. »*O křesťanské škole*« a požadavcích katolíků ve výchově školní pojednal *prof. Em. Zák*. Jeho řeč, rozšířenou a doplněnou tím, co se v příhodinné promluvě nebylo lze vyčerpati »*Vychovatel*« uveřejní v číslech příštích. Každý řečník získá v ní hojnost materiálu, ať pro řeč odbornou či populární přednášku v katol. organisacích. Ke konci řeči byla pak jednomyslně přijata tato resoluce:

»My, katolíci českoslovanští, shromáždění na IV. všeobecném sjezdu svém v Praze, uvažující o potřebách národního školství, jako hlavní instituce všeobecné kulturní, žádáme:

1. aby *výchovný úkol* školy k vypěstění charakteru budoucí generace byl postaven za první a hlavní účel školy, a k němu jako k centru všechno intelektuální vzdělávání mládeže se neslo.

2. Protože k vypěstění charakteru a k mravní výchově člověka přirozeným a proto též nejpevnějším základem je náboženství, žádáme, aby bylo postaráno katolické mládeži o takové školy, v nichž by veškeré vyučování k cíli nábožensko-mravní výchovy harmonicky přispívalo a tak škola, jako pomocný výchovný ústav rodiny, opravdu též domácí náboženskou výchovu dítěte pod-

porovala a nikdy nebyla s ní rozporu.

3. Z toho důvodu budeme na zákonodárných sborech toho důsledně se domáhati, aby katolické dítky měly vždy *katolického učitele*, a odmítáme tudíž pro katolickou mládež každou školu, v níž učitel-jinověrec nebo dokonce nevěřec měl by býti ustanoven za vychovatele dítek katolických.

4. Dokavad spravedlivé žádosti naší, na samozřejmých principech jednotné výchovy spočívající, nebude zákonodárstvím zemským a státním vyhověno — ač země i stát ve vlastním zájmu o řádnou náboženskou výchovu budoucích generací mají se starati — vyzýváme všechny uvědomělé katolíky, aby *v zájmu svépomoci* horlivě a vytrvale podporovali zakládání katolických ústavů učitelských, gymnasií, lyceí a škol podobných, jež v jiných zemích našeho soustátí výborně se osvědčují.*

Přihlížejíce pak k některým novodobým, náboženské výchově mládeže nepřející proudům na roli pedagogické.

1. odmítáme snahy t. zv. *»Volné školy«*, šířené mezinárodní federací *»Volné myšlenky«*, která chce zásadně náboženství jako výchovný prostředek, i jako učební předmět z programu školního naprosto vyloučiti;

2. Odmítáme též zavedení t. zv. *»laické školy«*, která vylučující všechno konfesionní vyučování náboženské, vylučuje ze školy kněze, povolaneho učitele náboženství, a chce tak zv. *»laickou morálkou«* t. j. morálkou, spočívající výhradně na motivech přirozených a sociálních, náboženskou mravou ve školní výchově nahraditi.

Ohražujeme se proti těmto snahám, v jádře svém křesťanské výchově nepřátelským, z toho důvodu, že:

a) člověk svojí přirozeností je nábožensky založen, a škola obecná *všechny* schopnosti dítěte, tudíž i vlohy jeho náboženské, které na mravní povahu člověka mají eminentní vliv, má pěstiti a zušlechťovati;

b) poněvadž katolíci rodičové při všeobecné uzákoněné školní povinnosti mají jako poplatníci právo na státu žádati, aby náboženské vychování jejich dítek ve škole všemožně bylo podporováno, a všechny vlivy, jež by náboženské vychování jejich dítek podlamovaly, ve škole byly znemožněny;

c) poněvadž dějinami nejlépe je dokázáno, že s náboženským uvědoměním rostla a s náboženskou lhostejností vždy upadala mravnost národů, a že tudíž mravnost s ná-

boženstvím přirozeně souvisí a v náboženství má své nehlubší kořeny.*

Jest nyní v zájmu naší strany katolické, abychom lid náš v tomto smyslu poučovali a tak starali se o to, by náš program stal se konkrétním požadavkem naší strany. Resoluce nesmí býti uložena jen v archivu strany, ale musí ponenáhlu přejíti v krev příslušníků. To jest její úkol. —

Jak sluší rozuměti požadavku: o svobodě učitelově ve výchově a vyučování. Dobře o tom píše Rozhledy (příloha *»Čecha«*) na str. 166: Učitel musí míti volnost v methodickém způsobu vyučování a ve své práci vychovatelešské. Zde jest mu třeba býti činným celou vůlí svou i srdcem, svým vnitřním stavem a celou svou osobností. Jenom tehdy bude jeho vyučování živé a pravdivé, a učitel rozehrje ducha a vůlí svého žáka. . . Ale svobody nemůže žádati, jedná-li se o otázky světového názoru, jež souvisejí s náboženstvím. Tu nesmí libovolně určovati, ve kterém názoru a náboženství dítko má býti vychováno. Zde musí právo rodičů a dítky zůstati nedotknutelným. Učitelé jsou tu zástupci rodičů a jsou zle pro děti, a nikoli děti pro učitele, aby on skrze ně své osobní názory šířil. A poněvadž valná většina rodičů je vyznání katolického, a rovněž tak nepoměrná většina škol má dítky katolické, vyplývá z toho zcela důsledně, že učitel má upevňovati křesťanský názor světový. — Jest-li dnes organisované učitelstvo samovolně diktuje si program školský beznáboženský a protikatolický, jest povinností naší uvědomovati rodiče na jich práva ve výchově a jich nároky na školu. A když to se nám podaří, bude autokratickému vystupování učitelstva, které katolickému náboženství vypovědělo boj odňata všechna půda pod nohama.

Kalendáře: »Sv. Vojtěch« a »Sociální kalendář lidu katolického« jako každoročně i letos vydalo družstvo Vlast v Praze v obyčejné ceně po 1 K, malý »Sv. Vojtěch« za 60 h. Podobně kalendář *»Stílný«* pro katol. učitelstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku péčí Jednoty katol. učitelstva českého v království českém vyšel současně s kalendáři uvedenými. Objednávky možno činiti u administrace družstva Vlast. Obracíme se k svým přátelům a příznivcům a vůbec ke všem katolíkům a zvláště ku katolickým spolkům a organisacím, pro které družstvo Vlast co může činí, aby pro tyto kalendáře činili přípravnou půdu a s objednávkami kalendářů na družstvo Vlast v Praze-II., čp. 570. se obraceli. Tuce těchto kalendářů, jednotlivých či míchanych, stojí 8 K, tucet malých 4 K 80 h; při hotovém placení dáv. se jeden nádvkem.

„Vychovatel“ vychází 15. každého měsíce předplácí se v administraci coloročně 7 korun, půllétně 350 korun. Do krajů německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží omezeně 25 procenta. „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům a studijním slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jednací zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Organ Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nehraní. Ruč o pisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. profesorů na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jelínka, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

»Český Učitel« o katolickém sjezdu v Praze. — O charakteru. — Dotazníková akce středoškolských katechetů. — Názorné vyučování církve v minulosti. — Feuilleton: O modernismu. — Směs Literatura.

„Český Učitel“ o katolickém sjezdu v Praze.

Že věstníku zemského ústředního spolku učitelských jednot v království českém nebude po sjezdu příjemno, dalo se čekat. Že však nezmůže se nežli na paušální jeremiádu o velikém úpadku lidu, který v tisících dostavil se na katolickou manifestaci, a na kopy omletých frází, to znamená již duševní sklíčenost a bezradnost. —

»Český Učitel« přiznává, že sjezd byl vně mohutný a silný; ale těžce nese, že žurnalistika a poslanecké kruhy o něm celkem mlčely. Za to pochvaluje si »Volnou Myšlenku«, která svolala na 6. září do Národního domu na Král. Vinohradech protestní schůzi protisjezdovou. Škoda, že o ni téměř nic nevniklo do veřejnosti! —

»Český lid« — píše Český Učitel — »byl přiveden na sjezd nikoli vnitřní potřebou, samočinným hnutím svého nitra, nýbrž vypočítavými a organisovanými agitacemi od fary k faře, pod suggestcí účelně nastrojených slov a vášnivých kázání a mámvých přednášek klerikálních agentů. Český lid ostře se tu představil v celé své mravně a intelektuálně ubožácké pose.«

O toho učitelského demokratismu, té úcty k lidu! Kdyby týž lid, sagitován učitelskými organisátory, bez hlubšího přesvědčení byl přišel na nějaký sjezd liberálů, byl by to lid nejuvědomější, mravně a intelektuálně vyspělý. Provolávala by se mu »sláva«, pěly by se hymny na jeho počest, ale takto jest jenom »odvislý nevolník a porobenec směru, jehož podstatu daleko nechápe, jehož snahu po zvrácení duševní a politické svobody české dobrovolně přijímá pod fingovanými hesly náboženskými.« —

To zase jednou frasovitost »Čes. Učitele« měla svůj maškarní ples! — Ano ten lid venkovský vás nemá rád. Vy vzděláváte jeho ditky a on vás nemiluje a nemá k vám důvěry. Sami si doznáváte: »Nikdo není tak nenáviděný jako učitel. Ač mnohému rolníku vede se poměrně daleko lépe, přece závidí učiteli lepší kabát, ve kterém učitel přece musí chodit! Stabilní služné učitelské, které nestoupá současně s drahotnými poměry současnými, (ostatního úřednictva služné patrně

stoupá! Na př. nejnovější úprava kongruy ve formě kvinkvenálek po 100 K!) je rovněž předmětem závidění a nenávidění k učitelstvu.« —

A což městský lid má vás více rád? Jen potud, pokud můžete být volebními agitatory a politickými korteši jednotlivých stran. Ale to právě mělo by »pokrokové« učitelstvo vésti k přemýšlení, proč lid nechce si jeho vážiti jako vychovatelů dítek, tedy na nejvlastnější půdě učitelského povolání.

Starý učitel v staré škole měl také lepší kabát než rolník, který k němu své dítky posílal. A přece měl tento více důvěry, lásky a úcty než nynější pokrokový paedagog. Odkud zase to? Bude snad nejlépe, když příčinu toho svedete — na kněze. Je přece vždy tak na snadě, hledati příčinu nezdaru svého poslání na jiných než na sobě! A kdo dovede zpytovat své svědomí a najíti vinu v sobě? —

Ale to není účelem těchto řádků. Chtěli jsme jen ukázati, jak pokrokový učitel truchlí svými frasemi nad uplynulým katolickým sjezdem. »Český Učitel« pokračuje dále: »Smutný to byl pohled na zástupy lidu, táhnoucího ulicemi pražskými: v každém upřímném člověku rozlévala se trpkost a bouřil se hněv. Ty tisíce z stupů znamenaly: sem až přivedla to neuvědomělost lidu a obratné ruce černé reakce, po tisících můžete počítati mravní otroky XX. věku. Je veliká nepravda ve vašich slovech. Každý, kdo byl svědkem slavnostního průvodu účastníků sjezdových na královské Hradčany v neděli, dne 30. srpna, ať to byl vlažný katolik, evangelik či israelita, byl jim překvapen, dojat. Imponoval mu. Ovšem i na vás učinil dojem; ale tísnivý, až k smrti smutný. A podivno! Kdykoli předstáví se ten či onen kandidát nějakého mandátu témuž lidu, není ni konce lichotivým řečem o prozíravosti a uvědomění lidu, — když však lid jde na katolický manifestační průvod, je hned zas neuvědomělý! Inu, jak se to dá! —

»Český Učitel« ukazuje též na divné spojenectví šlechty a hierarchie s lidem! Dosud jsme jen slyšeli výčitku, že šlechta a hierarchie s lidem necítí; ale jedva ukáží se společně svazky víry, první a základní spojenectví, z něhož politická shoda a přátelství může se vytvořiti — už zase je zle. Je to něco nepřirozeného, něco nebezpečného pro zájmy a neodvislost lidu! — »Co spojuje ty dva různorodé živly?« ptá se »Český Učitel«. A hned za nás odpovídá, řka: »Klerikál dá nám ovšem krátkou odpověď, řekne: Náboženství. Ale při tom zamlčí jednu věc, že náboženství není jedno, že je dvojí, jiné pro ty v šarlatových hávech a jiné pro ty v chudých halenách.«

»Český Učitel« patrně viděl dvojí katechismus, dvojí mravouku, dvojí desatero. Jsou už lidé, kteří spatřují tytéž věci dvojmo. My jich neznáme.

A jestli se »Český Učitel« aspoň těší tím, že intelligence byla jen spoře zastoupena, i v tom je na omylu. Rozumí-li intelligenci aspoň toho, kdo v mládí prošel středními a vysokými školami, a nikoli jen sebe a své stoupence, musíme říci, že intelligence byla zastoupena značně. Což není »Českému Učiteli« známo, že právě za dnů sjezdových katolická mladá intelligence měla svoji zvláštní schůzi, v níž položeny základy k novému a slibnému sdružení česko-slovanské intelligence katolické?

S výsledkem sjezdu nebyl tedy »Český Učitel« spokojen. Mohl by však být spokojen aspoň »s úžasnou myšlenkovou prázdnotou promluvených řečí«. Ta je nám přece vždy údělem, jako zas důkladnost a hloubka je dědičnou vlastností řečí na sjezdech učitelských! Ale ani tato prázdnota se mu nelíbila! Vytýká ji nám.

»Před kritickým a opravdu intelligentním obecnstvem byl by sjezd již prvního dne utržil strašně flasko!«

Aspoň touto myšlenkou se těší »Český Učitel«, a my mu ji upřímně přejeme. Všecko bylo na katolickém sjezdu ubohé a nicotné! Převracena historie a kroucena logika! Byli tam dělání jen duševní mrzáci! Pravda, síla, zdravá historie a pravá logika jest jen — v »Českém Učiteli!«

O charakteru.

(Úvaha P. FR. ŽÁKA, T. J.)

(Pokračování.)

Totéž vidím na moderních lidech, kteří nestojí plně na půdě křesťanské. Myslete na nejlepší učence, filozofy, básníky, státníky minulé a současné doby jaké to změny v nejtěžejnějších zásadách životních! Tu jsou liberály, tu konservativci, tu socialisty, tu skeptiky, tu pozitivisty, tu deterministy, tu epikurejci, tu opět něčím jiným. Kdyby to byl u nich aspoň důsledný vývoj. Ale není tomu tak; přebíhají z jednoho do druhého.

Přicházíme k neúprosnému důsledku, že *pravý charakter možný je vůbec jen v křesťanství*. Ano, jen křesťanství podává nám pevný a ucelený system pravd a zásad, které se nemění, které stačí pro celý a každý život lidský, které mají pro sebe nejvyšší auktoritu, auktoritu božskou. Jsou to hlavně pravdy a zásady, že jest Bůh, že tento Bůh jest posledním cílem člověka, že jest spravedlivým, že život náš jest průpravou k životu věčnému, že cílem pozemským jest nábožensko-mravní naše dokonalost, že Bůh cení naše skutky dle vnitřní jich ceny a nikoliv pouze dle vnější jich formy, že přikázání Boží a církevní jsou zřetelným pravidlem života, že vládne nad námi prozřetelnost Boží a pod. V Kristu, Synu Božím máme nejen theorii, ale zároveň svrchovaně dokonalý příklad nejkrásnějších zásad; v svatých jeho jich tisícero násobný, pestrobarevný a úchvatný výklad.

Kdo tedy aspoň hlavní pravdy a zásady Kristovy zná, přijme a do duše si vštípí, ten má zásady pro život dobré a jisté. On vyplnil první podmínku, která mu umožňuje, aby stal se charakterem. Podivuhodné je slovo, které napsal *Jouffroy* (Mélanges phil. p. 424.) o *katechismu*, který obsahuje věčné, nezměnitelné pravdy Boží pro každého křesťana a celý jeho život. Píše: »Církev ptá se mladého křesťana, odkud pochází, a on to ví; kam jde, a on to ví; jakým způsobem dojde cíle, a on to ví. Táže se ubohého dítko, které dosud nepřemýšlelo, proč je na světě a co z něho bude po smrti, a ono dá vznešenou odpověď. Táže se, jak svět vznikl a proč Bůh jej stvořil s bylinami a zvířaty. Jak země se zalidnila, odkud různost jazyků, odkud utrpení — vše ví. Původ světa, původ lidského rodu, účel člověka zde a na věčnosti, poměr lidí k Bohu a k sobě navzájem, právo lidské na tvorstvo — nic z toho není mu neznámo. A když dítko vyrostlo, zná zásady práva přirozeného a práva národů, nebo to vše plyne samo sebou z jeho vyučování. Věru, veliké náboženství, které na každou otázku, kterou člověk má, dovede odpověděti.«

Jak znamenitý filosof! Jeho slovo je do písmene pravdivo. Každý vidí, takový ucelený system pravd a zásad, božskou auktoritou potvrzený, je bezpeč-

ným základem k vývinu charakteru. Žádný jiný system jím býti nemůže. Jmenujte mi jeden, třeba Rousseauův, v němž by nebylo temnot? A kdyby takového bylo, byl by dílem člověka, jež připouští vždy nejistotu, pochybovačnost a skepsi. Jest to hrozná kritika vědy, odezirající od zjevení, když takový vědec jako Al. v. Humbold napsal na konci života, že myslitelé zůstává na konec vše hádankou a že největší štěstí je, naroditi se jako omezenec. (Jouffroy 338.)

U nás jedním z nejuzdělanějších lidí je zajisté Vrchlický. Vyslovil se v básni »pevný názor« pro skepsi. Pevný názor jest mu cihlou, která zastírá rozhled; chce čekat, až se mu — snad po smrti — otevře jisté poznání. A také není v jeho spisech žádných pevných zásad naukových a mravních. Je jako motýl, který poletuje po každé květi ~ hledaje v ní trochu sladkosti. Básníku to ovšem odpustíme, vědouce, že je člověkem náladovým, který každou myšlenku odívá v poetické roucho.

Tim více obdivujeme se za to *Calderonovi, Danteovi, Lamartinovi*, básníkům zajisté nemenším. Jejich život je obdivuhodný system jednoty, pravdy a krásy. Lamartin byl mimo to politikem. V nejhroznějších dobách revoluce stál tu jako žulový obhájce vznešených statků lidských, jako přítel lidu, jako zachránce vlasti v nevýslovném jase. Stokráte nasadil život a vždy při tom jednal důsledně, nezišně, obětavě. Když vše bylo vůkol slepo vášní, on svítil jako maják. Odkud to měl? — Ze svého hlubokého katol. přesvědčení. Jeho nezmátly ani filosofické systemy, ani dravá hesla, ani pěstě pokrokářů. Jako žula stál v moři rozbouřeném, jako zářící diamant svítil z kalužin vřavy. Tu vzrušeně voláme: »Charakter!« —

Mezi bludaři a kacíři, církvi odsouzenými, jsou někteří, které svět velebí jako vznešené charaktery. Měli skutečně mnohé dobré vlastnosti; možná, že upřímně usilovali ku př. o nápravu mravní. Jsou skutečně ryzími charaktery? Nejsou. Aspoň dle výměru, který jsme dali, ryzími, dokonalými charaktery je zvatí nemůžeme, nebo jejich zásady byly objektivně bludné a špatné. Jediný veliký blud stačí, že jím tento čestný název musíme odepřítí. Kdykoliv tento blud jejich se vžil do lidu, přinesl ovoce zhoubné. — Byli také filosofové, kteří vytvořili si ucelený, pevný názor životní a dle něho důsledně jednali. Neupíráme, že do jisté míry byli charaktery, ano dost vznešenými, ale ryzími charaktery nebyli, nebo chyběla jich zásadám pravda, dokonalá pravda, která jest nezbytnou podmínkou pojmu o pravém, dokonalém charakteru. Vždy také najdeme vady v jich životě, které plynuly z bludného životního názoru.

Jest nesporno, že ryzí, dokonalý charakter je možný toliko na základě křesťanského názoru, jak jej hlásá katolická církev. (Pokračování.)

Dotazníková akce středoškolských profesorů.

Jedva zmocnila se pokroková strana v českém professorstvu vedení Ústředního spolku českých profesorů, byl první její čin uspořádati velikou akci dotazníkovou, aby zvěděla, jaké jsou názory českých profesorů v akutních otázkách reformy studia středoškolského. Otázka přijímacích zkoušek do střední školy, reformy učebního plánu, otázka maturit, němčiny, tělocviku a jistě ne nejposlednější, ale nejvíce významná otázka reformy u vyučování náboženství.

Stalo se modou pořádati podobné dotazy v massách. Je to moderní zpověď pro statistiky, aby při panujícím individualistickém směru každý měl svůj hlas a hlas jeho měl váhu. Aby pak celé akci zachován byl ráz zpovědní diskretnosti, i tu stanoveno, že zodpovídání má býti tajno; odpovídající nepřipojí svůj podpis. Hlasy mají se prostě počítati a ne vážiti. Staré pravidlo: »ponderandi non numerandi« již vymřelo! V době všeobecného, rovného a tajného hlasovacího práva není pro ně již místa.

Nuž, v tom duchu byla vedena i celá dotazníková akce pokrokových profesorů. Každý uplatní svůj hlas, tajně, anonymně, aby všem možným důsledkům nepřátelství a nepřijemností s kollegy i s úřady bylo vyvarováno.

Zpráva komisse dotazníkové, uveřejněná v 8. čísle t. r. »Věstníku českých profesorů« udává podrobný výsledek této celé, široce založené práce.

Vykládá, jak svědomitě si vedla sčítací komisse, složená ze zástupců strany konservativní i pokrokové, a doznává, že »po všechem čas své práce od revise a dohledu ani nejtrapnějšího« neupouštěla.

Rozesláno bylo 1984 dotazníků, vrátilo se jich (vyplněných i nevyplněných) 1444. Nevráceno jich vůbec 540. — I toto číslo mluví. Více než *čtvrtina professorů neuznala za dobré odpověděti*. Zda to byla pohodlnost, jež nechtěla vyplňovati onu řadu otázek, či tiché doznání, že neuznávají af již spolek či nynější jeho výbor za kompetentní v této akci, nelze ovšem zjistiti. Ale to je zajisté nesporno, že ti, kdo neposlali dotazníky výboru zpět, nejsou jeho stoupenci a přáteli, a že je tudíž lze s velikou pravděpodobností přičísti ke konservativní straně v českém professorstvu.

Výmluvno je též, že *členové zemské školní rady*, patrně zemští inspektoři, jak v Čechách, tak na Moravě na zaslané dotazníky *neuznali za vhodné odpověděti*. Je v tom zajisté jasná odpověď.

Z odpovědí, které došly, nás ovšem zajímají nejvíce ony, které týkají se otázek náboženských. Jest jich celkem 8, s několika pododděleními. — Žádnému předmětu nevěnoval výbor tolik pozornosti, jako náboženství. Byla-li to něžná péče, aby právě v této otázce bylo lze zjednati náležitý přehled o smýšlení profesorů, která vedla akční komisi k této důkladnosti, pak odpovědi valně ji nemohly uspokojiti. Výsledek akce je tu následující

		Odpovědi :		
		Ano.	O.	Ne.
Jste pro nynější způsob <i>obligátního vyučování</i> náboženství (katol., ev.-aug., ev.-ref., israel.) na střední škole?		473.	217.	754.
Jste pro <i>neobligátní</i> vyučování náboženství (katol., ev.-aug., ev.-ref., israel.) na střední škole?		415.	272.	757.
Jste vůbec <i>pro odstranění</i> vyučování náboženství (katol., ev.-aug., ev.-ref., israel.) na střední škole?		385.	248.	811.
Jste pro <i>povinnou</i> účast žáků				
při	a) bohoslužbě?	511.	215.	718.
	b) exerciciích?	371.	232.	841.
	c) zpovědi a přijímání?	429.	238.	777.

		Odpovědi		
Jste pro <i>nepovinnou</i> účast žáků				
při	a) bohoslužbě v neděli a ve svátek na ústavě konané?	Ano.	O.	Ne.
	b) exerciciích na ústavě konaných?	363.	319.	762.
	c) zpovědi a přijímání na ústavě konaných?	339.	324.	781.
		348.	331.	765.
Jste vůbec <i>pro odstranění</i>				
	a) bohoslužby ze středních škol?	457.	279.	708.
	b) exercicií	639.	267.	538.
	c) zpovědi	544.	290.	610.
	Jste <i>pro modlitbu</i> před vyučováním a po něm?	534.	221.	689.
	Jste <i>proti modlitbě</i> před vyučováním a po něm?	690.	281.	473.

Nechceme zde hrát si s uvedenými čísly, ač jsou často dost neshodny. Podivno na př., že proti obligátnímu vyučování náboženství je 754 hlasy, pro neobligátní jen 415 a pro odstranění vyučování náboženství již jen 385 hlasů! Za to *proti odstranění* náboženství vyslovilo se **811** hlasů! Toť výsledek, kterého se původci dotazníkové akce sotva asi nadáli. Připočteme-li k nim ty, kteří vůbec dotazník nevrátili (540) a ty, kteří na otázku tuto neodpověděli 248 — a můžeme je daleko spíše přičísti, poněvadž protivníci náboženského vyučování při známé své rozhodnosti zajisté si nedali ujíti položití svůj hlas na váhu — pak méně než čtvrtina professorstva je proti vyučování náboženství ve škole.

Pro odstranění bohoslužby ze středních škol vyskytlo se početně více hlasů (457) oproti odstranění vyučování náboženského (385). Divně však se shoduje, když proti odstranění je 708 hlasů a za to pro povinnou 511 a pro nepovinnou 363 hlasy.

Neblahé exercicie — proti nimž pokroková strana vede největší boj, jehož ohlas každoročně i v parlamentě se ozývá — vzbudily opět největší vření hlasů. Proti povinné jich návštěvě našlo se 841 hlasů; více než polovina hlasů. Největší počet hlasů v řadě těchto otázek! Ale hned zas proti nepovinné účasti 781 hlas a proti odstranění 538 hlasů. Vůbec odpovědi negativních, ať se týkají kterékoli otázky, je všude téměř dvojnásob.

Dala by se sestavit celá početní řada konfusních odpovědí, v nichž snad ani akční komise se nevyznala. Hotový báběl pro statistiku! Z tohoto materiálu dotazníkového nedá se celkem na nic uzavírat. A sotva se kdo z poslanců pokrokových k tomu propůjčí, aby na základě tohoto roztodivného materiálu chtěl něco dedukovati pro své reformní návrhy na poli náboženského vyučování. Vždyť jedna cifra zabíjí druhou.

Ostatně na celé akci pranic též nezáleží. Ti, kteří uplatnili zde svoje hlasy, nejsou kompetentními na poli školního zákonodárství; o jich poradný hlas nikdo je nežádal, a co sami nabízejí, je obraz hrající všemi barvami a všemi tvářemi. Tak jako kdysi byly v starosvětských rodinách oblíbeny ony vlnité obrazy, jež z každé strany něco jiného představovaly. S přima nějakého generála, s levé strany krajinu, s pravé skupinu koňů.

A tak celá akce, o jejíž důležitosti pokroková strana v českém professorstvu byla nejvýš přesvědčena a kterou s vážnými tvářemi a s největší akkurátesou vedla, scvrkla se — v bezhlavou frašku!

Názorné vyučování církve v minulosti.

Podává VÁCSLAV ČERVINKA.

Zkušenost nás učí, že pravdu děl starý řecký filosof, Herakleitos, když promluvil své: *ἡ ἀλήθεια ἴσαται*, vše na světě se mění. Vidíme to v dějinách národů, v politice, filosofii, v umění, v názorech zpytatelné vědy, v obecném životě, zkrátka všude a ve všem.

Což divu, že i vážná paedagogika, která jest vědou i uměním zároveň, je podrobena změnám a to zvláště za doby naší neklidné nervosní. Moderní vychovatelé hledají, zkoumají, rozličné otázky ventilují, přetřásají, nápady nové vymýšlejí a zase odvrhují, dávno odvržené ze zapomenutí vytahují, znova naličují, za nejnovější vymoženost vydávají, aby za nedlouhý čas zásada tak cenná do starého haraburdí zase byla odložena. Vezměme jen několik hesel z doby novější. Co tu bylo debatt, řeči pro i contra na př. o písmu stojatém a ležatém, o umělecké výchově mládeže, o otázce sexuální, o méně cennosti některých jedinců ve škole a výchově jich, hnutí humanity pro mládež atd.

Jistou dobu panovala horečka diagrammová. Ve školních síních na všech čtyřech stranách diagrammů od hořejška až dolů, často na laciném papíře černém z cukru, tak že učebna byla jakoby smuteční síň černým sukem vyčalouněná; chodby dlouhé, schodiště, předsíně, vše plno diagrammů, tak že nebylo skutečně možno pro *stromy poznati les*, t. j. všechny představy musely splývatí ve zmatené klubko. Tím však jen ad absurdum přivedena jedna z nejkrásnějších zásad vyučování, totiž vyučování názorného, která vždy bude platiti. Ale ovšem i zde všeho moc škodilo, když se mnozí domnívali, že vše, možné i nemožné, musí znázorniti diagrammem. Tím úplně zanedbávána jedna z hlavních mohutností duševních, kombinační obrazotvornost i soudnost ku veliké škodě mládeže.

Než i tato výstřední snaha minula a platí nyní zcela právem zásada: raději méně diagrammů, nejpotřebnější a co možná nejlépe provedené.

Pravili jsme, že jest to jedna z nejlepších zásad vyučování, vyučovati názorně. Vždyť tato zásada: *non est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu* vyslovena již filosofii aristotelesko-scholastickou.

Koryfeové filosofie a paedagogiky v středověku i novověku hlásili se k této zásadě. Knihy našich paedagogických spisovatelů vyhlásují za původce a rozšiřovatele názorného vyučování Bacona Verulamského, Vives-e, Ratic-ha, Komenského-ho, Locke-a Rousseau-a, Pestalozzi-ho, Basedova a Diesterwega, ale zapomínají úplně na vychovatelku celých národů, katolickou církev a učitele všech učitelů a věků, božského mistra a zakladatele církve, Ježíše Krista. Je ku podivu, že naši moderní vychovatelé prostudují celé paedagogické bibliotéky, projdou celý širokanský kraj rozličných *»vědeckých«* výzkumů a systémů, hledají pravou cestu vychovatelkou, aby na ni své svěření uvedli, a vzdalují se čím dál tím víc v poušť, poněvadž se vzdalují Toho, jenž pravil *»Já jsem cesta, pravda a život«*. —

Nedávno zaznělo volání vážnějších filosofů, kteří s bolestí pozorovali, jak nudrci-diletanti svádějí na falešné cesty a stezky: *»Zpět k mistru, zpět ke Kantovi!«* A kdo z našich vychovatelů to upřímně se svým národem a se svými chovanci myslí, musí, když spatřuje, v jaký labyrint naše paedagogika zablouditi hrozí, podobně zvolati: *»Zpět k Mistru, ku prameni vši pravdy, k nohám Ježíše*

Krista, největšího a nejsvětějšího vychovatele!« — Hle, nejlepší vzorný učitel pro nás: abstraktní nejvyšší pravdy, aby je posluchačům učinil přístupnějšími, zajímavě, jasně, srozumitelně a běže obrazy na jich vysvětlení a k jich znázornění z okolí, kde sám i posluchači se nalézají. Brzy mluví o lilii polní, o fíku a bodláčí, o zrnku hořčičném, o zrnku pšeničném, o kokuolu a bodláčí, o hltavém vlku a tichém beránku, o chytrém hadu a prostinké holubici, věcech to posluchačům, ponějvíce rolníkům a venkovanům, úplně známých.

Kristus nemluví abstraktně o milosrdenství vůbec, nýbrž znázorňuje odtažené anebo všeobecné pravdy příklady z obecného života. Nemluví o milosrdenství vůbec, nýbrž líčí ctnost tu v podobenství o milosrdném Samaritanu. Varuje tak vážně a dojemně před rozmařilým životem a lakotou v podobenství o boháči a Lazaru. Právě tak ze všedního života obyvatelů Palestiny vzato podobenství o bláhovém boháči, o fariseu a celném, o svatbě, o pannách, o dobrém pastýři a ovečkách atd. Od nejbližšího, viditelného počne: od pole, semene, rozsévače, cesty, skály, trní; od rybaře a jeho sítě a ryb, od vinice a dělníků na trhu, od vlasů na hlavě a ptáčete na střeše a náhle obratem ruky jsou posluchači přeneseni k branám věčných pravd. Mistrovství takového ve vypravování a znázorňování pravd nemůžeme nikdy dosáhnouti; ale vždy všem učitelům všech věků bude zářiti božský ideál vychovatele, Ježíš Kristus.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

Pius poukazuje na velmi zajímavého pokrokového spisovatele starověku, *Vincentce Lerinského*, kterého citoval již sněm Vatikánský.

Čisté učení v oboru náboženského vývoje leží uprostřed mezi přeháněním protivníků náboženského vývoje za času koncilu Vatikánského (starokatolíků) a přepínáním přivrženců myšlenky o nábožensko-dějinném vývoji (Loisy-ho). Lze je toliko uprostřed těchto obou extrémů naleznouti. A krok za prvním nebo druhým extrémem z počátku ohrožuje a pak zvolna ničí celý pojem o církvi a o zjevení. Jak důležité, avšak jak něžné též jest čisté učení!

A právě tento střed pravdy ve zmíněném oboru dá se ospravedlniti nejskvělejšími vnějšími i vnitřními apologetickými důkazy, jimiž však se nemůžeme tuto obšírněji obírat. Ku konci volíme ještě příklad, aby důležitost čistého učení tím vyšším leskem zářila.

Harnack připouští v přítomné době vysoké stáří a pravost evangelia Matoušova,

Markova a Lukášova a převážné části Písem Novozákonních. Tato čistě dějepisná kritika, která se stala konservativnější, přibližuje se nyní po 70 a 80 letech ke stanovisku, jež skvěle obhajoval katolický theolog *Hug* již v první periodě minulého století proti škole Bauerově. — To jistě není znamením inferiority katolické vědy. Spíše spočívá v této skutečnosti jistý důkaz superiority. Ale jak veliká propast dělí nás přece od Harnacka! Ačkoliv se k nám v dějinném uvažování tak potěšitelně blíží, ačkoliv tu vlastně zavádí reakci proti nedůvěře školy Bauerovy vzhledem k evangeliím, přece jest ve svém spise *Das Wesen des Christenthums* jedním z našich nejostřejších protivníků vzdor jistému nadšení pro Krista, vzdor jistému hlubšímu porozumění pro dějiny a pro pracovní výkony v kultu katolické církve. Radost z doznání Harnackova na poli dějinném nesmí svěsti vzdělaného katolíka, aby pojímal podstatu křesťanství třeba jen v nejmenším podobně jako Harnack, jinak ocitnul by se katolík v nejostřejším odporu s katolickou věrou a propadl by onomu modernismu, ježž Pius X. tak rozhodně odsuzuje.

Pro čisté učení církve o podstatě křesťanství v odporu k Harnackovi spatřujeme však opět hluboké vítězné důkazy, opřené o pravé evangelické prvotexty a o dějiny

církevní. Sem spadá obrovská práce staré i nové katolické apologetiky. A jest možno na základě pravosti evangelií přemoci modernismus též zbraněmi vědy.

Biskupské hlasy o modernistické encyklice.

Maximilian Lingg, biskup v Augsburgu, napsal u příležitosti publikace papežské encykliky o modernismu zvláštní pastýřský list svému duchovenstvu tohoto obsahu:

»Náš svatý Otec Pius X. vydal 8. září t. r. okružní list, v němž se obrací proti naukám modernistů. Jak z něho jde na jevo, působí sv. Otcí zvláštní bol ta okolnost, že též katoličtí kněží holdují oněm naukám modernistů, třebať ne v theorii, přece alespoň v praxi. Pokládám tudíž za svou povinnost, abych jakožto váš vrchní pastýř vznesl k vám, vřele milovaní spolupracovníci, několik otcovských proseb.

Především prosím vás: Nečtěte pouze encykliku, nýbrž studujte ji! Studujte ji důkladně a větu za větou! Učiňte to, i kdyby to bylo jen za tím účelem, abyste poznali akt, jemuž podobného snad dosud Svatá Stolicе nevydala. Jako žádný jiný poskytuje tento list pohled do samého nitra kolostroje církvi nepřátelských snah a porozumění pro poblouzení lidského myšlení a života v naší době. Nauky modernistů jsou tu s podobnou jasností vystiženy, ale také až k jejich kořenu pilně sledovány, s podivuhodnou důkladností a všestranností probírány a s neúprosnou logikou co do neslučitelnosti jejich s názory katolickými odůvodňovány. Tak jeví se encyklika jako vzor velmi důkladného a všestranného pojednání o praktických theologických otázkách, a bezděky vtírá se každému přesvědčení: Svatá Stolicе, přehlížejíc vše se své povýšené hličky, jest a zůstane nejvyšší učitelkou světa v theologických otázkách.

Kdyby Pius X. jen tuto encykliku byl napsal, byl by si postavil jak dí básník — *monumentum aere perennius*, pomník kovu stálejší. Neboť cítíme, že posloucháme-li jeho slova a Svaté Stolicе, neposloucháme — jak praví apoštol — *marnomluvných* (Tit. 1., 10.), ani *bloudících a jiné v blud uvádějících* (2. Tim., 3, 13), nýbrž víme, že máme skalopevnou půdu pod sebou.

Druhá prosba, kterou na vás, drazí spolupodělníci, vznáším, zní: Zkoumej jeden každý sebe sama, zdali se snad nehodí na něho

nákrēs, ježž svatý Otec o modernistech načrtává a v jak veliké míře, zdali nesdílel neb dosud nedílil vědomě či nevědomě, vice nebo méně toho neb onoho náhledu modernistů. Domnívám se ovšem, že mohu výsledek takového zkoumání již nyní bezpečně udati. Bude následující: Obraz, který svatý Otec o modernistech kreslí, nehodí se v celku pojat na žádného z přechetných kleriků veliké diecese augsburské. Všichni bez výminky zavrhují z přesvědčení všechno to, co modernisté, vycházejíce od nedokázaných a nedokazatelných domněnek a hypothes agnosticismu, immanentismu, evolutionismu a těmto podobných, učinili aneb rádi by učinili ze zjevení a víry, z dogmatu a svátosti, ze svatého Písma a ústního podání, z církve a z církevních dějin. Toliko v jednom směru hodila by se snad slova svatého Otce též na duchovní mé diecese pokud totiž líčí modernisty jako reformátory. Jen velmi nerad věřím tomu, že prý alespoň ojediněli duchovní mladší generace mají záchvaty reformátorských ideí, které svatý Otec s pokáraním blíže označuje. Je-li tomu skutečně tak, prosím snažně tyto duchovní, aby přispěním encykliky dobře si uvědomili kořeny, k nimž se všechny tyto reformátorské myšlenky vztahují, a aby se přesvědčili, že s takovými záchvaty jen ve spojení s oněmi lidmi pracují, kteří se pokoušejí víru a církev podkopati a zničit. — Kéž by alespoň tito duchovní encykliku obzvláště důkladně studovali a uznávajíce svůj omyl sobě samým takto pravili: Pryč s těmito prázdnými a dutými frasemi a zpět ke zdravému, jasnému, katolickému učení!

Tím odpadl by pak důvod třetí prosby, kterou k vám, přemilí pomocníci moji, mám! Jest následující: Usnadněte svému biskupovi jeho úkol! Jak z encykliky poznáte, uložil mi svatý Otec celou řadu ochranných opatření, která by zabezpečila katolickou víru proti ideám modernistů. Poslechnu jako váš biskup nařízení svatého Otce též v tomto ohledu. Pomáhejte však všichni jednomyslně k tomu, by se taková akce nutnou nestala. Ano, stůjme všichni spolu jako sevřený šik proti všem snahám a piklům, které hledí naši svatou víru a církev poškoditi! Žijí v důvěře, až po roce budu svatému Otcí dle jeho rozkazu o této věci zprávu podávat, že budu moci k jeho útěše doznati: »Žádný z tvých synů ve veliké diecesi augsburské nemusí ti působiti starosti; stojíme všichni pevně na tvém skalopevném

základě, nechováme moderních zásad, nýbrž zásady pro čas a věčnost!» — —

V nedlouhé době po vydání encykliky »Pascendi domi ici gregis« konal ve filosoficko-theologické sekci Lvovy společnosti ve Vídni Dr. *Josef Teodorovič*, arcibiskup ve Lvově, zajímavou přednášku »o nové encyklice a vědeckém pokroku« tohoto obsahu:

»Vydání encykliky bylo rovno revelaci. Co vše dovedl vypravovati žurnalistický impressionismus církvi nepřátelského tisku

o encyklice ještě před jejím uveřejněním! Zatím však těž tento tisk se uklidní; též v tomto táboře nastalo mlčení. Odložil bych rád rozhovor o encyklice na pozdější dobu, bych lépe do tematů mohl vniknouti; jelikož však nejsem jist, zdali k tomu ještě budu míti volný čas, chci se již nyní o to pokusiti, počítaje na vaši shovívavost.

Chceme-li si vydati počet o poměru encykliky ku vědeckému pokroku, jest nutno zodpověděti otázku, v jakém poměru jest odsouzený modernismus *ku dnešním proudům a ku dnešní vědě.* (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Výbor družstva Vlast konal dne 14. září t. r. třetí schůzi za předsednictví far. Vl. Hála. — Schůze byla zahájena modlitbou. — Jednatel redaktor T. J. Jiroušek četl protokol předešlé schůze, jenž byl probrán a schválen. — Jednota sv. Methoděje ve Vídni děkuje za dar 200 K. — C. k. telefonní stavební správa v Praze žádá, aby družstvo dovolilo umístiti stožár k telefonnímu vedení na našem domě. Výbor k tomu svoluje. — Sekretariát Strany katol. lidu v Čechách se sídlem v Praze žádá jménem výk. výboru strany, aby »Naše Listy« přihlášený byly za orgán strany. Jednatel náš odpoví, že se tak stalo již na sjezdu konviktském r. 1906. — Na oslavu jubilea družstva Vlast založí výbor 25 knihoven a to 10 v Čechách, 10 na Moravě a 5 ve Slezsku. Mohou to býti knihovny buď farní nebo spolkové. Přednost mají faráři, kaplani, katecheti a spolky, které jsou členy družstva Vlast, ve druhé řadě ti, kteří »Vlast« a »Naše Listy« odebírají. Obdarování musí si zapraviti porto a dostanou ovšem jen to, co družstvo Vlast a Tisková Liga vydaly — jiné knihy se k tomu kupovati nemohou. Žádosti se přijímají do konce roku 1908. — Výbor probral a schválil řád jubilejního fondu pro zřízence družstva Vlast, založený na památku 25letého trvání našeho družstva. — Výbor se v poslední době dovidá, že mnozí příznivci družstva Vlast dostávají dopisy, jež očerňují jednotlivé výbory družstva a dále že se příznivci naši ústními pomluvami o družstvu našem a o jednotlivých předácích jeho ve

zmatek uvádějí. Tato soustavná a podvrtná práce proti nám trvajících již přes 10 let, nemůže se trpěti, i žádá výbor, aby všechny pomluvy a všecka šívaní proti nám byla nám od přátel našich důvěrně sdělována, načež výbor družstva buď soukromými dopisy nebo veřejnými projevy bude se proti těmto osočovatelům brániti, po případě bude je veřejně jmenovati a k zodpovědnosti volati. Naše družstvo Vlast není tu přece ani dnes ani včera, ale působí již 24 let a předáci jeho, přes 20 let na roli katolické pracující, nemohou a nemusí si dáti líbiti a nebudou trpěti, aby všelijací modernisté nebo křesť. demokraté a jejich stoupenci, lidé často ceny velice pochybné, dílo jejich mařili, práci jejich ničili a osoby jejich snižovali. Výbor družstva Vlast je odhodlán proti všem těmto lidem rázně zakročovati a vyzývá všechny dobré vůle k součinnosti. Jedná se nám, což znovu zdůrazňujeme, o našince, aby nebyli ve zmatek uváděni. Bylo projednáno ještě mnoho záležitostí soukromého rázu, načež předseda rokování uzavřel.

Nejlidštějším bojem učitelstva je dle »*Posla z Budče*« ze dne 20. září t. r. osvětlový boj protiklerikální. Byli bychom věru vděčni, kdyby už se někdo nalezl, kdo by podal jasný a přesný výměr toho, co konečně máme klerikalismem rozuměti. Masaryk aspoň řekl, že klerikalismem rozumí katolickou církev. Jestli i »*Posel z Budče*« drží se této definice, pak ovšem člověk začíná teprve tam, kde přestává katolík. — Či snad v konkurenční snaze proti »Českému Učitelu« a »Učitelským novinám« musil patrně i »*Posel z Budče*« v úvodním svém čísle naladiti toninu o něco výše?

Účel světi prostředky. Pan Dr. Barbošek ve svém volnomyšlenkářském orgánu

píše takto: »Může-li pokrokový učitel vyučovat náboženství? Docházejí nás stížnosti, že ten neb onen učitel nebo správce školy, vydávající se jinak za pokrokového člověka, přes to ochotně se nabízí k vyučování náboženství ve škole. Jednání takové nebylo by ovšem lze schvalovati, pokud by učitel prostě uvázal se ve funkci katechetskou a tak vlastně vypomáhal církvi v jejím díle, proti němuž jako pokrokový člověk má pracovati; byla by to zrada, které by nebylo lze odpustiti. V určitém případě záleží ovšem na tom, jakým způsobem toto vyučování náboženství se vykonává. Není pochyby o tom, že právě při vyučování náboženství jest nejlepší příležitost pověděti žákům vhodným způsobem tak mnohou pravdu o církvi, o škodlivosti její nauky a jejího působení. Jest možno poukázati, z jakých příčin vlastně náboženství vznikalo, jak se vyvíjelo a zejména jak vlivem církevním bylo využito za prostředek násilného ovládnutí lidí. Dovedli by tedy učitel, jemuž někdy přímo se vnučuje, aby ve vyučování náboženském se uvázal, také v tom ohledu věsti si samostatně, poctivě a rozhodně dle svého pokrokového přesvědčení, nedalo by se proti takovému »vyučování náboženství« zajisté namítati ničeho.« — Není pochyby, že nevěreční učitelové jsou schopni této rady následovati. Což jim platí přísaha, když v Boha nevěří? Ale pro katolické rodiče jest v tom opět důvod, aby sledovali, co pokrokový učitel ve škole o náboženství mluví a zda se nedotýká frivolně náboženských věcí. Škola je *forum publicum*, a nikdo nesmí ve škole mluvit, co by veřejně a před zákonem nemohl zodpovídati.

O t. zv. **paedagogické literatuře**, která chce poučovati mládež o pohlavním životě, praví vtipně *Dr. Fr. W. Förster* (*Sexualethik und Sexualpädagogik* str. 13.): Zde nenulví často svobodný, nezávislý rozum, ale zde mluví vědomě či nevědomky smyslné žádosti, erotická fantasie a rozčilení; ba při mnohých toho druhu spisech má člověk cit, že by si zasloužil podtitul: »Interview s pudem pohlavním.« Člověk má totiž při nich dojem, že pohlavní pud sám dává zde k lepšimu své názory o pohlavní otázce a stává při tom samozřejmě své nároky jako hlavní cíl života.«

O výchově »státních« dětí v jižní Australii velmi zajímavou stať uveřejnila v »*Albany Review*« miss Editha Sellers. Tam výchova dětí opuštěných, zanedbaných a

sirotků neděje se v ústavech, jako v Anglii a všude u nás zvykem, ale v rodinách. Dětky jsou v rodinách do 14 let, potom teprve v dílnách na učení. I úmrtnost jich je menší (0.6⁰/₀) než anglických (4.4⁰/₀). Anglii přijde dítě na 15—20 šilinků týdně, Australii na 1¹/₂—10¹/₂ šilinků. I mravní stránka výchovy v rodinách je daleko příznivější.

Spolupracovníky, kteří by určité rubriky v katol. paedag. listě chtěli si vzíti na starost, ovšem již poněkud zběhlé a vytrvalé, hledá redakce. Jedná se o rozdělení práce, aby 3—4 nepracovali na téže úzkém poli, co jiné obory zůstávají nepovšimnuty. Laskavě nabídky důst. pp. kolegů laiků, přátel katol. výchovy, sprostředkuje redakce »*Vychovatele*« Praha-II. Žitná ulice; t. 570.

Kulturní dílo církve. Znamý paedagogický spisovatel *Dr. F. W. Förster* ve svém spise: »*Sexualethik und Sexualpädagogik*« (str. 94) píše takto: »Slyšíme vždy znovu námitku: Křesťanství mělo k tomu péce dva tisíce let, aby osvědčilo své výchovné síly — a výsledkem jest náš nynější stav! — Na to lze nejprv odpověděti Nynější poměry nejsou výslednicí křesťanského náboženství, ale naopak jeho dalekosáhlého zatlačení osvětářstvím, jež postrádá vši povahotvorné síly a jasnosti. Ve vrstvách opravdu věřících setkáváme se i dnes s mravním způsobem života, ovládaným pevnými a jasnými zásadami; mravní uvolněnost a bezcharakterní cynismus bují právě v nevěreckých kruzích, které jeřom převracely a skoro nižším novým nedovedly starý řád nahraditi, než teorií o vyžití člověka.

Že i ve věřícím středověku bylo mnoho nemravnosti, jest nade vši pochybnost jisto — ale není to skrz na skrz podivná zaslíbenost, když chlapecká léta evropského lidstva prostě se připisují na účet církve? Čekal skutečně někdo od církve, že měla všechny ony barbarské a smyslné kmeny, jež tehda přijala ve svůj věřící kruh, za několik málo století po jich vnějším obrácení přetvořiti v lidi kulturní? Člověk musí se jen diviti, kterak již uprostřed divokosti dovedla vypěstiti vznešené vzory čistoty a svatosti a vstřípiti davům úctu k nim — vzdor všem přirozeným ideálům válečnické epochy.

A opravdu lze jen toho velmi litovati, že nelze všechny ony posuzovatele kulturní činnosti církve přivést ad absurdum pokusem, že by ono nezkracené lidstvo za stě-

hování národů bylo svěřeno na dva tisíce let jich novým výchovným prostředkům — snad by konečně s hrůzou poznali, jak křehký to byl materiál a neupírali by déle s výše svého balonu křesťanskému náboženství mohutnou jeho práci výchovnou.»

O moderní kultuře napsal liberální profesor turinský Achille Loria tato slova: »V blažené nevědomosti žijící venkovan na zastrčené vesnici stojí na stupnici štěstí lidského výše než městský člověk ve všem zběhlý a prošlý, intelligentní, ale nezajištěný jinak leda mzdou či svým služným. Příčinou štěstí onoho a nespokojenosti tohoto jsou tam skromnost, bezpotřebnost, tu pak hojně a četně známosti o požitcích, jichž nemožno vlastními prostředky dosáhnouti a ukojiti. Naše kultura vyrostla v prostředí dobře zajištěných lidí, v prostředí aristokratickém. Tam blažila a byla radostí života. Přišli ideální lidé a toto své kulturní štěstí počali přímo přenášet do lidu. Dávali mu kulturu bohatých, ale zapomněli, že hlavní podmínka k užítí této kultury bude jim scházeti, totiž zámožnost, hojnost prostředků, zabezpečení života. A tak se stává, že dělník, nebohatý člověk (studovaný proletář) napojen všemi poklady vědění a znalostí kulturních jest na výsost nešťastný a rozervaný. — Autor proto vyzývá k novému způsobu šíření kultury. Nešítit starou, aristokratickou kulturu, ale přepracovat ji v novou, v kulturu lidovou, v kulturu nemajetných a hlavně dodávat lidu vědění a znalostem všeho druhu mravní sílu, mravní uvědomění, smírný názor lásky, přejnosti a odříkání, život ne v jednom, ale život ve spolku s jinými. — Dobře k tomu podotýká brněnská »*Hlídká*«, že pan professor to mohl říci kratěji, kdyby byl řekl, že moderní kulturu je potřeba naplnit křesťanským názorem, aby nevnašela do srdcí rozervanost a nespokojenost.

Komu náleží škola? P. uč. Moravec, předseda druhé sekce na srpnovém sjezdu československého učitelstva v Praze, emfaticky prohlásil »Naše škola slouží desíti pánům: církvi, státu, politickým veličinám atd. Všichni chtějí mít vliv na školu. My pravíme: Všichni ruce pryč! Škola budiž ponechána jedinému pánu, t. j. národu.« — Tak referuje »Posel z Budče.« Scházelo jen, aby řečník v ohni svého nadšení řekl:

»Škola patří národu — a národ jsme my, učitelé!« — O přirozených právech rodičů na školu, jako pomocný ústav výchovný, pan řečník o oněch desíti pánech zapomněl! Vzpomněl si z desíti pánů na tři, — dál to ve své frasovitosti nepřivedl.

●● LITERATURA ●●

Svatý Vít. Veršem napsal František Žák T. J. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. Cena 40 h. — »Životy Svatých«, jež veršem píše horlivý člen Tovaryšstva Ježíšova P. Frant. Žák, přinesly ve svazku IV. životopis patrona metropolitního chrámu Páně a země české sv. Víta; nová práce tato důstojně se řadí k předešlým svazkům, podávajíc všechny známé události ze života světovca veršem lahodným. Uvádíme aspoň jednu ukázkou:

»Svatý Víte, mládencečku,
radostně buď pozdraven!
K lásce, která srdce hřeje
vzpomínkou na vlastní děje,
od věku jsi připojen.
Svatý Václav miloval tě,
tvoji ruku přinesl nám,
od té doby s nebes výše
žehná věrně české liše
střeží drahý velechram!
Otec Karel, drahá hlava,
nejvzácnější v národě,
rukou druhou, srdce tělo
přinesl nám, by v štěstí bdělo
nad námi i v nehodě .« atd.

Spisek končí verši:

»Patrone náš drahý, české chraň střechy,
věrny zůstanou vždy tobě, Víte, Čechy,
věrni tobě, věrni věčnému tež Římu,
veď je rukou jistou k štěstí budoucímu!
Doporučujeme co nejlépe. *Prokop Zateřil.*

Kalendáře: »Sv. Vojtěch« a »Socialní kalendář lidu katolického« jako každoročně i letos vydalo družstvo Vlast v Praze v obvyklé ceně po 1 K, malý »Sv. Vojtěch« za 60 h. Podobně kalendář »Štítný« pro katol. učitelstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku pečl Jednota katol. učitelstva českého v království českém vyšel současně s kalendáři uvedenými. Objednávky možno činiti u administrace družstva Vlast. Obracím se k svým přátelům a příznivcům a vůbec ke všem katolíkům a zvláště ku katolickým spolkům a organizacím, pro které družstvo Vlast co může činí, aby pro tyto kalendáře či ilii přípravnou půdu a s objednávkami kalendářů na družstvo Vlast v Praze-II., čp. 570. se obraceli. Tucek těchto kalendářů, jednotlivých či míchaných, stojí 8 K, tucet malých 4 K 80 h; při hotovém placení dává se jeden nádvakem.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3-50 korun. Do krajů německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumům, klerikům a studijním slovně se deset procent a sberatel dostane na 10 exemplářů jedenocty zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.reklamace, než se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlavní list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, gym. professoru na Smíchově; pro učitel, přílohu přijímá rukopisy V. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Otázka náboženství v národní výchově školní. — O křesťanské škole. — O charakteru. — Názorné vyučování církve v minulosti. — Feuilleton: O modernismu. — Směs — Literatura.

Otázka náboženství v „národní výchově školní.“

Srpnový sjezd »pokrokového učitelstva českoslovanského« prohlásil za cíl, školní výchovy — *výchovu národní*. Národ jako celek má býti oním ideálem k němuž všechno mravní snažení má se nésti.

Ovšem není to v programu výchovy nějaký nový cíl a myšlenka z brusu nová. Již *Fichte* považuje jedině myšlenku národní za prostředek k mravnímu obnovení a zdokonalení lidské společnosti. Francouzský spisovatel paedagogický *Alfred Fouillée* napsal objemný spis *o výchově se stanoviska národního*, který též českému čtenářstvu v překladě je znám.

Jako u těchto spisovatelů principem mravní výchovy přestalo býti náboženství, tak ovšem má býti po názoru našich pokrokových vychovatelů i u nás. »Starý Bůh zemřel«, volal Nietzsche. »Udělejme si boha nového!« volají nyní pokrokovci a na prázdný oltář staví — *národ*. Není z toho patrna potřeba lidské duše mítí své ideály? A kde ztratila ona víru v Boha, onen odvěký zdroj všeho idealismu, tvoří si ideál nový. Historie národu vyvoleného u hory Sinaje se v různých variacích opakuje; jakmile lid ztratil víru náboženskou, hledá víru novou a proto idey, symboly věnčí svatozaří, aby se jim klaněl.

Láska k národu, jenž je vlastně jen rozvětvenou rodinou, a k němuž se hlásí všichni ti jedinci, kteří uchovali si vědomí společného původu, je člověku něčím zcela přirozeným. Náboženství ji schvaluje, živí a k ní nabádá. Láska k národu může býti také motivem k činům nejslechetnějším. Ale dějiny to jsou, které ukazují, že bylo tak jen z pravidla jen u těch lidí, kteří s láskou k národu spojovali hlubokou víru v Boha a vědomí zodpovědnosti před ním. Učiniti ji principem mravní výchovy, je vratkým krokem. *Marně budete volati na soud národu toho, kdo nevěří, že bude jednou státi před soudem Nejvyššího.*

Vzpomínám jen na knize českého sv. Václava, na otce vlasti Karla IV na šlechetného krále »pod obojí«, hluboce věřícího Jiříka z Poděbrad. Nebylo právě náboženství stálým ohněm, na němž se láska k národu ustavičně hřála? Vzpomeňme velikého vůdce amerického Washingtona, neohroženého bojovníka za svobodu irského lidu Daniele O'Connella, který tak často bývá srovnáván s Pe-

rikleem. Tito a mnozí jiní právě v náboženství měli stálý a nikdy nevysychající zdroj ke svému snažení o blaho a povznesení národu.

Aristofanes vypravuje, že oni slavní hrdinové maratonští, kteří tak statečně dali život za svou vlast, byli z těch, jichž zpěv naplňoval školy zbožnými hymnami. A věru bylo by hodno hluboko pohroužit se v historii a ukázati, že všichni velcí mužové, kteří se zasloužili o svůj národ, *byli mužové víry*, a všichni, na které národ jen s bolestí vzpomíná, byli lidé nevěrci nebo aspoň pochybovači u víře.

Svrchu jmenovaný Fouillée, autor spisu o národní výchově, sám jako podpory k mravnímu vyučování dovolává se náboženství. Ovšem bezkonnfessijního. Právě (str. 115) »Za přítomného stavu duchů ve Francii všeobecné pojmy o původu a úloze ideje Boha, daleko neodporující požadavku laického vyučování, jsou naopak nejjistějšími prostředky k udržování ducha laického a potírání ducha klerikálního (!) Právě, aby se zbavila idea Boha konfessijních přívěsků, má se o ní mluvit dětem ve formě široké a liberální. Má se jí ukázati, že tato idea Boha nebo, chcete-li, tato hypotéza, tato víra nemusí být sloučena s konfessijními dogmaty .«

Těžko ovšem rozuměti, jak si Fouillé ve škole učení »idei o Bohu bez konfessijních dogmat předstává. Tolik je jisto, že bezkonnfessijní náboženství ve skutečnosti nikdy neexistovalo. Či je snad znám z dějin některý národ, který měl náboženství bez dogmat? Toť by byl věru les bez stromů, zahrada bez květů, teplo bez ohně a podob. —

Naše pokrokové učitelstvo má to jaksi za »znásilňování mladých duší«, když se jim dává již v nejtětlejším věku určitý názor životní, založený na náboženství, když se vychovávají hned od počátku v konfessi. P. Bartošek se svou Volnou myšlenkou jim v tom hraje prim, a oni pokorně sekundují. Ale dovolte otázku. Divíte se, že my, kteří jsme o pravdě svého náboženství v duši své přesvědčeni, tuto pravdu chceme vštěpovati mladé naší generaci? Divíte se, že ti katolíci, kteří nejednou dlouhou zkušeností životní, po vnitřní zápasech a zmítání dospěli k jasnému poznání, že jedině ve víře katolické dojdou vnitřní spokojenosti a štěstí, hned z mládí chtějí tento vnitřní klid zjednatí svým dětem? Mají snad i ony blouditi a protřpěti cestu vnitřních bojů? Je to snad znásilňování nitra mládeže? Pak ten, kdo nenechá jiného blouditi, ale ukáže mu pravou cestu, kdo dá lék i proti vůli nemocnému, aby jej uzdravil, je také násilník! Nikoli. Toho jména nezasluhuje. Ten a takový je *dobrodinec lidstva*.

I víra Kristova je dobrodiním pro lidstvo, a to dobrodiním největším. Ježíš Kristus, jak Frenssen ve svém románu: »Hilligenlei« dí, je onen veliký ukazatel do svaté země, kterou lidstvo hledá. Kdo nebuduje na jeho učení dům svého štěstí, staví na písku. Kdo na něm je zakládá, staví na skále.

Toho by mělo býti i naše učitelstvo pamětlivo, a pak by přestalo frasovitě mluvit o výchově národní a mluvilo o výchově náboženské, výchově v duchu Kristově, který všechny přirozené city lidské k sobě, k blízkému i k vzdálenému, jež všechny nazývá »bližním«, k národu i k lidstvu ušlechtil, prohloubil a zdokonalil.

O křesťanské škole.

Podává EM. ŽÁK.

Slavný dramatik moderní doby, norský básník *Henrik Ibsen*, který ve svých pracích velmi pilně projednával sociální a mravní otázky současnosti, jeden z největších problémů načrtl ve svém dramatě: »*Stavitel Solness*«. Otázku *nového názoru životního*.

Solness je repräsentant nové generace, jež starým podáním vypověděla boj. »*Přestal stavět chrámy, aby se mohl věnovati stavbě příbytků pro lidi s věží nahoře.*« Starý rodinný dům, symbol starého názoru světového, shořel. Solness staví nový příbytek s vysokou věží, která má býti jako hlasatelem nových cílů ducha lidského. Nezapírá že dřívější příbytek byl útulný a něžný; ale nová doba žádá nových typů. — A když dům s věží je dokonán, Solness sám vystupuje s věncem v ruce nahoru, aby věnec jako korunu svého díla zatkl na nejvyšším bodě. Vše tají dech, když zří stavitele v závatné výši mezi nebem a zemí. Ale tu náhle Solness se zapotáci a mrtev řítí se dolů.

V Solnessi Ibsen takofka symbolisuje nové snahy generace, která odvrací se od dávného základu kultury, *křesťanského náboženství* a hledá pro kulturu přístích věků nový podklad a nové cíle. »*Starý dům*«, útulný a hřejivý, je dle nich již naplněn plísní. Proto třeba vytvořiti příbytek nový, s věží, na jejíž vrcholu není již znamením křesťanské víry kříž ale věnec — symbol humanity. —

A že se tu jedná o výchovu celých generací, o vytvoření nového životního názoru, o podložení nových motivů a vytýčení nových cílů lidským snahám, přirozeno, že přední snaha hlasatelů nových ideí obrací se ke škole, jako k štěpnicí mládeže, v jejíž nitro mají se idey nového názoru v době nejlepší její vnímavosti vštípití a zakořeniti. A z tohoto snažení vyrůstá *boj o školu*.

Stará škola, založená a řízená církví, vštěpovala *ducha víry*, v jednotném názoru náboženském pracoval tu učitel a kněz. V nynější škole kněz vyučuje náboženství, ale na ostatní předměty, jak zákon školní výslovně dí, náboženské vyučování vlivu míti nemá. A tím při různých názorech dvou učitelů, vychovatelů téhož dítky, povstávají *proudy protichůdné*, nejednotnost a kolísavost v názorech dítěte. Je tu často jako by dvě nepřátelské moci zápolily o duši dítěte. Je to stav, který na dlouho trvati nemůže a který musí skončiti buď ve školu křesťanskou, v níž z vítězí odvěký názor náboženský, který do nedávna byl nositelem vši kultury národů evropských, nebo názor atheismu, ať již je to v rouše hrubého materialismu či mírnějšího pantheismu.

Říkalo se často, že *škola je politicum*, že patří v onen obor státních záležitostí, jež jsou stálým předmětem bojů jednotlivých politických stran. Ale dnes již boj se prohloubil i přiosťřil. Nejedná se o to, která politická strana má míti školu v moci, *ale jaký duch má v ní vládnouti*. A čím více výchovný ráz školy bude akcentován, tím více tato otázka bude důležitější, poněvadž my všichni jsme přesvědčeni, že na pevném nábožensko-mravním podkladě rodin spočívá síla národů, a kde zavládl duch náboženské lhostejnosti nebo duch negace zmocnil se vedení, tam, jak dějiny svědčí, život jednotlivců i národu je nemocen ve svém jádře. —

Byli to osvícení vůdcové katolické strany v Německu, mohučský biskup *Ketteler* a výmluvný *Windthorst*, kteří ve své prozíravosti jasně předvídali, že vzejde brzy boj o školu, ostrý zápas o to, zda má v ní zvítěziti názor pozitivně-křesťanský či moderně-protikřesťanský; a neustávali plamennými slovy katolíky na význam tohoto zápasu upozorňovati. Ukazovali při každé příležitosti na dalekosáhlé následky tohoto boje, uvědomovali všechny katolíky o jich právech a povinnostech ke škole a k výchově mládeže, organizovali je ve spolky, budili a k boji připravovali, poněvadž věděli, že rozhodnutí nebude ležeti v rukou oněch několika vůdčích politiků, ale vítězství přikloní se v onen tábor, v němž budou *státi široké massy lidu*. A touto osvětovou prací zachránili svoje školy a boj jejich daleko nenabyl té prudkosti, v jaké hrozí propuknouti u nás.

Nuž my musíme jíti v jejich stopách. Je třeba upozorňovati katolické rodiče na význam školy pro jich děti. Je třeba volati, aby výchovy dítek bedlivě si všímali, poněvadž jsme přesvědčeni, že zodpovědnost jejich ve výchově dítek je největší. Štěstí jich i blaho národů záleží na výchově budoucích generací.

Již *Jean Paul* pravil, že »kdo chce mluvit o vychování, musí vlastně mluvit o všem.« Chtěl ukázati, že pole tohoto oboru je tak široké a tolik otázek se tu stýká, že nelze jich snadno vyčerpati. I v článku odborném nelze vyčerpati předmět, o němž jsou již napsány četné a objemné knihy. Proto mohu se jen letmo dotknouti hlavních zjevů na poli školském.

Zmíním se nejprve o *poměru školy k vychování rodinnému; promluvíme o škole křesťanské a na konec poukáži též na jednotlivé nynější proudy na výchovné roli národní.* —

I. Přirozenou, základní jednotkou lidské společnosti je *rodina*. Její členy víže jednota krve, pouto lásky. Její členové jeví často nápadnou podobnost a shodu tělesnou, ale také často shodné vlastnosti duševní. Je tu dosud ještě neprobádaný zákon dědičnosti, jsou však tu patrní i první, mohutné vlivy výchovné. Celý duch rodičů jich pořádek, jich způsoby, zbožnost, nebo naopak jich vady, nespřádanost, lhotejnost zračí se jako v zrcadle v duši dětí. Všim právem zove nejednou špatně chápaný *Nietzsche* dítky *živoucím pomníkem rodičů*.

Vše, čemu rodiče je příuči, anebo čeho samy na rodičích vidí a řekl bych odkoukají, jest prvním základem jejich budoucí povahy, jsou první, nejmohutnější rysy jich vychování. A v této době jest též na čase první základy náboženství klásti v duši dítěte.

Jestli náš známý filosof volá: »*Náboženství do rodin!*« je v jeho slovech tolik pravdy, že náboženský rodinný život je základem všeho náboženského vývoje dítěte. A kde není v rodinách náboženského ducha, tam nejlepší základ schází. Náboženské vyučování ve škole nikdy jej nenahradí a nedostatky domácí výchovy dítky sotva zkorriguje.

A jaký jest úkol školy v poměru k výchově rodinné? Dávný mudrc řecký *Platón* krásně jej vyslovil, když napsal, že »*škola má pochodeň života dále podávati, aby vyrůstalo pokolení, které by bohům sloužilo dle zvyku a obyčeje.*«

Škola není svojí povahou přirozenou jednotkou sociální, je zřízením umělým, jež má domácí řádnou výchovu mládeže podporovati a kde této není, výchovu aspoň regulovati. *Škola je pomocným výchovným ústavem rodině*. A z toho ovšem je samozřejmo, že škola má *spravedlivým požadavkům* prvních, přirozených vychovatelů dítek, t. j. *rodičů odpovídati*. Každý učitel a každý pozorov-

vatel života nahlédne, že jenom ona škola svému úkolu nejlépe může dostáti, v níž týž jazyk, týž duch, tytéž názory a táž víra vládne jako v rodině.

Bylo to v době kulturního boje v Německu, kdy ozývalo se heslo nyní i u nás opakované, že ve škole nemá se učití náboženství jednotlivých vyznání, kdy tehdejší císař *Bedřich Veliký* nepokrytě prohlásil: »*Je to znásilňování, jestli otcům odnímá se svoboda, aby své děti vychovávali dle své vůle, jestli posílají se děti do školy přirozeného náboženství, co zatím otcové chtějí, aby byli katolíky.*« (Reinova Paedagogická encyklopaedie. V. svazek, str. 59.)

Ale škola má ještě úkoly, které sáhají mimo kruh rodinný. Ona má mládeži vštípití potřebné základní vědomosti ve všech oborech lidského vědění: v jazyku mateřském, v počtech, dějinách, přírodopisu, přírodopytu, zdravotvědě a zúmyslně dim až nyní: v náboženství, aby dítě dospívalo k důstojnému životu lidskému, aby na jich základě mohlo pokračovati k přípravě svého budoucího povolání, aby bylo platným členem lidské společnosti, národu a užitečným údem oněch společností, k nimž náleží: cirkve a státu. *V tom má škola své poslání vlastní.* A v určení, kterým věcem z těchto oborů a kterou methodou mládež má se vyučovati, nikdo z rodičů odborně vzdělaným a zkušeným učitelům nebude předpisovati. To ponechá rodina jich svobodné rozvaze; ano bude je podporovati tím, že bude vždy posílati do školy děti řádně připravené, zdravé, čisté, vyspalé, bude v nich budit zájem k učení, důvěru a lásku k učitelstvu jako k svým zástupcům. *Domov bude tu podporovatelem školy, jako v prvním úkolu škola je pomocnicí domova.*

Tolik chtěl jsem uvéstí jako úvod o poměru rodinného a školního vychování vůbec; a to myslím platí o škole kteréhokolivěk národu a náboženství. A nyní pokusím se promluvití o *škole křesťanské.* (Pokračování.)

O charakteru.

(Úvaha P. FR. ŽÁKA, T. J.)

(Pokračování.)

Dosud dává u nás ve školách náboženství veškerému názoru životnímu jakous takous jednotu a pevnost. Ale už i na tomto podkladě se viklá. Úžasná roztržštěnost veřejnosti v tisíceré spolky a snahy, touha po zlatě a požitcích, jež jako šílená vášeň uchvacuje vše, příšerné vzrání se nekázanosti a zločinnosti, ačkoliv trestání stává se den ode dne mírnější, mizení studu a pravdomluvnosti, změlčení vědy, která v ústech polovzdělanců stává se bídným oružím nevěry a sektářství, vše to a jiné směřuje k tomu, aby pevný základ osvětový, jak křesťanství jej dává, byl zničen. A výsledkem všeobecným jest: »*bezcharakternost bez mezi*«. Od dob spustlého císařského Říma bezcharakternost nebyla v lidstvu tak veliká jako dnes ve zliberalisovaných krajinách. Nikdy nebyla lež, nejjistější známka úpadku, tak rozšířena a netrestána, nikdy nebylo hesla: účel posvěcuje prostředky v té míře zneužíváno jako dnes a předcházejících dobách osvětářských. *Voltaire* jest všeobecně uznán za zosobněnou bezcharakternost a perfidii; byl v pravdě mistr lži.

Bezcharakternost jest »charakteristickým« rysem každé mělké, osvětářské doby, jež opustila pevné zásady křesťanské. Jest zajisté významno, že sami příslušníci pokrokařských stran jsou naplnění hnusem k vlastním stoupcům a dávají mu často i výraz veřejně (srv. »Zrcadlo Pokrokařů«, Hradec Králové), zovouce se navzájem lidmi perfidními. Perfidnost lze nazvat opak charakternosti. Není ani jinak možno. Jako lodička bez vesla a kormidla mění směr každou jinou vlnou, tak život bez pevných, stěžejních zásad stává se nezbytně hříčkou nálad, různých nauk, směrů a zásad, jež si odporují. A z toho nezbytně následuje uvolnění mravních zásad, a tak se na konec dospívá k politování hodným zjevům, jaké dnes vidíme. To není ani »silná vášeň« ani »mocné proudění duchů«, jak zastírají původci moderní nekázanosti své dílo, to je komedie vášni a myslí, to je nekázanost nezbedné třídy ve škole, která má své největší gaudium v pračkách, v sužování učitele a jiných allotriích. Pevné, jisté, božsky zaručené zásady dává jen Kristus a církev katolická.

K vypěstění charakteru je tedy třeba především dobrých, jistých a pevných zásad. Ty dává pak jen křesťanství v katolické církvi dokonale, auktoritativně a nezměnitelně.

Avšak stačí pouhé poznání zásad k tomu, aby člověk stal se charakterem? Nikoliv! Druhá složka pojmu, kterou jsme o charakteru dali, žádá »*důsledné jednání dle nich*«.

Jsou lidé, kterým poznání pravd a zásad křesťanských stačí, aby je přijali za rozhodné pravidlo svého žití. Buď jim pomáhá zvláštní milost Boží, nebo přijímají pravdy ty hned s počátku s takovou jasností a hloubkou, že na vždy opanují jich niterný rozvoj. Není pochybnosti, že tu hraje důležitou úlohu také tělesný a psychický organismus, který přijali od rodičů, že tu působí i vlivy zásluh a nábožensko-mravních prvků, které jich předkové v rodě shromáždili. Není zatíženosti jen ke zlému, jest dědičná dispozice i k dobrému, a jako řady mají milosti a dary duchovní, tak je mohou mít i rody ve světě, ba celí národové.

Co praví Svatopluk Čech v básni Hus

»V čas velkých dějů někdy národ celý
své duše vzlety v postaf jednu vtělí;
ta vyrůstá pak obrem z jeho středu

možno přiznati všeobecně. Ale to jsou celkem případy řídké. I takovéto osoby mají konečně svůj vývoj a rozvoj, jak vidíme i na oněch světcích, kteří svatými, abych tak řekl, už se zrodili. Pravidelně poznání nestačí, ale třeba »*důsledné a namáhavé výchovy*« dle poznanych zásad, aby člověk dospěl k charakteru, t. j. k důslednému jednání dle nich.

Podivuhodné pravidlo vyřkl Kristus ve slovech »*Zapři sebe sám*«. Ušlechtilí pohané znali je sice také, ale nevěděli, co s ním, neznali jeho rozsah, neměli pro ně odůvodnění leč nedokonalého a úzkoprsého, totiž rozumnou správu života, blaho státu a j. Proto neměla zásada ta valného vlivu nebo vychovala karikatury na př. stoiky. I v křesťanství měla zásada ona, pojata více zevně nežli vnitřně, v zápětí zjevy, na které dnes patříme sice s obdivem, rozumějící ideí její, ale i s úsměvem. Míním životy kajčnicků, kteří na př. život svůj trávili zakopání v podzemních děrách nebo vysoko na sloupech. My jich neodsuzujeme ani se

jim neposmíváme, nebo víme, že sledovali ideu vznešenou, osvobození ducha od nezřízenosti pudů a vládu nad nimi, avšak přiznáváme, že prostředky, byť i heroické, byly nezvyklé, výstřední. Možno též, že jen nám se to zdá, a že jich doba, veliká ve všem, v dobrém i zlém, neviděla v nich nic upřílišněného.

»*Zapři sebe sám*« jest zásadou, která má věčnou platnost na zemi. Pomíjíme těch, kteří v přísné askesi ji užívají v míře víc než potřebné, toužíce buď po vyšší svatosti nebo po připodobnění se trpícímu Spasiteli. Beřeme ji více jen v přirozeném smyslu, pokud jí totiž třeba k vypěstění charakteru. A v tomto směru dlužno jí užívati aspoň na tolik, aby tělo a vše, co s ním souvisí, nebránilo a neznemožňovalo nám jednání dle zásad, které jsme poznali jako dobrý pravdivý a jistý.

Rousseau a jeho škola hlásala, že dlužno vrátiti se k přirozenému životu, jaký vidíme u zvířat a u divochů. Jest to nesmyslná nauka, k níž Rousseau byl sveden přemrštěností francouzské kultury a kouzlem, které vykonávala příroda na jeho vnímavou mysl. Život v přírodě je řízen nezměnitelnými zákony fysickými, u zvířat pudy, které příroda sama reguluje. U zvířete nemůže se žádný jeho pud státi tím, co nazýváme vášní, nemůže býti příčinou zvrhlosti a poruchy života. Proto nemůže pro nás přirozený život dle Rousseau-a býti vzorem. My přinášíme si také pudy na svět, ale tyto pudy, nemajíce přirozené uzdy jako u zvířat, mohou se zvrhnouti. Regulativem jejich jest nám rozum a vůle, jimž napomáhá zjevená vůle Boží. Duch musí dle zákonů Božích stanoviti pravidla pro smyslový náš život, a vůle musí míti tolik moci nad smysly, aby jim vládla. Kde toho není, není vpravdě kulturního života, ale panuje tělo, zvláště egoismus, nejsilnější pud lidský. Tak tomu je skutečně u divochů. U nich vládne surový egoismus osobní nebo kme--nový, náládovost, rozmar, zvláště smyslnost. Proto ty ustavičné boje mezi nimi, často až k vyliďnění.

Názorné vyučování církve v minulosti.

Podává VÁCSLAV ČERVINKA.

(Pokračování.)

Tato názorná paedagogika a výtečná škola Kristova musila působiti a fakticky působila dojem nevyličitelným, nezapomenutelným na mysl všech jeho posluchačů a učedníků. Proto také apoštolové a evangelisté, ač ne lidé bezgramotní, přece většinou vzdělání pouze prostředního, vyšinuli se ve svých evangeliích a epistolách jednoduchým a prostým líčením úchvatných slov Kristových a jeho skutků na stupeň spisovatelů významu světového, ba jediného.

A neušel jejich pozornosti ovšem také ani způsob názorného vyučování, jakým Kristus ke svým posluchačům mluvil. Od konkrétního případu, zázračného seslání Ducha sv. na apoštoly a viditelných známek jeho působení vychází řečnící sv. apoštol Petr ve své slavnostní promluvě k lidu, přechází k přemnohým z nich známému faktu umučení a smrti Páně a vyzývá k pokání a ke křtu. — Od zázračného uzdravení chromého od narození u dveří chrámu jerusalemského a úžasu udiveného nad tím lidu přejde tentýž apoštol na Ježíše, jehož jménem uzdravení se stalo a vybízí lid k důsledkům z toho plynoucím.

»Muži Athénští,« počí řeč svou apoštol národů sv. Pavel na areopágu, »procházaje město a prohlížeje modly vaše, nalezl jsem také oltář, na kterémž napsáno jest: »Neznámému Bohu.« Toho tedy, kterého vy ctíte, uctávajíc, zvěstuji vám!« (Skut. ap. 17. 23.)

Jak musilo toto přímé zasáhnutí do jich myšlenkového, náboženského i veřejného, pouličního života, zmínka o věci, kterou sami svými očima často viděli, zcela jinak působiti na vždy zvědavé Athéňany, a mnohem čilejší jich interest pro věc Pavlovu probuditi, zvláště když jim ku potvrzení svých dalších vývodů a slov cituje i jejich pohanské básníky! Zajisté mnohem jistěji, než kdyby snad byl začal hlásati hned abstraktní nějaké pojmy svých náboženských ideí.

Ať pročitáme listy tohoto apoštola nebo druhých, ať Zjevení sv. Jana, ať spisy sv. otců a učitelů církevních, všude naskytuje se nám plno obrazů, podobností, personifikací atd., jimiž svatí spisovatelé abstraktním pojmům náboženských ideí dodávali plastického názoru. Jak by také mohlo býti jinak? Vždyť Kristus Pán byl jejich mistrem a učitelem a zůstal jím i pro svaté otce a celou církev. Proto snadno vysvětliti zjev, že se svatí otcové neučili abstraktní nějaké morálce v suchých a abstraktních definicích jako činili filosofové pohanští, nýbrž poukazovali na nejsvětější vzor božského Mistra a vzory světců a mučedníků, jichž život nutno křesťanu následovati.

Popatřme jen v krátkosti na některé vynikající křesťanské paedagogy z doby svatých otců. *Sv. Augustín* ve své knize: »O vyučování katechumenů« počíná své vyučování něčím konkrétním, totiž historickým ličením zjevení Božího ve Starém i Novém Zákoně. — »Ale výklad těchto vybraných, důležitých věcí nesmí se zase díti tak, aby byly tyto věci v něm zavřeny jako jádro ve skořápce, nýbrž je nutno, aby byly vykládány zvolna a obšíř — aby byly takřka rozkládány před duševním zrakem posluchače, který jasně nazíraje, neubrání se živému podivu.«

Fr. Eggerdorfer ve své překrásné knížce: »Der heilige Augustinus als Paedagoge«, Freiburg 1907, str. 36 uvádí citát z knihy světcovy: »De magistro« c. 11. »Is me aliquid docet, qui vel oculis, vel ulli corporis sensui vel ipsi etiam menti praebet ea, quae cognoscere volo«. Neučíme se slovy, nýbrž názorem; není ten mým učitelem, který přede mnou mluví, nýbrž ten, kdož to, čemu se chci naučiti, buď mým očím nebo některému jinému smyslu těla neb myslí samé skýtá. — Není-li to totéž, co axiom: »Omnis cognitio incipit a sensu,« a sv. Tomáše Aquinského věta: »Quae in sensus non cadunt, non possunt humano intellectui capi.«

»Život svatých«, praví *sv. Ambrož*, »jest pro ostatní životní normou«! — Kolikrát vybral světec ten z Pisma svatého některý příběh, aby na něm znázornil tu neb onu ctnost! Abrahama líčí jako muže skalopevné víry, Isáka jako vzor přímé bezelstné povahy, Jakuba a Joba jako vzory trpělivosti v protivensvích, Josefa — vzor nevinnosti atd. Na konec vybízí k následování jich příkladu. —

Sv. Basil při výkladě o stvoření světla praví: »I u nás přenechává rozum rozhodnutí zraku; neboť nic nemaje sám ze sebe, může rozum pouze tolik říci, o čem ho zevnější smysl dříve poučil.« —

Sv. Řehoř Nyssejský praví, že Kristus proto na zemi žil, abychom nejen sluchem vedeni byli k poznání Boha, ale abychom (na Krista) patřice, měli v patření učitele nejvyšší pravdy, a prohlašuje za božsky moudré ustanovení, že při

každé svátosti jest viditelné znamení, které neviditelnou milost znázorňuje a působí.« —

V knize *dr. Karla Weisse* »Die Erziehungslehre der drei Kappadozier« (str. 193—200) jsou mnohé příklady ze spisů sv. Basila, Řehoře Nasian. a Nyssejského uvedeny, jak krásně dovedli pravdy náboženské rozličnými podobenstvími znázorniti.

Sv. Cyrill Jerusalemský ve své první katechesi mystagogické (přel. Dr. Sýkora st. 336) praví k novokřtěncům: »Již dávno toužil jsem mluvit k vám o duševních těchto a nebeských tajemstvích. Poněvadž jsem však dobře věděl, že spolehlivější jest zrak než sluch, čekal jsem na tuto chvíli, kdy již *vlastní zkušeností připraveni jste pro to, co řeknu.*« —

Ve svém listu k Laetě vybízí sv. Jeronym k názornému vyučování ve čtení: »Buďtež jí (malé Pavle) pořízena písmenka zimostrazová nebo ze slonoviny. S nimi si pohrávejž, aby hra byla jí učením«!

A obřady při udílení svatých svátostí, při oběti mše svaté, při rozličných církevních pobožnostech, svěceních a žehnáních, nejsou-li to takořka samé názorné pomůcky, jimiž vznešené pravdy rozumu prostého lidu křesťanského co možná pochopitelnými se činí? —

Vedle liturgie byly to ještě *duchovní náboženské hry*, jichž počátky dosahují až do křesťanského starověku, které důtklivě a účinně k srdcím věřících promlouvaly a náboženské události a pravdy živě na mysl jim uváděly. Byly provozovány s počátku ve chrámu jako část bohoslužby či vlastně pobožnosti osobami stavu duchovního, jazykem latinským (až do 12. století). Věřící vzdělanější rozuměli všemu, co se mluvilo na jevišti, poněvadž znalost latiny jako jazyka učenců, politiků, sprostředkujícího byla větší, než nyní. Ale i lid obecný rozuměl po většině ději; vždyť to byly události ze života a utrpení Kristova i P. Marie, mučedníků a svatých vůbec. »Zbytek těchto her, které byly později z chrámů vykázány ven, máme v pašiových představeních a hrách v Tyrolsku, v Bavorsku (Oberammergava) a v Hořici v Čechách.

Veliký význam těchto her pro náboženský život herečů i diváků byl velmi značný; k hlubšímu poučení náboženskému pak sloužilo to, že před každou událostí ze života Kristova objevily se na jevišti typy a předobrazy, které děj vlastní předpovídaly a předobrazovaly a tak vztah událostí Starého i Nového Zákona v paměť hlouběji vtiskovaly. Podobné hry byly i ony, které personifikovaly ctnost i nepravosti a je na jeviště jako osoby mezi sebou mluvící uváděly.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

Dříve než přistoupím k otázce vědecké, musím vysloviti své mínění o modernismu jakožto taktické metodě a rovněž o jeho aktualitě. Nutně potkává se s nezdarom tak-

tika oněch, kteří jako modernisté chtějí se zavděčiti realistickému proudu časovému, nejprve odvodňují křesťanství a potom v šanc vydávají jeho *nadpřirozenou sílu*. Ten, kdo volí cestu odstoupení, aby lidským myslím vládl, nemůže počítati na trvalý vliv, třeba by nadšen byl nejlepšími úmysly. Užívá se snad takového člověka jako nástroje, nebývá však vážen a jest též dobře, nebývá-li jím zrovna pohrdáno. Důvod chladného pohrdání katolicismem v Německu v 18. století se

strany Herdera a jiných bylo dlužno hledati dle správné poznámky historika Gougau-a právě v tom, že se jevil v katolickém táboře proud, jenž *chtě se přizpůsobiti duchu času*, hlásal v kázáních a knihách zcela *odvodněné křesťanství* v dýmu mrtvých frásí.

V naší době, kdy mají lidé tak jemný cit pro sílu sebezachování, jest to dvakrát pravdivé. Náboženský system, jenž nemůže závoditi s *rationalismem*, jelikož přece víru podporuje, a jenž vzdor tomu stlačuje nadpřirozený život k pouhému naturalismu, popřel právě takovým počínáním svou esamocenosť. Vezmeme-li aktualitu toho systemu v úvahu, přicházíme i zde k výsledku, že kromě jména nezbylo modernismu mnoho časového.

Modernismus dluží si sobecký system, jenž zásady pravdy uvolňuje a podkopává, upíraje rozumu možnost transcendentálního a ponechávaje lidský rozum státi na hracích zjevů.

Pozorujme dnešního člověka, jeho přání, jeho nálady, a tažme, jak se zamlouvá jemu a jeho duši takový system. Dnešní lidstvo jest podobno bohatému dobrodruhu, jenž konečně touží po klidu, když se již vyžil v rozličných, často právě opáčných systemech. V říši vynálezů a věd shromáždil veliké poklady a chce nyní ovoce své práce požívatí v pokoji. Jeho celá duše přikloní se v nynějším stadiu k těm filosofickým soustavám, které mu skytají svými bezpečnostními zásadami toužebný klid. A nic není nynějšímu tvůrčímu duchu empirického vědeckého směru tak protivno jako pessimismus. Neboť jako ve sféře života a vědy, tak hledá nynější člověk klid a bezpečnost ve sféře náboženství. Vyžil se v otroctví materialismu, přinesl neznámému Bohu již dosti obětí, chce osudnou záclonu, která neznámé božství skrývá, odhaliti a patřiti na jeho tvář. Touží po jistotě. Chce zkouseti rozumovými důkazy nauky víry, chce si zabezpečiti tuto jistotu milosti Boží.

Tu však přichází dnešnímu člověku vstříc modernismus a našeptává mu do ucha: Někdy toho nedosáhneš, nikdy nebudeš s to, abys za pomoci svých rozumových sil vydal sobě počť ze své víry. Modernismus chce sice dnešnímu lidstvu dáti náboženství, avšak na jakém základě a jakým způsobem! Povýšil totiž nejistou *skepsi za fundamentální dogma*.

Máme-li tudíž bráti v úvahu modernismus, pokud se týká jeho aktuality, musíme mu upíratí schopnost přizpůsobení se k nynější duši; v tomto ohledu není to modernistický, nýbrž *anarchistický system*. Opustíme-li *psychologické pole* a uvažujeme li modernismus se stanoviska vědeckého, přijdeme především na to, že modernismus takřka hemží se apriorismy; a filosofické i psychické apriorismy jsou rozenými nepřáteli každé vážné vědecké metody. Zajisté byli vedeni modernisté nejlepšími úmysly, chtěje smířiti dnešní civilisaci s křesťanstvím; nepozorovaně však připadli za kořist opojnému vlivu agnosticismu.

Snaha, státi se *autonomním* a spatřovati v církevní autoritě, v církevních dějinách toliko věrný obraz vlastního »já«, tvoří východiště této theorie. Tato snaha jest stará jako její přizpůsobení. Než netoliko býti autonomním; v tomto systemu byl povýšen člověk pomocí svého citu též k moci a sice k té moci, která na poli náboženském bývá provázena nejmocnějšími filosofickými podněty. Touha po úplné neodvislosti a moci, dřímající stále v lidském »já«, tvoří ústřední pramen pro stavbu modernismu úplně i v jednotlivostech provedení.

Tímto egoistickým systemem byly placeny lidskému »já« náhrady za zmenšení rozumu. Skromně označilo se to jménem autonomie rozumu. Jest však dlužno přece něco více hledati pod touto velmi málo obsahující značkou. Člověk stává se v tomto systemu *pramenem pravdy*, soudcem nade vším dobrem a zlem, jedním slovem tvůrcem, Bohem. Modernista myslí, že se koří Bohu, než však koleno před ním skloní, utvoří si dříve *sám* tohoto Boha. Tak začíná modernista, by dokázal božství Kristovo tím, že historickou možnost takového důkazu naprosto popírá, potom však vyžaduje uznání božství ve jménu víry. Týž předmět jednou se potvrzuje a jednou se popírá a zase naopak. Vyžaduje se tudíž podle vědeckého badání slepá fanatická víra, která spočívati musí právě na protivědeckých zásadách.

Kdyby měla věda svůj *index*, musila by dáti modernismu na index z pouhého vědeckého stanoviska. A tu se zazlívá církvi, že vystupuje proti tomuto systemu? Co by se bylo stalo s církvi, kdyby byla hned schválila každý jednodenní system, který se vynoří pod pláštěm vědy. Jak mnoho bylo

zboženo, co na př. od Renana neb Strausse bylo postaveno ve jménu vědeckého badání! Jak mnoho bude zítra pohřbeno, co dnes platí za nejsvětější ve vědeckých domněnkách! Žádá se od církve, by si dala klidně zasaditi smrtící ránu od domnělého, vědeckého badání.

V italských katolických listech bylo lze čísti nedávno články, týkající se poslední encykliky, s nadpisem *«Modernità e modernismo — modernita a modernismus.»* Modernita měla oproti modernismu vyznačovati onen směr, který sleduje socialní a rozumový pokrok, spočívající na zásadách evangelia a církve. Toto slovo pojí se k promluvě sv. Otce, kterou měl ke katolíkům z Pistoje. Při ní použil papež bezprostředně po publikaci encykliky o modernismu toho slova a sice v tom smyslu, že se mají katolíci věnovati *modernímu apoštolátu*, doveďouce podávati křesťanské principy v *moderní formě*.

V přesném výměru modernismu spočívá veliké dobrodiní pro vědecký pokrok a sice z toho důvodu, jelikož teprve nyní jest možno rozeznati *zdravý směr* pokrokový, kterého si církev vždy pilně hleděla, od *nepravého*, a teprve správná definice modernismu umožnila definici dobře pochopené modernity. Jest to *modernismus*, jenž vydává *cit* za výlučného činitele v náboženství, jest to však *modernita*, která si osobuje při aktu víry duši celého člověka a ukládá srdci a citu úkol pomocníků vnitřního života. Jest to modernismus, jenž náboženskému poznání brány zavírá a jest to dobře porozuměná modernita, která k různým problémům poznávací teorie náležitě přihlíží. Jest to modernismus, jenž otfásá církví a dogmaty v jejich podstatě pomocí vývojové teorie, jest to však modernita, kterou hlásá církev, přizpůsobující se po staletí každému zdravému směru. Jest to modernismus, jenž staví budovu víry na základech nacionalistické filosofie, jest to však modernita, která pevně tkví v tradici svými kořeny, čerpá ze scholastiky posilu-

ující štávy, zároveň však dovede přivlastniti si podněty novější filosofie.

Není toho mnoho ve *scholastické methodě*, co se nedá udržeti se stanoviska novějších objevů a vědeckého pokroku, nechybí též mnoho, co dodala teprve práce pozdějších století.

Scholastická metoda hraje v církevním životě podobnou roli, jako *klassikové* ve světských studiích. Jako klassikové nikdy nestárnou, podobně scholastika. Učí jasným pojímům a přesným definicím, jichž dnešní neurčitý způsob myšlení tak mnoho postrádá, a zvláště postrádají jich modernisté. Avšak na tom není dosti: Scholastika udává pevné metafysické zásady, v jichž rámec se může vše nové vměstnati.

Po smrti papeže Lva XIII. uveřejnil universitní profesor vídeňský *Jodl* v listech zvláštní článek, v němž dle výnosu Lva XIII. velmi duchaplně pojímá úlohu scholastiky pro nynější generaci nejširšího individualismu a ve scholastice *uzdává chválu podivuhodnému souladu věci božských a lidských, jednotě v zásadních ideách lidského myšlení*. Posléze dlužno podotknouti: Encyklika zahajuje veliký pokrok tím, že se dotýká nejčasovějších systémů dnešního myšlenkového života a důkladně je vykládá. Svätý otec postavil tyto systémy tvář v tvář učení církevnímu. Nyní však nastává úkol theologickým a filosofickým pracovníkům, aby dokázali, že to, co bylo schváleno církví, dojeti má schválení též se stanoviska filosofie, dějin atd. Tak přijde katolická apogetika v nejužší styk s dnešním způsobem myšlení. Pomocí těchto prací získány budou bezprostřední styky s touto epochou, a následek toho bude, že dle slov Pia X. *omnia instaurare in Christo — Vše obnoviti v Kristu!* — uvědoměna bude naše po pravdě tolik toužící a o pravdu usilující doba o duchu Ježíše Krista, duchu to svobody, jenž s každým pokrokem se přátelí, poněvadž chová v sobě zárodky pro každý pokrok. — (Pokač.)

***** SMĚS. *****

Zemská porada učitelstva škol obec. a měšť., která se konala ke konci měs. září v Praze, *«Českému Učitelu»* velmi se líbila. Právě

o ní, *«že citěno bylo všude tolik uvolnění, že neodvislost různých projevů byla v značné míře posilována vědomím určité jistoty. Pocit jistoty ovládal a dominoval tu zřetelně, přes to, že vládní živly, okresní školní inspektoři a značná část ředitelů měšť. škol zastoupeny byly početně. Ba právě se jevilo,*

že pod suggestcí intelektuální převahy učitelstva mizely a rozplývaly se v slabou mlžinu živly vládní, o tolik kvantitativně silnější. (Č. U. 7. října 1908.)

Pro »živly vládní« v těch slovech není ovšem mnoho chvály. Z novinářských zpráv nebylo si lze učiniti nestranný obraz o průběhu jejím. Patrně bylo mezi »živly vládními« heslo: Nechat řečníky do syta vymluvit. Ale že napadány byly sprostě a paušálně naše drobné katolické listy (Kříž, Maria, Sv. Vojtěch), které zajisté o uvědomění katol. lidu mají velikou zásluhu a nikdo z přítomných se neozval a neodrazil nemístný a neodůvodněný útok, jest velmi litovati.

Byli také přítomni kněží, katecheté? I o tom třeba uvažovati a bude věcí našich katolických organisací, katechetského a učitelského spolku, domáhati se toho, aby i katolictví učitelé a katecheti měli na zemské poradě učitelské své zástupce. Bez nich vyhlíží porada učitelská jako bychom již de facto měli laickou, volnou školu!

Jubileum císařských narozenin, jak sdělují »Učitelské noviny«, šel slaviti na představení v Národním divadle učitel Kozák z Napajedel. Z divadla odveden byl na policejní komisařství, protože při císařské hymně, když všechno obecenstvo povstalo, zůstal seděti. — Snad bylo by lze jej omluviti tím, že při podobném aktu loyality nikdy nebyl a byl příliš ve vyjevení, když se v divadle ocitl. Anebo že císařskou hymnu již zapomněl! To vše je možné. Ovšem, kdyby byl někde v mešitě Habešanů, jistě by se zcela bez násilí přizpůsobil jich obyčejům, aby nebudil svým odlišným chováním pozornost. Ale chtějte totéž na pokrokovém učitelství v kostele, v divadle — fi, jaká to zpodílost!

Nová školní instance byla zřízena pod titulem »*právní odbor*« při »Svazu českých professorů.« »Svaz«, v rukou pokrokových nyní se nalezající, vyzývá své členy, aby mu podávali zprávy o děle a průběhu konferencí na ústavě, o dozoru školním atd. Zda stačí podaná oznámení — slovo denunciací zde je nemístno, poněvadž se oznámení nedějí c. k. školním úřadům — anonymní či je třeba udati jméno referenta, vyzvání nepovídá. Výbor »Svazu« však slibuje, že bude se starati o všemožnou nápravu v duchu zákona. Bude »intervenovati« u příslušných úřadů, čili jinými slovy: denunciací provede sám. —

Výbor doufá tím patrně probuditi větší zájem o spolek a čilejší život v něm. Po dotaznické akci, o níž jsme minule promluvívali, zase jeden znamenitý krok ku předu. Možno, že »Svaz« jednou až zmohutní, bude takovým veřejným školským činitelem, že pohrozí nebo i provede všeobecnou stávku středoškolských učitelů! — Katecheti středoškolské, nemožouce míti v nynější pokrokový výbor důvěry, rozhodli se do »Svazu« nevstoupiti. I konservativní profesoři z valné většiny do svazu se nepřihlásí a tak »Svaz« stane se pojátkem jediné pokrokové strany českých professorů.

»**Klerikální chomout**«. »Český Učitel« důtklivě vyzývá organisované učitele, aby »při zkouškách náboženských konali jen to, co je nařizováno a nic více; aby nepodporovali snahu kněží, by náboženská zkouška stala se klerikální slavností pro celou obec.« Odpoledne po náboženské zkoušce má se učiti, rovněž odpoledne po průvodech, kde se v ojedinělých případech neučilo, má se nezákonně prázdno odstraniti. S tím lze jen souhlasiti. Školního vyučování beztak stále ubývá, že je slyšeti i nátky rodičů na stále prázdno. Ovšem u pokrokového učitelstva problem zní asi takto: »Kterak zaříditi, aby klerikální parády odpadly, ale práce bylo — prázdno!«

●● LITERATURA. ●●

Vlasti, časopisu pro poučení a zábavu, vydlo redakcí Tomáše Škrdle ročníku XXV. čís. 1. »Vlast« má krásné povídky, řadu poučných článků a přináší v každém čísle hojnou literaturu. Stojí ročně 10 K, pro kněze deficienty, studující, alumny a kleriky 6 K, pro dělníky a chudší řemeslníky a živnostníky 4 K. Administrace: Praha čp. 570-II.

Kalendáře: »Sv. Vojtěch« a »**Sociální kalendář lidu katolického**« jako každoročně i letos vydalo družstvo Vlast v Praze v obvyklé ceně po 1 K, malý »Sv. Vojtěch« za 60 h. Podobně kalendář »**Štítný**« pro katol. učitelstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku péčí Jednoty katol. učitelstva českého v království českém vyšel současně s kalendářem uvedenými. Objednávky možno činiti u administrace družstva Vlast. Obracíme se k svým přátelům a příznivcům a vůbec ke všem katolíkům a zvláště ke katolickým spolkům a organisacím, pro které družstvo Vlast co může čini, aby pro tyto kalendáře činili přípravnou půdu a s objednávkami kalendářů na družstvo Vlast v Praze-II., čp. 570. se obraceli. Tuce těchto kalendářů, jednotlivých či mýcháných, stojí 1 K, tucet malých 4 K 80 h; při hotovém placení dáva se jeden nádvakem. Do tuctu kalendářů můžeme vložit také bez zvýšení ceny kalendáře Kotrbovy a Steinbrennerovy.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, palletně 3-50 koruny. Do krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slouží ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hově. Alumním, klerikům t studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. roklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budtož Em. Žákoví, gym. professoru na Smíchově; pro učít. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

K obesilání zemské učitelské konference. — O křesťanské škole. — O charakteru. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: O modernismu. — Směs. — Literatura.

K obesilání zemské učitelské konference.

Ve smyslu § 46 říšských zákonů školních, jest »v každé zemi konati v šesti letech konferenci poslanců konferencí okresních za předsedání jednoho zemského inspektora školního«. Nehlučně na venek, ale za to tím čileji uvnitř, v místnostech ústavu ku vzdělání učitelů v Praze konala se *pátá zemská porada českého učitelstva škol národních ve dnech 26—30. září t. r.*

A jak dosti podrobná zpráva o jejím průběhu, v »Českém Učiteli«, číslo 5. a násl. svědčí, byla tu probrána celá řada otázek školských pro vývoj a ráz našich národních škol a výchovu dítek na výstost důležitých.

Ovšem porada zemská, jako občasné vyvrcholení konferencí okresních má výhradně ráz poradný, konsultativní a nikoli legislativní. Přítomno bylo prvního dne porady 65 volených delegátů, 196 virilistů (152 ředitelů a 6 ředitelky měšť. škol, 35 okresních inspektorů, 3 ředitelé učitel. ústavů), 13 znalců a 11 hostů z kruhů zemských poslanců a členů zemské rady školní.

»Pokud volených delegátů se týče, vyslovil zemský výbor přípisem ze dne 3. dubna 1907. č 24 689. požadavek, aby z každého okresu vyslán byl *jen jeden delegát*, a mi isterstvo požadavek ten schválilo.« »Český Učitel« str. 65. vypočítává též jména učitelů, kteří jako znalci byli k poradě přizváni. —

Z toho všeho zajisté je patrnó, že význam zemské konference nikterak nesluší podceňovati, a že v ní rodí se a přesného vyjádření docházejí ony reformní návrhy a názory, které v reformě školního zákonodárství mají a zajisté i budou padati na váhu. A tu s trpkostí jen můžeme konstatovati fakt, že mezi delegáty na zemské učitelské konferenci nepostřehli jsme ni jediného katechety ni člena katolického spolku učitelského.

Jako delegát některé okresní konference učitelské, při nynějších »pokrokových« názorech valné většiny učitelstva, učitel katolického smýšlení nikde by nebyl zvolen. Ba při nynější slepé zášti vůči všemu, co s katolickým učením, ba řekneme s křesťanstvím souvisí, i nejlepší a nejschopnější kandidát, když by jen budil »podezření klerikalismu«, jistě by propadl. O katechetech ani nemluvíme. Ti všichni mají sice právo volit, ale nikoli volenu býti. Ba na ně nejednou činí

se nátlak, aby volili jako delegáta učitele radikála, který sice v osobních stycích s katechetou zachovává jistou míru taktu a slušnosti, ale v nitru svém je zapřísáhlý odpůrce všeho náboženství. V získávání našinců pro své, zatím jen nejbližší a na pohled nebezpečné snahy naši »pokrokovci« na všech polích řídí se bez výjimky starým příslovím »Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají.«

Co však činiti, aby i učitelé našeho smýšlení a katecheti došli příslušného zastoupení v každé budoucí zemské konferenci, tak, aby zemská porada skytala obraz skutečného učitelstva, tedy aby zastoupena byla i nynější menšina, a nikoli aby v boji zvítězivší většina opanovala celé pole, jako by jiných stran neexistovalo?

Jest potřeba žádati zemskou školní radu a skrze ni i výbor zemský, aby uznal *potřeby zastoupení katechetů* a vůbec *potřebu zastoupení menšin*. Či nemůže zemská školní rada sama delegovati k návrhu nejdůst. konsistoře některé katechety na zemskou poradu školní?

Celá řada učitelů nedelegovaných byla »jako znalci« přizvána k poradě. A sluší toho věru litovati, že ti, kdo zvali, nevzpomněli toho, aby z učitelů náboženství někteří osvědčení a zkušení jednotlivci jako zástupci katechetů k poradě zemské byli pozváni. V tom směru bude též potřeba *působiti na zástupce církve v zemské školní radě*, aby v daný čas o povolání delegátů-zástupců katolického učitelstva rozhodně se zasadili. Toho snad přece vzmohou, poněvadž je to požadavek spravedlivý a odůvodněný.

Jest potřeba toho domáhat se tím důrazněji, poněvadž, jak jednotlivé případy svědčí, pokrokoví učitelé chtí si forum zemské konference učiniti svojí doménou, kde by své radikální návrhy přímo posílali na adresu zákonodárných sborů školních, a v zemské konferenci při nynějším jejím způsobu obesílání nenašel by se nikdo, kdo by jich útoky na naše zásady a zájmy odrazil a jejich radikální návrhy uvedl na pravou míru.

Starati se o to, aby na příští zemské konferenci učitelské též učitelé náboženství a učitelé katoličtí došli svého zastoupení, musí býti jedním z předních úkolů našich katolických učitelských organizací.

O křesťanské škole.

Podává EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

II. a) V dějinách lidstva, do věků budoucích stále zní veliké slovo Kristovo: *»Jduce do celého světa, učte všechny národy; učte je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám. A já jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa.*

Žádný filosof, žádný zakladatel náboženství, pokud mi známo, je neprošel. Mohl je vysloviti jen onen božský Učitel, který měl prorocké vědomí, že učení jeho je vhodné pro všechny národy, že stane se počátkem nové kultury všech národů, kteří slovo jeho přijmou. A ten dějinný fakt lze sice zamlčeti, ale nikoli zapřítí nebo vyvrátiti, že teprve křesťanstvím nynější národové evropských vystupují ze tmy své dřívější minulosti ve světlo dějin, že křesťanstvím počala nová kultura a nová mravnost, založená na vespolečné lásce, na úctě k ženě, péči o dítě, na milosrdenství k chorým, k chudým a slabým.

A církev katolická, pamětliva svého poslání, v pevně důvěře v slíbenou pomoc neviditelného Krista, ujala se zakládání škol pro všechny děti, všech rodičů bez rozdílu jazyka, národnosti, majetku či stavu. *Škola obecná ve svém jádře, svou celou historií je dítkem církve*; a kdo jí její školu běže, je podoběn tomu, kdo ditko loupí rodičům, a kdo po jejím příkladě školu novou zakládá, dluží se ideu, která vyšla z lůna jejího. *«Kopejte hlouběji a přijdete všude na katolickou půdu!»* volal slavný Görres. Jeho slova platí eminentně o škole obecné.

Církev katolická má historické právo na školu. Pečovati o výchovu mladé své generace jest jejím hlavním posláním, jehož nikdy se nemůže vzdáti.

b) Ale jest ještě jiný, *v podstatě křesťanského učení založený důvod*, proč vždycky usilovati budeme o to, by křesťanské učení bylo jako kvasem vši výchovy a základem vzdělání křesťanské mládeže.

Všichni myslící duchové uznávají, že *životní názor, který člověk má, dává teprve směr jeho jednání a vyjadřuje smysl života*. Bez pevného názoru životního není život víc, než blouděním osamělého plavce na širém, vzbouřeném moři. Sám Tolstoj, jehož slovům tak ráda naslouchá naše intelligence, víře svojí církve odcizená, vypravuje, kterak bez víry připadal si jako ptáče z hnízda vypadlé a teprve věrou nalezl smysl života.

Nám věřícím vždy zníti bude ono hluboké slovo Kristovo *«Já jsem cesta, pravda a život»*, a proto jen v učení Kristově nalezáme smysl života, jeho vysvětlení a posvěcení. A z toho důvodu chceme, aby již v útlém věku i děti křesťanské byly postaveny na onen pevný, nezvratný základ, z něhož by hleděly na svůj život a ve své víře měly jeho vysvětlení. Víme z vlastní zkušenosti, že v živé víře, v živém vztahu k Bohu, nabýváme vyššího hlediska na život, jí žijeme ve vyšší atmosféře života, v přitažlivosti jiného, většího slunce, vystaveni oblažujícímu světlu jeho paprsků. Ve své víře žijeme intimně s řadou bratří, kteří šli před námi, i s těmi, kteří po nás půjdou se sepjatými rukama křížovou, těžkou cestou života, ve víře chápeme vztahy a příčiny všeho bytí, poznáváme Providenci, prozřetelnost. Tajemství života nabývají tu svého pochopení, bytí ne plného vysvětlení, a kdo pochopil Prozřetelnost, zůstane klidný a spokojený ve všech změnách života. *Ve víře spatřujeme obohacení života* a proto chceme, aby i mládež s věrou v duši opouštěla domov školu na cestě do života samostatného. —

c) Víra jest to, která je *podkladem pravé mravnosti*. Historie — ona učitelka života, od níž však ti, kteří chtí založiti mravnost mimo náboženství, ničemu přiučiti se nechťi — jasně dokazuje, že *s věrou stoupala i mravnost a ideálnost člověka a s úpadkem náboženského vědomí klesaly i t. zv. přirozené ctnosti člověka*. Již římský dějepisec Tacitus, když ve svých Annálech líčí občanské ctnosti starých Římanů: zachování daného slova, hrdinské sebezapření, obětovné vlastnictví, střídmost a jednoduchoť mravů, hlubokou zbožnost a úctu před autoritou, pravdomluvnost, počestnost a úctu k zemřelým, a když všecky ty ctnosti svých předků vyčetl, s bolestným povzdechem dokládá: *«haec omnia evenere ante doctrinam deos contemnentem»* — to vše bylo dřív, než vynořilo se učení, které bohy pohrdá. A mohl bych posloužiti hojnými doklady největších myslitelů lidských, Göthea, Jeana Paula, Leibnitze, Lamartina i našich nepřátel Voltaira, Thierse a jiných, kteří ukazují, že s náboženstvím ruku v ruce jde mravnost lidstva.

Všechny snahy nepřátel náboženství: založiti mravnost bez Boha, či lépe řečeno, křesťanské ctnosti zbaviti jich věroučné, historické půdy, jak činí t. zv., humanita, a pěstiti je v lidstvu mimo tuto náboženskou půdu, jsou pokusy, které v celku minou se svým cílem. Je příliš často citován výrok, že »pokusy dáti lidem mravnost bez náboženství jsou podobny jednání dětí, které chtějí přesaditi květinu. Květina se jim líbí více než kořeny, ty se jim nelíbí a zdají se jim zbytečnými. Proto utrhnou je a kvetoucí rostlinu strčí do země bez kořenů.« (Tolstoj). »*Mravnost, jež nevine se v živé síle kol věčných sloupů pozitivního náboženství, nulně pozbývá pravé a činorodé působivosti.*« (Eichendorff).

A z toho důvodu, že náboženství: jest jediným, nejspolehlivějším základem mravnosti, chceme, aby mládež v náboženství byla vychována k pravé, lidské mravnosti.

d) Křesťanství však celým svým nazíráním na svět *položilo též základ k novější kultuře a vědám.* Ono svým učením o Bohu, který stvořiv svět, dal mu zákony, jimiž se řídí, postavilo člověka na ono pevné stanovisko, by zákony ony hledal a jich ve svůj prospěch hleděl užívat. Již onen bystroduchý myslitel francouzský, *Josef de Maistre* vyslovil tu hlubokou myšlenku, že »*právě exaktní vědy nového věku žijí se oněmi ethickými silami, které přinesla křesťanská kultura*; ona hluboká trpělivost a péče, ona svědomitost a vytrvalost v nejmenších pracích, bez nichž by se exaktním vědám nikdy nedařilo, ona největší přesnost a podrobnost jen čistě pro věc samu věnovaná, to jest, co pohanství naprosto neznalo.« A slavný fyziolog *Du Bois Reymond* nerozpakoval se zvolati: »*Novější přírodní vědy, byť i to znělo paradoxně, děkují za svůj původ křesťanství.*«

Jsme proto pevně přesvědčeni, že i vědám na dále jen tehda bude se dařiti, když křesťanský duch bude vanouti světem. Nadejde-li jednou doba, že víra křesťanská mezi t. zv. inteligencí vymře, může snad ještě nějaký čas trvati rozkvět těchto věd, poněvadž mravní ovzduší doby bude stále ještě jako napuštěno vůní víry a lidstvo žiti bude z mravního odkazu věků minulých (Renan), ale až i tyto zbytky víry vyprchají, nutně nastane úpadek, nenepodobný úpadku a smrti dávných kulturních národů starověku. Babylonská věž nového věku, již lidstvo vždy znovu staví ve své pýše a odboji, opět se sřítí.

Nuž i v zájmu *klidného a blahodárného rozvoje věd, přejeme si, aby školou vládl křesťanský duch a ji posvěcoval a povznášel.* — —

Vím dobře, že těmito vývody, v nichž víru a vědu spojuji, jen trpký úsměv vzbudím na tváři našich nepřátel. Vždyť jest to již jejich vůdčí zásadou, již pokládají za samozřejmou, že »*víra a věda si odporují*« a na tomto základě pracují k tomu, aby náboženství ze škol bylo odstraněno, aby škola byla založena jediné na základě vědeckém.

Nemohu se u tohoto fundamentálního článku jich nevěreckého Creda zdržeti, jak by bylo potřeba. Ale jen tolik dím, že onu velikou synthesu víry a vědy uskutečniti vždycky se podařilo duchům neobyčejně silným a nepředpojatým. Kdo jen povrchně poznal široký obor věd a nepochopil hluboké taje náboženských dogmat, kdo neměl času těmito dvěma sousedícími a se doplňujícími říšemi se zabývat, je vždycky v nebezpečí jednostrannosti. Kdo čeká od pozitivní vědy, co ona nikdy dáti nemůže, odpověď na otázku po účelu a smyslu života, a kdo je pln předpojatosti proti dogmatům, jež rozum jeho nechápe, ten vždy ztroskotá

ve snaze spojití víru s vědou. Je to odtud, že měří rozumem, co jím měřiti nelze. Kdyby naši protivníci dovedli pravdy víry *měřiti celým člověkem*, kdyby dovedli pochopiti, kolik štěstí a blaha přináší pokorné duši vznešená tajemství náboženství, kdyby porozuměli, že tato tajemství vyplňují onu přirozenou touhu duše lidské po záhadném a vznešeném, dovedli by oceniti význam těchto pravd pozitivního náboženství.

Mezi vědou a vírou nepanuje rozporu, nýbrž pouhé nedorozumění. Byl to znamenitý professor přírodních věd na katol. universitě v Paříži, *Albert de Laparent*, který vždy útrpně usmíval se těm, kdo tvrdili, že víra a věda si odporují. Říkával o nich: »To mi dělá stejnou radost, jako kdyby někdo dokazoval, že by notář nemohl býti umělcem na klavíru.« — »Čistá věda je věci vznešenou, a běda tomu, kdo si jí málo váží anebo smysl pro poznání její otupuje. Ale k otázce: Odkud? Kam? K čemu? nedává dnes právě tak žádné odpovědi, jako před 2—3000 léty«, praví *Harnack*. (*Das Wesen des Christenthums*. Str. 188.)

(Pokračování.)

O charakteru.

(Úvaha P. FR. ŽÁKA, T J.)

(Dokončení.)

Zásada »*Zapři sebe sama*« jest nejdůležitější zásadou životní, neboť dává duchu moc, aby přes smyslové pudy důsledně byl s to uskutečňovati své dobré zásady. Je tím důležitější, že tyto zásady křesťanské jsou vznešené, že znamenají vysoký stupeň lidské dokonalosti v každém směru, a že tudíž vyžadují vládu nad smyslovým, pudovým životem v míře zvýšené, ideální. Jest základem výchovy v rodině, ve škole, v životě, všady. *Kdo řídí se jí, dospěje k tomu, že dovede jednati dle svých dobrých zásad, a to důsledně, jest dokonalý charakter.*

Co jsme tuto řekli, každý snadno přijme. Ale jest otázka: Co dlužno činiti, abychom došli k osvojení si této zásady?

Úhrnem lze naznačiti dvě cesty: *theoretickou* a *praktickou*. U dítěte užívá se více této, ale ani zde nesmí býti prvá zanedbávána. Ani u dítěte nesmí výchova býti pouhou dressurou, kterou by se stala, kdyby theoretická cesta byla pominuta.

Co rozuměti dlužno cestou theoretickou? Mínilme tím uvědomování si a vštěpování si do nitra řečených dobrých pravd, nauk a zásad. Církev katolická nabádá k rozjímavé modlitbě. Není lepšího prostředku, kterým základní zásady víry přecházejí v krev a tuk člověka, nad rozjímání. Kdo dle jejího návodu přemýšlí o cíli lidského života, o Bohu, o poměru člověka k němu, o Kristu a jeho vznešeném životě a pod., ten proniká poznenáhlu celý smysl stvoření, života, vykoupení s takovým hlubokým porozuměním, jakého nedávají žádné vědecké důkazy. On je v nitru prožije tak, že opanují veškerou jeho bytost. Svět a život stanou se mu dle poučení, jehož rozjímáním nabyt, otevřenou knihou, v které časem čítá bez námahy a s rozkoší. Následek toho jest utvrzení se v zásadách tak silné, že hračkou přemáhá nejen smyslové pudy, tíhnoucí k egoismu, ctižádosti, smyslnosti a jiným nezřízenostem, ale že tyto pudy vůbec se utlumují a jakoby mizejí, tak že nemívá s nimi ani žádných větších bojů. Leží na bledni, že takový člověk pak snadno a důsledně jedná dle dobrých zásad.

Podivuhodná jest síla ideí, když opanují nitro! Mysleme na Columba, Stanleje a tisíce jiných. Jaké to velkolepé činy odvety, energie a vytrvalosti! Hluboké uvědomění a procítění ideí bylo motorem, jenž hnal jich život. Mysleme na Boska a Cotelenga, na sv. Františka a Ignáce, na veliké missionáře; jest to táž síla hluboce vkořeněných ideí, která je učinila divem kulturního světa. Tak svatí stali se svatými. I moc kazatelů pochází ze síly, jakou ovládán jest svými ideami. Pouhé krasořečnictví působí jen obdiv, lahodu, požitek, ale mnohem větší vliv má na posluchače síla přesvědčení, již bezděky vycítují. —

Tento způsob nabývání vlády nad sebou jest zajisté nejušlechtilejším užíváním veliké zásady: »Zapři sebe sama«. Hrubé trýznění těla za tím účelem, aby jeho pudy byly držány na uzdě, ovládalo v dobách méně kulturních, a bylo jim přiměřeno. I k němu bylo třeba síly ducha, ale přece cesta k vládě ducha nad tělem byla více hmotná, více tělesná. Naše doba je kulturnější a duchem získává ducha moc a vládu.

Kdybych chtěl hledati analogie z jiných oblastí života tehdejšího a nynějšího, našel bych je leckde, v zábavách, válečnictví, správě společenské a j. I sama idea »charakteru« druhdy hmotněji se jevila v síle a činech hrubé síly. Charaktery spařovány v železných postavách reků a rytířů. Dnes více je hledáme v oblastech ideí; dnes ve sv. Stanislavu, v dívce, která obětuje život svěj skutkům milosrdenství, vidíme rekovný charakter více nežli v nevim jakých činech tělesných udatenství. Myšlenka vládne.

Hluboké uvědomování si dobrých zásad, živé a trvalé, jest tedy hlavní cestou, kterou dospíváme k charakteru t. j. k důslednému jich vykonávání.

Ale k tomu přistoupiti musí *stálý cvik*. Vlastně plyne z uvědomování samého, nebo kdo si uvědomuje silně, že nemá býti zlostný, potlačuje jednotlivé vzněty a vzruchy k hněvu, t. j. cvičí se prakticky v zásadě: »Zapři sebe sama«. Vztahovati se musí na celou životosprávu, na zušlechťování všech vloh. Tu pak zásada: »Zapři sebe sama« vyžaduje nezřídka také přísnějšího zakročení proti pudům a náklonostem smyslným, vyžaduje i trestání těla, u dítek metly, u vzrostlých toho, co nazýváme askesí v lidovém smyslu slova. Vezmeme zákon stavovské čistoty. Uznáváme jej, kolikrát uvědomili jsme si jej se všech stran, takže přešel v naši celou bytost. Pud smyslný probouzí se přece však někdy nezřízeně. Tu dlužno užítí proti němu i jiných prostředků, vyhýbání se příležitosti, opatrování zevních smyslů, někdy i tělesné přisnosti. U zvířat nemajících rozumu vedeme si tak, že n. p. trestáme psa, jenž se opovážil vzítí něco se stolu. Jeho pud tím neničíme, pud se ozve v něm přirozeně hned, jakmile čichem je vzrušen, ale vzpomínka na trest, která s ním spolu vzniká, vzbudí zároveň bázeň trestu, která jsouc větší nežli síla pudu — jej přemůže. A dokud tento stav trvá, se stolu pokrmu nevezme; zmizí-li bázeň, pocit trestu, dlužno ji obnoviti, aby pud chuťový i na dále zdržen byl v žádaných mezích. Vidíme někdy na zvířeti, jak pud chuťový a city bázně v něm bojují. Tak užíváme trestu u dítek, spojivce jej ovšem s poučením; tak způsobujeme si sami nepřijemnost tělesnou, abychom zničili sílu pudu, nestačí-li pouhé uvědomění si zásad na př. o stavovské čistotě. Totéž platí o pudu egoistickém a každém jiném. Tato disciplína jest ovšem jen pomůckou, prostředkem k cíli, nikoliv cílem samým. Bez přísné disciplíny není charakteru.

Moderní doba této disciplíny neuznává. Je proti trestům, zvláště tělesným, i tam, kde pouhé poučování a vštěpování dobrých zásad nestačí, ana nezřízenost

puďů je silnější. Výchova jest jí více jen hračkou a zábavou a stálým pokusnictvím, budí hned z mládí pochybovačnost ke všemu a kritikářství, nepřeje cvičením a j. Nedisciplinovanost a bezcharakternost jsou proto nejvýznačnější rysy moderní doby. Povrchní jsou ve všem, je nejpovrchnější co do povahy. Nejmenší obtíž stačí jako záminka k opomenutí povinnosti, ke lži, k vášni, k nepoctivosti, k požívavosti a p. Naše doba je chuda na charaktery, a ty, které má, jsou jednostranné, dle některé stránky dobra na př. vlastenectví, a nikoliv dle dobra vůbec.

A jak snadno zapírá i tyto své zásady! Chlubí se sice svými vznešenými ideami, stupňuje je nezřídka jako kdysi Jansenisté s farizejskou vyvýšeností až do nadlidskosti, ale přihlédeme-li ke skutkům jejím, vidíme, že nabubřelosti zásad neodpovídají. Hlásá je, ale nevžívá se v ně; je povrchní. Možná že to myslí upřímně, ale nemá síly, aby jednajíc dle nich je uskutečňovala. Spokojuje se leda-bylým chlubením se jimi, necvičíc se v nich, pohrdajíc zásadou »*Zapři sebe sama*« a druhou ovšem a nepřijemnou cestou vytrvalého cviku; i nedospěje nikdy k síle, aby dle svých zásad mohla jednati důsledně a snadně. V těžších případech jest jí třeba mimořádného roznicení a vzrušení, aby schopna byla rozhodného, namáhavého, obětavého jednání.

Duch je volný, ale tělo slábo! Líbí se jí podivuhodný klid zbožných duší, ale tělo si nezvyklo námaze, fantasie navykla si na obrazy zcela jiné, pohodlnost vítězí. *Naše doba silna je leda jen ve vášni, a tu pak nazývá charakterem.* Jaké to hrubé zneužívání pojmu!

Cvik v zásadách dobrých vztahovati se musí *na celého člověka*, na paměť, obraznost, zevní smysly, tělo. Budí v nás milé překvapení na př. ušlechtilé držení těla při chůzi, sedění, jídle, zábavě a p., jak v šlechtických rodinách je mnohdy spatřujeme. Je to snad malichernost, ale je milá. Vytrvalý cvik stal se jim druhou přirozeností, tak že je nestojí již ani přemáhání. — Co nesnázi má mnohý člověk se svou hněvivostí! Co mu přinesla trpkých chvil, nepřijemností, nemocí. Jak obdivujeme se klidné rozsaťnosti muže, kterého nic nestrhne k tomu, aby přestoupil a porušil hranice ušlechtilého tonu. A má povahu jako my se všemi jejími pudy! Vytrvalý cvik dle dobrých zásad dal mu překrásný soulad nitra. Možná, že zprvu nejednou citelně se potrestal za nezřícené bezděčné vzruchy, tak že nyní ani bezděčně neupadává do hněvu.

Nedostatek pevného, disciplinovaného cviku v zásadách křesťanských, které ovšem žádá také přemáhání dle hesla: »*Zapři sebe sama*«, jest asi druhou hlavní vadou moderní výchovy ve škole a moderní sebevýchovy mimoškolské. S vrchu jsme se zmínili, že bludné zásady nemohou vésti k ryzímu charakteru; mluvili jsme o kacířích. Zde poukázati chceme na druhou jich vadu. Své bludy šíří pravidelně s jistou vášnivou neústupností. Mnozí mají jí za sílu charakteru. Ale neprávem, charakternost nemusí se jeviti ve vášnivě tvrdosti. Ano ryzí charakter je vlastně klidný a bez vášně. Vášně je spíše slabost a nikoliv síla. Když člověk musí vášnivostí se siliti, bývá to důkazem, že zásady jeho nejsou pevné nebo že vůle jeho je vratká. —

Však dosti. K podrobnějšímu provedení načrtnutých zde myšlenek bylo by třeba celé knihy.

Dali jsme výměr o charakteru řkouce, že záleží *v důsledném jednání dle dobrých zásad*. Viděli jsme ve výměru dvě hlavní složky: »*dobré zásady*« a »*dů-*

sledné jednání dle nich«. Odtud odvodily jsme také dvě hlavní příčiny bezcharakternosti: »pochybovačství o věčných pravdách víry« (též subjektivismus) a »nedostatek cviku v nich«. Jediné pravými, nezměnitelnými, auktoritou Boží zabezpečenými pravdami a zásadami z nich plynoucími jsou nauky sv. kat. církve. Ona také svými nábožensko-mravními cvičeními v nich dítky i lidi vyspělé utvrzuje. Dějiny ukazují, že doby živého katolického života byly pravým semeništem nádherných, nedostižných charakterů. Svému milému národu přejeme zajisté z toho srdce hojnost vzácných charakterů, neboť mu zabezpečí život zde i spásu věčnou.

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Památné dni synagogy.

Hlavní svátky a den smíření byly Bohem a Mojžíšem ustanoveny. Časem přistoupily k tomu ještě jiné dni, které si uvykl lid světiti na památku nějaké zvláštní události; byla-li to událost truchlivá, zavedli na její paměť výroční půst. Obecné platnosti nabylo pouze několik takových dní.

Půst všeho lidu zaveden jest dne 9. *měsíce Ab*. Kdyby 9. připadla sobota, jest půst 10. Ab (začátkem měsíce srpna.) V tento den vzpomíná každý s bolestí *na zboření prvního a druhého chrámu* a rozptýlení Israele. K tomuto dni jsou tři neděle (od 17. Tammuz) dobou přípravnou, v které není svatebního veselí ani sňatků, muž neholí si vous (vyj. kníry, jestli překážejí); Israelita si nedá ani nové šaty dělati, neboť kdyby je oblékal, bylo by mu říkati: »Veleben budíž, že jsi mne zachoval na živu a dal mi dočkat se tohoto dne« — což by se k truchlivé památce oné nehodilo.

Od 1.—9. Ab nejedí věřící masa, nepijí vína, ano nedávají na stůl čistých pokrývek (pouze v sobotu), nekoupají se. Sobota před 9. Ab se zove *červenou sobotou* (č. šabbes), sobotou vidění, kde se předčítají lidu slova Isaiáše o hříších lidu a hrozbách Páně; lid obléká se toho dne ve smuteční šat.

Dne 8. Ab, tedy v předvečer postu nemá nic jiného čisti než (kdyby chtěl) z Jobovy knihy a z Jeremiášova Pláče. Poněvadž jest půst dne 9. Ab úplný, tedy od večera do večera trvajíc, pojídají dne 8. Ab před večerem ještě něco. Obyčejně si k tomu připravují tvrdá vejce a čočku a nasypávají na to i popele; i na chléb si dávají trochu popele jako soli. Píti lze pouze vodu. Večeře ta koná se na zemi, každý sedí o samotě, neb pouze dva dohromady, aby se nemluvalo.

Večer se shromažďují v synagoze. Ta jest málo osvětlena, záslona před závitky Zákona jest odhřnuta, nikde není žádné zvláštní ozdoby. Modlitby se dějí tiše, šeptem a plačtivým hlasem, ku konci sedají na zemi a předčítá se *Pláč Jeremiášův*. Poslední verš jednotlivých pěti hlav říká se nahlas; při 5, 21 volá lid: »Obrať nás, Hospodine, k sobě a obrácení budeme; obnov dni naše, jako byly od starodávna,« což i zpěvák hlasitě vykřikuje. K tomu přidávají ještě truchlivé písně (kinoth).

Doma si snad ještě čítají z Jeremiášova Pláče, pak ulehávají na zemi aneb se jinak zbavují většího pohodlí; z rána si umývají pouze konce prstů a spěchají časně do synagogy. Toho dne neberou na sebe ani řeménky ani plášť (tefillin,

tallis) a sedávají na zemi. Po tiché modlitbě odříkávají 11 truchlivých písní, pak písně o slávě a zničení *Sionu*, které vzbuzují touhu po Sionu a po svatých místech, jež leží v ssutinách. Pak předčítají z Deut. 4, 25—40 napomenutí Mojžíšova a z Jer. 8, 13.—9, 14 hrozby trestů.

Odpoledne smí něco dělati, v obchodě pracovati, čisti truchlivé věci. Chodívají též na hřbitov, na cestě však se nepozdravují slovem šalom (pokoj), iako jindy. Při odpolední modlitbě mohou míti řeménky a plášť; poslouchají četbu o sľibech Božích z Exodu 32, 11—15. a 34, 1—10. (Is. 55, 6—13, 1—8) Večeře jest pak ještě postní bez masa a bez vína. Sobota po 9. Ab je veselým dnem a zove se sobotou *nachamu* (těšte se), dle prvního slova četby Is. 40.

Obecné *posty* jsou ještě: dne 10. *Tebeth* na paměť toho, že počalo obléhání Jerusalema králem babyl. Nabuchodonosorem. Půst počíná teprve z rána a není tak přísným jako 9. Ab. Kdyby připadl v sobotu, odloží se půst na následující den.

Dne 17. Tammuz (čtvrtý měsíc) se postí, že se toho dne dostali Římané za Tita do Jerusalema, že Babylonští prorazili (dne 9. Tammuz) zeď města a že téhož dne Mojžíš rozbil dvě desky zákona, když spatřil, že lid se klaní zlatému obrazu.

Dne 3. *Tišri* je půst *Godoliáše*, správce Nabuchodonosorova, kterého Židé zabili, ač byl k nim mírným. To bylo jim neštěstím a utekli do Egypta.

Fariseové postívali se dvakráte v týdnu, jak svědčí Nový Zakon; horlivější věřící postívají se rádi v *pondělí*, ve *čtvrtek* a v následující pondělí po velikonoci a po svátcích stánků. Dle podání vystoupil Mojžíš ve čtvrtek na Sinaj a pobyl tam 40 dní, sestoupil s hory v pondělí.

Po velikonoci vzpomínají v měsíci *Ijjar* útrap Židů za pronásledování Hadrianova a za dob první křižácké výpravy, a jest jim měsíc Ijjar dobou smutku kde není svateb, kde se nemá stříhati ani holiti.

Pouze 18. den měsíce Ijjar jest dnem radostným, kde má zvláště *školní mládež* svůj svátek. Toho dne prý přestal mor, kterým pomřelo mnoho žáků pověstného rabbi Akiby.

Školním svátkem bývá teěž 15. *Ab*. Toho dne prý zemřeli poslední z toho pokolení, jež nemělo přijíti do zaslíbené země a pomřelo na poušti. — Dnem 15. Šebath pučely v Palestině stromy a čítaly se stromy, z nichž bylo dávatí desátek; měl-li dne 15 Šebath pupence, brán z ovoce jeho desátek pro předešlý rok, vpučel-li však teprve po 15. Šebath, byl z něho desátek následujícího roku.

I tento den někdy oslavují.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

V brzké době po vydání této památné encykliky docházely sv. Otce ze všech končin světa děkovné projevy za otcovskou péči a horlivost, spojenou s pravou apoštol-

skou statečností a rázností, na obhájení ceľistvosti a čistoty učení církevního. Zvláště biskupové nedali si ujítí při svých shromážděních vítané příležitosti, by projevili jménem svým i svých věřících sv. Otci nejvroucnější díky, synovskou oddanost a poslušnost. Podobný projev zaslán byl telegraficky teěž od konference biskupů rakouských, v polovici listopadu r. 1907 ve Vídni shromážděných. Biskupové dávají v něm průchod svému podivu nad moudrostí sv. Otce,

sduženou s apoštolskou rozhodností, a ujišťují o své věrnosti sv. Otce slibem. že provedou úplně všechna nařízení v encyklice biskupům uložená.

Svatý Otec dal zaslati svým státním sekretářem, kardinálem Merry del Vaal-em v odpověď na tento projev předsedovi konference, kardinálu Dr. Antonínu Gruschovi, arcibiskupu vídeňskému telegram tohoto znění: »Svatý Otec děkuje netoliko shromážděným biskupům rakouským za projev odanosti, nýbrž vyslovuje jim též svou pochvalu za osvědčenou ochotu vzhledem k encyklice o modernismu a uděluje jim spolu s přáním nejlepších výsledků jejich snah z plna srdce apoštolské požehnání.« —

O anti-encyklice; posudek modernistického časopisu: »Das XX. Jahrhundert« o encyklice »Pascendi dominici gregis«. Francouzský »Syllabus du fi-dèle«.

Není lepšího a jasnějšího důkazu pro existenci modernistického bludařství v Itálii nad smělý pokus, spáchaný vlašskými modernisty, vydáním zvláštní anti-encyklyky, která v Římě vyšla pod názvem: »*Programm modernistů*«. Odpověď na encykliku Pia X. »Pascendi dominici gregis«. Datována byla 29. října 1907.

Papež odpověděl ihned, řídě se svými vlastními nařízeními, danými v encyklice. Za tisku totiž dostaly se sv. Otci do rukou kartáčové otisky anti-encyklyky, takže již v den jejího uveřejnění byl úplně seznámen s jejím obsahem. Ještě téhož dne vydal papež exkomunikaci na anonymní původce anti-encyklyky. Za hlavního z nich považován byl jistý sesazený profesor církevních dějin na římském ústavu sv. Apollináře.

»*Osservatore Romano*« přinesl 30. října 1907 výnos kardinála-vikáře *Respighi-a*, v němž se mezi jiným praví takto: »Jelikož původci a skladatelé této knihy v uvedené »odpovědi« energicky hájí systém, jenž jest nazýván v encyklice »Pascendi dominici gregis«, »snůškou všech haeresí«, exkomunikuje sv. Otec Pius X. tímto výnosem původce, skladatele a všechny jakýmkoli způsobem na této knize účasteně spolupracovníky. Sproštění od této exkomunikace *vyhrazuje* si papež osobně. Svátý Otec připojuje, že tento výnos má též účinek, jako by byl osobně doručen sverhu jmenovaným původcům a skladatelům. Jsou-li tyto kněžimi a vykonávají-li dále svůj úřad, stávají se irregulárními.« — Výnos připojuje ještě

oznámení, že týmž způsobem mají si vésti též biskupové v jednotlivých diecésích vůči prohlášeným modernistům.—

Tak zachoval se mezi jinými dle tohoto pokynu biskup ve Würzburgu, vyhlásiv pro haeresi exkomunikaci nad modernistickým exegetou, beneficiátem Dr. Engertem, redaktorem modernistického německého časopisu (od 1. ledna 1908 týdeníku) »Das XX. Jahrhundert, Halbmonatschrift für Politik, Wissenschaft, Literatur und Kunst.«

Tento časopis přinesl v čísle 39.—40. z 1. října 1907 následující úsudek o encyklice »Pascendi dominici gregis«:

»Nelze popíráti, že nová encyklika jest významným dokumentem, velmi cenným pro posouzení náboženské situace v přítomnosti a získá si určitý vliv tou měrou, jakou jest určena k ochraně pravdy. Protivné úsudky, jimiž byla ihned v tisku přátelsky uvitána a nepřátelsky napadena, nemají trvalé ceny. Jest zcela nemístno mluvit všeobecně o pozitivním vítězství nad modernismem jenž se tak vůbec a beze všeho rozlišování, všeobecně nazývá, již proto, že se jedná—což není jistě jen málokomu jasno — o překonání dojmu, který je prost pojmu, jelikož nikdo doopravdy, ani po studiu encyklyky, zúplna vědět nebude, co vše a koho v sobě pojem ten obsahuje. (?) Modernismus není rozhodně jednotnou ratolestí a bezbarvou internacionálou, z níž jej, jak se zdá, encyklika obviňuje. Není též nikterak dokázáno, že jest encyklika oprávněna ve všech bodech, ať jest v právu v kterémkoliv bodu, a že jest ve svém postupu sama v sobě ospravedlněna při potírání jednotlivých method čas od času důkazností svých argumentů, zvláště když snad stejným právem může jí učiněna býti předhůzka oné taktiky, kterou sama dle svého domnění odkryla jakožto charakteristickou známku modernistického hnutí.

Neboť všeobecně nebude moci býti zneuznáno, že encyklika nevyhovuje idealistickému momentu, jenž se jeví jiným, a to nikoliv nejméně rozumným pozorovatelům, jako hlavní známka všech těch způsobem i měrou rozmanitých snah, ani svým tonem, ani svým způsobem, dle něhož rozkládá osoby a metody, ba zrovna rozkouskuje a po rozložení jako odpadky zahazuje, jež by se jistě osvědčily méně zavržitelnými, byvše pojaty v celku a v živé souvislosti.

Proti tomu jest však též pochybeným a jednostranným ono stanovisko, jež se snaží

uváděti encykliku za docela negativní výsledek ultramontanniho čili jesuitského terorismu. Ve skutečnosti lze hlubšímu pozorovateli zcela zřejmě poznati oba momenty v encyklice, náboženský a politický, ve zvláštní směsi. To ubírá oběma působivosti, čehož jest ovšem velice litovati v zájmu živé síly křesťanské pravdy, která měla přijíti k platnosti. Bylo by předčasno pronésti o encyklice nějaký definitivní úsudek.

Systém, jenž vyžadoval k uskutečnění tolik let pozorování a propracování od mnohých přívrženců, může též ve svých konečných cílech objasněn býti jen prací mnohých účastníků za pomoci stejného ostrovtipu a stejnorodé dialektiky, a tak bude umožněno přenechati jej úsudku a praktickému ocenění veškerenstva. Plody, to jest uzrávající důsledky, mají se v něm uplatňovati hlavně jako rozhodující činitel. Méně snad náboženský moment k tomu svedl, aby uvržen byl na klerus všeobecný systém poručníkování a hlídání, jenž právě zcela dobře označen byl jménem systému, který se již mnohokrát v dějinách osvědčil nepůsobivým, ba neblatým, nikoliv však neblahým pro potíranou věc. Pravíme, aby byl uvržen, neboť nikdy se nejdá polévka tak horká, jak se uvaří. Očekáváme zvláště, že německý episkopát osvědčí v této věci rozvahu a opatrnost. Vyslovení klatby nad volnou duševní prací ve službách pravdy, poručníkování svědomí, přepínání pojmu o autoritě odporuje zákonům církevním a jest tudíž přímým nebezpečím pro ni. Tak jistě nerozuměl Kristus svým slovům: »Království nebeské trpí násilí, a ti kdo násilí činí, uchvacují je.« My máme ostatně méně příčiny, bychom se sami s encyklikou obírali. Jest namířena především proti Francii a Itálii, též proti Anglii a Americe. Nám postačí, klademe-li v zájmu pravdy důraz na to, že nebude ulomen hrot všem těmto systémům pouhým odkazováním na víru, že v prononciaci scholastiky zneuznávány jsou podstata přítomnosti, rovněž základ a příčina modernistického hnutí, kteráž snad nejspíše měla býti hledána v církevních nedostatecích. Encyklika nemá vůbec dogmaticky závažného charakteru. (?) Pokud znova dokumentuje skutečnou cenu katolické věrouky, jsme potěšeni a k uznání ochotni. Co jest na ní lidským dílem, nebude míti tr-

vání, jako rovněž nebude míti stálosti lidské dílo v hnutí modernistickém. Co však na tomto hnutí bude trvalého, živé ceny, nebude církev chtít ani moci trvale jako cí a jí nepřátelské uznávati a zavrhovati, tím méně zcela nepřipustným zakročováním.* —

Taktika tohoto časopisu v posuzování modernistické encykliky odpovídá zcela — jak zřejmo — ličení papežovu v encyklice o chytráckém způsobu modernistů, jehož užívají k oklamání duchů lidských. Theologický posudek *obsahu* encykliky se strany tohoto listu jest rationalistický a liberální. »Reformní« list se namáhá, aby snížil učitelský úřad církve a oslabil jeho autoritu, odvolává-li se vůči světové události skvělého rozhodnutí papeže Pia X. na »ostrovtip« a »dialektiku« modernistů, místo aby přemýšlel o »vitální immanenci« Ducha sv., jenž mluví skrze nástupce Petrova. Jak malý porozumění pro theologickou pravdu dává na jevo opovážlivé tvrzení, »že encyklika vůbec nemá závažného dogmatického charakteru!« V »motu proprio« ze dne 18. listopadu první papež, že potvrzuje encykliku mocí »své apoštolské autority«. Z *obsahu* modernistické encykliky byl by mohl pisatel této stati již dávno její dogmatický charakter vyčítiti.

Též ve Francii vydána byla roku 1907 anonymní proti-encyklika pod názvem: »*Syllabus du fidèle*«. Tento syllabus má ráz jakési »summy modernistů« a jsou v něm mezi jinými obsažena tato tvrzení: Dogmata mohou se měniti do té míry, že může papež 20. století popírati božství Kristovo, poněvadž má toto dogma jen vedlejší význam. — Peklo není trestem nejvš spravedlivého Boha, nýbrž jen immanetním trestem samého hříchu, jenž není nutně věčným. — Očistec není trestem, nýbrž jen odkladem odměny. — Dítě zemřelé beze křtu sv. má též práva jako pokřténé. — Poslední pomazání jest zbytečná svátost. — Není ani těžkého ani lehkého hříchu, nýbrž jen jeden hřích, jenž se nerovná žádnému z těchto obou. — Jednota doktrinální (v učení) není pravou jednotou, nýbrž jednotou mravní.*

Tyto věty nesou na sobě — jak na první pohled patrné — znak nepravdy a bludu. (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Výbor družstva Vlast konal dne 26. října t. r. IV. schůzi za předsednictví říšského poslance Dr. Rud. Horského, kní arcib. vikáře a za přítomnosti všech výborů. — Jednatel red. Tom. Jiroušek četl protokol předešlé schůze, jenž byl probrán a schválen. — Výboři podepsali adresu sv. Otcí Piu X. — Z daru nejmenovaného faráře z Moravy v obnosu 3598 K bylo 1500 K uloženo, zbytku bylo použito k běžným vydáním. — Vdově po katolickém spisovateli byla udělena podpora. — Změněné stanovy družstva byly schváleny. — Čten a schválen byl nový řád pro Lit. sekci družstva Vlast. — Jednota č. katol. učitelstva zřídí při půjčovně knih, která je v pap. závodě družstva Vlast, vzornou knihovnu pro mládež. Výbor uděluje k tomu účelu po 5 ex. všechna čísla dosud vyšlé »Vzděl. četby katol. mládeže«. — Vánoční dary se udělí letos jako loni. — V zásadě bylo usneseno, aby v jubilejním roce družstva Vlast uděleno bylo členství po jednom příznivci družstva z každé diecése v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. — Upraven byl poměr tisku k agrární straně české. — Z Moravy se hlásí četné odborných spolků za knihovny; ale dle usnesení družstva udělí se v jubilejním roce družstva knihovny v první řadě členům družstva, ve druhé řadě, kdož alespoň »Vlast« a »Naše Listy« odebírají. Kdo se ani prvním, ani druhým vykázaní nemůže, knihovny nedostane. — Předseda sdělil výboru různé zákulisní věci o situaci v zemi a v říši, načež schůzi uzavřel.

Povznášející chvílí na zemské konferenci učitelské bylo dle »*Učitelských Novin*« č. 5., »když kol. *Jar. Petr* poukázal k tomu, jak školní úřady přepečlivě dbají, aby zakázán byl dětem každý časopis, v němž by se vyskytla svobodnější myšlenka, ale jak trpí, aby klerikální neřest, listy otravné («Kříž«, »Maria«, »Sv. Vojtěch« atd.) volně byly rozšiřovány. Provázen upřímným potleskem, žádal o zakročení. K tomu dožadoval se kol. *C. Vojáček*, aby dětem nebyl v kostelích rozdáván časopisecký škvár, v němž se učitelstvo soustavně hanobí.« — Zpráva tato jest velmi výmluvná. Listy, které všechno, co nábo-

ženství se týká, hanobí a ničí, jsou listy, »v nichž se vyskytují jen svobodnější myšlenky«; za to listy katolické jsou »klerikální neřest, listy otravné a škvár!« Vzácná objektivnost mluví z těchto slov! Ale pro naše stoupence plyne z toho poučení, aby tím horlivěji naše drobné časopisy katolické šířili mezi lidem. Naši nepřátelé v jich kritice nezmohli se na více než na — nádváku!

O zemské učitelské poradě pronáší svůj soud »Posel z Budče« v tomto smyslu: »Konference zemské jsou vlastně jen učitelskou schůzí s vládním referentem, jenž slyší, ale nesmí slyšet, jenž cítí, ale nesmí cítit a jemuž dovoleno je prostě referovat, kterými pocity a plány tou dobou naplněna je láje učitelská.« — Je smutno, že zemský inspektor nesmí slyšet! A nesmí smýšlet, protože strach »před učitelskou lájí« (!) — je velká věc.

Friedrich Paulsen, slavný německý učenec, professor filosofie a paedagogiky na berlínské universitě zemřel 15. srpna t. r. Byť nebyl mužem z našeho tábora, náležel přece k oněm učencům a paedagogům protestantským, kteří měli pro církve katolickou porozumění a uznání. Paulsen dle zásluhy dovedl oceniti výchovnou metodu středověku a školy jesuitské, *on též v bojích o školu vystupoval vždy rozhodně pro konfessijní ráz školy*. Byl ovšem rozhodný stoupencem Kantův a spolu s Wundtem hlavním zastancem voluntarismu. Jeho »Úvod do filosofie« a »System ethiky« jsou význačná díla novověká. Posledním spisem jeho je: »*Moderne Erziehung und geschlechtliche Sittlichkeit*. Einige pädagogische und moralische Betrachtungen für das Jahrhundert des Kindes.« Berlín. Reuther und Reichard. Cena 1 Mk. Spisek tento našim čtenářům vřele doporučujeme. Ještě se k němu vrátíme.

***** LITERATURA. *****

Bitva na Bílé Hoře. Sepsal Msgr. Dr. Fr. Kryštůfek. Tiskem a nákladem družstva Vlast v Praze. čp. 570-II. Cena 60 h. — Je to dílo časové. Doporučujeme řečníkům k informaci a katolíkům k hojně četbě. Jsou tu jasně vloženy příčiny bitvy na Bílé Hoře, její průběh a schátralost těch, kteří při tom český národ zastupovali. Různé frase o významu bitvy na Bílé Hoře jsou tu skvěle vyvráceny.

„Vychovatel“ vychází 15. každého měsíce předpláci se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3.50 koruny. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předpláči se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupačům slouží o 25 procenta „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedeniety zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest vo vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570 II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamac, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, gym. profesorovi na Smíchově; pro učit. přílohu přijímá rukopisy V. Jeliněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Dvě jubilea — dvě hesla. — O křesťanské škole. — Potřeba náboženství jako základu mravnosti. — Názorné vyučování církve v minulosti. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: O modernismu. — Směs. — Zasláno.

Dvě jubilea — dvě hesla.

V životě národů sotva kdy vrátí se dva dni tak významné, jako se setkávají na sklonku letošního roku v paměti katolických národů rakouských.

Kněžské jubileum sv. Otce papeže Pia X., a panovnické jubileum našeho císaře a krále, Františka Josefa I. —

Prvý dovršil 50 let svého vzorného působení na vinici Kristově, druhý dokonává 60. rok své pečlivé a neunavné vlády. —

Dva kmeti, ctihodní starci, k nimž s láskou, důvěrou a úctou vzhlíží milliony národů, dvě hlavy dvoji moci: *duchovní a světské*. Papež, hlava katolíků celého světa, a císař a král náš, hlava všech národů rakouských, jako vznešení jubilarové přijímají hold svých poddaných. —

Oba ve vzájemné lásce blahopřejí sobě vzájemně; oběma v dětinné oddanosti blahopřejí millionové zástupy jich věrného lidu. —

»*Všechno obnoviti v Kristu*«, toť heslo vznešeného papeže — kmeta, který pevnou rukou řídí kormidlo symbolické lodi Petrovy; »*Spojenými silami*«, heslo našeho nejjasnějšího panovníka, který ve stínu žezla svého spojuje různé národy, různých kmenů, řečí, víry a snažení. —

Dvě hesla významná, dvě světla, za nimiž mají jíti národové. Kdyby se uskutečnila v tak vzácné svornosti, v jaké je volají jejich vznešení, panovníčtí hlasatelé, bylo by jasno a blaženě v duši národů, jako kdys štěstí rozlilo se v nitru těch, kteří viděli velikou hvězdu na východě a šli v jejím svitu poklonit se světu Spasiteli. Svět slavil by své obrození.

Svornost v Kristu Ježíši a svornost mezi sebou! Sen ráje by se vracel na zemi, zmítanou nesvorností národů, kdyby víra a láska vrátily se v srdce všech poddaných. —

V tomto čtrnáctidenní jubilei tak vzácně významných kež prosby naše nesou se tím vroucněji *ke Králi králů a Otcí Otců*, by zehnal, chránil a vším dobrým splácel hlavě křesťanských národů, slavné paměti papeži Piu X., a do-
brotivému, otcovskému našemu vladaři, císaři a králi Františku Josefovi I! —

Po širém světě, kdekoli katolický chrám se nalézá, kéž slavně hlaholí v tyto dni slova hymny: »Bože, Pia X. žehnej a nám zachovej!«

Po celé širší naší vlasti, kde bije věrně srdce rakouských poddaných, kéž radostně zaznívají slova prosby: »Zachovej nám, Hospodine, císaře a naši zem!«

V duši všech upřímných katolíků kéž obě prosby slévají se v jeden výkřik radosti a nadšení

Jeho Svatosti, papeži Piu X., a Jeho Veličenstvu, císaři a králi Františku Josefovi :

Sláva! Sláva! Sláva!

O křesťanské škole.

Podává EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

e) Chceme mít školu křesťanskou, školu, v níž by duch víry panoval, také z toho důvodu, že náboženství je pramenem nejvyššího posvěcení a duševního štěstí dítěte. Kdo ve škole působil a pozoroval tváře a zraky dítěte, když mu dovedný učitel neb katecheta vyprávěl o narození Páně, jeho posledních chvílích, když mu poutavě vykládal smysl katechismu a význam obřadů, ví, s jakým zájmem děti sledovaly jeho slova. V té posvěcené chvíli je dětem ve škole nejblaženi. Proto právem dá zkušený paedagogové, že nejčistší, největší a nejčistší radosti dítěte jsou ony, jež mu skýtá víra a náboženství. »Jediné náboženství jest původní řečí duše lidské; a kdo chce získati duši dítěte a oduševniti jeho život, nesmí nedbati náboženství«. (Förster.)

Kdo má, pravím, tak bezcitné srdce aneb čím chce dítěti blažené chvíle ideálního štěstí nahraditi ten, kdo náboženství odkazuje ze škol, anebo za příkladem Rousseau-ovým chce, aby teprve u věku dozrávajícím k jinochu při slavné příležitosti bylo proneseno slovo: Bůh? Ovšem Rousseau mohl tak napsati, poněvadž nikdy praktickým vychovatelem nebyl. Vždyť dával své děti vychovávat mimo svůj dům, v ústavu dobročinném. *Vezměte dítěti náboženství a přípravili jste je o nejkrásnější chvíle jara v jeho žití.* Snad na cestě života ztratí na čas směr cesty a upadne ve vír vášní. Ale kolikrát právě ony vzpomínky na šťastné chvíle mládí tvoří jediný jeho duševní poklad, který jej udrží při životu? Vzpomínky na ony čisté radosti náboženství stanou se mu nití Ariadninou, po níž se vrátí k oněm pohaslým ohňům, které roznitili v jeho nitru jeho dávní vychovatelé, aby mu svítily a hřály na cestě života, a on nyní snaží se po své bludné pouti opět je rozžehnouti!

Z těch tedy důvodů, že jediné náboženství křesťanské skýtá mládeži pevný a ideální názor na život, že je nejbezpečnějším podkladem mravnosti, že jediné v duchu křesťanském mohou se dařiti vědy a státi se tak požehnáním všemu lidstvu, a že mládeži náboženství je pramenem nejčistších radostí duševních, my katolíci vždycky budeme žádati, aby pro katolickou mládež zakládány byly školy katolické.

III. Dotknu se nyní ještě některých proudů na roli moderní paedagogiky, které jsou v odporu s našimi požadavky.

a) V prvé řadě jest to snaha »Volné myšlenky« a těch, kteří za krásným jménem tím se skrývají. Přes všechno jich hlásání, že »katolická víra předpisuje

věřícím neomylně každý věroučný článek, že stlačuje k pasivní poslušnosti, že omezuje rozum, ducha i vůli, ochromuje vývoj jedinců i národů, jak bylo na sjezdu československého, t. zv. pokrokového učitelstva hlášáno, nepocítuji ani já a myslím, že žádný katolík tohoto tlaku, o němž nepřátelé naši mluví. Nepocítujeme ho, jako vlastně nikdo z lidí nepocítuje tlaku vzduchu, který vše, co zde na zemi je, na ní udržuje a tak je nezbytnou podmínkou života na zemi. Ba katolická víra svým učením je nám jako vznešená průvodkyně, jež nás vede na nejvyšší vrcholy horských velikanů, odkud nejvelikolepější rozhled po dalekém obzoru, a zde člověka udržuje, aby závrť nesklátila ho v propast. V těchto výšinách víry vane nejčistší duch života; zde onen pravý klid a volnost. Zde v pravdě stává se naše duše volná, letící až za hranice tohoto viditelného světa, povznesená až do bran věčnosti.

Je zajímavo na př., že největší mistr hudebního umění v minulém století, *Richard Wagner* spojuje svoje umění s ideály náboženskými. V rozletu svém stane na konec své hudební činnosti u tajemství sv. učení Kristova. Na poslední jeho cestě za uměním zaznívá hymnus víry. Jeho závěrečné dílo »*Parsifal*« hlásá myšlenku nalezení sv. grálu, t. j. *mravní znovuzrození lidstva na základě křesťanské lásky a sv. tajemství*.

»*Volná myšlenka*« v nepřátelství ke každému pozitivnímu náboženství žádá, aby náboženské vyučování bylo vůbec ze škol odstraněno, a mládeži bylo ponecháno konstruovati si vlastní svůj názor »na základě vědy.«

Již dříve, dovolávaje se Harnacka naznačil jsem, že vlastně exaktní vědy k žádnému názoru světovému a životnímu nevedou. Ony obohacují rozum, ale daleko ještě nezušlechťují srdce, nedávají vůli člověka vznešený směr. Již *Aristoteles* pravil: »Mravní vychování je tím důležitější, že člověk pouze intelektuálně, rozumově vzdělaný, tím snadněji se zvrhne v bytost divokou a nevázanou.« Vědomosti jen u člověka energického a ctnostného mohou býti člověku prospěšny, vědomosti člověka bez mravů a ctností mohou býti strašlivým nástrojem proti spěchům lidstva.

Blaho a štěstí národů nepojistí hlouček lidí učených, ale široké kruhy hodného a mravného lidu. A že tuto mravnost jedině na náboženství lze založiti, proto musíme se ohražovati proti snahám »Volné myšlenky«, jež náboženství z kulturních činitelů chce vyloučit.

Namítá se proti náboženské škole : »Že stát, který vydržuje školství, je vlastně bezkonfesiční, a že sám by si odporoval, když by dával ve své škole učiti současně katolické věrouce, lutheránskému náboženství, reformovanému náboženství, a jim všem jako pravdám.« Proto prý jest jedině vhodným východiskem, aby náboženství ponechal rodině, církvi a do školy své je nepřipouštěl.

Jest jen záłudnost skryta v těchto slovech. Že nemohou míti pravdu všechna náboženství ve svých rozdílných a často si odporujících člancích, je jisto. Ale jako stát nedekretuje vědu, ale *ve jménu svobodné vědy* učitele často opačných názorů na svých školách vedle sebe ustanovuje a snáší, tak *ve jménu svobody svědomí* je povinen respektovati různé konfesse a poskytovat mládeži vyučování a vychovávání v konfessi její.

Guizot, kdysi ministr vyučování ve Francii, o poměru státu k náboženství dobře napsal »Stát ovšem nemá poslání ani práva náboženství učiti nebo ve svém

jménu dáti učiti. Ale tato inkompetence (nepříslušnost) neznamená indiferenci (lhostejnost). Byť státu a vládním orgánům nepříslušelo o náboženství rozhodovati, *nesmí přece mravní cenu a důležitost náboženství zneužívat, ale má spíše povinnost, s náboženstvím počítati a jemu vykáhati náležitě místo* Nábožensko-mravní výchova je ve svobodných zemích důležitější než jinde; ona záleží především v tom, aby zásady a kázeň duším již od dětství byly vštěpovány. Ale k tomu cíli je náboženství nepostradatelné, neboť ono je s mravností co nejužší spojeno, poněvadž jedině ono dává mravnosti sankci a vyšší, pozemský život převyšující cíl.*

Stát mravnost lidí předpokládá. A myslím, že i ona vláda, která prvá v Evropě náboženství ze svých škol vyhostila a školy náboženské, poličkující svobodu vychování, zavřela, již sama na sobě zkusila, že lid nábožensky založený, který v každém spravedlivém zákonu vidí odlesk zákonů Božích, lépe lze řídit a ovládati, než davy lidu bezvěreckého. —

b) Na konec chci se ještě dotknouti t. zv. *škol laických*. Ony vylučují kněze ze škol, nedovolují vyučovati konfesijsnímu náboženství; učitel jich má vésti dítky pouze k zbožnosti. Místo náboženství zavádějí laickou morálku, t. j. mravouku rozumovou, založenou na přirozených motivech lidského jednání, mravouku bez Boha.

Pokud toto ethické poučování mládeže má za účel mravnost mládeže podrobnějšími výklady ze života vzatými rozumově upevňovati, a všeobecné mravní zásady na denní povinnosti aplikovati a tak *náboženskou výchovu podporovati*, jistě i my tuto snahu z plna srdce vítáme. Náboženství především jedná o všedních povinnostech člověka *s nejvyššího hlediska*, zodpovědnosti před Bohem, laická morálka chce je projednávat z hlediska pozemského, mravní zodpovědnosti před lidmi. Kdo opravdu zná naše katechismy, ví, že obojí motivy zde jsou spojeny a akcentovány. Ale proto přece jen s povděkem bylo by lze vítati, když by učitel mravní zušlechtnění mládeže výklady svými účelně a systematicky podporoval. —

Jsou rostliny, které mají dvoje kořeny. Jedny tkví v zemi a z ní čerpají potřebné látky pro její život, druhé jsou na povrchu, ba leckde i ve vzduchu, a z něho přivádějí rostlině, čeho potřebuje ke svému vzrůstu. Tak by i náboženství, kořen mravnosti, mohlo býti podporováno t. zv. morálkou laickou. A jako znamenalo by řád přirozený převraceti, kdyby někdo vytrhal kořeny zemní a doufal, že rostlina může žíti svými kořeny ve vzduchu, tak marně by učitel doufal, že stačí pro žáka pouze přirozené motivy, aby mravnost hluboce a pevně zakořnila se v jeho duši.

(Dokončení.)

Potřeba náboženství jako základu mravnosti.

Od dob Spencerových a Comteových kde který filosof se namáhá mravnost zbaviti jejího pevného dávného základu náboženského a založiti ji na principech mimonáboženských. Spatřuje klesati vlivy náboženské a vidí s nimi mizeti i hlavní zásady mravnosti. Na úpadek čínorodé víry dívá se ne-li okem radostným, uspokojivým, tož aspoň okem lhostejným, ale všeobecné klesání mravnosti není mu lhostejno.

»Pokud mravní předpisy budou platiti za příkázání Boží, hrozí stále nebezpečí, že s věrou v Boha klesati bude i mravnost.« Tak soudí pozorovatelé nynějšího

světa. Proto, aby zachovaly mravnost, snaží se ji přesunouti ze základů náboženských na pole biologie, sociologie a založiti etiku čistě rozumovou. —

Proti této snaze moderních paedagogů v poslední době se vzácnou rozhodností a pádností důvodů vystupuje ve výchovatelských kruzích známý *Dr. Fr. W. Foerster*, docent paedagogiky na polytechnice curyšské, a ukazuje, že náboženství jest nepostradatelným podkladem mravouky

Ve výborném měsíčníku německém *»Hochland«* (Köselovo nakladatelství v Mnichově. 1. října 1908) uveřejňuje kratší stať, v níž se vzácnou jasností psychologa a paedadoga vykládá, že *jediné náboženství může býti pevným základem mravnosti*, a spolu odbývá všechny pokusy, založiti mravnost na principu národnostním nebo humanistickém.

Stať tu doporučujeme nejen svým čtenářům, ale ještě více všem oněm snilkům, kteří neustále horují pro přirozenou morálku a vidí již návrat zlatého věku lidstva, až nová, náboženského podkladu zbavená mravouka ovládne svět.

Vývody Foersterovy tím jsou závažnější, že on sám byl zprvu nadšený stoupenec laické morálky a v ethických kursech, jež v Curychu konal, laickou morálku po celá léta přednášel. Ale zkušenostmi, kterých při tom nabyl, došel k poznání, že mravouka potřebuje náboženského odůvodnění a jediné náboženstvím může se dostati člověku vzpruhy k životu mravnému. —

Boj o školu prodělal Foerster sám v sobě. A hle, ze Šavla stal se Pavel. Sám doznává toto: *»Konkretní odůvodnění mravouky s hlediska sociologického a přírodovědeckého mělo pro mne tak veliký zájem, že jsem je po celá léta sledoval a zkoušel všeobecné názory Comteovy a Spencerovy v jednotlivostech zpracovati a v různých přednáškách biologické a sociálně-technické funkce mravních sil vykládati. Ale čím více jsem v tento úkol vnikal, tím jasněji poněmhu se dostavovalo veliké vstřízlivění, jež se zmocňovalo mých ethických ideálů a úkolů, a nutilo mne hledati hlubší inspirace nežli skytalo vědecké projednávání mravouky. A pozoroval jsem, že ti, kteří věřili ve vědeckou etiku jako náhradu ethiky náboženské buď neměli času, aby se vžili ve všechny důsledky svého nazírání anebo nevědomky ještě žili z nadšení a posvěcení, jimiž jejich náboženské vychování mravnost obestřelo.«* (Hochland, sešit 1. str. 32.)

Foerster nikterak nepodceňuje, čím fyziologie, biologie a sociologie k zdůvodnění mravních zásad přispěly. Tyto vědy objasnily náš výhled v dějiny lidstva a ukázaly na sociální význam ethických zásad. Ony zdůvodňují našemu rozumu ethické příkazy a činí je tak rozumu pochopitelnými a životu přiměřenými. Ale nezduodňují je pro *naši svobodnou vůli*, nedávají naší vůli vznětu, *»inspirace«* — jak (dřív) *Foerster* — pravého nadšení, aby vůle, na niž nejvíce záleží, ethickými zásadami se řídila. Hlavní chybou a nedostatkem rozumové ethiky je, že přehlídá rozdíl, že jinak je potřebí odůvodniti ethické zásady rozumu a jinými motivy je podložiti vůli člověka. Ba často dvojí toto zdůvodňování mravoučných zásad zcela si odporuje. *»Neboť to, co rozum nejvýš zajímá a uspokojuje, to často citové síly člověka, jež pobádají jeho vůli, přímo ochromuje a umrtvuje, ale jistě je aspoň zůstává nedotčeny. Tak na př. sebe zajímavější a všestranně vědecké zdůvodnění nějaké oběti a sebezpřemáhání jako sociální nutnosti může býti zcela neschopno k tomu, aby v člověku vyvolalo rozhodnutí a vzbudilo energii třeba jen k nejmenšímu sebezapření, tím méně aby mu propůjčilo sílu, aby pro mravní stránku*

činu dobrovolně vytrval v strasti, zneuznání a strádání, nebo dokonce dovedl pro ni i smrti hleděti vstříc. *A právě v tom spočívá ona nepochopitelná zaslepenost všech těch, kteří chtí náboženství nahraditi socialní etikou, že přehlížejí onen veliký, mohutný rozdíl mezi rozumovým zdůvodněním a nadšení uzbuzující popudem k mravnímu jednání.*

•Mravní zásady rozumem odůvodniti znamená uvést je na jisté jednodušší a pochopitelnější požadavky; na př. společenský pořádek anebo přizpůsobení se k boji o život. Takové uvádění intimních a jemnějších popudů na hrubší nezbytnosti a základní účely může býti sice velmi zajímavým, ale ono zcela jistě ničí v člověku onu sílu, jež má pohnouti vůli; překládá její důvody z hloubi osobnosti ve vnější svět a jeho prosu, a tím běže závazku jeho nejvniternější přitažlivost. Ale skutečná inspirace k mravnosti má právě zcela opačný úkol, než ten, který je vytčen rozumovým odůvodněním. Mravní inspirace proměňuje ono prosté a všední v tajemství vnitřního života, ukazuje, že sebezpřemáhání a oběť není jen požadavkem socialních podmínek životních, ale že také znamená vzkříšení duševního života, vítězství osobnosti nad pouhou přirozeností. A to je teprve vlastní odůvodnění morálky; ono uvádí zákon v souhlas s nehlubší osobní touhou po svobodě, a vylučuje psychologické účinky toho, co zdánlivě má jen význam sociální. A poněvadž onen vnitřní význam a účinek vědecky naprosto nelze vystihnouti, ale náleží výhradně vnitřní zkušenosti, proto lze jej úplně vyjádřiti jen řečí náboženství, protože jediné ono může utvářeti nejvniternější a nejjintimnější duševního života. Proto k zdůvodnění mravnosti náboženství jest nepostradatelné. Pouhé sociální odůvodnění nikterak nedostačí; ono ani podstatu mravnosti nevyčerpává, neřku-li aby nezbytný osobní zájem pro ni budilo.

O tom, kterak Förster ukazuje, že ani výchova národní ani výchova k humanitě nemohou býti trvalým a účinným základem mravnosti, promluvíme příště.

Názorné vyučování církve v minulosti.

Podává VÁCSLAV ČERVINKA.

(Pokračování.)

Řídíc se příkladem svatých apoštolů a otců, zavedla církev již od nejstarších časů metodu *vyučování historického*, a tedy ovšem *konkretního a názorného*. Jsouť knihy Písma sv., Star. i Nov. Zákona obsahu většinou historického, kde vypisovány děje zjevení Božího. A knihy tyto dle vůle církve předčítány v náboženských shromážděních a při bohoslužbě věřících, a sice v jazyku latinském nebo řeckém, nebo obojím, podle toho, kterého posluchači byli mocni, a potom biskup neb jiný duchovní přečtené vykládal.

Později vybrala církev příhodné, ku slavnostem, nedělím a svátkům přiléhající částky Písma svatého a ustavila tak náš nynější pořad nedělních a svátečních epištol a evangelií, v nichž obyčejně idea dotýčných slavností a neděl tu šířeji vysvětlena, tu poukázáním na všeobecně známou událost bývá naznačena. Věřícím mělo býti před oči předvedeno, proč ta neb ona slavnost se slaví, její význam na kterou událost nás pamatuje atd. Ustanovení to je zajisté mnohem lepší a pro názorné poučení a vzdělání věřících mnohem prospěšnější než ono, které doposud v některých východních církvích trvá, že totiž pročitáno Písmo svaté část po části dál až do konce.

Zmínili jsme se předešle o *duchovních hrách a hrách pašijových*, a jest otázka, zda mohly míti a měly nějaký vliv na náboženské přesvědčení a křesťanského ducha dospělých vůbec a mládeže zvlášť. Jest jisto, že při přípravě ku hrám duchovním dalo se již tehdá vše podobným způsobem jako nyní, když mají býti hrány hry pašijové. Osoby, které měly jako herci vystoupiti, byly vybírány z rodin vážených, distinguovaných, pověsti bezvadné. Hry ty pokládány za vzácný odkaz zbožných předků, a bez milosti vyloučen od spolupůsobení ve hře, — která byla považována za jakýs druh pobožnosti — každý, jehož štít čestný nebyl prost každé poskvrny. Že měla tato čestná funkce a obava ji ztratiti na mravní kvalitu účastníků veliký vliv, lze si domysleti. Na hru těšili se herci i jich příbuzní, dospělí i mládež. Mluvílo se o ní týdný a měsíce napřed, a vzbuzen i živý zájem mládeže, zvláště pak těch dítek, které měly na jevišti v nějaké roli vystoupiti. Děti jsou děti; nápodobují vše, co vidí, o čem slyší. Za našich časů hrají na vojáky, Rusy a Japonce; tenkrát je jich mysl zajímaly hry náboženské. —

Rozkošnou episodku z dětského života svého vypravuje Platter z roku 1546, kdy v Basileji občané tamnější provozovali hru »Obrácení sv. Pavla«. »My chlapani«, vypravuje Platter svou hrubopádnou středověkou němčinou — »chtěli jsme nápodobiti provedení onoho dramatu. Na dvoře mého otce chtěli jsme sehráti Pavla, neboť jsme si zapamatovali několik vět ze hry dospělých občanů. Roll (spolužák Platterův) byl Pavel a já představoval Pána Ježíše. Já seděl výše na žebříku a za paprsky světelné měl jsem polínka. A když Roll ve své úloze jako Pavel na poleně jako na koni jel kolem do Damašku, vrhl jsem jeden světelný paprsek záře na něho a trefil jsem ho.« A dokládá: »dass er blüetet und grien«. — Jak pak by nenařikal, když dopadaly naň paprsky tak těžké! — Nelze opomenouti oněch dramát, tak zvaných školních, kterými žáci byli prakticky a názorně vyučováni jazykům klassickým, zvláště na školách řádu Jesuitského. Obsah k nim brán z dějin věku starého, ale i z novějších, ze života a zvláště z dějin biblických. Někdy provozována dramata klassických básníků, vyjímaje ovšem mravně závadných kusů, jako jsou komedie Plautovy a Terenciovy. Učitelé i žáci zpracovali mnohé hry nebo básně příležitostné, dialogy, básně lyrické, epické atd. Mnozí vynikli daleko nad prostřednost, jako Jakub Balde, jehož Herder a A. N. Schlegel nazývají básníkem Madonn, rovnocenným největším malířům svatě Panny v Itálii; polský Horác M. Kazimír Sarbjevski. Též Tasso a Calderon vyšli ze školy tohoto řádu.

Přísně vzato nepatří mezi hry dramatická báseň, respektive dramatický dialog: »*Umrličí tanec*«, ač byl provozován dle způsobu jiných divadelních her. Ale poněvadž allegorie tyto sloužily církvi k názornému vyučování v nejvážnějších pravdách náboženských a poněvadž měly tak hluboký vliv na mysl všech věřících tak že trvaly po celá tři staletí (od 14. až do 16.), dále poněvadž na výtvarná umění působil »*Tanec smrti*« po všecka ona století, ba i v naší době umělci, jako Kaulbach a Seitz látku tu obrali si za předmět svého umění malířského, proto nutno se poněkud obšírněji zmíniti o této tak zvláštní pomůcce k názornému vyučování.

Našemu století s jeho příliš zjemělými a slabými nervy zdá se toto vyučování trochu drsným; avšak zdravý středověk měl silné nervy a hra ona působila na posluchače a diváky pouze jako zdravý lék duševní. Připomínal věřícím prchavost a krátkost tohoto života, cenu každé hodiny času vůbec, rovnost a bratrství všech

lidí, všeobecnému a jednostejnému zlu smrti, stejně podrobených, marnost a plá-
nost všeho zboží a materialních požitků, po nichž lidé tak se honí a baží, a spolu
vážnost posledních čtyř věcí, smrti, soudu, šťastné neb nešťastné věčnosti, které
člověka čekají.

Ani nejdojemnější kázání nemohlo tak působiti na duše věřících, jako toto
názorné vyučování církve. A kulisy, šatna a jeviště pro hru určené nebyly
umělé, nýbrž přirozené: hřbitov, kostnice, hroby a pomníky. Mohlo něco důrazněji
ku pokání a polepšení napomínati, nežli celé toto okolí? — Z kostnice vycházela
smrt jako kostlivec s kosou, provázena jinými kostlivci hrajícími na hudební ná-
stroje a zvoucí k tanečku. Smrt brala k poslednímu tanečku papeže i císaře, kní-
žata i poddané, boháče i žebráky. Nejdříve vyzvala veršovaným říkáním svou obět,
by ji následovala. Marně se bránil každý výmluvami, prosbami (vše ve verších),
musil se podrobiti.

Myšlenku podobnou znázorňuje na našem pražském orloji sedlák, jenž ký-
vající naň smrti podává pytlík s penězi, by ji uplatil a ovšem marně. Tyto »Umrličí
tance« jinde zase byly provozovány jiným způsobem, na př. jako mimický průvod.
Takový byl r. 1559 ve Florenci. Po ulicích jel veliký, černý vůz, pomalován
bílymi kříži; nahoře stál ohromný kostlivec s kosou, na voji anděl troubil hrozně
na pozoun, kolem smrti rakve, z nichž vyhlížely kosti. Za vozem kostlivci na hu-
bených koních, kol nich služebnictvo s maskami umrličích hlav, oděno v umrličí
rubáše. Na některých místech vůz zastavil; z přichystaných hrobů, které se ote-
vřely, vystoupili černě oděni mužové, na oděvu odznaky smrti, sedli na hroby
a pěli písně o marnosti světa. Za nimi dále ohromný zástup kajícího lidu, jenž
hlubokým, žalostným hlasem prozpěvoval »Miserere mei« — »Smiluj se nade
mnou«! —

Tyto hry a průvody považovány za veřejné, náboženské a církevní cvičení
a byly zahajovány i končeny kázáním.

(Pokračování.)

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Slavnost posvěcení chrámu.

Když postavil Šalomoun v Jerusalemě první chrám, slavně jej posvětil
modlitbou a četnými oběťmi. Písmo sv. nepraví, že by se pak byla každoročně pa-
mátka onoho svěcení oslavovala. Slavnost, kterou synagoga pod tímto jménem
»posvěcení chrámu« konala a dosud koná, má jiný původ.

V době *Antiocha Epifana* byl druhý chrám židovský v Jerusalemě zpustošen,
služba Boží r. 168 př. Kr. zakázána, na oltáři postaven malý oltář olympskému
Jovišovi, jehož modle se tu obětovalo. Judas Makkabejský povstal proti Syrským,
zmocnil se města a mohl dne 25. měsíce Kisleu zavést zase službu pravého
Boha. Tehdy byl chrám vyčištěn. Při vyčištění nalezena nádoba oleje, zapečetěná
pečetí nejvyššího kněze; domnívali se, že stačí tento olej pro svítlny posvátného
svícnu ve svatyni pouze na jeden den, avšak on stačil podivuhodným způsobem
na osm dní, až si opatřili nový olej.

Ná památku tohoto očištění a posvěcení chrámu ustanoven výroční svátek
chanukka (obnovení, posvěcení) od 25 *Kisleu* do 2 *Tebeth*, což připadá v pro-

sinci. Jsou to dnové radosti; radost se jeví v synagoze pěním žalmů Hallel a rozsvěcováním mnoha *světél* doma i ve sbornici.

Každý dospělý má v těchto dnech *rozsvěcovati světlo*; i ženy osamělé. — Obyčejně je rozsvěcují hoši neb mužští; prvního večera rozsvítí za sebe každý po jednom světle (svíci neb olejovou svítilnu), druhého večera po 2, osmého dne po 8 světlech. Nové světlo postaví v levo a rozsvěcují napřed. Bohatší mají k tomu stojánky neb zvláštní závěsy o osmi lampách, chudí dávají svíčky do ořechových skořápek. Světlo má hořeti aspoň půl hodiny. Dříve dávali tato světla za dvěře, proti mezuzě (na veřejích); teď bývají před neb za okny, v synagoze v pravo od schránky Zákona.

Světél chanukka nelze užívat k obyčejným svátkům, k četbě neb k práci; k tomu bývá přichystáno přespočetné světlo, které stojí o něco výše než ostatní světla a zove se *šammaš* (služebník.)

Jak se večer dne 24. Kisleu ukáží hvězdy, rozsvěcují se světla chanukka před všemi domácími lidmi. Předchází žehnání: »Veleben budiž, Bože náš, králi světa, jenž jsi nás svými příkazy posvětil a poručil rozvítiti světlo chanukka. Veleben budiž, jenž jsi na našich otcích v oněch dnech v této době divy učinil.« Prvního dne ještě velebí Boha za to, že mu dal dočkat se této doby. Z levé strany počne rozsvěcovati a říká: »Tato světla rozsvěcujeme na památku divů, vítězství a mocných skutků, jež jsi učinil na našich otcích svým svatým knězem. Plných osm dní jsou tato světla posvátná, a není nám dovoleno užívatí jich, nýbrž dívatí se na ně, abychom ti děkovali pro tvé divy vítězství a mocné činy.« (Pokračování.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

Motu proprio Pia X.

Třetí veledůležitý dokument, vydaný proti naukám modernistů papežem Piem X. jest tak zvané *motu proprio*: »*Praestantia scripturae sacrae*«, jež publikováno bylo 20. listopadu 1907 v »*Osservatore romano*« s datem 18. listopadu 1907.

Rozsahem svým nerovná se sice ani novému syllabu ani encyklice o naukách modernistů, nezůstává však svým významem za nimi nikterak pozadu, jsouc jaksi závěrečným aktem skvělého boje papežova proti modernismu.

Papež poručí v něm všem katolíkům, by se podrobovali všem rozhodnutím, která již učinila neb ještě učiní *kommissé pro biblická studia*, papežem Lvem XIII. zřízená a spolu aby na tato rozhodnutí pohlíželi jako na dekrety posvátných římských kongregací. Prohlašuje, že všichni ti, kteří slovem neb písmem tato rozhodnutí kritizují

neb se jim vzpírají, uvalují na sebe těžkou vinu. Pak potvrzuje *exkommunikaci* »*latae sententiae*«, která byla vyslovena nad těmi, kdož odporují rozhodnutím sv. Otce vyneseným proti bludům modernismu a prohlašuje, že tito propadají též všem trestům stanoveným na obhájce a rozšiřovatele bludů pokud jsou jejich nauky *haeretickými*. Konečně vyzývá všechny biskupy a všechny představené řádových kongregací, by bděli nad professory, zvláště v seminářích působícími a odstraňovali ty, kteří se přidržují modernistických nauk. Papež přísně ukládá biskupům, by nesvětili na kněze mladých studujících, kteří jeví náklonost k bludům modernistickým, a vyzývá je, by zakázali ve svých diecesích prodej a četbu modernistických knih a spisů.

Význam tohoto motu propria jest velmi značný pro katolický život i pro katolické učení. Neboť neznamená tento papežský výnos nic více a nic méně než *li smrtící ránu*, kterou papež zasazuje hydry modernismu. Když publikován byl kongregační dekret: »*Lamentabili sane exitu*« a později papežská encyklika: »*Pascendi dominici gregis*«, popírali modernisté jejich dogmatický význam. Když byla vyslo-

vena exkomunikace na původce anti-encyklyky, popírali opět kanonickou platnost tohoto papežského výnosu. Motu proprio prohlášeje papež »*ex cathedra*« zavržitelnost modernistických bludů. Papež viděl se nucena oproti lstivým úskokům modernistů potvrdit dogmatický význam a dogmatickou cenu těchto obou projevů »*slavnostní formou*«, »*mocí apoštolské autority*«, to jest »*ex cathedra*«.

Následkem této dogmatické definice, která jest dle katolické věrouky *neomylnou*, dosáhl dekret »*Lamentabili*« a encyklika »*Pascendi*« též formálně *neomylné autority*. S neomylnou autoritou vyslovil nejvyšší učitel církve, že *jsou všechny* v těchto obou dokumentech zavržené nauky při nejmenším *nepravdivé*, valnou většinou též *haeretické* čili bludné. Chtí-li modernisté zůstat katolíky, musí se tomuto konečnému rozhodnutí papežovu vnitřně i zevně podrobiti.

Papežem v motu proprio ohlášená exkomunikace nestihá všechny odstíny tohoto pestrého systému, nýbrž toliko onu skupinu modernistů, kteří se odvažují hájiti některou z vět, domněnek a nauk, které v obou označených dokumentech zavrženy byly a jsou zároveň též *haeretickými*. Znalec zákonodárství církevního ví dobře, že tato exkomunikace není ničím novým, nýbrž že exkomunikace postihuje modernismus jen proto, poněvadž a pokud jest — dle vlastních slov papežových v encyklice — »*souhrnem všech bludů*«. Většinou jsou však hypotézy modernistické haeretickými. Proti vědomým obhájcům vět, apoštolskou Stolicí odsouzených, vysloven jest již v konstituci Pia IX.: »*Apostolicae Sedis*« ze

dne 12. října 1869 největší církevní trest. Dle kapitoly 2., § 1. této konstituce propadají exkomunikací všichni ti, kteří veřejně nebo soukromě učí a hájí věty, jež byly apoštolskou Stolicí odsouzeny.

Se stejnou lstivostí snažili se modernisté snížit význam a váhu rozhodnutí od *biblické kommisise* učiněných pod zámlukou, že tato kommisise nenáleží do počtu římských kongregací a nepoživá tudíž jejich charakteru. Nedůstojně hře této lžikritiky učinila apoštolská Stolica přítrž, udělivši *biblické kommissi* řád a charakter římské kongregace. Hle, jak ráznou a silnou rukou řídí Pius X. lodičku Petrovu uprostřed vzedmutých vln!

Co Pius X. očekává od všech věřících katolíků vzhledem k novému syllabu a k modernistické encyklice, vyslovil již jako patriarcha v Benátkách ve svém postrním pastýřském listě, vydaném 1. února 1898 u příležitosti 60tiletého kněžského jubilea Lva XIII. těmito slovy

»Jest naší povinností přijímati vše, co od Petra a jeho nástupců ustanoveno bylo, a odmítati vše, co od nich bylo odsouzeno, bez výhrady, bez výminky a bez obmezování hranic jejich učitelského úřadu. Či jest věcí žáka dávatí předpisy mistru? A přece jest to právě tato věc, o kterou usilují jisté nezralé hlavy, jistí poloviční katolíci. Přijímejte tudíž všechny definice papežovy a odsuzujte s ním všechny bludy a buďte ujištěni, že nemá víry ten, kdo činí výhrady a obmezování aneb věroučné pravdy zavinitě vykládá a může se tudíž nadíti rozsudku »Kdož pak neuvěří, bude zatracen«. (Mar. 16., 16.) (Pokračování.)

***** SMĚS. *****

Návrh zákona o dozoru ke školám podali na zemském sněmu dne 30. září poslanec K. Adámek a soudruzi.

Členy *okresní* školní rady mají dle něho býti: předsedou c. k. okres. hejtman, náměstkem člen volený okresní školní radou z autonomních členů, okres. školní inspektor, nejméně 6 zástupců obcí jako autonomní členové, 2 znalci školství volení okr. školní poradou (ve smíšených okresích zástupce menšin), 1 ředitel ústavu učít. nebo měšť.

školy a zástupce církvi, jež mají nad 2000 duší v okrese.

Členy *zemské* školní rady mají býti předsedou správce země, místopředseda zem. školní rady, zem. školní inspektoři a admin. referenti, 6 zástupců zem. výboru, 2 zástupci města Prahy, 2 zástupci škol vysokých, 2 středních a 4 z učitelských škol měšť. a obecných nebo ústavů učitelských, 2 duchovní katol., 1 evang. a 1 židovského vyznání. — O reformě místních školních rad návrh nemluví.

»*Učitelské Noviny*« se diví, proč dle tohoto návrhu svobodomyšlných zákono-

dárců mají zasedati ve školních úřadech ještě zástupci církvi. Inu proto, aby »pokrokoví« kandidáti mohli býti nadále nejpilnějšími vyhledavači klerikální protekce a promluvači ostatních spolužadatelů. — Probatum est!

V Paedagogických Rozhledech (čís. 1.) přimlouvá se p. Em. Havelka, aby na školách bylo zavedeno vyučování nekonesijního náboženství. K tomu poznamenávají »*Učitelské Noviny*« »Jaké je to náboženství bez konfesse? Velice by se nám pan autor zavděčil, kdyby nám pověděl, jak si představuje vyučování takového náboženství, jakou bude mít dogmatiku a jakou morálku.« — P. Havelka sní snad po způsobu prof. Masaryka o náboženství nedogmatickém a nekonesijním. Snad by patriarcha těchto názorů, prof. Masaryk mohl konečně o nich již pozitivně promluvit a podati určité návrhy? Sliboval, ale dosud slibu nedostál. Vše neúprosně analysoval, — nyní jeho posluchači čekají na synthesu. Ale do té prof. Masarykovi se nějak nechce. Protože analysovat je poměrně snadno, ale synthese je dána jen duchům silným a zdravým.

Církev a škola. Moravský »Komenský« přináší dle »R. Zig.« ve spisu »Zpovědní zrcadlo« prý »od římsko-katolického duchovního« P. Hanse Kirchensteigera tento »charakteristický« výňatek: »Kněz nesmí nikdy zapomenouti, že škola jest a zůstane neustále dítětem naší matky, svaté církve, třeba že nám bezvěrecký stát děti urval a zákony, které sám sv. otec nazval ohavnými, k sobě je připoutává. Třeba oloupení a pronásledování, zůstáváme přece jenom my od Boha ustanovenými pány nad školou a nad učitelem. Učitelé jsou našimi podřízenými, i kdyby sebe více s vysokou na nás hleděli. Kněz se dopouští zrady na církvi, jestli že novou školu a její učitele nepotírá, nýbrž se dokonce přátelstvím s učiteli snižuje.« — Že škola jest dítětem církve, jest dějinami školství i nejvyššího dokázáno, tak že může pouze ignorant opak tvrditi. Že by dopouštěl se kněz zrady na církvi, jestli že novou školu nepotírá a žije s učiteli v přátelství, jest již proto nepravda, poněvadž i církev vysílá své duchovenstvo do nové školy vyučovati a že i vyučování náboženství svéřuje učitelům, a konečně v pastýřských listech přeje si, by duchovenstvo pokud jen možno, s učitelstvem ve svornosti žilo. Že církev jest přítelkyní školy a učitelstva, to dokazuje veliké množství ka-

tolických učitelů v Německu i v zemích rakouských, sdružených v učitelských spolcích katolických. A bylo by jich více i u nás, kdyby nebylo tolik terrorismu a pranýřování ze strany učitelů pokrokářů a jich listů. Není každý tak pevný charakter, aby pro své přesvědčení něco dovedl vytrpěti a urážky sněsti. Ostatně musíme »Komenského« a jeho pramen upozorniti, že citovaný spis nepochází od římsko-katolického duchovního P. Hanse Kirchensteigera, nýbrž od suspendovaného a odpadlého Kirchensteigera, jenž ze msty spáchal prolhaný román »Beicht-siegel« — (sigillum confessionis, *ne* zrcadlo) — a v něm katolickému duchovnímu dává tak nepřátelsky proti škole promlouvat. Právě nedávno byl od liberálního kritika vídeňského pan Kirchensteiger jako náramně slabý literární dilettant odmítnut a zakříknut. Tentýž týdeník »Komenský«, (vychází v Zábřeze na Moravě redakci Fr. Merty) jest velikým přítelem »Volné Myšlenky« a fedruje jí a její spisy na obálce a vyzývá k odebrání.

Massarykova »Naše Doba« přináší kritiku k průvodním nařízením zemské š. r. def. řádu školnímu. Prý konečně vydá; klerikálové nespokojili se prý s prstem, který jim v řádu podalo ministerstvo vyučování (sic!) — ale sáhali hned po celé ruce, chtějíce do krajnosti využitkovati silných posic, které tohoto času mají v zemském školním úřadu! Jen »bdělosti« svobodomyšlné veřejnosti české lze prý děkovati, že se záměr klerikálů tentokrát nezdalil. Průvodní nařízení byla vydána bez paragrafů, sypajících klerikálům výhody plnými rukama, bez paragrafů, nutících školní mládež k účasti na církevních cvičeních způsobu, v naší době neokvyklými, bez paragrafů, snižujících světské síly učitelské ve školách na poslouchající orgány osob a úřadů církevních. — To jest opravdu prapodivné. Pan K. V. Tuček dostal pochvalu od zem. úřadu školního, že spolupůsobil při sestavování průvodních nařízení a hle, — pan K. V. Tuček byl as toho vinen, že tak klerikálně byla zbarvena a nebyť bdělosti těch svobodomyšlníků, jaké neštěstí bylo by se přivalilo na zem českou! Honem musilo se agitovat mezi lidmi stejně smýšlejícími pokrokaři, aby hodně nahlas protestovali proti tomu; neboť pánem školy není katolický lid, který si na ni platí, nýbrž učitelé pokrokáři a několik volnomyšlenkářských křiklounů. Jejich hlas platí. A ten klerikální zem. školní úřad! A dále

opravdu jsou světské síly učitelské defini-
tivním řádem nuceny navštěvovati přednášky
a hodiny církevních osob a jim naslouchati,
po případě dávat pokyny! A dále nutit děti
k církevním cvičením! Učitele k doзору!
Praví sice Amos Komenský v »Didaktice«
Ač pobožnost darem jest Božím, proto sobě
obírá (Duch sv.) pomocníky, rodiče, učitele,
služebníky církevní, kteří by rajske rouby
věrnou péčí vštěpovali a zalévali a jestiř
spravedlivo, by oni způsobu povinnosti
svých vyrozumívali.« Ale páni »volnomy-
slitelé« a »pokrokaři« učitelé nebudou se o
výroky takového arciklerikála příliš starat!
Komenský ještě také řekl »Víte, lásce, na-
ději ke skutkům příhodné budou vyučovány,
budou-li děti (a to všechny) učeny, by
silně všemu, co Bůh zjevil, věřily, by vše,
co přikazuje, konaly, by všeho, co slibuje,
čekaly.« — »Bohoslužbě vnitřní a zevnitřní
by velmi nábožně se oddávaly, k tomu vedení
nechaf jsou všichni, by vnitřní bez zevnitřní
neochabla.« Ale to vše »kummert die groszen
Geister nicht!« — Budou bráti jméno Ko-
menského nadarmo, budou svým spolkům
a časopisům dávatí jeho jméno, ale při tom
půjdou úplně jinou cestou, než kudy uka-
zuje ten, jehož jméno nosí.

Keplerův spolek v Německu po-
řádal na počátku měsíce září v Godesbergu
biologický kurs. Účelem spolku je oproti
zneužívání vědy, jež atheistický monismus
svým popularisováním stále provádí a tak
ethické řády křesťanské ochromuje, vydávaje
za dokázanou pravdu různé hypotézy a
domněnky, jež s nynějšími vědeckými po-
znamky jsou v naprostém rozporu, postaviti
pevnou hráz a šířiti jen opravdu ony vě-
domosti, které jsou nezvratně a jasně do-
kázány. Založení spolku vyvolala škola
Häckelova, jež po příkladu svého mistra,
jak tento ve svých »Světových záhadách«
ukázal, lehkomyšlně za vědecké poznatky
vydává, co jimi není. Četní přírodopytci
se tu seskupili, aby vytrvale a pozitivně
vědecky pracovali; při tom ovšem si vyhra-
žují plnou svobodu a neodvislost jak na
státu, tak církvi; ale nechťi též ve jménu
této svobody lehkomyšlně jednatí a pravdy
zneužívají. »Jako kdysi Kepler zpytováním
přírody neutrpěl ztráty na své víře, ale
mnoho získal pro svoji hlubokou zbožnost,
tak chce i spolek, který si dal jméno to-
hoto velikého astronoma, právě v jeho ko-
lejších největší služby prokázati pravdě.« Na

kursu v Godesbergu (u Bonnu) bylo 140
posluchačů; nejvíce z kruhů učitelských.

Náboženství na moravských školách pokračovacích. Zemský výbor mo-
ravský usnesl se dne 8. října při povolová-
vání subvencí pro pokračovací školy na
návrh Dra Koudely doporučiti, aby na po-
kračovacích školách bylo zavedeno vyučo-
vání náboženství. Proti návrhu hlasoval z
českých přisedících jedině Dr. Šílený.«
(»Učit. Noviny.«) To je ovšem klerikaliso-
vání školství. — Jak jsou moravské školy
pokračovací oproti našim pozadu! U nás je
na nich vše tak pokrokové a pokročilé, že
se někteří učitelové přímo bojí svých žáků-
učedníků, a před budovou, když žactvo u
večer odchází, musí býti postavena stráž,
aby se vzorní žáčkové neporvali nebo snad
nepobíli!

Zasláno.

Mějte slitování!

Na Král. Vinohradech u Prahy jest dobro-
činný ústav »Útulek sv. Josefa« pro opuště-
né dítky. Letos dokončuje desíletou činnost. Co tu
sirot českých nalezlo již blaženého útulku a peč-
livého ošetření! Kaplánek dp. Antonín Hoff-
mann vede po celou řadu let správu ústavu a
vydržuje ústav toliko z milodarů křesťanské almuž-
ny, kterou děsným přičiněním — haieř k haléri
po deset let již sháněti musí. Tento kněz odhod-
lal se na oslavu panovníckého jubilea doplniti po-
čet chovanců na 100, ale sotva se tak stalo, při-
vedeno mu nových pět sirotek z prostředí tak
úpenlivé bída, že nebylo lze jich odmítnouti. Má
tedy 105 chovanců. Co tu potřebí krajčků chle-
ba, šatu a obuvi! A přece ke cti křesťanský citících
duší nutno doznati, že jejich milosrdná láska po-
mohla mu až dosavad stále všechny ty chovance
uživiti. Mějte slitování! V roce jubilejním, kdy nej-
jasnější, šlechtný mocnár náš nabádá k akci »Pro
dítě.« nezapomeňme my katolická katolický ústav
»Útulek sv. Josefa«! Katoličti mužové nechť
učiní ve schůzích, při zábavách a přednáškách,
bálech, svatbách milieři sbírky pro české sirotky
v »Útulk«. Ženy pak a dívky katolické za-
vděci se ústavu, usíjili-li pro sirotky »Útulk sv.
Josefa«, košilečku, sukénku, kalhoty, šatečky
v různých velikostech pro děti od 6—14 let. Též
ovoce a potraviny s vděkem jsou vítány. — »Útu-
lek sv. Josefa« vydal též šestý ročník velkého
kalendáře »Svatý Josef« který se těši ve-
líké oblibě. Jest nejobsáhlejší ze všech vyšších
kalendářů, má 176 stran textu. Stojí 1 korunu. Od-
běratelé obdrží tedy nejen za korunu literární cen-
nou knihu o 176 stranách, ale obětují spolu tuto
korunku jako almužnu na chléb sirotekům. Kdo
objedná 10 exemplářů, obdrží jedentý zdarma.
Objednati lze též zasláním obnosu 1 korunu v
poštovních známkách. Ukažte, co dovedou křes-
ťanské duše milosrdnou láskou nadchnuté, neopou-
štějte sirotků! Adresa: »Útulek sv. Josefa
— Král. Vinohrady.« — Blahoslavení
milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce proplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3-50 korun. Do krajin německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slovuje ome 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumním, klerikům studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Organ Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres.roklamače, jež se nepočítá a nefrank. Ilustrované pro ilust. list, zpráv časové, knihy a časopisy zasílány buďže Em. Žákoví, ym. professoru na Smíchovské; pro učít. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro katechetskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské.

Odložené škrabošky. — O křesťanské škole. — Názorné vyučování církve v minulosti. — Ke katechetským poměrům. — Svěcení biblických svátků u židů. — Feuilleton: O modernismu. — Směs.

Zasláno.

Odložené škrabošky.

Kdo pozorněji sleduje myšlenkové proudění většiny našeho učitelstva, dochází nyní k poučným závěrům. Znamená, jak po oficiální zemské poradě, v níž svým reformním názorům páni řečníci dali svůj nepokrytý výraz, nyní mezi pokrokaři stále víc a více přibývá hlasů po odstranění náboženské výchovy ze škol.

»Český Učitel« (č. 4. t. r.) velmi si liboval, že na zemské poradě učitelstva »cítěno bylo všude tolik uvolnění, že neodvislost různých projevů byla v značné míře posilována vědomím určité jistoty.« Nyní jde to již rychlejším tempem ku předu.

Další krok učinil žižkovský školní okres. Na okresní školní poradě dne 29. října konané bylo na programu schválení *školního řádu pro mládež celého okresu*. A řád bez ohledu na školní zákony vypracován již ve smyslu volné školy! Na zásadách občanské morálky bez Boha. Cti rodiče, učitele, viz bratry a sestry ve svých spolužácích a lidech, mluv pravdu, neboj se pravdy hájit, nezcizuj majetku ani cti bližního, buď milosrdný a t. d. (Čech, dne 12. listopadu 1908).

O Bohu a povinnostech k němu již ani slůvka. Jaký pak pokrok je v paedagogice možný tam, kde se staví ještě na bázeň Boží? Ba právě naopak usuzují všichni pokrokoví učitelé. První a hlavní podmínkou pokroku je negace všeho náboženství.

Tak usoudila valná většina přítomného učitelstva. »Marně protestovali katecheti. Pánové a slečny připomněli, že nejde již pouze o příslušníky církve, ale o děti bezkonfessijní.« — Lépe řečeno, o děti nevěreckých rodičů, poněvadž Bůh dosavad je společným základem všech konfessí. Snad při tom šlo též — o učitele. Jak je těžko učiteli vysloviti slovo Bůh, když v duši Boha více nemá!

A výsledek delší debatty o jediné slovo Bůh, jež mělo býti vloženo před slova: rodiče a učitele, byl, že velikou většinou (asi proti 10 hlasům) přijat byl původní návrh ředitele Fridricha, aby »Bůh« byl ze školního řádu pro mládež žižkovského okresu vyloučen. Potud »Čech« v citovaném čísle.

A nyní jde to dále. »Český Učitel« (č. 9. t. r.) z 11. listopadu ve svém úvodníku mluví o návrhu p. *Em. Havelky*, který v Paedagogických Rozhledech (Náboženská výchova) mluví pro vyloučení všeho konfessijního, dogmatického náboženství ze školy, a chce je »nahraditi *náboženskou výchovou křesťanskou nekonnfessijní*« opřenou o novodobý názor na život lidstva, jakož i novodobé pokroky vědecké, theologické a filosofické. Křesťanství a moderní věda se nevylučují, nýbrž doplňují, věda zušlechťuje rozum, náboženství křesťanské pak srdce; a právě církve tuto krásnou harmonii rozrušily, když i křesťanství učinily nekřesťanské církevnictví.« — —

Tak pan Havelka. Ale ani tím, že křesťanské církve nadobro odsoudil, a mluví jen o bezkonfessijním křesťanství, nezavděčil se nikterak »Českému Učiteli« a pokrokovému učitelstvu. Ti všichni stojí na stanovisku »Volné myšlenky«. Pryč se vším náboženstvím ze školy, ať si je třeba zveze nekonnfessijní a necírkevní křesťanství! Praví »Český Učitel« doslovně: »Náboženská výchova ve smyslu kol. Havelky zůstane utopií. *Křesťanství již není a nebude ovládajícím názorem světovým*. Křesťanství jako náboženské hnutí vysálalo během dvou tisíciletí své životodárné síly, vykonalo svůj prvotní úkol již dávno a dávno, a není možný jeho dávnověký návrat.«

To je »*Credo pokrokových učitelů*. A my jsme povděční, že je tak zřetelně vyznávají. O jejich vnitřním smýšlení neměli jsme nikdy nejmenší pochyby. Ale těžko bylo je konstatovati, dokavad své nitro na schůzích a poradách úředních neprojevovali. Nyní činí tak bez ostychu. A je to dobře. Nevoláme však na ně úřady; ani nás nenapadá. Úřady jsou samy postaveny v nepřijemnou situaci, protože — slyšeti nesmí.

Proces musí se dokonati. Škrabošky dříve opatrnicky přivázané poněnáhu se odkládají. Pokrokoví učitelé zřikávají se Masaryka a Drtiny, protože jsou jim lidmi, kteří s náboženstvím činí ještě kompromisy. Jejich ideálem je Machar, autor »Říma«. Protože celá jeho osoba je prosycena — jako dna činí u člověka chorého — nenávisť ke všemu křesťanskému. A ta jest i jejich příznačnou vlastností.

O křesťanské škole.

Podává EM. ŽÁK.

(Dokončení.)

My žádáme *součinnost učitele a kněze ve výchově školní*. Trváme na tom, že učitel, má-li vstřípiti svěřené mládeži ducha náboženství, sám týmž duchem víry upřímně musí býti proniknut. Nás nikdy nemůže uspokojiti takové nařízení školy, aby učitel o náboženství, o kultu náboženském ve škole mluvit nesměl. Poněvadž když by byl věřící a mluvit nesměl, jednal by proti svědomí; a když by byl nevěrec, rovněž by svobodně mluvit nemohl. *Škola tak zvaná neutrální*, to jest taková, v níž se náboženství a víry učitel nedotýká, *může jen existovati na papíře, ale nikoli ve skutečnosti*.

Neboť jako v hudbě každý ton je provázen celou řadou tonů spodních, které hlavnímu tonu dávají barvu a charakter, tak každé slovo, které mluvíme, je provázeno celou skupinou spoluznějících, spodních tonů, je spojeno s bezvě-

domým výrazem tváře, posunem, zabarvením slova a ony ukazují pravé nitro mluvícího. *Víra i nevěra učitelova se prozrazuje vším jeho chováním*, a duše dítěte, neobyčejně citlivá a široce všem dojmům otevřená, je bezděky přijímá. Ona na ně reaguje, byť byly neviditelné jako paprsky Röntgenovy. *A z toho důvodu nebude katolíkem nikdy lhostejno, jakého ducha je učitel, kterému svěřují svoji mládež a nemohou pro své dílky snášeti ve škole učitele jiného vyznání nebo dokonce nevěrce, byl on náboženství v ničem se nedotýkal.* —

Protivníci křesťanské školy poukazují na *Francii a na Ameriku*, kde ve školách státních náboženství se nevyučuje.

Ale příčiny, proč v těchto zemích náboženství ze školních osnov je vyloučeno, jsou velmi rozdílné.

Ve *Francii nenávisť k církvi* vypudila náboženství ze škol. Nepřátelé církve, chtějí ochromiti ji v jejím kulturním poslání, již r. 1882 prohlásili *školu laickou*, a nahradili vyučování náboženství svojí laickou morálkou. Doufali tím mravnost mládeže prohloubiti, vyučování náboženské nahraditi přirozenějším a účinnějším podkladem mravnosti.

Jak se jejich naděje splnily, o tom nejlépe mluví statistika. Jich spisovatel *Tarde* v *»Revue paedagogique«* praví: *»Pohříchu byli jsme ve svých nadějích v úspěchy našeho školství trpce zklamáni. Počet mladistvých zločinců pod 16 let od r. 1880 při nepatrném vzrůstu obyvatelstva se skoro zdvojnásobil. Dostoupil r. 1894 úžasného čísla u nezletilých na 28.701 u hochů a 3614 u dívek. Od roku 1881—1894 postoupil počet sebevražd u dospělých o 153 procenta; u nezletilých dokonce o 166 procent!«* — Za příčinou tohoto smutného zjevu uvádí výslovně povšechné přibývání irreligiosity.

Kam vede školství zbavené ducha náboženského, o tom výmluvně svědčí též *kriminální statistika*. Seinský soudní dvůr zjistil, že ze 100 provinilců pro krádež, vraždu i na vlastních rodičích spáchanou, odchováno bylo ve školách státních zlaicisovaných 89 procent a ve školách náboženských kongregací jen 11 procent. A známý u nás paedagogický spisovatel francouzský, *Alfréd Fouillé* v *»Akademii mravních nauk«* potvrzuje, že v polepšovnicích francouzských ze 100 dětí bylo 98 procent ze státních škol beznáboženských a pouze dvě procenta ze škol náboženských.

Tato fakta nejlépe ukazují výsledky škol laických a výsledky škol, kde rodinné náboženské výchování je účinně podporováno náboženskou výchovou školní. Ale u našich nepřátel i tato zdrcující čísla nemají váhy. Jejich nenávisť k církvi a obdiv Francie, za jejímž příkladem chtějí jíti, je větší než láska k pravdě. Ovšem k smutné a je zahanbující pravdě! —

Pokud *Ameriky* se týče, důvody, proč ve školách státních není konfessi-ního náboženství, jsou zcela jiné. *»V zemi, kde žije vedle sebe asi 200 různých sekt a náboženských vyznání, a kde žádné náboženství nemá číselné převahy, jest v zájmu jich svobody, aby stát ke všem choval se neutrálně. Zde stát každému náboženství, pokud není v rozporu s jeho zákony, dopřává úplnou rovnoprávnost a svobodu, ale nesahá také nikdy na majetek náboženských společností. Náboženské výchování na státních amerických školách není možno, poně-vadž do jedné školy chodí děti několika, ba mnohdy i 30 až 50 vyznání. Nelze zajisté mluvit o jednotném náboženském výchování ve škole, kde jest na př.*

10 katolíků, 8 metodistů, 5 baptistů, 6 puritánů, 4 irvingiáni, 3 presbyteriani, 7 anglikánů, 2 kvakeři a t. d. (Viz článek *J. Staňka* »O poměru církve a státu v Americe.« »Hlídky«, 1908, č. 8.) Za to však v této zemi svobody stát nikterak nepřekáží církvi v zřizování biskupství, far a kostelů, v zakládání klášterů, škol a dobročinných ústavů a proto církev katolická v nové zemi roste a zkvétá.

Kdyby náboženské poměry v naší říši byly také tak pestré a spleťité jako v Americe, i my bychom nežádali, než aby církev těšila se zde těžce svobodě. Ale když u nás katolíci více než 90 procenty tvoří převážnou většinu obyvatelstva, mají zajisté právo, aby školy pro jejich mládež zřízené odpovídaly jejich spravedlivým požadavkům.

Zvěčnělý, velký biskup německý Ketteler, ve svých pastýřských listech znovu a znovu upozorňoval katolíky na jich povinnosti ve výchově mládeže a na jich práva na zřízení škol. Ve svém pastýřském *listě ze dne 15. února 1873 krásně praví*: »Otázka školní zasáhá hluboko a trvale v každý dům a každou rodinu. Neboť při ní jedná se o více než o zděděný nebo v potu tváří získaný rodinný majetek, jedná se o to, co je rodičům nejmilejší a nejdražší o jejich děti; zda mají býti vychovávány a vyučovány v duchu křesťanském či v duchu křesťanské víře nepřátelském. Proto jest svatou povinností všech rodičů, aby nyní více než kdy jindy věnovali svoji pozornost školám, jimž při nynější všeobecné povinnosti školní jsou povinni své děti svěřiti Vám, vroucně milovaní rodiče, nastává povinnost, spojenými silami odmítnouti každý pokus, aby u nás zavedena byla škola beznáboženská *Kdyby někdo pustošil vaše role a otravoval chléb, který požíváte a podáváte svým dítkám, bránili byste se všemi prostředky proti takovému jednání. Ale pokus, aby vaše školy, v nichž vašim dítkám denně se dostává duchovního pokrmu, byly odloučeny od božského pramene vši pravdy a ctnosti, je vlastně neméně záhubný.*« —

V témže smyslu mluví k nám i naši biskupové, poněvadž i u nás hlasy o *sesvětštění školy*, t. j. o vyloučení náboženství a vyobcování kněze ze školy, důrazně se ozývají. A i nám nezbyvá, než upozorňovati rodiče na jich povinnosti a práva u výchově jich mládeže, žádati pro katolickou mládež školy katolické, a dokavad naši spravedlivé žádosti nebude vyhověno, v zájmu svépomoci starati se o zakládání katolických ústavů obětmi dobrovolnými. »Mládeži, budoucí naší generaci, vše to nejlepší,« je paedagogické heslo, často se ozývající. *Katolické mládeži katolickou školu za cenu nejsvětějších, mimořádných obětí, je povinností katolíků.*

K učitelstvu dnešnímu z valné části, jak se jeho duch zrcadlí v jeho listech a stavovských orgánech, katolíci nemohou míti důvěry. Jejich program vychovatelský, jak jej formulovali pro školu novou, není založen na náboženství jako základu mravnosti.

Proto v zájmu záchrany v nynějších poměrech neustaneme volati k našim obětavým katolíkům Podporujte svojí dobrovolnou daní katolické ústavy soukromé! U nás čile si vede útlá haluz velikého štipení blahoslav. *de la'Salle*, řeholní družina *Školských bratří* v Bubenči. Dílo jejich v jiných zemích je velikolepé, pozhnané. Sama Francie, nepřátelská výchově řeholní, musila uznati jejich práci utěšenou a první čestné ceny za zdárné výsledky vychovatelské

o dřívějších svých výstavách jim přiznala. Podporujme je a starejme se, aby v brzku mohli založiti i další katolické ústavy! —

Výsledky, k nimž dospěla nyní horlivě pěstovaná *paedagogická psychologie*, *mluví v náš prospěch*. Všichni velci paedagogové na základě studia dětské duše dospěli k přesvědčení, že *stejně náboženské vyznání jest nevyrovnatelně nejlepší podkladem pro výchovu školní*. Tak Paulsen, Delbrück, Harnack, Mosappý, Ziller, Rein, Thrändorf, Willmann, Pfeiderer, Förster a j. v. Oni potvrzují jen dávné požadavky naše, že jen ve škole, v níž panuje bázeň Boží, mládež může vyrůstati v ideální lidi, schopné plniti vznešený úkol lidstva na zemi. Oni souhlasí s námi, že jen ona mládež, v níž náboženské vychování domácí je účinně podporováno školou, je silna odolati svádění světa a vnitřním pokušením, »že jen duše přítomnosti Boží posvěcená poněmáhlu uvykne odporovati zlům, jako oči bezděky se zavírají proti prachu ulice.« (J. W. Förster.) —

Duše lidská je nebroušený kámen. Výchova dává mu onen pravidelný tvar; ale světlo, paprsek s hůry nebes, musí jí proniknouti, aby se rozzářila v plné své krásě. Z toho důvodu voláme po výchově k Bohu, po škole křesťanské. Dějiny s dostatek nás učí, že *náboženství stálo vždy u kolébky národů; filosofie beznáboženská nebo protináboženská stála u jejich hrobu*. Proto i my jsme přesvědčeni, že náš národ jen tehda ve své mravní síle bude státi statný, velký, nezdolný, dokavad mu bude na poli výchovy zářiti onen krásný, vždycky svěží, něžný obraz a hluboký symbol biblický: *Ježíš — přítel dítek!*

Názorné vyučování církve v minulosti.

Podává VÁCSLAV ČERVINKA.

(Pokračování.)

Snad zdálo by se mnohému paedagogovi našeho zřejmějšího a citlivějšího věku, že tento názorný způsob vyučování církve byl poněkud bizarní a drsný. Leč musíme si připamatovati, že bylo to v dobách, kdy černá smrt, mor, navštěvoval velmi často a na dlouhé doby naše země, a že upamatování na smrt a obracování pozornosti na život záhrobní, nadhvězdný, bylo v těchto dobách náhlých a přechytných úmrtí velmi příhodným napomenutím k pomýšlení na věčnost, na uspořádání věcí pozemských a dobré jimi vládnutí. Nebylať idea »Tance Smrti« vlastně nic jiného než dramatisovaná a širěji rozvedená myšlenka starozákonní, již vyřkl již trpitel Job »Člověk narozený z ženy, krátký živ jsa čas, naplněn bývá mnohými bédami. Kterýž jako květ vychází a setfín bývá, a utíká jako stín a nikdy v témž stavu nezůstává!« —

Idea pomijitelnosti a Šalamounského slova: »Marnost nad marnost a vše je marnost«, nejhlubším nitrem člověka otrásající, stala se předmětem, jenž zpracován byl mnohokrátě uměním výtvarným a sice jak malbou, tak i skulpturou. Zajímavé je, že dramatické scény »Tance smrti« byly malovány již s počátku patnáctého století na zdi hřbitovní, hrobek, klášterů, chrámů, kaplí s veršiky k vyobrazenému ději se nesoucimi. A tento obyčej rozšířil se po celé Evropě. Posud zachovaly se ještě na mnoha místech ve Francii, Anglii, Švýcarsku, Španělech.

V Německu jest jich též několik zachováno. Mezi nimi vyniká obraz: »Tanec smrti« v chrámu Panny Marie v Lubecku, kde nás sluha chrámový při zpáteční

cestě z Norvéžska a Švédska velmi ochotně prováděl a brožurku s popisem ke koupí nabídl. Obrazy jsou z roku 1463 dobře znatelné, s příslušnými dosti zdařilými veršiky. V Rakousku nalézají se podobné »Umrlčí tance« na některých místech v Tyrolsku a Korutanech. I v Čechách se zachoval »*Tanec mrtvých*« v klášteře Milosrdných bratří v Kukusu, dřívějším to sídle pověstného hraběte Fr. A. Šporka.

Táž myšlenka vše vítězící smrti vyobrazena též na světoznámém »*Campo Santo*« v Pise. Veselá lovecká družina vznešených jezdců a paní při své lovecké zábavě náhle se ocitne v lese u tří mrtvol vznešených nějakých soudruhů, jejichž těla nalézají se již v největším stupni hniloby a rozkladu. Úžas, zděšení, ošklivost, hrozný strach jeví se na rozehvělých tvářích jezdců. Dále znázorněna tu smrt spravedlivých a smrt hříšníků.

Mohutná a cit člověka rozehvívající idea Tance smrti umělecky znázorněna i v mědirytinách, dřevorytinách i sochařstvím.

Nejnámější obrázková kniha »Tance mrtvých« vydaná v Lyoně má v sobě obrazy Holbeina mladšího. (Viz Muther: Dějiny malířství str. 320.) I moderní malíři nedali si ujítí idey tak působivé. Totéž thema zpracovali vedle Kaulbacha, Seitze a Weisze i Rethel, Klinger a jiní. (Muther, Geschichte der Malerei im 19. Jahrhundert str. 242. Geschichte der Malerei; napsal A. Gut str. 78.) Ba i básnictví, hudba brala si náměty z látky té. Musíme jen obdivovati hluboký pedagogický takt církve, kterým vystihla a vytušila mohutné působení výchovné, jaké idea »reje smrti« po tolik století na lidstvo měla, ba v jisté míře má až dosavad. —

Že obrazy mohou věřícímu pozorovateli znázorniti idey a p. avdy náboženské, jest věc nesporná, a církev také již od úsvitu svého trvání v katakombách, jak ještě blíže pojednáme, vždy tak činila. Jest však dříve nutno pojednati o jiné otázce.

První vyučování katechismu církve záleželo v tom, že katechumeni cvičení, by uměli na paměť apoštolské symbolum, »Otče náš« a »Desatero«, jak tomu nasvědčuje starodávný křestní ritus. Aby věřící spíše si zapamatovali tyto formule, byly každé neděle při službách Božích veřejně předřikávány a vykládány; bylof toho zvláště zapotřebí, když za stěhování národů tito po krátké pouze přípravě křtěni a do církve ve velkých zástupech byli přijímáni. Tyto základní části katechismu a později i jiné, jako »Zdráva's Maria«, druhy hříchů atd. byly psány na tabulky a v kostele vyvěšeny, po případě na stěny chrámové napísovány ku vzdělání a cvičení věřících.

Něco podobného známo nám i z dějin českých. Mistr Jan Hus tohoto obyčeje použil a dal napsati na stěny kaple Betlemské krátké věty: »*O šestí bludech*« k »stálému upozornění lidu« — jak podotýká Tomek ve svém Dějepisu Prahy.

Církev napísováním hlavních pouček náboženských chtěla věřícím usnadniti zapamatování si jich. Vždyť měly poučky ty určovati směr života a mravů věřících a na ně působiti. Proto musily hluboko utkvíti i v paměti i v srdci lidu. A tu učí zkušenost i psychologie, že člověk má paměť nejen sluchovou ale i zrakovou; ba že tato jest často mnohem intensivnější než ona. A čím více smyslů jest zaměstnáno při pozorování předmětu a přijímání dojmů, tím hlouběji utkví tyto v mysli a paměti, a tím snadněji při každé vhodné příležitosti se vybaví.

I v tom předstihla církev dávno naši moderní paedagogiku, založenou na psychologii. Neboť ony tabulky na stěnách chrámových byly jakýms znázorněním slyšeného učiva, a svým uspořádáním činily látku učebnou přehlednější a rozumnému pochopení snazší a bližší. Proto také přední paedagogové a katecheti našich časů, jako Dr. *Willmann*, *Pichler*, Dr. *Weber*, *Stieglitz*, *Bergmann*, *Schubert* atd. při katechetských kursech na to kladli důraz, aby hlavní body probraného učiva ve škole byly žákům na tabuli napisovány. Tím pozornost jejich je poutána a přehled probraného učiva je jim poskytnut.

Z toho je též zřejmo, že přehledné tabulky, jako »Mše svatá« vdp. *Dr. Sedláka* nebo nyní právě vyšlé dp. *kollegy Zamazala* z Mor. Ostravy: »Přehled katechismu«, »Modlitby katol. křesťana« a tabulky jiných autorů nejsou jen nějakou mrtvou systematikou, nýbrž mají svou paedagogickou oprávněnost a cenu. Musí ovšem býti vyvěšeny a na ně často poukazováno. Vždyť i náš veliký paedagog *Komenský* ve své *Velké didaktice* (přel. prof. Šmaha str. 158.) výbornost takových nástěnných tabulek uznává a je doporučí těmito slovy »Než i toto náramně poslouží, aby jádro všech knih každé třídy na stěnách namalováno bylo, nastěnováním jednak textu (jádrnou krátkostí), jednak obrazů a emblemů, kterými i smysl i paměť i vtipy cvičily by se co den.« —

Ba nebyla církvi neznáma ani ona umělá pomůcka paedagogická, že totiž na konci katechese dává se dítkám jednak naučení, vyplývající z probrané látky, jednak její kratičký obsah v *rýmovaných verších*, nebo že nějaká píseň k probrané látce se vztahující, se žáky se zapěla na př. při katechesi o andělech modlitba nebo píseň k anděli strážci. Vždyť také byla strojena pomůcka při jiném předmětu; na př. nepravidelná slovesa nebo výjimky srovnávají se v rýmované řady. Ba před dvěma léty vyšla ve Vídni celá francouzská grammatika v rýmech. Latinská nepravidelná slovesa na př. uvázla nám mnohemu tak hluboce v paměť pro svoje rýmované verše, že nezbavíme se jich ani do smrti, a že i tehdy, když léta se jimi neobíráme a na ně ani nevzpomeneme, zůstávají nám stále živé v paměti.

To znala již dávno církev a aby základní nauky náboženských pravd nezapomenutelně utkvěly v mysli věřících, skládala je do veršů, ano složila k nim i hudbu. Tak máme na př. v »Křesťanskem zrcadle« P. Dedericha (viz Monfang, str. IX.) rýmované desatero Božích přikázání z roku 1480 a v »Obsequiale«, vydaném v Řezně r. 1570, jest k rýmovanému »Otče náš« udán nápěv a k dekalogu dokonce dva, s tím výslovným podotknutím, že mají se je žáci učiti zpívati, aby si je lépe zapamatovali.

(Dokončení.)

Ke katechetským poměrům.

V roce 1906 bylo dle »Zprávy c. k. zemské školní rady pro Čechy o stavu národ. školství v král. Českém za rok 1906« učitelů náboženství za slušné na školách v českých okresích ustanoven 287, v německých 156; učitelů náboženství za odměnu v okresích českých 111 a v okresích německých 23. (Vychovatel XXIII. str. 78).

Dle nové zprávy vydané c. k. zem. školní radou za rok 1907, bylo učitelů náboženství za slušné na školách v okresích českých 308 (tedy + 21) v okresích německých 158 (+2); učitelů náboženství za odměnu v okresích českých 65

(— 46), v německých 25 (+2). Bylo tedy učitelů náboženství za slušné v roce 1906 celkem 443, v roce 1907 pak 466 tedy o 23 více; za odměnu v roce 1906 celkem 134, v roce 1907 pouze 90, čili proti celkovému počtu učitelů náboženství ustanovených úřady školními v roce 1906, jichž bylo 577, bylo v roce 1907 pouze 556 katechetů úřady školními ustanovených, *tedy o 21 méně!*

Na kterých školách ubylo katechetů? V roce 1906 bylo na školách v českých okresích (287+111) 398, na školách v německých okresích (156+23) 179 katechetů; v roce 1907 na školách v okresích českých (308+65) 373, na školách v okresích německých (158+56) 183 katecheti. **Ubylo tudíž katechetů na školách v okresích českých 25, ale na školách německých přibyli čtyři katecheti!** Nařiká se na úpadek náboženství mezi mládeží hlavně českou, kde hledati toho příčinu? V nedostatečném počtu učitelů náboženství na českých školách!

V roce 1907 přibylo v Čechách 36 škol obecných (25 českých a 11 německých) a 19 škol měšťanských (15 českých a 4 německé). Proti 3131 škole obecné a 343 školám měšťanským v českých okresích v roce 1906, bylo v roce 1907 škol obecných 3156 a 358 škol měšťanských. A za toto *plus 40 škol zmenšil se počet katechetů o 25!!* — Proti 2289 školám obecným a 224 školám měšťanským v německých okresích v roce 1906, bylo v roce 1907 škol obecných 2300 a 228 škol měšťanských. Pro jedenáct škol obecných a **čtyři školy měšťanské v okresích německých nově otevřené zřízena čtyři místa katechetská!**

Patrnó, že v okresích německých zřizují se místa katechetská pro každou školu měšťanskou; v českých ovšem tak se neděje. Sledujeme-li jmenování dle zpráv ve »Vládním Věstníku« seznáme, že v roce 1907 bylo jmenováno *definitivně* na českých školách měšťanských 12, na obecných 6 katechetů; na německých školách měšťanských 13, na obecných 2 katecheti! (Českých škol měšťanských 358, německých 228).

Kterých katechetů je více definitivních na českých nebo na německých školách? Kterých poměrně více na školách měšťanských? Odpovídáme — na školách v okresích německých! Ve třech posledních letech (1905—7) bylo jmenováno *na českých* školách definitivně 19, na školách *německých* 42 katechetů škol měšťanských; na školách obecných bylo jmenováno za ta léta 13 definitivních katechetů na českých školách, a jen 6 na školách německých!

Většina katechetů v německých školních okresích je jmenována na škole měšťanské a jen nepatrný počet (ve velkých městech) na škole obecné (Liberec, Trutnov, Budějovice a pod.); mnoho katechetů českých je ustanoveno na škole obecné a čeká na definitivu čtyři, pět ba i více roků! Katecheti škol obecných v českých okresích jsou nuceni doplňovati na školách měšťanských (Žižkov, Kr. Vinohrady, Plzeň) a nemohou se po více než deseti letech dočkati místa na škole měšťanské, proto že škola se zřídí, ale katechetské místo se nezřizuje! V německých okresích místa katechetská se zřizují definitivně na škole měšťanské, v českých zřizují se místa na škole obecné nebo se ani nezřizují a jen za remuneraci obsazují. Mládež má pak každým rokem někoho jiného, kdo ji v náboženství vyučuje! Kdo tím trpí? Čeští katecheti, jejich postavení a vážnost, ale *na prvním místě česká mládež a její nábožensko-mravní výchova!*

J. Ů. V.

Svěcení bibliických svátků u židů.

Napsal Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

V synagogách jest často svícen o osmi ramenech neb svítilnách; svícen chanukka.

Za toho světla zpívají pak domácí lidé píseň »Silo, skálo mé spásy«, v níž se vzpomíná, jak vysvobodil Bůh Israele z Egypta, z rukou Babylona, Amana a Syrských, a dal jim naléztí čistý olej.

V synagoze se modlí *Hallel* (ž. 112—117), čtou vypravování o svěcení chrámu za Makkabejských, o obětech knížat při svěcení svatostánku na poušti (Num. 7). Práce o těch svátčích není zakázána. Mnozí hledí si zábavy, pořádají hostiny, při nichž nemá scházeti mléko a sýr na paměť *Judity*, která ve dnech chanukka zabila Holoferna, když jej požitím mléka a sýra uspala.

Když připadne v těchto dnech *sobota*, rozsvěcují se světla chanukka, pak též sobotní světla, v synagoze se čte ze dvou závitků, hostina má býti zvláště skvělá, i kdyby bylo pole neb dědictví proto prodati neb v zástavu dáti.

Šestý den chanukka je novolunní; připadne-li toho dne sobota, čtou ze tří závitků Zákon a Žach. 2, 14—4, 7, kde jest vidění zlatého svícnu a dvou oliv.

Svátek Esther či Purim.

Tento svátek jest právě památkou na vysvobození Židů od záhuby, kterou jim připravoval Aman v perských dobách. Svátek tento slaví se ve dnech 14. a 15. měsíce Adar (měsíc před velikonoci).

Dne 13. *Adar* jest *půst Estheřin*; kdyby připadl na sobotu, zachovávají půst již ve čtvrtek. Půst je mírnějšího druhu, tedy pouze od rána; též mohou se umývat. U večerní modlitbě toho dne jsou prosby za odpuštění, pak *al han-nissim* (pro divy neb znamení, v nichž se velebí divotvorce Bůh. Toho dne připravují hojnost jídel na následující sváteční dni a posílají si na vzájem *dary* (koláče neb jiné jedlé věci); mají poslati aspoň jedné osobě a sice dva dárky. Pak dávají *dary chudým*; každý má podělití aspoň dvě osoby. V synagoze dávají toho dne do schránky *půl šikle*, co se dříve plativalo ku chrámu; nyní to slouží k podpoře Židů ve Svaté zemi.

Dne 14. Adar má každý Israelita knihu Esther dvakrát buď přečísti neb poslechnouti, při večerní modlitbě a ráno. Naše kniha Esther jest o 7 hlav delší; ty nejsou v hebrejské bibli.

Při čtení se závitky celý rozevře, aby byl jako psaní. Verše 2., ., 8., 15. a poslední verš hebr. knihy opakuje lid po zpěvákovi, pak je zpěvák ještě jednou čte a pokračuje (jest to o Mardocheovi). Od posledních tří slov verše 6. hlavy 9. mají čísti jména 10 synů Amanových až do prvního slova verše 10. jedním dechem a rychle na paměť, že ti synové najednou zhylnuli.

Kdykoliv jest při četbě vysloveno jméno *Aman*, tlukou děti a dospělí dřevěnými kladívky na lavice, dupají, aby tak projevili svou nelibost nad Amanem: a jeho rodem; při tom říkají též *jimmach šmo* (buď vyhlazeno jeho jméno) aneb jiné zlořečení.

Modlitby končí přáním: »Zlořečen buď Aman, požeňnán buď Mardocheus, Žid! Zlořečena budiž (manželka jeho) Seseš, žena toho, jenž mne do úzkosti

přivedl! Požehnána buď Esther! Vzpomenuto budiž k dobrému též (služebníka královského) Charbona! Prokleti af jsou všichni modláři, požehnán budiž veškeren Israel!« Poslední dvě věty všude neříkají.

Při ranní pobožnosti v synagoze jest vloženo několik písní; po Ex. 17, 8—15 se čte kniha Esther.

Svátek *Purim* stal se pozdějším Židům dobou největšího hodování a veselosti. Proto byli někteří učitelové vůbec proti svěcení toho svátku a zavrhovali to. Ještě dosud hledí si připravití slavné hody, při nichž někdy tuze mnoho pijí, až nepoznávají rozdílu mezi slovy: »Zlořečen buď Aman« a »Požehnán buď Mardocheus.« Někdy si dělávali na střechách šibeničky, kde věšeli Amana. Stává se, že si toho dne děj knihy Esther na divadle předvádějí, maškarní zábavy pořádají a pod.

Dne 15. Adar veselí se lid podobným způsobem. Je-li rok přestupným, má dva měsíce, jež se nazývají stejně Adar a Weadar; Purim se pak slaví v druhém měsíci. V prvním Adar slavivají malé Purim.

Poslední sobota před 1. Adarem neb o 1. Adaru (přestupném roce Weadaru) se jmenuje *šabbath škalim*, sobota šiklů; od ní počínali vybíratí dávkou ku chrámu, pňl šiklu od každého dospělého Israelity (po 20 letech). I Kristus Pán platil tuto dávkou za sebe a za Petra; našli potřebný peníz v rybě. Následující sobota, poslední před Purim zove se *šabbath zakor* (pamatuj), kde se čtou části o Amalekitech (Deut. 25, 17—19 a 1. Kr. 15), poněvadž minili, že byl Aman potomkem Agaga, krále Amalekitů. Je-li mezi sobotou šiklů a touto ještě jedna, nazývá se *odděhující š. hafsa*.

Sobota po svátku Purim jest nazývána š. *parah* (kráva), že se čte o obřadu červené krávy, již spalovali, aby měli popel, kterýž s vodou smísen dával očistnou vodu pro ty, kdo se znečistili dotknutím mrtvoly. (Num. 19.) Sobota před 1. Nisanem aneb 1. Nisanu připadající se zove š. *hachchodeš*, s. novoluní; sobota před velikonocí je jmenována s. *velikou*, haggadol.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

O systému Loisy-ho.

Již v prvním z těchto článků »o modernismu« byla učiněna zmínka o hlavním průkopníku francouzských modernistů, *Alfrédu Loisy-m*, professoru exegese na »*Institut catholique*« v Paříži. Tento učenec zaval vlastně příčinu k vydání nového »syllabu«. Loisy postavil se ve svých spisích zúplna na půdu nejpokrokovějších subjektivních biblických domněnek liberálního protestantismu, které dnes jsou v platnosti a zítra budou snad odvrženy, ač měl jinak subjektivně snad nejlepší úmysly, by

hájl katolickou církev proti útokům moderní biblické kritiky.

Loisy složil proti Harnackovu dílu: »*Wesen des Christentums*« (1. vydání v Lipsku r. 1900) spis s názvem »*L'Évangile et l'Église*« (2. vydání v Paříži r. 1903.) Týž spis vydán byl r. 1904 v německém překladě v Mnichově pod titulem »*Evangelium und Kirche*«.

V následujících statích obsažen jest přehled hlavních nauk Loisyho dle tohoto překladu sestavený, jak jej uvádí prof. *Michelitsch* ve svém spisu »*Der neue Syllabus*« (2. vydání 1908), s udáním stránek překladu v závorkách.

1. *O evangelických pramenech.* Evangelia sama — tvrdí Loisy — nejsou historickými dokumenty ve vlastním smyslu (17), jelikož nám sdělují toliko dojem, který měli první křesťané o Ježíšovi a jeho kázání.

Vše, co se v evangelech vypravuje, jest pod vlivem víry. Zdaž by rovněž snadno nedokázalo kritické zkoumání, že elementy čtvrtého evangelia, v němž se domněle shledává zvláštní tradice, jsou možná z největší části symbolickými a nereprodukuji vzpomínek spisovatelových, nýbrž jen osobní pojmání autorovo? (22). Předpověděl-li Ježíš své utrpení a vzkříšení, plynulo to odtud, že měl za pomoci jisté prozřetelnosti takřka v moci svoji budoucnosti (28). Obraz pokušení ukazuje v symbolické, zkrácené formě psychologii Ježíšovu a způsob, jak prozíravě pojímal svůj úkol (29). Nevyhnutelné a oprávněné idealisování Krista vyplývalo samovolně z křesťanského vědomí a nikoliv z práce přísného pozorování a methodického uvažování. Toto idealisování musilo přijmouti do jistého stupně tvar legendárního vývoje, v němž se jeví kritikovi na první pohled, ačkoliv samo o sobě jest pouze vyzarováním víry a ještě nedostatečným prostředkem k tomu, by Ježíš byl postaven na výši, která mu přísluší. (29., 30.)

Hledíme-li s tohoto stanoviska, můžeme alespoň částečně vyjasnit otázku evangelických *sázraků*, která stále působí rozpaky kritikům a oplývá obtížemi pro apoletiky a přestane býti předmětem znepokojující a nebezpečné polemiky. (30.) První christologická theorie byla formulována od apoštola Pavla; týž formuloval věčnou praexistenci

Messiášovu a theorii o vykoupění (32.). Tak utváří se zvolna v ovzduší víry *dogma* za hranicemi tak zvané historické skutečnosti evangelia, ano i za hranicemi jeho messiánské idealisace, dogma, které se snaží pevně stanovití prozíravý význam, univerzální dosah a transcendentální účinek evangelia. (32., 33.) — Idea Janova jest stále *úvahou* víry, té víry, která si hledí vypočítat za účelem patřičného ocenění působení Ježíšova nejvznešenějšími součástkami náboženské filosofie onoho času, a vyjadřuje se též řečí této mystické filosofie (34.). Sama povaha jejího předmětu, kritické zkoumání děje narození Ježíšova a rozbor evangelických tradic snad nepřipouští, by v této ideji byl spatřován jistý výraz dějinných vzpomínek; proto jeví se však neméně než jako důkaz křesťanské víry a vynucuje si v této vlastnosti pozornost dějepisného badatele. (34., 35.) Myšlenka panenského početí působením Ducha svatého překládá messiánské posvěcení, jež vztahuje nejstarší složení synoptického evangelia na křest Ježíšův, do dřívější doby (35.) Vypravování o dětství Ježíšově jest pro dějepisného badatele pouze výrazem a potvrzením messiánské víry, která též proměnila vzpomínky apoštolů té víry, která se uchovává a rozvíjí u Pavla a pak ve čtvrtém evangeliu (35.) — (Pokrač.)

SMĚS.

První mezinárodní sjezd pro mravní výchovu konal se letos ke konci měsíce září v Londýně. Po slavném 19. mezinárodním sjezdu eucharistickém, který stal se v Londýně velikolepou manifestací katolickou, jaké britská říše od doby své náboženské »reformace« nebyla svědkem, konal se brzo na to v témže městě mezinárodní sjezd pro mravní výchovu mládeže. I ten byl všeobecný již v tom smyslu, že všechny světové názory náboženské a filosofické systémy měly zde své zastance. Sjezd byl svolán pod protektorátem ministerstva vyučování skoro všech evropských států. Pracoval v několika sekcích a konal 8 velikých schůzí. Z temat byly hlavními: cíle a úlohy různých vyučovacích ústavů, výchova charakteru, poměr náboženské výchovy k mravní, systematické mravní

vyučování, poměr ethické výchovy k vědeckému a estetickému vzdělání, biologie a mravní výchova a j. Všechny tyto problémy byly z různých hledisek v celé řadě přednášek projednány. Vyšly v Londýně (Papers on Moral Education). I katolíci výchovatelé byli tu důstojně zastoupeni; hlavně arcipatem anglických benediktnů P. Gasquetem, P. Maherem S. J., prelátem Tremphem ze Švýcar a j. — Francouzští delegáti snažili se ze všech sil, aby kongres se veřejně prohlásil pro školy beznáboženské, a zástupci ethické výchovy z Německa v tom statně jim pomáhali. Ale sami musili doznati, že sjezd nebyl těmto snahám nikterak přízniv a že byli ve svých úmyslech zklamáni. Většina delegátů, hlavně anglických, trvala na křesťanském výchovném stanovisku. Páté schůzi, ve které se jednalo o poměru náboženské výchovy k výchově ethické, předsedal Rev. Dr. Gow, a zde náboženská výchova byla všeobecně obhajována. Zástupce anglického mini-

sterstva vyučování měl rozkaz, aby v této otázce nikterak se neexponoval, při čemž ho i delegáti rakouští a belgičtí podporovali. A tak nedošlo k žádnému určitému prohlášení. Byl to hlavně generální ředitel belgických vysokých škol Mr. van Overbergh, který poukazuje na svobodomyšlné zřízení škol v Belgii vyslovil se, že každý, kdo na problému ethické výchovy chce pracovat, měl by vzít nejdříve dvě lekce: »une leçon de modestie et une leçon de tolerance.« A jiní horliví reformatorům paedagogiky všim právem vytkli, že jsou vlastně jen pouhými začátečníky v luštění tak těžkého problému a že by se svými teoriemi dneška a zítřka měli též spojovati nutnou úctu k starým, osvědčeným a zkušenostmi mnohých století potvrzeným tradicím.

Daň na náboženství. Jak »Vychovatelské Listy« sdělují, poslal francouzský ministr Briand na ředitele lyceí a vyšších vyučovacích ústavů oběžník, ve kterém je vyzývá, aby školní rady uvážily, jaká daň má se uložit žákům, kteří se chtějí účastnit bohoslužeb a vyučování náboženství. — To je opravdu svobodomyšlné! Snad přijde brzo návrh, že se má zvláštní daň uložit návštěvníkům koncertů, divadel, přednášek, a konečně všem — kdo mluví a slyší.

Novou učební osnovu pro reformovanou střední školu navrhuje spolek katechetů v diecézi krakovské. Žádají v I. tř. Starý Zákon, v II. a III. tř. Nový Zákon a liturgiku. Ve IV. tř. o víře, v V. o svátostech a modlitbě v VI. mravouku. V VII. církevní dějiny a v VIII. fundamentálku a čtení Písma sv. Nov. Zákona. — Návrh, jak je podán, má na zřeteli průměrné schopnosti žáka, a proto fundamentálku klade až do třídy nejvyšší.

O kosmologickém problému světa vyslovil se nedávno zesnulý berlínský filosof *Paulsen* v tom smyslu, že jest v něm tak, jako by se jednalo o list značkami potišťového papíru. Zde jedná se o dvě otázky: „Jak ony značky povstaly, a co znamenají?“ Na prvou otázku odpovíme popisem tisku a stroje, na druhou výkladem myšlenek, jež ony značky znamenají. — Tak jest i s poznáváním přírody. Fysikálně-chemický výklad je nutný, ale cele nikterak nedostává. Otázka *po smyslu* přírody jím není rozluštěna. Odpověď na tuto otázku závisí na osobním, vnitřném životě člověka. Přírodní vědy ji nezodpoví ni kladně ni záporně.

V Německu vážně se obírají otázkou, zda jejich slavná německá škola pro život je dostatečnou přípravou, a všeobecně shledávají, že ne. Vyhledávají a vypočítávají vady své školy, z nichž je hlavní přepřehování tříd — v Německu je ve třídách 60 až 130 dětí, — čím plnější třídy, tím horší je prospěch. Nebude prý lépe, dokud nebude mít učitel jen tolik žáků, kolik má poddůstojník nováčků.

Žák měšťanské školy vyznamenán záslužným křížem. Žáku měšťanské školy Nyaryovi v Kapošváru byl počátkem listopadu slavnostním způsobem odevzdán záslužný kříž, který udělil mu panovník za hrdině zachránění hochů z nebezpečí utonutí.

Dům pro učitele. Německý učitelský svaz se usnesl zakoupiti v Lovranu v Istrii nedaleko Opatije dům za 70.000 K, v němž naleznou útlek učitelové, kteří hledají uzdravení na moři při krásném podnebí.

České školství ve změnčeném území. Ve všech větších městech na severu Čech přibýlo také žactva v menšinových školách. Nových škol ovšem nelze očekávat. V Lomu je polodenní vyučování v 10 třídách, v Mostě v šesti. V tělocvičné škole vyrůstá houbička, ve třídách je strop zelený od plisně, vzduch je morový. V Kopistech je polodenní a střídavé vyučování ve všech třídách. V Bilíně učí se ve stodole. V Teplicích mělo by se svitit i ve dne na chodbách. A všechny prosby, manifestace, deputace — a stávky jsou marny.

Druhý zemský jazyk na českých a německých školách. Německému jazyku v minulém roce školním vyučovalo se jako předmětu nepovinnému na 346 českých školách měšťanských. Naproti tomu vyučovalo se češtině jen na 59 (z 229) německých školách měšťanských. Němčině vyučovalo se dále na 567 českých školách obecných, ale češtině vyučovalo se ze 2283 německých obec. škol pouze na 33.

Kniha redakci zaslána

Bohuslav Balbín T. J. Jeho život a práce. Napsal Ant. Rejzek, T. J. Nákladem dědictví sv. Prokopa. Cena 7 K 50 h. Podíl na rok 1908. — O významu dědictví sv. Prokopa pro theologickou literaturu českou netřeba se zmiňovati. Plníť tu po celou dobu trvání naše dědictví na poli bohovědném co Akademie na roli věd profanních. I tato obě díla vynikají vzácnou důkladností.

„Vychovatel“ vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllétně 3-50 koruny. O krajín německých, Bosny a Hercegoviny předplácí se na „Vychovatele“ 5 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pátiím knihkupcům slev u j om o 25 procenta „Vychovatel“ se jim dává toliko za hotové. Alumnům, klerikům studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostanou na 10 exemplářů jedenáctý zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán Katechetského spolku v Praze

a Jednoty českého katol. učitelstva v král. Česk.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Dr. RUDOLF HORSKÝ.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tan zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nehrank. Ituk opisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány budtožEm. Žakoví, gym. profesorů na Smíchově; pro učít. přílohu přijímá rukopisy V. Jelínek, učitel v Břevnově Prahy, pro katecholskou přílohu přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově.

Náboženský pragmatismus ve Francii. — Názorné vyučování církve v minulosti. — Feuilleton: O modernismu. — Směs.

Náboženský pragmatismus ve Francii.

V „*Hlidce Času*“ čís. 42. upozorňuje ve zvláštním článku *Dr. Eduard Beneš* („Cesta ke shodě“) na zajímavé proudění: duchů ve Francii, kdy náboženství ze škol je odstraněno a odlukou církve a státu, nedávno provedenou, všechny stopy náboženství z veřejného života byly vyhlazeny.

»Myslivé hlavy mezi antiklerikály pochopily, že ve Francii nastávají doby, jaké byly tu po veliké revoluci, doby racionalismu, snad přehnaného racionalismu, a že jako tehda nastalá reakce vyvolala romantismus, znovuzrození citu náboženského a moci církevní, že stejně teď by se historie mohla opakovati. Dnes odlukou stát a bojovníci o zlaicisování státu lidu vzali vlastně právě to, co mu bylo zdrojem jeho duševní činnosti. I poznali, že nedají-li lidu náhradu, nastane reakce a smete celý ten racionalistický antiklerikalismus.«

Toho se přirozeně nepřátelé církve katolické bojí a proto hledají, čím by lidu církevní náboženství nahradili. Vedle toho ovšem vede je k hledání nové víry i ten zjev, že všude přibývá amoralisace, klesá celkový průměr mravnosti. Kriminální statistika podává o tom, jak jsme častěji ukázali, velmi výmluvné a smutné doklady. Že hlavní příčinou toho je pokleslý cit náboženský, vědí nepřátelé církve zcela zřetelně. Ale k víře církevní, již odhodili, nechtí se vrátiti. Proto hledají nové cesty, náhražku, která by vrstvám lidovým konala onu mravní službu, již dříve mělo náboženství.

První pokus stal se s *esthetickou výchovou lidu*. Krásno a vypěstění citu pro ně mělo nahraditi citění náboženské. Svádělo k tomuto pokusu i ono pozorování, že církev svým kultem, chrámy, obrazy, sochy, zpěvem, hudbou a průvody v prvé řadě se obracela na esthetické citění věřících. Musea, umělecké galerie, koncerty, přednášky a výstavy, světské kalendarium, jak už Comte o něm snil, měly poukati myslí lidu tak, aby po náboženství nepocítil žalu.

»Ale všeobecné rozšíření akcí se nedostalo,« praví autor svrchu řečeného článku. »Tato činnost vyžadovala od lidu více namáhání a více předpravného

vzdělání nežli úkony náboženské, a jednak i kruhy, které tuto myšlenku šířily — vidouce nejspíše nepatrný úspěch, — samy se pomalu vracely k trvalé práci vzdělávací.« Zkrátka nešlo to. —

Proto antiklerikální kruhy zkoušejí jinou cestu. Chtějí filosofickou cestou nahraditi náboženské vzdělání lidu. Volí metodu některých Američanů, jako *Emersona*, *Carlyla*, angličana *Williama Jamesa* a francouzského profesora na Collège de France, *Bergsona*. Je to tak zvaný *pragmatismus*.

»Pragmatisté vycházejí z toho fakta, že moderní věda v podstatě neví nic, nezná nic, nemá jistoty. Žijeme dnes v době vědecké anarchie. Nejen dogmata náboženská a mravní, ale i hypotese a tvrzení vědecká sesypávají se v ssutiny; vědecká fakta zůstávají ovšem nedotčena, ale jakmile jde o vysvětlení jejich a vytvoření všeobecné teorie, jest věda bez moci a jeden systém padá za druhým. Celá věda odkázána jest na relativno, a i matematika jest jen vymyšlenou konvencí k usnadnění počtů. Nelepší učenci prohlašují, že ku kořenům různých problémů nemohou dojíti,*) a tak věda dnešní jest současně ohromně mocná a současně naprosto bezmocná. Jest mocná tím, že dovede objevovati fakta, která pak zvrátí celou lidskou civilisaci, a jest bezmocná, když má pak jevy ty vysvětliti a říci poslední jejich příčinu. A právě tyto věci nevysvětlené nejvíce táhnou ducha lidského. Dříve žádal vysvětlení od Boha, nyní žádá je od vědy a poněvadž tato mu neodpovídá, ztrácí v ní velikou část své důvěry. A mnoho myslících lidí se proto obrací jinam, kde by žádaného vysvětlení v té nebo oné formě našli. A to právě jsou na prvním místě pragmatisté, a odtud také vychází celá řada jejich filosofie.«

»Pragmatismus vrací se k staré metafysice, stojí proti filosofii vědecké a experimentální, právě proto, že tato nemůže nijak na základě vědy některé problémy vysvětliti, a snaží se za to sám vysvětlení to dáti, formuluje hypotese a nebojí se metafysiky. Vrací se prostě k metodě staré filosofie.

Tím vším jest silnou reakcí proti racionalismu a intelektualismu, ježto dle pragmatismu věda dožila se úplného svého bankrotu při hledání konečné pravdy, Pro pragmatistu však není ani pravdy ani omylu, pro toho platí jen určité jevy, určité praktické výsledky. *Pravda a užitečnost jsou mu totožnými, jsou synonymy.*

»Pro pragmatisty náboženství jest pravdivé, je-li užitečné, vede-li člověka k činnosti a činí-li ho šťastným. Víra jest mu nutnou, poněvadž nejistota a pochyby vedou k váhání a nečinnosti. Každá illuse jest pravdivá, je-li užitečná. Každý užitečný omyl jest pragmatickou pravdou, poněvadž pravdivost ideí spočívá jen a jen na jejich užitečnosti. Jest nepochybné, že náboženství odpovídá určitým, mystickým potřebám ducha lidského; jako takové možno je přijmouti, ale ovšem za jistých podmínek: *že nesmí se státi skutečnou methodou poznání, že musí jen ukojovati ty zvláštní potřeby ducha lidského a nesmí se pouštěti na terén, který náleží jen vědě. Musí zůstatí jakousi synteseí všech těch aspirací, kterých věda dosud nedovedla ukojiti, ale nesmí tím vědu nijak omezovati.* Celé náboženství jest pak pro pragmatisty spíše jen jakási duševní dispozice, zvláštní mentalita a

*) Pragmatisté citují na př. slova lorda Kelvina, známého fysika anglického: »Celých padesát let mého badání nebylo korunováno úspěchem. Dnes nevím o elektřině, o magnetismu a o chemickém slučování o nic více nežli jsem věděl, když jsem poprvé vystoupil před své žáky.«

nikoli určitá pozitivní víra. Člověk nemá jen rozum, ale také srdce, cit, a tato stránka jeho přirozenosti chce také býti ukojena. *Proto dle theorie lé věda nemůže a nesmí odsouditi a odstraniti náboženství, dokud nedovede lépe nežli náboženství ukojiti také srdce, cit člověka stejně jako rozum.*»

Náboženská krise má v pragmatismu najiti svého léku! Nechceme hráti si na proroky. Čas sám ukáže, zda význam pragmatismu je takový, jaký v něm jeho fedrovatelé vidí. Chtít náboženství, mravní sílu v duši, nahraditi filosofií, je počinání dětinské.

Ale také víme, dokavad zednářstvo a židovstvo bude vládnouti francouzskému národu, katolická víra, nikdy se nevrátí. Nenávist jejich proti církvi je nesmířitelná. Má-li nastati reakce, renaissance náboženského citění lidu, neprovedou ji náboženští pragmatisté, protože duši lidu jejich náboženské učení není přiměřeno; ale reakce z vrstev lidových. A ta, přijde-li v dohledné době, přijde až tehdy, kdy lid bude volati po náboženství živém, dogmatickém, se vším jeho kultem a — církevnictvím.

Názorné vyučování církve v minulosti.

Podává VÁCSLAV ČERVINKA.

(Pokračování.)

Než přijdeme na konec k názornému vyučování církve pomocí obrazů, ještě nutno zmíniti se o pomůcce k názornému vyučování pravd náboženských velice působivé. Může-li býti pro dítky něco názornějšího v době vánoční, co i mysl dospělých hluboce dojmá a tklivě na duši působí, než postavený Betlem, Jesulátko, jesličky, hvězda, svatá Panna, sv. pěstoun, andělé, pastýři, sv. tři králové? Idea ta mohla napadnouti jen takové prostinké, svaté, nevinně dětské duši, venkoncem církevním smýšlením prodchnuté, jako byl svatý František z Assisi. —

Rozličná zvučně znějící a okřídlená hesla letí světem, aby snižovala církev. Marně by hledala církev — vychovatelka uznání u mnohých paedagogů našeho věku; oni pyšní na svou moderní školu zapominají, že největší a nejslavnější mužové našeho národa vyšli — ze školy staré. Církev položila základy ke školství nejnižšímu i nejvyššímu, a nynější moderní škola má pouze potud skutečně vychovatelskou cenu, pokud staví na základě školy staré.

Ba tak daleko došlo, že církvi, která zakládala university, vyčítá se nepřátelství oproti vědě a vzdělanosti, a šíří se o ní pomluva, že ve svém učení řídí se heslem církevního spisovatele Tertulliana, které prý znělo »Credo, quia absurdum«, t. j. věřím učení církve, protože (mu) nerozumím (*Dr. Drtina: »Myšlenkový vývoj evropského lidstva«* str. 161, 192.)

Bylo by věru s podivením, aby duch tak geniální a naskrz vzdělaný jako byl advokát Tertullian, tak nevědecky se vyslovil. Ale on tak nikdy neučil a tím méně měl to za heslo, že něčemu věří, poněvadž jest to absurdní a nesmysl *Marně jsme hledali tuto větu v jeho spisech!*

A proti tvrzení, že církev již od počátku používala k názornému vyučování umění malířského a výtvarného, přicházejí nepřítiznivci církve s námitkou, »že prý učení bylo (v církvi) vůbec zapověděno, a že stojí ve spisech sv. otců církevních: »Budtež proklati všichni, kdož dělají obrazy!« Dále tvrdí protivníci, že prý teprve od časů Konstantina Vel. vyvíjelo se umění křesťanské. (*Muther: Dějiny*

malířství 1. 2.) *Lecky* ve své »*Geschichte der Aufklärung*«, str. 170 díl I. viní křesťany, kteří počali ctít obrazy z modlářství!!! *Lippert* ve svém »*Christenthum*« str. 176 viní křesťany z fetišismu! *Nelze* zde uváděti ještě mnohé jiné protivníky církve, bojující proti ní podobnými injuriemi.

Uvedeme jen výroky některého sněmu církevního a některých otců, aby »*ignorantia crassa*« těchto nepřítelů čím více vynikla a spolu aby se poznalo, že církev již tenkrát na výchovný moment a názorné vyučování pomocí obrazů kladla důraz.

Sněm Nicejský praví »že obrazové svatých v chrámech Božích ctěni a na posvátném nádobí, oděvu, zdech i pokrývkách, jak v staveních veřejných tak v soukromých chování býti mají. Aby ti, kdož na ony obrazy hledí, patřice na ně, ducha, myšlení a žádosti své k původním předmětům čili k těm, jež obrazy ty představují, povznesli.« *Svatý Řehoř Veliký* píše v listu II. k biskupu Marseillskému *Serenovi*: »Něco jiného jest obrazu se klaněti, něco jiného dějem *na obraze* znázorněným se přiučiti, čemu by se klaněti slušelo. Neboť, co čtoucím písmo, to neučeným poskytuje hledění na obraz, jelikož tu i nevědomci spatřují, čeho by následovati mohli; tu čtou i když čísti neumějí. Za tou příčinou slouží obraz za písmo obzvláště pohanům.« — Známy pak obrance obrazů, *sv. Jan Damašský* nás poučuje: »Obrazové jsou k tomu, aby nás, smyslné lidi, pamatovali na Ježíše Krista a na svaté, ony nás vyučují ctnostem, které máme konati, spolu nás i nabádajíce, abychom je vzývali ve svých potřebách.« —

Bludaři východu i západu, starého, středního i nového věku. ničili, pálii, rozbíjeli náboženské obrazy a sochy. Ale církev katolická až i krví svých mučedníků bránila svaté obrazy a jich uctívání, jednak z interessu pro umění samo, jednak že chtěla, aby obrazy sloužily za katechetské pomůcky při vyučování věřících, aby tak přiblížila jich době a pochopení nejsvětější postavu Vykupitelovu, život světců a tajemství víry, a tak pěstění mravů křesťanských podporovala.

Zvláště tragický osud to byl, že sotva navždy zavřeli oči reformatoři a jich nejhlavnější pomocníci v boji proti účtě obrazů a svatých, (*Zvingli* † 1531; *Oecolampadius* téhož roku zemřel. *Karlstadt* † 1541; *Luther* † 1546; *Kalvin* † 1564; *Knox* † 1572), — kteří omlouvali svůj boj tím, že prý prvotní církev též žádných obrazů neměla a nechtěla — otevřely se zvláštní náhodou dne 31. května 1578. starokřesťanské katakomby a vystoupily jako věrní svědci staré, pravé víry křesťanské! Dělníci zaměstnaní dobýváním písku při cestě »*Salaria nova*« u Říma spatřili náhle otvor, kterým bylo možno vniknouti do dávno zapomenutých a zasypaných katakomb. Stěny pokryté malbami, nápisy, náhrobky a obrazy svatých osob jedním rázem vyvrátily námitku protivníků učení církevního. Jako matka nachýlená v dílnách nad hrobem svého dítky, květinami zdobí hrob miláčka duše své a ošetruje, tak církev v katakombách zvláště pečovala o ozdoby hrobů miláčků Božích, kteří utrpěli smrt mučednickou, těmto k oslavě a cti, věřícím k poučení a povzbuzení.

Toto starokřesťanské umění mělo převážně ráz symbolický a předkládalo, jak toho »*disciplina arcana*« žádala, tajemství víry zahalena rouškou symbolů a allegorie, aby chráněna byla před znesvěcením se strany nehodných a pohanů. — Nejčastější a nejoblíbenější symboly Krista byl beránek, ryba. Kohout znamenal bdělost, holubice Ducha sv. aneb osvobozenou duši křesťana, jelen kate-

chumeny žíznicí po pramenu vody křestní, zajíc prchavost času, kotva naděje, oliva mír, palma vítězství a mučednictví, loď církev, strom a řeka ráj, jaro z mrtvých vstání, ovečky věřící, páv nesmrtelnost, fenix znovuzrození, lilie nevinnost, růže křesťanskou lásku, bobkový věnec vítězství, perly odměnu na věčnosti. Orfeus znamenal Krista, Susana mezi dvěma vlky — církev mezi pronásledovateli. (*Dr Kraus: Altchristliche Kirchengeschichte* str. 93. Dr. A. Grillwitzer: *Römische Katakomben* str. 69. — Jan Bělina: *Katakomby*. — Dr. Bilcewvski — Tumpach *Křesťanská archeologie*. — Kirchen — lexicon svazek 7. *Die Malereien der Katakomben* Dr. J. Wilpert.)

Na stěnách, stropech, epitafiích, lampách, dnech sklenic, pohárech, ambonech, sarkofázích, mosaikách, medaillonech, prstenech, lze spatřit výjevy z biblických dějin, které věšicím nejen historickou minulost a posvátné osoby před oči znova stavěly, ale často i allegoricky a symbolicky na jiné události novozákonní se vztahovaly. Málo jest událostí, které by tato ilustrovaná biblická dějprava katakomb neměla. Jsou zde: Prarodiče v ráji. Noe. Abrahám a Isak. Mojžíš a hořící keř. Mojžíš na Sinai a u skály. David. Eliáš do nebe vzat. Jonáš. Tři mládenci. Daniel v jámě lvové. Zvěstování narození Ježíšova. Tři králové klanějí se novorozenému Spasiteli. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě. Křest Krista Pána. Uzdravení šlakem poraženého. Nasycení pěti tisíc. Ježíš — dobrý pastýř. Žena Samaritánka. Moudrý a nemoudrý panny. Kristus žehná dívky. Poslední večeře. Kristus a apoštolové. Obrazy P. Marie (zvláště krásný onen, kde vyobrazen jest spolu prorok Isaiáš a hvězda; pravá perla starokřesťanského umění), sv. Josefa, sv. Petra a Pavla, sv. Vavřince, sv. Anežky, sv. Calixta, sv. Jana Křtitele, sv. evangelistů. — Obrazy liturgické: Koš s chlebem, rybou a kalichem s krví znamená nejsvětější Svátost oltářní. I jiné svaté svátosti ilustrovány; jako sv. pokání (uzdravení šlakem poraženého) a ctnosti křesťanské (jako dobročinnost, bdělost, bratrská láska). Tuto ovšem mluvíme o obrazech katakomb již prozkoumaných. Avšak ještě mnoho jest vůbec neprozkoumáno.

Když křesťanům bylo dovoleno stavěti chrámy, vyzdobeny stěny basilik obrazy ze zjevení Božího, života svatých a zvláště Krista Pána. Překrásné, dosud zachovalé jsou mosaiky v starokřesťanských chrámech v Ravenně, sv. Vitališe, v obou chrámech sv. Apolináře i baptisteriích ze 6. století. — Tu mohl duchovní pozornost svých oveček pouze obrátiti na stěny chrámové, obrazy na nich vysvětlovati a tak s nimi názorně probíratí celý katechismus i biblickou dějpravu. Obrazy svatých osob a sochami zdobený později i stropy, skla v oknech, portály, přízemí chrámové, střechy, zevnější zdi, křížové chodby klášterů, nádvoří, refektáře. Malovány obrazy na křídla oltářů, vyšívány na posvátné oděvy, ryty a zhotovovány na posvátné nádoby a náčiní bohoslužebné. Také rukopisné bible a kancionály ilustrovány ač ovšem mohl taková míti jenom člověk bohatý aneb velké náboženské společnosti. Neboť dříve než byl vynalezen tisk, byly knihy velice drahé, tak že lid obecný odkázán na biblické dějpravy a katechismy na stěnách chrámových.

Moderní paedagogika jest náležitě hrda na své ilustrované učebnice jakožto na nejnovější vymoženost nové doby. Bohužel, ani v tom není původní; neb i tu dávno přešla církev naší dobu. Tak nalezl se v Curychu *ilustrovaný katechismus* z roku 1526. Vyobrazen Mojžíš s dvěma deskami a na nich napsáno desatero B. přikázání. Jinde nalezl se ilustrovaný návod, jak náležitě vykonati svátost po-

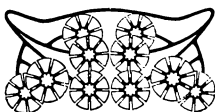
kání. Počiná se zpovědní formulí; jest vyobrazen kajcíník, kněži se zpovídající. Přichází Kristus, aby kajcíníku oznámil odpuštění hříchů, a ku povzbuzení důvěry v milosrdenství Boží následuje obraz svatých kajcíníků Pavla, Matouše, Marie Magdaleny, Zachea na figu, kajcíního lotra na kříži. I zpovědní zrcadlo se zde nalézalo k usnadnění zpytování svědomí. Totiž 10 B. přikázání, sedmero hlavních hříchů, čtvero hříchů do nebe volajících atd. Konečně následuje závěrka zpovědní. — Podobné katechismové chrámové tabulky a ilustrace lze spatřiti v museích mnichovském a hildesheimském. —

K názornému vyučování apoštolského vyznání víry dávány sochám a obrazům apoštolů do ruky nebo na podstavec jednotlivé články, poněvadž pravi zbožná legenda, že každý svatý apoštol přičinil jeden článek k symbolu. — Zajisté účinnivá a nanejvýš působivá pomůcka k názornému vyučování o pravdách svatě víry přibyla církvi v *křížové cestě*, kde tak živě věřícím před oči se staví umučení a smrt Kristova.

Konečně sloužily církvi při názorném vyučování tak zvané *»biblia pauperum«*, Písmo svaté chudých. Nebyly ovšem majetkem chudých lidí, neboť takové ilustrované Písmo svaté, i když tištěné, bylo pro ně drahé; tím více ovšem bible, rukopisně psaná a malovaná. Jméno to, jež vyskytuje se na jednom exempláři knihovny woltenbütelské, si vysvětlují někteří tím, že patřila chudým žákům, kteří při vyučování nižších tříd, tedy lidí neučených, prostinkých, duchem chudých, jí s velkým prospěchem používali k názornému vyučování. Jiní považují je za jakés malířské vzorky a náčrtky, dle nichž se při svých pracích řádoví umělci měli řídit i obrazy k poučení obecného lidu zhotovovati. Na každém listu *»bible chudých«* byl uprostřed nějaký výjev ze života Kristova, a v pravo a v levo nebo na hoře nějaký typ starozákonní, k výjevu prostřednímu se nesoucí. Na př. uprostřed Kristus při poslední večeři ustanovuje nejs. Svátost oltářní a obět mše svaté. Po stranách jest vyobrazen Melchisedech, obětující chléb a víno, a na druhé straně s nebe padající manna. Dole jest vždy vysvětlen význam obrazu i předobrazů krátkými slovy nebo veršíky.

Později vydávány sbírky ilustrací ze zjevení Božího, jako dle maleb Rafaelových, tak zvaná bible Rafaelova, kterou vydal pro školní potřebu v Římě Borgiani. I v Praze vyšla sbírka Rafaelových těchto obrazů r. 1841.

Vydávány též ilustrované biblické dějepřavy, aby dítky nazíráním na obrázky spíše děj pochopily a si zapamatovaly. V novější době vyšly ilustrované katechismy v Augšpurku německý, a ve Lvově polský; francouzsky vyšla celá sbírka obrazů ke katechismu, kterou jsme si prohlédli při výstavě obrazů k názornému vyučování, letos v Praze katechetským spolkem pořádané. — Tím chtěli jsme ukázati, že moderní školství, které se názorným vyučováním vychloubá, již dávno bylo předstíženo názorným vyučováním církve, a že církev, odevzdaný jí božským Učitelem úřad vychovatelský vždy plnila způsobem dokonalým, moderní, beznáboženské paedagogice vůbec nedosažitelným.

FEUILLETON.

O modernismu.

Píše JAROSLAV PIHLER.

(Pokračování.)

2. *O království nebeském.* Obvyklým předmětem kázání Ježišova bylo panství Boží čili království nebeské (37). Idea nebeského království není ničím jiným než velikou nadějí, takže lze mluvit o příchodu království jako o události (41). Rozpor, který se jeví mezi ideí království budoucího a království již přítomného, stává jen potud, pokud se připisuje přítomnému království absolutní charakter, jehož nemá v evangeliu (45). Historik má odpírati pokušení, aby modernisoval pojem království. Domnívá-li se theolog, že jej musí vykládati, by jej přizpůsobil poměrům dnešní doby, nebude mu nikdo práva k tomu upírati, předpokládaje, že nesmí svůj výklad s původním smyslem evangelického textu (50). Evangelium nevstoupilo do světa jako něco bezpodmínečného, *absolutního*, jež složeno bylo pro jedinou a nezměnitelnou pravdu, nýbrž jako *živá*, konkrétní a obsáhla *víra*, jejíž vývoj nepochybně vyplývá z tajemné síly, která ji učinila trvalou, na niž však nicméně *od počátku* vykonávalo mocný vliv ono prostředí, z něhož povstala a v němž se vyvinula (60).

3. *O Synu Božím.* Obraz Ježíšův může vytvořiti dějepisec jediné kritickým zkoumáním evangelií (61). Za koho pokládal se Ježíš a za koho se vydával? Který duševní pochod přiměl jej k tomuto závěru? (67). Pokud se týká vzniku messiánského vědomí v duši Ježíšově, nelze z textu činiti bezpečné úsudky (71). V každém případě jest zcela libovolným, rozlišování, které by někteří rádi zavedli, mezi vědomím synovským a vědomím messiánským (71). Kritik může se ovšem domnívati, že pocit synovství předcházal messiánskému vědomí a je připravoval (71). Z toho, že Ježíš sebe nazývá jediným Synem Božím, bude historik podmíněčně usuzovati, že se pokládal za Messiaše (72). Ježíš neměl žádného důvodu k tomu, aby se nazýval Messiašem (77). V dnešním křesťanství není opravdově evangelickým to, co zůstalo nezměněné, neboť vše se v jistém smyslu změnilo a nepřetržitě se měnilo, nýbrž to, co přese všechny zevnější změny vychází z podnětu daného Ježíšem, dává se věsti

jeho duchem, slouží témuž ideálu a téže naději (79). Kristus patří dějinám tím, že se pokládal za Messiaše a že proto zemřel na kříži. Zemřel jako Messiaš, jsa zcela prochnut ideou onoho království, jehož uskutečnění zamýšlel provésti a v němž v lesku Messiaše chtěl opět povstati. To jest Kristus dějin, a právě měřítko jeho velikosti nesmí býti jinde hledáno leč v tom, čím se domníval býti a čím býti chtěl (80, 81). Ježíš byl na zemi velikým představitelem víry. Nyní spočívá náboženská *víra* lidstva vždy jen na více neb méně nedokonalých symbolech a může též jen na takových spočívati (81). Náboženská budoucnost byla známa židům pod symbolem messianismu (81). Od té doby, co se stalo evangeliem nadějí křesťanského lidu, upravilo za pomoci interpretace jisté součástky svého israelitského symbolismu. Zůstalo však proto nicméně vzdáleným znázorněním a pro svou trvalou neúplnost a nedostatečnost stálého zdokonalování schopným zobrazením velikého tajemství, kterým tu jest Bůh a providenciální osud jednotlivce i veškerého lidstva (82). Kdyby byl Ježíš toliko měl v úmyslu učení rozšířiti, pozemskou společnost organizovati nebo třeba též zvláštní náboženství založiti, byl by býval nejen méně moudrým než Sokrates, nýbrž dokonce mnohem méně chytrým než Mohamed (82). Ježíš měl nejvnitřnější jistotu o věčné budoucnosti, která v něm a skrze něho lidstvu byla zajištěna. Historik jako historik nemůže oceňovati objektivní cenu tohoto přesvědčení; křesťan však nebude míti o něm pochybnosti, a člověk jest též jen tehdaž křesťanem, přijímá-li přesvědčení Kristovo (82, 83). Ani úvahu ani zpodobnění své budoucnosti nezaložil Ježíš na představách, které pocházejí dle zákona člověčenstva toliko ze znalosti minulosti. Jak daleko může souditi kritik dle nejbezpečnějších a nejjasnějších dokladů evangelických dějin, uvažoval a hlásal Kristus tuto budoucnost ve formách víry, ve formách, které jediné takovému předmětu přiměřeny jsou (84). Uskutečnilo-li se očekávání Kristovo s jistotou též jen pro víru, pak přece nebude moci opominouti dějepisný filosof, by je uznal úžasně pravdivým, snaže se stanoviti jeho účinek a jeho nevyčerpatelnou úrodnost (85). Jest nezaručeno, že existuje idea o *obětní smrti* Ježíšově od počátku v prvotní církvi v té jasnosti, která jí naukou Pavlovou byla propůjčena, a že touže měrou přispěla jako idea o vzkříšení k založení

christologie (86). — Natest Markův (10, 45), že Kristus přišel, »aby dal život svůj na vykoupění za mnohé«, měla vliv dle vši pravděpodobnosti theologie Pavlova, a totéž platí ozpravách o poslední večeři (87). — Harnackovi musí býti přiznáno, že jsou zcela různými věcmi »velikonoční zpráva« a »velikonoční víra«, ačkoliv není opět snadno s ním naléztí v evangelích toto rozlišování (89). Velikonoční zpráva, to jest: objevení prázdného hrobu a zjevení Ježíšova před jeho učedníky, není nikterak nepopíratelným důkazem, z něhož vyplývá s plnou jistotou pro historika tělesné vzkříšení Spasitele. Daný případ nepřipouští totiž žádného dokonalého důkazu. Vzkříšený Kristus nenáleží více řádu přítomného života, řádu smyslové zkušivosti, a důsledně nebylo *vzkříšení* nižádnou událostí, kterou by bylo možno bezprostředně a výslovně zjistiti (89). Skutečnost zjevení bude se zdáti historikovi nezvratnou (90). Velikonoční zpráva není vírou apoštolů; jejich víra směřuje bezprostředně ku věčně žijícímu Kristu a jako takového jej pojímá (90). Přece však není víra nezávislá na zprávě (90). Za všech okolností jest nepopíratelné, že víra apoštolů byla vzbuzena zjevením, která následovala po smrti Ježíšově, a že apoštolové, ba sám sv. Pavel, si nepředstavovali nesmrtnost rozdílnou od tělesného vzkříšení (90).

4. *O církvi.* Obec Kristova byla skupina ostře ohraničená, dokonale znatelná, též dobře soustředěná a při úplném bratrství dokonce hierarchicky rozčleněná. Středem a hlavou její jest Ježíš — nepopíraná autorita. Učedníci neoklopují ho jako rozhrané stádo; dvanáct z nich Vykupitel vyznamenal a světil jim bezprostřední a skutečné účastenství na svém díle. I mezi dvanácti byl jeden prvním, netoliko pro přednost svého obrácení nebo pro svou horlivou nadšenost, nýbrž následkem určitého ustanovení Mistra, jež bylo přijato a jehož důsledky lze ještě dnes konstatovati v dějinách apoštolského společenství (99). Evangelium Ježíšovo má svůj rub v absolutním charakteru své úpravy, jež jest rovněž jeho slabou stránkou a podmínkou jeho vstupu do světa (101). — V důležitých okamžicích stává se církev tím, čím býti musí, by se neocitla v rozkladu a spolu nestrhla evangelium do své zkázy (101). Církev může tvrditi, že musila tím býti, čím byla, by vyhovovala za všech dob všem požadavkům Ježíšovým, vůči společnosti jeho přátel; neboť byla, čím býti musila, aby za-

chránila evangelium a s ním sebe (102). Současně s vývojem episkopátu stává se patrnou převaha římské církve (103). Toto středisko, toto hlavní místo církevní jednoty bylo současně určeno největšími křesťanskými vzpomínkami a politickým postavením říše (104). Význam města Říma přispěl k významu biskupské stolice; nemůže se však tvrditi, že její zcela zjednal.

Snadnost, s níž se dodělávali římsí biskupové toho, aby zachovali svou přednost před jinými křesťanskými obcemi, byla poněkud od apoštolů předvídaná (106). Touž měrou, kterou římsí biskupové si tvoří určitější představy o své vedoucí roli a ji prohlašují za pozitivní a božské právo, docházejí vždy menšího porozumění od východních katolíků, jež konečně mizí docela. Východní katolíci vidí pak už jen římskou domyšlivost a nemají smyslu pro požadavky, jež pro zachování jednoty jsou kládeny (107). — V tomto pestrém složení proměňovala se církev po pádu západní říše vždy více a stále se vzmaňovala, rostla, by se stala trvalou, neboť proměny, které se v ní staly, byly podmínkami samotné její existence (110). Vytýkati katolické církvi celý vývoj její ústavy, znamenalo by vytýkati jí její existenci, jež přece byla nezbytnou pro vrzůst evangelia (112). — Nesmyslností by bylo žádati, aby byl Kristus již předem určil všechny interpretace a způsobení, jichž doba nutně vyžadovala; neboť nebyly oprávněny dříve, dokud jich nebylo nutně třeba. Že budoucnost církve byla Ježíšem učedníkům zjevena, nebylo ani možno ani prospěšně. Myšlenka, kterou jim Spasitel zůstavil, záležela v tom, aby království Boží trvale chtěli, připravovali, očekávali a uskutečňovali.

Perspektiva království Božího se rozšířila a změnila, perspektiva jeho určitého příchodu ustoupila zpět, avšak účel evangelia zůstal účelem církve (114). — Tradiční theolog může tvrditi, že evangelická eschatologie byla v základě výslovným symbolem rozličných a neurčitých skutečností, že církevní eschatologie jest rovněž symbolem téhož toužebně očekávaného blaha, a sice symbolem schopným stálého zdokonalování; a tím způsobem může theolog podstatu křesťanství vždy opět tam překládati, kde ji chtěl Kristus míti. V každém případě pozdvihují Ježíš i církev svůj zrak tímž směrem, k témuž symbolu naděje vzhůru, a církev jest ke království Božímu v témž poměru jako Ježíš (115). Jest zcela zřejmo, že kře-

sfanství jest vlastně k smrti odsuzováno. jestliže je chce někdo na jeho původní formu a organizaci redukovati; přirozenou podmínku zachování křesťanství a známku jeho životní síly dlužno hledati v jeho změně (115).

Církev přizpůsobovala evangelium od nepaměti potřebám lidí, k nimž mluví (115). Dnešní církev rovná se společnosti prvních učedníků asi tolik, jako dospělý člověk dítěti, j. mž dříve býval. Totožnost církve nezáleží v¹ ustavičné nehybnosti vnějších forem, jako identita člověka, nýbrž v nepřetržité existenci a v ustavičném sebevědomí za neustálých přeměn, které jsou podmínkou a projevováním života. Bez ohledu na každý theologický spor jest katolická církev — pokud jest společností na evangeliu založenou — totožna s prvním kruhem učedníků, cítili se v témž poměru k Ježíšovi jako tito, a stojí-li též skutečně k němu v témž poměru (116). Politická stránka této veliké instituce, která se zove katolicismem, jest nejvíce nápadnou pozorovatelům mimo církev stojícím, jest však jen zcela povrchní, ba možno říci vedlejší (118). Že počítá církev s politikou a že je třeba politice s církví počítati jest nevyhnutelným následkem existence církve (118). Evangelium Ježíšovo nebylo ani úplně individualistickým v protestantském smyslu ani úplně církevním v katolickém smyslu (120). Ať učiní historik jakoukoliv výhradu v jednotlivostech též o způsobu působnosti církve, přece nemůže upříti, že katolicismus byl již od apoštolských časů v ustavičných službách evangelia a dosud ještě jest (120). — Schopnost uměti se přizpůsobiti, jež jest římské církvi přiznána, jest pro nestranného pozorovatele její nejpodivuhodnější vlastnosti. Z toho však nikterak nevyplývá. že církev mění evangelium anebo tradici, nýbrž toliko že má porozumění pro potřeby doby. Lze tudíž vždy a stále tvrditi, že evangelium nebylo absolutním a abstraktním učením, jež bezprostředně svou vlastní silou by se hodilo pro všechny časy a pro všechny lidi (121).

O křesťanském dogmatu. Představy, které předkládá církev jako zjevená dogmata, nejsou s nebe spadlymi pravdami, jež by náboženskou tradicí byly zachovány v úplné původní formě. Historik spatřuje v nich interpretaci náboženských skutečností, jež získána byla namáhavou theologickou myšlenkovou prací. Třeba že jsou dogmata dle svého původu a své podstaty božskými, jsou přece dle své stavby a svého složení lidskými (142, 143). — Církevní dogma jest

výrazem staletého působení episkopátu a papežství v církvi (145). Z historického stanoviska lze tvrditi, že Trojice a vtělení jsou řecká dogmata, jelikož jsou cizí židovství židokřesťanství a jelikož řecká filosofie, jež přispěla k jejich utvoření, též pomáhá k jejich porozumění (131). Až dosud obírali se katolíci theologové hlavně absolutním charakterem, jenž přísluší dogmatu z jeho pramene, totiž z božského zjevení, a kritikové viděli skoro jen jeho relativní, dějepisně vyjádřený charakter. Snaha zdravé theologie má k tomu směřovati, by rozluštila rozpor, který jest mezi nepopíratelnou autoritou, na niž víra činí nárok, a mezi proměnlivostí a relativností, kterou musí kritik nezbytně zjistiti v dějinách dogmat a v dogmatických formulích (145, 146). — Ovšem jest pravda, že církev opravuje své dogmatické formule mnohdy pomocí velmi subtilních rozhodnutí (147).

Strnulá nezměnitelnost duševní představy jakož i slovního smyslu věrouky není naprosto potřebna pro její autoritu. Taková nehybnost nedá se vůbec sloučiti s přirozeností lidského ducha. I naše nejbezpečnější vědomosti v oboru přírody a vědy jsou stále jako v proudu, stále jen relativní, stále schopné zdokonalení. Z elementů lidského myšlení nedá se postaviti věčná budova.

Pravda jediná jest nezměnitelná; nikoliv však její obraz v našem duchu. K této nezměnitelné pravdě obrací se víra prostřednictvím formule, která jest nezbytně neúplná, schopna opravy a tudíž dá se též změnit.

Církev nevyžaduje víry pro své formule, jako by byly úplným výrazem absolutní pravdy, nýbrž předkládá tyto formule jakožto nejméně nedokonalý výraz pravdy, který jest relativně možný, a žádá, by ve své vlastnosti považovány byly za formule, by v nich víra byla hledána a by se jich užívalo ku rozšiřování víry. Církevní formulář jest pouze pomocným prostředkem víry, neboť nemůže býti vodičkem náboženského myšlení a úplným předmětem tohoto myšlení, jelikož jím jest sám Bůh, Kristus a jeho dílo; každý přivlastňuje si víru pomocí formulí tak dobře, jak může (152.)

6. O katolickém kultu. Svátostný system obsahuje a posvěcuje hierarchické rozčlenění církve a hlavní momenty křesťanského života. Beze všeho předem určeného programu věšla v život instituce, jež obkličuje život člověka božským ovzduším a jež

bez pochyby znázorňuje vnitřním souladem všech svých částí jakož i svým mocným vlivem nejvyšší podivuhodné tvoření, které vůbec kdy samovolně vyplynulo ze živého náboženství. Čas, ve kterém ustanovila církev počet svátostí, jest jen zvláštním obdobím tohoto vývoje a neznačí ani jeho začátku ani konce.

Východištěm jeho jest křest Ježíšův a poslední večeře. Konec lze ještě očekávat, neboť svátostný vývoj, jenž zachovává v celku stejný postup jako církev sama, může jen s církví přestat (169). Pokud svátosti tvoří trvalé zřízení, které vyšlo od Ježíše a dosahuje skrze něho své účinnosti, potud byly též od Ježíše založeny.

Nepopíratelné a důležité změny, které se udály v podstatě a v udělování většiny svátostí, nezmenšují nikterak jejich charakteru a ceny jako svátostí Kristových (179). Tyto symboly nečiní božskému majestátu ni nejmenší újmy, předpokládáme-li ovšem, že jejich účinek nemá nic magického a že toliko připomínají člověku stále spasitelnou přítomnost jeho Tvůrce, aniž by se vtrály mezi Boha a člověka (180.) Lze klidně tvrditi, že Ježíš za doby svého veřejného působení ani svým apoštolům nepředepsal nějakého vnějšího pravidla o kultu, jenž by charakterisoval evangelium jakožto náboženství, ani sám takového pravidla nezachovával. Rovněž, jako předem neupravil Ježíš křesťanského kultu, neurčil též výslovně zřízení a dogmatu církve (155, 156).

Četná shromáždění nemohou pravidelně a opětovně konána býti bez představených, náčelníků, dohlížitelů a podřízených úředníků, jichž povinností jest pořádek v nich zabezpečiti. Oprávněnost představenstva nejstarších vyplývala sama sebou a bylo též zcela přirozené, že jeden z nich zaujal první místo při slavení poslední večeře (162). — Zvyklost udělovati křest dítkám vztahuje se na vývoj disciplíny, jež sice významu svátosti nezměnila, poněkud však jej snad oslabila a přispěla ku oddělení svátosti pokání (165). S počátku nebylo v církvi pojmu o hříšném a opět smířeném křesťanu, nýbrž církev zvykala mu teprve velmi pomalu (165). — Ale i když se stalo pokání křesťanským zařízením a smíření úřadem církve, tu přece ještě nebylo pomýšleno na to, aby takový úkon označen byl jménem svátosti. I pokání bylo svátostí kanby. Nevážnost, kterou působilo pokání, znenáhla mizela množním se případů (166). — Není žádného značného roz-

dílu mezi Pavlovým pojmem o eucharistii a jejím pojímáním u obyčejných dnešních křesťanů, kterým jsou spekulace theologické gnose cizími a kteří věří, že vycházejí požíváním posvěceného chleba ve skutečné spojení s Kristem jako Bohem (167). — Zdá se, že Ježíš výslovně poručil, dovolil aneb příkladem ukázal svým učedníkům, aby nemocné olejem pomazávali za současných modliteb k tomu cíli, by je těšili aneb dokonce uzdravovali. To jest vše, co nám sděluje evangelium o svátosti posledního pomazání. Dějiny toho obyčeje v prvních křesťanských stoletích jsou značně nejasné. — Pomazání nemocných, nalezajících se v nebezpečí smrti, rukama kněžskými vyznamenávalo se před jiným svou zvláštní důležitostí a svým slavnostním charakterem. Z dějinného stanoviska má pomazání jen této okolnosti děkovati, že bylo připočteno ke svátostem, když se na to pomýšlelo, stanoviti zamýšlené číslo sedm (168, 169.).

Kristus uznal monogamii za božské zřízení a prohlásil manželské spojení nerozlučitelným; to jest v evangeliu celá svátost manželsství. Ze manželsství do počtu svátostí přijato bylo, k tomu přispěla slova Pavlova listu k Efeským (5, 32), v němž se znázorňuje manželství jakožto symbol spojení Kristova s církví, jakož i užívání slova »sacramentum« ve Vulgátě, ačkoliv toto slovo má zde smysl allegorického mysteria a netýká se manželství o sobě jako posvátného ritu (169.)

Toť asi stručný nástin systému Loisy-ho.

Jak patrné, jsou základními body těchto nauk a domněnek Loisy-ho všechny ony systémy, které Pius X. v modernistické encyklice tak jasně vykládá a rozhodně odsuzuje. Loisy nepokrytě holduje subjektivismu, teorii o evoluci a historicismu. Ač jeví namnoze ducha velenadáného, nelze přece v jeho systému přehlížeti přimísené plevy. Pokládá-li Loisy nejjasnější evangelické texty toliko za výron křesťanského vědomí, pak značně mizí při obratnosti, se kterou si při tom vede, celý obsah evangelia. Strausz by měl věru z Loisyho velikou radost, neboť tento provedl svůj system ještě obratněji nežli on sám.

Takové divy tvoří »vývoj!« A při tom všem chce Loisy zůstat »katolíkem«, kdežto Strausz byl atheistou. Vývoj církve a její schopnost přizpůsobiti se vždy potřebám doby jsou vskutku slávou církve. Kdyby se však byla »vyvíjela« dle receptu Loisy-ho

stálým měněním v ní uloženého pokladu pravdy, byla by již dávno zahynula, jako kdysi tímto směrem »vyvinutý« arianismus.

V jaké odpyce se zaplétá historicismus Loisy-ho, vidno nejlépe z jeho pojednávání o vzkříšení Ježíšově. Tento příklad též ukazuje, že Loisy více stojí na půdě Kantovy

filosofie než na půdě dějin. Katolíku není nikterak divno, vedl-li Loisy-ho »vývoj« k tomu, že byla nucena nejprve kongregace indexu a posléze též inkvizice odsouditi tyto hypotese Loisy-ho, pláštěm »vědy« přioděné, z toho důvodu, že pravou viru falšují.

SMĚS.

Osobní. Vdp. *Václav Červinka*, katecheta na měšťan. školách v Královicích u Plzně a náš milý spolupracovník, byl za pěknou kolekci svých pomůcek k názornému vyučování katol. náboženství, kterou měl na školské výstavě v Kroměříži, vyznamenán zlatou medailí. Doufáme, že tlumočíme city všech jeho známých a přátel, když mu touto cestou k zaslouženému uznání ze srdce blahopřejeme.

Paedagogický Svaz konal svoji výborovou schůzi 6. prosince v místnostech družstva Vlast. Schůzi zahájil místopředseda dp. prof. Václ. Müller. Jednatel J. Slaviček přečetl protokol minulé schůze výborové, který byl schválen. — Vdp. prof. dr. J. L. Sýkora, předseda Svazu, podává písemné sdělení o své intervenci u Školských Bratří v jisté záležitosti. — Jednatel oznamuje, že v těchto dnech rozešle vyzvání několika výchovným řádům resp. kongregacím, by přistoupili za další členy Svazu. — Dp. prof. Em. Žák předčítá koncept blahopřejného listu, zasláného jménem Svazu proslulému univ. prof. dr. Fr. W. Försterovi v Curichu, v němž tlumočena pozornost, s jakou sleduje Svaz jeho paedagogickou činnost, a spolu radost z hájení názorů náboženské výchovy, uložených v jeho spisech. — Vdp. prof. dr. Eug. Kadeřávek předkládá písemnou odpověď, v níž prof. dr. Förster projevuje své potěšení a dik za uznání, slibuje, že mu uznání Svazu bude vzpruhou k další činnosti a projevuje názor, že mezi Čechy a Němci, jimž Prozřetelnost usoudila vzájemně spolupůči, zmizí národnostní nesváry, budou-li oba kmenové opravdovými nositeli křesťanství. Dopis vzbudil radostný dojem a bude uveřejněn ve »Vychovateli«. — Vdp. prof. dr. Kadeřávek podává dále referát o *Všeslovanském učitelském sjezdu*, konaném o prázdninách v Praze, a zejména o

thématě sjezdu: »*Národní výchově*«. Stručnou a přec důkladnou kritikou odkryl frašovitou povrchnost a ukázal na jádro výlučně národní výchovy, která se tu jeví v podobě atheistického humanismu. Vhodně k tomu podotkl škol. rada prof. vdp. J. Šauer z Augenburgu, že před léty (r. 1858) psal o též tématě v časopise českého musea *J. Wenzig*, ale ve smyslu zcela jiném. I my jsme pro výchovu národní, ale ne atheistickou nýbrž katolickou. Na všeobecnou žádost bude tento referát uveřejněn ve »Vychovateli« v čísle lednovém. — Pokladník dp. Tom. Škrdlé sděluje, že professorský sbor theolog. fakulty přistoupila za základ. člena s vkladem 100 K; professoři nábož. střed. škol. s 10 K a spolek katechetů v král. českém s 10 K. — Řadu návrhů podali dpp. prof. Em. Žák, prof. Václ. Müller a vdp. prof. dr. Eug. Kadeřávek, jenž slibuje vydati »Nástin výchovy katolické akademické mládeže.« — Přijato, by správní rok počínal 1. lednem a valná hromada stanovena 10. lednq. Referentem pro změnu stanov navržen a přijat dp. prof. Václav Müller. (S)

Za Volnou Mýšlenkou po učitelstvu žižkovském následuje učitelstvo vinnohradské. »Čech« dne 1. prosince t. r. přinesl následující zprávu: Po Žižkově—Vinnohradě! Dne 30. listopadu odbyvalo učitelstvo okr. vinnohradského obvyklou konferenci okresní — ale rovněž slavnostní na počest jubilea 60letého panování císařského. V památný tento den byl navržen řídícím Peškem nový řád školní. Návrh přítomných katechetů, by do školního řádu byla vřaděna též slova vybízející dítě k zbožnosti, lásce k *Bohu* modlitbě za rodiče, modlitbě jako nejjistějšímu zdroji útěchy a posily k mravnímu životu — *celým sborem učitelstva vinnohradského okresu byl zaničnut.* Kromě katechetů hlasoval — pokud jsme mohli sledovat — jen jeden učitel a asi 5 učitelé proti náv.hu, a zástupem se ozvalo: »Hleďte, oni se nestydí hlasovat s katechety!« Di-

plomatický inspektor, vida osamocené stát katechety, dodal, že navržený řád školní není závazným, že jednotlivé školy smějí si jej pozměnit, jak nejlépe uznají. — *V první řadě nesprávně jedná tu učitelstvo, které má za povinnost vypracovati školní řád v rámci a duchu říšských školních zákonů. A když tak nečiní, je povinností okresního inspektora návrhy učitelstva, pokud nejsou v duchu zákonů školních, potlačit a je na nezákonnost jednání upozorniti. — Když však okresní inspektor, ať ze slabosti vůči učitelstvu či z tiché sympatie k toho druhu návrhům tak nečiní, je povinností katechetů proti podobným usnesením okresních porad učitelských podati odůvodněný protest nebo rozklad k c. k. okr., po případě zemské školní radě.*

K reformě katechismu. Kněží ze 4 dekanátů: Uhersko - Hradištského, Napajedelského, Brodského a Bzenecko-Kyjovského při měsíční schůzi dne 2. t. m. v Uher. Hradišti rokovali o otázce katechismu a usnesli se takto:

Kniha učebná jest životní otázkou školy. Je-li dobrá, usnadňuje práci jak učitelů tak i žákům.

Má býti bez chyb, srozumitelná, logicky rozčleněná, krátce sestavená, přiměřena schopnostem žáků a odpovídati methodickým požadavkům.

Katechismus jest kniha učebná a proto musí odpovídati zmíněným požadavkům.

Katechismus budiž bez chyb věcných i mluvnických.

Katechismus budiž srozumitelný a proto věci, jež žáci nemohou pochopiti, budiž vynechány. Všeliké doktrinářství budiž odstraněno, učené výrazy, jež nelze dítěti dostatečně vysvětliti, budiž vynechány. Mluvnické tvary nesmějí dětem působiti obtíže, aby pozornost nebyla věnována slovům místo věci.

Katechismus budiž logicky rozčleněn; jedna věc z druhé ať vyplývá.

Logické rozdělení katechismu je na 3 části. Toto rozdělení vyplývá z úvahy o cíli člověka. Bůh stvořil člověka, aby ho poznával, miloval a tak byl spasen. I část: Pravdy, které máme věřiti. II. část: Povinnosti, které máme konati. III. Prostředky, jichž máme užívati.

Pro obecnou školu platí zásada: Málem mnoho podávati a jen to, co mají děti nej-

raději, co nejsnadněji chápou a nejjistěji si osvojí. Po částech třeba dětem podávati a proto buď látku učebná rozdělena na větší počet menších částí. Věty budiž krátké a snadné, by dítky nebyly přetěžovány a tak vedeny k povrchnosti. Děti mají malou zásobu slov.

Katechismus budiž přiměřen schopnostem žákův a proto svým slohem budiž jim přístupný. Jest to kniha pro katechumeny a nikoli systematické kompendium. Katechismus budiž snadný k učení a dětem pochopitelný. Katechismus přihlížež ke konkrétní a praktické stránce katechumena; všechna abstraktnost budiž omezena.

Otázky v katechismu nejsou pro děti nýbrž pro katechetu, a proto budiž vynechány. Za to budiž vydána příruční kniha pro katechetu. Katechismus budiž ilustrován ovšem v pravém slova smyslu. Kniha slohem přístupná a zvláště ilustrovaná má na mládež zvláštní přitažlivost. Katechismus budiž v pěkné úpravě, by již svým zevnějškem nabádal dítky k účtě.

Tisk v katechismu budiž dvojitý: velký pro ty věci, jimž dítky mají se naučiti na paměť; drobný pro vysvětlivky a doklady. Doklady a příklady budiž brány z Písma sv. a hned v textu uváděny, nikoli však pod čarou.

Katechismu budiž přidáno poučení o povinnostech stavu a denní i životní pořádek katolického křesťana. Rovněž ke katechismu budiž přidána nedělní evangelia.

Katechismus budiž co nejlacinější!

Důstojní páni bratři se slušně žádají, by své zkušenosti v tomto oboru sdělili výboru katechetského spolku své diecese.

Kalendáře: »Sv. Vojtěch« a »Socialní kalendář lidu katolického« jako každoročně i letos vydalo družstvo Vlast v Praze v obyčejné ceně po 1 K, malý »Sv. Vojtěch« za 60 h. Podobně kalendář »Štítný« pro katol. učitelstvo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku péčí Jednoty katol. učitelstva českého v království českém vyšel současně s kalendáři uvedenými. Objednávky možno činiti u administrace družstva Vlast. Obracime se k svým přátelům a příznivcům a vůbec ke všem katolíkům a zvláště ke katolickým spolkům a organizacím, pro které družstvo Vlast co může čini, aby pro tyto kalendáře činili přípravnou půdu a s objednávkami kalendářů na družstvo Vlast v Praze-II., čp. 570. se obraceli. Tucet těchto kalendářů, jednotlivých či míchaných, stojí 8 K, tucet malých 4 K 80 h; při hotovém placení dává se jeden nádvakem. Do tuctu kalendářů můžeme vložití také bez zvýšení ceny kalendáře Kotrbovy a Steinhenneryovy.

=====**OBSAH:**=====

- »Bestialní útoky klerikálů proti učitelstvu« 85.
Boj s církví — programovým článkem pokrokového učitelstva 181.
Černá potopa 49.
Černé vyhlídky 110.
»Český Učitel« o katolickém sjezdu v Praze 193.
Dotazníková akce středoškolských profesorů 198.
Dva významné letošní sjezdy v Praze 163.
Dvě jubilea — dvě hesla 229.
Kdo denuncuje? 97.
Ke katechetským poměrům 247.
K obesilání zemské učitelské konference 217.
K organizaci středoškolských katechetů 149, 161.
K reformě našeho školství (Školní intelektuálistus) 25.
K sexuální paedagogice — Jaroslav Slaviček 5, 16, 27, 39, 50.
K sjezdu katolíků československých 157.
Mama Panna a vychování — Škol. rada Jos. Šauer z Augenburgu 3, 17, 28, 43, 54, 79, 90, 101, 114, 125.
Náboženský pragmatismus ve Francii 253.
Národní školství v král. Českém r. 1906 — Podáv. Fr. K. 31, 53, 64, 77, 88, 100.
Naše učitelstvo a náboženství (Dr. Drtina — Dr. Förster) 13.
Názorné vyučování církve v minulosti. — Václav Červinka 199, 211, 234, 245, 255.
Nedogmatické náboženství 61, 75, 98, 123, 135, 159, 171, 183.
Nečisté zbraně 133.
Nový útvar katolický 175.
Odložené škrabošky 241.
O charakteru — Úvaha P. Fr. Žáka T. J. 173, 185, 195, 203, 221.
O křesťanské škole — Em. Žák 207, 218, 230, 242.
O modernismu — Jaroslav Pihler 105, 117, 129, 141, 153, 164, 200, 213, 225, 237, 250, 259.
O nové metodě zkušební a klasifikační na středních školách vzhledem k vyučování náboženství 186.
O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních — Prof. Dobroslav Orel 112, 126, 137.
Oscar Wilde a křesťanství 63, 86, 110.
Otázka náboženství v »národní výchově školní« 205.
Potřeba náboženství jako základu mravnosti 232.
Průvody ve dny křížové 140.
Proti reakci ve školství 37.
Remunerace za přespočetné vyučování předmětům nepovinným a remunerace katechetů za hodiny nadpočetné 41.
Stávky 145.
Svěcení biblických svátků u židů — Dr. Jar. Sedláček 7, 20, 32, 66, 91, 103, 128, 190, 224, 236, 249.
Svobodný učitel ve svobodné škole 121.
V zájmu náboženství 1.
Výstava moravského školství v Kroměříži 162.
Wahrmundové 73.
Změněný zákon katechetský 147.
- Feuilleton.**
- Glosy ke článku : Verbalismus v metodě středoškolského vyučování náboženského 92.
Možno-li založit mravnost bez Boha? — J. Mojžíš 56.
Nedostatky vyučování náboženského. — Podává Jar. Slaviček 8, 21, 33, 45, 80.
O něčem novém, o čem se však již dávno vědělo. Podává Fr. Pilbauer Str. 68.
- Směs.**
- Strana 9, 22, 35, 47, 58, 70, 81, 95, 107, 119, 130, 143, 155, 167, 179, 191, 202, 215, 228, 238, 251, 263.
- Literatura.**
- Strana 12, 24, 48, 60, 72, 84, 96, 108, 120, 132, 156, 168, 180, 192, 204, 216, 228, 252.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. FR. H. ŽUNDÁLEK.

Chyby při zpovědi školních dětí.

Všeobecně tvrdí se, že školní mládež ráda a lehce se zpovídá svému katechetovi. Ač má toto tvrzení v sobě něco a někdy i mnoho pravdy, přece vyskytují se případy nejen ojedinělé, ale často dosti četné, že mládež z různých ohledů (ať školních, ať mimoškolních) blíží se ku zpovědnici katechetově s ostýchavostí a nedůvěrou, ba i s bázní a studem, které ani nejlepší snaha katechetova zaplašiti a úplně potříti nemůže. Výsledek pak všeho bývá, je-li mládež nucena se pouze katechetovi zpovídati, že často srdce své uzavře a zpověď jest neúplná — sacrilegium — ba celá řada sacrilegií, snad mnoho let se opakujících hotova.

I. Zvláště při generální sv. zpovědi před prvním sv. přijímáním ponechme, ano i zaopatřme dítkám úplnou volnost u výběru zpovědníka, neobmezujeme této volnosti ani vlivem svým tak zvaným monopolem zpovědním, který ex nimia et peccaminosa sollicitudine omnia ad se trahere et conscientias subditorum per confessionem scire vult, dobře pamětlivi jsouce slov sv. Tomáše Aquin. (Suppl. q. 8. a. 4. ad 6.) »Peccaret autem sacerdos, si non esset facilis ad praebendam licentiam confitendi alteri .« etc. O takových kněžích praví dále, »multis laqueum damnationis injiciunt et fur consequens sibi ipsis.«

II. Chyby po monopolisování dopouští se ten, kdo učitelé dá komandovati dítky a jemu jen dovolí přidělovati jednotlivým zpovědníkům ty nebo ony žáky, nebo tomu žáky, onomu pak žákyne a ustanoví předem ti anebo tyhle půjdou ke mně. O takovém odepření volnosti kajcníků ku výběru zpovědníka píše P. Hilarius a Sexten (Tractat. Past. P. II. c. IV § 44.) »Deus scit, quot et quanta sacrilegia iam patrata sunt propter denegatam confessionis libertatem.« A sv. Alph. (Homo Ap., tr. ult. punct. V n. 43.) varuje zpovědníka »ne suis poenitentibus spiritualibus, praesertim foeminis prohibeat accedere ad alium confessarium.«

K I. a II. chybě přec podotknouti musíme radu sv. Františka Sales.: »Neměň snadno svého zpovědníka, kterého jsi si jednou zvolil.« Na to ovšem každý katecheta a zpovědník dítko přívětivě upozorní, ale poutati je pouze na svou zpovědnici není radno et quidem ex fragilitate humana. (Tamtéž.)

III. Konečně chyba velmi smutná, ale mnohdy též skutečná — sub sole — nil novi — jest disharmonie mezi duchovní správou a katechetou, který jest vázán na obec. a měšť. školách vypomáhati duchovní správě v čase, kdy není proň povinností školních, naopak ale duchovní správa má své neoprávněné po-

žadavky též nahlédnouti a nežádati výpomoci třeba in confessionali, je-li katecheta povinnen vyučovati nebo jinak školou zaměstnán. Ostatně ústní úmluva obapolná odstraní bohdá každou disharmonii a uvede vše opět v soulad a nastane opět spojení ono lásky obapolné, o němž dí sv. Pavel (I. Kor. 13., 4.—7.) »Caritas omnia suffert omnia sustinet«. O kéž by nastala ona »Charitas« »quae non quaerit, quae sua sunt«, by uvarování zůstali hříchů jak confessarii, tak confitentes, illi flores christianitatis. (Die das Beichtmonopol, Linzer Quart. Schr. J. 1907.)

Dr. Karban.

Promluva na neděli po Obřezání Páně.

První neděle v novém občanském roce nás vybízí k tomu, abychom dobře užívali času, poněvadž rychle ubíhá a již se nevrátí. Sv. Josef vidí podle dnešního sv. evangelia odměnu za to, že dobře využil času a tím zachránil božské dítě, s kterým se nyní bezpečně vrací do své vlasti.

Učený a zkušený pohan Seneka stěžoval si jednou, že mnozí se nevěnují horlivě, nýbrž velmi roztržitě úřadu a obchodu, který přejímají. »Velká část života«, pokračuje pak Seneka, »prchá těm, kteří konají zlo, největší část těm, kteří nic nedělají, celý život těm, kteří konají něco jiného, než by měli.«

To jest velmi správně a dobře řečeno a na základě tohoto výroku chci vás vyvarovati trojího způsobu, *kerak lidé pozbyvají drahocenného času.*

1. Velká část života prchá těm, kteří konají něco jiného, než co by měli. K čemu jinému máme použití času svěřeného, než abychom sloužili Bohu a zachránili tak svou duši? Kdo tedy nepečuje o svou duši a Bohu neslouží, koná něco jiného, než co jest povinen činiti. Sloužiti Bohu jest pro rozumného tvora věci zcela přirozenou a nutnou a kdo tak nečiní, nezasloužil by ani jména rozumného tvora.

Když Písmo sv. vypravuje, jak se lidé víc a více rozšiřovali na zemi a různá zaměstnání si volili, udává také jména mužů, kteří byli vynálezci a zakladateli různých řemesel i zaměstnání. Písmo sv. jmenuje tu Jabela jako praotce obyvatelů ve stanech a pastýřů, jmenuje Jubala, vynálezce hudebních nástrojů, Tubalkaina, který poprvé dobýval ze země kovů a je zpracovával. A k těmto všem dodává Písmo sv. Sethovi se narodil syn a toho nazval Enosem. Enos znamená tolik jako pravý člověk. Proč však toto jméno? Což nebyli předchozí mužové, praotcové různých stavů pravými lidmi? A přísluší-li Enosovi jméno pravého člověka ve zvláštním smyslu, co znamenitěho vykonal? Není vynálezcem nových věcí i různých vymožeností pro pozemský život, avšak učil umění prvnímu, neboť Písmo sv. o něm tvrdí: Tento začal vzývati jméno Hospodinovo. Pozorujte dobře! Také již dříve lidé přinášeli Bohu oběti a modlili se k němu, avšak nikoli pravidelně, stejného času, nikoli ve velkém shromáždění, nikoli podle určitého slavnostního v předu ustanoveného řádu. Enos zajisté osvícen byv Bohem, zřídil společné místo a řád k vzývání Boha; má tedy právem své jméno, poněvadž učil onomu umění a sám je pěstoval, které teprve činí člověka pravým člověkem, umění Boha slavnostně a společně vzývati.

Chápete nyní, proč prorok Jeremiáš mohl zvolati »Viděl jsem zemi a hle, byla prázdná!« Jak to prázdná? Což nebyla osazena četnými národy? Učený vykladatel Písma sv. na to odpovídá: Jako se praví o domě, že je prázdný, i je-li pln vzduchu a pavouků, poněvadž není stavěn pro pavouky, nýbrž pro lidi; tak

je také země prázdná, není-li na ní služebníků Božích; neboť je stvořena pro lidi, kteří slouží Bohu. Všichni, kteří neužívají sil tělesných a duševních ke službě Boží, nejsou lidmi. Ukažte mi někoho, kdo zapomíná na Boha, který jedině svým libůstkám vyhovuje a žije vlastnímu prospěchu. Třeba jest dle zevnějšku člověkem, přece ho nemůžeme nazvat pravým člověkem podle vůle Hospodinovy.

A nyní ruku na srdce! Povězte upřímně, jak jste v uplynulém roce vykonávali tuto nejsvětější povinnost? Ach, mnozí konali všecko jiné, než aby Bohu sloužili. Sloužili tělu, smyslům, zlému duchu, lidem, jenom Bohu nikoli. Kolik uplynulo dní, týdnů v uplynulém roce, kdy jste na Boha ani nepomyslili, ano snad se mu dokonce rouhali? Kolik prací jste začali a nevzývali jste Boha o pomoc. Bůh vás zasypával dobrodiním, zdravím, spokojeností, dobrým prospěchem v učení a vy jste mu za to ani nepoděkovali!

2. Velká část života ubíhá těm, kteří konají zlé, pášou hřích na hřích; to je služba a otroctví ďablovo. Kterak možno na to bez bolesti pomyslet? Kdyby se rozdělil uplynulý čas podle toho, komu náleží, vždy sto dní by patřilo satanu a snad teprve den Bohu.

Kolik dítek stráví většinu svého věku ve stavu těžkého hříchu. Kolik z nich žije v nepřátelství Božím a v nesmířitelném hněvu, ačkoli apoštol je varuje: »Nechť nezapadá slunce nad vaším hněvem. Kolik dítek ponechává si nespravedlivě nabytého majetku, ačkoli by jej mohly navrátiti, a ač zpovědník je k tomu povzbudil. Snad dokonce jest i mezi vámi někdo, kdo od delší doby z lichého studu zamlčel ve sv. zpovědi těžký hřích a svatokrádežně přijal tělo Páně?

Vizte, tak ubíhá velká část života těm, kteří konají zlé.

Jak dojemně Bůh jedenkrát představil sv. Arseniovi pošetlost takových hříšníků! Svatý poustevník viděl nejprve v duchu člověka, který se nadarmo namáhal dát na ramena velký svazek dříví; ačkoli dobře pozoroval, že těžké břímě jej nesmírně tíží, přece stále ještě nakládal více dříví, tak že ho skutečně nemohl unést.

Tento muž jest obrazem těch lidí, kteří odkládají neustále pokání; ačkoli denně hromadí hřích na hřích, přece takoví pošetilci doutají, že jednou beze všech obtíží budou moci činiti pokání.

Dále viděl světec muže, který nabíral sýtem vodu. Jeho počínání ovšem bylo marné, ano směšné. Podobně jednají ti, kteří tu a tam se chovají zbožně, avšak v nejbližším okamžiku se vrhají do víru hříchu. Co získali na jedné straně, toho na druhé straně opět pozbývají.

Konečně viděl poustevník dva muže, kteří nesli dlouhý trám a přede dveřmi chrámovými se dali do hádky, kdo z nich první má do kostela vejít. Poněvadž však se nemohli sjednotiti, zůstali oba venku. Těmito vyrozumívají se pyšní a ctižádostiví lidé, kteří se nechtějí ponížiti a jsou proto vyloučeni ze slávy Boží.

Podle starého zákona dlužník, když nechtěl zaplatiti, byl uvřazen do žaláře a nenabyl svobody dříve, až když slíbil, že vše zapraví. My jsme těmito dlužníky vůči Bohu. Avšak my máme u něho rukojmí, který se smiluje. Proto volejme dnes k spravedlivému Bohu: Poshověj mi, všecko ti zaplatím. Pohleď na mého rukojmí, svého nejmilejšího Syna. Pohleď na jeho sv. krev. Také já chci býti vykoupen jeho drahocennou krví a slibuji: Co jsem zameškal v starém roce, čím jsem hřešil, v novém roce opět napravím upřímným pokáním. Amen. *Fr. Hanuš.*

Promluva na den zjevení Páně čili sv. tři králů.

Napsal EM. ŽÁK.

Když národ Israelský vracel se z poroby egyptské do země Kanaan, tu na konci jeho 40letého putování sběhla se podivuhodná událost. Král moabský Balak, nedůvěruje síle svého vojska, že by zastaviti mohl vítězný pochod Israele, povolal věstce Balaama, aby Israeli klnul. Doufá, že mocným slovem proroka budou ochromeny paže a otupeny meče postupujícího národa. Ale Balaam, pozoruje s hory vyvolený národ, nemůže jej proklínati. »Hospodin vložil slova svá v ústa Balaamova a on dí: »Kterak mohu zlořečiti, komu nezlořečí Bůh? Proč bych měl proklínati, koho Hospodin neproklíná?« Tak místo kletby jen slova požehnaní plynou z úst prorokových. — Balak nespokojen, vede potom Balaama na jiný vrch a znovu žádá, by kletbu vyslovil nad Israelem. Ale Balaam, duchem Božím poučen, praví veliká slova prorockví: *»Uzřím ho, ale ne nyní; pohledím naň, ale ne z blízka. Vzejde hvězda z Jakuba a povstane prut z Israele, a zhubí všechny syny Sethovy.«* (IV. Mojž. 24. 17.) — —

1. Pohanský věstec patří tu v duchu, kterak z Israele vyvstane Spasitel světa. A slova prorockví jeho o hvězdě chápali mnozí v tom smyslu, že hvězda neobyčejné velikosti a lesku bude hlásati jednou světu Spasitelovo narození. A Hospodin dal národům, kteří toužili po Vykupiteli, znamení, na něž čekali. Hvězdy, jichž pozorováním ode dávna se zabývali, dle nichž měřili čas, určovali směr cesty a z nichž hleděli i budoucnost vypátrati, oznámily jim narození Kristovo. — Slavný astronom Keppler snažil se dokázati, že v roce narození Kristova tři hvězdy: Saturn, Jupiter a Mars tak se sblížily v jasné a veliké souhvězdí, že zdály se býti jedinou hvězdou neobyčejného světla a velikosti.

A touto hvězdou povzbuzeni, spěchají východní magové, knížata různých kmenů arabských, aby hledali toho, který měl obnoviti svět. Vyšli různě, každý z jiných končin, a nesouce po obyčeji východním vynikající dary své země, brali se do země Judské. Ale dříve, než došli cíle, sešli se, a utvořili tak královskou družinu, jež přišla se poklonit budoucímu králi. Pismo sv. neudává jich jména. Teprve zápisy devátého století jmenují jich počet a jména: Kašpar, Melichar a Baltazar.

Slavný malíř vlašský Paulo Veronese dle dávné tradice zobrazil jich adoraci před božským Dítětem. Melchior čili Melichar je muž vážný, pokročilého věku. Je tu jako zástupce pokolení Jafetova. Přináší zlato. Kašpar, mladistvé tváře, zastupuje pokolení Semovo a obětuje kadidlo. Balthasar, černé tváře jako obyvatelé afrického vnitrozemí, zastupuje neblahé pokolení Chamovo a přináší darem myrrhu. Tak *všechno lidstvo*, rozdělené dle synů Noemových ve tři větve, *přichází svými zástupci poklonit se narozenému Ježíši, světa Spasiteli.*

U jeslí Kristových klečí betlemští pastýři a po nich přicházejí králové čili mudrci od východu. Je něco velikolepého v tomto výjevu. Ukazuje se tu, kdo že budou ctitelé Ježíšovi, až jednou založí sám duchovní svoje království. Pastýři lidé neučení, prostí, jsou obrazem všech, o nichž jednou Ježíš řekne: *»Blahoslavení chudí duchem«*. Mudrci, lidé učení, kterým je dáno hlouběji nahlédnouti v záhady světa, stanou se vyznavači Kristovými. Králové, kteří vládnu národům, v osobách mudrců-králů klanějí se též nově narozenému Vykupiteli. Tak i lidstvo ve svém různém rozřídění, podle své vyšší či nižší intelligence schází se u jeslí betlemských a sjednocuje se ve víře a v úctě k Ježíši Kristu.

2. Hluboký myslitel, Arnošt Hello ve svém duchaplném rozjímání o cestě králů-mudrců do Betlema poukazuje na jednu pozoruhodnou okolnost. Představme si krále, kteří jen z víry ku hvězdě opouštějí svůj trůn, svou zemi. Na prvé znamení opouštějí tichý klid svého panovnického domu, a jdou nikoli dobývat nových zemí, rozmnožití své bohatství a slávu, nýbrž hledat nového, lepšího krále. Jdou za tím, který je má osvětliti; své pohodlí, své bohatství i slávu přinášejí v obět statku vyššímu a vznešenějšímu — pravdě. Jak zářným příkladem svítí tak věkům budoucím. Jdou hledat pravdu, spatřiti nové světlo světa! Osvícení ducha kladou výše než bohatství a slávu. Přicházejí sloužiti ideí vyšší, nežli jest: sláva a lesk trůnu. A proto přinášejí Ježíši darem statky svých zemí: zlato, kadidlo a myrrhu,

I v těchto darech tají se liluboký a takořka prorocký význam slavných příchozích do Betlema. Přinášejí zlato, z něhož jsou koruny královské, na znamení, že bude jednou králem ten, u jehož nohou nyní poklekají. Nesou kadidlo, jež u všech národů náleželo bohům. Tím vyznávají jeho božství. A myrrhu, z níž východ připravoval vonné masti k balsamování mrtvol, aby tak naznačili víru v Ježíše, Boha i člověka a jeho budoucí utrpení.

Přinesli v obět Ježíši kov nejdražší, který se stal znamením všeho bohatství, prostředkem přepychu, touhou těch, kteří v požitku smyslu hledají štěstí. *Zlato*, jehož lesk omamuje zrak a strhuje nejednou s cesty poctivosti ty, kteří do té chvíle, nežli mohli rukou svých po něm vztáhnouti, byli poctivými. — Známé je, že velký zákonodárce spartský Lykurgos ustanovil, přísně potrestati každého, kdo by je shromažďoval, a místo peněz zlatých zavedl peníze železné. Chtěl vyloučiti ze země kov, jenž podlamoval prostotu, jednoduchost a sílu národa. A nyní ukládají je královští mudrci u nohou Dítěte, zahaleného v chudých plenkách! I v tom je veliké poučení pro nás. Mudrci vyznávají, že Ježíš je Pánem světa a jeho pokladů, že člověku majetek jest jenom svěřen, propůjčen, aby s ním dle vůle Ježíšovy hospodařil. A on, chudý řekne jednou těm, jimž poklady svěřil: *»Co jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili; a čeho jste neučinili bratřím mým, mně jste neučinili.«*

Tak tři králové poklady, vzácnosti své země, obětují na oltář pravdy. Kladou je k nohám Ježíšovým, plní vděčnosti, že poznali pravdu. A poklonivše se, jdou dle slov andělových *»jinou cestou domů«*. Poučení, osvícení jdou jiným směrem. Duše, která došla vyššího poznání a pochopení, volí jiné cesty, má jiné touhy, lepší, vznešenější. —

Když sv. Jeroným dokonil překlad Písma sv. na jazyk latinský, byl láskou k Spasiteli tak zachvácen, že opustil Řím a odebral se do Palestiny, země Kristovy, aby zde v rozjímání a modlitbě trávil další část svého života. A příbytek svůj zvolil si v Betlemě. Zde celé hodiny prodléval na místě, kde Ježíš Kristus se narodil, kde v plenkách zabalený spočíval brzo v jeslích, brzo v láskyplném náručí svaté své Matky. A hle, takové podivné kouzlo vanulo z těch svatých míst prvního dětství Ježíšova, že i jiné duše následovaly příkladu velikého učitele církevního, že v několika letech řada velikých klášterů povstala kolem sv. Jeronýma. Ale toho kouzla, půvabu a něžné poesie, jež se rozzářila kol jesliček Páně, neubývá ani po tisíciletích. I dnes se shromažďuje u nich lidstvo a učí se tu lásce k Ježíši a lásce k lidstvu. Jesle jsou pro nás všechny nemenším místem poučení, jako nejlepší čítankou v dobách strádání a utrpení člověku jest — kříž. Amen.

Promluva na I. neděli po Zjevení Páně.

Poddání tedy buďte všelikému lidskému zřízení pro Boha. 1. Petr 2, 13.

Když Hospodin dal lidu israelskému na hoře Sinai za blesku a bouře desatero přikázání, upravil jednou pro vždy ve čtvrtém přikázání poměr mezi dítkami a rodiči, mezi podřízenými a představenými; a do dneška má každé z těchto deseti přikázání svou plnou platnost. I když osvícení lidé prohlašují jedno nebo druhé přikázání Boží nebo dokonce všecka za zastaralá a ne časová, aby zakryli svou vlastní hříšnost, věřící dítko má v té věci docela jiný názor. Víť dobře, že Bůh jest od věčnosti sám v sobě vždy týž, že tedy jeho věčná vůle je stále stejná, že tedy není podrobena změně. Čeho Bůh žádal od Israelských, žádá i dnes od nás, chceme-li býti vůbec jeho vyvolenými.

Dnes chceme uvažovati hlavně o jednom přikázání, za jehož zachovávání sám Hospodin ustanovil odměnu; je to čtvrté přikázání, které nemá platnosti jen pro dítky, nýbrž pro všechny podřízené.

Poslušnosti je potřebí, neboť jest vůbec základem každého pořádku. Jak by to vypadalo v rodině, ve škole, v obci, ve státě a v církvi, ve válce, kdyby chtěl každý konati to, co se mu líbí, kdyby nikdo nechtěl poslouchati? Ohavnost zpuštění biblického by nutně nastala.

1. Věnujme nejdříve pozornost *rodině*. Bůh ve čtvrtém přikázání výslovně nařídil dítkám poslušnost; praví: Cti otce svého, nikoli: smíš nebo můžeš cti. Ustanovil rodiče za své zástupce, aby vedli dítky, je vychovávali a o ně pečovali.

Kromě výslovné vůli Boží však zavazuje dítky k poslušnosti i povinná vděčnost k rodičům. — Dítky! Můžete někdy na to zapomenouti, jak otec od rána do večera se namáhá, aby vám opatřil denní chléb, nutný oděv a potřebné pomůcky učebné? Můžete někdy zapomenouti, jak dobrotivá matka pracuje neunavně od rána do večera, jak obětuje i potřebný spánek, když jste nemocny a potřebujete tak nutně mateřské péče a pomoci. Nebyl by to nejčernější nevděk, kdybyste splácely svým dobrým rodičům tak velké námahy a tak velká dobrodini neposlušností, odmlouváním a tvrdošijností? Vzpomeňte si, křesfanské dítky, na malého Ježíše, o němž Písmo sv. tak krásně praví: »Byl svým rodičům poddán a prospíval věkem, moudrostí a milostí před Bohem i před lidmi.« Jednejte tak, abyste si zasloužily zaslíbení Božího: Ctěte, milujte své rodiče a poslouchejte jich. Odměna vás nemine již zde na zemi.

Co tu bylo řečeno o dítkách, má touž platnost o služebných a podřízených vůči představeným.

2. Obraťme se nyní k *zřízení státnímu*. Každá vrchnost jest Bohem ustanovena, proto jest nevyhnutelno poslouchati vrchností světských ve všech dovolených věcech. Vladař a zástupové lidu dávají zákony a nařízení k udržení pořádku ve státě, poddani pak je musejí zachovávat. Poroučí to výslovně Spasitel náš: »Dávejte císaři, co jest císařovo.«

Dějiny vypravují nám velmi smutné události, jak daleko stát dojde, když poddani nezachovávají zákonů: nastává revoluce se všemi svými hrůzami. Majetek, právo a život státních občanů je v nebezpečí. Francouzská revoluce, která se tam před více než sto lety odehrála, podává nám k tomu znamenitý doklad. Tisíce nevinných lidí bylo zahubeno, ano král Ludvík XVI. a jeho hrdinná manželka Marie Antoinetta zemřeli na popravišti jako nevinné oběti vzpoury.

3. A ke konci pohleďme na hrozné spousty, které působí neposlušnost *vůči církvi*. Kristus Pán, který nás vysvobodil z otroctví hříchu, žádá zcela určitě, abychom církve poslouchali: »Kdo však církve neposlouchá, budiž vám jako po- han a publikán.«

Objevuje se však neposlušnost k církvi pouze ojedinele? Bohužel nikoli! Bez ostychu jsou přestupována její příkázání a nařízení. Mnohé dívky jakmile vystoupí ze školy, nechtějí poslouchati slova Božího i kázání, neboť jsou dle svého názoru tak dost chytré! Zameškávají v neděli a ve svátek mše svaté, ostýchají se jíti ke správě Boží v době velkonoční a tak zbavují se velkých milostí; hromadí hřích na hřích a hubí tak svou nesmrtelnou duši. Nezachovávají postních pří- kázání a namlouvají si, že to není žádný hřích. A přece je úmyslné přestoupení postu těžkým hřichem. Jak smutný bude stav těch lidí, kteří právě příkázání postního nezachovávají.

Krestanské dívky! Neposlušnost počíná se v rodině, přechází do církve a odtud se přenáší do státního života. Kdo stále prokazoval poslušnost svým rodičům, bude také církve poslouchati a stane se věrným poddaným svého císaře. Jakkoli následky neposlušnosti jsou velké již na tomto světě, jejich zakončení bude tím hroznější na onom světě, poněvadž vedou k věčné záhubě.

Dej Bůh, aby dnešní rozjímání nás ochránilo od tak hrozného osudu. Amen.

E. Stránecký.

Promluva na svátek nejsvětějšího jména Ježíš.

Napsal EM. ŽÁK.

Řecký spisovatel Plutarch (de defect. orac. 7.) vypravuje, že za panování císaře Tiberia 783. po založení města Říma plavci, kteří byli na moři, slyšeli hlas jako z nitra moře vycházející: »Velký Pán (t. j. pohanský bůh) zemřel.« A hned potom ozývalo se lkání a kvílení jako by nějací daemónové prchali a hledali úkrytu v hlubinách. — Křesťanští spisovatelé rádi vykládali tato slova v ten smysl, že to bylo ve chvíli, kdy Ježíš Kristus skončil na Kalvarii. Neboť Ježíš Kristus smrtí svojí lidstvo z okovů zlých duchů vysvobodil, že zlomil vliv daemónů; staré názory a řady se hroutí a lidstvu nastává nová doba, jež po Je- žiši má své jméno: *věk křesťanský*. Splňují se slova veliká proroka Isaiáše: »*Starý blud pomínl, zachováš nám pokoj, neboť doufali jsme v tebe.*« (Isaiáš 26. 3.) Stará žároviště, na nichž obětovány na počest pohanských bohů hekatomby, uha- sínají, z Jerusalema ponenáhlu se šíří nové světlo učení Ježíšova, učení lásky milosrdenství, a s ním obětována je obět, v níž znovu Ježíš v prostých způso- bách chleba a vína je podivuhodně přítomen, nekrvavá obět novozákonní.

Dnes, draží přátelé, slavíme zvláštní a významný svátek. *Svátek nejsvětějšího jména Ježíš*. Takořka jmeniny toho, který proudů věků dal jiný směr, a těm, kteří poznali svaté učení jeho, dal jiný ráz. Svátek toho, který vstípil nový, ušle- chtilejší názor na život, na práci, na dítko, na ženu, na chudého; který učil člo věka hledati štěstí v jeho vlastním nitru, volaje: »*Království Boží ve vás,*« který všechny naděje a touhy zde nesplněné odkázal v říši nebeskou, potěšuje všechny strádající slovy: »*Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, neboť jejich je krá- lovství nebeské.*« Proto uvažujme dnes krátce o významu Spasitele našeho, Ježíše Krista a jeho sv. učení.

1. Bylo to čtyřicátého dne po Ježíšově narození, v chrámě Jerusalemském, kdy Ježíš jako děcko je obětován na rukou kněze před tvář Hospodinovou. A v té chvíli blíží se vážný kmet, po celý život čekající a toužící po lepších dobách, jež mají nastati příchodem Vykupitelovým.

Osvícen Duchem Božím, spatřuje v děcku očekávaného Messiáše, běře je na své lokty a volá: *Postaven jest tento ku pádu a povstání mnohým v Israeli a za znamení, jemuž bude odpíráno.* (Luk. 2. 32.) Jak hluboké proroctví skrývá ve slovech tohoto evangelického kmeta! Vidí v duchu, kterak jedni kupí se kol Ježíše a vidí v něm svého nejtvětšího učitele a zákonodárce, který pozvedá je na vyšší stupeň vzdělání. Vzpínají k němu prosebně své ruce, a Ježíš přináší jim spásu, jest jich Vykupitelem. A druzí prchají od něho, odvrací od něho své oči. Ježíš jest jím *za znamení, jemuž bude odpíráno!*

A hle, již u jeho jeslí vyplňují se slova Simeonova! Pastýři betlemští, tři králové jsou první, kteří ve své víře pozdravují jej jako Messiáše světa. Herodes ukládá naopak o jeho život. A když Kristus Pán vystupuje jako učitel lidu, chudí, nízcí, trpící, nemocní tvoří kruh jeho oddaných, — pyšní fariseové a požitkářští Sadduceové odvracejí se a stávají se jeho nepřáteli. A když Ježíš dokonává a zůstává zde svoji církev, ono veliké třídění duší tím zřetelněji se děje. *Kristus jest Židům ku pohoršení a pohanům k bláznovství,* praví sv. apoštol. Nastávají doby pronásledování. Vyvolává je nejprve vysoká rada židovská, a později sami římsí císařové snaží se meči a nástroji mučednictví vyhladiti všechny, kteří v Ježíši spatřovali světlo svých duší, svého Vykupitele. —

Nejednou poukazuje se na to, že ony veliké pravdy křesťanské o lásce ke každému člověku, o ctihodnosti chudoby, odpuštění a j. shledáváme i u pohan-ských spisovatelů. Že tudíž nevyšly tyto zásady z Ježíšova učení a nejsou ničím novým, ale ovšem že křesťanství přispělo k jich všeobecnému rozšíření a platnosti. A opravdu, Seneka, filosofující císař Markus Aurelius a jeho současník, mudrc, rodilý otrok Epiktet prozrazují nejednu myšlenku křesťanskou ve svých spisech. Ale nesmíme zapomenouti, že tito všichni *žili již u věku křesťanském.* Byť byli nepřátelé křesťanů, síle učení Kristova nemohl duch jejich odolati a jakmile jen uslyšeli o jeho učení, nejsouce si toho vědomí, že ono je křesťanské, přijímají je jako své. Císař Trajan sám tak doznává, že nastává doba nová, do níž se ony zásady, které přiváděly v nadšení dávné předky, více nehodí. *Nec nostri saeculi est,* poznamenává Plinius ve svém listě (ep. 10. 98.). A tak jedno jest jisto: Starý věk končí u kříže Ježíšova a odtud počíná věk nový, založený na učení Ježíšově, dávající vznik nové vzdělanosti a vyšší kultuře.

2. Ale jako Ježíš Kristus byl za dob svého žití předmětem lásky jedněch a nenávisti druhých, takovým je *i dnes.* My klekáme před ním jako svým Spasitelem, v žití jeho spatřujeme nedostižný vzor života vlastního, v bolestech vzpomínáme jeho bolů. strádání a utrpení a v těch vzpomínkách nalazáme utišení. Učil však pokoře, skromnosti, prohlásil za pravidlo života: *Co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši své škody utrpěl,* zavrhuje hrubý požitek, učil neceniti bohatství a proto má vždy své nepřátele. Je i dnes k povýšení a povznešení jedněm a ku pádu a za znamení, jemuž bude odpíráno, druhým. Obojí: lásku i nenávist k němu věky jen se stupňovaly. — *Ježíš Kristus dochází dnes tisíckrát větší lásky než za svého života.* A dříve již *Pascal*, který rád bystrostí ducha svého nořil se ve svatá evangelia a své myšlenky zaznamenával na

útržcích papíru, napsal: »Ježíš Kristus nepřišel se žádným vědeckým vynálezem ani nevládl, ale byl pokorný, trpělivý, svatý, byl hrozný zlým duchům a byl bez hříchu. O v jaké nádhře, v jaké neobyčejné velebnosti jeví se těm, kdož na něho patří očima srdce svého!« — —

A století plynula dál, zavládla nová hesla, myslí lidské poutaly nové vynálezy, nové plody vědy a výtvoř umění. Ale jemné, hluboko citící duše znovu se vracejí ke Kristu a své srdce zasvěcují jemu jako svému Bohu, který v pokoře své nejednou sám se jmenoval: »*Syem člověka*«.

Aspoň jeden příklad z nedávné doby. V literárním světě často slyšíme jmenovati anglického spisovatele, Oscara Wilda. Muž nezkrotné fantazie těžce mravně pobloudil a byl odsouzen jako zločinec do káznice. A ten, který křesťanských zásad před tím nejméně dbal, běže do rukou řecký text evangelií a denně předčítá z něho několik kapitol. Práví: »Jest to něco povznášejícího, takto den začítí. Každý měl by tak učiniti, i tehdy když vede bouřlivý, špatně spořádaný život.« A jasnou postavou Kristovou denně se obírá. S rozkoší čte jeho slova: »*Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς* — já jsem pastýř dobrý.« Se zálibou zdržuje se u jeho podobenství o marnotratném synu a praví o něm: »Chvilí lítosti byla mu chvílí posvěcení. A kdyby Ježíše někdo byl se otázal, jak bylo v duši zbloudilého, když padl na kolena před otcem svým, jistě by řekl, že ta chvíle, když líbal ruku otcovu, byla jistě nejšťastnější chvílí celého jeho života. — »Svatá jeho postava má v sobě podivuhodné kouzlo a půvab. A každý je k tomu takofka předurčen, jím se zabývati. *Aspoň jeanou v životě jde každý z nás s Ježíšem do Emaus*«. Těmito krásnými slovy končí svoji nadšenou stať o Ježíši.

»*Jesu, dulcis memoria*« — »*Ježíši sladká vzpomínko!*« volá sv. Bernard. Nuž, drazí přátelé, jste si toho vědomí, když vyslovíte jméno Kristovo, jak velké slavné a svaté jméno jste vyřkli? Je to jméno toho — toho, který stal se millionům osou jich života, jich chlebem duševním. Mnozí, kteří byli za živa láskou takofka zasypávání, zesnuli, a láska v srdcích jich citelů pohasla. Ježíš je však stále milován anebo stále nenáviděn, poněvadž jeho učení dosud trvá: »*Ježíš včera i dnes, on i na věky*«, praví sv. Pavel.

Ale uvažte také, jak veliká a úchvatná to pravda, že Ježíš zase jednou vrátí se na tento svět. Nesčetné zástupy věřících naň čekají, toužíce po dni osvobození, vycházejí mu vstříc jako kdys zástupové Izraelští před slavným dnem velikonočním a kynouce palmami volají znova: Hosanna synu Davidovu! Požehnaný, jenž se běže ve jménu Páně! Hosanna na výsostech!

Promluva na III. neděli po Zjevení Páně (slavnost sv. Rodiny.)

Boha se boj a přikázání jeho ostříhej; nebo to jest všeliký člověk. Kaz. 12, 13.

»Boha se boj a přikázání jeho ostříhej; nebo to jest všeliký člověk,« to jest; to činí člověka celého, dokonalého. Těmito slovy končí Šalomoun knihu kazatelskou, jakoby chtěl všechny nauky v ní obsažené ještě jedenkrát krátce vyjádřiti. To jest napomenutí, které zvláště za dnešní doby dlužno opakovati; neboť víra a zbožný život se ztrácí čím dále tím více ve všech stavech a v každém věku. Zdá se, jakoby zlý duch zaséval mezi lidi své špatné sítě, které rychle vzrůstá. Tomu jest potřebí stavěti se na odpor, chceme-li zachrániti svou duši,

A co může býti prospěšnější, než když si představíme příklad takových lidí, kteří věrně plnili příkaz moudrého Šalamouna. A kde se najdou lepší příklady všech ctností jako v svaté rodině nazaretské, u Ježíše, Panny Marie a sv. Josefa? A od domácího života závisí také celý další život; zachová-li se křesťanský duch v rodině, bude to nejlepší obrana proti stále se šířícímu duchu nekřesťanskému; proto ustanovil papež Lev XIII. bratrstvo sv. Rodiny a vyslovil přání, aby všechny rodiny křesťanské se do něho daly zapsati.

Za tou příčinou promluvíme dnes o *bratrstvu sv. Rodiny a to o jejím účelu, o prostředcích k dosažení jeho a o milostech z něho vyplývajících.*

1. Družstvo sv. Rodiny mělo svůj počátek již v 17. století a od té doby podporou papežů a mnohých biskupů se rozšířilo skoro po všech zemích evropských a amerických. Když papež Pius IX. vřele doporučil toto družstvo, rozeslal Lev XIII. dne 14. června 1892 okružní list, v němž důrazně doporučoval vstoupiti do tohoto družstva a upravil zevrubně jeho pravidla. Vznesený účel tohoto družstva záleží v tom, že se křesťanské rodiny zasvěti svaté nazaretské rodině a povzbudí se k následování oněch překrásných ctností, kterými nazaretská rodina je vzácným příkladem, zvláště stavu dělnického a řemeslnického.

Velmi dobře popisuje Lev XIII. účel tohoto družstva: »Každý ví, že blaho jednotlivých lidí zvláště závisí od rodinného života. Neboť čím hlouběji pobožnost a ctnost se zakořenily v rodinném životě, čím horlivěji nabádají rodiče své děti slovem a příkladem k věrnému plnění Božích přikázání, tím hojnější požehnaní se bude rozlévati nad celou lidskou společností. Proto nejvíce na tom záleží, aby byly rodiny nejen svatým způsobem ustanovovány, to jest po hodném přijetí svátosti stavu manželského, nýbrž, aby se také v rodinách plnila vůle Boží, to jest přikázání Boží a pobožnost a křesťanské ctnosti pečlivě se zžívaly a rozšiřovaly.

Proto chtěla tedy milosrdná Prozřetelnost Boží, dílo našeho vykoupení tím počítí, že lidstvu potřebujícímu spasení, před oči postavila vzornou rodinu, v které by všichni viděli vzor nebo příklad každé ctnosti a svátosti ve všech časech. A skutečně v svatém pěstounu Josefu mají otcové rodiny nebo hospodáři nejlepší příklad otcovské starosti a pečlivosti; matky a hospodyně najdou v Marii, přečisté Panně a Rodičce Boží, nejvýbornější obraz svaté lásky, čistoty, zapírání sebe sama, nepřemožitelné víry a naděje v Boha; dítkám pak chtěl sám božský Spasitel, poněvadž byl poslušen svých rodičů, dáti nejlepší příklad poslušnosti, které by se divily, si vážily a následovaly.«

Tak mluví sv. Otec Lev XIII. A skutečně! Kdyby všickni lidé se řídili tímto vzorem sv. Rodiny, jak jinak by vše bylo na světě! Hleďte jen, jak tato sv. Rodina vykonává svou každodenní práci! Svou práci začíná a končí modlitbou! každý její člen pracuje pilně a vesele ve svém povolání a ke cti nebeského Otce, jehož vůli chtějí plniti a kterému se chtějí libiti. Zde se může každý člověk učit, kterak by věrně plnil povinnosti stavu svého. Otec vidí na sv. Josefu, jak pilně pracuje a pečuje o své svěřence. Matka pozoruje na P. Marii nejlepší příklad, jak má své povinnosti plniti. Vy pak, děti milené, máte na Ježíškovi nejvznešenější příklad dokonalé poslušnosti. Ať jste bohatí nebo chudí, na sv. Rodině vidíte, jakou cenu mají všechny pozemské statky. Sv. Rodina byla chudá a přece šťastna. Když jste veselí, uvidíte, že sv. Rodina měla pravou a

nejčistší veselost. Když jste navštíveny nepříjemnostmi a utrpením, naučte se od sv. Rodiny trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží.

Tak je sv. Rodina každému školou všech krásných ctností. »Když jsem to viděl, vzal jsem si to k srdci a vzal jsem si příklad k poučení,« tak může snadno každý zvolati slovy knihy Přísloví, když pohlédne na život a ctnosti sv. Rodiny.

II. Povinnosti, které družstvo sv. Rodiny ukládá jednotlivým údům, jsou opravdu malé a lze je snadno vyplnit. Tyto povinnosti nezavazují pod hříchem.

a) V každé rodině nechť je obraz sv. Rodiny jakékoliv podoby, buď u jeslí nebo na útěku do Egypta, nebo při každodenní práci v Nazaretě. Obraz se zavěsí na místě takovém, aby všichni členové rodiny naň mohli častěji pohlédnouti a povzbuditi se ctnostmi, kterými sv. Rodina tak se vyznamenávala.

Rodiče nechť jsou nabádáni k pravému vychování dítek, dítky k poslušnosti, všichni členové rodiny k lásce, míru a svornosti. Obraz sv. Rodiny nechť vás nabádá, abyste věrně plnily náboženské povinnosti, abyste konaly ráno a večer zbožně modlitbu, v neděli a ve svátek pilně docházely na služby Boží, sv. svátosti hodně přijímaly, příkázání Boží a církevní dokonale plnily. Obraz sv. Rodiny nechť vás pohne k tomu, abyste z příbytku svého všecko odstranily, co se nesluší a co není hodno křesťanského jména. Když si pomyslíte, že sv. Rodina na vás pohlíží a vás poslouchá (alespoň Pán Ježíš vše ví a slyší), zdali budete ještě klítí, hádati se, zda budete žítí v neposlušnosti a svéhlavosti, zdali se odvážíte nestydatě mysliti, mluvití a jednatí, zda se budete oddávatí nestřídmosti v jídle a pití?

b) Všichni údové rodiny nechť se shromažďují pod tímto obrazem, aby konali modlitbu sv. růžence, nebo konali jiné modlitby, zvláště modlitbu, již potvrdil a doporučil papež a která jest otištěna na přijímacím listku. Jeden člen rodiny koná tuto modlitbu nahlas, ostatní za ním.

3. Zdali pak může taková rodina zůstatí bez Božího požehnání, když se každého dne shromažďuje k společné modlitbě před obrazem sv. Rodiny, aby prosila za ochranu duše i těla a vytrvalost v dobrém až do konce?

Společná modlitba má výhodu, že přivádí samého Ježíše do rodiny; vždyť sám to slíbil: »Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, jsem já uprostřed nich.« Když dorostlí členové rodiny pozdvihují své upracované ruce a dítky své nevinné ručičky k společné modlitbě, jak příjemná je tato modlitba Bohu a andělu strážnému. Když dítky v mládí naučí modlití se, dodá jim to ve stáří ochrany a útěchy, když již nebudou míti rodičů.

Co milostí a požehnání si členové bratrstva sv. Rodiny získají společnou modlitbou a následováním ctností sv. Rodiny! Možno též nabýti plnomocných odpustků na den přijetí do bratrstva, když se každého roku opakuje zasvěcení svaté Rodině, o více mariánských svátcích, jednou každého měsíce a v hodině smrti, když přijmete sv. svátosti a pobožně se pomodlíte před obrazem sv. Rodiny na úmysl sv. Otce; v hodině smrti pak se mohou získati plnomocné odpustky, když se vzbudí dokonalá lítost a volají se na pomoc sv. jména Ježíš a Marie. Kromě toho možno nabýti ještě častěji odpustků neplnomocných. Tyto odpustky možno též věnovati duším v očistci.

Kéž by vaši rodiče zasvětili sebe i vás sv. Rodině tím, že se přihlásí u svého duchovního správce za členy bratrstva sv. Rodiny. Taková rodina by byla zajisté podobna užitečnému stromu s milým květem a drahým ovocem.

Nikdy nebuďte podobny neplodným stromům. Buďte živými údy, které věrně plní své povinnosti a tak se účastníte hojného požehnání Božího; neboť »Ježíš,« dovozuje Lev XIII., »neodřekne potřebných milostí k posvěcení rodinného života, k domácímu míru a lásce, k trpělivosti v trpkostech o něm, kdo ho pro zásluhu jeho panenské Matky a sv. Josefa za to vytrvale prosí.« I kdyby však nebylo možno vstoupiti do tohoto družstva, zasvěťte sami své tělo i svou duši Ježíšovi, nejzácnějšímu členu této sv. Rodiny, abyste jednou po dokonání pozemské pouti mohli býti přijaty do rodiny věčné. Amen.

Podle slovínského upravil R.

— ❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁ —

Valná hromada Spolku katechetů v království českém byla určena na slavnost Zjevení Páně, dne 6. ledna 1908 o 2. hod. odpo. Jest žádoucí, aby kollegové jak místní, tak venkovští hojně se účastnili této valné schůze a přihlásili se ku práci ve prospěch společné věci.

Spolek katechetů v král. českém konal výborovou schůzi v úterý 19. listop. v místnostech spolkových za četné účasti. Zvláště jmenujeme zástupce diecese česko-budějovické, královéhradecké a litoměřické, kol. Smitku, Balcara a Rottu, jakož i kol. Strnada, jako člena spolku. Předseda prof. Žák po zahájení schůze vyzval jednatele kol. Slavička, aby přečetl protokol poslední výborové schůze, který byl bez debaty schválen. Po té následovala zpráva jednatele, v níž podrobně vyličeny byly všechny kroky k dosažení příznivějšího hmotného postavení katechetů, jakož i výsledky těchto snah přijetím některých bodů naší petice sněmem království českého. Všem činitelům v této věci byly po zásluze vysloveny díky. Po té probírány došlé dotazy, na něž jednatel odpoví. Vzhledem k zdárným výsledkům, kterých se katechetský spolek dopravoval, bylo usneseno důrazně vyzvat katechety, kteří se dosud naší organizace stranili, aby přistoupili bezodkladně za členy a tím posílili naše řady. Příslušná agitace bude provedena po Novém roce. Je záhodno, aby členové sami budili zájem o spolek a agitovali u svých známých k přístupu do spolku.

Členská schůze konala se ve středu, dne 18. prosince za slabšího účastenství. Jednatel kol. Jar. Slaviček uvítal přítomné a přečetl dopis předsedy prof. Em. Žáka,

jímž oznamuje, že v novém správním roce nepřijme již předsednictví, poněvadž je příliš zaměstnán pracemi svého povolání, žádá, aby členové již nyní pomýšleli na vhodnou osobu, která by mohla převzít předsednictví a přeje snahám spolku hojně zdaru. Jednatel podal pak zprávu o výsledku našich snah co do hmotného zlepšení našeho stavu. Neprorazili jsme se sice všemi body své petice, ale dokázali jsme, co za daných poměrů bylo možno dosíci. Nyní naší péči bude, abychom uspišili potvrzení této předlohy. V té věci byly učiněny kroky, tak že jest naděje, že bude předloha v brzkou sankcionována. Po té bylo rokováno o dalším programu práce a zodpověděny příslušné dotazy.

O diagrammech. V posledním čísle »Vychovatele« zavrhuje neznámý mi Serafin všecko kreslení na tabuli od katechety. Přítel Serafin přehání. Jest tomu rok, co mne poslouchal při vyučování zemský inspektor W., a tento na slovo vzatý odborník výslovně a *vřele pochválil při poradě inspekční moje kreslení na tabuli.* Fr. Halbich, katecheta měšť. školy na Smíchově, vydal nákladem družstva »Vlasti« zdařilé diagrammy, které kolegům svým *vřele doporučujeme.*

Něžná mládež. Na jisté škole v Korutanech nazval učitel Schmidbauer jednoho žáka národním blbcem. Žák podal na učitele žalobu a učitel byl odsouzen pro urážku svého žáka k 10 K pokuty.

Naděje národa. Těchto dní stál před porotou v Mariboru 15letý chalupníkův syn Jan Kranjc, který 6. října zabil sekerou svého otce, poněvaž otec bil a škrtil matku. Byl odsouzen k tříletému těžkému žaláři.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

Valná hromada Spolku katechetů v král. českém.

Dne 6. ledna 1908 konal Spolek katechetů v král. českém valnou hromadu v místnostech spolkových (v bývalé Svatovácl. záložně) v týž den, kdy na Smíchově konal se známý sjezd delegátů katol. organizací z Čech.

Přítomni byli dle praesenční listiny kollegové:

Rotta, Slaviček, Benda, Janota, Balcar, Pešek, Konopík, Zundálek, Pihler, Kutina, Přítel, Janáč, Možíš, Hrudka, dr. Rath, Čurda, Vlasák, Provazník, Jonák, Hála, Smitka, Strnad, Wilhelm, Stamfest, Bečvář.

I. Schůzi zahajuje po 3. hod. místopředs. Jindř. Rotta a předčítá list vdp. E. Žáka, dosavadního zasloužilého předsedy spolku, jenž sděluje svou resignaci na místo předsednické.

Veledůstojní pp. kollegové a milí přátelé!

Odevzdávaje úřad předsedy katech. spolku, kterým Jste mě s důvěrou po tolik let počítávali, děkuji srdečně za všecko přátelství, kterého se mi v plné míře od Vás vždy dostávalo. — Množství práce na poli mém vlastním, která mě jaksí oddálila, že nemohu sledovati zájmy a pořeby katechetů škol obecných a měšťanských, jak je povinen ten, kdo stojí v čele spolku, nutí mě, bych v čas z místa ustoupil. — Přeje pak Vám do nové, svěží činnosti spolku mnoho zdaru, prosím jen, abyste mi Svě přátelství i dále uchovali.

Kollegiálně vždy oddaný *Em. Žák.*

Přítomní s povstáním vyslechli slova svého milého předsedy a hlučný souhlas projevíli místopředsedovi J. Rottovi, jenž krátkými a srdečnými slovy ocenil dlouholetou záslužnou činnost jeho ve spolku.

II. Po té vyzván byl jednatel, aby přečetl protokol o loňské valné hromadě. Protokol se schvaluje bez debaty.

III Následovala pak obšírná zpráva o jednatelské činnosti za r. 1908, kterou přednesl jednatel Jarosl. Slaviček

Stojíme na sklonku činnosti své v 11. správním roce a bilance toho roku jeví se býti uspokojivější nad jiná léta. Prozřetelnost Boží žehнала naší práci a získala nám vzácné příznivce k uskutečnění našich snah.

I. Samozřejmě, že nutno se zmíniti především o splnění aspoň částečném našich požadavků, obsažených v obsáhlé petici, podané přede dvěma roky k zem. sněmu. Kdybych měl rekapitulovati vše, co se týká vzniku a obsahu té petice, mohlo by se mi vytknouti, že podoben jsem »patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera.« Je to dílo několika let, celé řady schůzí, dílo několika zdárných jednotlivců, jichž jména jsou zapsána v dějinách našeho spolku písmem znatelným.

Dvě léta odpočívala naše petice pro neplodnost sněmu. Začátkem r. 1907 opět měl se sněm sejít a to na delší dobu. Výbor spolku zahájil ihned přípravy k akci petiční. První šťastný krok učiněn tím, že vsdp. kardinál byl snažně požádán za morální podporu a té dostalo se nám od něho po celý ten čas v míře svrchované. Potom odebrala se tříčlenná deputace (Rotta, Pihler, Slaviček) k vsdp. děk. dru Burianovi, by podal ze zemského výboru zprávu příznivou. Dle jeho rady zredukovali jsme své požadavky na dva 1. slevu z 25—22 hodin, 2. první kvinkvenálku po 3 letech. Deputace zašla také k panu dru Pilařovi, ač jak se zdálo s výsledkem problematickým. To byly přípravy před zahájením sněmu a před valnou hromadou našeho spolku.

Po valné hromadě 9. února 1907 k návrhu kol. Rotty měly býti vyzvány diecéšní spolky německých katechetů, zda by chtěly připojiti se k naší akci. Kolegové němečtí v zápětí odpověděli jednateli a podali pomocnou ruku k společnému dílu. Mimo to Němci pražské diecése zvolili si za důvěrníka univ. prof. dra Jatsche, s nímž jsme měli čest několikrát konferovat (Slaviček, Pihler) a jehož osobní styky s některými poslanci německými byly naší věci na prospěch. Byl to zjev pro nás tím potěšitelnější, čím více jsme se obávali toho, že ve školské komisi právě mezi Němci jsou tři učitelé (Vollgruber, Legler, Müller), kteří jako odborníci mohli škoditi našim požadavkům, byť i spr. vedlivým.

Školská komise již se ustavila a předseda její dvor. rada prof. dr. Čelakovský přidělil referát o naší petici vsdp. prel. dru Sedlákovi. Od té chvíle byli jsme s p. prelátem v ustavičném spojení; neméně než desetkrát dostalo se nám té cti navštívití jej v bytě a více než dvacetkrát vydali jsme se v době obého zasedání do sněmu, kde jsme jej téměř vždy zastihli. Viděli jsme, s jakou láskou ujímá se naší věci, jak s překvapující obratností dovede vše zaříditi a s přátelskou upřímností vše možné sděluje. Když se jednalo o to, bychom oběšli jednotlivé členy školské komise a předsedy jednotlivých klubů, předvedl naši pětičlennou českoněmeckou deputaci (Rotta, Slaviček, Pihler — Sinik, Halbhuber) k čelnějším členům, na př. dvor. r. Bachmanovi, opatu Helmerovi, dv. r. Čelakovskému, red. Anyžovi, dru Škardovi a p. děk. Burianovi; ostatní dali jsme si zavolati: Vollgrubera, Mayera, Špindlera, Hrubého (agr.), Posselta, Müllera; dále Kubra a P. Blahovce; i po sněmovní schůzi dali jsme se předvésti k zem. maršálkovi. Tento den 26. února byl pro nás dnem perné práce. Ve sněmovně prodleli jsme 3 hodiny a splnění obou zmíněných požadavků pokládali jsme za jistojisté.

Dne 7. března přinesly již denní zprávy stručný referát ze školské komise. »Dr. Sedlák podal petici katechetů za úpravu nábož. vyučování a když promluvil o působení, právních a hmotných poměrech katechetů Zedtwitz, Vollgruber a Eisner, přikázána byla zemskému výboru, aby se zemskou škol. radou podal setření a dal návrhy.« Dostalo se nám podrobnějších zpráv z tohoto zasedání a zmínky zasluhuje zvláště to, že řed. Vollgruber a míst. rada Eisner ujímali se blahovlně nás katechetů. — Brzy potom skončilo toto jarní zasedání za známých rozbrojů strany agrární a mladočeské a věci nevyřízené odkázány do zasedání podzimního. Tak ocitla se naše petice as na poloviční cestě.

Ale ani v době prázdnin naše akce zcela neusnula; byli to zase hlavně zmínění již oba vsdpp. hodnostáři, kteří se starali, aby zpráva zemského výboru byla připravena pro příští zasedání, jakmile sněm o ni požádá.

Podzimní zasedání sněmu započalo 16. září 1907 a s ním oživila opět naše akce petiční. Na vyzvání sněmu podal zemský výbor onu obsáhlou zprávu o naší petici na 36 tiskových stránkách; zemský maršálek odevzdal ji předsedovi škol. komise a ten opět p. dru Sedlákovi, by na základě této zprávy podal ve školské komisi elaborát svých návrhů. Bylo to právě před sv. Václavem, kdy podařilo se nám šťastně dopřítí se obsahu zprávy zemského výboru, takže bylo nám možno přání svá p. prelátovi formulovati následovně: »Jelikož zemský výbor navrhuje toliko 1. slevu (z 25 na 22 h.), 2. fixní a poněkud vyšší remuneraci přespoč. hodin a dále (co vlastně již se praktikuje), totiž 3. počítání kvinkven. od nastoupení a 4. vyplácení pohřebn. kvartálu — ostatní požadavky naše však rozhodně zamítá, prosíme p. preláta, by překročil tyto návrhy zem. výboru resolucí, aby možno-li aspoň katechetům na obecné škole byl udělen osobní přídavek. A bohudík tyto návrhy p. prelátem přednesené a odůvodněné byly přijaty ve školské komisi dne 1. října a to bez značné debatty.

Pak nastala práce získati členy rozpočtové komise a zejména referenta p. Maštálku, což se zdařilo; rovněž za pomoci p. prelata učiněny kroky, by zpráva školské komise byla rychle vytištěna a poslancům rozdána; že se to brzy stalo, máme děkovati jedině řediteli tiskárny p. Vyšehlavovi. Bylo periculum in mora! Každý den se čekalo, že bude sněm uzavřen a to by bylo pro nás znamenalo začítí vše znovu od repetice a to v novém sněmu za situace jistě nepříznivější. Leč 7. října přičiněním p. prel. Sedláka vzata již naše věc na program a také toho dne referát přednesený od p. děk. Buriana (za nepřítomnosti p. prel. Sedláka) v plenu sněmovním schválen bez debaty. K sankci bude zaslán toliko zákon o slevě a o remuneraci zvláštních katechetů. Ostatní má se provést cestou administrativní. Také prosíchlá se, že ona resoluce je vyřízena v ten smysl, by katechetům na obec. školách po 10 letech dostalo se osob. příd. 200 korun. O úspěšení sankce požádán prozatím p. hr. Schönborn a předs. čes. katol. klubu p. dr. Hruban. Výbor spolku neopominul projevití povinnou vděčnost: ndp. kardinálovi (Žák, Pihler, Slaviček) a vsdpp.: dru Sedlákovu a dru Burianovu; písemně předsedům klubů (velkost., mladoč., agr.) a řed. tisk. p. Vyšehlavovi. Němečtí kollegové obstarali totéž u klubu Němců.

Tím odklizená veliká starost, která tížila spolek náš po tolik let a také podán nejlepší důkaz, že spolek se stará především o hmotné zájmy svých členů. Ve schůzích členských i výborových téměř vždy prvním bodem programu byla akce petiční. Ale co se týká uveřejňování zpráv, prospěch náš nám kázal, bychom byli opatrní. Vizme, jak pokrokařské listy jsou téměř bez sebe, vidouce, že nám spadlo několik drobtů se stolu sněmovního! A vzpomeneme-li dále, že právě uprostřed naší akce boj o volnou školu se stupňoval a došel výrazu v t. zv. světovém kongressu, konaném zde v Praze a na němž viděn byl tu a tam některý poslanec, musíme vyznati, že to, čeho jsme dosáhli, převyšuje naše očekávání. Spolek katechetů v král. českém bude chovati v milé a vděčné vzpomínce oba pp. preláty, kteří měli o to zásluhu livi.

2. Spolek dále měl na zřeteli duchovní zájmy svých členů a to stránku vzdělávací. Ač otázka hmotných poměrů hojně času nám zabrala, že přednášky o otázkách časových třeba připravené nemohly ve schůzích býti uplatněny, nutno doznati, že mnohá práce uveřejněná v orgánu katechetském »Vychovatel«, vyšla z ovzduší spolku.

Zdá se také, že perspektiva budoucího kursu nebude teď daleka, leč úvahy toho druhu jistě budou programem příštího správního roku.

3. Úkolem spolku je také udílení rad a pokynů ve věcech sporných. Právni tato stránka zejména nebyla zanedbávána. Dle usnes. výb. schůze 17. dubna 1907 požádána nejd. konsistoř o intervenci u z. š. rady, by táž dala poučení o závaznosti účastenství mládeže při průvodech křížových a na den sv. Marka a došlo sdělení pod čís. 20.599, »že z. š. r. o záležitosti účastenství mládeže na průvodech v den sv. Marka a ve dnech křížových vydala k jednotlivým okr. šk. radám v poslední době poučení v ten rozum, že tam, kde dle starobylého obyčeje mládež průvodů těch se účastní, a kde účastenství to prohlášeno bylo za náboženské cvičení, okr. šk. rady mají se řídití ustanovením § 9. a 10. škol. a vyučov. řádu.« — »Má-li katech. za to, že správce školy nesprávně si vede v této záležitosti, možno mu obrátiti se k z. š. r. prostřednictvím o. š. rady neb duchov. úřadu.«

Soukromých dotazů došlo as 40, které jednatel zodpověděl po informaci ve členských schůzích.

4. Spolek se těší důvěře svých představených, ale i pozornosti jiných korporací. UVádím dva významné projevy:

1. Proti Volné škole tvoří se Svaz na podnět Mdra Frant. Rožánka; mají v něm býti soustředěny korporace mající na péči výchovu; mimo jiné pozv' i spolek náš. Prosíchlá se, že stanovy jsou již hotovy.

2. V posl. době došel přepis Národní rady se žádostí, by spolek zvolil tam jednoho zástupce a jednoho náhradníka. Zástupcem zvolen kol. Strnad, náhradníkem kol. Konopík.

5. Posléze sděluje jednatel jménem výboru politování nad tím, že dlouholetý předseda náš vdp. E. Žák vzdává se předsednictví. Nedivíme se tomu, pomyslíme-li na mnohostrannou činnost jeho na jiném poli, leč vzpomínáme-li těch přemnohých zásluh jeho o spolek náš, u jehož kolébky stál a s nímž takřka srostl, neubránili bychom se my-

šlence, že ztráty jeho bychom as často pocítili. Útěchou však je nám, že hodlá i nadále zůstat členem spolku a tím projevuje úmysl, že zavítá časem mezi nás a zvláště tehdy, kdy budeme potřebovat rady jeho. V našem srdci bude mu postavena památka čestná.

Členských schůzí bylo 6 a počet členů při ich kolísal od 15—25. Výborové schůze 4.

Skládaje úřad jednatelský z hloubi srdce přeji spolku: »Vivat, floreat, crescat!«

Přítomní hlučným potleskem projevili souhlas se zprávou jednatelskou a místopředseda kol. Rotta děkoval srdečně jednateli.

(Pokračování.)

Promluva na neděli V. po Zjevení Páně.

Napsal EM. ŽÁK.

»Přišel nepřítel a nasel koukole
mezi pšenici.« Mat. 13., 27.

Když řecký mudrc Zeno tázal se kdysi věštbý, co má činiti, aby život jeho se zalíbil bohům i lidem, obdržel odpověď: »*Mluv často s mrtvými!*« — Tajemná odpověď: »mluviti s mrtvými!« Ale Zeno záhy připadl na její smysl. Pochopil, že s mrtvými mluviti znamená čísti knihy. I dal se pilně do čtení spisů dávných mudrců, hledal v nich pravdu a jejich vlivem uspořádal tak vážně a mravně svůj život, že když jako 98letý stařec zemřel, Atheňané postavili na jeho počest sochu, na niž dali nápis, že »učení jeho souhlasilo vždy s jeho životem.« —

Pilným studiem dobrých knih dospěl dávný mudrc k vyššímu stupni lidské dokonalosti. A věru dobrá kniha jest jako učitel, který nikdy neumírá. Vše, co vznešeného veleduchové objevili, co krásného prožila jejich duše, upadlo by v zapomenutí v tom okamžiku, kdy srdce jejich přestalo tlouci, kdyby nebylo možno jejich myšlenky v knihách uchovati. Lidská vzdělanost, vědy a umění stále by byly odsouzeny k strnulosti a nepokračovaly by výše, kdyby následujícím pokolením nebylo možno uchovati moudrost věků minulých. A tak jedině, knihy to jsou, jež jako nejdražší klenotnice uchovávají dávné perly a poklady lidské kultury, udržují náš duševní styk s životem dávno pohaslým a tvoří nutný základ, na němž všechno vzdělání naše může stoupati výš a výše.

Ale jako všude v přírodě vedle bylin užitečných rostou květy jedovaté vedle jedlých hub i houby zdraví nebezpečné, vedle užitečných tvorů zvířata nebezpečná, tak všudy vedle dobrých knih jsou knihy špatné, vedle uměleckých děl, která zušlechťují a povznášejí, jsou díla, která svádějí a kazí. Slova dávné zkušenosti, jež zaznívají z dnešního sv. evangelia: »*Všude koukol mezi pšenici*«, platí i o knihách. A člověku, který chce si z nich vybrati a knihu učiniti takofka duševní stravou svojí, nejednou je jako tomu, kdo nezná květin a hub a stále ocitá se v nebezpečí, že sáhne po jedovaté. Nuž o tom, *které knihy mám voliti a kterak čísti*, dnes jen krátce uvažujme.

1. Ruský spisovatel *Krylov* v jedné ze svých bájek líčí, kterak dva muži sešli se v podsvětí, aby přijali odplatu za své skutky. Byl to pověstný lupič a druhý byl proslulý básník. Tento měl zvláštní dar: v krásné, básnické formě mezi lidem šířiti nevěru, nevázaný život a pohrdání vším, co předkům bylo posvátné. Soud Hádův netrval dlouho. Oba byli odsouzeni k trestu ohněm v pekle. A hned chopili je služebníci Hádovi a vrhli je do dvou kotlů, pod nimiž jedna z litic měla stále udržovati oheň. Pod kotlem lupiče rozdělala taký plamen, že samo klenutí tartaru pukalo jeho žárem; ale sladkému básníku podložila jen

slabý plamének, který muka jeho nečinil nikterak hroznými. Básník nenařikal. Ale brzo k svému zděšení pozoroval, že plamen jeho stále více a více roste a bolesti přibývá; a naproti tomu oheň pod kotlem lupičovým umdlévá a skoro již pohasíná. A litice oň více se nestará; zato však oheň pod básníkem stále více rozdmychuje. Tu básník vykřikne ve své bolesti: »Jak jsou bohové nespravedliví! Jestli jsem svými spisy se prohřešil, tož přece nebyl jsem horší, nežli tento lupič!« A litice mu odpovídá: »Ty neblahý, proč se odvažuješ reptati proti bohům? Anebo snad se chceš srovnávati s tímto lupičem? Věz, že tvé hříchy proti zločinům onoho lupiče jsou jako obrovské hory proti hromádkám krtčím. On loupil a vraždil; ale jenom tak dlouho, dokavad žil. A ty? Již kosti tvé setlívají, ale jed tvých spisů stále otravuje. Kolik dítek jsi uloupil jich rodičům, kolik čtenářů jsi připravil o jich rozum, jich ideály a srdce jejich naplnil jen vášněmi! A svými knihami dále mateš, loupíš a ničíš. Proto trp dále!« A po těch slovech hned zas nové dříví hází do jeho plamenů. — —

Krylov v antické bájce správně tu ukazuje, že spisovatel špatné knihy více se prohřešuje na lidech, než lupič. Jeho zločin trvá stále, protože jeho kniha žije ustavičně. Žije jako otravný květ, který neznalý nedovede rozeznati. Od loupežnického krváku až ke klassikům, od kluzkých vtipů až k bibli, od denního listu, který na rychlo a pro jediný den byl psán, až k vědeckému dílu, jaká to spousta četby!

2. A co z ní si mám vybrati?

Zlatým pravidlem je heslo: »Vyvol si vždy knihu, která ti zkušeným rádcem jako nejlepší byla doporučena anebo o jejímž spisovateli sám jsi se přesvědčil. Z vědeckých děl čti pouze taková, která stojí na výši současné vědy; z krásné literatury jen ona, o kterých spolehliví znalci prohlásili, že mají vyšší literární cenu.«

Anglický spisovatel *Ruskin*, veliký obhájce dobrých knih, praví: »Čtěte s nejp pečlivějším výběrem, a hlavně taková díla, která by vám ve vašem povolání mohla prospěti a k tomu několik zábavných knížek, které jsou plody literatury světové. Toto málo čtete však *pobožně*: to jest zvolna, s největší soustředěností myslí.«

Všechna neustálenost v názorech, stálá kolísavost, nedostatek pevného úsudku, povrchnost, častá nervosa, mnohá choroba očí pochází za našich dob z nerovnovážného, hltavého čtení, v němž dnešní člověk duší svojí chce shltnouti každou knihu, která přišla mu do ruky. Duchaplný spisovatel praví: »Lama, tedy obyčejné zvíře, jde lhostejně kolem stohovitě nakupeného sena a vyčkává, až hospodář v domácí stáji jí připraví potravu. Není každý čtyřnožec tak skromný: ale každý rozumný člověk měl by sobě říci »Nechci si všecku tu prázdnou slámu a plevel, která denně se mi ke čtení nabízí, nacpati do své hlavy. Předně proto, že nejsme s to všecko strávití, a za druhé, i kdybychom měli tolik duševní síly, všechnu tu michanici zpracovati, přece bylo by nerozumein, k vůli několika zrnkům pšenice tolik slámy do sebe nacpati. Není to možností člověka již z toho důvodu, že toto denně se opakující přeplňování intelektu vyvodí nutně v několika letech ochablost duševní činnosti a oloupí člověka o paměť.«

Starozákonný prorok Ezechiel vypravuje, že zjevil se mu Hospodin a ukazuje mu posvátný závittek, pravil: »*Comede volumen!* Sněz knihu tuto a jda mluv k synům israelským! »I otevřel jsem ústa svá a krmil mne knihou tou a řekl ke

mně: Synu, ať naplní se duše tvá knihou touto! I snědl jsem ji, a učiněna jest v ústech mých jako med sladká.« (Ezech. 3., 1.—3.) Prorok tím ukazuje, že knihu pochopil strávil a myšlenkami jejími naplněn vyšel, aby byl učitelem lidu israelského.

»*Lectorem unius libri timeo,*« říkali Římané, chtějíce ukázati, že jen tomu náleží čest, kdo ducha knihy poznal, pronikl a pravdy její přešly takořka v jeho duši. »Kniha, která nezaslouží byti čtena dvakráte, nezaslouží též, aby byla čtena jen jednou,« praví duchaplný spisovatel (Weber-Demokritus). Jako potrava musí býti řádně strávena, aby byla k posile těla, tak i o knize třeba jest přemýšleti, ji takořka zažítí, má-li býti opravdu užitečnou. —

A na konec upozorňuji na jednu knihu, která by měla býti čítankou každého člověka, která v sobě chová poklady dávných dob, která je studnicí pravé moudrosti, z níž v slovech velikých proroků vane hlas Ducha Božího: *Písmo svaté*. Za celý život nepřečísti této knihy znamená věru prohřešiti se ve výběru své četby na sobě samém. O ní platí stále slova, jež kdysi byla podnětem obrácení se sv. Augustina: »*Tolle, lege.* — Vezmi a čti.« Amen.

Promluva na neděli devítník.

Podává JAROSLAV PIHLER.

»Jdětež i vy na vinici mou,
bude spravedlivého, dám vám.«
Mat. 20., 4.

V dnešní neděli předčítá sv. církev čtení z epístoly sv. Pavla, jež obsahuje důtklivé napomenutí, abychom o spasení své pilně se přičiňovali, jako zápasníci se snaží a o závod běží, aby cenu pro vítěze určenou získali. Ze zápasníků toliko vítěz sázky dobývá, kdežto ostatní za své namáhání odměny nemívají. Nám však, milí žáci, ne některým, nýbrž všem jest slíbená nevýslovná odplata, jestliže věrně závoditi budeme, nám všem určena jest v odměnu koruna nepomíjející, nehynoucí a věčná. Sv. čtení tedy nás pobádá, abychom o tuto korunu závodili, zejména od dnešního dne, jímž kající čas začíná. A ze čtení dnešního evangelia plyne nám dále naučení, kterak si vésti máme, abychom bohu libě závodili a slíbené koruny věčné odplaty skutečně dosáhli.

Představme si v duchu ten milý obrázek, jak nám jej kreslí sám Kristus Pán! Hospodář vychází v rozličných dobách denních na náměstí i do ulic, aby najal dělníky do práce na vinici svou. Které nalezl tam na zahálce a na čekání, najal do práce a poslal hned na svou vinici, aby za smlouvenou mzdu tam pracovali. Po denní práci pak káže hospodář vyplatiti všem stejnou odměnu, nehledě k tomu, jak dlouho kdo pracoval.

Milí žáci! Jaké naučení vyplývá z tohoto podobení pro nás? Mnoho pravidel pro křesťanský život lze z něho odvoditi, my však jen jedno učiníme předmětem vážné úvahy a sice: *Dlouhý čas nic před Bohem neplatí, nýbrž pouze, jak ten čas pozemský, třebas krátký, jsme vynaložili.*

Neboť hospodář ve sv. evangeliu praví k dělníkům, které skoro již v poslední chvíli před ukončením denního díla na vinici svou poslal: »Jdětež i vy na vinici mou, a co bude spravedlivého dám vám.«

Že Bůh necení délky života, učí nás Písmo svaté, pravíc o člověku spravedlivém, že není politování hoden, nýbrž naopak, že jest blahoslavený, jest-

liže byl před časem smrti zachvácen a nedočkal se dlouhého věku »*Stáří ctihodné není ono dlouholeté, ani počtem let měřené; ale šediny jsou smysl člověka a věk starý — život neposkvrněný* (Moudr. 4., 8.), t. j. ctihodné stáří necení se dle počtu let, nýbrž dle moudrosti a nevinnosti života; a má-li člověk moudrost a nevinnost, dosti dlouho živ byl, »*dokonav v krátku, vyplnil časy mnohé*«, t. j. ačkoliv měl věk krátký, učinil přece tolik dobrého, jako člověk věku dlouhého. Horlivost nahradila k čemu se nedostávalo času. — Dle toho dí sv. Jeronym »*Krátká roznicenost přemáhá dlouhou vlažnost; ne dle času, nýbrž dle horlivosti a přičinění sluší zásluhy měřiti.*«

Sv. Pavel ze všech apoštolů nejposlednější byl povolán do sboru apoštolského. Měl již nedaleko do 40 let a ještě Krista neznal. A když jej seznal, zarputil se hněvem proti němu, vyhledával vyznavače jména Kristova a vydával je v ruce židovské velerady; ano, hněvem soptě, chvátal do Damašku, aby tamnější křesťany v okovech do Jerusalema dopravil. Pročež sám sebe považuje za nejposlednějšího z apoštolů, který jména apoštola ani hoden není, poněvadž pronásledoval církev Boží. A hle, přece povýšen byl za knížete apoštolského, takže jest po sv. Petru prvním! Kterak a čím se vzněl sv. Pavel na tak vysoký stupeň slávy na zemi a na nebi? Tím, co sám při vši své pokoře o sobě dí, že více než všichni ostatní apoštolové trpěl, strádal a pracoval pro Krista. Hle, horlivost, s kterou dílo apoštolské konal, nahradila dobu, o kterou se opozdíl.

Vizme jiné světce církve svaté! Sv. Alois, jenž andělským jinochem se zove, končí svůj nevinností zářící život ve 23. roce věku svého. Mladický život jeho bude vždy a všude vzorem křesťanské mládeže a následování hodným příkladem nejdokonalejší čistoty. — Mládeneček sv. Vít ve dvanácti letech dospívá již k dokonalé svatosti. Osvědčuje ji svou živou, pevnou a stálou vírou v Krista, od které chtěl jej vlastní otec odvésti. V římském amfiteatru má býti se zbožným vychovatelem svým Modestem lvům předhozen. Mnoho tisíc diváků jest již shromážděno. Císař Dioklecián přichází se svými dvořeniny. Již dává znamení, by strašný zápas počal. Náhle rozléhá se arénou ohlušující řev hladového lva, jenž se řítí do prostředka zápasistiště, kde klečí Vít a Modestus. Pacholík upírá na něho jasné oko své a činí rukou sv. kříž. A lev? Uléhá si k nohám jeho a k dítěti se lichoť. Ale mládeneček Vít přece později obětuje Kristu život svůj.

A neznáte, milí žáci, jméno Stanislava, onu svatou ratolest bohatýrského národa polského? Jako anděl v lidském těle, ozářen již za živa leskem svatosti ubírá se se světa k Pánu svému v květu osmnácti let. — Příkladů podobných jest množství veliké k důkazu pravdy, že dlouhý život před Bohem nic neplatí, nýbrž pouze to, jak ho kdo ku spasení svému upotřebil. Život poctivý a spravedlivý, život, v němž pevná víra sloučena jest s neličenou zbožností, třebas krátce trval, převáží život hříšníka, který se snad dočkal vysokého věku stařeckého.

Milí žáci! Z dnešního sv. evangelia volá též k vám nebeský Hospodář: »*Jdětež i vy na vinici mou, a co bude spravedlivého, dám vám!*« Máte pracovati na vinici duše své, která Bohu náleží, která od Boha pro Boha stvořena jest. K té práci povolal vás Bůh již na křtu svatém. Duše vaše má se podobati úrodné vinici, ve které hospodář hledá ušlechtilého ovoce. Nuže přičiňujte se o zdokonalení a posvěcení duše své, rozjímající rádi o božských pravdách učení Kristova a potlačujícíe hříšné náklonnosti v srdci svém! Odstraňte upímným pokáním plevel hříchů z duší svých, byste v ně zasadili símě ctností a bohubilých činů, z nichž

byste měli sladké a oblažující ovoce pro věčnost. Pomyslíte si snad: Jest dost času až k té jedenácté hodi Jsem ještě mlád, až později se přičiním. Avšak já hned se táži: Zдали se té jedenácté každý z vás dočká? Nemůže nad každým z vás náhle zavanouti smrt, jako z jara bouře, jako z čista jasna blesk?

Večer života přiblíží se nám všem dříve nebo později, a půjdeme pro odměnu za práci svou, pro peníz odplaty za život svůj. Kéž bychom všichni odcházeli z práce poctivé, z práce věnované cti a slávě Boží, jakož i blahu duší našich, aby nám byla radostným pozváním slova nebeského Hospodáře »Pojď, služebniče věrný, vejdi v radost Pána svého!« Amen.

Promluva na I. neděli po Devítníku.

Napsal EM. ŽÁK.

»Vyšel rozsevač, aby rozsival símě své, a kádyž rozsival, padlo jedno vedle cesty, i pošlapáno jest a ptáci nebesí sezobali je!« Luk. 8., -

Snad není v naší české zemi chrám, kde by v den nedělní před kázáním nezaznívala naše starobylá, vroucností citu posvěcená píseň: *»Otče náš, milý Pane!«* Složil ji prostý řeholník, minorita Kliment Bosák, žijící v druhé polovici 15. stol. v tichém klášteře jindřichohradeckém. Všechna zbožnost duše, lačnicí po duchovním chlebu slova Božího a nedočkavě se upínající ke rtům kazatelovým, je obsažena v její vroucím, vzletném nápěvu. Je to upřímná prosba k Duchu svatému, Osvětiteli:

*»ať nás naučí božského pravdu zákona znáti,
proroctví falešného pilně se vystříhati.«*

A věru není evangelia, k němuž staroslavná naše píseň případněji by přiléhala, jako dnešní sv. čtení. Vždyť v něm Ježíš *o slově Božím a jeho osudu v různých duších lidských* tak hluboce a dojemně mluví!

Vidíme v duchu Spasitele, sedícího uprostřed zástupu kdesi u břehu jezera genzaretského. Zdi sbornice jsou mu příliš těsný pro slova, jež mají řídit život všeho lidského pokolení. Mluví v přírodě a zde hledá obrazy a podobnosti pro své hluboké pravdy. A tu oko jeho padne na rolníka, jenž seje záhy na jaře na svém poli. Vidí jeho námahu, uvažuje, kolik píce věnoval, aby zrno připravil, očistil, patří na to, že právě ono nejlepší zrno nedal na chléb, ale vrací je zemi, aby dalo mu úrodu stonásobnou. A Ježíš sleduje dále, že mnohé nepřinese užitku. Jedno padne na cestu, a lidé je pošlapou či ptáci sezobají. Jiné padne na skálu a neuchytí se; jiné udusí trní, do něhož zapadlo. A to vše je ztraceno, to rolník sil marně, beznadějně.

A v tomto obraze jarní práce rolníkovy spatřuje Ježíš sama sebe. Přes všechny zázraky, jež činil na potvrzení pravdy svého učení, není více než jako ten rozsevač, jehož setba dá jen z části úrodu a ostatní jako by marně byla rozseta! Spasitel ukazuje tak apoštolům, aby byli připraveni na ne jeden neúspěch své práce; naznačuje všem, kdo sejí *v duchovním lichu mládeže* na jaře jejího života, že ne jedno slovo zapadne bez ohlasu, bez ozvěny, jako by je do vody hodil.

Ale Ježíš ve svém hlubokém podobnosti též potěšuje. Přičinu neúspěchu nehledá v rozséváči, ale v půdě, do níž símě pravdy zapadlo, a pobízí rozsevače, aby jen sil dále, trpělivě, vytrvale, že přece je půda, v níž símě se ujme a přinese užitek stonásobný.

1. Palacký ve svých Dějinách vypravuje, že za císaře Karla IV. s velikým úspěchem v Praze kázal řeholní kněz německý Kunrat Waldhauser. Nešetřil nikoho; bez milosti káral pýchu, lakotu a rozmařilost Pražanů. A měl velmi mnoho posluchačů a způsobil velkou proměnu v Praze. Ženy pražské odkládaly poněhlu oblíbené své šperky, drahé závoje, zlatem a stříbrem vyšívaná roucha a počaly odívati se prostě. Mizela lichva a škody na majetku učiněné se nahrazovaly. Pominula hra v kostky, pijáctví a jiné nepravosti. A k tomuto německému kazateli řadil se ohnivý český kazatel Milič z Kroměříže. A Praha dělic se ve dva proudy, český a německý, pospíchala, aby naslouchala slovu Božímu, jež tu s výmluvností dávných proroků bylo hlášáno.

A přece tito slavní kazatelé a všichni, kteří byli před nimi i kteří přišli po nich, nepřinesli ani jedinou novou pravdu. Ať mluví kazatel, který by se vyrovnal vroucností řeči sv. Janu Zlatoustému, či jen prostý, nevýmluvný řečník, oba hlásají totéž učení, tutéž pravdu. A proč jeden mluví s úspěchem a užitkem stonásobným a druhý bez výsledku? Záleží ovšem nemálo na tom, jakou umí dáti formu svým myšlenkám a jakou váhu svým slovům. Zda dovede je jako ostrý meč nasaditi v srdce posluchače, či zda jako tupý nástroj nevniknou v jich duši. Ale ještě více záleží, jaké myslí jsou ti, v něž slovo doniká. —

2. Nač, drazí přátelé, daleko pro příklady? Mly při své práci a námaze školní, nejednou jsme učinili a stále činíme radostné i žalostné zkušenosti. Všechny osudy slova našeho vidíme před sebou vyplněny tak, jak Spasitel náš o nich promlouvá v dnešním sv. čtení. Jedno padlo na cestu; *»poslapáno jest a ptáci nebeští sezobali je«*. Není i tu hojnost těch, kteří slova naše, zasetá do vaší mysli, šlapou nebo je vytrhávají? Anebo, abych podobného přirovnání Ježíšova užil, není dosti těch, kteří nasejí mezi zlaté zrno našich poučení potají koukol, který ubírá síly i vláhy setbě, kterou pěstíme?

Neklameme se, ale vidíme s bolem, že daleko více je těch, kteří ničí, nežli kteří podporují naši práci. Špatný příklad ulice, zlí rádcové, kteří lichocením získali důvěru vaši, a kterým slepě jste uvěřili, ti za jednu hodinu styků s vámi dovedou zničití více, nežli kolik za rok my jsme vštípili. Ach ten příklad, špatný příklad, jak mocně strhuje! Hrubý vtip, nějaká sprostá a nízká frase, ten či onen zlozvyk přichytí se vás na ulici a jinoch, *»ad meliora natus«*, jdoucí za vyšším cílem, stává se jeho horlivým vyznavačem!

Uvažte, přátelé, jen jedno! Co tvoří onen rozdíl mezi vzdělaným jinochem, ušlechtilým, inteligentním, a mezi nevzdělaným a sprostým? Snad lepší šat? Do toho v neděli se i ten hrubý člověk dnes oblékne. — Snad několik těch poznatků z různých věd a jistá zásoba slov z klassických řečí? I to by bylo příliš málo. Jediné ušlechtlejší nazírání, důstojné chování, jež je odleskem vzdělání duševního, čistota řeči, to jest, čím se má lišiti vzdělaný od nevzdělaného. Jenom šlechtnost skutků dodává člověku pravé urozenosti a šlechtictví ducha.

3. Ale Spasitel mluví i o trní, jež bujíc, dusí símě, že nemůže vzrůst. Trním zde rozumí vášně, jež propukly v duši člověka. — S duší naší není jinak nežli s půdou země. Když tato není vzdělávána, nese jen bodláčí a trní. A když duše není ušlechťována, rodí se v ní jen nízké náruživosti a vášně. Nebyl-li někdo s láskou a pílí vzděláván, nic se tomu nesmíme diviti, že jen neřesti zahnízdily se v jeho duši. Neboť každá ctnost vyžaduje veliké mravní síly a stálého přemáhání. Ctnost je jako vzácný roub, vložený v planý peň stromu. Nedbáte-li sami,

abyste divoké ty byliny vytrhali z nitra své duše, není možno, aby dobré símě, které v duše vaše klademe, přineslo užitek několikanásobný.

A tak neklameme sebe a chceme být upřímní i k vám. Ve své práci, při své neúporné snaze nejsme více, nežli jako ten zahradník. Oroubuje tisíce mladých stromků a dočká se, že nikoli všechny, nýbrž jen větší či menší jich část rozvinula se a dala užitek takový, jaký pěstitel očekával. Jsme jako ten rolník, jehož setbu celá řada nepříznivých okolností maří a dusí. Sejeme v půdu duši, jež jiní nejednou zlomyslně nám pokazili, sejeme často proti větru, t. j. proti proudění názorů, jaké ve světě právě panují.

Vše to nás rmoutí, holí, ale nezmalomyslnuje. Věříme, že přece mnohé slovo se uchytí, a vy časem seznáte naši dobrou snahu a poctivou vůli.

Ruský spisovatel Gogol, muž zvláště citlivý a zbožný, pravý učitel svého národu, který nabádal k ctnosti a tepal každou nepravost, kázal napsati na svůj náhrobek slova proroka Jeremiáše: *»Má hořká slova byla jim na posměch.«* Těžká žaloba, vryta v kámen, mluví dosud o tom, že nenašel sluchu a porozumění! My přáli bychom si jednou, aby o nás, až udeří hodina, kdy práce naše bude skončena a účty uzavírány, platila závěrečná slova dnešního sv. evangelia, že ti, kterým jsme seli v jich duše, *»v srdci dobrém a výborném je zachovávají a užitek přinášejí v trpělivosti.«* Amen.

Exhorta na II. neděli po devátníku.

Podává JAROSLAV PIHLER.

»Aj, vstupujeme do Jerusalema.«
Luk. 18.. 31.

Dnešní sv. evangelium vypravuje, co se událo cestou, když Pán Ježíš naposledy vstupoval k slavnosti velikonoční do Jerusalema, kde měl umřítí za hříchy lidstva »Aj, vstupujeme do Jerusalema« — praví učedníkům svým — »a dokoná se všechno, co psáno jest skrze proroky o Synu člověka. Nebo vydán bude pohánům, bude posmíván a bičován i uplván; a když jej ubičují, zabijí jej, a třetího dne vstane z mrtvých.« — Těmito slovy předpovídá Spasitel zcela určitě bolestnou smrt svou. Napomíná své apoštoly, aby se nad ním nehoršili, až jej potupeného a zbičovaného spatří, a usvědčuje je, že tím pevněji v něho jakožto pravého Messiáše mají věřiti, poněvadž se na něm vyplní všechno, co o něm sv. proroci předpověděli.

Milí žáci! Bliží se již svatopostní čas, v němž budeme rozjímati zvláště o všech těchto událostech, které Spasitel učedníkům svým předpověděl. I k nám volá sv. církev slovy Páně: Aj vstupujeme do Jerusalema! — připomínajíc, čím se v té posvátné době výhradně v mysli své zabývati máme. Neboť často zapomínáme na svou spásu a býváme nestáli ve svých dobrých úmyslech. Proto již dnes máme si uvěsti na mysl nevýslovné utrpení Páně a uvědomiti si přísnou spravedlnost Boží, která takového pokání žádala za hříchy naše. Vzpomínajíc již dnes na umučení Páně, nezapomeňme též hříšnosti své a jako onen slepec též i my volejme: »Synu Davidův, smiluj se nade mnou! Pane, ať vidím!« Kéž poznávám ošklivost hříchu a činím pokání! Kéž poznávám krásu ctnosti! Kéž bych tebe v pravdě znal a miloval! Tak rozjímajíce o umučení Páně, jednak Spasiteli svému se zavděčíme, jednak sobě samým prospějeme.

Již ve starém Zákoně uložil Bůh Israelským, aby stále pamatovali na dobrodíní, které jim prokázal vysvobodiv je z otroctví egyptského. K tomu cíli zařídil jim zvláštní slavnost velikonoční, v kterou týmž způsobem, jako v Egyptě se dalo, měli zabijeti beránka. Požívajíce jej, měli otcové svým dítkám vykládati a připomínati všechny zázraky, kterými Bůh praotce jejich z Egypta vyvedl a do země zaslíbené uvedl.

Avšak co jest vysvobození z otroctví egyptského, srovná-li se s vykoupením, které pro nás podstoupil Spasitel náš? Jestliže Hospodin vysvobodil Israelské moci a silou velikou, vykoupil nás Ježíš Kristus mukami, jakých od počátku světa nesnášel nikdo. Proto, očekával-li Bůh od Israelských, že si budou připomínati své vysvobození, očekává a žádá i od nás Spasitel, abychom vděčně pamatovali na své vykoupení z vazeb věčné smrti. Tím se zavděčíme Spasiteli svému, jenž s učedníky svými o svém utrpení často hovořil, a tím ukázal, že v takové památce sobě zvláště libuje. Když po svém vzkříšení k učedníkům do Emaus jdoucím se přidružil, zdaž nenaslouchal se zálibou vypravování jejich o těch věcech, které se při smrti jeho v Jerusalemě udály? Ba ještě více! Na stálou památku svého umučení ustanovil nejsvětější svátost oltářní, jak dokládá sv. Pavel slovy »Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavad nepřijde.« (I. Kor. 11., 26.) Mohl-li Pán Ježíš zřejměji nám ukázati, jak příjemno jest jeho božskému srdci, když na bolesti jeho vzpomínáme s vděčností?

Jak bývá oslavován, ctěn a milován král, který nějakým hrdinským skutkem zabezpečil říši své trvalý mír a pokoj! Láska lidu jest mu sladkou odměnou za přestálé útrapy. Velice se radoval David vraceje se z vítězného boje s obrem Goliášem. Ze všech měst a dědin vyšly mu vstříc zástupy lidu. Chvála z úst vysvobozeného lidu potěšila Davida a láska jejich nahradila mu všecku jeho námahu, kterou pro ně podstoupil. Podobně těší našeho Spasitele, když rádí a často pamatujeme na všechny bolesti a potupy, jež snášel z pouhé lásky k nám, aby nám věčný pokoj ve vlasti nebeské zajistil. Sv. Bernard rozjímaje o umučení Páně, volával Kdo toto vše učí il? A sám odpovídá: Láska! Nuže, co jiného chce od vás, milí žáci, Pán Ježíš za to, že vás milostí svou posvětil a oblažil než aby i od vás byl milován? Musil by kamenné srdce mítí, kdo by nebyl pohnut, uvažuje-li to veliké množství dobrodíní Kristových jen z utrpení a smrti jeho nám plynoucích. Činí-li tak, nejen Kristu se zavděčuje, ale i sobě nejvíce prospívá.

Rozjímati o umučení Páně jest v naší sv. církvi zvyk již prastarý. Četní křesťané putovali od časů apoštolských na místa utrpení Páně, aby sobě muky Kristovy živě připomínali. Tisíce duše našly v rozjímaní tom všelikou útěchu, mnohá srdce v hříších zatvrzelá se obměkčila, tisícům stal se kříž Páně zbraní v boji proti pokušením světa a ďábla, knihou, ze které ve strastech života hrdinské trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží se učili. Co obměkčilo srdce lotra na pravici a pohanského setníka pod křížem? Zdaž ne pohled na muky Páně? Zbožný kněz jménem Hippolytus znal paní velmi hrdou a marnivou. Té donesl jednoho dne obraz Krista Pána trním korunovaného řka: »Zde máte zrcadlo a do toho se denně dívejte!« A hle! Zrcadlo dobře účinkovalo. Oči její se zalily slzami kajcnosti, a zřekla se vši světské marnosti. — Vizme sv. Terezii po 18 let v krutých bolestech na lůžku k ukřížovanému Spasiteli vzdychající: »Pane můj, buď

trpěti aneb umřítí!« Slyšme sv. Bernarda volajícího »Mé srdce na kříži a kříž v mém srdci!« — Sv. Augustin sám o sobě dokládá: »Kdykoliv se v pokušení ocitnu, v ranách Kristových útočiště hledám.« A učený Origenes dí »Nemožná to věc, aby v duši, která na muky Páně pamatuje, přebýval hřích.« — Nejvzácnější však užitek takového rozjímání jest rozhojnění lásky k Ježíši Kristu, té lásky, bez které nic neprospívá ani výmluvnost andělská, ani víra nadzemská, ani obětivost hrdinská.

Římský dějepisec Suetonius vypravuje o starém vysloužilci, jenž prosil kdysi Caesara, aby se ho osobně zastal na soudě v důležité při. Caesar nechťel s vojínem jíti a sliboval, že pošle místo sebe svého dvořenína. Tu odhalil vysloužilc svá prsa jizvami posetá a pravil: »Když jsi v nebezpečí smrti byl, neposlal jsem jiného, by bojoval místo mne za tebe. Viz jizvy hlubokých ran, jež přijal jsem za tebe. Caesar se zastyděl a doprovodil vojína sám k soudu. — Podobně praví k nám Spasitel: »Ty, křesťane, se zdráháš něco učiniti pro mne, ač rány mé svědčí, co jsem učinil pro tebe.«

Milí žáci! Nechtějte si zasloužiti podobné výtky od svého Spasitele! Vyplňte touhu jeho, s kterou žádá, abyste vždy pamatovali na utrpení jeho. Budete-li s Ježíšem častěji putovati do Jerusalema, naučíte se z kříže jeho nejvyšší moudrosti: cnostně žiti a blaženě zemřiti. Amen.

—❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁—

(Zasíláno.)

Druhý paedagogicko-katechetský kurs ve Vídni

od 16. — 29. února.

První toho jména kurs byl ve Vídni pořádán v roce 1905 Lvovou společností; letos v druhé polovině února má býti pořádán druhý. Doba ta vhodná zejména pro katechety, jichž semestrální prázdniny právě spadají ve dny kursu a rovněž pro katechety z duchovní správy, že to je právě před námahavou dobou postní. Dovolena od školních úřadů bude se ochotně udíletí. Trvání kursu stanoveno na 14 dní; v prvním týdnu budou se projednávati thémata pro školy střední a ve druhém týdnu thémata pro školy národní.

Kursu, jehož vůdčí myšlenkou je: vzdělání mysli a charakteru, dal již souhlas J. E. vsdp. kard. Ant. Gruscha. Lze doufati, že přinese požehnané ovoce pro vyučování a výchovu mládeže škol středních i národních.

S kursem bude spojena bohatá výstava učebních pomůcek pro vyučování náboženské.

Laskavostí dolnorakouského zemsk. výboru propůjčeny byly místnosti zemského sněmu. (Víděň, Herrengasse 13.)

Přednášky budou dopoledne o půl 10. hod., odpo. o 3. hod., večer o 7. hodině. Každá trvá $\frac{3}{4}$ hodiny.

Upozornění.

Následkem změny funkcionářů spolku, podáváme tuto adresy zvolených funkcionářů: Předseda J a n K o n o p í k, katech. měšť. šk. na Král. Vinohradech. Jednatel Dr. Ign. Rath, katech. na Král. Vinohradech. Pokladník J a r o s l. P ř í t e l, katech. na Král. Vinohradech. Návrhy týkající se »Katechetské přílohy« buďte adresovány: J a r o s l. S l a v i č e k, katecheta na Smíchově. Bližšího udání v adresách není třeba.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK

Valná hromada Spolku katechetů v král. českém.

(Pokračování.)

IV Zprávu pokladní podává kol. Jan Konopík.

Příjem spolku činí za tento rok 1934·65 K, vydání 1831·72 K. Čisté jmění spolkové na konci r. 1907 činí 1202·01 K. Stav financí proti loňskému roku tedy se zdvojnásobil, ačkoli vydání bylo větší. Počet členů stoupl a dosáhl čísla 146. Přes to neodpovídá skutečnému počtu katechetů v král. českém. Nebláhý to úkaz v době, kdy všeko — již i ti metaři se organisují a kdy namnoze se to organisuje proti nám. Darů nedostalo se tentokráte spolku od nikoho.

S potěšujícím zájmem byla vyslechnuta od přítomných zpráva o skvělém stavu pokladny a když jménem revisorů prohlásil kol. Čurda, že účty shledány v nejlepším pořádku a dáno pokladníkovi absolutorium — poděkoval místopředseda kol. Rotta pokladníkovi za vzornou správu a zvelebení spolkového jmění.

V Knihovni zprávu podává kol. Jarosl. Pihler.

Stav knihovny nedoznal značných změn za tento rok. Zakoupeno 9 knih, z nichž jmenujeme »Jugendlehre« od Förstra a od Natorpa »Socialpaedagogik« a jiné, jednající o volné škole. Celkový počet knih vázaných a neváz. neuvádím, ježto bude nutno celou řadu knih z dědictví po † kol. Šmejkalovi rozříditi a označiti signaturami. Knihovna bude přenesena do místnosti, kde konáme členské schůze; aby byla po ruce knihovníkovi i členům. Za celý správní rok učiněno toliko 14 půjček. Budou zakoupeny zprávy dosavadních kursů katechetských. Revisoři knihovny: kol. Přítel a Kutina konstatují, že knihovnu shledali v úplném pořádku.

VI. *Na programu je:* Volba 4 členů výboru, 4 náhradníků, 2 revisorů účtů a 2 revisorů knihovny.

Jednatel ohlašuje, že dle stanov pořadem vystupují Žák, Žundálek, Rotta, Slaviček.

Po krátké debatě zvoleni: Rotta, Slaviček, Strnad, dr. Rath.

Místo kol. Hrudky (dobrov. vystupuje) zvolen kol. Přítel.

Za náhradníky navrženi a zvoleni: Benda, Bečvář, Kutina, Wilhelm.

Revisory účtů opět zvoleni: Janota, Čurda.

Revisory knihovny Možíš, Hrudka.

VII. *Volné návrhy:*

Místopředs. Rotta podává valné hromadě návrh výboru na jmenování vys. důst. pánů prelátů: dra Buriana a dra Sedláka za čestné členy spolku. Návrh s nadšením přijat. Hlasuje se listky. Po té zvolení skrutátoři ohlašují volbu jedno-

hlasnou. Výsledek přijat s hlučným potleskem a výboru uloženo postarati se o vhodné diplomy.

Kol. Žundálek podává návrh, aby se pomýšlelo opravdově na to, by pořádan byl v dohledné době paedag. katechetický kurs a k tomu cíli zvoleno bylo přípravné komité. Kol. Pihler navrhuje komité trojčlenné, kol. Konopík šestičlenné. K návrhu kol. Strnada zvoleno komité trojčlenné Žundálek, Pihler, Slavíček, s právem kooptačním.

Čteny dva obsáhlé dopisy kol. Halbicha. Omlouvá svou nepřítomnost a vyjadřuje starost, že dosud není tu sankce zákona o slevě. Valná hromada prozatím nesdílí jeho obav. Všecky možné kroky v té věci byly již dříve učiněny, přes to však revotován byl již dříve učiněný návrh, aby bylo ještě dodatečně dopsáno předsedovi katol. klubu p. dru Hrubanovi do Olomouce jménem spolku.

Kol. Smitka se táže, jaké stanovisko zaujal spolek k názoru Paulyho, uvedenému ve »Věstníku«, že faráře v místní školní radě zastupuje toliko kaplan. Kol. Žundálek odpovídá, že ve smyslu zákona kaplan je považován za zástupce farářova, zákon však nečítá k duchovní správě samostatných katechetů, třeba i v duchovní správě vypomáhali.

Kol. Balcar připojuje k tomu stížnost, že katecheta, ač bývá vázán od církv. úřadů k výpomoci v duchovní správě, nepoživá práva patronátního. Kol. Rotta odpovídá, že přijímání katechetů ve svazek patronátní čím dále řidším je zjevem a to z té příčiny, že počet katechetů v poslední době vzrostl.

Jelikož dalších návrhů nebylo, místopředseda skončil schůzi s přání by i příští správní rok byl pro spolek požehnaný.

*
*
*

Po valné hromadě konala se ustavující výborová schůze a přikročeno ku volbě funkcionářů.

Za předsedu zvolen kol. Jan Konopík, katecheta měšťanské školy na Král. Vinohradech.

Nově zvolený předseda praví, že váhá, má-li volbu přijati, neboť je si vědom těžkého úkulu, který běže na sebe po osvědčeném dosavadním našem předsedovi, ale přijímá-li volbu přece, spoléhá na výbor, že jej v dobrých snahách jeho bude podporovati.

Za místopředsedu zvolen opět kol. Jindřich Rotta z Mnichova Hradiště, za jednatele kol. Dr. Ign. Rath na Kr. Vinohradech, za pokladníka kol. Jarosl. Přítel na Kr. Vinohradech, knihovníkem opět kol. Jar. Pihler na Smíchově, redaktorem Katech. přílohy Jarosl. Slavíček na Smíchově. Ve výboru dále jsou kol.: Aemil Balcar v Přelouči, Frant. Strnad v Praze-I., Joset Smitka v Jistebnici, Fr. Košák v Plzni, Fr. Janáč na Smíchově a Václ. Hála na Kr. Vinohradech.

S přáním hojného zdaru činnosti spolku předseda končí schůzi o půl 6. hod. večer.

Promluva na první neděli postní.

Napsal EM. ŽÁK.

»Veden jest Pán Ježiš na poušť.«
Mat. 4. 1.

Sotva se zavřelo nebe po křtu Spasitelově v řece Jordáně, jež osvědčilo vznešenost Toho, jenž byl křtěn, jedva pominul úžas lidstva nad tímto zjevením, Pán Ježiš opouští břehy Jordánské a běže se na poušť. Hledá samotu. — A podívno! Nevolí krajinu rozkošnou, někde v okolí Jericha, zdobenou palmami a dýšící vůni keřů růžových, ale vyhledává místo skalnaté, pusté a drsné. Jeden z nejsmutnějších koutů celého světa, který byl jen divoké zvěři domovem. A proč se sem uchyluje Ježiš po slavné chvíli svého křtu? — Aby zde k úřadu svému, ku svému veřejnému působení se připravoval, a spolu, aby i nám příkladem svým naznačil,

že i my samoty někdy hledati máme. *A užítku a významu samoty* dnes krátce uvažujme!

1. Říká se všeobecně, že člověk jest *tvor společenský*. Je odkázán na své okolí. Jediné ve společnosti nalézá svého vzdělání a zušlechtění; za většinu toho, co má, vděčiti musí těm, kteří byli kol něho. A přece, chce-li člověk dobře *poznati sama sebe*, prohlédnouti svoje vlastní nitro, jest k tomu jen jediný prostředek, a ten jest: *útlěk z hlučné společnosti ticho samoty*.

Již římský císař Marcus Aurelius říkával: »Jsmo stále na cestách a nemáme nikde trvalého sídla; a přece zase jsme všude jinde více doma, než sami v sobě.« Chtěl zajisté tím říci, že člověk daleko snadněji poznává své okolí a jiným rozumí než sám sobě. Onen nápis na bráně chrámu delfského »*Poznej sebe sama*« nebyl zajisté dílem okamžitého nápadu nebo vtipu, ale byl výsledkem dlouhého pozorování, že člověk sám sobě bývá největší záhadou a kdo chce poznati sebe, musí uchýliti se daleko, pryč z hluku světa a v samotě zpytovat své vlastní nitro. Proto také Pythagoras svým žákům doporučoval samotu. Ti, které v Krotoně pod společnou střechou shromáždil, musili denně jednu hodinu dlíti o samotě a po celou tuto dobu zpytovat sebe sama.

Samota, pozorování vlastního nitra, jest jeden z nejlepších prostředků, k zdokonalování sebe sama. Ona pobádá k zmužilosti a připravuje silné povahy. — Vzpomeňte na velikého vůdce Židů, jich vysvoboditele z poroby egyptské, israelského zákonodárce Mojžíše. Byla to země Madiánská, kde po 40 let pase stádo na poušti, zdokonaluje se v pevnou, nezdolnou povahu a zde z vůle Boží dostává se mu posláni a jako posvěcení: býti vůdcem lidu. A což onen veliký prorok sv. Jan Křtitel? Od svého mládí žije na poušti. Jen co příroda tamější skytá, slouží mu za pokrm. A zde roste v největšího proroka, jenž hlasem jako burácející bouře hřímá v usínající svědomí lidu a volá k pokání a k přípravě na příchod Vykupitelův.

A z jiných slavných mužů uvádím aspoň velikého Otce vlasti, císaře a krále nejlepší naší paměti, Karla IV. Jeho životopisec o něm svědčí, že každoročně v době postní před velikonočí jezdil na Karlštejn a zde v kapli sv. Kateřiny, celé dni trvaje na modlitbách a rozjímání trávil o samotě. Jeho služebníci nesměli mu ten čas podávati žádných zpráv o záležitostech státních, vyjímaje ovšem ty, které vyžadovaly neodkladného vyřízení císařova. A císař po celý ten čas s nikým se nestýkal. Pokrm a nápoj podávali mu zvláštním otvorem z venku z kostela Panny Marie, i lampa se světlem musila již tam státi připravena. A teprve po několika dnech tohoto naprostého odloučení se od světa vracel se vždy Karel zpět ke svým panovnickým pracím.

A v čem vlastně spočívá onen velký význam samoty? V ní člověk přerušuje styky se světem a může nerušeně se věnovati sám sobě. Tu jest jako vojevůdce, jenž přehlíží s výše ráz a povahu půdy, na niž chce bojovati. Poznává své nitro, jeho nedostatky i přednosti, své chyby i ctnosti. Zde je nejpříhodnější čas k vyrovnávání, k velikému účtování s sebou samým. Proto již král David, touže po zdokonalení volá: »*Kdo mi dá křídla jako holubici a poletím a odpočinu? Aj, vzdálil jsem se, utíkaje; a zůstal jsem na poušti. Očekával jsem toho, kterýž by mne spasena učinil od malomyslnosti ducha a bouře.*« (Žalm 54., 7.—9.)

A tak po všechny časy lidé silných povah, toužící po zdokonalení, vyhledávali samoty, aby zde zpytovali své srdce a ledví, zhošťovali se svých nedostatků a utvrzovali se v ctnostech a dobrém životě.

2. A vizme nyní ty, jimž samota jest nesnesitelná, jest něčím hrůzným, čeho se nejvíce lekají. Jsou to zpravidla lidé slabých povah, mělcí, nestálí, anebo zjevní hříšníci. — Vizte apoštola Páně sv. Tomáše. Po hořké smrti Spasitelově všechna víra a naděje náhle jako by v něm uhasly. Opustil kruh apoštolů. Oddal se svým trudným myšlenkám; v samotě pochybnosti v něm rostly, že když Ježíš zjevil se ostatním apoštolům a tito, plni radosti, zvěstovali mu, že viděli vzkříšeného Pána, on chladně, nedůvěřivě k nim se obrací a dí ono ledové a umínené: »*Nevěřím*«. — A bylo potřebí, aby Ježíš sám se mu ukázal, aby vyléčil jej z pochybností a pokáral jeho nevěru.

A tak znám jen jediný stav duše, kdy člověk prchati má ze samoty pryč a hledati soucitných duší a u nich hledati rady, posily a povzbuzení. A to jest tehda, kdy člověka počne se zmocňovati *malomyslnost*. — Drazí přátelé! V životě valné většiny lidí nadejdou slabé chvíle, okamžiky duševní stísněnosti a malomyslnění. Okamžitý nezdar, sklamané naděje, zármutek, neutěšená budoucnost, kterou člověku, chorému na duši, kreslí pobouřená obrazotvornost, nejednou zavíní, že člověku tmi se před očima. Nevidí v té chvíli téměř ani na krok do nejbližšího života. Pokouší se oň malomyslnost a zoufalství. Je slab jako ony ženy stísněné, když plny starostí volaly: »Kdo nám odvalí kámen od dveří hrobových?« — To jest strašná a osudná chvíle pro člověka. A v té chvíli pobouřená mysl ho vyhání ze společnosti lidí, že hledá samotu, jež hrůzy obrazotvornosti mu jen zvyšuje. Démon zoufalství ho strhuje s cesty života do propasti záhuby. Jen v takové chvíli pryč ze samoty, zpět do společnosti, nazpátek k těm přátelům, na jichž důvěru můžeš spoléhati a jim srdce své upřímně otevřít! Vrať se k nim! Tu prchne pokušitel a strážný anděl, dobrý tvůj přítel, bude tvým ochráncem.

A tak, drazí přátelé, ve chvíli klidné rozvahy, silné mysli jest samota člověku rájem, místem sebe zdokonalení, sebe poznání. Ona poskytuje čas, aby na celou minulost svoji mohl klidně pohlédnouti a srovnati, zda je na pravé či nepravé cestě za svým štěstím časným i věčným. A jen ve chvíli, kdy jako tonoucí nevidí pevné půdy pod svýma nohama, může býti člověku osudnou, záhubnou. Vždy jindy však sblízuje nás s Bohem, očisťuje srdce i mysl, připravuje zdárné úmysly, pobádá k zmužilosti a zdokonaluje povahu. — —

Na vrcholu skalnaté pouště Karantanské, kde Spasitel dle dávného podání prožil čas svého čtyřicetidenního postu a osamocení, od dávných dob hoří světlo, jež za noci z daleka je patrné. Udržuje je několik mnichů, kteří tam život svůj tráví v samotě, Ježíšem posvěcené, na modlitbách a v odloučení od světa. I vy, milí přátelé, nepohrdejte samotou! Když světlo pevné víry, oheň života ve vás plane, vyvolte si chvíle, v nichž chcete rozjímati a přemýšleti o svém životě a sebe zdokonalení. Ale když v duši vaší se někdy zatemní, tu dolů zpět, v údolí, kde dlí přátelé, abyste s vrcholů samoty střemhlav se nezřítily v záhubu časnou i věčnou. — Amen.

Promluva na druhou neděli v postě.

Napsal XAVER DVOŘÁK.

»I zastkvěla se tvář jeho
jako slunce a roucho jeho uč-
něno jest bílé jako sníh.«

Mat. 17., 2.

Jaký to úchvatný okamžik! V té zjasněné výsosti hory Tábor, v důvěrné samotě s Kristem! A hle, tento Kristus, k němuž se synovsky vinuli, pohroužen v modlitbu, mění se před nimi; tvář jeho se zastkvívá jako slunce a roucho jeho učiněno jest bílé jako padlý sníh.

Dávno zemřeli proroci, velikáni národa israelského a největší světci jeho, Mojžíš a Eliáš zjevují se, pokorně rozmlouvajíce s ním jako jeho svědkové, jako předchůdcové jeho v dávnověké minulosti, kteří k němu vztahovali prst svůj, posilňující lid v očekávání zaslíbeného Vykupitele: »Tenť jest, jenž vykoupí lid svůj od hříchů jeho«.

A samo nebe rozmlouvá s ním: »Tentof jest můj milý Syn, v němž se mi dobře zalíbilo. Toho poslouchajte!«

Jaký to okamžik! Hle, Petr, tento otužilý muž, jest téměř bez sebe a mluví jako dítě »Pane, dobréf jest nám zde býti udělejme tu tři stánky! Zůstávejme tu na věky!«

Drazí moji! V kom z nás nebije srdce prudčeji v této chvíli? V kom z nás nevolá touha býti jedním z těch tří apoštolů? Kdo z nás nechtěl by býti jedním z těchto vyvolenců Páně, jimž dáno jest viděti slávu Ježíšovu nebeskou již tu na zemi?!

A dobrý Ježíš, který nikdy neodpírá nábožným touhám svých bratří pozemských, učinil s námi milosrdenství a lásku, abyste i vy a všickni věřící mohli se účastniti té sladké rozkoše, které zažili Petr, Jakub a Jan na hoře Tábor.

Vidím na vaší tváři touhu nedočkavou, hořící: Pověz, veď nás, abychom uzřeli svého Ježíše a slávu jeho! Chci vás tedy dnes vésti na tu horu Tábor, odkud můžete i vy spatřiti slávu Ježíše svého; chci vám ukázati, že ten zázrak se koná i před očima vašima tak blízounko a tak často.

Sledujte mě také s vroucí zbožností a pilnou pozorností!

Hora Tábor! Jaký krásný výhled skýtala do vší země zaslíbené: na východ až k jezeru genezaretskému, na západ až ku pobřeží moře středozemního, na sever k bílým vrcholům Libanonu a Antilibanonu, na jih až k horám judským a královskému Jerusalému. Nuže, kde jest mezi námi taková hora? Ach, je to chrám náš se svým oltářem, odkud otvírá se duchu našemu rozkošnější výhled do země zaslíbené, jejížto krasu vyličiti jest slábo slovo mé a jejížto jen slabým stínem byla země Kanaan, mlékem a medem tekoucí. Jest to ono sladké nebe, které rozněcovalo svaté mučedníky, že blahořečili katanům svým, kteří jim brány jeho otvírali.

A na té hoře Kristus má svůj stánek, tajemný tabernakl, kde stále přebývá a odkud rád se vám zjevuje. Ó jak často jste jej už viděli při svatém požehnání, při výstavě, kde v monstranci obklopen zlatými paprsky jejími zazářil před vámi jako mystické slunce duchovního světa vašeho, oděn v bílé běloučké roucho svaté hostie jako z nejčistšího sněhu. Tisíce světců a světic tonulo před tímto Ježíšem v nejsladším vytržení jako Petr, takměř bez sebe! Což jste toho nikdy v sobě nepocítili?!

A když se ohlédnete kolem po oltáři, po stěnách chrámových, nezjevují se i vám řady svědků, ty řady svatých obrazů a soch, zobrazení těch, kteří radostně vydávali svědectví o umučeném Vykupiteli svým slovem svým, skutky svými, ba i svědectví krví svou, kterou zaň radostně vylili!

V jich rukou chvějí se palmy mučednické, krvavé nástroje smrti, nebo lilie ctnosti neb i jiné symboly tajemné, ale skoro vždy nesou kříž jako slovo svědectví němých úst, pro koho že vydávali svědectví své.

Přes jejich pootevřené rty splývá životní jeho credo: »Věřím v Ježíše Krista, Syna Božího jediného, Pána našeho, jenž trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.« Hle tak i nyní rozmlouvají se svým Ježíšem o jeho umučení a vykupitelské smrti.

A hlas s nebe volající?! Prátele moji! Zajisté že vždy zaznívá v srdci vašem, kdykoli překročíte prah této svatyně. Věrou vaší sestonásoben zahřmívá do srdce vašeho zvláště před nejsvětější svátostí oltární: »Tentof jest můj milý Syn, v němž se mi dobře zalíbilo.«

A kdyby srdce vaše snad jednou vyprahlo pochybnostmi neb úplnou nevěrou, když vkročíte na tuto horu Tábor, do této samoty chrámové, tož uslyšíte jej i mimo nitro své s této kazatelny, kterak hřmí k vám ústy apoštola svého ústy kněze: »Tentof jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo.« Ano od tamtud uslyšíte i hrozivý příkaz nebe »Toho poslouvejte!« Ach, jak často volá, varuje a napomíná, jak často připomíná všechno to, co Pán přikázal a k plnění povzbuzuje a vroucně i hroživě pobádá.*

Hle, jak blízko vás byl zázrak Páně a vy jste ho nepozorovali, neb aspoň té přepodivné rozkoše jeho jste nepocítili. Co bylo toho příčinou?

Chcete-li i vy zakoušeti té nevýslovné rozkoše, jakou cítili Petr, Jakub a Jan, jest třeba abyste do chrámu vstupovali s modlitbou. Modlitba otevře zrak vaší duše, rozjasní kolem vás obzor, učiní duši citlivou a vnímavou pro mystické rozkoše duchovní. Modlitba sblíží vám nebe a samého Boha, neboť jest rozmluvou s Bohem.

Ale pak třeba jest, abyste jako apoštolé nezřeli než samého Ježíše; abyste všechny své starosti, všechny světské myšlenky odložili a jediné na Ježíše upírali mysl svou, duši svou, všechno srdce své.

Zvláště do jeho utrpení abyste se vroucně ponořovali. Tento čas vás církev beztoho důrazně k tomu vyzývá. Zastírá obraz oltární fialovou rouškou, na níž září bílý kříž; k němu mají se soustřeďovati vaše myšlenky, slétati jako žizniví holoubkové ke studánce vody živé; k němu má šlehati plamen srdce vašeho jako plamen oltářních svic, k němu má se obracet láska vaše jako živý květ k božskému slunci svému.

Pak se vám Kristus též ukáže v kráse nejvyšší, která musí každého rozkoší uchvátiti a hluboce dojmouti. Pak zahoří před vámi jeho láska jako slunce, neboť uzříte přes bílé roucho božské jeho svatosti splývající královský purpur barvený krví srdce, krví nejdražších jeho pěti ran. »Nebo není většího milování nad toho, kdo dává i život za přátele své.«

Tak, přátele moji, stane se vám chrám místem nejmilejším, zdrojem nevýslovné rozkoše, s níž nesnese porovnání žádná rozkoš světa. Pak vám nebude také těžko poslouchati hlasu církve jeho: abyste se v tomto čase svatopostním oddávali vroucněji modlitbám a zřikali se rozkoší světských.

Pak nebude vám ani okamžik smrti těžký, ale vroucně vítaný, poněvadž vám zjeví nekonečně stupňovanou slávu Ježíšovu, kde najdete i stánky sobě připravené k věčnému přebývání, k věčnému požívání nejvyšší rozkoše, »kterou připravil všem, kdož jej milují.« Amen.

Promluva na třetí neděli postní.

Napsal VLADIMÍR HORNOV.

»Každé království proti sobě
rozdělené pustne a dům na dům
padne.« Luk. 11. 17.

Ve chrámech bývalé staroslavné říše polské zpívá lid v slzách hymnu své bolesti »Bože, Ty's Polsku po tak dlouhá léta odíval slávou!« Dojmem nesmatatelným vrývá se píseň do duše každého posluchače. Pod klenbami chrámu zní jako pohrobní hymna nešťastných dětí velikých bohatýrů z doby »Ohněm a mečem«, z doby »Křižáků«. — Staroslavná Polska roztrhána na kusy — a prapor její slávy? O tom vypravují staří vlastenci dětem svým, jak sv. Kazimír a sv. Stanislav strážejí jej, aby opět jednou ve slávě rozvinul se nad Odrou a Pověsílí a sjednotil zase všechny děti polské v jednu velikou rodinu. A oči se jim zalévají slzami, jakoby tomu již sami věřiti nechtěli.

A kdo zavinil hluboký úpadek Polsky, kdysi tak slavné? Nedbali slov Písma sv: »Každé království proti sobě rozdělené pustne a dům na dům padne!«

M. j., slova Spasitelova: »Království proti sobě rozdělené pustne!« — mají hluboký význam *pro život národů i pro šťastný život jednotlivců.*

1. Kolik katastrof, deptajících v prach sílu a moc, štěstí a velikost, nebylo by krví napsáno v dějinách, kdyby dbáno bylo vždy výstražných slov Spasitelových! Na mysli tanou mi slova básně, která často v dobách našeho probuzení schylovala v zamyšlení hlavy našich starých, upřímných vlastenců. Kdož z nás nyní dovede celou duši procítiti a pochopiti, co vířilo srdcem, co chvělo šlechtnou duší Boleslava Jablonského, když v slzách psal: »Tři doby země české?« —

»Byl kdysi čas.« — Zalétám duchem svým do chrámu svatovítského, v slzách poklekám v kapli sv. Václava, kde chová se poklad českého lidu nejdražší, památník jeho slávy, svědek jeho neproměnitelných práv, hlasatel jeho minulosti — koruna Svatováclavská. Vidím jako ve snu kříž její planoucí na hlavě panovníka, který kříž ten nosil v srdci a s ním víru, jejíž kříž hlasatelem a za níž umíral sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch. Doby otce vlasti Karla IV jasem slávy naplňují klenby svatyně Svatovítské.

Králové země a ostrovů přicházejí, aby se obdivovali síle a velikosti národa, jehož sláva hvězd se dotýká.

Ale čas ten minul! Bože můj, temná noc padá do kaple sv. Václava a zastírá oltář příkrovem hrobovým. Ó vojvodo náš svatý, oltář Tvůj zneuctěn, víra, za kterou jsi umíral, snížena; lid Tvůj, který jsi učil Krista znát, odešel na cesty cizinců, na cestu k vlastní Golgotě! Přes hory, jež na západě chrání Tvou domovinu, zavanul dech morový, otrávil srdce, rozdělil duše dětí Tvých — odtrhl národ Tvůj od Tebe, od minulosti!

»Migremus hinc — stěhujme se odtud!« znělo to jako druhdy chrámem Jerusalemským spustošenými prostorami sv. Víta nad hroby českých světců a knížat. Stínem koby svatováclavské, nad hrobem velikého Karla nesl se žalm plný bolesti »Divisernut sibi vestimenta mea et de veste mea miserunt sortem — rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metalí los!« Dědictví sv. Václava rozděleno, o roucho jeho metán los. Za rozvratem duchovním, rozvrat hmotný! »Každé království proti sobě rozdělené pustne a dům na dům padne!«

2. Výstražná tato slova Spasitelova neplatí pouze o životě národů, nýbrž i o životě každého z nás.

Jak dojímá nás soulad, souzvuk, harmonie v přírodě! Velebné vidmo duhy, vznášející se nad zemí a objímající svět náručí sedmibarevnou, hlásá nejvyšší soulad a krásu Bytosti, která stvořila svět a soulad položila za základ jeho trvání. —

Jdeš letním krajem; co barv, co světla, co jedinců nejrozmanitějších — a hle, vše směřuje k jednomu cíli, aby hlásalo velikost a moudrost Toho, který vše stvořil slovem vůle své. Hledíš v nevystihlé dráhy nebeských těles a k duši zanícené obdivem nad jejich velikolepostí mluví síla všemohoucí harmonie, která dává jim soulad, bez něhož zničena by byla jejich krása, velikost, trvání.

A viz, jako soulad podmiňuje dle vůle Boží trvání světa hmotného, tak podmiňuje i duchovní život v nás.

Dvě mohutnosti dal Bůh duši naší rozum a vůli. Souladné vypěstování obou jest tajemstvím a podmínkou duchovního života a duchovního pokroku. Rozum píliti má za poznáním pravdy, za věděním; vůle za konáním poznaného dobra — za ctností.

Vzdělání a ctnost musí jíti spolu ruku v ruce, v souladu naprostém, nemá-li se splniti slovo Páně: »Království rozdělené pustne a dům na dům padne.«

Komenský praví »Kdo prospívá ve vědě a neprospívá ve mravech, více neprospívá, než prospívá.« — Vzdělání jest drahokam, za němž píliti máme jako kovkop do hlubin duchovních, abychom jej v práci a námaze vynesli a položili do klenotnice duše své. Ale v duši té, do níž drahokam vzdělání má býti položen, musí býti světlo mravného života, založeného v bázni Boží, aby drahokam nebyl pohozen do kalu mravní skleslosti, nýbrž aby prozářen byl světlem ctností, světlem, jež dává mu pravou cenu, ukazujíc jeho krásu a lepest.

»Velmi bloudí,« dí sv. Augustin, »kdo mní, že přes všechny zlé mravy pravdu by naléztí mohl.« (De agone Christi c. 13.) Kde není mravnosti, t. m. klesá duch jako orel, jehož křídla zasažena byla ránou smrtelnou. Nic zajisté tak neoslabuje mladou duši, jako život odchylený od ctnosti a dobrých mravů. Proto praví Duch sv. »Initium sapientiae timor Domini — počátek moudrosti bázeň Boží.« Právím, synovská bázeň Boží, jakou chtěl Kristus: bázeň, jejíž žilobitím jest láska, hledající Boha, toužící k Bohu, modlící se k němu: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« Ona šlechtným vzletem, ideálním smýšlením naplňuje duši, rozněcuje srdce. Naopak ztráta této bázně Boží rozpoutává vášně spící v nitru lidském, oslepuje ducha, oslabuje síly, podlamuje květy života.

3. M. j., pohledme do duší svých! V mládí klade se základ ke šťastnému životu budoucímu. Nedospěje však k šťastnému životu ten, kdo s ušlechtilostí rozumu nespojuje ušlechtilost srdce, kdo vzdělání ducha nespojuje s životem

mravným a ctnostným, kdo nese v duši své »království rozdělené«; o něm platí slova Písma svatého: »Jsou pak poslední věci člověka toho horší než první.« —

Bývají to chvíle plné bolesti, když starý otec po dlouhých letech strádání schýlí hlavu pod nesnesitelnou tíží sklamaní »Toho jsem se dočkal za všechny starosti své!« Slova taková zatřesou i svědomím zkamenělým. Minulost staví se před ní jako žalobce a ukazuje mu retrospektivu jeho života — smutnou, plnou výčitek.

Nezní snad ve chvíli této do duše tvé hlas, teplem lásky a úzkosti se chvějící: »Zadrž — jsi na ploše nachýlené, na cestě, z níž pro tebe rostou jen trny sklamaní a hloží bolesti!«

M. j., k ctnosti a zbožnosti vychovávala vás matka vaše, k práci a vzdělání vede vás škola, druhá matka vaše; spojte obojí ten odkaz v duši své a zbudujete si v srdci svém království trvalého štěstí a pokoje. Amen.

Promluva na čtvrtou neděli postní.

Napsal EM. ŽÁK.

»Sebrali a naplnili dvanácte košů
drobty.« Jan 6., 13.

Když prorok israelský Jeremiáš viděl lid svůj oddaný pohodlnému a rozkošnickému životu, nemající již silné vůle, aby vyběděl ze svých zvyklostí, pravil k němu významná slova: »*Může-li změnití mouřenín kůži svou aneb rys peřestost svou, i vy budete moci dobře činiti, odnaučivše se zlému*«. — Chtěl tím prorok Boží naznačiti, že zvyk je to, který strhuje člověka dolů v život nepořádný a a hříšný, a silný zvyk opět je to, kterým může vybědnouti ze své nízkosti. Všední, den co den se opakující práce, navyklosti, jimž člověk ani váhy nepřikládá, vytvořují jeho dobré nebo zlé vlastnosti a stávají se takořka jeho druhou přirozeností. — —

V dnešním sv. evangeliu čteme jen nepatrnou poznámku. Mizí takořka pod tím velikým divem, zjevujícím dobročinnost Spasitelovu zázračné nasycení pěti tisíců. Pán káže apoštolům »*Seberte drobty*«. A ti poslechnou; dají se do práce na pohled nepatrné, bezvýznamné, a hle, »*naplnili dvanácte košů drobty*«. Drobty, jimž z nasycených nikdo významu nepřikládal, plní 12 košů!

A tak bývá i v životě člověka. Nepatrný skutek, který často přehlídá a nemá za hodna své pozornosti, druží se jeden k druhému, a člověk má již koš skutků buď dobrých či zlých, má břemeno, návyk, od něhož těžce se odpoutává, je-li zlý, ale který je mu velikou oporou na cestě mravního sebezdokonalování, je-li dobrý. A o tomto významu drobných zvyklostí v životě krátce dnes pojednejme!

1. Anglický spisovatel Swift napsal roztomilou knihu pro malé čtenáře: »*Gulliverovy cesty*«. Líčí tu obra, který cestuje neznámými zeměmi. Vše se diví jeho postavě a síle, vše prchá před ním, když rozpřáhne své paže. A Gulliver přijde i do země trpaslíků. Prchají před ním na všechny strany. Ale když usnul, přikradli se k němu a potichu opředli jej tolika nitěmi, že nemohl vstáti. Obr byl v zajetí trpaslíků. Tragické i komické, smutné a směšné zároveň!

A právě tak jest s našimi nepatrnými návyky. Jsou jako ti trpaslíci, kteří teprve tehda mohou nás opanovati, když spíme, je přehlízíme a jich nedbáme. Ani lež, ani hněv, nepořádek, povrchnost, nestydatost, nepoctivost nepřepadají a neovládají člověka náhle a rázem. Ale potichu a pomalu se plíží a opředou pone náhlu člověka tolika drobnými pouty, že mnohý nedoveďe se po celý život z nich vybaviti. A každá zábava, ten či onen požitek může se státi člověku vášní, krutým návykem. Stálá zábava není pak zábavou, je jhem, jež člověk jako nevolník po celý život s sebou nese.

Ob čas se udá, že těžký vlak, obrovského, železného kolossa, zastaví — housenky! Nahromadí se jich takové spousty na kolejnice, že kola, která ony první rozdrtila, po hladkých kolejnicích nemohou ku předu. A špatné návyky jsou rovněž často příčinou, že další rozvoj ať tělesný či duševní člověku ustává. —

Mnohý se domnívá, že dobré vlastnosti stačí uplatniti jedině na velikých věcech, důležitých a významných činech, a nikoli ve všedním životě. Ale klame se. Kdo v drobných případech a denních událostech nedoveďe jednati přesně, řádně, nedoveďe toho ani ve chvíli, kdy jsou na něho upřeny oči všech.

Ve Vidni žil před časem učenec světového jména, universitní profesor. Žil se svým sluhou zcela samotářsky, poněvadž byl ochrnut na nohy a nemohl volně se pohybovati. A když jednou v rozmluvě bylo mu namítáno, že vlastně lidí nezná, protože s nimi velmi málo se stýká, pravil: »O znám je lépe, než si myslíte! Pozoruj je totiž tehda, kdy nejméně se přetvařují a zapírají, totiž když v zástupu se derou, aby vstoupili do pouliční dráhy. Tu lze lépe než kde jinde rozeznati jemné od hrubců. Zde vidím, že u mnohých lidí tak zvané »vzdělání« je pouhým nátěrem jich povrchu; jakmile se domnívají, že nejsou pozorováni, tu prozrazuje se všechna jejich hrubost. Divoch se hlásí v nich k slovu.« —

A měl pravdu. Je mnoho lidí, kteří se domnívají, že nezáleží na tom, kterak se chovají doma, ve stycích s domácími lidmi; — v cizí společnosti již si dají pozor. Ale klamou se. V nestřeženém okamžiku, v rozhorlení prohodí jedině slovo či větu, která hned prozradí, že máme jednati s člověkem hrubým ve svém nitru. Vždyť vzdělání a pravá ušlechtilost nezjednávají člověku masku, kterou bere na tvář, když z domu vychází; ale jeho nitro přetvořují, zjemňují tak, že vždy, ať doma či mezi cizími vede si správně. Každá lest, každá nedbalost, surovost neb sprostota, které se člověk dopustil mezi čtyřmi stěnami, za silnými zdmi, zůstávají stopy a prozradí se celému světu. »*Co jste spáchali v skrytu, bude hlášáno se střechem*«, volal neblahý Oskar Wilde, když viděl, že jeho nešťastné návyky rozbujely v nepravosti, a on pro ně ocitl se před — stolem soudcovským.

2. Ale významně si též dobrých návyků, jež tak blahodárně působí na upevnění a zocelování šlechetné povahy. »*Kdo v málu není věren, ani v mnohém věren nebude*«, praví Písmo sv. Denní běžné písmo, snad nevýznamné, a jak ono svědčí o vnitřní povaze člověka! Pravidelné, vždy stejné ukazuje na vyrovnanou povahu; nepořádné, nerovné na vnitřní nesrovnalost a rozháranost člověka. —

Vidíme za našich dob pěstít t. zv. grafologii. Chce z rázu písma souditi na vnitřní povahu člověka. A je snad něco pravdy na tom, že písmem prozrazuje

se povaha člověka? O věru, že ano. Vnitřní nedbalost ukazuje se v nedbalém písmě a naopak i svědomitost a spořádanost duše zrcadlí se v něm. — Ale jako povaha člověka písmem se prozrazuje, tak zase naopak písmo může působiti na člověka a vytváření jeho povahy. Kdo uvyká přesně, v linkách vždy psáti každé písmeno stejně a rovně, zvyká pořádku a pravidelnosti. On jako nevybočí z linky, tak nepřijde nikdy z míry ve svém chování proti svým nejbližším, zůstane vždy v mezích povinné slušnosti. — A tak ony maličkosti, nepatrné návyky vytváří povahu člověka. Jsou to pranepatrní nálevníčkové, kteří v mořích vytváří nádherné ostrovy červených vzácných korálů, nepatrní tvorové, kteří vytvořili ony vysoké, křídové útesy, jež uchvacují obdivem cestovatele, kteří se k ostrovům, na křídovém základě spočívajícím, blíží. —

Když velký státník řecký Perikles byl nemocen, dala mu choť jeho Telesipé kol krku posvátný amulet. Věřila, že Perikleovi přivodí uzdravení. I stalo se, že navštívil chorého Perikleia jeho dobrý přítel. Když přišel k němu, našel Perikleia spícího. Ale vida amulet na hrdle Perikleově, sňal jej a odhodil pryč. Když Perikles se probudil, řekl mu přítel: »Jsem muž osvícený a pokrokový. Vida amulet, který ti dala tvá pověrečná choť, sňal jsem jej s tvého krku. Víím, že na také obyčejně nedbáš«. A Perikles odpověděl »Měl bych tě za osvícenějšího a pokrokovějšího, kdybys jej nechal na mém krku viseti«. (Hamerling-Aspasia.)

Z toho opět vidíme, že jemné mravy ukazují se v nepatrném a všedním jednání. Hrubý člověk je bezohledný a drsný; jemný je vždy pln ohledů a šetrnosti. A tak není každý k velikým činům povolán, ale v malých skutcích i v drobné práci může ukázati svoji nízkost či svoji velikost, jako slunce stejně se zrcadlí v moři jako v malé a skromné studánce. Amen.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Zakládajícími členy spolku se stali: Vsdp. Msg. Dr. Jos. Burian, zem. prelát; Msg. dr. Jan Sedlák, gener. vikář; Dr. Jos. Tumpach, kanovník a referent škol. zál.

Zapisování probraného učiva náboženského do třídní knihy. (N. E. 1. 149.) Kníž. arcib. vikáři a školdozorci poukazují ve svých výročních zprávách na to, že mnozí učitelé náboženství probraného učiva do třídní knihy nezapisují, kdežto jiní tak činí, žádají za určité pořízení ve věci té, by ve směru tom ode všech stejně bylo jednáno. Kníž. arcib. konsistoř vyhovující žádosti té, prohlašuje, že *všichni katecheté a učitelé náboženství probrané učivo náboženské do třídní knihy zapisovatí mají*, a to nejen z toho důvodu, že § 121 a 136 definitivního škol. a vyuč. řádu všem učitelům povinnost, probrané učivo v třídní knize zapisovatí ukládají, nýbrž proto, že zaznamenání to z nejedné příčiny jest důležité a účelné. Okolnost, že rubrika

pro náboženství v třídní knize určená jest dosti omezena, nevylučuje zajisté aspoň stručného zápisu učiva; ostatně pak požádala k. a. konsistoř c. k. zemskou školní radu za opatření, aby při novém nákladu a tisku archů knih třídních na záznamy učiva náboženského pamatováno bylo rubrikou prostornější. Z knih. arcib. konsistoře v Praze, dne 22. ledna r 1908.

Včasně zakročení. Známé, že socialní demokraté vydávají pro školní mládež »pokrokový« časopis »Jaro,« v němž snaží se zásady socialistické vlévatí v duše dětské. Náboženství, víra v Boha, úcta k panovníkovi, k zákonitému řádu atd., dostávají v »Jaru« svůj rudý nátěr. Prvé číslo vyšlo prý v 50.000 výtiscích. V těchto dnech však zemská školní rada zaslala okresním škol. radám tento okružník: Čís. 67.582 a 1907 C. k. zemská školní rada pro království České. Výstraha před četbou pro mládež nevhodnou. C. k. okresní školní

rado! »Jaro«, pokrokový časopis pro děti, majetek tiskového výboru československé socialistně-demokratické strany dělnické, vydávaný Karlem Cífkou v Praze, obsahuje četbu pro mládež školní nevhodnou a jest nutno z knihoven školních, v kterých snad by se nalézal, jej odstraniti. Dávajíc o tom k dalšímu opatření věděti, vybízíme c. k. okresní školní radu, aby učitelstvu při té příležitosti bylo uvedeno na paměť vynesení c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 3. ledna 1883 čís. 13.456 ai 1883 (V. V. 1883 str. 5), a aby bylo vybidnuto, by žitkujíc co nejlépe knihovny školní, k tomu přihlíželo, aby žactvu byla doporučována a školou sprostředkována jen četba opravdu vhodná, jakož i aby mládež chráněna byla vši četby, jež by ohrožovala výchovu v bázni Boží, v úctě k cisaři pánu a nejvyššímu císařskému dvoru, vážnosti k zákonům a k státnímu pořádku, lásce k rodnému lidu a společné vlasti, jakož i k náboženské a národní snášlivosti. V Praze, dne 27. ledna 1908. Za c. k. místopředsedu c. k. vicepresidenta Zabusch. »Právo Lidu« ovšem zuří nad tímto opatřením a slibuje, že soc. demokratičtí rodiče tím úsilovněji budou list fedrovati doma.

Paběrky petiční. Někteří kolegové jsou dosud v pochybnostech, od kdy se jim počítají *kvinkvenálky*. Autentickou odpověď podává »zpráva zemského výboru« z r. 1907, podaná školské komisi u příležitosti nedávno petiční akce. »*Doba rozhodná pro zvýšení služného čítati se má od nastoupení služby vůbec; není dnes žádné pochybnosti, že tomu tak jest, a není tedy třeba zvláštních o tom ustanovení.*« K tomu dodáváme:

Jelikož je tu řeč o zvláštních učitelích náboženství se stálými platy (t. j. o katechetech systemisovaných) a nikoli o zvláštních učitelích náboženství za remuneraci (t. j. o katechetech výpomocných), slova »od nastoupení služby vůbec« značí dobu, kdy se stal katecheta *zatímním*. V tom smyslu doba, kdy byl *výpomocným* katechetou se mu nepočítá. —

O *pohřebném kvartálu* rozhoduje zmíněná zpráva takto: *Přísluší pozůstalým po katechetovi právě tak pohřebně jako po učiteli světském ze zákona samého a nějakého zvláštního doplnění jeho potřebi není.* A uvádí: Školské úřady po

příkladu předpisů pro úřednictvo státní, vykládaly příslušné předpisy zákona o právních poměrech učitelstva analogicky v tom směru, že pokud tu není vdovy neb dítek, náleží pohřebně pozůstalým jen v případě, když pozůstalost sama k uhrazení nákladů nestačí. Praxi tuto, která však byla jednostejnou také u učitelů světských, opustila již c. k. zemská školní rada po dohodě se zemským výborem, a není tudíž nadále v té příčině žádných pochybností.

Stojí za uváženu! Dnes, kdy organizován kde jaký stav, kdy ve školství tvoří organizované učitelstvo celek, z něhož radu čerpá zemská školní rada a ministerstvo se ho o radu dotazuje (viz: prováděcí nařízení), v čas přicházejí slova dra. R. Nejezchleby, katechety na gymn. v Moravské Ostravě, pronesená ve článku o »reformě vyučování náboženství,« otištěné ve »Vychovat. Listech« (VII. str. 399): Ku vypěstění zdatných katechetů třeba katechetických biblioték, katechetických kursů a *katechetických konferencí*. Nejlépe by bylo, *kdyby všichni katecheti se musili dostavit alespoň jednou v roce ku společné konferenci* — jako je to u učitelstva.« Myšlenka moravského katechety stojí za uvážení u nás a volá po uskutečnění! Na Moravě tvoří všichni katecheti jeden spolek, středoškolský i ze škol národních. U nás? V českých okresích je na školách národních 287 katechetů a český spolek katechetský čítal v uplynulém roce 142 členy. Polovina! A výbor, samí mladší pracovníci, kde jsou ti starší, zkušení? Nevymlouvejte se: »já nemám žádná desideria, nač schůze!« (Skutečný výrok jednoho katechety!) Co nejlepšího kde u jednoho, má se státi majetkem všech! Jen trochu přemýšleti a látky ke schůzím dosti a potřeba konferencí na výsost patrna!

Definitivním katechetou ustanoven: Suda Stanislav na obecné škole ve Strakoncích, Bezněk Josef na obecné škole v Březových Horách (okres příbramský), Beran Antonín na IV obecné škole v Žižkově, Špale Antonín na obecné a měšťanské škole ve Velvarech.

Kommutace. Katecheta měšť. školy zaměnil by své místo. S místem spojeny jsou vedlejší příjmy. Nabídka přijímá redakce.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

Nesmí katecheta při vyučování náboženství ničeho nakreslit a nikdy?

Píše FILIP JAN KONEČNÝ, farář ve Lhotě Zálesní.

Katecheta *Vlad. Hornov* podal v loňském »Vychovateli« ukázky, jak hledí dítkám kreslením znázorniti různé pravdy náboženské, zvláště žáčkům v první třídě pravdy biblické o stvoření atd. Dovoláváje se zkušenosti nabyté a dobrozdání dlouholetého významného paedagoga (ředitele p. *Šebesty* v Poličce?) ukončil Hornov pojednání slovy, že *není dobrým učitelem, kdo se při vyučování křídý bojí!* —

Ve 24. čísle XXII. ročníku »Vychovatele« je článek *Serafinův* »Kreslení při vyučování náboženství,« v němž autor, upozorniv na různé obtíže, jež buď *předmět* náboženský (nakreslete ku př. ctnost nebo — aby to bylo konkrétní — krádež, smilstvo etc.!) nebo nedovednost subjektivní zaviňují, píše proti kreslení při náboženství. Staré pořekadlo: »Docti male pingunt,« platí též o katechetech. Kdož ví, zdalíž nejdovednější katecheta dostal by aspoň *dobře* z kreslení! Mnoho času se tím v katechesi zmaří. Obrazy biblické a živé vroucí vypravování pravd náboženských zможou víc než kresby katechetou na tabuli načrtnuté. Proto, končí Serafin (str. 259.): »*jenom při náboženství nekreslete!*«

Co soudím o těchto dvou *odbornících*, navzájem si rozhodně odpirajících v téže věci důležité? Jsem 23. rok ve školách; byl jsem též samostatným katechetou více let na obecných a měšťanských školách; nějaký čas vypomáhal jsem na ústavě pro vzdělání učitelek, teď jako farář vyučuji náboženství neustále — smím tedy snad v té věci úsudek pronést. Zní takto:

Hornov vychází od všeobecně platné základny docela správné. První podmínkou zdárného vyučování jest a bude *názor*. Katecheta, zvláště na paedagogiích, kdež všechny předměty probírají se *názorně*, a kdež právě i *hoc puncto* poznávají a usuzují o učitelské dovednosti profesora i kandidáta učitelství, katecheta na paedagogiu, nemůže v náboženství zůstávati jako poznamenaný za ostatními kollegy profesorskými svého ústavu a *musí*, chce-li státi *v očích kandidátů* na výši učitelského umění, *i v náboženství názor pěstovati co nejvíce*. Sáhne-li tudíž katecheta ke kreslení ve své hodině, nechybujе, spíše získává v očích kandidátův i kol. světských, zvláště když kresbou dobře vystihuje obtížný předmět nábož., jež chtěl vyložiti. Řekneš-li, že názoru lze dosáti *obrazem*, jež skýtají nám učebné

pomůcky ba i biblické dějepavy, liturgiky atd., odpoví ti kreslíř-katecheta, že živěji dociluje toho u dětí *svou* kresbou, v níž žáci takměř kus po kuse vidí, jak věc povstává, z čeho se skládá atd., kdežto hotový obraz nepodává jim právě toho instruktivního názoru, ale spíše překvapuje je celostí svou. Kdo můžeš, kresli!

Serafín ovšem nezavrhuje názorného vyučování při náboženství, není též proti obrazům pomocným, naopak. Zdůrazňuje vznešenost a účel předmětu, káže, aby katecheta snažil se *živým vypravováním* vkreslit obraz věci *do fantasmie žáků*; z fantasmie takto připravené není daleko ani k rozumu, ani k citu, ani k praxi náboženské. Karikatury kreslířovy uškodí snadno žákům a *věci* kreslené; proto se vyžaduje při psaní a kreslení od učitelů *vzorných* výkonů. Kolik je *takových* kreslířů-katechetů? Zde má pan *Serafín* jistě těžiště své vážné námitky, jako mu nelze upřít pravdy, když chce, aby katecheta hleděl *vypravováním* vrytí obraz takměř živý do hlavy žákovy a — by neplýtl *časem*.

Na obranu názorů *Hornových* řekl bych mimo již uvedeného, že *Hornov* nekáže pracovat bez živého vypravování a že nikde neradí kreslením živý obraz s fantasmie zatlačit. *Hornov* jej chce právě nákresem způsobiti, při čemž ovšem i *Serafínův* přednes úchvatný nesmí scházeti a má takorča oduševněnou hybnou silou býti. Kreslíř »zamrzlý«, bez ohnivého slova a poutavého přednesu jistě by s žáky ničeho nepořídil i kdyby výborně maloval. Známé slovo »víra je ze slyšení,« platí i u katechety-kreslíře. Plyne však z toho, že se v katechesi **vůbec** nemá kreslit?

Že kreslení při náboženství dobré služby názorné koná, viděti jak z obrazů tak ze soch biblických každá škola, ba i každá dějepava je skýtá. Proč by i katecheta nesměl jich přidati neb po případě jinak představit? — Že jeho »kresby« nebývají *vzorny*? Nekladu na to právě při náboženství a u nejmenších *odbornického měřítka* umělce. Děti spokojují se docela jednoduchými nárysy: karikatur ovšem nelze nikdy užiti při náboženství. Ano, pozoruji, že *dítky hned z první třídy malují za mnou a rády*. Je to náramně primitivní a celkem dosti málo, co malují (nejsem ani dost malým »umělcem«); ale někdy též následují resp. předcházejí (dělám to *dávno*) *Hornova* a *některé věci kreslím* na tabuli a vykládám, ku př. ráj s prostředním stromem, na němž je had, nebo stáj *betlemskou*, v níž se narodil Kristus, nebo chrám *jerusalemský* atd. Ve vyšších třídách zvláště *předměty liturgické* malují a »dávám« malovati: tu a tam zavedu dítky na místo posvátné a ukazují neb dávám si ukazovati *in natura* různé bohoslužebné předměty a pozoruji, že dítky mají všechno to rády: obrazy, obrázky, sochy a též mé i *své* náboženské výkresy.

Ale pravdu má *Serafín* v tom, že hlavní věcí jest *živé slovo*. Tak učitel náš Spasitel. Jeho *podobnosti ukazují pravý a účinný názor* v náboženském vyučování, *ale nezavrhují nikde kreslení*, kde ho lze s prospěchem užiti. Chtíti pořad kreslit a všechno žádný katecheta nebude. Veliká látka a různost předmětu, málo vyučovacích hodin, obtíže věcné, místní atd. nutí, aby i nejlepší »názorník« kvapil a při katechesi celkem málo kreslil.

Pozoroval jsem při zkouškách náboženských katechety, kteří byli *Serafíny*: živým slovem vryvali obraz do hlav svých žáků; jiní katecheti zase byli mistři vykládající nauku názorně na pomocných obrazech biblických; někteří spolubratři vynikají v tom i v onom, a to považují rekordem v mistrovství katechetickém. Já

sám více jsem Serafínem nežli Vladimírem (Hornovem) a čtu-li jich články, myslím si uč se od obou, jsou oba chlapíky!

Nechtěl bych též žádnému učiteli náboženství předpisovati ba ani raditi, jak má *názor* u dětí školních ve své hodině budit, zda obrazem či kresbou nebo úchvatným slovem. V té věci veď si každý, jak nejlépe sám sobě rozumíš. Jeden máme větší schopnost a zálibu v tom, jiný v onom způsobu vyučování, a kdo dle této své přirozené vlohy pracuje s dětmi, nejlíp pracuje, ať následuje Serafina nebo Vladimíra anebo třeba oba, jak se mu vhodným v dané chvíli uzdá. Já vůbec těchto sporných věcí nestavím proti sobě, nýbrž vedle sebe, mysle: mají každý pravdu a nejlíp udělají, když pochválí se navzájem a nepolemisují.

Promluva na V. neděli postní či smrtelnou.

Homilie.

Napsal ANTONÍN BENDA, katecheta v Praze.

»Kdo z Boha jest, slova boží slyší.«
Jan 8., 47.

Pán Ježíš vyučoval v předsíni chrámu jerusalemského. Z blízka i dále přicházely davy lidu, dychtivý slova Jeho. Zvláštní kouzlo spočívalo ve slovech Jeho. Každé slovo, každá myšlenka, ba i každý krok jeho posvěceny byly blahu a jen blahu člověčenstva.

Jen židovští kněží, fariseové a zákonníci nevěřili Kristu. Pán Ježíš je tedy káral z jejich nevěry, volaje: »*Kdo z vás bude mne trestati z hříchů?*« To jest: Kdo mi může jen malý hřích vytknouti, ať vystoupí! Toho však žádný z vás nemůže a proto jako já jsem bez úhony, jest i učení mé zcela pravdivé. Nuže, jestliže pravdu mluvím vám, proč mi nevěříte? K tomu fariseové a zákonníci neodpovídají mlčí.

Pán Ježíš tedy sám vysvětluje jim příčinu jejich nevěry. »*Kdo z Boha jest, slova boží slyší: protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.*«

To snadno lze pochopiti! Kdo Boha upřímně jako svého otce miluje, poslouchá též rád slovo boží; zázraky, které konám, vám dokazují, že učení mé opravdu slovo boží jest; vy však slov mých slyšeti a jim věřiti nechcete, neboť Boha jako otce svého nemilujete.

Milí hoši! Kdo ochotně poslouchá slovo boží, ukazuje lásku k Bohu a může se těšiti, že dojde jednou blaženosti věčné. Poslouchejte tedy rádi slovo boží, když se vám v kostele nebo ve škole přednáší a vykládá a řiďte se jím také ve svém životě. Pamatujte: »*Kdo z Boha jest, slova boží slyší.*« (Jan 8., 47.)

Židé k této přísné, ale spravedlivé výčitce Spasitelově, jež vlastně byla pro ně spíše spasitelným napomenutím, měli srdce zatvrzelé a proto si počínali jako všichni, kteří pravdy sněsti nemohou. Odpověděli nadávkou a pohanou. Řekli jemu: »*Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán, a zlého ducha máš?*«

Milí hoši! Hle, Samaritánem, což bylo u židů potupou velikou, nazývají toho, jenž byl Svatost sama; zlým duchem posedlým, což bylo ještě větší pohanou, jmenují toho, jenž jest Synem Božím.

Milí hoši! Nepřezdívejte a nenadávejte nikomu; kdo tak činí, ukazuje zlé srdce a Boha i dobré lidi od sebe odvrací. Pán Ježíš vám dává příklad, jak se chovati máte, když vám kdo nadává aneb nespravedlivě vás tupí. Vizte Pána Ježíše! Na první na-

dávku ani neodpovídá, poněvadž o něm každý ví, že jest Galilejský, a nikoliv Samaritán. Druhou však hroznou urážku a potupu, která namířena byla proti Jeho božskému poslání a Jeho božskému učení, odmítá od sebe mírně, ale rozhodně říká: *»Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého, a vy jste mne zneuctili.«*

Tím chtěl říci *»Já hlásám vám čistou pravdu a tím dávám čest svému nebeskému Otce, jenž jest pramenem všeliké pravdy. Já činím, co uložil mi Otec můj. Vy však jste mne v poslání mém potupili a zneuctili a tím jste potupili i toho, kdo mne poslal. Já sám své cti a slávy nehledám; Otec můj mne jedenkrát před vámi oslaví a vás z vaší nevěry souditi bude a potrestá ty, kteří ho potupili.*

Odplata za věrné plnění učení Ježíše Krista jest život věčný. Plňte věrně vše, milí hoši, čemu nás Pán Ježíš učil, byť by vám to někdy i za těžko přicházelo, život věčný, nikdy nehynoucí, stojí za to, abychom se zde na zemi přemáhali. Tak i v dnešním sv. evangeliu obrací se Kristus k těm, kteří chtějí svatě učení jeho plniti a praví jim potěšitelná slova: *»Amen, amen pravím vám, Bude-li kdo zachovávatí řeč mou, neuzří smrti na věky.«* To jest: Kdo věří ve mne, ten život věčný v nebi míti bude.

Židé nad těmito slovy Ježíšovými se horšili, slovům jeho rozuměti nechtěli, vykládali si je o smrti tělesné a vpadli mu opovážlivě do řeči řkouce: *»Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávatí řeč mou, neokusí smrti na věky. Zdalíš ty větší jsi, než-li otec náš Abraham, kterýž umřel i proroci zemřeli? Kým sebe samého činíš?«*

Vizte, milí hoši, jakou pýchou naduli se židé. Čím vlídněji si počínal Pán Ježíš, tím více rostla jejich zloba. Nechtějí mu rozuměti. Proto Pán Ježíš odmítá od sebe nejprve výtku sebechvály a poukazuje na svědectví, které Otec sám o něm vydal na březích jordánských, když k zástupům volal: *»Tentoť je Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil. (Mat. 3., 17.)*

Tak i vy, milí hoši, nevychvalujte nikdy samy sebe, nýbrž čekejte vždy, až vaši rodičové a představení vás pochválí; neboť vlastní chvála jest vždy podezřelá, a málo kdo jí věří. Dobře se praví: Kdo sám se honosí, v hlavě mnoho nenosí. Vlastní chvála v oči práší, jiných chvála čest přináší.

Potom dokazuje Pán Ježíš vznešenost svou nad Abrahama i proroky a jako důvod uvádí radost, s jakou Abraham očekával příchodu Messiášova na svět a jakou nad tímto příchodem v předpekli zaplesal: *»Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj; i viděl a radoval se.«*

Ale židé tak zaslepeni byli zlou vůlí a nenávistí proti Kristu, že nepozorovali svatosti Jeho života, nepoznávali všemohoucnosti z jeho zázraků, ba ani velikosti oslavy jeho v řece Jordáně; tím méně chtěli poznati ze slov těchto věčnost Kristovu. Proto odpověděli posměšně: *»Jak tvůj zevnějšek ukazuje, nejsi ani padesát let stár a chceš nám namluviti, že Abraham tebe a ty, že jsi Abraham viděl, který před 2000 léty zemřel?«*

Ubozí zaslepení! Přes všechny zázraky viděli v Kristu jen pouhého člověka a nikoliv Boha—člověka! Proto Pán Ježíš vyjadřuje se co nejsrozumitelněji a dí: *»Amen, amen pravím vám, prvé než-li Abraham byl, já jsem.«*

Tu najednou židé porozuměli. Nad slunce jasněji Pán Ježíš praví o sobě, že jest věčný Bůh. Od svého nebeského Otce od věčnosti zplozen jest. Ale za-

tvřzeli nepřátelé ani teď nechťi uvěřiti a nemohouce jinak odpověditi, prohlašují slova P. Ježíše za rouhání a lež a chápali se kamení, aby házeli na něho; ale Ježíš se skryl a vyšel z chrámu.

Milí hoši! Výklad dnešního sv. evangelia uvedl vám na mysl vznešené a svaté pravdy učení Kristova. Neodpírejte sluchu svého pravdám těm a nezavírejte zraků svých před nimi jako to činili zatvrzelí židé, by i vám jednou neplatila slova božského Spasitele: »Proto vy nevěříte a neslyšíte, že z Boha nejste.« Nechť hluboko v srdci svém zakotvíte tyto svaté pravdy a osvědčujte je vždy a všude v životě svém. Jen tak dojdete pravého štěstí a pravého pokoje, a splní se na vás slova Kristova: »*Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostrihají je.*« (Luk. 11., 28.) Amen.

Dvě promluvy ku prvnímu sv. přijímání.

Napsal J. SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

I.

Ježíš, božský přítel dítek — dává se dítkám za pokrm.

Milí žáci! Dnešní den je významný a nejradostnější den v životě vašem. Dnes po prvé přistupujete ke stolu Páně, k hostině, kterou vám uchystal nejlepší Přítel váš. Kdyby vás pozval papež, císař anebo jiný, vznešený pán, radovali byste se a den ten nevymizel by z paměti vaší. Dnes však máte býti účastni hostiny vznešenější, velkolepé, neboť Ten, jenž vás hostí, je sám P. Ježíš, který v pravdě mohl říci o sobě: »*Já a Otec jedno jsme.*« Jan 10, 30. S radostí tedy a s důvěrou spějte vstříc tomu božskému Hostiteli!

1. Známó vám, že tehdá, kdy jako Bohočlověk chodil po zemi, obzvláštní láskou miloval dítky. Rád je měl blízko sebe, žehnal jim a když jednou zástup mnohý jej obklopoval a učedníci odmítali dítky, nechťice je připustiti ku Pánu Ježíši, káral je mírně řka: »*Nechte dítek, ať jdou ke mně a nebraňte jim!*« Luk. 18, 16. Podobně i dnes volá týž Spasitel: Nechte ty malé jiti ke mně, dnes chci s nimi býti, s nimi se těšiti a dáti jim pokrm, jakého dosud nepřijali. — A jaký je to pokrm?

2. Písmo sv. praví o něm: »*Okuste a vizte, jak libý jest Hospodin!*« Ž. 33, 9. Milí žáci, pokrm zajisté, který nyní přijmouti máte, je P. Ježíš sám. Kolikráte slyšeli jste ve sv. náboženství, kterak P. Ježíš při poslední večeři ustanovil nejsvětější svátost a v podobě bělounekého chleba dal se přijímati od sv. apoštolů. Srdce vaše hořelo pokaždé touhou po tom okamžiku, kdy i vám dostane se toho štěstí. A hle, dnes nadešel pro vás ten žádaný okamžik, dnes i k vám mluví P. Ježíš laskavě: »*Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé!*« Tak vzácného pokrmu jste ještě nepoživali a vzácnějšího nad tento pokrm požívatí nebudete. Jaká to čest, jaké vyznamenání, jaké svrchované štěstí pro vás!

3. A proč tak činí P. Ježíš? Co jej vede k tomu, že se k vám snižuje, že zahalen v bílou podobu chleba vstupuje do vaší duše? Nic, než svrchovaná láska k vám! Vypravuje se v Písmě sv., kterak P. Ježíš při slavném vjezdu do Jerusalema, pohlížeje na město s hory Olivetské, plakal. Ve vševědoucnosti své viděl, kterak město v nedaleké budoucnosti klesne v sutiny a prach pod rukou nepřátel. Byly to slzy soucitu, slzy lásky nad nevděčným lidem, který přes napominání Spasitelovo v hříšné zatvrzelosti spěl zaslouženému trestu vstříc.

— Podobně známo vám, že zaplakal u hrobu Lazarova, že přítomní shromáždění divili se, řkouce: *»Hle, jak jej miloval!«* Jan 11, 35. Byly to opět slzy lásky k zemřelému Lazarovi. — A táž láska, která vzbudila slzy v očích jeho, pohnula jej, že dává se lidem za pokrm ve sv. přijímání. Z lásky tedy volá k vám dnes *»Vezměte a jezte, totoť je tělo mé.«* S radostí můžete zvolati po sv. přijímání P. Ježíš mě miluje, vstoupil do duše mé, chovám jej v srdci svém.

4. Ale uznáte, drazí žáci, že za takové dobrodiní máte býti P. Ježíši *vděční!* Lásku, kterou P. Ježíš vám nese vsťic i vy máte mu splatiti láskou.

A čím dokážete svou lásku k tomu božskému svému příteli? Na to vám odpovídá sv. Jan: *»Ta je láska Boží, abychom přikázání jeho zachovávali.«* 1 J. 5, 3. A proto učíte každý v srdci svém předsevzetí: Budu plniti přikázání Boží. Tak řekl i Spasitel k jistému jinochu: *»Chceš-li do života vejíti, ostříhej přikázání!«* Mat. 19, 17. Čiň to, co v těch přikázáních je obsaženo a varuj se toho, co se v nich zakazuje. Milí žáci! To předsevzetí učíte dnes i vy: *»Budu plniti přikázání Boží. Budu se nábožně modliti, rád choditi na služby Boží, otce, matku poslouchati, představené ctíti, ve škole budu pozorný, v chrámu Páně nábožný, všude jinde slušný a mravný, doma se sourozenci nebo se spolužáky ve škole nebudu se sváříti, nebudu mlsný, nebudu závistivý, nebudu lháti — slovem budu hodný. A budete-li toto předsevzetí nejen v srdci míti, ale i ve svém jednání osvědčovati, pak věru ukážete, že milujete P. Ježíše.*

5. Posléze vzbudte ještě jednou *lítost a bol* na tím, co jste kdy hříšného učinili a čím jste Spasitele svého rozhněvali. Vzbudte *víru* v přítomnosti Pána Ježíše v nejsvětější svátosti. Jako Mojžíš byl přesvědčen, že v podobě hořícího keře mluví k němu Hospodin, věřte a nepochybujte, že v podobě bělouňkého chleba vchází P. Ježíš k vám. A dále buďte si vědomi, že nikterak nezasloužíte si toho dobrodiní, ale jako onen publikán i vy pokorně bijte se v prsa *»Bože, buď milostiv mně hříšnému!«*

A po sv. přijímání prostě dobrého Ježíše. by naplnil srdce vaše ohněm čisté lásky, byste vždy dle vůle jeho byli živi, by vás chránil a opatroval uprostřed nebezpečí světa, byste rostli k radosti rodičů a všech dobrých lidí a posléze jako dnes shromáždění jste u stolu Páně, byste si zasloužili jednou účastni býti té hostiny nebeské. Amen.

II.

Co má dítě činiti před a po sv. přijímání.

Milí žáci! Známo vám, že Syn Boží se stal člověkem a dlel 33 let na zemi. Poslední 3 léta procházel zemi židovskou, nevědomé učil, zázraky konal, lidem dobrodiní prokazoval a mnohonásobně ukázal, že lidi miluje jako své bratry. Ale přece obzvláště miloval ty, kteří byli ve vašem dětském věku. Vypravuje sv. evangelium, že jednou představil dítko posluchačům, řka: *»Kdo by přijal jedno takové maličké ve jménu mém, mne přijímá!«* Mat. 18, 5. Jinde opět čteme, že přísně varoval, aby nikdo nepohoršoval těch maličkých, řka *»Běda tomu, kdo by jedno z těchto dítek pohoršil (t. j. k hříchu svedl), lépe by mu bylo, aby žernov osličí uváznán mu byl na hrdlo a vržen do hlubokosti mořské.«* Tak všele se ujímal Spasitel dítek.

Ale zcela zvláštním způsobem ukázal P. Ježíš lásku svou k dětem v onen večer, když mnohé matky přinesly k němu dítky své, aby jim požehnal. Učedníci chtěli

je odmítnouti, neboť viděli patrnou únavu na P. Ježiši, který tehda celý den učil a kázal, ale on ujal se těch malých řka: »*Nechte dítek, ať jdou ke mně a nebraňte jim, nebo takových je království nebeské.*« Luk. 18, 16. Hle, jak rád P. Ježíš měl u sebe dítky a jak rád jim dával své požehnání.

1. Ale i vás, milí žáci, kteří jste dnes shromážděni před oltářem, i vás Pan Ježíš velice miluje: nejen své požehnání chce vám dáti, ale i chce k vám vejti co nejúžejší s vámi se *spojiti*. Hle, jaké svrchované milosti má se vám dostati! Syna Božího máte přijmouti ve své dětské duše, neboť je vám s dostatek známo, že v té svaté hostii, kterou z kalichu vyjmu a vložím do vašich úst, je přítomen P. Ježíš s tělem i krví svou. Ano, tyž Spasitel, kterého druhdy stařec Simeon na své lokty vzal, přichází k vám a přichází *rád* — nebo touží po tom, aby si zbudoval příbytek ve vaší duši. Jaké ponížení pro něho a jaká čest a milost pro vás!

2. Nuže, dokažte, že jste si vědomi té milosti a že vážíte si té cti. Ukažte to tím, že se náležitě *připravíte* ke sv. přijímání a že po sv. přijímání budete za to *vděční*.

Především vzbudte v srdci svém *víru* a vyznejte Božský Spasiteli! Věřím všecko, čemu jsi učil, co sv. apoštolové kázali a co svatá římsko-katolická církev věřiti velí. Zvláště věřím, že Jsi v nejsvětější svátosti oltářní přítomen a to *skutečně, pravdivě a podstatně*. Věřím, že přijmu z ruky kněze nikoli chléb, nýbrž Tvé tělo a krev.

Vzbudte i *naději* a rcete: Můj Bože, doufám a důvěřuji se v tvé nekonečné milosrdenství. Doufám, že mi hříchy odpustíš pro zásluhy božského Syna svého a Vykupitele našeho a věčnou blaženost udělíš. Vzbudte obzvláště i *lásku* a vyznejte: Můj Bože a Otče! Miluji tě nade všecko, neboť jsi nejlepší dobré, svrchovaně dokonalý a vši lásky hoden. Miluji tě nad otce a matku, více než přátele své a dobrodince. A k vůli tobě miluji i své nepřátele, kteří mě nenávidí, mně ubližují a odpouštím jim. A když takto vzbudili jste tři božské cnosti víru, naději a lásku, litujte, milí žáci, ještě jednou hříchů, z nichž jste se včera vyznali při sv. zpovědi!

3. Zbývá konečně ještě zmíniti se o tom, kterak po sv. přijímání máte býti *vděční*.

Milí žáci! Vděčnost svou ukážete tím, budete-li hodnými a zbožnými dětmi. Snažte se tedy ode dneška, byste nic nečinili, co by se nesrovnávalo s vůlí Boží, co by se protivilo Božím přikázáním. Dbejte hlasu svého svědomí, napominání rodičů a učitelů a zvláště pečlivě opatrujte nevinnost srdce svého. Slibte že budete následovati příkladu, který vám podává P. Ježíš ve své mladosti.

Vzpomeňte, jak vroucně se modlil, jak rád prodléval ve chrámě a pozorně naslouchal tomu, co se o P. Bohu mluvilo. I vy rádi spěchejte do chrámu Páně, konejte nábožně své denní modlitby a buďte pozorni při sv. náboženství, kde se učíte znáti P. Boha a jeho sv. vůli!

Vzpomeňte dále, kterak mladičká Ježíš nemařil času jen pouhými neúčinnými hrami, nýbrž pomáhal svému pěstounu při práci a jak známo vám, ve chrámě odpovídal zákonníkům, že žaslí nad moudrostí a rozumností jeho. Pomáhejte i vy rádi rodičům svým a ve škole buďte při učení pilní a pozorni, byste i vy činili pokrok v moudrosti. To však nejen si umíte, ale i plňte. Kdo dobré slibuje, ale neplní, podoben je stromu, jenž má sice svěží listí a krásné

květy, ale nenese ovoce. A takový strom, jak řekl P. Ježíš, bude na oheň uvržen. Buďte tedy stromem, který nese ovoce dobrých skutků a nebe vám bude odměnou. Amen.

Promluva na I. neděli po Velikonoci.

Napsal EM. ŽÁK.

»I přišel Ježíš zavřenými dveřmi a stál uprostřed a řekl: „Pokoj vám...“ Jan 20., 26.

Hluboké pravdy křesťanské nalezájí vždy odlesk v Boží přírodě, tak jako slunce, v něž pohlednouti nelze, zrcadlí se stejně v širokém moři i v skromné studánce, jež v klínu lesa se skrývá. I hluboká a vznešená pravda o vzkříšení těl má svůj obraz všude, kam jen v jarním čase se poohlédneme. Probouzí se nový život, nastává ruch tam, kde před tím panoval mrtvý klid hřbitovů. Velikonoční pozdrav: »Alleluja« rozlévá se všude po kraji a vnímavé oko všude s radostí znamená, kterak ruka Všemohoucího vpisuje všude veliké slovo »Resurrectio — vzkříšení«.

A v této době, plné probouzejícího se života, slavíme radostnou památku Ježíšova vzkříšení. Vzpomínáme veliké oslavy Spatelovy, kdy jako vítěz vychází z temna hrobu. Ale vzpomínka tato vrhá i jasné světlo do věků budoucích, snad dalekých jako ta poslední hvězda, jež na obzoru se třese, přece však očekávaných, v nichž všechno lidstvo, skosené smrtí, probudí se k novému žití.

A proto o vzkříšení těl jen krátce uvažujme!

1. Ať přikloníme sluchu k tajemným legendám dávných národů či otevřeme posvátné knihy národů nynějších, s věrou a nadějí v budoucí obnově člověka všude se shledáváme. Staří *Egyptané* pečují o zachování těl; chtějí je balsamováním uchrániti před hnilobou. A proč tak činí? Věří, že duše odloučivši se smrtí od těla, putuje, byla li hříšna, za trest těly různých zvířat a pak zase v tělo vlastní se vrátí. Proto, aby je nalezla i po mnohých letech zachovalé a jako k novému žití připravené, snažili se balsamováním je udržeti.

Plato, veliký řecký filosof, praví: »Zdá se mi, že najisto můžeme přijmouti, že lidé z mrtvých povstanou, a že pak dobrým dobře a zlým zle se povede.« (Polit.) A *Seneca*, mudrc římský, dokládá: »Vše toto pomine, ale nezahyne; smrt, již tak mnozí se bojí, život tento sice zastaví, ale neodejme na vždy. Nastane den, který nás zase na světlo přivede, a proto může každý dobré mysli odcházeti, jelikož se zase navrátí.«

A v Písmě sv. vidíme onu památnou postavu *trpitele Joba*, který ve svém strádání těší a sílí se nadějí v budoucí vzkříšení. Když nejhoršími malomocnostvím sklíčen, na smetišti sedě, hnis s těla svého stírá, když i přátelé jeho podezříváním, že jenom svými hříchy si stav svůj přivodil, jej zasypávají, tu Job mohutnými slovy promlouvá, řka: »Kdo mi dá, aby vepsány byly v knihu řeči mé raří železnou a na plechu olověném, aneb dlátem vyryty byly do křemenu? Nebo vim, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den ze země vstanu a zase oblečen budu kůže svou a v těle svém uzřím Boha svého.« (Job. 19., 23.—26.) — *Královský pěvec David* pak douhá v Hospodina, který mrtvé z hrobu vyvolá, a píše: »Proto rozveselilo se srdce mé a zplesal jazyk můj; nad to i tělo odpočine v naději. Nebo nezaněcháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.« (Žalm

15., 9.—10.) Tak myšlenka na vzkříšení zapuzuje jeho tesknost před smrtí a ozařuje hrob jasným světlem nového žití.

A byl to ohnivý prorok *Ezechiel*, který líčí, kterak Hospodinem je postaven na široké pole, plné lidských kostí. Celou zemi vidí jako jediný hřbitov, kde jeden odpočívá vedle druhého. A tu Hospodin, obvedl jej vůkol okolo nich a pravil jemu »Rci kostem těm *Kosti suché, slyšte slovo Hospodinovo*« — *Ossa arrida, audite verbum Dei.*« A když prorok tak učinil, přistupují kosti ke kostem, jedna každá ke spojení svému. A viděl, že žily a maso na nich vzešlo; ale neměly ducha. I dí mu znovu Hospodin »Prorokuj, synu lidský, a rci »Ode čtyř větrů přijď duchu, a věj na tyto zbité, ať oživnou.« A Ezechiel mluví jakož mu rozkázal Hospodin, a do těla vrátil se duch a ona ožila. (Ezech. 37. 1.—10.) Tak vidí prorok onů hodinu vzkříšení, počátek nového života na zemi proměněné.

A sv. Pavel, vidoucí již jasněji v tajemství vzkříšení, poněvadž samého vzkříšeného Ježíše spatřil před branou města Damašku, poukazuje na něho, a mluví již o vlastnostech těl vzkříšených. Prohlašuje, že budou sice totožna s těly nynějšími, ale nebudou podléhati již zákonům hmoty na tomto světě. Praví: »*A jsou těla nebeská a těla zemská; ale jináť je sláva nebeských a jiná zemských. Jiná jest jasnost slunce, jiná jasnost měsíce a jiná jasnost hvězd; nebo hvězda od hvězdy jasností se dělí. Tak bude i vzkříšení mrtvých. Rozsívá se (tělo) v porušení, stane v neporušitelnosti; rozsívá se v nesličnost, vstane v slávě, rozsívá se v nemoci, vstane v moci; rozsívá se tělo hovadné, vstane tělo duchovní.*« (I. Kor. 15. 40.—43.) Zde již jasně vyčítá hlavní vlastnosti těl oslavených. Praví, že budou jasná jako planoucí slunce, jemná jako vzduch, čilá t. j. rychle pohyblivá neporušitelná, nepodléhající ni smrti ni nemocem, nepotřebující pokrmu ni nápoje.

2. A co říká věda, ikající v tajemství přírody, k této veliké pravdě křesťanské? Jeden z nejkrásnějších zákonů jejich jest učení »*o záměně sil v přírodě.*« Mluví o velikém koloběhu všech součástí, z nichž země, rostlinstvo, zvířectvo a lidé se skládají, a ukazuje, kterak jedna říše slouží druhé a při tom všechny prvky jsou zachovány. Žádná součástka těla nevybočila z krouživého oběhu života, neztratila se z té ohromné a přece ustálené zásobárny přírody. A rozum lidský nic protismyslného neshledává ve víře, že v okamžiku, který Bůh určil k velikým převratům soudného dne, všechny ony součástky budou poslušny moudrosti a moci Boží a znovu vytvoří lidské tělo. Ani zvířata ani rostliny neožijí. Ale prvky těla lidského, jež v některém čase, v nějakém lučebním sloučení byly součástí zvířete nebo rostliny, objeví se znovu uvolněny v prostoru, a budou zase hotovy k službám Toho, který všemohoucností svou kdysi z ničeho svět vytvořil. (Meric: Život na onom světě.)

A vzpomeňme ještě jednoho. Proslulí učenci a hvězdáři, jako francouzský Figuer, na základě svého pozorování, znovu a znovu pokouší se odpověděti na otázku: »Jsou ony hvězdy, jež jako svítící body vysoko na obloze se skví, oživeny a obydleny čili nic? A jací jsou ti, kteří tam jsou korunou všeho tvorstva?« A hned dle atmosferických poměrů, jež tam tuší, popisují obyvatele oněch planet. A co je pro nás zajímavého Vypůjčují si k svému popisu základní myšlenku křesťanského učení o tělech vzkříšených a líčí jich vlastnosti as tak, jako sv. Pavel popisuje budoucí naše těla oslavená.

Draží přátelé! Víme, kdo je mlád, pln síly a nadějí v tento život, rcete, zda promýšlí na smrt? Kdo se obírá otázkou vzkříšení? — Teprve když člověk již přešel poledne svého života a stíny let se dluží, když kyne soumrak, vrací se mu myšlenka budoucího života. A když v nitro jeho usedá chlad a mizí čilost, znovu se táže Zda pocítím i já jednou jarní vánek života v duši svojí? Záhada záhrobí jej tíží, a tajemství, které je zahaluje, je mu neproniknutelným. A tu mu přichází na pomoc potěšující víra a osvětluje kraje záhrobí. Dí mu, že když byl poctivý a spravedlivý, netřeba se mu báti. Těší jej a praví: »Chceš-li dočkat se jednou slavného vzkříšení těla, musíš dbáti *vzkříšení mravního, stále čistoty a života duše.*« —

Benjamin Franklin, znamenitý přírodopysce a státník americký, († r. 1790 ve Filadelfii) byl původně knihtiskař. Na svůj náhrobní kámen sám složil si tento vtipný nápis: »Zde leží tělo Benjaminu Franklina, knihtiskaře. Jest jako desky staré knihy, ze kterých obsah vyňat a které jsou zbaveny svého nadpisu i pozlacení. Nyní je pokrmem červů. Ale dílo samo se neztratí, nýbrž vyjde jednou v novém a lepším vydání, prohlédnutém a opraveném od Tvůrce samého!« Jistě že hluboká víra vane z těchto slov. Je to pevná víra v budoucí zmrtných-vstání. Amen.

Promluva na II. neděli po Velikonoci.

Napsal VĀCLAV JANOTA, katech. mēšf. školy v Praze.

Já jsem pastýř dobrý.« Jan 10., 11.

Kristus Pán, jenž o velikonocích stál před námi jako vítěz nad smrtí a peklem zaměňuje dnes vítěznou svoji korouhev za pastýřskou hůl. »*Já jsem pastýř dobrý,*« praví Spasitel ve dnešním sv. evangeliu a těmi slovy ukazuje nám, že nechce nad námi vládnouti mocí a hrůzou, nýbrž láskou a milostí, že nehledá sebe a zisku svého, ale spasení všech. »*Já jsem pastýř dobrý a znám své*« — praví Spasitel dále, zná nás všechny, vždyť je naším Pánem, a my jeho majetkem, nejsvětější jeho krví vykoupení; kéž bychom tedy také splnili jeho další slovo »*a znají mne mé!*« Při slovech těch dere se jistotně ze srdce každého z nás povzdech »*Jak rád bych s jistotou věděl, náležím-li i já k těm, jež dobrý můj Pastýř svými ovci zve!*« My katoličtí křesťané víme sice bezpečně, že nejsme mimo pravý ovčinec Kristův, že nepatříme k těm, o nichž praví na konci dnešního nedělního sv. evangelia: »*Mám jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince,*« nebo jsme všichni údové pravé, svaté církve Kristovy, ale zdali náležíme mezi jeho vyvolené, zdali jednou k oslavenému jeho sládkci budeme připočtení, to jsou otázky, na které nyní určité odpovědi dáti nemůžeme, na které teprve v hodině smrti jedině správná odpověď bude dána. Než přece jsou jakési známky, dle kterých souditi můžeme, jsme-li pravými ovečkami Kristovými a tyto známky učiníme předmětem svého dnešního rozjímání. A jelikož božský náš Učitel ve dnešním sv. evangeliu věřící svými ovečkami nazývá, budiž nám dovoleno, z vlastností ovci na vlastnosti vyvolenců Božích souditi.

1. Známa je především tichost ovce. Ovce je bezbranná, nepoužívá k své ochraně žádných zbraní, netrká, nekope, nekousá, ano neotvírá úst svých ani tehdy, když k zabítí je vedena. A tak tichost je také první známka, podle níž vyvolené Boží poznáváme. Sám Spasitel staví se tu za vzor, voláje: »*Učte se ode mne, nebo jsem tichý srdcem*« (Mat. 11., 29.) a slibuje těm, kdož nepříteli ze

srdce rádi odpouštějí a škůdci se nemstí, *»království nebeské«* *»syny Božími«* je jmenuje, ano praví o nich, že *»zemí vládnouti budou.«* (Mat. 5. 4. 9. 10.) Popatř proto, drahé dítě, samo na sebe, když ústa tvá kletbou přetékají proti bratru, když srdce tvé plné záští soplí a pomstu proti němu vymýšlí, když ďábelskou škodolibostí raduješ se z nehody, z neštěstí nepřítele, pak je to výstražná známka, že nemáš na sobě vlastností pravé ovečky Kristovy, vlastností vyvolence Božího!

2. Ovce není tvor pyšný, na ní i ani stínu pýchy, jakou na některých jiných zvířatech znamenáme, ovce kráčí vždy skromně a pokorně. A pokora je další známka oveček Kristových — jeho vyvolenců. *Chudí duchem* t. j. pokorní jsou ti, které Spasitel nejprve blahoslavlil na oné hoře galilejské, o pokorných pravil jindy, že *»povyšeni budou.«* (Luk. 18., 14.) Je-li tedy pokora známkou vyvolených, pak je pýcha známkou zatracenců, nebo *»pyšným se Bůh protivi.«* (I. Petr 5., 5.) a pýcha je jedna z nejpřednějších nepravostí, které vrhají duši u věčnou záhubu. A proto, drahé dítě, chce-li kdo z vás poznati, náleží-li do počtu vyvolených, prohlédni srdce své a zkoumej, zdali je pokorné nebo pýchou naduté a to ti bude pokynutím, máš-li se na své cestě zastaviti nebo dále v před kráčet.

3. Ovce milují nade všechno sůl, lízání soli jde jim nejen k duhu, ale chrání je před rozličnými nemocemi. A tak i pravá ovečka Kristova touží ustavičně po oné duchovní soli, která před nemocemi duše chrání — ráda se modlí, ráda chrám Páně navštěvuje a tam sv. svátosti ráda a často přijímá. Cůh. farář arský Vianney měl děti rád, často se jimi obíral, je povzbuzoval, napomínal, ale obzvláště jim na srdce kladl, aby se pilně a zbožně modlily. Říkával jim *»nemodlíme-li se, obrými kroky jdeme své záhubě vstříc«* — a tento ctihodný farář neřekl nic jiného, než co dávno před ním napsal veliký světec Alfons z Liguori: *»Všichni svatí v nebi stali se svatými modlitbou, zatracenci pak proto jsou zatvrzení, protože se nemodlili, nebo kdyby se byli modlili, nikdy by na místo trápení svého nepřišli.«* Dítě, které se nemodlí, je jako lampa bez oleje, tělo bez pokrmu, rostlina bez vody, vojín beze zbraně.

Zbožné dítě dobře ví, že modlitba jeho tím spíše bude vyslyšena, bude-li ji nebeskému Otci přednáseti při mši sv., která je opakováním oběti Kalvárské a studnice všech milostí a proto rádo do chrámu Páně pospíchá, k Ježíškovi, tomu sladkému příteli dítek. A jestliže při mši sv. ještě častěji ku sv. přijímání přistupuje a Ježíše svého pod střechem srdce uvádí, pak duše jeho je v bezpečí, nebo, jak sv. Filip Neri, který skoro celý svůj život dětem zasvětil, říkával: *»Časté sv. přijímání, spojené s láskou k Matce Boží, je nejen nejlepší, ale v pravdě jediný prostředek, aby hoši a dívky čistotu mravů a život víry si zachovali.«*

Drahé dítě, zeptej se každé z vás samo sebe nemám si v té příčině něco vytknouti? Modlím se rád a zbožně, obcuji rád mši sv., těším se na ten den, kdy sv. svátosti zase přijmu? Jestli každé z vás zcela klidně si na tyto otázky odpověděti dovede, pak já, váš katecheta, vám blahořečím, setrvejte jen tak a budete vždycky šťastny!

4. Ovce znají hlas svého pastýře a následují ho. To činí pravá ovečka Kristova. *»Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.«* (Jan 8., 47.) Pravá ovečka Kristova s radostí chápe se každé příležitosti, by mohla naslouchati slovům věčné pravdy. Když volá pastýř svoje ovce, zastavují se, zdvihají hlavy, hlas není jim neznámý. Chceš-li, drahé dítě, ty býti pravou ovčí, pak znej hlas svého pastýře, kdykoli

tě volá — není to hlas cizí, jest to hlas pastýře, volající tě ke spáse, mluvící k tobě tu svědomím, onde kázáním, hned skrze pečlivé rodiče a učitele, hned různými nehodami — jednou napomíná a povzbuzuje, jindy zase kárá a trestá. Když bezbožní slovem nebo životem zapírají Krista a opouštějí jej — dobrého pastýře, otevři ty, věrná jeho ovečko, usta svá, hlas se k němu neohroženě a veřejně — jeho se drž, v Něho věř. Jeho miluj. Jeho následuj a jistě nezbloudíš, Ježíš dobrý pastýř tebe sám povede a přivede do nebeského ovčince, abys »*život měla a hojněji měla.*« (Jan 10., 10.) Amen.

— ❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁ —

Ze spolku: Dne 19. února konal Spolek katechetů v král. českém schůzi *vyborovou*: Předseda kol. Konopík sděluje, že zákon katechetský přijatý 7. října 1907 na sněmu, nedošel dosud nejvyšší sankce, ač již 12. prosince 1907 c. k. místodržitelstvím do Vidně byl zaslán. Kroky podniknutí jednotlivci i výborem neměly dosud žádoucího výsledku, jelikož v ministerstvu vyučování leží spousta českých školských záležitostí nevyřízených. Sekční šéf p. Kaněra je pracemi přetižen a veliká část aktů nemůže se dostat v čas do ministerstva krajanského. Výbor spolku má na zřeteli urychlení sankce a s kolegy německými podnikne vše, co by vedlo ke zdárnému konci. — Organizace katechetů utěšeně pokračuje! Přistoupili tři církevní hodnostáři za členy zakládající a 17 katechetů za členy činné. Leč noví členové jsou téměř všickni z nejmladších řad; dá Bůh, že i starší kolegové, z nichž mnozí byli členy bývalé »Jednoty« a dosud nejsou členy našeho spolku, jimi se stanou. — Spolek sv. Josefa vyzývá katechety, aby v příčině invalidity své pro zajištění důchodu přistoupili za členy. Prání tomu as bude možno vyhověti tehdy, až by valná hromada spolku ustanovila příznivější podmínky pro katechety, než posud byly. — Odpověděno na dotazy jednotlivých členů spolku. — Konsistoře budějovická a litoměřická darovaly spolku katalogy kleru pro r. 1908. — Legitimace spolková zašle se tomu, kdo o ní požádá.

Dne 4. března t. r. konal spolek schůzi *členskou* za přítomnosti 18 katechetů Předs. kol. Konopík sděluje, že dvě deputace zvolené od výboru odevzdaly diplomy čestným členům katechetského spolku vsdpp. dru Burianovi a dru Sedlákov. Obě deputace laskavě přijaty a oběma hodnostáři slíbená spolku milostivá přízeň a podpora. — Sankce

zákona »o slevě« dosud nedošla, byly však již učiněny kroky za příčinou uspišení a dle možnosti budou podniknuty kroky ještě další. — V příčině osobního přídavku se zdá, že nebude třeba zvláštní žádosti, nýbrž postačí prosté oznámení, že katecheta působí 10 let na obecné škole. — Kol. Janota oznamuje, že spolek sv. Josefa má mezi katechety 140 členů, z nichž jsou někteří prof. na střed. škol. Dne 4. června t. r. bude valná hromada zmíněného spolku. Dlužno, aby tam bylo co nejvíce interessovaných kolegů, by se docílilo podmínek pro katechety nejvýhodnějších. — Předs. připomíná úmrtí Bohem nadaného básníka: Svatopluka Čecha a povstáním přítomných prokázána čest slavné památce jeho. — Schůze zakončena poutavou přednáškou kol. Jonáka »O soustavné ochraně mládeže a útlucích«. Pro pokročilost času rozdělil přednášku ve dvě a druhou polovinu přednese ve schůzi příští.

Sdělení: »Velká bibl. dějprava« od Panholzera, dotiskuje se v překladu českém již v k. školním knihoskladě. Určena je pro vyšší třídy škol obecných a pro školy měšťanské. Zavedena má býti počátkem škol. r. 1908—9.

Definitivním katechetou ustanoven dr. Ignác Rath na obecné škole na Král. Vinohradech, Emanuel Mareš na ob. šk. v Praze-VIII., Karel Hubert na měšťanské škole v Novém Bydžově, Josef Baštýř na měšť. šk. ve Chlumci (okres třeboňský), Stanislav Synek na měšť. škole v Třeboni, Ant. Benda na měšť. škole v Praze-VII.

Konkurs. V Plzeňském okr. škol. obsadí se definitivně místo katechety na měšť. škole chlapecké v Plzenci s povinností doplňovati hodiny do zákonité výše na škole obecné. Lhůta konkursní 6 neděl. C. k. okr. škol. rada v Plzni, dne 10. března 1908.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

U pomůček k názornému vyučování náboženskému.

Proslulý vídeňský katecheta W. Pichler pojednává i o tomto tématě ve svém pozoruhodném a několikrát již vzpomenutém spisu: »*Unser Religionsunterricht.*«

Znameníť pokrok moderního školství záleží v tom, že velikou cenu přičítá názoru. Opírajíc se o faktum, že veškerý náš duševní život vychází od smyslového pojmání, tvrdí, že poznání bude tím jasnější, působení na mysl a vůli tím mocnější a pamatování si tím věrnější, čím více a mocnějších představ se dostane zraku, nejdůležitějšímu smyslu pro duševní život náš.

Jako doklad k těmto slovům uvádí hojně citáty odborníků: Grimmicha, Willmanna, Habricha, Baumgartnera, Hollenbacha, Pilze, Spiraga, Wiese, Bormanna, Wangemanna.

Úředně schválené názorné pomůcky:

V oboru světského vyučování od obecné školy až k universitě lze zřítí snahu, poskytnouti žáku všude názor buď předmětem nebo aspoň zdařilým obrazem jeho. Ve vyučování náboženském však jeví se starost o to pranepatrná.

Kdežto počet pomůček v Rakousku schválených pro světské předměty škol obec. a měšť. jde do set, pro vyučování náboženství zříme v seznamu toliko hlavních pět sbírek a to

I. *Pět obrazů z Palestiny* od prof. dra. *Furrera* (faráře v Zürichu), barvotisk, form. 102×73 cm, nákl. bratří Künzli v Zürichu, á 7·50 K. 1. Tiberias, 2. Karmel, 3. hora blahoslavenství, 4. Mrtvé moře, 5. pohoří Sinaj.

II. *Biblické obrazy* (dle originálu *Arn. Fesslerera*), počtem 32, barvotisk, form. 42×52 cm, celá sbírka za 24 K, nákl. Hölzla ve Vídni.

III. *Obrazy z Palestiny* od *Erv. Preuschena*, šest obrazů akvarel., form. 54×71 cm po 1·50 M. 1. Jerusaleém od severových. 2. Nazaret od sev. 3. Samaří od záp. 4. Betlém od sev. 5. hora blahoslavenství, jezero Genez. 6. Sinaj od sevých.

IV. *Liturgické nástěnné obrazy* od dra *Svobody*, 25 barev. litogr, obr. formát 60×70 cm nenap. 30 K, nap. 55—57 K., nákl. Kirsche ve Vídni.†

V. *Chrám za času Kr. P.* s plánem Jerusálema, 5 Mk., nákl. Ad. Eberhardta ve Warmbrunnu (Prus. Slezsko.†) K těm lze přidati i následující sbírku obrazů: »ku potřebě katol. nábož. vyučov. na ob. a měšť. školách v arcidiecesi pražské a salcburské a u diec. litoměřické.«

*) V. Pichler poznamenává, že toho obrazu neviděl. Redaktor této přílohy jej má; činí dojem půvabného modelu a hodí se pro oko cvičené, také není kolorovaný.

VI. *Biblické obrazy od Heinemanna*, počtem 40, form. 44×50 cm, barvotisk, nenap. 15 M, nap. 30 M, lakov. 37 M, nákl. Herdera ve Freiburgu a ve Vídni.

§ 18 řádu škol. a vyuč. pro školy obec. a měšť. čítá k učebním pomůckám pro každou školu: *nástěnnou mapu Palestiny*. Schválené jsou od: Haardta, Kozenra, Rothauga.

Z jiných schválených sbírek lze užití k vyučov. náboženskému :

1. *»Obrazy dějepisné.«* (cyklus epochálních staveb od Jos. Langla) na př. čís. 48. *Dóm sv. Štěpánský ve Vídni*. 55. *Sv. Petrský v Římě*, barvotisk, form. 57×75 cm à 2 40 K, 3 60 K, nákl. Hölzla vo Vídni.

2. *Geograf. charakter. obrazy* od Lehmana, na př. čís. 19. *Jerusalém 38 Poušť*, barvotisk, form. 88×66 cm, à 2 K, nákl. Wachsmutha v Lipsku.

3. *»Obrazy dějepisné pro školu a dům«* od Aug. Hartingra. na př. číslo 10. *Bohumír z Bonillonu* zvolen za krále jerusalemského, odmítá korunu, barvotisk, form. 33×45 cm. Cena 4 K.

4. *»Hölzlovy geogr. charakt. obrazy,«* čís. 4. *Poušť* olejobarvotisk, form. 59×79 cm 4 K 80 h.

Náboženské události přinášejí též zmíněné již: *»Obrazy pro školu a dům«* vydané od umělecké společnosti ve Vídni, form. 37×48 cm, cena archu 10 hal., doporučené od minist. vyuč. r. 1897. Biblickou látku představuje čís. 2, 3, 4, 6, 36, 37, 51, 52, církevně dějinnou čís. 13, 79, 83.

Konečně jmenujeme i *illustrace bibl. dějepavy*. Malá bibl. děj. 17+34, velká bibl. děj. 43+57.

Po tom úvodě podává Pichler podrobnou kritiku zmíněných kolekcí i jednotlivých obrazů.

Soudí, že v mnohé příčině jsou nedokonalé.

Paedagogika žádá, aby nástěnné obrazy byly dobře voleny, dostatečně veliké a umělecky provedeny. (Pilz, Svoboda, Praehauser).

Ty požadavky vidíme dokonaleji splněny ve vyučování elementárním profáním, než náboženském. Jiří Lindermayr, odborník na slovo vzatý, táže se: *»Má se spokojiti náboženské vyučování s méněcenným materiálem obrazovým, kdežto ostatní předměty učebné, dějepis, zeměpis, přírodní nauky, vlastenecké dějiny, pracují výhradně uměleckými názornými obrazy? Máme býti sami příčinou oprávněného výsměchu?«*

I. Uměleckou cenu mají rozhodně: *»Furrerovy obrazy z Palestiny; mají-li děti před sebou místo, na němž svatý děj se odehrál, mohou s celou myslí veň se vzítí; ale bohužel nejsou to nejdůležitější místa, která podává tato sbírka.*

II. *»Preuschenovy obrazy z Palestiny«* předešlým se nevyrovňají. Poznati to lze již z ceny; kontury málo tu vynikají, často nedostatek zřetelnosti, tak na př. na obrazu *»Nazaret«* z nepatrné vzdálenosti sotva lze město a okolí rozeznati.

III. *»Pesslerovy bibl. obrazy.«* Některé jsou pěkné jako na př.: Daniel v jámě lvové, zvěstování P. M.; anebo vhodné na př.: Kristus křisitel (vzkříšení dcery J.), na hoře olivetské (políbení Jidášovo — lze užití při výkladu o nehod. přijímání) ale v celku neuspokojují. Mimo to pro nový zákon je jich málo (14); z dětství P. J. jen 3 (zvěst. P. M., narození P., kde vedle pastýřů viděti již i tři krále — a 12letý Ježíš v chrámě), pro utrpení P. J. jen 4 (K. na hoře olivetské, před Pilátem, na kříž pohřeb), takže dětem při výkladu bolestného růžence jen poslední lze představití. Obraz ustanovení Nejsv. sv. olt. chybí. První dva obrazy (prarodiče v ráji) nelze ani ukázati. Výraz obličejů často nejasný, kolorit mnohdy temný, děti ze zadu nevidí a těm co se strany se dívají vadí lesk. Prof. dr. Svo-

boda srovnává je s Heinemannovými, praví: »Umělecky výše stojí vídeňské vydání Poeslerovo. ale pro školu jen malý zlomek vhodný.« A Lindermayr praví, že tyto pestré barvotisky málo mají na sobě původního, svěžího originálu, proto nepůsobí mocným a živým dojmem.

Heinemannovy bibl. obrazy. Co do počtu bylo by jich dosti. Jen dva pohřešujeme: Ustanovení Nejsv. sv. olt., dítě Ježíš v Nazaretě. Poslední ve všech sbírkách vůbec chybí, ač by bylo třeba představití dětem Ježíška v dětském věku v Nazaretě. Figury větší než onde. Na některých však nesprávnosti na př. obr. 3, 12, 21, 35, 39. Na nejnižším a středním stupni konají dobré služby, ale na vyšším stupni, kde již umělecký smysl dětí probuzen vyučováním světským, nestačí. Lindermayr praví, když již se jich užívá, neměly by se znovu objednávat. Grosse praví: »Laciné ale k nepotřebě.

Svobodovy liturgické obrazy. Vhodné, že podávají konečně hlavní části mše sv. a sedm svátostí. Účinné by bylo spojití je s dějinami světců na př. sv. Alois u oltáře při prvním sv. přijímání. Jelikož jsou také pro střední školy, nevyhovují škole elementární ve všem, která žádá obrazy jednoduché, figury větší a j.

Obrazy pro školu a dům. K politování byl by katecheta, jenž by svým vypravováním nedovedl vzbudití ve fantasii dětí lepšíh představ než jako tuto. Ostatně jen v katolickém Rakousku jsou možny jako školní obrazy čís. 6 a 52, které pod všeobecným nápisem: »Pověsti a legendy« (!) a pod zvláštním titulem »Marianská legenda I.« a »Marianská legenda II.« tyto obrazy představují:

I. Vánoční obraz (matku zakrytou z valné části slamou, ana celuje ditko a vetchého starce inteligentního vzezření), Ježíš v Nazaretě (pod stromem sedí matka a před ní as osmiletý skotačivý chlapec v košile, sahající ani ne pod kolena a v rukách drží bradu matčinu) odchod Ježíšův od Marie P. (J. líbá galantně matce ruku); II. Dítko Maria s rodiči, obětování, zvěstování a zasnoubení M. P. — Chtěl-li umělec ty svaté děje snižiti, což rozhodně popíráme, pak řekli bychom, že první tři obrazy se mu zdařily. (Dokončení.)

Na III. neděli po velikonocích.

Napsal XAV. DVOŘÁK.

»Budete kvítiti a plákatí ale svěť se bude radovati; vy pak se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost.«

Tklivé loučení! Hlouček apoštolů, o jednoho — neblahého Jidáše — ztenčený, tísní se kolem milého božského učitele svého. S vroucí oddaností a láskou lpí na něm očima svýma. Poslouchají slova jeho s dechem utajeným. Toho sladkého hlasu, jenž proniká hlubiny srdcí, kdož se může nasytiti! Jako slavné vyzvánění v den velikého svátku, dálkou tlumené; jako melodie nebeská, nezapomenutelná! A hlas milovaného učitele a mistra zachvívá se bolestí: »Malíčko, a již neuzříte mne, a opět malíčko a uzříte mne; neb jdu k Otci.« Mluví jako umírající otec k dětem, aby jich nepoděsil; malíčkem nazývá život vezdejší, malíčkem trvání světa.

A plní úzkostlivé pozornosti, poslouchají apoštolové mistra svého. Jeden na druhého s podivením vzhlízejíce mluví vespolek: »Co jest to, co praví: Malíčko? Nevíme, co praví.« Ach, ano pravá láska nemůže pochopiti odloučení od milované osoby. Nemůže snéstí myšlenky rozchodu.

A láskyplný mistr božský, když je připravil na bolest největší, nemůže nepřipomenouti bolesti druhé: *»Budete kviliti a se rmoutiti, a svět se bude radovati.«* Život plný útrap vás očekává, ale po něm shledání a radost na vždycky.

Kristus musil trpěti a tak do své slávy vjiti, bylo předpověděno o božském Spasiteli; kviliti a plakatibudete a tak vejdete v radost, předpovídá sám božský mistr zase svým učedníkům a předpovídá i nám. Cestou křížovou Kristus šel k Otci svému; cestou křížovou šli za ním apoštolové, cestou křížovou musíme i my k Otci svému a božskému Spasiteli. Moji přátelé draží! Rozjímejme o této cestě křížové dnes chvíli vroucně vespolek!

Jest trojí kříž, který jest nám nésti cestou života pozemského. První kříž, zdroj zármutku opravdového, jest naše náklonnost ke zlému, *žádostivost zlá*. Nikdo z nás není jí prost. Hřeby smutného dědictví přibiti jsme k tomuto kříži od prvního okamžení až do posledního dechu života. Svého nepřitele, svého katanu nosíme sami v životě svém. Jsme obklíčeni se všech stran jeho bdělými strážemi.

Sebe menší neopatrnost, zmenšená ostražitost a nepřítel vniká v samu pevnost duše naší a zle řadí v místě posvěceném milostí Boží za chrám Ducha sv. Nikdo není jist, nikdo bezpečen! Kdo jest silnější nad Samsona, spravedlivější nad Davida, moudřejší nad Šalomouna! A přece i oni podlehli posléze aspoň na čas neumdlévajícím útokům tohoto nepřitele vytrvalého a neodbytného.

A sv. Pavel přiznává se, že třikráte volal k Pánu pod tímto křížem, který jej krušil a krok jeho podlamoval. Nebezpečensví, že podlehne, vynutilo mu onen výkřik bolesti a lásky *»Úzko je mi se všech stran, žádost maje rozdělena být a býti s Kristem, což by mnohem lépe bylo.«*

Moji draží, v takovém zármutku posilujte se nadějí v milost Boží. Jako Šimon soucitný pomůže vám kříž nésti. Nebo Bůh s pokušením dává i milost, abychom je mohli snést. I Pavla odkazoval na ni *»Dostí máš na milosti mé!«*

Jest jiný ještě kříž, zdroj zármutku našeho v životě pozemském. Jsou to *utrpení, která přicházejí od lidí*. Ó kolik slz již vynutila mnohým z nás pomluva, na cti utrhaní a zlé řeči vůbec! Kolik bezesných nocí nám připravily nepravé žaloby, útky a bezpráví. Vždyť ani Krista, božského učitele našeho, zlý jazyk neušetril. Samaritánem jej nazvali, že zlého ducha má. Za buřiče Pilátovi, za rouhače lidu jej prohlásili. A přece tázal-li se Kristus nepřatel svých: *»Kdo z vás může mne trestati z hřichu,«* ani jediného nebylo, jenž by byl předstoupil a vytýkal.

Nejinak dařilo se apoštolům jeho. Co bylo trpěti jenom sv. Pavlovi. Sám přiznává: *»Třikrát jsem mellami mrskán byl, jednou jsem byl kamenován...! v nebezpečensvích jsem byl od lotrů, v nebezpečensvích od svého pokolení, v nebezpečensvích od pohanů...«* Není zajisté učedník nad mistra; když jej pronásledovali i nás pronásledovati budou.

A v čem naleznem útěchy a v čem síly? V dobrém svědomí; toť silný Šimon, jenž pomáhá kříž ten nésti. Sv. Pavel potěšuje se slovy: *»Nejsem si ničeho vědom.«* Podobně utěšuje se sv. Augustin: *»Ať si soudí o Augustinovi kdo chce co chce, jen když ho neobviňuje svědomí jeho.«*

A jest posléze třetí kříž, jež ukládá nám sám Bůh. Kříž, který zkormucuje tělo, ale rozveseluje duši. Jsou to *rány, které dopouští na nás Bůh*, aby zkoušel naši věrnost, třibil naši ctnost a rozmnožoval naši odplatu v nebesích. Jsou to

rány, které jako údery dláta umělce vytvářejí díla umělecká, tříbí nás na krásné charaktery, na důstojné měšťany Boží a spoluobčany svatých, jak dí sv. apoštol.

A proto se nemůžeme ani diviti radostnému roztoužení sv. Ondřeje, s iakým objímá dřevo kříže, na němž má býti ukřižován. Nemůžeme ani žasnouti nad plesáním Pavlovým: *»Nejsou rovna utrpení tohoto světa budoucí slávy, která se zjeví na nás.«* Chápeme rozkoš bolesti sv. Teresie, jež volá: *»Víc trpěti!«* To je ten, kříž svědectví lásky Boží, o němž tak krásně se vyjadřovali předkové naši: *»Koho Bůh miluje, křížem ho navštěvuje.«*

Jestliže ten kříž na tě dolehne, ó přijmi jej s radostí a posiluj se vzpomínkou na Krista, kterýž sám jej nesl a od svých učedníků žádal *»Vezmi kříž svůj a následuj mne.«* Povzbuzuj se dnešními slovy Kristovými: *»A zármutek váš přemění se v radost — a radosti vaší žádný neodejme od vás.«*

Je to cesta královská, kterou šel Kristus před námi. Otevři oči víry své a užíš jej blízko sebe a před sebou. Tak tihneme za ním jako vítězný průvod dobyvatelů k branám nebes, které nemohou takové síle odolati a otvírají se dookořán. Tam za Kristem, králem slávy, pomalu vcházíme i my jako vítězové do věčné blaženosti. A Kristus, který dnes loučí se se svými apoštoly, zjeví se tam opět, všem svým učedníkům i nám, změní kvílení naše a pláč náš v plesání a kříže naše v palmy vítězné. Tehdy se bude srdce naše radovati a radosti naší, jak slíbil, neodejme žádný od nás na věky. Amen.

Promluva na IV. neděli po velikonocích.

Podává V. JANOTA. katecheta v Praze.

»A když přijde (Duch sv.), trestati bude svět za hřích, že nevěřili ve mně.« Jan 16., 8.

Božský Spasitel, svatí apoštolé i církev svatá hlásají se vši určitostí, že *»bez víry nelze se Bohu líbiti«* (Žid 11., 6.), že bez víry nelze dojiti spasení. A jediná pravá víra je víra katolická, jak svědčí sv. apoštol slovy *»Církev je sloup a utvrzení pravdy«* (1. Tim. 3., 15.). Na křtu sv. dostalo se nám vzácného toho štěstí, býti již v nejtěplejším věku údem této sv. církve. Řízením a milostí Boží náleží každý z nás k *»povolaným«* Božím, zdali však také k *»vyvoleným«*, to záleží na nás samých. Veliká jsou nebezpečí která víře naší hrozí ve světě zvláště za dnů našich! Zástupy lidí vznešených i těch nejprostších vytkly sobě za úkol, víru katolickou potlačit, ze srdcí lidských ji vymístiti. S nebezpečími těmi setkáte se i vy, zvláště až ze školy vystoupíte a do veřejného života vejdete, nebo nepřátelé Kristovi o to budou usilovati, aby možno-li svedli od víry i vás. A proto jako upřímný váš přítel chci vás před podobnými nebezpečími varovati a krátce ukázati, kde je pravda? zda na straně víry či nevěry?

1. Jistě jest a upříti se nedá, že víra ukládá jistou oběť. *»Toto praví Hospodin,«* tak často mluví proroci starého zákona k lidem; zjevuje-li tedy Bůh člověku nějakou pravdu, žádá zároveň, aby člověk podrobil rozum svůj rozumu jeho a to ve věcech pochopitelných i nepochopitelných. Pochybovati tedy o jediné pravdě víry znamená tolik jako ztratiti víru všecku. Praví proto sv. Otcové, že je víra jakýsi druh zápalné oběti, již člověk Bohu svému obětovati má statek svůj nejdražší, svůj totiž rozum, ale též sv. Otcové hned připomínají, byť oběť ta i těžká byla, přece člověku skýtá útěchu v životě tu největší.

Pomodelme se jen pozorně to svoje tolik známé »Věřím v Boha,« co tu utěšených pravd najdeme! »Věřím v Boha Otce,« od něhož všecko mám, jemuž také cele náležím, jemuž sloužiti a se klaněti povinností mou nejprřednější. »Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho« — věřím, že pro mě, pro spásu moji, na zem sestoupil, člověkem se stal, pro mě trpěl i umřel, abych já jen měl zase život věčný. Věřím, že třetího dne z mrtvých vstal, aby mne i o mém z mrtvých vstání ujistil, věřím, že vstoupil na nebesa, nejen proto, aby Sám tam jako člověk byl oslaven, ale i mně tam místo uchystal. Věřím, že s nebe zase na zem přijde, aby mě podle zásluhy odměnil. »Projděme, volá proto sv. Augustin, tímto způsobem to svoje »Věřím v Boha« článek za článkem a najdeme v něm pravdy tak utěšené, milé a příjemné, že bychom si přáli musili, aby nám pravdy ty byly zjeveny, kdyby dosud nám oznámeny nebyly.«

Najde snad nevěřící podobné útěchy ve vyznání svém? Čemu vlastně věří? Věří, že člověk není nic jiného nežli pouhý prach, který pouhou náhodou povstal, nemaje žádného cíle před sebou, nemaje proto také žádné naděje na život budoucí, jak povstal, že zase zanikne, protože Bůh nemůže se tolik snížit, aby o člověka — pouhé nic, se staral. Může, moji drazí, taková nauka někoho potěšiti, může člověka učiniti spokojeným a šťastným? Proto volá sv. Ambrož k nevěřícím své doby. Co se mne dotýče, je mně víra moje útěchou nejkrásnější; nalézám útěchu v pravdách, kterým věřím, nalézám útěchu sám v sobě při zaslíbeních, která mi víra skytá; ten, který tomu věřiti nechce, sama sebe trestá nejcitelněji, sám sobě jsa nepřitelem tím největším.« (Orat. de Resur.)

2. A proč tomu všemu věřím? Poněvadž *Bůh, pravda věčná, nekonečná moudrost je mi toho zárukou.* Podrobuji sice rozum svůj pravdám nepochopitelným, ale mám při tom jistotu, že věřím správně, poněvadž slovo a zjevení Boží mě o tom poučují. Víra vede mě snad po cestách temných, ale i v temnotách těchto jdu bezpečně, protože Bůh mě vede.

S jakou jistotou, s jakou radostí putovali Israelité pouští, majíce za vůdce svého Boha. Nevěděli, kudy a kam jdou, ale věděli, že Bůh je s nimi a to jim stačilo. Bůh je předcházel sloupem, ten jim ukazoval cestu — zůstal-li sloup státi, zastavili se i oni, pohyboval-li se ku předu sloup, na pochod dal se za ním i všecken lid. Nebyl lid ten šťasten, že vedl jej Bůh? A tak šťastným lidem jsme i my. Putujeme i my pouští tohoto světa, ale pravda Bohem zjevená i nás jako světlý sloup předchází, cestu k cíli ukazuje.

Jakému vůdci svěří se nevěřící na svých poutích životem? Svému vlastnímu rozumu, tomu jedině věří, jím pouze vésti se dávají. Slabý rozum lidský — jaký to vůdce nespolehlivý! »Slepí jsou — a vůdci slepých« řekl o takových vůdcích kdysi Spasitel (Mat. 15., 14.), a jaký může býti výsledek, když slepí slepými vésti se dávají — jaký jiný než že sami hynou a zkáze propadají. Ó jak mnohem bezpečněji jdeme my, kteří Boha za vůdce máme — my jsme na lodi Petrově, kterou řídí dovednou rukou Kristus sám, proto se nelekáme žádného nebezpečí, také proto ne, že v lodi s námi tak znamenitý zástup se nalézá, a to je třetí myšlenka, proč mně víra tolik útěchy skytá.

3. Obrátme se, kam chceme, takže se *návoda klerěhokoli,* čemu věří a odevšad mohutným hlasem nám odpoví: Čemu vy věříte, tomu věříme i my, jako vy jste katolíci, tak jimi jsme i my, máme s vámi jedno evangelium, modlíme se s vámi jedno: »Věřím v Boha.« Uznáváme za hlavu nejvyšší římského papeže, jako vy

se k němu jako děti k otci znáte. Věříme tomu, co Irenaeus, co Ambrož, Augustin, Chrysostom a Jeroným uznávali a kázali. Tito osvícení muži jdou před námi, nesouce pochodeň víry — je to snad hanbou, následovati mužů tak znamenitých? Věřu, nemusíme se stydět za předky tak veliké!

Mohou se podobnými předky pochlubiti lidé nevěřící? Což neukazují dějiny, že ti, kdož od kmene vinného — Krista — odpadli a novou nauku šířiti začali, byli plni pýchy a hříšných vášní! Proto praví pěkně sv. Jeroným: »Taková společnost lidí zdá se mi býti nepatrnou a ceny nevalné, já se držím velikých mužů v pravé církvi Kristově. »Domníváte-li se, že bloudím, pak vězte, že to za čest pokládám, že s tak velikými muži bloudím.«

A takových mužů přidržte se vždycky i vy — druží se ku praporu kříže Kristova, a kde Kristus vůdcem, tam také vítězství. Víra Kristova vás vždycky posilní a potěší, a vy, kteří jste se v životě drželi Krista, s Kristem budete umíratí a na smrtelné posteli se sv. ap. Pavlem plni důvěry a radosti zvoláte: »Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru zachoval. Proto očekává mne koruna spravedlnosti, kterou mi dá Pán, spravedlivý Soudce, v onen den, avšak netoliko mně, ale všem, kteří milují příští jeho.« (II. Tim. 4., 7.) Amen.

Promluva na V. neděli po velikonocích,

Napsal VÁCLAV HÁLA, katecheta na Král. Vinohradech.

»Buďtež pak činitelé slova, a ne posluchači toliko, oklamávající sami sebe.«
Ep. sv. Jak. 1., 22.

Neděle dnešní nazývá se prosebná neb křížová a tři dnové následující slovou dny křížové. Jsou to dnové, v nichž se jde s křížem na procesí, s křížem jedním v čele průvodu a s křížem na praporecích či korouhvích. Průvody ty vznikly ve Francii v druhé polovici pátého století, když krajina ta mnohou metlou Boží stížena byla; a odtud rozšířily se po celé církvi. Konají se nyní rovněž za odvrácení metel Božích: neúrody, moru a války. A jelikož víme, co může u Boha modlitba spravedlivého ustavičná, a vědomi jsme si své nehodnosti, voláme o pomoc ke všem svatým, zpívajíc při průvodech těch t. zv. litanie. — Velmi vhodně konají se tyto průvody přede dnem Nanebevstoupení Páně. Jen ještě tři dny přebývá zde Pán mezi svými, a tu chtějí mu poslední vroucí prosby své přednésti, aby je doporučil Otci u trůnu jeho. Vždyť Ten, který přírodu stvořil svou všemohoucností, nepozbyl své moci a není mu nesnadno požehnati anebo požehnaní Svého pracím lidským odepřiti. — Leč pamatujme, že máme nejen tělo, ale i duši nesmrtelnou, že nejsme jen pro tento život časný, a proto vedle těla pečovati máme také o duši. O duši svou pak pečujeme, když horlivě a svědomitě plníme veškeré náboženské povinnosti a všeliké vlašnosti se varujeme, neboť vlašné plnění povinností náboženských vede k věčnému zahynutí. A k horlivému plnění náboženských povinností, chci vás několika slovy povzbuditi.

Sotva se jaro otevřívá, jedva slyšeti příjemný hlas skřivánka, již spěchá rolník do polí. Probouzející se den nalézá ho už v práci a teprve, když noc se snaší na zem, opouští rolník role své, podoben pilnému mravenci neb přičinlivé včelce. A se stejnou pracovitostí setkáváme se často ve velkých továrnách, v dílnách řemeslníkův a krámech obchodníků. Proč všichni se přičinují? Zajisté jen proto, aby si blahobyt pojistili. Tak přičinlivý je člověk, kde se jedná o blaho

časné. Ale člověk má se starati též o blaho věčné, k němuž tento náš život jest pouhou přípravou. Dosáhne však věčného blaha ten, kdo se nepříčiní? A kterak se má přičiňovati, aby spásy věčné dosáhl? Má pilně zkoumati, které ctnosti se mu nedostává a chybu za chybou odkládati! Neboť: *»Království Boží násilí trpí, a jen ti je uchvacují, kteří sami sobě násilí činí.«*

Tuto věčnou blaženost měl sobě zajistiti onen služebník, o kterém vypravuje sv. evangelium, že mu Pán málo, jen jedinou hřivnu svěřil a jenž domnívaje se, že dosti učí když odevzdá to, co mu svěřeno bylo, hřivnu zakopal. Jak zle si netečnosti svou uškodil, viděti ze slov přisného Pána, který po skončených účtech pravil: *»Věděl jsi, že jsem já člověk přisný, bera, čeho jsem nepoložil, a žna, čeho jsem nerozsíval; i proč jsi nedal peněz svých do peněžny, abych já přijda vzal je i s užítky?«* I řekl těm, kteří tu stáli: *»Vezměte od něho hřivnu, a dejte tomu, který má deset hřiven.«* (Luk 19, 22—24.)

Křesťan vlažný u vykonávání povinností náboženských podobá se onomu planému fíku v evangeliu, jemuž Pán klnul, ovoce na něm nanaleznuv a vele jej podtíti a do ohně uvrhnouti. I netečného křesťana uvrhne do ohně Pán, ježto Bohem pohrdal, chovaje se k jeho rozkazům netečně a lhostejně.

Táži se vás, po čem pozná otec, že si ho dítky váží? Jistě jen po tom, vidí-li, že si dítky každého jeho přání všimají, že každé jeho slovo rády a ochotně plní a ukazují, že jen potom baží, aby se mu zalíbily. Co však učiní otec dítkám, které si nevěšmají jeho rozkazů a když rozkazy ty přece plní, jen ledabylo je vykonávají? Hněvá se na ně a po případě je trestá. A Bůh, nejdobrotivější Otec nebeský, měl a mohl by se tím spokojiti, plní-li někdo ledabylo Jeho nejsvětější vůli? Vidí-li, že mnohý neuznává ani toho potřebu, aby ráno a večer několik jen okamžiků modlitbě věnoval a srdcem skroušeným volal: *»Bože, buď milostiv mně hříšnému!«*

V lázních Aix-les-Baines (čte se; ekslebén) v Savojsku prodléval jistý arcibiskup. Jednoho dne volán byl k nemocné dívce. Byla to dcera francouzského generála. Arcibiskup udělil jí sv. svátosti a divil se velmi, že umírající měla tak důkladné náboženské vědomosti. *»Kdo vás vyučoval v náboženství?«* tázal se jí. *»Nejdůstojnější pane,«* odvětila nemocná, *»po Bohu děkuji za svoje náboženské vzdělání císaři Napoleonu I.«* Na to vypravovala ze svého dětství: *Byla jsem se svými rodiči na ostrově sv. Heleny, Často jsem mluvila s Napoleonem. Jednou mi řekl: »Dítě, ve světě očekává tě tolik nebezpečství. Jak jim odoláš, nebudeš-li obrněna znalostí náboženství? Ale kdo tě má zde v něm vyučovati? Tvůj otec nemá náboženství a matka tvoje nemnoho. Chci sám tu povinnost, jež jim náleží, na se vzíti. Přijď zítra ke mně, budu tě vyučovati.«* Tak mě oslovil císař a podal mi přátelsky ruku. Po dva roky navštěvovala jsem několikrát týdně s katechismem císaře. Četla jsem v knize a on vysvětloval. Když jsem byla dvanáctiletá, pravil císař: *»Nyní jsi dostatečně vyučena. Chci z Francie pozvati kněze, který by tobě první a mně poslední sv. přijímání udělil.«* Tak se i stalo. Kněz shledal, že jsem byla dobře připravena. Směla jsem přistoupiti k stolu Páně. Svůj katechismus jsem si dobře uschovala a od té doby častěji pročítla.

Čině tak i vy, milí přátelé? Učíte se také pilně a rádi katechismu, pravdám, jež obsahují vůli Boží? Svě jest zlý. Až opustíte školní síně, budete se ještě mnohému učiti pro život, ale možná, že mnozí z vás nebudou míti již nikoho, kdo by jim na paměť uváděl které povinnosti, mají k Bohu. Naopak, přijdou

k vám lidé, kteří budou usilovati o to, aby se vám náboženství stalo přede vším lhostejným a potom, aby se vaše nevinné duše otrávilý jedem nevěry. Jistý nevěrec pravil »Chceme-li svým úmyslům zjednatí platnosti, musíme začítí s mládeží,« a jiný doložil: »Musíme již dítkám dáti do rukou katechismus bezbožecký.«

Proto užijte času, který vám nyní dopřán jest k důkladnému zjednání si náboženských vědomostí a nedopřávejte místa náboženské vlažnosti. Jestíť ona tím nebezpečnějším nepřítelem vašeho spasení, čím méně si ho všímáme: onať jest zjevným pohrdáním Bohem a nevážností k vlastní duši. Uvykněte si tedy již ve svém útlém mládí vykonávati povinnosti náboženské se vši pilností a neochvějnou horlivostí. Ať není dne Páně, kdy by vás pohřešovala tato svatyně. Ctnost měj v každém z vás svého ctitele, obdivovatele a obhájce; a naopak nepravost, lenost a vlažnost buď vám hostem nenáviděným. Pomněte, že ctnost na věky potrvá, a že člověk s ctností nejdál dojde.

Pak nitro vaše bude klidné a spokojené, a srdce vaše naplněno bude předtuchou blaženosti, kterou Pán na věčnosti přisoudil všem horlivým plnitelům nejsvětější vůle Svě, když pravil: »*Blahoslaveni, kteří slovo Boží slyší a ostříhají je.*« Amen.

Promluva na VI. neděli po velikonocích.

VLADIMIR HORNOV, professor nábož. v Poliče.

»*Když přijde Utěšitel, kteréhož já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, — tenť bude o mně svědectví vydávati.* Jan 15., 26.

Druhé tisíciletí plyne od té chvíle, co Spasitel pronesl tato slova k apoštolům, posílaje je do světa hlásat evangelium všem národům. Po celá století odehrá se neobyčejný děj, velikolepý obraz rozvinuje se před zrakem všeho lidstva.

1. Vidíme církev, Kristovu, jež dnes jako včera a jako před věky stojí na skále, kterou položil Kristus a tisíckrát zbičovaná potupou vlastních synů i nepřátel, obhájců i protivníků, svých kněží i antikristů — klidně hlásá tu pravdu Boží, kterou Bůh jí svěřil, aby ji nesla uprostřed hříchů a bouří, jako plamenná znamení Boha, jdoucího dějinami lidstva a určujícího jeho cíl, slávu i pád. Nestupuje se žulové skály svého božského podání, aby vyjednávala s vášněmi a náruživostmi člověka, ale silena svědectvím Toho, který ji poslal, praví jménem Jeho králi i žebráku: *Já jsem cesta, pravda a život! — Chceš-li do života vejítí, zachovávej přikázání!*«

Cítíme sílu slov těch? Cítíme v duši jejich závažnost? Tento zákonník nebyl podepřen mocí jako zákonník lidský! A hle, tisícové jej přijali, trpěli, dávali zaň svůj život. Opustili vše, co měli a šli do širého světa, aby zákonníku tomu dobyli všechny země a všechny národy. Náměstek Kristův mohl zdvihnouti hrst [písku v zahradě vatikánské a dáti jí cizinci, žádajícímu ostatky svatých, se slovy: »Zde krev a popel těch, kteří tu umírali na svědectví Kristu!«

A tímto zákonníkem evangelia Kristova obnovuje církev tvář země, nese jako titán mravný a společenský život lidstva.

Slavný historik francouzský Taine vzdává evangelíu Kristovu tento velikolepý hold: »Dnes, po osmnácti stech letech, jest křesťanství ve dvou dílech světa pro 400,000.000 lidí duševním orgánem, mohutnou dvojicí perutí nutných k tomu, aby člověk pozdvižen byl nad sebe sama, nad život svůj v pozemském prachu

se plazící, nad obmezený obzor svůj Kdykoliv a kdekoliv během těchto osmnácti set let tyto peruti buď ochably nebo násilím byly ochromeny, vždy a všude poklesla mravnost veřejná i soukromá ,

Ten toliko, kdo přihlédne k věci blíže, dovede oceniti dary, jež křesťanství přineslo moderní naší společnosti; onoť zavedlo do ní stud, jemnost, lidumilnost, z rukou jeho pochází vše, cokoliv nynější společnost má na mravnosti, poctivosti a spravedlnosti. Nižádné rozumování filosofické, nižádná vzdělanost umělecká a literární, nižádný zákonník, nižádná opatření správní, nižádný způsob vlády nestačí nahraditi služby, jež v tomto oboru koná křesťanství. Kromě křesťanství není jiného prostředku, jenž by nás zadržel na šikmé ploše vrozených našich náklonností; jenž by bránil jedva znatelnému klesání, jímž pokolení naše neustále celou původní tíhou svou sesouvá se zpět do níin svých; a starobylé evangelium, nechať jest nynější roucho jeho jakékoliv, jest přece dosud ještě nejlepší podporou sociálního instinktu.*

M. m., uvážíme-li tento velikolepý hold světského dějepisce vzdaný síle, velikosti a působnosti mravní a sociální evangelia Kristova, pak doznati musíme, že díla takového nebyla schopna síla lidská! Byla tu síla vyšší — síla, jejíž dech dchnutím života nesmrtelného naplnil hmotu při stvoření — byl to Bůh sám — Duch pravdy, o němž Pán Ježíš řekl: *»Tenť bude svědectví vydávati o mne!«* On skrze církev vydává svědectví Kristu a jeho evangeliu.

Kdež by byla církev, kdež by byla pravda její — bez svědectví Ducha Utěšitele, který dle slov Kristových *»zůstati má s ní na věky?«* Loď zmitající se v bouři uprostřed mělčin a skalisek nevystihuje úplně obraz církve Kristovy uprostřed mělčin málo milujících duší a uprostřed skalisek duší od pravdy odvr'ceny. Duch sv., Duch pravdy a síly držel a drží její kormidlo, podpirá její stožár, třímá její kotvu!

Splnila se a věčně platnými zůstanou slova Spasitelova: *»Když přijde Utěšitel. .«*

2. K slovům těm P. Ježíš dodal: *»I vy o mne svědectví vydávati budete!«* Apoštolové vydali svědectví Kristu. I my máme svědectví vydávati Bohu svému!

Bůh a člověk! Poměr nezrušitelný! Hrozný, nepochopitelný zdá se mi názor těch duchů v dějinách lidstva, kteří vymazujíce slovo Boha ze slovníka duše lidské, omezovali cíl člověka na zem, snažíce se v úzké hranice lidského života vtěsnati všechny snahy a tužby naplňující veliké nitro lidské. — Připadá mi na mysl ono dítě, sedící na břehu mořském a čekající filosofa Augustina: *»Co činíš, mé dítě?«* táže se mudřec. Dítě ukazuje na důlek *»Chci přelíti moře do tohoto důlku!«* — Tužby a snahy člověka širší než moře, břehy duše jeho rostou do nekonečna k podnoží Nesmírného. Krátký život a celý svět od okeánu do okeánu jest důlkem nepatrným oproti moři, jímž jest duše lidská se svými tužbami k Bohu se rozpínajícími.

Nešťastný ten, kdo toto svědectví Boha v duši utlumil!

Vzpomínám grandiosní povídky franc. spisovatele Arnošta Hella *»Ludvík«*, v níž úchvatným způsobem líčí duši, ztratíví Boha a vydávající mu svědectví v posledním výkřiku života a smrti. — Ludvík je lakomec, který býval kdysi ve společnosti znám svým nesmírným jměním. Náhle zmizel světu, všechno prodal a uchýlil se do nepatrného domku se ženou a dcerou. Jeho vášeň roste a bída jeho rodiny též. Prodává jednu věc po druhé, aby vzrůstal jeho poklad. Konečně žijí v hrozně bídě a nelze již ničeho prodati. Lakomec celc dny a noci tráví jen

ve sklepe nad svým pokladem. Ze strachu před zloději koupí schránku s tajemným zámekem a poklad do něho složí. K otevření tajemného zámku bylo třeba voliti slovo, které napsáno jsouc na tajemných kruzích bylo tak nutno, jako klíč k otevření zámku. Po dlouhé úvaze volí si Ludvík slovo »Dieu« (Bůh). »Dieu«, »Dieu« šeptá dnem i nocí a při slovu tom vidí své zlato. Kov stává se mu jeho bohem!

Jednoho dne sestupuje opět do sklepa, aby zbožňoval svůj poklad. S rukama chvějícíma blíží se k pokladnici. Chce vysloviti tajemné slovo — pojednou studený pot mu vyvstává na čele, tlukot srdce se mu hrůzou zastavuje — v hlavě jeho jest temno, prázdno: On zapomněl tajemné to slovo! — nemůže k svému pokladu. — Jako šilený spěchá na horu, celou noc hledá v knihách ono slovo. Ale nenalézá. Vezme slovník. Stránka, kde bylo slovo Dieu (Bůh), byla slepena. Hledá marně. V zoufalství rve si vlasy a křičí. »Mon Dieu! Můj Bože!« V tom výkřiku nepoznává, že tajemné slovo vyslovil. Jméno Boží je v duši jeho mrtvo — dávno mrtvo. Jméno Boží tu samo povstává jako mstitel Boha uraženého.

V domě je nejvyšší bída, zbyl už jen pes Mirro. Zena, dcera a Mirro jsou odsouzeni k neustálému hladu. Ti tři spolu cítí a trpí, lakomec je jejich společný nepřítel. A tento nepřítel umyslí si, že Mirra prodá. Přivede kupce. Vyhladovělý Mirro nechce od svých spolutrpytelkyň, stává se zuřivým. Tu Ludvík vezme bič a šlehe psa. Mirro skočí a zatne se mu do krku. Lakomec dusí se, v šilené hrůze rozepne ruce k nebi: »Mon Dieu! Můj Bože!« Tentokrát je to výkřik o pomoc k Bohu pravému — v hrůzách smrti. — Ludvík poznává v něm své tajemné slovo! — Slovo hledané v palčivosti zoufalství ve knihách a slovnících jest tu — ale již pozdě. Mirro nepouští své oběti. — Ludvík klesá a umírá.

Nešťastný ten, kdo svědectví Boha v duši utlumil, kdo zapomněl slov Kristových: »*I vy svědectví o mně vydávati budete!*« Kolik Ludvíků píše rouhavě slovo Dieu na tajemné kruhy, jimiž upoutána duše jejich ku věcem pomijejším, zapomínající svého velikého, nesmrtného určení. Slovo Bůh v pravém významu zalepeno v slovníku jejich duše — jest tam mrtvo. Jak hrozné naléztí je tam až ve výkřiku smrti: Můj Bože!

3. M. m. Vydávejme svědectví Bohu svému dokonalým poznáním a plněním vůle Jeho! Většího svědectví nemůžeme dáti Kristu, než plněním Jeho odkazu: »*Buďte dokonalí, jako Otec váš dokonalý jest!*« Nejslavnějším bylo jméno Kristovo nikoliv tehdá, když synové Jeho nesli odznaky moci, velikosti a důstojnosti, nýbrž tehdá, když nesli královské znamení čistých srdcí a svatých, po dokonalosti toužících duší! Život náš čistý, dokonalý buď svědectvím Kristu! Končím slovy básníka »Niv poesie«:

Ten mi kyne spásy tyn:
v Boha doufat, dobro činit,
rád s tím umru, prachu syn!

❖ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❖

Ze spolku: Spolek katechetů v Čechách uspořádal ve středu 8. dubna přednášku katechety Václava Červinky z Kralovic spolu s výstavou učebných pomůcek k vyučování náboženství, hlavně biblické dějepřavy. Přednáška byla četně návštěvena,

na 50 duchovních z duchovní správy, středních i měšťanských a obecných škol kromě laiků, které výstava zajímala. Také druhého dne byla výstava navštěvována a návštěvníci někteří litovali, že přišli již pozdě, poněvadž obrazy musily býti na večer sba-

leny, by mohly býti zpět odeslány. Obšírnou přednášku slíbil řečník uveřejniti v orgánu katechetského spolku »Vychovatelé.«

Činnými členy spolku se stali katecheté: Boh. Beneš, Lázně Bělohrad; Frt. Cerman, Semily; Jan Čihák, Žižkov; Vilém Eisman, Škvrňany; Jarosl. Dvořák, Praha; Frt. Dvořák, Chrudim; Karel Fencl, Kobyličky; Frt. Honický, Beroun; Martin Jordán, Smíchov; R. Kodl, Bubeneč; Jan Kavan, Hlinsko; Josef Kadavý, Kostelec n. L.; Frt. Laštovička, Litomyšl; Jan Lazák, Polička; Kašpar Štoidl, Trhové Sviny; Josef Štella, Pečky, Ant. Svoboda, Písek; J. Štětka, Žirovnice; Pavel Svatuška, Radnice; Ant. Vlasák, Žižkov; Jarosl. Vlasák, Kladno.

Zakázaný školní časopis. C. k. zemská školní rada pro království České vydala tento oběžník: »Č. j. 14975. V Praze, 4/4 1908. C. k. okresní školní rada! Časopis »Mládí« jest obsahem svým čtením pro mládež nevhodnou. Vzhledem k tomu budíž ze žákovských knihoven obecných a měšťanských škol, ve kterých by se nalézal, odstraněn.« — Nedívíme se! »Mládí« vychází nákl. Kočího, vydavatele smutně proslulého »Národního Obzoru.« Je sice mírnější, než soc. dem. »Jaro«, které před nedávnem stihl týž osud; nebude také asi tolik zuřit, jako »Jaro«, které se tváří, jakoby mu bylo ublíženo a svým čtenářům v č. 7. ohlašuje, že podalo ostrý protest k ministerstvu. Ve výboru spolku katech. věnuje se pozornost oběma a náš list přinese referát o jich paedagogické ceně.

Reforma katechismu v Uhrách. Jako u nás i v Uhrách ozývaly se hlasy po novém katechismu. Konečně r. 1902 přikročil episkopát uherský k reformě katechismu a svezil úkol ten biskupu sedmihradskému. Potom do Budapeště svoláni ke konferenci vynikající náboženští učitelé, ustavilo se zemské komité se zmíněným biskupem v čele, mimo to užší komité a když návrhy vpracovány, předloženy posléze ordinariátům k definitivní revisi. Katechismus má trojí vydání: Elementární (pro 1. a 2. tř.), malý (pro obec. šk.) a velký (pro stf. šk.) Mimo uherské vydání, vyšlo německé, chorvatské a slovácké. Německé bylo dáno ku prohlédnutí dvěma vídeňským katechetům. *Elementární k.* sestává z bibl. článků a kate-

chismových vět. První jsou zdařilé, druhé někdy těžké. Illustrace dle Schnorra, škoda že ne všecky, někde vadí různý typ Kristův. Uherské vyd. kolorované. Cena levná 40 h. *Malý k.* je rozdělen ve 3 díly. Máme: 1. věřiti, 2. činiti, co Bůh velí, 3. prostředků spásy užívati. Řeč lahodná. Viděti, že tu pracovali katecheté, nikoli jen theologové. Odpovědi krátké a jadrné. Na př.: Církev je společnost všech katol. křesťanů na zemi, jichž vrchní hlavou je papež; nebo: Obcování svatých záleží v tom, že živi i zemřeli údové církve k sobě náležejí a vespolek si pomáhati mohou. Případné: Občané mají voliti dobré představené a zákonodárce a tak působiti, aby vláda a zákony souhlasily s vůlí Boží. Illustrace má též, leč to je jako Achillova pata. Než takové, raději žádné. Cena levná: 56 hal. Korrespondenzblatt píše: »Tak tomu je na východě (v Uhrách), na západě (v Bavořích) opět se jedná o zavedení jednotného k. Lindeno va a co u nás?«

Katechetský kurs. Výbor jednoty německého katol. duchovenstva v Čechách usnesl se 26. února: pořádati paedagogický kurs ve druhé polovici měsíce července. Kurs má se konati v Mostě (Brüx) diec. litoměřické a bude obsahovati pět vědeckých přednášek.

Mnichovský katechetský kurs 1907. Zpráva vyd. od dra. J. Göttlera. Neváz. 4 Mk. 50 pf., nákl. Kösel, Kempten. Důkladná tato zpráva obsahuje 16 přednášek, 4 veřejné zkoušky, seznam účastníků kursu, katalogy učebných pomůcek a názorných předmětů, přípravné práce a průběh kursu a konečně i debaty. Kdo se nemohl kursu účastniti, nalezne tu věrný obraz jeho, ať již theoretik anebo praktik.

Konkurs: V *náchodském* okr. škol. obsadí se definitivně místo *katechety* při měšt. škole dívčí v *Náchodě* s povinností vyučovati také na jiných školách do zákonného maxima hodin. C. k. okr. šk. r. v *Náchodě* dne 30. března 1908.

Konkurs: V *ledečském* okr. škol. obsadí se trvale místo *katechety* na měšt. škole chlapecké ve *Světle n. Sáz.* s povinností vyučovati také na jiných místních školách až do nejvyššího zák. počtu týdn. hodin. C. k. okr. šk. rada v *Ledci* dne 15. dubna 1908.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK

O pomůckách k názornému vyučování náboženskému.

(Dokončení)

Ilustrace biblické dějeprawy nemohou nahraditi nástěnných obrazů. Hodí se málo ke společné rozmluvě, ježto při tom děti jsou snadno nepozorny a rozržity. Dále jsou malé a nemohou zřetelně vyjádřiti pocity jednajících osob, také půvabu barev postrádají a proto ani z daleka nejsou s to vzbuditi dojem jako dobré nástěnné obrazy, zvláště v nižších třídách, kde děti v patření nejsou ještě vycvičeny a samostatny. Takovéo obrazy v učebnicích mají potud velkou cenu, pokud v paměti dítěte udržují to, co vidělo na velkém obrazu, takže na malém obrázku pak více vidí, než co na něm jest. Z toho plyne nutnost, že obrázky v biblické dějepravě mají se shodovati s obrazy nástěnnými. Ale co si pomyslí děti, vidouce na Pesslerově obrazu svatou Rodinu a tři krále v jeskyni a na obrázku v knize jsou přede dveřmi; anebo na Heinemanových jeví se archa při potopě jako loď a v bibl. dějepravě jako skříň podlouhlá, která sotva do vody sahá. Tu obtíž pro katechetu i pro dítě! Nežřídka však obrázek a text jsou si v odporu. V malé bibl. děj. čteme, že mudrci vešli, našli dítě a matku, padli a klaněli se — a obrázek ukazuje svatou Rodinu a mudrce před domem. I jinak jsou nedokonalé na př. představě o posl. soudu neodpovídá obrázek, kde P. Ježíš jednou rukou zve spravedlivé a druhou zamítá hříšné a při tom nějaká dívka shlíí se v zrcádku, jiná pohár drží v ruce, muž peníze shrabuje, žena muže za vlasy rve atd. To lze říci i o obrázku: Svatba v Káni.

Protestanté mají pro bibl. vyučování výborné obrazy.

U Wiganda v Lipsku vyšly

Schnorrovoy bibl. obrazy, počtem 30, form. 55×65 cm, kolorované à 1.40 Mk. Mezi nimi zvl. krásný obraz: Ustanovení Nejsv. sv. olt., naroz. P. pohřeb P. J. — Svoboda nazývá je »umělecky dosud nedostižné.«

Bibl. obr. nového zákona dle Hofmanna (prof. akad. v Drážďanech) a Schramma od Jul. Lohmeyera, poč. 15, form. 100×77 cm, à 1.90 K. Pěkný: Kázání na hoře, působivy: Vzkříš. mlád. naimského, ustanov. Nejsv. sv. olt.

Wangemannovy názor. obrazy pro bibl. vyučování. Ač poněkud zastaralé, z paedagog. stanoviska dobré, počtem 20, barvotisk, form. 56×70 cm. 1.20 Mk.

Zvláště *Lutherův život* dovedli ideálně zobraziti!

Na př.: Luther jako chlapec zpívá v Eisenachu v choru. 25. Bývalý Augustiánský klášter v Augsburgu, kde byl L., když se měl zodpovídati kard. Cajetanovi. 27 Disputace L. s dr. Eckem v Lipsku. 28. Wartburg atd. atd.

Mezi obrazy schválenými pro rakouské školy elementární pohřešujeme mnohé, které by neměly chybět. Na př.: Poslední soud, nebe, očistec, peklo, anděl strážný, sv. pokání. Co se týká posledního, Pessler nemá nic a Heineman jen návrat marnotr. syna. Zda by se neodporučovaly jednotlivé fáse polepšení marnotr. syna v souvislosti s hlavními i částmi sv. pokání?

Z geografických jmenujeme: Betlém a zejména chrám Božího hrobu. Pro církevní dějepis není nic a co tu je látky! Rovněž obrazy svatých nebiblických nejsou a přec jsou nám bližší a nábožnost názorně představují: sv. Alois. Na obrazech užívaných nepřihlíží se k věku dítek; pro malé mají býti jednoduché, prosté zbytečností, pro velké prohloubeny, umělecky provedeny, perspektiva.

Některých dobrých náboženských pomůcek nelze z veřej. dotací pořídit, protože nejsou uvedeny v oficiálních seznamech; ale ani schválených nebývá používáno buď z neznalosti, nebo z nedostatku interestu.

Ve výstavě »*Jugendhalle*« (za jubilejní výstavy v r. 1898.) v oddělení: »Náboženství«, mimo různé obrázky »dětské« a zmíněné »pro školu a dům« byly tyto:

Nástěnná mapa Palestiny, obr. Pesslerovy, Svobodovy, Lohmayerovy, Heinemannovy, Schreiberovy, tedy celkem málo.

V »*rakous. škol. museu*« ve Vídni (das oesterreichische Schulmuseum) jsou viděti: Pesslerovy, Preuschenovy, Svobodovy, Heinemanovy, Schnorroy, tedy také málo.

Permanentní výstava »*Kunstpflge für Schule u. Haus*«, kterou pořádá »Lehrmitttelzentrale« ve Vídni (I. Hegelgasse 12.) mimo známé »obrazy pro školu a dům« podává zvláště: »Fotografické snímky k náz. vyuč.« a j.

Ve výstavě »*Das Kind*« (r. 1907) bylo viděti obrazy uvedené ve »škol. museu«, dále 62 skiopt. obrazů, Pesslerovy, Heinemanovy, mimo jiné z ciziny.

Co se týká našich škol dle § 18. š. ř. mezi nábož. pomůckami povinnými uvedena mapa Palestiny, té však lze teprve na čtvrtém stupni užití a to ještě zřídka. Heinemanovy jsou jen pro tři diecése, Furrerovy jsou drahé a Svobodovy v celku též.

Pro měšť. školy ve Vídni r. 1906 obec darovala Svobodovy nástěnné obrazy, na obecných školách jsou buď Pesslerovy neb Heinemanovy, neb obojí; na venkovských školách dolnorakouských někde není žádných; podobné poměry jsou v Tyrolích, Solnohraděch, Hor. Rakousích, v jižních Čechách i v Německu.

Pichler soudí, že to je chyba viděti-li dítě, jak v ostatních předmětech postaráno je o pěkné pomůcky a v náboženství nikoliv; vzniká v něm samoděk dojem, že náboženství je něco méně cenného, což často i v životě bude viděti stvrzeno zkušeností. Ano i přesvědčení víry bývá uváděno v nebezpečí. Děti jsou uvykly to, o čem se jim vypravuje viděti zobrazeno. Má-li to však býti zůstaveno jen fantasmii dítěte, snadno v hodině pokušení odkáže to v říši bájí. red.

Kresliti nebo nekresliti při náboženském vyučování?

JAN SOKOL, katecheta ve Skutčicích.

V poslední době vynořil se na povrch zajímavý zápas názorů protichůdných v otázce kreslení při vyučování katechetickém. Chci sdělit i svůj názor a svou praxi pro případ, že by někoho zajímala. Již jedenáctý rok jsem katechetou a také jsem se vytasil s novinkou v prvních letech, že jsem kreslil při náboženství, což dětem bylo novinkou. Utvořil jsem si za ta léta takřka takový cyklus, který pravidelně každý rok kreslívám. Kreslím: Stvoření světa, snad i někdy ráj. Oběť Kainovu a Abelovu. Potopu světa. Oběť Noemovu. Oběť Abrahamovu. Mojžíšovo zachránění. Dání desatera na hoře Sinaj. Krajinu betlémskou. Bouři na moři. Zahrnutí ryb. Někdy snad i Jerusálém s horou Olivetskou. Jak viděti, není těch obrazů mnoho. Avšak radím každému, kdo se nevyzná v kreslení a aspoň poněkud v zacházení barevnými křídami, nekresli! — Kreslím jen proto, abych uplatnil to, čemu jsem se učil po celých osm let na gymnasiu a pěstoval dále v duchovní správě — jako ovšem dilettant!

Kdo nemá zručnosti kreslířské, nezná pravidla perspektivy jak konturové, tak barvové, nekreslí! Kreslím jen v prvé třídě, kde moje výtvořky před kritikou těch nejmenších čestně obstojí, ba i podiv budí.

Ve vyšších třídách pravidelně nekreslím — snad bych i je upoutal — avšak nečiním tak. *Kreslím proto, ne abych kresbou názorně vyučoval, vybrž jen proto, abych v dětech vzbudil dojem!* Kreslím ráj, ale musím již mít doma celý obraz sestavený. Kde udělám zelenou lučinu, kde řeku, kde strom zapovězený — kde hory, kde lesy atd. Půjdu o 1/2 hodiny dříve do školy, obrysy slabě si naznačím na tabuli, několikrát vyzkouším a přehlednu pohledem ze zadních lavic, musím použití efektu barevných kříd, vědět na příklad, jaký dojem dělá stádo pasoucí se v dálce, kde nemožno již počet kusů zjistiti. Pak vše, když mlčky bez výkladu naznačím na tabuli barevnými křídami, ptám se, co tam žáčkové vidí — když žáčkové mne přesvědčí, že znázornění dělá dojem ten, který chci v nich svým vypravováním vzbuditi — teprve vypravuji. Některé scény dají se takto znamenitě předvésti, n. př. valící se po zemi přišerný kouř do dálky z oběti Kainovy. Jasný plamen vlnovitě vystupující v krásných průhledných barvách jako symbol míru, tichosti k nebesům. Divoká hornatá krajina Sinajská, v zadu hora vyčnívající zvláštní imponací, obklíčena rudou září. Ovce roztroušené po horách. Takovou scenerii my ovšem, kteří učíme náboženství, nedovedeme snad okamžitě vykouzlit, nutno dříve prohlédnouti si a takřka prostudovati obrazy podobné, ať skutečné nebo ideální, všimati si obrazů na způsob Millétových atd. Vzbuditi fantasií u dětí a potom vypravovati.

A podobně si počínám při ostatních kresbách. N. př. zahrnutí ryb. Nakreslím moře. Dříve si náčrt vyzkouším po případě doma. Kdo byl na příklad u moře, nezapomene asi, jaký dojem hladina mořská na člověka činí. Použiji toho. Kolem vrchy perspektivně mizící a přecházející z barvy žluté, zelené, fialové do pozadí, v modrou dálavu. V zadu Kafarnaum zase jen tak naznačeno, aby děti řekly, tam za tím mořem: jest nějaké město! Dvě lodičky, síť neurčitě, ryby nachytané jako bílé proužky a čárky se jevíci. Ptám se děti Co tam vidíte na moři? Dvě lodičky. Někdo tam jest v těch lodičkách. Co jsou ty bílé čárčičky? To děti pravidelně neuhodnou, A teď vypravuji o zahrnutí ryb. Proč se držím této praxe. *Naše obrázky jak v bibli, tak i nástěnné jsou příliš malé* a není možno, aby náladu v duši vzbudily. Vezměte na příklad Bouře na moři. Jest viděti lodičku, snad nějaký ústřížek vlny mořské, ale rozhodně ne bouři atd. Nakreslím-li celou situaci na celou tabuli, pak ovšem na děti to dojem učiní. Přes to ale málokdy kreslím a to v první třídě pouze, když chci dětem radost učiniti. Jindy již při vypravování biblickém nesáhnu na křídlo, abych dětem snad znázornil děj biblický. — Ovšem předmět jednotlivý kreslím, n. př. archu úmluvy, dům v Palestině, svatý stánek, pak v druhé třídě měšťanské kreslím nádoby, roucha bohoslužebná, motivy gotické, románské, barokové a pod., což už ovšem spadá pod jiný žánr, než posvátné výjevy z bible.

Kreslím diagram církevního roku v kruhu, užívaje k označení různých dob různých kříd a či im to hlavně proto, že tříbí se zájem o církevní rok, má-li žák sám uhodnouti, kam nakreslím, do kterého měsíce na příklad první neděle adventní, svátky velikonoční. Děti to pobádá k součinnosti, zvláště musí-li z daných činitelů dobu uhodnouti a zrovna do kruhu naznačiti. Rovněž výhodno jest znázorniti grafický postup obřadů při mši sv. — Pan professor

Hornov odvolává se na † blahé paměti ředitele Berana v Rudolfinu,*) že kreslival. Jistě, že všichni my, kteří jsme byli přítomni jeho výkladům, jež činil hluchoněmým, jsme uznávali, že dětem nelze děj příslušný znázorniti jinak nežli takovou improvizací, že čárka s kolečkem značí osobu. Ale to dalo se dětem, ku jejichž duším nebylo jinak přístupu nežli takto, ale směšností jest toto kreslení stavěti za vzor vyučování dětí slyšících a mluvících. Řeknu jenom tolik. Byla doba, že se chtělo všecko znázorniti a obrazotvornosti se nenechalo nic a dítěti tou názorností se špatný zrovna názor vnucoval. Jistý pán, znalec školství, (aspoň byl dosazen na místo, kde se znalost školství vyžaduje,) horlil pro názor, chtěl ukázati panu učiteli názorné vyučování. Vzal křídlo a kreslil a pak se ptal žáčka, co to jest, a žaček řekl; »To jest plaše« a za tím to měla býti růže. Od vepře k růži jest přece jenom pořádný krok!

Úplně souhlasím se Serafinem. Kdo neměl příležitosti naučiti se dobře kresliti a nezná základů perspektivy konturové a barevné, ať nekreslí vůbec. Má jistě takový pán zase nadání působiti živým slovem na duši dítěte.

Kdo snad ovládá kresbu, kreslí jen krajiny, nálady a nekreslí svaté děje nebo svaté osoby nebo setřeš s nich vše tajemné, posvátné.

Promluva na I. neděli po sv. Duchu či sv. Nejsvětější Trojice.

Upravil J. NOVOTNÝ.

»Učte všechny národy, křtíce je . .
Mat. 28., 19.

Na břehu africkém zříme vážného muže v hlubokém přemýšlení; učená hlava jeho, kol níž posvátná zář prosvítá, dovede rozjímáti o pravdách nejhlubších a jeho ruka, která iřímá berlu biskupskou, napsala již přemnohou knihu, na obhájení sv. víry proti pohanům a bludařům ale dnes ten vznešený duch jeho nemůže se dopátrati žádoucího úspěchu, nemůže vypátrati, jak to možno, že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti a přec nejsou to tři bohové, nýbrž jeden toliko Bůh ve třech osobách. A když tak ten svatý biskup Augustin v myšlenkách po břehu se ubíral, spatří pojednou pacholátko, ano úsilovně se namáhá, aby přelilo vodu z moře do malé jamky. Augustin stanuv dívá se na tu podivnou, marnou práci a táže se: »Milé dítě, co tu děláš?« »Chci,« odpovídá dítko, »přelíti moře do tohoto důlku.« — »Dítě mé,« odpovídá stařec s úsměvem, »darmo se namáháš, jak bys mohlo nesmírné moře přelíti do nepatrné jamky?« Tu povstalo pachole a s významným pohledem pravilo sv. Augustinovi: »Spíše přeleti já nesmírné moře do toho malého důlku, nežli ty vyzkoumáš tajemství Nejsv. Trojice Boží.« To pověděvši, zmizelo. A Augustin chápe ihned ten pokyn Boží, přestává v bádání a v hluboké pokoře podrobuje se nevyzpytatelnému tajemství Božimu.

Složte tedy zde málomocná péra, mudrcové zemští, nepřemýšlejte a nezapte se! O Trojici Boží nic nevymlíte, nepochopíte, nevyjádříte. A nemysleme, že toliko nám lidem tajemství toto je nepochopitelné — kdybychom prošli nebesa a tázali se všech kůrů andělských, jaký jest Bůh, řekli by nám, že ač naň patří a jej dokonaleji poznávají než my, přece jen nepochopitelný jim zůstává. A rozum náš nedopátral by se této pravdy, že jest jeden Bůh ve třech osobách, kdyby Syn Boží nebyl nám ji zjevil. Ale nejen zjevil, i zavázal nás věřiti v toto

*) Ústav hluchoněmých v Králové Hradci. (Pozn. red.)

tajemství a to pod ztrátou věčného života a spásy duše, řka: *»Kdo pokřtěn bude, spasen bude.«* (Mat. 16., 16.)

A jelikož není nám možno zcela nahlédnouti v hloubku tohoto tajemství, učiníme aspoň to, co přístupno jest našemu rozumu, totiž: budeme v dnešní slavnost *rozjímati o dobrodincích, prokázaných lidstvu od Nejsv. Trojice.*

Vše, co Bůh zevně činí, to působí tři božské osoby společně; přece však jisté účirky připisují se některé z božských osob zvlášť a to z té příčiny, že v jistých účincích ta neb ona božská osoba zvláštním způsobem na venek se projevila. Na př. Tento okršlek zemský stvořila božská Trojice; oblohu, slunce, hvězdy, měsíc, zemi, vody, stromy, živočichy, to vše vyvedly tři božské osoby pospolu; nebo Otec bez Syna a Ducha sv. neučinil ničeho, jelikož jest s nimi v podstatě nerozdílný. Přece však to stvoření okršku zemského připisuje se nebeskému Otci, protože on se tu projevil veřejně jako všemohoucí Otec, kdežto Syn a Duch sv. zůstali utajeni, skryti.

První tedy dobrodinci Trojice Boží je *stvoření světa.*

Co byl tento svět před mnohými věky? Nic a nyní překrásné dílo se rozkládá před našima očima. A stojí pro nás, k našemu užitku. Pro nás to zářící slunce vysílá osvěcující a zahřívající paprsky; pro nás zem vydává utěšenou úrodu, pro nás je rosa a déšť, svlažující tvrdost zemskou; pro nás všecko, Bůh nepotřeboval ničeho. A ty, človče, co jsi byl před sto lety? Nic a co nyní? Pomni, k jakému obrazu jsi stvořen a poznáš svou cenu. Proč tebe neučinil Bůh stromem, kamenem neb němým zvířetem? A duše tvá, kterak překrásná je; jsouc obdařena výbornými vlastnostmi, rovná se téměř andělům, nebo dle slov Písma svatého *»jen málo menší andělů učiněna jest.«* — Pro nebe pak nás stvořil, ne pro několik jako střela mijících roků světa. Stvořil, aby nás oblažil, potěšil, věčně oslavil, aby nás ve společnosti andělských kůrů před svým trůnem usadil. Nechtěl toliko sám býti blaženým a blažeností oplývat, nýbrž chtěl i nás účastnými učiniti těch nevýslovných radostí a rozkoší. Proto tak prostranné nebe, jak dí prorok Baruch, proto v tom nebeském paláci tolik příbytků, jak praví Kristus Pán, proto tam nahoře připraveno tolik radostí, jichž oko nevidělo, jak učí sv. Pavel.

Otče nebeský, jak neskončenou láskou Jsi nás miloval, ač jsi předvídal, že tak často na Tebe zapomínati budeme!

Ba skutečně zapomněli na Stvořitele svého hned první rodiče v ráji a tak sebe i své potomky připravili o věčnou blaženost. Co však Bůh? Sv. Jan zaznamenává řeč Kristovu ve 3. kap. *»Tak miloval Bůh svět, že Syna svého jednorozeného dal«,* hle — tu opět zjevila se lidstvu druhá božská osoba. My klesli, upadli a zahynouti měli. Žádný tvor nebyl s to, aby nás pozdvihl, žádný anděl, ani cherubin neb serafin nebyli by dali neskončené spravedlnosti náhradu za nás dostatečnou. *»Zkáza z tebe Izraeli,«* řekl Pán ústy Oseáše proroka, *»jen ve mně zůstává pomoc tvá.«*

A hle, tu úlohu vykoupení našeho vzal na se Syn Boží. Sestoupil s nebe, aby ti, kteří z padlého pokolení v něho uvěřili, nezahynuli, nýbrž aby měli život věčný. V šesté kapitole Isaiáše proroka ličí se, jakoby tři božské osoby se byly mezi sebou radily. Kdo čteš, rozuměj! Takové radění se v Nejsv. Trojici, která co činí, od věčnosti uzavřela, není; nýbrž jen k našemu porozumění ono vidění Isaiášovo smyslným způsobem se tu vypisuje.

Isaiáš viděl Pána, an sedí na stolici vysoké a vyzdvížené a Serafíny okolo něho; i slyšán byl hlas Pána řkouciho: »*Koho pošlu? Kdo nám půjde?*« A následovalo usnesení a rozhodnutí: »*Hle já, pošli mě!*« Syn Boží se tím rozumí, jenž u Isaiáše proroka mluví slova: »*Hle já, pošli mě!*« Mě pošli, Otče, já rád Tvé božské spravedlnosti dosti učiním; já budu Tebe poslušen až k smrti a to smrti kříže.

Syn Boží tedy uvolil se dobrovolně vykoupiti svět a Otec z lásky, kterou plane (láska ta je Duch sv.) z té božské lásky usoudil poslati jej na svět. Přišel tedy Ježíš Kristus na svět; hledal ztracenou ovci lidského pokolení, přišel jako světlo mezi temnoty, jako lékař mezi raněné, jako učitel mezi zaslepené, jako osvoboditel mezi otroky, jako Spasitel tvorstva, jež bylo zahynulo. A my, kteří víme, co ten dobrý Ježíš z lásky k nám podstoupil, my, kteří častěji rozjímáme jeho kroky láskou posvěcené, kteří rozjímáme jeho umučení, jeho pot, krvavé krůpěje, jeho přehřkou smrt, víme, čím té druhé božské osobě za tu její lásku jsme povinni. Skály, ledové balvany bychom musili býti, kdybychom toho dobrodi i druhé božské osoby nechtěli oceniti.

Konečně Duch sv. — třetí božská osoba, vyjevuje milosti své při našem posvěcení a posilnění. O milosti Ducha sv. nemáme potřebi tuto obšírně mluvit. Toliko následujících otázek nemohu tu opominouti mlčením. Kdo z vás při křtu sv. přijal za dědice života věčného? Duch svatý! Kdo vás udržuje v bílém rouše nevinnosti? Duch svatý! Kdo nás sílí ve mdlobách a křehkostech, abychom nepadli? Duch svatý! A když jsme poklesli a svévolně upadli, kdo nás vzbuzuje ku pokání? Kdo z očí našich vyvádí zkroušené slzy, slzy, jež jsou dražší nad perly světa? Duch svatý!

Ani jedinké litostné vzdechnutí nevzniklo by v srdci našem, kdyby Duch sv. planoucí vroucí láskou k nám ducha našeho nezahřál.

To jsou dobrodiní nejsv. Trojice Boží. Při křtu sv. slíbili jsme ústy kmotra, že budeme věřiti v nejsv. Trojici Boží. Ale ta víra nesmí býti v nás planá, má nésti spásitelné ovoce.

Věříme-li, že Bůh Otec nás stvořil, otcovsky o nás pečuje, nás zachovává a řídí — buďme jeho tvorové, buďme jeho dětmi poslušnými, vděčnými a jeho svatě Jméno chválícími.

Věříme-li, že Bůh Syn nás vykoupil, nedopusťme, aby pro nás nadarmo byl trpěl a zemřel a přičiňme se, bychom se stali účastní jeho zásluh a vykoupení.

Věříme-li, že Duch sv. nás posvěcuje, osvěcuje a sílí, rmuťme ho hříchem a tělo své chovejme jako chrám Ducha svatého v čistotě, střídmosti a poctivosti.

Věříme-li, že tyto tři božské osoby jeden Bůh jsou tedy ne světu a jeho rozkošem, nýbrž jedině Bohu žijme, Jemu se klaňme, Jemu služme, Jej milujme, abychom Jej, v kterého nyní věříme, jednou tváří v tvář spatřili a se svatými sbory oslavenců zasloužili si velebiti, řkouce Sláva Otci, Synu i Duchu svatému, jako byla na počátku, i nyní i vždycky a na věky věkův. Amen.

Promluva na den sv. Aloisia.

(II. neděle po sv. Duchu.)

JAROSLAV PIHLER.

Nechte dítě, ať jdou ke mně, nebo takových je království Boží. • Luk. 18, 16.

Od té chvíle, co P. Ježíš vyřkl tato slova, uplynulo mnoho let, ale křesťanské dívky posud jsou jeho miláčky. Posud jest mu zvláštní radostí dívky chrániti a k nebi vésti. Dokladem toho jest i den dnešní.

Slavíme dnes památku zbožného dítěte, andělského jinocha sv. Aloisia. Vám zejména staví jej P. Bůh za vzor k následování a za přímluvce u svého trůnu v nebi. Pocházel z rodu vznešeného a bohatého. Ale on se zřekl všeho, co by život jeho příjemným učinilo a vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova, aby jen Bohu sloužiti mohl. Ač krátký byl běh života jeho, přece obohacen mnohými ctnostmi, odešel s této země, takže dle slov Písma *»Dokonav v krátku, vyplnil časy mnohé.«* Přes 300 let uplynulo již od jeho svaté smrti, ale od té doby ctí jej křesťanská mládež jako svého patrona a snaží se následovati jeho ctnosti. A nevím věru, milí čím byste více oslavili památku sv. Aloisia, než následováním jeho ctností.

Spasitel chce i vás vroucně milovati a přeje si, abyste podobně jako sv. Alois vyzdobeni byli *jednak vroucí nábožností, jednak svatou čistotou.* Kež byste tyto dvě ctnosti do srdce hluboko vstúpili a po celý život zachovali!

1. Čím je u květiny vůně, tím je u duše nábožnost. Co je do květiny, která nevoní? Podobně nemá ceny u Boha duše, které chybí nábožnost. Milí žáci, vizme sv. Aloisia a divme se jeho nábožnosti! Na něm vyplnila se slova zbožného Tomáše Kempenského, která napsal ve své knize *»O následování Krista«* *»Jak sladko jest sloužiti Bohu, jak sladká a líbezná jest služba Boží!«* Sv. Alois rád se modlíval, modlitba byla mu pravou rozkoší. Sotva začal jako útlý hošík ovládati jazyk, naučila jej zbožná matka pozdravení andělskému a říkal je rád. Byv jednou otázan, zdaž P. Marii miluje, řekl: *»Ona jest matka moje.«* Často bylo ho vídati, an klečí a modlí se. Neznal ještě a nechápal Boha rozumem, cítil ho však v útlém srdci a vzplanul k němu dětinou zbožností. Z toho měla matka jeho velikou radost. Jako osmiletý chlapec rozhodl se, že se odřekne světa a oddá se výhradně službě Boží. V tom úmyslu upevnil se čtením života Krista Pána. Choval něžnou lásku k Panně Marii, modlíval se denně po několik hodin před jejím obrazem. — R. 1580 zavítal do Brescie milánský arcibiskup sv. Karel Borromejský. Alois, tehdá chlapec 12letý, dostavil se k němu pro poučení a požehnání. Světec, poznav ho, nemohl se vynadiviti jeho nábožnosti, připravil ho ku prvnímu sv. přijímání a sám mu podal tělo Páně. Prolévaje hojné slzy radosti, přijal Alois ponejprv nejsvětější svátost Oltářní. Od té doby choval nejněžnější uctivost ku velebné svátosti a přijímal ji v každý den nedělní i sváteční. Ostatní dny věnoval dílem přípravě ku sv. přijímání dílem díkůučinění. Jsa každodenně přítomen mši sv., nemohl o pozdvihování zdržeti se slzi. S takovou touhou, láskou a radostí utíkejte se i vy, milí v nábožných modlitbách k Otci nebeskému a k milené Matce Páně!

Máte a později ještě více budete míti na srdci, čemu neporozumí nikdo jiný leč váš nebeský Otec a dobrotivá Matka Boží Maria. Přijdeť bouře i nad hlavy vaše i pokušení a zlá příležitost ke hříchu budou bojovati proti vám. Vy budete snad slabí, ale bouře silná. Kde naleznete pomoci, leč u Boha vroucí modlitbou,

častou a zbožnou návštěvou služeb Božích, hodným přijímáním svatých svátostí. Kráčejte i vy tímto životem jako svatý Alois! Vroucí nábožnost povede vás bez úhony, ukáže vám cestu bezpečnou a jednou bude vám zářiti při skonání na cestu do věčnosti. Nábožnost však zachová vám též bez poskvrny ono svatební roucho při křtu sv. přijaté, s nímž se objeviti máte před soudnou stolicí Kristovou, totiž *nevinnot a čistotu duše*.

2. Sv. Alois jest vám, milí žáci, také vzorem sv. čistoty. Tou ctností se stkvěl, že všeobecně nazýván byl andělem v lidském těle. Myšlenky jeho byly prosty všeho, co uráží stydlivost, city jeho čisty od světského prachu, a touhy i žádosti vzdáleny od pozemských chťičů. Bděl úzkostlivě nad svými smysly a pěstoval věrně a ostražitě čistou lilii své panické nevinnoti. Prodlévaje jako přední panoš při dvoře Filipa II., krále španělského v Madridě, stranil se úzkostlivě bujných dvorských her a zábav, zamítal pozvání k tanci a nočním radovánkám a zamykal se ve své komnatě, kde trval na modlitbách a zbožném rozjímání. Když mu otec domlouval, chtěje jej odvrátiti od úmyslu jeho vstoupiti do řádu a vykládal mu, jaké cti, hodnosti, rozkoše a bohatství může na světě dojíti, řekl sv. Alois otci »Co mi to prospěje k životu věčnému?« Pochopil dobře slova Ježíše Krista: »*Co platno člověku, byt i celý svět získal a na duši své škodu vzal.*« »*Svět pomijí a žádost jeho, ale kdo činí vůli Boží, zůstává na věky.*« (I. Jan 2, 17.) Aby chránil čistotu a nevinnot srdce svého, cvičil se sv. Alois již v mládí svém v přísném sebezapírání. Když mu matka nařídila, aby nespával na tvrdé zemi, ale na měkkém lůžku, podložil si pod peřiny kusy dřev. Postíval se přísně a vstával v noci k modlitbě. — A nemůže také ani býti nic krásnějšího, co by duši lidskou více zdobilo, než nevinnot a čistota. Proto praví Písmo sv. *Ó, jak krásné jest čisté pokolení s jasností; nesmrtelná zajisté jest památka jeho.*« (Moudr. 4, 1) Sv. Bernard di »Pouze panická čistota znázorňuje poněkud na tomto světě a v této době smrtelnosti naší blažený stav slávyvěčné.«

Že Bůh miluje duše čisté a nevinnoté, poznáváte, milí žáci, z toho, že za matku Syna svého vyvolil nejčistší Pannu Marii. Jeho předchůdce, sv. Jan Křtitel, dokonal v nevinnoti život svůj. Jeho pěstoun sv. Josef všeobecně se vyobrazuje s lilií v ruce na znamení života čistého a bezúhonného. Mezi apoštoly byl to zase sv. Jan, jenž pro svou nevinnot byl miláčkem Páně. Tak vzácná jest u Boha nevinnot a čistota! I kdybyste byli chudobní, špatně oděni, od lidí opovrhováni, jste-li a zůstanete-li čistými a nevinnotými, máte u Boha větší přednost, než dítky největších boháčů, které by této ctnosti neměly.

Jest však čistota útlá a citlivá květina, jež vyžaduje nad míru bedlivé ochrany, aby náhle neuvadla a zlomena nebyla. Svatý Alois chránil ji úzkostli střežil oči i uši, aby se nikdy ani myšlenkou proti čistotě neprohřešil. Proto ji až do smrti bez úhony zachoval, mohl na loži smrtelném prositi okolostojící bratry řeholní, aby zapěli mu radostný chvalozpěv »Tě Boha chválíme.«

Milí žáci! Kráčejte i vy v šlépějích svého patrona sv. Aloisia. Nábožnost a čistota jeho af jsou vám vůdčími hvězdami po celý život! Jestliže jste dosud nenásledovali andělského jinocha životem zcela zbožným a nevinnotým, snažte se o to aspoň v budoucnosti, byste pravou kajicností smyli viny své. Pak budete jednou pokojně a bez hrůzy odcházeti z tohoto světa, ozáření červánky vycházejícího slunce věčného života a volající se sv. Aloisem: »Jdeme rádi odtud do nebe.« Amen.

Promluva na III. neděli po sv. Duchu.

VLADIMÍR HORNOV.

»Ztratí-li jednu z nich, zdalíž nenechá devětadevadesát na poušti a jde po té, kteráž se byla ztratila?«

Luk. 15., 4.

V městě Kartageně v jižní Americe byla vystavena r. 1654 tělesná schránka kněze. Rozsáhlé prostory chrámové nestačily pojeti zástupy, které se tísnily kolem rakve. Chrámem zavzníval pláč, lid dotýkal se rakve, v níž tělo leželo, každý toužil, aby ještě naposled spatřil tu milou tvář. Kdo byl ten kněz? Jmenovali ho otcem otroků. Ještě před týdnem byl bys ho viděl, jak spěchá ke korábům, na nichž přivázeli nelítostní lidokupci spoutané černochoy! S ním spěchá věrný jeho černý přítel, kterého — jako i mnohé jiné — z otroctví vykoupil. Ve vaku nese potraviny a léky. Na rybářské bárce dávají se převézt k lodi, která právě přistála. Již vstupují na palubu. Ale jak děsný to pohled! Silačení jako nemá tvář, stojí tu nešťastní černoši. Krvavé pruhy na těle a vpadlé, vyhublé tváře svědčí, jak nelidsky s nimi bylo nakládáno. Plaše a zoufale hledí kolem sebe — někteří ve smrtelné úzkosti chtějí se vrhnouti do moře.

V tom objevuje se mezi nimi kněz Petr Claver. Otrokáři ustupují a otroci nedůvěřivě pohlížejí na příchoziho. Ale černý průvodce Claverův praví k nim: »Bratři, nebojte se, přichází k vám kněz Claver, otec černochoů!« A za chvíli tulí se již ubožáci k bílému otci s láskou nejněžnější. Claver vyšetřuje nemocné, rozdává léky — a na rukou svých cítí slzy věčnosti. A nejsou to slzy a díky poslední, jež vzdávají svému otci! Neboť hle, sotva že Claver vstoupil opět na břeh, již spěchá do domů majitelů dolů a sadů a ve jménu Boha i lidskosti prosí pány přivezených otroků, aby zmírnili osud ubohých, aby nemocným popřáli klidu a zdravým příležitosti ku poznání vznešených pravd víry Kristovy. Všichni znají obětavého otce černochoů a nikdo neodpírá jeho prosbám.

Tak působí po 40 let. Stařec 70letý — bílý vlas pokrývá jeho skráň — ale v srdci vždy stejný oheň lásky dle příkladu božského pastýře Ježíše Krista. A ti, kterým se obětoval až do dechu posledního — spláceli i jemu láskou příkladnou! Když dne 15. ledna r. 1888 sv. otec Lev XIII. ve dvoraně nad předsíní chrámu Svatopetrského prohlášoval slavně Petra Clavera za blahoslaveného, v zástupech přítomna byla i deputace amerických černochoů, kteří z daleka přišli, aby úctu a vděčnost prokázali muži, který byl dobrým pastýřem jejich otců.

2. M. m., kulturní tento obraz z dějin církve zatanul mi ra mysli, když při čtení sv. evangelia zjevil se v duši mé Kristus jako pastýř dobrý, láskyplný, spěchající za svými ovečkami. Kolik krásných symbolických obrazů zobrazuje ve sv. evangeliu lásku Kristovu k duším nesmrtelným! U sv. Matouše vidím Pána jako milosrdného Samaritána, jenž schyluje se, aby zavázal rány nepřítele a cítím, jak teplem lásky šíří se duše má; u sv. Lukáše vidím Ho jako otce do- brotivého syn mu promarnil všechno, vrací se bídny, zubožený, v šatech že- bráka — ale se slzou v oku, s lítostí v srdci! Otec rozpíná náruč svou — a nám pohnutím vlhne zrak. V dnešním evangeliu vidím však Pána jako pastýře, jenž trním prodírá se k ovečce ztracené — a cítím blízkost svého Boha, jenž trním prodírá se k duši mé vlastní.

O císaři Trajanu čteme tento příběh: Trajan přítomen jsa jednou prudké bitce s nepřítelem, viděl, jak mnozí stateční vojáci z četných ran krvácejíce, zů-

stávají v řadě bitevní. Hluboce dojat jejich věrností, přiběhl do šiku bitevního a sám rány jejich obvazoval. A když pak obvazů se mu nedostávalo, vytrhl meč, rozsekal svůj šarlatový, drahocenný šat a kusy jeho obvazoval rány svých statečných vojáků. Všichni vojáci dojati byli láskou svého císaře.

A přec — čím láska Trajanova ve srovnání s láskou dobrého Pastýře? Trajan hledal na bojišti ty, kteří krváceli za jeho moc, slávu a velikost; Kristus hledal a hledá ty, kteří ho opustili a bloudí daleko od Něho — vysilení, zmatení, umírající.

3. Již u proroka Ezechiele (34., 11.) praví Spasitel o sobě: *»Aj, já sám hledati budu ovci svých Jako navštěvuje pastýř stádo své, — tak navštívím ovce své a vysvobodím je ze všech míst, kam v den oblaku a mrákoty rozptýleny byly. — Co bylo zavrženo, zase přivedu a co bylo polámáno, uvíži, a co mdlého bylo, utvrđím.«*

Pán Ježíš, dobrý pastýř, hledá nás! Hledá duši každou — na místech všech, kam v den oblaku a mrákoty rozptýlena byla. Kdo jen poněkud přemýšlí o svém životě, nalézá mnoho chvil a mnoho okamžiků, o kterých musí *»Pán Ježíš mne hledal!«*

a) Byly a jsou duše něžné, duše milující, které zná Kristus a ony znají pastýře duší svých. I ovečka milující Pána uchýlí a vzdálí se od pastýře svého. Ale sotva že zaslechne hlas jeho varovný, teskný, úzkoslivý — spěchá sama k němu zpět. Tak spěchal Petr, ze slabosti zapírající Pána. Takovou ovečkou byl Tomáš apoštol, který uslyšev hlas Kristův, klesl k nohám jeho a zvolal: *»Pán můj a Bůh můj!«* — Takovými ovečkami jsou duše věřící a milující, které ze slabosti zapomenou povinností svých, které z křehkosti lidské klesnou — ale na první hlas svědomí povstávají, nezůstávají ve hřichu, nýbrž vracejí se k Bohu, k pastýři duší svých. A pak za Pánem jdou věrně, vytrvale a zakusivše, jak trpko jest opustiti Boha svého, bývají věrnějšími nad jiné, horlivějšími v dobrém, láskyplnějšími ku klesajícím, pokornějšími k sobě rovným, obezřetnějšími v příležitostech ke zlému — bez pýchy, bez přeceňování sebe samých.

b) O jiných ovečkách praví Spasitel, že jde za nimi, aby je hledal! Jsou to duše, jež nemají síly víry a lásky, aby vrátily se k Pánu svému. Bloudí daleko od pastýře svého, jdou jako Hagar pouští života zmatená, vysilená, umírající. Zdaž nezatanou nám na myslí umdlené, vysilené duše naší doby, jak líčí je Garborg, Roseger, Dostojevský? — duše, jež v největším rozvratu mravním, nad propastí duševního zoutalství ucítí pojednou sladké objetí ramen Kristových: *»Neboj se, já jsem!«*

Otevírám Písmo svaté. Vidím Šavla jedoucího do Damašku, pronásledovat církev Boží. Bůh sráží ho s koně, Šavel zůstává ležeti v prachu nicoty a bolesti. Ale ruka Boží, která ho snížila do prachu — též pozdvihla ho na ramena své lásky a svého milosrdenství: *»Neboj se, já jsem!«* — Vzpomínám slov sv. Řehoře *»O tormenta misericordiae, cruciat et amat! O milosrdenství trestající, raníš a miluješ!«* Tak či i Pastýř dobrý, že dopouští na nás zlo, aby nás vytrhl ze zla horšího, ponižuje nás, aby povýšil, raní, aby uzdravil!

V pravdě zkušenost dokazuje, že tormenta misericordiae — rány Božího milosrdenství přivádějí nás k Bohu blíž. Žalmista Páně David volá: *»Naplň tvář jejich hanbou, a budou hledati jména Tvého, Pane!«* Utrpení, bolest, ponižení bývá očistou duše, bývá cestou, na níž Pán hledá ovečku bloudící. Denní život

nám tak často ukazuje, že vážně o Bohu počne člověk přemýšletí teprv tehda, když rány těžké ořesou jeho srdcem nebo jeho zdravím, když v duši své ucítí palčivou bolest ztráty toho, na čem budoval sebevědomě hrad svého štěstí. Vidí kolem sebe poušť — hledá oasu — hledá Boha. Není to slabost, je to probuzení duše, je to vítězství věčného nad časným, Boha nad člověkem. Dítě v bolesti hledá matku, člověk v bolesti duše hledá náruč svého Boha.

Proto i mnozí sv. otcové k tomu poukazují, že utrpení po hříchu je známkou Božího milosrdenství, které nás hledá. Jestliže však rozvrat duševní dospěl tak daleko, že Bůh nechává člověka v klidu uspaného, v smrti usinajícího svědomí, a snad i v hojnosti, bez trní bolesti — že výstražným je to znamením soudu již ukončeného!

4. M. m., očistné cesty Božího milosrdenství, které hledá nás, bývají často trpké. Není zla, na jehož cestu by nebylo postaveno výstražné znamení Boží spravedlnosti. *Peccatum meum contra me est semper! Hřích můj proti mne jest vždycky;* volal v slzách žalmista Páně.

Kdykoliv výstražné znamení Božího milosrdenství splane nad rozvratem duše naší, nezůstávejme vzdáleni od Krista, vraťme se k Němu; vraťme se s touhou mravního obrození, duševní očisty! Ucitíme sladká ramena Božího milosrdenství, pozdvihujícího nás k sobě, pochopíme v celém dosahu velikost štěstí skrytého ve slovech sv. evangelia *»A když ji nalezne, vloží na ramena svá a raduje se.«* Amen.

— ❁ — RŮZNÉ ZPRÁVY. — ❁ —

Ze spolku Spolek katechetů v království Českém konal v pátek dne 8. května o 5. hodině odpolední schůzi *vyborovou* na Král Vinohradech v Národním domě. — Po zahájení schůze přečetl předseda kol. Konopík poděkování Jeho Eminence nejdůst. arcipastýře našeho za soustrastný projev spolkem zasláný. — Jednáno o legitimacích spolkových a rozhodnuto, že se nebudou zaváděti, ježto se žádný člen o ně nepřihlásil. — Sankci zákona o snížení počtu vyučovacích hodin lze dle došlých zpráv očekávatí v krátké době; leží již v kabinet. kanceláři J. Veličenstva. — O výstavu náboženských pomůcek zjednal si největší zásluhu, jak samozřejmě kol. Červinka, což bylo ve schůzi všeobecně a s díky uznáno. I venkovští členové zajímali se o výstavu a litovali, že netrvala aspoň týden. — Z dosavadní místnosti se přesídílí spolek zatím na neurčito do kníž. arcib. semináře. — U příležitosti jubilea J. Veličenstva nelze nikterak v principu schvalovati, by katecheté zaujali vůči sbírkám; na učitel-ské sirotky stanovisko odmítavé, jinak dlužno ponechatí zralé úvaze každého katechety, by sám rozhodl, jak by ve zvláštních poměrech svých měl se zachovati. — Přijata

na vědomí zpráva deputace (Slaviček, Pihler) o tom, jak pokročila záležitost osobního přídavku katechetů na obec. školách. — Zatímní učitelé měšť. škol podávají ke sněmu petici, by po 3 letech byli jmenováni definitivně. ad personam, uloženo tedy vyzvati katechety měšť. škol, kteří působí po tři léta zatímně, by se přihlásili u předsedy spolku. — Usneseno poukázati nejdůst konsistoři na neshodu Malé bibl. děj. s dosavadní osnovou a požádati o direktivu. — V případech, kde některé korporace (sokolské jednoty, spol. ferial. osad a j.) požadavkům moderní výchovy hledí spíše z nedopatření, než ze zlé vůle vyhověti způsobem, který poškozujee nábož. cit dítek (na př. v nedělí v čas bohosl. zkoušky divadelní, pěvecké a reje .): poslouží se zájmem sv. náboženství i katechety nejlépe když působením mimoúředním a soukromým u vlivných osobností se podaří cestou smírnou a benevolentní ty závady odstraniti. — Do knihovny se zakoupí spis »Kirche u. Bibellesen« a »Meyovy katechese« 12. vydání.

Dne 13. května konal spolek schůzi *členskou* o 5. hod. v kníž. arcib. semináři. — Jednáno o různých záležitostech spol-

kových, zvláště o nové spolkové místnosti. Předšedá kol. Konopík vzal ochotně na sebe úkol vyhledati a najmouti vhodnou spolkovou místnost. Za delegáty do katol. Svazu paedagogického zvoleni koll. Strnad, Slavíček, Pihler, Jonák. — Následovalo pokračování přednášky kol. Jonáka »O reformě útulku«, již pro zajímavost přinese co nejdříve v Katech. příloze.

Z Francie: »L'éducation chrétienne« (č. 27.) zaznamenává velkolepý kongres katechetských kruhů laických t. zv. »l'oeuvre des catéchismes«, který se konal ve dnech 27., 28. a 29. února v Paříži. Přes 60 biskupůúčastnilo se buď osobně neb skrze delegáty. Řeči skvělé a návrhy praktické a moudré. V denních schůzích uvažováno, jak získati další členy obého pohlaví. Počet 200 (v r. 1886.) vzrostl na 20.000 se 100.000 dětmi. Ve večerních schůzích uvažováno, jak přivábiti děti i rodiče. Při tom pokusy se světelnými obrazy (kinematograf, skioptikon a j.). Právilo se: »Děti prostě přijdou na podívanou, kněz či katecheta postupně přidává obrazy vážné, pak náboženské a znenáhla uvádí děti ve známost Boha, církve, svatých. Děti pak jsou učitelé rodičů. Dítě vyzváno byvši vypravuje, co promítaný obraz představuje; rodiče se diví vědění děčka a nechti zůstat pozadu«. Dobrovolníků katechetů zvláště dam hlásí se dosti a přeče abbé Loutil poznamenal, že je to dosud polovina těch, co jich bylo (36.000) a appellováno na další. Arcib. pařížský mgr. Amette končil: »Rostež a množte se; je vás 20.000, budete-li chtíti, bude vás v roce 100.000«.

Řád »Školských Bratří«. Zákonem ze 7. VII, 1904. ve Francii Š. B. pozbyli as 1300 škol a dosud mají 100 ústavů, které však také do termínu zákonem stanoveného (1914) zmizí. Čilému řádu, jemuž ve vlasti není práno místa, otevírá prozřetelnost Boží v cizině širé pole. Vízme číselný počet domů: V Belgii 19, v Rakousku 6, v Italii 13, ve Spoj. státech 11, v Mexiku 6, v Kanadě 7, na Kubě 5, v Panamě 13, ve Španělech 100 a j. — Počátkem r. 1907 čítal 10.453 činných údů a to: 6229 Francouzů, 357 Němců, rovněž tolik Italů, Španělů a Američanů. Vyovězení z Francie a přeložení generálního

sídla do Belgie (Lembecq), upevní internacionální ráz řádu a uschopní přizpůsobiti se rozmanitým poměrům.

Jednotný katechismus bavorský. Biskupové bavorští se vyslovili pro zavedení jednotného katechismu. Základem bude katechismus Lindenův (přepřacovaný Debarbův) a jednotlivé ordinariáty přidají své opravy. Nový katechismus hned nebude definitivně zaveden, nýbrž na určitou dobu několika katechetům a odborníkům bude poslán na zkoušku, jak se osvědčí v praxi.

Byli v Pompeji křesťané? Zajímavá tato otázka rozřešena! Ve zříceninách nalezena lampa z pálené hlíny, na níž se nalézalo znamení kříže. Mnozí učenci tvrdili, že kříž mival také jiný význam. Nyní však nalezena se lampa ve hloubi 3 metrů, která má monogram »Ježiš«, obkličeny trnovou korunou. Lampa pochází z I. stol. po Kr. P. a je důkazem, že v Pompeji žili také křesťané.

Biskup katechetou v národní škole. Njdp. biskup Josef Hůlka v Č. Budějovicích vyučuje týdně dvě hodiny sv. náboženství v sirotčinci sester sv. Karla B. »Chr. paed. Blätter« zaznamenávají to jako projev cti a vážnosti ke stavu katechetskému.

Vyzvání! Kollegové, kteří působí již *tři léta zatimně na měšťanské škole*, přihlaste se u předsedy spolku! — Adresa: Dp. Jan Konopík, Kr. Vinohrady.

Ustanoveni byli definitivně: *Josef Uher*, katecheta měšť. šk. v *Plzni*. *Bohumír Pešek*, katech. obec. šk. v *Nuslicích*. (okr. vinohradský).

Konkurs: V *hořovickém* okr. škol. obsadí se definitivně místo *katechety* při měšť. škole dívčí v *Berouně* s povinností vyučovati také na jiných veř. obec. školách tamtéž do nejv. zákon. počtu hodin vyučovacích. — C. k. okr. šk. rada v *Hořovicích*, dne 4. května 1908.

Konkurs: V *chrudimském* okr. škol. obsadí se definitivně místo *katechety* na měšť. škole chlapecké v *Chrastí*, se zákonými požitky a vyučovati náboženství na zmíněné škole, jakož i ostatních veřejných školách obecných i měšťanských v *Chrastí* až do zákonné míry povinnosti vyučovací týdně 25 hodin. — C. k. okr. škol. rada v *Chrudimí*, dne 5. května 1908.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

O vyučovací metodě.

V uvedeném spisu »*Unser Religionsunterricht*« podává *W. Pichler* obšírnou zajímavou úvahu o vyučovací metodě náboženské na školách rakouských.

Uvádíme aspoň toto

Ač nadřizené úřady právem uznávají horlivost katechetů, přece co do metody, již se užívá při vyučování náboženství, dosud mnohého třeba jest si přát.

Pro jednotlivé hodiny vyměřeno příliš mnoho látky, klade se dosud přílišný důraz na memorování, dominuje metoda t. zv. *erklärend-analytische**) (souborná). nechybí příklady bezduchého mechanismu, látka učebná a způsob výkladu zvláště na nižším stupni není přiměřený chápavosti dětí.

Své tvrzení opírá o mnohé příklady, čerpané z *katechetské literatury*, vesměs ze spisů novějších a hojně užívaných, jak o tom svědčí několikéré jich vydání.

Theori

Ve stati takto nadepsané uvádí *oficiální prohlášení* rakouského episkopátu, vydané u příležitosti nového katechismu. (R. 1897—8.)

Doporučuje se v něm tento postup

1. Při výkladu držeti se jest přesně slov katechismu, aniž třeba čeho přidávati z jiných katechismů; předepsaný katechismus je prý obsahem dosti bohatý. Při tom nejlépe odpověď napřed pomalu přečísti se správným přízvukem, anebo dáti přečísti. Pak dlužno odpověď rozebrati, vyhledati podmět, výrok, předmět věty hlavní a totéž u věty vedlejší. Již tento jednoduchý rozbor často stačí k vysvětlení věci. Bylo-li by však třeba to neb ono slovo ještě vysvětliti, staň se tak, ale bez rozvláčnosti, která často věc, místo aby ji objasnila, zatemňuje a čas maří.

2. Dle katechismu, kde též není stručných odpovědí »ano« zvykej děti odpovídati v celých větách.

*) *Pichler* rozeznává dvojí metodu: 1. *erklärend-analytische*, která vychází od textu katechismu, vysvětlujíc jej 2. *entwickelnd-analytische*, která vychází z konkrétního příkladu (z bibl. děj. neb ze života) a dospívá k textu katechismu, jako k svému cíli. My jsme zvykli první metodu nazývati syntetickou (soubornou) a druhou analytickou (rozbornou).

3. Odpověď není dostatečně memorovaná, dokud musí katecheta jednotlivá slova nebo snad dokonce polovice vět napovídati. Dítě má umět přednésti odpověď celou do slova a to volně a pokud možno s řádným přízvukem. Té pile a úcty žádají pravdy, které Syn Boží s nebe přinesl.

4. Je-li pokdy, nezanedbávej opakování, které je matkou všeho studia. Při opakování netřeba se řídit pořadem otázek katechismu. Jsou prý tak formulovány, že každá z nich je samostatna, beze vztahu na předchozí otázky.

5. Neopomeň tu a tam promluvit slovo k srdci, leč bez dlouhých kázání. Myšlenky vhodné lze nalézt v připojených mravních doložkách.

Známy a nejrozšířenější rakouský časopis theologický: »Theol. prakt. Quartalschrift« přinesl v r. 1902—4 čtyři delší články, v nichž se doporučuje metoda souborná (erklärend-analytische) jakožto jediné církevní, kdežto *metoda rozborná (entwickelnd-analytische) co nejrozhodněji se tu potírá.*

Nazývá ji »rationalistickou« — »přepínáním dětských vloh« činí prý dítě »hříčkou katechety« — »seslabuje v duši jeho již dřímající sílu božské víry« — »odporuje principu víry« — »staví katechesi na protestantskou, moderní basi« — »dává katechesi vycházeti nikoli z autority nýbrž ze svobody, ne z víry, nýbrž z rozumu« — značí dogmaticky »žalostnou ruinu a krok zpět« žene »hojně vody na mlýny zásadních odpůrců« kteří katechismus proscribují právě pro nadpřirozená dogmata anebo nanejvýš jej trpí, buduje katechesi na psychologii naproti církevní katechesi, která spočívá na autoritě Boží, jest »potupným pokořením« náboženských pravd — »methodickým kramářstvím« — odporuje zákl. apoštolské vědě »fides ex auditu« — značí »dominium subjectivismu« na místě církevního učitel. úřadu — působí opak pokorné víry — »ničí katechesi vůbec«.

Pichler se diví, že se neobjevilo dosud přímé vyvrácení tohoto článku ve zmíněném časopisu, ač příležitostně v recensích jeho byla i tato metoda (entwickelnd-analytische) doporučena. (Pokračování.)

K reformě útlků.

(Píše Josef Liběchovský, katecheta.)

V povánoční době letošního roku svolány byly v Praze dvě útlkové schůze. K oběma schůzím sešlo se značně učitelstva i učitelek, převážná většina pak slečen z útlků. Máme za to, že účelem schůzi bylo sebrati material a poukázati na cestu, kterou by se nutná reforma nynějších útlků měla bráti, proto bylo také poukazováno, ač velmi ostýchavě na vady se vyskytující, naznačován lepší směr. Všechno jednání však prozrazovalo nespěšnost, neurčitost, mnoho nemístních ohledů a neupřímnost. K žádoucí nápravě v nynějších útlcích jest třeba daleko upřímnějších neodvratných řeží. Vyžaduje toho plnou měrou úkol a důležitost útlků, které mají býti pro děti a to pro *hodné* děti, chudé a *dozoru rodičů postřádající děti druhým domovem*, náhradou za domov a spolu podporou či lépe řečeno doplňkem školy, *ne však druhou, večerní školou.*

Než přistoupíme k vlastnímu bodu reformy útlků, předešleme přirozenou odůvodněnost a význam útlků.

Péče o děti v rodině.

Není důležitějšího a také vděčnějšího povolání nad vychovatelství. Čím jest zahradník ve školce, tím vychovatel u dětí. Jako zahradník chrání školku vysokou ohradou před škůdci, ji zalévá, mrví, výhonky odstraňuje, odrostlé stromky do zahrad, alejí vysazuje, obdobně či i i vychovatelé, ať jsou to již rodiče, pěstouni, učitelé, mistři či zaměstnavatelé.

Příchodem svým na svět, jest dítě odkázáno na pomoc, na vychování jiných, v prvé řadě a přirozeně na své rodiče. U dětí, jimž se nedostává přirozeného tepla krbu domovského, nutno přikročiti k umělé výživě nejen těla, ale i duše, pomocí pěstounů ať již v soukromí či v jednotlivých ústavech.

Tělesné ošetření, vyživení, ošacení, vyučení snadno dá se uměle nahraditi, hůře však nahraditi dětem láskyplný klín mateřský a náruč otcovskou, ty se nedají ani nejučtější alimentací zakoupiti. Pročež jen v nejnnutnějších případech mají se svěřovati děti lidem cizím jako: když rodiče zemrou, onemocní, jsou uvězněni, nedostateční, ať v dobrém i či špatném smyslu, když jedná se o vzdělání vyšší, když hrozí dětem od rodičů spustlých zkáza tělesná neb mravní.

Při nahražování rodičů dává se však přednost dobrým rodinám před jakýmkoliv ústavem, jaksi středním bodem zakryje se mezera způsobená nedostatkem péče otcovské a mateřské.

Rodina jest základem společnosti lidské, s ní společnost vzniká, trvá i zaniká.

Tvůrci všehomíra děkujeme za kořen a pramen společnosti lidské, tomu Tvůrci, který v ráji, stvořiv pána přírody Adama, přidělil společníci podobnou jemu. Bůh sám naznačil přesně rysy a základy rodiny, spojiv muže a podobnou jemu ženu tak, že si byli oba naprosto rovni a při tom žena podřízena muži. »Učiňme Adamovi pomocnici podobnou jemu!« Zdaž mohl by kdo lépe naznačiti podstatu rodinného, manželského krbu? Jak zřejmě vzniká tu jednota, svatost, nerozlučnost, vzájemnost a spolu nutná podřízenost! »I požeňnal jim Bůh a řekl: „Rostež a množte se a naplňte zemi“ . . . A viděl Bůh vše, což byl uči il a bylo dobré.«

Jistě nemožno lépe a jasněji naznačiti původní stav rodiny o její cíl, než jak učinil Bůh, stvořiv rodinu by byla pramenem a základem lidstva vůbec.

Rodina! Jaká vznešená svatyně autority a vychování, jaký živoucí krb nejvznešenějších citů lidského srdce, vděčnosti a úcty. Rodina — stěžejní bod všeho života, soubor sladkých jmen — otec, matka, bratr, sestra. Rodina jest zdrojem a šířitelkou ideální pásky lidské společnosti, o níž náš básník pje:

Láska všech věcí královna —
nad ni v světě není,
věčně sobě rovna,
ač se věčně mění.

Dlouhou dobu byla rodina tím, čím ji Bůh míti chtěl, ale upadáním lidstva, vlivem hříšnosti vzala rodina v mnohém směru velkou zkázu, jak nám ukázky podávají dějiny již nejstarší. Ze ženy, rovné společnice učinila necitelnost otrokyni, předmět násilí a libovolných choutek. Podryty základy rodiny, svatost,

nerozlučnost, věrnost a něžná podřízenost, podryt tím rodinný život a následky rozvratu pak se mstí hlavně na dětech, jež z podobných rodin vycházejí.

Štěstím, vrcholem blaha rodinného jsou dítky. Nepřeháněla římská matka, když se chlubila své přítelkyni svými dětmi jako nejvzácnějšími a nejmilejšími klenoty.

Jak utuží se svazek manželský, jak ožije krb rodinný příchodem dítěte do rodiny! Manžel-otec, jda za svým povoláním, poslední pohled věnuje matce s dítětem, ta nejtěžší namáha sládne mu při vzpomínce na domov, při práci buduje plány do budoucna, zatím co matka doma v povinnostech rodičů ho zastává, pečující o zdraví dítěte a později pak i jeho slabý rozum a vůli k životu budíc a na pravou cestu uvádějíc.

Při práci i mimo práci myslí rodiče na dítě, poučují je, napomínají a kárají. Veta však po dítěti, na něž rodiče s přílišnou láskou aneb s lhostejností pohlížejí, neboť takovému dítěti jest pak všechno dovoleno, neslušné chování, neposlušnost k rodičům, neslušnost a zlomyslnost k jiným, rozmazlenost, zahálčivost a pak i toulání; poslušnost u dětí takových často dárky si vykupují.

Někdy jeden z rodičů, někdy oba dva jsou slabi, ať již z lásky či nedbalosti oproti povinnostem k svým dětem se proviňují. Co rozumný otec s pravou přisností zá večer v dobrém směru na dítěti vybuduje, to slabá matka z nerozumu během dne několikrát rozvrátí. Tento neblahý úkaz velmi často se jeví, z čehož pak vysvítá, jak úvahy hodným by bylo zreorganisování výchovy dorůstajících děvčat. *Již ve škole měly by dívky vedeny býti v tom směru, by poznaly hlavní rysy vychování a zacházení s dětmi, by seznamovány byly se zásadami zdravotnickými a společenskými, by tak se obrnily, by jednou sobě svěřené dítky, ať již jako chůvy nebo jako matky, na těle i duchu správně vychovávaly.*

Nerozumným, nedbalým zacházením s dítětem, nepřiměřenou stravou, běže zkázu tělo, ale pak hlásí se i zásada »Zdravý duch v zdravém těle«. Tělesně zakrnělé dítě, obyčejně nestojí za nic ani na duchu; buď je z něho poloviční idiot, nebo rozpusta, v obou případech pak je na úkor společnosti lidské.

Hlavně pak lhostejnost či lépe řečeno nedbalost rodičů to je, která jim samým a celému okolí plete z odrůstajících dětí obtížný karabáč.

Jsou mnozí rodiče, že nestarají se celý den o děti, kde jsou, s kým a kam chodí, co provádějí, jsou-li ve škole, či za školou se toulají, jak ve škole i mimo školu prospívají, práce a vysvědčení dětí bagatelisují, upozornění na vady svých dětí nedbají, neb ještě hrubstvím odměňují. Nejhuře v tom směru na tom bývají děti těch rodičů, kteří oba do práce denně docházejí.

O 30—50% jsou horší školní děti v takových dělnických místech, kde jsou v továrnách i ženy zaměstnány. Nestojí za mnoho dětí dělnických rodičů při velkých dvorech, ač není zde ten poměr tak křiklavý, jako u dětí z cihelen a z okolí továren, kde i ženy pracují. Hutníci, jsouce samo sebou intelligentnější, mají dítky obyčejně dobře vedeny, podobně i samostatní řemeslníci, jsouce intelligentní hledí si prospěchu dětí. Horníci obdařeni bývají obyčejně velkým počtem dětí, průměrem 6—8 dětí na rodinu, 10—12 dětí v hornické rodině není žádnou zvláštností. Tu pak není divu, že při deprimující práci, zhoubné na tělo i ducha, při skrovných platech, při nočních pracovních hodinách upadá rodinný život horníka.

Nespokojenost, nesvornost, nepořádný a marnotratný život v takových rozervaných rodinách se mstí na dětech. Děti hladovy, hubeny, napolo nahy, i za nejtěžších mrazů $\frac{3}{4}$ hodin do školy bosy docházejí nemyty, nečisty, bez pomůcek. »Ať ti učitel dá knihy, sešity, boty, když ti nedá, tak řekni, že nebudeš chodit do školy.«

Nalezením uhlí, zřízením továren nastane hromadný příliv několika tisíců lidí na jedno místo, nastane nouze o byty, kde jaká i nedostatečná místnost se obydlí, zřídí se tak zvaré zlověstné ratejny, v nichž i pět rodin v jedné místnosti pohromadě bydlí; ba přišel jsem na Kladně do dvou domků, kde měli světnici na 3 a 4 dily křídou na podlaže rozdělenou pro tři a čtyři rodiny.

A teď si představte v podobném obydlí večerní siestu! Všecko sedí v jednom klubku, staří, mladí, muži, ženy, bez ohledu na děti se mluví o sousedech, chválí se ten či onen, jak na pány vyzrál, jak umí mluvit, jak si chytře z panského přilepšil; když pak se hovoru nedostává, tu žurnalistika a různé romány předčítané podají novou látku ku přemýšlení i řečem. Noviny předčítá ten, kdo čísti umí, obyčejně některý školák, který často čte tam v těch novinách o svém p. učiteli, jak se mu za tu či onu dobrou snahu posmívají, vyhrožují neb jiné proti němu štvou a různé rady, jak se má na pány houknouti, udělují. Není pak divu, když přišel pan učitel F. B. do třetí třídy a hnal neumytého a neučesaného žáka k vodě, že ten si proti p. učiteli ulevil: »Však on Vás tatínek vrazí do »Svobody.« Ba mám více případů zjištěných, že školáci byli dopisovateli do časopisů, pravdu, nepravdu jim noviny otiskovaly. V jedné třídě, z níž pana učitele si vzal dělnický list zvláště na mušku, se hoši střídali v kupování vyššího čísla, ostatní již před školou nedočkavě čekali: »Tak co pak nesou noviny?»

Třetího dne po Volfovské obstrukci v říšské radě dělali školáci na měšťanské škole mírnému učiteli také volfiadu pravítky a penály, že musil ze třídy utéci. Referáty o vraždě Anežky Hružové, Svatováclavské záložně a vůbec, kde se co stalo, měli žáci vždy v dobré evidenci. Často jsem na nich pozoroval po kolik dní zvláštní vzrušení, kdykoliv se co ve veřejnosti událo. Úplně volný přístup k denním listům všech směrů, přístup ke všem ilustracím zboubněji působí, než nejhorsí romány, tu podává se ten nejpikantnější extrakt románové látky, jak se říká, po lopatě.

Dítě má velkou vnímavost, chytlavost a hned, co slyší, napodobuje a vymstí se na svém učiteli, že namaluje na ohradu svého učitele, jak ho vede četník a ještě k tomu napíše: »To je učitel Z.« A jsme rádi, když své umění nerozvádí dále. Papírníci, knihkupci, kteří ze škol jsou živí, jsou tak nesvědomití, že boří těžkou práci rodičů a vychovatelů, že mezi mládeží rozšiřují knížky a ilustrace nejen co do ceny umělecké, ale i co do obsahu často velmi pochybné ceny, pohlednice, desky různých románů ve skříních tak vystavují, že k nim každé dítě má přístup.

Věru v tomto směru přítrž učiniti, mnoho by prospělo výchově mládeže, i spolek nějaký v tom směru by našel velmi vědecké pole; proti týrání zvířat jsou spolky, ale proti otravování dětí. . , to by bylo zpátečnické. Zvláště čilé kolportáže trpí správy dráh, kde na každém větším nádraží pornografie silně se prodává.

Nakladatelé a agenti bezohledně využijí každé slabiny lidské jen, aby své výrobky úplně bez ceny literární i co do slohu i obsahu za velké peníze odbyli. Stanoviště dráhy jest věru vhodně pro pornografický obchod voleno, zvláště mladší cestující šmahem skoupí řadu pikantní četby, aby nudu za jízdy ho čekající zahnal. Přečtený spisek ve vlaku pohodí, jiným kamarádům věnuje, sám vycítí, by podobnými »spisy« knihovnu svou neobohatit, a pak snad přece tu a tam otec jeho knihovnu reviduje.

(Pokračování.)

Promluva na 4. neděli po sv. Duchu (Navštívení Panny Marie).

VÁCLAV JANOTA, katecheta v Praze.

»Blahoslavený, kdož nalezl přítele pravého.«

Sirach 25, 12.

Co je obyčejného v životě, než že se všude o přátelství mluví. Slyšíme slovo to z úst muže, jinocha i hochy, jakož i z úst ženy a dívky. Ale nedá se upříti, že žádného slova tolik se nezneužívá, jako právě slova: přátelství. Mnoho se o něm mluví, každý se domnívá, že přátelství chová, ale dnes se uzavírá a zítra se již ruší, dnes považován člověk za přítele, zítra již za největšího nepřítele. A čím to přijde? Ne odjinud, než že se neví, v čem vlastně pravé přátelství záleží.

Starí latí ici měli dvě přísloví: »Bonus amicus alter ego« a »Amicis omnia sunt communia« — což znamená česky: »dobrý přítel — druhé já« a »přátelům všecko je společné«. Jako člověk křesťan po Bohu také sebe miluje láskou zřízenou, podobně i dobrý přítel jemu takofka k srdci přirůstá, v obou bije téměř jedno srdce, žijí jeden život, všecko mají společně. Zdaž není pravé přátelství opravdu něco krásného? Římský císař Albert II. tvrdil, že nejlepším prostředkem, život sobě v pravdě zpříjemnit, je mít dobrého přítele, proto znělo také jeho heslo: Amicus optima vitae possessio — přítel nejlepší statek v životě. A kde takového dobrého přítele najdeme? Dnešní sv. Evangelium nám předvádí dvě přátelské duše; vypravuje totiž, kterak Maria Panna po svém zvěstování s chvátáním odešla na hory do města Judova, pod srdcem nesouc vtěleného Syna Božího. A jakou radost způsobuje její návštěva v domě Zachariášově! Toho důkazem jsou slova sv. Alžběty, která, naplněna jsouc Duchem sv., hlasem velikým volá: »Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého.« (Luk. 1, 39—42.) Ježíš a Maria jsou přátelé naší nejlepší.

Sv. Františka Johanna ze Chantalu tázala se jednou sv. biskupa Františka Sáleského, kdo nejlépe s člověkem smýšlí? A světec jí rychle odpověděl: Nikdo jiný než Ježíš Kristus. A pravdu řekl sv. biskup ženevský. Mám vám to dokázati? Pak bych musil vám líčiti celý život Kristův od jeslí betlemských až na kříž kalvarský a ještě bych nebyl hotov, nebo smrtí na kříži neumřela jeho láska, Kristus miluje nás dále, miluje nás láskou, jaké jenom srdce božské je schopno. Abych jen krátce vám ukázal, kterak Kristus je přítelem naším nejlepším, pravím, že věnoval nám svoji lásku již tehdy, kdy jsme ho ani neznali, ano, kdy jsme jako děti Adamovy nepřáteli jeho byli, již tehdy na nás v lásce své pamatoval, na tom se ustanoviv, že nás vykoupí a spasí. Vzpomeňte jen těch několik evangelií, která nám byla předčítána po velikonočních svátcích. Plní zármutku dlí apoštolé ve večeradle na hoře Sionu, z bázně před židy uzavřeni, — u prázdného hrobu stojí Magdalena a pláče, domnívajíc se, že někdo

tělo Kristovo ukradl, — plní pochybností ubírají se z Jerusálema dva učedníci do svého domova — do Emauz, vidouce, kterak naděje jejich, že Kristus obnoví království Boží, se nesplnila — a hle, jaká proměna! Magdalena pláče u hrobu, a pojednou Ježíš stojí před ní a ona pláče radostí; plní bázně a nejistoty za zavřenými dveřmi meškají apoštolé, a hle, tu Kristus přichází k nim slavný a dí: *»Nebojte se, já jsem to«* (Luk. 24, 36). Do Emauz ubírali se dva učedníci, Kristus přidružuje se k nim a zármutek jejich obrací se v největší radost.

Na 2. neděli po vel. nám vypravovalo sv. Ev. dojemné podobenství dobrého pastýře, 4. neděli připravoval Spasitel apoštolu na svůj odchod se světa, na své nanebevstoupení: *»Maličko a neuzříte mne a opět maličko a uzříte mne.«* (Jan 16, 16.) Kolik tu lásky dobrého pastýře k nám! O svátcích svatodušních plní Spasitel své zaslíbení a sesílá apoštolům a také nám Utěšitele Ducha sv., na slavnost Božího Těla pak ukázal nám, že *»miluje své, miloval je až do konce«* (Jan 13, 1), že ustanovil nejsv. Svátost oltářní, aby ustavičně mezi námi přebýval, za nás se obětoval, nám podával pokrm duší k životu věčnému. — Hle! takové lásky u nikoho na světě nenajdeš a proto miluj jej i ty, zvol si jej za přítele, nebo on tebe neopustí nikdy, věrný tobě zůstane, byť tebe všichni opustili.

A kdo pc Ježíši našim nejlepším přítelem, kdo po Bohu s námi nejlépe smýšlí? Nikdo jiný než ta, o níž nadšená naše píseň pje: *»Ty jsi po Bohu ta nejprvnější, Tobě čest a chvála nejpřednější anděle a svatí vzdávají, královnou Tebe nazývají«* — po Bohu, po Ježíši nemáme lepšího přítele nad Marii Pannu. Ke všem byla upřímná, laskava a přívětivá. To nám dokazují učedníci jejího božského Syna, to nám dosvědčí Lazar a jeho dvě sestry Marie a Marta v Bethanii, to nám dokáží obyvatelé Nazareta i Kafarnaum, ano i pohané v Egyptě. A není jinak ani možno, vždyť je matkou toho, jenž všechny miloval, za všechny z lásky umíral, jak mohla by z lásky a přátelství svého vyloučiti někoho, ana byla nejhrošlivější následovnicí Kristovou. Jak dobrotivá byla Panna Maria k oněm chudým svatebčanům v Káni Galilejské, jak dobrotivá i k Jidášovi, jehož lakotu a zrádné myšlenky jistě znala; ano, Maria Panna nezatrzuje srdce svého ani k apoštolům ostatním, vidouc, kterak všichni Božského jejího Syna opouštějí, Maria Panna je miluje, přátelství své až do smrti jim věnuje.

Maria byla vzata do nebes, ale přátelství její nevzalo konce. Tisícové a tisícové již okusili jejího přátelství. Z ovoce přátelství jmenuje sv. patriarcha Benátský Vavřinec Justinian tři 1. Vítězství nad nepřáteli Dva zmohou více, nežli jeden. Kde ale najdeme věrnější lepší, silnější, mocnější a ochotnější přítelkyně, než Marii, o níž sv. Germanus píše, že pouhé vzývání jejího jména již nejprudší útoky nepřítel odraží. Sv. církev pozdravuje Marii Pannu jako pomocnici křesťanů a v skutku za přispění jejího dobyli jednotlivci i celí národové vítězství nad nepřáteli.

2. *»Dostatek všeho«* je dle sv. Vavřince Just. ovocem přátelství. A nepraví Maria Panna sama o sobě: *»Ve mně je všeliké bohatství«* (Přisl. 8, 18)? Kdo má Marii Pannu za přítelkyni, v čem může mít jakého nedostatku? Vždyť ona je rozdatelkou milostí, jejíma rukama všeliká milost se člověku dostává.

3. Třetím ovocem přátelství je útěcha. A což nevkládá církev sv. i Marii Panně do úst slova: *»Rozkoš má jest býti mezi syny lidskými?«* neosvědčila se již tolikrát jako *»uzdravení nemocných«, »potěšení strápených?«*

Duše, křesťanská! zde máš dva přátele věrné, kteří s tebou nejlépe smýšlí. Ježíše a Marii. I kdybys neměla tedy na světě duše sobě oddané, kdybys neměla nikoho, komu bys si zaplakala, komu postěžovala, nezoufej, dvě srdcí i pro tebe láskou bije, dvě oči i na tebe hledí, dvoji náruč i tobě se otvírá, přivíň se i ty k nim, k Ježíši a Marii a zvolej s celou duší: »Ježíši a Maria, vy přátelé moji, vám zasvěcují sebe, za lásku vaši věnuji vám lásku svou, vám chci náležitě i v životě i ve smrti, zde i na věčnosti.« Amen.

Promluva na svátek apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoděje.

Napsal prof. VLADIMÍR HORNOV.

»Takového zajisté bylo nám
potřebí mít nejvyššího kněze.«

K Žid. 7., 28.

Nebyli bychom Slovany, kdybychom dnes vzpomínkou nejvděčnější neoslavili jména mužů, kteří písmem zlatým se zapsali v kulturní dějiny národů slovanských — jména sv. Cyrilla a Methoděje.

V nadšeném povolání, jež vydali slovanští vlastencové r. 1884 ku památné slavnosti velehradské, čtu tato významná slova: »Když národ veliké muže velebí, kteří velikými skutky ducha národního osvětili, vývoji jeho novou dráhu ku spáse a vzdělanosti vedoucí ukázali a ve vlnobitném proudu světových dějin loď jeho bezpečným kormidlem opatřili, zajisté cti a velebí sám sebe a plní tím povinnost, kterou jemu netoliko vděčnost vlastního srdce, nýbrž duch dějin sám ukládá.« —

Vytknu krátce zásluhy našich velikých apoštolů, abychom i my v srdcích svých obnovili ve svátek jejich vděčnost, kterou má býti naplněno srdce každého vzdělaného Slovana.

1. *Sv. apoštolové naši velikými skutky ducha, národního ducha osvětili, vývoji jeho novou dráhu ke spáse a vzdělanosti vedoucí ukázali.*

Nezapomenutelný papež Lev XIII., neobyčejný ctitel bratří slovanských, vydal dne 30. září 1880 památnou encykliku »*Grande munus*«, v níž ocenil veliké zásluhy slovanských apoštolů a nařídil, aby se jejich svátek každoročně v celé církvi dne 5. července církevními hodinkami mši sv. oslavoval. Slavná tato encyklika, kterouž by každý Slovan znáti měl, začíná slovy

»Vznešený úkol, šířiti jméno křesťanské, který bl. Petrovi, knížeti apoštolskému a jeho nástupcům obzvláštním způsobem byl svěřen, pohnul římské papeže, aby v rozličných dobách pečovali o vyslání hlasatelů sv. Evangelia k různým národům okrsku zemského, jak toho zájmy a úmysly milosrdného Boha vyžadovati se zdaly. Pročež také k úřadu apoštolskému mezi slovanskými národy právo propůjčili Cyrillu a Methoději, mužům přesvatým, jejichž vytrvalostí a převelikými pracemi bylo provedeno, že oni národové světlo Evangelia spatřiti a z žití nedokonalého k lidské a občanské vzdělanosti byli přivedeni.«

S nadšeným a vroucím díkem může každý Slovan zvolati: »*Takové zajisté nám bylo potřebí mít nejvyšší kněze — apoštoly!*« Sv. Cyrill a Methoděj byli duše spanilé, čisté, pravdou Kristovou a vzděláním osvícené. Prodchnuti jsouce zcela duchem sv. Evangelia a jdouce za heslem: »*Ne nám Hospodine, ne nám, ale jménu Světmu dej slávu!*«, byli schopni oné ideální schopnosti, apoštolského

sebezapření a mučednické neohroženosti, které třeba bylo, aby pod lípou slovanskou vztýčen byl kříž, aby postaven byl oltář Kristův a lid slovanský jazykem svým velebil Vykupitele světa.

Tím, že postarali se o to, aby známost křesťanských pravd rozšířila se ve všech vrstvách slovanského lidu, *položili základ k obecnému vzdělání* a otevřeli bránu ku pravému pokroku. *»Oni zajisté chodícím v temnotách rozžehli světlo veliké.«* (Is. 9., 2.) Kde vztýčen kříž, tam rozkvetla vzdělanost a zušlechtil se mrav. Slavný Maistre praví: *»Jen proto náleží Evropě žezlo vědy, že jest křesťanská.«* A veliký dějepisec Anglie Macaulay*) vydal památné svědectví kulturní síle křesťanství, když napsal *»Za křesťanstvím učenost vždycky kráčela v zápětí!«*

Sv. Cyrill a Methoděj jsou prvními apoštoly křesťanské vzdělanosti národů slovanských; oni zajisté lid slovanský cestou mírnou, cestou Kristova evangelia povznegli mezi kulturní národy Evropy, aby s nimi čestně zápasiti mohl na kolbišti ducha a ušlechtilých mravů. O nich tedy plným právem platí slova: *»Ze skutky svými ducha národního osvitili a vývoji jeho novou dráhu ku spáse a vzdělanosti vedoucí ukázali.«*

2. Ale sv. apoštolové naši *»ve vlnobitném proudu dějin světových lod Slovanstva a zvláště národa našeho bezpečným kormidlem opatřili«*, davše mu jako dědictví ceny nesmrtelné slovanské písmo, slovanskou školu a slovanské umění: svéráznou, samostatnou kulturu, duchovní neodvislost.

a) V době té, kdy sv. bratři s křížem Páně vkročili do luhů našich otců, rozkvétala křesťanská vzdělanost u jiných národů květy nejkrásnějšími. Měli již své písmo, svoji literaturu. Slované ve své prosté tichosti neměli ještě písma, postrádající tak nezbytného klíče, otvírajícího poklady vzdělání a samostatné kultury. Bystroduchý Cyrill dobře postřehl, že jedině vlastním písmem může lid slovanský rozvinouti svoji svéráznou, národní kulturu, štípenou na stromě cirkve. Proto sestavil *písmo slovanské* a s bratrem svým přeložil písmo sv. na jazyk slovanský. Založili první *slovanské školy* a v nich vychovali první *národní kněze a učitele*. Tím zaorali hlubokou brázdou na poli slovanské vzdělanosti, z níž jako ze semena hořčičného vyrostl veliký strom naší kultury.

Kdož by nevpoměl tu slov vlasteneckého pěvce Koubka

Tak jen ducha všemohoucí síla
jest a věčně bude vítězem;
jí jsou podrobena věků díla,
byť se ohradila železem:
moudrost svatých bratří zvítězila
blahodárným písmem nálezem;
více nežli mečů na tisíce
mírná pořídila cyrillice!

b) Sv. bratři dali nám nejen slovanské písmo a slovanskou školu, nýbrž i *slovanské umění*. Slynouce jemným duchem, zušlechťenými vzory řeckého umění, stali se u nás zakladateli výtvarných umění, stavitelství a malířství. Zpěvnou duší slovanského lidu nadchli velebnými zpěvy, jimiž v mateřské jeho řeči doprová-

*) Čte se: Mekóle. (Pozn. red.)

zeli bohoslužbu. Kdož by z nás neznal staroslovanskou píseň: »Hospodine, pomiluj ny!«, která svojí hloubkou a krásou uchvacuje a povznáší duši? Co podnětů krásna a umění vložili do vnímavé duše slovanské, aby ji probudili k samostatnému duchovnímu životu, vyrůstajícímu z národní svéráznosti!

c) A dílo své sv. bratři korunovali tím, že otcům našim v příboji zloby nepřátelské uhájili i *duchovní samostatnost*. Životopisec sv. bratří praví o nich, že osobním vystoupením u apoštolské stolice v Římě získali více, než nejmocnější panovníci svým vlivem. Jestliže sv. Cyrill získával všechna srdce stkvělými dary svého ducha, bratr jeho sv. Methoděj dobýval duše svojí srdečnou zbožností a apoštolskou vážností a neohrožeností. Všechny úklady nepřátel Slovanstva rozpadávají se v nivec, když Methoděj jménem svého lidu mluví k Otci křesťanstva. Slovanská liturgie, slovanská metropole, nezávislá od říše odvěkých nepřátel Slovanstva — toť dílo sv. bratří — nesmrtelná jejich památka.

V pravdě tedy sv. bratří »ve vlnobitném příboji dějin světových loď Slovanstva bezpečným kormidlem opatřili«, davše mu písmo, školu, umění a duchovní samostatnost.

3. M. j., pravil jsem na počátku »Když národ veliké muže velebí — zajisté ctí a velebí sám sebe a plní tím povinnost, kterou mu duch dějin sám ukládá. Sv. Cyrill a Methoděj jsou duchovními otci naší kultury, jsou velikány, jimž v dějinách našeho národa a celého slovanstva patří místo nejpřednější — a tudíž i úcta největší. Úcta sv. dle víry naší jeví se především následováním jejich ctností. Následujeme sv. bratry slovanské v jejich lásce ke Kristu a k národu, v jejich věrnosti ke stolci sv. Petra, v jejich životě čistém, křesťansky ideálním a tím naplníme povinnost svou jako věrní synové národa i církve. Amen.

Zpráva*) komise školské o zprávě zemského výboru o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů.

(Číslo 1450 sněm.)

Slavný sněme!

V LV. letošním sezení dne 24. září 1907 přijat byl návrh školské komise ze dne 6. března 1907, jímž zemskému výboru uloženo, aby o petici katechetů šetření konal a v dorozumění s c. k. zemskou školní radou výsledky šetření s příslušnými návrhy sl. sněmu co nejdříve předložil.

Zemský výbor vyplnil úkol naň vložený a předložil velmi obšírnou a podrobnou zprávu, v níž jednotlivé body petice katechetů probírá a spolu připojuje ke své zprávě dvě tabulky, v nichž je zřejmý finanční efekt požadavků v petici obsažených, jakož i návrhů, jež činí zemský výbor.

Zpráva zemského výboru zní

Spolek katechetů podal k slavnému sněmu petici v příčině úpravy služebních poměrů a podal zároveň, dílem prostřednictvím zemské školní rady, žádost k zemskému výboru, aby na základě uvedené petice sám připravil příslušný návrh na změnu zákona katechetského z r. 1888 resp. 1903.

*) Otiskujeme tuto zprávu teprve nyní u příležitosti došlé sankce, dříve nebylo to možno aniž vhodno. (Red.)

V závěrku petice této, která podání byla připojena, se žádá :

1. Snížení počtu vyučovacích hodin na dvacet týdně, exhortu dvěma hodinami v to počítajíc.

Přihlížíme-li ku katechetům, jako členům sboru učitelského škol národních, musíme uznati, že v tomto směru jejich postavení jest méně výhodné než u ostatního učitelstva.

Počet vyučovacích hodin, uložený katechetovi do 25 hodin týdně, jest *fakticky* vyšší než u učitelů světských, kteří (pokud nevyučují kromě svých vlastních předmětů předmětům nepovinným, za něž jsou honorováni zvlášť) často vyučují toliko ve 20—22 hodinách a to vyjma učitele škol měšťanských, vždy v jediné třídě, kdežto katecheta vyučuje *vždy* ve více třídách a bývá často povinen vyučovati i na více různých *školách*, aniž by tu byla možnost, aby se jemu následkem úpravy rozvrhu hodin počet vyučovacích hodin pod 25 snížil.

Přihlíží-li se na př. při učitelkách ručních prací k tomu, že jsou povinny vyučovati ve více školách a byl-li u nich maximální počet vyučovacích hodin stanoven na 20 a to i v tom případě, když vyučují jen na jedné škole, jest tím nápadnější, že právě u katechetů jediný dolnorakouský zákon zemský snížil počet vyučovacích hodin na 21.

V ostatních korunních zemích jest počet 25 hodin téměř všeobecným.

Odchylku činí pouze Istrie, která stanoví pro katechety stejný počet vyučovacích hodin jako pro učitele světské (počet ten stanoven říšským zákonem školským na 30 h.).

Dalmacie má předpis 26 h; Halič 24 a všechny ostatní země korunní (i Mor která nejnověji změnila příslušné předpisy o právních poměrech učitelů náboženství podstatně na prospěch jejich) ponechaly maximální počet 25 hodin vyučovacích.

V příčině otázky, kolika hodinami sluší exhortu čítati do tohoto maximálního počtu hodin, stojí jediné království České zvlášť, které exhortu jednou 3, jednou 2 hod. čítá; všechny ostatní korunní země (vyjma Gorice, která nemá v té příčině ustanovení) čítají exhortu 2 hodinami.

Dle náhledu zemského výboru bylo by spravedlivlo, aby počet hodin vyučovacích snížil se u katechetů na 22 a aby exhorta, která není ve skutečnosti *vyučováním* v náboženství, nýbrž náboženským cvičením, v tomto počtu obsažena byla 2 hodinami.

Při tom ovšem musilo by odpadnouti dosavadní ustanovení o snížení počtu hodin vyučovacích se zřetelem k zvláštním poměrům místním, poněvadž snížení počtu vyučovacích hodin na míru tímto výmínečným ustanovením stanovenou, stalo by se pak všeobecným, čímž by se také umožnilo katechetům zvláštní odměnou za přespočetné hodiny zvýšit svůj příjem, což při zvláštní povaze právě uvedeného výmínečného ustanovení bylo posud z pravidla nemožným.

Snížení počtu vyučovacích hodin na 22 ovšem musí míti v zápětí též přiměřenou úpravu remuneration učitelů náboženství za odměnu ustanoveným, neboť výše jejich remuneratione ($\frac{1}{26}$ platu katechetského za hodinu) měla by se nyní následkem toho zvýšiti na $\frac{1}{22}$; ježto však quota ta nedává číslici zaokrouhlenou, doporučuje se lépe, jako v ostatních korunních zemích stanoviti remunerationi tu pevnou částkou quotě uvedené se přibližující, tedy pro měšťanské školy 90 K a pro školy obecné 70 K.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Ze spolku: A. V polovici měs. června došla konečně z Vídně zpráva, že již dostalo se sankce Jeho Veličenstva ze dne 15. května známému katechetskému zákonu: *o slevě* týd. hodin vyuč. a *o remuneraci* zvláštních učitelů náboženství a j.

B. Remunerace za přespočetné hodiny *katechetů se stálým platem* (50 K pro obec. a 60 K pro měšť. školy za hodinu, s platností od 1. ledna 1908) byla sankcionována jak známo k návrhu zem. výboru *sněmem a nebylo třeba* podati ji k nejvyšší sankci.

C. Resoluce, dle níž *katecheté ob. škol* po určité řadě let (10) mají dostati *osob. přídavek* (200 K), byla až posud předmětem jednání zemského výboru se zemskou školní radou a s ministerstvem a jak sděleno, blíží se také k poslední metě příznivého vyřízení.

Vyzvání. Kollegové, kteří působí na obecně škole již *deset* let, podejte již žádost prostřednictvím školní rady *k zemskému výboru* o udělení *osobního přídaveku* ve smyslu resoluce přijaté sněmem království českého 7. října r. 1907

Zemskému výboru se ukládá, aby katechetům na obecně škole ustanoveným, kteří po určité řadě let nemohli postoupiti na katechetské místo na školách měšťanských, udělen byl na zlepšení platu do pense neupočítatelný osobní služební přídavek.

Prováděcí nařízení zem. škol. rady *štyrské* k def. řadu škol. a vyuč. je zajímavé tím, že v něm hrot odiosního § 134. je značně zmírněn. Mimochoodem řečeno, poukazuje se v něm na škol. zák. z 8. února 1869, dle něhož *»dozorčí právo příslušící státu na náboženství«* a okresním inspektorem vykonávané, hledíc k onomu zákonu, *správci školy* výslovně se *odepírá*.

Služné katechetů v Budapešti. Mělo býti upraveno dle této normy: Zákl. služné 2500 K a čtyři kvinkvenálky po 300 K. Kvinkvenálky pak měly se čítati od vysvěcení, nikoli od nastoupení služby v městě. Dle toho kněz přeložený od ordinariátu po 10 letech z duchovní správy ke katechetství měl jako katecheta nastoupiti s 2 kvinkvenálkami, tedy s 3100 K. — Leč návrh ten neprošel a zákl. služné katechetů stanoveno 2400 K s kvinkv. à 200 K. A kvink-

venálky se vyměřují přece dle doby služby v městě. Referent trpce poznamenává, že tím nebude odpořádáno nedostatku katechetů a sotva kdo se odhodlá věnovati katechetství na celý život.

Důležitost školských zповědí akcentuje orgán vídeňských katechetů »Christl. paedag. Blätter«. Katecheta měl by konati dlouhý a pečlivý výběr při zvaní pomocných zповědníků. Nebo neobezřetná a nepečlivá zповěď se strany zповědníka pokazuje prý často rázem, co katecheta po léta těžce budoval. Mládež je po této stránce až příliš kritická a citlivá.

Stáří modlitby »Zdrávas Maria«. První stopy této modlitby shledáváme v 11. století. Sv. Tomáš Akvinský († 1274) podává již její výklad, ale končí slovy svaté Alžběty. Prosbá církve pochází ze 16. stol., ale namnoze chybí slova *»nyní i v hodinu smrti naší«*. Slova ta jsou as vyňata z fran-tiškánského breviře, přešla do fins. breviře Piem V přeepsaného a všeobecným zavedením Kanisiova katechismu rozšířena mezi věřícími. Mínění, že prosbá církve pocházela z doby všeob. koncilu efeského (431), který důstojnost Bohorodičky dogmatisoval, je klamně. V době přítomné dějí se pokusy ze Španěl u papežské stolice, by schválen byl dotatek, vyjadřující neposkvrněná početí P. Marie. Na př.: Svatá, neposkvrněná Maria, Panno a Matko Boží, pros nebo Svatá Maria, bez hříchu počata, Matko Boží, pros za nás

Definitivně byl ustanoven *Antonín Jedlička*, katecheta obec. šk. v *Č. Budějovicích*.

Na odpočinek dán: *Jan Procházka*, katech. měšť. šk. v *Červ. Kostelci*.

Konkursy. Obsadí se definitivně místo katechety: 1. v *Plzni* při měšť. škole chlapecké v sev. obvodu. C. k. okr. šk. rada v *Plzni* 21. května 1908. 2. V *Unhošti* na obec. a měšť. školách. C. k. okr. šk. r. na *Kladně* 10. června 1908.

Upozornění! Kdo z kollegů by minil vydati se o prázdninách na *Velehrad*, může tak učiniti u příležitosti *II. sjezdu Marianských Družin* na Velehradě ve dnech 14, 15. a 16. srpna 1908. Bližší sdělí feditelství Mar. družiny u sv. Ignáce v Praze-III. na Karl. nám.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

O vyučovací metodě.

Praxe Ve stati takto nadepsané uvádí W. Pichler *pomůcky katechetské*, vyšlé v Rakousku od zavedení nového katechismu, aniž by uváděl jména autorů.

I. »*Handbuch zum kleinen Katechismus.*« (Viz mnichovské Katech. Blätter, 1907, VI, str. 168.) Příručka tato byla hojně doporučena. první vydání ve třech měsících rozebráno a má již třetí vydání. Podává metodu dle Pichlera zvanou »*erklärend-analytische*« (tedy syntetickou či soubornou). *Stieglitz* o této sbírce mimo jiné praví: »*Dobrá exegese, ale špatná katechese.*«

II. »*Leitfaden für den Relig. unterricht im I. Schuljahre.*«. Doporučuje postup Učitel nejprve proslví větu sám; pak opakuje ji jednou neb dvakrát s celou třídou Tim způsobem bude probrána a podána veškerá učební látka a ponenáhlu vlita dětem Nejlépe vyslovovati každé slovo, jako by bylo samostatné, izolované, jak v hudebním umění se říká staccato Théma takto po částech probrané se přednese dětem souvisle v celku (to platí o biblické dějepřevě) po předchozím upozornění: »Děti, teď vám budu vše vypravovat ještě jednou!« Tu zajisté má učitel volné pole působiti na mysl dětí dojmem a přesvědčivou silou. (Pichler dodává: Ano, když děti po předchozím hmoždění jsou již celé otupělé!) Posléze opakuje se každá věta s dětmi se zvláštním zřetelem na místa důležitá, tiskem vyznačená. Učitel mluví zvolna, jen nutné, co předepsáno, dítě slyší ustavičně totéž, kterak by se tomu nenaučilo? »*Guta cavat saepe cadendo*« atd.):

Dle té metody učí se začátečníci v první hodině o *modlitbě* (ovšem před tím již se naučili křesťanskému pozdravu, spínání rukou, otčenáš atd.)

»Řekněte P. Bůh. — Řekněte: Děti mají se modlití. — Řekněte: Děti mají se modlití k P. Bohu. — Řekněte: Chceme se modlití k P. Bohu. — Řekněte Chci se modlití ku Pánu Bohu. — Řekněte Chceme se rádi modlití ku Pánu Bohu. — Řekněte Chci se rád modlití ku P. Bohu. — Řekněte: Děti mají se rády modlití ku P. Bohu.«

Pichler poznamenává Netřeba dokládati, že taková metoda, hodila by se snad pro papoušky, ale chtítí jí nábožensky vzdělati děti, nikdy se nezdaří. —

Ve 3. hodině náboženské vykládá se dětem otázka: »*Co znamená: Bůh jest nejvyšší svatý.*« takto

Hodné děti mají rády P. Boha. — Hodné děti má rád P. Bůh. — Hodné děti se líbí Pánu Bohu. — (Jaké děti má Pán Bůh rád? — Má rád Pán Bůh zlé děti?)

Zlé děti nemá P. Bůh rád. — P. Bůh nemá rád zlé děti. — Zlé děti líbí se P. Bohu.

Bůh má rád dobré děti. — Zlé děti Bůh nemiluje. — P. Bůh chce dobré — zlé nechce. (Co chce a má rád Bůh?)

Pán Bůh chce a má rád jen dobré — zlé nemiluje« atd. až k definici katechismu.

Poznamenává Pichler: »A nota bene k tomu, jak nahoře bylo pověděno, nemá katecheta nic více říci. —

V 6. hodině mají děti v nauce o *andělech* z otázek m. k. naučiti se 5 zkráceně a 3 úplně. —

Vizme příklad biblického vypravování na článku »*Smrtná úzkost Ježíšova.*« —

Ježíš vrátil se zase na své místo. — Jeho zármutek byl teď největší. — Hrozná úzkost vstoupila do jeho duše. — Bylo mu úzko až k smrti. — Ježíš trpěl smrtnou úzkost. — V té smrtné úzkosti potil krev. — Krev splývala s jeho čela ve velkých krůpějích. — Třikrát se modlil atd.

Dětem se vypravuje též, co se stalo s božským dítětem, když mu bylo 40 dní — co Ježíš činil, když mu bylo 30 let — před kolika lety Kristus byl na zemi — kolik let lidé čekali na Vykupitele — ač známo, že děti v prvním školním roce obyčejně počítají do 20.

III. Táž metoda doporučuje se i v jiné příručce téhož spisovatele: »*Leitfaden für den Unterricht im zweiten Schuljahre.*«. Děti mají se naučiti 158 otázkám.

Otázka 166. m. katech. »*Co je svátost oltářní*« vysvětluje se takto: Největější svátostí je svátost oltářní — je pravé tělo a pravá krev J. Krista — není jen obrazem J. K. — je to skutečné živé tělo J. K. — Ve sv. olt. je týž K., který v jeslích ležel — týž, který na kříži pněl — týž, který v nebi sedí po pravici všemohoucího Otce. — Ve sv. oltářní jest J. s oslaveným tělem. — Svátost oltářní se koná na oltáři při mši sv. při pozdvihování. Sv. olt. slove též sv. hostie. — Před pozdvihováním je hostie chlebem. — Po pozdvihování není již chlebem. — Před pozdvihováním je v kalichu víno — po pozdvihování není již vína v kalichu a pód. Po pozdvihování zbývají na oltáři jen způsoby chleba a vína.

U každé věci dlužno dvě rozeznávati: Podstatu a způsoby. Při pozdvihování mění se jen podstata chleba a vína; způsoby chleba a vína zůstávají nezměněny. Způsoby chleba jsou: Podoba, barva. Způsoby vína jsou Barva. Při pozdvihování zmizí podstata chleba a vína; nastupuje jiná podstata, podstata těla a krve Kristovy. Zbývají jen způsoby chleba vína.«

§ 21. *Zastavení křížové cesty* začíná takto: »Pomocí mnemotechniky snadno lze v půl hodině vpraviti v paměť 14 zastavení křížové cesty.

Učitel nejprve znázorní na tabuli toto

†.	+	△	m.	s.	v.
1.	2.	3.	4.	5.	6.
		7.	8.		
		9.			

10.

11.

12.

13.

14.

U čísla 3. naznačí se malý trojúhelník, u 11. tři hřeby, u 12. malý hodinový ciferník, u 14. obdélník

Pak řekne učitel dětem: Děti opakujte toto: Křížová cesta má 14. zastavení. První zastavení: J. k smrti odsouzen.

Nad jednotkou vidíte t; toto písmenko vypadá jako jednička. Není-li pravda? Písmenem t začíná slovo tod (smrt), Neupomíná vás tedy číslo 1. na smrt? Ano, P. Ježíš k smrti odsouzen.

Druhé zastavení Ježíš béře na ramena těžký kříž. Nad 2 vidíte kříž. Má dvě dřeva. Při čísle 2. vzpomenete si tedy na dvě dřeva a 2 ramena

Třetí zastavení J. padá po prvé pod křížem. —

Třikrát upadl p. J. pod křížem na kříž. cestě. Tuto při 3. zast. po prvé. Zříteli 3. vzpomeňte si, že po prvé Nad 3 vidíte trojúhelník, vypadá jako kámen, přes kámen snadno se klopýtne a padne k zemi

A tak to jde dále. Nějakého však vzbuzení lásky ke Kristu, anebo jiné vhodné aplikace nenalezneš v celé katechesi. (Pokračování.)

K reformě útluků.

(Píše Josef Liběchovský, katecheta.)

(Pokračování.)

Jiní nakladatelé použijí chudoby dětské a celé legie dětí, zvláště mrzáčků, jejich náklad pomátají rozprodávati. Po vyzrazení dvojvraždy v Krči zadržel jsem jednoho podvečera ve svém bytu během hodiny 4 děti s písničkami »O tom Valešovi«. Není také vzácným případem, že děti dobře vědí, ve kterém papírnickém obchodu mají tajné oddělení s pikantními fotografiemi a pohlednicemi, ba mám zjištěný případ, kdy otec hostinský syna ze třetí třídy dvakrát posílal do obchodu, aby »pěkné, povedené, co se tolik líbily«, vybral.

Pak se nemusíme diviti, že si děti rády hrají na loupežníky, Indiany, Búry, Páva, Drozda, Rusy, Valeše, na opilce. Vystavené denní žurnály je v tom vzdělávají, podněcují. Není přec žádnou vzácností, že děti při vyšetřování ve škole vymlouvají se »bylo to v Politice, já jsem to četl tatínkovi v »Právu Lidu«, v »Kurýru« atd. »Výrostci znásilnili « To pak prováděli na Kladně školáci z Motyčina docházející tak prakticky, že je den co den po delší době sesílená policie od školy až na hranice katastru vyprovázela, aby dali pokoj dívkám, ženám, polním plodinám, protože, kdo se jim chtěl brániti, deštěm kamení a jinými násilnostmi k ústupu byl přinucen.

Z filiálky války bursko-anglické vyšlo na Kladně 16 zraněných: 2 s vyraženými zuby, 1 s vyraženým okem, 3 rozbitím hlavy, školák Cihelka »velkým Tomem = cihlou« udeřil soka, až ho omráčil, ostatní lehčí poranění a modřiny. I význam zehleznického spojení vystihli a před příjezdem vlaku na trati Nové Kladro—Kralupy dva nízké příruční vozy s pražci na kolejnici nastrčili.

V Libni, právě nad vysokým viaduktem, pod nímž projíždí za Palmovkou

elektrická dráha do Vysočan, vytrhal zúmýslně a zlomýslně chlapec koleje dráhy severní, čin ten i v kruzích odborných způsobil neobyčejný rozruch a podiv. Bratři Krejčíkové: 11letý Václav, 10letý Antonín a 8letý Antonín Paukner ze Střešovic kladli na koleje buštěhradské dráhy u domu 7 v Dejvicích veliké kameny za tím účelem, aby se vlak vyšinul.

I časopis »Čas« píše v č. 7. ledna 1905 »Vliv novin na děti dneska existuje a bylo by nesmyslem zastírat si oči před tímto faktem, který často boří celou námahu paedagoga a formuje duši dětskou často v zcela opáčné a nijak nepochopitelné zjevy

O krvavé literatuře at mluví »Právo Lidu«, aby zhoubný vliv její odsouzen byl tím pádněji, když uvážíme, že posudek vychází ze řad lopotnou prací, ústrkem, rozervaností a bídou v mnohém otrlých. Nůže, »Právo Lidu« píše o krvavé literatuře: Každé nakladatelství krváků připadá mi jako mořský polyp libující si v zakalené vodě a dosahující v ní daleko nesčetnými rameny. Polyp ničí a mrzačí jen těla, ale krvavá literatura mrzačí lidské duše. V těch spodních, kalných vodách společnosti lidské snáze se loví těm, kdož mrzkým pudům přicházejí vstříc, než kdo se snaží, aby i tam voda učiněna byla čistou. Kolportéři krváků zákazu volné kolportáže už dávno nedbají a zanášejí svou »také literaturu« do všech koutů, nebojice se trestu, zatím co literární plody poctivé známky marně hledají své čtenářstvo.« Pisatel uvedených řádků »Práva Lidu« ke konci upřímně si přeje, by výhost radikální dán byl krvavé literatuře a pravi, že návrat od krváků k poctivé literatuře byl by pravým kajícím skutkem hříšníka.

Zve-li »Právo Lidu« krváky polypem, čím máme nazvati pornografii, která jest dnes většiny mladého lidu mužského i ženského pohlaví hlavní četbou? Jak tu nemá býti zhoubný příval veliký, když objekt samo sebou lákavý již i pod pláštěm umění a krásna veškerému obecenstvu bez, rozdílů nákladnou reklamou se odporučuje?

Ký pak div, že rodiče, v mravnostním ohledu otupělí, sami svoji dceru na jatky nemravného a prodejného života vedou.

Na jedné straně tedy přílišná rozmazlenost a na druhé straně opět nedbalost, hostejnost a zlý příklad, již v rodině jsou první příčinou špatnosti mládeže.

Že přílišná rozmazlenost také velmi při výchově dětí škodí, jest věcí dokázanou, ale zvláště častým zjevem bývá v rodinách velkostatkářů a nájemců panství, častěji i u správců všeho druhu, vůbec tam, kde přijdou ve styk častější podřízení, poddaní s dětmi jejich, tu jednak rodiče z ješitnosti, marnivosti a pýchy dětem zvlí dají, služebnictvo a podřízení pak »mladý pane sem, mladý pane tam«, s dětmi se mazlí, z různých ohledů různá zbojnickví trpí, chválí, ba sami podporují.

Tu opět se zdůrazňuje opatrnost rodičů při volbě chův, služek a vůbec všeho služebnictva jak v ohledu mravním tak i ve smýšlení náboženském, politickém i národním.

Avšak šťastné děti, mají-li rodiče, kteří se o jejich vychování starají, třebaš by i někdy z přílišné lásky neb z nedbalosti k dětem něco přehlédli, hůře je však s dětmi, jejichž rodiče vůbec si nevšímají jejich prospěchu tělesného i duševního, jim toulky trpí, nebo děti svým příkladem kazí, před nimi nerozumně mluví,

jednají, opijí se, kradou. Neodvratna a urychlena bývá zkáza dítěte tam, kde rodiče svým dětem přímo zlo přikazují, na krádež, žebrotu je posílají, k nemravnému životu dceru z vředlkářství a prospěchářství nutí, na pobuřující schůze a demonstrace děti vodí, do školy jich nepouštějí, sebou do práce k vůli několika halěrům beřou.

(Pokračování.)

Kázání mariánské. (Maria Panna — útočiště zarmoucených.)

Napsal EM. ŽÁK.

»Pozorujte a vizte, jestli bolest jako bolest má.«

Pláč Jeremiášův 1., 12.

V 13. století žil v Itálii výmluvný a slavný advokát Jakub šlechtic Benedetti z města Todi. Bohatství jeho činilo mu přístupnu každou choutku a každou rozkoš. A on nedbaje slz a proseb své choti, prchal takořka od krbu rodinného. Jen manželka jeho, zůstavena trudné své samotě, modlitbami a kajícími skutky snažila se vyposítni na nebi obrácení bloudícího manžela. —

Stalo se však, že při veřejných hrách sřítla se tribuna, na niž obecnstvo se tísnilo, a množství lidí bylo těžce zraněno. Mezi nimi byla i choť advokátova. Manžel nalezl ji zápasící se smrtí. A když chtěl její šat uvolnit, aby snáze mohla dýchat, spatřil pod jejím oděvem žíněné roucho přísných kajcníků. — Nenadálá smrt choti a vzpomínka na ono roucho náhle obrátily světáckého muže. Začal život přísný. Jmění své rozdal chudým a v rouše kajícím klekával celé hodiny na dlažbě chrámové. Živil se milodary a chování jeho bylo tak nezvyklé, že byl ode všech považován za ubohého pomatence, choromyslného. Děti naň pokřikovaly: »Bláznivý Jakoubek z Todi — *Jacopone di Todi*.« —

Po 10 letech nového svého života prosil za přijetí do řádu františkánského. Ale byl odmřtěn, protože byl prý »tichý blázen«. Ale tento pomateneček klepe znovu na fortnu klášterní. Přináší své básně, plné vzletu a zbožného nadšení, jež mají dokázati, že nepozbyl rozumu, že duch jeho není obestřen. A bratři poznavše vroucí jeho cit a neobyčejnou nábožnou mysl, přijali jej do svého domu jako v útulek. A tento Jacopone da Todi píše zde vroucí, po celém křesťanském světě známou báseň, hymnu o bolestech a hoři svaté Matky Boží: »*Stabat mater dolorosa — Stála matka litující*«. Opěvá svým žalem utrpení Bohorodičky, je tvůrcem básně, jež psána byla hořem a slzami, ale i láskou a vroucí oddaností k Panně Marii. —

Drazí přátelé! Na památném kamenném mostě Karlově, přímo proti vzácnému kříži Spasitelovu, je mistrná socha bolestné Matky Fáně od slavného sochaře Emanuele Maxe. Položili jí v klín mrtvého, potupeného Syna. Její zrak jako vyhaslý je upřen na oběť Boží lásky. A dole pod její sochou jsou místěna známá slova. »*O vy všichni, kteří jdete touto cestou, pozorujte a vizte, zda jest bolest, jako bolest má.*«

Zastavme se nad těmito slovy a uvažujme dnes krátce o bolestech Panny Marie!

1. Hluboko v duši a v paměť naši zapadlo vypravování o prvních lidech na zemi, o našich prarodičích Adamovi a Evě. Ve svém dětství slyšeli jsme snad zvěsti poutavější, nádherné pohádky o čarovných zámcích a tajemných bytostech, jež napínají dětskou obrazotvornost více, než ona prostá zpráva biblická. Ale ty

všechny vymizely nám snad z mysli, jen na tu jedinou, o ráji, štěstí, o hříchu parodičů a trestu, o jich vyhnání a strastech nemůže člověk, co živ je, zapomenouti. Odkud to? Proč znova a znova ožívuje dávný příběh v našich snech a vzpomínkách?

V osudu prvých lidí je vylíčen osud všech. Tragedii jejich prodělává každý člověk; historie jejich je historií všelidskou. Každý z nás měl ráj svého mládí, ráj ve své duši, plný květů a krásy, plný nevinného štěstí. Ale hříchem, zlem, které vniklo do duše, ráj zmizel, zapadl; probudily se v duši naší žhavé vášně, povstaly mučivé rozpory mezi vůlí Boží a zvlí naší, potácíme se mimo kraj dávného štěstí vypovězení, a marně se obracíme a hledáme ráj života, zapadlé sidlo štěstí a věčný mir člověka. —

Tam v rozkošné zahradě slyší praotec náš: *»Zlořečena budiž země v dile tvém, v potu tváři budeš jísti chléb«*; tam nad naši pramáti zní přísný ortel: *»Rozmnožím bídý tvé a bolesti tvé.«* Muži určena je tvrdá, těžká práce; ženě rozmnoženy bolesti. Ji je usouzeno trpět. A jestli Bůh dal muži větší silu tělesnou, aby svůj životní úkol mohl plnit, ženě udělil za to zvláštní dar, jímž každé utrpení může přemoci, vzácnou podporu života: *trpělivost*. Trpělivostí los svůj učini si snažší, jí přemůže protivensství života. —

A druhá naše pramatka, Marija měla rovněž celým svým životem nésti těžký, bolestný osud ženy. Od chvíle, kdy je vyvolena za matku Ježíšovu, kdy je povýšena na trůn nejvznešenějšího mateřství, každou chvíli štěstí vykupuje bolestí, každý jas na své panenské líci platí slzami matky. — Vzpomeňte jejího přijetí v městě praotců, v Betlémě. Dvěře příbytků se před ní zavírají, jen chlév jí poskytne útulku, a jesle dají kolébku. Když syna svého obětuje v chrámě jerusalémském, nepíchází nikdo, kdo by jí blahopřál k mateřskému štěstí. Přichází jen Simeon jako zástupce dávných, čekajících věků, a jako neblahý věstec praví k Matce Boží: *»A tvoji vlastní duši pronikne meč!«* A nyní, pokud posvátné listy bible vypravují, nemá již chvíle nerušeného štěstí. *»Rozmnožím bolesti tvé«* to slovo Hospodinovo platí i vyvolené matce jeho Syna. Po slavné chvíli, kdy východní králové se klanějí jejímu synu a obětují mu vzácné dary své vlasti, již ten kvapný útěk do cizí země, do Egypta, ta léta odloučení a stezku po tichém, květném kraji nazaretském! Kolik hořkosti tu zůstalo v jejím cituplném srdci?

A když se vrací po několika letech ve svůj domov, na pouti v Jerusalemě ztratí svého Syna. Jak dlouhá, nekonečná byla ta noc, již v úzkosti prožívá, nevědouc o svém Ježíši! Jak trapní dnové hledání jeho v ulicích jerusalemských! Jsou noci úzkosti, jež černý vlas člověka změní v bílý vlas starců; jsou dnové starosti, jež mladou tvář posijí hlubokými vráskami a mládí mění v léta staroby. Prožil je tak mnohý muž. Zakusila je nejedna z těch, k nimž volal Hospodin: *»Rozmnožím bídý tvé.«* Neprožila je nejednou i sv. Matka Páně? —

A vidí dále svého Syna jako učitele lidu. Nazaretští hrozí mu svrhutím se skály, znamená hněv fariseů a zákonníků a spatřuje nejednou, že chtí jej kame-novati. A musí býti svědkem nejhorší jeho potupy, musí jej viděti obětí nenávisti židovské. Klesla by s ním, zemřela hořem, kdyby v duši její nesílila ji myšlenka, že Ježíš, oběť nenávisti židovské, je daleko více obětí lásky Boží. Chtěla by zemřít, kdyby i nyní neměla platiti o ní slova její vlastní: *»Od té chvíle blaho-*

slavili mne budou všichni národové.» Maria pod křížem, trpící, bolem oněmělá, ale přece stojící jako žena statečná, je nám tak blízká a tak drahá! — —

2. Nikoli štěstí, ale neštěstí sblížuje lidi. Pozorujte lidi spokojené! Jsou si cizí; každý jde svojí cestou života, bez povšimnutí. Ale vizte lidi hořem sklíčené! Jsou si cizí, ale padají si v náruč. Rozumí si i v němém bolu a když si postě-žují, jakoby tíhy v duši jim ubývalo. A tak i matka Boží sedmiboletná je nám tak blízká, tak milá! Jako dítě ve klíně matčině hledá potěchy, když má bolest, nebo když strach se ho zmocnil, tak křesťan hledá polehčení na srdci Marie Panny. Vždyť ona je útočištěm zarmoucených, je světlým majákem na břehu věčnosti a svítí těm, kdo tonou ve svém zármutku, kdo pohřbili všechny své naděje, kdo stroskotali své plány a své úmysly.

Vida město Jerusalema v ssutinách, pláče veliký prorok Jeremiáš nad ním a praví: *»Komu přirovnám tebe, aneb komu přirodobním tebe, dcero jerusalemská? Veliké jest jako moře soužení tvé, a kdož je zhojí?«* — Ke komu půjdeš, ty ženo křesťanská, a s kým srovnáš bolest svoji? Nejlépe trpí Matka Boží potěší tebe a setře slzy s tvé líce. Ona ulehčí tvé duši a zhojí rány.

Ale bolest, kterou Prozřetelnost Boží na lidi posílá, má též veliký vliv na povahu člověka. Je školou života, je učitelkou ctností. Pod jejími ranami duše se uslechťuje, zjemňuje.

Ruský spisovatel Gorkij ve své hře *»Noční asyl«* líčí řadu nešťastníků, vlastní vinou sešlých. Stali se obětí svých hříchů a své lehkomyšlnosti. V jich duši vše dobré vyhaslo, bylo stráveno ohněm jich vášní. Jsou jako bez citu. Jen jediný stařeček dobromyslný, plný ochoty pohybuje se mezi nimi, Luka. Kdo mezi nimi propuká v hněv, toho vlídnými slovy konejší, plačícího těší, ženě, která zmirá soucotěmi, a již všichni opustili, trpělivě posluhuje a když v náručí jeho zemřela, po ruském obyčeji ruce jí křížem přeloží a pokleká k modlitbě u jejího lože. A když se ho táží, proč je tak citlivý, dobrý, tu odpovídá významnými slovy: *»Jsem měkký, protože mne lidé mnoho hnětli.«* — Poznal bolest, utrpení, bídu, proto měl pro ni smysl a srdce. Bolest jej učinila dobrým. — Bolestem, které jsme přetrpěli, máme mnoho děkovati. *»Bolest je velkou věřitelkou lidí; pod jejím dechem rozvíjejí se duše.«* (Ěbnerová z Eschenbachů). —

Kdo zavítal k tiché, památné Lorettě na Hradčanech, jistě že se zastaví a pozorně naslouchá, když známá zvonková hra loretánská se rozezvučí a její kovové hlásky se rozezpívají ke chvále sv. Matky. K původu jejich hry druží se dojemná pověst. Je tomu již několik set let, co na Menším městě pražském žila chudá vdova. Loretánské věže mají mnoho zvonků právě tolik dětí měla kol sebe i ona, a že jedny byly větší, druhé menší — jako ony zvonky — a každou chvíli některé se ozvalo, říkala svým dítkám *»loretánské zvonky«*. Tenkrát však nikdy nehrály zvonky najednou, společně, ale odbýjely jen různé denní časy. Ty menší čtvrtě, větší půle, jiné celé hodiny a největší poledne. Vdova říkávala, že je to s jejími dětmi rovněž tak. Ty nejmenší každou chvíli něco chtějí, větší již počkají a velké ozývají se jen v poledne. A žena byla šťastna, když všem mohla dáti chléb a své živé zvonečky utišiti. Byla chudá; jediný poklad schovávala ve své truhlici: šňůrku stříbrných grošů navlečených, které kdysi při křtu dostala od bohaté kmotřenky do vínku pro své děti. I v bídě své nedotkla se jich. Chtěla je uschovati dětem jako křestní penízky.

Ale stalo se kdysi v létě, že v Praze vypukl mor. Nejstarší hoch její se onemocněl a netrvalo ani 2 hodiny, a hoch byl na umření. Těžce zarmoucená matka vzala jeho křestní peníz, svlékla ze šňůrky a šla do Loretty, aby dala mu zvonit umíráčkem. Zazněl největší zvonek z Loretánské vížky a hoch dokonal. Ale sotva ubohá vdova z pohřbu se vrátila, viděla, že druhé její dítě, světlavlasá dceruška je všecka jako růže rozpálena horečkou. Bylo hůř a hůř, a za 2 hodiny kráčela matka s druhým penízem do Loretty, aby za svoji dobrou dcerušku dala zvonit hodinku. A zazněl jiný zvonek s věže loretánské. A tak to šlo den ode dne. Dítě churavělo, skonávalo, a matka svlékala po penízku a v Lorettě zněl menší a menší zvonek za zmirající její dítě. Ukládala své »zvončky« na hřbitov, jedno dítě po druhém.

Ale když vyprovodila své poslední, znamenala, že mor přišel i na ni. Ulehla na lože, kde jí celé její bohatství umřelo, a vzpomínala na své mrtvé miláčky. »Ach, drahé moje děti,« pravila, »já vám sloužila, mně nikdo neposlouží! Já vám dala zvonit umíráčkem, na mne nikdo umíráčkem nevzpomene!« — Ale sotva dořekla, náhle slyší, že všechny loretánské zvonky najednou se rozezvučely. Jejich tony jsou stále silnější a zvučnější a dojmají tak podivně, jako by sami andělé zpívali píseň a blížili se k opuštěné, umírající. »Dušičky mých dětí mne volají,« zašeptala žena a skonala. A od toho času zvonky loretánské hrají svoji tesknou, jímavou píseň. (J. Neruda).

Pěkná myšlenka! Ty pozdravy zvonků jsou jako hlásky dětí, jež v lásce jsme nakrmili, jsou díky těch, jichž bolesti jsme mírnili a hojili. A ony nás uvítají a radostně pozdraví, až bude nám vykročiti z tohoto světa, plného starostí a žalů. Bolesti jiných skýtají nám příležitost, abychom byli dobrými, soucitnými a milosrdnými. Jsou semenistěm zásluh, školou lásky k bližnímu.

Draží přátelé! Když se tázali slavného sochaře Michaela Angela, kterak to, že dovede ve tváře svých soch dáti tak pravdivý, překvapující výraz bolesti, odvětil: »Vytesám nejprve smějícího se člověka a pak několika údery dláta smích ve tváři se promění v hlubokou bolest.« Slavný mistr vyjádřil hlubokou pravdu, že bolest tak rychle sleduje radost. Obě jsou si blízký. Bolest jde za člověkem jako stín. A jako stínu nelze zabrániti, tak nelze vyhnouti se bolestem. A kterak člověk má se k nim zachovati? »Odmítati svůj kříž, znamená činiti jej ještě těžším.« Nezbytvá, než ulehčiti bolesti vzpomínkou, že život tento je těžký úkol člověka, vzpomínkou na ty, kteří více trpěli než my, polehčiti si pevnou nadějí v budoucí odplatu. »Vezmi mučedníkům jich boje a vezal's jim jich korunu, vezmi životu utrpení, a vezal's mu zásluhu a blaženost,« praví sv. Ambrož. Proto Matka Páně čistá a přece trpící, ve svých bolestech a ve svých starostech budiž nám vždy útočištěm a těšitelkou zarmoucených! Amen.

Zpráva komise školské o zprávě zemského výboru o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů. (Číslo 1450 sněm.)

2. V druhém bodu požadavků své petice žádají pak katechetové:

a) za zvláštní remuneraci za hodiny, které by přes 16 hodin týdně vyučovali v tom případě, když vyučování diti se má na jiné škole služebního místa katecheta a

b) za přiřčení náhrady cestovní dle odstavce 4. § 7. katechetského zákona, kdyby vyučovali na jiné škole *mimo* služební své místo.

K požadavku posléze uvedenému sluší jen podotknouti, že ustanovení zákona v příčině nároku na cestné za vyučování na školách přespolních, vztahuje se na katechety stejnou měrou jako na členy duchovní správy, a že tudíž není v tom směru potřeba změny zákona.

Požadavek řečený vznikl u katechetů snad z toho důvodu, že *duchovním správám* v jistých případech z důvodu slušnosti bylo přiznáváno cestné i v tom případě, když se nejednalo o školy přespolní, avšak zemský výbor i v ostatních případech přichází dle možnosti vstříc přáním z kruhů interesovaných proneseným.

Ostatně dlužno podotknouti, že podrobnější předpisy ve příčině té veškeré zemské zákony ponechávají úpravě cestou administrativní, což se mnohem lépe doporučuje, poněvadž předpisy ty lze snáze touto cestou přizpůsobiti skutečným poměrům.

Pokud se týče otázky remunerace za přespočetné hodiny katechetů, dlužno přede vším k tomu poukázati, že snížili se počet vyučovacích hodin na 20 (sexhortou na 22), jde pak přání katechetů, aby se každá hodina přes 16 hodin vyučovacích remunerovala, když katecheta vyučuje na více školách poněkud daleko, poněvadž učitelé světskému náleží remunerace pouze, vyučuje-li ve více než 30 hodinách, a také učitelky ženských ručních prací, které vyučují z pravidla na více a *přespolních* školách, berou zvláštní odměnu teprve za hodiny přes 20 hodin vyučovacích.

c) V příčině výše remunerace za přespočetné hodiny žádá se v petici $\frac{1}{20}$ základního služného učitele náboženství, tedy (vzhledem k tomu, že pak v dalších odstavcích katechetové žádají, aby služné jejich bylo vyměřeno vesměs tak jako základní služné učitelů na školách měšťanských) — v celku ročních 100 K za jednu týdenní hodinu; a při tom se žádá

d) aby remunerace ta poukazována byla během 4 týdnů po ukončení I. a II. půlletí.

Vzhledem k tomu, že stejným způsobem vyplácejí se odměny duchovním správám za hodiny, v kterých vyučují přes minimální počet 6 hodin bezplatných, nebude asi závady proti tomu, aby také bylo remunerace, právě tak jako remunerace učitelů světských za vyučování náboženství a za vyučování předmětům nepovinným vypláceny byly *půlletně* pozadu ve smyslu vynesení z. š. rady z 16. února 1900 čís. 6082.

Zemský výbor vezme v úvahu otázku tu u příležitosti úprav jednotejného postupu při vyplácení remunerací katechetům za odměnu ustanoveným (č. z. výb. 85.227 ai 1907) o kterou právě se jedná.

ad e) *Výše* remunerace katechetů se stálým platem ustanovených za hodiny přespočetné *zákonem* upravena jest toliko ve dvou korunních zemích, totiž ve Štýrsku a Dolních Rakousích.

Platí se ve Štýrsku za týdenní hodinu ročně stý díl služného učitelského té které školy, jež na měsíc připadá, což by u nás činilo as 57 K na obecných a 74 K na měšťanských školách.

V Dolních Rakousích platí se 90 K na měšťanských a 60 K na obecných školách; po uplynutí 10leté služby zvyšují se remunerace o 10 K ročně. (Ve Vídni platí se na obecných školách 70 K.)

Remunerace tyto platí se ve stejné výši jak katechetům za přespočetné hodiny, tak katechetům za remuneraci, a stejně i členům duchovní správy a učitelům světským.

Horní Rakousy mají také stanovenou *jednotnou* remuneraci za vyučování náboženství a to 60 K na měšťanských a 50 K na obecných školách, neustanovují však výslovně, že remunerace tato platí se také za přespočetné hodiny katechetů.

V ostatních zemích, kde jsou ještě ustanovení ohledně zvláštní odměny za vyučování náboženství, nečiní se pak více rozdílu mezi vyučováním na škole obecné neb měšťanské, nýbrž pouze rozdílu mezi vyučováním náboženství, které udílí zvláštní učitel náboženství, neb duchovní správa, neb konečně učitel světský.

Tak ustanoveno jest na Moravě 80 K pro učitele náboženství, 55 K pro duchovní správu a 45 pro učitele světské, ve Slezsku 60, 50 resp. 40; v Korutanech pro učitele náboženství a duchovní správu 46 K (1 K za hodinu) a pro učitele světské za každou hodinu 60 hal. (t. j. asi 28 K ročně) za hodinu.

V království Českém nemáme rovněž zákonného ustanovení o tom jak honorovati sluší u katechetů hodiny přespočetné; v příčině remunerací pro zvláštní učitele náboženství, duchovní správu a učitele světské pak máme ustanovení následující:

1. pro učitele náboženství za odměnu ustanovené ($\frac{1}{25}$ platu učitelského, tedy :)
 - a) na obecných školách 64 K.
 - b) na měšťanských školách 80 K;
2. pro duchovní správu
 - a) ve vyšších třídách 55 K 20 h,
 - b) v nižších třídách 40 K:
3. a pro učitele světské rovněž 40 K ročně za jednu týdenní hodinu.
4. Konečně vyměřuje se nyní na základě dohodnutí c. k. zemské školní rady a zemského výboru v království Českém katechetům se stálým platem ustanoveným za *přespočetné hodiny*, za každou 1 K t. j. 46 K ročně.

Podotknouti sluší, že následkem nového řádu školního a vyučovacího zkrácen byl školní rok všeobecně na 44 týdnů, tak že remunerace ad 2 a) uvedená, čítati bude na příště 52·80 K a ad 4 uvedená 44 K.

Remunerace za vyučování ručřím pracím činí na měšťanských školách 48 K, na obecných 44 K za hodinu. Remunerace za nepovinné předměty 34 K na obecných a 40 K na měšťanských školách.

Podotknouti dlužno výslovně, že dnes *katechetů*, kteří by měli na měšťanských školách přespočetné hodiny, *není* a že se tedy jedná vlastně o remuneraci za přespočetné hodiny na školách obecných.

Remunerace tak, jak shora podotčeno, činí 44 resp. 46 K za hodinu ročně.

I bylo by přiměřeno ji poněkud zvýšiti, avšak zemský výbor nepřimlouveá se za to, aby remunerace ta upravena byla *cestou zákona*, poněvadž jak shora již bylo ohledně cestného řečeno, změna ustanovení administrativního na prospěch věci vždy snáze provedena býti může než změna zákona.

(Pokračování.)

❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁

Spolek katechetů v království Českém konal schůzi členskou ve středu, dne 1. července t. r. o 5. hod. odp. ve Slámově restaurantu »U Kallusů« v Kfemencové ul. Praha-II. (vedle »Fleků«) za účastenství 18 členů. Po zahájení schůze sdělil předseda, že kol. Strnad nepřijímá volbu za delegáta do Paedagogického Svazu katolického. I zvolen místo něho kol. Provazník. — Dle § 18. odst. 14. stanov nastoupil první náhradník kol. Benda na místo kol. Košáka, jenž se vzdává členství ve výboru. — Schváleno, aby byla přijata předsedou navržená místnost v restaurantu shora jmenovaném pro schůze spolkové. — Kollegové, kteří během prázdnin navštíví jubilejní výstavu, upozorňují se na to, že poblíže kostela sv. Štěpána na Novém Městě v Hálkově ul. čís. 8. lze v bytě p. Wildenšteina obdržeti výstavní vstupenky, opatřené razítkem organizace katolické za sníženou cenu 50 hal. — Při projednání jistého učiněného dotazu uznáno, že privatistu zkouší katecheta té třídy, do níž má být privatista zapsán. Může se ovšem dáti zastupovati knězem jiným na téže škole působícím. Pak mu přenechá příslušnou taxu, ale zodpovědnost za vykonanou zkoušku musí přejati sám. — Pro katechety určen při »Spolku sv. Josefa« klíč výhodnější, než byl dosavadní. Podrobnější zprávu o něm přináší katechetská příloha. — Příznivé vyřízení záležitosti remunerace přespolečných hodin i osobního přídatku katechetům na obecných školách bude úředně ohlášeno během prázdnin. — Sděleno, že J. E. německý ministr krajan Prade oznámil kolegům německým diecése budějovické sankci zákona katechetského, jež byla později uveřejněna ve zprávách úředních. — K žádosti kolegů německých arcidiecése pražské projednán případ, kde katechetovi nebyla udělena remunerační ve výši jím požadované. Uloženo jednateli, aby v té příčině prostřednictvím řečeného spolku mu dal příslušné pokyny a k tomu účelu použil vysvětlení, které ochotně sdělil kol. Strnad. — Předseda poprosí přípisem dp. prof. E. Žáka, aby konal řeč, za kterou byl spolek požádán. — K návrhu předsedy usneseno bylo jednohlasně podporovati jistého kolegu v právní záležitosti. — Práním příjemných prázdnin ukončil pan předseda schůzi.

Narízení k. a. konsistoře o katech. zkouškách pro školy měšťanské. Ordin.

list přináší *nový zkušební řád* způsobilosti katechetské *pro školy měšťanské*, vydaný J. E. nejd. p. kardinálem 17. června 1908. Dle něho

1. možno složit zkoušku katech. *pro šk. měšť. za dvě leta* po přijetí vyšších svěcení. — Žádost (s matur. vysv. a abso-lutoriem) zašle se *konsistoři* prostř. vikariátního úřadu (v gener. vikar. skrze ordin. komissaře), který přiloží vysvědčení o schopnosti, mravní stránce a povaze kandidátově. Žádost dlužno pojatai vždy *do konce ledna resp. do konce července*.

2. Zkouška se koná před k. a. komisí, dvakrát do roka a to *počátkem března a v druhé polovici září*.

3. Koná se *pisemně* a *ústně*.

a) *Pisemná* zk. z věrouky s apologetikou — mravouky — cirk. dějin — kromě toho vypracovati jest exhortu.

(Otázky z věr. a mrav. vypracovati jest na zákl. velk. katech. se stálým zřením k bibl. dějepravě.)

b) *Ústní* zk.: z věrouky s apologetikou — mravouky — cirk. dějin — liturgiky — paedagogiky (s děj. vychovatelství) katechetiky s methodikou a školn. zákonodárství — mimo to se přednese část exhorty.

c) *Každému* kandidátu konati je na měšť. škole *praktic. výstup*, jehož théma oznámí se mu den před tím.

4. Zkouška *trvá pět půldnů*. První dva pisemní — třetí ústní — čtvrtý je prázdný pro přípravu na prakt. výstup, který se koná — páteho půldne.

5. *Doktoři bohosl.* mohou žádati za vysv. způs. pro šk. měšť. na základě svého doktorátu; konsistoř však si ponechává rozhodovati v jedn. případech o zkoušce z paed. katech. s meth. a prakt. výstupu.

6. Approbační bude vyslovena známkou *»způsobilý s vyznam.«* nebo *»způsobilý«*. *Zkušeb. komisi* tvoří za předs. gener. vik. 4 členové jmenovaní na 3 leta od J. E. m.

8. Práce pisemní jsou *práce klausurní* a proto není dovoleno užívatí při nich jakýchkoli pomůček.

Ze spolku sv. Josefa. Katecheté dosud mají v paměti neblahé usnesení valné hromady spolku sv. Josefa z 9. května 1894, dle něhož katecheta v pádu pense resp. podpory spolkové neměl býti ve výhodě proti deficientu faráři a kaplanu za stejných podmínek. Spolek sv. Josefa uvolil se *tehdy*

svým členům katechetům toliko doplatiti to, co by jim na výslužném scházelo k tomu, aby byli na roveň s deficienty faráři i kaplany.

Nová úprava kongruy a okolnost asi, že katecheté uchýlovali do výhodnějšího vídeňského Emeriten-vereinu, pohnula konečně spolek sv. Josefa, že na valné hromadě 4. června 1908 navrhl změnu zmíněného usnesení a spolku katechetů připsal s váženého předsedy vdp. Dra Ant. Viška z 20. června 1908 sdělil :

»Všichni duchovní, kteří ke spolku sv. Josefa přistoupili *po 9. květnu 1894* a v budoucnosti ještě přistoupí — a jednou jako *katecheté, professori atd.* do pense vstoupí, obdrží na roční podpoře spolkové *po 8. až 15. roce* činného členství *35% ze splacených příspěvků*. Při každém dalším roce členství činného *o 1% více, až po 35. roce členství 55% ze splacených příspěvků*, kterážto podpora jest pro ně největší.

Nejmenší podpora roční obnáší dle stanov *200 K.*»

Katecheté jsou tu sice v jakési nevýhodě proti kurátnímu kléru, ale opět ve výhodě proti spolku emeritů, o čemž poučí tabulka: srovnávací výši renty Emeriten-vereinu, spolku sv. Josefa pro kurátní klerus, pro katechety, fondu cis. Fr. Josefa a j. — kterou pro nedostatek místa přineseme až v čísle příštím.

Z Itálie. Útoky zednářů byly dobrým lékem na neblahý rozkol italských katolíků konservativních a křesťansko-socialních. Kongres pořádaný na konec března t. r. v *Janově* svedl italské katolíky v jednu falangu. Programem kongresu bylo: 1. Katechismus, t. j. vyučování náboženství ve škole. 2. Stanovisko katolíků ku platnému škol. zákonu a jmenovitě k nejnovějším rozhodnutím ministerstva a parlamentu. V prvním punktu jednomyslně zdůrazněna: *nábožensko-mravní výchova ve škole* a ve druhém punktu, přes to, že protivy obou stran se tu příkře srazily, docíleno posléze shody: *prováděti křesťansko-socialní program se zřetelem na papežské »non expedit«.* — Uskutečnění programu uloženo italskému spolku *»Unione popolare«*, jehož centrála jest ve Florencii a který dle vzoru německého má působiti na katolické spolky po celé zemi. V máji konal se první kongres *katolické mládeže* jihoitalské v Beneventu a připojil se nadšeně ku pro-

gramu janovskému; leč vytkl sobě úkol ne tak politický a agitační, jako spíše pěstovati zbožnost a lásku ku bližnímu. — Zmínky zasluhují t. zv. *katechetické večírky* (serate catechistiche), jež budou kongresem podporovány. Mladý inteligentní muž podá krátký pochopitelný výklad nějaké náboženské pravdy biblic. i církv. dějinné, z posluchačů pak může dokoli přednésti námítky, jež kde slyšel; přednáška bývá prováděna světelnými obrazy a předchází zábava, hra, zpěv a j. Konají se za dozoru kněze 2—3 týdně a to k mládeži vůbec (i studující, nebo na italských střed. školách není vyučov. náboženství). — Další ovoce kongresu je vzrůst spolku *katol. učitelů* (»Nicolò Thomaseo«) na 20.000 členů, který zajisté významnou roli bude míti v boji o školu a vyučov. náboženství. — Kongres věnoval i pozornost rozvíjenému po celé Italii *»Svazu otců rodních«.* V každé obci má býti zřízena sekce a tvořiti permanentní komité agitační a akční a působiti vlivuplně na bezkněží rady, by se vyslovily ve prospěch vyučov. náboženství ve školách (protože dle nejnovějšího nařízení rozhoduje majorita obcí v tom, má-li se uděleti vyučování nábož. ve škole čili nie) a na učící osoby, aby úkol vyučov. nábož. svědomitě plnili. Pakli by se vyslovili proti, má býti úkolem sekce: pečovati o vyučov. nábož. a usilovati, aby obec propůjčila budovu a konečně i v daný čas odkliditi z rady ty, kteří Krista vypudili. — Pendant ke kongresu tvořil *»první kongres paní italských«* divadlo to pro bohy; bylo jich 500 a vyslovily se pro bezkněšnost školy vůbec. Ptáka poznat lze dle peří; co prohráli v parlamentě tatíci, chtěly zamaskovat jejich drahé polovice. V zápětí ozvaly se protesty katol. paní z Říma a Milána, že ony ne-mají práva mluvit za ženy italské vůbec. Slovem boj o katechismus na celé čáře.

Vídeňský spolek katechetů vykazuje v nedávno vydaném seznamu: členů 748. Z toho počtu připadá na město Vídeň 228, na diecési vídeňskou mimo město 396 a sv. Pöltenskou 124. Z 65 defin. katechetů vídeňských nejsou členy spolku toliko čtyři. Sapienti sat!

Konkurs. Obsadí se definitivně místo katechety na měst. šk. chl. v *Dobrušce* a v *Opočně*. C. k. okr. šk. rada v *Novém Městě n. Met.*, 5. července 1908.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

O vyučovací metodě.

IV V jiné knize od téhož spisovatele »*Erstbeicht-unterricht*«, probírá se ve 3. hod. otázka 22. takto

»*Za jakou dobu musíme svědomí své zpytovat?*« (1., 2., 3.)

»Zpytujeme-li svědomí, přemýšlíme, kterých hříchů jsme se dopustili od jistého času. Ten čas není vždy a u každého stejný; delší nebo kratší. — Kdo jde po prvé ke zpovědi, přemýšlí, kterých hříchů se dopustil po křtu. Při první zpovědi zpytuje se svědomí od času, kdy kdo počal rozeznávat dobré a zlé (t. j. od 5., 6., neb 7. roku).

Byl-li již kdo u zpovědi, zpytuje svědomí od poslední dobře vykonané zpovědi. Na př.: Půjdete v ten a ten den ke zpovědi po prvé, po druhé asi za půl roku. Až půjdete po druhé ke zpovědi, nebudete již svědomí zpytovat od křtu, nýbrž od poslední zpovědi, t. j. od vaší první zpovědi atd. Ještě na něco pozor! Zpovídal-li se někdo po prvé dobře, po druhé špatně, musí při třetí zpovědi zpytovat svědomí od poslední dobré zpovědi, tedy od první; ve druhé zpovědi nebyl mu totiž ani jeden hřích odpuštěn.

Dejme tomu, že dítě zpovíдалo se po prvé dobře, po druhé, po třetí a po čtvrté špatně. Nyní chce se opět dobře zpovídati; myslí si, byla to ode mne pošetilost, zpodílost, že jsem se zpovídal tolikrát špatně. Co mám ze špatných zpovědí? Množství hříchů, ztrátu milosti Boží, ztrátu pokojného svědomí. A kdybych měl ve hřichu umřítí, hrozí mi věčné zatracení.

A přece sv. pokání je tu, bychom od hříchů byli očištěni, do nichž ubozí snadno klesáme. Dnes chci tedy pátou zpověď řádně vykonati.

A od které zpovědi bude dítě zpytovat své svědomí? Stačilo by od čtvrté? Nikoliv, nebo tato zpověď byla neplatná. Dítě musí ještě dále zpět, až konečně přijde ke zpovědi platné, tedy ku prvé. A zpověď, kteroužto dítě napravuje neopakuje více zpovědí, slove generální, t. j. všeobecná. Generál je vrchní vojevůdce, má podřízených několik komandantů, kteří s vojáky musí ho poslouchat. — Generální zpověď děje se tedy z delšího času, z více zpovědí se všemi jich hřichy.« —

Vše to podáno je plným tiskem; má se to tudíž řádně probrati. O generální zpovědi se praví, že při ní podobně se stává, co při vypouštění rybníka, že »mnohá velká ryba se ukáže,« která unikla síti.

Že všechny tyto výklady u dětí, o něž se jedná, jsou ztrátou času a zbytečně je matou, to na bíledni.

Obě předcházející pomůcky pro I. i II. školní rok byly s mnoha stran doporučeny a to i vřele (bestens, wärmstens), toliko »Korrespondenzblatt« a mnichovské »Katechetische Blätter« je podle zásluhy posoudily.

V »*Erstbeichtunterricht*« od jiného autora vykládá v 11 lekcích všechny otázky, které velký katech. o sv. pokání obsahuje, vyjímaje ot. o lítosti (660. Stačí lítost pouze přirozená k odpuštění hříchů?), generál. zpovědi a odpustcích, tedy 66 otázek na 17 stranách katechismu. Co se týká látky učební, čteme na př. na konci 1. katechese o lítosti: Milé děti! Otázky o lítosti musíte velmi dobře umět; atd. Srovnajme naproti tomu, jak skrovné jsou požadavky katechismu augsburgského, Meyova, Lindenova!

VI. Jiná katechetská pomůcka »*Katech. Handbuch für die Mittelstufe*«, která několik let před zavedením nového katechismu byla přeložena z češtiny do němčiny, podává ve 2. katechesei tento výklad: Jak jsem vám již pověděl, vykládá se veškeré učení sv. náboženství v katechismu. Celý katechismus dělí se na 4 hlavní části. V 1. hlavní části učíme se o Bohu: *Kdo* jest Bůh, *jaký* jest a co pro nás učinil, bychom na tom světě a po smrti šťastni byli. Co Bůh pro nás učinil jmenujeme *díla Boží*; a proto krátce řekneme, že v 1. hlavní části učíme se »O Bohu a jeho dílech« atd. Čti!

Pichler poznamenává. Neznamená to podávati dětem formu bez obsahu a zcela neužitečně je trmáceti?

VII. Ona *katechetská rukověť k rak. katechismu, která as největšího rozšíření došla* (více než ve 12.000 exempl. a první náklad 2000 ex. téměř za měsíc rozebrán byl), sleduje výhradně metodu zv. erklärend-analytische, takže i v učení o církvi, o nejsv. sv. oltářní slovo za slovem se vysvětluje, ač zvláštnost látky téměř nutí dějepisný úvod předeslati.

VIII. Jako o kuriozitě zmiňuje se P. ještě »*o knížce, která má býti dána začátečníkům do ruky a domů*«, aby rodičům byla na pomoc i dětem.

Otázka 15. Čeho potřeboval Bůh ke stvoření nebe a země? Bůh potřeboval slova.

Otázka 17. Kdo jest slovem Božím? — Ježíš Kristus.

Otázka 18. Co řeklo Slovo? — Staň se a ihned .

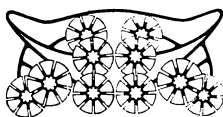
Otázka 30. Z čeho stvořil Bůh druhého člověka? Z kosti.

Otázka 58. Co učinili Adam a Eva po hříchu? Skryli se

Autor této knížčky praví v úvodě, že ji dříve ve formě sešitku dával do ruky dětem; nejlepších výsledků prý docílil, pokaždé prý páni žasli nad věděním a krásnými odpověďmi dětí, k jich naléhání dal také sešitek vytisknout.

Tyto pomůcky všechny (vyjímaje 6.) vyšly po zavedení nového katechismu.

(Pokračování.)

K reformě útlků.

(Píše Josef Liběchovský, katecheta.)

(Pokračování.)

Děti mimo domov.

Jako kůl v plotě jsou však děti mimo domov, ať jsou to sirotci anebo děti od rodičů ze studu v nalezincích zůstavené či jinak zlomyslně opuštěné.

Dítě na svět přišedší hůře na tom je než kuře, bez cizí podpory by zahynulo.

Ký div, že se všeobecně za velké neštěstí pokládá pro dítě úmrtí otce, matky nebo obou rodičů. Děti-sirotci vždy budily útrpnost, ujmouti se sirotka, pokládáno zvláště za dobrý, humaní skutek, a lehlavní starostí bývalo takovému dítěti poskytnouti stravu, útulek, šatstvo, na duševní výchovu se zapomínalo, tu by bývalo příliš požadováno. Přišlo později ve zvyk, že bezdětní manželé sirotu do svého rodinného krbu snad i za vlastní vzali s těmi nejlepšími úmysly, ale často také nesvědomití lidé dítěte-sirotka se ujali, aby ho k svému prospěchu využili, žebrotě je nutili, když je dříve různým způsobem zmrzčili, aby větší útrpnost budilo, aneb jinak zneužili. Častějším zjevem bylo, že taková prospěchářská rodina opuštěné děti k sobě vzala, je již za malička k výdělečným pracím nutila a při tom i za plat o hladu je nechala. Tu pak není divu, že po letech dostala domovská obec na krk zlosyna nebo na ducha i těle schátralého starce, břemeno obci, zhoubu dobrých mravů, osadníků atd.

Tu pak je působiště pravé lásky křesťanské, kde křesťanská láska se spravedlností, t. j. s plněním povinností příslušných kruhů může mravní zkáze mládeže předejiti. Nedostatečné bylo by léčení rány, kdybychom jen odtékající hnis utírali, jest nutno v první řadě k ráně samé přihlédnouti, tělo zdravým učiniti, podobně nebylo by pravým léčením lidské společnosti, kdybychom pouze hnis — t. j. spustlou mládež, zbujniky do polepšoven a káznic uzavírali, nýbrž nutno v první řadě hledati pramen, původ zkázy a tu od kořene společnost léčiti t. j. *nutno zkáze mládeže předejiti.*

První na stráži při výchově mládeže mají státi rodiče, při nedostatku těchto nutno je uměle nahraditi, jako je nutno pro úmrtí matky kojence uměle vyživovati, nutno i na umělé vychování pamatovati.

Než tu narazí humanita zdárné výchovy mládeže dbalá na některé překážky, které musí a snadno mohou býti odstraněny.

Rodiče mají nejen povinnosti k dětem, mají na ně též někdy větší, někdy a někde menší právo. Národové neprodchnutí křesťanstvím ponechali rodičům neobmezené až ukrutné barbarské právo oproti dětem, rozhodovati o jejich životu a svobodě. Kristus, zakladatel křesťanské humanity neohroženě vystoupil jako zastánce mládeže »Co jste učinili jednomu z maličkých, mně jste učinili«. — »Běda tomu, skrze koho pohoršení pochází, tomu by lépe bylo, aby žernov osličí jemu na hrdlo přivázán byl.«

Tuž božským zákonodárstvím dostává se sankce tomu, co již přirozeným citem a rozumem na záchranu dětí i vůči rodičům se podniká.

Chybují-li rodiče při výchově dítek, má lidstvo právo a povinnost rodiče na jejich chyby upozorniti, aby závady své neb závady dětí ihned v zárodku

odstranili zakročením rázným, rozvázným, přísným ale při tom láskou prodchnutým, neboť krutým, šablonovitým, necitelným zakročením dochází se pravidelně opaku.

Kde však se ukáží rodiče na děti slabí, tu nevyhnutelno ku předejití zkáze dítěte vyjmouti dítě z pravomoci rodičů a o náležitou výchovu jeho jiným způsobem se postarati. Než to jest právě kámen úrazu, že u nás v Rakousku není práva zakročiti proti nedostatečným rodičům.

Právo rodičů na děti u nás jest tak veliké, že stěží nejen zabráni se špatnému nakládání s dětmi, ale tím horší jest to s právem přinutiti nerozumné a nedostatečné rodiče, aby pečovali o dobrou výchovu svých dětí, obyčejně to bývají rodiče, kteří buď z nerozumného justamentu, neb z opičí a neprozíravé lásky a nejčastěji z odsouzenihodných důvodů jako, že by přišli o výdělek a příjmy jim z dětí plynoucí a podobně, nesvolí, aby dítě bylo dáno mimo domov na vychování.

Tuto slabinu nutno u nás *zákonitě* odstraniti. Jinak jest tomu na příklad v sousedním Německu, tam dle § 1666 může býti dítě rodičům odejmuto a dáno na vychování *ihned*, když mu hrozí škoda na duši neb těle, když rodiče zneužívají neb zanedbávají a svým životem pohoršují dítě.

U nás však nelze v podobných případech proti rodičům zakročiti a teprve, když se dopustí děcko činu, za něž má býti trestáno soudně a když naprosto patrné, že jest zanedbané dítě v rodině nenapravitelné, pak může soudce navrhnouti a i proti vůli rodičů dítě jinam na vychování dáti. Případá mi to, jako kdybych řekl: já počkám až mi ten zlosyn matku zabije, nebudu mu v tom brániti, ale pak to na něj udám k soudu!*

Na opuštěné psy, bez náhubku, máme zákony, ale na opuštěné ohrožené děti — na to jest dost času, od čeho jsou polepšovny, káznice, porodnice, nalezince, nemocnice a kriminály!!!

Sudte sami, není to převrácený, odsouzenihodný systém?

Avšak mluvíce o povinnostech rodičů jak mají starati se o zdárné vychování dítěte, nesmíme se zásadně a předpojatě dívati jen černým sklem. Mám tu na mysli všechny nedostatky jak u boháčů, tak u chudáků, ať jsou to nedostatky zaviněné neb nezaviněné, zlomyslné neb ze slabosti rodičů i dětí. Když jsem o minulých prázdninách své pochroumané zdraví v mořských lázních vyspravil, vyjel jsem si rychloloď na studijní cestu na ostrov Cherso, abych před rokem nabyté zkušenosti doplnil. Ostrov, celé pobřeží i město samo chudé; obyvatelstvo ze tří čtvrtin úplně chudé seběhlo se k našemu příjezdu do přístaviště, mladí i staří, hoši i děvčata, muži i ženy, snažně prosili o soldy, ba i z krámů, lépe řečeno z krámků, vyběhli »dva obchodníci« a natahovali ruku po rozdáváných soldech. Krajina, město — žebráků, nízké úrovně vzdělání mravů. A tam v té bídě, mezi tím trním při prohlídce města v ústraní přišel jsem na perlu, našel jsem krásný, něžný kvítek humanity.

Na náměstí před kostelem neušla mé pozornosti stará žena uprostřed klubka malé drobotiny, uprostřed asi 30 malých sotva do školy povinných dítěte. V tom okamžiku přeletěl duch můj hladinu mořskou, byl jsem doma a vzpomněl jsem si na ty naše babičky, které na venkově v době pilné práce ve žních a sklízni bramborů a řepy ošetřují najednou několika sousedkám nedo-

spělé děti. Ano nic jiného to u nás na venkově není, nic jiného to nebylo na ostrově Chersu než *samorostlý útulek*. Stará Chersanka po celý den ve stínu palmovém na prostranství osamnělém, opodál ruchu nábrežního, kde na malá dítky ze všech koutů tělu i duši nebezpečí hrozilo, v útulku dítky opatrovala-zaměstnávala. Přes to však taktně a didakticky, by to malé dítky nespozorovaly i ona požádala o příslušné soldy pro tu drobotinu.

Jestliže tedy venkov uznává náhradu za péči rodičů povoláním svým zaměstnaných, tím více nutno, aby zřizovány byly jesle ve městech pro ty nejmenší maličké, jestliže na venku chrání jesle dítky malé před úrazem, ohněm, zkázou, čím většího významu nabývají jesle ve městech, ve čtvrtích dělnických, kde pro špatnou mzdu mužovu, neb pro nezaměstnanost, či drahotu musí i žena-matka do práce do továrny.

První jesle byly zřízeny v Paříži r. 1844 úředníkem Marbeau, ale ač jsou tak důležitý, jsou i ve velkých městech mnohdy — bílou vránou a na druhé straně i od dělných matek jak se patří neuznávány.

Do jeslí bývají časně ráno přijímány děti ve stáří od 4 neděl do 3 let (někdy prý na podporu mravnosti, nepřijímají dítek nemanželských), dítko musí býti zdrávo, bez nemoci nakažlivé, v opatrovně má zvláštní rezervní prádlo a šatstvo. Dle možnosti se platívá též malý poplatek za stravu, hračky a pod.

Nad jesle dětské důležitější pro mravní výchovu jsou dětské školky dětské zahrádky — opatrovny pro dítky od 3 do 6 let. Co dětí v kritické době tělesného i duševního vývoje musí býti ponecháváno doma bez dohledu lidí starších vůbec, ba dítko 5leté samo dohledu potřebující, dostává od matky do práce odcházející, pod dozor sourozence-kojence! Tuť nastává velká mezeza u výchově tělesné i duševní. Nad takovými dítkami se první ustrnul farář Oberlin v Steinthalu v Elsasku r. 1779 a zřídil pro ně malou školu, prostrannou učebnu s nízkými lavicemi, obrazy a pomůckami opatřenou, k tomu přidal nutnou zahradu a hřiště. Pěstounka s pomocnicí daly se pak s chutí a láskou do díla. Že tu fal pan farář do živého, vidno z toho, že se školky i v menších městech bez ohledu na nová vydání řídí.

Mají-li však tyto ústavy radikálně na výchově a ochraně dětí působiti, nutno předně při *výběru pěstounů a pěstunek, (u hochů nutně pěstounů)*, dbáti jejich způsobilosti zastati matku neb otce, by zvláštní nadání, lásku a ideální obětavost do školky si přinášeli. Jeli těžkým stavem stav učitelský, jest mnoh násobně těžším a zodpovědnějším stav pěstounky-opatrovnice. Poznal jsem to z vlastní zkušenosti, když mi přišly do školy děti, které dříve navštěvovaly do 6 roků školku, o časté hravosti, neposednosti, nepořádnosti, štěbetavosti, neposlušnosti, lhostejnosti ke svému okolí a k vyučování dětí školku opouštějících ani nemluvě.

Po důkladné přípravě a přípravě nechť ve školce si pěstounky vedou dle ustanoveného pevného řádu, by děti navykaly pořádnosti, časté střídání zábavného s poučným, těžšího s snažším tu třeba, pravdy poučné i mravoučné hlavně názorem na skutečných předmětech a obrazech nechť se dětem vštěpují, aby je dítě vskutku pochopilo a zažilo, o čemž nutno se, i přesvědčiti, by se předešlo polovičatosti a snad i netečnosti.

Slovem veškeré učivo ve škole musí býti dětem podáváno jako pamlsky, jako civvárkové seménko, jako hořká medicína v syrupe. (Pokračování.)

Promluva na XV neděli po sv. Duchu.

Napsal JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta.

»Aj, mrtvý nesen byl ven.«
Luk. 7., 12.

M. dr. ! Slova ta nevyjadřují nic neobyčejného ; podívání, že mrtvého nesou na hřbitov, naskytá se příliš často našim zrakům. Dnes pochovají bohatého, zítra chudého, jednou vznešeného, po druhé prostého, tu starce, jindy jinocha nebo dítě.

A přece mnohý člověk vida pohřeb, jde lhostejně mimo, aniž by si uvědomil té myšlenky, že i jemu bude smrt údělem. Ano, m. dr., člověk zemřelý je mocným kazatelem, jenž nám tu pravdu hlásá, o níž nikdo neodvážá se pochybovati, totiž, že i my jednou zemřeme. A to budiž dnes předmětem úvahy naší: *Smrt je jista, hodina smrti však pro nás nejista.*

Perský král Xerxes táhl kdysi s ohromným vojskem proti národu řeckému. Na počátku výpravy konal přehlídku vojska na širé rovině. A když přehlížel nesčetné řady vojinů, milliony čítajících, zaplakal. Tázán po příčině své lítosti, odpověděl »Vzpomenuli-li, že ze všech těchto sličných a statných vojinů za sto let nebude ani jediný na světě, nelze mi zdržeti se slz.«

Tak tomu jest, m. dr. ! Pohlíím-li na vás a vy na tuto shromážděné, zda i vám nezatané na mysl, že za málo let ani jeden z nás tuto přítomných nebude mezi živými na tomto světě. Splní se na každém z nás slovo Písma »*Navrátí se prach do země své, odkud byl, a duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal.* Tělo tedy navrátí se do země, aby tu očekávalo svého vzkříšení, duše však předstoupí před božského Soudce, aby od něho byla souzena, aby vydala počet o svém myšlení, chtění a konání.

To odloučení duše od těla nazýváme smrt. Co však je příčinou toho rozdělení? Odkud smrt? Tu otázku předkládali si mudrcové starověku, ale zodpověděti jí nedovedli. A jak snadnou, pochopitelnou odpověď dává na to Zjevení Boží. Dle něho smrt je neblahé dědictví po našich prarodičích. Známó vám, kterák Adam a Eva měli nám zasloužití ráj svou poslušností a neměli jísti se stromu vědění dobrého a zlého a k zákazu tomu připojil Bůh Stvořitel hrozbu: »*V kterýkoli den bys s něho jedl, smrti umřeš.*« A jelikož neobstáli v té snadné zkoušce a prohřešili se neuposlušností, musilo následovati to, čím Hospodin byl hrozil »*Protože jsi jedl se stromu, s kterého jsem zakázal tobě, v potu tváři budeš jísti chléb, dokavad se nenavrátíš do země, z které vzal jsi* « A od té chvíle zákon smrti je všeobecný. Zemřeli naši prarodiče Adam a Eva, zemřeli jejich blízcí potomci, ač jim bylo popřáno dosáhnouti vysokého věku pěti, sedmi až devíti set let, zemřeli i ti, o nichž vám vypráví dějepis, že žili před 100, 1000 i více lety, zmirají kolem nás naši vrstevníci, umírá papež i král, pán i žebrák, slovem smrt nečiní výjimky u nikoho. Nedivíme se, že pohanský mudrlec starověku Aristoteles nazval smrt věcí ze všech nejhroznější.

Co však ještě zvyšuje hrůzu smrti jest, že *hodina její je nejista.* — Nevíme, *kdy* zemřeme, zda v šedinách anebo v květu mládí, nevíme zda skončíme v dnešní den a dočkáme se zítřejšího. Nevíme také, *kde* zemřeme, zda na lůžku, neb na cestě, na ulici neb na poli, doma neb v cizině. Nevíme posléze *jak* umřeme, zda pomalu, neb náhle, smrtí přirozenou neb násilnou vraždou, po nemoci dlouhé neb krátké. Vše to známó je toliko vševědóucímu Bohu.

Ale na jednom zvláště má nám záležitosti, totiž bychom neumřeli ve stavu hříchu těžkého. A proto napomíná nás Spasitel: »*Budte připraveni, nebo v kterou hodinu se nenadějete, Syn člověka přijde.*«

Svrchovaně nešťastný byl by tedy ten, kdo by zemřel ve stavu ztráty posvěcující milosti boží a v plné míře platila by o něm slova Spasitelova: »*Dobře by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.*«

V očích dobrého křesťana však nemá smrt hrůzy; víť dobře, že pro něho smrt je toliko přechodem do šťastné věčnosti.

Do komůrky sv. Hilaria vstoupili náhle dva mužové divokého vzezření, byli to lupiči a vrahové. »Co pak bys činil,« pravil jeden z nich, »kdyby tě vrahové přepadli?« »Kdo nic nemá,« odpověděl sv. Hilarion, »nemá se také vrahů co báti.« »Což ale,« pravil druhý, »nevíš, že tě můžeme zavraždit?« »Ovšem,« dí sv. Hilarion, »ale kdo má dobré svědomí, nebojí se ani smrti.« I podivili se vrahové neohroženosti zbožného muže a pravili »Od tohoto okamžení nebudeme již loupati, nebo jasně vidíme na tobě, že dobré svědomí je největší poklad na světě.«

A kterak dosáhneme dobrého svědomí? Nejlepším prostředkem k tomu je platná zpověď. Ta jest vydatným prostředkem působícím, že beze strachu můžeme hleděti smrti vsříc.

Francouzský důstojník Brancion padl 7. června 1855 v boji u Sebastopolu. Den před tím vyzpovídav se, řekl přátelům svým »Vím, že mě každou chvíli smrt čeká; ale já jsem připraven.«

M. dr. Važte si té svaté víry, která vám tolik útěch poskytuje v životě i smrti. Za nedlouhou máte i vy přistoupiti ke sv. svátostem a bohumilým způsobem započítí nový školní rok. Ve sv. pokání očistíte duši svou a nabudete pokoje v srdci a v nejsv. sv. oltární přijmete Toho, v jehož rukou spočívá život váš a na jehož požehnání záleží zdar všeho vašeho přičinění. A požehnání svého udělí vám, půjdete-li po stopách příkladu, který vám dal ve svém dětství: v poslušnosti k rodičům a představeným, v moudrosti ve škole, v nábožnosti ve chrámu Páně, v lásce k bližním, pak zajisté bez bázně budete hleděti i možné smrti vsříc, neboť soudcem vašim bude on Přítel hodných dítek, o nichž říkal: »*ať jdou ke mně, neboť takových je království nebeské.*« — Amen.

Promluva na XVI. neděli po sv. Duchu.

Napsal Xav. Dvořák, professor.

»Sluší-li v sobotu uzdravovati?«

Puzen bezmeznou nenávistí, pozval s potměšitou lstivostí jeden z knížat farisejských spolu s přáteli svými Krista do domu svého, aby pojedl — chleba.

Vyzrazuje to sv. evangelium, když praví »*A oni ho pozorovali*« Fariseové Ježíše. Té pozornosti farisejské! Nebyla to pozornost Mártý, která starostliva byla, jak by nejlépe pohostila Pána, ani pozornost Marie, která seděla u nohou jeho a s utajeným dechem naslouchala slovům jeho, ani pozornost prostého lidu, jenž zapomínal na svůj hlad a mdlobu těla svého.

Byla to ďábelská pozornost, která sledovala každé slovo, každý pohyb Kristův se srdcem plným zloby, dychtící jen po tom okamžiku, aby polapili Pána v řeči nebo v skutku.

I nemocný — vodnatelný, jehož by byli jindy jako nečistého, jako hříšníka samým Bohem zmeananého vyšťvali za práh domu svého, dnes přišel jejich černým úmyslům až příliš vhod.

Tvrdé a nenávistné srdce jejich zaplesalo uzdraví-li Kristus nemocného, propadl soudu Vysoké rady, jako porušovatel dne sobotního, odmítne-li nemocného, postarají se, aby vylíčili lidu bezcitnost jeho k utrpení nešťastných, aby upadl v nenávisť lidu.

Ale Kristus postaven mezi dvě nebezpečí, která mu hrozí, nerozmýšlí se ani na chvíli a plný soucitu se sklání k nemocnému a uzdravuje ho.

Tento soucit božského srdce Kristova prozařuje všechen život jeho, jest jako zlatá půda, z níž tím mocněji a velebněji vystupuje božská fysiognomie jeho krásným a úchvatným reliefem.

Soucit, toť nejkrásnější obsah zákona Kristova, lidsky vyslovený; toť praktický výraz křesťanství.

Hle, uvažujme o tomto soucitu křesťanském, tak krásném a lidstvo pozvnášejším v této chvíli zbožného našeho shromáždění.

Soucit, a myslím tím vlastně soustrast, jest ctnost, která budí v nás bolestné pohnutí nad neštěstím bližního a povzbuzuje nás, bychom mu dle možnosti pomohli. Vyplývá z lásky jako pramen ze svého zdroje, jako paprsky ze slunce.

Proto i Bůh, jenž jak praví Písmo jest láska, láska nejryzejší, láska sama jest i nejryzejším soucitem.

Soucit svrchovaný — nejvyšší slitování. Ach, jak skvěle projevil se tento svrchovaný soucit v Bohu ve velkolepém plánu našeho vykoupení.

Bůh nelitoval Syna svého, aby nikdo nezahynul, ale každý měl život věčný.

Proto Kristus, vtělený Syn Boží, nemohl se ani jinak jevit ve svém pozemském životě než jako nejčistší božský soucit. Toť jsou šlépěje cesty jeho života: soucit s chudými snoubenci v káni Galilejské, soucit s matkou Naimskou, soucit s nemocnými, soucit s hladovíci, soucit s matkou Kananejskou, soucit s Maří Magdalenou v slzách se rozlívající u Jeho nohou, soucit s Lazarem, nad jehož hrobem propuká v pláč, soucit s nešťastným národem, soucit i s vyvrhelem lidstva, lotrem na kříži. Ano, soucit jeho nevztahuje se jenom na přátele jeho, jde dále, nekonečný, objímá i nepřátele a objímá veškerý svět: *»Jděte do celého světa, kažte všemu stvoření!«*

A není to pouhé pohnutí srdce, není to pouhý pláč — soucit Kristův není sentimentální. Za pohnutím srdce jde i ochotnost vůle bolest umenšiti, zlo odstraniti. A že vůle Kristova je všemohoucí, pomáhá vždy a všude, i kde člověku nemožno, pomáhá i divy a zázraky.

Ale Kristus nejen sám dal se vésti soucitem, nýbrž výslovně žádal toho i po nás, neboť chtěl, přál si a přikazoval: *»Učte se ode mne!«* Chtěl svým věřícím vtisknouti jako ráz božských synů a proto ukládal jim lásku k bližnímu, soucit k trpícímu.

Jak krásně vylíčil to v onom dojemném, nezapomenutelném podobenství o milosrdném Samaritánu! A zákoníku tážícímu se: *»Mistře, co čině život věčný«*

*obdržím?** odpověděl příkazuje: *»Jdi i ty čiň podobně!«* Kdo z nás nepocítil, že slovo toho příkazu přes tisíce let vane k nám stejně vroucně i důrazně: *»Jdi, i ty čiň podobně!«*

A tento příkaz miní Kristus tak vážně, že naplnění jeho nebo opomenutí má být posledním závažím na vahách ortelů naší věčnosti. To když mluvil o posledním soudu svém. Tehdy zřetelně všem prohlašuje, že ne podle skutků náboženství, ale podle skutků milosrdenství a soucitu s nešťastnými bude souditi a odpláceti. *»Pojďte, vyvolení Otce mého«,* tak zavolá k těm po pravici své, *»vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa; neboť lačnil jsem, dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi pítí* A znovu pozvedne hlasu svého k těm po levici své *»Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který připraven jest ďáblu a andělům jeho; neboť lačněl jsem, nedali jste mi jísti, žíznil jsem a nedali jste mi pítí*

Tak Kristus zaštipil krásný ten květ křesťanského soucitu do slzavého našeho údolí; a kam se rozšířilo křesťanství, tam se šířil i soucit vroucí a účinný zaléván a posilňován hlubokou bratrskou láskou k bližnímu.

Církev svatá jako dědička Kristova, rozšiřuje a posvěcuje tento soucit zařizováním různých bratrstev, spolků a ústavů na úlevu bídy nešťastných. A mezi svými dítkami nejmilejšími má také apoštoly a heroy soucitu.

Takovým apoštolem soucitu s nešťastnými byl zajisté sv. Vincenc de Paula; nebo všechny ty ústavy a spolky moderní humanity naší v něm mají svého původce a otce.

Milliony nešťastných žehnají nesmrtelné památce — jeho křesťanskému soucitu.

A nechať jmenuji i jednoho z heroů svatého soucitu — jest to jméno dobře známé a od samých jinověrců velebené, P. Damiana, prvního dobrovolného ošetřovatele malomocných na ostrově Molokaii. Smrt jeho provázeli jinověrci panegyriky až překvapujícími *»Život P. Damianův jest řídkou vzácností a památka jeho nevyhyne nikdy* Smrt na bojišti nemá pro mnohé žádné hrůzy, ale umřítí malomocenstvím, děsí se povaha každého člověka. Je to umírání píď za pídi. Podrobiti se dobrovolně smrti takové, k tomu je třeba zmužilosti prvních mučenníkův.*

A není tomu dlouho, co jedna vláda protestantská v Evropě vypsala vyzvání ke sdružením nebo spolkům humaním, pokud by se chtěl některý z nich věnovati ošetřování morovou nákazou stížených — a hle, byly to jediné řeholnice církve katolické, jež se k službě té přihlásily — vedeny jsouce křesťanským soucitem podle příkladu a slova Kristova.

Ale, m. dr., má-li v srdcích našich ujmouti se tento obdivuhodný květ soucitu, jest třeba jedno vymýtiti ze srdce — pýchu.

Pýcha vyprahuje srdce naše jako letní žár slunce zemi. V takové vyprahlé půdě nemůže se dařit žádné úrodě — nejméně bylině tak jemné a něžné jako jest křesťanský soucit.

Proto v dnešním evangeliu Kristus vytýká fariseům pýchu jejich. Ta byla příčinou, že zatvrdili se nad nešťastným vodnatelným jako jindy nad 38 let nemocným nebo nad Maří Magdalenou, hořce oplakávající hříchy své. Ta byla příčinou, že se zatvrdili i nad svým božským Vykupitelem, hledající, jak by ho

v řeči nebo ve skutku polapili, ano že se i pod křížem jeho výkupným zatvrdili až k nelidskému posměchu »Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže!« — kde i otrlé srdce lotrovo pohnulo se soucitem s Ukřižovaným.

Proto vymyjte ze srdce svého nejprve pýchu, pak rozleje se tam láska Boží, z které vzejde vznešený květ soucitu k nešťastným bližním našim.

A vzejde vám i požehnaná úroda pro věčnost a budete i vy z požehnání nouti v království nejvyššího slitování a soucitu, svrchované lásky.

Amen!

Zpráva komise školské o zprávě zemského výboru o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů.

(Číslo 1450 sněm.)

(Pokračování.)

3. Dalším požadavkem katechetů jest:

a) aby stálé platy zvláštních učitelů náboženství at na školách obecných neb měšťanských upraveny byly předpisy, které platí v příčině příjmů služebných učitelů světských na školách *měšťanských*;

a aby jim mimo to přináležel do pense vpočítatelný přídavek po 10 letech 10 proc., resp. po 20 letech 20 proc. základního služného; a

b) aby poživali zvýšení služného dle pravidel pro měšťanské školy stanovených, avšak částkou o 25 proc. vyšší, při čemž by se první zvýšení služného udělilo po dvou letech.

Pokud výslovně žadatelé podotýkají, že doba rozhodná pro zvýšení služného čítati se má od nastoupení služby vůbec, *není dnes žádné pochybnosti, že tomu tak jest*, a není tedy třeba zvláštních o tom ustanovení.

Příčina, pro kterou se katecheta domáhají zlepšení svých poměrů oproti učitelům světským, leží hlavně v tom, že pokud jde především o vyučování náboženství katolickému, ku kterému náleží největší počet školních dětí, církev trvá na tom, aby vyučování to udílelo se od duchovenstva, tedy od osob, které vesměs vykazují *akademické vzdělání*.

Jest pochopitelné, že katecheta, který má akademické vzdělání a stavu svému přiměřeně žiti má, s požitky, jaké jemu jsou vyměřeny jakožto učitel na škole obecné neb měšťanské, pokud by trvale měl věnovati se vyučování na škole národní, nemá před sebou budoucnost, jeho vzdělání odpovídající.

Jest však těžko v tomto směru naléztí pravou cestu, poněvadž s druhé strany ohledy správy školské toho vyžadují, aby požitky učitelů světských i učitelů náboženství se upravovaly dle stejných zásad.

Na tomto stanovisku trvají úřady školské a jestliže zemský výbor v jedné ze svých zpráv sněmovních před poslední úpravou platů učitelských mí il u učitelů náboženství upravití pětileté přídavky tak, jak se to nyní *stalo u všeho učitelstva vůbec*, nehodlal tím nikterak vykročití z rámce jednotejných zásad, jež pro požitky učitelstva platiti mají bez rozdílu, jde-li o vyučování náboženství neb o vyučování předmětům jiným.

Nelze také přehlížeti, že katecheta s akademickou kvalifikací má kromě pole působnosti na školách obecných otevřeno pole činnosti na školách středních, což

učitelům světským při jich kvalifikaci školskými zákony předepsané, ikdy možno není.

Zásadu, že požitky učitelů světských učitelů náboženství dle jednoho principu mají býti vyměřeny, důsledně zachovávají veškeré zemské zákony, upravující právní poměry učitelů náboženství, při čemž až na nepatrné výjimky stanoví se pro katechety resp. učitele náboženství vůbec jako základní požitky *nejvyšší kategorie* učitelské a to na měšťanských školách zvlášť a na obecných školách zvlášť.

Jediný Moravský zemský zákon stanoví kromě toho pro katechety oproti učitelům světským ještě zvláštní osobní do pense vpočítatelný přídavek 200 K po osmileté službě.

Také poukazují katecheti k tomu, že následkem opožděného vstoupení do služeb učitelských jsou v nevýhodě oproti učitelům světským tím způsobem, že se jim prvního pětiletého zvýšení a tudíž ostatních dostane oproti učitelům světským při nejmenším o tři leta později; nevýhoda tato jest však jen zdánlivou; vždyž za to zase katecheta obdrží ihned požitky učitele I. třídy ku kterým učitel světský dospívá často teprve po 10 letech, ba ve většině případů stane se přímo katechetou na škole měšťanské; mimo to katecheta má služební dobu o 5 let kratší, tudíž pak plných požitků služebních se všemi pětiletými přídávky bere o 5 let déle, aniž by za to musil sloužiti a kromě toho je sprostěn povinnosti, sloužiti další dva roky, které každý učitel světský před zkouškou způsobilosti odbýti si musí.

4. Dále žádá se v petici:

a) aby do výslužného čítána byla doba služební nepřetržitá *od nastoupení služby školní*, což však se rozumí dle nynějších právních předpisů samo sebou a platí o této věci totéž, co shora bylo řečeno v příčině počítání doby služební pro 5tiletá zvýšení rozhodné;

b) aby se do výslužného čítala také část z let ztrávených v duchovní správě a sice nejvýše jednoho 5tiletí;

c) aby nárok na plné výslužné vznikal po dosloužení 35 roku služebního a po dosažení 60 roku;

d) aby výslužné za prvních 8 let vyměřilo se částkou 46 proc. a každým dalším rokem aby zvýšilo se o 2 proc.

Požadavek ad c) uvedený převzat jest patrně z petic starších a bylo jemu nejnovějšími zákony o právních poměrech učitelstva již učiněno plnou měrou zadosť.

Následkem toho stojí v příčině zkrácení doby služební katechetové v království českém na prvním místě, poněvadž ostatní zemské zákony dobu služební katechetů staví na roveň služební době učitelů světských a jen v tom směru poskytují výhodu, že dovolují do jisté míry včítati v dobu tu též léta v duchovní správě nebo jako katecheta za remuneraci strávená.

Požadavek tento jest ovšem potud ospravedlněn, že katecheta, pokud působil jako člen duchovní správy, měl také povinnost vyučovací a tudíž se jedná vlastně o stejnou činnost, jenže v jiném služebním postavení. (Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Odpověď na různé dotazy. Vládní věstník z 31. července přinesl promulgaci zákona katechetského o slevě týd. hod. vyuč. z 25 na 22. Podepsán: J. V. Frant. Jos. I. a min. kul. a vyuč. Marchet. Správcové škol mají tudíž úřední sdělení v rukou.

Nová bibl. dějprava. V c. k. škol. knihoskladě vyšla již t. zv. »Veliká bibl. dějprava st. a nov. zákona« pro katolickou mládež škol měšt. a vyšších tříd škol obecných od Jana Panholzera přeložena od dra. Ant. Podlahy.

Definitivně byl ustanoven: *Alexander Průcha*, katech. měšt. školy v *Plzenci*.

Konkursy: Obsadí se definitivně místo katechety:

1. v *Podolí* při měšt. šk. chl. C. k. okr. šk. r. na Kr. Vinohradech 3. srpna 1908.
2. v *Kralupech n. Vlt.* při měšt. šk. chl. C. k. okr. šk. r. ve Slaném 31. července 1908.

3. v *Náchodě* při obec. šk. ve II. obv. C. k. okr. šk. r. v Náchodě 10. srpna 1908.

Ze spolku sv. Josefa. (KarloV 453-II.) Zprávu, kterou jsme přinesli v minulém čísle, o výhodnějším pojištění pro katechety, doplňujeme schématem, kde se srovnává spolek sv. Josefa, vídeňský Emeritenverein a Fond cis. Frant. Josefa.

I. Renta invalidní stoupající (Spolek emeritů sazba Ia.) skýtá se jen v tom případě, když pojištěnec následkem poruch tělesných neb duševních stal se ke službě neschopným (na základě vysvědčení lékařského).

II. Renta starobní (Fond císaře Frant. Josefa). Dožije-li se pojištěnec určitého roku věku svého (na př. 60. neb 65., tedy 30letý kněz po 30 resp. 35 letech), počne výplata renty starobní.

Zemře-li dříve, vklady, když byly činěny bez výhrady, propadají; vrací se (bez úroků), když se dály s výhradou. V případě nastalé invalidity před stanoveným určitým věkem z této renty nelze nic obdržeti; jest čistě starobní.

III. Renta invalidní stoupající, spojená se starobní na 65. rok věku pojištěncova (Sp. emer. sazba IVa) skýtá rentu invalidní, když nastala invalidita před 65. rokem věku pojištěncova, dožije-li se tento uvedeného stáří, stává se splatnou bez ohledu na jeho invaliditu, zda-li nastala čili nic.

Za účelem srovnání uvedeny následující tabulky

Přistupující 30letý kněz zaváže se platiti 40 K ročně a obdržel by K:

Za nastalé invalidity po letech	Spolek sv. Josefa		Spolek sv. Josefa pro katechety	Spolek sv. Josefa pro katechety		Ve smyslu odstavce II.		
	Ve smyslu odst. I.	Spolek sv. Josefa stávající klíč		Ve smyslu odst. III.	Výpočet poměrné podpory spolku sv. Josefa vzhledem k sazbam sp. emer. Ia. a IVa.	Odpočítávající stupnici 40—50‰	Navržená stupnice 35—55‰	s výhradou
	1	2	3	4	5	6	7	8
10	152	60 ⁰ / ₁₀₀ 240	95	dle výpočtu 240×85 152 = 149	200	35 ⁰ / ₁₀₀ 200	—	—
20	305	65 ⁰ / ₁₀₀ 520	190	520×190 305 = 324	336	40 ⁰ / ₁₀₀ 320	—	—
30	457	75 ⁰ / ₁₀₀ 900	285	900×285 457 = 561	564	50 ⁰ / ₁₀₀ 600	171	327
35	533	80 ⁰ / ₁₀₀ 1120	332	1120×332 533 = 697	700	55 ⁰ / ₁₀₀ 770	316	616

Přijato valnou hromadou 4. 6. 1908.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

Zpráva komise školské o zprávě zemského výboru o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů.

(Pokračování.)

Rozdíl však leží v tom, že katecheta, který zaujímá postavení stálé (definitivní), s nímž je spojen nárok na výslužné, musí nepřetržitě vyučovati v jistém minimálním počtu vyučovacích hodin, který z pravidla daleko převyšuje počet vyučovacích hodin, jež udílí jednotlivý člen duchovní správy.

Proto volil český zákon o právních poměrech učitelstva správněji cestu tu, že snížil *všeobecně* služební dobu katechetů, takže těm, kteří se trvale věnují vyučování na škole národní oproti těm, kteří částečně působili v duchovní správě, poskytuje se jistá výhoda, avšak i ti, kteří 5 let v duchovní správě působili, jsou v království Českém následkem řečeného ustanovení ve stejné výhodě jako v oněch korunních zemích, kde se doba strávená v duchovní správě čítá za jedno 5letí, aniž by služební doba katechetů oproti učitelům světským byla zkrácena.

Počítání výslužného způsobem takovým, že za základ vezme se desetiletí, po jehož uplynutí vzniká nárok na 40 proc. služebních požitků a na další léta že pak připadá na každé 2·4 proc. jest ve shodě s pensijními předpisy úředníků státních i zemských a neodporčuje se dle náhledu zemského výboru užití u katechetů zvláštních odchýlných ustanovení.

5. V petici se dále žádá,

a) aby příbuzní, sešvakření, po případě dědicové zvláštního učitele náboženství měli právo na pohřebné, a aby se pohřebného za jistých okolností mohly domáhati i jiné osoby, není-li tu dědiců,

b) aby pohřebné u učitelů náboženství, kteří nesloužili ještě 15 let, obnášelo jako u učitelů světských čtvrtinu vpočitatelného služného, jinak ale *polovinu*.

Pokud domáhají se učitelé náboženství zvláštního ustanovení v příčině obytného resp. pohřebného na případ smrti pro pozůstalé, vznikl požadavek ten asi z té příčiny, že školské úřady po příkladu předpisů pro úřednictvo státní, vykládaly příslušné předpisy zákona o právních poměrech učitelstva analogicky v tom směru, že pokud tu není vdovy neb dítěte, náleží pohřebné pozůstalým jen v případě, když pozůstalost sama k uhrazení pohřebních nákladů nestačí.

Praxi tuto, která však byla jednostejnou také u učitelů světských, opustila již c. k. zemská školní rada po dohodě se zemským výborem a není tudíž nadále v té příčině žádných pochybností.

Přísluší tudíž pozůstalým po katechetovi právě tak pohřebné jako po učiteli světském ze zákona samého, a nějakého zvláštního doplnění jeho potřebí není.

Ovšem zrušil poslední zákon katechetský z r. 1903 výslovně § 6 zákona katechetského z r. 1888, tak že se zdá, jako by ustanovení platná pro učitele světské s odchylkami, ku prospěchu katechetů v tomto § stanovenými, neměla více platnosti.

Avšak odchýlná ustanovení, pro katechety příznivější, přijata jsou v r. 1903 do zákona o *platech učitelských*, tak že není pochybnosti, že také ostatní ustanovení tohoto zákona, pokud pro katechety neplatí zásady odchýlné, také na katechety se vztahují.

Pro požadavek, aby pozůstalým po katechetovi vyměřeno bylo za jistých okolností pohřebné částkou vyšší než u učitelů světských (totiž sloužil-li katecheta přes 15 let *polovinou* posledního jeho vpočitatelného ročního služného, kdežto pro učitele světské stanovena vůbec pouze čtvrtina) nelze uváděti za důvod okolnost, že u katechety není možným obtížení pensijního fondu zaopatřovacími požitky pro vdovu a sirotky, neboť také učitelky, které jinak stejným podléhají předpisům jako učitelé, jsou vázány na celibát a nesmí se provdati, ač nechtí-li pozbyti svého služebního místa.

Také odbytné pro případ smrti, které není ničím jiným než náhradou za *vdovskou neb sirotčí pensii*, nelze u katechetů nikterak rozšiřovati na matku neb sestru, z důvodů právě uvedených.

V závěrku petice stanoví pak zvláštní učitelé náboženství žádost, aby prozatím než petice bude vyřízena, přiřknut byl katechetům od počátku třetího služebního roku do pense nevpočitatelný osobní přídavek ve výši jedné kvinkvenálky a aby kromě toho katechetům škol *obecných* přiřčen byl zvláštní osobní přídavek 200 K.

Z důvodů shora uvedených nenavrhuje zemský výbor zvýšení služebních požitků zvláštních učitelů náboženství a nemůže se tudíž přimlouvati za toto provisorní zvýšení požitků jejich a jelikož ostatní požadavky zvláštních učitelů náboženství, dilem ze zákona samého plynou, dilem nejnovější změnou zákona o právních poměrech učitelů byly již vyplněny, zbývá pouze otázka snížení počtu vyučovacích hodin a stanovení výše remunerace za přespočetné hodiny.

Odkazuje i v těchto otázkách k vývodům v této zprávě uvedeným, předkládá ještě zemský výbor dvě tabulky, z nichž jest zřejmý finanční efekt požadavků v petici obsažených, jakož i návrhů, jež činí zemský výbor, zvláště pak snížení počtu vyučovacích hodin na 22, exhortu dvěma hodinami v to počítaje i podotýká, že na náklad ve smyslu návrhů v této zprávě uvedených v okrouhlé částce 110.000 K vzat bude zřetel při stanovení příspěvků zemského k řádnému nákladu na školy na r. 1908 (v kap. IX, tit. 1, § 1, ad 1), a že tudíž není třeba v tom směru žádného dalšího opatření učiniti.

A) A jak vidno, nepřistoupil zemský výbor na požadavek katechetů, by jim povinnost vyučovací snížena byla na 20 hodin týdně. Podobně zamítá zemský výbor žádost za zvláštní remuneraci za hodiny nad 16 hodin týdně. O požadavku náhrady cestovní za hodiny na jiné škole mimo služební místo katechetovo vy-

slovuje se zemský výbor, že se otázka ta nejlépe upraví cestou administrativní dle skutečných poměrů. Zemský výbor nepřistoupil dále na požadavek, aby stálé platy zvláštních učitelů náboženství ať na školách obecných, ať měšťanských upraveny byly předpisy, které platí o služebních příjmech učitelů světských, na školách měšťanských, ani na požadavek další o přídavek 10⁰/₀, resp. 20⁰/₀ služného ani v příčině zvýšení služného dle pravidel pro měšť. školy, avšak částkou o 25⁰/₀ vyšší.

Zemský výbor zamítl také požadavek katechetů, by se jim první zvýšení platů přiřklo hned po 2 letech služby; aby se jim do doby výslužní započítala také část let ztrávených ve správě duchovní — až do 5 let — a aby se jejich výslužné za prvních 8 let vyměřilo částkou 46⁰/₀ a pak se poměrně zvyšovalo o 2⁰/₀. O požadavku snížení doby služební ze 40 let na 35 let, praví se ve zprávě, že žádosti té již bylo § 58. zák. ze dne 27. ledna 1903 č. 16 z. z. vyhověno. O pohřebném praví zemský výbor, že není potřebí zvláštního nějakého ustanovení, poněvadž pohřebné to platí po katechetovi stejně jako po učiteli.

Požadavek za vyměření vyššího pohřebného za jistých okolností zemský výbor zamítá, rovněž jako odbytné pro případ smrti pro příbuzné katechetovy.

Taktéž nebyl přijat požadavek, aby až do vyřízení petice přiřknut byl katechetům od počátku 3. služebního roku do pense nevčítatelný osobní přídavek ve výši jedné kvinkvenálky a aby katechetům na obecných školách přiřčen byl zvláštní osobní přídavek 200 K. Důvody, které zemský výbor vedly k zamítnutí těchto jednotlivých bodů petice, vyloženy jsou v citované zprávě.

Zemský výbor a c. k. zemská školní rada však uznaly za spravedlivý požadavek katechetů za snížení počtu vyučovacích hodin do té míry, že sám navrhuje snížení hodin z 25 hodin na 22. exhortu v to počítaje 2 hodinami a k tomu cíli předložil již zemský výbor osnovu zákona.

V této osnově nového zákona změněna proti dřívějšímu znění zákona pouze slova: 22 hodin (dříve bylo 25 hodin) a pak slova: dvěma hodinami (dříve bylo třemi hodinami).

Při § 7. zůstaly nezměněny 1., 3. a 4. odstavec a změněno pouze v odstavci 2. toto místo: $\frac{1}{25}$ platu učitelů stanoví se zvláštnímu učiteli náboženství škol obecných 70 K, zvláštnímu učiteli náboženství škol měšťanských 90 K. Změna tato, která má v zápětí samo sebou snížení počtu vyučovacích hodin, odůvodněna ve zprávě zemského výboru tím, že se doporučuje místo kvoty $\frac{1}{22}$ platu katechetského stanoviti tak jako v ostatních korunních zemích remuneraci tu pevnou přibližnou částkou 70 K, resp. 90 K. (Dokončení.)

Slavnost růžence.

(1. neděle v říjnu.)

O růženci.

Prof. VÁCL. MÜLLER.

•Královno posvátného růžence
orođuj za nás!• Litanie loret.

Konáme dnes slavnost na počest blahoslavené Panny Marie, slavnost růžencovou. Je to slavnost diků ustanovená z vděčnosti za dosažené vítězství, jehož se dostalo zbraním katolickým nad mohamedánským půlměsícem, který ohrožoval

celou Evropu. Zejména papež Kliment XI. to byl, který nařídil, aby tato slavnost konala se po celém světě, zvláště když r. 1716 slavný vojevůdce Eugen Savojský nového vítězství dobyl nad Turky. A blahé paměti sv. Otec Lev XIII. opět nařídil, by po celém světě katolickém po celý měsíc říjen konala se pobožnost sv. růžence.

Jako měsíc květen, i měsíc říjen tedy je zasvěcen blahosl. Rodičce Boží. Jak významné, že právě tyto dva měsíce jsou zasvěceny ku počtě královny nebes!

Na jaře, v nejkrásnějším měsíci roku, kdy příroda se probudila k životu a vše bují, roste a kvete, není djvu, že křesťanstvo obrací zraky své k nebes královně a první růže rozkvetlé obětuje Marii »růži duchovní« jak ji církev nazývá. A když přejde jaro a přejde leto s hojnou sklizní a nastane podzim, když umírá krása přírody, tu též srdce lidské teskni, ohlížejíc se po někom, kdo by byl strážcem a útěchou v dlouhé zimě, která připomíná smrt a opět volá: »Pomocnice křesťanů, oroduj za nás!«

A proto v tento slavný den růžencový rozjijeme krátce o modlitbě růžence.

Růženec, jak známo, počíná Apoštolským vyznáním víry a Otčenášem, pak následuje patnáct desátků t. j. oddílů složených z deseti Zdrávasů s předcházejícím Otčenášem. Ke každému desátku pojí se nějaké tajemství buď ze života Spasitele, nebo svatě jeho Matky, kteréžto tajemství se vkládá do modlitby Zdravas po jménu Ježíš.

Růženec pak sestává ze tří oddílů: růžence radostného, bolestného a slavného. Růženec *radostný* uvádí nás v tichou samotu chudého domku v Nazaretě, kde oznamuje anděl Gabriel přecisté Panně z rodu Davidova, že se stane matkou Spasitele. Předvádí P. Marii, ana spěchá k Alžbětě a později do Betlema, kde za zpěvu andělů a jáсотu sborů nebeských se narodil Kristus Pán. Vidíme dále Spasitele, prospívajícího věkem i moudrostí v chrámě v Jerusalemě, kde Simeon dříve prohlásil ho za »světlo k zjevení pohanům«, jak naplňuje úžasem shromážděné učitele, v jichž středu pobyl tři dni.

Bolné city však budí v nás růženec *bolestný*. Vidíme Spasitele, an se chystá vydati svůj život pro spásu lidstva. Kráčí na horu Olivetskou, tam se krví potí, tam i nepřátelé přicházejí a vedou jej k soudu. V domě Pilátově jest pak bičován a trním korunován. Odtud i těžký kříž nese na Golgotu, aby tam zbodeny byly ruce i nohy jeho a on na kříži rozpjat povýšen.

Růženec *slavný* konečně znázorňuje, že vznešené dílo Kristovo nevzalo za své, jak se nepřátelé domnívali. Z hrobu Kristova třetího dne zavznělo radostné Alleluja, Kristus vstal z mrtvých, těší své přátele, a po svém ukončeném díle vykupitelském odchází na nebesa a sesílá Ducha sv. Utěšitele a Posvítětele. Nezapomíná na nebesích ani své přemilé matky a běře ji po smrti na nebesa a korunuje ji za královnu andělů a svatých.

To obsah růžence. Je to modlitba v pravdě katolická, která v rouše modlitby a rozjímání zároveň podává hlavní a podstatné články víry katolické a vzbuzuje v nás city radosti, díky, lítosti a pravé kajcnosti. Jen ten může pochybovati o výbornosti této modlitby, kdo v hlubokost a smysl tě modlitby buď nevnikl aneb vniknouti nechce.

Modlitba starobylá! Po staletí koná se v církvi katolické. Modlivali se ji a modlí dosud lidé vznešení i prostí, kněží i nekňeží, panovníci, slavní vojevůdčové

i věhlasní učenci a to jak sami doznali s velikým prospěchem, doporučující sebe i sobě svěšené ochraně blahoslavené Panny.

Slavný vojevůdce Eugen Savojský nosil vedle meče růženec a věhlasný vojevůdce náš Radecký, o kterém ještě nyní mnohý vojn vypravuje, modlil se růženec. Mozart, tento Rafael hudby, modlíval se růženec. Taktéž Rekamier, věhlasný učitel lékařství na vysokých školách v Paříži řekl sám o sobě: »Modlívám se růženec. Jsem-li znepokojen nad některým nemocným, aneb jsem-li se svými prostředky již u konce, tu obracím se k Bohu a беру Marii Pannu za prostřednici a modlím se k ní jeden neb dva desátky růžence.« Taktéž známo o neohroženém O'Connellovi, obhájci práv Irska, že když se o právech Irska v parlamentě anglickém rokovalo, modlil se růženec. Sv. Klára z Assisi neměla, co by blah. Anežce Přemyslovně poslala vzácnějšího na důkaz lásky, než růženec a závoj svůj, které se s úctou chovaly v pražském klášteře. A podobných příkladů bychom mohli uváděti do nekonečna.

Zvláště pak u nás v Čechách modlitba růžence velmi zdomácněla. Růženec najdete m. d. dosud v každé spořádané křesťanské rodině na místě čestném. Za růženec se naši zbožní předkové nestyděli; ovinula jej ráda kol ruky paní vznešená, jejíž hlavu zdobil diadém knížecí, právě jako chudá žena z lidu. Kříž a růžence byly vždy stálými průvodci katolika po celý život a neopouštějí ho ani ve smrti, neboť tyto posvátné předměty dávají se katolikům též do rakve, aby těmito odznaky horlivosti náboženské doporučení byli milosrdenství budoucího Soudece a příměly Bohorodičky.

M. d.! Važte si i vy této vznešené modlitby! Přijdou kolikráte v životě na vás chvíle, kdy bude se vám zdáti, že vás vše opustilo, že všude kolem vás je čirá tma. V takové chvíli člověk, který se růženci posmíval, stojí bez pomoci vydán zoufalství, ale katolík ví, že má v nebesích matku, o níž nebylo slýcháno, aby koho opustila, kdo se pod ochranu její utíká. Utíkejte se i vy pod ochranu Rodičky Boží po způsobu sv. Václava patrona našeho, jak na památku toho prosíme za to v písni sv. Václavské Maria, matko žádoucí, tys královna velmohoucí, prosíš za ny, za křesťany Amen.

Promluva na XVIII. neděli po sv. Duchu.

VÁCLAV JANOTA, katecheta měšťanských škol.

„Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“
Mat. 9., 4.

Žádný člověk na světě neměl tolik a tak zarputilých nepřátel jako náš Spasitel. Tu chtějí jej polapiti v řeči, jindy žádají zázraků na něm. Když dle dnešního sv. Evangelia pronesl slova: »*Doufej synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji*«, obviňují jej z rouhání. Ale Spasitel slavně se ohraňuje proti této výtce, řka: »*Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?*« Dobře je si vědom jména dobrého a svědomí neposkrbněného a proto žádá u nich, aby o něm dobře smýšleli a podobně i jindy klade nepřátelům svým přímo otázku: »*Kdo z vás bude mne trestati ze hříchu?*« (Jan 8., 46.)

Nikde v Písmě sv. nenajdeme místa, kde by Pán Ježíš byl hledal čest a chválu lidskou, ale naopak hájil se, kdykoli jméno a pověst jeho byla zlehčována.

Chtěl tím náš Učitel ukázati, jak veliký je statek *jméno dobré a pověst neposkvrněná* a proto svatou povinností každého křesťana má býti péče o získání a zachování statku toho.

»*Péči měj o jméno dobré!*« (Sirach 41., 15.) napomíná nás Písmo sv. Co znamená, míti jméno a pověst dobrou? Tolik, jako chrániti se pečlivě všeho, co by se nesrovnávalo se stavem a důstojenstvím naším, znamená to tolik, jako platiti za člověka mravného, ctnostného, spravedlivého a to před Bohem i před lidmi. Toho pilně dbáti je svatou povinností každého z nás a kdo této povinnosti dbá, přispívá k oslavě Boží, získává uznání a úctu bližních a spolu buduje vlastní spokojenost a štěstí.

a) Opravdu nic nepřispívá k oslavě Boží tolik, jako když ti, kdož Bohu slouží, i od světa jsou váženi a ctěni a zářným svým příkladem i jiným ku povzbuzení svítí. V tom smyslu napomíná sv. Petr křesťany: »*Obcování mezi pohany mějte dobré, aby v tom, v čem utrhají vám jako zločincům, spatřující vaše skutky dobré, velebili Boha v den navštívení.*« (1. Petr 2., 12.) Chce totiž říci sv. apoštol: Nevěřící tupí sice sv. naši víru, ale pozorují-li, že život náš vždy a všude odpovídá předpisům sv. víry, budou nuceni velebiti Boha ve služebnících jeho a umlčena budou zlolajná ústa jejich. A pravdivost slov apoštolových dokazují slavné dějiny církve Páně v dobách pronásledování; nebo co získalo církvi sv. často celé zástupy nových věřících, plných nadšení pro nauku Kristovu, co sv. mučedníkům řady hrdinných následovníků? Byl to hlavně přísný, bezúhonný, svatý život křesťanů. Ten dodával váhy a ceny nauce Kristově. Proto i sám Spasitel prohlásil učedníkům Janovým, kteří se ho tázali Ty-li jsi ten, který přijíti má, či-li jiného čekati máme?: »*Jdouce zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli. Slepi vidí, kulhaví chodí, malomocni se očisťují, hluší slyší, mrtví z mrtvých vstávají.*« (Mat. 11., 1.—5.) Skutky jeho mají učedníky Janovy přesvědčiti, že on je v pravdě očekávaný Vykupitel světa. Proto také i jindy odkazuje božský Spasitel nepřátele na svoje skutky, když praví »*Mluvíím vám a vy nevěříte. Skutkové, které já činím ve jménu Otce svého, ti vydávají svědectví o mně.*« (Jan 10., 25.)

b) Sv. Augustin dí: »*Dvojího, člověče, potřebuješ, dobrého svědomí pro sebe a pro lásku Boží a dobré pověsti pro bližního a pro vážnost lidskou.*« Táže se, což není možno, bohatstvím, urozeností, důstojenstvím získati si vážnosti a úcty lidské? Že by bohatstvím, urozeností, důstojenstvím bylo možno si získati úcty a vážnosti lidské, toť, m. dr., nesnadno. Nabyli-li kdo bohatství dědictvím, jaká v tom zásluha, získal-li ho však dokonce prostředky nespravedlivými, pak úcty lidské ani není hoden. Snad tedy rod a důstojenství člověku vážnost světa získává? Kterak může však za to ubohé dítě, že v chudobě se narodilo, k jaké zásluze je to principi, že v královském paláci kolébka jeho stála? Zdaž podle kolébky bude nás Bůh souditi a odměňovati? »*Podle skutků vezme každý odplatu svou,*« odpovídá sv. Pavel, »*cožkoli učinil dobrého, za to vezme každý odplatu svou od Pána, necht je služebník nebo svobodný,*« (Efes. 6., 8.), otrok nebo vladář, žebrák nebo boháč.

Dobré skutky tedy dodávají člověku váhy a ceny v očích Božích. Proto iž Písmo sv. »*Lepší je jméno dobré, než-li bohatství veliké.*« (Přisl. 22., 1.) Nebo lidská bezbožnost, nebo dopuštění Boží může i největší statek v nivec obrátiti, ale dobré jméno — to je jako skála, takže »*zůstane na věky.*« (Sirach 41., 15.)

Proto nebudou ani potomci na to se ptáti a ohlížeti, jak kdo bohatým nebo povýšeným, ale jak byl kdo šlechtným, dobrotivým a spravedlivým. Koho jim dobrá pověst schválí, toho si vážiti, koho jim zhaní, toho i oni haněti budou, třeba i korunu na hlavě nosil.

Sami dosvědčíte, že tomu tak. Znáte ženu Putifarovu, velitelku Josefa egyptského, znáte i chudou vdovu Ruth, ana pro svoji tchýni na polích Betlemských klasy sbírá. Znáte obě ženy dobře, které pak z nich vzdáte chválu a čest? Odpovíte, že Ruth. A proč nectíte Putifarku? Vždyť má jmění, urozenost — má ovšem jmění, je z rodu vznešeného, ale schází jí dobré jméno, pověst dobrá — vždyť se nestydí ani služebníka v domě svém ke hřichu sváděti. A proč si vážíte chudobné Ruth? Vždyť je pouhá žebračka? Je ovšem chudobná, ale je to bohobojná, šlechtná žena dobrého jména a bezúhonné pověsti. To jí dodává vážnosti a úcty v očích vašich.

Jasně z toho všeho pozorujete, že jen tehdy najdete úctu a vážnost svých bližních, když za všech okolností dbáti budete pilně dobrého jména a bezvadné pověsti své.

c) Stává se arci, že i člověk nevinný do zlé přichází pověsti — lidé zlí a nešlechtní o něm hanlivé věci roztrušují, ale to bývá jako mrak, který nám zlaté slunko ukrývá; jestli jen člověk nevinný od své cesty se neuchýlí, život svůj dle vůle Boží dále řídí, hle pokoj nebeský naplňuje jeho srdce, člověk takový s celou důvěrou srdce se odevzdá do vůle Nejvyššího, tu brzy rozplyne se mrak pomluv a křivd, a slunce dobré pověsti v celé záři znovu zazáří. Vzpomeňte jen na Josefa Egyptského! Co přivedlo ho na stolec vladařský? Byla to dobrá pověst jeho, kterou bývalý spoluvězeň do domu králova přinesl. Vzpomeňte na Susanu — nic neuškodila jí křivá nařčení, Bůh sám prorokem svým věrnou služebnici zachránil.

Poznáte jste cenu dobrého jména, nuže važte si pokladu tak vzácného, hleďte, poklad ten si také zachovati, ale nejen zachovati, ale i rozmnožujte jej dobrými skutky, pak vnitřní spokojenost, úcta a vážnost lidská stanou se vašim podílem, jména pak vaše zapsána budou ve knize života. Amen.

Slavnost Posvěcení chrámu.

(XIX. neděle po sv. Duchu)

Napsal J. NOVOTNÝ.

„Dnes spasení stalo se domu tomuto.“
Luk. 19, 9.

Syn Boží neváhá navštívit i hříšníka. Vešel do domu Zacheova, ač Zacheus kajicně vyznává, že nekráčel vždy po cestě spravedlnosti. Toho zajisté Zacheus neočekával, té cti se nenadál. Kdo popíše, co se as dalo v tu chvíli v jeho duši? Ale i my radovati se musíme s ním, neboť právě z toho důvodu, že P. Ježíš hříšníků se nestrání, nýbrž naopak jich vyhledává, z toho důvodu pravím, přichází i k nám, vchází do našich chrámů, příbytků, jež výhradně Bohu jsou zbudovány. »Dnes stalo se spasení domu tomuto,« pravil Kristus Pán, když byl přijat od celníka Zachea do domu a týž výrok platí i o každém chrámu, jakmile byl posvěcen. Posvěcením kostel stává se příbytkem spásy, domem Božím. Dnes tedy

ve slavnost Posvěcení chrámu tohoto uvažujme, *čím jest chrám každý a jaké povinnosti k němu máme?*

Chrám či kostel je domem Božím, příbytkem věčného Boha. Tomu však nesmíme rozuměti obrazně, nýbrž doslovně máme tomu rozuměti. Pán Ježíš, pravý Bůh a spolu člověk, pronesl kdysi učedníkům svým tato slova: *»A já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.«* Uvažujme smysl tohoto výroku! Pán Ježíš praví: *»Já jsem s vámi po všechny dny«* — kolik dní? Snad jen těch několik dní, které uplynuly do posledního okamžiku těch prvních učedníků? Jen do jejich smrti přislíbil jim Pán Ježíš svou přítomnost? Nikoliv. Řekl zajisté: *»Jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.«* Svou přítomnost neomezil tedy jen na dobu života prvních učedníků, jeho zaslíbení je širšího rozsahu: Pokud totiž svět světem bude, potud bude dlíti mezi svými pravými vyznavači a upřímnými ctiteli.

A kterak plní tento božský lidumil své veliké slovo? Tím způsobem zajisté, že tajuplně přebývá ve svatostánku ve *způsobě chleba.*

M. dr.! V oltáři, před nímž dnem i noci lampa hoří a právě proto *»věčným světlem«* slove, v oltáři ve svatostánku dlí náš Bůh, tam jest Pán tohoto domu, tam jest přítomen pravdivě, skutečně a podstatně Ten, jemuž kdysi pastýři se klaněli a před nímž i tři králové od východu na kolena padli. Každý katolický kostel je v pravdě *dům Páně.* Jinověrci mají také domy, v nichž se shromažďují, aby tam své modlitby konali, zpívali a náboženské výklady poslouchali — ale ta místa lze zváti nejvýše modlitebnami, neboť tím v pravdě jsou, nejsou však příbytkem Božím. Chrámy jejich, třeba i prostorné, činí dojem prázdnoty a v oltáři jejich marně hledáte svatostánku a v něm svátostného Pána Ježíše.

Jaká to útěcha tedy pro nás katoliky! Kterak těší a posiluje nás myšlenka: Náš drahý Vykupitel a Spasitel dlí uprostřed mezi námi! Pamatujte se, kterak oni dva učedníci, kteří plní zármutku putovali do Emaus, pocítili, jak blaživou jim byla přítomnost Pána Ježíše. Ó jak byli dříve kleslí na myslí a smutní! Temné chmury a úzkost obestíraly jejich ducha; ale když Pán Ježíš se jim zjevil v podobě cizince a s nimi šel a mluvil — tehdy bylo jim blaze u srdce a v jejich úzkostlivou mysl vcházely opět radostné myšlenky a sladké naděje — cítili opravdu nebeskou útěchu ve svých srdcích. Nedivíme se, že úpěnlivě prosili, když Pán Ježíš hodlal je opustiti a zdálo se jim, že ho neuzří na vždy: *»Pane zůstaň s námi, neb se připozdívá.«* A hle, m. dr., nám není třeba za to prositi, neboť máme Pána Boha stále uprostřed nás, jeť naším hostem a mluví k nám slovy Písma: *Rozkoš má je, býti se syny lidskými.*

Je-li tedy katolický chrám opravdu a doslovně domem Božím, není to smutné, že jsou mnozí, kteří domnívají se, že jim není třeba choditi do chrámu Páně, anebo jdou nejvýš jen proto, že musí? Slýcháte někdy u dospělých nedbalých křesťanů: Modlití se mohu všude, proč bych zrovna měl jíti do kostela? Pán Bůh je všude a všude mě slyší. Nedejte se zaslepiti takovými řečmi a svěsti k zanedbávání chrámu Páně. Všimneme-li se takových lidí blíže předsvědčíme se, že bychom jim s dobrým svědomím mohli říci *»Říkáš, že se můžeš modlití všude, ale nemodlíš se ani v kostele, ani kde jinde.«* A i kdyby tomu bylo tak, že by se modlil takový v soukromí a ne veřejně v kostele, na Pána Boha s onou výmluvou si nepřijdeš, neboť řekl Spasitel: *»Kdo církve neuposlechne, ten je jako pohan a publikán«* a církev jménem Jeho nařizuje: *v neděle a zasvěcené svátky celou mši sv. pobožně slyšeti.*

Tu řekne mnohý z vás: Já chodím do kostela a to nejen v neděle a svátky, ale i někdy ve všední dny. To ovšem chvály hodno, ale jest jiná ještě otázka.

Kterak se chováš ve chrámu Páně? Varuješ se všeho, čím bys mohl urazit toho Pána v jeho vlastním domě?

Ó jaké neucty bývá často svědkem tento i jiný chrám Páně! Někteří chovají se ve chrámu Páně tak, že věřící křesťan musí se nad tím horšiti. Jsou nezpůsobní, rozpustilí, směli a drzí, že sotva dovolili by si v cizím domě někde to, co si dovolí ve chrámu Páně. A proto, jakkoliv jsem před chvílí řekl, že hřichem je zanedbávati povinnou návštěvu chrámu Páně přece takovým raději bych řekl Máte-li takto nehodně chovati se ve chrámu Páně, lépe zůstanete-li venku.*

Kéž by o tom uvažovali všichni ti, kteří Spasitele v jeho vlastním domě svým neuctivým chováním urážejí! Kéž by měli na paměti, jak Kristus Pán vyhnal kdysi hanobitele z nádvoří chrámu Jerusalemského provazem v bič spleteným! A přece známo nám, že Pán Ježíš byl jinak vtělená mírnost a učedníky své napomínal, by se učili od něho zvláště mírnosti. S jakým klidem a trpělivostí snesl nadávky, plvání, ano i políčky od hrubých sluhů, jakou šetrnost a laskavost jevil k hříšníkům veřejným, ano i k samému zrádci Jidášovi — ale když viděl, jak někteří se chovají poblíž svatyně, že nepřišli, aby se modlili, nýbrž aby tam kupčili a povykovali, tehdá jindy mírný Ježíš se rozhorlil — zpřevracel stolky penězoměncům a provazem kupce a prodavače vyhnal. Vizme tedy, co za hříšné pokládá Pán Ježíš, budoucí soudce náš, a polepšeme se, jsme-li si vědomi nějaké neucty ve chrámu Páně.

V jaké vážnosti mívali staří pohané své modlářské chrámy! Čteme, že Alexandr Veliký, král macedonský přišel kdysi do chrámu, aby se modlil a obětoval bohům. Po boku jeho stál pocholík držící v ruce hořící pochodeň. Pojednou s pochodně ukápla rozpálená smůla na ruku pacholíka. Ač cítil velikou bolest, přece sebou ani nepohnul, aby krále z pobožnosti nevyrušil a výkřikem bolesti nezneuctil svatyni a nerozhněval smyšlené bohy.

A proto tím více my, katoličtí křesťané, máme nejen rádi navštěvovati chrám Páně, jelikož je opravdovým sídlem Pána a Spasitele našeho, ale i máme tu jeviti svatou úctu a bázeň, jsouce pamětlivi tajuplné přítomnosti Boží. Pak zajisté dostane se nám tu hojně milostí Božích a chrám Páně stane se nám opravdu bránou, kterou vejdemo ve slávu věčnou. Amen.

Promluva na neděli XX. po sv. Duchu.

VLADIMÍR HORNOV.

Pane, sestup, prve nežli umře syn můj.
Jan 4., 49.

V nádherné hrobce německých císařů v Charlottenburku na hrobě Fridricha Viléma III. četl jsem nápis »Život můj byl v neklidu, naděje má v Bohu.« — Nic tak blí ko vedle sebe v životě lidském nevyrůstá jako utrpení a zbožnost, bolest a víra.

Pln bázně, bolesti a nepokoje spěchá královský úředník k Pánu »*Pane, sestup, prve nežli umře syn můj!*« — Syn mu umírá. Bolest, utrpení přivádí ho ke Kristu a slyší slova, jež vracejí jeho synu život a jeho duši štěstí! »*Jdi,*

syn tvůj živ jest!« A evangelista Páně praví: *»I uvěřil on a dům jeho veskeren.«*

1. M. d., jak podivuhodné: Bolest vede k Bohu! Zajisté ne bez důvodu znamenal svatý Jan zázračné uzdravení syna královského úředníka. Nemoc, těžká nemoc musila navštívití přibýtek, aby hledali Krista — a aby ho našli!

V životě veliké světice Teresie se dočítáme, že kupec jeden jí prosil, aby na modlitbách svých byla ho pamětliva. Sv. Teresie vyplnila jeho žádost a když za nedlouho s ním se setkala, pravila k němu, že čekají ho mnohé zkoušky a mnohá utrpení, protože Bůh ho chce k sobě přivésti. — Předpověď světice brzo se vyplnila. Po dvakrátě ztroskotaly se jeho lodí, vezoucí bohatý náklad z krajín zámořských. Zchudl téměř úplně. Ale v neštěstích těch tak rostla jeho důvěra v Boha, že ani necítil velikosti ztrát, které by dříve byl těžce nesl. Nehodami a zkouškami tak se utužil v lásce k Bohu, že potom byl vzorem pravého křesťana.

2. Ale z dnešního evangelia i jiná veliká pravda svítá do duše naší. Vír Kristova dává srdci, jež Krista miluje, útěchu, dává mu i nezdolnou sílu v bídách a zápasech životních.

a) Dává útěchu v bídách života.

V *»Kosmických písních«* praví básník:

*»Promluvme sobě spolu,
co je v tom světě širokém,
co je tu, co je tu bolu!«*

Což divu, že víra, která přišla z Boha, musila se jako matka skloniti k bolem lidským, aby je utišila; že božský její hlasatel tolikrát v písmě sv. vyobrazen jako nebeský lékař, uzdravovatel nemocných, křísitel mrtvých, těšitel zarmoucených. *»Pojďte ke mně všichni, kteří obtiženi jste a já vás potěším.«* — Slova, která pronésti a napsati mohl jedině Bůh! — Nesmírná, mezi neznající, nekonečná láska Kristova k trpícím jest ne posledním důkazem božství Kristova, což zajisté i sv. Jan měl na mysli, když napsal: *»Bůh láska jest!«*

Hluboce dojímá, co píše vynikající básník německý Heine o křesťanství *»Náboženství toto bylo dobrodiním pro trpící lidstvo. Vše, čím prospělo civilisaci, jest daleko nepatrnějším u srovnání s útěchou, kterou podává člověčenstvu. Nekonečná sláva náleží oné víře trpícího Spasitele trnovou korunou ověčeného, Jehož krev byla zároveň tisícím balsámem pro otevřené rány lidstva.«*

b) Víra Kristova dává i nezdolnou sílu.

Dne 17. října slavilo Slezsko památku své patronky a světice Hedviky, která Slezanům byla tím, čím Anežka Přemyslovna nám Čechům. V její duši, jež skvěla se neobyčejnou láskou k Bohu a bližnímu, vyniká zvláště jeden rys, který učinil ji hrdinkou v dějinách nešťastného Slezska: byla to její pevnost, její křesťanská síla v utrpeních a zkouškách života.

R. 1224 hordy divokých pohanů tatarských zaplavily nížiny ruské. Jako divá povodeň převalily se přes pevnosti nesvorných knížat ruských, pobíly vojska jejich a jako bouře spěchaly do Slezska. — Syn sv. Hedviky, vojvoda Jindřich, rozloučil se s matkou a spěchal v čele vojska proti divokým hordám. U Lehnice

strhla se bitva hrozná, krvavá. Po boku Jindřichově bojoval kníže český Boleslav, poslední známý Děpoltic. Poláci i Slezané bojovali jako lvi; ale přesila byla veliká. Padl Jindřich, padl Boleslav — a hordy tatarské valily se jako rozbourené bystřiny k Lehnici.

A v tu noc, kdy bojiště se rdělo krví věrných srdcí slovanských, kdy hlavy umírajících hrdinů zdvihaly se k nebesům s modlitbou za ženy a děti opuštěné, v tu noc kněžna Hedvika probudila ze spánku svoji družku. Rty její se chvěly, v očích bolest nevýslovná a tvář její k smrti ubledlá »Věz, že ztratila jsem syna. Můj syn odletěl ode mne jako ptáče; v tomto životě nespatřím ho již více!« — »Vždyť dosud nepřišly žádné zprávy z bojiště!« namítá družka kněžnina. »Jak jsem řekla, tak jest!« tichým a klidným hlasem praví kněžna a pokleká k modlitbě.

Třetího dne přijíždí posel na hrad — tvář jeho na smrt zemdlená, šat zkrvavělý — posel z bojiště. Kněžna vychází mu v ústrety: »Padl syn můj! Buď vůle Boží na nebi i na zemi!« — Obdivujeme muže-hrdiny, kteří stavěli hruď svou proti přesile — větší hrdinkou ta, která nepadla pod ranou bolesti. Hle víra, která divy tvoří!

M. d., Pán Ježíš pravil královskému úředníku »*Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte!*« Víra, pevná víra v Krista divy činí v životě. Známa jsou slova římského císaře Antonia Pia, kterýž pravil: »Vy (pohané), když vás zlé potká, hned jste málomyslní a křesťané nikdy nejsou stálější a nikdy víc v Boha nedůvěřují jako ve dnech soužení a neštěstí!«

3. M. d., Bůh dej, aby i v našich duších byla víra v Pána Ježíše, Boha a Spasitele tak silná, aby bouře života duší naší jen zachvívaly, ale nikdy neotřásly! A tu třeba, aby položen byl pevný základ — a ten základ jest? Život dle víry! — život proniknutý upřímnou láskou k Bohu, život ozářený světlem křesťanských ctností, život v Kristu dokonalý, z něhož vyrůstá mohutný kmen důvěry v Boha.

A nyní táží se: Co podvrací tento pevný základ? Odpovídám: hřích!

»Pane, syn můj počíná umírat! Sestup a uzdrav ho!« volal úzkostlivě otec, spěchaje v ústrety Spasiteli. — Tělo umíralo — a hle, jaká péče! A když duše nesmrtelná hříchem těžkým umírá? — Ó, spěchejme i my ke Kristu jako úředník královský: »Pane, duše má počíná umírat! Sestup a uzdrav ji!« A bude-li v srdci našem ta víra, která vedla otce k Pánu Ježíši, vrátí se do duše naší život, vrátí se do ní ono tajemné, z hlubin lásky Boží trýskající světlo, jež jasnou září osvětluje zkoušky a bolesti života a čelo umírajících líbá políbením nesmrtelnosti. Amen.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Ze spolku: Spolek katechetů v království Českém konal ve středu, dne 23. září t. r. o 4. hodině odpolední členskou schůzi v restaurantu p. Slámy v Praze—II., Křemencová ul. vedle »Fleků« za neobvykle hojného účastenství členů. Předseda zahájil schůzi a uvedl v rozhovor první bod programu: O remuneraci přespo-

četných hodin náboženských. Přespočetné hodiny nevyplácejí se totiž katechetům podle resoluce zemského sněmu, nýbrž podle výnosu c. k. zemské školní rady ze dne 10. srpna t. r. pouze 1 kor. za každou skutečně vyučovanou hodinu. Po delší debatě, již mnoho kolegů se účastnilo, zvolena *deputace*, která by na příslušných

místech se domáhala, by katechetům hodiny, od 1. ledna t. r. vyučované, byly remunerovány dle resoluce sněmem přijaté. — Dále bylo přítomnými uznáno, že katecheta zásadně přespočetných hodin přijímá nemá. Není ovšem vyloučeno, že zvláštní *místní* neb *osobní* poměry doporučují, aby v tomto směru učinil některý katecheta výjimku. — Proti názoru, že osobní přídavek, povolený katechetům obecných škol, může býti udělen jen těm, kteří slouží již deset let, hájen názor, že se přídavek tohoto mohou dožadovati všichni katecheté, kteří slouží na obecných školách a nemohli se »po určité řadě let« domoci místa na školách měšťanských. To platí zvláště o kněžích, kteří byvše ustanoveni v duchovní správě, vyučovali sv. náboženství na školách obecných před tím, než se stali katecheti. — K žádosti předsedově, slibili kol. Pešek a Mareš, že podají v příští členské schůzi referát o úchylnkách a výhodách nových učebnic dějepisu biblického a církevního proti učebnicím dosadním — Kol. Jonák přednesl ze svého pojednání o *podrobné metodické osnově náboženské* část úvodní, která svědčila o bohatých zkušenostech a velké jeho pili. Přednáška byla sledována s patrným zájmem, čehož důkazem jest okolnost, že přes pokročilou dobu vyžádali si přítomní, aby přednesl hned v této schůzi aspoň osnovu pro třídu první. Osnovu další přednese ve schůzi příští a prosí přítomné, by osnovy jím zpracované v příští schůzi doplnili a po případě opravili svými vlastními návrhy. — Předseda projevil přání, aby při všech příštích schůzích bylo účastenství tak hojně, jako tentokráte, načež prohlásil schůzi za skončenou.

Dalmatský katechetský sjezd — konal se 4. srpna ve Splitu za předsednictví kanov. Ribičiče a přítomnosti bisk. Nakiče. Účastenství skvělé. Sjezd věnoval pozornost příznakům doby se zřetelem na školu a náboženství. Z referátů uvádíme: »*Vira a svobod. škola*« (Burica) s příslušnou resolucí proti volné škole a s výzvou »státi na stráži«. »*Reforma círk. zpěvů*« (učitel Dobronič), jemuž má se věnovati pozornost na paedag., v seminář, konviktech, školách. Dne 5. srpna vital Ribičič škol. inspektory: Markoviče (splitského), Radiče (kotorského). Program toho dne důležitý a zajímavý. Jednalo se o schválení *metody psychologické*, již Dalmatinci dosud nepřáli. Osud její spočíval na katech. Jagi-

čovi, jenž dle té metody katechisoval »o *vlastnostech pravé víry*« a z bible »o *Ruth*«. Sklidil ovoce úspěchu a po té metoda psychologická byla uznána za nejvhodnější známým katechetou Hefflerem a samým biskupem Nakičem. Z dalšího jednání uvádíme: »*Rozbor encykliky sv. Otce o katechismu*« (katech. Ivanovič) a o »*osnově a textu katechismu*« (Fabris). Všeobecně uznáváno, že osnova nábož. pro Dalmacii, je celkem výborná; kritika katechismu však vyzněla nepříznivě a starý katechismus uznáván za lepší. Rozhovorem »o *bohoslužebném řádu*« zdařilý a plodný sjezd skončen.

Vysvětlení: V sankci zákona o slevě z 25 hod. na 22, je též pojata remunerace pro *zvláštní učitele náboženství* (70 resp. 90 kor.) Remunerace ta však netýká se nás katechetů systemisovaných (či jak zákon nás nazývá: »zvláštních učitelů náboženství se stálým platem ustanovených«). Pro nás byla stanovena nižší remunerace za hodiny přespočetné (50 resp. 60 kor. za hod.), kteráž byla sankcionována sněmem 7. října 1907. Proč nižší? Namítalo se nám z kompetentních laických kruhů, že prý my systemisováni katecheté máme od školních úřadů stálý plat a výslužné, kdežto katecheté zvláštní za remuneraci jsou odkázáni toliko na svou remuneraci.

Zdá se však, jakoby zemská šk. rada chtěla nás letos odbyti remunerací dle starého vyměřování (1 kor. za hod.), jak svědčí mnohé stížnosti katechetů. Katechetský spolek právě v tyto dny podniká všemožné kroky, o jichž výsledku neopomeneme interessenty zpraviti.

Konkurs: Obsadí se definitivně místo katechety na měst. chlapecké škole v *Vamberku*. C. k. okr. šk. rada v *Rychnově n. Kněž.*

Zasláno.

Zbývá mi ještě několik výtisků »*Duchovních promluv k mládeži*«, jež jsem vydal svým nákladem a jež obsahují exhorty pro školy měšťanské a nižší střední na všechny neděle roku školního a cyklické promluvy k studujícím. Kdo z pp. katechetů tyto »Promluvy« přímo u mne si objedná, tomu je zašlu za *sniženou cenu*, — místo za 3 K, — za 2 K 40 h s poštovní zásilkou.

Emanuel Cívka,
katecheta c. k. gymn. v Slaném.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

Svátek sv. Stanislava Kostky.

(V pátek po neděli XXII. po sv. Duchu.)

Napsal AUG. ODSTRČIL, býv. katech. v Uh. Brodě.

»Podivuhodný Bůh ve svých svatých.«

Každý stav může se vykázati řadou svatých. Církev má své svaté ve vojenské uniformě i v hábitě mnišském, v purpuru královském i v oděvu žebráků. Biskupskou berlu nosili nesčetní světci; ze 262 papežů 78 jest obestřeno svatozáří a 27 okrášleno palmou mučednickou. Ale i každý stupeň věku lidského má své svátce. Vedle stoletých starců stojí při trůně Božím něžné děti, podle slabých žen statní muži; mládenci i panny v rozkvětu svých let opustili marný lesk tohoto světa, aby si vydobyli nebe. V pravdě podivuhodný jest Bůh ve svých svatých. M. d.! Jelikož přistoupiti máte co nejdříve opět ke stolu Páně, chci vám uvést vzor úcty a lásky k svátostnímu P. J. a tím vzorem jest vám nevinný, čistotný mládenec sv. Stanislav, patron školní mládeže, jehož památka připadá příští pátek.

Pojednání.

Sv. Stanislav Kostka pocházel ze šlechtické rodiny a narodil se v Polsku 1550. Mládí své prožil v úplné nevinnosti na otcovském zámku Kostkově pod pečlivým dozorem rodičů. Když mu bylo 14 let, poslán byl do Vídně, aby se svým bratrem Pavlem studoval na gymnasiu. Setrval tam tři léta, ale jeho nesmělé, ostýchavé chování a neobyčejná zbožnost a pile byly trnem v oku jeho bratra; poněvadž nenavštěvoval veselých společností, že hrou a kratochvílí nemařil drahocenného času, bylo mu zakusiti nesčetných výčitek rozpustilého bratra, posměchu a nadávek, ano i toho nelidský bratr se odvážil, že kolikrát ruku svou vztáhl na Stanislava a ztrýznil jej do krve; a hraběcí vychovatel ani prstem nehnul, aby to zamezil. Taková příkoří snášel svatý mládenec téměř celá tři léta s nepřekonatelnou trpělivostí a říkával bratru: »Nejsem stvořen pro tento viditelný svět, nýbrž pro věčný, pro ten chci žiti!« Následkem neustálého trýznění upadl v těžkou nemoc, v níž se mu zjevila nejsvětější Panna a kázala mu vstoupiti do řádu »Tovaryšstva Ježíšova«. Ale ze strachu před otcem, mocným to pánem, který by k tomu nikdy nebyl svolil, neodvážili se představení řádu ve Vídni prosbu Stanislavovu vyplniti. Proto opustil sv. Stanislav sídelní město a odebral se do Augšperku a odtud do Dillingu ku blah. Petru Kanisiovi. Tento světec zkusiv napřed

jeho povolání, poslal jej do Říma, kdež konečně od sv. Františka Borgiáše přijat byl do Tovaryšstva Ježíšova. Po 10 měsících noviciátu onemocněl však sv. Stanislav horečkou a dne 15. srpna 1568 odevzdal svou neposkvrněnou duši P. Bohu, nedospěv ani věku 18 let. Přemohé zázraky, které vykonal P. Bůh na jeho přimluvu, pohnuly papeže Benedikta XIII., že vřadil Stanislava Kostku do počtu světců nebeských. To krátký nástin života jeho.

Než všimněme si m. dr. některých ctností sv. Stanislava, které jako hvězdnatý věnec ozařují hlavu jeho.

Prvá z nich jest vroucí *nábožnost*. Pohlédněte naň, an klečí ve chrámu Páně všecek jsa v Boha pohřížen! Důvěrné obcování s Pánem Bohem bylo jeho rozkoší a radostí od útlého mládí; celé hodiny klečívalo to sv. dítě někde v ústraní domu hraběcího a v modlitbě pohříženo jsouc a zapomínalo na všecken svět. Když bratr jeho Pavel po večeri s hofmistrem a jinými přáteli hrál, šel sv. Stanislav do blízkého kostela, aby se tam modlil. Než odešel do školy, vždy se napřed v kostele zastavil, navštívil svátostního Pána Ježíše a prosil ho o Boží požehnání pro své práce a úkoly školní, a když se vracel ze školy domů, nikdy neopomenul vzdátí díky povinné P. Bohu a P. J., že požehnal jeho práci. Sv. Stanislav býval prvním žákem ve své třídě.

V neděli a ve svátky *přístupoval* s největší uctivostí ke sv. přijímání. A když jednou těžce onemocněl, bylo mu přes veškeru jeho úsilí odepřeno sv. přijímání. Musil totiž bydleti se svým bratrem u jakéhos luterána. Vychovatel ani se nechtěl odvážití přednésti domácímu pánovi prosbu nemocného, neboť dobře věděl, že by domácí pán nikdy neřovolil, aby vkročil katolický kněz s nejsvětější Svátostí do jeho domu. Jsa opuštěn od lidu, obrátil se sv. Stanislav s vroucí modlitbou k Panně (Marii) a k sv. Barboře, patronce umírajících. A ejhle! O půlnoci zjevili se v příbytku jeho andělé v průvodu sv. Barbory, mučednice, z nichž nesl jeden nejsvětější Svátost. A tak se stalo, že podal anděl chléb nebeský klečícímu andělu v podobě lidské. V téže nemoci zjevila se mu i Matka Boží a položila Jesulátko do jeho náruče, aby je zlíbal. A tak se též namnoze sv. Stanislav Kostka zobrazuje. Světnice, v níž ve Vídni se tyto zázraky udály, jest nyní přeměněna v kapli, kdež v Oktávě svátku sv. Stanislava mše sv. vždy bývají slouženy. Mnozí křesťané přístupují právě tam nejraději ke sv. přijímání, a každý, jemuž se dostalo štěstí, v takové slavnostní dny v oné kapli byti přítomen, musí doznati, že pocit radosti nebeské naplnil srdce jeho na onom milostiplném místě, kde sv. Stanislav Kostka se modlil, trpěl a kde tyto nebeské události se odehrály.

Třetí hvězda ve věnci ctností našeho světce jest jeho panická *čistota*. Sv. Stanislav byl andělem v těle lidském a zachoval si tuto lilii čistoty neporušenu až do své smrti. Tato nebeská nevinnost dodávala chlapci nevidaného půvabu. Z jeho života je znám následující případ. Kdykoli některý z bujných studujících počal při stole něco neslušného neb dvojsmyslného mluvit, tu cudný chlapec střídavě hned bledl a hned se opět červenal — a když se v řeči neustalo, přišly na něho mdloby a klesl na zem. Proto říkával i jeho otec při takových příležitostech »Přestaňte, nebo náš Stanislávek padne do mdlob.« Takovou ošklilost pocítovalo toto andělské dítě nad veškerou nečistotou. »O jak krásné jest pokolení čisté v lesku své ctnosti!« volá kniha Moudrosti. Na světě jest mnoho, m. d., krásného. Krásné jest jaro s nádherou barev a s ozdobou svých květů, krásná jest noc světlá se svým hvězdnatým nebem; a ještě krásnější jest, m. d., čistá duše člo-

věka v zářivé nevinosti. Krásná jest lilie; jako královna bílým hedbávem oděná stojí uprostřed zahrady; s rozkoší spočívá oko naše na neposkrvněném kalichu, který k nebesům se důvěrně otvírá a rajskou rosou bývá skropen — a ještě krásnější jest čistotný hoch a stydlivé děvčátko u Pána Boha, ano i každý člověk rád je má, jsouť všem milé. Krásná jest perla, drahocenná a milá na pohled — než perla všech perel jest sv. čistota, ona z dítek anděly tvoří. O pohližejte, m. d., rádi na sv. Stanislava a patřte často v zrcadlo ctností jeho! A víte, odkud nabyl sv. Stanislav této andělské ctnosti? Nabyl jí z domu pečlivým vychováním od svých rodičů, pak častým sv. přijímáním a uctíváním Panny Marie, bez poskvrny hříchu počaté.

M. d! Člověk nesestává jen z těla, ale i nesmrtelnou duši chová v sobě, jejíž půvab a krása obráží se v oku a v obličejí. To velmi dobře znají a oceňují malíři, i sochaři. Moji drazí! Nyní jste v jaře života, v době svého rozkvětu. A květem vašeho mládí buď čistota a zbožnost! Následujte sv. Stanislava ve svaté nevinosti a ve vroucí touze po sv. přijímání! Varujte se zvláště vy větší nevhodné četby! Jsou knihy, které mívají často zlatou ořízku a jsou nádherně vázány, ale dráždivou četbou a uhlazenou formou vlévají jed nemravnosti do srdcí nevinných. Pamatuje, že nejsvětější Svátost nazývá se chlebem andělským a že kalich na oltáři vyrostl z lilijí panenské čistoty. M. d! Nevinnost vašeho mládí, toho jara života, okrášlí, posvězí a požehnaním naplní celou budoucí pouť vaší pozemskou!

Obracím se k vám, m. j. drazí již co nejdříve přistoupíte ke sv. přijímání. Přijměte P. Ježíše do svých srdcí s takovou touhou, vroucí láskou a radostí andělskou, jak to činil sv. Stanislav. P. Ježíš s oltáře vám žehná a volá: »Nechte maličkých přijít ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království nebeské!« M. d., to jest požehnaní Ježíšovo, »dávám vám své tělo a svou krev. Zůstaňte ve mně, a já zůstanu ve vás.« Amen

Neděle XXIII. po sv. Ducha.

Napsal J. NOVOTNÝ, katecheta.

»Neumřela dívka, ale spí.«
Mat. 9, 24.

Dceruška Jairova opravdu zemřela. O tom přesvědčen byl otec její Jairus a ani dost málo nepochyboval. O tom přesvědčení byli také ti, kteří dle sv. evangelia se shromáždili již před domem ku pohřbu a mnozí z nich při bolném zvuku flétny ulevovali pláčem svému bolu. A přece P. Ježíš, jda mimo ně řekl: »*Neumřela dívka, ale spí*«. Proč řekl P. Ježíš, že dívka spí? Sv. otcové a vykladatele Písma sv. jednomyslně odpovídají, že to proto řekl, jelikož měl úmysl dívku zemřelou vzkřísiti. A to také učinil.

Nemají tedy pravdu ti, kteří říkají »Smrti je konec všemu«. Klamou se ti, kteří říkají, že dosud nikdo z onoho světa se nevrátil. Znovuoživení schránky tělesné této dívky, připomíná nám důležitou pravdu, že *duše naše je nesmrtelná*. A o tom právě dnes budeme uvažovati.

Písmo sv. vypravuje, že Bůh stvořil tělo prvního člověka z hlíny, ale to tělo nebylo živé i vdechl do něho nesmrtelnou duši, kterou stvořil k obrazu a podobnosti svému a tělo oživilo. Čteme: »*Učinil Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dýchnutí života i učiněn jest člověk v duši živou*«. To je

tedy původ duše lidské. Nebyla stvořena z nějaké hmoty pozemské jako tělo, nýbrž je *dchnutím Božím*, je jako Bůh sám něco neviditelného, nebeského a duchovního. Máme-li tedy na mysli vznešený původ duše, zda nemusíme z tohoto souditi, že bude ona vždy trvati, že musí býti nesmrtelná? Či snad dech Boží je něco pomíjejícího? Rozplyne se v mlhu jako dech náš? Anebo promění se v páru jako rosa na žhavém slunci? Nikoli odpovídá zdravý rozum, duše člověka je nesmrtelná!

Ano zdravý rozum vede nás nutně k tomu, abychom věřili, že duše naše je nesmrtelná. To usuzuje rozum náš z té touhy, která všem nám je zrozena, totiž: z touhy po blaženosti.

Moji drazí! Každý člověk přeje si býti šťastným a blaženým. Nikoho nenajdeš mezi svými známými, aby byl spokojen se svým neštěstím. A kdo přece postižen byl něčím neblahým, ó jak si přeje, aby se dostal ze smutné situace a hledá prostředků, léků a poměrů, aby si zpříjemnil svůj život a mohl konečně říci: Jsem spokojen, cítím se šťastným. A tu horoucí touhu po blaženosti pocítuje každý člověk bez výjimky a proto z toho najisto soudíme, že touha po blaženosti je nám vrozena a vložena od samého Stvořitele do našeho srdce. Tažme se však, zda bývá ta touha člověka po štěstí a blaženosti zde na zemi splněna a ukojena, aby lidské srdce již ničeho si nežádalo? — Nikoliv! Dej kterémukoli člověku vše, čeho si žádá, dej mu zdraví, dej mu čest, obsyp ho vyznamenáním, dej mu zlata a drahokamů, dej mu korunu a žezlo panovnické atd. a ptej se ho pak, zda při všem tom štěstí pozemském nebude míti ještě nějaké přání. Ó zajisté ano! Bude aspoň *tolik* si přát, aby se mu tak vedlo stále. S úzkostí pomýšlí, že vše bude musit jednou opustiti. V duchu vynoří se před ním kostnatá postava smrti a jako kdysi hrál Baltasar v proudu hlučné hostiny ruku spatřil na stěně píšící slova: *»Mene, Thekel, Fares«* t. j. sečten, zvážen, rozdělen, podobně i každý člověk ve svém pozemském štěstí čte pravdu, naznačenou písmem nevyhladitelným, ačli ovšem pošetile oči svých před ní nezavírá, pravdu, která mu hlásá: *»Všecko má svůj konec, a žádné štěstí pozemské není stále.«*

Moji drazí! Jelikož tedy každý máme v tobě neukojitelnou touhu po blaženosti a nelze věřiti, že by *nejdobrotivější* Bůh tu touhu uložil v srdce naše jen proto snad, aby nás mučil a trápil, právem soudíme, že tento svět není nám pravým domovem a že musí býti ona lepší a blaženější věčnost, kde, jak čteme v Písmě sv.: *»Bůh setře všelikou slzu s očí; a smrti už nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti již nebude«*, místo kde všechna naše přání budou splněna a naše touha po štěstí a blahu dokonale ukojena.

A jako z *dobrotivosti* Boží soudíme, že naše duše je nesmrtelná, totéž můžeme souditi i ze *spravedlnosti* Boží! M. dr. ! Zmínil jsem se o tom, že zde na zemi nelze dosáhnouti pravého štěstí a že při všech radostech a požtících toho světa člověk musí sobě mysliti na pomíjecnost všeho pozemského a to právě vrhá temný stím v slunné štěstí života pozemského. Nechci tím říci, že by zde na zemi vůbec žádného štěstí nebylo, ani nechci říci, že nám má býti lhostejno, ať se nám vede dobře nebo zle, vždyť přece rozhodně lépe je býti zdrav než nemocen; lépe býti bohat než chud, lépe býti ctěn a vážen než snáseti hanbu a potupu. Čeho však přece nutně musí žádati náš rozum? Rozum náš zajisté toho žádá, aby člověku dobrému, poctivému, šlechetnému a spravedlivému

se dostalo odměny a vedlo dobře a naopak zlým, hříšným, nevázaným a nespravedlivým, aby se vedlo zle, aby pykali za své hříšné myšlení a chtění a trestání byli trápením a soužením. A zda tomu tak je na zemi? Nikoliv. Rozhlédněme se jen trochu po tom světě! Vede se vždy dobrému člověku dobře a naopak špatnému člověku zda se vede vždy zle? Ne-li, co z toho plyne? Nic jiného, leč že musí býti jiný, budoucí život na věčnosti, kde se vše vyrovná, život věčný, kde ctnostný člověk podle zásluhy bude odměněn a hříšný potrestán, věčný život, kde nevinosti bude dána čest a špatnost bude odhalena; věčný život, kde služebník Boží bude odměněn a služebník satana sklídí trest — slovem musí býti spravedlnost Boží, která dobré odměňuje a zlé trestá a tato spravedlnost objeví se v plné míře teprve na věčnosti, kdežto zde na zemi jen někdy se jeví. Člověk proto musí žítí dál na onom světě či jinými slovy: duše lidská musí býti nesmrtelná.

Víra v posmrtný život a v nesmrtelnost duše dodávala útěchy velikému trpiteli Jobovi v jeho strastech, táž víra sílila staříčkého Tobiáše v jeho starostech a souženích, víra v nesmrtelnost duše dodávala odvahy a stálosti sedmi makabejským bratřím, když krutý král Antioch dal je mučiti. Táž víra těší i každého z nás, trpíme-li beze své viny; neboť není to marnost, doufáme-li v život lepší. Syn Boží nás ujistil, že v domě Otce jeho nebeského jsou mnozí přibytkové připraveni; že věrný služebník vejde v radost věčnou; a ti, kteří trpí protivností pro spravedlnost, velikou odměnu naleznou v království nebeském.

M. dr.! Držme se pevně tohoto článku víry, který nám praví, že jsme nesmrtelní, že sice *»tělo navrátí se do země, odkud bylo vzato, duch však navrátí se k Hospodinu, kterýž jej dal.*

Ale vezme, jací přece jsou to lidé, kteří říkají, že smrtí člověk skončí vše, že člověk a zvíře stejný konec mají? Jsou to lidé jinak dobří a šlechetní, kteří takto mluví? Mluví tak lidé, jichž život je bezúhonný? Mluví tak lidé, kteří jsou vzorem ctnosti? Nikoliv. Lidé šlechetní a dobří ti právě nepopírají nesmrtelnosti duše! To činí jen lidé, kteří na př. vedou život nevázaný, hýří, popíjejí, podvádějí, kraudou, vraždí, loupí. Ano i tací popírají nesmrtelnost duše, kteří jsou nestoudní, cizoložní, opilci, hráči — slovem všichni ti, jímž sedmero hlavních hříchů je milejší, než desatero Božích přikázání. A ti by měli míti pravdu? Takovým bychom měli věřiti?

M. dr.! Držme se tedy pevně té víry, která nám praví, že máme duši nesmrtelnou. Buďme živi jako křesťané a varujme se hříchu, pamětlivi slov Spasitele: *»Co platno člověku, kdyby celý svět získal, na duši však škodu utrpěl?«* Zachováme-li duši svou od hříchů, dochováme ji šťastné nesmrtelnosti. Amen.

Promluva na XXIV. neděle po sv. Duchu.

Napsal prof. EM. CÍVKA.

»Kterí v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího.« Jan 5, 28.

Vážně a smutně zní prorocká slova dnešního evangelia, jež líčí hrůzy, které předcházely zkáze města Jerusaléma a jež předcházeti budou konci světa a posledního soudu. Církev sv. proto velí dnes čísti ona vážná slova, poněvadž dnešní neděli končíme rok církevní, a my máme býti jimi upamatováni, že i nám nastane brzy konec našeho života-smrti, a po smrti soud a věčnost.

Naše církev, jež ujímá se mateřsky křesťana již od jeho zrození, posvěcující a posilující ho častěji v životě sv. svátostmi, neopouští ho ani v těžké nemoci a v okamžiku posledním. A když duše uvolněná z vazeb tělesných vzneše se k nebeským výšinám, prokazuje církev úctu i bezduchému tělu křesťana tím, že zbožné obřady a modlitby nad ním koná a do posvátné země k dlouhému odpočinku je ukládá.

Tento obyčej pochovávatí mrtvá těla do lůna země posvátné zachovává a hájí církev sv. již od dob nejstarších a odsuzuje násilné spalování mrtvol lidských. Poněvadž za našich dnů často o tomto spalování mrtvých se mluví a píše, a snad i mnohý z vás již o tom četl nebo slyšel, chci dnes připomenouti vám *důvody, pro které církev katolická hájí a nařizuje obyčej mrtvol pohřbívání a proč odsuzuje nekřesťanské mrtvol pálení.*

1. Naše víra nás učí, že i tělo své máme míti v uctivosti, poněvadž není jako tělo zvířat. Tělo naše spojeno jest s duší, jež jest obrazem Božím, jest chrámem Božím, ježto v něm sídlí duše milostí Boží posvěcená, a bude vzkříšeno jednou, aby spolu s duší přijalo odměnu nebo trest za své skutky. Proto máme i těla svého si vážiti, je v čistotě a svatosti chovati a také mrtvá těla míti v uctivosti.

Proto též nařizuje církev uctivé pochovávání mrtvol do půdy zemské, aby tak samé přírodě Boží zůstavila další práci k vyplnění slov Písma *»Ponmi, že prach jsi a v prach se obrátíš.«*

Toto nařízení své opírá církev sv. jak o Písmo sv., tak i o tradici.

Již ze Starého zákona víme, že pohřbívání mrtvých pokládal Bůh za skutek záslužný. *Tobiáš*, který v zajetí assyrském s nebezpečenstvím života vyhledával mrtvá těla svých souvěrců a uctivé je pochovával, byl pochválen od archanděla Rafaela slovy *»Když jsi se modlíval s pláčem a pochovával jsi mrtvé, já jsem modlítky tvé obětoval Pánu.«* A Božský Spasitel, náš vzor ve všem nejlepší, dopustil, aby Jeho mrtvé tělo položeno bylo do hrobu a odtud třetího dne vstal slavně z mrtvých.

Proto pochovávali křesťané již v nejstarších dobách, za krvavého pronásledování, své zemřelé s velikou uctivostí v podzemních chodbách, katakombách, a s velikou horlivostí vyhledávali mrtvá těla, nebo jen kosti mučedníků a odnášeli je do podzemních svých útulků. Když pak Konstantin dovolil křesťanům stavěti si chrámy, byly zakládány kolem kostelů pohřebiště, hřbitovy, aby se tím naznačilo stálé spojení a věrná láska křesťanů žijících s křesťany zemřelými. Teprve později ujal se obyčej, — zvláště ve větších městech, — zřizovati hřbitovy za městem, vzdálené od příbytků lidských.

Pochovávání mrtvých do země jest tedy *prastarým obyčejem* církevním, jenž *odpovídá též nejlépe přirozenému citu lidskému.*

Hřbitov s těmi tisíci tlících těl budí v nás ovšem myšlenky vážné a smutné, ale svým zevnějškem a svou úpravou působí konejšivě, blaživě na stíněnou duši lidskou. Vždyť zdá se nám, že to je zahrada, v níž ve stínu košatých stromů mrtví tiše odpočívají, zdá se nám, že to je sv. pole, v němž vzácná zrna, — těla lidská, — očekávají nového života budoucího svého vzkříšení. A jak okrášleny, jak ozdobeny bývají jednotlivé hroby! Uvadne-li jedna kytice, nahradí se čerstvou svěží, hasne-li světlo v svítilně, přileje se oleje nového, a přibuzní přicházejí často ke

drahým, poznamenají jejich hrob i sebe sv. křížem, pomodlí se a potěší! Každý odchází od hrobu aspoň poněkud potěšen, jakási tíže spadla s jeho srdce. I na mnohou křivdu na hřbitově člověk zapomíná, a kdyby tam odpočíval i největší nepřítel, pohled na jeho hrob nakloňuje srdce bezděčně ke smířlivosti a k odpuštění.

Nuže, rcete sami, nepůsobí-li hřbitov konejšivě a blahodárně na srdce lidská, a zdali nevyhovuje naše církev pohřbíváním mrtvých do posvátné země nejlépe citu přirozenému a srdci lidskému, jež vždy úctu chová ke svým zemřelým?

2. A nyní si představte, m. dr., že by místo na tichý hřbitov vedena byla mrtvola vašeho otce, matky, přítele, *do crematoria*, čili do budovy, kde jest rozpalena obrovská pec, do níž vsune se rakev s mrtvolou a kde bílý, ohromný žár stráví a zničí tělo zemřelého tak, že za dvě hodiny nezbude z něho než hrstka popela. Pak uloží se popel do kamenné schránky a odnese se do budovy, nazvané *columbarium*, kde každá schránka s popelem bude míti své číslo a jméno. — Rcete sami, zdali nezbuzuje tento násilný způsob zničení mrtvoly nejhlubší odpor v duši naší, a může-li taková schránka s popelem, mezi sty jinými uložená, nahraditi ten malý nízký rov, u kterého i ten nejchudší může pokleknouti, který si může květinou okrásliti a světlem ozdobiti?

V nejstarších dobách bylo obvyklé pohřbívat mrtvoly u všech národů, neboť lidské kosti, nalezené v zemi z nejstarších dob, nebyly ohněm spáleny.

Židé, jak svědčí písmo sv. St. Z., obyčejně mrtvé pochovávali. *U Římanů* bylo též s počátku obyčejem pohřbívat i hroby vždy za posvátná místa byly pokládány. Teprve později, když mravnost poklesla, zavedeno u Římanů spalování mrtvol. *Egyptané* mrtvoly balsamovali, aby je déle uchovali. Mnozí pohanští národové, jakmile přijali křesťanství, odklidili ihned nedůstojné spalování a zavedli pohřbívání mrtvých.

Za naší doby, kdy víra křesťanská mizí a bezbožství se rozmáhá, žádají též někteří lidé, aby mrtvoly byly spalovány, a v některých zemích nalézají se již crematoria, čili pece spalovací. Naše církev, která «mrtvé uctivě pochovávat» prohlašuje za skutek tělesného milosrdenství, zavrhuje však toto splování mrtvol, *poněvadž se jim porušuje náš přirozený i křesťanský cit.*

Nečelí ovšem spalování mrtvých přímo proti žádnému článku víry, ani proti víře o vzkříšení těla. My zajisté víme a věříme, že všemohoucí Bůh, který z ničeho stvořil celý svět, dovede nejen z prachu, ale i z popelu, kdekoliv roztroušeného, opět utvořiti a vzkřísiti těla lidská. Ale pohřbívání do posvátné země lépe znázorňuje a utvrzuje krásnou naši víru, že smrt jest pouhým spánkem, z něhož budeme v den poslední k životu novému vzbuzeni. Zastanci spalování mrtvol nevěří však v nesmrtnost duše a popírají těla vzkříšení a proto spálením, zničením těla chtějí nesoudnému lidu vštípnouti myšlenku, že smrtí vše se končí, a jako tělo rychle vzalo zkázu, tak i duše, že nemá žádného dalšího trvání.

Uvádějí též i důvody zdravotní pravice, že hřbitovy otravují vzduch a rozšiřují nákazu. Ale mnozí slavní lékaři dokazují, že hřbitovy, účelně zřízenými, ani vzduch, ani voda se nekazí, zkušenost učí, že lidé v nejbližší blízkosti hřbitova bydlící těší se dobrému zdraví a dlouhému věku dosahují. Mimo to v době epidemie, cholery, moru, kdy sta i tisíce lidí denně umírá, naprosto nebylo by ani možno mrtvoly spalovati, poněvadž by nestačily ani pece, ani by nestačila doba k spálení tolika mrtvol potřebná.

Ale i *cit a právo pro spravedlnost* zavrhuje spalování mrtvol, poněvadž by tím mnohý zločin, jako otrávení, udušení a j., zůstal zatajen a nepotrestán, a mnohý nevinný nespravedlivě byl by odsouzen.

Nuže uznejme i po této stránce péči a moudrost naší sv. církve, jež i mrtvým tělům úctu prokazuje, a pochováním jich v lůno země vyhovuje nejlépe citu přirozenému a víře křesťanské i citu práva a spravedlnosti. Utvrďme i my tuto víru v srdcích svých a plně horlivě zákon Boží těšme se na budoucí vzkříšení slovy Spasitelovými: *»Přichází hodina, v kterou všichni, kteří v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteří dobře činili, na vzkříšení života, kteří pak zlé činili, na vzkříšení soudu«.* (Jan 5, 28.) Amen.

Promluva na I. neděli adventní.

Napsal prof. VLADIMÍR HORNOV.

»Jako ve dne poctivě choďme.«
Řím. 13., 13.

V překrásné své básni *»Svatvečer«* zalétá básník Burns *) do chudičkových chat zbožných skotských horalů. Zatím co pilné ruce zaměstnávají se prací, zaznívá tichem prosté světničky slovo sv. evangelia, jako pozdrav vyšších světů, jako hlas Boha k srdcím po pravdě žíznicím. A v těchto srdcích poctivých, Božímú slovu otevřených, vidí básník vyrůstati naději a sílu své vlasti.

»Jako ve dne poctivě choďme!«, volá k nám sv. apoštol na počátku církevního roku, na prahu posvátné doby adventní, kdy chrámem duše naší zaznívají slova písně, srdce prochvívající: *»Ecce Dominus veniet — Ejhle Hospodin přijde!«* Vryjme si slova apoštolova v srdce, vtiskněme je v paměť svou, učiňme je hešlem svého života: *»Jako ve dne poctivě choďme!«*

A co jest základem poctivosti ve věku mladistvém? *Mravnost, čistota duše!«*

1. Sv. Jeroným **) krásně praví: *»Slyň ctností jakoukoliv. vyznamenávej se skutky jakýmikoliv; jestliže svazku čistoty nemáš, všecko po zemi vláčíš!«* — Čistota duše! Krásný jest pohled na bělostný květ, tonoucí v záři sluneční. Mluví k nám o velikosti, svatosti, dobrotivosti a lásce Boží. Těší naši duši, povznáší naši mysl. — A takovými bílými květy jsou duše čisté, nevinné! Pán Ježíš miloval nevinné dítky, v jejich čistých, zářících očích viděl odlesk Svatosti a Velikosti Otce, z jejich rtů čistých, neporušených slyšel znít hymny jasných duchův nebes: *»Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh zástupů!«*

Kristus miloval čistotu, nevinnost! *»Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou!«* Dva bílé květy: Maria a světec Jan stáli pod křížem nejbliže. A od Kalvárie vine se cesta, po níž jde tisíce duší čistých, nevinných.

Ve své apologii píše sv. Justin: *»My křesťané, prve než jsme víru Kristovu přijali, byli jsme oddáni všelikým rozpustilostem, nyní pak milujeme čistotu; neboť víra naše nám zapovídá nejen skutky nečisté, ale i slova a myšlení!«* A pak ukazuje na bezúhonný a čistotný život křesťanů, jimž ani nejhorší nepřítel nemůže ničeho vytknouti.

M. d., ta víra, o níž mluví sv. Justin a která zakazuje svým vyznavačům nejen skutky, ale i slova a myšlení nečistá, ta víra nezměnila se; stejně jako

*) Burns Robert (čti: Berns), básník anglický, † 1796.

**) Cypr. 13. de allusion.

před tisíci lety volá výstražně: »*Nemylte se, nečistí nebudou vládnouti královstvím Božím* (I. Kor. 6., 9.) — a stejně plna úcty zastavuje se u duší čistých a neviných »*O jak krásné jest čistotné plémě ve stkvělosti; nesmrtelná jest zajisté památka jeho; neboť u Boha ve cti jest i u lidí.*« (Moudr. 4., 1.)

Praví-li k nám dnes sv. Víra naše ústy apoštola: »*Poctivě chodte*« — napomíná nás důrazně: »*Buďte poctivými celým svým životem!*« — Nebuď jiným ve skutcích, než jsi dle víry! Máš jméno křesťana, srovnej život svůj se svou vírou — choď poctivě! Měj srdce čisté, smýšlení bezúhonné, skutky, jež před světlem dne by se skrývatí nemusily!

2. »*Bez ní — to jest bez čistoty — vše po zemi vláčí!*« praví sv. Jeroným. Slova významu plná! Zločincům vázali na galejích k nohám těžké okovy, aby z bída své a ze svého vězení nemohli prchnouti. Takovými těžkými okovy, jež svírají duši mladou, jsou všechna myšlení, řeči, skutky, které mezi křesťany nemají ani jmenovány býti. — Po vysvobození touží duše, chce vrátiti se k jasným břehům minulosti, kdy plná čistého, nezkaleného štěstí dávala se do práce — ale okovy naruživosti jako pouta galejníka zadržují její krok. Modlitba vyznívá jako v poušť, jest spíše výčitkou, než útěchou. Konečně tichne docela. V duši jest jako v hrobě, který čeká, až uloží se v něm rakev s mrtvolou. Povaha pustne, mravy otupují, v duši ohavnost spuštění.

Učitel, který požíval plně důvěry svých žáků, zavolal k sobě studujícího na němž po delší dobu pozoroval nápadnou změnu. Dříve čilý, vždy s jasně zářící tváří, s pohledem upřímné otevřenosti — ukazoval nyní na sobě známky duševní rozrušenosti, ochablosti a bolestného smutku. »*Vy jste nešťastný, nespokojený*« pravil k němu sdílným hlasem, hledě starostlivě v jeho tvář, chorobně změněnou. Jinoch zakryl si tvář a dal se do pláče. Po chvíli utišil se a pravil: »*Jsem!*« — a se slzami v očích otevřel duši svou. Špatná společnost, špatná četba svedly ho k hříchu, který zničil klid jeho duše, vyrval mu z duše víru v Boha, podlomil jeho vůli, podryl a otřásl jeho zdravím. — Trosky života tam, kde hrdě vztýčený stožár s vlajkou sebedůvěry a síly vyplouti měl do příboje životních bojů; zárodek smrti na mladistvém záhonu, který odíti se měl květy naděje a ozdobiti bohatstvím ovoce. Pozdě mnohý poznává bídu svou

Ó, já to nyní cítím
Jest život moře ze dna vzbouřené,
kal chrlící a lodí, mrtvol tříšť
a čisté srdce perlou pouze v něm.

(*Vrchlický: »Hippodamie.«*)

Lazar ležící v ranách u domu bohatce, Job vyvržený na dvůr domu svého, mají v bídě své a ve svých bolestech nezlomnou sílu své víry, své poctivosti a z ní prýšící se důvěru v Boha. Ale ten, kdo snížil důstojnost obrazu Božího v duši své, kdo bez Boha stojí nad propastí života — kde síly nalezne a útěchy? Vzpomínám výkřiku duše v Berchetově*) básni »*Il rimorso*« (Výčitky):

Kam obrátím se, cíl vždy jeden vidím;
od pravé cesty zbloudila jsem vratká,
kol trní jen a hloží, kam se pídím

*) Giovanni Berchet (čti Berkét), populární básník italský, † 1851 v Turině.

3. M. j.! Volám slovy apoštola: »Resurge, qui dormis, et illuminabit te Christus! — Vstaň, kdo spíš (v temnotě noci té) a osvíti tě Kristus!« Jako nečistota, spustlost mravní jest okovem, duši těžce tížícím, tmou zakrývající rozum, zakrývající propasti smrti, dusící v duši všechen ušlechtilý vzlet, všechny něžnější city, podvratem duše i těla — tak opět mravnost, čistota duše jest peruti, povznášející duši; jest základem budoucího štěstí, jest světlem, jež vírou, nadějí a láskou naplňuje srdce, aby schopno bylo všeho dobrého a šlechetného. — Již pohané vážili si lidí takových, kteří mravností vynikali. Xenokrates chalcedonský znám byl svým šlechetným a čistým životem, tak že nikdy ani slovo neslušné nepřestoupilo rty jeho. A hle, Athéňané velice si ho vážili, tak že nic většího a důležitějšího nepodnikali, aby s ním v radu nevešli. Říkávali Tak mravný a čistotný člověk musí mítí nejosvícenější rozum!«

Ano m. d., světlo, podivuhodné světlo rozumu, bystrost úsudku, rozvaha, poznání pravdy: toť jest údělem duší čistých. Bělostná holubice jest symbolem Ducha sv., jenž se nazývá dárce sedmera darů ducha: moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti, bázně Boží. Duch sv., dárce milosti, duch pravdy, duch ctnosti, nemůže světlem darů svých osvěcovati duše, jež propadla jednomu z nejhorších hlavních hříchů. Kde hřích ten rozbil stan svůj, tam vyhynulo království Boží v člověku — a jsou pak poslední věci člověka toho horší prvních.

Písmo sv. vypravuje o Josefovi egyptském, jakou moudrostí slyнула jeho čistá duše. Za mravní bezúhonnosti šla moudrost, za moudrostí sláva, za slávou pozhennání plynoucí celé jeho rodině a všem národům. — V polovici stol. XIII. na slavných vysokých školách pařížských zářili jako hvězdy první velikosti: Tomáš Aquinský a Jan Fianza (Bonaventura). Nestačily síně návalu posluchačstva, které přicházelo poslechnout slova řinoucí se z hlubin velikých těchto duchů. A co chválí nám životopisci u těchto neobyčejných mužů? — Mravní čistotu a neporušenost!

»Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou« praví Spasitel. — Zaslíbení toho okoušejí již zde na zemi. Mysl jejich čistá proniká tajemství věcí stvořených a jako po stupních odtrhujíc se ode všeho nízkého vznáší se k Bohu, Otcí světél, ke zdroji pravdy, krásy, života!

4. Končím slovy básníka: »Jen jedno dát ti mohu na cestu: »Hleď zachovat si pro vždy srdce čisté — toť nad královský trůn« (Vrchlický: »Hippodamie«). Právě-li apoštol: »Jako ve dne poctivě chodme« — počněme přípravu na příchod Spasitelův tím, že srovnáme život svůj se svou vírou. Z živé víry vyplyne mravní bezúhonnost, z mravnosti moudrost, z moudrosti čest a chvála u Boha i u lidí — Amen.

Promluva na císařské jubileum (2. prosince r. 1908).

Napsal JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta.

Milá a dojemná slavnost uvedla nás sem do této svatyně. Slavíme dnes 60leté jubileum vlády našeho nejmilostivějšího císaře a krále Františka Josefa I. Dnes je tomu 60 let, co milovaný náš panovník ujal se vlády. Přes půl století zdobí tedy již tu stříbrovlasou hlavu jeho zlatá koruna, která vábí obzvláštním leskem právě dnes národy rakouské, aby s oddaností, láskou a vděčností pohlíželi k svému mocnáři a děkovali Bohu, že mu popřál dočkatí se tohoto památného dne.

Ale ivy, mládeži česká, máte zsvětiti tento věkopamátný okamžik modlitbě za blaho svého krále a to nejen proto, že jste příslušníci říše rakouské a zvláště

národa českého, ale slaviti máte dnešní den i pro ty vlastnosti ušlechtilé, jež od ntlého věku zdobí našeho mocnáře a jež aspoň v krátkosti uvedu vám na paměť.

I. Nedomnívej se nikdo z vás, že život císaře pána, když ve vašem věku a vás mladší byl, plynul jen v samých rozkoších a radovánkách. Nikoli! Již v útlém věku a více než vy musil se učit. A pile jeho byla podivuhodná. Již v 6. roce sestavoval písmenka ve věty a vedle řeči německé učil se francouzský. Od 6. roku pak musil se přiučovati ponenáhu také jiným řečem jako: české, polské, italské, maďarské, jež ve 12. roce ovládal dokonale. Veškeré jeho vyučování dělo se přesně dle rozvrhu. Ráno vstával ještě za tmy a to v letě o 4. hodině a v zimě o 5. Za hodinu musil býti oblečen a po snidani. Hned potom v 6 hod. začalo vyučování, při čemž zvláštní péče byla věnována sv. náboženství. A mladý princ prospíval ve vědomostech a skvěl se zbožností před Bohem i před lidmi. Hle, jak krásný to vzor pro vás k následování! Zda mnohého z vás naopak již ta chůze do školy a do chrámu Páně nemrzívá, zda některému z vás nepřipadá za obtíž učiti se a úlohy pracovati? Kéž by i o vás mohla se vzdáti podobná chvála?

II. Dospěv v jinocha, stal se vojínem. Byv vycvičen jako prostý vojín, postupoval výš a výše až i velel celému pluku. Udatnost svou osvědčil právě před 60 roky v r. 1848 v Itálii, kde naše vojska bojovala pod vedením slavného Radeckého proti nepřátelům. Tam s oddílem vojska byl poslán mladý arcikníže František našim na pomoc. Marně vojevůdce Radecký radil mu k návratu, vida, že mu hrozí nebezpečí se všech stran. »Nyní jsem již tu«, odpověděl srdnatě »a čest mi káže, abych vytrval.« A snášel všecky obtíže jako voják. A co teprve když nastal památný den pro naši armádu 6. května! Po osm hodin bojovalo rakouské vojsko s nepřitelem a posléze zvítězilo. A boji tom mladičkový arcikníže vedl si statně! V nejprudším dešti kulí bojoval a nezalekl se, když vedle něho vybuchla koule dělová, že staří vojáci divili se jeho srdnatosti.

III. Leč důležitý okamžik blížil se pro něho právě v tom roce. Bylo to 2. prosince r. 1848, když císař Ferdinand Dobrotivý pro churavost zřekl se vlády a arcikníže František jako jinoch 18letý byl povolán na trůn. Tedy v době, kdy mnozí jinoši vedou život bez velkých starostí, vložena mu na hlavu koruna a on dobře byl si vědom těch starostí, neboť stav se císařem povzdechl »veta jest po mých mladých letech.«

Nejprřednější povinností každého moudrého panovníka jest zachovati pokoj a mír svým národům. Nebo, kde zuří válka, tam veta po blahobytu a pokroku. Toho byl si vědom i náš císař pán a proto hned na počátku své vlády prohlásil: »Naši první povinnosti bude veškeré síly své věnovati klidnému rozvoji blahobytu a štěstí našich národů.« A jestliže přece za své 60leté vlády dvakrát vedl válku, vedl ji proto, že byl k tomu nucen, aby hájil říši proti nepříteli a to v r. 59. proti králi sardinskému a v r. 66. proti králi pruskému. Ale i tehdy, kdy proti vůli své musil volati národy do zbraně, činil tak s těžkým srdcem. A jestliže od r. 66. my národové rakouské se těšíme míru a žijeme v pokoji, máme co děkovati jen mírumilovnosti císaře pána, neboť neváhal k zabezpečení míru spojití se a podati přátelskou ruku nepřátelům, kteří právě často národy jeho napadali totiž králi italskému a pruskému. Krásný to příklad, kterak i my s každým v pokoji máme žiti!

Náš císař a pán je přesvědčen, že národům hmotně se povede dobře, dostane-li se každému patřičného duševního vzdělání. Proto od počátku vlády je jeho snaha, aby se dostalo každému přiměřeného vzdělání pro život. Vy, mládeži česká, nedovedete ani si představití, co bylo učiněno pro vaše vzdělání za těch 60 let požeňnané vlády císaře pána. Dnes tomu 60 let, co v Praze byla zřízena první česká škola. A od té doby jaký překvapující rozdíl! Dnes je po naší vlasti již přes 3000 škol obecných a přes 350 měšťanských. Hle, nemáte-li příčiny, abyste i vy, dítky české vlasti jásaly s otci a matkami v nejpříjemnějším věku a oddanosti k milému císaři a králi. Daleko vedlo by nás, kdybych chtěl ličit pokrok, jenž se stal ve vědě, umění, obchodu a průmyslu za jeho vlády. Stačí

jen uvést, že za těch 60 let naše říše domohla se předního místa mezi nejvzdělanějšími a nejpokročilejšími státy vůbec.

A té péci o blaho národů věnuje císař pán největší část svého času a nepouští s myslí své péče o blaho národů ani tehdy, kdy Prozřetelnost Boží v nevyzpytatelné své radě jej navštěvuje krutými ranami. Stál v bolu u rakve svých milých nezapomenutelných rodičů a kolika mnohých milých svých příbuzných, stál u chladné mrtvoly nešťastného bratra Maximiliána, kterého v Americe zastřelili, stál u rakve svého milovaného a nám nezapomenutelného korunního prince Rudolfa a zajisté, že dosud neuschly slzy s jeho očí od té poslední hrozné rány, když nejjasnější choť Alžběta klesla pod vražednou rukou zlotřilého vraha.

A tážete se, co jej sílilo v jeho utrpení? *Je to vroucí víra a důvěra v Boha.* Jeho zbožnost je známá daleko široko. Dává příklad, že se nemáme za víru veřejně stydět. V den sváteční a význačné dny všední obcuje mši sv., několikrát do roka přistupuje ke sv. svátostem, účastní se veřejných pobožností a s celým dvorem svým průvodu o Božím Těle. A s *nábožností* ruku v ruce jde jeho *křesťanská láska k bližnímu*. Známá vám z čítanky, která jako čtyřlétý hošík vida vojna na stráži litoval ho a neustal, dokud s pomocí dědovou nevložil mu několik dvacetníků do torby; ale od té doby ta dobrá ruka jeho rozdala ne statisíce, ale miliony svým podaným, nuzným nebo stíženým různými nehodami a letos on to byl, jenž vyzval veřejnost, by v tomto jubilejním roce zvláště se pamatovalo dobročinnými odkazy na vás na děti. Hle, takto po příkladě božského Přítele dítek i císař pán chce býti vám přítelem.

Takovému panovníkovi svěřil Bůh osudy národů rakouských a národa našeho. Mám vás snad vybízeti, byste se modlili za jeho blaho? Myslím, že toho není třeba, že budete tak každodenně činiti. Nuže vpadněte i vy hlasy svými v hymnu rakouských národů, která dnes hlaholí po celé říši, od královské Sněžky až k modré Adrii, od ledovců tyrolských až k zeleným hájům Bukoviny, ze skromných chýší i paláců velmožů, a děkujte, že nám dal takového panovníka a prostě za jeho blaho časné i věčné. Amen.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Ze spolku: Spolek katechetů v král. Českém konal ve středu, dne 21. října t. r. o 5. hodině odpolední členskou schůzi v restaurantu p. Slámy v Praze-Il., Křemencová ul., jež byla čteně navštívena. Jednáno o remuneraci přespočetních hodin a stanoveno: Byla-li některému katechetovi c. k. zemskou šk. radou v Praze vymeřena remunerace za přespočetné hodiny od 1. ledna 1908 toliko 1 K za každou hodinu vyučování, t. j., v té výši, jako se dalo do 1. ledna 1908, nechť podá proti výměru tomu v zákonitě lhůtě rozklad (ne rekurs, ani žádost) k zems. šk. radě, v němž uvede, odvoláváje se na shora uvedené usnesení sněmovní, že mu přísluší remunerace vyšší. Dále jednáno o osobním přídavku katechetů na obecné škole, o včasném oznamování dovršení některého pětiletí katechetské služby, o doporučování katolických časopisů pro mládež a stálé výstavě pomůcek k vyučování sv. náboženství a j. Kol. Jonák pokračoval pak ve své přednášce o podrobné osnově vyučování náboženského. Rozhovoru, který se zavedl, účastnilo se mnoho přítomných.

Upozornění: Opětujeme, že všichni katecheté ob. a měšť. škol, kteří vyučovali od 1. led. 1908 v přespočetných třídách, obdrží remuneraci ve výši usnesení sněmu král. Českého ze dne 7. října 1907. Remunerace, o níž je řeč v zákoně ze dne 16. května 1908 § 7., netýká se nás katechetů t. j. zvláště učitelů náboženství se stálým platem ustanovených, nýbrž katechetů vyučujících za remuneraci. Ti, kdo již obdrželi remuneraci, ale toliko 1 K za každou vyuč. hodinu (dle v. n. c. k. z. šk. rady ze dne 10. srpna 1908. č. 38.778) dostanou doplatek v době nejbližší.

Konkurs: Obsadí se definitivně místo katechety při I. obecné dívčí škole v severním oddělení v Plzni.

C. k. okr. šk. r. v Plzni 19. září 1908.

Kommutace: Katecheta měšť. školy diec. Kr. Hradecké, zaměnil by své místo s jiným v arcidiecesi pražské. Nabídky přijímá redakce t. l.

KATECHETSKÁ PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU »VYCHOVATELE«.

RED. JAROSL. SLAVÍČEK.

Zpráva komise školské o zprávě zemského výboru o žádostech katechetů za úpravu jejich služebných poměrů.

Komise školská porokovala o zprávě zemského výboru a přijala jim navrženou osnovu zákona v tomto znění

Slavný sněme, račiž se usnėsti:

1. na následující osnově zákona:

Zákon.

ze dne _____, platný pro království České, kterým se měni zákon ze dne 8. dubna 1903, č. 62. z. z., v příčině odměn za vyučování náboženství na veřejných školách národních.

K návrhu sněmu Mého království Českého vidí se Mi naříditi takto:

Článek 1.

§§ 2. a 7. zákona ze dne 14. prosince 1888, č. 69. z. z., ve znění upraveném článkem 1 zákona ze dne 8. dubna 1903, č. 62. z. z., se měni a mají na přišťe zniti takto

§ 2.

Zvláštní učitel náboženství, zřízený se stálým platem, jest povinen vyučovati až do dvaceti dvou hodin týdně. Exhorty počítají se do toho, jakož i do počtu hodin, uvedeného v § 1. zákona ze dne 14. prosince 1888, č. 69. z. z., dvěma hodinami

§ 7.

Remunerace zvláštním učitelům náboženství, pak remunerace za vyučování náboženství, jež uděluje se od správy duchovní a od učitelů světských, jakož i náhrady cestovní, jichž poskytnouti náleží učiteli náboženství, když vyučuje náboženství mimo bydliště své povoluje od případu k případu zemský úřad školní, vyslechnuv okresní úřad školní.

Při tom budiž roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací vy-měřena zvláštnímu učiteli náboženství škol obecných 70 K, zvláštnímu učiteli náboženství škol měšfanských 90 K, světskému učiteli však 40 K ročně.

Remunerace duchovenstva ve správě duchovní budiž poukázána ku konci každého roku školního a výpočtu jejímu buď položen za základ peníz 1K 20h za každou hodinu, ve které bylo vyučováno.

Jako náhrada cestovní buď při takových školách přespolních, které nejméně 1·5 km od řádného bydliště učitele náboženství jsou vzdáleny, dle poměrů místních povoleno 20 až 30 h za každý kilometr uražené cesty tam i zpět.

Článek II.

Zákon tento nabude platnosti dnem ledna 1908,

Článek III.

Mému ministru záležitostí duchovních a vyučování jest uioženo, aby zákon tento uvedl ve skutek. —

B) Dalším důsledkem změny povinnosti vyučovací katechetů jest ustanovení o remuneraci za hodiny přespočetné u katechetů. V příčině té není dosud v Čechách zákonného ustanovení. Na základě dohodnutí se s c. k. zemskou školní radou vyměřuje se katechetům se stálým platem ustanoveným za přespočetné hodiny za každou po 1 K, tedy 46 K ročně. Zemský výbor přimlouvá se za zvýšení remunerace té, ale nedoporučí, aby remunerace ta upravena byla cestou zákona, poněvadž vhodnějším jeví se býti zde cesta administrativní. I navrhuje sub II. zvláštní ustanovení.

Finanční efekt obou návrhů byl by okrouhle 110.000 K. Komise školská přistoupila na vývody výboru a přijala také tento jeho návrh:

Slavný sněme, račiž se usnísti:

Remunerace zvláštních učitelů náboženství se stálým platem ustanovených za hodiny přespočetné vyměřují se 50 K pro obecné a 60 K pro měšťanské školy za hodinu ročně s platností od 1. ledna 1908.

C) K návrhu zpravodaje přijata byla pak v komisi resoluce tato:

II. Slavný sněme račiž se usnísti

Zemskému výboru se ukládá, aby sněm katechetům na obecné škole ustanoveným, kteří po určité řadě let nemohli postoupiti na katechetské místo na školách měšťanských, udělen byl na zlepšení jejich platu do pense nevpočitatelný osobní služební přídavek.

V Praze, ze dne 1. října 1907.

Z komise školské.

Dr. Jan Sedlák, v.
zpravodaj.

Dr. J. Čelakovský, v.
předseda.

Remunerace zvláštních učitelů náboženství.

V zasedání sněmovním ze dne 7. října 1907. upravena remuneration *zvláštních učitelů náboženství* dvojím způsobem; jedna pojata do rámce zákona, druhá jen jako usnesení sněmu byla přijata. Z dopisů mnohých kollegů v příčině té spolku katechetů v král. českém zaslaných zřejmo, že věc ta není mnohým dosti jasná. Jak celé vybudování zákona katechetského ze dne 14. prosince 1888. č. 69. z. z. dokazuje, upravuje zákon tento *dva druhy zvláštních učitelů náboženství*; na jedné straně takové, kteří *pouze za remuneraci*, a na druhé straně takové, kteří *s pevnými platy* se ustanovují. Toto rozdělení zvláštních učitelů náboženství trvá podnes.

I. Přihlédneme nejprve *ke zvláštním učitelům náboženství*, vyučujícím pouze *za odměnu*. Remunerace této kategorie katechetů upravena cestou zákona a výše

její v různých dobách byla různá; řídila se vždy dle platu učitelského. Katechetský zákon ze dne 14. prosince 1888. č. 69. z. z. stanoví remuneraci zvláštnímu učitelí náboženství za každou týdenní hodinu ročně $\frac{1}{25}$ platu učitelského. A ježto plat učitelský v době té dle různých tříd byl upraven, řídila se dle toho i výše remunerace zvláštního učitele náboženství. Tak tomu bylo až do 1. ledna 1903., kdy zákonem ze dne 27. ledna 1903. č. 16. z. z. byly upraveny platy učitelské tak, že služné učitelů škol obecných po celém království jest stejné a rovněž i služné učitelů škol měšťanských. Zvýšení základního služného učitelů světských mělo přirozený následek i zvýšení remunerace zvláštních učitelů náboženství. Úprava tato provedena zákonem ze dne 8. dubna 1903. č. 62. z. z., jehož § 7. obsahuje směrodatné ustanovení pro služební příjmy zvláštních učitelů náboženství ustanovených pouze za odměnu. Vzata za základ též $\frac{1}{25}$ platu učitelského a obnášela remunerace za každou týdenní hodinu vyučovací na školách obecných 64 K na měšťanských 80 K ročně. Když pak snížena byla vyučovací povinnost zvláštních učitelů náboženství se stálým platem ustanovených týdně z 25 na 22 hodin (viz zákon ze dne 16. května 1908. § 2.), znovu upravena remunerace zvláštních učitelů náboženství vyučujících pouze za odměnu a to § 7. citovaného zákona tak, že od 1. ledna 1908. vyměřují se jim roční remunerace za jednu týdenní hodinu vyučovací 70 K na obecných a 90 K na školách měšťanských.

II. Daleko spletitější však byl způsob vyměrování remunerací zvláštním učitelům náboženství se stálými platy ustanoveným (katechetům na místech systemisovaných) za hodiny přespočetné. Mnozí z těchto domnívali se, že jim přísluší remunerace za hodiny přespočetné, jak uvedena v § 7. zák. ze dne 14. prosince 1888. a později ve znění upraveném v § 7. zák. ze dne 8. dubna 1903. č. 62. z. z. V téměř smyslu rozhodl i c. k. správní soud nálezem svým ze dne 16. března 1904. čís. 6221. Ale o měsíc později táž nejvyšší instance vydala nález prvému zcela opačný a to dne 16. dubna 1904. č. 2846., což opakovalo se potom ještě několikrát a to dne 9. června 1905. č. 6511., dne 22. září 1906. čís. 9982. a posléze dne 10. dubna 1908. č. 3621. V tomto posledním nálezu svém uvádí c. k. správní soud, kromě jiných důležitých věcí pro katechety, toto: O odměňování učitelů náboženství s pevnými platy ustanovených obsahoval původně bližší ustanovení § 6. zák. ze dne 24. prosince 1888., po jehožto zrušení však zákonem ze dne 8. dubna 1903. pro tuto kategorii učitelů náboženství plné platnosti požívají ustanovení ze dne 27. ledna 1903. (srovnej §§ 20., 26. etc.), pro světské učitele platící. V poslední době (před 1. lednem 1908.) vyměřovala se katechetům na místech systemisovaných remunerace za každou přespočetnou hodinu vyučovací dle zákona substitučního ze dne 9. září 1899. (§ 5., odst. 2. č. 1.) a to jednou korunou. A byl tu zase dvojitý způsob počítání hodin přespočetných. Některé okresní školní rady (v Blatné, Domažlicích a j.) až do posledka (1. ledna 1908.) počítaly katechetům ty hodiny za přespočetné, které v každém jednotlivém týdnu školním přesahovaly počet 25. Jinak počítaly se hodiny přespočetné tak, že správa školy spočítala ve třídách přespočetných hodiny náboženské učitelem náboženství skutečně vyučované a kolik jich bylo, tolik korun remunerace k výplatě poukázáno. — Tomuto bídnému a pro katechety ponižujícímu stavu vyplácení remunerací za hodiny přespočetné snažil se spolek katechetů v král. českém učiniti konec a peticemi na sněm v té věci zaslanými docílit

toho, že dne 7 října 1907 přijato sněmem král. českého toto usnesení »*Remunerace zvláštních učitelů náboženství se stálým platem zřízených za hodiny přespočetně vyměří se 50 K pro obecné a 60 K pro měšťanské školy za hodinu ročně s platností od 1. ledna 1908.*« Zemská školní rada oznámila konečně počátkem měsíce listopadu t. r. usnesení toto všem okresním školním radám, aby pro příště dle něho se řídily. Remunerace vyplácti se bude *pololetně a polhůtně* tak, jako se vyplácejí remunerace za vyučování předmětům nepovinným učitelům světským.

J. Konopík.

Promluva k mládeži na II. neděli adventní.

Upravil JAN PLEŠINGER, katecheta v Praze.

Na východním břehu Mrtvého moře, kde strmí drsné pohoří Abarim, stál na skále hrad Machaeron, který za času veřejného působení Kristova patřil tetrarchovi Herodovi Antipovi. Do toho hradu uvádí nás dnešní evangelium; tam totiž dlí ve vězení veliký kazatel Jan, předchůdce Messiášův, protože káral na králi to, co dle božských a lidských zákonů zaslouovalo hany. Jako druhdy veliký Eliáš před krále Achaba, tak neohroženě předstoupil Jan před Heroda a s neoblomnou přísností vytykal jemu a Herodiadě spáchanou nepravost, ač věděl, že ten krok způsobí mu hojně nenávisti a pronásledování, ano i žalář a smrt; a to jest, co působí největším dojmem v jednání Janově. Podivuhodna jest jeho živá víra, veliká horlivost v povolání a přisnost života; ale nade vše vyniká pevnost jeho povahy, jeho charakteru, který nekolísá ani v bouři vášní, který neodstupuje od cesty povinnosti ani tehdy, kdy lidská zloba posévá ji trny, nýbrž neřohnutě stojí jako skála v šumných vlnách vzbouřeného moře. A právě pro tuto význačnou vlastnost chválil jej Vykupitel; nebo první, co slyšíme o Janovi z jeho božských úst, jest otázka: »*Co jste vyšli na poušť vidět? Trtínu-li větrem se klátící?*« Chce říci Spasitel, neviděli jste větrné korouhve, nýbrž zřeli jste pevný charakter, který nezná lidské bázně. —

Domnívám se tudíž, že jednati budu ve smyslu evangelia a v zájmu vašeho budoucího blaha, promluví-li k vám dnes o *nepravé lidské bázni* a ukáží-li na její *ohavnost*.

Mluví-li o *nepravé* lidské bázni, předpokládám, že jest též *pravá*, totiž *mravně dobrá* a *povinná bázeň* před lidmi. Křesťan má se báti a prchatí před lidmi, kteří jej slovem nebo příkladem svádějí ku hříchu. Kež bychom v té příčině následovali žalmisty Páně, který o sobě praví »*Neobcují s lidmi bezbožnými a neucházím ve spolek s těmi, kteří činí nepravě; nenávidím shromáždění zlostníků a s bezbožnými nebudu sedět.*« Přijdeme-li však přes všecku opatrnost ve styk s lidmi, kteří ponoukají nás ke hříchu, — a kdo by mohl říci, že by se uvažoval všemu pokušení — máme se vzdáti všech ohledů k lidem a má nás ovládati jen bázeň před Bohem. Tak jednal sv. Jan. Opustil svět a uchýlil se na poušť, aby ušel mravní zkáze svých vrstevníků. Když však přišla hodina, aby vystoupil jako předchůdce Páně, tehdy neznal žádné bázně; pak ani posměch, ani nenávist, ani pronásledování nebyly s to, aby jej odvedly jen o vlas od jeho povinnosti. Jako měl tedy sv. Jan pravou lidskou bázeň, právě tak byl prost bázně nepravé. Mnozí však křesťané jednají právě naopak. S jedné strany vydávají se dobrovolně ve zlou společnost, aniž by se báli ztráty milosti a ctnosti;

což je zpozdilost, o níž platí slova Písma: *»Kdo nebezpečí miluje, zachází v něm.«* S druhé strany ovládá je úzkostlivá bázeň, aby u zlých soudruhů snad si nezadali, aby u nich neupadli v nemilost a proto v pádu potřeby, kdy by měli chybujiícího pokárati, neodvažují se dáti na jevo své nelibosti ni slovem, ni znamením, bojíce se, že by jim to přineslo posměch nebo hanu; to jest ovšem *nepravá bázeň* před lidmi.

Tuto bázeň jmenuji ohavnou, poněvadž má na sobě známku *otroctví a věrolomnosti*. —

a) Politování hodný jest stav otroků. Jsou oloupeni o svou svobodu a svá práva a nejedná se s nimi jako s lidmi, nýbrž jako s nerozumnými zvířaty; mnohé ukládá se jim strádání a mnohá břemena a přece neklidí za to ni duku, ni odměny, nýbrž opovržení. A konečně jestliže stářím anebo nemocí se stali neschopnými ku práci, vydává je nemilosrdný pán v šanc bídě. Vskutku nešťastný jest to osud, oloupeni býti o svobodu! —

Znám však otroctví, které jest daleko horší nad ono, poněvadž přináší nejen neštěstí, ale i hanbu. Tím hanebným otroctvím jest nepravá bázeň lidská. Proč? M. dr.! Vznešený jest stav, jemuž náležíme. Kristus vykoupil nás svou božskou krví z otroctví a povznesl k svobodě dítek božích; *sv. apoštol* praví, že *»stvoření bude vysvobozeno od služebnosti porušení ve svobodu slávy synů božích«*. A to neocenitelné dobro, pravou křesťanskou svobodu, obětuje bázlivec slabému a křehkému člověku, když proti svému svědomí plní jeho vůli, jakoby mu tato vůle byla nejvyšším pravidlem mravného jednání. Není-li to hanba, když křesťan, jehož otrocké okovy zlomil Vykupitel, sklání svou šíji pode jeho hříšníka, aby získal si jeho přízně? Ano, hanebné je to a mimo to marné; nebo nechť se nedomnívá takový, že dosáhne svého úmyslu a získá si vážnosti těch, jichž přízně se dožebává, naopak pohrdnou jím, poznajíce jeho bázlivost a slabost charakteru. Proto táži se tebe s prorokem: *»Kdo jsi ty, abys se bál člověka který jest smrtelný, a syna člověka, který uschne jako tráva? Zapomináš na Pána, svého Stvořitele, který učinil nebesa i zemi?«* —

b) Právil jsem dále: Nepravá bázeň lidská má na sobě známku *věrolomnosti* proti Bohu. M. dr.! Nepřísahali jste trojjedinému Bohu věrnost při sv. křtu? Neodfekl jste se ďábla a jeho skutků? Ano, to jste učinili — a co dále? Sv. biřmováním byl jste či budete brzy přijati mezi vojíny Kristovy a složíte přísahu jeho praporu. A první povinnost vojínova? Jest věrnost k vůdci; voják má zůstati věren svému praporu ve válce i míru. Pakli voják ve dnech boje ze strachu před smrtí sběhne od svého praporu, jest to skvrna, která lpí na něm po celý život — jest zbabělcem. Té zbabělosti činí se vinným i ten, kdo k vůli lidem opouští prapor kříže — kdo před lidmi se bojí říci pravdu, varovati se zlého a plniti své povinnosti. Ano, hanba, která stihne takového křesťana, jest ještě větší než ta, která jest údělem zbabělého vojína; nebo kdežto na tohoto působí strach před poraněním a smrtí, nemá se onen z pravidla ničeho obávati, leč posměchu a hany bezmocných lidí. Jaká to potupa! Zda-li uzná božský vůdce Ježíš Kristus takového zbabělce ještě za svého vojína? Dojista nikoliv; neboť praví výslovně: *»Kdo mne zapře před lidmi, toho zapřu i já před Otcem svým, který jest v nebesích,«* a jinde *»Kdo se bude styděti za mne a má slova, za toho se také bude styděti Syn člověka, až přijde ve slávě svého Otce s anděly!«* —

Nuže, nedejte se ovládati posměchem a pohanou zlých, nýbrž krácejte svobodně a statečně cestou povinnosti! Toho žádá na vás křesťanský cit pro čest. Toho však žádá na vás i vaše věčné blaho, nebo nic je neohrožuje, nic neškodí mu tou měrou, jako *nepravá bázeň lidská*. —

M. dr.! K této stati o ohavnosti nepravé lidské bázně připojuji k závěru dvě napomenutí. Předně: varujte se, pokud možno, společnosti zlých a nedůvěřujte v té příčině své síle; nebo všichni jsme slabí a křehcí lidé, kteří jen za pomoci božské milosti můžeme kráčet po správné cestě. Čím lehkomyslněji však člověk vydává se v nebezpečí, tím více vzdaluje se od něho Pán. — A dále. Svede-li vás však povinnost aneb osud s lidmi, jichž chování uráží křesťanské svědomí — pak pozdvihněte hlasu svého jako stateční bojovníci Kristovi dle příkladu sv. Jana s vážností a statečností, ale i s láskou a opatrností, abyste kárali nepravost, hájili čest Boha a jeho církve, chránili dobré jméno bližního a vlastní svědomí zachovali si čisté. V tom pádě nebuďte kolisající třtinou, nýbrž silnými sloupy v důvěře v ochranu Pána, který pravil *»Já zajisté dal jsem tebe dnes za místo hrazené a za sloup železný a za zeď měděnou nad veškerou zemí. I bojovati budou proti tobě a nepřemohou tebe; neboť já jsem s tebou, praví Hospodin, abych tě vysvobodil.«*

Dle Marka.

Promluva na III. neděli adventní.

Napsal VLADIMÍR HORNOV.

»I vyznal a nezapřel.«
Jan 1., 20.

Živě tane mi na mysli kapitola Wallaceova*) románů: »Ben Hur«, v níž líčí úchvatně herolda Kristova — nazireovce Jana Křtitele. Postava mohutná, jako vytesaná z balvanů pohoří Gilead, tvář prodchnuta silou sebezáporu a sebevlády, oko planoucí leskem tajemného ohně, každý pohyb plný rozhodnosti a otevřenosti, každé slovo otřásající duši až v hlubinách. Ústa všech v podivu šeptají: *»Toť hlasatel Boha!«*

A dnes veliký ten prorok vydává svědectví o sobě. Svědectví to, dýchající upřímností a pokorou, dosvědčuje nejjasněji, že Jan v plné míře zasloužil býti hlasatelem Toho, který přijetí měl na svět vydat svědectví pravdě.

Vyznal a nezapřel! K poctivosti člověka náleží pravdomluvnost. Bez lásky ku pravdě, není lásky k Bohu. Fariseové nemohli přijati Pána, poněvadž nenáviděli pravdy. Uvažujme dnes o významu těch dvou slov: *Vyznal a nezapřel!*

1. *Vyznal*. Král David poručil jednou obětujícímu knězi, aby ze zvířete obětního obětoval dva nejušlechtlejší údy Bohu. Kněz obětoval jazyk a srdce. O několik dní později opět účastnil se král oběti a poručil knězi, aby obětoval ty nejhorší údy zvířete obětního. Kněz opět obětoval jazyk a srdce. Když divil se tomu král, pravil kněz: *»Zdaž jest co lepšího než tyto, když dobré jsou a zdaž jest co (nad jazyk a srdce) horšího, když zlé jsou?«*

A co činí srdce a jazyk člověka dobrými? Jest to láska ku pravdě. Sv. Jan Zlatouústý praví: *»Bůh dal člověku jazyk, aby vždy pravdu mluvil, Boha chválil a velebil.«* Ano, kde ze srdce zmizí upřímnost a s jazyku pravda, tam položen základ všemu zlu, jež činí člověka nemilým Bohu i lidem.

*) Lewis Wallace (čti Uoles), generál a spisovatel americký (1827—1905). r.

a) *Bůh žádá od nás, abychom pravdu milovali* celým srdcem svým. V žalmu 14. táže se prorok David Hospodina: *»Hospodine, kdo bude přebývatí ve stánku Tvém aneb kdo odpočívati bude na hoře svaté Tvé?«* — a Hospodin odpovídá: *»Kdo chodí bez poskvrny a činí spravedlnost; kdo mluví pravdu v srdci svém a nečiní lsti jazykem svým.«*

A příkaz pravdy váže nás i tenkrát, když pravda žádá obět a utrpení. Otevíráni třetí knihu královskou. (Kap. 22., 1.—35.)

Král judský Josefát a král israelský Achab chystali se vytáhnout do války proti Sýrským. Achab svolal 400 falešných proroků a tázal se jich *»Mám-li táhnouti na vojnu proti Ramoth v Galad, či tak nechati?«* Oni pak chtějíce si získati přízně královy pravili: *»Táhní, a dá je Bůh v ruku krále!«* A když takto lživě prorokovali, král Josafát nedůvěřuje jim, pravil k Achabovi: *»Není zde žádného proroka Hospodinova, abychom se ptali skrze něho?«* I poslal Achab — ač nerad — pro proroka Božího Micheáše.

I usedli král israelský a judský na trůny, oděni rouchem královským u vrat brány samařské, když Micheáš přiveden byl před tvář jejich. Posel pak, který ho vedl, pravil: *»Hle, řeči proroků jedněmi ústy předpovídají dobré věci králi; buď tedy řeč tvá, jako řeč jejich!«*

Prorok Boží však pravil: *»Žítť jest Hospodin, že cožkoliv řekne Hospodin, mluvíti budu!«*

Utichl lid i zástup lživých proroků, když Micheáš předstoupiv před krále zvolal hlasem mohutným: *»Slyšte králové! Viděl jsem všechen lid israelský rozptýlený po horách jako ovce, kteréž nemají pastýře.«* I řekl Hospodin: *»Nemají tito pána; navrať se jedenkaždý do domu svého!«* — Když Micheáš promluvil slova ta, rozhněval se Achab hněvem velikým a pravil: *»Vezměte Micheáše a dejte jej do žaláře a chovejte ho chlebem trápení a vodou úzkostí, dokudž se nenavrátím v pokoji!«*

I vztáhl Micheáš ruku k Achabovi a pravil v zanícenosti Ducha Božího: *»Králi, jestliže se navrátíš v pokoji, nemluvil skrze mne Hospodin! Aj, slyšte to všichni!«*

A pak dal Micheáš katanům ruce své — a šel raději do žaláře, než aby připojil se k zástupu těch, kteří zradili pravdu, zaprodávajíce důstojnost proroka za přízeň lidskou!

Zdaž úcta hluboká nenaplnuje naši duši ke vznešené povaze Micheášově, jenž je vzorem neohroženosti a skvělým příkladem bojovníka za pravdu. Jak nepatrný, nízký a ubohý jeví se nám nepřítel pravdy Boží Achab při veškeré moci své a hmotné převaze oproti Micheáši, kterého vyznání pravdy vydává v ruce katanů!

b) *Pravda jest zajisté něco tak vznešeného a velikého, že samoděk vzbuzuje úctu* — a to nejen u lidí šlechtných, ale i u těch, kteří hluboko klesli.

Doklad toho čteme v životopise sv. Jana Kentského, slavného doktora na universitě krakovské, jenž slynul nejen hlubokou učeností, ale i vznešenými ctnostmi, mezi nimiž nikoliv poslední byla láska ku pravdě. Jednou putoval do Říma ke hrobu sv. apoštolů. Na cestě byl přepaden od loupežníků a oloupen. Když všechno mu vzali, tázali se, zdali nemá ještě nějaké peníze uschované? Odpověděl, že nikoliv. Když však od loupežníků poodešel, vzpomněl si, že kdesi

ve svrchním šatu několik zlatých peněz uschoval. I zavolal zbojníky zpět a pravil: »Nechci vás [klamati; vezměte to, nač jsem zapomněl!« — Toto překvapující doznání mělo mocný účinek. Lotři žasnouce nad jeho upřímností, umlkli, zachvěli se a padli na kolena. Jan vida mocné hnutí Ducha sv. v srdci jejich, promlouval k nim laskavě, aby zanechali dosavadního života a žili poctivě a spravedlivě, pamatujíce na svou nesmrtelnou duši. Srdečnými slovy a svatostí Janovou byli tak pohnuti, že slíbili začítí nový život a nahraditi pokud možno vše, co zlého způsobili.

M. j., láska ku pravdě jest naší povinností, láska ku pravdě jest znakem povahy čestné, vzbuzujíc úctu všech lidí ctných a šlechetných, láska ku pravdě jest však i nejkrásnější ozdobou duše, která jsouc přirozeným obrazem Boha, Pravdy nejvyšší — má nésti na sobě znamení svého Tvůrce — pravdu! Sv. Pavel napomíná nás: »*Mluve pravdu jedenkaždý s bližním svým, neboť jsme vespolek údové.*« (K Efes. 4., 25.)

2. O sv. Janu Křtiteli praví dále evangelista Páně: »*Nezapřel!*« — Lež nepřešla rtů předchůdce Páně. *Nezapřel! Sv. Jan nenáviděl lži!* Kdo miluje Boha, z celé duše nenáviděti musí lež, která podvrací království Boží na zemi »*Ohavností Hospodinu jsou rtové lživí*« čteme v knize Přísloví (12., 22.)

Sv. František Saleský již od svého dětství nenáviděl sebe menší lež. I když jako chlapec se něčeho dopustil, nezapíral nikdy, ale chtěl býti raději potrestán, než aby lži poskrvnil duši svou. Pamětliv byl zajisté slov Písma sv.: »*Ohyzda zlá na člověku jest lež.*« (Sirach 29., 26.)

Ohyzda zlá! Plným právem! Lež připravuje člověka o mravní cenu, ničí povahu člověka, činí ji schopnou všeho zla, připravujíc půdu pro další špatnosti, jež ze lži vyplývají, jako přetvářka, pokrytectví, nepoctivost, zrada Boha a bližního. Dobře oceňovali špatnost a zlobu lži staří Indové, kteří přisti-hnuvše někoho při lži, vpalovali mu znamení hanby, aby každý viděl, že lež poskrvnila rty jeho a chránil se před jeho špatností. Kdož pak třikrát selhal, tomu uloženo bylo za trest mlčení pro celý život a úřadu žádného zastá-vati nesměl.

S pocitem odporu odvracíme se od onoho učedníka Páně, jenž v Novém Zákonu je odstrašujícím příkladem lži a pokrytectví. Přibližuje se ku Pánu, líbá Ho, pozdravuje: »*Zdráv buď, mistré!*« Jazyk lže, tvář lže, políbení lže — ale konec toho učedníka jest odstrašující. Lži započal — končil krádeží, zradou Boha, zoufalstvím, sebevraždou!

3. M. d., o sv. Janu Křtiteli pravil evangelista: »*Vyznal a nezapřel.*« Láska ku pravdě srostla s duší předchůdce Páně tak, že raději vytrpěl smrt ve hlubokých sklepeních tvrze Machaeronské, než by byl lži poskrvnil rty své.

Příklad jeho mluví k duši naší! Jsme dětmi Kristovými, jsme údy těla Jeho, jsme vyznavací Toho, který pravil »*Já jsem proto na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě!*« Když sv. Anselma napomínali jednou, aby každému nevěřil, světec pln horlivosti svaté zvolal: »*Což nejsme křesťané? Jak tedy má kdo lháti?*«

Buďme pamětlivi slov těch, kdyby snad časný prospěch, hříšný ohled uka-zoval nám cestu lži, která zrazuje Krista — Boha pravdy. Vydávejme vždy jako

sv. Jan svědectví pravdě — i tehdá, a právě tehdá, když pravda oběť od ní vyžadovati bude — a potom Bůh dobré svědectví vydá životu našemu před soudem svým. Amen.

Neděle IV adventní.

FR. JIRÁSKO, katech. v Nov. Městě n. M.

M. d! Po čtyři neděle těší se hodné dítko křesťanské na příchod Ježíška. Nelenuje, za tmy spěchá do chrámu P. na roráte a tam lahodnými zpěvy adventními vyjadřuje svou vroucí touhu po Vykupiteli. Dnes, m. dr., stojíme již téměř na prahu vánoc, nejradostnějších svátků v roce. O čem jiném měl bych k vám dnes mluvit? Posvátná doba vánoční svým krásným významem takřka se vtírá v náš rozum a naplňuje naše srdce.

Promluvím k vám tedy dnes, *kerak dítko křesťanské má slaviti vánoce doma a kerak v kostele.*

Hod Boží vánoční je památný den narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Případá 25. prosince, tedy za 9 měsíců po Zvěstování P. Marie. Jméno *vánoce* pochází odtud, že pohané v této době, kdy noci jsou velmi dlouhé, slavili ku počtě boha slunce t. zv. veliké, posvátné noci. Církev dala těmto pohanským nocem význam křesťanský. Noc, v níž se Kristus narodil, právem nazývá nocí svatou a jelikož na konci prosince den se dlouží a světla přibývá, názorně se tím naznačuje, že přišel Kristus, světlo světa.*)

Věru byla to nejpůvabnější a nejsvětější *noc* od stvoření světa; noc, v níž přišel na svět po věky toužený a očekávaný Vykupitel. A na tu noc nemá lidstvo nikdy zapomenouti a proto se stará církev, by věrní její na tuto noc vzpomínali a upomínku tu oživuje radostnými písněmi, vyjadřujícími narození Páně.

A co více! My křesťané katoličtí světíme též i *den* předcházející té posvátné noci. Den ten jmenujeme *štědrým dnem* a večer toho dne — *štědrý večer*. Je to posvátný den, den přísného postu. Na štědrý den i hodné dítko se postí, na památku, že P. Maria a sv. Josef připutovavše do Betlema, neměli ani noclehu ani chleba. Ubohá matka Boží, ubohý sv. Josef! Všude musili slyšeti: »Nemáme místa pro vás.« Na smrt znaveni a hladovi chodili od domu k domu po městečku Betlemě. A přec nenařkali, myšlenka na Vykupitele oslazovala jejich utrpení.

M. d.! Vzpomeňte si na to na štědrý den! Řekněte si: Proč bych si neměl něčeho odepřít z lásky k Matce Boží a k sv. pěstounovi Josefovi, proč bych si nemohl odřici kousek toho jídla? Ano, zachovám přísný půst. Ráno a v poledne něco málo, spíše pro zahřátí, pojím a nasytím se teprve až večer a kromě ryb jiného masa v ten den nepožiji.

Štědrý večer! »Hoj ty štědrý večere — tajemný ty svátku! Cože komu dobrého neseš na památku?« Těmi slovy vyjadřuje náš básník význam štědrého dne.

Ale pro nás dítky křesťanské má štědrý den mnohem hlubší význam. Všimněme si štědrého večera *ve světlé víry křesťanské!**

Při slově štědrý večer představíme si světlici ozářenou množstvím světel, plnoucích na stromku vánočním. Zřím zářící očka dítek, pohlízející na stromek

*) Spirago: Lidový katechismus.

vánoční, veselé tváře, dárky a dárečky, jimiž překvapují rodiče děti a děti sebe navzájem. Jaká to podívaná pro oči, jaká radost pro srdce!

Zbožné dítko však nejen se těší ze stromku vánočního, ale i vzpomíná, co vánoční stromek naznačuje.

V ráji stály dva stromy různé: *strom života* a *strom smrti*. S prvního dovolil Hospodin jísti našim prarodičům, s druhého však jak vám známo, jísti jim zapověděl. Ten strom zapovězený, který stál uprostřed ráje, nazval jsem stromem smrti. Druhý strom nazval jsem stromem života, neboť pojmenoval jej tak sám Bůh; a vstúpil jej proto, aby lidé požívající ovoce toho stromu života, byli ustavičně mladí, krásní a dle těla nesmrtelní. Bohužel však naši prarodiče přes zákaz Hospodinův jedli s onoho prostředního stromu zapovězeného, následkem toho z ráje byli vyhnáni a od té chvíle nebylo jim lze přistoupiti ke stromu života a nemohouce požívat ovoce jeho, pozbyli nesmrtelnosti těla a musili umřít. A umřít dle těla musí i všichni lidé, neboť dle slov Písma všichni v Adamovi jsme zhřešili. Praví sv. Pavel: *„Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět vzešel a skrze hřích smrt: tak na všechny lidi smrt přešla, v němž všichni zhřešili.“* (Řím. 5, 12.)

Ubozí lidé, ubozí smrtelníci! A přece při tom ještě šťastní! Nebo nedopustil Bůh ve svém milosrdenství, bychom dle těla zemřeli na věky. Chce, bychom opět jednou s tělem neporušeným vstali a již nezemřeli. Proto božský Spasitel vztýčil v tomto slzavém údolí nový strom, *strom života*. Znáte jej! Na pohled není vábný, kmen jeho má jen větve. Ale ovoce, které na tom stromě dozrálo, má větší cenu nad celý svět. Tušíte, jaký strom života mám na mysli? Je to strom sv. kříže a ovoce toho stromu je — sám božský Spasitel, jako přesvaté tělo, jež za naše hříchy trpělo. Toto ovoce, vyrostlé na stromě kříže podává se nám na zlaté misce při zbožném přijímání a že nám skýtá nesmrtelnost a život věčný, za to nám ručí neklamné slovo Páně. *„Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“* (Jan 7, 55.)

A ještě jiné drahocenné ovoce dává nám ten strom kříže. Znáte ty dary: *Světlo*, které osvěcuje rozum, *síla*, která posiluje naši vůli a *teplo*, které zahřívá naše srdce.

Nenaříkejte tedy, že vám není přáno požívat ovoce se stromu života v ráji, neméně cenné ovoce podává nám strom života vztýčený v zahradě nového zákona, v zahradě křesťanské, strom sv. kříže, jehož ovocem je sám Spasitel v nejsv. sv. oltářní.

Všecky stromy v zimě ztratí listy, jen *stromek jehličnatý* je stále svěží, zelený. A tou stálou svěžestí a živostí pamatuje vás na strom života. *Světélka* na něm značí *světlo* duchovní, učení sv. víry, kterým Spasitel osvitil náš rozum. Svíce nejen hoří, ale i *pálí*. To znamená, že Ježíš Kristus zahrál svojí láskou chladné srdce lidské a rozničil v něm oheň lásky k Bohu a bližnímu. *Jablka* a pozlacené *ořechy* značí duchovní milosti, jichž nám dobyl Spasitel smrtí svou na kříži. *Řetězy* ovinuté kol stromku značí okovy hříchu, jimiž poutal lidstvo odvěky nepřítel náš Satan a které zlomil P. Ježíš, takže nemůže již ďábel člověku škoditi, pokud ovšem člověk sám se mu nepodá svobodnou svou vůli.

Hle, zda by nemělo zbožné dítko plesati, uvažuje-li vše to pod vánočním stromkem? Jak by nemělo být vděčno za ty dary, které mu přináší Ježíšek! Proč pravím, že to vše přináší Ježíšek? Proč? Milé dítky! Třeba byste věděli, že vám

rodiče dávají stromek a dárky štědrovečerní, víte přece jen, že to vše dávají vám z lásky, kterou vstúpil v srdce jejich dobrý Ježíš, jakož i že dávají vám to vše z darů, na nichž on jim požehnal. A proto není to klam, říkáte-li, že Ježíšek vám přináší štědrovečerní dárky.

Ale m. d. Ježíšek chce, byste i vy byly *štědrý*; ale kolik jest dětí, jež nemají na štědrý večer ani desátý díl toho, co vy budete míti. Vzpomeňte na ty chudobné děti a prostě svých rodičů, byste jim směly podarovati něco z těch darů, jimiž budete oplývati. Tak ukážete dobré srdce k bližním a získáte si lásky Ježíškovy.

Jak dítko křesťanské má slaviti svátek Božího narození v *kostele*? Krátce naznačí. Hodné dítko spěchá na půlnoční t. j. na mši sv. slavenou v půlnoci. Pohnutlivý to okamžik, kdy v chrámu P. do posledního místečka naplněném zazní radostné: »Narodil se Kristus Pán«. — A když kněz u oltáře zapěje slavnostně »Glori in excelsis Deo« — »Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle«; zda by hodné dítko nevzpomnělo na zpěv andělský hlaholící nad Betlemem a zvěstující lidem pokoj, jehož svět dáti nemůže, ovšem lidem dobré vůle. Dobré dítko modlí se u jesliček a vžije se v událost narození Páně, kterou mu figurky ladně sestavené představují. Hodné dítko oslaví nejlépe památku narození Božího, když dá se *zroditi* božskému Spasiteli *ve své duši* a přijme jej v hodném sv. přijímání.

A až, m. d., budete prodlévati u jesliček, vzpomeňte také na ty, kteří vás v tomto roce zarmoutili, pohněvali. Vypuďte ze srdce všelikou hořkost a nelásku k bližním a s upřímným srdcem modlete se: »Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům«. Amen.

— RŮZNÉ ZPRÁVY. —

Spolek katechetů v království českém konal schůzi *výborovou* ve středu, 18. listopadu t. r. ve spolkové místnosti v restauraci p. Slámy v Praze-II. (Křemencova ulice) za účastenství dvanácti členů výboru. — K žádosti zástupců diecésních bylo stanoveno, aby mimo valnou hromadu byly aspoň *čtyři* výborové schůze do roka a členská schůze *každý měsíc* mimo prázdniny. — Pokladník mimo jiné sděluje, že přistou-pilo během tohoto roku 48 nových členů, takže je jich celkem 192. — Nejdůstojnější kníž. arcib. konsistoř vyzývá spolek, aby uvedl *rozdíly* mezi »Velikou biblickou dějepřpravou« Panholzrovou a dosavadní osnovou. O těchto rozdílech pojedná v některé členské schůzi kol. Mareš. — Pak se mluvilo o *remuneraci, osobním přídavku, legitimacích*, které by poskytovaly jistých výhod v lázních, při nákupu a j., načež schůze skončena.

Remunerace za přespočetné hodiny:
Tantae molis erat ! Konečně v listopadu

zemská školní rada uvádí ve známost okresním školním radám a ty opět správám škol známou *resolucí* sněmovní, kterou vyměřena byla remunerace nám katechetům za hodiny přespočetné: *50 korun pro obecné a 60 korun pro měšť. školy za hodinu týdně s platností od 1. ledna 1908.*

Spolu vyzývá správy škol, by oznámily *pro každého katechetu zvlášť*, v kolika třídách vyučoval, zda exhortu (která se počítá jen 2 hodinami) měl a za kolik hodin přespočetných mu přísluší remunerace.

Do počtu povinných hodin se započítají katechetům na školách měšťanských nejdříve všechny odbývané hodiny na měšť. školách a exhorty, naproti tomu katechetům ustanoveným na školách obecných nejdříve všechny odbývané hodiny na školách obecných.

Tyto remunerace budou obnášeti dle trvání vyučování za dobu od 1. ledna r. 1908 do konce června 1908, pro školy měšťanské 36 K, pro školy obecné 30 K; za dobu pak od 1. ledna 1908. včetně do 15. července

1908 pro školy měšťanské do $\frac{4}{7}$ 1908. . 36 K 80 h, do $\frac{16}{7}$ 39 K — pro šk. obec. do $\frac{4}{7}$ 30 K 66 h do $\frac{16}{7}$ 32 K 50 h za každou přespočetní hodinu týdenní. Dále mimo jiné se praví: Dotyčné remunerační budou se nadále poukazovati c. k. okr. š. radou *pololetně polhátně* a to za dobu *skutečného* vyučování, tedy nikoli za slunečný rok počítaje v to dobu prázdnin, nýbrž pouze za rok školní, *trvající 10 měsíců*, takže remunerační za jeden měsíc vyučování bude obnášeti 10tý a nikoli 12tý díl celé roční remunerační.

Osobnípřídavek katechetů škol obecných. V téměř výnosu, kde se poukazuje katechetům remunerační za přespočetné hodiny, činí zemská školní rada zmínku i o *osobním přídavku* pro katechety obecných škol.

»Dáváme správám škol vědomost, že zemský výbor ve schůzi ze 4. prosince r. 1907 se usnesl, že se má na základě téhož sněmovního usnesení udléti osobní do pense nevpočitatelný přídavek *ročních 200 K* oněm katechetům, kteří *po 10leté působnosti* na školách obecných nemohli postoupiti na katechetské místo na školách měšťanských.

Zemský výbor vyslovil notou ze dne 2. září 1908 č. 48.149 svůj souhlas, aby se udílely tyto do pense nevpočitatelné při davky v každém případě zvlášť po dohodě c. k. zem. šk. rady se zemským výborem.»

N.B.: Žádost podává se skrze okres. šk. radu zemské šk. radě (na korun. kolku) s prosbou, by žádost o osobní přídavek doporučila zem. výboru k milostivému vyřízení. (r.)

Jednotný katechismus v Německu. Jak známo, má jim býti: Střední katechismus Deharbův přepracovaný od P. Lindena. Již od r. 1888 pracuje na něm P. Linden S. J. za přispění zkušených odborníků katechetů. R. 1900 vyšlo první přepracování jeho jako »manuskript«; r. 1903 druhé, r. 1907 třetí a letos ve svatém týdnu čtvrté. A přece ani toto vydání nepokládá se za »sacrosanctum«, za nedotknutelné a povýšené nade všecko kritiku. Naopak r. 1909 bude jako školní kniha zaveden na zkoušku na čtyři leta a pak se teprve přikročí k jeho redakci. Poměr tohoto katechismu k našemu? 1. Je stručnější (má: 677 ot., kdežto rakouský (vel. 877, střed. 746) 2. Snadnější (většy krátké, jednoduché, konkrétní). 3. Látka lépe uspořádaná (L. vymýtl theol. vědec. definice a jich obsah pokud možno rozdělil v jednoduchých větách) 4. Opatřen vysvětlivkami a dodatky, jež po-

dává drobným tiskem, proto obsažnější než náš, zmínka tu na př.: o čtení bible, spalov. mrtvol, volbách, lačnosti nemocných dle nových předpisů. Rozdělení jeho: 1. Modlitby a články 2. Nauka náboženská. 3. Dodatky o zpovědi a pobož. mešní, kterak žiti po celý den i život, církev. dějiny, celkem 160 str.

Vyzvání Vedle starosti o zlepšení hmotných poměrů věnuje spolek katechetů král. českého pozornost duchovním záležitostem svého povolání katechetského. Jako katechety dolnorakouští ve Vidni i katechety čeští v Praze uvažují o návrhu na změnu osnovy náboženské. Kol. Jonák podal již některé ukázky »o *podrobné methodické osnově náboženské*«. Leč není možno, by pokus ten byl plodem jednotlivce anebo prací okamžiku. Jelikož však mnohým katechetům není možno súčasnitně se spolkových schůzí k tomu účelu pořádaných a to právě těm, kteří dlouhouletou zkušenost mají na roli katechetské, proto obrací se spolek se snažnou žádostí k nim, by aspoň písemně své návrhy sdělili a zaslali na adresy dole naznačené. Návrhy budou dány anketě, která na základě jich elaborát vypracuje a k vyššímu schválení podá.

Upozornění: Dosud někteří kollegové adresují své dopisy na »Spolek katechetů« anebo »Redakci Vychovatel«; tím se stává, že dopisy dostanou se buď do místnosti spolkové anebo do redakce družstva Vlasti, kde leží delší čas a obtěžují. Proto opět a opět upozorňujeme, by všechny dopisy týkající se spolku katechetského, byly zasílány přímo na adresu:

Jan Konopík, katecheta na Kr. Vinohradech anebo: Dr. Ign. Rath, katecheta na Kr. Vinohradech. Dopisy týkající se toliko redakce »Katech. přílohy« budte zasílány na adresu: Jarost. Slavíček, katecheta na Smíchově.

Ustanovení na měšť. škole: Jan Řezníček v Červ. Kostelci; Ant. Kollert v Náchodě; Lambert Suler v Berouně; Josef Hoke v Chrástu; Frantisek Košák v Plzni; Václav Cihlář v Hostomicích; Josef Macák v Dobrušce a Josef Suchý v Unhošti.

Konkursy: Obsadí se definitivně místo katechety při měšť. škole chlap. v Červeném Kostelci. C. k. okr. škol. rada v Čes. Brodě, 11. listopadu 1908. 2. v Příbyslavě při měšť. škol. chlap. C. k. okr. škol. rada v Chotěboři, 20. listopadu 1908. 3. v Opčně při měšť. škole chlap. C. k. okr. škol. rada v Nov. Městě nad Met. 21. listopadu 1908.

KATECHETSKÁ
PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU VÝCHOVATELE.

~~~~~  
ROČNÍK XI.  
~~~~~

REDIGUJE

JAROSLAV SLAVÍČEK.

V PRAZE.

KNIHTISKÁRNA DRUŽSTVA VLAST — VAKLADATELSTVÍ

1908.

OBSAH :

I. Články.

- Chyby při zpovědi školních dětí — Dr. Karban 1.
Valná hromada Spolku katechetů — J. Slaviček 13, 25.
Nesmí katecheta křeslit při náboženství? — F. J. Konečný 38.
O pomůckách k názoru. vyučování náboženství — J. Slaviček 49, 61.
Křeslití nebo nekřeslití při vyučování náboženství? — Jan Sokol 62.
O vyučovací metodě — Jar. Slaviček 73, 85, 98.
K reformě útluků — Jos. Liběchovský 74, 87, 99.
Zpráva komise školské — Otisk 92, 106, 110, 134.
Remunerace zvláštních učitelů náboženství — Jan Konopík 134.

II. Promluvy nedělní.

Po Obř. Páně.

- I. po Zjev. P. (o poslušnosti) — E. Stránecký.
II. (význam Spasitele a jeho učení) — Em. Žák.
III. (bratrstvo sv. Rodiny) — Fr. H. Žundálek 6.
V. (četba knih) — Em. Žák 16.
Devítník (cena času) — Jar. Pihler 18.

Neděle po Devítníku :

- I. (působení slova Božího) — Em. Žák 16.
II. (rozjímání o utrpení P.) — Jar. Pihler 22.

Neděle postní :

- I. (útěk v samotu) — Em. Žák 26.
II. (chrám stánek rozkoše) — Xav. Dvořák 29.
III. (dnešní evang. zrcadlí se v životě národů i jednotlivců) — Vl. Hornov 31.
IV. (význam drobných zvyklostí v životě) — Em. Žák 33.
V. (Homilie) — Ant. Benda 39.

Neděle po velikonočních

- I. (vzkříšení těl) — Em. Žák 44.
II. (vlastnosti vyvolenců Božích) — Václ. Janota 46.
III. (trojí náš kříž) — Xav. Dvořák 51.
IV. (kde je pravda?) — Václ. Janota 53.
V. (horlivost plnění náb. povinnosti) Václ. Hála 55.
VI. (»svědectví vydávati«) — Vl. Hornov 57.

Neděle po sv. Duchu :

- I. (dobrodiní N. Troj. Boží) — J. Novotný 64.
II. (Ježíš, dobrý pastýř nás hledá) — Vl. Hornov 69.
IV. (Ježíš a Maria, nejlepší přátelé naši) — Václ. Janota 78.
XV. (smrt jista, hodina smrti nejista) — Jar. Slaviček 102.
XVI. (o soucitu) — Xav. Dvořák 103.
XVII. (o růženci) — Václ. Müller 111.
XVIII. (péče o dobré jméno) — Václ. Janota 113.
XIX. (chrám Páně a povinnosti k němu) — J.

Novotný 115.

- XX. (víra těší a sílí) — Vl. Hornov 118.
XXIII. (nesmrtnost duše) — J. Novotný 123.
XXIV. (důvody církve pro pohřbívání těl a nikoli pálení) Em. Cívka 125.

Neděle adventní :

- I. (mravnost, čistota duše) — V. Hornov 128.
II. (nepravá bázeň lidská) — Jan Plešinger 136.
III. (pravdomluvnost) — Vl. Hornov 138.
IV. (kterak ditko křesf. slaví vánoce doma a v kostele?) — Fr. Jirásko 141.

III. Promluvy sváteční a příležitostné.

- Na svátek zjevení P. — Em. Žák 4
Dvě promluvy ku prvnímu sv. přijímání — Jar. Slaviček 41, 42.
Na den sv. Aloisia — Jar. Pihler 67.
» » sv. Cyrilla a Metoděje — Vl. Hornov 82.
Kázání mariánské (P. M. — útočiště zarmoucených) — Em. Žák 89.
Na svátek sv. Stanislava Kostky — Aug. Odstrčil 121.
Promluva na císařs. jubileum (2. prosince 1908.) — Jar. Slaviček 130.

IV. Drobné zprávy.

- O diagramech 12.
Něžná mládež 12.
Nadeje národa 12.
II. paedagogicko-katechetský kurs ve Vídni 24.
Zapísování probraného učiva do třídní knihy 35.
Vážné zakročení 35.
Paběrky petiční (počítání kvinkvenálek, pohřební kvartál) 36.
Stojí za uváženou 36.
Zakázaný školní časopis »Mládí« 60.
Reforma katechismu v Uhrách 60.
Katechetský kurs Němců v Čechách 60.
Mnichovský katech. kurs 1907, 60.
Kongres francouzský katolíků-laiků 72.
Rád »Škol. Bratři« 72.
Jednotný katechismus bavorský 72.
Byli v Pompeji křesťané? 72.
Biskup katechetou v národ. škole 72.
Prováděcí nařízení zem. šk. rady Štýrské 84.
Služné katechetů v Budapešti 84.
Důležitost školských zpovědí 84.
Stáří modlitby »Zdravas Maria« 84.
Nařízení konsist. o katech. zkouškách 95.
Ze spolku sv. Josefa 95, 108.
Z Itálie 96.
Videňs. spolek katechetů 96.
Nová bibl. dějeprava (Panholzrova) 108.
Dalmatský katech. sjezd 120.
O remuneraci zvl. katech. za odměnu 120, 132.
Remunerace za přesp. hodiny 143.
Osobní přídavek katech. ob. škol 144.
Jednotný katechismus v Německu 144.
Zprávy spolkové, konkursy, def. ustanovení téměř v každém čísle jsou uvedeny.

(r.)

UČITELSKÁ
PŘÍLOHA

K XXIII. ROČNÍKU VYCHOVATELE.

ROČNÍK XI.

REDIGUJE

VLASTIMIL JELÍNEK.

V PRAZE.
KNIHTISKÁRNA DRUŽSTVA VLAST. — NAKLADATELSTVÍ.
1908.

P. t. členům Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křestan. výchovy v král. Českém.

Slav. c. k. okresní školní rada v Praze zaslala výboru naší Jednoty cirkulář tohoto znění:

V y l í č e n í

hlavních rysů vyhledávání o práci dětí v Rakousku.

Aby žádoucí reforma platných předpisů o práci dětí byla účinně připravována, rozhodlo se c. k. ministerstvo obchodu v dorozumění s druhými účastněnými ministerstvy, zavést vyhledávání o poměrech při používání mládeže ku pracem všeho druhu, kteréž posud potřebují mnohostranného objasnění. Úkolem tohoto šetření byl pověřen úřad pro statistiku práce při ministerstvu obchodu.

Jelikož se již předem jevilo bezúčinným a nadbytečným, rozšiřovati toto vyhledávání na veškerý pracující děti v celém Rakousku, zahájil statistický úřad svůj úkol nejprve tím, že si vybral v jednotlivých zemích okrsky rozdílné hospodářské povahy, aby tak ovládl všechny způsoby přibírání dětí ku pracem za nejrozmanitějších hospodářských podmínek. Okrsky, které tu byly podrobeny úvaze, byly na př. velkoměsta, místa průmyslová, obvody průmyslu domácího, malá města a městyse bez značnějšího průmyslu a zaměstnání podomovního, rovněž okrsky s převahou rolnictví, chovu dobytka, lesnictví, vinařství, ovocnictví, s obyvatelstvem do světa vycházejícím atd.

V těchto okrscích mají nyní prostřednictvím školních úřadů poděleny býti všechny obecné a měšťanské školy, vedle toho v Krajině, Gorici a Gradišce, Istrii, Dalmacii, Haliči a Bukovině také opakovací, případně pokračovací školy dotazníky, určenými k tomu, aby zjednaly jasné zprávy o pracovnosti dětí ve věku do 14 let, pokud do těchto škol patří.

Dotazníky jsou trojího druhu a to pro školy, pro třídy a pro jednotlivé z pracujících dětí.

Dotazník pro školu, který jest vyplniti správě školy, obsahuje nejprve některé dotazy o organizaci vyučování na dotýčné škole; v dalším dává školní správě příležitost, aby se mohla vyjádřiti všeobecně a to dle možnosti na základě

pojednání v učitelské poradě, již jest k tomu konati, o druzích dětské práce, jež ve školním obvodě se vyskytují a o jejich rozšíření. Zde má případně také školní aneb jinaký na tomto vyhledávání spoluúčinkující lékař uvésti svoje dobré zdání o vlivu práce na zdravotní stav školní mládeže.

Mnohem stručnější jest dotazník třídní, po případě obdobný dotazník o návštěvě škol opakovacích a pokračovacích. Sloužít v podstatě jen k tomu, aby vykázal úhrn dětí, třídě té náležejících aneb súčasťných na opakovacím vyučování dle stáří a pohlaví a uvedl mezi nimi počet dětí, kteréž pracují.

Nejdůležitější úkol při tomto šetření připadá bez odporu třetímu vyšetřovacímu formuláři, dotazníku jednotlivců, který jest zpravidla zodpověděti třídním učitelem neb učitelkou, případně tím, kdo řídí opakovací vyučování; nepříleží-li dítě žádné třídě, jest to úkolem správy školy.

Dotazník takový vyplniti jest pro každé dítě školou povinné aneb na opakovacím vyučování súčasťně ve věku do 14 let, kteréž bylo zaměstnáno ve školním roce 1907—1908 nebo ve hlavních prázdninách tomu bezprostředně předcházejících prací jakéhokoliv druhu, ať v zemědělství, lesnictví, při honbách v rybářství, hornictví, v domácím průmyslu neb práci podomovní, v továrnách, řemeslech, v živnosti hostinské a výčepnické, v podnicích obchodních nebo dopravních, v domácnosti (hlídání dětí a pod.) aneb jinou práci, jako na př. v podnicích divadelních a jiných na podívanou, jako poslové, nosiči, podomní obchodníci, stavěči kůzelek atd. Při tom nebuď činěno rozdílu v tom, byla-li práce dítěte v jakékoliv způsobě zvláště odměňována čili nic a jest také k takovým dětem mítí zřetel, jež jsou činny výhradně pro svoje rodiče neb ubytovatele v jejich podniku nebo domácnosti.

Vyplnění dotazníku odpadne jen u těch dětí, jež během doby svrchu naznačené nikterak takovou prací zaměstnány nebyly a jsou přibrány svými rodiči nebo ubytovateli jen výjimečně k nepatrným službám výpomocným.

Jednotlivé otázky, jež pro každé pracující dítě jest zodpověděti, týkají se stáří pohlaví, rodinných poměrů a ubytovatele dítěte, potom způsobu, doby a místa zaměstnání, odměny a zdravotních poměrů dítěte, jeho chování ve škole a školní docházky.

Nehledě na vyjádření lékařovo o zdravotním stavu dítěte, jež si jest dle možnosti vyžádati, bude zajisté moci největší část žádaných údajů poskytnutá býti učiteli na základě pozorování, v jejich školském působení získaných: kde v jednotlivém případě osobní znalost poměrů nepostačí, povede nepochybně skoro vždy k cíli účelně dotazování se dětí aneb poptávka u jejich příslušníků rodinných nebo u jiných důvěry hodných osob. Samozřejmě budou tyto údaje potřebovati ještě přezkoumání učitelova.

Jest to tedy učitelstvo národních škol, v jehož ruce položen jest z veliké části zdar vyhledávání, i přes zmíněná omezení stále ještě nad míru rozsáhlého. Jenom ti, jež povolání přivádí ve stálý styk se školní mládeží a jimž dle předpisu náleží věnovati pozornost chování se dětí mimo školu, jsou s to, aby správně zodpověděli takovéto otázky, jež v zájmu důkladného vyšetření práce dětí jest nutno činiti.

Bude pak záviseti v první řadě od horlivosti a porozumění, kteréž učitelstvo při tom osvědčí, zdali získaná data prokáží platnou službu lidumilnému účelu, pro který jsou sbírána: reformě a vybudování zákonné ochrany mládeže!

Slavná c. k. okresní školní rada v Praze sdělujíc toto ohlášení žádá, aby Jednota naše svoje členstvo o tom vyrozuměla a k tomu působila, aby učitelstvo věnovalo tomuto šetření tu míru zájmu a porozumění, jež jest ku zduaru této socialně-politicky významné akce potřebno.

Výbor vyhovuje vybidnutí tomuto a žádá, by pt. pp. členové Jednoty naši na vědomí obsah tento vzali a své mínění podepsanému do 20. ledna sdělili.

Z a v ý b o r J e d n o t y :

Ant. Suchoradský,

katecheta v Praze II., čp. 1879, jednatel.

Působnost našich místních školních rad.

Již často byly uveřejněny stesky na místní školní rady, které dle zemských zákonů školních byly zřízeny po vydání všeobecného říšského zákona školního za červánků liberální éry. Těšínský »Miesięcznik Pedagogiczny« v čísle 7. minulého ročníku obrací svou pozornost znova k tomu, jak tyto úřady v našich obcích plní své povinnosti.

Vyšetřující působnost našich místních školních rad, musíme vydati o nich nepříznivý soud, neboť celá řada těchto oprávněných ochránců školních trvá toliko na papíře, jiné vskutku trvají, ale celá jejich práce buď se rovná nulle nebo je dokonce ke škodě školství a toliko nepatrnou hrstku jich možno uznati za opravdové pracovníky v oboru školském.

Pochází to odtud, že v našich okresích místní školní rady nepodléhají téměř žádné kontrole. Jsou na př. obce, které nemají vůbec protokolů o svých zasedáních a razítko zakoupily teprve nedávno.

V čem záleží působnost těchto místních školních rad?

Místní školní rada má dbáti o zevnitřní pořádek školy, prováděti inventář školních předmětů a učebných prostředků; o tom není namnoze ani pomyšlení.

Její úlohou je také určení školného; tento závazek se ještě provádí dosti důkladně, poněvadž se tu jedná o užitek obce.

Hůře však stojí věc co do **zakupování** knih pro chudé a učebných prostředků. V tom oboru se koná velmi málo. Na jisté pětiřídni škole záležel inventář učebných prostředků z několika starých obrazů dějepisných a zeměpisných, z magnetu a několika podobných menších pomůcek. Takovými pomůckami má učitel dojiti vytčeného cíle. Všecko skládá se takto na schopnosti učitelovy. Ten schopný učitel našich školních zákonů jest jistě čarodějem, který na podkladě zcela nedostatečných pomůcek pouze svými schopnostmi má vychovati žáka za užitečného člena společnosti lidské; a přece kovář potřebuje k své práci kladiva a kovádky, truhlář hoblíku, pily a p.

Tento citelný nedostatek učebných prostředků jest prvním dokladem podpory našich místních školních rad; ale není jediný.

Místní školní rada má se též každého roku postarati o soupis nově vstupujících dítek do školy a poslati jej správě školy. Na prstech možno spočítati místní školní rady, které tomuto úkolu vyhovují. Nejnaléhavější nápravy však vyžaduje záležitost neomluvených zameškání školní docházky. Kromě zákonných

omluv nacházejí členové našich školních rad místních celou řadu omluv. Tak na př. nejobecnější výmluvou lehkovážných rodičů v zimní době jest otázka obuvi, kterou často uvádějí členové místních školních rad; vždyť hospodář potřebuje pasáka v zimě k domácím pracím.

Zákon přiznává místním radám právo dozíratí na učitele co do správného počátku a konce školního vyučování.

Běda učiteli, kdyby se opozdil o minutu nebo o něco později skončil vyučování; tu ihned vzpomenu si někteří členové místní školní rady na své povinnosti; a přestupek učitelův se ohlásí při nejmenším anonymně inspektorovi, který třeba že nepřičítá takové stížnosti žádného významu, přece ji zasílá k vyjádření správě školy.

Co do urovnání sporů mezi učiteli a členy místní školní rady nebo obecního výboru ukazují se náklonnost ke škole plnou měrou. V jisté obci, která se považuje za příznivou školství, jeden rolník, člen místní školní rady, který náleží k nejvzdělanějším, obdařil učitele neslušným názvem. Předseda, rovněž vzdělaný a velký přítel školy, místo aby hájil učitele, udělil tomuto ještě důtku, ačkoli k tomu oprávněn nebyl. Teprve soudní cestou byla přinucena místní školní rada, hlavně její předseda, aby zákonitým způsobem urovnal toto nedorozumění.

Takto celkem podporují místní školní rady naše školství. C. k. okresní školní rada najde vždycky nějaký důvod, který omlouvá liknavost místní školní rady; ale dopustí-li se učitel nějakého pochybení, ihned bývá zasypáván celou řadou paragrafů a bývá přeložen na druhý konec země.

Všecky tyto nesprávnosti má na svědomí vláda, která na bedra jednoho školního inspektora často vkládá veškeru práci dvou okresů, nedávajíc mu pomocného úředníka k vypracování administrativních záležitostí a tím méně mu umožňuje, aby se obeznámil s potřebami našeho školství. Neznaje pak školství, nemůže účinně pracovati o jeho rozvoji. Je také nutno, aby za inspektory byli povoláváni mužové, kteří dobře rozumějí našemu školství, kteří mají nejlepší kvalifikaci. Nechť vláda tu nešetří peněz, jde-li o vzdělání, neboť pak nebude potřeba millionů na žaláře.

Poměry na rakouských universitách.

Do vosího hnízda píchl dr. Lueger svým hovorem o rakouských universitách, na katolickém sjezdu ve Vídni v listopadu konaném. Židovskými by se mohly nazývatí rakouské university; na vídeňské bylo na př. mezi devíti nově, jmenovanými profesory sedm židů. Dr. Lueger prohlásil, že by byl rád, aby aspoň tento poměr byl obrácen. Poukázal na nezřízené útoky, kterých se dopouštějí německo-nacionální buršové proti katolickým kolegům, jimž nedopřávají volnosti, aby nosili své odznaky jako ostatní. Tak buršové nedávno vytlačili z universitní auly ve Štyrském Hradci členy katolického družstva »Karoliny« a je velmi důrazně ztloukli. V Praze pak buršové pronásledovali katolické akademiky při installaci nového rektora a obléhali je několik hodin, když se uzavřeli do jedné z učeben. Rečník nejostřejším způsobem odsoudil podobné štvance jako vzdělaných lidí nedůstojné.

Liberální a židovské listy se následkem toho nemálo pobouřily a ostatní němečtí poslanci hrozí přerušiti s křesťanskými sociály veškerou spojení, poněvadž prý tito podnikli útok na svobodu badání.

Křesťanští sociálové však nežádají nic výmínečného pro své stoupence, nýbrž jen spravedlnosti a práva. Dokázali to při audienci u předsedy ministerstva barona Becka dne 20. listopadu, kdy se k němu jménem strany křesťansko-sociální odebrala deputace v čele s princem Liechtensteinem. Poslanci mu objasnili, že nežádají pro katolická akademická družstva a pro docenty i professory žádných výsad, nýbrž pouze rovnoprávnosti. Baron Beck se vyjádřil, že tuto záležitost objektivně prozkoumá.

Pohlédme na poměry na rakouských universitách a uvažme, co jest v té věci povinností katolického lidu.

Je zajisté každému dobře známo, že naše university se považují a prohlašují patheticky při každé příležitosti za hlavní tvrze svobodomyšlnosti, volné vědy a volného badání bez zaujetí. Slova jsou krásná a také myšlenka, která se za nimi skrývá, není opravdu špatná. Nemáme zajisté nic proti vědě, která sama zkoumá a nedá se spoutati do okovů toho kterého státního režimu nebo nedá se znáti měnivým míněním a náladou mass lidových. Jestliže však jménem vědy se podkopá víra v národním dorostu, když katolické vyznání, v němž jest lidstvo vychováno, kálí se blátem a když se povyšuje vyznání protestantské se záminkou, že jest svobodomyšlnější, když jsou podřívány dobře zachované a dokázané tradice a každý nábožensko-mravní základ, který vybuodovala předešlá století v duchu katolictví, pak taková věda není volná, nýbrž dostala se do služby bohopusté zaslepenosti. Jak pak k tomu přijdeme, aby se synům katolického lidstva na universitách vtoukalo do hlavy, že teprve Spinozza a Descartes našli klíč k světové záhadě a že tak hlubokými mysliteli, jako byli sv. Tomáš Akvinský a Duns Scotus jsou jen příštipkáři, vůbec jen přepracovatelé Aristotelovi? Kterak to, že naše universitní věda skokem přechází přes duševní díla Leibnitzova a jiných, kteří jsou v podezřelém theismu? Snad z vnitřních příčin zatajují vědeckost těchto mužů? Ano ještě více! *Na rakouských universitách nacházíme i professory filosofie, kteří děl těchto mužů vůbec neznají, kteří jich ve svém životě vůbec nečetli!*

Dorostu národa se na universitách již a priori vtouká do hlavy názor, že se dělí všichni filosofové ve dvě řady, na takové, kteří si zachovali volnost a povznegli se vzhůru, a na takové, »kteří byli spoutáni dogmaty«. Ti, kteří k vyšším se povznegli, jsou oni, kteří popírají nadpřirozenost, Boha a nesmrtnost duše. Teprve když jest akademik tak preparován, smí, je-li mu libo, studovati teprve zpátečníky, to jest, zkoumá je pln předsudků a strannicky. To jest opravdu krásné »volné badání!«

Co pak jest s universitními professory, jichž úsudek o všech věcech jest neodvolatelný a suverenní? Zda li pak vládne opravdu mezi nimi svobodomyšlnost? Pohlédneme-li blíže, musíme se tu pozastaviti nad pěstováním takové svobodomyšlnosti. Na našich universitách vládne bohužel mezi professory samá klika. Ještě nedávno baron Morsey dokázal v parlamentě číslicemi, jak to vypadá na př. na vídeňské lékařské fakultě. S velmi malými výminkami jsou všichni professoři a soukromí docenti buď v pokrevním nebo jiném příbuzenstvu. Sou-

kromým docentem stane se pouze ten, kdo jednak slepě přísahá na slova mistrova, jednak se ožení s professorovou dcerou nebo jinou jeho příbuznou, nebo pak, je li mistr žid, jest obyčejně také žid soukromým docentem. Těto železné obruče nikdo nezlomí!

Tato klika zastupuje pak vědecké mí i a ubije každého, který není jich myšlení. Zvláště na vídeňské lékařské a právnické fakulty jdou všichni způsobilější žáci, kteří nechtějí otročiti »volnému« mí i professorské rodiny, do cizozemska, kde je příjemou s otevřenou náručí. Ještě nedávno byli povoláni odtud tři právníci, jeden do Vratislavi, druhý do Berlína a třetí do Lipska, poněvadž se nemohli a nechtěli habilitovati ve Vídni. Tento výjev se opakuje každého roku.

(Dokončení.)

— RŮZNÉ ZPRÁVY. —

Výbor Jednoty českého katolického učitelstva a přátel křesťan. výchovy konal dne 8. prosince t. r. pátou výborovou schůzí za předsednictví red. p. Tom. Jirouška a za přítomnosti 12 členů výboru. — Jednatel dp. Jan Suchoradský, katecheta, četl protokol předešlé schůze, jenž byl probrán a schválen. — Nejdůst. kníž. arcib. ordinariát schválil stanovy paedagogického svazu, žádaje, aby k němu dva dodatky byly přilčeny. Výbor se usnesl, dodatky ty k stanovám Svazu přidati a zadá je k místodržitelenskému schválení. — Zvolen byl nový redaktor Učitelské přílohy při Vychovateli. — J. M. vsdp. Msgr. dr. Jos. Burianovi, kap. děkanu na Vyšehradě, zašle předsedající blahopráni k jeho papežskému vyznamenání. — Člen výboru, pan učitel Vl. Jelínek, konal od poslední schůze 11 přednášek a dalších 13 již zase přislíbil. Předsedající mu za tuto horlivou činnost děkoval a výbor se usnesl, aby pan učitel Vl. Jelínek mohl dle uznání rozdávatí Vych. letáky; i družstvo Vlast může je při zakl. knihoven vydávati. — K návrhu pana učitele Vl. Jelínka zašle Jednota za 20 K brožury do Litně a Nižboru. — Jelikož Jednota působí již přes 10 let, jest podrobeno její jmění (equivalentním poplatkům. Podání o té věci bylo již poplatkovému úřadu v Praze učiněno. — Učednické besídce v Praze a Útluku sv. Josefa na Král. Vinohradech uděluje se po 10 K podpory k vánočním nadílám. — Člen výboru p. Jan Hnátek činil návrh, aby Jednota vydá-

vala proti socialně-demokratickému »Jaru« vychovatelský krejčárek. Výbor dopíše o té věci dp. P. Mod. Voňavkovi v Čes. Budějovicích a výsledek se oznámí v budoucí schůzi. — Náhradník výboru p. Jos. Černý, typograf, učinil různé návrhy stran výchovy učedníků. Návrhy jeho prozkoumají se v budoucí schůzi. — Valnou hromadu ustanovuje výbor na den 26. ledna 1908 v 10. hod. dop. — Výbor navrhuje valné hromadě, aby věnovala po 100 K: a) na budoucí kat. paedagogium a b) Spolku na zakl. katolických knihoven. — O řeči prof. Masaryka na říšské radě rozpředla se k návrhu red. p. Tom. Jirouška delší debata. Resoluce přijatá zní:

»Výbor Jednoty česk. katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy v král. Českém, protestuje proti urážkám katolíků a pošklebkům proti sv. Janu Nepomuckému, které pronesl poslanec prof. dr. Masaryk v říšské radě dne 3. prosince t. r.

Protestujeme proti sprostému výroku Masarykovu, že »slovo o intelektuelní umělecké a hospodářské inferiotě katolicismu je terminus technicus u katolických spisovatelů. A ohražujeme se proti tomu, aby pan prof. dr. Masaryk od cíkve katolické k jakési protestantské anglikánské sektě odpadlý dělal si ze sv. Jana Nepomuckého, patrona českého, pošklebky — že ani nežil.«

Tím byla schůze skončena. Jednota žije, pracuje a kvete!

Poměry na rakouských universitách.

(Dokončení.)

Na právnické fakultě ve Vídni jest mezi 23 professory řádnými 10 židů, mezi 7 mimořádnými jest však pouze jeden křesťan. Rakouské občanské a manželské právo, tedy věci, které tvoří základ našeho státního života, přednášejí tamtéž dva židé a pouze jeden křesťan v Praze na německé universitě a v Čerňovicích pak vůbec jen židé. Na těchto třech universitách přednáší mezi všemi professory pouze jeden křesťan soukromé právo a tento ještě — dr. Pfaff — byl jmenován před krátkým časem. Zákonodárná komise pro státní zákonník sestává skoro ze samých židů.

Bylo by dětinské vůči těmto hanebným poměrům namítati, že také židé mohou býti učenci. Mohou býti, ale ve skutečnosti nikde nejsou. Židovští profesori na německých universitách tvoří generální štáb dopisovatelů a pisatelů článků »Neue Freie Presse«, působí na ministerstva, soudy a na parlament tím, že podporují na jedné straně nevěrecký dorost, na druhé pak vnucují těmto korporacím své »vědecké« názory a své placet.

Tato klika vychovává »svobodomyšlné« žactvo. Došlo však již tak daleko, že tito profesori se stali otroky svobodomyšlného žactva a že toto komanduje své učitele. Příklad máme v Brně na české technice, kde rektor svého času vyhověl svobodomyšlnému žactvu a zakázal vyvěšovati návěští katolického spolku akademického. Ve Štýrském Hradci netroufají si rektor a senát odříci »svobodomyšlnému« studentstvu nejmenšího přání a žádosti, i když jest sebe méně oprávněna, i když je násilná. Katoličtí studenti nesmějí korporativně nositi svých odznaků — my přáteli tohoto ostentativního katolictví nikterak nejsme — nesmějí v aule oznamovati svých zpráv a nesmějí účastniti se inaugurací ve svých barvách ani tam konati schůze. Liberálně-nacionálnímu studentstvu je však to vše dovoleno.

Když pak katolické studentstvo se snaží přes to dobýti svých práv, přitrhnou buršové, obsadí universitu, jako by to byl jejich majetek a nikoli majetek státu a občanů platících daně. A katolíkům vtluokají holemi své přesvědčení. Krev musí téci, aby se dokázala svobodomyšlnost. A rektor a senát? Schovají se, když jsou pořádný skandály, jako při skandálu pražském a v přednáškách dokonce liberální akademickou mládež pochválí její jednání. A není se třeba oddávati illusím, že pouze němečtí buršové takto dokazují světu svobodomyšlnost; nikoli — liberálové všech národností planou nenávistí proti katolickému studentstvu. Při zakládání českého katolického spolku »svobodomyšlní« kollegové obléhali místnost, která musila býti padesáti policejními strážníky hájena. A jde-li o věc celkovou, objeví se podivuhodná solidárnost mezi německým a slovanským akademikem liberálním.

Jest jisto, že katolický lid toho nemůže dále trpěti. *University nejsou doménou protináboženského židovského professorstva a jím vychovaného žactva, university jsou majetek lidu.* Lid platí daně na tyto drahé vědecké ústavy a nedá se terrorisovati klikami, které se na universitách zahnízdily následkem nevěšmavosti katolíků samých.

Co se na německých universitách z pravidla děje? Dva měsíce prvního semestru se obyčejně konají šarvátky, nepotřebné provokace a skandály. Celý ten

čas platí lid professory zdarma, poněvadž se nepřednáší a žáci se nic neučí. Ti, kteří by měli učiniti pořádek, tak neučí i a dopouštějí, aby celý semestr se obírali bitkami, deputacemi a manifestacemi na základě zastaralých akademických svobod, které nespádají do moderní doby, nýbrž jsou zůstatkem středního věku, když studenti studovali dvacet semestrů, nosili meče a po ulicích se bili s řemeslnickými tovaryši. Toho musí býti jednou konec. Tak zvané akademické svobody jsou dnešní doby na rakouských universitách jen svobodami pro některé, aby směli tropiti, co se jim zlíbí. To jest pravý opak svobody.

Poněvadž u nás není možno založiti katolické university — Němci v té věci mají sebráno již přes tři milliony korun na katolickou universitu v Solnohradě a 50.000 svazků knih, tak že příštím rokem asi bude zřízena první fakulta, — jest potřebí starati se o to, aby na nynějších universitách byl upevněn katolický dorost. V té věci poměry se lepší. Nejen německá, nýbrž i slovanská katolická družstva se množí. Jest potřebí, aby mužové katolického smýšlení vědecky pracující byli povolányi činiteli podporováni, aby mohli se pak habilitovati na universitě. Spojenými silami lze mnoho dokázati.

Kterak se naučí dítky plyně odpovídáti?

Na středních školách vede se od professorů neustálá stížnost, která jest zcela oprávněna, že dítky, přicházející z obecných škol do školy střední, neumějí plyně, souvisle vypravovati a odpovídáti na otázky. To jest ovšem nemalá vada, které nutno odpomoci, poněvadž plyně vyjadřování je nezbytnou podmínkou zdárného prospěchu ve vyučování. Hlavní příčinou tohoto nedostatečného vyjadřování jest, že dítky na obecné škole jsou zvyklé stále býti vedeny k odpovědi otázkami, tak že k samostatnému vyjadřování myšlenek to nepřivedou.

Učitel K. Matusiak podává v těšínském »Pedagogickém měsíčníku« v té věci znamenitý doklad z vlastní zkušenosti, kterak se opravdu ubíjí snaha dítek po samostatném projadřování myšlenek.

Měl jsem před sebou — tak dovozuje — veselého a neohroženého hochu. Na otázku kdo dovede vypravovati bajku o koze a sedmi kůzlatech, hlásil se jediný onen hoch a opakoval s velkým pochopením a nadšením celou bajku, ale ovšem úplně volně dle svého dětského názoru; při tom ani jednou se nezajkl. Potěšen jsa smělostí a volností hochovou, zapomněl jsem opravit chyby jazykové i slohové ve vypravování a nechal jsem ho vypravovati bez přerušení a opravování. V následujících však hodinách jsem dbal správného a ryziho jazyka a opravoval jsem hochu každý poklesek v mluvě. Opravování však hochu odňalo úplně smělosti. Hoch přerušoval vypravování po každé větě, čekaje očividně na mé opravy, zajikal se, tu a tam sám se opravoval, vypravování mu nepůsobilo tak veliké příjemnosti jako dříve, přestal věřiti v své síly, nehlásil se k vypravování, přestáváje odpovídáti na dané otázky. Teprve po delším čase, když jsem mu dovolil úplnou prvotní volnost, nabyl opět chuti opakovati vypravování.

Z této zkušenosti vysvitá tento závěr: Naše dítky přinášejí do první třídy nepatrnou zásobu tvarů a obrátů jazykových, ne sice úplně špatných, ale zastaralých, pochodících z nářečí, z lidového a dětského způsobu mluvení, které sice úplně vystačí k vyjádření příhod a událostí z jich života, ale které se různí do

jazyka knižního, školního. Popatřme na dítky za přestávky, na vycházce, za nekontrolované zábavy; jak ohromný to rozdíl mezi oživenou, nenucenou rozmluvou dítek mimo školu a hovorem učitelovým s dětmi za školního vyučování. Tam každému z nich se rozvazuje jazyk, zde často těžko přinutiti dítky v celé třídě k odpovídání. Tam mluví všechny, zde pokoušejí se o to jen nejnadanější; tam vyvíjí se v způsobu mluvení dítěte jeho individuálnost, zde provádí jakýsi konvencionální, umělý, nepřirozený způsob mluvy. A přece mluva má býti též výrazem individualismu mluvícího člověka.

Jedna z hlavních příčin oněmění dítek ve škole, zvláště v třídě nejnižší, jest beze vší pochyby přílišná péče o správnost jazykovou a z ní vyplývající neustálé opravování mluvy dítěte. Učitel má opravovati odpovědi žáků a navkati děti správnému vyjadřování myšlenek již v prvních týdnech a dnech školních. Ale nezpronevěříme se této zásadě, dovolíme-li dítkám v nejnižší třídě vypravovati třeba v nářečí, jen aby vypravovaly a mluvily plynně, hladce, bez zajikání a bez pomoci učitelovy. Správnost jazyková může býti toliko výsledkem dlouholeté práce učitelovy vzhledem k mluvě školních dítek, ale vedle správnosti jest ještě důležitá sama technika mluvení, které také náleží věnovati trochu času.

Chceme-li se naučit choditi, musíme především choditi a mají-li dítky správně mluvit, musejí velmi často samostatně vypravovati a to svým jazykem nevytříbeným; opravování nemá býti všeobecné a nemá se prováděti do nejmenších podrobností; dostačí, když učitel opraví na konci vypravování nejhrubší nejobecnější chyby.

Úchylky řeči v Poještědsku.

Napsal B. B.

Každý národ má ve své řeči zvláštnosti buď takové, které osobitá rázovitost lidu v dotyčném kraji si sama utvořila, buď shodou nebo neshodou různých jmen, které si lid přizpůsobil svým poměrům, zaměniv těžší výslovnost za lehčí, nebo zvláštnosti, které vznikly přibráním cizích výrazů a přetvořením jich v jazyku mateřském, nebo jiných forem řeči, které dovede lid všech národů velmi dobře charakterisovati a upravovati si dle své záliby, nebo ku svému pohodlí.

U nás v Čechách máme také různosti dle krajů a to různosti takové, které při řeči dotyčných krajanů ihned padnou každému do oka, totiž ihned se na to každý upozorní. Není účelem tohoto mého článku snad rozebirati nářečí, nikoliv, mám na mysli něco jiného, totiž seznámiti přátely těchto zvláštností s tím, co u nás počíná mizeti z obzoru, co už se počíná pomalu vytráceti. Jest to zvláště u obyvatelstva tam, kde se stýká s druhou národností nejen svým sousedstvím, ale svým hlavně obchodem. Tam původní ráz mluvy se maloučko mění, zůstává jen zpěvnost a rytmus řeči, ale slovesnost pomíchána jest znenáhla množstvím cizích slov za své přijatých a buď zpitvořených schválně, nebo častým užíváním zpodobněných, nebo dokonce se zálibou lidu vlastní schválně utvořených. Tato slova pak zůstávají již majetkem lidu dotyčných krajů a kdo zná mluvu tuto, pozná člověka onoho mezi tisíci jinými, kdyby se s ním sešel sto mil od jeho domova. Do svého padajícího nebo stoupajícího rytmu přijímá ta udělaná slova jakožto původní a dovede je ovládati jako nejkrásnější tvary ovládá professor jazykozpytu. Protože jest to velice zajímavé a pro odborníka poutavé, chci zde

podati ukázky odchylných slov od spisovné řeči, germanismy i kazimlavy užívané v kraji velice důležitém a památném, totiž v Poještědí, v krajině na stráněch Ještěda rozložené, kde bydlí dosud lid český povahy dobré, ale nepoddajné, hrdý na svou českou národnost, na svůj kraj, na svůj český původ, lid, kterému jedině jest děkovati, že germánský příboj už dávno se nepřevalil přes temeno Ještěda a nezaplavil jeho boky a neroznesl se až k Českému Dubu a odtud k Turnovu a k Mnichovu Hradišti. Slovtuná naše spisovatelka Karolina Světlá na stráněch Ještěda po dlouhá léta vždy o prázdninách bydlící zachytila ve svých povídkách kus rázovitosti tohoto lidu, jeho zvyky, mravy, děje, pověry, pověsti a jiné zajímavé věci, které velice charakteristické jsou pro vývin a život tohoto kraje. Lid v Poještědsku stýká se velice s Němci a to obchodem. Na horách Ještědských jest snad každý člověk, ať muž či žena, obchodníkem. Jdou do kraje českého, do rovin nakupovati drůbež, máslo, vejce atd. a druhý den to odnášejí zase do Liberce na prodej. Mimo to jsou zde velkoobchodníci, kteří nakupují husy atd. ve velkém a odvázejí to do Německa. Při tom zaměstnávají mnoho svých krajanů. Při neustálém tomto styku neztratili však Poještěďáci ani trochu na své rázovitosti národní a naopak tím více lpí na svém hrdém »já« a na svém češtví tím více, majíce širší rozhled po světě, vědí, že dnes Čech se ve světě neztratí, ano že je hledán a vážen, jsa ducha bystrého a podnikavého. Při tom sice něco názvů cizích, což ani jinak v běžném životě nelze, do své řeči připlatili a tyto zase při svých návštěvách v kraji dále zanašují, nebo zase z kraje jiné tvary tam různým způsobem se dostavší přijímají a do hor odnášejí, aby si je také za mnohaletého užívání osvojili.

(Pokračování.)

❖ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❖

Z Jednoty č. kat. učitelstva a přátel křesť. výchovy. Valná hromada koná se v domě družstva Vlast v Praze čp. 570-II., 26 n. v neděli, dne 26. ledna v 10 hodin dopoledne. — Členové Jednoty se žádají, aby se této schůze v hojném počtu účastnili.

Z Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v král. Českém. Novými členy se stali, nebo ze starších členů příspěvky své složili: Nakl. členové: Dp. Jos. Fabian, deficient v Olšově (50 K) a vdp. Msgr. Dr. Fr. Kordač (50 K), p. Václ. Kotrba, maj. knihtiskárny (20 K). Z jiných členů: vdp. Jos. Červenka, farář v Něm. Rybné (10 K), p. Václ. Hubatý, správce školy v Bílku (6 K), vdp. Ant. Schreiber, děkan ve Žlebích (6 K), vdp. Fr. Pohunek, farář v Karlíně (6 K), vdp. Jos. Pacholik, děkan v Roztokách u Jilemnice (6 K), Václav Symon, říd. uč. ve Střihově (4 22 K), sl. M. Reneltova, učitelka v Blovicích (4 K), vdp. Jan Sehna, bisk. vikář v Bělohradě (4 K), vdp. L. Groh, spiritual kníž. arcib. semináře v Praze (2 K), dp. Vinc. Šetina.

kaplan ve Žlunicích (2 K), katol. Jednota v Cuclavi (2 K), dp. Fr. Beran, kaplan v Cuclavi (1 K), dp. Jan Volf, katecheta v Klatovech (1 K), p. Jos. Vávra, c. k. prof. v Praze (6 K), p. J. Pelikán, říd. uč. v Borovanech (4 K), p. Jan Košnař, mistr pekařský v Plzni (2 K), vdp. Št. Dvořák, děkan ve Skutči (2 K), tři sl. učitelky Worlovy v Praze (po 2 K), katol. spolek ve Vojnově Městci (1 50), p. Jos. Hnátek, soukromník ve Skoreněch (1 K), p. Jos. Šimůnek, říd. uč. v Milíně (4 K), dp. Emil Stárka, duch. správce na Pankráci (4 K), dp. Jos. Smath, kaplan v Řičanech (4 K), katol. Jednota v Lomnici n. Pop. (3 60 K). Po 2 K: Jednoty v Dolních Bejkovicích, ve Skoreněch a v Poličce. Menší částky složili P. T.: Robert Bourek, Václav Lerch, Marie Marešová, Prokop Sláma, Fr. Kořán, Jednoty: v Rovni a na Král. Vinohradech, Literátský spolek v Hlinsku, Alois Hanuš a Tomáš Roháček — Nové členy, jejich vklady a dary přijímá jednatel a pokladník Jednoty Ant. Suchoradský, katech. Praha-II., Karlov čp. 1879.

(Pokračování.)

Kdo povznesl novou kulturu.

Dle VINC. BRANDLA (* 1834).

Ve středověku pozvedala se věda a umění úžasnou rychlostí, při tom však dbáno o rozvoj nábožensko-mravní výchovy. Jak slavní dějepisci dokazují, zaslужuje církev svatá největší pochvaly a nejvyššího uznání. Střediskem pravé mravnosti, vědy a umění byly středověké kláštery, které staraly se o povznesení národa i vlasti jak po stránce vědecko-umělecké, tak po stránce mravní. Heslem všech klášterů byla slova Páně: »Ora et labora« (»Modli se a pracuj«).

Podkladem a první povinností mnichů v klášterích středověkých byla služba Všemohoucímu a upřímná modlitba. Každý zakladatel řehole dobře věděl, že nejen modlitba, ale i práce člověka povznáší a zdokonaluje; a zároveň že zamezuje cestu k lenošení, k pohodlí a k různým rozkošem. Po vyplnění všech povinností k Bohu věnovali veškeren zbývající čas k tělesné a duševní práci. Mnohdy zapracovali se tou měrou, že v horlivosti své nastavovali i noci, aby dilo, jež si předepsali, v brzku dokonali.

Středověké kláštery stavěny byly v ústraní daleko od osad, někde v samotě lesní nebo skalní v místech téměř zapomenutých, kam málo kdy noha lidská zabloudila. Tato vzdálenost a opuštěnost byla příčinou, že musili mnichové ujímati se všech prací a tak krajiny z prvu pusté počaly se rukou pracovitých mnichů zúrodnovati. Mýtili staleté lesy a proměňovali je v úrodnou půdu. V krátké době změněny pusté samoty a ladiny vůkol klášterů v pole, louky, z nichž mnichové sami úrodu sklízeli. Dělaljce rukama, mnichové pracovali jako lid nevolnický, poddaný; ale jsouce svobodní, žádné světské vrchnosti nepoddáni, dobrovolnou práci svou ušlechtili rolnickou prací vůbec a nebylo za dob středověkých nikde tak poměrně šťastných poddaných jako na statcích klášterských.

V klášterích konali mnichové také veškeré práce řemeslné u veliké dokonalosti. Mnohé obory velice zdokonalili. Každý klášter měl svého krejčího, obuvníka, zámečnicka, tesaře, truhláře, pekaře, řezníka a m. j. V pozdější době, když zakládali mnichové v blízkosti klášterů osady, upouštělo se v klášterích od prací řemeslných, ač historie dokazuje, že do 13. a 14. věku ještě řemeslné práce byly zastoupeny hojně a dosud ještě trappisté vesměs a benediktini v Americe, ano i u nás (v Emauzích a j.) ruční práce konají.

Krajiny pusté obráceny v úrodné krajiny a tím přizpůsobeny k lidským obydlím. Mnichové nepracovali pouze pro sebe, nýbrž pro blaho a pohodlí lidu, který v sousedství kláštera žil. Stavěli mosty, silnice, mlýny větrné i vodní. Postarali se lidu o zdravé prameny vodní a tím předešli různým nemocem.

Tato činnost čím dále více se šířila a můžeme směle říci, že každý klášter založený byl centrem nové kultury, která pomohla všem vrstvám lidu. Ve středověku bylo klášterů veliké množství. Nemusíme se ani ohlížeti po práci klášterů v Německu, Itálii, Francii atd. ohlédněme se jen po milé naší vlasti, po zemích Svatováclavských, jimž jsme povinni velikými díky za rozvoj a pravý pokrok ve vědě a umění.

V našich zemích jsou to kláštery: Břevnov (zal. 993), Ostrov (zal. 999), Sázava (zal. 1032), Hradiště u Olomouce (zal. 1078), Opatovice (zal. 1086), Třebíč (zal. 1109), Vilémov (zal. 1120), Strahov (zal. 1130), Želivo (zal. 1139), Sedlec

(zal. 1149), Rajhrad (zal. 1048), Podlažice (zal. 1159), Osek (zal. 1196), Teplá (zal. 1197), Velehrad (zal. 1202), Žďár (zal. 1251) a m. j.

V klášterích provozovány nejen práce řemeslné a hospodářské, nýbrž hlavní povinností bylo jim zvelebovatí bohoslužbu chrámovou nádhernými stavbami a ozdobami, čímž dosáhli veliké dokonalosti v pracích uměleckých. Mnichové snažili se, aby »dům Boží« byl důstojný nejvyššího krále všech králů. Chrámy stavěli vysoké a velmi prostranné, které posud každého pozorovatele naplňují podivením. Stavby ty byly většinou ve slohu románském a gotickém. Výteční stavitelé světovi obdivují se mistrovským stavbám a na mnoze uznávají je jako pravé vzory stavitelské.

Nebyli tudíž mnichové tmáři, nýbrž praví, skuteční pokrokovci, kteří pozvedli národy k velké dokonalosti.

Mnichové dovedli výborně zacházeti štětcem a dlátem. Umělecká díla malířská a řezbářská budí pozornost v celém uměleckém světě. Ornáty a jiná bohoslužebná roucha vyšívaly pilné ruce klášterních jeptišek. Jsou to nádherné vzory ručních prací, zlatem a stříbrem vyšívané a jsou tak dokonalé, že ještě dnes dle starých vzorů těchto se pracuje.

V klášterích pěstována hojně věda; mnichové stále se učili, badali a sami jiné vyučovali. Při klášterích mužských stavěny byly školy, do kterých přijímání synkové bohatých rodičů za plat, ale také synkové poddaných, chudobných občanů, řemeslníků a rolníků, kteří úplně bezplatně byli vyučováni. Právě za to sluší nejvíce děkovati školám klášterním, že postaraly se také nezištně o synky chudých rodičů, kteří bez rozdílu s bohatými dětmi pečlivě byli vychováni. Že školy klášterní věnovaly na výchovu a vzdělání velikou pili, patrnó z výsledku, neboť vyšli nám z rukou mnichů velikáni, mistři, pravé hvězdy našeho milého českého národa. Ti po příkladu svých výborných učitelů pracovali, lidu pomáhali, o rozvoj nové kultury se postarali a to vše na pevném, nezvratném podkladě víry Kristovy.

Vydatnou a důležitou pomocnicí k rozšiřování vědy a umění byla dobrá bibliotéka klášterní. — Známó je, že za té doby ještě tisk neexistoval (Guttenberg v 15. stol.) a tu právě mnichové to byli, kteří buď sami spisovali nebo dle originálů opisovali knihy velmi cenné a tak staly se krásně sepsané myšlenky přístupny i širším vrstvám lidu. Památky musea království českého, některých knihoven klášterních (na Strahově veliká a cenná bibliotéka, do níž přicházejí učenci i z daleka, aby nahlédli na skvostné památky), i mnohých knihoven a museí cizozemských, kamž odvezeny nám ukradené památky rukopisné (Švédové r. 1648), dokazují, jak krásné a dokonalé práce mnichové nám zachovali. Mnozí z nich celý život této neúmorné práci věnovali. Psali nejen knihy bohoslovecké, ale i vědecké ve všech oborech vědění lidského. Mnichové zachránili nám nejen opisy, ale i originály starých klasiků řeckých a římských.

Kláštery měly také účel podporovati chudinu, nemocné a zmrzačené.

Zde máme zřetelný důkaz, že lidé vyrůstající v nábožensko-mravní výchově, na základech Krista Pána, nejsou tmáři, nedoukové, naopak že jsou učenci, umělci a praví ochráncové a buditelé nové kultury. Pracuje a pracovati bude strana katol. učitelstva na základě slov Páně: »Ora et labora.« Bude vychovávatí, jak nejen zákon (14. května 1869), ale čistě svědomí poroučí. Chceme vychová-

vati dítky ve jménu Páně k slávě vlasti, národa i krále. Souhlasíme úplně s výrokem velikého učitele J. A. Komenského, že nad školou má býti heslo: »Neznaboh sem nevcházej.«

Vlast. Jelínek.

Školní vycházky.

Dokonalým prostředkem k poznání individuálnosti dětí a zvláště hochů jsou společné procházky a vycházky, soudí G. Piramowicz v polském Měsíčníku pedagogickém. Byla by to velká škoda, kdyby měly vymizeti ze škol a to netoliko vzhledem k příjemnosti, jakou působí dětem, a která by zmizela, kdyby se nepořádaly, nýbrž také proto, poněvadž soustavně a bez zřejmého úmyslu brání předčasnému dospívání mládeže: neboť dovolují dětem, aby byly dětmi a při tom osvěžují tělesné síly, učí prostotě a spokojiti se málem i pěstí ducha shody i ochotného podrobování celku.

Má-li procházka vyhovovati cíli a míti dobrý vliv na mládež, nechť učitel především ponechá doma veškeren pedantismus! Jen ne mnoho připrav a také se netřeba lekati příliš nepohody. Trochu deště působí příjemně. Hůlku v ruce, kus chleba v kapse: voda se najde; jen ať není tu touhy po pivě! Nevymyšlej, jak bys dospěl k cíli vyměřenému; ale veď svou četu do lesa nebo na hory. Uveď žáky do stínu, na iesní mýtinu, na místo skryté, které nemá nedostatek vody; a tu po obtížném pochodě dopřej dětem odpočinku; nechť se vyrazějí, jak samy umějí, jak je mladá, svobodná mysl sama bude nabádati. Nemíchej se ihned do všeho, jako bys byl ve škole, nemistruj jich ustavičně, nýbrž ponech úplně vůli hochů, aby sami vybírali, seřazovali a ustanovovali; najdou se mezi nimi takoví, kteří sami vystoupí a vyjádří tu neb onu myšlenku, ukáží, že mají organizační schopnosti a vážnost u spolužáků.

Dbej však, zdali se některý žák nevzdaluje od ostatních, chtěje se bavit jako osamělý mudrc. Nedovoluj toho. Na procházce dlužno vše společně konati, ani vylučovati ani nehověti vlastní zálibě ani různiti se a vypínati se nad druhé není nikomu dovoleno.

Umělé zábavy, jako rozdilení cen, losování dáreků a podobné nejsou příhodné. Těš se s dětmi z přírody; vždyť je tu tak pěkná, v plné svěžesti a vděku před vámi. Dovol dětem odložit čepice a klobouky do listí a květů; dá-li se do toho korouhev z kapesního šátku, neporuší to rázu okolní přírody.

Veselá píseň pochodová usnadňuje cestu a rozveseluje mysl.

Osvědčení síly a schopnosti bez sprostých úkonů a bez nebezpečí nezbabraňuj. Naskytne-li se na cestě kopec, nechť hoši přes něj poskočí, pokud se jim líbí; chtějí-li si představití pahorek jako tvrz a obléhati jej, dovol jim to! Čím by byla procházka, kdyby hoši nevynikali odvahou a ochotou a báli se každého omočení šatů.

Jestliže se žáci cvičili v tělocviku a v přehlídce, můžeš jim na procházce dodatí nové příležitosti. Dá se jim rozkaz: Zcela pravidelným pochodem přejděte vesnici a dávejte takt veselou písní. Jakmile přejdete na místo volné, zastavte se a hrajte si na vojáky. Hoši mají v tom nemalou zálibu. Nastoupí únava a po ní

odpočinek, načež obrátí učitel opět pozornost k přírodě. Zdravé děti mají pro ni otevřené oči i uši. Mraveniště, kukačka, řidší květina, jedovatá květina, stádo v poledne odpočívající, ještěrka, toť předměty, které se snadno naskytou a těmi může učitel beze všeho nucení zaujmouti mysl mládeže.

Útěchy, kterých nám poskytuje příroda, jsou z nejdávnějších dob a nej-lacinější. Dítě, které by nehledalo podílu v této radosti, opravdu by nebylo dítětem.

Čím více unaveny dívky se vracely domů, čím svobodněji mohly samy si voliti a označovati zábavy, čím více obtíží a překážek měly překonati, tím déle bude trvati vzpomínka na procházku, tím živěji se bude vzývati touha po jejím opakování.

Božena Němcová ke stavu kněžskému a učitelskému.

Kterak slavná spisovatelka česká Božena Němcová (Barbora Panklová) ctíla stav kněžský a učitelský, vyčistí lze z jejich spisů na mnoha místech; zejména v povídce »Chudí lidé« v Červeném Kostelci a v povídce »Starý pan učitel« ve Chválkovicích zbudovala bývalým učitelům Dytrichovi a předchůdci tohoto skvělý pomník ve vděčném srdci svém.

Ve spise »Babička« vzpomíná s nadšením prožité mládí od počátku nastoupení do školy svým učitelům Šmidovi a Vintrovi v České Skalici a vděčnou paměť zachovala kněžím Charvátovi v České Skalici, Regnerovi v Kostelci a v Náchodě, Josefu Myslimíru Ludvíkovi a j.

O tom, jak pilně čítala české knihy z bohaté knihovny Jos. Mysl. Ludvíka, chodíc nebo posílajíc si pro ně z Ratibořic na »Malou faru« do České Skalice, kterak dopisovala později jsouc provdána tomuto knězi a radila se o vydání spisu, v němž »přástvy na Žernově« vyličiti si dávala od zmíněného fundatisty, zaznamenali jsme v loňském ročníku kalendáře našeho při životopisu »kněze Josefa Myslimíra Ludvíka.«

Upřímným přítelem Boženy Němcové v dobách, kdy jevila blahodárnou činnost spisovatelkou, byl učitel Česko-Skalický Josef Kolisko. rodák tamní (zemřel r. 1882), s kaplanem P. Antonínem Charvátém, později děkanem a vikářem Úpickým.

Božena Němcová měla jak známo rozsáhlou korespondenci, z níž uveřejnila Žofie Podlipská část v knize »Z let probuzení III. kn. r. 1873« a to vzájemné dopisy Anny Čelakovské a Boženy Němcové 1844—1849.

V této době založili učitel Kolisko s kaplanem Charvátém r. 1845 v České Skalici školní knihovnu o 474 svazcích hnedle prvního roku, ku které přispívala dle sil svých i Němcová značným počtem.

V době, kdy žila Němcová v Praze v úplném ústraní, nanejvýš jsouc roztrpčena příkořím, jež se všech stran ji stíhalo a života zkracovalo, napsala dopis do České Skalice upřímnému příteli, učiteli Josefu Koliskovi, jehož obsah zní takto:

18¹⁴/1. 60.

Mnohovážený pane učiteli!

Příloženě odesílám několik kněh; část jich a sice: Básně Růžičkové, Pohorskou vesnici, Kytku básniček, Báchorky, Deklamovánky, Dárek pilné mládeži a Benjamina Franklina odevzdal mi jistý spanilomyslný národovec pro školní mládež, ponecháváje mně na vůli, kam a komu to dáti. — Používajíc tohoto dovolení, posílám je mladým mojim krajanům do školy, kamž i já jsem chodívala a přeju si, Pane učiteli, abyste Básněmi Růžičkové a Pohorskou vesnici dvě z nejhodnějších žaček vyšší třídy; Kytkou a Báchorkami dvě z nepilnějších žaček nižší třídy odměnil. — Dárek pilné mládeži, Deklamovánky a Franklina rozdělte třem nejpořádnějším žákům. — Vy nejlépe věděti budete, Pane učiteli, kteří z vašich žáků si těch dáreků zaslouží; netřeba tedy, abych něco více určovala, prosím jen o to, abyste mně potom jména oněch žáků a žákyň sdělil. — Ostatních několik kněh, snad se Vám přece pro někoho hodí, přidávám pro školní knihovnu ze svých.

Později seberu Vám více a také jsem řekla Řezáčovi, aby Vám tam něco poslal. —

Povídal, že jste mu dlouho již nepsal?

Babičku a Pohorskou vesnici, co jsem Vám slíbila pro knihovnu poslati, nepošlu Vám již, poněvadž budou od počátku března vycházeti moje spisy dílem nové, netištěné ještě a dílem co bylo již tištěno, to ale také opravené.

Bude jich, pokud určití mohu, na 8 svazků 10tiarchových, ve větším formátu, než se posud u nás belletristické knihy vydávaly.

Budou se vydávat v Litomyšli a nakladatelem je tamnější impressor a kněhkupec A. Augusta, který teprv od nedávna od starého Turečka to přejmul. Je mladý ještě muž, podnikavý, zámožný a horlivý Čech a chce nyní vydávati jen české knihy a tudy obrátil se na mne s žádostí, abych mu přenechala vydávání svých spisů, k čemuž jsem se tedy uvolila, an je solidní nakladatel. Při prvním svazku bude moje podobizna.

Myslím tedy, že Vám to bude milejší, když Vám pošlu exemplář těch spisů. Bude také velmi pěkné vydání. Mimo to budu u něho vydávati cyklus všeslovenských pověstí; srbskými začnu a českými dokončím. Bude to slovenských druhé a českých třetí vydání, neboť první svazky ani těch ani oněch nejsou již k dostání.

Budou vycházeti v tomtéž formátu jako spisy moje, ale nebudou s nimi záviseti. —

Zde panuje veliká rozhořčenost mezi veškerým lidem, neboť nejsou žádné výdělky, žádná uvěra, žádné peníze, velké daně a velká drahota ve všem; nejloyalnější lidé přejí si, aby tomu byl konec jakýkoliv, hůř nemůže již být nežli je. — Ani boháč nemůže říci, že nebude žebrákem, neboť nikdo není svého jmění jist.

Co říká u Vás lid tomu všemu? Co soudí o té svobodě obchodu a řemesel? Boháči a Židé budou mít z toho nejlepší užitek, ale řemeslníci přijdou s tím docela na mizinu.

K takové svobodě patří lepší časy a potom vzdělaný řemeslnický stav.

Měly nám dáti dříve dobré školy obecné na základě národním a školy průmyslové a potom svobodu řemesel a obchodu.

Radila bych vám pane učiteli, držeti si »Obecné Listy«, co vydává letos Řezáč a profesor Meyr. Oznámení a předplácení čteli Jste zajisté v »Pražských Novinách«. Je to velmi praktický časopis a veliká v něm rozmanitost, tak že v něm každý několik zrněk najde, učitel, řemeslník, hospodář, měšťan, pán — žena, děvče i žák.

Také »Obrazy Života« mají teď jinou tvář a jiné také jádro budou mít, pěknější a zdravější a pěknější ilustrace. Bude je vydávati také Augusta v Litomyšli.

Neruda zůstane sice redaktorem, ale nebude nimi jedině vládnout a potom bude mít jiných přispivatelů. Mohli byste se na ně předplatit, nyní mají lepší pověst.

Vůbec se ta naše literatura na vzdor nátiskům a konfiskacím hýbe; máme také kolik původních dramát, z nichž se dvě provozovala již na divadle.

Sojka, redaktor »Jasoně«, se u mne ani neukázal, co jsem přijela, buď se mne stydí anebo se bojí, že bych mu pověděla do pravdy.

Tací redaktoři dělají nám všem ostudu a co horšího, že znechtňují lidu předplácti se na české spisy.

Vaši milou choť pozdravujte a jestli se ještě z Říma nevrátila, přeji, aby těžká její cesta šťastně se skončila.

Paní a panu Pytašovi (uvědomělý měšťan v České Skalici později hostinský u »Zeleného stromu.«) vyříďte prosím moji úctu.

Také od Jaroslava syna mého (nar. 1848 nyní profesor v Oděse na Rusi) mám vyřídit pozdrav: musí býti nyní pilen, aby nahradil, co na venku promeškal, tak iako i já denně do půlnoci psáti musím.

Pozdravujíc Vás, zůstávám s úctou

Vaše přítelkyně

Božena Němcová.

Pozn. Originál dopisu tohoto z pozůstalosti říd. učitele Jos. Kolisky má zeť tohoto, říd. učitel Josef Chládek v Újezdě Bílém. Jos. Kafka.

Drobnosti učitelovy.

Jeden z vážených paedagogů německých žádá na učiteli těchto vlastností:

1. daru probuzovati smysly, daru prozíravosti psychologické, 3. moci nad svým hněvem, 4. přímé srdečnosti, 5. stálé ochoty ku práci živé a pravidelné, 6. veselého spolucitění pro zábavy dětské, 7. jasnosti a srozumitelnosti ve vyučování, 8. pevné víry náboženské, 9. živého pudu k stálému zdokonalování, k zálibě v umění a přírodě, 10. přesvědčení, že obecná škola jest podstatnou ochranou povznesení lidského pokolení, 11. mravní síly, 12. osobní hodnoty, která šlechtným smýšlením vzdaluje od sebe všecko, co ponižuje a zavání sprostotou a dodává pevnosti, povahy a důvěry.

Francouz Gizot mluvě o učiteli obecné školy, líčí jej tímto způsobem: »Je to člověk, který má více umění, než má učití, aby učil rozumně a příjemně, který má žítí a pracovati ve sféře nižší a mimo to má mít duši vznešenou, aby si zachoval důstojnost způsobu myšlení a zvláště jednání, bez níž sobě nikdy nezjedná vážnosti a důvěry rodičů svých žáků; člověk, který má neobvyklou

směs mírnosti a pevnosti, zaujímá sice ve společnosti nižší postavení než mnozí lidé, a přes to není mu dovoleno býti ponížným sluhou někoho; člověk, který si není nevědom svého práva a přece více myslí o svých povinnostech který všem svítí příkladem, všem poslouží radou; který dokonce nestará se opustit svůj stav, spokojený s postavením, neboť v něm pracuje ku prospěchu jiných, ku prospěchu vlasti, — který hotov jest ve škole žiti a umíratí!«

Dvanáct článků, které podal německý vychovatel, jsou zajisté pěkné i dobré, ale měly by zdobiti nejen učitele, nýbrž i všechny lidi vůbec; co francouzský pozorovatel uvádí v krátkých názorech, životním teplem naplněných, především týkají se učitelů a líčí jeho opravdovou podstatu.

Šťastné školy, které mají takové učitele, dovozuje slezský měsíčník paedagogický.

Úchylky řeči v Poještědsku.

Napsal B. B.

(Pokračování.)

Uvedu nyní ukázky některých slov v Poještědí užívaných nebo výrazů odchylných od spisovné řeči, jakož germanismy a kazimlavy nejčastěji užívané.

ancajgovat — oznámit;

akorát;

almara,

auf;

avanžoval;

auřpuc,

březek — derezek — vřes;

blik;

blavais, blaištít;

bruslinky — brusinky;

boží posel — hrom, blesk;

braunovej;

bánhof;

blinká — třpytí se;

bidle — vidle;

bandorník — obratník — bramborník;

bačky — bačkory;

bandory — brambory;

bundus — zimník;

Bóže (o);

briftaška — tobolka;

ból — mič,

cúmoc;

cera — cira — dcera;

coura — cúra — ženská ucouraná;

casnej — zvědavý;

cihlička — žehlička;

cajk — látka;

cáry — oděv;

ciferník;

cimra;

cejchy;

culuft;

ceignis,

čpunt — zátka;

čmoud — kouř;

čmuk — třeba u klobouku nebo u šátku na hlavu;

čumpřtáci — čumprďáci — čumprňáci — maškary o masopustě po vesnicích chodící;

černé jahody — borůvky;

čerti se žení — sněhová metelice na horách;

čili (i);

čundrovati — klouzati se;

ďrcenka — polévka;

dýmovka — mlha;

drapliště — ometené koště;

draple — koště;

drašlák — cedník;

dycky — vždycky;

drozen drozd;

drtek — málo;

dítě se párá — hraje si;

deka;

ďrcnca — kolébka;

dólu (o) (ů);

ďicky;

dite — jděte;

depsati — strkati — tlouci někoho;

dynk — dno;

durch;

ľuks;

dranzírovat.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Valná hromada Jednoty česk. katol. učitelstva odkládá se z 26. ledna t. r. na den 9. února. Bude v domě družstva Vlast čp. 570-II., Žitná ulice v 10 hodin dopoledne.

Částečné zrušení celibátu učitelek v Prusku. Snahy pruských učitelů k zrušení celibátu zaznamenávají úspěch: Výnosem ze dne 8. listopadu 1907 ministr učování dr. Holle zaslal pruským vládám a všem provinciálním školským kolegiím oznámení, dle něhož učitelky, které se provdaly až do odvolání, mohou zastupovati své povolání. Zmíněný výnos zní: »Tímto chci dovoliti, aby výmínečně vdané učitelky mohly býti do odvolání zaměstnány ve školní službě, když po důkladném zkoumání zájmů školy a osobních poměrů dotyčné učitelky toto zaměstnání se objevuje jako žádané a přípustné, a oprávnění činitelé nečiní námitky.«

Služné učitelské v Černé Hoře. Učitelé černohorští mají velmi nízké služné. Stálí učitelé jsou rozděleni ve dvě třídy platební. V první třídě činí základní služné, 720 K, v druhé pak 650 K ročně. Pětiletých přidavků je pět po 120 K. Prozatímni učitelé jsou rozděleni ve čtyři třídy platební.

Obecné školství ve Vídni. Do obecných škol ve Vídni dochází 111.456 hochů a 114.450 dívek, tedy celkem 225.906 školních dětí. Měšťanských škol je tam 58 chlapeckých a 66 dívčích, celkem 124. Obecných škol jest 170 chlapeckých a 170 dívčích, celkem 340. Tříd na obecných a měšťanských školách bylo 4357, z nichž 950 je na školách měšťanských a 3407 na školách obecných,

Levná představení pro žáky mají se konati v novém městském divadle v Saské Kamenici po jeho dokončení. Smlouva o pronajmutí nového městského divadla zavazuje ředitelství, aby každoročně uspořádalo nejméně 10 odpoledních představení pro žáky za ceny snížené (20—40 pf.)

Boj s alkoholismem ve škole. Tři družstva paní učitelek v Berlíně zařídila svého času osmidenní bezplatný kurs, v němž se podával návod, kterak se naučiti zdržování lihových nápojů. Městská rada k tomu konci věnovala 300 marek podpory. Výklady zahájila průkopnice tohoto směru paní Heleninsová z Finska s nebyvalým úspěchem. Po výkladech theoretických byly uváděny

praktické výstupy s dětmi, kterak je lze odnaučiti pití lihovin. Také byly vyvěšeny názorné obrazy, kterak zhubně působí opojné nápoje na lidské ústrojí; zvláště obrazy professora Barellia z Würzburgu se těšila největší pozornosti.

Čistota ve škole. Na našich školách se zametá z pravidla dvakrát týdně; ale to nikterak nestačí, aby bylo tímto dosti učiněno zdravotním požadavkům. V té věci podal školní lékař v Mladé Boleslavi, dr. E. Semarad zdařilou studii o pravidlech denního čištění ve školách, v nichž bezpodmínečně žádá 1. Po dokončeném vyučování buďtež otvírána všechna okna v budově školní; podlaha se posype mokkými pilinami a pečlivě se zamete. 2. Za hodinu po metení se otírá prach z lavic a všech předmětů ve školní světnici. 3. Okna buďtež zavírána dvě hodiny po zametení, koná-li se i odpoledne vyučování; jinak okna buďtež zavírána až večer. 4. Také v neděli dopoledne mají býti okna otevřena.

Polské knížky o ochraně zvířat. Vůči mylnému názoru, že jenom Němci mají spolek k ochraně zvířat, uvádí polský paedagogický měsíčník tyto polské knížky, v nichž se doporučuje ochrana zvířat: Przyjacieli koni, napsal Dygasiński (Přítel koní stojí 15 kopéjek), Z życia ludzi i zwierząt (Z života lidí a zvířat, dvě knížky za 10 a 12 kopéjek), Jak opiekować się ptakami (Jak obíratí se ptáky), napsal Dyakowski (20 kopéjek). Tyto knížky možno dostati v knihkupctví »Stella« v Těší. Také v Praze trvá spolek k ochraně zvířat, který vydal již několik zdařilých čítanek.

Počet obecných škol v Haliči vzrostl v uplynulém roce školním o 186 nových škol; ale přes to jest ještě 777 obcí, které škol vůbec nemají. Počet tříd se zvýšil o 1113, počet dětí docházejících na celodenní vyučování se rozmnožil o 66 000, na vyučování doplňující o více než 7000, počet učitelů a učitelek vzrostl o 1227. Jeví se tedy ve školství haličském utěšený pokrok.

Alkohol a děti. V Berlíně zkoumal školní lékař 967 žáků a žaček a zjistil, že jich přes polovici (496) pije denně pivo, 200 dětí, tedy 30 proc., pilo likéry a kořalky, hlavně děvčata sladké likéry. Město Berlín mělo ve svém blázinci r. 1903 4899 bláznů, z nichž byla dobrá polovice alkoholiků.

Valná hromada

Jednoty čes. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy

konána byla v domě družstva Vlast v neděli dne 9. února v 10 hod. dopoledne za hojného účastenství. Zvláště mile nás dojalo, že všechny české nejdůst. Ordinariaty vyslaly k ní své zástupce.

Předseda vidp. Msgr. Dr. Fr. Kordač, universitní profesor, zahájil schůzi úchvatnou řečí o vývoji protikatolických tendencí v oboru školství v cizině a hlavně v Rakousku. Řeč jeho, jež zanechala v posluchačstvu hluboký dojem, uveřejňujeme zde v plném znění:

Klíč k porozumění moderních směrů *ke úplné rozluce školy od církve* nám podávají zásady francouzské revoluce, které ponenáhlu během 19. století veškerá Evropa přijala. Proti zákonu přírody Děti patří *rodičům* — prohlásil *Danton* v konventu (21. frimaire, an II) »Děti patří *republice* dříve než patří rodičům. Tuto zásadu vzal Robespierre za podklad svého návrhu, který byl v nacionálním shromáždění přijat v tomto doslovném znění Jedině vlast má právo svůj dorost vychovávat. Takový poklad nesmí byti děle ponechán pýše rodin a předsudkům jednotlivců, jelikož to je stálým zdrojem stavovských rozdílu *na úkor rovnosti.*«

Patrně tedy, že státní *kommunismus* tímto zákonem pohltil přirozené právo rodičů a osobní svobodu jednotlivců. Pádem Robespierreovy hrůzovlády padl sice i jeho zákon; ale *idea* tohoto zákona, učiniti školu *monopolem státním*, stala se duchovním majetkem *tajných* spolků *zednářských*. Tyto uplatňují až po dnes zásady francouzské revoluce, kdekoliv rozklad uvědomění křesťanského půdu k tomu připravuje.

V *Rakousku* se připravoval převrat státní myšlenky katolické říše Habsburské, jež byla po celá století ochrankou kultury křesťanské, již za císaře Karla VI. počátkem 18. století. Zednáři van Swieton, Sonnenfels & Co. v díle rozluky církve a školy již tak pokročili, že sama zbožná Marie Teresie si od nich osvojila zásadu ve smyslu výlučném falešnou »Die Schule ist u. bleibt ein Politikum« (Škola je a zůstane záležitostí [výlučně] státní).

Za císaře Josefa II. »převzal« stát veškeré školní fondy a výtěžek za zrušené kláštery, tedy církevní majetek ve svou správu, t. j. »zkonfiskoval jej«. Na místo dosavadní autority církevní, součinné s autoritou státní, zavedena byla c. k. dvorní studijní komise (Studienhoitkommission). Převládali v ní a konečně jí úplně opanovali repraesentanti tak zv. »osvěty 18. století«, zednáři nebo jejich stoupenci.

Již v této periodě jest znamenati zárodek školy moderní a její směrů. Připravoval se »státní školský monopol«, který byl později doplněn »nucenou školní návštěvou« (Schulmonopol u. Schulzwang). Školu znásilňuje stát a stát je znásilňován nevěreckou vědou. Vše to na útraty zkonfiskovaného jmění církevního a na úkor přirozeného práva rodičů a božského práva církve katolické na výchovu mládeže dle víry křesťanské.

Stav této chronické choroby byl s počátku vleklý, a to jmenovitě z ohledu na tradice rodu panovnického a na zbožný dosud lid katolický. Povstal z této kulturní choroby zvláštní útvar »rakouské burokracie« a její »služky« »státní církve«. »Sůl přišla na zmar a byla pošlapána.« Státní církev nikoho neznepokojovala, ale zároveň úcty a váhy pozbyla.

Tato nábožensko-socialní choroba přešla nutným vývojem v krizi *kulturního boje* liberalismu proti církvi katolické a proti základům křesťanství vůbec. Ale i tento kulturní boj nebyl v Rakousku nikdy tak akutní jako jinde, na př. v Německu a nyní ve Francii. U nás podržel celkem ráz vleklé choroby, ochromující poněkud veškerý organismus života církevního v *hierarchii i v lidu*. — Pokus ozdravení, svorným působením státu a dle smlouvy »konkordát« zvané — byl násilně a jednostranně přerušen po katastrofě u Králové Hradce 1866. Porážka vojáků rakouských se přičítala konfesijní škole z doby konkordátu; ale při tom se přehlédlo, že vítězný u Sádové pruský »Schulmeister« pocházel z pruské školy konfesijní.

Nadešla doba *rozkvětu liberalismu*. Z ní pochází naše nynější školní zákonodárství z let 1868 a 1869. — Církev katolická, matka a vychovatelka národů, byla těmito zákony odkázána na podruží v domě vlastním. Její právo božské a její právo historické, jehož nabyta vydržením dvou tisíc let, bylo těmito zákony znásilněno a zdeptáno. Proto je nazval papež Pius IX. »abominables«. —

Po pádu vlády ultraliberální bylo novellou z r. 1883 nejkřiklavější bezpráví, dle něhož i žid se mohl stát řídícím učitelem školy výhradně katolické, odstraněno. — »Volné školy« je ale i toto podruží církve ve škole — »vládou klerikalismu ve škole«, která prý musí být i vyhozením znamení našeho vykoupení — kříže, radikálně zrušena.

Liberalismus je po stránce *národohospodářské* definitivně pohřben; ale po stránce *nábožensko-mravní* podniká ve spojení s *pokrokaři* a posléze i se *socialními demokraty* další boj proti církvi a proti křesťanství vůbec. Alliance těchto nepřátel se vrhá na hlavní prameny života křesťanského autoritu církve a křesťanskou výchovu lidu v rodině a ve škole rozlukou manželství a rozlukou církve a školy.

Liberalní vláda rakouská si svého času vypočítavě povolala paedagoga *Dittes-a*, aby ji odchoval liberalní učitelstvo na *potírání klerikalismu ve škole i v lidu* ve vleklém kulturním boji proti církvi katolické. Liberálové dobře počítali — ale přece se přepočítali. Neboť »*liberálně*« odchované učitelstvo přechází šmahem do tábora *socialismu*. Když dostal Dittes pokyn, aby šel, odstupoval uštěpačnou poznámkou: »Již je pozdě; sítě v učitelstvu zaseté již vychází.« Nyní však — musí i zaslepení liberálové na své oči vidět a doznat — že sítě Dittes-ovo nyní již *dozrává v socialismus*, kommunismus, ba i *v anarchii*.

S upřímnou úctou činíme poklonu charakteru těch pp. učitelů, kteří veškerému terroru dosud odolali a ideální své povolání, vychovávati dorost národa na základech nábožensko-křesťanských a vlasteneckých, věrně plní.

Ale na doklad náboženského a proto i kulturního bankrotu v učitelstvu se odvolávám na programy jejich representačních schůzí a jejich stavovských orgánů českých i německých. Právě v těchto dnech jejich orgán »Český Učitel« — z toho, co tvrdím, nezvratně *usvědčen* poslancem Dr. Myslivcem.

Kulturní boj o vyluku křesťanského náboženství ze škol našich byl k nám zavlečen ze zemí cizích.

U nás se opičí »volná škola« se zálibou podle vzorů francouzských. Pročež netřeba prorokovat, nýbrž stačí logicky uzavírat, že stejné *zásady* a příčiny mají stejné *důsledky* a účinky.

Ve Francii pronesl již r. 1848 Thiers toto svědectví: »Máme čtyřicet tisíc učitelů elementárních škol; to znamená tolik nepřátel kněží; čtyřicet tisíc kněží *alheismu a socialismu*.« Od té doby stačilo jedno půl století a Francie stojí před katastrofou a ponižením, jakého její dějiny ještě neznají. Prameny moderních směrů školní otázky nám prozrazují zednáři sami, a to s otevřeností, která veškerou pochybnost vylučuje.

Lepelletier píše již v květnu r. 1886 v zednářském listu »Le mot d' Ordre« o loži takto: »V jejím lůně se vzdělává většina sociálních reform. Obligátní škola laikální byla v ložích již po celou řadu let studována; jen tím způsobem bylo možno, že Francie (t. j. zednářská žurnalistika a jí otrávené čtenářstvo katolické) školu laikální žádala a parlament ji odhlasoval.« *Henri Maret* přiznává, že bezkonfesíonelnost není posledním cílem těchto směrů — nýbrž beznáboženská a čirá nevěra. — Předstírání cílů jiných že je »farizejství«.

Velect. shr.! Znamé přísloví na vítězství zvyklých Římanů zní: Ab inimico disce. — Učme se i v boji o školu taktice od svých nepřátel. Třetí kongres zednářských loží francouzských, konaný v Nancy roku 1882, nám svou taktiku prozrazuje tímto vyhlášením »Dlužno zakládat spolky nezasevěčených (do tajemství pravých cílů zednářských) pod lesklými jmény osvěty, svobody, humanity a pod. Jejich vzpruhou a vůdčím duchem má byti jádro *zednářů*. Takový druh spolků *znásobuje 10krát až 100krát* dle jich počtu činnost *zednářskou*.«

Takovýmto násobitelem činnosti zednářské na *rozrvat oltářů a trůnů* — jsou spolky »*volné školy*«, »*volné myšlenky*« a j. — Nedávný sjezd volných myslitelů v Praze — byl generální přehlídkou těchto bojovníků, Čechů i Němců, i spojených národů cizích v internacionální alianci proti Kristu a Bohu, církvi i vlasti. Hrozná královražda v Portugalsku je důkazem většího pokroku této organisace a její činnosti na jihozápadu než dosud u nás.

Proti této alianci nepřátel Kristových, kteří svůj tábor opírají o pevnost bran pekelných — znám toliko *jedinou* contra-allianci mezinárodní, uzavřenou samým Kristem — jest to *církev katolická*, která na skále Petrově skýtá spojenému táboru bojovníků Božích všech národů — nedobytnou oporu a pevnost víry a mravů kultury křesťanské.

Semkněme se bratrsky mezi sebou jakožto ditky jedné Matky církve katol. a jedné vlasti české v organisaci odborových spolků školských v těsném styku s veškerou organisací tisku a spolků katolických ostatních. Pryč se vším, co nás dvojí, láska k Bohu, králi a vlasti nechť nás k vítěznému boji spojí.

* * *

Když marnotratní bratři naši, liberál a sociální demokrat, drahocenný podíl rodinný, viru a mrav křesťanský prohýřili a nyní v domě rodinném, ve státě rakouském a církvi katolické, *nás* svobodné a svéprávné občany a věrné katolíky — i o náš podíl víry a kultury křesťanské »*volnou školou*« chtějí připravit — tu nám káže nejen láska křesťanská, ale i pud sebezachování a zachování naší vlasti — *co nejrozhodnější obranu*. Zachraňme rodný dům matky církve katolické a vlasti české, aby se i marnotratný syn po hrozící katastrofě měl kam vrátit. — Vráti se, neklamou-li veškerá znamení doby naší.

Tato láska křesťanská v srdci, slovo pravdy na jazyku a *v rozhodné chvíli volební listek v ruce* nás povede k jistému vítězství.

(l'okračování.)

Boj o mládež.

Poslední katolický sjezd ve Vídni sestavil návod, kterak by bylo možno spojit organizace rakouské mládeže na jednotném základě v jediný svaz.

Dne 19. ledna se konala ve Vídni ustavující schůze »Svazu rakouských organizací mládeže«. Jak o katolickém sjezdu, tak také toho dne byla velká lidová dvorana na radnici přeplněna a to většinou mládeží.

Tajemník organizace vídeňské mládeže, Mayer, zahájil sjezd a mladistvým nadšením rozvinul účel svazu. Den tento jest velevýznamným v dějinách rakouské katolické organizace. Jednotlivé organizace jsou slaby, práce se tříští, v společné práci však je síla. A k tomu byl ustanoven svaz, jenž spojí nejrůznější družstva stavovská a odborná organizací mládeže. Úlohou svazu bude podporovati jednotlivá družstva, soustřeďovati práci, rozdělovati jednotlivým spolkům vážné otázky k řešení. Bude potřebí svazu jednotného listu. Svaz bude také vydávati případné hry divadelní pro mládež. Jen ideální, nejlepší a největší dílo bude programem svazu; důvěra v Boha a ve vlastní sílu jej bude podporovati.

Po zvolení výboru ujal se vedení předseda Nitschmann a poslanec Hemeler vyslovil radost, že organizace mládeže se začíná utěšeně rozvíjeti. Katolíci jsou stále poněkud bojácní. Nic se nehlasí, ať se jim dějí sebe větší křivdy. Proto se zdá, že massy lidu jsou v nepřátelském táboru. A přece tomu tak není. Proto bez bázně do práce.

Poslanec Kemetter srovnával organizaci dělnické mládeže s Prometheem. Kéž mládež přinese oheň do křesťanské organizace. Nechť se však varuje, aby tento oheň se nestal plamenem vášně. Mládež musí býti opravdu »jeunesse dorée«. Nechť nabude vlastností zlata. Má býti především šlechetnou. Svazu je zvláště potřebí altruismu, poněvadž sobeckost by mu podfala kořeny. Je třeba, když toho poměry vyžadují, obětovati i prospěch a výhodu jednotlivých družstev ve prospěch celku. Údům svazu je dále potřebí též poctivosti a vlídnosti, zvláště vůči soudruhům. Svaz musí pěstovati též svobodu; ovšem neobmezené volnosti není.

Pravou volnost získá si mládež, když dovede držeti na uzdě své nespořádané náklonnosti. Svaz nechť všechny síly vynasnaží k dílu proti nemravnosti v literatuře, umění, přednáškách a v jednání. Když massy mládeže ve svazu shromážděné opět a opět budou žádati zákonitých ustanovení proti nemravnosti v tisku a obrazech, bude to míti zajisté úspěch. Zvláště však organizace mládeže mnoho dosáhne, když se rozhodně postaví proti nemravnému hovoru i chování mezi soudruhy, doma a všude, kde se naskytne příležitost. Tím vykonají také vážné národní dílo, neboť nic nedpokopává tak síly národní jako nemravnost.

Poslanec Wolný mluvil o právě dokončené reformě pokračovacích škol a o nedělním odpočinku. Odborné vyučování na pokračovacích školách se dělo dosud v neděli od 8. do 12. nebo od 9. hod. dop. do 1. hod. odp. Tím přichází učeň o nedělní odpočinek; zároveň pak mu nebylo možno vyplniti náboženské povinnosti. Křesťansko-socialní strana vymohla pro Rakousy Dolní, že toto vyučování se děje ve všední den večer. Tím byl dán učňům celodenní úplný nedělní odpočinek; mohou také se účastniti služeb Božích. Dělnická mládež pak odchovaná na křesťanském základě, jest zárukou blahobytu živnostnictva.

Valná hromada

Jednoty čes. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy.

(Dokončení.)

Předseda věnoval nato posmrtnou vzpomínku zemřelým členům, jsou to Josef Beran, bisk. vikář v Král. Dvoře; dr. Jindřich Beránek, farář v Praze; Fr. Blažko, em. k. a. vikář v Noutonicích; Josef Červenka, farář v Něm. Rybné; Msgr. Ferd. Kalous, světicí biskup a probošt ve Staré Boleslavi, dr. Fr. Krásl, světicí biskup a probošt u sv. Víta v Praze; N. Knepr, továrník v Hradci Králové; Martin Pacht, kanov. ve St. Boleslavi; Fr. Tondl, em. prof. v Bělé.

Přítomní vzdali jim povstáním poslední čest.

Jménem nejd. Ordinariátů pozdravili Jednotu:

1. Vsdp. dr. Ant. Podlaha, metropolitní kanovník:

Jeho Eminence nejdůstojnější arcipastýř uložil mně, abych jeho jménem projevil radost jeho nad zdárnou činností Jednoty čes. katol. učitelstva, v ne-snadných poměrech dvojnásob záslužnou a spolu abych tlumočil i jeho vroucí přání, by Bůh žehnal dalšímu působení spolku. Vsdp. kanovník odevzdal zároveň pokladníku Jednoty dar Jeho Eminence 50 K.

Vsdp. dvorní rada a kanovník dr. Fr. Kryštůfek, universitní profesor.

Čte delegační přípis J. M. ndp. dr. Jos. Doubravy, biskupa v Hradci Králové. Nejdůst. pán žádá svého zástupce, aby »vážené Jednotě tlumočil jeho vřelou úctu a požehnání k záslužným snahám.« Vldp. dvorní rada poukazuje k tomu, jak je to důležité, jakého smýšlení jest soudce a jakého učitel. Zdůrazňuje, že je nám potřebí katol. paedagogia a vyslovuje vroucí přání, aby podobný ústav co nejdříve byl zřízen a otevřen.

Red. Tom. Škrdle odpovídá, že i naše snaha k tomu cíli se nese a spoji-li se naše Jednota se spolkem přátel škol bratrských, kterémužto spolku p. dvorní rada předsedá, k čilé práci, že budou Školští bratří v Bubenči brzy s to, aby paedagogium katolické brzy otevřeli. Ostatně, dodal referent, dnešní valná hromada se k tomuto předmětu ještě vrátí.

Dp. P. Jos. Puchta z řádu křižovnického, em. farář klučenický:

»Jeho Excellence ndp. biskup litoměřický dr. Em. Schoebel děkuje sl. Jednotě čes. katol. učitelstva za laskavé pozvání k dnešní valné hromadě. Avšak už dne 12. února b. r. dokončí 84. rok svého věku a nemoha se sám dostavití, splnomocnil mne, abych ho zastupoval. Jeho Excellence přeje Jednotě hojného zdraru a požehnání Božího a dovoluje si povzbudit Jednotu, aby hleděla získati co možná nejvíce členů-učitelů. Neboť mezi učiteli jest ještě dost takových, kteří zachovali si víru v srdci. Aby ti a takoví Jednotu poznali a k ní se přidali, o tom ať se výbor slavné Jednoty bedlivě radí.

Dp. VI. Hálek, far. z Liboce:

V zastoupení Jeho Milosti, nejdůst. pana biskupa budějovického, Msgra Josefa Hůlky, sdělují slavnému shromáždění laskavý pozdrav Jeho biskupské Milosti k dnešní valné hromadě. S radostí a živým účastenstvím jest Jeho biskupská Milost aspoň duchem přítomen a projevuje vděčné uznání jedenáctileté práci českého katol. učitelstva, jež majíc za vzor božského Učitele Ježíše Krista, pracuje neohroženě a vytrvale, aby dcera církve — škola — nezadatelný to majetek katolického lidu, zkvétala na základech křesťanských a mládež ve škole nejen

slovem, ale i skutkem a příkladem vedena byla pravou vědou k pramenu nepomíjejícího světla, k pravdě jediné, věčné — k Bohu. Jeho biskupská Milost žehná činnosti slavné Jednoty s přáním, aby české katolické učitelstvo seřazeno v Jednotě pod praporem Ježíše Krista kol svých velepastýřů dopracovalo se v díle za ideály křesťanské školy požeňnaných výsledků. Všemohoucí žehnej snahám slavné Jednoty!

Projevy zástupců nejd. Ordinariátů sledovány byly s živou účastí přítomných členů a Jednota vděčně děkuje Jeho Eminenci všem ostatním nejdpp. biskupům českým za jejich živé účastenství v její námaze a práci.

Jednatel dp. katecheta Ant. Suchoradský četl protokol předešlé valné hromady. Protokol byl jednohlasně schválen.

Týž podával jednatelskou zprávu za rok 1907

Velectěné shromáždění!

Po jubilejní valné hromadě, kterou jsme s velikou okázalostí loni konali, šesli jsme se dnes opět, abychom vydali počet ze své práce v minulém roce vykonané. — Výbor Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy konal v minulém roce šest schůzí. Ve schůzích těchto probíral časové otázky školské a snažil se resoluční a vhodnými usnešeními paralysovat činnost nepřátel křesť. výchovy. Jednota má mimo jiné také účelem zakládati knihovny. Úkolu toho zhostili jsme se tím, že jsme darovali 100 K. Spolku na zakládání katolických knihoven a že jsme společně s družstvem »Vlast« honorovali kustoda půjčovny katolických knih, která jest umístěna v papírnickém závodu družstva »Vlast« a dobře úkolu svému vyhovuje. Hlavní náš zřetel obrácen byl letos k tomu, aby zřízeno bylo středisko, svaz všech katolických učitelů a vychovatelů, jakož i podniků a korporací paedagogických. Stanovy »Svazu paedagogického«, jenž má býti jakousi školní radou katolickou, byly po společné poradě interesovaných spolků a korporací sdělány a 15. ledna t. r. k mistodržitelskému schválení zadány. Náklad s tím spojený hradí, než se Svaz ustaví, naše Jednota, kteréž přísluší hlavní zásluha o jeho uskutečnění. Naše Jednota bude ve Svazu tomto svými delegáty zastoupena a bude o to se snažiti, by vliv svůj tam co nejvíce uplatnila. — V uplynulém roce snažili jsme se i finance své v příznivém stavu udržeti. Za tou příčinou rozeslal jsem jako pokladník Jednoty na všechny dlužníky upomínky, počtem ke 300 a mohu sdělit, že četní z nich dluhy své zapravili.

V redakci Učitelské přílohy při našem orgánu Vychovatelí bylo třeba vykonati volbu nového redaktora. A zvolili jsme za redaktora mladého a nadšeného člena výboru p. učitele Vlastimila Jelínka; přejeme mu, aby pro tuto přílohu hojně učitelů jako literárních spolupracovníků získal. Vedle této přílohy řídí naše Jednota svým redaktorem Vzdělávací četbu katolické mládeže; máme tedy v rukou dva literární podniky, které hmotně vydržuje družstvo »Vlast«, při nichž však my volíme redaktory a v nichž můžeme své idee šířiti a mnohé z našinců literárně zaměstnávat.

Činnost naší Jednoty jest tichá a klidná, ale činíme, co za přítomných poměrů činiti se dá a vynasazíme se, budeme-li i na příští rok k řízení Jednoty povoláni, abychom dále ve vytknutém cíli dle sil svých a dle potřeby času pracovali. Činnost naše těší se teěž přízni nejd. pp. biskupů, našich to cír-

kevních představených, zvláště Jeho Em. našeho nejd. arcipastýře. Přítomnost zástupců nejd. episkopátu na dnešní valné hromadě to znovu dotvrzuje a to jest pro nás zároveň zárukou, že kráčíme cestou dobrou, ve shodě s náměstký sv. apoštolů.

Ku konci snad nebude nezajímavo podati zde stav členů, jak se jevil na konci minulého roku. Všech členů má Jednota 379 z nich jest 34 zakládající, 202 činní a 143 přispívající. Dle povolání jest: 58 učitelů, 42 učitelky, 153 kněží, 54 jednot a korporací a 62 laiků. Zemřelo členů 9, vystoupili 3, celkem ubylo členů 12, naproti tomu přibýlo nových 16 členů.

Děkujíce všem přátelům a příznivcům svým za podporu v minulém roce, žádáme, by i na příště nám laskavou přízeň zachovali. Boha pak prosíme, aby práci naší žehnal, aby nás provázel svou pomocí a sílil nás v těžkých dnešních dobách svou milostí.

Účetní zprávu za rok 1907 podával pokladník Jednoty dp. Ant. Suchoradský. Jednota má na konci roku 1690 K 52 li čistého jmění a jmění jubilejního fondu obnáší 3949 K 85 h. Účty revidovali pp. učitel Josef Mazanec a tiskár. faktor Boh. Šubrt. Tento ve valné hromadě prohlásil, že je nalezli v pořádku, načež valná hromada udělila pokladníkovi jednohlasně absolutorium, vděčně uznávajíc záslužné práce, které dp. Ant. Suchoradský pro Jednotu koná.

Zprávu o fondu pro kat. paedagogium podával red. Tom. Škrdle. Loni bylo jmění 490 K 04 h, na konci roku 1907 1549 K 57 h. Až budou stanovy paedagogického Svazu schváleny, odevzdá se k návrhu předsedově celá tato akce tomuto Svazu, ale k návrhu p. říd. učitele Karla Ludvíka žádá valná hromada své členy, aby při zásilce členských podílů vždy nějaký obnos na toto paedagogium obětovali.

Red. p. Tom. Jos. Jiroušek podával zprávu o půjčovně knih, kterou řídí. Uvedl data jako ve Spolku na zakl. katolických knihoven, proto zde zprávu jeho pomíjíme.

Pátým bodem programu bylo, aby valná hromada věnovala po 100 K Spolku na zakl. katol. knihoven a Fondu pro budoucí katolické paedagogium. Návrh výboru byl jednohlasně schválen.

Volby výboru vykonány byly akklamací. Zvoleni byli za předsedu Msgr. dr. Frant. Kordač; do výboru pp.: Josefa Bayerová, učitelka v Praze; Jan Brejcha, řídící učitel v Karlíně; Josef Hnátěk, soukromník ve Skorenicích; Vlastimil Jelínek, učitel v Břevnově; Tomáš Jiroušek, redaktor »Našich Listů« na Král. Vinohradech; Josef Kafka, řídící učitel ve Zdětině; Karel Ludvík, řídící učitel v Praze; MUDr. Otokar Rožánek, císařský rada a lázeňský lékař v Praze; Antonín Suchoradský, katecheta v Praze; Tomáš Škrdle, redaktor »Vlasti« v Praze; Marie Vorlová, učitelka v Praze; Václav Žižka, stříbrník v Praze. — Náhradníci pp. Robert Bourek, strojmistr; Josef Černý, typograf; Antonín Prokeš, řídící učitel v Chotěborkách; Václav Průša, mistr obuvnický; Bohuslav Šubrt, faktor knihtiskárny; Jan Žák, účetní a korektor. — Revisoři účtů pp. Bohuslav Šubrt, faktor knihtiskárny a Josef Mazanec, učitel.

Při volných návrzích přijato, aby dala Jednota stanovy paedagogického Svazu, až budou schváleny, do tisku a hned aby nato byla svolána výborová schůze.

Školní rada vldp. Josef Šauer z Augenburgu uvedl, že podal v Mar. kongregaci návrh, požádati prostřednictvím Jeho Eminence Svatou Stolicí, aby vlo-

žila v litanie k Jménu Ježíš slova: »Ježíši, příteli dítek«. Debaty o tom súčastnili se: učitelka sl. Albína Fortýnova, p. Václav Žižka a duchovní správce dp. Emil Stárka. Návrh byl odkázán výboru.

Typograf pan Josef Černý, vzdává díky za dar »Učednické besidce« poskytnutý.

Předseda povstal a vyzval přítomné, aby provolali slávu: Sv. Otcí Piu X., Jeho Veličenstvu císaři a králi našemu, Jeho Eminenci a všem ostatním nejd. pp. biskupům českým. Přítomní připravili při tom srdečnou ovaci i panu předsedovi samému.

Po valné hromadě konal výbor ihned první schůzi a zvoleni byli: za I. místopředsedu říd. učitel p. Josef Kafka, za II. redaktor p. Tom. Jiroušek, za jednatele a pokladníka katecheta dp. Antonín Suchoradský.

Školská rozprava v italské sněmovně.

Francie stala se vzorem mužům, kteří touží po tom, aby náboženství bylo vyloučeno ze škol. Kulturní boj má býti rozšířen po celém vzdělaném světě. Itálie nesmí ovšem ani v té věci zůstatí pozadu. Svobodní zednáři, kteří tam úsilovně pracují a těší se velikému vlivu v celém státním zřízení, nedají větrem zmitané Itálii klidně se věnovati ozdravení mravních, kulturních a socialních poměrů.

Podle základního zákona Casatiho z roku 1859 náleželo v Itálii mezi povinné předměty na obecné škole i náboženství. Avšak když r. 1877 byl tento zákon rozšířen na ostatní provincie ve spojené Itálii, upuštěno od náboženství jako od povinného předmětu na školách nižších; místo toho bylo vyučováno beznáboženské morálce. Ale obce musily se dále starati o vyučování náboženství. Státní rada ve svých výnosech nařizovala, že obce jsou povinny postarati se o vyučování náboženství, žádají-li si toho rodiče dítek. Podle praxe rodiče, kteří si přejí, aby jejich dítky byly vyučovány v náboženství, mají o to písemně žádati. — Liberální a socialistická městská a místní zastupitelstva však nevyhovují zhusta žádosti rodičů, tak že se náboženství nevyučuje ani na nižším ani na vyšším stupni.

Náboženství vyučovalo se povinně do 1880 také v učitelských seminářích, a také kandidáti byli z něho zkoušeni; avšak toho roku byla tato povinnost zrušena. A učitelé jsou namnoze smýšlení protináboženského a zasévají símě nevěry v útlých srdcích dětských.

Někteří ministři vyučování byli velmi nepřiznivého smýšlení proti vyučování náboženství; zejména tak jednal Nunzio Nasi, který vedl správu vyučování v letech 1901—1903. Tento podvodník, jenž nyní jest na lavici obžalovaných, připravil návrh zákona, kterým se náboženství vylučuje ze škol. Nasi však padl dříve, než mohl svůj zhoubný úmysl provésti. Roku 1904 ministr Orlando prohlásil, že je zákon Casatiův zrušen a že obcím se ponechává na vůli starati se o vyučování náboženství; stát proti tomu nebude nic namítati.

Nynější ministr vyučování Riva pak již se pokusil cestou nařízení zrušiti úplně povinnost vyučování náboženského; avšak státní rada neschválila jeho úmyslu, poněvadž zákona nelze změnití nařízením. Proto podal ministr Riva poslancké sněmovně návrh zákona, aby náboženské vyučování na školách bylo značně omezeno.

Rozprava v poslanecké sněmovně italské se konala dne 18. února. Předseda Marcora zahájil schůzi; galerie byly přeplněny četným obecnstvem. V Římě je 250 poslanců, avšak všichni nebyli ve sněmovně. Předseda udělil slovo poslanci Bissolatimu, který o této záležitosti mluvil dvě hodiny. Hlavní jeho vývody jsou:

Vláda se snaží o to, aby byla přijata zásada: Náboženství budiž vyučováno v oněch školách, kde se pro ně vysloví většina rodičů, kde pak nikoli, musí menšina se sama starati, aby byly dívky vyučovány náboženství na vlastní útraty. Skoro jsem přesvědčen, že zvítězí vládní návrh; neboť jest otázka: může demokratický stát podporovati konfessivní vyučování čili nic? Zajisté že nikoli, neboť proti tomu mluví státní základní zákony, podle nichž je stát bezkonfessivní. Proti tomu se namítá: Katolíci jsou ve většině, mají tedy právo žádati náboženského vyučování. Avšak mnoho jich nechce tomuto vyučování; má býti menšina přinucena, aby její potomci byli vyučováni nábožensky? Stát nemůže podporovati vyučování náboženského, poněvadž tajemství víry jsou nesrozumitelná a o dogmatech se nedá disputovati. Namítáte Členové krajní levice (k níž řečník připadá) chtějí tedy vyloučiti ze škol vyučování náboženské. Řečník dále dokazuje, že náboženské přesvědčení záleží v pojetí velkých filosofických a životních problémů; laická morálka jest neodvislá od náboženství a státu prý úplně dostačí. Jest přesvědčen, že tento návrh vzbudí kulturní boj, ale naděje se, že zvítězí idea svobodného rozvoje lidstva, bez které by třetí Itálie byla ironií.

Řeč Bissolatiovu sněmovna vyslechla velmi nerada; poslanci jej přerušovali a syčeli. Vládní většina, pravice, k níž náleží mírní liberálové, ironisuje řečníka. Za to sněmovna vyslechla napatě řeč Cameroniho.

Jsem přesvědčen, dovozoval Cameroni, že většina sněmovny se slavnostně vysloví pro zásadu náboženského vyučování v obecné škole a tak zamítne vládní návrh, který vlastně touží po tom, aby škola byla laicisována. Nepřátelé se odvolávají na zásadu neutralnosti školy v konfessivní příčině. Co však je tato neutralnost? Bissolati ji pojímá jako nějaký passivní stav indifferentní, se strany lidského ducha, společnosti a zákonodárství a všemu, co je nad city a není předmětem zkušebného poznání a zkoumání. — Krajní nepřátelé však tuto zásadu pojímají jako činný odpor proti všemu nadpřirozenému. To je také v praxi jedině směřodaté.

Kterak však mohou nepřátelé lišiti dva lidi, a to toho, kdo činí pokusy a badá v daných dějích a toho, kdo na jich základě se pokouší dospěti k nepoznatelnému a zkoumá, co je poslední příčinou věcí a jich poslední účel. Kterak to, že někteří lidé se vzdají řešení nejvyšších otázek a zkoumají pouze zjevy? Velká většina lidstva následuje základní touhy svého ducha a odpoví si třeba dogmatickým a tajuplným způsobem pozitivně na nejvyšší požadavky, na otázku odkud, kam a proč je člověk. Kterak mohou protivníci právě sebe postavovati za vzor, za prototyp moder i společnosti? A třeba uvážiti ještě, že víra, která žije ještě v ohromné většině lidí třetí Itálie, není mrtvá, nýbrž provívá vším veřejným životem. Kterak je tedy možno stát a školu vybavit z tohoto životního kruhu?

A jak vypadá tato otázka v praxi? Co odpoví učitel ve státní laické škole dítěti na otázky, které přesahují zkoumatelné poznání? Vždyť dítě vidí okolo sebe, jak lidé ctí nadpřirozený počátek světa a na něm zakládají své skutky. Podle mínění nepřátel by učitel na takové otázky buď musil mlčet nebo odpo-

věděti, že stát s takovými věcmi nemá co dělati. To znamená v něm ubíti každý ideální vzlet a z něho učiniti materialistu nebo všeobecného pochybovače. To vše jest jen ku prospěchu atheistů, neboť málo církev zmůže s mladíky, které dusí pochybnosti a které svět vábí svými rozkošemi k mravní záhubě. Ve Veroně v obecním zastupitelstvu zpravodaj prohlásil, že v laické škole mravní zásady neutrpí, poněvadž učitel se snadno bude opíratí o všeobecný a obecně platný mravní cit. Avšak jaký jest onen všeobecný mravní cit v Itálii a všude jinde? Katolický, případně křesťanský. A tehdy povstal socialistický rada a sesměšnil jeho vývody prohlásiv »Laické škola má účel konati protináboženskou propagandu.«

Než, moderní stát je nekonnfessní, civilní, neutrální, jak tvrdíte. Chápete však špatně, co je podstata a co účel státu. Zda-li není účelem státu také blahobyt občanů? Stát však sobě nevykope základů trvání, jestliže se lépe stará na př. o zničení zhoubné rékové nákazy a pěstování druhů koňských, než o mravnost? Jak může stát zapověděti rodičům, že nesmějí žádati, aby víra podporovala a udržovala státem požadovanou poslušnost k autoritě, aby víra dávala podklad ke státní povinnosti. Zda-li mám na to poukázati, kterak den ode dne vzrůstá zločinnost mezi mládeží, jak se anarchismus rozšiřuje mezi lidem?

A konečně — kterak může stát násilím oloupiti většinu státních občanů o práva, která mají k výchově dítek. Zda-li to neznámá rozdvojití srdce italská a rozrůžiti v nich nepřátelství k státu, když lid bude nucen pohlížeti na státní laické školy jako na protioltář, postavený proti svědomí lidu a v odporu k němu?

Zda může stát vzíti za to odpovědnost?

90 procent Italů v městech se vyjádřilo tyto dni pro náboženské vyučování ve škole — co máme říci o rolnících? A tolik vůle lidové chtějí udusiti socialisté a republikáni, kteří celou svou státní theorii opírají právě o vůli lidu? Poslanec Bissolati prohlásil, nezruší-li se vyučování náboženství, že by to znamenalo, že je třetí Itálie illusorní. Avšak třetí Itálie nevznikla následkem snah zničiti víru a církev — nikoli, třetí Itálie zneužívali a zneužívají k tomu účelu jen jisté sekty, jistí štváči. Je-li Bissolati dobrým vlastencem, když chce rozrůžiti náboženský boj v Itálii a tak udusiti prospěšné dílo a pokrok k povznesení Itálie na kulturním, hmotném a socialním poli? »Pánové«, tak končil, »zdravý a soudný lid italský chce a žádá, aby mu jeho nejvyšší zastupitelstvo zajistilo jeho svobodu, aby smělo dítky své krve vychovávatí v otcovské víře, aby z nich učinilo dobré a vlastní prospěšné občany.«

Přivrženci středu a mírné pravice bouřlivě schvalovali tuto krásnou řeč.

Republikán Comondini nevzbudil mnoho ohlasu. Dovožoval, že to, co mluvil Cameroni, nebyla filosofie, nýbrž theosofie. Pomlouval Itálii, že veškeren lid jest úplně lhostejný ve věcech víry.

Druhého dne, totiž 19. února bylo pokračováno v debatě.

Pro mne — mluvil posl. Salandra — laická škola znamená školu, která je závislá pouze od státu; tak jí rozumím a nikoli jako Bissolati, který jí chce míti školou bez víry. Nevěřecká škola je theoretickým nesmyslem, v praxi však neproveditelnou. Bůh vládne ještě ve školách anglických a německých, proč bychom měli následovati Francie. Kdyby byl přijat návrh Bissolatiův, byla by to urážka většiny Itálie. Nejsem klerikálem, veřejně však prohlašuji, že by protiklerikální

štvance byly neštěstím pro Itálii. Klerikalismu jako politické strany není třeba se báti, poněvadž Vatikán zakazuje politickou akci katolíků. Avšak nesmíme odvrátiti od sebe katolíků, a to k vůli míru a pokoji v zemi. Tím bychom zabili vlastenectví, a toto jest nám nezbytnou potřebou. Itálie musí zůstatí takovou, jakou jest a rozvíjeti se dále na základě, na kterém povstala: musí býti liberální v nejlepší smyslu slova, opravdu svobodomyšlná. Itálie se musí varovati extrémů, které ukazují ostatní latinské státy: klerikálního reakcionářství na jedné straně a protiklerikálního revolucionářství na druhé straně. Vládní návrh chce zachovati vyučování náboženství tam, kde se pro to vysloví rodiče; tam nechť by byly obce povinny udělovati vyučování nábožení, kde není pro to většina rodičů, tam aby menšina byla sama povinna o vyučování náboženství se postarati. To není správné. Tím se ruší školský zákon, který je konfessijní. Tím se bez potřeby bouří duchové. Tím se nenavráti mír v zemi, nýbrž boj se přenesse do poslední vesnice. Slavnostně tu pozdvihuji hlas svůj, abych appelloval na sněmovnu, aby manifestovala velkou většinou pro smír. (Pochvala.)

Radikál Moschini navrhoval, aby byl k návrhu Bissolatiou přijat dodatek: »Poněvadž stát jest úplně nekompetentní udělovati vyučování v dogmatických věcech.«

Slova pak se ujal posl. Falconi, který dovozoval: Nevývratná je zásada, že má v otázce, zda-li se má vyučovati náboženství, rozhodovati většina. To je zásada reprezentativního systému. Statistika dokazuje, že mezi 8255 obcemi jest 5789 pro náboženství. Tím jest pro mne otázka úplně rozhodnuta. Tu vzpomínám pouze na to Čtete krásné dílo jednoho z našich největších sociologů: »I problemi dell' Italia contemporanea« (»Záhady současné Itálie«) a uvidíte, jak velmi potřebno pro naši mládež vyučování náboženství. Jen pohleďte, jak rafinovaně se část naší mládeže připravuje ke zločinům, jak se ve zvláštních zločinných spolcích organisuje. I Renan, kterého nepřátelé tak si váží, jasně vyjadřuje zásadu, že bez náboženské výchovy vůbec není možná výchova. I Bissolati mně bude musít přiznati, že pouze víra může dáti skutkům pravou mravnost, neboť ona dodává mravnosti sankci autority, které nedá žádná jiná morálka a nemůže dáti, poněvadž nemůže člověka vázati.

Je třeba poukázati na dějiny této otázky. Ministr vyučování Rava svým známým nařízením zrušil vyučování náboženství. Státní rada toto nařízení zrušila 12. prosince 1907 ze dvou příčin: 1. poněvadž bylo formálně nesprávné, protiústavní, neboť k tomu by bylo potřebí zvláštního zákona; 2. poněvadž bylo též materiálně nesprávné, poněvadž rodiče mají právo žádati náboženského vyučování. Státní rada tehdy také vysloвила mínění, že by bylo potřebí definitivního zákona. Nyní pak ministerská rada vydala již zmíněné nařízení. Také toto jest proti ústavě, neboť nelze tak závažné věci upravit cestou nařízení. Zkrátka: státní rada prohlásila zásadu pravé svobodomyšlnosti, ministr vyučování pak chodil po cestě neupřímných oklik.

Konečně pak třeba ještě poukázati na to Vyjma Francii, kde vládne duch svobodných zednářů, všude pracuje církev a stát společně k tomu, aby vychovaly dorost k důkladným studiím a ctnostem, potřebným národům. Pohleďte jen na Německo, Anglii, Ameriku, Švýcarsko, Holandsko, Norvéžsko! Proč pak my právě máme následovati Francie, kde den ode dne vzrůstají zločiny mezi mládeží od sedmi do šestnácti let. Stát dále nemá pouze úmyslu podporovati ho-

spodářský a hmotný blahobyt státních občanů, nýbrž také mravní. — Naposledy pak katolíci protestují proti tomu, aby se tak porušovala svoboda svědomí a konstituční zásada většiny, na níž záleží moderní stát.

Tato rozprava ukázala, že mezi italskými poslanci jest jich hojně, kteří veřejně se hlásí pro vyučování náboženské na obecných školách, třeba nebyli smyšleni přesně katolického. Nakloněná plocha, na které se nynější společnost a tedy také mládež nachází, nutí je k tomu ve svých důsledcích, aby pracovali pro náboženskou výchovu dítek, poněvadž jen takovým způsobem je možno zachrániti národa od úplné záhuby.

fž.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Ve prospěch budoucího katolického paedagogia školských bratří v Bubenči darovali: Jednota českého katol. učitelstva 100 K; po 10 K: Tisková liga a Sociální odbor družstva Vlast; menší částky: sl. Trojanová, učitelka v Praze a K. Ludvík, říd. učitel v Praze. — Ve valné hromadě Jednoty čes. katol. učitelstva ze dne 9. února t. r. posunul vldp. dvorní rada Dr. Frant. Kryštofek tuto záležitost ku předu a k návrhu p. K. Ludvíka, říd. učitele bylo usneseno, žádati členy Jednoty, aby při zásilce členských podílů vždy nějaký obnos i na toto paedagogium věnovali. A my prosíme abonenty a členy družstva Vlast a Tiskové Ligy, aby podobně činili. — Dary přijímá pokladník Jednoty, katecheta, dp. Ant. Suchoradský v Praze-II., čp. 1879 a administrace našeho družstva v Praze čp. 570-II. — Dosavadní sbírky vynesly 1669 K a jsou uloženy v pražské městské spořitelně.

Nový spolkový útvar katolický. — Právě tyto dny byly schváleny c. k. místodržitelstvím stanovy Svazu paedagogického, nabyvše před tím schválení nejd. k. a. Ordinariátu pražského. — Účelem svazu je soustřediti všechny učitelské, katechetské spolky a korporace, katolické výchovavací ústavy a kongregace v Čechách v jedno středisko. — Údem se mohou státi všechny ústavy a kongregace. Všichni tito členové vysílají do valné hromady Svazu na každých 50 členů jednoho delegáta. Na každý zlomek pod 50 nebo přes 50 členů, volí se rovněž jeden delegát. — Zakládající členové splácejí v 5 letech 100 K, přispívající platí ročně nejméně 5 K. Členy při-

jímá Jednota čes. katol. učitelstva v Praze čp. 570-II. Ta dá stanovy Svazu na své útraty tisknouti, rozešle je ovšem k tomuto svazu oprávněným a svolá v příhodné době valnou hromadu. Ve výboru zasedati budou čtyři zástupcové nejd. Ordinariátů českých. — Svaz paedagogický bude jakousi školní radou katolickou a bude probíratí otázky školské a vychovatelské s vyššího, všestranného hlediska.

Školství ve Vídni. Vídeňská městská rada se usnesla, poskytnouti volné lístky pro elektrickou dráhu všem dětem, jichž obydlí je více než 2 km. od školy vzdáleno. Lístky mají platnost jen ve všední dny od 7. hod. ranní do 6. hod. večerní. — Do Komenského školy ve Vídni zapsáno je letos 894 žáků. — Že české školství je opravdovou popelkou a že se strany hlavního města mnohojazyčné říše a dvoj-jazyčné země činily a činí se mu překážky, kde jen lze, je všeobecně známo. Celých 25 let trvala jediná škola a teprve letos zřízena škola nová, která ani není ještě zabezpečena. Obě školy jsou bez práva veřejnosti! — Ve II. okrese spolek Talmud-Thora vydržuje židovskou obecnou školu a tamtéž je škola turecko-židovská, obě mají právo veřejnosti. Také v I. okrese je řecká škola obecná s právem veřejnosti, ale česká škola ve Vídni právo veřejnosti nedostane. — Počátkem tohoto školního roku podána zemské školní radě dolnorakouské žádost za povolení české soukromé školy ve III. okrese. Žádost postoupena okresní školní radě a ta vyslovila se zamítavě! Tak jedná Vídeň s Čechy!

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítek.

Základem veškerého blahobytu lidské společnosti byla, jest a bude rodina. Rodina je svatyně, v níž muž a žena, Bohem upoutaný, nerozlučitelný svazek lásky, jenž se nedá tak snadno lidskými zákony rozvojit, založili svůj domácí krb, v němž vychovávají národu a vlasti zdárné členy, vlastně vychovávají mají. Zde sestra se sestrou a bratr s bratrem i sestrami žijí ve svorném kruhu přátelském, kde celé příbuzenstvo přináší vznešenou oběť svému Stvořiteli, Živiteli a Zachovateli.

Národ jest chrámem, zbudovaným ke cti všehomíra samým lidstvem a v něm opět slaví a velebí rodiny, upoutané stejným svazkem zděděných práv, posvátných citů a upomínek, všeoživujícího ducha, který ochraňuje lidstvo i národy — genia lásky k člověčenstvu. Nemůže býti mocného a velikého národa bez uspořádané rodiny a nemůže býti šťastných rodin v rozervaném národě. — Jedno doplňuje, povznáší a silí to druhé. Povznášíme-li rodinu, povznášíme i národ, a povznášejíce národ, povznášíme zároveň i rodiny.

Rodina jest rodištěm mravních povah, je to semenišť, v němž klíčí: simě pro zdárnou mládež, jest místem, kde vychovávají se mají národu budoucí občané vznešených snah i ctností. Všechno, co v národě vyvozeno bylo krásným a čím který národ vynikl v lidské společnosti, bylo vypěstováno u tichého krbu šťastné domácnosti.

Co krásného a ušlechtilého vypěstováno v lidské společnosti, tomu jistě předem položen základ v rodině, později teprv ve škole, které staly se šířitelkami osvěty, buditelkami velkolepých a znamenitých myšlenek a chloubou lidské společnosti, někdy také zármutkem a ničitelem blaha veřejného; toto druhé spadá arci jenom na rodinu.

Rodinou svěřuje národ jednotlivci blaho manželky a budoucí generace, svěřuje základ a blaho k šťastné domácí blaženosti, ale i k dlouhotrvající rozervanosti. Z lásky v rodině i k rodině vyvíjí se teprv láska k národu, vlasti i k státu, která činí muže občanem a ženu občankou.

Muž, jenž miluje rodinu svou a hotov je pro ni se obětovati, ač je pánem a hlavou rodiny, dovede jistě obětovati se pro vlast a národ svůj.

Je tedy svatou povinností každého národovce a pravého občana, aby všemožně usiloval o povznesení své rodiny v duchu nábožensko-mravním, poněvadž jest rodina základním kamenem ke stavbě domu národa, vlasti i státu.

Nikdo tedy neupře, že základem státu jest rodina. Filozofové, státníci, aristokrati, demokrati, pokrokáři, reformátoři a všichni vyspělí mužové a ženy, otcové i matky, jimž zdravý rozum uštědřen, souhlasí a souhlasiti musí, že základem státu jest rodina, reprezentující člověčenstvo. Jaká rodina, takový národ.

Od pravěku zjevuje se nám již rodina u všech narodů, ať barbarských, tak i civilisovaných, jakožto zřízení božské, na němž záleží požehnání Stvořitelovo. Rodinou založeny byly hlavní piliře národa indického v dávnošedé minulosti, majíce základ ve zřízení rodinném. V rodině pevný základ viděl již r. 551 před Kristem čínský mudrc Konfucius, ač snahu svou postaviti rodinu na vzor ostatních poměrů lidského života byl od tehdejších současníků tupen a zemřel hořem, ale učení jeho pohanské podnes vládne v říši čínské.

Jak mocně působí rodina na rozvoj a velikost národů, vidíme na rodinách židovských, které, ač roztroušeny z bývalého mocného státu, udržují se stále jako národ samostatný již od těch dob, kdy Izrael vedl život pastýřský, potuluje se s místa na místo se svými stády do krajin pastvinami úrodných.

V národě židovském směřovaly všechny snahy k tomu, aby rodina zachována byla ve své ryzosti a samostatnosti, aby byla pevnou, nedobytnou hradbou před nepřítelem; proto bohoslužba, průmysl, obchod a všechna učinnost, leto-počet, rok slunečný, měsíc a den se všemi zvyky a domácími obyčejí směřovaly jedině a výhradně k tomu, aby židovská rodina odloučena byla a výhradně patřila zařízení svého národa israelského. Po zkáze Jerusalema a rozpadnutí říše vystoupily rodiny židovské každá o sobě a tvořily opět národ židovský, ač rozprchnuty byly po celém světě mezi národy jinými, a po staletích přece zachovaly ráz národa původního i v dobách nejtěžších osudů až do dob nejnovějších, když z národa toho a z rodiny židovské vyšlo světlo světa — křesťanství. To, co židům bylo svato, přešlo Kristem v celé člověčenstvo, ovšem že s opravami ve formě nové.

Křesťanství utvořilo rodinu svatou, posvětivši tuto jménem Kristovým a postavilo rodinu v čelo kultu náboženského. Křesťanství vymanilo ženu a děti její z hnusného otroctví, povzneslo ženu-matku na stupeň ten, jaký jí náleží a jak nyní jest. aby byla strážným duchem, strážným andělem viditelným v rodině. Žena učiněna matkou Boží a touto povýšeny všechny ženy z bývalého zatemnělého otroctví k postavení vznešenějšímu s povoláním posvátným, aby se staly střediskem v kruhu rodiny a kněžnami v rodině.

Křesťanství stal se vymanitelem všech pout, jež lidstvo svírala, a tím se stal vymanitelem žen, neboť ony postaveny v rodinách svých na roveň mužům a od těch dob má každý lidský život mnohem vyvýšenější cenu.

Křesťanství považuje muže a ženu na rovném stupni v rodině a vyslovilo zásadu, že lidé všichni bez rozdílu pohlaví a věku jsou dítkami Božími, kterážto zásada pomohla rozšiřovati křesťanství do celého světa.

Když klesl Řím, ztroskotaly se všeliké názory starého světa, a osvobozené ženy byly nejmocnějšími šířitelkami víry Kristovy, pro niž i životy své mučednickou smrtí kladly za oběť, čehož důkazem jest kniha »životů svatých a světic«. Kdyby ženy židovské před křesťanstvím zaujímaly důstojnější postavení v rodinách svých, tu jistě by více vynikly a prospěly národu svému, a dost možná, že by odvrátily hroznou pohromu Jerusalema.

Z toho patrno, jak důležitou úlohu má v rodině i v samém národě matka, žena.

Ani dálný Východ ani Judsko, ba ani Řecko nepochopily, že žena upoutána jsouc k národu svému svazky nejsvětějšími, má i rozhodující vliv na národní poměry, že musí bráti úplného podílu na vzdělanosti národní, že musí býti svobodnou a ne otrokyní v rodině, jak na mnoze dosud se děje i v civilizaci, že nesmí býti vyloučena ze všeobecného rozvoje a vývoje života společenského, ale že má býti platným členem národa, jehož dcerou se zove a tomuto převeliké oběti přináší, rodic a vychovávajíc nové členy oběho pohlaví a výchovou rodninou předvádějíc vslasti i státu zdárné syny k oslavě a k ochraně.

První národ, který pochopil ve starém věku tuto pravdu alespoň částečně, byl národ římský. Řím ukázal světu vznešenost a důstojnost matek a uznal mravní moc a cenu těchto, byť i pohankami byly.

Římské matky u výchově v rodině předčily ženy řecké a vůbec rodinný život Římanů byl vroucnějším u porovnání s Řeky, ale přece žena Římanka nepřišla ku všestrannému vývoji své přirozenosti a své povahy, poněvadž rodina v římském státě se cenila jen dle toho, jak obci a státu byla užitečná dle tělesné výchovy více, než dle výchovy a vývinu duševního.

(Pokračování.)

Úchylky řeči v Poještědsku.

Napsal B. B.

foucmouch — bramborová kaše;	handluje, kšeťtuje;
francle — trásně u šátku;	handlíř, handluňk;
festung;	na handl — na výměnu dítě do Němec;
fórovej;	hejcuk — otvor u sklepa;
fajnověj;	hučka — čepice;
fajtka;	handluje v prkýnkách — umírá!
fěrtoch;	handlíky — nátepníčky;
fiksluje — nesprávně hraje;	hárpuc;
fírpon — přípřež;	na hóre (o);
forcimra;	hauptwoch;
funus;	hastrman;
foukanice, metelice sněhová;	herynek;
mete se (sníh);	hornodle;
furt;	chmerek — mech;
fírhaňky — zásiony;	chumeika — sněh. vánice;
forhaus;	chumelí — sněží;
forota;	ldlo — jídlo.
falousek — místo u kamen;	já jsú — já jsem;
František (i);	juplich — oděv nahých dětí;
flaška;	jseme, jsete, oni sú;
fíšpan;	Ján (a);
turtumfurt;	jitro (i);
freibilig;	jízva (i);
fusekle;	jířní (i);
fabrika;	jarmara;
fotr;	jarmark;
flinta;	ju, jo — ano;
forma;	krógl — límec;
forman;	krhanice — hrnec pro smetanu;
faldy;	krhan — džbán;
flastr;	krhánek — džbánek;
flek;	klandr;
frajle;	kór;
fligl;	kštelť;
foremetka;	kutchan — pekáč;
fíšpan;	konc sichr;
grunty;	kraval;
gút;	kloca handra — hadr;
genigend;	korbel — budka pro špačky;
geltág,	kafata, podléčky — podvlékačky;
hanušky — sejkorky — placky z bram-	krúšna — krosna;
botů;	krumplík — ošlapek;
husák — houser;	kripl — mrzák;

(Pokračování.)

❖ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❖

Z Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v král. Českém. Příspěvky a dary složili Vdp. Dr. Lad. Sýkora, kanovník a univ. profesor v Praze (10 K), nejm. dobrodinec z Poříčan (10 K), dp. Jindř. Novák, katecheta v Golč. Jeníkově (10 K), p. Jos. Kašťák, říd. učitel v Rovensku (6 K), vdp. Fr. Kondelík, arciděkan ve Mšeně (5 K), vdp. Msgr. Bedřich Kamarýt, děkan v Deštné (4 K), p. Karel Ludvík, říd. učitel v Praze (2 K), sl. Ludmila Autratová, učitelka v Plzni (2 K), sl. Jos. Mrázová, učitelka v Turnově (2 K), sl. Viktorie Sedláčková, učitelka v Turnově (2 K), sl. M. Chabrová, učitelka v Praze (2 K), sl. Jos. Bayerová, učitelka v Praze (dar 1 K), p. Boh. Šubrt, faktor na Král. Vinohradech (1 K), dp. Václav Groh, farář ve Zvoli (1 K) a pan Jos. Hnátek, soukromník ve Skorenicích (1 K). Nové členy, jejich dary a vklady přijímá Ant. Suchoradský, katecheta v Praze-II., na Karlově čp. 1879.

Ve prospěch budoucího paedagogia Školských bratří dále složili dary z Jednoty čes. katol. učitelstva: sl. Albína Fortýnová, učitelka v Praze, Jos. Kafka, řídící učitel ve Zdětíně, Fr. Waldmann, vrchní dozorce a varhaník v Johanneu v Praze a Tom. Škrdle, red. Vlasti. — Další milodary — za něž snažně prosíme — přijímá Ant. Suchoradský, katecheta v Praze-II na Karlově a administr. družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

»Do vínku.« Učitelská záložna »Komenský« v Praze, zavádí k povzbuzení spořivosti v učitelských rodinách nové oddělení, zvané »do vínku.« Každý člen záložny dostane pro novorozence svého zdarma vkladní knížku se vkladem 2 K, přihlásí-li se u záložny nejdéle v době šesti měsíců po narození dítěte. V přihlášce udá den narození dítěte a jeho jméno. Knížka je majetkem dítěte a do ukončení 14. roku chová ji u sebe otec neb matka. Na knížku mohou se vkládati vklady a záložna ustanoví z čistého zisku premie, které budou připisovány vkladatelům. Ze vkladu počátečního a premii nesmí se před ukončením 14. roku dítěti ničeho vybíratí.

Hrdinství zemské Jednoty učitelstva českých škol měšťanských na Moravě. Ve výborové schůzi dne 23. prosince 1907 přijaty za nejnaléhavější poža-

davky 1. 35letá služba a neředitelský příplatek, 2. drahotní přídavek, 3. čtvrtý učitel na trojtřídních školách měšťanských. — Z Jednoty *vyloučen* byl jednatel katolic. spolku učitelů, ředitel Jos. Mezírka z Příbora. Volnost!

Z kterých důvodů zamítl c. k. říšský soud ve Vídni rekursy otců a poručníků českých dětí proti zamítavému rozhodnutí ministerstva kultu a vyučování co do zřízení českých veřejných škol ve Vídni? Jsou to rozhodnutí říšského soudu ze dne 19. října 1904 č. 437 a 438. Stěžovatelé dovolávali se toho, že český kmen národní ve Vídni bydlí a že český jazyk je v Dolních Rakousích a zejména i ve Vídni jazykem v zemi obvyklým. Na důkaz toho uvedli: 1. Počet obyvatelstva s obcovací řečí českou a 2. vědomí národní pospolitosti, které se jeví spolky, záložnami, soukromými školami, časopisy, politickým vystupováním, službami Božími a konečně i akcí, kterou se veřejných škol domáhají. Říšský soud zamítaje stížnost tu, pravil v důvodech »Pospolitá národní činnost příslušníků české národnosti, bydlících v Rakousku pod Enží, nezapustila ve veřejném životě této země takových historických kořenů, jež by jim jako uzavřené jednotce propůjčila charakter národní individuality v zemi, jenž tvoří podstatnou značku »národního kmene země.« K tomu by bylo třeba historického vývoje, jenž se jeví zvláštním způsobem trvalého osídlení a úzkým spojením se životem obyvatelstva celkového. Tyto předpoklady scházejí u obyvatel české národnosti v Rakousku p. E., vyjma ony zlomky, jež se jeví jako výběžky celkového českého území národního v zemích sousedních. Pro Vídeň zejména nejsou tu předpoklady ony, a to tím méně, že existence obyvatelů české národnosti ve Vídni jest její účinek přitažlivosti, kterou vykonává hlavní a sídelní město říše na příslušníky nejen českého kmene národního, nýbrž i všech ostatních národních kmenů rakouských.« (*Právník« r. 1907, str. 807 n.)

Organisace svobodomyšlného učitelstva v Rakousku čítá 50.000 členů. Spolek katolických učitelů v Dol. Rakousích čítá 4000 členů. K říšské organizaci katolických učitelů patří 17 spolků.

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítek.

(Pokračování.)

Z příkladu vznešené výchovy rodinné u Římanů poutá pozornost matka Kornelie Gracchová, která všechnu snahu a péči v rodině věnovala výchově svých dítek, nazývajíce je nejdražším pokladem a šperkem, jimiž honosil se bobatý dům její. Urozená tato matrona šlechtila a cvičila syny své sama od utlého mládí v řečnictví, filosofii a řeckém básnictví a rozhňovala srdce svých dítek láskou k vlasti.

Z dob prvního křesťanství zanechala po sobě památku rodinné výchovy v ohledu nábožensko-mravním Sofia, matka sv. Klimenta z Ancyry.

Tato měla jediného syna, jehož od dětinství zaslíbila Bohu, předřikávající mu ustavičně: »Bojovati a trpěti budeš pro Krista.« Těmi slovy počínalo a končilo domácí vychování, a celý dům proměněn byl ve školu, v níž vyučovala synka svého náboženství křesťanskému a veškeré učivo vztahovalo se k životopisu toho kterého svatého mučedníka. Tato zbožná matka nezanedbala ničeho, co by vznešeného rodu jejího nebylo přiměřeným a vše muselo k tomu cíli směřovati.

Když miláček její dosáhl 12. roku, onemocněla matka a vidouc blížiti se k poslední hodině, tázala se synka hlasem třesoucím; »Čemu jsem tě učila, dítě mé?« I odpověděl »Bojovati, matko má, pro Krista!« »Dobře tak,« pravila umírající, »pojď bliže, synu můj, ať tě obejmú naposled a přivinu k srdci svému, anděli můj!« Když zlíbala údy synka svého, o nichž předvíдалa, že pro Krista jednou trpěti budou, vypustila s nevýslovnou rozkoší v objetí chlapce svého ducha. Brzy potom z chlapečka stal se jeden z nejslavnějších vyznavačů a šířitelů víry Kristovy, zahanbuje pohany, bojuje pro světlo víry křesťanské, jak z mládí jej tomu vedla křesťanská matka Sofia.

Každá křesťanská matka, má-li »Sofii, t. j. moudrosti« naplněna býti a slouti, měžž na zřeteli ten cíl, aby z dítek byli věrní synové a dcery církve, zdární synové a dcery vlasti i státu, obci k ozdobě, vlasti k oslavě. To jest nejvyšší cíl křesťanské výchovy rodinné, kde matka-kněžice je vzorem a příkladem svěřených dítek, a to ostatní musí sloužiti k dosažení toho cíle.

Poněvadž duše lidská nesmrtelná a věčná jest, nesmí u rodinné výchovy »věčnost« z mysli dítek vypuštěna býti, aby dítky stále byly pamatovány na vznešený cíl jejich, že jsou křesťané, jež mají Boha, a pro Boha i nesmrtelnou duši svou bojovati, bojovati proti zlému, se všech stran na ně dorážejícímu a že jim ve světě mnoho bude trpěti z lásky k Bohu, aby jednou blaženi byli na věky, jako onen sv. Kliment z Ancyry.

Národ vychovaný bez náboženství, bez víry v Boha, rozpadne se v nic i s celou říší. Kdo by tvrditi chtěl opak toho, musí tvrditi, že není pravdou, co praví božská pravda, že duše naše má mnohem větší cenu, nežli celý svět a když pronikla nevěra do širších vrstev lidské společnosti třebať jen na krátký čas, nastaly doby, potřísněné krví nevinných obětí, zradou, hrubým násilím, chlípností a zkázou národa i rozvratem celých zemí.

Sám něm. básník Goethe dosvědčuje, že všechny epochy, v nichž živá víra panovala ve světě, vyznačují se velikými činy, jako rekovného mučednictví, činy obětavé lásky a pod. A proti těmto důkazům v dějinách lidstva odvažují

se nevěrečtí modernisté hlásati světu, že principem pokroku není víra a náboženství, nýbrž opak toho. Oni vyznávají nepokrytě, že hlavní požadavek moderní výchovy jest úplné odloučení rodiny a školy od církve, totiž od viry v Boha a od sv. náboženství. Že prý víra a náboženství zatemňuje rozum?

Což oni mužové úctyhodní z XVIII. a XIX. věku, přední křísitelé národa našeho, pokleslého v dobách utrpení a úpadku, narození v chudých chýších pod doškovými střechami a vychování v pravé víře a zbožnosti, rozhlášující náboženství křesťanské, zatemňovali rozum lidem?

Či sami byli zatemněni?

Co zmizel nábožný duch z rodin křesťanských, jenž jest živým kořenem vši pravé šlechtnosti, ubývá se strany rodičů a domácích příslušníků dobrých příkladů, ale ubývá též pravé lásky a trpělivosti, kteráž nejlépe přispívá k výchově. Místo lásky bývá rozmazlení a převládá láska t. zv. opičí, nebo bývá surová přísnost, která hrůzou a strachem vládne. Tu jsou děti v domě otcovském buď pány nebo převrácené otroky. Kde v rodině není lásky k Bohu a ku svým domácím příslušníkům, tu není míru a požehnání Božího.

Láska křesťanská buduje dům a zakládá rodinu.

V dobách středověku ctěni byli v každé rodině domácí bůžkové u pohanských Slovanů, jakožto ochrancové každého domu, jimž zřizovány byly oltáře na zvláštních sidlech posvátného krbu rodiny, kde obětováno jim bylo ze všech prvotin plodů i stád a při rodinných hostinách přednášena část jídel a nápojů. Bůžky tyto, »Lares« zvané, byly prý duše šlechtných zemřelých obyvatelů toho domu, které po smrti neviditelně přicházely na tuto zemi a dřívější dům svůj a rodiny po smrti navštěvovaly a ochraňovaly v domě tomto.

U Staročechů byly světnice, pec, kamna, ohniště komin místy posvátnými, na nichž se pekly plodiny i vařily, a zbytky uschovány domácímu bůžku »Šotkovi«, ženy přednášely oběti těmto duchům, již ochraňovali dům i rodinu. Ve starých rytířských hradech stával ve velké síni hned vedle krbu oltář, při němž se konaly domácí bohoslužby Madonny, matky Boží, která byla symbolem božské i lidské lásky.

To byl arci jiný význam oltáře křesťanského u porovnání oltáře pohanskoslovanského a měl hlubší, významnější a vznešenější smysl. Nebyl to více oltář bůžka rodiny, jenž ochraňoval dům ode všech nehod, ale bylo to místo, kde rodina se shromažďovala, aby pobožnost svou vykonávala, a modlila se za ochranu domu i všech členů rodiny, kde ráno a večer hledali členové rodu posily ku své denní práci. V čele domácí pobožnosti byly opět ženy, matky jakožto kněžky domácího krbu a oltáře.

Když s kultem Mariánským rozšířil se i kult rodiny, tu sáhali v době středověku mužové k meči, aby na podnět žen bojovali v dálném východě za znamení sv. kříže a dobyli sv. zemi s Jerusalemem z moci Turků.

Křesťanský rytíř pomodliv se nejprve u obrazu Bohorodičky, opasuje se mečem, spěchá do sv. země a nechává ženu svou, matku, kněžnu rodiny, aby hájila domácí oltář a krb, i vychovávala rodinu dle příkladu sv. rodiny v Nazaretě.

Tu vidí žena i děti i celá rytířská rodina, jak klečí nejvyšší velitel v domě, otec, hlava rodiny, na kolenou před obrazem Bohorodičky, mají zcela jiný

pojmem vyšší o otci mém a účtu nejen k neviditelné bytosti, které se otec klaní, ale i k otci samému.

Když vidí rodina celá, jak tasí otec meč pro Syna Bohorodičky, který povýšil matku svou za královnu nebes a tím spasil celé pokolení lidské, jest účta nejen k Marii Panně, ale rodina má účtu i k matce své, neboť vidí u otce, jak matkou Boží povýšeny jsou všechny matky lidské, matky rodin. Matka Eva v rodině vyhání hříchem svým člověčenstvo z ráje a matka Maria uvádí člověčenstvo k ráji zpět. Matka nehodná, bezbožná a nemravná v rodi, vyhání muže i děti od milého a sladkého krbu domácího, ale matka zbožná, něžná a věrná přivádí muže i děti k domácímu krbu zpět.

Křesťanství našlo dobrou půdu a připravenou již pro posvátný život rodinný u Slovanů více nežli u Němců a také matky-vychovatelky v rodinách mívaly u Slovanů důstojnější postavení nad ženami germánskými. Slovan nezabývá se válčením pro výboj jako Germán, nýbrž pouze k ochraně, aby hájil právo své a své rodiny, vedl život rolnický a pastýřský, lnul více ku své rodině a vévodil jí. Víme, že u Slovanů zavedeno bylo a povoleno mnohoženství, ale Slovanka nebyla nikdy majetkem muže, jenž by snad ji prodával v otroctví. Čechové dokazují nám ve svých dějinách, že uměli ženu-matku ctít a uznávali duševní cenu jejich, jako z příkladů Přemysl, Libuše, Bořivoj, sv. Václav a sv. Ludmila.

(Pokračování.)

Zapomenutý hrob.

Jubilejní vzpomínka na zasloužilého učitele ze staré školy. Podává ANT. BLÁŽEK.

Každý cizinec, který zavítá do některého města, rád podívá se i na místní hřbitov, neboť řady pomníků dávají hravě, beze všeho dotazování, nahlédnouti v minulé listy dějin. Dle úpravy, souměrnosti, ozdoby a pořádku hřbitova možno i právem souditi na panující stav, zámožnost a pořádek města samého.

Zavítal-li by neznámý na pohřebiště chrastecké, ležící na svahu kol hvězdovitého kostelíka sv. Martina, musí dáti svědectví pravdě, že jak co do úpravy, jak do polohy nenajde se hned tak podobného vhodného místa pro „říši mrtvých“ jako tuto nad rozlehlým romantickým dolem, jež každoročně Vesna nádherným šatem ozdobuje.

K idylickému pohřebišti chrasteckému obráceny zraky veřejnosti zvláště v pozdním podzimku r. 1902, kdy sem k poslednímu odpočinku odváželo duchovenstvo nezapomenutelného svého vrchního pastýře Eduarda Jana Nep Brynycha, který nedlouho před svým úmrtím svatyňku na hřbitově, v níž odpočívá, svým nákladem obnovil a sám — již valně churav — posvětil. Odpočívá tu v Pánu vedle sestry Aloisie, která ho o několik roků smrti předešla. Nedaleko rovu velkého biskupa trčí památník jeho předchůdce na stolci biskupském před 100 lety, biskupa Jana Leopolda Haje. Od kostelíka středem hřbitova vede cesta k prostému pískovcovému pomníku, vztyčenému na hrobě jiného vrchního pastýře — Dra. Josefa Haise.

Po levé straně náhrobku posledního duchovního hodnostáře padne nám do oka jehlancový pomníček, svrchu sovou a úlem, znaky to bělosti a pile zdobený. Kámen ten kryje hrob vzorného zdejšího učitele, buditele a spisovatele Jana Filcika, působícího tu od roku 1812 až do smrti r. 1837. Zásluhy muže

tohoto o školství národní jsou neocenitelné, že vším právem již Rybička do-
svědčuje, že vyšinul se na pravého učitele vzorného nejen titulem, alebrž skutky
i spisy svými. Jméno tohoto znamenitého paedagoga září dosud jasným leskem
a platí o něm dosud slova bývalého jeho vděčného žáka Dra. Frant. Čupra,
jež při odhalení pomníku r. 1864 promluvil »Cokoli se od času působení jeho
událo znamenitého ve světě učitelském, v povšechném hnutí a vývoji národním,
to vše již bystré oko jeho tehdy předvíдалo, k tomu všemu pilná ruka jeho po-
máhala stavěti základy.«

Chrast dosud v mnohém je vděčna Filcíkovi, zvláště v tom, že jako do-
vedný zahradník a štěpař poněmhu měnil každé pusté místo v zahradu. Se
zdarem věnoval se i včelařství a hedvábnictví. Dle zvyku tehdejší doby vyučoval
Filcík i odrostlejší mladíky, kteří chtěli do kursu vstoupiti, neb tento již měli
za sebou — hudbě. Učil je nauce o harmonii a generálbasu. V chrasteckém
chrámu Páně provedeny za něho i skladby předních mistrů. Tak r. 1817 se
60tičlenným sborem dávalo se Haydenovo oratorium »Sedm posledních slov Kri-
stových«. V Chrasti jeho počínáním provozovány též skladby »Stvoření světa«,
»Čtyři roční časové«, Mozartovo »Requiem«. K četným zkouškám a produkcím
docházeli z celého okolí známí učitelé, kteří Filcíka právem za svého vůdce po-
važovali a i ve věcech školních radu s ním brali. Byli to jmenovitě Martys
z Rosic, krajan Filcíkův (pocházel rovněž z Kopidlna), Jelínek z Hrochova Týnce,
Svoboda z Jenšovic, Šafránek ze Včelákova, Doležal z Kostelce Vrbatova, Ročňák
z Honvic, Melzer ze Zaječic a Polák, od r. 1830 Jeremiáš z Řestok.

Ze všech těchto druhů nejvíce oblíbil si Filcík Jeremiáše, který dostal se
do Řestok z Vejvanovic přičiněním vikáře Krále. Ač mezi oběma muži byl značný
rozdíl věku, Filcík čítal již 45 a Jeremiáš byl mladiček 22letý, sblížila je brzy
ideální mysl a zanícení pro obecné dobro. Nebylo snad dne, aby horliví ti učitelé
vzájemně se nenavštívili a denní příhody a zkušenosti své navzájem sobě nesdě-
lovali. Letní doby viděti je bylo pohroužené v důvěrný rozhovor na cestě od
Řestok k Chrasti. Na rozhraní polností chrasteckých a řestockých u staré hrušky
bylo místo rozchodu. Za teplých nocí rozcházely se šlechetné ty duše někdy
až za ranních červánků. Besedování takové bylo oběma nutnou posilou a ná-
hradou za společenské zábavy, jimž oba se vždy rádi vyhýbali.

Přátelství Filcíkovo bylo mladému Jeremiášovi pravým dobrodiním a jaký
div, že po smrti onoho stal se tento dědicem všech snah a plánů Filcíkových,
jež pokoušel se, jak níže bude vyličeeno, v dalším životě svém uskutečniti. Při
pohromách životních, jimiž v životě svém byl zmítán, při nezdaru svých dale-
kosáhlých plánů často vzpomínal na svého upřímného rádce. Při ranách osudu
zůstal nezlomen a jen vědomí poctivě vykonané práce a důvěra v Boha sílila ho
v dalším těžkém životním boji.

Horlivý stoupenec ideálních snah Filcíkových, ač přežil svého přítele téměř
o půl století a za dlouhou tu dobu dobyl si velebeným svým životem nemalých
zásluh, nedošel ani po smrti uznání a ocenění úměrné své činnosti. Uložen
k věčnému odpočinku na témže hřbitově, kde Filcík dřímá věčný sen. Ačkoliv
za nedlouho případně 100letá památka jeho narození, nenapadlo dosud nikomu,
že by se slušelo i oddanému stoupenci Filcíkovu aspoň pamětní desku, ne-li
pomník, nad hrobem zříditi. Opuštěný a zapomenutý jeho rov poukazuje mlčky
na velkou nevďěčnost lidskou!

Josef Jeremiáš narodil se 18. února 1808 v Žamberku, kdež se mu od učitele Jos. Schreinerera a kaplana O. Toužimského dostalo tak pečlivého základního vzdělání, jak literárního, tak hudebního, že již r. 1822 mohl tu zastávat jako pomocník službu školní. Aby se v tom ohledu ještě lépe vzdělal, vstoupil na radu jmenovaného kněze do kursu v Pařdubicích, který když r. 1824 s výborným prospěchem odbyl, nastoupil místo pomocnické ve Vrbatově Kostelci a rok na to ve Vajnovicích, kdež pobyl do r. 1830. Zároveň s ním ucházel se o Řestoky Josef Sedník z Chlumětína, který hleděl si obec jako patronku školy nakloniti tím, že sliboval školní plat a jiné povinné dávky místo ve stříbře vybíratí ve vídeňské měně. Jeremiáš měl však dobré doporučení od vikáře Krále a na jeho přímluvu také místo obdržel.

Řestoky mohou si podnes gratulovati, že tohoto v mnohém oboru vynikajícího učitele dostaly; mají po něm pěknou památku. Jeho přičiněním proměněna prostorná náves v utěšený sad, který dnes je přední ozdobou kvetoucí této osady a nese každoročně 800 zl. i více užitku. Kdyby tedy nebylo ani jiných zásluh, jimiž se Jeremiáš pro obec i národ zvěčnil, postačila by již zmíněná okolnost, aby na něho místní občané s povděkem vzpomínali.

Nedávno v jednom listu pražském četli jsme chválu o zdejší obci. Pisatel velebí racionelní pěstování ovocného stromoví a lichotí obecnímu zastupitelstvu, kterému prý náleží čest a uznání. Neupíráme ovšem vzorné této obci její péče o vysazování a upravování místních sadů; ale podivno, že pisatel o Jeremiášovi, který přece první k tomu dal podnět, ani slůvkem se nezmínil. O zřízení první školky v Řestokách zmiňuje se Jeremiáš sám v pamětní knize školní. »Roku 1836 na učitelovu žádost povoleno úředně zřízení nové školní štepničky (školky), která zřízena na místě od obce, k tomu účeli darovaném a ohrazeném. Ještě t. r. byla část školky mladými stromovými sazeničkami pod dohlídkou učitele od školáků vysazena. Značnou část sazeniček těch vyprosil učitel od hodného muže Jana Starého, který jako hajný u vrchnosti nasavrcké slouživ, nyní v chalupě za dvorem bydlí, ostatní porozličně nakoupil. Zde mládež v hlídání, ošetřování a šlechtění ovocného stromoví cvičena bývá.«

Proudy mezi slovínským učitelstvem.

»Ordinariátní list« biskupství lublaňského přináší v čísle 1. z péra knížete biskupa dr. Jegliče zajímavý článek o proudech mezi slovínským učitelstvem; píše v něm:

Mezi učiteli pozorují dva proudy. Každý má svůj list, okolo něhož se shromažďuje a kterému své názory vdechuje.

Máme »Slomšekovu zvezu« (Slomškův svaz) s listem »Slovenski učitelj«. Již jméno tohoto proudu naznačuje, že jsou v něm oni křesťanští učitelé, kteří jsou si vědomi své povinnosti jako katolictví učitelé a přejí si ve škole a mimo školu pracovati společně a svorně s duchovními pastýři a s katechety. Proto také v tomto svazu nacházíme také duchovní.

Na schůzích pracuje »Slomšekova zveza« ku prospěchu a vážnosti učitelského stavu. Škoda, že má jen málo členů! V nejnovějším čase se k tomuto svazu v Kraňsku připojil podobný svaz v Goricku.

Tento svaz a tuto snahu úplně schvaluji a doufám, že její zásady a její snahy zvítězí, jakmile přestane bázeň, která mnohé učitele udržuje násilně v druhém táboře.

O tomto dobrém, kře sřanském a jedině pravém proudu nechť tato slova dostačí. Něco více promluvíím o proudu druhém. Jakého ducha jsou členové jeho? Myslím, že se může tento duch nejlépe poznati z jejich listu »Učiteljského Tovariše«. Pohlédme na jeho hlavní známky:

1. Členové jeho jsou velmi pracovití vydávají více listů, mají svou tiskárnu, zakládají učiteljský konvikt, snaží se vejíti do styku s lidem a organisovati mládež; avšak pečují také o svůj hmotný blahobyť.

V té věci má »Učiteljski Tovariš« v r. 1907 dosti článků. Nejvíce se píše o zlepšení platů. V člancích o styku s lidem doporučí všecku onu veřejnou práci, kterou my kněží dávno vykonáváme. Znamenitý jest program podrobné práce u mládeže; všude mají býti zřizovány odbory, které by pracovaly pro mládež, jak zvláště byl dáván důraz na sjezdu v Radoljici měsíce srpna.

2. Častěji se zdůrazňuje, že pokrokoví učitelé nejsou nevěrci a že se vyučování náboženské nesmí ze škol vypuditi. Tak píše učitel Slomšek na str. 55.: »Jsem přesvědčen, že mohu prohlásiti jménem nás všech a vůbec naší strany »Národní strana nikdy nebude vyháněti náboženství a modlitby ze školy. My si naopak přejeme, aby náboženství se učilo velmi pilně, aby byla pěstována a šlechtěny byly povahy.«

V Radoljici p. Dimnik tvrdil: »Nepřátelé světla a vzdělání praví, že jsme učitelé nevěrci, že pronásledujeme kříž, Otčenáš, Zdrávas Maria a křesťanský pozdrav »Pochválen buď Ježíš Kristus.« (Uč. Tov. str. 400.).

Ano, dokonce ve velmi jedovatých člancích »Křivověrný klerikalismus« táž se spisovatel: »Proč smrtelně nenávidíte pokrokového učitelstva, poněvadž jsme na náboženském základě?«

3. V ostatních člancích a řečích jsou však tvrzení, která se s náboženským přesvědčením neshodují. Tak jmenují církevní zřízení starokopytným, nepřátelským nynějšímu světovému názoru. (Tovariš str. 194.). Potom chválí první číslo listu »Volná myšlenka« a uveřejňuje jeho protináboženský program. Bojuje proti římskému otroctví, poněvadž zdravý pokrok jest možný pouze na základě vyučování, prostého římského otroctví. Rád přináší zprávy, které hanobí papeže nebo biskupy a církev vůbec.

4. Vůbec pak list »Tovariš« bojuje udatně proti klerikalismu. Co je klerikalismus? Dlouho jsem hledal definice a našel jsem ji na str. 102.: »To je novodobé katolictví, to jest morálka, dílo a veliká zásluha klerikalismu — našeho politisujícího duchovenstva. Klerikalismus touží důsledně, vytrvale a také úspěšně o nadvládu na hospodářském a politickém poli.«

A jakých prostředků užívá? Na str. 142. jest odpověď: Zvláště mladší duchovenstvo jest fanatické, klerikální do mozku, to jest užívá za prostředky k dosažení svého účelu, které bijí naší víře přímo v tvář. Takové podrývání nazýváme krátce klerikalismem, abychom rozlišili duchovenstvo poctivé, zaujaté pro dobrou věc, od učící církve. Lež, pomluva, zneužití víry, štvání, hádka, nepřátelství, boj, zneužívání kostela a zpovědnice, hanobení bližního, křivé svědectví a přísaha, touha po cti, penězích i světských statcích, ponižování, zahanbování a ničení bližního, žaloby, denunciacie, náklonnost k tělesnému užívání, pití, zneužívání časoplectva, pokrytectví, bezcharakternost, pýcha a ještě celá baterie jiného smradu z pekla jsou prostředky klerikalismu v boji o nadvládu.«

»Účel posvěcuje prostředky, jest hlavním heslem našeho klerikalismu.«

5. Zvláště často zdůrazňuje časopis, že klerikalismus je úhlavním nepřítelem školy a učitelstva« (str. 102.). »Klerikální strana jest již v zásadě proti vzdělání lidu« (str. 63.). Srdce mne bolelo, když jsem prohlížel loňský ročník »Učiteljského Tovariše.« Mnoho dobrých a krásných myšlenek o školství i o úloze učitelově je tu napsáno. Nenašel jsem v té věci skoro žádného přímo křivověrného tvrzení. Avšak v listě všude jen se hemží nenávist a nepřátelství ke katolické církvi a ke kněžím. Když naše listy něco odpověděly na útoky, odpovídá stokrát hůře »Tovariš«. Na práci církve a kněží hledí učitelé brejlemi liberálních listů, jichž právě jest účelem jak lidstvo, tak také učitele poštvati proti církvi a proti jejím služebníkům; vždyť je také vnitřní odpadnutí jen otázkou času. Smím říci, co vyjímám z listu: Učitelé jsou ještě věrní a přejí si vyučovati na podkladě náboženském, avšak byla jim vštípena do srdce a ještě se vštěpuje nenávist k církvi, která je přece jen i matkou obecných škol. Srdce učitelů je rozděleno na jedné straně věrné, na druhé straně nepřátelské. Tak polovičatým nemůže dlouho zůstat, krize se blíží: učitelé zůstanou buď úplně věrnými nebo odpadlíky.

Rozhodně však odmítám bod, že jsme my nepřáteli školství nebo že chceme učitele a školu sobě podmaniti. Nikoli, my milujeme národní školu, poněvadž dobře známe a vážíme si jejího vznešeného úkolu pro vyučování a výchovu národní; nikoli, my také ctíme učitelský stav, neboť jeho znamenitost nám není tajná. Avšak když čteme, co píše »Učiteljski Tovariš«, když slyšíme, co učitelé mluví na svých schůzích, bojíme se právem, že jsou učitelé lidu a jeho křesťanské výchově nebezpečnými a se strachem hledíme do školy, která má takové učitele.

A jakou nadvládou chceme nad národní školou? Zdali chceme učitelům předpisovati předměty, kterým by vyučovali, nebo metodu, které mají užívati, nebo prostředky, aby udržovali kázeň? Nikoli, církev chce míti tolik vlivu v školství, aby se mohla v knihách a při vyučování přesvědčiti, že vše se shoduje se svatou vírou, věčnou pravdou.

Mimo to jsou pak faráři a kaplani též duchovními pastýři, což musí svým chováním dokázati každý, kdo chce býti dobrým katolíkem. Jak bude však moci duchovní pastýř důvěrovati učiteli, nestará-li se učitel již nic o církevní příkázání, nejde-li na mši sv. a nepřijímá-li sv. svátostí. Jak by mohl býti duchovní pastýř klidným, je-li učitel církvi nepřátelským a jako takový hledí si nabýti co nejvíce vlivu na lid, zvláště na mládež. —

To jsou slova starostlivého otce biskupa, která mutatis mutandis mají platnost také o našich poměrech.

Fr. Hanuš.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Výbor Jednoty č. kat. učitelstva a přátel křesťanské výchovy konal dne 29. března t. r. druhou schůzi za předsednictví Msgr. Dr. Fr. Kordače, universitního profesora. — Jednatel katecheta Ant. Suchoradský četl protokol předešlé schůze, jenž byl schválen. — Jeho Eminenci ndp. Leonu kardinálu Skrbenskému, knížeti arcibiskupu, zašle předseda soustrastný projev nad úmrtím jeho otce. — Vídeňský katol. učitelský spolek chce založiti svaz všech

učitelských Jednot a zve i nás k společné účasti. Předseda odepsal, že jsme se poradní schůze sice účastniti nemohli, ale že věc tu se zřetelů nepustíme a budeme se dále informovati a vyjednávati. — Mezi přítomné byly rozdány stanovy Svazu paedagogického. Jednota naše stává se zakládajícím členem Svazu (100 K splatných v 5 letech) a pro valnou hromadu Svazu zvolila, anať má přes 300 členů, 7 delegátů; jsou to: Msgr. Dr. Fr. Kordač, slč. J. Bayerova,

VI. Jelínek, Tom. Jos. Jiroušek, K. Ludvík, Ant. Suchoradský a Tom. Škrdla. Až se Svaz ustaví, odevzdá mu Jednota jmění na budoucí kat. paedagogium, ale sama i dále neustane příspěvky sbírat a hlavně v každé své schůzi vykoná mezi výbory tajnou sbírku na toto paedagogium a bude to činiti tak dlouho, až bude paedagogium zřízeno. Tajná sbírka ihned vykonaná vynesla 6 K 40 h. — Za nového člena Jednoty hlásí se p. Al. Brynych, říd. učitel v Hlasičíně. Jednota učiní přiměřené kroky, aby i jinde nové členy získala. — Kat. organizace v Nižboru vzdává díky za darované knihy a brožury. Podobný dar zašle se k návrhu p. učitele VI. Jelínka katolické české organizaci v Duchcově. — Pan učitel VI. Jelínek konal celkem již 405 přednášek a Jednota žádá kat. duchovenstvo, aby pana učitele VI. Jelínka všude laskavě přijalo a v činnosti jeho aby jej podporovalo. Předseda Msgr. Dr. Fr. Kordač děkoval p. učitelu za neobyčejnou činnost jeho jako zdatnému bojovníku pro pravdy viry a katol. přesvědčení. — Poněvadž liberální učitelstvo ze žakovských knihoven spisy katolické vyhazuje a nové katolické tam nepřijímá, zřizují si někteří katoličtí duchovní bibliotéky pro mládež. Výbor Jednoty chce je v tom podporovati a pp.: Tom. Jos. Jiroušek, Ant. Suchoradský a Tom. Škrdla sestaví seznam knih a časopisů vhodných pro mládež a seznam ten uveřejní. — Školní rada Jos. Šauer z Augenburgu předložil odpověď nejd. kníž. arcib. Ordinariátu v otázce, aby do litanii přijato bylo: »Ježíši, příteli dítek«. Jednota žádá, aby pp. katecheti dávali dětkám hojně obrázků Ježíše, přítele dítek a to ostatní sdělil se veřejnosti až v příhodné době. — K oslavě 50tých narozenin red. Tom. Jos. Jirouška, která se koná 30. května t. r., zvolila Jednota za delegáty: školního radu Jos. Šauera z Augenburgu a učitelku slč. Jos. Bayerovu. — V otázce Wahrmondově připojuje se Jednota k resoluci žofínské schůze pražských katolíků, konané dne 25. března a v affairě nadučitele Konečného na Moravě odsuzuje Jednota veškeré bezdůvodné štvání, které se provádí proti české zemské školní radě na Moravě a katolické straně vůbec. Ujímají-li se učitelé nadučitele Konečného, zvracují tím veškeren řád a zavádějí anarchii; i každý z nich byl by odsouzen, kdyby bez dovolení školy vynchával, aby se mohl venovati politickým agitacím a kdyby prohlásil, že nábo-

ženství děti znemravňuje. — Usneseno bylo, aby letos vyšel III. ročník kalendáře »Štítný« pod redakcí říd. učitele p. Josefa Kafky. — Tím byla tato zajímavá schůze skončena, podávajíc důkaz, že Jednota čile na svém programu pracuje. Debaty ve výboru Jednoty jsou živé a naprostá svornost ovládá všechny výborové schůze. Zdař Bůh další práci Jednoty!

O budoucím kat. paedagogiu »Školských bratří« pracuje se nyní úsilovně jednak z naší strany, jednak od Jednoty č. katol. učitelstva a Spolku přátel škol bratrských. — »Naše Listy« ze dne 21. března t. r. přinesly návrh, aby se konaly ve prospěch tohoto ústavu roční sbírky tak dlouho, až bude toto paedagogium hotovo, a navrhuji, aby dávali ročně po 10 K: vyšší bohatí církevní a světské hodnostáři a šlechtá; po 5 K: vyšší chudší církevní hodnostáři, vikáři, děkani a katoličtí lépe situovaní úředníci; po 2 K: faráři a katecheti středních škol; po 1 K: kaplani, katecheti a bohatší živnostníci a řemeslníci a katolické spolky; další dle možnosti po 20 nebo 10 h. Nám se tento plán zamlouvá a budeme dle něho agitovati. Dvakrát dá, kdo rychle dá. — Jistý duchovní uložil ve prospěch paedagogia 200 K; až se začne paedagogium zřizovati, dá je i s úroky Školským bratřím. Jednota č. kat. učitelstva má pro tento účel uloženo v Městské pražské spořit. K 1703'77. Nově darovali: 10 K: Jan Hlasivec, k. a. notář v Praze; 5'70 sebráno bylo na faře v Liboci; dále dary složili: Zemské sdružení kat. spolků v král. Českém; Jan Volf, katecheta v Klatovech; Ant. Suchoradský, katecheta v Praze, a Jan Novotný, farář v Lidicích; z Prahy: z družstva Vlast pp.: Tom. Jos. Jiroušek, Jan Žák, Jos. Hais-Týnecký, Mat. Šíp, Boh. Bourek a Jindřich Vocol; b) ppi.: Anna Žďárská, Bož. Pertlova, Anna Bourková, Marie Vařečková, Viléma Veselá a Anežka Žižková; c) slč. Marie Škrdlova, Teresie Urbanyi, Alžběta Veselá a Jos. Šulcova; d) sluha: Frant. Soukup. — Dále z Prahy: a) pp.: Václav Průša a Jan Vaňura; b) ppi.: Anna Kypťová, Marie Ulrichova a Kateřina Eisová; c) slč.: Svobodova, M. Šimanova, M. Marešova, M. Kopečková, Rud. Kafkova, Ter. Navrátilova, Kat. Svobodova, M. Stehlíkova, Alb. Fortýnova a Ludmila Krupičkova. — Další milodary přijímá: Ant. Suchoradský, katecheta v Praze na Karlově-II., čp. 1879 a administr. družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

Zapomenutý hrob.

Jubilejní vzpomínka na zasloužilého učitele ze staré školy. Podává Ant. Blažek.

(Pokračování.)

Jeremiáš učil dle zlepšeného způsobu Filčíkova, ano sám 1847 vydal »Navedení k českému pravopisu.« Než dílko to, na tehdejší dobu vynikající, připravilo mu mnoho trpkých chvil. Byl totiž podezříván, že je pracoval dle Škodova »Pravopisu« a také proto vyšetřován od krajského úřadu v Chrudimi. Jeremiáš očistil se z nařknutí teprve tehdy, když dokázal, že své dílko měl napsáno v rukopisu již r. 1841. Tím sice vyvaroval se dalších nepříjemností, ale spisek jeho přece byl ze škol vyloučen. Musel býti ovšem velice dokonalým, když zdál se býti podobným Pařížkovu »Pravopisu«, Škodou přepracovanému a samým Koubkem opravenému a sluouží ku cti autoru, prostému vesnickému učiteli, vzdálenému všeho ruchu literárního.

Památku přítele Filčíka utčil i tím, že vydal sám dvě jeho dílka, totiž: »Starozitnosti« aneb »Pamětihodné věci z minulých věků pro československé učitelstvo a odrostlejší mládež« v Hradci Králové u J. H. Pospišila r. 1848 a »Zahradníček« čili »Návod ku štěpařství« r. 1849. K prvému spisku připojil životopis Filčíkův, ale ani poznámky nepřičinil, že by byl sám jeho pisatelem.

Také přispíval pilně do některých listů učitelských. Jako dobrý varhaník a hudebník přispěl ku povznesení hudby, hlavně chrámové. Kromě štěpařství zabýval se pilně včelařstvím a pomoci několika přátel uvedl v život včelařský spolek v Chrudimi, kterého až do své smrti byl zakládajícím členem.

Ještě dnes pamětní kniha školní, kterou r. 1835 založil a v níž vedle dějin školních i dějiny místní zevrubně vylíčil, že za vzor pracím toho druhu stavěna býti může. V předmluvě ku zmíněné pamětní knize píše: »Po celý čas mého patnáctiletého t. j. od r. 1830—1845 v zdejší škole dítek pěstování a vychovávání pečoval jsem; všecky vyskytlé na zdejší školu — buď kostel neb obec — jakýsi dojem mající události a pamětnosti zaznamenávati a v mou, ač skrovnou školní listovnu či archiv ukládati. I dobfet posloužila mi tato schránka, když pamětliv jsa napomenuti našeho nejdůstojnějšího pastýře Jeho Exc. Biskupské, pana Karla Boromaea Hanla, kterýžto při příležitosti držené generální visitace zdejších škol — dne 11. května 1843 — knihy zdejší prozkoumav, milostivě poznamenati jest ráčil, že by k dokonalému a pořádnému vedení knih těchto ještě kniha pamětní po boku státi měla. Mimo to pak na zachování vyšších nariadení bedliv, umínil jsem dle vysokého praesidialního dekretu ode dne 31. srpna 1835 č. 5952 tuto přitomnou práci založení »Památní knihy školní« z toho ohledu a dobrého rozmyslu předsevzítí, aby v budoucích časech dílem mým nástupníkům, dílem pak zdejší obci a každému, kdo se školami co činiti má, v jejich vyskytnouti se majících pracích poněkud ulehčeno bylo; jelikož zde rozličné školy se týkající památnosti a události, tak jak možno krátce a důvodně sestaviti se snažím. Přičinil jsem se všemožně i jiné dávnověké buď písemné, buď ústní však jisté zprávy čerpati a tak se i podařilo některých dat znamenitých, přispěním ochotné a pomocné ruky slavneho úřadu rosického dosáhnouti. Váben láskou vlasteneckou, abych drahocenným příhodám v nepamět přijíti nedal, ale spíše se v nich raději s mými milými osadníky sděliv a takto potomkům našim jistý způsob a mrav praotců jejich pro pamět dochoval.«

Dojemně působí na čtoucího tato poznámka o úmrtí Filčíkové: »25. ledna usnul v Pánu vzorný učitel v Chrasti, pan Jan N. Filčík, pravý to opravdu vzor, povážíme-li jeho výtečné zásluhy o školnictví vůbec a jemu svěřenou mládež zvláště. Kdož nezná jeho výborné spisy pro československé školy? jakož jsou: »Pravidla dobropisemnosti české s připojeným diktováním«, »Rychlý počtář«, »Proč a proto při umění početním«, »Pisemnosti«, »Přírodopis«, »Mravný kalendář«, »Čítanka«, »Štěpařství«, »Houslí a klavírová škola«, »Mladý varhaník« atd. Mnozí mladí učitelové a já sám majíce dobrou vůli čerpali z jeho hojných pokladů zkušeností a věd školních. I mnozí osvojili sobě jeho výborný způsob přednášení a zacházení se svěřenci svými. — Pokoj prachu jeho!“

Ctihodné činnosti Jeremiášově dostalo se častěji uznání z povolanych stran. Tak za svého působení obdržel 13 pochvalných listů od konsistoře, 4 pochvalné diplomy od biskupa Hanla, 3 od okresního hejtmantví a 5 od místodržitelství. Všechna ta uznání a pocty neučinily Jeremiáše hrdým neb domýšlivým, ač přijímal je s potěšením jako na potvrzení svého úspěšného působení.

Není divu, že i sousedé ve věcech obecních výtečného toho muže rádi na radu brali. Dle dávného zvyku, již při uvázání v úřad školní, stal se současně obecním písařem a to jak v Řestokách, tak v sousedních Rosicích, kde dosud chovají pečlivě jím vypracovanou »Knihu obecních účtů«. Když r. 1850 byla byla volba představenstva obecního, zvolen dokonce v Řestokách jednomyslně za starostu obce, ve kterémž úřadu však měl mnoho nesnází. Sotva započal úřadovati, nucen vésti dlouhou při rosickou knížecí vrchností v příčině drzobností, která ke konci ve prospěch obce vyřízena. Nesnáze s takovými a podobnými záležitostmi, nesrovnávacími se s povoláním učitelským, byly příčinou, že Jeremiáš, jak uplynulo povinné tříletí r. 1853, žádal o propuštění z obtížného úřadu toho. Leč žádost jeho politický úřad zamítl a tak Jeremiáš nucen setrvatí v čele obce až do roku 1859, ač během té doby žádost o propuštění asi 6krát obnovil.

(Pokračování.)

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítek.

(Pokračování.)

První znamenitý v dějinách Čech, jenž před celou veřejnou rodinou uměl ctíti ženu svou, byl zajisté Přemysl, uznávaje duševní cenu choti své Libuše, v níž zříme vznešený vzor české ženy ušlechtilé povahy, moudře vládnoucí nad národem starých Čechů, sestupujíc se stolce vladařského, aby z lásky konala povinnosti manželky a matky, plnila v užším kruhu rodinném výchovu svěřených dítek, ponechávajíc zvolenému muži svému otěže vlády a cení více život milovaného muže a život rodinný nad slávu a ctížádost. Láska, svornost, mír, ženská ctnost a náboženství jsou ochranné perutě strážných andělů v rodině. V těchto domácnostech jsou obětní oltáře: věrná srdce, upřímná a pravá láska jedněch členů k druhým, zvláště dítek k rodičům a opětně, pracující všichni pro blaho k sobě, zřizující takto oltář »Velebnosti božské«. Duch lásky křesťanské přebývá v domě, roznášeje z domova símě úrodné v národ, stát i církve.

Každý z nás dojista má blažené vzpomínky na své dětství, když kolem dobré, starostlivé matičky jsme obíhali, veškerou důvěru v ní skládajíce, když nás co bolelo nebo tížilo, s pláčem nebo radostí k ní spěchali, vidouce v ní

anděla strážného, který viditelně i neviditelně ochraňuje nás, své milované, jsouce s ním nerozlučně spojeni ustanovením a moudrým řízením božským. Veškerá činnost a působení drahé matičky naší oživeny a ozářeny byly láskou. Láska jedněch byla splácena láskou druhých. Láska nás děti k matce i k otci zároveň, láska rodičů k nám dětem, láska bratří k sestram a opačně byla pravou páskou vzájemnosti, a to byl ten strážný duch rodiny naší.

Ženu matku bez náboženství nelze si mysliti. Jest to květina bez vůně, Žije-li otec-atheista bez náboženství, je zle pro rodinu, ale hůře pro celou rodinu, když ženská svěžest jemných citů zapře se k vůli sama sobě nebo k vůli muži a stane se atheistkou, bezvěrnou. To musí býti odporný zjev, neboť ženská duše rozhodně vyžaduje náboženství, vyžaduje povznesení a rozechvění. Jak může taková matka spinati ručky svých miláčků ku společné modlitbě nebo třeba ojedinelé a dávatí požehnání synům svým do světa nebo na studie, na vojnu a p. spěchajícím, nebo dcerám vstupujícím ve stav sv. manželství! Jak může věřiti modlitbě, když v moc onoho pocitu nevěří?

Jaké lepší kouzlo má dáti jim na cestu do života? Vždyť první kročeje dítek nebudou požeňnány matkou-roditelkou, nebudou ozářeny světlem vědy, poznání pravdy, poznáním víry Kristovy? Co pak takovým dítkám bez požehnání matčina nikdy nebude třeba spolehliveho průvodce ve světě? Dítě ve světě nebude se samo učití něčemu, čemu matka jeho nevěří a nechápe, a čemu v domě otcovském nevychovala a nevyučovala. To je již pozdě!

Hříchem a klamem jest záhy ničiti v nitru dítěte víru, jako se to za dnů našich děje v rodinách mnohých, tak zvaných pokrokářských, když otec nebo matka i jiní nepovolání činitelé řeknou dítěti: »Nevěř, co vám káže kněz ve škole a na kazatelně a j.!«

Ubohé dítko! Nemá žádné víry ani v Boha, ani v otce, ani v matku, ani v lidstvo. Čtením spisů nevěreckých, které za dnešní doby hemží se v rodinách a z nichž předčítati jest i dětem školním, ztratilo dítko všecku naději na lepší a věčnou blaženost.

Co se každodenní domácí pobožnost z příbytků lidských pomalu vytrácí, zapadla též domácí výchova dítek i čeládky k veliké škodě naší lidské společnosti. Děti neslyší na mnoze doma žádného napomenutí, ničeho ze slova Božího, ba ani o Bohu, nevidí příkladu na rodičích, a ubohá stvoření slyší více rouhání svých vychovatelů, surové zacházení otce s matkou a členy rodin, pomlouvání duchovních, učitelů, hospodářů nebo chlebedárců, tupení, hanu a proklínání od rána do večera.

Kde evangelium svou vzdělávací mocí a svým božím pokojem neproniká hospodářství a neobživuje je, tuť schází domácí pořádek a jednota mezi manželi a nejsmutnější překážky klade řádné výchově dítek křesfanských.

Vstoupíme-li do té nebo oné domácnosti, poznáme hned, kde hlavní vychovatelka rodiny jest kněžnou rodinného krbu a ochranným geniem v každém koutku, a kde po boku této hodný otec-manžel staví oltář posvátný celé rodině.

Jak pustý dům, kde nevládne mírná ruka matky-ženy a moudré slovo otce-muže.

Jak chladně a mrazivě ovívá nás, když vkročíme do světnice, kde bud' žádné ženy-matky není, nebo kde je rozháraného manželství. Nejkrásnější sí třeba i královské nebo korunních princezen, nejzodbnější místnosti, nejpěknější

a neuspořádanější komnaty přepychem, uměleckými výtvary, malbou a skvostnými čalouny vyzdobené zdi, činí na nás dojem prázdnoty a pusty, mrtvé, ledové krásy, nejsouce oživeny přítomností, odvádějí cizince z nejlepšího paláce. Vidíme skvostný byt, skvělé zařízení v obydlí, ale nevidíme domova.

Říkává se: »Bez matky včeličky, ztracené dětičky.« (Pokračování.)

—❁— RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁—

Ve prospěch bud. kat. paedagogia Školských bratří v Bubenči dále složili: po 4 K: sl. Marie Worlova, odborná učitelka v Praze a Školské Sestry v Červen. kříži v Praze; 2 K: pí. Marie Eberlová; 1:50: Ad. Jejkal, kaplan v Bříství; po 1 K: Josef Hošek, bank. úředník v Praze a sl. Fr. Dobruská na Smíchově; menší částky: a) z družstva Vlast: pp.: Emil Brož, Al. Černý, Frant. Krbec, Jos. Vaněk a Václav Vůčka; pí. Karla Šubrtová; dále z Prahy: pí. Marie Mandlová; slečny: Rud. Kafkova a Lud. Kohnova. — Dvorní rada Fr. Kryštůfek, kanovník a universitní profesor, upsal 1000 K. — Další milodary přijímají: Ant. Suchoradský, katecheta v Praze-II., čp. 1879 a administrace družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

Ze Svazu paedagogického. — Účelem Svazu je soustřediti všechny učitelské, katechetské spolky a korporace, katolické vychovávací ústavy a kongregace v Čechách v jedno středisko. Ve veškeré činnosti své bude se Svaz řídit zásadami katol. církve, při čemž uznává směřodatnou autoritu církevní vrchnosti, t. j. kníž. arcib. Ordinariatu pražského.

Prostředky jsou: vklady členů, odkazy, dary a činnost Svazu ve velkých otázkách školských a vychovatelských.

Údem se mohou státí všechny v § 1. vyjmenované spolky, korporace, ústavy a kongregace. Všichni tito členové vysílají na každých 50 členů do Svazu jednoho delegáta. Na každých 50 nebo přes 50 členů volí se rovněž jeden delegát.

Členové jsou:

a) **zakládající**, kteří se zaváží splatit v 5 letech 100 K a nežádají více kapitálu zpět. Kdo by však z nich nejdéle do 10 let celý vklad nesplatil, pozbývá svých členských práv do té doby, dokud by celý vklad nesložil;

b) **přispívající**, kteří platí ročně nejméně 5 K.

Právě se rozesílají pozvání všem, kdož jsou oprávněni býti členy tohoto Svazu. Byl-li by někdo omylem opomenut, račiž se sám k Svazu přihlásiti na adresu: Paedagogický svaz v Praze čp. 570-II. Avšak peněžní zásilky, dokud není výbor Paedagogického svazu ustaven a dokud není úředně určena osoba k vybírání člen. příspěvků, nebudtež zasílány na jméno Paedag. svaz. — ty by pošta nevydala — nýbrž na jméno: Tom. Škrdle, red. Vlasti v Praze čp. 570-II. — Valná hromada bude v květnu, pročež budtež do konce dubna delegáti k ní sem — čp. 570-II. — oznámení.

Prošba.

Na počátku t. r. zakoupili jsme tři motorové stroje a nyní jsme objednali za 14.000 K druhý, velký tiskací stroj. Splatíme jej ve třech letech — první a druhý rok dáme po 4000 K a třetí rok složíme 6000 K. Mimo to budou různá vydání s postavením stroje samého a přiděleného k němu čtvrtého elektrického pohonu. Dle ujednání bude nám druhý velký tiskací stroj dodán ve druhé polovici května t. r., a jak bude postaven, bude nám ihned složiti 2000 K a druhé 2000 K doplatíme do konce prvního roku. Abychom nemusili učiniti půjčku a platit z ní úroky, prosíme členy a abonenty družstva, aby co mohou z povinností svých do 15. května t. r. zapravili; prosíme dlužníky papír. obchodu i tiskárenské, aby podobně učinili; prosíme konečně přátele družstva, aby spotřeby papíru, per, tužek atd., farních tiskopisů, obrázků k 1. sv. přijímání a k 1. sv. zpovědi a j. u nás objednali a tím vším nás tak finančně posílili, bychom i dále, rychle a v čas objednávký papíru a jiné povinnosti mohli spláceti a umováti. Mezi členy, abonenty a objednateli zboží a tisku máme nejméně na 100.000 K pohledávek, i kdyby nám byla jen nepatrná část těchto dluhů splacena, bude celý stroj ihned zaplacen a družstvo půjde klidným chodem ku předu.

V Praze, dne 5. dubna 1908 čp. 570-II.

Tomáš Škrdle,
ředitel závodů družstva Vlast.

Proti nemravnosti.

Všeobecná stížnost se vede, píše dr. Aleš Ušeničnik v lublaňském »Čase«, že mravnost v naší době klesá. Příčinou toho jsou zajisté také *hospodářské poměry*, jak tvrdí socialisté, bída, špatné byty, nezdravá práce; avšak tyto poměry nejsou jediným ani prvním důvodem vzrůstu nemravnosti. »Mravní zkáza,« dovozuje právem H. Roeren (*Die Sittlichkeitsgesetzgebund der Kulturstaaten*, Mnichov 1907), je všeobecná; ukazuje se ve všech vrstvách, nejen v nižších, které nejvíce postihuje sociální bída; ukazuje se, ne-li více, aspoň také v třídách, které žijí ve velmi výhodných poměrech a necítí žádných hospodářských tísní.« Na počet prostitutek na př. beze vší pochyby velký vliv mají také nezdravé hospodářské poměry; avšak přece by nebyl tento počet ani přibližně tak velký, kdyby nebylo svůdců a smilníků. Tito však jsou většinou z lepších kruhů, kde není možno mluvit o sociální bídě. První příčinou vzrůstající nemravnosti musí býti tedy jiný. Krátce bychom mohli říci, že první příčinou je touha po *požitkářství*. Touha po *požitkářství* zaujala všechny vrstvy a kruhy, vyšší i nižší, bohaté i chudé. Zdá se, že *požitkářství* je cílem všeho. Lehký a příjemný život, ukojení chťičů jest modernímu člověku vším životem. A tento moderní člověk nechodí jen v černém fraku, nýbrž také v dělnické bluze.

Tento moderní názor na život má ovšem také své příčiny. Někteří myslí, že tento názor je přirozeným plodem vyšší kultury. Roeren dobře připomíná, že vyšší vzdělanost může býti opravdu jakýmsi vnějším původem větší nemravnosti. Dějiny národů dosvědčují, že obyčejně se vzdělaností pokračovala také nemravnost. Vzdělanost vzbuzuje potřeby, kterých dříve nebylo, a poskytuje prostředků, kterých také dříve nebylo. Tak ráda hyne prostota, skromnost, spokojenost s málem a usuzuje se pohodlnost, lehkost, přílišná citlivost, s tím pak touha po *požívání*, z níž vzniká nemravnost. Než vzdělanost není a nemůže býti pravou příčinou nemravnosti. Pravá vzdělanost je v nejtěšším odporu s nemravností. Čím vyšší je vzdělanost, tím více by mělo býti lidstvo nadšeno pro vše vznešené a šlechetné, tím více by mělo nenáviděti všeho, co je nízké, surové a podlé, a milovati, co je čisto a mravně krásné. Je-li tedy ve spojení se vzdělaností nemravnost, musí býti příčinou jinde.

V moderní kultuře je však mnoho nezdravých součástí. To je především materialismus. Masaryk a jeho stoupenci sice tvrdí, že materialismus již není, avšak všechno jejich mluvení o idealismu je mlácení prázdné slámy. Kdo neuznává Boha, posmrtného života a svobodné vůle, ten je ve skutečnosti materialistou, ať si dává jakékoli jméno! Bez Boha, bez posmrtného života a bez svobodné vůle nemá život vyššího cíle než hmotu a co se vyvíjí z hmoty. Zda jest možno to popřít? Nikoli. Proto každý takový názor jest v podstatě materialistický. Tento materialismus myšlení, který se rozšířil z vysokých učilišť také mezi lidem, uplatňuje se zcela přirozeně jako materialismus životní.

Je-li cíl ve hmotě, ve hmotném užívání, proč by lidé toužili po nedostižných, nicotných a zaslepujících »vyšších cílech,« kterých není? Zcela přirozeně zapěl Heine »novou píseň,« že »chceme na zemi štěstí, chceme pít a jíst; chceme sladkého hrachu v žaludku, oj sladkého hrachu v žaludku, aby jen žaludek pukl; nebe pak přenecháme andělům a vřabcům Zcela přirozeně přejal refrén »nebe přenecháváme andělům a vřabcům« ve jménu sociální demokracie starý

Bebel a opět zcela přirozeně přejaly tento refrén massy, ne-li slovy, tedy skutky! Také život má svou logiku a z materialistického smýšlení se musí znenáhla vyvinouti materialistický život. A vyvinul se v celé hrůze.

Ve spojení s materialismem a vedle něho se vyvinul v moderní vzdělanosti ethický pozitivismus, kterému jsou všechny mravní zásady jen něco poměrného, časového a měnivého bez věčného obsahu, bez ceny ve svědomí, bez absolutní závaznosti. Jsou-li mravní zásady o málo více než »konvenční lži«, jsou-li jen jakýmsi měnivými formami vzdělanosti každé doby, opravdu nelze porozuměti, proč by se musil člověk ve jménu těchto měnivých forem zřici poživavosti, kam jej vábí rozkoš a vášně. Proč? Massy nerozumějí, proč, a opět zcela přirozeně přejaly z této spekulativní filosofie praktickou filosofii, že užívání rozkoši jest pravý život.

Ve skutečnosti vzato, massám nebylo potřeba činiti nějakých závěrů. O to vše se postarali jiní. Postarala se o to v přední řadě moderní vzdělanost s oním ohromným ústrojím, které sluje umění a literatura. Roeren má za to, že zde tkví všeobecná příčina, proč mravnost ve všech vrstvách tak upadla. Jen málokdo tak tvrdí, má pravou představu, jak velice se tyto věci rozšířily a jak jsou hanebné; jsouce bez všelike umělecké nebo literární ceny rozněcují jen nejnižší vášně. Pohleďte jen na insertní část nějakého humoristického listu! V každém čísle jest plno insertů pornografického obsahu. Za samé takové inseráty vyházejí nakladatelé více set tisíc, snad více než million marek. Těchto obnosů by zajisté neplatili, kdyby jim to nevynášelo. Vynáší-li to, jest jasno, že musejí prodati každý rok milliony a milliony takových věcí. Tyto spisy a tyto obrazy jdou do všech vrstev; jimi se otravuje již nejtětlejší mládež; pohlavní pud se před časem vzbuzuje a dráždí a tak se uměle připravuje nečistota a schopnost k sexuálnímu perversnostem. Zvláště poslední čas nesmírně mnoho zla způsobily mezi dorostlými i mládeží hanebné fotografie a pohlednice, tak zvané »akty«, které jsou všude vyloženy ve výstavách a jichž na milliony a milliony se rozprodalo mezi lidem.

Není třeba, abychom se zmínili ještě o divadlech, různých kabaretech, tingel-tanglech, variétés a iak se jmenují všechny ostatní vymoženosti moderní kultury, které většinou směřují a jsou vypočteny na smyslné vášně. V městech se rozšiřují stále více a více, avšak derou se i na venek

Kdo tu pomůže? Zlo jest veliké a pomoc jest velmi potřebna. Radostným znamením v této bídě jest aspoň, že i střízliví mužové prohlédají paedagogové, sociologové, zákonodárci.

Tři proudy můžeme rozdělovati, z kterých každý má své cesty, avšak všechny mají přesvědčení, že třeba počítí rozhodný boj proti nemravnosti.

Tu jest nejdříve moderní paedagogika. Člověk by řekl, že moderní filosofie sama sebe pohltila. Sama se zalekla zjevů, kterým dala vznik. Proto hledí v praxi napravit, co v theorii sama zkazila. Moderní paedagogika začala hlásati čistotu. »Chceš-li býti silný,« tak volá k mladíku, »buď čist!« (Michelet.) Ovšem v pravém čase jim přišla na pomoc také moderní medicína a hygiena. Bylo potřebí mužů, jakými byli Ribbing, Gruber, Krafft-Ebing, Forel, aby svou odbornou zdatností překonali předsudek, jako by byla zdrželivost nezdravá a nebezpečna. Není nezdravá a nebezpečna, nýbrž jest pramenem duševní i tělesné síly. Tak nabyla paedagogika opět pevné půdy, která se jí vysmekla, když zavrhl křesťanství.

Moderní paedagogika začala prohlašovati tři zásady: jasné poznání, čisté myšlení, různé sebevychování.

O pohlavním vyučování se v poslední době mnoho psalo. Vznikla již celá literatura. Angličané mají už zvláštní knihovnu se jménem »Puritas« (čistota). Vydávají ji Sylvanus Stall, dr. med. Mary Wood-Allenová a Emma Drakeová. Jejím účelem je zvláště vyučování o sexuální otázce, ovšem vyučování tak čisté a něžné, jak toho vyžaduje tak velmi choulostivá věc. Osm svazků jest již přeloženo do němčiny 1. Co musí věděti dítko. — 2. Co musí věděti mladík. — 3. Co musí věděti mladý muž. — 4. Co musí věděti muž prostředních let. — 5. Co musí věděti dívenka. — 6. Co musí věděti dívka. — 7. Co musí věděti nevěsta. — 8. Co musí věděti žena prostředních let.

Mínění o ceně takového vyučování jsou ještě rozdvojena. Zdravé jádro má požadavek, má-li se toho mládež dověděti, nechť se toho doví z čistých úst zkušného a milujícího vychovatele a nikoli z úst smyslň zkaženého člověka. Velkého významu je druhá zásada: čisté myšlení. Toho není možno dosti zdůrazniti. Mládež ve své obrazotvornosti nosí svět, a je-li tento svět nečistý, bude také nečistá o samotě. Proto jest potřebí — a to je nejhlavnější — různé sebevýchovy. Professor Förster postavil ve své »Jugendlehre« tuto zásadu za podklad vši výchovy. Není sice podkladem vši výchovy, ale je přece dalekosáhlého významu. Sebevýchova, sebeodříkání, sebezapření, to jsou slova z křesťanské askese. Nová doba je zavrhlá jako zavrhlá křesťanskou askesi, nyní je opět převzala, majíc za to, že jsou moderní vymoženosti. Nic nedělá, že se v tom mýlí, tento omyl jest vedlejší; hlavní věcí jest, že se učí moderní paedagogika opět sebezapření: dítěti, hochu, mladíku nedovoliti všeho. Nechť se učí odříkati se, nechť se učí sebezapíratí, nechť si vychová různou vůli, které nepřekoná každá vášeň, aby byl někdy mužem sebevědomým, charakterním, svobodným. »Chceš-li býti silným, buď čistým!« volá Michelet k »vojákům revoluce.« Při prvním kroku jsme svobodní, při druhém jsme otroky,« prohlásil Goethe.

(Dokončení.)

Zapomenutý hrob.

Jubilejní vzpomínka na zasloužilého učitele ze staré školy. Podává Ant. Blažek.

(Pokračování.)

Sproštění stalo se tímto lichořivým dopisem politického okresního úřadu chrudimského ze dne 30. prosince 1859 čís. 13.499: »V uvážení pohnutek, které pan představený za příčinou propuštění z úřadu tohoto uvádí a z ohledu, že úřadem učitele dosti zaměstnán je, vidím se pohnut této žádosti vyhověti a tím samého z úřadu obecního představeného v Řeztokách propustiti. Při této příležitosti nemohu opomenouti p. představenému za příčinou jeho 9letého úřadování svoji úplnou spokojenost zde vyjevití. C. k. přednosta okresní: Kofránek m. p.«

Jako nedá se mysliti žádná společnost neb obec, aby její náčelník vždy a každému vyhověl, tak také v Řeztokách naskytl se proti Jeremiášovi několik oponentů, žehrajících hlavně na nepohodlné novoty a pořádek, jaký starosta všude v obci míti chtěl. Nespokojenci ti, nehledíce na to, že Jeremiáš sám snažil se všemožně vyzouti se z úřadu naň důvěrou občanstva vzneseného, nedlouho před vystoupením jeho podali politickému úřadu sami žalobu proti němu. Na

jak nicotných důvodech žaloba tato spočívala, vysvítá z jiného současného dopisu téhož politického úřadu, který obsahuje odsouzení žalujících a skvělé uznání zásluh obžalovaného a to jak vzorného starosty, tak učitele. Dopis ten, bez uvedení jmen těch, jimž svědčil, tu také na upomínku uvádíme

•Obecní představený p. Josef Jeremiáš zde úřadně zakročil, by z úřadu obecního představeného propuštěn byl. Jelikož ten samý ve své prosbě takové pohnutky uvádí, že jeho žádost, vzhledem na jeho postavení jako veřejného učitele, dle obec. zákona a pozdějších toho se týkajících předpisů se zavrhnouti nedá, vidím se pohnut, této žádosti vyhověti a toho samého z úřadu toho propustiti.

Jelikož jste ve vašich stížnostech proti panu představenému Josefu Jeremiášovi opáčilivě o jeho sesazení z tohoto úřadu žádali, tedy se o jeho samovolném vystoupení z toho samého úřadu s tím dodatkem vyrozumíváte, že vaše stížnosti pražádnou příčinu neobsahují, aby týž z úřadu toho sprostěn býti mohl a žaloby ničím dokázány nebyly. Tím dle zákona příčina k zbavení jej úřadu cestou kázně zcela schází.

Tím vaše stížnosti zamítnuty jsou a c. k. okresní úřad očekává, že více výbora a spolusouseda pronásledovati nebudete, který svůj úřad co obecní představený i co učitel věrně zachovával a jemuž ostatně obec řeztocká za *mnoho dobrých skutků co děkovati má.*»

C. k. podkrajský:
Kofránek.

Po složení úřadu představeného oddech si Jeremiáš, ač ani potom neustal pečovati o zvelebení a okrašlování obce. V Řeztokách pobyl až do r. 1872, kdy povážlivě onemocněl a z té příčiny odešel na odpočinek do Chrasti. Jak se však z choroby své zotavil, zatoužil znovu po milé školní práci. Podařilo se mu sice za nových již zákonů školních dostati se opět do služby, ale přijat jen vůči své chvalné minulosti a četným vyznamenáním jen za pomocného učitele. Působil tedy dále a to nějaký čas v Chrasti a 5 let totiž r. 1874—1879 v Blížňovicích, kde bral pouze tak zv. remuneraci 280 zl. ročně, kterážto částka mu ještě na 200. zl. byla snížena. Poslední léta trávil v Chrasti, kde i 30. listopadu 1883 svou svízelnou pozemskou pouť dokončil. Zanechal po sobě syna Bohuslava, ředitele kůru a známého hudebního skladatele v Písku, nyní v Č. Budějovicích a dcery Josefu, provdanou za řidičního učitele Kostku v Moračicích a Amalii, industrialní učitelku v Chrasti.

Jeremiáš ve svých skrovných poměrech vykonal krušný kus práce kulturní. V Řeztokách na všech stranách znamenati dosud stopy jeho úmorné činnosti. Celý život pracoval pro jiné, sám na sobě strádal. Je typickým znakem horlivého Staročecha a vzorného katolického učitele. Pokud platiti bude něco vykonané práce, poctivost, nezištnost a dobrý mrav, nesmí památka jeho upadnouti v zapomenutí! Doufáme, že řádky naše a upozornění postačí, aby hrob jeho i nadále nezůstal pustý a zapomenutý, 100letá památka narození tichého pracovníka našeho je právě vhodna k uspořádání akce k zřízení nějakého pomníčku na hřbitově.

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítěte.

(Pokračování.)

Úkol matky v rodině zahrnuje v sobě vznešené postavení a povolání v člo- věčenstvu, neboť matka působením svým sahá v rodině hluboko v poměry víry, vlasti i státu, když plní svědomitě a poctivě povinnosti své a zachovává rodinu svou před zkázou a rozpadnutím, nač nyní reformátoři a nepřátelé křesť. rodin veliký apel konají, a to odluky muže od ženy.

Žena-matka má úlohu ve výchově vznešenou, důležitou, vyžadující rozhled, úsudek a rozum vytříbený k společenskému životu. Za všechno, co matka v rodině přináší národu často i zlého, nemůže býti zodpovědna, neboť doba naše jest snad jednou z přechodních dob historie, jak již bylo kdysi, a to bez odporu snad u všech národů.

Matka obětuje se pro blaho veřejné, chráníc, co uchrániti se dá (mí im řádné matky), pracuje ku zvelebení lidské společnosti a nasazuje všechno možné: cit, rozum, vůli a veškeré mohutnosti duševní, ale mužům vzešla také doba. Muž a jeho povolání jest předmětem všech snah, všeobecné starosti a všeho zvelebování.

Pozvedne-li dítě své zraky spolu s otcem i matkou k modrému hvězdnatému blankytu s ručkama sepiatýma, je to již modlitbou, povznášením duše z pozemského údolí do výšin nadhvězdných, jest oddaností, úctou a pokořením k Bohu, neskonalému, všeoživujícímu, všeochraňujícímu. Jest to vzhled a vzlet do sídla věčnosti, naší spásy a blaženosti, a takových vzletů jest duši naší nejvšě třeba v tísnivých, rozháraných dobách nynějších. Čím častěji duch náš vzlétá do jasných výšin, tím pookřívá a posiluje se, tím snáze přemáhá ústrky a útrapy a vítězí proti bludným nepravým snahám.

Veďte tedy i vy otcové, jak vám uloženo, děti své k lásce rodinného svazku, k lásce k Bohu, církvi, národu i vlasti.

Láska jest ochranným, strážným duchem rodiny, jest osvícena duchem křesťanské lásky a svornosti i vznešených ctností. Vynikající matka jest vzorem křesťanské rodiny, a otec, manžel její, důležitým spolupřítelem a pomocníkem jejím při výchově dítěte. Otec, hlava rodiny, po svých denních klopotách znaven, není s to, věnovati se rodině své, zvláště dětem tak mnoho jako matka včelička, ale moudrou otcovskou kázní napomáhá výborně k výchově dítěte.

Ve starověku panoval zvyk, že otci příslušela neobmezená vůle nad dětmi; od něho záviselo, má-li to které dítě na živu ponechati nebo má-li některé dítě zahynouti, n. p. ve Spartě v Řecku v pohoří Tajgetos, kam vrhány byly řecké dívky nezdravé. Otec vždycky nerozhodoval o tragickém osudu dítěte, nýbrž sbor starších toho okresu, k nimž dítě hned po narození doněsti se muselo k ohledání. Zdraví a síla byla rozhodujícími činiteli nad osudem novorozenátek. Choré a zmrzačené věnovány odložením a smrti.

Výchova rodinná u chlapců do sedmého roku byla v domě otcovském, potom připadla obci a dozorcům svěřeným, a to až do roku třicátého. Ženské pohlaví vychovávalo bylo v krbu rodinném po způsobu jako u chlapců-sourozenců.

U dívek nehledělo se na tělesnou výchovu tak jako u chlapců, neboť budoucnost dívek měla býti tichá, ne ve veřejnosti, aniž ve válce bouřlivé.

Dívky řecké chodily bez závoje k zábavám veřejným a hrám tělocvičným, k hudbě tanci, ale směr výchovný vztahoval se jen k domácnosti. Ne tak u chlapců. U dívek pěstována cudnost, věrnost manželská, obětavost pro vlast a to bylo cílem domácí výchovy. Naproti tomu u hochů směřovala výchova k tomu, aby veškerá obec spartská byla jedním táborem válečným, vlast aby posvátnou byla, za níž vše obětovati jest: jmění, rodinu, ano i sama sebe. »Všichni za jednoho« nemělo hesla, ale »jeden za všechny« společným bylo heslem.

Klassického starověku nemůžeme s křesťanským středověkem porovnávat, neřku-li s posvátnou dobou kultu mariánského, kde muž-otec s matkou-ženou ve spojení obě láskou zosobnělý ideál rodiny považujeme, duch křesťanský přebývající v domě, kde světlo pravdy, čisté víry místa má, v domě, v němž otec matka i děti třeba rozptýleny jsouce ve světě širém, dalekém, roznášejí simě z domu otcovského v národ třeba cikánský, jež uzrálo v klidném zátíší rodném.

Kult křesťanský praví k otcům: »Buďte bděli nad výchovou dítek svých, nejen dívek, ale i chlapců, majíce zodpovědnost za ně před národem, vlastní i církví!« Přední a hlavní prostředek k výchově dítek našich jest: sv. náboženství, pravá a moudrá kázeň otcovská, výchova křesťanských matek, a tím pojistíme dítkám do budoucnosti blahobyť duševní.

Od tisíciletí bojuje náš český národ ve středu vzdělané Evropy velikolepý zápas o své bytí, za vznešené ideje a svou samostatnost, nejednou s úspěchem závodě se svými sousedy ve všech snahách kulturních byl vítězem, aby pojistil si v dějinách místo, jaké mu patří a jméno národa rekovného, národa slavného i vzdělaného, častokráté byl přemožen, ba zdálo se, že snad ze řady národů ži- voucích bude vymazán, ale stará síla, duch obrozený náboženstvím pod ochranou rodičky Boží a svatých patronů zemských, na př. sv. Václava a Vojtěcha, oživly znova v žilách jeho, a z chatek selských pod horami obyčejně vyšla řada božích bojovníků, křesťitelů, buditelů, kteří před stoletím vhodili simě nového života do luhů českých, kteréžto simě se zdarem vyklíčilo, avšak znova zase těžce zápasilo s nescetnými bouřemi a do dneška zápasiti musí, aby vyrostlo na statný kmen, jenž dojistá vzdorovati musí krutým bouřím věků budoucích.

Kěž národu tomu Svatováclavskému neschází nikdy pramen posily, jenž přjstí se z víry Ježíše Krista, kterou měli naši otcové, dědečkové, pradědečkové, naše matky, babičky a prababičky, kterou měli přední buditelé a křisitelé národa zuboženého před nemnohými léty.

Denně hlásá demokracie, že důstojnost a povznesení národa spočívá výhradně ve volnosti, ale my dokládáme, že v Bohu, práci a věděni, jest pouze naše spasení.

Bez základu pravé víry šíří se ve společnosti lidské vždy víc a více nepoctivosti v každém jednání. Staročeská přísloví: »Poctivost na věčnost« nebo »Spoctivostí nejdál dojdeš« ustupuje časovým úskokům a manevrům pokročilého do- rostu obchodnického. Vykořisťování slabších a chudších provádí se systematicky. Sobečtí, nesvědomití kapitalisté nelekající se ani nemravných podskoků a jimi za- viněné víc a více šíření se ochuzování nižších vrstev lidových udělalo ze spo- lečenského rozdílu tříd nepřátelský, společenský protiklad. Odtud ony propastí v moderní společnosti, jež ji rozežírají jako rakovina.

Na jedné straně vztyčuje se bohaprázdne a proto nepožehnané bohatství na odív světu, chudinu téměř pobuřující, na druhé straně proletariát připravený podloudně o svou víru, čistou víru v Boha předky zděděnou, stenají pod břemenem vysílující práce, nemajíce ani paprsků naděje.

Nic horšího není, jako připraviti poctivý lid pracovitý o víru a náboženství. Někde vládne výběravé požitkářství, jinde zase divoké zoufalství bídy. Všude ceny zuby nedůvěra, zášť, vztek a nenávisť. Jeden číhá na pád druhého, neboť ze škody jedněch bohatnou druzí. Těžiti z okamžiku, toť nynějším heslem. Veškerý život veřejný zapírá svým chováním a konáním jsoucnost Boha. Tyto dnešní poměry jsou neudržitelné a působí stejný pocit, jako směle vybudovaná stavba na špatných základech vrtkavých.

Nevěra vyvolává duchy, jichž nedovede nikdo více zažehnati nebo odvolati. Nevěřecké fráse o lidskosti a osvětě nemají té síly, aby zadržely zátopu zbouraných vášní v massách lidu, aby předešly takto hroící společenské zkáze. Jen návratem k Hospodinu jest naše spása. Rozum náš touží po pravdě, a tato nesmí býti kolísavá, nejistá, ale čistá, velká a neomylná, jak nám ji podal Kristus, Bůh, jenž nebyl pouze z tohoto světa a jemuž čest a chvála po všechny věky věků až do skonání světa.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRAVY.

Ve prospěch budoucího paedagogia Školských bratří v Bubenči dále přispěli: P. Gerlach Dvořák, převor na Strahově 20 K. Menší částky: Dr. Aug. Jannal, duch. správce na Bílé Hoře; sl. Lázníčková z Červ. kříže; nejmenovaná pani v Praze; Václ. Slavík, kaplan v Netolicích a MUDr. Jos. Vinař, plukovní lékař v Praze. — Nové milodary přijímají: Ant. Suchohradský, katecheta v Praze na Karlově II. čp. 1879 a administrace družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

K vyučování slohu. František Hájek v »Městšanské škole« v čísle 10. promlouvá o volném slohu. Dospívá k názoru, že nemožno ponechati žákům úplné volnosti ve volném slohu; jest potřebí dítky připraviti věcně, slohově, mluvnicky i pravopisně. Avšak nesmí takový úkol prostě nacvičiti, poněvadž by to opět nebyl volný sloh. Jest potřebí voliti cestu střední. Themata se mají voliti z prostředí žactva, aby mohlo svou produkci také náležitě vyvinouti. Látka má dítky upoutati, baviti a býti přiměřena jejich schopnostem. Aby volnému slohu byla věnována postupná péče, bylo by potřebí počíti od první třídy při věcném učení a postupovati do tříd nejvyšších, kde reprodukce může ustoupiti s prospěchem produkci.

Laciný mučedník. Nyní jest potřebí některému učiteli vystoupiti jen ve škole neb ve veřejném životě proti náboženství a

gloriola mučednická ho nemine. Školních povinností může zanedbávati, to se mu odpusí. Ale sáhnouti na jeho svobodu se nesmí. Takovým laciným mučedníkem se stal nadučitel Konečný z Bohdíkova, kterého zemská školní rada moravská suspendovala na učitele. »Čas« vydal zvláštní brožurku, která pojistila »výtečnému« paedagogu Konečnému čestné místo v dějinách. Co učitelstva ročně bývá suspendováno a nikdo se neozve, jen se tak nesmí státi pro rejdy protiklerikální.

České listy přírodopisné. Dle studie Janaškovy v »Měšt. škole« píše o českých listech přírodopisných »Přehled revui« doslovně: Přírodovědeckých časopisů jest mnoho; snaha po popularisování přírodopisných věd množství to způsobila. Avšak cena jejich vnitřní je různá. Právými plebami jsou »Svět zvířat« a »Přítel přírody a živočišstva«, ubohé to škváry reklamní. »Epocha« je nestálé úrovně. Chce býti listem lidovým a seznamovati s výsledky současné práce vědecké. Většinou toho dosahuje. Některé články jsou pěkné. »Živa« byla druhdy nejlepším českým přírodovědeckým časopisem, ale už není. Kruh příspívatelů je úzký, povznesený nad jiné — proto »Živa« jest obsahově chuda. Ve dvou sešitech letošního ročníku je jediný článek původní o půl druhé stránce a 62 a půl strany překládů a referátů. »Rozhledy« jsou

bohatší, nejvíce místa vyplňují zprávičky z cizích listů. Úžasná nedbalost slohová kazí i to, co věcně bylo dobré; Živa přežila samu sebe. Mladí vědečtí pracovníci jdou mimo ni, kdo chce mít obraz současné přírodovědecké práce, sahne mimo ni.

Péče o děti ve Vídni. Stále se vytýká katolíkům, že se starají jen o své účely. A zatím mají na starosti účely všeobecné, účely lidskosti, jak velí jich náboženství. Vídeňská obec poskytla »Spolku pro dětské ochranné stanice« na rok 1908 podporu 100.000 K. Tato instituce jest založena na podkladě katolickém. Kromě toho trvá tam jiný spolek, jenž má též účel a jenž dostává podpory 3000 K. Obec zřizuje také soukromé asyly pro nejubožší děti; v nich bývá umístěno kolem 30 až 50 dětí. Obec chce zakoupiti klášter a zříditi v něm asyl dětský.

Účel nauky vyučovacího jazyka. Není možno v obecné a měšťanské škole naučiti vědecky vniknouti do ducha vyučovacího jazyka; nadto nové proudy pečují o to, aby mluvnice byla jen prostředkem k tomu, aby dívky se řádně vycvičily v pravopisu, aby správně vyjadřovaly písemně své myšlenky. I střední škola v té věci má vlastně též úkol, poněvadž k vědeckému studiu v této otázce určena jest pouze universita. Není tedy možno se rozhodnouti pro pedantské slovičkářství, nýbrž pro praktický účel, totiž správné projadřování myšlenek. K tomu ovšem potřebí neustálého cviku.

Americké školství. Klára Kohoutová podává v 27. čísle »Komenského« přehled školství ve Spojených státech severoamerických. Školy americké nejsou starého rázu, nýbrž novějšího směru lidového a proto zdravé opravy na nich bývají snadně zaváděny než na školách s historickým vývojem, jak je shledáváme ve škole. Ve školství severoamerickém vládne samospráva. Ústřední školní úřad ve Washingtonu má pouze poradní význam. Rozeznávají se tam školy veřejné, které vydrží stát, jakož i soukromé, které vydrží církev. Teprve v novější době se zavádějí na veřejných školách dozorcí (superintendenti). Žactvo nebývá nuceno k učení. Téměř na všech školách je zavedena koedukace. Dítka od 4 do 6 let chodí do školy mateřské, do 14 let pak do školy obecné. Na veřejných školách se učí morálce. Náboženství se učí ve zvlášť-

ních nedělních školách. Na venkově trvá školní rok 3—6 měsíců, v městech od října do poloviny neb konce června. Látka probírá se povlovně. Ručním pracím a tělocvikou se věnuje zvýšená péče. Hojně se užívá pomůcek k názornému vyučování. Zbožný lid dává přednost soukromým školám. Američané jsou praktičtí i ve školství, neboť necpou do útlé duše dítek nepotřebných vědomostí, ale vychovávají je ve školách pro praktický život.

(ZASLÁNO.)

P. T.

Družstvo Vlast oslaví v sobotu 30. května r. 1908

padesáté narozeniny

zasloužilého katolického pracovníka a svého dlouholetého jednatele

Tomáše Josefa Jirouška,

redaktora »Našich Listů« v Praze,

následující slavností:

1. Výbor připraví oslavení darem album s podobiznami katol. spisovatelů a křesť.-socialních pracovníků.

2. O deváté hodině bude sloužena v kapli »Červeného kříže« v Žitné ulici mše svatá.

3. Po mši sv. bude se konati v místnostech Vlasti (Žitná ul. čp. 570-II.) slavnostní výborová schůze s pozvanými hostmi, při níž se přednese oslavení blahopřání od výboru Vlasti, Tiskové Ligy, Spolku na zakládání kat. knihoven, Jednoty českého katol. učitelstva a zástupců jiných spolků. Po té odevzdá se jubilantu album a přečtou se telegramy a pozdravné dopisy.

4. Společný oběd v restauraci »U Brejšků« pro ty účastníky, kteří se přihlásí (každý si zaplatí couvert sám).

Fotografie pro album buďtež zaslány nejdéle do 15. května a přihlášky k společnému obědu do 26. května na místopředsedu družstva Vlast s adresou: Vlastimil Hálek, farář v Liboci u Prahy.

Telegramy a pozdravné dopisy buďtež zasílány na družstvo Vlast v Praze čp. 570-II.

Zádáme pp. členy a příznivce družstva Vlast a čitatele našeho oslavení, by se s námi této slavnosti hojně účastnili.

Výbor družstva Vlast v Praze,
dne 1. dubna 1908.

Vlastimil Hálek,
místopředseda.

Nálepky na psaní má na skladě Papírnický závod družstva Vlast a to a) Pražské Jezulátko, b) Panna Maria Svatohorská. Prodávají se 12 kusů za 8 hal. Rovněž lze dostati velice pěkné **dopisnice:** Pražské Jezulátko, kus 10 haléřů. Objednávky přijímá administrace družstva Vlast v Praze-II. čp. 570.

Proti nemravnosti.

(Dokončení.)

K témuž přesvědčení dospěla moderní sociologie. Nemravnost je také socialním zlem, zlem pro společnost. »Demokracie bude čista nebo jí nebude!« tak volá Horác Mann (Dr. P. Good, Hygiene und Moral, 3. vyd., Štrassburk). »Když mluvíme o velikosti a úpadku národů, jen velmi rádi zapomináme, že jsou příčiny vůbec mravné.« (Prevost Paradol). »Socialní otázka je také mravní otázka.« (Ziegler). Jen zdravé lidstvo je s to, aby zavodilo ve velkém hospodářském a kulturním boji, a není zdráv, není-li mravno. Nemravnost poruší vše: radost k práci, energii, podnikavost, dokonce fyzické síly, ideální vzlet a tak první podmínky pokroku. Proto se namáhají sociologové, kterak by omezili mravní bezuzdnost. Nejdříve se snaží vůbec změnit smutné socialní poměry. Vždyť socialní poměry mají v té věci mnoho viny. Tak chtějí více dosáhnouti přirozeného způsobu života a překaziti zlo útulky pro zanedbanou mládež, útulky pro služebnictvo bez práce, abstinentními družstvy (poněvadž alkoholism jest mocný pomocník nemravnosti), spolky k ochraně dívek, patronáty. Proti veřejné nemravnosti, prostituci, hanebným obrazům byly založeny zvláštní svazy. Již od r. 1876 trvá takový mezinárodní svaz, který bojuje proti nemravným domům (Fédération abolitioniste internationale). V Německu jest více protestantských mužských a ženských spolků pro povznesení veřejné mravnosti; zvláštní takové družstvo mají německé kněžny; studenti akademičtí jsou spojeni ve svazu »Ethos«. V Kolíně založil r. 1898 Roeren spolek mužů proti veřejné nemravnosti, který bojuje zvláště proti nemravným obrazům, spisům, inserátům, proti hanebným výstavám a bojkotuje takové obchody. Takové spolky byly založeny i v jiných městech; r. 1907 pak se spojily ve svaz.

Konečně se obracejí sociologové na zákonodárství, na stát, kterého tu čeká ještě mnoho práce. Také moderní zákonodárství poznává, že třeba proti nemravnosti ostřejších nařízení. V 18. století zákonodárství mnoho zavinilo, že se dalo ovládati vlivem francouzského libertinismu. Nyní opět převládá zásada, že jest »mravnost právním dobrem, kterého musí stát ve vlastním zájmu hájiti«. (Roeren v cit. spise, str. 12.) Proto hledí státy podle toho upravití trestní právo. Roeren srovnává v jmenované knize trestní ustanovení různých států vzhledem k nemravnosti. Nedostatečné je dosud zákonodárství zvláště co do prostitute a co je s ní ve spojení (obchod dívkami) a co do nemravné literatury i »umění«. Proti veřejnému pohoršení představeními, obrazy a fotografiemi, spisy měla by býti vydána nejpřísnější ustanovení.

V Německu se pokusili o to návrhem »lex Heinze«, avšak socialní demokraté a svobodomyšlníci provedli proti ní obstrukci. V Rakousku již 40 let pracují o novém trestním zákonníku (nynější jest z r. 1852). Pět návrhů bylo již podáno říšskému sněmu, posledně Schönbornův r. 1891, avšak žádného sněm neprobral. Když bude jednati parlament o novém zákonníku, nechť se tehdy postará o veřejnou mravnost. Ovšem zákon sám málo pomáhá. Roeren (str. 118) právem poukazuje na to, že je zákon k ochraně mravného citění lidstva. Proto se soudy nesmějí ohlížeti na mínění toho neb onoho jednotlivce, nechť jest i umělcem, nýbrž na cit lidstva. »Mravní zdraví a mravní síla lidstva jest cen-

nější než zábava obecnstva v pikantnostech a také sám sebou oprávněný umělecký požitek nechť utrpí malé oběti, má-li býti lidstvo uchráněno nemravné náklady.« Umění je sice velmi široké slovo, ale tropí se jím největší klam. To se ukázalo zvláště při »uměleckých fotografiích«, aktech. Millions a millions jich šlo na trh. Při různých soudech dovozovali nakladatelé, že jich umělci žádají. Hanuš Thoma, přední z moderních německých umělců, prohlásil tehdy (13. července 1906 v »Münchner Allg. Nachrichten«): »Vyrabitelé hanebných fotografií jsou zhoubcí mládeže i lidu; s uměním nemají nic činiti. Rovněž tak je s tak zvanými uměleckými akty. Vážný umělec takových aktů nemůže užívati.« K němu se připojil ředitel mnichovské umělecké akademie, Ferd. Miller: »Přesvědčení Hanuše Thomy je také přesvědčením mým. Není žádné pochyby, že jsou jisté literární a umělecké výrobky příčinou mravního sesurování naší mládeže. Akty mají zcela jiný úmysl než nadchnouti umělce. Ubohý umělec, který si musí takovými výrobky nahrazovati uměleckou látku!«

Prof. Engel doložil: »Tažte se umělců, zda skutečně pracují podle těchto aktů. Než kdyby jen umělci kupovali tyto akty, jak by mohli nakladatelé vycházeti? Nápis na výstavách: »Pouze pro umělce« je zaslepující reklama hanebného obchodního podniku. S uměním nemají tyto akty nic činiti, ve veřejnosti, zvláště mezi mládeží, pak působí největší mravní škodu!« Dobře označilo mnichovské družstvo proti veřejné nemravnosti takové výrobky jako »výplody spekulativního sexualismu«. Nejsou ničím jiným než hanebnou spekulací pohlavních pudů pod jménem umění.

Popatříme-li na snahy těchto tří proudů, které jsme krátce naznačili, vidíme, že se moderní paedagogika, sociologie a zákonodárství se svého hlediska o to starají, která by zavřely vrata hanebné povodni nemravnosti, která se rozlila po zemích. Zdali bude míti tato práce úspěch? Toho i onoho se zajisté dosáhne. Alespoň bude možno dosíci nějaké ochrany mravnosti. Avšak něčeho všechny tyto snahy nebudou moci dáti, totiž pravé mravní síly. Sebevýchova jest něco krásného, avšak tam je třeba věděti, co třeba vychovati a proč.

Hygienické ohledy samy snad varují od výstřelků, avšak nikoli od nemravnosti. Sociologie se snaží nemravnost obmeziti, zákonodárství chce zastihnouti její veřejné výstřelky. Nikde tu není vychovatele, který by vychoval nové, mravné a čisté pokolení; pokolení, které miluje a váží si čistoty a proto jí brání. Nikde tu není síly, která by potřela moderní materialismus, první příčinu vši současné nemravnosti. Nikde tu není autority, která by z věčného pramene nabírala pravdy věčně platné mravní zásady.

To dokáže pouze náboženství, to zmožou pouze nábožensko-mravní náklonnosti, to dovede jen křesťanství! V leccěms se moderní hygiena a sociologie již přibližuje ke křesťanství, avšak nemá toho, čemu učí, nad ním pravdy, nemá síly ve svědomí, v srdci, duši! Všude, zkusíme-li sáhnouti moderním sociálním problémům na dno, dospějeme k tomu, že jest poslední odpovědí na sociální otázku: Kristus.

Třeba využití všeho, co dobrého poskytuje moderní věda, moderní sociologie, moderní stát a všem je třeba dáti křesťanský základ, všem je třeba proniknouti křesťanskou ideou, jen tehdy přispěje k záchraně. Jestliže opravdu s náboženskými prostředky, po té pak poučením křesťanských matek, mariánskými družinami, vzdělávacími družstvy, svazy mladíků vychováme mravně čisté, kře-

sfanské lidstvo, tehdy budou mít moderní socialní zařízení velký význam jako velikou obranu mravnosti samé pak lidu nemůže dát.

Moderními prostředky v boj proti nemravnosti, se starými a věčně mladými křesťanskými prostředky vychovávají k mravnosti.

Fr. Hanuš.

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítek.

(Pokračování.)

Výchovný úkol celé rodiny.

»Člověk, má-li člověkem býti dokonalým, musí k tomu za včas cvičen býti,« tvrdí slavný arcibiskup Komenský.

Blaze národu, blaze vlasti, církvi i státu, jež mohou vykáhati se pokladem tím, jakým jest občan dokonalý. Než kdo jest jím? Jest jím boháč, průmyslník, obchodník, znatel práv a zákonů, učenec, státník, lékař, duchovní, učitel, řemeslník a p. Co by prospěl vlasti a národu boháč, užívaje svého jmění jenom pro sebe, průmyslník a obchodník pro sebe lichvou provozující, právník pro zneužívání moci práva, učenec a umělec pro sebe myslící a jiným ničeho nesdělující?

Jen ten zdárným synem a dokonalým občanem sluje, kdo myslí a jedná ve prospěch obce, národa, vlasti, státu a církve z lásky. Ó lásko, dcero říše nebes! Ty, která's byla vstřípena v srdce člověka, ty ten plamen, jímž rozum osvícený, skutky své zahřívá.

Jen tam, kde ty jsi oltář nalezla, tam, kde hoří obět tvá, kde páli plamen tvůj, tam, kde s rozumem srdce a srdcem pravice se pojí, tam lze blaho obce i vlasti zkvést, tam lze najít pravých, zdárných synů a dokonalých občanů. Občan dokonalý jest rozumný, vzdálený všech pověr a předsedků, jest vzdělaný, pln lásky a vroucnosti, pln snah a horlivosti vlastenecké.

Pohlédněme naň, kterak zpytuje a zkouší, cokoli se zraku jeho naskytuje dobrého, kterak probírá se dějinami světa, zvláště dějinami vlasti své. On pátrá a bádá po příčinách a následcích těch, varuje se, nebo užívá příčin a prostředků těch. —

On zachovává víru, pravou a živou v Boha Ježíše Krista, nevěří nevyhnutelnost lidského osudu, jest prázden sobectví, koná dobré bez ohledu na odměnu a odplatu zemskou, nezná msty ani zášti, za to chvalitebné v mezích ctižádosti. Nerůzní sil svých, nýbrž považuje se za strom sadu člověčenstva, za úd těla, za pramen k moři spěchajícímu a koná své povinnosti u vědomí, že k celku náleží. Nežádá práva cizího, ctí a šetří práva svého bližního a neklade mezi pravé osvětě, aniž brání průchodu a uskutečnění dobrých myšlenek a nových vynálezů; spíše rozšiřuje, pěstuje a podporuje umění, pravdu a vědu, počna u sebe samého a u dítek svých, snaží se co možno nejvíce člověčenstvu prospěšným a užitečným býti. K tomu vynakládá síly a schopnosti jak duševní, tak i hmotné i tělesné, vědom sobě povolání svého.

Dokonalý muž vyvinuje, chová a žíví veliké záměry k oblažení lidstva, zvláště národa, z něhož pochází; nejen že běře podíl vřelý na prospěchu cti slávy, vzniku i postupu vlasti své, ale cítí i pohanění a neštěstí vlasti své i národa, ba i svého bližního.

Občan dokonalý jest vlastencem pravým v nitru svém a těžce nese nehody a osudy, s nimiž potkává se vlast a národ, ale stará se tím více o čest svého národa.

Přičiní ruku svou k dílu a neustane od předsevzetí svých obětovati se vlasti milené. Občan takový jest zlatým sloupem, na kterém spočívá chrám bláha národního, jest tvrzí věčnou, proti úkladům nepřátelským, je štítem pevným proti návalům zhouby a zkázy. Občan takový jest zárodek blaženosti pravé i žije ve skutcích svých věčně.

Světě, jak se ti líbí občan takový?

Vychovej si jej! Matky jsou první pěstitelky mládeže naší a kladou základ k výchově, od kolébky dítěte. Matka zná náklonnost i nejtajnější přání svých dětí, výchovu křesťanskou, anebo aspoň má znáti, a to v pravdě Boží a v Duchu svatém. Matky nejlépe dovedou vyhověti svým dětem. Nechť činí to rozvážně, ochotně a opatrně.

Již tenkrát, když první ukolébavku zapějí dítkám, uspávajíce je, zaznívej píseň lásky nebo o slávě a kráse, o spanilosti a milování hodné sličnosti drahé vlasti naší a jejím národu třeba se všech stran pronásledovaném.

Písni takových jest hojnost ve sbírkách, jako: »Čechy krásné, Čechy mé« a p.

Již tenkrát, když první hračky dítkám se dostává, třeba do rukou nemluvnětek, budiž to předmět významný, na vlast i národ se vztahující. Za dnešní doby nemáme nouze o výběr hraček pro útlé dítky. Když matky první příklad vypravují dětem svým, nechť vyhledají vždy obraz z dějin dokonalý, hodný následování. Srdce dětí náleží srdci matek. Otcové jakožto autority domácí výchovy pokládejte dítky své za jmění své, za poklad Bohem svěřený, za hřívnu, z níž jednou počet klásti budete. Pokládejte dítky své za slávu a nádheru svou, za potěšení a vyrazení jediné.

(Pokračování.)

— ❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁ —

Socialně literární sjezd Družstva Vlast konati se bude 8. a 9. června t. r. (v pondělí a úterý Svatodušní) ve staroslavném městě Domažlicích v sále hotelu »U černého koně« s následujícím pořadem: V pondělí 8. června o půl 5. hod. odpol.: I. slavnostní schůze socialní za čestného předsednictví vdp. Ant. Maerze, bisk. vikar. tajemníka a děkana v Domažlicích. Řečníci budou: 1. Ředitel kanceláře Ústř. Jedn. hosp. společenstev p. Ant. Blažek: »O starobním pojišťování při zemském pojišť. fondu cis. Františka Josefa« a »O vesnických spříteľnách a úvěrnách Kampelíkových a Raif-Feisenových.« 2. JUDr. Julius ryt. Nejedlý: »O námitkách proti navrhovaným reformám práva manželského.« — V úterý 9. června. V 8. hod. tichou mši sv. v děkanském chrámu Páně bude sloužiti vldp. bisk. vikář Lambert Ludvík. V 10 hod. dopoledne

II. slavnostní schůze literárně socialní za čestného předsednictví p. Ferdinanda hraběte Chotka. Řečníci budou 1. Učitel Vl. Jelínek: »Křesťanské základy ve školství«. 2. Farář Vl. Hálek: Díla křesťanské charity: »Spolek sv. Rafaela a Nádražní misie.« — Odpoledne ve 2 hod. III. slavnostní schůze literární za čestného předsednictví dra. M. Kováře, c. k. škol. rady. Řečníci budou: 1. Redaktor T. J. Jiroušek »Význam družstva Vlast a kolem něho seřazených spolků v národním životě českém. 2. Kniž. arcib. notář a farář Th. dr. Karel L. Řehák: »O blouznění náboženském se zvláštním zřetelem k Domažlicům.« — Přihlášky k sjezdu Vlasti, pozdravné přípisy a telegramy buďtež zasilány do 7. června r. 1908 na předsedu sjezdového komitétu s adresou: Vlastimil Hálek, farář v Liboci u Prahy.

Autorita.

Nepřátelé autority.

Vede se za našich časů všeobecná stížnost, že úcta před mocí vrchnosti čím stálé tím více mizí. Nikdo si nechce dáti poručeti, nikdo nechce býti poddáním. Dítka nemají žádné úcty k rodičům a učitelům; služebníci nechťejí poslouchati svých pánů, přemnozí katolíci velmi málo dbají o příkázání církevní a o zákony zemské.

Ano, často nejen pohrdají autoritou, ale i zásadně ji popírají nebo alespoň všemožně ji zúžují.

K těmto nepřátelům autority, to jest vážnosti k představeným, počítá slovák »Posol b. Srdca Ježíša« zvláště anarchisty, kteří, jak již jméno jejich dovozuje, neuznávají žádného pána. Popírají jsoucnost Boha, nejvyššího pána, a celkem důsledně tak daleko docházejí, že popírají oprávněnost každé lidské vrchnosti v státě i církvi. Jejich heslem jest: »Bez knížat šťastně žiti, bez kněží vesele hníti.« Proto chtějí docíliti všeobecný převrat stávajících společenských poměrů a zbaviti všecky vladaře jich moci. Ku provedení tohoto plánu jest jim každý prostředek dobrým: jed a dýka, prach, olovo a dynamit. Zavraždění ruského cara Alexandra II. r. 1881, presidenta francouzské republiky Sadi Carnota r. 1894. Alžběty, císařovny rakouské, r. 1898, Humberta, italského krále, 1900, presidenta Spojených států severoamerických Mace Kinleye r. 1901, vražedný útok na královské novomanžele španělské r. 1906, zavraždění portugalského krále Karla r. 1908 a bezpočetné jiné vraždy a pokusy vražd proti osobám vysoce postaveným jsou dílem anarchistů a ovocem jejich bohaprázdných zásad.

Avšak i liberalismus dle vnitřní své podstaty je též protivníkem autority, poněvadž ji svléká z jejího vyššího posvěcení a k vůli lidské svobodě hledí ji pokud možno obmeziti. Tak zvaní svobodomyšlníci neznají žádné autority, která pochází od Boha, kromě té, kterou si sami vytvořili; nechťejí žádných králův a knížat z Boží milosti, nýbrž jen z milosti lidí, totiž vůdcův a představených, které si sami ze sebe vyvolili a nastolili a mohou je zase zasaditi a odstraniti, kdykolivěk za dobré uznají. Ještě méně chtějí liberálové věděti o nadpřirozené vládě církve katolické a o jejích příkázáních. Nejvíce však opovrhují její učitelskou mocí, její autoritou v říši pravdy, které rozum lidský pokornou vírou má se podrobovati.

Vůbec v očích těchto lidí má autorita v sobě něco nepřijemného; jest jim jen potřebným zlem. Zlem, poněvadž omezuje svobodu, ale přece potřebným zlem, poněvadž zvláště děti a nevzdělaní lidé mohou býti držáni v náležitých mezích. Vzdělanec však a osvícenec, tvrdí liberalismus, je prý s to, aby sám sebe spravoval; proto prý může ve všem následovati svého vlastního přesvědčení a musí se velmi málo starati o nařízení jiných.

Autorita ve světle pravdy.

Dle učení katolické víry jest Bůh nejvyšším vladařem a Pánem, kterému všecky tvory na nebi i na zemi jsou povinny vzdávati úctu a poslušnost. Má autoritu v nekonečné plnosti a jest pramenem vši lidské autority v církvi a státě, ve škole i v rodině a v každé zákonité společnosti.

Kdokoli je představeným, jest jím z milosti Boží; kdokoli má moc jiné vésti a dávatí jim rozkazy, má ji od Boha, »poněvadž není moci kromě od Boha,« dovozuje sv. Pavel v listě k Římanům (13., 1.). Tomu všemu věří katolický křesťan a proto v každém zákonnitěm představeněm spatřuje náměstka Božího; vidí hlavu jeho ozářenu tajemným světlem, které s hůry vychází; spatřuje v ruce jeho žezlo, které jest obklopeno nebeským leskem. A proto mu nepřichází těžko, dávatí na jevo úctu k představenému a plniti jeho rozkazy, poněvadž ví, že ve svém představeněm vzdává úctu a čest samému Bohu a jemu prokazuje poslušnost. Katolík podrobuje se též vděčně učitelskému úřadu církevnímu, poněvadž jednak je přesvědčen o tom, že nejen vůle, nýbrž i rozum lidský může pochybiti a proto jest potřebí jistého vůdce, jednak pak věří, že mu církev nepodává lidského výmyslu, nýbrž samou pravdu od Boha zjevenou dle slov Spasitelových »Kdo vás slyší, mne slyší!« Zkrátka, kdekoli se křesťan podrobuje a poslouchá, nepodrobuje se a neposlouchá představeného jako člověka, nýbrž jako takového, který zastupuje místo Boží. Jeho služba není služba lidem, nýbrž služba Bohu a proto nemá na sobě ani nic ponižujícího, zneuctivajícího, jak výborně dokazuje sv. Pavel v listě k Efeským. (6., 1.—9.)

A divná věc! Táž pravda, která poddaného chrání před vlastním ponižením a před otročným smýšlením, chrání i představeného, který uvažuje o svém úřadě ve světle víry, od zpupnosti a tyranské svévole. Takový představený ví, že dostal svou moc od Boha, a proto že jí nesmí užití dle své libovůle, nýbrž dle pravidel slušnosti a k dobrému svých podřízených; i o tom dobře ví, že po tomto krátkém životě před nejvyšším Pánem přísný počet musí klásti, jak zastával svůj úřad.

Tak posvěcuje a ušlechťuje víra celý život člověkův, dodává osobě představeného vyššího posvěcení a nadzemského lesku; činí však i poslušnost poddaného skutkem skutečně člověka hodným, velmi záslužným. Chrání představeného od domýšlivosti a zneužívání moci své a působí, že poddaný nikterak s nevolí a odporem, nýbrž rád a ochotně plní rozkazy představených. Tak by alespoň mělo býti. Ve skutečnosti ovšem přináší to lidská zaslepenost a nezřídká sama s sebou, že i věřící katolíci, kteří zásadně uznávají božský původ autority, ale přece ve skutečném životě ji rozličným způsobem tupí a uvádějí v nevážnost.

Kdo se provinuje proti autoritě?

Proti úctě, kterou jsme autoritě povinni, provinuje se ten, kdo rozkazy svých představených buď zcela neplní nebo je plní jen nerad a nedbale, dále kdo se stará více o povinnosti svých představených než o své vlastní, kdo se domáhá vždy jen svého práva a práv svých představených si nevšímá. K této třídě lidí náleží zvláště ti, kteří od svých představných nepřijímají žádného poučení, napominání, důtky, ale přece při každé příležitosti opovažují se svým představeným dáti poučení a pokynuti a výstrahy. Hřeší dále proti svým představeným, kdo je hned hotov se svým přísným, nelaskavým úsudkem nad jich skutky a neuvážil jejich stavu. Člověk nezřídká nemá ani pochopení nesmírných obtíží, které jsou spojeny se zastáváním vyššího světského neb duchovního úřadu a nezná tisícerych ohledů, kterých si nutno při tom všimati.

Nejtíže však se prohřešují ti, kteří autority samé o sobě si velice váží a pěknými slovy ji líčí, ale skutečné představitele a zastávatele hodnosti, církevní nebo světské vrchnosti, ve veřejných shromážděních nebo v novinách vysokomyslně

a nelaskavě posuzují, nenacházejíce pro jejich dobré vlastnosti a skutky dobrého slova chvály a uznání, za to však tím více rozšiřují jejich zdánlivé nebo skutečné chyby a poklesky a ukazují na ně prstem jako Chám na nahotu svého otce Noema. Škoda, která z toho pochází, jest nenahraditelná. Představení pozbývají tímto způsobem vši chuti k zastávání svého bez toho tak těžkého úřadu, že snášejí svůj úřad jen se vzdycháním, u poddaných zmizí úcta před autoritou a nespokojenost se stávajícími poměry se vzrná a vzrůstá do nekonečna.

Kéž by se toho varovali všichni katolíci, kteří jako řečníci nebo spisovatelé berou účast ve veřejném životě, že jednou z každého slova, které pověděli neb napsali, budou skládati přísný počet. Tehdy jistě by následovali i moudrého naučení, které podává sv. Ignác v knize duchovních cvičení »My všichni musíme býti ochotni rozkazy, nařízení a mravy svých představených spíše chváliti a schvalovati než haniti. Neboť i kdyby byli někdy i méně chvály hodnými, více by škodilo jak prospělo, kdybychom ve veřejných přednáškách neb vůbec v každodenním obcování proti nim hovořili, neboť toto působí jen hněv a reptání a popuzuje lid proti světským a církevním představeným.« (O církevní i smýšlení, pravidlo 10.)

Nechceme popírat, že za nynějších časů, kde téměř ve všech zemích jest zaveden parlamentární způsob vlády, mnoho jest dovoleno, co před tím nebylo dovoleno a že veřejné přetřásání zemských a říšských zákonů jest nejen dovoleno, nýbrž i potřebné. Ale jedno má platnost jako dříve a bude mítí platnost ve všech časech, že takové posuzování nesmí se protiviti spravedlnosti, lásce a uctivosti. Kdyby tedy představenému chyběla leckterá dobrá vlastnost, která by mu byla potřebná, kdyby i měl mnohé, snad nepěkné chyby, přes to vždy zůstává zástupcem Božím, a jako takovému, ne pro jeho chyby, nýbrž přes to, že má své chyby, jsme povinni úctou a poslušností.

Tu se má věc tak jako u nehezkeho kříže. Co učiní dobrý katolík, který jde lesem nebo polem a vidí vedle cesty kříž, na němž visí špatně vytvořená podoba Spasiteleva? Jistě pocítí lítost v srdci nad tím, že se řezba tak špatně povedla, že Spasitel nebyl důstojněji představen; ale přes to sejme kloubouk a pozdraví Ukřížovaného tak uctivě, jako by byl mistrovsky vyřezán. Vždyť nám představuje božského Spasitele, který vždy a všude jest úcty hoden, ať jest nám představen krásným nebo špatným vyobrazením. Tak máme Boha ctíti i v jeho lidských zástupcích, ať mají více nebo méně dobrých vlastností.

Každý nechť uváží: »Kdybych měl podřízené a kdyby se ke mně tak chovali, jako se já chovám k svým představeným, zdali bych byl s nimi úplně spokojen?« Kdo si na tuto otázku přisvědčí s dobrým svědomím, může býti jist, že stojí v dobrém poměru k svým představeným. Kdo však si musí dáti zápornou odpověď, nechť si umíní, že budoucně bude čtvrté přikázání lépe zachovávat i a že své chování zařídí podle zlaté zásady »Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.«

Ž.

Život při vypravování.

Již stará zásada nařizovala: »Vyučuj zajímavě!« Učitel, který si není vědom této své povinnosti, není pravým učitelem, nýbrž pouze strojem, který se uvede v běh, aby pak bez pravého života pěl stejnou melodii, kterou mu vpravil jeho zpracovatel. Učitel musí býti při vyučování pln života a tento život musí přejíti

také na žáky, tak že je veškero vyučování prodchnuto živostí a veselou náladou. Jen tak jest možno vzbuditi a zachovati u žáků pozornost a zájem; a úspěch nám je jen tehdy zajištěn, chopí-li se žáci učení celou duší. Tak píše »Slovenski Učitelj« v 1. čísle 9. ročníku.

V čem pak záleží živost při vyučování? Zdali pak učitel má skákat na stupni před svými žáky? Zda má snad křičeti, mnoho a rychle hovořiti? Zda má máchati rukama? Nikoli! Živost při vyučování budiž jen vnitřní; nechť se jeví ve vyjadřování, citění, přednášení.

Učitel, který živosti si bedlivě všímá, miluje přiměřenou změnu. Nesedí stále klidně za svým stolkem, nýbrž občas též vstane a stojí před svými žáky, občas chodí po světnici a přiblíží se k tomu neb onomu žáku, zvláště pozoruje-li, že se někoho zmocnila nepozornost. Nehledí jen v knihu nebo do přípravy, nýbrž pohled má většinou stále upřen na žáky. Živý učitel svým bedlivým okem spozoruje ihned vse, co by mohlo škoditi vyučování. Živé oko učitelovo udržuje také živost u žáků.

Učitel ve škole nechť nehovoří ospale a také nechť se nikdy nejví nedbalým a špatně naladěným. Velmi pochybeno je také, když učitel čte pouze jednotvárně to, co jim chce přednésti. To nikterak nepřispěje k živosti, nýbrž účinkuje právě naopak. Nevyhne-li se učitel bedlivě těmto chybám, není lze se pak diviti, zmizí-li u dítek pozornost a zájem; vždyť i dospělý člověk nechce poslouchat ospalého vypravovatele. Učitel buď živý při vypravování a jeho živost přejde beze vší pochyby také na žáky; se zájmem budou žáci sledovati vyučování a živě budou též odpovídati na dané otázky. I soupeřiti budou, kdo více a správněji odpoví. Učitel mluví také vždy rozhodně a hlasitě, aby ho všichni žáci snadno slyšeli. Rovněž se stará, aby mu všichni žáci též rozuměli; různými otázkami se o tom nejsnáze přesvědčí. Vypravuje-li dětem něco, čemu nerozumějí, brzy zmizí všechna pozornost a všechna jeho námaha bude marna.

Chce-li pověděti žákům něco zvláště vážného, nechť to poznají již na jeho hlasu a na jeho vyjadřování. Takové okamžiky buďtež vážné, ano i slavnostní. Naproti tomu pak vyučování neuškodí, řekne-li se nějaká žertovná poznámka; ovšem v pravé míře se tak musí státi. To vyučování velmi oživí a zmenší únavu žáků.

Všecky návody o živosti učitele však jsou bezúčelné, když se nesníží k dítěti; neboť jen učitel, který jest mezi dětmi dítětem, je živým při vyučování. A blaze škole, která má takového učitele! Ze vší práce učitele, který musí zacházeti se žáky, se pozná, že vyučování mu působí opravdivou radost a že jen z lásky k mládeži toužící po učení koná svou obtížnou práci. *Fr. Kunderatický.*

Úkol křesťanské rodiny ve výchově dítek.

(Pokračování.)

Dítky jsou úlohou Bohem samým nám danou, o níž pracovati jest nám se vší pílí a neunavně, považující je za život svůj.

Otcové, předcházejte příkladem dobrým a přenášejte na dítky své toho, čeho sami vynéstí a docíliti ještě nemohou. Připravujte dítky své pro život a učíte z nich horlivých následovníku dobrých skutků a činů skvělých. Abyste toho docílili rozmlouvejte častěji s dětmi svými moudře a rozšafně, avšak způsobem po-

chopitelným. Vzdělávejte u dítek svých v domě otcovském rozum a srdce, neboť rozum a srdce dítek vašich náleží vám.

Nevylučujte dítek svých ze středu svého a společností svých, aby tyto sledující příkladu dobrého ze shromáždění starých, staly se moudrými lidmi.

Nečinite nic skrytého a nemluvte před dětmi ničeho, čím by příklad i autorita vaše podceněna byla nebo zneuznána.

Z vašich slov a činů povždy blaho rodinné a tímto blaho vlasti a národu plyne.

Uvádějte dítky své často do školy života, do školy zkušenosti. Hleďte zbavit je bludů a pověr, vykořeňujte záhy plevel, vznik a zdar vlasti naší a pokrok národa hubící, čiňte je pozorný na možnost i nemožnost, skutečnost a podstatnost věcí a naskytujících se příhod. Osvěcujte dítkám svým rozum čtením poučných knih a spisů vybraných z literatury naší. Bludy a pověry vymítati, předsudků zbavovati, sluje osvěcovati. Nechte dítek nahlížeti důkladně a pozorně v dílnu plnou zázraků, to jest do přírody. Nechtějte z dítek svých nadělati zbytečných břemen lidské společnosti.

Považujte sebe za soudce spravedlivé v rodinách svých, soudíce spravedlivě. Ale buďte přísní ke všem stejně, nejen k hochům nebo k dívkám, k mladšímu jako k staršímu, k nejmenšímu jako k největšímu.

Dítky záhy poznati mají právo a pravdu, to jsou dva bohaté prameny. Cizí statek ať jest dětem svatým a nedotknutelným, a vždy ať jim zůstává. Tak vychováte vlasti své správné a spravedlivé občany, rodině své a obcím užitečné členy.

Nezamezujte dítkám svým mnohdy z bázně před nedůstatkem, mnohdy z nevědomosti, nebo snad ze strachu o své miláčky cestu k pravému vzdělání duševnímu. Jak mnohé vlohy nebeské přicházejí takto až po dnes k zmaření. Proč vížete dítky své na jedno místo a pláčete nebo snad naříkáte, kdy vás mají opustiti, jdouce do světa na zkušenou? Jen ať se podívají na tu zemi Páně, ať poznají kraje třeba hodně vzdálené a ať je přirovnají a přirovnávajíc je přílnou pravou láskou k vlasti své. Bojíte se snad, že se nenavráti? Všude země Páně a bez vůle Boží ani vlas s hlavy nepadne. Bojíte se, že v cizině pustí vás z mysli, nebo že zapomenou na svou vlast? Postarejte se dříve o to, abyste jim vštíplili doma lásku k vlasti do srdcí jejich a budete přesvědčeni, že potom nezapomenou ani na vlast, ani na svůj národ a mateřská řeč že jim bude svatou a vzácnou v daleké cizině. Ukazujte dříve lásku tu sami k vlasti, národu a jazyku mateřskému a to sami na sobě, dejte cítiti ta pouta svatá, která je vízí na vás a naši vlast, odchovejte je pro sebe a pro vlast. A ta láska vaše a pouta svatá záleží v úctě před sebou v uvědomění a svědomí svém.

Znáte skutky a činy bohatýrů svých a cenu historie naší před ostatními národy.

Znáte rozsáhlou vlast Čechii a ta místa v ní, kde Čech ronil slzy, proléval krev za práva svá a pro bližní své. Vzácná ta místa, jichž je po vlasti české dost a dost, mají děti naše záhy poznati a při pohledu na ně dmou se vysoko prsa pravého národovce. Když místa ta znáte, nucení jste je milovati a nic na světě neodloučí vás od nich. Syn váš, dcera vaše, dítě vaše vědomí toto po vás zděděné zachová si i v daleké cizině a nebude se kořiti a nížiti před cizincem, ale bude se kořiti a klaněti jedině Bohu, Stvořiteli a Soudci svému.

Dítě vaše nezapře jazyka ani mravu a národa svého; nikdy nezradí vlasti své, ale zůstane jí věrno do nejdelší smrti své. Vráti se třeba z ciziny opět domů a obohatí vlast svou, bude v ní potom blaženo a šťastno, bude v ní žiti nový život za příkladem bohobojných předků svých. Příkladem svým předcházejte jako vzor následování hodný.

Otevřte dítkám svým dějiny národa našeho, jak dalece je sami znáte, slovy prostými a dejte jim do rukou místo špatné četby životopisy nábožných, slavných předků našich, občanů řádných a dokonalých. Jaký to podnět k samostatnosti. Toto zrcadlo pravé jest pramen moudrosti! V něm spatříme vady i ctnosti, spatříme člověka celého, v něm jsou cesty, které nás vodí.*)

Potom bude zdárná mládež slávou vlasti, pravý pokrok veškerého člověčenstva a vyplní se slova básníka Douchy:

»A když blíží jeho večera se záře,
v blahém lásky vědomí mzdy dochází,
vůkol něho šťastných milojasně tváře,
a s plesem ho vroucí přání provází.
On po velkých činech k zdaru lidstva, vlasti,
v srdcích vděčných zjednal chrám si tichých slastí.« (Dokonč.)

Úchytky řeči v Poještědsku.

Napsal B. B.
(Pokračování.)

krejzlík, límeček z krajek;	lochtuše — přikrývka hlavy, stolu
koneu — konev;	postele atd.;
kreu — krev;	laisna;
kistihand;	laintuch;
ksíft;	lógr;
kvant — oděv;	lineál;
kucmouch, foucouch — bramborová	lavor;
kaše;	láuka — lávka;
kandelábr;	lenoška — židle;
kravatl;	lajblík;
kohát — pařez — krč;	lístek (i);
koukej, jak mu to žine — hleď, jak	lustik pasažér;
mu to letí.	laufpas;
lajc — lavice;	láutr;

*) Vpravujte dítkám svým o české šlechtě, zrozené obyčejně v dřevěných horských chatách českých pod doškovými střechami, která zachovala nám a zachránila jazyk náš mateřský, pomohla národu našemu zuboženému v dobách nemnohých, ale zlých, aby povstal z mdloby a znova vzkříšený neupadal opět do mdlob a mrákot duševních, aby nepřišel již nikdy v zapomenutí, ale naopak, aby směle pustiti se mohl v zápas i závod ve všech oborech národního života s předními bojovníky a výtečníky ostatních národů kulturních. Řekněte svým dětem, že to byly vesnické fary a školy, rozstrkané po nivách českoslovanských, v nichž žili a působili přední buditelé, bojovníci, kněží i učitelé, kteří slovem i skutkem ujímali se v dobách zlých a rozhodných ubohého, uštvaného, válkami ozebračeného na ducha i na těle, příbojem a příchodem cizího živlu vykořisťovaného lidu českého. Povězte dítkám svým, že hrdinové títo svým spoluobčanům rodákům pomáhali, ale sami sebe obětovali a obětovali vše: zdraví, důstojnost, často i hodnost, úřady, ba i skromný majetek a to jenom k záchraně jazyka svého mateřského a drahé vlasti Čechie.

- moska** — zástěnek — násep;
majka — pampeliška;
měz — mez;
mězník — mezník;
mziže — zmiže;
mauvrdle — podkrovnice;
mrholí — mží;
mrkeu — mrkev;
mašina — řezačka, mlátička atd.;
moumelich — makové mléko;
mostka — násep — dláždě;
mísník — škopek;
měchačka — vařečka;
mímo (i);
móře (o);
manébr;
marast;
munčtych;
maštel;
manžety;
matrace;
námetě — sněhové vánice;
na loub — na stavení, na půdu,
rychtuj hodiny;
néjen (e);
nynčkonc;
nikl — králík;
na fraj luft;
naládovanej;
nachkémiš.
onaký — slušný, hezký
ornodle — vlásenka;
oringle;
parejпка — pampeliška ze země vy-
trhaná — vyrepaná;
pucovat, pucr;
pacr — nešikovný člověk;
pokrouтка — dolek z chlebového těsta
upečený;
plecák — tejlík — kastve;
kuthan — rendlík;
prsek — část kamen, ve které se topí;
pívo (i)
przník — chroust;
pakovat;
polénka;
pítka — pětka;
portmonka;
prašivka — nejedlá houba;
penvý — pevný
previt;
plesirovanej;
přislípaj mu — dávají mu jiné jméno;
pojdal — povídal;
pinta — mašlička na krk;
perpetlík — kývadlo;
pycas — popruh u kolečka;
páta (a);
pární stroj (a);
píla (i);
pěři (e)
půta — kmotra;
piglovati — žehlití;
paraple — deštník;
piksla,
pejřalka — pýřavka;
pučovati;
pentle;
puget;
palanda;
plajchovati;
ponk — truhlářský stůl;
presbuřt — tlačěnka;
plac;
plavajs — tužka;
krisbrud — vánočka;
krancík — okolek u kamen;
kanduš — dětské šaty
kvartýr — byt;
kvelb — zásobárna;
kukle — velký šátek;
králuje (a);
kysna;
kufr;
krchof;
kristyhandl;
krogn;
kvalt;
kalop;
kšeft, kšeftovat;
kurotev — koroptev;
kadlec;
kníha (i);
kanape;
ksicht;
kunst;
korbel;
kate;
kazajka;
kanón;
staveň — půda;
šel na staveň — šel na půdu;
slepičárna — kurník;
smažejna — svítek z vajec;
sednice — světnice;
slámou (a);
skútek (u);
seslík, sesle;
slamínka — ošatka;
syčák — pobuda.

(Pokračování)

— ❁ — RŮZNE ZPRÁVY. ❁ —

Nové učebné osnovy pro měšťanské školy. F. V. Moravec posuzuje měšťanskou školu v »České revui« v čís. 1. a dovozuje, že se již vzdala naděje, aby byla považována za podobnou střední škole; právem však se pokládá za vyšší, dokonalejší typ školy obecné. Význam její záleží v tom, aby opatřovala dle možností nejvyšší praktické vzdělání nejširším vrstvám lidovým. Výnosy státních úřadů tomu neodpovídají. Chyba jest, že byla zřízena jednotná měšťanská škola pro celé Rakousko a že tu nebylo dbáno na poměry různých zemí, na kulturu a sociální záležitosti. Vyučovacích hodin jest příliš mnoho, tak že žáci jsou přetěžováni. 30 týdenních hodin, 10 úkolů školních pro třetí třídu měšťanskou znamená pro žactvo značné přetížení. Mnoho žáků dochází do měšťanské školy až dvě hodiny daleko; za tmy vycházejí z domu a vrací se za tmy domů, což nikterak nepřispěje k tělesnému a duševnímu rozvoji. V té věci jest potřeba nápravy.

Inspektor nauky o rolnictví. C. k. ministerstvo kultu a vyučování zřídilo nové místo zemského inspektora pro nauku o rolnictví v národních školách a učitelských ústavech v Haliči.

Dentistika na školách. Prvním městem, kde soustavně, v Německu začali se starati o zuby dětí školních, byl Charlottenburg. Za jeho příkladem se věci ujal Berlín, kde byl povolen náklad na soustavné pečování a ochranu zubů školních dětí.

Sjezd starorusínských učitelů národních se konal ve Lvově za účastenství 80 členů obojího pohlaví. Mezi učitelé se nacházeli též někteří rusínští poslanci. Na sjezdu bylo usneseno opustiti svaz mlado-rusínských (ukrajinských) učitelských družstev a organisovati se ve zvláštní samostatný svaz. Přítomní poslanci byli požádáni, aby byl odstraněn fonetický pravopis z učebných knih. Zároveň bylo usneseno, aby byla říšské radě podána žádost v záležitosti uznání práv ruskému spisovnému jazyku v rusínských školách v Haliči. Tito moskalofilé nemají příliš velké opory v lidu; ukrajinofilští učitelé jsou ve většině.

Význam práce. Otrávené poměry společenské zaviňují, že nedochází ani práce

tělesná ani práce duševní takového ocenění, jakého by zasluhovala. Ti, kdož duševní práci konají, podceňují práci tělesnou. A tělesně pracující podceňují práci duševní. Následek toho je, že řemesla hynou; pro polní práci není dostatečných sil. Bohatě zdroje příjmů zůstávají pak neupotřebeny. Sedlák stydí se za své jméno a dává si jméno agrárník, hrnčič se chlubí keramikou školou, krejčí a švec se nazývají hotoviteli, majiteli závodů. Odborné školy řemeslnické nedodávají řemeslům vhodné a lepší časy slibující lidi, ale jsou vyráběli továrních, bídně živořících pisarů. A ústavy střední a vysoké školy vychovávají nám lidi, kteří nenalezše vhodného zaměstnání, stávají se nespokojeným, rušivým živlem. Upozorňujeme své svěřence často na tyto vady přítomné doby. Často poukazujeme, že práce tělesná i duševní mají pro společnost lidskou stejný význam, že obojí práce zasluhuje vážnosti a úcty. Duševní práce usnadňuje práci tělesnou různými vynálezy a prokazuje i jinak různými obory neocenitelné služby lidem jenom rukama pracujícím. Probíráme se svými svěřenci jednotlivé obory duševně pracujících lidí a označujeme prospěšnost jich práce. Ale neopomeňme také upozorniti, že duševně pracující lidé podceňují práci tělesnou a tak sami zaviňují zneuznání své činnosti. Ukazuje svým svěřencům, jak mají se dívat na pracující lidi rukou ve světle víry. Máme v českém písemnictví hojně pomůcky. Jsou tu výborné práce Vrbovy, Socialismus Lencův, Neuschla sociologie, Cathreinův socialismus, Pesche, Soukromé vlastnictví, Biederkakova Sociální otázka a Špačkova práce »Práce ve světle zjevení Božího«.

K zdravotnictví školnímu Počátkem nového roku 1908 nastoupil v Anglii v platnost zákon o povinné zdravotní prohlídce dětí. Zákon ten byl uvítán anglickým tiskem jako nejvýznamnější a nejužitečnější ze všech anglických zákonů. Každé dítě musí povinně prohlíženo býti třikrát; o 5. roce, než vstoupí do školy, v 7. roce a v 10. roce věku svého. Churavé dítky musí býti prohlíženy často a pravidelně. Veškeré s hygienickými těmito prostředky spojené výlohy placeny budou z pokladny státní, po případě za přispění obci.

Co čte školní mládež?

Ante Messner uvažuje o tomto předmětu v »Křesťanské Škole« a dovozuje, že jej k tomu přiměla stížnost se všech stran, jak školní mládež, která dochází nejen do vyšších, nýbrž i do nižších škol, opravdu hltá různé spisy, které jí nejsou k výchově, nýbrž kterými se tupí často všecko, co je křesťanu a člověku svaté. A ještě více jej k tomu pohnula okolnost, že pozoroval, že i do rukou jeho žáků přicházejí různé spisy, noviny a knihy, psané špatným duchem a k špatnému účelu. Spisovatel má na mysli pouze měšťanskou školu a své žáky.

Jisto jest, že žáci dnešní měšťanské školy, která jest reálného směru, žáky velmi přetěžují. Toto přetěžování se ještě zvyšuje pedantstvím některých učitelů, jakož nepovinnými předměty. Učebná osnova předepsala příliš mnoho učiva. V tom se srovnávají všichni znalci měšťanské školy. A přes to, že jest mnoho učiva, mládež se chápá velmi ochotně mimoškolní četby. Žádný rozumný člověk by nebyl proti této šlechetné snaze mládeže. Avšak tato četba byla by jí jen tehdy ku prospěchu, kdyby mládež četla, co je pro ni, co se hodí jejímu věku, její chápavosti a přirozenosti. Bylo by dobře, kdyby si mládež vybírala svou četbu v dorozumění se svým učitelstvem. Ale mládež toho nečiní, nýbrž běže se zcela opačným směrem a pašujíc čte to, co ničí šlechetné city dospělejších lidí a jak teprve by nenastala zkáza srdcí mladistvých?

Přes to, že moji žáci teprve sedmý neb osmý rok docházejí do školy, jest mi vyznati s bolestí, že každý měl v ruce nějaký protináboženský spis, ano i socialistické noviny. Tyto spisy nejen měli v ruce, nýbrž je také četli, druh druhu je půjčoval a kdo nechtěl jich čísti, tomu vyprávěli obsah jejich. Každým směrem je to markantní zjev u tak mladých žáků, kterého nelze bráti lehkovážně. Zajisté je tomu tak i na jiných školách, poněvadž poblouzení mládeže je všude stejné, a možno za to míti, že mládež naše jest větším dílem otrávena špatnou četbou.

Co je toho příčinou? Mezi jinými méně závažnými důvody činím za to nejvíce odpovědný rodiče.

Za dnešní doby se lidé málo bavi čtením knih, nýbrž většinou čtou se jen noviny. U nás bohužel jest velmi málo dobrých novin, a protože jest ho málo, málo se také čte. Je známo, že skoro všechny jsou strannictvím zaslepeny. Urážejí se v nich nejněžnější city lidské poctivosti pouze proto, že je někdo politickým protivníkem. Nedbá se tu na posvátnost, ani na čest lidskou a teprve na čest stavovskou. Takové noviny čtou rodiče a bezděky jich nechávají svým dětem po ruce. A když rodiče odejdou z domu po své práci, chápají se dítky novin a čtou, co je vlastně jen pro dospělé. Zajímá je, co čte otec a co tak horlivě matce vysvětluje. Tu čtou mnohá rouhání náboženským pravdám, tu útoky na církve, na její nařízení a na její představitele od nejvyšších k nejnižším. *Neopatrnosti rodičů* tedy dostávají se do rukou mládeže noviny nepříhodné, a mládež má za to, že je vše pravda, co v nich jest obsaženo. Mládeži více imponuje vážnost rodičů, kteří takové noviny a spisy čtou, než opačné výklady učitelovy. Rodiče jsou tedy vinni, že školní mládež plní mladou svoji duši zlou četbou.

Jestliže rodiče již tak klesli, že čtou víře a mravnosti nepřátelské noviny a spisy, jednali by velmi rozumně, kdyby svých dítek od takové četby chránili.

Myslím, že je v tom hluboký paedagogický důvod, aby se mládeži nedoporučovalo, vůbec zabráňovalo čtení novin.

Takové čtení totiž dráždí mladou duši a odvrací ji od vytrvalého učení. Noviny zajisté nikterak nepřispějí k vzdělání a to zvláště nemá ceny tehdy, když mládež místo učení povinným předmětům věnuje drahocenný čas takovému čtení. Máloukterý žák, který místo učební knihy horlivě četl noviny, pravidelně dokončil své učení a ve svém životě něčemu řádnému se naučil, aby měl také zdravý úsudek. A to má ještě větší platnost, jsou-li tyto noviny nemravné. Takové noviny jsou s to, aby dítko úplně obrátilo.

Mládež nerada čte zábavné knihy ze školní knihovny a ještě méně ráda si vypůjčuje knihy od učitele. A přece jsem se přesvědčil, že mládež čte dokonce i »Rudý kalendář«, »Zpověď papeže Alexandra VI.« a jiné krváky. Kdo upozornil mládež na takové čtení? Škola tak zajisté neučinila, nýbrž *špatní činitelé mimo školu*. Takových činitelů je dnešní doby dosti a každého druhu. Každý je zná podle jejich skutků, proč mám je tu uvádět jménem? Bylo by snad přece příliš smělé tvrzení, že by rodiče sami dávali do rukou takovou četbu svým dětem. Ale tvrdím, že zvláště za dnešních poměrů je tím vinna *velká nedbalost mnohých rodičů*, že dítky takové spisy čtou.

Dnes se většina »lepších«¹ rodičů obírá velmi málo vychováním svých dítek. Vůbec výchovou se lidé málo obírají. Chudí lidé tak nemohou činiti, poněvadž jsou větší část dne z domova za příčinou práce a »lepší«² lidé pak nechtějí tak činiti, poněvadž to nenáleží k dobrému tónu. Málo rodičů tedy se obírá svými dětmi a na ně dozírá celý den. Málo jest podle toho takových, kteří by se pravidelně dotazovali svých dítek a zvláště školních, čím se obírají a co čtou, když se naučí svým úlohám! Mládež pozoruje tuto nedbalost rodičů, že rodiče nežadají z toho účtů, a nosí tajně špatné knihy a spisy a čtou je doma zcela klidně a opijí jimi svou duši.

(Pokračování.)

Dodatek k výchově rodinné.

Slovo k nemluvněti.

Dítě — světoobčan přichází slabě na svět a bídě muselo by zahynouti, kdyby se ho neujali rodičové, pěstounové a vychovatelé. — Takových malých světoobčanů narodí se denně asi 99 millionů, každou hodinu 4 milliony. Ačkoli jednogokaždého člověka narození jest událost, zasahující až do věčnosti, přece málo od lidu všimáno bývá. — Zastavme se při kolébce novorozeňátka. »Blaze tobě pokolení lidské, blaze tobě novorozený obyvateli. Jestif o jeden článek k řetězu celosti tebou více, malé robě, Tebou doplněno, čeho smrt užirá každou minutu a za každý den 88 millionů. — Toto novorozeně jest znova vystavené zrcadlo krás všeho tvorstva a jeho Stvořitele a při tom všem, také zrcadlo všecněm, společných strastí a svízeli. Světe! Toto dítko snad jest tvoje okrasa, ale snad možná tvá poskvrna.

Podobá se, že tebou bude šťastno, ale více podobá se, předmětem tvé útrpnosti že bude. Co příčinou k blahopřání tobě, milé robě, budoucně může býti k politování. Ve smrti i po smrti, tam v nadhvězdných, dokonalejších krajinách, zůstaneš vždy divem.

Chvála Bohu věčnému, Stvořiteli našemu, my zároveň s tebou, s jinými bytostmi a světy, tebou Hospodine jsme tady.

Novoobčane! Život-li tvůj dobrodiním jest pro tento svět, mnohem větším dobrodiním pro tvou matku, která, čím více bylo naděje, že přijdeš na tento svět, tím více strachu pomněla, že z něho odejde. Cítili živobyti tvé a při tom svou vlastní smrt. Ty malé robě odňalos matce své životní síly její, aby tobě sílu k životu přiváděla a cítila při tom vlastní smrt. Kterak se chystáš oplatiti jí lásku mateřskou? Přiznáš se někdy, že zásluha mateře tvé větší jest nade všecku odměnu tvou?

Dítě! Rodičové tvoji jsou největšími dobrodinci na zemi, nebo cos od nich přijalo a denně budeš přijímati, žádný po Bohu tobě neprokáže.

Bez rodičů nedoveš choditi, nebudeš zdravých údů míti, nebudeš mluvití, nepoznáš Boha, svého Stvořitele a ničemu se nenaučíš! O Miloslave! Až povyrosteš, anděl Strážce tebe uchovej a varuj od zlořečení matčina i otcova. Cti otce i matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na této zemi.

Človíčku! Ty pláčem hlasitým oznamuješ světu svůj příchod a na jevo dáváš, že jsi se zrodil více ku slzení než-li k radování, více k žalosti, než-li k radosti. Dělej, co dělej, neujdeš útiskům, nedostatkům, potupě, otroctví, soužení a násilí svého svědomí.

Buď sebe poctivějším, vlastencem, zastancem práv lidstva, dobrodincem a přízlivcem pořádných lidí, nemůžeš uložití světu, aby tobě vděkem, pochvalou, poslušností, úctou a vážností se odměnil.

Cesta života tvého trním bude porostlá. Ptáš se, malý občane, co činiti máš na tom světě, abys užitečným členem lidské společnosti se stal? Odpovídám tobě: Vyhledej moudrost! Věčná moudrost praví sama o sobě: »Já milující mne miluji a kteří v jitře bdí ke mně, naleznou mne. Se mnou jest bohatší a sláva, zboží trvalé a spravedlnost. Mnou rozmnoží se dnové tvoji a přidáno bude let života tvého!

Tof kniha Příslaví »Věz, že počátek moudrosti, jest bázeň Boží!« Vyrůstěj milý světoobčane, abys oblažil svět, světu pravou čest působil, ctnosti bránil a a náboženství hájil, dobře činil i těm, kdož protiventvím tobě splácejí aby z tebe byl vzácný pozemšťan i nebešťan.

A vy, kteří u kolébky stojíte a novorozeně střežíte, z jeho narození se těšíce, přejte mu té hodnosti a veďte dítko toto ke cti a chvále Boží, sobě samým k srdci. Vy rodičové i vy všichni, jimž toto robě svěřeno bude, péči o ně mějte jako o hřivnu ne méně dražší nebe i země.

Cvičte a vychovávejte, veďte je laskavě a věrně, abyste beze strachu mohli odvésti je do rukou Hospodinových, od něhož jste je přijali!

Hospodine! Popatř naň a smiluj se nad ním, spravuj život jeho podle řeči své a ať napanuje nad ním žádná nepravost. Vysvoboď to malé dítko od nátisků lidských. Tvář Svou zasvěť nad malým služebníkem svým a vyuč jej spravedlnostem svým, ať je tvou okrasou v tomto hříšném údolí, tvou radostí v království ctnosti a nesmrtnosti.

RŮZNE ZPRÁVY.

Zápis do I., II., III. a IV. tř. čes. dívčího gymnasia s právem veřejnosti na Král. Vinohradech, Korunní třída č. 4, jest dne 7. července a 16.—17. září. Při gymnasiu zřízena jest: dvoutřídní *obchodní škola*, *jednoroční kurs* pro vzdělání *industrialních učitelek* pro školy ob. i měšťanské, *praktický kurs ku vzdělání vychovatelek*. Kromě toho vyučuje se hře na klavír, němčině francouzštině, všem druhům ručních prací (paličkování, vyřezávání a vypalování ve dřevě atd.), jakož i malbě. Pro dívky z venkova jest v budově pensionát, řízený Školskými sestrami. Přihlášky přijímají se denně. Prospekty obdržeti lze v budově gymnasia *na Král. Vinohradech*.

Počet žáků na českých školách středních r. 1907—1908. Všech mužských gymnasií českých v Čechách bez akad. hr. Straky (má 21 žáků) jest 34 o 320 třídách (51 poboček) a mají 9594 věř. a 74 priv. žáků; připadá tedy na třídu 30 3 žáků. Dívčí gymnasia (Minerva v Praze, soukrom. dív. na král. Vinohradech) mají 441 věř. a 3 priv. žákyně. Dívčí lycea (Hradec Kr., Chrudim, Píseň, Budějovice) mají 566 věř. žáků a 3 priv. Vyšší dívčí škola v Praze má 451 žáků. Všech žáků na těchto školách 1007 věř. a 6 priv. a 451 tedy 1458. Všech českých reálků v Čechách jest 26 o 275 třídách 9977 žáčích věř. 35 priv. připadá na třídu průměrně 36 4 žáků. — Všech mužských gymnasií českých na Moravě jest 16 o 156 třídách; žáků jest 4699 věř. a 24 priv.; na třídu připadá 30 2 žáků. Dívčí střední škola ve Val. Meziříčí má 22 žákyně. Všech českých reálků na Moravě jest 17 o 146 třídách a 4582 žáčích věř. a 18 priv. Lyceum Vesny má 295 žáků. Ve Slezsku na jediném českém gymn. v Opavě jest 217 žáků. Všech českých gymnasií mužských i dívčích jest 53 s 484 třídami a 14.857 žáky. Lycei českých jest bez vyšší dívčí školy v Praze 5 s 864 žákyněmi. Všech českých reálků jest 43 s 421 třídami a 14.559 žáky. Proti loňsku přibyla 3 gymnasia a 2 reálky.

Literatura pro mládež. V Německu svého času vydal Wolgast spisek »Das Elend unserer Literatur«. Oj té doby se objevilo hojně katalogů, které dávají rodičům návod, které knihy mají pro své děti zakoupiti. Hlavně Hamburk v té věci pokračuje.

Ve Vídni se podjal práce té komitét dámský na podnět družstva národní osvěty. Komitét zkoumal všechny knihy pro mládež co do ceny morální, psychologické a aesthetické. V svém katalogu uveřejnil jen knížky bezpodmínečné ceny. Tento katalog jest rozdělen na čtyři oddíly, které odpovídají čtyřem dobám dětského věku, a to dětskému pod dozorem matčiným, chlapeckému od 7 do 11 let, dále ob 11 do 14 a konečně nad 14 let. Nejlepší knížky jsou vytištěny tučně. Zvláštní pozornosti zasluhuje dodatek pořadatelův pro dospělou mládež, který podává lepší výtvary novější literatury. Podobného výběru bezvadných spisů pro mládež by bylo potřeba i u nás.

(Zasláno.)

Český slovník bohovědný. — Za nepříznivých okolností rozvíjí se naše bohovědecká literatura dosti utěšeně. Dosud však nemáme všeho, čeho bychom potřebovali, jest nutno bráti útočiště ke knihám cizojazyčným. — Tak zejména nemáme vůbec encyklopaedie! I tu odkázání jsme na díla cizí, pro naše potřeby nedostačující. — I odhodlali jsme se vydávati Český slovník bohovědný, jenž má býti pokladnicí veškerých věd theologických. — Dílo počne vycházet na podzim 1908. — Český slovník bohovědný obsahovati bude v jádrné, zhuštěné formě stručné, ale při tom dokonalé poučení o všech themech, jimiž se obírají vědy theologické, i o všech otázkách, které týkají se náboženství, a to na základě nejnovějších výsledků badání vědeckého. — Český slovník bohovědný bude míti všude bedlivý zřetel k běžným námitkám proti náboženství a proti církvi katolické, a obsahovati bude jich vyvrácení. — Český slovník bohovědný bude hleděti vystihnouti a obsáhnouti vše, co v literatuře theologické u nás a u ostatních národů zvláště slovanských jest pozoruhodného a podá co možno úplný obraz náboženského života a bohovědecké práce u všech národů slovanských. — Český slovník bohovědný bude zároveň i sloužiti potřebám duchovní správy, i bude obsahovati spolehlivé poučení o všem, co v obor ten spadá. — Český slovník bohovědný nahraditi má celou odbornou knihovnu. Bude uspořádán co možno prakticky a účelně. — Dílo toto bude pro naši bohovědeckou literaturu zajisté významu epochálního. — Všichni naši bohoslovci spisovatelé účastní se silami svými při této obrovské práci. — Dílo tak veliké a pracné bude však vyžadovati ohromného nákladu, i nutno jest, aby mělo co možno veliký počet odběratelstva. — Počítáme s důvěrou na účinnou podporu veleúctojného duchovenstva. — Způsob vycházení díla i cena jeho budouženy tak, že každému bude možno státi se odběratelem. Dílo vycházeti bude v sešitech; každého měsíce vyjde jeden sešit. — Za redakci: Dr. Jos. Tumpach. Dr. A. Podlaha. Za nakladatelství: V. Kotrba v Praze-II. Pštrossova ul. 200. — Doporučujeme dílo toto k hojně pokupce.

Co čte školní mládež.

Druhým důvodem, že děti čtou špatné knihy, jest *nedbalost a nevšímavost rodičů*, kteří se starají o všechno možné, ale jen ne o jedno potřebné, totiž aby dbali na své děti a je vychovávali.

Mohl by snad někdo namítnouti Proč by se tím rodiče obírali, k čemu je pak škola a v ní katecheta a učitelé? Ano, což pak nevíte, kdo tak hovoříte, že jsou prvním vychovatelem rodiče a domácí krb? A škola jest pouze velkým pomocníkem rodičů a domácího krbu ve výchově dětí. Marná je práce, marná je všechna námaha celé školy i všech učitelů, když rodina nespolupracuje. To je dokázaná pravda a proto nemůže škola zabránit špatné četbě mládeže školní, nedbají-li na to rodiče *doma*.

Avšak ještě více. Dnes je společnost lidská opravdu důležitějším výchovným činitelem než sama škola. Zdali nepozorujeme, že okolí, v němž se dítě pohybuje mimo školu, více vlivu má naň než sama škola? Ještě to ujde, když tato společnost, toto okolí jest aspoň přibližně dobré, náboženské, mravné! Ale naopak je tomu, je-li tato společnost zlá, bezbožná! Pak škola není s to, aby zabránila zkáze takových dětí. Tomuto špatnému okolí, této špatné společnosti, tomuto zlému duchu může se postavit na odpor pouze dům rodičů, otec a matka, aby dítě nebylo zachváчено, dbají-li na své dítě, s kým obcuje, kam jde, *jaké knihy čte*.

Avšak bylo-li toho potřebí, pak je toho potřebí dnes, aby rodiče i škola pracovali svorně, má-li se u mládeže dojíti zdárného cíle. Avšak poněvadž mládež nemá příležitosti ve škole čísti špatné knihy, nýbrž čte je doma, je zvláště v té věci velmi nutná společná akce školy i domu, aby mládež byla od toho odvrácena, aby nepřijímala otravy ze zlých knih, kterou nakazí sebe i jiné, když jednou dítě dorostou.

Ani největší protivníci víry nedovolovali, aby děti jejich braly do ruky špatné knihy. Dosud svět znal pouze neopatrné a nedbalé rodiče; ale v dnešní době se objevuje i třetí kategorie rodičů, kteří tak hluboko klesli ve zlém, že beze všech výčitek svědomí sami do ruky dávají svým dítkám špatné noviny a protináboženské spisy. Ano, dokonce upozorňují své děti, je-li něco hanebného v knize proti víře, církvi a jejím služebníkům. To jsou obyčejně příbytky zarputilých lidí, kteří jsou nevěrci ze zloby a zkaženosti. Musím vyznati, že takových rodičů jsem dosud nepoznal z lepších kruhů společenských, ačkoli znám, že jest mezi nimi mnoho lidí ve víře lhostejných, ano i víře nepřátelských. Avšak našel jsem tak nezdravé poměry u rodičů nižších tříd společenských, zvláště mezi živnostníky a dělníky, kteří se přistěhovali sem z ciziny jako zavilí socialisté.

Tak měl jsem příležitost pozorovati hochy ze 7. školního roku, který se učil všem předmětům pilně, ale náboženství nikdy neuměl. Bylo mi to divno, a proto jsem se poptával na domácí poměry. Poznal jsem, že jsou rodiče nepřáteli víry, avšak přes to jsem nemohl pochopiti, že hoch nemá ctizádosti, aby i z náboženství dostal dobrou známku, když jí má z ostatních předmětů. Než ihned mi bylo vše jasno, když jsem poznal, že tomuto žáku starší bratr a otec vykládá zpravy podvrtných novin, ano že jej upozorňují, je-li v nich něco proti víře, církvi a duchovenstvu. Bylo mi to jasno zvláště tehdy, když svedený žák pro-

hlásil, že je hanba dostati z náboženství dobrou známku a že by se za to na svém vysvědčení styděl. Špatný příklad otcův i bratrův padl na úrodnou půdu, poněvadž byl žák dobře poučen, když prohlásil: »Může se v novinách psáti proti císaři, soudci a představenému; proč by se tedy nesmělo kněžskou nasoliti?« — Tento příklad dostačí, aby bylo možno viděti, kterak mnozí rodiče sami učí zlému své dítky. Je bolno člověku v duši to psáti, ale je to bohužel pravda.

Co má tu činiti škola?

V prvních dvou případech by se ještě dalo něco učiniti vejíti ve styk s rodiči, neopatrné činiti opatrnějšími a nedbalým ukázati na špatné následky u dětí a u rodičů samých, jakých se na nich rodiče dožijí, když do mladých duší se zapustí takové názory, že nebudou ctíti ani rodičů, když nebudou míti v úctě Boha. Rodiče nedopustí již k vůli své pověsti, aby dítky byly dále otravovány špatnou četbou, když uvidí, že jiní pozorují zlo na jejich dítkách a oni sami že ho nevidí. I učitelé budou moci působiti přímo na žáky, když jim dají návod o čtení knih a ukáží jim na pravdivost výroku Dobré knihy jsou dobrými přáteli. Zvláště bude moci učiniti mnoho katecheta ve výkladu náboženském a při exhortě. Spočívá-li tedy vina na slabosti rodičů a nikoli na zlobě jejich, možno se nadíti bezpečně odpomoci v probuzeném svědomí o povinnostech rodičů k dětem a svorné práci školy a domu.

Avšak v třetím případě, kde zloba rodičů svádí dítky k zlému a tak pracuje proti úmyslům školy, kde domácí krb promyšleně ruší vše, co škola, učitel a hlavně katecheta činí ve výchově, tu *pomoci není*. Neznám prostředků, kterými by se mohli rodiče zaujati podvrtnými naukami, upozorniti, že špatně jednají se svými dítkami, když je tak vedou. *Není tu autority*, která by žáku imponovala, když mu rodiče dávají tak špatné návody. Tu možno dosíci, že žák mechanicky se učí náboženství, aby dostal takovou známku, aby mohl postoupiti do vyšší třídy, ale není o tom řeči, aby učení Kristovo mělo naň nějaký vliv. Avšak i tu dlužno vše zkusiti a učiniti, co je možno, avšak naději na úspěch ponechatí milosti Boží, která jediná působí zázraky, pozdvihnuvši svým způsobem duši pokleslou.

Dnešní doba přinesla mnoho zlého mezi školní mládež. Vedle společnosti i špatná, nemravná četba podporuje toto zlo. Proto jest potřebí svorné práce rodičův i učitelů, aby tomuto zlu bylo dle možnosti zabráněno. *Fr. Hanuš.*

Časová úvaha o výchově mládeže.

Píše L. Grossmannová-Brodská.

Pakli přitopeným během věci pozemských všecko na světě se časem přejije, — a ideje, za něž jejich stoupenci vždy horlivě a nadšeně se bijí — odkazovány pak jsou v obor zbytečných a směšných přežitků, — kde asi po stu letech octne se dnes tak mnoho přetřásaná akce »*umělecké výchovy?*!« — Ono se to sice pěkně čte i poslouchá. Ale výsledek posud nikde neviděti. Jak se nyní naše mládež vychovává (vlastně nevychoává), toho máme denně nové překvapující příklady.

Pouhé jednoduché pravidlo: »*Dejte každému, což jeho jest,*« kdyby kdo vstúpil v mysl dětí, tehdy, když jsou celou svojí bytostí a povahou nejnímavější

totiž po čas návštěvy školní, tisíckrát lépe posloužilo by jim pro celý další život, nepoměrně prospěšněji nežli všelijaké ony mlhavé teorie, jimiž se mladý muzek jen důkladně pomate.

Mnozí mají vůli nejlepší, ale buď nemají náležitých schopností anebo jim chybí síla i možnost provést, co uznávají za prospěšno. Opět jiní zase při houževnatosti své povahy sledují cíle méně dobré a ušlechtilé a mnohdy z pouhé osobní nevraživosti postaví se na odpor i skutečnému dobru. V obou případech zůstává výsledek týž, že totiž nejhůře na tom bývá vždy ten i to, o něhož i o co se vlastně jedná, a to jest v tomto případě výchova mládeže, která jak nyní jest, zasluhovala by důkladné nápravy, nemá-li to za krátko dojiti až tam, že bude úplně marno chtít něco napravovati. — Vždyť za stávajících poměrů i sebe shovívavější člověk se zhrozí, pozoruje-li počínání nynějšího dorostu.

Jak děti obého pohlaví porušují se na mravech ohavnou četbou, o tom čtete dlouhé lamentace, ale škodlivé bejlí literární prodává se vesele dále. Že se před výkladními skříněmi s necudnými obrázky stále kupí plno mladistvých diváků, je s dostatek známo zvláště u nás, a proto snad zakázány tyto nepřístojnosti, ale prozatím pouze — v Belgii. Spisy starých zasloužilých autorů šmahem odstraňovány ze školních knihoven, aby snad ty novější »moudrosti« nikdo nečetl a mládež tím spíše obracela se ku všemožnému sportu, při němž, zvláště při kopané, mladí lidé stávají se nevypravitelně surovými.

Moderní pedagogové vynášeli pěkné pravidlo: »Co možno nejvíce pohybu na čerstvém vzduchu!« Proti tomu arci nedalo by se ničeho namítati, jenže při tom nesmělo by se tak bohopustě hulákati, nesmělo by se ohrožovati zdraví mladíků, kteří nepřijdou-li »zásluhou« sportu o zrak, o zuby, nezlomí-li některý úd, bývají v nejpříznivějším případě tak abnormálních tělesných rozměrů, že i nezkušený pozorovatel ihned na první pohled pozná podle dlouhých (jako u opice svislých) rukou podle klátivé chůze širokých chodidel náruživého »kopáče«.

Také tak zvané zábavy či zápasy atletů nijak nepřispívají k zušlechtnění dětské mysli a povahy.

Před léty hrávaly si děti obého pohlaví s míčem. Hra tato skytala dosti zdravého pohybu na čerstvém vzduchu a nebylo při ní nebezpečí, než i to je nynější mládeži zastaralé, taková nevinná zábava! Na místě jednoduchého míče nastoupila z cizozemsko k nám přivezená hra, tak zvaná »Diabolo« a mohlo by se to nazvati skutečně ďábelskou hračkou, je-li zrak kolemjdoucích i hrajících si vážně při tom ohrožen. Stejnou nepřístojností pak jsou jakési gumové praky, hračka to nanejvýše nebezpečná, která se stala příčinou již mnoha neštěstí.

Ale pokuste se ve vlastním jeho prospěchu malého nezbedníka napomenouti a zapověděti mu hru takovou! Můžete mluvit o štěstí, vyváznete-li pouhými nadávkami. Onehdy starší jeden, slušně oděný pán, dle všeho náležející lepší třídě, laskavě napomínal hlouček malých nezbedníků, aby v blízkosti veřejné budovy neházeli po sobě kamením, odměnou byla mu nejen spousta bohopustých nadávek, ale i prudké udeření kamenem vrženým s takovou zlomyslnou vypočítavostí, že starému pánovi rozbity brejle a on vážně střepinou skla zraněn na obličej.

Nepřeháníme, že takových případů denně několik se v Praze přihodí, důkazem toho jest, že právě v těchto dnech počala si toho všimati již i pražská policie.

Neblahý tento úkaz mluví sám za sebe.

Anebo jde za bílého dne po veřejné ulici ničeho netušící panička, již z nadání udeří do zadu prudce vržený kámen. Všecka polekána ohlédne se za sebe, tam pustě se chechtá hlouček hochů menších i odrostlejších a napadená raději mlčky odtud spěchá, obávajíc se nového úrazu, páni kluci, jak patrně, nikoho se tak hned neleknu.

Jaké kousky dovedou natropiti hoši, jimž straší v pomatené mozkovici indiánské povídky a detektivní romány, možno zhusta čísti v denních listech. Tu pak mnohý zaslepený otec, jenž se dříve zdráhal na vzpurného synka vziti býkovoc, okraden zpuštěným hochem o těžce nastřádané úspory, dozvídá se o pobytu syna teprve prostřednictvím policie, jež ho lapila i s povedenými soudruhy, pomáhajícími mu utráceti cestou za dobrodružstvím otcovy krvavě vydělané peníze.

Zde jsou nápravy nutné, jenže se kruhy povolane rozcházejí v prostředcích, jak by se tomu mělo čeliti. Ale dle stávajících zkušeností bude asi marno odvolávati se na cit a »sebevědomí« těch 8—16 »mužů«, jak jest ideálem nejednoho moderního »vychovalce«. Zde není platna nijaká utopie, která by se teprve musila zkoušeti, aby se na konec objevila jako naprosto mylná.

Nejlepším rozluštěním byla by zde důkladná rákoska. Ale o té nikdo dnes ani slyšeti nechce, ačkoli za její vlády před 30—40 lety nepozbývali tehdejší p. t. nezvedení páni kluci v nejmenším své »lidské důstojnosti«, naopak sloužilo jim to k udržení tělesnému a k zahánění všelijakých roupů, takže z nich vyrůstali chlapíci, k nimž nynější zdegenerované pokolení ani z daleka se nemůže přirovnati.

Ono už samo o sobě je to povážlivé pomyšlení, na některého z dnešních výrostků pozvednouti rákosku. Vždyť jest on význačným celým svým typem. Hošiště chudokrevné, vyzábělé, s přemoudřele sebevědomým či lépe řečeno drzým výrazem v oku, s velikou dávkou domyšlivosti a úplně prázdnou mozkovicí. Toť věrný obraz nynější naší mužské mládeže. Má-li tohle býti nastávající chlouba vlasti — Bůh polituj! Přetáhnouti hochu rákoskou, bude na hromádce, a tito »jonáci« se kasají, oni že »zlepší« světové poměry! Ať se dříve otuží či vlastně ať si nepodkopají zdraví předčasným hýřením. Nevíme, je-li to více k pláči nebo k smíchu.

Jen k podivění to není pro toho, kdož bedlivě si všímá směru dnešní výchovy. Nemíníme zde výchovu školní, ale jak rodiče vedou své děti, jest mnohdy úžasně.

Do hospodských zábav dítě bráti se nesmí, toť zcela v pořádku, ale co prospěje tento zákaz, když na druhé straně nerozumní rodiče vodi děti do divadla na všelijaké ty frivolní frašky i na různé produkce divadel druhého řádu, kde největší »sensaci« bývá lehkomyšlné pohrávání si s lidským životem! Viděti lidská těla v ohromné výši mihati se na hrazdě v krkolomných předmětech, není pro člověka zdravých smyslů nijakou zábavou ani potěšením, ale ten chlapecký dorost tleská jako splašený, podaří-li se někomu zvláště odvážný kousek. Někdy se takový kousek také nepodaří a nešťastný artista nebo akrobat zůstane ležeti

na zemi v kaluži krve, ale kdežto člověk citlivý s hrůzou odvrací se od takového případu, otrlí hoši jako diví tlačí se blíže jen aby jim nic neušlo z té děsné podívané. Ostatně, stane-li se na : ažských ulicích podobný případ, budí počínání odrostlých hochů skutečně pohoršení u lidí i jinak méně citlivých. Když se služka při cidění oken zabije pádem na dlažbu, spadne-li zedník s lešení, vždy to bývá ta roztomilá mládež, která natropí nejvíce hluku, považujíc to jaksi za nějaký druh zábavy.

Jací lidé mohou pak vyrůstati z takových dětí?

Že jsou ve městech celé, řádně organisované bandy mladistvých 11—14 lupičů a zlodějů, jest věcí vůbec známou. Hlavní vinu v tom nese ta veliká poživavost všude se rozmáhající. Aby si opatřil všelijaké lahůdky a doutníky, vstupné do různých podezřelých místností, takový mladistvý ničema je všeho schopen a jest ku podivu, s jakou prohnaností si při tom počíná.

Nebývají to vždy hoši z chudých rodin, kteří počítají se k takovým zpusťlíkům, nýbrž i z rodin zámožných i vážených pochází ne jeden mladý zlosyn a rodiče tu pak nemají ani té plané výmluvy, že musice se starati o obživu rodiny, nemohou dohlížeti na počínání dětí do celý den pouze sobě zůstavených.

Hoch 16—17letý, podnikne-li vražedný útok ve zlatnickém obchodu anebo přepadne-li bezbrannou stařenu v její vlastním příbytku, jistě již musí býti notně zkaženým a nepomáhá mnoho předstírání o duševní poruše, o dědičné zatíženosti. Zde mluví skutky, ať příčiny jsou již jakékoli a již v zájmu veřejnosti měla by se státi pronikavá náprava.

Nemnoho pomůže odsouzení zlosyna do káznice nebo vězení, neboť zpravidla vrací se odtamtud ještě mnohem prohnanější, o to svědomitě se postarali starší zkušenější ničemové, s nimiž byl nucen trávit v jedné místnosti. Co ztracených mladých životů mohlo by se uvéstí, které na počátek dráhy zločinné uvedla pouze zvyklost považovaná od rodičů za pouhý dětinský nezpůsob!

Jak již svrchu uvedeno, již v tom bylo by část nápravy kdyby vstúpilo se dětem pravidlo »Dávejte každému, což jest!«

Nikoli snad jen co je Božího Bohu a co je císařovo císaři, ale vůči každému u tomu posledního ze svých spolublížních měly by se děti hned za nejútlejšího mládí učiti býti přísně spradlivými. Zde jest příklad.

Když otec jinak šetrný se diví, že jeho syn se naučil dělati lehkomyšlné dluhy, zdaž si pomyslí, že sám k tomu položil základ v duši dítěte, když sám zůstával dlužen různým stranám, na př. krejčímu, obuvníkovi, kupci. Matka opět špatným příkladem předchází dcerky dorůstající, které vědí, jak mnoho zůstává dlužna u modistky, u švadleny, že bere všechny životní potřeby »na knížku«, aniž by se bedlivě snažila dostáti v čas svým povinnostem. — Nikdo by neřekl, jak zlobně působí na děti takové příklady; ony stávají se tak mimovolně nesvědomitými, samy naučí se dluhy dělati a těžko potom býti sebe svědomitějším živnostníkem, když zákazníci nedbají svých závazků. Na tomto neutěšeném zjevu ztroskotala se nejedna existence snaživého a poctivého řemeslníka, z toho vidno, jak důležité a správně by bylo, učiti mládež zásadě, že každý dělník hoden je své mzdy.

U dívek pak taková povrchnost a touha po počitcích mívá ještě ku všemu za následek velikou demoralisaci. Zde bylo by správně vésti dcerky k největší

skromnosti. Zle bude v budoucnosti, až símé. nyní tak lehkovážně zaseté vydá neblahou svoji žeň. Tomu zarbáníti není již v moci lidské. Než to přece mohou lidé dobré vůle, aby tam, kde nákaza posud hlouběji nepronikla, moudrcu a mírnou domluvou, poučováním, šířením dobré vzdělávací četby stavěli hráze dravému proudu všeobecného rozvratu společenského.

Kdo neodvrátil by se s odporem od nedospělého mladíka, když on takto filosofuje: »Jen hodně užítí na světě zabav a rozkoše! Beztoho nemáme zde na světě pranic jiného než co užijeme, a po smrti kdož ví, jak bude?

A zničí-li se pak těmi »požitky« tělesně i duševně, nejčastějším východištěm ze všech zmatků a nastalých svízelných životních bývá u takových schátralých existencí — sebevražda.

Dosti smutno, postihnuti-li jsou takovým zármutkem rodiče mladého sebevraha, ale smutnější bývá, zanechá-li on po sobě rodinu, hlouček drobných dětí, nestaraje se o jejich budoucnost. Jak hluboko nejeden takový »otec« v tomto ohledu stojí pod zvířetem, a případy takové stále se děsně množí.

Ruský spisovatel Maxim Gorkij, pro jehož spisy před několika málo lety panovalo na Rusi veliké nadšení, jest dnes již nadobro odpraven s veškerou svojí popularitou; nebyly to vždy nejlepší zásady, které rozšiřoval ve svých spisech, jimiž nemalou měrou přispěl ku zdivočení mravů tmnější mládeže. Bývá to již tak v povaze lidské, že spíše následuje zlého než dobrého příkladu a bylo by dobře, kdyby i u nás působil příklad oněch v pravdě osvícených a lidumilných Rusů, kteří pracující proti vymytění nemorální četby, snaží se smýšlení mládeže obrátiti jiným prospěšným směrem. Ono tak bývá, dokud z blízka se nevyšetří, co kryje se pojmem »volnosti«, mnohý dá se strhnouti kalným proudem, ale vlastní život Gorkého, poskytující žalostný rozvrat rodinný, hanebný jeho nevděk ku vlastní obětavé manželce, to otevřelo ruské veřejnosti zraky. Kež také u nás dělo by se tak všem lžíprorokům, a hlavně aby tak zvaná myšlenka »umělecké výchovy«, skrývala v sobě skutečně dobré jádro prohloubení a ušlechtnění povahy i mysli dětské, bez čehož i ty největší vědomosti nemívají valné ceny, aniž dovedou člověka trvale oblažiti.

O školské reformě.

Reforma školy, toť oblíbené heslo moderní doby. Mnohde však reforma záleží v tom, že se vrací k dávným poznatkům a vymoženostem bez obavy před výtkou, že je to skok do tmy.

Slovinský professor dr. Lončar napsal o reformě školy zajímavou brožurku. Podle něho má škola dvojí úkol; prvním jest výchova, druhým vzdělání. Následkem prvního požadavku spisovatel zamítá soustavu odborných učitelů, která nevychová, nýbrž potlačuje individualitu. Není možná souhlasná výchova, poněvadž se učitelé často mění. A tato soustava je škodlivá také všeobecnému vzdělání, poněvadž trhá hodiny; místo přirozené paedagogiky vládne školní zvonek. Také působí jednostrannost a abnormálnosti. Proto nechť se změni nejen učebná osnova, nýbrž také vyučovací metoda.

Vzhledem k vzdělání musí škola podávati všeobecné vzdělání a zároveň také připravovati ke studiu na vysokých školách. Všecko vzdělání má býti v organickém spojení s životem, proto by měla obecná škola podávati nauku

o vychovatelství, zdravotnictví, ústavě hospodářství. Střední škola pak by měla být složkou humanistických a reálních věd, podobně jako je nyní vyšší vzdělanost syntézou těchto dvou zásad. Na gymnasiích by se mělo vyučovati též filosofii; podle autora jména filosofická pronaedeutika je nesmysl. Zkoušení a klasifikace nechť se obmezí na nejmenší míru.

Maturitu dr. Lončar navrhuje v celém rozsahu, poněvadž při ní »často pouhá náhoda rozhoduje pro celý život.« Maturita zároveň podává svědectví, že škola nezná žáků, které tolik let učila; je to pro ni právě »testimonium pauper-tatis« (vysvědčení chudoby).

Universita by měla pěstovati theoretickou vědu, ale zároveň také připravovati pro praktická povolání. Proto nechť je zřízena zvláštní fakulta pro učitele kde by se jednalo o zásadách vychování, kde by se vyučovalo methodice, školské hygieně a j. Střediskem všeho universitního studia by měla být nová filosofická fakulta, která by spojovala všechny fakulty v jednotu, dávajíc jim theoretický základ. Každý akademik by musil do ní docházeti několik let.

Autor mluví dále o ženském vzdělání, při čemž navrhuje dualistickou soustavu a obhajuje koedukace hochův a dívek. — Ke konci mluví o organizaci školské.

Lublaňský »Čas« k tomu dodává: Leckterá dobrá myšlenka je v této knížce. Práve knížka poukazuje na okolnost, že prvním účelem školy je výchova; práve brojí proti dressuře, proti pedantství a byrokratizmu ve školství a hájí svobody dítky, svobody učitelovy a svobody školské organizace. Ale odlučuje nás od jeho názorů, že zastává se volné školy, poněvadž prý náboženská výchova stojí v rozporu s moderí vědou a vzdělaností. Konfessionálnost prý rozdvouje, je proti harmonii lidskosti. Druhý důvod je pouhá fráse, což přizná autor sám, je li jen poněkud nepředpojatý. Dr. Lončar žádá národní výchovy; zdali není národnost také něčím, co rozdvouje národy, co jest proti harmonii všelidskosti? Ostatně autor nedokázal, že křesťanská víra opravdu rozdvouje; vždyť právě křesťanství porazilo hráz mezi národy, mezi »Řeky a barbary«. Což pak liberálové dosud nemluví o černé internacionále? Což není v této frási pravdivé jádro, že církev podle svého založení a svým povoláním je katolická, t. j. všeobecná.

Poněvadž prvním úkolem školy jest výchova, nemůže být výchova bez ethických zásad. Ethické zásady pak jsou v úzkém spojení se zásadami náboženskými, se světovým názorem. Proto není možno mluviti o výchově bez ohledu na světový názor. Volnou školu lze tedy odůvodniti jen tehdy, když se dokáže, že křesťanství je omyl a že moderní věda objevila nový správný názor na svět, který dává lidskému životu novou cenu, nový cíl a nový smysl. Ale ten důkaz se dosud nepovedl. Kdo opravdově zkoumá skutečné výtěžky moderní vědy, nevidí nikde takového důkazu. Slyší místo toho fráse o novém světovém názoru a nadarmo hledá důkazů.

Proto opravdový, vážný paedagog musí se přikloniti k výchově náboženské, která podává ustálený a dokázaný světový názor a vštěpuje chojancům mravní zásady na základě náboženském, bez něhož nelze si mysliti praktické mravnosti.

RŮZNE ZPRÁVY.

Ustavující valná hromada Paed. svazu koná se v domě družstva Vlast v Praze, Žitná ulice čp. 570-II., 26 n. v neděli, dne 5. července v 10 hodin dopoledne. Pp. delegáti Jednoty čes. katol. učitelstva a Spolku katechetského, zástupcové Ordinariátů a jiní ráčtež se v plném počtu dostaví.

Bezcharakternost. Učitelské listy neustále brojí proti bohatství a vlivu církve. Vypočítávají, kolik millionů církev má a troufají si žádati, aby byly tyto peníze rozděleny mezi učitelské sirotky. Když však se jedná o to, aby učitelský syn nebo dcera byli přijati do katolického konviktu nebo ústavu, učitel, liberál, pokrokář i socialista najde kněze; kněz se vymlouvá, že nemá žádného vlivu, ale žadatel nedá pokoje, dokud není jeho žádosti vyhověno. A na schůzích řeční: Zničte vliv klerikálů, neboť užívají svého mocného vlivu k vlastnímu obohacení a rozšiřování tmy. Je však potřeba také dáti dobrý pozor, zda takový učitelský syn má mravy a pilnost takovou, že by zasluhoval přímluvy. Vysoký hodnostář na doporučení přimlouval se za takového žadatele, aby byl přijat do učitelského ústavu. Ředitel spráskl ruce, jak může vysoký hodnostář církevní doporučiti hochu, který má *zákonnou* známku z mravů. Jsou-li dostatečné příčiny se strany otcovy doporučiti syna, jest nutno také prohlédnouti si dobře vysvědčení jeho syna.

Levné výlety do řecka, Egypta a Palestiny, do Smyrny, Cařihradu a Sofie pořádá v měsíci srpnu cestovní kancelář Čeněk Šulc a spol. v Praze. K pořádání výletů těchto daly hlavně popud kruhy professorské, učitelské a kněžské, jichž příslušníci jak z důvodů časových, tak i z důvodů finančních nemohou si dopřáti nákladné cesty do těchto míst v měsících zimních. Pro výlety vyvolen měsíc srpen jakožto nejméně teplý měsíc letní. Rozlévá se v ten čas Nil po nížinách egyptských a temperatura značně klesá a hodí se tudíž srpen lépe k návštěvě Egypta nežli měsíc září. Pořadatelstvu jedná se při výletech těchto spíše o propagandu pro výlety jiné a stanovisko tudíž ceny tak nízké, že není možno jednotlivci i při sebe větším setření cestu tuto za staňovený obnos si odepřít. Kdežto na jedné straně byla stanovena cena nízká, relativně nižší, nežli obyčklé ceny poutní — je na druhé straně počet přihlášek omezen na míru nejmenší. Mní

se tu již co obávati svízelné a obtížné cesty v obrovských karavanách několik set osob čítajících, při kterých se jednotlivci nemůže žádná pozornost věnovati a z kterých si cestující nic více domu nepřinese, než, že tam byl, a že mohl doma zůstat! Program obou výletů je bohatý, ubytování dobré, stravování hojné a to jak na lodi, tak i na souši. Podrobné programy výletů těchto jakož i výletů jiných, jež firma Čeněk Šulc a spol. pořádá, obdrží každý na požádání zdarma a franko.

Kursy analfabetů. V poslední době v Chorvatsku se úsilovně pracuje k tomu, aby počet analfabetů byl snížen. Je to zvláště učitel Andrić, který má všeobecně srozumitelnou a snadnou metodu, která v brzké době se možno naučiti čísti a psáti. V Stupniku účastnili se kursu analfabetů deset selských synů. Zkoušce byli přítomni vzdělaní rolníci, kteří se nemálo podivili, jak znamenitého úspěchu bylo dosaženo. I rozhodli se požádati družstvo k vyučování analfabetů, aby uspořádalo na podzim nový kurs, kterého by se účastnilo co nejvíce mladíků. V Stenjevcu nebylo dosaženo tak značného úspěchu, poněvadž převládalo mínění, že odrostlí nemohou se naučiti psáti a čísti; ale jest naděje, že tento nesprávný názor bude rozptýlen i malými úspěchy, jež se tam objevily. Neobyčejným úspěchem dokončen byl kurs v Záhřebě v krajičké škole, kde se naučilo 18 účastníků obého pohlaví zcela správně čísti a psáti. V tomto kursu bylo provedeno několik případných přednášek o potřebě čtení a psaní, a bylo pozorováno, že právě tyto přednášky velmi blahodárně působily na vůli účastníků, tak že se ze všech sil přičinili, aby se naučili tak důležitým věcem. Takové přednášky bude nyní družstvo pořádáti na každém kursu. V jiné škole v Záhřebě se dalo zapsati 32 účastníků, ale následkem nesnesitelného vedra a jiných prací vytrvalo jich pouze 15. Z těchto správně docházejících účastníků a účastnic naučilo se jich 9 dobře čísti a psáti, ostatní poznali aspoň písmena a slíbili, že se dají zapsati do nového kursu, který hodlá družstvo zavést v téže škole po prázdninách. I u nás by bylo potřeba mnohde uspořádati podobné kursy analfabetů, poněvadž by se tím zmenšil počet lidí neznalých čtení a psaní na míru nejmenší. Naše učitelstvo by zajisté vykonalo v té věci mnohem záslužnější práci, než jsou protináboženské štvánice.

Kam s dívkou, odbyvíš obecnou školu na venkově, po prázdninách ?

(Úvaha říd. uč. Jos. Kafky.)

Otázkou tou zabývá se již dnes 17. července t. r. mnohý starostlivý otec a pečlivá matka, zvláště v době té, kdy Bohu díky máme dosti vychovávacích a vyučovacích ústavů dívčích na výběr.

Otázka výše uvedená nese se spíše k dobrému výběru.

Právě v těchto dnech na žádost rodičů v mém domě bydlicích dopsal jsem ústavu vychovávacím a vyučovacím v L. o přijetí 13leté dcerky a již včera během jednoho dne byla příznivá odpověď vyřízena.

Co však si při tom myslím, ponechávám těmto řádkům, zde uvedeným.

Bůh světuje matkám útlé novorozeňátko, tyto nevýslovnou láskou k němu lnou, celá bytost nemluvnátek úzce spojena, abych řekl rostlá jest s bytostí matčinou, která zří sebe v tom malém robátku.

Ó, kéž by jen každá matka snažila se laskavou činností svou něžné poupátko v bílý kvítek ctivosti a potom v požehnané ovoce dokonalosti přivésti odchováním i vychováním.

Nikdo nemůže dojemněji a trvaleji na dítko působiti, jako matka! jaká matka, taková i dcerka její. Nejprvnější názory o světě a pojmy takřka ssaje dítko mlékem mateřským, její rukou mateřskou a příkladem vedeno dítko prochází první a druhý věk, tedy dva věky života mladistvého.

Jak matka své dcerušky pouhým již příkladem cítiti, smýšleti, mluvit i jednati naučí a navykne, tak budou snad povždy cítiti, mysliti, zpívati a jednati, matce se podobající; i dojmy vtisknuté matkou od kolébky v duši útlého dítko trvají dlouho a nezmizí po celý život, a bývají podle toho, jaké byly, příčinou buď blaha nebo neštěstí jejich.

Ale pozorujme jen z daleka, mnoho-li našich matek stará se o náležité vzdělání svých dcer, jak a kdy počínají s vychováním, nač kladou největší váhu, zvláště jsou-li zámožnější, a jak o vychování dcerušek smýšlejí a vypravují.

Rodičové na vesnicích přechasto, jak slýchám, říkávají: »Hoši ať se učí a prospívají, děvčata toho tak nepotřebují, jen když se naučí dobře počítat, číst a trochu psát, něco ušít a dobře uvařit, až bude starší, a víc nepotřebuje.«

My učitelé arci smýšlíme jinak a nemůžeme se takovými slovy řídit.

Což světuje obec, stát, národ, církev, Bůh snad jen *syny* k řádnému vedení a vychování ?

Dívka toho nepotřebuje? Dívky mají ve škole obecné jen posedět proto, že zákon toho nařizuje, má zlenošit, na duchu a na těle zakrhnět, protože učení nepotřebuje? Stvořil Bůh pokolení ženské jen pro parádu a aby trochu číst, psát, počítat, šít a vařit se naučilo ?

A jaký rozum lidský by v tom spočíval, odepřítí dívkám, když jsou takové tvorové jako chlapi, potřebné vědomosti, ano pro život nevyhnutelné známosti o přírodě, země- a dějepisu, tělo- a zdravotvědě, zpěvu, kreslení a j. v.?

Odepřítí takového umění těm, které pro vlast, národ, církev, Boha odchovávají mají zdravé, spokojené, čilé, umělé, účtyhodné, lásky — a krásyhodné pokolení nové?

Nejen slova a mluvu náboženskou znáti, ale mysl, srdce, vůli a cit svůj celý náboženským přesvědčením zasvětití musí dívka, má-li se státí a zůstatí milováníhodnou ženou, domácnosti a čeledi příkladnou hospodyní, dítkám vzorou, starostlivou matkou, a muži svému šlechetnou družkou úctyhodnou.

Nezáleží na ní a jejím vznešeném příkladu blaho a štěstí života rodinného a téměř veškerého lidstva?

Ó, neodsuzujme dcer svých jen k mrtvému čtení novin a románů, k leda- bylému psaní a počítání, nebo z milosti jen k domácímu krbu a ke kuchyni!

Nemají snad býti jen otrokyněmi ani pouhými služkami, nýbrž družkami našimi; mají býti matkami vnuků a pravnuků budoucího pokolení.

Mnohá matka na našem venkově sní jinak o výchově své dcerušky, jsou to matky, které se počítají do intelligence.

Sotva děvčátko dosáhne 6. roku, místo aby po boku milé matky volně, svobodně se pohybovalo, právě smýšletí, cítiti a jednatí se naučilo, již je vedou k cizí osobě do šití, háčkování, pletení, později k umělému vyšívání, jenom aby se pochlubiti mohly sousedkám pracemi malých ruček, učí je cizími slovy děkova- ti, na piano drnkati, dodělávající se takto základů vyššího vzdělání: při tom však mladá tílka hrbatí, na duši se zmrzačí, hubnou na srdci, ruměnc tvářiček pozbývá barvy, zvláště když je záhy vodí do zábav a s pýchou pohlížejí matinky, když se dceruška tak mladá a ještě malá, častěji objeví na divadelním podiu a nějakou deklamaci nebo hru přednese.

Později často ještě v mladinkém věku pošlou děvčátko na nějaký čas do některého vychovávacího ústavu, obyčejně v německých městech, aby dostalo moderní panský šat a tón, nevrátí se domů již co venkovská dívka, nýbrž měst- ská slečinka, která se za poctivý venkovský oděv, často za práci, jako i za ten sprostý domácí jazyk mateřský, ano i za své vlastní rodiče stydí. »Mama — odejdi ode mne, zapácháš chlévem«, volala nadějná dceruška Šulcova na svou vlastní matku, když se vrátila z takovéto školy maloměstské.

Tato vzdělaná dcerka selská provdala se za barona v 19 letech, ale nyní žije od muže a toulá se světem.

Pan baron nasytiv se peněz, po nichž toužil a je potřeboval, nasytil se i vzděláním mladé paničky a od sebe ji zapudil.

Takto špatně vychovaná dívka v lecjakých ústavech potřebným pro život pracím ani jinému jazyku se nepřiučí, a za to, co by jí milé býti mělo, se stydí, zanevře na své rodiště i často na otcovský dům, nazývajíc je i nejhnusnější přezdívkou.

Z ústavu takového (pensionátu) se vrátivši, jen o básních, milování a o svatbě.

V dlouhých prázdných chvílích práce se štitíc, zahrá venkovská slečinka nějakou odrhovačku na pianě, kterýžto nástroj v naší vesnici mají v mnoha statcích rolníci spíše nežli mlátičku na obilí, pak narazi šírák se závojem a jde na procházku o prázdninách, šilhajíc po mladých pánech nebo studentících, če- kajíc na pozdrav: »Má úcta slečno, ruku líbám!«

U nás dnes žačka 10letá navštěvujíc obecnou nebo měšťanskou školu v blíz- kém městě, nepozdraví učitele, učitelku a kněze jinak, než »ruku líbám« a za

pozdrav školní »Pochválen Pán Ježíš Kristus« se stydí. Staré lidi jiné vůbec takové dívky nepozdravují nijak.

Náhoda přivede, jak jsem dříve uvedl, švitořivého ženicha, a slečinka stane se brzy paničkou, zapoví nejdříve čeládce, pak jiným dělníkům říkati paničko nebo jak dříve říkalo se v našich usedlostech »panímámo«, a nastoupí titul »milostpaní — milostivá paní« a za nějaký čas z »milostivé paní« se stane matka.

Teď má zdárně vychovávat vlastní dítky, sama chovati, odchovati, vychovávat nedovedouc, potřebuje chůvu pro sebe i maličké, má poučovati, napravovati čeleď, sama poučení potřebujíc, má řídit i vésti celý dům a hospodářství, sama ničemu nerozumějíc, má umět vyhovět všelikým požadavkům, vrtochům a vášním manželovým, neví si rady ani pomoci.

Ubohá, neví kde má začít a kde přestat, čeho se chopit a čeho se varovat; mrzí se sama na sebe, hubuje děti i čeleď ani neví proč, mrzí se na celý svět a na všecko, je po štěstí, po blaženosti, po rozkoši, po spokojenosti a vytouženém ráji.

Ničemu v hospodářství nerozumí a nabádá muže, aby rolnickou usedlost prodal a stěhoval se s ní do města, kde by žili bez starosti a beze snahy.

Ó, dobo zašlá — blahé časy zaniklé, kdy před 31 roky do obce jsem přišel co správce této školy, kdy v obci blahobyt a spokojenost při prostých mravech pracovního lidu a příčinlivých hospodářů panovaly, kdy ve statkách »panímámy« vedle »pantátů« celým domem a hospodářstvím vládly, čeleď věrně a s chutí konala uložené práce beze všeho odmlouvání, bez určování si mzdy zvyšování a doby pracovní, beze všeho stávkování, kdy hospodář s čeládkou sedal ku společnému stolu, a chodil s čeládkou v neděli a ve svátek místo práce polní do kostela a v době velikonoční ku sv. zpovědi a k stolu Páně. Tenkrát byl věrný čeledín hoden své mzdy. Čeleď věrně a svědomitě konala své práce.

Z tohoto, ač jen neúplného — vyličení života rodinného dosti patrně viděti, žeť třeba lepšího vzdělání a vychovávání dcerám našim venkovským, z čehož nutnost se jeví řádných vzdělávacích škol a ústavů v menších městech.

Kdo pováží, jak v novinách denně čteme, co a jaké množství ústavů vyučovacích a vychovávacích zřízeno pro dívky škole odrostlé a po obecné škole dále pokračovacích, ale zdaž jsou všechny prospěšné a potřebné pro všeobecné vzdělání všech dívek tedy i dívek venkovských, zvláště vesnických, v nichž vzdělaly by se dívky ku prospěchu a pokroku veškerého člověčenstva?

Ó, matky, otcové! Buďte opatrní při výběru ústavů vychovávacích dcerkám svým; bděte nad májovým květem, a v té příčině buďte co možno nejopatrnější! Nesvěřujte je ledakomu, nehleďte na okamžitý prospěch a pokrok! Strážte jich před nezkušenými vychovateli a vychovatelkami, sice shledáte, a bude to již pozdě, že jste byli klamáni, a že jste své dítě, budoucí naději, draze, předraze, ale špatně, převráceně vychovati dali!

Přední, hlavní a nejvydatnější prostředek vychovavací a vyučovací jest sv. náboženství, pravá, moudrá a křesťanská kázeň.

V kterém ústavu takto se vychovává a vyučuje, tam svou dcerku po prázdninách dejte, a hleďte, aby se neodcizila církvi, národu o vlasti milené, aby neodcizila se rodné obci, jazyku mateřskému a domu otcovskému, aby nábožné

staré zvyky a obyčeje po předcích v domě otcovském zděděné zachovala pro budoucí pokolení a pro budoucí věky.

Mravný cit ke konání dobrého, pud ten, kterýž dívkou vládne, že se chce líbiti a vznésti nad jiné, řízen buď tak, aby ctností svou se chtěla rovnati těm nejvýtečnějším příkladům ženské ctnosti, skromnosti a pokoře, a těmito vždy a všudy líbiti se Bohu.

Tyto ženské ctnosti spolu s čistotou, správností, šetrností a prací, zachovají jistě čistotu duše, odvádějice je od zahálky, která jest počátkem všeho hříchu.

Tím způsobem dostane se i do chatrčí vesnických, jako do statků boháčů, pravá vzdělanost a ušlechtilá mravnost, tyto vypudí pak nerozumné jednání a hříšnou lehkomyšlnost. Takové dcerky dle těchto pokynů vychované, stavše se jednou matkami a vychovatelkami, budou uměti nejen chovat, ale i vychovávat.

O hlavních prázdninách nechť šetří si dívky zdraví těla, s nímž bystrost ducha úzce spojena jest, a posílajice je do světa po prázdninách, do ústavů vzdělávacích a vyučovacích, případně pokračovacích, vložte jim do paměti a rcete, že počátek veškeré moudrosti jest bázeň Boží; a vy matky, až dělati budete na cestu dcerkám svým křížek u prahu domu otcovského, řekněte jim, že Anděl Strážný vždycky vidí všechny činy dobré i zlé a rozžehnejte se s nimi tak, jako matka Tobiášova s mladým Tobiášem, když šel do světa, doprovázen andělem Rataelem.

Mám-li se vrátiti k úvodu tohoto článku, co mně bylo pohnutkou, abych tyto řádky psal, musím vyznati, že rodiče zmíněné dívky hodlali dáti dcerku svou do německého města na severu Čech výměnou za chlapce do hospody s menším hospodářstvím spojené, aby chodila tam do školy ještě jeden rok a naučila se německy.

Radili se se mnou, a já rozhodně opřel se myšlence jejich a jmenoval jsem řadu ústavů vychovávacích a vyučovacích i škol pokračovacích, a usnesli jsme se konečně na tom, dáti děvče do klášterní školy a ústavu vychovávacích se školou spojeného, kam, dá-li Bůh, 16. září t. r. nastoupí.

Podstata a rozdíl mravního dobra a zla.

Prameny: Müller, Theologia moralis I., Jan Nep. Holý v Obraně r. 1900 str. 190. Egger »Propedeutica« Sectio III. cap. II. articulus 3. Frindovy přednášky universitní.

»Běda, kteříž říkáte zlému dobré a dobrému zlé; kladouce tmu za světlo a světlo za tmu, pokládajice hořké za sladké a sladké za hořké«, volá prorok Isaiáš kap. 5. v. 20. A toto běda platí hlavně moderním filosofům, jako jsou: Nietzsche, Hartmann, Bluntschli, Hegel, Comte a pod., kteří pletou pojmy mravního dobra a zla na základě špatného svého mínění o cíli člověka, neboť je-li dobro, co přispívá k dosažení cíle, záleží na tom, v čem záleží náš cíl konečný, máme-li rozhodnouti, pokud je něco dobré nebo zlé. Jak zhoubné jsou pro vychovatelství moderní náhledy těchto filosofů, ukáží později na základě jejich výroků; dříve však chci ukázati, že důležité jest pro vychovatele znáti podstatu mravního dobra a zla a jeho rozdíl, neboť co jest vychovávání mravní, než vedení člověka k jeho mravnímu cíli mravním dobrem a zdali by bylo toto vedení správné tedy, kdyby vychovatel ani nevěděl, co mravní dobro a co zlo jest?

Již starý Aristoteles dí: »Dobro jest to, po čem všichni touží.« Tedy podle něho dobrem by byl cíl všech lidí. Egger ve své filosofii k tomu dodává: By se té definici dobře rozumělo, dvoje jest si pamatovati. Slově: »po čem všichni touží« rozuměti jest, že po dobru touží nejen osoby poznávající, ale i bytosti jež postrádají poznávání, poněvadž i tyto bytosti k dobru či k cíli svému od jiné rozumné bytosti jsou vedeny: totiž rozumem Božím, jako šíp letí k cíli ne svou vůlí, ale vůlí střelce. Rozeznáváme tedy troji touhu: přirozenou, smyslnou a rozumovou jako jest: 1. touha země po dešti (přirozená), 2. touha zvířete po potravě (smyslná) a 3. touha rozumu po pravdě (rozumová). 4. Není stejným dobrem, po čem všichni touží, ale každý touží po něčem jiném. Dobrem tedy jest, po čem buď všichni, neb pouze někdo touží (Dobro absolutní a relativní).

Základ touhy po nějaké věci záleží v tom, že *ta věc existuje* a že *jest v sobě vhodná* pro toho, jenž po ní touží, čili dokonalá. Tedy vlastně dokonalost věci jest základem touhy po ní nebo dobroty její.

Dobro rozdělují filosofové rozličným způsobem :

1. Dobro absolutní a relativní. Dobro absolutní, kteráž jest cílem všech tužeb, vrchol všeho dobra, jemuž žádná dokonalost neschází, jest vlastně jen Bůh. Dobro relativní jest dobro, jež jenom z části jest dokonalým a z této části cílem tužby. 2. Rozeznává se dobro skutečné a zdánlivé. Každé skutečné dobro může se státi zdánlivým, poněvadž v našem rozumu mýlka a klam se nevyklučuje. 3. Dobro samo v sobě může míti dobrotu, aniž by jinému bylo dobré, a zase naopak jiné jen k prospěchu jiného slouží. 4. Dobro *počestné, užitečné a rozkošné* (rozeznává Frind: Egger, viz Frind přednášky). Dobro počestné jest to, jež přirozenosti nějaké dokonalost přináší, kteráž této přirozenosti přísluší, by jednala ve shodě s věčným zákonem. Dobro rozkošné, jež přináší přirozenosti rozkoš, ve kteréž tato přirozenost shledává nasycení nebo ukojení. Dobro užitečné, po němž se touží, že k jinému dobru pomáhá. Jak vidno jedno dobro druhým se nevyklučuje, neboť to, co jest počestné, zároveň může býti užitečným i rozkošným. 3. Dobro počestné může zase býti buď hmotné neb mravní, zdokonaluje-li buď hmotnou přirozenost neb mravní; tak zdraví jest dobrem hmotným, ctnost dobrem mravním. Ovšem, obyčejně pod dobrem počestným myslívá se jen dobro mravní.

»Vše, co jest, pokud to jest, dobré jest« dí sv. Augustín »a to jest pravda, poněvadž kdyby vše nemělo účele, pro který by bylo, nebylo by to stvořeno. Má-li vše nějaký účel, jest touhy hodno, jest tedy vše, pokud jest dobrým, aspoň v nějakém smyslu. Proto morálky tvrdí »Co slouží k řádu od Boha ustanovenému, dobré jest.« Tak dí sv. Tomáš Ag. 22. q. 114. a 1. s. Bonaventura. »A čím bližší jest poslednímu cíli, tím dokonalejší jest.« (1. 2. q. 106. a. 4.)

Z toho následuje, že dobro mravní nadpřirozené, jest výše než přirozené ku př. dává-li almužnu pro Boha, jest výše než z přirozené náklonnosti, když ji dává; a dobro mravní vůbec výše stojí než jiné duševní dobro a každé dobro duševní zase výše se cení než tělesné pro podřízenost těla duši a každé dobro člověka výše zase cenu má než dobro jiných bytostí, že člověk blíže stojí poslednímu cíli, totiž Bohu než ostatní tvorstva. Vychování člověka má zajisté ten účel přivésti ho jednou k absolutnímu dobru, k prameni všeho dobra, k Bohu a tím dokonalejší bude člověk, čím blíže bude tomu poslednímu cíli. Takový člověk sám může býti dobrem užitečným, počestným i rozkošným, pokud totiž pravou

rozkoš ostatním lidem působit bude, přiváděje je k pravému ukojení vši touhy v Bohu, neboť dle sv. Augustina »nepokojně jest srdce člověka, dokud nespochině v Hospodinu, bez ukojení té touhy tedy není pravé rozkoše. a proto i písmo sv. dí: »Není pokoje bezbožným.«

(Dokonč.)

FEUILLETON.

Počkejte, pánové!

volám na kolegy. Vycházeli jsme ze školy, v jejíž tělocvičně odbývána schůze učitelská.

Počkejte, udělal jsem trefu!

Teprve teď někteří se ohlédlí. Dříve jen tak šli, jakoby přemýšleli, zdali by to tak opravdu šlo, jak ten a ten pán přednášející radil, anebo je-li to také všechno pravda, o čem se tam krásně povíдалo, anebo hledali dole na zemi upřímnost učitelskou, jež upadla na dláždění, jehož jedenkaždý kámen čněl výše nebo níže, zrovna tak jako jeden kolega myslí, že je o něco víc než ten druhý.

Udělal jsem trefu!

Vyhrál! Slyšte! Vyhrál!

A ještě více, nežli kdybych vyhrál!

Našel jsem zápisník pana inspektora.

Teď jste měli viděti — zvědavost pánů kolegů přenáramně napjata. Co je tam? Přečtete to! A ve mně kdo ví jak objevil se obchodní talent: kde mnoho nabídek — zboží podraží okamžikem, napadlo mně dělat drahotu.

Však ne! Cítíme všichni stejně, poněvadž stejně trpíme, jen ty rodiny — ty rodiny naše, ve kterých vládnou ženy, jež mají docela jiný ideál — nás rozvádějí.

Pojďte, páni, pojďte! Kam? I to víte, do hostince. Jinak ani to nemůže být.

Čtu: A já pořád naříkám na ty moje sny. Má manželka mně vytýká: Sebe zanebáváš tím inspektorováním, tvoje rodina tě po celý boží rok neuvidí, my tě neužijeme ani v neděli. Pořád jen ten prach polýkáš a křivé prsty od toho psaní už máš.

Má starostlivá žena může mi takhle vyčínit a já k tomu ještě zakývám hlavou. Má trochu pravdy

Aspoň kdyby ty sny mě nechaly na pokoji! — —

Přijda do prvé třídy v jisté škole zastal jsem pana učitele, an vyučuje o tužce. Počínal si takto!

Milé dítky, tuhle jsem vám něco přinesl. (Ukázal tužku od lavice k lavici.) Co je to?

Málo rukou se zvedlo a ještě tak, jako kdyby z kloubu ramenního byly vymknuty.

Nu, hlaste se, vybízí pan učitel — což pak to neznáte?

Je to nějaké oblé těleso! konečně ozval se něčí hlásek v lavici.

Ano, dobře, dobře! pochvaluje vyučující. Poznali jste toto těleso očima, nyní jej ohmatáme. A děti hladily, jiné fukaly na tento předmět

A tak šlo to dále

Konečně došlo se k tomu na kloub, že to oblé těleso je tužka.

Kázeň byla »dobrá«. Děti byly zticha, ale poznal jsem, že nemyslí na vyučování. Byla to kázeň mrtvá, ve které duševní činnosti není. Byla to hřbitovní kázeň.

Řekl jsem panu učiteli do očí a přátelsky, že vím co jest názor, že vyučovatí bez něho, je malovati obraz vodou. Vždyť jest známa anekdota o Pestalozzim.

Slovutný tento spisovatel a vychovatel vykládal svěřencům svým o žebříku. Namáhal se, aby správnou představu o tomto předmětu vzbudil. Tu praví malý záček Ale, pane učiteli, vždyť máme žebřík na dvoře!

Avšak myslím, aby se ve škole neučilo tomu, z čehož není užitek patrný. Tedy nemají se děti zaměstnávat, aniž by věděly, k čemu a proč to činí. Takovým způsobem vychovávají se lidé, kteří jsou zvyklí činiti všechno bez myšlenky vlastní, nebyla-li při práci jejich vůle buzena. Protiví se duchu naší doby, aby jeden myslil a ostatní jen přizvukovali.

Ale pan učitel toho neuznal a dal mě do novin, kdež mě zdráсал, že jsem zpátečník, že nyní každá bába ví, že musí býti napřed názor, aby to děti viděly jako pět prstů u dlaně *le prátatíka Komenského.

V jiné škole nechtěl pan učitel vyučovatí o kapru, pravě, že nemají ani obrazu ani šupiny z kapra. Rozhodl jsem, že přece může se ukázati obraz štiky a docela dobře

učiti možno o kapru. Totčz platí o zmiji užovce a pod.

Vždyť dětem stačí ukázati kousek káminku a několik stébel travičky k tomu a již si dítě vytvořiti dovede skálu, na ní hrad a okolo hluboký les.

Pro Bůh, nezanedbávejte rozvíjeti ten skvostný dar nebes — obrazotvornost dětskou. Správně pěstovaná obrazotvornost dělá divy u vychování a vyučování. Necháme-li ladem toto pole, představivost mládeže naplní se špatnými obrazy a pak běda! Nic není horšího a nebezpečnějšího, nežli zkažená obrazotvornost. — —

Přestanu čísti, poněvadž často slyším otvírati dvěře. Ohlédnou se a počítám, že je nás sotva šest.

Čtu dále: Leč pan učitel to neuznal a dal mě do novin, buše do mě, co že za nové tyranství si vymýšlím a že jsem klerikál, proto, že prý jsem řekl »dar nebes«

Poznámka osobní.* Můj Bože! Kdybych aspoň v noci měl tichý spánek. Ani to ne! Sotva hlavu položím, usínám. Tu cítím, že mě kdosi tahá za uši.

»Kdo to? kdo tu?« ve dřímotách honem volám.

»Inu já, redaktor časopisu »Plácanice«. Jdu z hospody a povídám si, že jednou cestou odbudu si dvě národní věci.«

»Ale já — člověče — já s vámi nemám žádných styků,« bráním se, »vždyť jsem vám v ničem neublížil, jakživ jsem vás neviděl

Neublížil —! Moc a moc mně ubližujete! Jak pak ne, moc! kasal se redaktor. Vy usilujete o to, aby mládež vyrůstala samočinná, která by svou samostatností vypomáhala k samostatnosti národní. Ale to si nepředložíte, pane, až ta mládež myslící dospěje, že nebude číst moje noviny. A dnes, kdybych napsal sebe větší nesmysl, každý tomu věří. Dnes se věří novinám, pane! a to je pro nás »dobro«. Vy nám to kazit nebudete!

Ku konci se redaktor rozkřikl:

Vy myslíte, že nevíme, jaký má býti redaktor politických novin? Má to býti muž vzdělaný nadmíru a charakter jako ocel a zlato. Ale kde pak! Kam s tou flintou!

Zpozorovav, že jsem tich a ani nemukám, mluvil mírněji: Říkáte pořád studujte, studujte, dťete se — — Já už měl v kvartě dostudováno a co sedmnáctiletý mladík již jsem psal úvodníky. Pan chef mne vzal do redakce a řekl:

Posaďte se semhle k oknu! Tu máte péro, tuhle papír, inkoust a pište!

Prosím, o čem mám psát?

Pište! jen pište! Co vám napadne, napište!

Za půl hodiny byl úvodník, dva zlaté v kapse a už to letělo do tiskárny. A to vy, milý pane, nepředěláte, třeba byste nám poslal tři opravy.

Konečně jsem se ozval srdnatě: Ani bych péra na psaní oprav nenamočil. Já vím o jiném prostředku napravovacím. — Rozehřívám se. — To se vezme rákoska a redaktorovi se naseká bez opravy třebas na náměstí v pravé poledne — —

Ale ó hrůza — že nemlčím!

Za redaktorem běží volič a křičí, žc potřebuje 20 hlasů nemyslicích lidiček, za ním voňavkáři shání hejly a z daleka mi hrozí, co že mně to napadá, kdyby prý lidé jen trochu myslili, tedy jejich švindl s mastěmi dávno by byl zahynul. Za nimi zástup.

Muži drahý, vzpamatuj se přece! Bože, je to trápení!

Ohlížím se, jaký *dojem činí čtení těchto zápisek a co užřím?

Dva páni kolegové zbyli tu se mnou a ten prvý ustavičně pobručuje: »Těšil jsem se, že si kulím a s tím vašim výmyslem všcko jsem nejspíš zmeškal. Adieu! Nechtě toho a pojďte také!«

Osamotněli jsme dva a ten můj poslední kamarád ještě nějak ostýchavě klopl oči — —

Serafín.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Definitiva okresních školních inspektorů. Okresní školní inspektor je tvor opravdu politování hodný. Okresní hejtman jej považuje za svého referenta, učitelstvo za svého služebníka. Je-li přísným a sprá-

vedlivým ve vykonávání svého úřadu, narází na odpor učitelstva, neboť mnohý »urazžený« vrazí svého inspektora do novin, aby jej potupil a jeho práci mu znechtuil. Představené školní úřady pak nechají takového

inspektora bez pomoci; přesadí nebo sesadí jej. Proto není divu, že okresní školní inspektoři žádají definitivy. Tim nikterak vládní aparát školský nebude porušen, poněvadž i definitivní inspektor školní podléhá zákonům jako každý státní definitivní úředník a může býti přesazen a sesazen, jedná-li nezákonně.

Práce dětí. Z Vídně se oznamuje, že podobor sestavený v záležitosti práce dětské se usnesl na tom, aby bylo dítek užíváno k výdělečné práci až do 12. roku jen potud, pokud to není škodlivě jich zdraví nebo rozumovému vývoji a pokud to nepřekáží zdárné docházce školní. V rolnictví jest dovoleno užívatí dítek po 10 roce k lehkým pracím, pokud se tím nezanedbávají povinnosti školní.

Vyloučení nauky náboženské na školách římských. Městská rada římská přijala návrh, aby bylo zrušeno vyučování náboženství na obecných školách. »Osservatore Romano« uveřejňuje prohlášení, ve kterém vyzývá k odporu proti usnesení římských zednářů, protiklerikálů a svobodomyšlníků. Otce rodin vyzývá, aby protestovali proti bezpříkladné urážce katolických obyvatelů.

»Národní« učitel. Český učitel H. J. Benesch v Českých Budějovicích docházel do zábav německého šulvereinu. I byl vyloučen z Národní Jednoty.

Cestování studentů o prázdninách. V prázdninách cestují universitní a středoškolská studenti, aby si zkrátili dlouhý čas a viděli svět. Šlechetný a vzdělaný člověk neobude takových mladíků, poněvadž ví, jak jedenkrát sám jako student cestoval a dostával podporu od jiných na svých cestách. Avšak dnes se obrátily časy, změnil se svět, zvláště mladý svět, mládež na středních i vysokých školách. Býti pokrokářem je dnes moderním u studujícího jinocha, který se veřejně staví proti víře a mravům. Proto si kněz rozváží, než dá podporu studentu na prázdninách. Nebude podporovati toho, koho nezná osobně nebo kdo nemá doporučení, že je mravného chování, že je členem katolického spolku.

Uttrakvisace polských škol v Karvině. Přes protesty polského lidu v Karvině ve Slezsku a přes očekávání polského učitelstva zemská školní rada vyhověla přání

karvinské správy obecní a zavedla do nejvyšších tříd, čtvrté a páté, všech polských škol v Karvině vyučovací jazyk německý.

Stávka profesorů v Itálii. Mezi professory všech italských universit se pozoruje zvláštní hnutí. Jedná se o to, aby byl profesorům zlepšen plat, jakož i o to, aby nebyli přetěžováni příliš velkým počtem hodin denního vyučování. V parlamentě se právě projednává úprava poměrů profesorů ke škole. Za rozpravy převládalo mínění, že hlavní věcí jest, aby professor dobře vyučoval a nikoli aby vědecky pracoval. Pošledních dnů professoři vydali protestní prohlášení a pro každý případ je připravuje i všeobecná stávka všech universitních profesorů.

Haličské školství. Roku 1905—6 chodilo do veřejných škol obecných v Haliči 799.950 dětí, učitelů pak bylo 11.303; připadaly tedy na jednoho učitele 73 děti. Nových škol zřizuje se ročně okolo 93, tak že za šest let přestanou nářky na nedostatek škol. Na stavbu nových škol toho roku povolil zemský sněm 10 mil. K. Zemská školní rada sestavila popis míst, kde jsou školy nejnutnější, a svolala anketu, která by jednala o prostředcích, kterak by bylo možno snížití náklady stavební na školy.

Proti nemaďarským učitelům. Biharská stolice zavedla disciplinární vyšetřování proti osmi řecko-katolickým a 47 pravoslavným učitelům, že vychovávají dítky ve smyslu Maďarům nepřátelském.

Vlastní syn bodl otce. Dne 30. června převezli do záhřebské nemocnice milosrdných bratří těžce raněného poručíka ve výslužbě Františka Radoševiče z Kloštra Ivanoviče. Raněný prohlásil, že jej bodl vlastní syn kuchyňským nožem do břicha. Syn a vlastní manželka poručíkova mu hrozili usmrčením. Syna odevzdali soudu, proti manželce pak bylo zavedeno vyšetřování.

Školy chorvatské v Pulji. Odbor školské družby sv. Cyrilla a Metoděje pro Istru v Pulji svolal na 12. července do velké dvorany Národního domu schůzi, na níž bylo rokováno o ustanovení nových škol chorvatských v Pulji. Italové, které podporuje obec, žádají totiž opět nových škol. Vláda stará se pouze o Němce. — Jest potřeba, aby také slovanské obyvatelstvo puljské se chápalo utěšeně své životní otázky — školství.

Podstata a rozdíl mravního dobra a zla.

Zlo můžeme dělit jako dobro. Jenže absolutní zlo samo sebou neexistuje, neboť zlo jest pouze nedostatek dobra na bytosti, ale každá bytost jest účelně dobrá. Existuje-li tedy něco — existence toho jest dobro, když již neexistuje, není ničím, tedy není ani zlem. Že říkáme ďábel jest zlo, lidé zlí jsou zlem, co jest škodlivé, jest zlem: zaměňujeme vlastně pojmy, neboť ďábel, lidé, předměty jsoucností nejsou zlí, ale mají jen zlé vlastnosti; my tyto vlastnosti však zaměňujeme za předměty samé, jakoby ty předměty samy byly zlem, ale zatím jen na nich původně dobrých, vyskytuje se zloba *fysická* nebo *mravní*, pokud jejich fysickému neb mravnímu účelu překáží. 2. Zlo může býti též skutečné neb zdánlivé, neb i nám se může zdáti že něco cíli překáží a ano zatím k cíli vede ku př. utrpení. 3. Zlo samo v sobě tedy neexistuje, ale záleží jen v tom, je nedostatek dobra jest ku škodě předmětu tímto nedostatkem stíženému. 4. Zlo překáží buď dobru počestnému, že nejedná se dle věčného zákona, neb dobru rozkošnému, že přechází v dosažení pravé rozkoše, neb překáží dobru užitečnému, že ničí jeho užitečnost. 5. O dobru fysickém a mravním již výše jsem se zmínil.

Zlo tedy pochází odtud, že z příčiny zevnější bylosti něco schází. Přirozenost a vůle samy sebou směřují vždy k dokonalosti a dosažení účele, ale zlo, totiž nedosažení dokonalosti a účele — záleží, α) v *nedostatku jednání samotného nebo v nedostatku nástroje k jednání*, jako ku př. nedokonalost myšlení u dítěte záleží buď v nedostatku jednání, že se nenamáhá, by myslelo správně nebo v nedostatku rozumu, β) v *nedostatku příčiny zdokonalovati* mající ku př. při zanedbaném dítěti nedokonalost se dostavila, že scházeli, kteří by jeho rozum obohacovali. γ) v *nedostatku schopnosti pojímati příčinu zdokonalující*, ku př. když žák nemůže chápati svého učitele, δ) *zlo záleží též v tom, že třebas se obmyšlelo dobro, toto dobro již spojení mělo se zlem*, ku př. dává-li se almužna opilci, mysleli jsme dobro, jež mělo nedostatek, ježž zavinila příčina zevnější, že obdarovaný jest opilcem.

Jako o dobru tak i o zlu tedy můžeme říci: tím větším jest zlem, čím více člověku překáží v dosažení cíle rozkošného, počestného, užitečného, v němž křesťan poznává věčnou blaženost dle slov Kristových. »Hleďte nejprve království Boží!« Tím největším zlem bude tedy hřích.

Staví-li vychovatel jiné cíle dítěti před oči, ať již mu dává za účel rozkoš *jednotlivce* nebo *pozemský blahobyt jednotlivce* caltruis jako Herbert Spencer, nebo *všeobecný blahobyt*, což činí tak zv. Comteův altruismus, aneb za cíl klade *pokrok vzdělanosti*, dle Hegla, nebo *přirozenou mravnost*, která prý náboženství nepotřebuje, jak si to asi myslí u nás prof. Masaryk s Dr. Drtinou anebo buzení *soucití a soustrastí* za jedině se Smithem a Schoppenhauerem považuje, nebo s Herbartem *aestetickou formu* ctnosti za cíl vychování má, nebo s Kantem *vlastní vůli chce* učiniti vůdkyní k ctnosti, anebo *blaženost ducha*, jakožto odměnu a cíl ctnosti již zde na světě prohlašuje, anebo s Fichtem chce za cíl člověka stanovití konání užitečného k zdokonalování sebe, pak nestaví na zásadách Kristových a proto nedodělá se účinku. Bytby i leckdys zdálo se, že tyto zásady vystačí, by dobrým člověk byl, přece jednou ukáže se, a sice až smrt se soudem se dostaví, že na zásadách lidských stavěno bylo na písku, či že pravdivá jsou slova písmá: »Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteří staví jej.«

Bych o moderních pojmech dobra a zla mluvil, bylo by třeba ještě delší přednášky, v které, dá-li Bůh, jindy se uvážu (kriticizmu — positivizmu rozbor). Dneska již jen krátce chci ukázati na *nesmyslnost tak zv. positivizmu*, kterýž učí, že rozdíl mravního dobra a zla není od přirozenosti, ale že tento rozdíl činí pouze zákon, nebo lidský zvyk, neb úmluva lidí. Tak učí především Rousseau, Comte, Spenzer, Nitsche a jiní.

Positivismus lže, neboť

1. *dějepis* svědčí, že nebylo zákonů a již bylo mravnosti, kteráž založena býti musí v souhlase s přirozeným řádem, jenž nezávisí na lidech, ale na němž lidé sami jsou závislí, vždyť uznávali pohané, že i bohové mohou jednat proti tomu řádu, jejich nepravosti však omlouvali, ale u lidí je trestati, proč neomlouvali u lidí, co vebili u bohů?

2. *Proč některé zákony shledáváme u všech národů*, než že jeden přirozený řád vládne všemu lidstvu, jež si lidé změnit nemohou?

3. Není-li mravní zákon přirozený nezávislý na lidech, mohli by lidé zlé prohlásiti se dobré a naopak dobré za zlé. Pak by však ovšem *ani lidské zákony nemohly se jmenovati mravně dobré nebo zlé!*

4. Sami positivisté jednají proti *sobě, pišice morální filosofie*; neboť je-li mravní jen to, co zákon lidský poroučí, nemravné, co zapovídá, přestává o tom všechno filosofování. Filosofovatí se může pouze o zákonech jsoucích nad lidmi, jejichž jsoucností všichni neuznávají.

5. Je-li dobré toužebné pak to může býti jen přiměřené přirozenosti všech, tedy *nezávislé* na čase a na místě a na lidech, a tedy *nezávislé i na zákonech lidských* ano i na zákoně Božím. Poněvadž ani Bůh nemůže přikázati, co by bylo proti přirozenosti, poněvadž by to překáželo účelu, nebylo by to dobrem.

6. *Bylo-li by třeba vždy zákona*, pak by u lidí neznajících zákona nemohlo se mluvit o mravnosti aneb nemravnosti, a přece i u divochů jest jakási mravnost.

7. Svatost Boha předpokládá, že dal věčné pravidlo všelikému chtění, jež není podrobno svobodné volbě Boží, neboť kdyby Bůh sám tomu pravidlu se nepodrobil, přestal by býti svatým. Tedy v tom smyslu přirozený zákon jest i nad zákonem Božím.

Nesmyslně dí tedy Nitsche, že potlačovaný lid vynalezl teprv rozdíl dobra a zla, anebo Hartman, že církevní autorita v poslušnosti neb neposlušnosti hledá dobro a zlo. (Obrana str. 903.) Jak může Bluntschli tvrditi, že náboženství škodí státu? (Müller I. str. 33.) Jen převrácenost lidského badání může dojiti k takovým závěrům. Zda pohané nebyli v tom moudřejší, uznávajíce vliv náboženství na mravnost, neb toto jediné jasně nám vykládá zákonem Božím zákon přirozený jediný pramen rozdílů mravnosti.

II. *Co tedy bude zlem? A odkud zlo?*

A) Zlo, jakožto takové jest postrádání dobra, neb postrádání dokonalosti pravé a patřičné. Neexistuje tedy zlo samo sebou v skutečnosti, neboť pak by bylo zlo bytostí, ale dle filosofů každá bytosť jest dobrá neb jest k nějakému účelu. Ani zlo nezáleží v pouhém záporu dobra, neboť jinak vše, co není dobrem, bylo by již zlem, ale jsou přece mezi dobrem i zlem věci lhostejné (indiferentní) a poněvadž Bůh je vrchol dobra, vše co není Bohem, bylo by již zlem, ježto všemu

schází dokonalost. Zlé záležitosti tedy v nedostatku toho, co přirozenosti věci náleží. Dle toho nedostatek zraku na soše, nedostatek moudrosti ve zvířeti není zlem, ale nedostatek zraku a moudrosti na člověku jest zlem, poněvadž člověku zrak po přirozenosti náleží, ale soše ne.

Tuberkulosa ve škole.

Ke studování této otázky, dosud neprozkoumané je nejpříhodnější škola, kde je pohromadě mnoho dítek chorých a mnoho dítek zdravých. Zkušenosti jsou ve všech velkých městech stejné. Prof. Grancher v Paříži, prof. Kirchner z Berlína a školní lékaři z Prahy v loni ve své zprávě školní napsali

•Z chorob infekčních zarážejícím procentem u dětí školních řadí tuberkulosa. Přesné číslice nelze uvést, zatím je jisto, že případů takových je množství obrovské.◀

Letos výzkumy konány znova i výsledky jsou určitější již. Bude o nich reterováno na letošním národním sjezdu pro hygienu školní v Londýně.

Není tomu dávno, co byla pozornost kruhů zdravotnických, paedagogických a úředních obrácena k této chorobě, povážlivější nežli všecky ostatní nakažlivé choroby školní dohromady. Před mnohými lety ještě nikdo se věci nevěšmal — sotva že tu a tam nějaká zpráva spíše o tuberkulose učitelů než o tuberkulose žactva proskočila odbornými časopisy.

A přece jest otázka tato nadmíru palčivá, časovější nežli jiné a časová stále, pokud nebude rozřešena nadobro ve smyslu požadavků účinné obrany proti chorobám.

Od té doby, co zaváděním školních lékařů zdraví mládeže školní věnuje se bližší pozornost, ukázalo se leccos, co pobízelo k bedlivějšímu sledování této choroby ve škole.

Učitelé na věc upozorňovali v soukromých hovorech, pak tu a tam i ve svých schůzích o nebezpečí tom pojednávali, při čemž někteří je viděli větším, neboť zde nejen nákaza padá na váhu, ale i povaha ústrojí nákaze v šanc vydaného, které každý nepodlehne. Tato náchylnost k chorobě, jak se říkalo za starých dob, či vnímavost, jak někteří vědci v době novější stav ten nazývali, vypůjčivše si výraz ten z duševědy — tato vlastnost ústrojí jest činitel aspoň tak důležitý, jako nákaza sama. Jisto jest, že nákazu tuberkulosou nevidáme tak často, jak se tvrdívalo, čímž ovšem nemá býti obecnost ukolébáno v bezstarostnost a lhostejnost vůči té nákaze, když beztoho, zvláště na venku, je netečnost obecnstva vůči každé nákaze až nepochopitelně lehkomyšlná.

Leč nechci tímto výrokem nějaké poplazení neb úzkostlivost vyvolati. Vždyť chodívali jsme před 30—35 lety do škol za poměrů nevýhodných, do škol mnohdy chatrných po stránce zdravotní, s chudými a nemocnými dětmi a — nenakazili jsme se.

Tak dlužno předeslati, nežli přijdeme k závažnému poznání, že je tuberkulosa ve školách nemoc velmi rozšířená.

Okolnost tato zaslужuje povšimnutí už proto, že počátky této choroby jsou velmi nezřetelné. Malé změny ve žlázách plic v drobných průdušinkách neprojevujíce se nijak nebo ohlašují se změnami tak nepatrnými, že se přehlédnou, nebo neběrou na váhu. Na štěstí je tuberkulosa nemoc v každém skoro období vyléčitelná (vyjma ovšem ony případy, kde už jsou změny tak pokročilé, že

kdyby i mohly se vyhoviti, nestačí již jiné orgány tělesné, aby přemohly překážky, změnami těmi v cestu mu položené). Zkušenosti dále vrcholí v poznání, že nejen tuberkulosa plic je ve škole častá, nýbrž i tuberkulosa kostí, žláz a kůže, tyto však nejsou přece tak hojny jako souchotiny, za to jsou však, když možno děcko přiměřeně léčiti a živiti, dobře léčitelný.

Souchotiny byly vícekrát prohlášovány za nemoc chudiny. Na tom je pravdy jen tolik, že v chudších kruzích přichází nemoc ta častěji a není tak léčitelná, ježto vhodné léčení té choroby je drahé. Ovšem, nejsou stavy zámožnější ba ani bohaté chráněny této nákazy, jak dokazují případy i v rodech panujících se vyskytující.

Víme sice dnes, co je příčinou té choroby: drobounký, pouhým okem neviditelný, tenký bacil, jež popsal a co příčinu choroby usvědčil počátkem let osmdesátých berlínský badatel Robert Koch, po němž má jméno. Od té doby hledá se lék té choroby, který by účinně nemoc potíral — ovšem dosud marně. Skoro se při tom zapomíná, že jsou léky proti této chorobě dávno známy, jimiž nesmírná většina případů nepřekročilých dá se vyhoviti, ne za den, ne za týden, ne za měsíc a třeba ani ne jedním rokem. Třeba ty léky jsou většinou dány přírodou; není ta léčba tak jednoduchá a dlužno ji podporovati prostředky z lékáren, — nemůže se tedy léčit člověk sám. A zvláště dítě je vděčný pacient neboť jeho svěží ústrojí pomáhá lékařům, vedeno jsouc jeho umem tak zdatně, že tuberkulosu trvale vyhojí.

Kdežto před nemnohými lety nečinilo se proti tuberkulose ve školách ničeho, naprosto ničeho, pracuje se poslední dobou aspoň v pražských školách tím způsobem, že všechny tuberkulosity, jež vydávají na venek výměšky chorobné, ze školy možno odstraniti, tedy kostižery s píštělí, provalené žlázy, katarrrhy, při nichž děti vyhazují, známé chorobě té vlastní chrchly atd. Soudí se tu — zajisté správně — nebezpečným svému sousedu stává se ten, jenž nakažlivinu, t. j. výměšek, ve kterém možno předpokládati zmíněné bacily, vydává z těla svého. Jest ovšem možno, že nemocný chorobou tou stížený je pro své okolí nakažliv už dříve. Jest proto úkolem vědy stanoviti, od které doby jest osoba tuberkulosou stížená svému sousedství nebezpečna a za druhé, do jaké míry jsou děti dosud zdravé k chorobě té náchylny.

O náchylnosti můžeme dosud říci jenom tolik, že jistě chorobě té jsou přístupnější děti pocházející z rodin, kde otec nebo matka trpí nebo trpěli tuberkulosou; z chorob činí dítě k nemoci té náchylnějším spalničky nebo zádušný kašel — i takové děti, které pocházejí z rodin úplně zdravých.

Dnes aspoň většina badatelů, kteří se otázkou tou zabývali a většina lékařů s velkou praxí hoví mínění, že nedědí se choroba, nýbrž dítě že přichází na svět s vrozenou k chorobě té přístupností.

Z toho ze všeho vysvitá, že je třeba ještě pronikavější obrany proti té chorobě a především ve škole, kde je příležitost největší k nákaze a kde časté choroby infekční děcko (i zdravé a nenáchylné k chorobě) činí vnímavějším. Dosud je dosti škol s některými třídami, kde se celý rok aneb aspoň větší část roku neukáže slunce, největší nepřítel Kochových bacilů.

Vyplývá z toho, že třeba škole ještě větší pozornost po stránce zdravotní věnovati, jak zdraví každého jednotlivého dítěte, tak zdraví učitele a všem vlivům školním, budovy nařadí i vyučování.

»Dle Hl. zdr.«

Konvikt a kongregace

»Bratři Nejsvětější Svátosti Oltářní v Českých Budějovicích.«

Není snad nikoho v Čes. Budějovicích, kdo by neznal a nevěděl, kde jest oblíbený klášter a konvikt Bratří Nejsvětější Svátosti Oltářní. Prostá mluva nazývá jej pouze »U Petra« po zakladateli jeho P. Petru, který koupil z různých milodarů budovy bývalé továrny ve Šmerlingové ulici, opravil je a zařídil zde kongregaci Bratří Nejsvětější Svátosti Oltářní s konviktem studentským, kde dostává se studentům bez rozdílu národnosti pečlivého útulku.

Chovancům věnovány jsou určité hodiny, by mohli řádně dostáti svým povinnostem; zbylý čas věnován jest službě Boží, odpočinku a zábavě.

V období zimním baví se studenti v době oddechu různými hrami, jako dámou, šachy, dominem, četbou knih, mimo toho mnozí oddávají se různým zábavným pracím, jako jest lupenkové vyřezávání a drobné vazby sešitů a knih, při čemž vstříc přichází jim knihař ústavu.

Pěstují zde také čile hudbu na různé nástroje, takže mohou sehráti lehčí skladby orchestrální, kterých s výhodou používá se při domácích divadlech studentských k vyplnění meziaktí.

V době, kdy zima nemá již žádné vlády, všichni spěchají do velké zahrady, kde hrají různé společenské hry nebo se procházejí po pěšinkách širokých, pískem drobným posypaných. Každé středy a soboty pořádány jsou pány praefekty, kteří se každého roku střídají, vycházky do blízkého okolí, k osvěžení studentů na zdravém vzduchu.

Každodenně jest pro ně sloužena mše sv. ve zvláštní studentské kapli.

Konvikt zařízen jest prostě a jednoduše, ale účelně. V přízemí umístěna jest jídelna, v I. poschodí jest prostranný sál k učení, kde se též studentská Jivadla pořádají. Ložnice a studentská kaple jsou ve II. poschodí. Na chodbách a v místnostech konviktu jest mnoho krásných obrazů Konvikt jest v pravém křídle budovy, kdežto levé křídlo obývá Řád Bratří, který skládá se z bratrů s P. Piem Karpíškem, jako superiorem v čele, z noviců a čekatelů. Mimo tyto jsou ještě v klášteře chovanci, z nichž stane se nadějný dorost klášteřa.

Klášter jest útočištěm všech nešťastných lidí, kteří stížení jsou některou vadou tělesnou, jako slepotou, hluchotou a němotou, o jichž zaměstnání jest postaráno různými dílnami řemeslnými. Tak jsou zde obuvníci, krejčí, truhláři, zámečníci a knihaři.

Ve velkých místnostech klášteřa mají své schůze, spolek katolických mužů »Mariánská družina jinochů« s duchovním vůdcem p. P. Modestem Voňavkou, bývalým praefektem chlapeckého konviktu, a spolek panen »Blahoslavené Panny Anežky České.« Zde pořádají různé slavnosti katolické a odtud vycházejí na mnohé manifestační poutě sodálů Mariánských.

Chloubou celé kongregace a okrasou Budějovic jest chrám Panny Marie Růžencové. Jest celý ukryt dvoupatrovou budovou klášterní, jen věž chrámová nás mile zve, bychom prošli chodbou a vkročili do stánku Páně.

Nade dveřmi této chodby stkví se nádherná mosaika, předvádějící nám Matku Páně s milostným Jesulátkem, u níž klečí zakladatel řádu P. Petr a biskup dr. Martin Řiha. Pořídil ji nástupce P. Petra, superior P. Pius Karpíšek. Stánek Páně začal stavěti P. Petr r. 1898, vysvěcen byl počátkem října r. 1900.

Započal stavěti za velkých finančních nesnází. Roku pak následujícího 1901 zemřel a nástupce jeho jej dokončil. Zbudován jest ve slohu románském o jedné lodi chrámové, která ozdobena jest obrazy předvádějícími nám tajemství svatého růžence. Zde v lodi jest krásný mramorový oltář, který dostala kongregace darem. Kromě toho jsou zde ještě dva oltáře a krásná kazatelna, též ve slohu románském zhotovená. Za lodí chrámovou jest chor bratří a kněží, k němuž přiléhá apsida, v níž jest hlavní oltář Panny Marie Růžencové. Strop a zábradlí choru, pro zpěváky a hudebníky, ozdobeny jsou reliefy svatých a patronů českých.

Těžko vypsatí jest krásu a nádheru, když v měsíci máji záplava různobarevných světél, květin a jiných ozdob kol krásného obrazu Královny máje malebně seskupených, za hudby líbezných akkordů varhan, stkví se. Vše působí na člověka zmítaného neštěstím, strastmi a bolem, že odchází odtud pln naděje a důvěry v tu milostnou Královnu máje, když dříve byl jí vše obětoval, co tížilo jeho duši.

Zde právem platí slova krásného hymnu mariánského :

»Kdo tebe o pomoc vzýval,
zdaž nebyl kdy vyslyšen —
kdo před tebou slz vyléval,
zdaž nebyl kdy potěšen.«

Ch.

Úchylky řeči v Poještědsku.

Napsal B. B.

(Dokončení.)

růska — metla ;
rynk ;
rendlík ;
rozsívka — řešeto — síto ;
rozcapuje se, rozcapa ;
rozom — rozum ;
rajčur — jezdití koňmo ;
rajčurna — jízďárna.
rajtmašina — kolotoč ;
rusák — rošt ;
rundál — chomáč ;
rundy — vlasy ;
rajtaraj, rajtovat ;
rajbovat ;
richtovat ;
rajzovat ;
rapl ;
stojka — stovka ;
seme, sete, sú — jsme, jste, jsou ;
slívouka, slívovka — polívka ze slív ;
sebe — sobě ;
slepák — slepýš ;
šraibtiš — psací stůl,

štrapáce — námaha ;
škamna — lavice školní ;
štrekovat ;
šleifa, šlejfovat ;
šorna — lopata ;
štichy ;
štrojzl, šanda — popruh ;
špičky — jehličí ;
švainfest ;
štybl — světnička ;
šifr — břidlice ;
špagát — motouz ;
šíny — kolejnice ;
šofka — lopata ;
šuple — zásuvka ;
štucel ;
štrůzák ;
šnuptychl ;
špejchar ;
šandy ;
šrajtofle ;
špás ;
špásmochr ;

- štacionšéf;
špacír;
štuka;
šmucik;
štrohút;
šoufl;
špérha (u okna);
špehýrka;
šraňk;
šejtroch;
šmakovat;
šouc — obuvník;
štelovati;
šupna;
štrykovati;
šturmovat;
štruple;
štrudl;
špek;
štráf;
škrbál — starý střevíc;
šikl se;
šmatlava — šatlava.
tumulovat;
trapez — tři spletené provázky;
trávnice — kus plátna do čtverce ustří-
hnutého, slouží k nošení trávy, sena atd.;
tlukačka, máselnice;
trumpluje — choditi doma při práci;
ty včily píchaj' — ty včely píchají;
teplmice — čepice;
tyštuch;
tropovat, trapem;
ten postel — ta postel;
trychtýř;
tebe místo tobě;
tě místo ti;
turch und turch;
tratar.;
udepsati — ušlapati;
uřknouti — uhranouti;
ublihuje — ubližuje;
undrholt — žert.
vrzavec - smažejna - náky p z vajec, z mou-
ky a z prvního mléka otelené krávy;
vodvářka — povidla;
vosňák — poříz;
verpán — modřín;
vartovati — hlídati;
voni se shnípli — svářili se;
voko, vosum, vořech — atd.
volšof — věječka;
venčiti se — choditi ven z místnosti;
vodseděl si to v harestě;
vokrouhlík — květinač;
vos — vosá;
vóra — zboží kupecké, šel nakoupit do
krámu vóru;
veškostn;
vaštiš;
vyfasuje;
vomydlík — kousek mýdla;
vopeslej;
von na mě brýsknul (vykřikl);
vyšeptalá řípa;
von si toho kale nevšímá;
viks;
vžice — lžice;
vejřevně — veřejně;
voslzok;
vejčuk;
verštat;
vekslov t;
viřtle;
vajkslovka;
vrzna — frčna — sprostší taneční
bava (muzika);
verkcajk;
ýbrhaupt;
ýbršvung;
zem — podlaha (myje zem — myje
podlahu);
zimák — zimník;
zeme — země (zdvihni to ze zeme
— ze země).
žadlavý — ošklivý;
žito — žito;
žertoun — žentour.

— RŮZNÉ ZPRÁVY. —

Hnutí Pryč od Říma mezi studenty.
V Innomosti přestoupilo 4. července 12
universitních studentů k protestanství. I so-
ciálně-demokratičtí dělníci prohlašují,
půjdou Pryč od Římu.

Svobodná škola ve Francii. Nyní
ve Francii rozzuřil se boj státní nevěrecké

školy proti svobodným, to jest katolickým
školám, které zbožní věřící sami vydržíjí
svým nákladem. Francie má nyní 66.444
státních škol. Mezi nimi je podle právě uve-
řejněné statistiky 12.389 takových, které
mají 13 až 14 žáků, tedy ani tolik ne, co
vyžaduje zákon, totiž 20. Ditek ve Francii

jest vůbec málo, svobodomyšlníci pak dítky násilně vhánějí do škol státních, aby jich sehnali aspoň 12, aby mohli zříditi takovou školu. Na jednu takovou budovu vydá vláda a obec 29.448 franků. 186 milionů franků se vydá ročně na laické školy, 19 milionů franků pak na učitele na malých školách o 12 a více dětech. Laická škola potřebuje mnoho peněz, úspěchů však má velmi málo, leč že mládež na takových školách zdivočí.

Slovinští katoličtí akademici stále lépe vystihují situaci, že práce jednotlivcová nemá takového úspěchu, jako je-li organizována. Aby tuto myšlenku rozšířili, uspořádají sjezd 21. a 22. srpna v Gorici, kam zavítají též zástupcové katolických spolků akademických českých, polských a chorvatských.

Katolické družstvo učitelů v Bavorsku koncem loňského školního roku čítalo 936 členek řádných, 1439 mimořádných a 71 čestných.

Proti maďarským učitelům. Biharská stolice zavedla disciplinární vyšetřování proti osmi řecko-katolickým a 47 pravoslavným učitelům, že vychovávají dítky ve smyslu Maďarům nepřátelském.

Vlastní syn bodl otce. Dne 30. června převezli do záhřebské nemocnice milosrdných bratří těžce raněného poručíka ve výslužbě Františka Radoševiče z Klostra Ivanice. Raněný prohlásil, že jej bodl vlastní syn kuchyňským nožem do břicha. Syn a vlastní manželka poručíkova mu hrozili usmrcením. Syna odevzdali soudu, proti manželce pak bylo zavedeno vyšetřování.

Školy chorvatské v Pulji. Odbor školské družby sv. Cyrilla a Methoděje pro Istru v Pulji svolal na 12. července do velké dvorany Národního domu schůzi, na níž bylo rokováno o ustanovení nových škol chorvatských v Pulji. Italové, které podporuje obec, žádají totiž opět nových škol. Víada stará se pouze o Němce. Jest potřebí, aby také slovanské obyvatelstvo puljské se chápalo utěšeně své životní otázky, školství.

Svobodomyšlní němečtí učitelé konali svůj sjezd 20. července v Linci. Na schůzi mluvil jistý Morawetz, který tvrdil, že víra je věci citu, že se jí vůbec nedá vyučovati, že klerikalismus v Rakousku pohání státní ústrojí, že učitelé jsou největší nepřátelé klerikalismu, že jsou rolníci pověřiví a že v klášteřích ponechávají duševních

pokladů pro sebe a že jich nešíří mezi lidem. Jak vidno, bylo by dobře, kdyby i svobodomyšlní učitelé ponechali duševních pokladů pro sebe, aby nenabízeli světu tak žalostných obrazů svého hrozného ubožáctví na duchu, jak to dal na jevo učitel Morawetz. Mnohý rolník by jim dal vzácný příklad svého vzdělání, kdyby ho požádali. Učitelský sjezd linecký dokazuje, kterak uputně a solidárně liberální učitelstvo pracuje k tomu, aby školu i mládež zbavilo křesťanství a aby fanatisovalo lidstvo proti církvi. Proto lid musí proti takovému počínání ozvati se co nejrozhodněji, kdekoli se vyskytne, aby podobným štvárcům zašla chuť prováděti zkázonosné dílo.

Stávka školních dítek v Korutanech. V Selichu Borovej stávkují školní dítky slovinské třídy na obecné škole, poněvadž slovinský učitel Šmíd byl přesazen a na škole vyučuje rozhodný němčour Sulek. Ve slovinských třídách stále přesazují učitele, tak že lid jest nad tím rozhořčen a neposílá dítek do školy. Že lid slovinský se ve své trpělivosti chopil tak radikálního prostředku, dokazuje, jak shnilé a neudržitelné poměry se rozhostily ve slovinských Korutanech. To volá rozhodně po nápravě.

Více tisíc analfabetů. V trenčinském slováckém kraji bylo 500 dítek, které by měly choditi do školy, ale následkem nedostatku škol běhají po cestách, poněvadž v Uhrách mají dosti peněz na různé parádní slavnosti, ale na vyučování dítek málo. V samé Budapešti jest několik tisíc dítek, které nemohou choditi do školy proto, že těch škol jest v městě málo. Pak se Uhry počítají mezi vzdělané státy.

Blamovaný uherský šovinismus. Maďarské heslo: »Maďarie všude napřed« se nedávno splnilo tak, že maďarským přepiatačům to nemůže býti milo. V Budapešti je 19 středních škol a na nich celkem propadlo 2074 žáků, což znamená světový rekord. Ze všech středoškolských studentů propadlo 30 procent. Dlužno uvážit, že většina těchto žáků propadla z více předmětů. Ze žáků pak, kteří nepropadli, má více než polovice pouze dostatečný prospěch a jen 6 procent bylo chvalitebně nebo výborně kvalifikovaných. To vše pochází asi odtud, že profesoři na maďarských školách zkoušejí žáky z věcí, které nejsou na maďarském globu, což si ovšem pyšný maďarský student těžko zapamatuje a jen nerado mu jde do hlavy.

Katolická škola vyžaduje katolického učitele.

(Úvaha z posledního sjezdu katolického.)

J. K.

Na IV sjezdu katolíků československých v Praze ve dnech 29. srpna až 2. září t. vyslechli jsme mnoho krásných přednášek od slovných řečníků, kteří téměř závodili úchvatnými řeči na přčetné posluchače, a tito bedlivě naslouchajice, odměňovali řečníky častými potlesky se souhlasem a voláním »sláva.«

Jedenkaždý z posluchačů odnášel si domů ty nejkrásnější dojmy z posledního sjezdu a velezdařilé přednesy utkvěly mnohému v myslí tak, že o předmětech projednávaných ještě doma kolik dnů přemýšlel.

Takovým posluchačem byl jsem i já, stopuje každou pronesenou téměř větu ve všech předmětech programu, ale o jednom zvláště doma jsem přemýšlel, a bylo to — »křesťanská škola«.

Křesťanskou školou míním školu katolickou s učitelem katolickým, o čemž v krátkosti myšlenky tuto podati hodlám.

Aby člověk stal se tím, kým a k čemu Stvořitelem určen a povolán jest, třeba mu nutné pomoci, která jej k cíli určitému dovedti může, kdež by po andělich stal se nejznamenitějším tvorem božím na zemi.

Pomoc ta je vychování jeho v duchu sv. víry katolické, t. j. katolické vychování, které poskytnouti může pouze škola katolická.

Vychování takové dává člověku teprv onu lidskou důstojnost úplně, činí jej Tvůrci milým, ano až k mezím Boha samého jej povyšuje.

Takové svaté vychování musí udělovati škola v nejtětlejším mládí dítěte hned na prvním stupni věku jeho, a nikde jinde a od nikoho jiného uděleno býti nemůže, nežli ve škole katolické od učitele katolického, jak tomu dříve bývalo ještě před 40 lety.

Z toho úvodu zřejmě vysvitá, jakého ducha a jakých vlastností musí míti učitel katolický.

Katolický učitel musí svatou víru, kterouž v srdci zbožné nosí svými slovy, skutky a celým svým jednáním jasně a veřejně ukazovati.

Živá a pevná víra zřítí se musí v jeho domácnosti, ve škole, v chrámu Páně i v životě veřejném.

V očích katolického učitele zrcadliti má vnitřní klid duše, on jest duší domácí pobožnosti, svornosti a blaženosti, jest vzorem čistoty v domácnosti, otcem křesťanského vychovatelství a rozšiřovatelem sousedské svornosti.

Školní budova a světnice učební jest mu posvátnou dílnou pro církev Kristovu, pro nebe, vlast i stát Chrám Páně jest mu místem svatým, do něhož se vši uctivostí vchází, aby tam Pánu veškerenstva v duchu a v pravdě se klaněl, Jemu co Dárci všeho dobra děkoval a o nové potřeby v pokoře prosil.

Služby Boží jsou katolickému učiteli nejenom dne nedělního a svátečního, ale kde příležitost je i všedního dne povinností, aby tím zároveň příkladem dobrým předcházel mládež i dospělé a před shromážděnými ukázal, kdo z Boha jest, že slovo boží slyší, k Bohu se hlásí, a slovo boží plní. Oběti mši sv. obcuje s bedlivou pozorností a vroucí pobožností, žádaje dojíti užitku hojného duchovního, ježž nám ta drahá oběť přináší.

Katolický učitel působí v obci tak, aby oblažující pokoj a svatá svornost,

kteřá dnes aby svíčkou se hledala po našich vesnicích, panovala, svou mírností a snášenlivostí křesťanskou zůstává vždy opatrným ku prospěchu vlastnímu i svých svěřenců a celé osady, a kdo jej tak pozoruje, poznává, že jest to učitel katolický.

Slova Kristova »Nechte maličkých přijít ke mně«, stále na mysli měj učitel katolický a průpověď tato budiž mu heslem. Nehleď-li se stanoviska toho, jest mu škola břemenem nebo »ústavem zaopatřovacím pro výživu jeho, a přestává býtí učitelem katolickým.

Aby slov Kristových hodným byl, musí svěřence především co stvoření a dítky Boží, bratry Ježíše Krista a miláčky strážných andělů považovati; musí v nich pozorovati křesťany, lidi, mnohými vlohami a dary obdařené a co nadějně údy společnosti lidské, kteří snad k velikým účelům povolání a potřebnými k tomu schopnostmi nadáni jsou.

Kat. učitel rozjíměj takto »Dítka jsou dítkami Božími.« Co takové jsou svěřeny učiteli k ochraně a vychovávání, a na něm jest přičinění, aby na zpět dal, co s nadanými hřivnami jejich byl vytěžil.

Učitel katolický vidí se od Boha povoláným, od úřadů ustanoveným, od občanstva ve jménu všech rodičů přijatým, aby jejich dítky ke cti a chvále Boží cvičil, rodičům odchoval a vynahradil to, co domácí vychování buď kazí, nebo s to učiniti nemůže. Jest tedy učitel takový druhým otcem dítkám svěřeným, ježto srdečně je miluje, ve všem dobrém a svatém co své oko šetří, rád k vůli nim snáší trpělivě dětskou lehkost a poklesky, nese ve vši tichosti hrubou nevědomost a nevděk mnohých rodičů, nese břímě dne i horka s oddaností do vůle Boží při obtížné práci každodenní, při častokrátě vyskytujících se i nedostatcích životních.

Katolický učitel vynaloží všecku sílu svou, aby chrám Ducha svatého sám čistý a neposkvrněný zachoval a svěřeným dítkám byl vždy viditelným andělem strážným, nepovažuje jich za nástroj nádennické ziskuchtivosti.

Katolický učitel musí nejen pravdy sv. víry katolické znáti a věděti, ale věrně zachovávat i bedlivě často přečítati knihy a spisy katolické. Jest mu téměř povinností náboženské pravdy duchovním pastýřem (učitelem náboženství) do útlé půdy zaseté opatrovat, aby símě to pošlapáno ani udušeno nebylo, ale naopak, aby neslo užitek ke cti a chvále Boží.

Vroucí modlitba před vyučováním po náležitě přípravě na předměty vyučovací musí předcházeti, aby učitel sobě i dítkám pomoc s nebe vyprosil.

Školní práci pokládej učitel kat. za nejdůležitější ve svém postavení.

Je-li učitel kat. zároveň ředitelem kůru, nekoná zajisté funkci tuto ze žádného jiného ohledu, než aby služba a chvála Boží se jím rozmnožovala a věřící k pobožnosti povznášela.

Z chrámu Páně vrací se učitel posilněný modlitbou do své školy s maličkými, a stojí uprostřed nich s tichou a přívětivou myslí, která mu dopomáhá každou odpornou příhodu trpělivě nésti.

Kat. učitel nezapomínejž nikdy, že dítky jsou budoucí nadějní občané, potřební údové společnosti lidské, k jistým, snad i k velikým účelům povolání, k čemuž jim potřebné vlohy Dárcem nebeským uděleny jsou. Pravda tato se co nejužěji s náboženstvím pojí, a pravda ta pozdvihuje školy katolické k nejvyšší

důstojnosti povolání lidského, aby ze školy vyšel nábožně-mravný, ze své původní surovosti vybavený občan-člověk, aby z ní vyšel křesťan pln lásky k Bohu a bližnímu, kterýž slovem i skutkem všude se co takový jeví; aby ve škole katolické obdržel mladý občan patřičný návod, jak by co věrný, poddaný panovníku svému obětovný, své vlasti a národu milovný, v občanském životě užitečným a prospěšným údem se stal.

Tuto svatou povinnost, toto povolání ukládá mu Bůh, církev, stát, hlas člověčenství, hlas národa, hlas vlasti a svého svědomí, aby z tvrdého, hrubého kamene vyvedl mistrnou rukou svou obraz krásný a tak jej uzpůsobil, aby celé i křesťanské i občanské společnosti přínáležel a ke cti jí sloužil, i svou nesmrtelnou, rozumem obdařenou duši k nebesům, k Původci a cíli bytosti své se od země povznášel.

Není-li v katolické škole takového vychování, a má-li učitel pouze jméno učitele, není škola pravou katolickou, a učitel pravým učitelem katolickým.

V takové škole nenaučí se děti znáti povinnosti k Bohu, ani k pánu země, ani k zákonům, ani k bližnímu, ani k sobě samým, ani povinnostem občanským, ani k představeným, žijí jenom svým náruživostem na zkázu svou i těch, kteří žijí kolem nich.

V katolické škole pravý katolický učitel snažiti se bude, aby dítkám svěřeným pravdy a zásady svého svatého náboženství, jakož i povinnosti občanské, nejen do paměti pevně vštípil, ale i do úrodné půdy jejich srdcí vsadil; pak se společnost lidská těšiti může, že vyhyne hrubá surovost, urážlivá nemravnost v řeči, že vyplení se hanebné lichvářství, faleš, mam, podvod a klam, že se mysl lidská i srdce ohavným sobectvím, hladovou ziskuchtivostí, pramenem všeho zlého i duchovního zmrzačení nepokálí, vyčistí a vyjasní; že se vzhůru k ctnosti a pravé nábožnosti jako strom, velebně se vztyčíc, pnoucí a Bohu milé ovoce vydávati bude. Obec dočká se občanů a sousedů křesťansky vychovaných, dobré i nevinné mládeže, počestných jinoců a panen, dočká se ctihodných a vážných mužů i žen, nábožných matek, otců rodin, svědomitých dělníků, moudrých a šetrných hospodářů a spravedlivých i nestranných představených — úředníků.

Pak se musí všechna neřest těmto ctnostem odporující ze společenského života vystěhovati a svatý pokoj ve všech vrstvách lidu, ve všech rodinách, obcích, v celém mocnářství Rakousko-uherském s požehnáním božím blaho rozšiřovati bude za heslem »do katolické školy pravý katolický učitel«, žádný jinověrec.

Katolický učitel musí v obci, kde působí, býti nestranným. Nestrannost a přímost jest onen jasný blankyt, kamž zraky občanů s důvěrou hledíce, toužebně vesmír všeho blaha očekávají.

Nestrannost vyznačuje ctnost velikého muže, kterýž sám k sobě nestranným jest, zlého se neuchytí a brání také jiným. Dosíci nestrannosti jest tak těžké a pracné, že člověk musí vytrvalých zásad býti a mnohými ctnostmi ozbrojen, než si úplně vědom jest, že ho v myšlení žádné ohledy v pravo v levo nesvedou.

Jestli nestrannost každého člověka zdobí, tím více učitele. Kterak by mohlo srdce katolického dobrého učitele k jednomu žáku více nakloněno býti nežli k druhému; více k bohatému nežli k chudému?

Zdali by mohl jednomu poklesky mlčením odpouštět i a druhému vytýkati, kárati a snad i trestati?

Co by si dívky ubohé při takovém stranném jednání pomyslyly? Či myslil by si učitel takový, jakoby dívky chudých rodičů srdce a citu neměly?

Snad nenahližejí dívky jedny i druhé na hanebný, ziskuchtivý záměr? Aj, jaká to nepravost!

Pomněme slov Páně: »Poslední věci člověka jsou horší prvních!«

Kat. učitel zjedná svobodný a volný průchod rovnoprávnosti všem, aby ani křivým slovem pohoršení nedal. Odměňuje měrou stejně spravedlivou i maličkým, jichž sám Božský mistr-učitel volal k sobě, řka: »Nechte dítek a nebraňte jim ke mně, neboť takových jest království nebeské!«

Výjimky neučil Spasitel žádné při těch slovech; nevyjmul dítek z rodin chudých ani bohatých. Tak čiň katolický učitel i živ budeš!

❁ RŮZNE ZPRÁVY. ❁

Výbor Jednoty čes. katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy koná schůzi v neděli, dne 20. září t. r. v 10 hodin dopoledne v domě družstva Vlast.

Z jednoty katol. učitelstva. Člen jednoty Vlast. Jelínek, učitel, žádá by slavné spolky, jednoty a organis. adresovaly dopisy na adresu Vlast. Jelínek, Břevnov u Prahy č. 1. Dopisy týkající se přednášek radčež zaslati včas; neboť řečník má jich mnoho a musí si čas přesně odměřiti; a bez jeho odpovědi by se přednášky neohlašovaly.

Výbor družstva Vlast konal dne 17 srpna t. r. druhou schůzi [za předsednictví říšského poslance p. Dr. Rud. Horského. — Jednatel redaktor p. Tom. Jos. Jiroušek četl protokol předešlé schůze, jenž byl schválen. — Nový člen výboru, farář P. Václav Váchal, předsedou v náš kruh vítán. — Děkují za blahopřání Ferd. hr. Chotek, kníž. arcib. vikář Václ. Lerch a farář Alois Dostál. — Za knihy naše, věnované pro výstavu při řečníckém kursu v Hradci Králové, děkuje Jos. Polák, jednatel kursu. — Z pozůstalosti † Jos. Slavíka, měšťana v Novém Městě n. Metují, vyplatil nám Jos. Krása, c. k. notář v Novém Městě n. Met. 20 K. — Panu Frant. Krejzovi, předsedovi katol. okresní organisace, na Smichově, děkuje výbor za to, že s neobyčejnou horlivostí a vytrvalostí »Naše Listy« po okrese Smichovském rozšiřuje. — Do komise pro

oslavu 25ti letého jubilea, které bude družstvo Vlast r. 1909 slaviti, zvoleni byli: za předsedu far. Vl. Hálek, za zapisovatele red. Tom. Jos. Jiroušek, za přísedícího red. Tom. Škrdle. — V jubilejním roce družstva zřídí zakladatel družstva a družstvo s ním jubilejní fond pro personál družstva. Podpory bude moci uděleti výbor všem mimo redaktory a výbory družstva; tito se z podpory vylučují. Navrhovatel vypracuje a výboru předloží zvláštní podpurný řád a o celém podniku obšírněji promluví v obvyklém »na sklonku roku«. — Byly předloženy skvostné desky, zpracované firmou J. Spotta v Praze, do nichž se vloží holdovací adresa družstva a zašle se sv. Otcí Piu X. — Čten byl krásný dopis p. opata P. Albana z Emaus, jímž děkuje družstvu za vše, co pro něho učinilo a v němž slibuje, že zůstane Vlasti dobrým přítelem a že družstvo Vlast může na jeho přízeň vždy počítati. — Firma Ottova objednává 200 našich kalendářů pro Ameriku. — Čten byl feuilleton »Nového Věku« ze dne 14. srpna t. r. Výbor se usnesl, vydati proti tomuto hanopisu protest a zhanobený redaktor »Vlasti« Tom. Škrdle prohlásil, že učí rovněž v »Našich [Listech« a ve »Vlasti« potřebné objasnění. — Výbor jest sám v sobě zcela svorný a v nazírání na otázky časové a veřejné jednomyslný. Svaz výboru nikdo nerozrazí. — Po výborové schůzi byly v přátelském hovoru probírány časové události v táboře katolickém.

Nebude ještě konec štvanicím na universitě?

Právě onoho dne, když hrabě František Thun v panské sněmovně v znamenité řeči posvětil si na svobodomyslné štvance na universitách, a liberál dr. šlechtic Grabmayer označil Warmunda jako nesvědomitého ignoranta, právě týž den na štyrsko-hradecké universitě známí svobodomyslní buršáci opět napadli katolické kollegy. To se děje v době, když na universitách v Německu pořádají katolická a protestantská, případně liberální družstva akademická společné výlety v stejnokrojích. Není tomu dávno, co universitní rektor v Halle, slavný protestantský církevní dějepisec Loofs, na komersu katolických akademických družstev tato oslavoval, že svým vystoupením získala si ve všech kruzích upřímnou vážnost. V Rakousku však, kde jsou pouze asi dva profesori universitní, jichž vědecká pověst sahá přes černožluté hranice, se svobodomyslnictví uplatňuje pod ochranou profesorů holemi, kyji a křikem. Ve Štyrském Hradci mají rektora, jenž sluje Hildebrand. Vědecká platnost tohoto muže je tak slavná, že se o něm vypravuje tato anekdota Hildebranda povolali z Německa na rakouskou universitu omylem; zaměnili jej totiž s učencem stejného jména! Tento muž po pranicích universitních dal v aule nalepiti prohlášení, v němž nazývá katolické studenty cizími tělesy! Takového druhu je na těžce universitě ve Štyrském Hradci jistý Haberlandt. Když buršáci zbili katolické studenty do krve, prohlásil k buršům: Statečně jste bojovali. Vítězství je vaše!

Jak tyto poměry povstaly, je známo. Liberální studenti jsou velice domýšliví avšak velmi omezení. Proto jest možno jich velmi snadno zneužívat. Tím stále hynuly rakouské university. Studenti myslí, že stále čítáme rok 1848, avšak neuváží, že rolnický hoch se nedá již tak přemluvití a vésti od studenta, který několik semestrů poslouchal práva a má za to, že má všecku moudrost v kapse. Hock, Masaryk a Ludo Hartmann, věčný docent na vídeňské universitě, vyvolali sami tyto štvance, jak tento poslední prozradil nedávno na studentském sjezdu v Mnichově. Wahrmondovu brožuru poslali naschvál vídeňskému nunciovi, aby jej urazili. Když se nuncius opravdu rczehřál, dali se do křiku, že je svoboda vědy v nebezpečí. Když pak vláda přemluvila Wahrunda, aby se dal přeložiti do Prahy a stávka studentská se stala bezpředmětnou, pošvali německo-nacionální buršáky, aby se pustili do katolických akademických družstev. To se stalo proto, aby na universitách nebylo pokoje, poněvadž aranžéri chtějí za každou cenu kulturní boj. Radi by německo-nacionální poslance odloučili od křesťansko-sociálních, aby byl vybudován »kulturní« blok. Studentstvo ve své ne soudnosti tomu věří. Ovšem se tak nestane, ale co nepodnikne student, je-li »svoboda« v nebezpečí?

Wahrmondovi se vede špatně. Pražská právní fakulta protestovala proti tomu, že vláda přeložila Wahrunda do Prahy. V Praze na německé fakultě právnické mají desetkrát lepšího profesora církevního práva, Singera, a nepotřebují inmosteckého křiklouna. Za studentské stávky rektor německé university Sauer, velmi objektivní muž, vyzýval studenty, aby nestávkovali, poněvadž Wahrmond není hoden tak velkého ruchu! Je přirozeno, že Wahrmondovi Praha nevoni. Do Vidně nesmí, poněvadž mu tam křesťanští sociálové dali okusiti pepře, Štyrský Hradec ho rozhodně nechce, v Černovicích pak již byl. Kam se tedy vydá tento ubohý Ahasver, který se svou brožurou tak vědecky špatně kvalifikoval?

Uprostřed vášnivých výbuchů, brutálních útoků a rozbouření všeobecného vstupuje do popředí řeč hraběte Františka Thuna v panské sněmovně dne 27. června. Tento rozhodný politik právě tím, že objektivně jako kavalír starého šlechtictví vysvětlil správně stav a posoudil štvance universitní kliky na jedné straně a liknavost vlády na druhé, učinil mohutný dojem. Až vášně přestanou, slova Thunova přijdou teprve k náležité platnosti.

Jeho vývody jsou v krátkosti tyto :

Co se týče universit, není právě Rakousko v čele kulturních států. Všude jinde jsou nemožné takové zjevy jako u nás.

Co se Wahrmunda týče, může ovšem věřit, čemu chce. Avšak tolik taktu musí mít, aby na veřejných politických schůzích a ve svých knihách něco nevrtdil, co může způsobit pochybnost, je-li schopen přednáseti to, co přednáší, k čemu je habilitován. Kdyby byl Wahrmund, dříve než byl povolán na universitu za profesora církevního práva, napsal svou brožuru, žádný akademický senát by ho nebyl navrhl za učitele kanonického práva, žádná vláda by ho nebyla potvrdila, a to právem.

Jest možno, že někdo přednáší církevní právo, a pro svou osobu nevěří v církevní dogmata — měli jsme starokatolika Schulte, který zastával tento obor na některé universitě naší — avšak právě Schulte přes to nepřišel do rozporu s níkým. Příklad Schulteův dokazuje, jak v náboženské příčině jsme v Rakousku snášenlivými, má-li dotýčný professor tolik taktu, že surově neuráží náboženského přesvědčení jiných, jak to učinil Wahrmund, který Schultemu nesahá ani po paty.

Ve Wahrmundově případě vláda se z počátku postavila na nesprávné stanovisko, když prohlásila, že chce každým způsobem chrániti svobody vyučování; neboť svobody vyučování ani církev katolická a katolická strana politická nechce rušiti. Jednalo se pouze o to, zdali může církevnímu právu učiti člověk, který se veřejně postavil v rozpor se základními zásadami svého oboru. Dále Wahrmundova brožura není ani vědeckou. Rektor pražské university prohlásil, že Wahrmund není hoden takového hnutí.

Přijde-li opravdu do Prahy, vybuchnou nové nepokoje. Následek toho bude, že vláda bude nucena opět odvolati svoje rozhodnutí a stále bude přicházeti do větších rozpaků.

Všech nesprávností jest vedle předsedy ministerstva vinen ministr vyučování. První nesprávností jest, že ministr vyučování označil celou otázku jako otázku svobody vyučovací. Druhou nesprávností jest, že ministr prohlásil, že není řeči o potrestání professorově. Universitní professor je státní zřízenec.

Není tomu dávno, co v Praze universitní professor Rohling podle vědeckého překladu talmudu vyvodil z něho několik vědeckých teorií, které nebyly židům milé. Ihned byl dán do pense, a nikdo se ani nehnul. Mi istr Marchet však jednal dokonce nezákonně. Dříve než soud vyřkl své definitivní rozhodnutí, vydal heslo, že Wahrmundu nepotrestá. Avšak nález soudní byl takový, že by byl Marchet musil proti Wahrmundovi zavésti disciplinární vyšetřování. Co by se stalo, kdyby professor státního práva učil anarchismu a kralovraždě?

Velmi nesprávně však jednali také universitní rektoré a professoři. Vyjednávali se stávkujícími studenty a dokonce je svým jednáním udržovali v domnění, že studenti jednají dobře.

Co se týče autonomie universit, jest oprávněna; avšak autonomie, která uděluje práv, ustanovuje také povinnosti. Autonomie nesmí tak daleko sáhati, aby university se staly státem ve státě, aby se smělo na nich cokoli počínati. Došli jsme tak daleko, že se vláda bojí studentů!

Opravdu zničujícím pro Wahrunda byla následující řeč liberála dra šl. Grabmayera, předsedy státního soudu.

Dovozoval, že moderní stát musí býti nekonfessní, že však musí chrániti práv náboženských společností v okruhu státních zákonů. Kulturního boje nechce nikdo kromě malé kliky. »Brožura Wahrundova s vědou nemá vůbec žádného spojení,« prohlásil doslovně. V této knize jsou tupeni katolíci pro své náboženské přesvědčení. To není pouze netaktní, nýbrž překročuje dokonce hranice, které stanoví trestní právo. Svobodomyšlník nemůže schvalovati Wahrundova vystoupení.

»Neznám profesora Wahrunda«, mluvil dále Grabmayer, »avšak otevřeně musím uznati, že jsem si myslil, když jsem četl jeho brožuru, tento pán není kvalifikován, aby přednášel svobodnou vědu.«

Co se týče studentského hnutí, je příčinou všech nesprávností okolnost, že studentstvo v Rakousku jest velice domyšlivé a má pravou megalomanií. Svobodomyšlní studenti svým surovým vystoupením proti jinak smýšlejícím jsou největším nebezpečím pro svobodu vědy a autonomii universit.

Takové odsouzení z úst liberálních je sice pro rozumného člověka samo o sobě srozumitelné, v nynějších poměrech však znamená velikou statečnost, jestliže si svobodně myslící lidé dovolí opravdu tak svobodně mysliti.

Vychování v rodině.

P. Domenico Bassi, barnabita vydal ve Florencii důležitý spis o vychování rodinném s názvem »In famiglia«. »Civiltà cattolica« vybírá z něho ve svazku 1394 důležitější věci, jež tuto čtenářům předkládáme.

Účel vychování nemůže býti odloučen od účelu životního, účel životní pro křesťana a katolíka není jiný než ten, který jest udán v katechismu, tříbí své myšlenky tímto božským světlem, upravuje své jednání žarem tohoto božského ohně a to takovým způsobem, že, ač není to vždy výslovně udáno, přece se tím rozumí náboženství, které jest skutečným účelem životním a tedy i výchovným.

Přirozeně první překážkou dosáhnouti tohoto účelu jest laicismus. Výchova laická, škola laická je heslem denním, o němž všichni osvícenci mluví. A není žádnou tajností, že výchova a škola laická jest beznáboženská, jak mnozí zastanci její zcela otevřeně přiznávají, ač jiní to popírají, dovozující, že taková škola a výchova jest jen prostředkem mezi dvěma výstřednostmi, která má v účtě veškeru svobodu, souhlasí se zdravými požadavky občanské snášlivosti a směřuje k pokroku; namáhají se nezasvěcencům dokázati, že výraz »laický« není tolik jako beznáboženský, nýbrž pouze nenáboženský.

Tak mohou tvrditi jen lidé, kteří nechápu významu laické školy a výchovy nebo jsou pokrytci. A. Manzoni výslovně praví: »Jest jasno, že není možno vyloučiti evangelia v otázkách mravních: jest potřeba buď je zavrhovati nebo položití za základ. Nemůžeme učiniti kroku, abychom ho nenalezli na své cestě. Může se někdo stavěti, že ho nevidí; může se mu vyhnouti, aby nenarazil na jeho čelo;

možno to slovy, ale ne skutkem. « Kdyby takoví lidé uvažovali poněkud o slovech slavného spisovatele, jež napsal ve studii »Osservazioni sulla morale cattolica« (Pozorování v mravouce katolické), nebo lépe řečeno, kdyby četli vysvětlení, jež autor podává, bylo by možno, aby setrvali ve svém poblouzení.

Tolik je jisto, že ve skutečnosti název školy laické jest pouze nástrahou. Kdykoli se mluví o škole, vždy prakticky se osvědčuje úsudek, jež pronesl Tommaso, že škola »jest buď kostelem nebo peleší.«

Ačkoli laicismus hlavní váhu klade na školu, přece neméně má praktickou důležitost v rodině. A to platí nejen o rodinách, které dávno prakticky neprovádějí křesťanských zásad, nýbrž i u mnohých — a těch jest nemalý počet — které na venek se zdají býti nábožnými, ale mým jednáním dávají na jevo, že o náboženství mají nesprávné ponětí, což nikterak rodině neprospívá.

Abyste napravil jejich omyl a nesprávné ponětí, P. Bassi užívá vši výmluvnosti své. »Náboženství v mnohých rodinách zůstalo torsem zbožných úkonů o sobě, ujedinejších a rozdílných podle zájmů, podle záležitostí, podle všeho, co upravuje pravý ráz myšlenek, dojmů a skutků, a na mne činí dojem umělé látky, která sloužila nějaký čas za ozdoby, za okrasu okamžitou, byla odhozena bez ohledu za temnou záclonu

A přece náboženství v rodině má býti tmelem mravného života, duší, která řídí veškeré jednání. Jest potřebí, aby dívky viděly, že náboženství je věc praktická, že učí pro život. Příklad rodičů zbožných, ale méně dbalých v provádění zásad náboženských, ničí ve skutečnosti vliv náboženství, poněvadž dívky mají za to, že náboženství jest pouze společenský zvyk, který neproniká nikterak do života. Dívky tedy musejí viděti rodiče, kterak dle víry žijí, neboť jinak, až se stanou samostatnými, nechají náboženských úkonů samy sebou. Toho však takoví rodiče zajisté nechtějí.

Tak je slyšeti často matky mluvit: »Ano, můj hoch je hodný; chodí rád do kostela, modlí se a není mu to potřeba připomínati, často jde k sv. zpovědi a k sv. přijímání; avšak nechce se učit, je mlsný, často lže, postaví si hlavu, tak že ho nikdo nepřemluví, často se dává ovládati hněvem.« To jest ovšem špatná výchova. Pravé náboženské vychování záleží v tom, aby dívky pochopily, že zbožnost bez nápravy poklesků je prázdná; neboť Bůh se nespokojí jen úctou slovy vyjádřenou, nýbrž žádá i skutků.

Není radno, aby rodiče vyčerpávali víru malých dítek přepiatými představami, aby pojmy o tajemstvích víry, kterých nemohou pochopiti, nebyly převráceny, aby se jim nevštěpovalo, čemu by neporozuměly, nýbrž rodiče mají hleděti k tomu, aby byla vypěstována povaha (smýšlení a vážnost životní.) Při výchově dítek dlužno se starati více o trvalé výsledky než o květy pomíjející. To ovšem neznamená, že by měla míti platnost při všech dítkách stejná cesta ve vychování. Dívky, které, když hřeší, dopouštějí se dětských hříchů (pueriliter peccant podle sv. Augustina), aby něžným způsobem přivedeny byly na cestu ctnosti; zajisté dobře bude v té věci působiti, když se dětem vysvětlí, kdyby tak pokračovaly, že by se z nich stali zločinci, poněvadž z malých počátků se stávají velké věci. S dětmi, u nichž vlídné slovo by bylo jen mluvením do větru, dlužno působiti na smysly i na obrazotvornost. Tak ukázal Spasitel náš nejlépe na svých prostých příkladech a parabolách. Bylo by dobře, kdyby rodiče mohli takovým dětem představit před oči skvostná líčení Danteova, obrazy Michelangelovy a Tizianovy, kde nesmrtelnými barvami znázornili výjevy nejhroznější a nejkrásnější, v pravdě nebeské.

(Dokončení.)

Zločinů přibývá.

Denními listy proletěla tato zpráva nedávno. Kdybychom prohlédli výkazy a zprávy policejní všech velikých měst, dočetli bychom prý se v nich ve všech snad bez výjimky, že zločinů rok od roku přibývá, nemravnost že úžasnou měrou vzrůstá, sebevraždy z bídy a omrzelosti že jsou zjevem každodenním. Dočetli bychom se, že přibývá zločinů žen, že bývá dále více dětí zatýkáno pro tuláctví a že mřou úžasnou přibývá nalezenců.

Většina zločinců, skoro dvě třetiny, bývá proti majetku a tu hraje hlavní roli bída sociální ať skutečná, ať domnělá. Není totiž u většiny bída do té míry veliká, aby krádež, loupež či jiný zločin proti majetku byl poslední záchranou od smrti hladem.

Uměti trpěti a se odříkati, to znaly mnohem lépe věky minulé, než zná doba naše. Touha po požitku a blahobytu šíří se nesmírně, s druhé strany okázalost majetných a výhody majetku dnes více svádějí než sváděly kdysi. Takže pohnutkou k zločinu proti majetku bývá ve případech nejčtetnějších pouhá chtivost vyrovnati se jiným anebo snadno opatřiti si to, po čem srdce zadychtilo.

Zločiny ostatní, jež nejsou obráceny proti majetku, vznikají z útisku, způsobeného naší nespravedlivou soustavou hospodářskou, ze zášti, pomsty a jiných pohnutek podobných.

Rozumí se, že zjev tak častý, jako zločin, zaměstnává správu státní i vědu, že zdokonalují se prostředky i metody, jimiž se má zločinu čeliti, že také policie a vězénství se zlepšují. Ale na druhé straně nelze upřít, že i prostředky a metody zločinců se zdokonalují.

Společnost lidská stojí takto před zjevem, který je pro ni jednak nesmírně záhadný, jednak i zahanbuující. Má pravdu Lombroso, jenž praví, že se společnost dívá s mylného stanoviska na zločince a že se chrání proti němu nesprávně, že její pokusy jej napravití jsou naivní a úplně neúčelné, ba škodlivé? Či mají pravdu kriminalisté, kteří vidí spásu v policii a vojsku, vězeních a donucovacích pracovnách? Jest jisto, že zločinctví organisované pro přímý zápas s mocí veřejnou jest zjev, jehož kořeny zasahují hluboko. Jsou symptom, že v celém našem pořádku společenském a mravním nejsme na dobré cestě. Snad právě proto, že je v trestním právu kolísavost a přechodní neurčitost, vystupuje zjev zločinnosti nápadněji. A i když právo trestní shodne se o povaze zločinnosti a opatřeních proti ní, zdaž postačí to, aby se lidstvu podařilo podetíti kořeny hrozného zjevu toho?

Na sklonku XXIV. roku.

Roku 1909 bude družstvo Vlast slaviti památku 25tiletého trvání. V uplynulém čtvrtstoletí pomáhali jsme a pomohli jsme různým osobám, různým spolkům a korporacím. Fond pro katolické spisovatele uděloval podpory nemocným a potřebným katolickým spisovatelům, jednak aby jim v postavení jejich ulehčil, jednak aby jim ve vědeckém badání hmotnými prostředky vypomohl. Fond sociální vysílal na venek řečníky, platil jim cestovné a často a často těm, kteří mezi námi pracovali a v bídě sousta chleba neměli, v největším soužení jejich hmotně vypo-

mohl. A fond knihovní zakládal nebo rozmnožoval knihovny a tím nasycoval katolíky, po chlebu duševním dychtící. Orali jsme role tvrdé, vyschlé, a pracovali jsme v poměrech trudných, o nichž mladší katoličtí pracovníci nemají poněti.

A když družstvo Vlast nemohlo knihovním fondem, v té míře, jak žádoucí bylo, pracovati, založili jsme Spolek na zakládání katol. knihoven, jenž v díle tom pokračuje a v kulturním ohledu velikých úspěchů se dodělává.

A vyjdeme-li mimo obor Vlasti, získávali jsme v Jednotě čes. katol. učitelstva pro práci katolickou četné učitele a učitelky, učili jsme je katolicky pracovati a tiskem duše jejich v zásadách katolických utužovati. Tato tichá práce, propaganda tiskem mezi učiteli a učitelkami, o níž málo kdo ví, je ceny velice vzácné.

Jiným zase směrem bere se naše Tisková liga, skytajíc tiskem napadeným a šlvaným duševního milosrdenství.

Za celých 24 let prokázali jsme tisícům buď tělesné nebo duševní milosrdenství.

Ale jednoho jsme dosud opomenuli, starati se o lidi, kteří s námi ve družstvu Vlast pracují a rukou prací svých k zvelebení družstva našeho přispívají.

Jako Vincencián v Zizkově pečoval jsem o tamní chudinu, věnoval jsem jí v 11 letech polovici svého života a jako zakladatel družstva postarati se chci o lidi, jimž dle stanov družstva jsem představeným. Byl bych se o ně postaral již dříve, nebo lid chudý a lid pracující má ve mně vždy upřímného přítele, ale mezi mne a zorganizované dělnictvo zasahovalo rušivé vedení sociálně-demokratické a tím mé úmysly mařilo a ničilo a duši moji roztrpčovalo.

Ale nyní v roce jubilejním všech trpkostí těchto zapomínaje, odhodlal jsem se založiti jubilejní fond, z jehož úroků skytala by se podpora osobám potřebným u nás pracujícím. A fondu toho jest velice potřebí, neboť ač má nyní dělnictvo mzdu velice slušnou, nejednou zvláštní výpomoci potřebuje. Tak na př. jen u nás letos nakladačka při stroji, která se vdala, sotva si domácnost zařídila, již byla okradena; a jednomu sazeči, dobrému katolíku, roznemohla se manželka jeho, dítě musí dáti cizím lidem na vychování, manželka byla ve všeobecné nemocnici, na to byla převezena k Mil. Sestrám pod Petřínem a stůně dodnes, celkem již 1 a půl roku.

V takových a jiných případech pomůže jubilejní fond, a to úředníkům, domovníku, sazečům, ženám a dívkám v expedici a pracovním silám v tiskárenské strojovně. Redaktoři a výboři družstva se z toho dobrodiní dle usnesení výboru vylučují a já se ze vší podpory, ač jsem rovněž úředníkem družstva, vylučuji také.

Dne 17. srpna t. r. předložil jsem návrh tento výboru družstvu Vlast a ten jej schválil. Co dá k tomuto účelu družstvo a co k tomu věnuji já, oznámíme r. 1900 při jubilejní naší valné hromadě. Oba dáme značnou část a já svoji část při jubilejní valné hromadě hotově do rukou výboru složím a hned ji pak na úrok uložíme.

Ale aby dílo to bylo veliké a aby mohlo dostatečně vyhovovati svému účelu, prosím věrné a upřímné členy družstva Vlast, prosím abonenty Vlasti a všech našich časopisů a vůbec příznivce naše, aby nám k tomu přispěli. Jejich dary budou mi milou odměnou za mé práce, které jsem ve družstvu Vlast vykonal, budou nám nejmilejším blahopřáním k jubileju našeho družstva a budou pro mne mocnou vzpruhou k další práci pro rozkvět tohoto mně milého podniku. Žádám za tyto dary veřejně, nebo ani ústně ani dopisy nikoho v tom směru obtěžovati

nebudu. Dary budu veřejně ve známost uváděti, malé (od 10 hal. počínaje) bez udání obnosu, větší s udáním zasláné zásilky.

V nejbližší době předložím výboru družstva Vlast řád jubilejního fondu k schválení a činnost fondu tohoto zahájena bude 1. lednem 1910.

Tomáš Škrdle.

FEUILLETON.

Jak snadno z beránka udělá se největší zločinec.

Že moderní škola upletla na učitele bič, jest všeobecně známo. Jsou obce, kde učitel jest mučeníkem. Jak rád by děti něčemu naučil, mravy jejich zušlechtil, ale všechny síly marné. Jeden, dva nezvedenci převrátí školu vzhůru nohama, a jest po vši dobré vůli. Dítě ví, že nesmí učitel trestati tělesně, doma jest popuzováno. — a nyní běda, jestliže se zapomeněš!

Do školy v M. na Jilemnicku chodil vyučovat náboženství velebný pán z R., o němž šla zvěst, že jest hotovým beránkem, že »všecko snese a všeho se naděje«. Co všecko v této škole ve 2. tř. zkusil, dalo by se napsati do objemné kroniky. Zde aspoň jedna ukázka.

Večer byl u nemocného, špatně spal, a ráno s bolící hlavou brodil se sněhem polní cestou do školy v M. V první třídě ještě to ušlo, ale ve třídě druhé dali si toho dne dostaveníčko největší nezvedenci. Ve škole nebyli několik hodin po sobě, látka učebná jich nebavila, a proto hledali zábavu svým způsobem. Strhli za sebou celou třídu. Marné napominání. Představíme si snadno duševní boj nebohého učitele. Konečně stala se katastrofa. Velebný pán právě postoupil blíže k lavicím, když tu jedno děvče hlasitě do chlapeckých lavic vykřiklo tak *oplzlé* slovo, že se nedá opakovati. A v tom již ruka katechetova samovolně přichází do pohybu a pleskne děvče přes ústa. Nyní byste měli slyšeti ten povyk! Nejprve děvče samo, pak několik podařených za ním. Po hodině šel velebný pán do J., ale než tam přišel, již ho předcházela pověst, že děvčeti dal do obličejů pěsti an asi deset. A než na večer vrátil se domů, kolovala fama, že dokonce mlátil iakýmsi nástrojem dítě do hlavy asi pětadvacetkrát.

Nejlepší následovalo. Táta, železniční

dělník, domníval se nejspíše, že děvče jest polo zabito. Vedl je ihned do J., a obcházel od hokyně k hokyni, všude vykládaje, jak nevinně jeho robátko trpělo od ukrutného kněze. Hledal také lékaře, jenž by mu napsal »visum repertum«, ale nepochodil u žádného. Až konečně přece našel lékaře, protestanta, jenž mu byl po vůli a dosvědčil černě na bílém, že »děvče bylo udeřeno přes ústa nějakým oblym předmětem.« Nyní hledal táta advokáta. Šlo to opět těžko. Konečně smiloval se jeden, jenž měl paní židovku, a o němž šla zvěst, že by za korunu Boha sámého žaloval. Paní advokátova sama se přimlouvala, děvče hladila, a na tu klerikální surovost zle láteřila.

Co činiti? Byly soudy, nastalo stání.

Děvče svým drzým vystupováním učinilo na soudce dojem nemilý, jenž ještě byl zvýšen, když slyšení byli svědci. Velebný pán nikoho neuváděl, svědky měl jen táta »hodně« dcery.

Ale byli to svědci! Kluk z celé třídy nejpovednější po dlouhém koktání nic nevěděl, a děvče paní Mašičové, restauraterky nádražní, koketovalo sice očima, ale rovněž nic určitého říci nemohlo. Konečně vyzývá soudce kněze, aby sám dal otázku potrestané žákyni.

»Poslyš, proč pak jsi měla celou hodi šátek na hlavě, ač ve škole má se dáti šátek s hlavy?«

Děvče chvíli zevluje, a pak hloupě odpovídá: »Mně bolel zub!«

»A měla's proto tvář oteklou?«

»Ano, od zubu!«

»Nikoli tedy po mě ráně?«

»Ne!«

»Proč jsi to neřekla tedy panu doktorovi?«

»On se mne na to neptal!«

Bylo po soudě. Táta se nemohl vzhůru podívati, a pan doktor evangelík se vyjádřil, že by raději za tu ostudu ztratil 50 zl. — Věřme!

Doktor advokát arci z ostudy si ničeho nedělal. Kšeft jest kšeft, zejména — má-li člověk za ženu židovku.

Vojtěch Křídlo.

❧ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❧

Výbor Jednoty českého katolického učitelstva a přátel křesť. výchovy konal dne 20. září v domě družstva Vlast třetí schůzi za předsednictví říd. uč. p. J. Kafky. — Jednatel dp. katecheta Ant. Suchoradský četl protokol předešlé schůze, jenž byl probrán a schválen. — Předloženy a schváleny byly účty za II. roč. kalendáře »Štítný«. Třetí roč. byl výboru předložen a bylo ustanoveno, že členové Jednoty mají kalendář tento za polovici; venkovští musí ovšem přiložit 20 hal. na poštovné. Výbor prosí členstvo Jednoty, aby kalendář »Štítný« co nejušlehněji šířili a doporučovali. — Paedagogický svaz žádá naši Jednotu za dobrozdání, má-li přijímati za členy i jednotlivce. Výbor naší Jednoty po delším rozhořování se usnesl, doporučit Svazu, aby toho nečinil, nebo již slovo »svaz« že znamená souhrn paedagogických spolků nebo korporací. Účel Svazu však že může se jasněji praecisovati. — Rokováno bylo o katolických knihovnách pro mládež; definitivní usnesení stane se v budoucí schůzi. — Naše Jednota jest zakl. členem 4 užitečných spolků. Pokladník se poukazuje, aby každému spolku vyplatil po 10 K čl. vkladu. — Náhradník výboru, typograf p. J. Černý, doporučil v »Příteli Lidu« delším článkem Obchodní školu českého katol. dívčího gymnasia na Král Vinohradech. Výbor jemu i »Příteli Lidu« za tuto péči o katolický ústav srdečně děkuje. — K návrhu II. místopředsedy, red. Tom. Jirouška, zaslalo se řediteli »Johaneu«, dp. Janu Vlkovi, od Jednoty naší blahopřání k 20letému jubileu Johanea, kterážto oslava se konala letos v den sv. Václava v Johaneum. — Výbor v delší debatě rokovač, jak by členstvo Jednoty rozmnožil a vůbec jak by Jednotu zvelebil. Četná usnesení v té příčině vymykají se veřejnosti. V úsilovné této péči bude výbor pokračovati a za tou příčinou bude nyní konati schůze každý měsíc; budoucí schůze bude 25. října t. r. v domě družstva Vlast v 10 hodin dopol. Kolekta ve prospěch budoucího paedagogia Školských bratří v Bubenči vynesla K 3·54; člen výboru, učitelka slečna Marie Worlova, přidala k tomu 10 K; dp. Ludvík Čaboun, farář v Roztokách 5 K a nejmenovaný typograf z Vlasti k uctění památky † sazeče Jos. Matheziho 50 h. — Tím byla schůze skončena. — Jednota čes. katol. učitelstva vydává ka-

lendář »Štítný«, řídí svými redaktory »Vzděl. četbu katol. mládeže« a »Učitelskou přílohu při Vychovatelí«, vydala 10 vychovatelských letáků, ročními subvencemi podporuje Spolek na zaklád. katol. knihoven; z jejího středu povstal Paedagogický svaz, ona hmotně podporuje chudé členy a užitečné spolky, šíří mezi svými členy dobrý tisk — i zasluhuje za to všemožné podpory a spravedlivého uznání.

Maďarské gymnasium v Osěku. Uherská státní dráha vystaví v Osěku v Chorvatsku budoucně maďarské nižší gymnasium. Maďarské školy obecné rostou též v Chorvatsku jako houby po dešti. Odtud nepřátelství Chorvatů proti Maďarům, že maďarskými školami chtějí Chorváty pomadařiti.

Závazná docházka do školy na Rusi. Vzhledem k této věci usnesl se výbor státní dumy na těchto zásadách Vyučování ve škole bude bezplatné. Do obecných škol se budou přijímati dítky všech stavů, vyznání a národností, (bude tedy obecná škola interkonfessní). Vyučovacím jazykem bude ruština, mateřský jazyk neruských národností bude pouze učebným předmětem. Mimo základní vědomosti bude ruská škola přednášeti též počátek sociologie, přírodopytu a zeměznalství, zavede ruční práce pro hochy v pracovných a pro dívky v hospodářských záležitostech. Jak viděti »moderní« duma se nemůže zhlostiti myšlenky, že škola musí býti ruská a pravoslavná pro všechny národnosti, ač vyučování může pouze tehdy prospívati, bude-li se konati na základě mateřského jazyka a náboženství dítek školních.

Účel posvěcuje prostředky. Tato zásada se podvrhuje katolické církvi, ve skutečnosti však se provádí u nepřátel církve. Spolek »Volná Škola«, který se živě účastní nového kulturního boje, rozšiřoval Wahrmondovu brožuru tajně na středních školách a navádí rozšiřovatele, aby se lžemi vytočili z vyšetřování, kdyby byli postiženi.

Sjezd svazu katolických učitelů a učitelek. Ve svatodušním týdnu konal katolický svaz učitelů svůj sjezd ve Vratislavě a spolek katolických německých učitelek svou valnou schůzi v Mnichově. Obě schůze prohlásily se pro zachování křesťanského rázu obecné školy, svaz katolických učitelů též pro odborný dozor a odbornou správu školství.

Stínné stránky moderního výchování.

Známý berlínský vychovatel Tews dochází ve své knize »Moderne Erziehung« k důsledkům, s kterými naši moderní vychovatelé nebudou nikterak spokojeni. V zásadě jsou jeho vývody tohoto smyslu :

Nejdůležitější zvláštnost v hospodářském životě přítomné doby záleží v tom, vstoupila-li strojní práce na místo ruční, strojná místo dílny, velkovýroba místo malovýroby, průmyslový dělník místo rukodělníka. Tím byla úplně oddělena pracovna od obydli. Práce ustoupila z dohledu dorůstající mládeže. Skrývá se za vysokými zdmi, je světem pro sebe, do kterého ditko zřídka kdy nahlíží. Vidí ovšem suroviny a výrobky. Nespátřuje však člověka při práci a nejmocnější výchovný či itel pozbyl tedy úplně své váhy. — My všichni však, dělníci hlavou i rukou, jsme v práci největšími a vykonáváme proto v práci, jako pracovníci, největší výchovný vliv. V této okolnosti záleží nejtěžší vychovatelská ztráta naší doby.

Ditko, které vidí dospělé lidi pracovati, je vždy v dobré škole, i když se ne naučí čísti a psátí. Chápe se svýma slabýma rukama samo práce, namáhá se napodobiti pracující lidi, zdali buď jako pomocník při práci nebo při hře, je stejného významu. Dítě, které nahlíží do pracovny dospělých lidí, které nalézá látku pro pud k činnosti, který je takto v něm vzbuzen, nemůže býti zahálčivé a napodobením a spolúčinností upevňují se v něm síly. Ditko napodobujíc práci hrou, stává se takto člověkem tvořícím, k práci schopným.

S tohoto stanoviska *jest naše doba dobou vychovatelsky chudou*, at si vynalézá k výchově mládeže a ve škole a pracovně cokoli: vychovávací ústavy nemohou nikdy poskytnouti náhrady za plný, rozmanitě proudící život. Dítě, které již nevidí otce při práci, nezná životní ceny svého otce a přirozeného vychovatele. Hodiny odpočinku, domácí slavnosti a život pouliční mohou přivést k rozvoji jiné stránky lidského bytí, ale nikdy vlastností a sil, na kterých spočívá lidská vzdělanost. A tak se stává, abychom užili obrazu, že dnešní mládež sice nabývá měkkých částí naší vzdělanosti, ale nikoli jejích kostí, které dávají základ.

K tomu přistupují ještě *dětem nepřátelské poměry velkých měst*. Ve velkém městě nedostává se dítěti z pravidla volného pohybu, který je k jeho vývoji tak nutný. Svaly a smysly nepřicházejí k svému právu. Dítě jest nuceno vésti jednotvárný život plný obrazotvornosti. *Myšlení stává se bezbarvým*. Přirozená síla klesá. Vůli chybí příležitost přistoupiti k činu. *Ve velkém městě vyrůstá pokolení osob, jež se dají snadno ovládati*, které nejsou schopny pevného rozhodnutí, kterým se však rovněž tak nedostává obětavosti jako rozhodnosti obětovati život a majetek velké myšlenice. Velkoměšťák je dobré zvíře ze stáda.

V tomto životě zajisté jsou ctnosti a velký, zdravý národ může snést silné procento takových lidí, avšak vzrůstají-li tak města rozsahem a počtem obyvatelstva, musíme se tázati, zdali ještě při tom] zůstává zdravá rovnováha mezi povahami činnými a trpnými, odpíravými a žádajícími.

Vyučujeme více, snad i lépe než dřívější časy, máme lepší učitele, dobré methodiky a lepší vyučovací pomůcky, *avšak s vlastní výchovou nemá to co činiti*. Názorem, který máme nyní o výchově a vyučování, rušíme velkou částí opět své výsledky.

Naše století bylo nazváno stoletím dítěte. Avšak dospělí lidé nemohou poskytnouti dítěti žádného ráje. Činí již mnoho, neruší-li dětského ráje svou paedagogikou a přepratou péčí. Dítě nechce ani z daleka tolik míti, jak my mu podáváme. Je bez nároků. Chtělo by náležiti jen samo sobě, v této příčině žádná doba snad nebyla pro dítko těžší než nynější. Péče o dítě se stala mnohonásobnou; o potravu, oděv a jiné věci jest příliš mnoho staráno. Každá výdělečná práce se odnímá podle možnosti chudšímu dítku, avšak za to se mu ukládá mnohem těžší a tísnivější břímě stálá, pravidelná práce k účelu, kterému ještě nerozumí. Dítě má míti dle dnešních názorů pouze úlohu, aby se připravilo pro život. Ale právě *tato úloha je pro dítko nepřirozená a nemožná*. Dnešní rodiče myslí pouze na budoucnost dítko, *na jeho zaopatření, na úřad a postavení životní*, kterých má dosíci, nikoli *na jeho přítomnost*. V nejkrásnější době svého života nesmí íti samo sobě.

S tohoto stanoviska pozoruje se především veškero školní vzdělání. Rodiče se nestarají o to, aby dítko ve volném vývoji uvádělo v činnost své síly a náklonnosti, aby žilo sobě a svým potřebám a tak se stalo člověkem, v němž vlohy se volně vyvíjejí, nýbrž mají na mysli pouze socialní postavení, k němuž má vésti školní cesta. *Tím stalo se celé naše vychování materialistickým, úzkoprským a byrokratickým*. Každý krok s pravidelné cesty, každé zameškání na školní cestě považuje se za nevyvážitelnou ztrátu.

Naše školy nejsou žádnými školami obecnými, dětskými, nýbrž odbornými od prvního dne školního. Životní povolání a nic jiného nevede v něm vlády. A z této příčiny přehlízíme vše, co se nám na školách nelíbí. Kdyby byla škole dána úloha, aby pěstovala dítě, aby živila a cvičila síly jeho ducha a myslí a dopustila by, jakým způsobem a směrem a do které výše by rozvoj nastal, každý otec a každá matka by jednali přiměřeně se svým dítkem.

Není správné činiti jen učitele odpovědnými za vše, co se děje v té příčině na našich školách. Učitel, který by se nechtěl podrobiti výslovné vůli rodičů, aby vychovával výdělečné stroje, kandidáty úřadů, byl by považován v naší době, i kdyby měl dary a lásku Pestalozziho, za nepotřebného a neschopného vychovatele. Poměry jsou dnes tak silné, že tlačí nejsamostatnější, nejsilnější povahy ve škole a nutí je, aby vychovávali a vyučovali, jak vyžaduje duch času, tento *materialistický, hospodárny duch*.

Je to v pravdě velké odsouzení výsledků moderní školy, jejíž představitelé se chlubí, že dnešní škola je dokonalá a nepřekonatelná.

Výbor Paedagogického svazu

konal dne 11. října t. v domě družstva Vlast třetí schůzi za předsednictví vldp. kanovníka a universitního profesora Jana Sýkory. Jednatel dp. Jar. Slaviček, katecheta, čel protokol předešlé schůze, jenž byl probrán a schválen. — Z Paedag. svazu zvolena byla komise (pp. em. univ. profesor p. Eugen Kadeřávek, školní rada Jos. Šauer z Augenburgu a red. Tom. Škrdle), která měla přesněji vyměřiti účel Svazu a navrhnouti, zdaž se mají za členy přijímati i soukromé osoby čili nic. Jménem komise referoval red. Tom. Škrdle. Účel Svazu byl přijat s některými změnami dle návrhu komise: I. místopředseda Svazu, dp. prof. Václ. Müller, na-

vrhl totiž některé stylistické změny, referent se k návrhu jeho přidal, i byl takto upravený účel Svazu výborem přijat. Dle toho byl upraven i § 2. stanov.

Hledíc k § 3. navrhovala komise, aby se soukromé osoby za členy nepřijímaly, nebo již slovo »svaz« a celá tendence Paed. svazu vylučují členství soukromých osob. K návrhu dp. profesora Václava Müllera dá se dárcům jméno »příslušník Svazu«.

Jelikož dle § 8. a) změnu stanov provést může jediné valná hromada, vyzývají se výboři Svazu, aby stanovy bedlivě zkoumali a zdáli se jim, že by se mělo ještě to ono změnit, aby to v budoucí výborové schůzi navrhli.

Velmi cenné návrhy podal zástupce J. M. nejd. p. biskupa Budějovického, dp. prof. Em. Žák. Jeden návrh jeho provede Svaz, druhý Spolek katechetský, třetí Jednota č. kat. učitelstva.

Pan předseda požádá J. M. ndp. biskupa dr. Jos. Doubravu, aby jmenoval pro Svaz svého zástupce.

Ústavy, které nejsou dosud členy Svazu, se požádají, aby tak učinily.

O pracích Svazu, hlavně o tom, aby měl výbor Svazu všecku školskou a vychovatelskou akci nepřátelskou v evidenci, rozpředla se široká debata, v níž bude v budoucí schůzi, za měsíc konané, pokračováno.

Toto, co píšeme, jest jen něco, co může být veřejně oznámeno; ostatní, co se činí, zůstává jen mezi výbory Svazu, kteří musí pracovat s velikou obezřetností.

Svaz má ve výboru tři profesory universitní, čtyři profesory gymnasiální, dva učitele, jednu učitelku, čtyři katechety a jiné, tedy celou řadu odborných sil, i může církvi mnoho prospěti a pro katolickou věc zdárně pracovati. A jak je toho třeba, ví každý, kdo naše školství od ministra Marcheta až dolů k obecné škole pozoruje. Z té příčiny budiž věnována Svazu se strany katolické potřebná přízeň a snahy jeho buďtež hmotně podporovány.

— RŮZNÉ ZPRÁVY. —

Výbor Jednoty českého katolického učitelstva koná schůzi v domě Družstva Vlast v neděli, dne 25. října v 10 hodin odpoledne. Zvláštní pozvání se nezasílá.

Bavorská vláda proti liberálnímu učitelskému listu. Úřední zpráva kraje dolnofranského v Bavorsku zavedla disciplinární vyšetřování proti redaktoru liberální »Bayrische Schulzeitung«, který často uveřejnil články a zprávy, které podkopávaly důvěru učitelstva ve vládu a její autoritu a působily nejvyšší podrážděně. Tyž redaktor konal v Mnichově řeč, která obsahovala těžké ohrožení státního pořádku. Následkem toho liberálové a liberální většina učitelstva, které se částečně kloní k sociálním demokratům, spustili velkou bouři proti ministru vyučování a kultu, jakož i proti katolickému středu. Jejich odpor však nebude mít žádných následků, poněvadž bavorská vláda stojí na půdě zákona a do-

vede ochránit státních zájmů proti všem škůdcům, tedy proti buřičům v učitelských řadách.

Středoškolská reforma. Denní listy uveřejnily zprávu, že ministerstvo vyučování zamýšlí již příštím rokem začít své opravy středoškolské zavedením reálných gymnasií, později pak reformními reálnými gymnasiemi. Kdo na těchto dvou nových středních školách dovrší svá studia, bude způsobilým téměř pro všechny odbory na universitě kromě klassické filologie, pro niž se bude žádati maturitní vysvědčení na dosavadních gymnasiích. Jak bude s technikou, dosud není ustanoveno. Nejspíše asi absolventi reformního reálného gymnasia budou také moci dáti se zapsati na techniku. Celá těžká otázka ovšem dosud není zcela prozkoumána.

Počet školních dětí v Lublani. V minulém školním roce bylo v Lublani

5818 školou povinných dětí a to 2986 hochů a 2832 dívky, mezi 6. a 14. rokem. Kromě toho dochází do škol lublaňských i hojně dětí z cizích osad.

Otec a výchova dítěte. Hermina Bračičová, učitelka v Dolové ve Štýrsku, potrestala žáka Antonína Spielera tím, že musil zůstatí přes poledne ve škole. Po poledni přišel žákův otec do školy, aby svého syna odvedl domů. Učitelka hájíc svého práva, bránila se proti tomu a vzala hocha za ruku. Otec hochův jednou rukou strčil do učitelky a druhou chopil hocha a odešel s ním. Bylo učiněno na otce oznámení, načež byl odsouzen na čtyři týdny do vězení pro veřejné násilí.

Vážnost svobodomyšlných učitelů. Socialně-demokratické »Právo Lidu« píše, že nedávno při sjezdu svobodomyšlných učitelů v Kroměříži pozdravily školní dívky své učitele voláním: »Učitelští hlupáci!« Zmíněný list se nad tím velice pohoršuje. Ale je pomyslití třeba, že školní dívky chovají se tak jen tam, kde vychovávají dívky přívrženci volné školy. Dívky pozbudou vážnosti k rodičům, církvi, státu, katechetovi a naposled k učitelovi, což je zcela důsledno.

Následky stávky na vysokých školách. K vůli stávce na vysokých školách byly odloženy státní zkoušky do konce běhu. Bylo však pozorováno, že větší část kandidátův upustila od státních zkoušek a rigoros, poněvadž pro štvance stávkové se nemohli připravití náležitě ke zkouškám.

Římští otcové rodin pro náboženské vyučování. Římský ústřední odbor otců rodin konal 18. července schůzi po vyloučení náboženství ze škol obecných, jež odhlasovalo obecní zastupitelstvo. V této schůzi byla odhlasována tato resoluce: »Vyloučení vyučování náboženského z obecných škol jest násilí na náboženské přesvědčení většiny obyvatelstva římského. — Právo obyvatelstva nemůže býti rušeno zednářskou menšinou, která nemůže mluvití jménem celého města, jehož více století staré podání je v očividném rozporu s rozhodnutím městských zástupců. Poněvadž bylo u všech národů právo otců rodin svatým: a neporušeným vzhledem k náboženskému vyučování a k náboženskému přesvědčení jich dětí, ctíme statečnost oné trojice městských zástupců, kteří se protivilí nespravedlivému rozhodnutí. My protestujeme proti rozhodnutí městské rady a končíme použitím práva,

které nám připadá školským nařízením ministra Ravy, žádati od městských úřadů užívání místností městských škol pro vyučování náboženství a šířiti propagandu k obraně mravného a náboženského práva otců rodiny.«

Maďarská národnostní vzdělanost Ještě v poslední době jest v Uhrách 650.000 dětí, které nechodí do školy. Tomu by měla odpomoci osnova nového školského zákona, kterou připravil ministr vyučování hrabě Aponyi. Tento zákon zakazuje konfessním obecným školám vybírati školné od dětí, poněvadž prý toto školné je vinno, že tak mnoho dětí zůstalo bez školního vyučování. Dívky budou se účastniti vyučování bezplatně a stát bude dávatí těmto školám 15 K roční podpory za každé dítě. Avšak to není hlavní účel ministrův, aby snížil počet analfabetů, vláda chce tímto způsobem nabytí vlivu nad konfessními školami, aby v nich mohla rozšiřovati maďarisaci. Že není příčinou špatné docházky placení školného, vidětí z toho, že školného neplatili rodičové chudí. Vina, že je tolik analfabetů, vězí v tom, že v mnohých krajích není vůbec škol. Kdyby vláda v takových místech zřídila školy, brzo by nebylo analfabetů. Ale maďaři chtějí jen, aby se sířila co nejrychleji maďarština a to je jen tehdy možno, když konfessi školy, kterých je 12.756, tedy čtyři až pětkrát více než státních, budou přeměněny v maďarské nebo aby ty školy, v nichž se nebudou vyučovati maďarsky, zanikly a na jich místě byly zřízeny státní. Tak jedná křesťanský ministr vůči náboženským školám.

Jednota českého katol. učitelstva v král. Českém.

vydala

Vychovatelské letáky:

- Číslo 3. **Nekolik rad rodičům** od Fr. Jelínka. — Cena 2 hal.
 Číslo 4. **Na stráž! K obraně!** — Cena 4 hal.
 Číslo 5. **S náboženstvím do všech škol! S nezabohy ze všech škol!** Cena 4 hal.
 Číslo 6. **Volná škola.** — Cena 4 hal.
 Číslo 7. **Proti náboženské výchově mládeže.** — Cena 4 hal.
 Číslo 8. **Škola a učitel — poměr k církvi.** Od Jos. Kafky. — Cena 2 hal.

Na 10 exemplářů dává se 1 zdarma.

Objeďnávky vyřizuje obratem pošty:

adm. družstva Vlast, Praha-II. čp. 570.

Pozn. Č. 1.: »Matka — dítě« — č. 2.: »Dobrá matka — dobrý otec« jsou rozobrány.

Přirozenost dítěte a její vzdělání.

Podává JAN NEP. HOLÝ.

1. Pohyb a klid.

Má-li tělesná síla dítěte se vyvíjeti, třeba ji, jako každou jinou sílu, cvičiti. Častý pohyb propůjčuje dítěti, jeho tělu ohebnost, námaha sílu a pevnost a cvik v tom dovednost.

Vliv pohybu je tím příznivější, čím více všechny díly těla stejnoměrně povzbuzuje, a čím více čerstvého vzduchu při tom se mu dostává. Má se však dítě účelným způsobem, ve vhodný čas a v příslušné míře.

Účelný pohyb působí zvláště dobře na vnitřní části těla, na krev a transpiraci. Přirozenost dítěte sama pohybu vyžaduje; odtud neustálá pohyblivost dítěte. Kdo by chtěl tento pud dítěte potlačovati, jednal by proti zásadám přirozené výchovy. Nepožadujeme od dítěte stálé, vážné, odměřené přirozenosti jako u dospělých! Hoši a děvčata, kteří stále a odměřeně krácejí, jsou často buď slabí nebo nemocní, nebo mají nějaké šelmovství za lubem.

Pohyb není ani pro mravnost dítěte bez významu. Nedostatek pohybu přispívá velice k vývoji zla, jež tělo a duši ničí. V dítěti vzbuzuje se stále velké množství životní síly, která vyžaduje rozvoje a mnohým pohybem se rozděluje a odstraňuje. Když dítě, kterému se skrovný pohyb dovoluje, nad to ještě bujně jest živeno, mohou povstati v něm pudy, které je lákají v pokušení a hříchy nejhorší. Podobně nebezpečné jsou hry a pohyby těla, které mechanicky pohlavních částí se dotýkají a je dráždí. Též dlouhé ležení v posteli bez spánku, zahálka svádí k takým hříchům.

Proto se má výchova starati o to, aby dítě každodenně se pohybovalo, jak to jeho stáří přiměřené jest. Jakmile dítě choditi může, má se poskytovat příležitost, aby tělesné údy v pohyb uvádělo hrou, chůzí, účastenstvím v lehčích pracích. Avšak na druhé straně nemá také pohyb dítě až k úplně únavě namáhati, protože to jeho tělesného vývoje nepodporuje, nýbrž jej oslabuje. V Elberfeldu zemřelo asi osmileté děvče za hrozných bolestí, když před polednem po škole tak se při hře namáhalo, až únavou téměř kleslo.

Dítky samy si vyhledají způsob pohybu, který jest pro vývoj a sesílení těla nejpřiměřenější. Mnohé hry přecházejí u dětí z pokolení na pokolení, a to právě hry, jež jsou jim užitečné. Tak na př. hra míčem poskytuje rozličné pohyby na zdravém vzduchu, a užívání zraku a údů nabývá větší jistoty. K užitečnému pohybu náleží též klouzání, ježdění se sáňkami, vojenská cvičení a válečné hry a pod. Všechny tyto způsoby, živě se pohybovati, mají před tělocvikem přednost tu, že má při nich účastenství též obraznost a že mysl dětí se při tom raduje, kdežto tělocvik je leckdy jen pedantické cvičení údů. (Stolz, str. 67.—69.)

Dlouhé a nepřetržité sedění ve škole není proto dobré, zvláště když není ve škole čistý vzduch a řádná teplota. Nemají býti proto dívky hodinami vyučování přetíženy, má se jim také dopřáti oddechu v přestávkách mezi hodinami, také volného pobytu v delší přestávce. (Ohler, str. 98.)

Proto se mají zákonitě předpisy v přestávkách dodržovati. Předměty vyučovací se u větších dítek mění po hodině, u menších obyčejně po půl hodině. Krátká píseň, krátké tělocvičné cvičení je tu dobře na místě. Při sestavování rozvrhu hodin má se k tomu přihlížeti, aby vyučováním nebyla rozumová činnost

děti příliš dlouho namáhána. Proto dobře je dáti v první hodiny předměty, které více rozumovou činnost namáhají. Také je dobře mezi dvě takové hodiny dáti hodinu, v níž je více mechanická činnost, na př. kreslení, psaní.

Učitel má také pečovati o řádné sedění, vůbec o řádné držení celého těla.

Žáci mají seděti rovně, v pravidelných řadách, záda si podeprou, ruce dají na lavici, nohy vedle sebe na podlahu, oči mají míti upřeny na učitele nebo na pomůcky učebné, jichž se právě užívá. Toto držení těla nemá se žádati však pro příliš dlouhou dobu aniž pedanticky. (Haszmann, str. 99. a 100.)

Nemá se trpěti, aby děti seděly křivě, nebo aby koleny se o lavici podpíraly. Škodlivé jest též, jestliže žáci při psaní a snad i při jiných předmětech prsa o lavici podpírají, protože se tím brání vývoji plic, a že se tím může dáti podnět k těžkým nemocem plicním.

Místo aby měli žáci ruce stále na lavici, může se jim dovoliti, aby je v zadu založili; nedoporučuje se však, aby je zakládali v předu, protože to brání v dýchání.

Při psaní mají míti žáci obě ruce na lavici až k lokti; levá ruka má být celá na lavici, pravá tak, jak toho vyžaduje pohyblivost ke psaní potřebná. Sešit ke psaní má ležeti trochu šikmo.

Velmi důležité jest též účelné zařízení školních lavic. Kterou formu lavic nejvíce doporučovati dlužno, o tom jsou ještě různé náhledy, ale v tom souhlasí všichni paedagogové a lékaři, že mají býti pro dívky rozdílně velké také rozdílně velké lavice; dále, že nemají býti lavice tak vysoké, aby nohy dětí byly ve vzduchu, že však nemají býti opět tak nízké, aby nohy dětí se krčiti musily; že má býti stůl tak vysoký, aby se děti nemusily při psaní příliš shýbati, aniž že má býti opět příliš vysoký. Deska stolní má býti trochu nakloněna, avšak ne příliš, aby snad knihy nepadaly. (Lindner-Tupetz, str. 109. a 109.)

Též hry ve škole a mimo školu poskytují dětem příležitost k řádnému pohybu. Učitel je má podporovati a řídit. Ano, dobře jest, když učitel přátelsky ve hry dětí zasahuje. Pak tvoří dívky lehkou rodinu, v níž všechna srdce šťastna jsou.

Několik poznámek o hrách nebude od místa.

a) Hry se mají řídit dle rozličných dob ročních, jak pro zdraví, tak i pro změnu.

b) Mezi všemi pohyby a dětskými hrami přednost dáti sluší těm, které podporují řádné držení těla a ozdobnost.

c) Rovněž není lhostejná doba, v níž mají dívky tíse se chovati a v níž se mají pohybovati. Ani bezprostředně před jídlem, ani hned po jídle nehodí se déle trvající a namáhavé pohyby tělesné.

d) Při hře stávají se dívky, zvláště hoši, snadno nezpůsobnými, zpupnými a lehkomyšlnými. Braň proto při těchto volných pohybech svévolnému, divokému řvaní a ještě více každé nemravnosti. I při hře mají se děti učiti zachovávatí míru a mají pozorovati, že jsou jisté meze, vyšší ohledy, vyšší vůle, že mají býti poslušny a se podrobovati.

e) Když je možno, vykaž dětem ke hře zvláštní místa, zvláštní pro děvčata a zvláštní pro hochy. Tím se učiteli umožní častěji se přesvědčiti o jich chování a držení těla. (Ohler, str. 98.; delší stať o hrách najdeš u Lindnera-Tupetze, str. 98.—105.)

Že po každé tělesné i duševní činnosti klid má následovati, a to tím delší a tím častěji, čím menší dítky jsou, rozumí se samo sebou.

Velice důležitým pro tělesný vývoj jest též spánek. Přiměřený spánek upokojuje dítě, ukojuje jeho krev, činí je veselým a silným, avšak příliš dlouhý spánek či i je lenivým, schoulostivějším, připravuje je o dobrou náladu, nemluvíme-li o špatných následcích pro ctnost. Spánek podporuje zvláště proměnu pokrmů k výživě a vzrůstu tělesnému. Čím mladší a slabší jest dítě, čím rychleji roste, tím více spánku přirozenost požaduje. V prvních šesti letech nechat dítě spít, až samo sebou se probudí; nelze-li již opětne usnutí očekávati, budí z postele vzato. Není však dobře, dávatí dětem zvláštní prostředky k uspání, obyčejně to činí pohodlní lidé, aby se zbavili křiku neb péče o dítě. Spánek, takto uměle přivedený, jest jen mrákota, která špatně působí. Také přílišné kolébání malého dítěte je škodlivé; nejškodlivější je kolébání brzy po požití potravy; tím si také dítky uvyknou na umělý prostředek, bez něhož nechtí usnouti. Pohyb na čistém vzduchu a pravidelná doba spánku samy sebou přivádějí spánek, pokud jest ditko zdravé.

Postel má míti větší teplo než obyčejné šaty, poněvadž spící tělo méně teploty dává, než když bdí. Avšak příliš teplými peřinami opět schoulostiví tělo tak, že se snáze nachladí. Pro děti není také zdravé spátí v zcela studených místnostech. Rovněž se nedoporučuje nechati v jejich ložnicích okno neb okénko otevřeno. Také nemají dítky spátí se starými neb nemocnými osobami. Též spící matky častěji již dítky udusily. (Ohler, str. 99., Stolz, str. 38.—40., Lindner-Tupetz, str. 75.)

(Pokračování.)

Výbor Jednoty čes. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy

konal dne 25. října t. r. v domě družstva Vlast IV. schůzi za předsednictví p. říd. učitele Jos. Kafky a za přítomnosti 10 členů. — Jednatel dp. katecheta Ant. Suchoradský četl protokol předešlé schůze, jež byl probrán a schválen. K Jednotě se hlásí za člena jeden mladý učitel a jedna učitelka. Z Nové Paky se hlásí za členy 31 přátel křesť. výchovy a zasílají příspěvky za r. 1907. Za rok 1908 zaslou je po Novém roce. Jednota jim za to děkuje a vyzývá i jiné spolky, aby hromadně za členy přistupovaly; takovito členové platí pouze 20 h. ročně. — Říšský a zemský poslanec, p. nadučitel J. M. Kadlčák, sděluje, že katolická učít. Jednota na Moravě je členem rak. Svazu katolického učitelstva a jest ochoten, bude-li k tomu pověřen, ve Vídni i naši Jednotu zastupovati a nám zprávy o činnosti Svazu podávati. Výbor Jednoty zplnomocňuje p. říd. učitele Jos. Kafku, aby p. nadučiteli J. M. Kadlčákovi dopsal a za to jej požádal.

Z výboru zvolena byla komise (pp. Tom. Jos. Jiroušek, Ant. Suchoradský a Tom. Škrdle), která měla navrhnouti vhodné knihy pro mládež. Komise tato konala schůzi 22. října a probrala různé seznamy knih vhodných pro mládež, a nyní ve výborové schůzi referoval jmenem jejím dp. katecheta Ant. Suchoradský. Uvedl všechny časopisy pro katolickou mládež vydávané, rozhovořil se o tom, která knihkupectví a kteří katoličtí spisovatelé vydali vhodné spisy a navrhl jmenem komise: a) aby se při půjčovních knih, která je v pap. závodě družstva Vlast, zřídila vzorná knihovna pro mládež, katalog této knihovny aby se uveřejnil v »Na-

ších Listech* a vydán v otiscích aby se zasílal těm, kteří by si při svých farních nebo lidových knihovnách knihovničku pro mládež pořídití chtěli; b) výbor aby na výlohy s tím spojené věnoval 100 K. — Návrh tento vyvolal čilou debatu a byl schválen. Výbor pověřil zmíněnou komisí, aby úkol tento provedla.

Člen výboru, p. učitel Vl. Jelínek, konal na to přednášku o letošním sjezdu pokrokového učitelstva. Rozebíral řeči socialního demokrata Johannise, volného myslitele Dr. Bartoška, různých učitelů, domácích i cizích, četl útoky jejich na církve a učení Kristovo a navrhl na konci schůze tuto resoluci

1) Odsuzujeme co nejrozhodněji útoky na církve, které při sjezdu učitelstva československého pronesli různí řečníci, hlavně Davorin Tortenjak ze Záhřeba a Dr. Bartošek.

2) Osobuje-li si pokrokové učitelstvo právo házetí blátem po nás katolicích, hledíc ke škole, máme i my právo, ba povinnost se hájiti a pomoci svých řečníků otevírati lidu oči, aby nešel slepě za těmi, kdo jej chtějí uvésti ve zkázu. Naše stanovisko není výbojně, ale obranné. A brániti se budeme statečně a neohroženě, následující slavných autorit vychovatelských, které zastávaly se a hájily nábožensko-mravní výchovu mládeže ve škole.

3.) Tak stůjme dnes i zítra, celé věky, ať blesky žhou, ať moře kolem hučí nad pěnu vln a zlo a divé jeky, nad vichřici, jež nepřátelsky skučí, my k sobě lněme úžeje, vřele, blíž a raděj vyhnanství a žalář — mříž, než zradit národ, krále, jazyk v boji, než býti škůdcem cesty ku pokoji, než zradit vlast a zapřít kříž!

Pod praporem Kristovým
ničeho se nebojím!

Slova nadšeného řečníka byla vyslechnuta výborem s velikým zájmem a předseda mu za ně vroucně poděkoval.

Čas pokročil, i byla odložena druhá přednáška, p. red. Tom. Jos. Jirouška, na schůzi budoucí, která je určena na den 8. prosince v 10 hodin dopoledne. Zvláštní pozvání ke schůzi té se zasílati nebude.

Kollekta pro budoucí paedagogium Skolských bratří vynesla K 2·14 a tím byla schůze skončena.

Členové Jednoty se žádají, aby zapravili své členské příspěvky, členové a přátelé Jednoty se prosí, aby jí udali adresy katolicky smýšlejících učitelů a učitelek; my jim dopíšeme, aby za členy Jednoty přistoupili.

Modernismus a výchova lidu.

Napsal B. NUSELSKÝ.

I.

Všechna nynější moderní hesla, kterými se mnozí »myslitelé« tak ohánějí, mluvící o škole, patří již na hromadu. Poslouchám to, zní mi to se všech stran, čtu to skoro ve všech tak zvaných pokrokových novinách, slyším o tom polemizovati na náměstí, v hospodě a to od lidí, kteří tomu ani za mák nerozumějí, ale kteří to četli v novinách a tak to přece musí býti pravda. To, co přijde do novin, je přece tak jasné, že se proti tomu nesmíte pak ani ozvat, abyste nedostali za vyučenou. Škola přetřásá se nyní všude, kde jen trochu lidí se sejde. A to myslíte, že jí prospěje? To myslíte, že bude škola nyní o to lepší, oč více

rozumu a moudrosti se pro ni vypleská v novinách a hospodách, na sjezdech a na schůzích, v brožurkách a v letácích?

Už dnes si dovolí i nejposlednější člověk na vesnici o školu, učitele a kněze se otřítí. Není mu dnes už nic svatým, ani to místo posvěcené, kde přece se hlásá slovo lásky, kde děti nabývají vědomostí pro život dnešní tak velepřetřebné. Všechno zhyzdit, strhátí, do bláta zašlapati, všechno dobré zničití a na místo toho naseti koukol a bodláčí, samou plevel. To je dnes výplodem moderních hesel, vycházejících z úst lidí, škole a potřebám lidu zvláště na venkově tak málo rozumějících. Líto mně je, že se dalo i učitelstvo do toho boje strhnouti. Tohle se nemělo státi. To mělo zůstatí stranou a nemíchatí se do toho. Myslím, že mu žádný na školu a jeho práva nesahá. Je to všechno škodou pro školu nenahraditelnou. Dokáží to jasně.

I učitelstvo rozděleno je dnes ve mnohé politické tábory. Sejdou-li se tři, čtyři, je tu zastoupeno obyčejně mnoho stran. V hostinci vede se debata, kritikuje se to a ono, vyhazuje se ze školy náboženství, mluví se proti učiteli, který je dobrým katolíkem, pořádně se před lidmi strhá tak, že by se sám ani nepoznal; a to všechno lid poslouchá.

»Ti si dnes zase pověděli.«

»Ti mu dali!«

»Dobře mu tak! Proč je takový zpátečník, že dbá na kostel a na víru.«

A jiné a jiné poznámky toho druhu přenáší ten lid z hospody do svých rodin, mluví o tom před dětmi, a tyto ovšem velmi snadno jsou tím popuzeny proti dobrému katolickému učiteli, ve škole to sdělují s jinými dětmi, co jejich pan učitel v hospodě dostal od jiných učitelů atd. Nákaza se táhne do mladých dětských duší, hníloba se do nich nasazuje, popouzejí se proti dobrému svému vychovateli, ve škole si z něho tropí posměch, neposlouchají ho, kritikuji jeho jednání, které dříve se jim tak líbilo a které pouze nadávkami jiných lidí se jim zhnusilo. Je veta po kázni, po autoritě učitelově, je veta po klidné jeho práci školní, po úspěších, kterých se dříve dodělal, a ubohý nemůže se dopídití, proč se nyní mu nic nedaří, proč mu jde všechno ve škole naopak.

A přijde inspektor, tentýž výsledek. Domluvy, hrozby, napominání dozorcovo, kterým stíhá nevinného učitele, vyhrožování atd. A ubohý učitel má zkažený život. Jeho chuť ku práci poklesla, nedovede si představití, jak to nyní tak přišlo, že má býti ponížen, kdežto dříve byl jedním z prvních. Klid jeho je ztracen. Je mrzut, stává se nervosním, všem vidí nyní zlobu proti sobě namířenu a teď posuďte, co vytrpí jeho nevinná rodina, co vytrpí on a co utrpí škola. Děti živeny jsou z domova nesmysly svých otců, kteří jednostranně to, co slyšeli v hospodě od pokrokových učitelů, kritikuji, k tomu své vlastní nesmyslné úsudky přidávají a tak kazí děti, které byly dříve hodné.

Ta pokrokovost se pak špatně na jejich výchově vyplácí. Mladá naše dětská generace vždycky je schopna spíše chytit se špatných příkladů a řečí než dobra. V trýznění jiných vidí hrdinství, jak to pozorují u otců svých, kteří při pronášení ponižujících slov o učiteli katolickém tlukou do stolu a prskají na zemi jako před největší špatností.

Ta pokrokovost se škole špatně vyplácí.

Kam to takto spějeme?

II.

Napsal jsem ve předešlé kapitole, že se nyní mnoho píše o škole ve smyslu moderním. A takové noviny, ve kterých se stále volá po volné škole, po odstranění náboženství ze školy, ve kterých se haní katoličtí učitelé, kněží, ve kterých se stále přemílá nějaká zvrácená filosofie o volnosti myšlenky a svobodě člověka, takové noviny dají se do rukou našeho venkovského lidu, který buď málo čte nebo který je hnán do četby jednostranné.

Bez předběžného vzdělání, k takové četbě nutně potřebného, člověk ten polyká šťavnatý obsah novin pokrokových, to šťvání se mu líbí, opakuje to před jinými, přidává k tomu své vlastní zkušenosti, které vypadaly by zcela jinak, kdyby o nich chtěl nebo uměl uvažovati, krmí tím doma ženu a děti a ovšem se rozumí, že rodina tato je ztracena pro dobrou katolickou výchovu.

Pak se nedivme, že nyní je tolik nářku na nezvedenost dětí. Jděte po vesnici, děti vás někde ani nepozdraví. Na první pohled poznáte při této své cestě, které dítě má dobrého otce, nepokaženého přemrštěnými moderními a pokrokovými názory. Hodné dítko řádně smekne čepici a uctivě zřetelně pozdraví provázejíc tento pozdrav slušnou úklonou, kolísavé a trochu již nasáklé těmi novotami popostrčí čepici na hlavě k jednomu uchu a něco zabručí, čemu naprosto nerozumíte a to povedené vás ani nepozdraví, ani nepromluví, ani tu čepici nepostrčí k uchu, pranic. Jen vidíte jeho drzý pohled na vás upřený, jeho výsměch, jako by chtělo říci, že to už také ví, že jste jeden z těch, kteří nechtějí, aby člověk byl volným, aby si udělal, co by chtěl.

Jsou to smutné úkazy a nejsou už ojedinělé. Naopak stěžování na nekázeň je nyní slyšeti velmi často. Ano, mohu říci, že i mnozí učitelé pokrokoví nyní šami na to nařikají, že mládež je docela jiná než bývala. A nedivme se tomu. Nechci psáti nějaký rýpavý článek, protože vím, že i mnozí pokrokoví učitelé jsou rozumní, co se týká školské výchovy a neženou to do takových krajností a hledí ve škole udržeti kázeň a dobrou shodu s ostatními uznávající, že na této dobré shodě závisí úspěch školní práce, svou pokrokovost jen doma ve čtení nebo psaní ukájejíce; ale musím přece poukázati na to, jak dnes mnozí i tu volnost dle hesel pokrokových ve škole chtějí uplatniti. Ponechávají dětem úplnou svobodu, nechávají se při počátku vyučování a na konci jen jedno dítko modliti.

To myslím, naprosto není správné. Jeden se modlí, několik ho poslouchá a snad sleduje v duchu odřikávanou modlitbu, ale více je těch, kteří vůbec si toho nevšímají, co se někdo modlí a že se vůbec modlí a myšlenky jejich nejsou při modlitbě, nejsou upřeny k Bohu, nedívají se na kříž, nýbrž lítají myšlenkami někde venku na návsí, na rybníčku, na palouku u lesa nebo v lese, kde honí se za ptáky a vybírají mladé z hnízd; a mnozí dokonce přemýšlejí, proč se tu vlastně modlí, když ten i onen povídal (a dokonce snad i pan učitel před jejich otci), že náboženství nepatří do školy. Kdyby se modlili všichni, přece by myšlenky jejich byly mimoděk upoutány k tomu, co pěkného, krásného a vznešeného ta modlitba v sobě zahrnuje a přece to seménko krásna a dobra by v nich zůstalo. Ale takto? Nemohou myslet na to, co nepovídají sami. — To není naprosto možné.

(Pokračování.)

Organisace obecného školství i učitelstva chorvatského.

Dne 8. října sešlo se učitelstvo Záhřebské v obecné škole v Podusedu, aby konalo podzimní schůzi učitelského spolku. O 10. hodině zahájil schůzi předseda Josef Granec, který pozdravil četné účastníky a starostu místního.

Po té podal M. Galović členům zprávu o své cestě do Prahy, načež Věkoslav Koščević pojednal důkladně a obsažně o organizaci obecného školství a učitelstva a ke konci navrhl resoluce, o nichž se rozpředla živá debata a jež byly s malými změnami schváleny. Tyto resoluce jsou:

1. Veškerá organisace školství a učitelstva má se zakládati na zásadách výchovatelství vědy a umění a býti v souhlase s duchem chorvatského národa.

2. Výchovatelství věda a umění v duchu národa chorvatského žádá, aby škola z rozumového ústavu se stala výchovnou.

3. To je možno, když se práce ve škole co nejvíce individualisuje na jednotlivého žáka.

4. Proto dlužno učitelům umožniti, aby poznal a) lidstvo, b) chorvatský národ, c) plémě i d) rodinu, z níž chovanec vyšel, a zvláštní duševní a přirozené poměry života žáka.

5. Není radno školy uváděti ve skupiny na základě politického rozdělení země, nýbrž podle výchovatelství požadavků.

6. Výchovatelství požadavky žádají, aby školy, u nichž jsou podobné přirozené, kulturní, zeměpisné a dějepisné poměry, přišly do jednoho školního okresu.

7. Žáky ve školách dlužno seřazovati podle způsobilostí.

8. Organizaci školství na základě výchovatelství zásad může chápati a provést pouze člověk ve výchovatelství co nejvíce vzdělaný a občansky svobodný.

9. Nechť se učitelům osobám dá akademické vzdělání a pojistí svoboda a nezávislost ve výchovatelství práci a ve všech občanských právech, k nimž počítáme i vdání učitelů.

10. Výchovatelství věda žádá školské samosprávy.

11. Duch chorvatského národa žádá a výchovatelství zásady žádají, aby tato samospráva byla záduhou, v níž učitelé na schůzích budou

I. sami A) navrhovati vládě ředitele škol, okresní i zemské školní dozorce;

B) sestavovati návrh tera k definitivnímu obsazení učitelství míst, která dočasně obsazuje okresní školní inspektor;

C) navrhovati členy do různých porad;

D) navrhovati, kteří učitelé mají býti posláni na výchovatelství studium do ciziny;

II. společně s universitními profesory paedagogiky

E) ustanovovati zásady pro učebnou osnovu, kterou na konec schvaluje vláda a kterou v jednotlivostech bude prováděti každý učitel podle poměrů své školy vzhledem k potřebnému ohledu na školy svého okrsku;

F) starati se o své další vzdělání.

12. Kázeňskou moc nad učitelstvem vykonává v první řadě okresní školní dozorce a v druhé řadě okresní učitelství schůze, případně porota, kterou volí dočasná okresní učitelství schůze.

Proti rozhodnutí okresní učitelské schůze jest volno obrátiti se na vládu a proti rozhodnutí vlády na vrchní správní školní soud.

Stupnici kázeňských trestů a odměn ustanovuje zemská učitelská schůze.

13. Pro vydržování učitelů se založí král. chorvatská školní pokladna, do níž přísluší osvětový příspěvek, rozepsaný podle vzestupné soustavy; školské stavby zřizuje a udržuje země.

14. Učitelé jsou státní úředníci, kteří přijímají své služné z král. chorvatské učitelské školské pokladny a mohou po 30leté službě jíti do výslužby s plným platem i příspěvkem na byt, učitelky jsou ve všech právech a povinnostech postaveny na roveň učitelům.

15. Učitelem (učitelkou) na veřejné a soukromé škole obecné může býti pouze Chorvat (Chorvatka), příslušník některé obce v Chorvatsku a Slavonii.

16. Dokud tyto názory neovládnu vládnoucími kruhy, dlužno, aby samy učitelské spolky upravily podle možnosti školní i svou organizaci podle těchto zásad.

— ❁ — RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁ —

Nový školský zákon ve Würtembersku. Návrh nového školského zákona obecného ve Würtembersku vyhovuje přáním liberálního učitelstva vzhledem k školnímu dozoru odbornému a odstranění duchovního vlivu, avšak trvá ještě na konfessním základě obecného školství a ponechává duchovního alespoň jako člena a spolupředsedajícího v místní školní radě.

Volná škola ve Francii. Od té doby, co byly zrušeny soukromé školy, vedené řeholnicemi, ve Francii jest nuceno mnoho tisíc dítek věčících rodičů docházeti do beznáboženských škol, v nichž nabývají vyučování víře nepřátelského a jest nuceno užívatí knih víře nepřátelských. Mnoho otců rodiny proti tomu podalo žalobu u soudů, jiní nechtějí dítek svých do takových škol posílati. Toto poslední »provinění« má býti nyní novým zákonem trestáno, a stížnost má býti povolena pouze u vlády, tedy na místě, kde přirozeně bude bezvýsledná.

(Zasláno.)

Prosba.

Dne 20. října t. r. pochovali jsme na Olšanských hřbitovech v Praze dlouholetého, vynikajícího redaktora »Míru«, p. Jana Langy. Zvěčnělý byl upřímným přítelem družstva Vlast, katolickým novinářem přes 25 let a vedl list svůj směrem, kterým jdeme i my od vzniku našeho družstva. Jeho i nás spojovaly stejné životní cesty a tím se mezi námi vyvinulo upřímné přátelství. Vděčností, kterou jsme povinni k zvěčnělému, chceme

prokázati jeho rodině, jež se umrtím jeho ocitla v citelném nedostatku.

I prosíme v Čechách a hlavně na Moravě a ve Slezsku ty, kteří »Mír« odeberali a zvěčnělého si vážili, aby rodině hmotně přispěli a dary své na adresu: Tom. Škrdle, red. »Vlasti« v Praze čp. 570-II. odeslali.

Jeho Em. ndp. Leo kardinál Skrbenský, kníže arcibiskup v Praze, J. Exc. ndp. dr. Fr. Sal. Bauer, kníže arcibiskup v Olomouci, a chef zesnulého, p. Václav Kotrba, již tak učinili. Přispěl také náš fond katolických spisovatelů.

Z Literární sekce družstva
Vlast v Praze čp. 570-II.

VI. Hálek, farář. místopředseda.	Boh. Jiráček, katecheta, jednatel.
---	---

Výboři :

Tomáš Škrdle, red. »Vlasti«.	T. J. Jiroušek red. »Našich Listů«.
--	---

K účelu tomuto složili :

22 K personál knihtiskárny p. Václ. Kotrby;
6 K Dr. Jos. Kachník, prof. theol. fakulty v Olomouci; 5·02 vybral p. Bedřich Reichelt při veřejné schůzi kat. organizace v Břevnově;
po 5 K: K. Štella, řed. k. a. konviktu v Příbrami, a Tom. Škrdle, red. Vlasti; po 3 K: Aug. Novák, farář v Dobřenicích, a K. Lysý, farář v Buchlovicích; 2 K Dr. Rud. Zháněl, c. a k. polní kurát v Praze; po 1 K: Tom. Jos. Jiroušek, red. »Našich Listů«, a Václ. Kunz, katecheta v Praze-VII. Za další milodary se prosí.

Příprava hochů do středních škol.

Mám se ozvat v záležitosti na pohled velmi choulostivé, ale jednak opět velmi vážné a dotýkající se velmi blízko nás všech a proto nelze ji pominouti mlčením, volá upřímný vlastenec-učitel a v polském »Měsíčníku Pedagogickém« v čísle 4. a 5. letošního roku, vycházejícím v Těšíně. Předem se ohražuji, že se ujímám slova ne proto, abych někomu činil výčitky neb abych mu připomněl tížící požadavky, neboť jsem pevně přesvědčen, že v té věci každý z nás činí, co může; a neodpovídá-li výsledek vždy námáhám, vinu toho nesou nejčastěji činitelé přerozmanité povahy, kteří z pravidla od nás nejsou odvislí.

Každoročně blíží se doba, kdy lid náš má vysílati své syny na střední školy. A již během roku se dovidáme, který z našich vychovanců po prázdninách se věnuje studiu. Známe tolik poměry v obci, ve které konáme učitelské povinnosti a nejednou připadá nám ochranná a také odpovědná úloha rádců a povzbuzovatelů stran vyslání hochů k dalším naukám, který by snad bez našeho přičinění a bez naší pobídky hynul na duchu pod tíží tisících poměrů vnitřních i vnějších a neprospěšného prostředí, do jakého jej osud zanesl. Je věcí jasnou, že většina našich nastávajících studentů se odvádí z hochů nadanějších, neboť jen takoví mají vyhlídky, že vyhovějí požadavkům, jaké na ně činí střední škola.

Nechybi ovšem ani hochů, kteří násilně jsou do středních škol vháněni proti své vůli a přes nechut k učení, ale těch je přece celkem málo, což je zajisté jen ku prospěchu školy vůbec mládeže. Nutiti někoho ke studiím nepotkává se nikdy se zdárným výsledkem.

Žáci našich středních škol jsou většinou synové středních a nižších stavů, synové rolníků, učitelů a nemalým počtem i dělníků. Jako takoví jsou nuceni nejednou zápasiti s hmotným nedostatkem. A jak ke každému jinému boji, tak i v tomto zápase jest potřebna náležitá příprava. Úctyhodné naše podpůrné podniky a ústavy částečně odstraňují tento nedostatek, našim pak jest úkolem, úkolem učitelů národních, chápajících vážnost a význam svého povolání dáti budoucím studentům to, co jest nevyhnutelně nutno k dalšímu vzdělání, co umožňuje jim samým a jich budoucím učitelům práci i další pravidelný průběh učení, *dáti jim nezbytnou zásobu vědomostí*, o kterou by se mohl opřít chovanec i vychovatel.

Nemáme dosud přípravy ke studiím, jako nemáme mnoho jiných věcí, které bychom slušně míti měli.

Proto odpovědnost spadá zcela na nás. *Nelituje práce za příčinou přípravy hochů na střední školu.* Každý uzná, že to není tak lehká věc vzhledem k přeplnění našich škol a při hromadném vyučování, jehož důležitým požadavkem jest, aby pokud možno všechny dívky školní stejnou měrou měly z vyučování prospěch. Neméně však dlužno pamatovati na to, že kdežto vyučování na nejnižším stupni konečně musí se opíratí do jisté míry o mechanismus, na střední škole se vyžaduje od hochů již jistá zásoba myšlenek i pojmů a porozumění orientovati se v práci těmito pojmy. Hoch najednou vejde do zcela jiného okruhu rozumového, setká se s celou řadou neznámých nauk a *na základě toho, co přinesl ze školy obecné, má budovati rychle a nepřetržitě celou stavbu naukovou.* Dejme mu tedy k tomu základ.

Vděčnost a uznání náleží kolegům, kteří (často bez odměny) také o prázdninách nejednu chvíli svého zaslouženého oddechu posvěcují přípravě hochově do

střední školy. To jest jistě záslužný skutek. A k spokojenosti třeba prohlásiti, že většina hochů, zvláště těch, kteří pocházejí ze vsí, nejen dobře skládá přijímací zkoušku, ale během roku školního celkem dobře prospívá.

Přihází se však, že hoch přes dobře vykonanou přijímací zkoušku vzhledem k pozdějším požadavkům neví si rady — sám ani jeho učitel. Když nemáme zřetel k českému buď malému nadání, lenivosti, nedostatku rozvoje přirozeného, ať je to následek nevyhovujícího věku nebo též jiných důvodů, stává se, že hoch se neučí a neprospívá, poněvadž není náležitě připraven. Po několika týdnech neb po roce jest nuceno jisté procento žáků buď opustiti ústav, nechťejí-li rodiče neb nemohou-li platiti školného, anebo též tito platí a děti jejich zůstávají ve škole, poněvadž nesprávný stud nedovoluje rodičům vzíti hocha opět do obecné školy, kde by mohl zajisté více vyzískati vzhledem k důkladnější přípravě na příští rok do střední školy, ale stávají se toliko přítěžkem a znemravňují nadanější a lépe připravené spolužáky.

Není tu kdy rozváděti myšlenku o významu mateřského jazyka; směřuji k účeli svých vývodů, abych obrátil pozornost kollegů na požadavek náležité přípravy budoucích studentů v jazyce mateřském. Je to věc na první pohled zarážející. Vždyť mateřský jazyk ovládá každý hoch jdoucí na střední školu, aby mohl na základě toho navázati látku podávanou na střední škole.

Avšak zkušenost ve většině případů poučuje nás o něčem jiném. Obtíže nářečí nemají tu veliké úlohy a po čase dají se odkliditi. *Vážne však stránka tvaroslovná, mluvnická, stránka, aby tak řekl, rozumová.* Na základě mateřského jazyka hoch rázem se má učit (mimo nauky tak zvané reální) dvěma buď úplně neb aspoň částečně neznámým jazykům (latině, němčině) a to na základě mluvnických vědomostí, přinesených ze školy obecné; k výrazům mateřské řeči, jejím tvarům a funkcím, má přibírat a upravovati tvary jazyků cizích, pokud náleží do učebné osnovy. Aby mohl žák vyhověti tomuto úkolu, ne zcela lehkému, musí určití jednotlivá slova (podstatná a přídavná jména, zájmena, slovesa atd.) i jednotlivé části mluvy vůbec, vysvětliti si jich změny při skloňování a časování (nač zvláště má býti položen důraz). Musí věděti, co to je věta, z čeho se skládá a které jsou její podstatné části. Nenaučíme-li tomu žáka ve škole obecné, nemůže býti o náležitém prospěchu jeho na střední škole vůbec řeči. Žák klesne každým krokem, neboť přijde na obtíže, které mu znemožňují neb aspoň ve vysokém stupni ztěžují pravidelný běh přednášky, poněvadž tam se jedná se všemi žáky stejně a učitel nemá času ani možnosti učiti teprve jednoho žáka tomu, co přinesl jiný žák již ze školy obecné jako nezbytnou podmínku dalšího učení. Hoch na příklad nemá ponětí, že skladba vyžaduje, aby po přechodném slovese »vidím« byl předmět této činnosti ve 4. pádě. 1. a 4. pád u neživotných podstatných jmen mužského rodu jednotného čísla je stejný, na př. »strom«; tato okolnost je příčinou omylu, který se v první třídě tak často naskytá, že hoch, který mluvnicky nemyslí, překládá: »Ich sehe der Baum. Video arbor« místo Ich sehe den Baum. Video arborem. Je zhola nemožno také postupovati v učení, když žák se nenaučil rozeznávatí jednotlivé časy.

Bez důkladných a trvalých základů budovy nemožno zajisté dále stavět.

Spisovatel polské stati podotýká, že písemné práce polských dítek jsou poněkud lepší, poněvadž výslovnost usnadňuje správné psaní jednotlivých slov, a nepůsobí polským dětem velkých obtíží. Ale v jazyce českém tomu tak není. Právě

pravopis je bohatou stránkou hochů, kteří vstupují na střední školy. A proto dlužno poznať částí a tvarů jazykových dbáti valnou měrou na správnost písemného vyjadřování. Také rozdělovací znaménka jsou hochům takovým namnoze španělskou vesnicí a jest nezbytně nutno důkladně interpunkcí prakticky s dětmi nacvičiti již ve škole obecné.

Mateřský jazyk je prostředkem, osou, okolo které se točí celý aparát učebný; v něm předvádějí se žákům všechny předměty učebné, pomocí něho vyjadřují všechny pojmy a jich spojení, jím překládají myšlenky a výrazy na cizí jazyky. *Protož připravujeme naši mládež náležitě na střední školy, nedopouštějme, aby nám kdokoli mohl v té věci činiti odůvodněné výčitky.*

Modernismus a výchova lidu.

Napsal B. NUSELSKÝ.

(Pokračování.)

A ty pokusy další s volnou výchovou, nebo jak mnozí říkají, volnou kázní, jsou také velice pochybný. Nechají děti dělati při vyučování, co samy chtějí. Mohou choditi z lavic, mluvití jeden s druhým, mohou si vytáhnouti z kabely knížku k této hodině a k tomuto předmětu právě probíranému se nehodící, mohou volně choditi k panu učiteli ke stolku a něco mu ukazovati a na něco se ho tázati. A když jim vytknete, že takováto libovůle dětí přece nemůže vésti k naučení toho, co se ve škole povídá, že ho děti ani neposlouchají, že je při tom chodění rámus, dupot, že děti spolu mluví, jako by tam učitele ani nebylo, odpoví vám, že právě proto musí učitel učiniti své vypravování tak zábavným, aby děti samy o sobě nechaly všeho a samy o sobě ze své vlastní vůle ho poslouchaly. Tohle mně je skutečně k smíchu. Když nechám děti různých povah, různých náklonností, různé domácí výchovy, různých rodin, různého tělesného i duševního zdraví dělati ve škole, co chtějí, mohu pak k nim mluvití andělsky, jich při tom šumu a jejich společné zábavě (jinak to přece nemohu nazvatí) všech neupoutám.

Velká část se mi jich ztratí. Ti nevědí vůbec nic z toho, co jsem povídal. Kdybych to učení udělal sebe zábavnějším, stačí jediný hoch, aby nebyl upoután, aby dělal tam něco jiného a ten mi polovičku třídy svým hraním a mluvením svede na sebe. A má námaha, snaha a práce je marná a přinesla škole spíše škodu, nežli užitek. Kázeň musí býti i při nejzábavnějším vyučování, kázeň přísná, ovšem moudrá, tak, aby jí děti ani nepozorovaly, musí vládnouti ve škole, nebo by tam byla pravá anarchie a my bychom museli z takové školy na konec utéci.

Jak jiný je výsledek, když děti ve škole vedeny jsou k naprosté poslušnosti. Vždyť to jde dokázati tak, že o tom dítě ani neví, že vykonává vůli mou. A je-li vyrušeno něčím k nepozornosti chvilkové, stačí jednoduché, nepatrné upozornění učitelovo a dítě se vrací ihned k pozornosti. Pak také zná veškeren obsah látky, která se ve škole probírá a vědomosti jeho jsou netušenou měrou obohacovány.

Tedy s tak zvanou volnou kázní nemohu naprosto souhlasiti. Takový žák z tohoto ovzduší volné kázně vyšlý nedovede poslouchati ani na studiích, ani na řemeslech. A na vývoj jeho duše má tento stav ve škole prožitý veliký vliv,

kteřý nikdy se z něho nesetře leda neštěstím a nehodami, které ho v životě pozdějším potkají, když trochu rozumu nabyli; ale obyčejně bývá pak na výchovu a další vzdělávání pozdě. Mladý muž, nenaviklý ve škole kázní a poslušnosti, v životě veřejném narazí velmi často na paragrafy. Nemůže ve své hlavě srovnati, proč má poslechnouti předpisů a zákonů, proč má dělati to a ono tak, jak chce někdo jiný, nežli on sám. A ihned se střetne s paragrafy a následky se dostavují.

V každé lidské společnosti musí býti jistá pravidla, jimiž se musí tato společnost řídit. Bez zákonů nelze si pomysleti rodinu, spolek, obec, národ a stát. A kde se učí mládež navykati tomuto pořádku? *Ve škole.* Ale musí se tomu pořádku tam učiti, nesmí se učiti *nepořádku a nekázní.* (Pokračování.)

RŮZNE ZPRÁVY.

Z Jednoty českého katolického učitelstva. — Přispěli: 20 K: Josef Kašpar, farář v Mor. Radiměři; 10 K: P. Gerlach Dvořák, převor na Strahově; K 7·80: Kato. vzděl. Jednota v Nové Pace; po 6 K: Jos. Kafka, říd. učitel ve Zdětině; Kar. Souhradová, učitelka v Turnově, a tři sestry učitelky: Marie, Karolína a Františka Worlovy v Praze; po 4 K: Žofie Hajná, učitelka v Semilech; P. Václ. Váchal, farář v Nebušicích; Emilie Aubková, učitelka v Roudnici n. L. a Marie Chabrova, em. učitelka v Praze; po 3 K: Václav Kafka, učitel v Cerhenicích, a Em. Čvančar, zám. kaplan v Kláštere n. Jiz.; po 2 K: Marie Veselá, učitelka v Praze; Křesť. soc. spolek v Radnicích; Katolická Jednota v Kostelci nad Orli.; Albína Fortýnová, učitelka v Praze; Marie Reneltova, učitelka v Blovicích; Ant. Tůma, kaplan ve Lhenicích; Jan Šmejkal, učitel ve Vadíně; Josefa Mrázova a Viktorie Sedláčková, učitelky v Turnově. (Pokračování.) — Blíží se konec roku, a proto žádá podepsaný pokladník Jednoty, aby si členové neobtěžovali zaslati dlužné nebo běžné příspěvky, jelikož upomínáním vzniká jednateli veliká práce a Jednotě značné výlohy. — Členské vklady a dary a dlužné obnosy přijímá: Ant. Suchoradský, katecheta v Praze II. na Karlově, čp. 1879.

Sjezd liberálních učitelů v Německu. V Dortmundě konal se sjezd svobodomyšlných a pokrokových učitelů německých, na kterém mluvil jako slavnostní řečník professor Natorp z Marburgu, který od delší doby hlásá a zasazuje se o bezkonfessní vyučování náboženství. Podle nového školního zákona německého z roku 1906 dlužno žádati volnějšího vývoje vyučování náboženského a svobodomyšlnějšího

vzdělání učitelstva. Duchovní vynucené panství vyznání nedá prý se udržeti, i němečtí katolíci prý by rádi svrhli ze sebe římské jho. To jest ovšem zbožné přání jeho i jeho stoupenců.

Nespokojenost liberálních učitelů v Bavorsku a její následky. Bavorská vláda vedle zlepšení služného úředníků a duchovních pomýšlela také na zlepšení platů učitelstva. Členové liberálního bavorského spolku učitelského se však vyjadřovali tak neurvale o »zcela nedostatečné zlepšení«, že vláda a katolický střed byly nad tím pohněvány a nerozhodny, zda za takových poměrů mají povolití zlepšení služného učitelstva. Tu činil katolický učitelský spolek podání k vládě, katolický učitelský spolek napomínal učitele, aby zachovali míru a spokojili se tím, co je dosažitelné; a k tomuto podání a k této výzvě došlo tolik souhlasných projevů z řad učitelstva, že byla zachována čest učitelstva bavorského a zároveň také zlepšení jeho platů.

Germanisace v Istrii. Poslanec Mandić, Chorvat, v jedné z posledních schůzí říšské rady podal interpellaci, kterou podepsali též italská poslanci. Interpellace ohlašuje, že v Přímoři žije 356.580 Chorvatů a Slovinců, 334.152 Italů a 19.945 Němců; je tedy neněmců 690.723. Němci jsou většinou úředníky a přistěhovanci. Tito Němci však mají šest středních škol a to gymnasii a reálky v Gorici, Pulji a Terstu, s německým vyučovacím jazykem. Kromě toho je mnoho zvláštních německých škol, jako v Opatěji, Lovraně, Škedenji. Poněmčovací snahy jsou očividné, zvláště v poslední čas v Gorici, kde chtějí Němci dokonce stavěti své divadlo.

Provolání.

Čím je duše lidská tělu, tím jsou duševní statky pravdy a mravů společnosti lidské. Jsou ji oživujícím zdrojem veškerého kulturního života.

Vzhledem k národu našemu, uprostřed Evropy usedlému, nemůže nikdo, kdo chce být brán vážně, o tom pochybovati, že dosavadní jeho kultura a další její zdárný vývoj spočívá na základech náboženství *křesťanského*. Jest to apoštolské vyznání víry a desatero Božích přikázání.

Jako každý živý organismus je ve svém vývoji podmíněn základními zákony fyziologie, dle nichž se vlivům svého prostředí přizpůsobuje, tak jest i národu českému v jeho kulturním vývoji a přizpůsobování moderním požadavkům svého mezinárodního prostředí, nezbytně *zachovati* nezměnitelné *zásady věro- a mravonky křesťanské*.

Avšak nadešla doba radikálního převratu těchto názorů, tisíciletou kulturou osvědčených.

Dějí se pokusy výchovy dorostu národa a kulturního jeho pokroku bez Krista a bez Boha. »Volná myšlenka, volná škola a volná láska« — naznačují postup nevěrecké theorie ku zákázonosné praxi výchovy mládeže a bezúzdného života dospělých. Francie, Itálie, Amerika a Rusko, kde tyto »moderní« experimenty již více pokročily, vykazují statistikou mladistvých zločinců, sotva škole odrostlých ba i školou ještě povinných, *výsledky přímo odstrašující*.

U nás v Čechách prozrazují začátky takového převratu, v theorii a praxi protikřesťanské, taktéž hrozící *úpadek výchovy* školní mládeže. Učitelstvo samo sebou jej uznává, veřejně ale se k němu přiznat — odvahy nemá.

Tento převrat dosavadní nábožensko-mravní výchovy »volnou školou« považuje sociální demokracie za nezbytnou přípravu *všeobecného převratu* národohospodářského a politicko-společenského. Značná, čím dále tím více vzrůstající část učitelstva přechází v tábor sociální demokracie nejen v theorii názorů nábožensko-mravních, nýbrž i praxi agitací politických ba i funkcí svých školních. »Svobodná« věda několika bezsvědomitých učitelů středoškolských připravuje dle těchto zásad sbor učitelů středoškolských a těmito učitelstvo škol lidových. Toť by byly přímo *kadetní školy*, z nichžto vyjdou bataillony *sociální demokracie* s celým svým štábem.

Do nekonečna vzrůstající *náklad* na jeho vydržování zaplatí poplatníci buržoasie, dokud jejich soukromý majetek nebude socialistickou parlamentární většinou vyvlastněn.

Proti tomuto soustředěnému a systematicky řízenému útoku na základy nejen kulturního pokroku, nýbrž i samé existence národa našeho. — je nezbytno, aby se soustředili všichni, jimžto statky kultury křesťanské jsou nezadatelným duševním dědictvím, neporušitelným fideikommissem rodiny celého národa českého a podkladem dalšího vývoje cestou vědy a víry neklamné.—

Jsme denní zkušeností přesvědčeni, že *značná část učitelstva* všech kategorií dosud *se nesklání* před modlou moderní bezbožecké nevěry.

Proto *voláme všechny* tyto pod prapor křesťanské výchovy, který vztýčila po příkladě zemí rakouských

»Jednota č. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy«.

Kdo se nedává zaslepití lesklou frásí »volné školy«, nýbrž hledá světlo »slunce pravdy Božské«, *nechť se přihlásí za člena*.

Stavme proti lživým frasím — slova živé pravdy, proti anarchii — společenský řád, proti antikristu — Krista, s pevnou důvěrou, že v tomto znamení zvítězíme.

Zakládajícím členem může se státi každý katolík, který buď najednou nebo v pěti ročních lhůtách splatí 50 K. Přispívající člen platí ročně 1 K, chudší 20 h. Činným členem může býti profesor nebo učitel, kněz, katecheta, učitelka literní nebo industrialní, nebo pěstounka kteréhokoliv druhu škol, který nejméně 2 K ročně platí. Členy, jejich vklady a dary přijímá pokladník Ant. Suchoradský, katecheta v Praze, na Karlově, čp. 1879.

V Praze, dne 20. listopadu 1908.

Msgr. Dr. Fr. Kordač,
university profesor,
předseda.

Ant. Suchoradský,
katecheta měšť. škol,
jednatel.

Ze školní praxe.

Co platná všechna theorie, když její zásady se neprovádějí v praxi. Proto potřebí také věnovati praktické stránce v našem listě nějaké místo. — Polská »Szkola« ve své příloze uvádí hojně takových zdařilých výstupů, z nichž některé tuto podáváme, dodávajíc, že ochotně popřejeme místa našim odborným pracovníkům, aby své zkušenosti sdělili také s jinými.

1. Materská řeč.

(Úvodní řeč před výkladem mluvnickým na počátku druhého školního roku.)

Karel a Stanislav se potkali na cestě do školy. Stanislav předešlého dne nebyl ve škole, Karel pak nevěda, proč Stanislav včera do školy nepřišel, chtěl se o tom dovědět. Co pak učinil Karel, aby se dověděl, proč Stanislav nebyl ve škole? (Otázal se na to.) Karel promluvil tedy k Stanislavovi a Stanislav na jeho otázku odpověděl. Hoši si mezi sebou rozuměli. Čím si rozuměli? (Řečí.) Kdo se s vámi doma podobně dorozumívá? (Rodiče.) Čím? Čím se dorozumívá učitel s dětmi? Čím se dorozumívají lidé? K čemu je tedy řeč?

Jsou také takoví lidé, kteří neumějí mluvit. Jak se nazývají? Proč němý člověk se nenaučil mluvit. (Byl hluchý od narození.) Člověk hluchý a němý nazývá se hluchoněmým. Jsou to velmi ubozí a nešťastní lidé. Hluchoněmý neslyší něžných slov matčiných, nemůže si matce postěžovati, kdy jej co bolí, neraduje se ze zpěvu ptáčeků, nemůže se s nikým sděliti o své myšlenky. Nedostatek řeči odděluje jej od lidí, s nimiž se může dorozumět pouze posuňky. Třeba by měl mnoho peněz, nepřestává býti politování hodným ubožákem. Či snad bys prodal svou řeč za peníze? Řeč náleží k největším pokladům lidským. Bez řeči nelišili bychom se mnoho od zvířat.

Čeho užíváme, když mluvíme? (Úst.) Kterého ústroje v ústech nejvíce při tom užíváme? (Jazyka.) Bez jazyka bychom nemohli mluvit, proto řeč nazýváme jazykem. Slyšeli jste již o Němcích, Francouzích, Rusích, Polácích, Turcích, Italech. Všichni tito lidé nemluví stejnými jazyky. Jakým jazykem mluví Němec, Polák, Rus, Francouz, Čech? Jakým jazykem mluvíme my? Kterému jazyku učíme se ve škole? Kterému jazyku naučila vás matka? Jazyk český je tedy naším mateřským nebo otcovským jazykem. Jakým jazykem není jazyk německý? Proč není naším mateřským jazykem?

Jazykem mateřským promluvila k nám kdysi po prvé milovaná matka, učila nás v něm poznávat osoby, zvířata i věci v domě otcovském; jazykem mateřským vypravovala nám o Pánu Bohu; jazykem mateřským promlouvají k nám otec, bratři, sestry, příbuzní i sousedé; jazykem mateřským mluví osoby, které nás milují a jsou nám drahé. Proto jazyk mateřský milujeme.

Kdybyste tedy, až vyrostete, musili opustit rodný dům i vísku vaši a přestěhovat se do země, v které mluví cizím jazykem, kdybyste tam v cizině zapomněli svůj mateřský jazyk, kam byste se neradi vraceli? Jaká myšlenka by vás nenaplnila radostí? Zůstali byste raději v cizině; zapomínajíce na svůj jazyk mateřský, zapomněli byste časem na matku, na otce, na bratři a sestry, na rodný dům. Mateřského jazyka však nikdy nezapomínáme, jako nikdy nezapomínáme na matku, rodiče a přátele. Mateřský jazyk spojuje nás s rodiči, sourozenci, přáteli a tím, co nám v dětství bylo milé a drahé.

Kdo chce svůj mateřský jazyk milovati, kdo naň nechce nikdy zapomenouti, musí se mu nejdříve dobře naučiti. Ó, je to zajisté velká věc uměti česky, pomyslí si snad někdo z vás; já již dosti umím česky, bylo by snad lépe učit se jinému jazyku, na př. německému. Co bychom na to odpověděli? Jazyk mateřský, který okolo sebe slyšíme, jest pěknější než každý cizí jazyk, jest nám nejmilejší. Tohoto mateřského jazyka ještě zcela dobře neznáte, jest potřebí, abyste se mu učili. Z čeho učíme se tak pěknému, milému jazyku českému? (Z mluvnice.) Máte šaty sváteční a všední. V jakých šatech bys chtěl stále chodit? Podobně člověk, který mluví pěkným, správným jazykem, jest jako stále svátečně ustrojen, každému se líbí.

Ale učice se pilně českému jazyku jako své mateřštině, budeme se také starati o to, abychom poznali jazyk německý. A proč nám, Čechům, prospěje učení jazyku německému? (Jazyk německý se nám hodí v životě, až budeme se dorozumívati s Němci, kteří neumějí česky.) Který jazyk je tedy pro nás nejdůležitější?

2. Voda.

(Osnova výkladu na středním stupni.)

Učitel ukazuje na sklenici, která je naplněna čerstvou vodou. Co je v té sklenici? Po čem jsi to poznal? (Po barvě.) Jaké barvy je voda? (Voda je bezbarvá.) Jmenuj jiné bezbarvé těleso!

Učitel přelévá vodu do jiné sklenice. Co jsme učinili nyní s vodou? Tělesa, která se mohou přelévati, nazývají se kapalnými nebo kapalinami. Jakým tělesem je voda? (Kapalným.) Co je voda? (Kapalina.) Jmenuj jiné kapaliny. Jaká kapalina jest voda co do barvy? Jmenuj jiné kapaliny bezbarvé! (Petrolej je kapalina bezbarvá.)

Bezbarvých kapalin je více; proto nejsme ještě přesvědčeni, že v této sklenici je skutečně voda. Jaká kapalina by to ještě mohla býti? Jak se o tom přesvědčíš? (Poznám to podle zápachu.) Přičichni a pověz, jaký zápach má naše kapalina? (Tato kapalina je bez zápachu.) Snad ještě někdo není úplně přesvědčen, že je to opravdu voda. Co učiníme, abychom se o tom přesvědčili? (Ochutnáme kapalinu.) Jak ochutnáš? (Opatrně.) Proč? (Mohla by to býti také jedovatá kapalina.) Ochutnej tuto kapalinu. Co je tato kapalina? Proč? (Poněvadž voda nemá chuti.) Jaká voda však jest jen bez chuti? (Čistá.) Jakým způsobem bys

dal vodě chuť sladkou, slanou? — Voda přijímá chuť těles, které jsou rozpuštěny.

Opakuj všecko, co víš dosud o vodě! Voda je kapalina bezbarvá, bez chuti a bez zápachu. Jaká je to voda? (Čistá.) K čemu se užívá vody čisté? (K pití.) Čím jest tedy voda, poněvadž se jí užívá k pití? (Nápojem.) Které jiné nápoje znáte? Jakým nápojem jest voda, jakým kořalka? Voda jest nejzdravějším i nej-lacinějším nápojem.

Odkud běříme čistou vodu k pití? (Ze studny nebo z pramene.) Kdo neviděl ještě studny nebo pramene? (Neviděl-li některý žák těchto věcí, učitel ukáže na nejbližší studnu nebo na nejbližší pramen s vybidnutím, aby se tam podíval.) Kdyby většina dítek neznala těch věcí z vlastního názoru, zařídí učitel za tou příčinou poučnou vycházku. Odkud pochází voda v prameni? (Vytryskuje ze země.) Voda z pramene se nazývá pramenitá. Jakým nápojem jest voda pramenitá? Kdy nesmíme pít studené a čerstvé pramenité vody?

Pramenitá voda nezůstává na témž místě.

Co se s ní děje? (Odtéká.) Odtékajíc, tvoří potoky. Které potoky jsou v našem okolí? Co se tvoří z potoků? (Řeky.) Která řeka teče naším okolím? Voda vážená z řek se nazývá vodou říční.

K čemu užíváme vody říční?

Co říkáme o vodě, která je v potocích a řekách? (Plyne.) Někdy voda ve velkých řekách plyne tak pomalu, že sotva to pozorujeme.

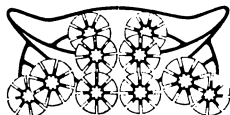
Jak by ses v takovém případě přesvědčil o tom, zda voda stojí nebo plyne? (Hodil bych kousek dřeva na vodu.) Tělesa, která plynou, nazývají se tělesy plynými. Jakým tělesem jest voda?

Řeky vtekají buď do větších řek nebo zaniknou v moři. Moře nikdo z vás asi neviděl. Ale každý z vás stál nad rybníkem v našem okolí. Představte si rybník tak velký, že nevidíte druhých břehů, rybník větší než je naše vesnice, větší než náš okres, větší než naše otcovská země a tak hluboký, že by se do něho vešly naše nejvyšší domy, náš kostel s věží a dokonce i nejvyšší hory a budete mít ještě nedokonalou představu, jak jest moře velké a hluboké.

Moře jest nevyčerpatelnou nádržkou vody. Ale voda mořská není tak čistá jako voda pramenitá nebo voda říční. Ve vodě mořské jest rozpuštěno mnoho soli. Jaká jest voda mořská podle chuti? (Slaná.) Voda mořská se proto nehodí k pití. Na velkém a hlubokém moři může člověk zahynouti žízni, nemá-li s sebou vody pramenité nebo říční.

Voda jest nám potřebná k udržení čistoty našeho těla. Co děláme k tomu konci každého dne, co v létě? (Myjeme se, koupáme se.) Jakou vodou máme se každý den umývat? K jakému účeli? (Abychom se otužili.) Někteří lidé bojí se vody a nekoupají se celý život. Nečistota těla je nejen věc velmi ošklivá a nepřijemná, ale také přivádí různé choroby. Koupati se mají nejen dítky a mládež, nýbrž i lidé dospělí.

Velmi zdravý jsou hlavně mořské koupele, kterými se léčí některé choroby.

Modernismus a výchova lidu.

Napsal B. NUSELSKÝ.

(Pokračování.)

III.

Vyhoďte náboženství ze školy a budeme to mítí teprve při nynější rozeřvanosti a rozháranosti našich poměrů pěkně. Kde která politická strana bude pak ve škole uplatňovati svůj vliv pomocí učitele té které straně náležejícího a pomocí činitelů té strany, dostavších se ve vesnici agitací k veslu. To to bude pak pěkně vypadati. To bychom to my Češové dopracovali. Ještě vynajde několik stran, ať toho je více a jedinou pravou stranu katolickou vyhoďte ze školy. Tak to napravíte. Místo obrazu Kristova bude v jedné škole viseti na stěně Lasalle nebo Marx, v jiné škole bude tam viseti nějaký mladočeš, v jiné Klofáč, opět v jiné nějaký znamenitý agrárník, opět v jiné nějaký volný myslitel a myšlenkář, opět v jiné nějaký radikál atd.

To bude pokrok! Volná myšlenka si bude raziti cestu do všech našich vesniček a svoboda ovládne všechny. Každý bude chtítí tu svobodu uplatnití pro sebe a pro svou stranu. V jedné vesnici vzkvete strana zvyvající Lasalla, ve druhé Klofáče, ve třetí mladočeš, ve čtvrté agrárnika atd. A teď budou přívrženci těch stran uplatňovati své náhledy. A to uplatňování bude též *svobodné*. Nařezati si důkladně, klacky vštěpovati své učení a přesvědčení druhým. Kdo bude silnější, opanuje. A jak bude ta mládež pocvičena! Ta potáhne napřed a bude upravovati ostatním cestu. Beztoho každou chvíli čteme v novinách, že tam a tam seprali se kluci školáci kamením a jeden druhému vyrazil oko, nebo že házeli kamením do jedoucího vlaku a tolik a tolik osob zranili. A ti kluci zajisté potom ty noviny četli a těšili se svému hrdinství, jsouce na to pyšní, že i noviny už o nich píší.

Kam to spějeme při nynější horečné námaze různých stran dostati školu do své moci a vyhoditi z ní náboženství?!

Modernismus velice se tlačí svými různými hesly do školy. Uvedu některé. *Umělecká výchova!*

Prosím vás, kdo jste znám na vesnicích, představte si tam uměleckou výchovu. To je vskutku povedeno, že nemůže býti nic povedenějšího. To je největší nesmysl po vesnici.

Umělecká výchova! Toto heslo sice velice pěkně hodí se do měst, ale ne na venkov.

Co se žádá při umělecké výchově dětí? Krásných příkladů spočívajících v pěkném okolí a ovzduší dítěte, v němž žije. Byt jeho musí býti čistý, vkusný, pěkné obrazy na stěnách, dvůr vzhledu příjemného, cesta do školy taková, aby probouzela vnímavost pro krásu a školu? Ta má býti nejkrásnějším příkladem svým zjevem. A teď se podívejte, jak to ve skutečnosti ve mnoha vesnicích vypadá a jak se tím podporuje umělecká výchova. Byt dítěte špinavý, někde mají pod kamny vylíhlá prasátka, v koutě nasazenou kvočnu na vejcích, ve druhém koutě batolí se vylíhlá malá kuřátka, po světlici běhá jedno nebo dvě štěňata a zanechávají za sebou louže, otevřenými dveřmi vhopkuje do světlice kůzle, zrejdí a rozrejdí ty louže a opouští po chvíli tento útulný příbytek. Jaký je tu zápach, to si dovedeme představití. V síni jsou ty louže dohromady spojeny jako

moře, že se musí přesně opatrně skákati, aby se člověk neocitl v tom moři nosem, na dvoře rozházen hnůj, plno smetí a bláta, plot spadlý, zeď kolem zahrady svezlá, cesta po návsi dlážděná husími zbytky, můstky přes potoky chartrné, neúhledné zdi kolem cest. A teď tu běží kráva a znečistí místo před školou.

Tato nečistota nemůže býti ovšem lákavou pomůckou při umělecké výchově, kterou mnohdy na okresích nyní fedrují, nepovšimnuvše sobě okolností, které této nové mody na našem venkově nedoporučují.

Jak pak mohu cpáti na vesnické škole do dětí uměleckou výchovu, když ovzduší, ve kterém musí žít, tomu naprosto neodpovídá. A není to také žádným neštěstím, že ty děti nemohou se nalézati na výsluní umělecké výchovy. Žijí v ovzduší praktickém, odpovídajícím jich potřebám a zvyklostem, které se druží k zaměstnání jejich otců. Rolník a chalupník za nynějších poměrů nemůže mít kolik světnic, ve kterých by bydlel, má jen jednu velkou světnici, ve které se soustřeďuje veškeren život rodiny a ve které se rozhoduje o různých záležitostech hospodářských, na nichž přece závisí prospěch práce rolníkovy. Nač by dával kuřátka, kvočnu s vejci, selátka někam ven, kde by tomu hrozila zkáza buď od chladu nebo z jiné příčiny, když to může pohodlně a s prospěchem ošetřovati doma a má to stále na očích?!

Však on rolník nebo selka, čekají-li vzácnější návštěvu, dovedou také učiniti náležitý pořádek, aby očekávaného hosta mohli uvítati.

Přirozenost dítěte a její vzdělání.

Podává JAN NEP. HOLÝ.

(Pokračování.)

2. Oděv.

Hlavním účelem oděvu jest udržení a podpora *zdraví*. Oděv nemá proto brániti přímému, pravidelnému vzrůstu, volnému pohybu. Spíše má býti stavu dětí přiměřený, ne příliš úzký, teplý, avšak též nikoli, zvláště v zimě, příliš lehký a studený. Slavný jeden lékař pravil: »Nohy měj v teplotě, hlavu studenou a žaludek neobtěžený, tak se mnohých nemocí uchráníš.« Proto se mají v teplé světnici odložití svrchníky, šátky na hlavu, šály a pod. Dále třeba dbáti, aby šaty byly *čisté*. I když se nemůže žádati, aby byly šaty nové, mají býti přece aspoň celé (byť i záplatované) a čisté.

U přespolních dětí třeba též dbáti, aby měly šaty *suché*. Mokré a zamazané šaty, deštníky, možno-li, uloženy buďtež mimo školní světnici. Učitel se vynasnažit může umožniti, aby dítky mokré punčochy a střevíce prezuly.

Jiným účelem oděvu jest podpora *mravnosti a cudnosti*. Dítě se přidržuj záhy již při oblékání a svlékání šatů dbáti cudnosti.

Oděv slouží též *k rozdílu pohlaví a stavu a k ozdobe těla*. V tomto ohledu braň učitel oběma krajnostem, jak přehnané strojivosti, tak i přílišné nedbalosti. O módu netřeba se učiteli starati, ale proti necudným šatům všemožně má bojovati. (Ohler str. 99., Haszmann 96. a 97., Lindner-Tupetz 74.—75., 106., Stolz 59.—61.)

3. Čistota dítek ve škole.

Čistota půl zdraví, praví již staré osvědčené přísloví. Čím více dítky čistoty dbají, tím zdravější jsou. Čistota nejvíce se však vztahuje na kůži, pročež jsou

pro dívky lázně, koupel, koupání velmi vhodné. O tuto čistotu, dítěti tak nutnou, ovšem v první řadě starati se mají rodiče; avšak čím méně často doma k čistotě se hledí, tím větším důrazem a tím větší vytrvalostí má učitelstvo o čistotu dbáti; neboť nepopíratelné jest, že má čistota největší vliv nejen na zdraví, nýbrž i na mravnost.

Již v školní místnosti obražej se obraz čistoty! Nebudiž tu trpěna špína a smetí. Špíny a nečistoty nemá učitel ani u dětí trpěti, ani na šatech, na rukou, v obličejí, v knihách, sešitech atd. Jsou-li tyto věci nějak nečisty, má dítě, pokud možno, chybu samo napravit.

Učitel ovšem nemůže v tomto ohledu ve všem prakticky a činně zasahovati; než mnoho v tomto ohledu zmůže jeho vlastní příklad, neustálé poučování a napominání, jeho pochvala, pokárání i trest. Jsou příklady, že smysl pro čistotu v celé krajině vlivem školy velmi dobře se ujal. Zjistěte plným právem jedná učitel, když vážně na to nastupuje, aby žádné dítě do školy nepřišlo neumyto, nečesáno neb jinak nečisto. Nedej se odstrašiti nepříjemnostmi, kterých se snad s počátku u mnohých rodičů dožiješ; později budou tobě děkovat. (Ohler str. 100.)

Jest též potřebno, dívky často, v první době jejich života i denně *koupati*. S počátku jsou koupele obyčejně teplejší, starší dívky si mají zvykati i v méně teplé vodě se koupati, zvláště obličej, krk a nohy studenou vodou mýti. Mýti studenou vodou mnoho přispívá k tomu, že se kůže otužuje a že se předchází mnohým nemocem krčným. V létě koupají se dívky obyčejně v řece neb rybníku, nemají však ve vodě příliš dlouho prodlévati, mají po koupání se pohybovati. (Lindner-Tupetz str. 76.)

4. Smysl pro pořádek.

Pořádek života má býti jednoduchý, činný, pravidelný a přece opět změnu milující. Týká se hlavně doby jídla, práce, odpočinku a spánku.

Děje-li se to vždy vše v určitou dobu, propůjčuje to fysickým zvyklostem orgánům, vůbec celému tělu něco klidného, přiměřeného, pravidelného, což udržuje síly, upevňuje zdraví tím, že se všech výstředností varuje a na každém předmětu stálý půvab a vždy novou zálibu nachází. (Ohler str. 100.) (Pokrač.)

— RŮZNE ZPRÁVY. —

Zanedbané dítě diplomatem. Jedenkrát dostal Don Bosco opuštěné dítě v Turíně, vzal je s sebou do dětské opatrovny a připravil je dobrou výchovou i vyučováním, že se stal hoch horlivým služebníkem Božím. To byl hoch rodiči opuštěný, jménem Jan Cagliera, který si získal důvěru Boscovu v takové míře, že jej Bosco bez obavy poslal do jižní Ameriky, aby v podobném smyslu pracoval jako Don Bosco. Takovým způsobem Cagliera vchoval velký počet dítek jako dobré členy lidské společnosti, kteří by se byli jinak ztratili v moři zla. Tato nadšená práce vzbudila pozornost Pia X., který právě potřeboval diplomatického zá-

stupce pro svatou stolicí v středoafričské republice Kostariki. Na toto důležité místo se odhodlal postavit bývalého opuštěného hochu Jana Cagliera. Tak se stal opuštěný hoch diplomatem. Tento případ ukazuje, jak třeba se ujímati mládeže. Kolik nadaných lidí se zakope právě tím, že se velmi málo pracuje na tomto poli.

Ruština na krakovském gymnasiu. Na jednom z krakovských gymnasií byla uvedena ruština jako povinný předmět. V Haliči bydlí nyní mnoho polské mládeže z privislinské gubernie v Rusku, která bojkotuje ruské školy. Poněvadž by taková mladíci nedostali služby v Rusku, kdyby

nedokázali znalosti ruského jazyka, vyhověla rakouská vláda žádosti ruských katolíků omezeným způsobem a dala jim příležitost, aby se polští studenti naučili rusky. To je první případ v Rakousku, že se vyučuje ruštině na veřejné škole, poněvadž ji dosud považovali za nějaké strašidlo, kdežto v Německu, Francii a Anglii se mládež pilně uč. rusky, poněvadž je to jediný světový jazyk slovanský. Snad se přece rozednívá v hlavách rakouských byrokratů.

Zápověď dítkám kouřiti. Všecky komitáty na pravém břehu Dunaje v Uhrách zápověděly dítkám pod 15 let kouřiti cigarety a tabák. Také zápověděly trařkantům, že nesmějí dítkám pod 15 let žádného tabáku prodávati. Tento zákaz by byl také u nás na místě.

Jak jsou Němci v Praze utiskováni. V uplynulém školním roce bylo na pražských německých školách 2508 žáků a žákyň, mezi nimiž bylo českých dítek 839, židovských 1393 a německých 276. Praha tedy vydržuje německé školy pro Čechy a Židy. A němečtí poslanci v říšské radě a na zemském sněmu se nestydí tvrditi, že brání německé državy.

Liberální učitelé proti dobrému časopisu. V Postojně v Kraňsku liberální učitelé odepřeli přijmouti »Slovenského Učitelje«, orgán katolických učitelů, do okresní učitelské knihovny. Židovské listy učitelské a socialistně-demokratický »Učiteljski Tovariš« tam mohou býti, ale list, který učí, jak mládež má býti mravně vzdělávaná, nesmí býti do učitelské knihovny objednan. Lidová strana slovinská se o to postará, aby tento terrorismus několika předáků byl zlomen, tak že bude moci učitelstvo hlasovati, jak myslí většinou.

Německý učitelský svaz. Tento svaz hodlá v Lovraně v Istrii zakoupiti úplně dohotovenou stavbu za 70.000 K. V tomto najdou byt němečtí učitelé, kteří hledají v mořských lázních uzdravení a osvěžení.

Vzdělávací četba katol. mládeže. Ročník VII čís. 2—6. Výbor povídek a básní od různých spisovatelů. Nákladem družstva Vlast. Cena 60 hal. ročně, jednotlivá čísla po 10 hal. Redaktor Fr. H. Žundálek, c. k. profesor v Rakovnicce. Měli jsme již dříve několikrát příležitost oceniti význam Vzdělávací četby, její v pravdě cenný a krásný obsah i její blahodárnou pout po Čechách, Moravě a Slezsku. Psát dnes pro mládež není snadné, ale ještě nesnadnější jest mládež

psaním získat! Co jest tu knih a časopisů na stole knihkupeckém vydávaných výhradně pro mladé čtenářstvo a kolik z těch knih a obrázkových revuí možno s klidným svědomím vybrati a dáti do rukou dítěte? Jed jest zlý a smrtelný — neboť hubí tělo; ale špatná kniha, ta jest ještě horší: ta hubí nejen tělo, ale i duši! A duši má dítě jen jednu. Vzdělávací četbu klidně a s dobrým svědomím můžeme doporučiti českým rodinám, neboť tam, kam přijde a zavítá, tam poučí, pobaví a zušlechťí. Družstvo Vlast dobře vědělo, proč ji zakládá a zajisté hledělo s určitým cílem do budoucna. Vzdělávací četba jest domácím učitelem a doplňuje theorii školní. Případně a poučné povídky ze života napsali: Johanna Horušická: Povídky ze Slovenska a Když padne sémě v půdu úrodnou, Jos. Hais Týnecký Dráteníček, dětskou humoresku: Trampoty liné Kačky — poetický obrázek Jitro, a L. A. Bourgnin: Pravá cesta, v překladu L. Grosmannové-Brodské. Příležitostnými básněmi zastoupen jest F. Šebestík (Vnoučata zesnulé babičce, Proslovy po prvním sv. přijímání, k vánoční nadílce, Uvitání) a Jos. Hais Týnecký básní Cvrček houslista. Všechny tyto práce vyznačují se lehkým, přístupným slohem, stylem jednoduchým a dikcí lahodnou. Mladý čtenář i čtenářka odloží je zajisté s uspokojením a co hlavního, dočtou je s dojemem, který zanechává v mladistvé, jímavé duši stopu nezahladitelnou! Toho nejlepší zárukou jest nám zajisté v první řadě pořadatel sám: známý spisovatel a dobrý paedagog profesor Fr. H. Žundálek a pak družstvo Vlast, které tomuto ojedinelému literárnímu podniku katol. rázi mužně a obětavě cestu! Vše a vroucně doporučujeme všem vzdělávací četbu, hlavně však — a na to kladem důraz — pp. učitelům a dp. katechetům k hromadné a úsilovné agitaci. Práce a snaha jejich bude korunována dobrým výsledkem!

Tomáš Tichý.

Schůze konají v domě družstva Vlast

o 10. hodině dopoledne: v neděli dne 6. prosince Svaz paedagogický a dne 8. prosince výbor Jednoty č. kat. učitelstva. Výboři těchto spolků se vybízejí, aby se těchto schůzí v plném počtu účastnili.

Modernismus a výchova lidu.

Napsal B. NUSELSKÝ.

(Pokračování.)

IV.

Mluvil jsem o umělecké výchově. Nejen že na vesnicích okolí žákovo doma a po cestě do školy neodpovídá žádnému dojmu, ale i školy samy, zvláště staré budovy ze starých dob také neodpovídají uměleckým požadavkům. A zase se tomu docela nic nedivím, pranic to nemám tomuto ovzduší za zlé. Břemena uvalovaná dnes na naše chudé obce jsou tak veliká, že nelze se tomu diviti, když na mnohých místech vzpírají se stavbám nových škol, odkazující na to, že ty staré, ve kterých se oni vyučili, úplně stačí pro jejich děti a jen ať prý jejich děti jsou v těch nových moderních školách tak hodné, mravné, pobožné a pracovitě, jako byli oni ve starých školách. Nehodí se ovšem ty staré budovy školní pro uměleckou výchovu dětí, ale za to tyhle staré budovy ve mnohých místech odchovaly národu buditele a křísitele, daly národu nadšené učitele a kněze, kteří dovedli s lidem žítí, cítiti i umíratí. Nemluví tím snad proti novým pěkným školám, naopak, je to přece pěkné, když ve vesnici jest pěkná, nová škola, ale horuji v první řadě pro to, aby v těch našich školách, ať nových, ať starých, zavládla stará shoda mezi oběma stavy, učitelským a kněžským, aby se tyto dva stavy navzájem doplňovaly a tak mohly zdárně pracovati na mravní a náboženské výchově našich dětí. To by byla ta pravá umělecká výchova. Ale na to se dnes nedbá. Jen rozbroj najdete dnes na mnohých školách, štvance; jeden pronásleduje druhého, jeden druhému kouká na paty, jeden by na druhého pověděl, jen kdyby něco věděl. Tak se potom nemůže výchovná práce nikterak dařit. To není možné. Jak jinak by to krásně šlo, kdyby byla mezi učitelským sborem a kněžstvem na každé škole shoda a dobrá vůle. Lecčemu by se zamezilo, co pak naplňuje obě strany hořkostí. Neopovážili by se pak cizí lidé míchat se do věci školních a do vyučování. Báli by se shody, ano imponovala by jim vážnost úřadu školního, školy a učitelstva by velice stoupla, každý by měl pak ke škole úctu a zájem pro ni by rostl a mohutněl. Nenašlo by se pak takových případů, kdy učitel musil se hájiti před lidmi a proti občanům soudem, neboť by k takovým přehmatům proti škole nikdy nedošlo.

Učitelstvo a kněžstvo má vůbec těžké postavení, proto lépe by bylo, kdyby mohla býti mezi nimi úplná shoda, kdyby jedni druhým vyhověti se snažili. Není v tom docela nic těžkého, ano jest to tak snadné, že se tomu musíme diviti, kterak na mnoha místech jde to tak těžce dohromady. Trochu dobré vůle, plné pojmání důležitosti obou stavů, plné pojmání zodpovědnosti školní výchovy a snaha po důstojném vystupování na venek před občanstvem a shoda je hotovou věcí.

Učitelé, šířící moderní heslo »za uměleckou výchovou,« často sami proti tomuto heslu jednájí. Dám příklad. Učitelské konference usnášejí se o koupi obrazů a pomůcek vyučovacích. Najde se mnoho těch, kteří nikdy nehlasují proto, aby do školy koupily se nějaké pěkné, umělecké obrazy znázorňující dějiny biblické, aby dle nich mohl katecheta učití a ty staré, sešlé a ne právě umělecky malované odstraniti. Proč také jemu nedopřejí radosti, aby mohl dle pěkných a krásných obrazů učití? Nebo proč neodhlasují, aby někde koupil se nový, pěkný, umělecký kříž s Kristem do školy a zčernalý, mnoho let starý kříž aby se od-

stranil z třídy. Jak vnímavěji budou dítky hleděti do pěkně provedené tváře Kristovy! Jak intenzivněji působila by umělecky znázorněná bolestná svatá tvář Spasitelova na dobré srdce dítek! Jak daleko významněji zněla by slova říkané modlitby, kdyby očka dítek patřila na dokonalé dílo, znázorňující věrně Krista a jeho duševní stav, který tak mnohý idealista malíř nebo sochař dovedl do své práce vdechnouti.

Proč nedopřejete také v tomto oboru pohledu dětem na umělecké dílo? Proč nedopřejete i v tomto ohledu dětem té umělecké výchovy?

V.

Moderní hesla přinesla také něco hodně starého z doby, kterou tak rádi mnozí dnes posílají ke všem čertům, hubující na kněžskou bývalou »vládu« nad školou. Dříve pro děti vyšší ze školy řízeny byly nedělní opakovací hodiny ve škole a křesťanská cvičení. Mladíci, děvčata i starší lidé dostavovali se rádi do školy, aby tu zopakovali křesťanskou mravouku a vše to, co jim bylo třeba k životu ctnostnému a řádnému. Později, když moderní doba se »hlásila« o své jakési právo na výchovu lidu, byly tyto schůze zrušeny a to hlavně proto, že našťvaný lid se křesťanským cvičením sám počal vyhýbatí.

Nyní se zase pořádají schůze ve škole a sice učitelů s rodiči. Dávají tomu různá jména: besedy s rodiči, atd. A proč to zavádějí v některých okresích? Aby prý učitelé poznali rodiče svých dítek, aby poznali, jaký vliv má na to nebo ono dítě povaha otců, aby tyto povahy otců a matek poznávali a je na svou stranu a pro zájmy školy získávali, aby zkrátka pomohli sobě ve vychovatelství.

A tak mně maně napadá, proč tohle se teď dělá? Kdyby ta nynější výchova se dobře dařila, kdyby děti poslouchaly, kdyby ten »modernismus« byl už tak mnoho nenačichl do otců a nepopíchl jich proti škole a učitelům, kdyby toho všeho nebylo, nebylo by snad potřeba volati na pomoc »besedy učitelů s rodiči.« Tak mi to připadá, jako by někomu teklo do bot a teď honem by potřeboval pomoci. A pomoc shání tímto způsobem. Chce navazovati »styky s rodiči«. A mnohý z těch nyní besedujících učitelů dříve hlásal heslo: školu osamostatňovati, nenechati nikomu nepovolanému nahlédnouti do zákulisí školního života, nikomu nedovoliti vměšovati se do výchovy žákovské. A nyní konferují s rodiči. Někde se toho také využilo k agitaci volební, někde k potírání osob nemilých a nepohodlných. Já bych »besed s rodiči« nedoporučoval. Ve městech by snad to mohlo ještě míti nějaký výchovný účel, kdyby se tam probíraly jenom otázky školní a domácí výchovy, ale na vesnicích po mém názoru to nemá prazádný účel, prospěch z toho žádný, ano vznikají z toho nepřijemnosti i výstupy nemilé pro učitele.

Každý učitel má nějakého nepřítele. Svoláte schůzi rodičů do školy. Musíte pozvati každého otce, nikoho nesmíte vynechati. Jak snadno se můžete s některým svým odpůrcem dostatí do nemilé debaty. Vyčte vám tam leccos, budete ho žalovat a spory v obci jsou hotovy. Někdo se přidá k vám, někdo k němu, povstanou dva tábory a vy to potom na konec jako učitel všechno odnesete. V každé vesnici bývá aspoň jeden alkoholik. Ten se opije, přijde do »besedy s rodiči« a udělá vám tam takový výstup, že se zařeknete nikdy téchhle schůzi nepořádati.

Místo toho bych navrhoval, když se nyní mnohý tak rád ohání moderními hesly o výchově našeho lidu, aby se skutečně zřídily pro děti, po 14 letech ze školy vycházející, nedělní, odpolední, pokračovací školy, do nichž by byla mládež

obojího pohlaví nucena do 16 let choditi. Myslím, že by takovéto odpolední nedělní školy mohly se stát semenišťem mravní výchovy našeho lidu. Někdo namítne, že chce mít jako učitel také v neděli klid. Vždyť by se mohli učitelé ve vyučování střídati. Každou neděli jiný. A když se neustále oháníte snahami o výchově našeho lidu, tedy mu věnujte jednou za čtrnáct dní nebo za měsíc dvě hodiny v neděli odpoledne. Ne holé frase a prázdná slova, která sice hezky vypadají, ale bez skutků jsou jalovými výplody bujně, předělané fantasie, která si libuje jen ve frásích, ale nikoliv ve skutecích. Pomněte, že mládež od 14 let jest ponechána dnes úplně sama sobě. Nikdo se o ni nestará a stará-li se kdo o ni, není to v její prospěch. Do spolku nesmí vstupovati a také bych to neradil, do hospody také nesmí. a to zcela správně, tak kam má tedy v neděli jíti, co má ta mládež dělat? Víte, co dělají? Viděl jsem hochy čtrnáctileté hráti si na vojáky. Obsadili dva kopce a teď do sebe házeli kamením. Při útoku proti sobě bylo jich mnoho kamením zraněno a jednomu i oko vyraženo. Jinde zase scházeli se hoši stranou vesnice v chalupě u jednoho kamaráda a tam hráli v karty o peníze a posílali si do hospody pro kořalku. Tam byli hezky za větrem a schůzky jejich stávaly se pak tak pravidelnými, že se staly jim zvykem a nutností. Přivykli kartám a kořalce a nemohli pak býti bez toho ani živi. Kam vede takovýto návyk? Snadno na to nalezneme odpověď. A dívky? Ty jsouce v těch letech zůstaveny samy sobě, táhnou se za dospělejšími soudružkami, které právě tak jak ony neměly žádného vedení při opuštění školy a tudíž jejich »vychování« jest velice volné. Slyší od nich leccos, co jim má býti dlouho utajeno, po zakázaném ovoci touží brzy je poznávají, neboť příležitost se jim k tomu snadno naskytne a upadají ve zkázu. Nemohouce do sálu k muzice, stojí venku pod oknem, slyší od »párků« venku za tmy se k sobě tulících různé řeči.

»Tady máte, vy moderní hlasatelé umělecké výchovy svobodné školy, volné kázně — tady máte nejdůležitější půdu pro svou práci, kterou, dovedete-li přivést k zdárnému konci, dokážete tolik, že vám bude národ náš stále vděčen.

Zachrániti tisíce našeho poškolního dorostu před duševní a tělesnou zkázou! Nevyhazujte ze školy náboženství, ale spíše podejte hlasatelům Kristova učení pomocné ruky a pak se zdvojeným úsilím, spojenými silami, svornou prací dokážete toho, že vás národ jako zachránce mladé naší generace postaví na prvé místo při vyznamenávání svých velikánů. Tím byste si postavili pomník nehybnoucí slávy, pomník věčný, který by hlásal lidstvu, to že jsou ti dobrodinci, kteří věnovali své síly záchraně našeho dorostu a tím i naší drahé vlasti zachovali zdatné plemeno.

— ❁ RŮZNÉ ZPRÁVY. ❁ —

Výbor Jednoty českého katolického učitelstva a přátel křesťanské výchovy konal dne 8. prosince t. r. V. schůzi za předsednictví universitního prof. Msgr. dr. Frant. Kordače. Jednatel Ant. Suchoradský, katecheta, četl protokol předešlé schůze, jenž byl schválen. — Za nové členy Jednoty hlásali: Ant. Brynych, říd. učit. v Hlavě a faráři Kl. Kuffner a Ant. Nepil. — Sestř. učitelstevních Jednot ve Vídni, který práv. za-

sedá, zaslá se pozdravný telegram. — Budoucí vzorné knihovně pro mládež, kterou Jednota zařídí, darovalo spisy knihkupectví Knappovo Karlíně. — Pokladník rozeslal 246 upomínek dopisů. — Pro valnou hromadu Paed. svazu zvoleno bylo 7 delegátů. — Dopis em. říd. uč. V. Špačka, předsedy Jednotě »za vzácný a laskavý jeho činnost.« — Určeno bylo, že příští rok omlada Jednoty byla 17. ledna

v 10. hod. dopoledne v domě družstva Vlast. Výbor sestavil k ní program a kandidátní listinu pro budoucí výbor Jednoty. — Kollekta pro budoucí paedagogium Školských bratří vynesla 7·80. — Po vyčerpání programu konal p. red. Tom. Jos. Jiroušek přednášku »O moderní škole«. Nadšené vývody řečníkovy sledovány byly s napjatou pozorností a řeč jeho, jež bude v »Našich Listech« uveřejněna, odměněna byla hojným potleskem. — Ve schůzi bylo přítomno 10 výborů, jednání bylo živé a všechna usnesení dala se jednomyslně.

Katolický univerzitní spolek dolnorakouský pracuje nejen utěšeně v Solnohradech, nýbrž i v jiných korunních zemích. Po schůzi odborové v Litoměřicích konala se 25. října schůze ve Šternberku na Moravě. Přednášku konal ředitel měšťanské školy ve Vidni, Moser. Vyložil, jak velkým nebezpečím mravním je mládež vydána a zaujal svými výklady tak posluchače, že každý byl přesvědčen, jak blahodárně působí katolický univerzitní spolek, který mimo jiné také obhajuje nižším vrstvám společenským současně otázky.

Organisovaný učitel nemrava. Josef Kvapil, učitel v Zámlekově u Klatov, byl odsouzen krajským soudem v Plzni na čtyři měsíce těžkého žaláře, posty zostřené, poněvadž znásilnil pět školáček. Ve skutečnosti jich znásilnil ještě více, ale mnohé z nich se ostýchaly věc vyzraditi, aby samy nebyly uvedeny do špatného světla. Pouze dívky, které onemocněly, byly nuceny se přiznati. Učitel si nechával vždy po jedné žákyni ve škole. Byl držitelem pokrokařských zásad a stoupencem volné školy, kterou také v praxi provozoval. Teď bude míti příležitost přemýšleti o následcích volné školy.

Velké nepořádky v italském ministerstvu vyučování. Vyšetřovací komise, která zkoumá poměry v ministerstvu vyučování v Římě, kde hospodařil svého času Nasi, přišla na stopu velkým a ohydným nepořádkům se strany úředníků. V Itálii zbavili papeže území, podkopali náboženství a církevní vliv, vypustili náboženství ze škol a cítí nyní, ra jak nakloněnou plochu se dostali. Náboženství pěstovati by mělo v první řadě ministerstvo, které je také ministerstvem kultu.

OBSAH:

Práce dětí (Jednota kat. čes. uč.) 1.
Působnost našich místních školních rad — Fr. H. Žundálek 5.
Poměry na rak. univ. v r. 1914 — Fr. H. Žundálek 6, 9.
Kterak se dívky učí plynně odpovídati? — Fr. H. Žundálek 10.
Úchylky řeči v Poještědsku — B. B. 11, 19, 35, 66, 94.
Kdo povznesl novou kulturu? — Vlast. Jelínek 13.
Školní vycházky — Fr. H. Žundálek 15.
Bož. Němcová ke stavu kněžskému a učitelskému — Jos. Kařka 16.
Vlastnosti učitelovy — Fr. H. Žundálek 18.
Valná hromada Jednoty čes. katol. učitelstva 21, 25.
Boj o mládež — Fr. H. Žundálek 24.
Školná rozprava v italské sněmovně — Fr. H. Žundálek 28.
Úkol křesť. rodiny ve výchově dítek 33, 37, 46, 59, 64.
Zapomenutý hrob — Ant. Blažek 39, 45, 51, 53.
Proudy mezi slovinským učitelstvem — Fr. H. Žundálek 41.
Proti nemravnosti — Fr. H. Žundálek 49, 57.
Autorita — týž 61.
Život při vypravování — týž 63.
Co čte školní mládež? — týž 69, 73.
Slovo k nemluvněti 70.
Časová úvaha o výchově mládeže — mannová-Brodská 74.
O reformě školství — Fr. H. Žundálek
Kam s dívkou odbyvší obecnou
kově — J. Kařka 81.

Podstata a rozdíl mravního dobra a zla 84, 89.
Tuberkulóza ve škole 91.
Konvikl a kongregace bratří nejsv. Svatosti olt. 93.
Katolická škola vyžaduje katolického učitele — J. K. 97.
Nebude ještě konec štvanicím na universitě? — Fr. H. Žundálek 101.
Vychování v rodině — týž 103.
Zločinů přibývá 105.
Na sklonku XXIV. roku — T. Škrdlc 105.
Stinné stránky moderního vychování — Fr. H. Žundálek 109.
Paed. svaz 110.
Přirozenost dítěte a její vzdělání — Jan N. Holý 113, 131.
Jednota čes. katol. učitelstva 115.
Modernismus a výchova lidu — B. Nuselský 116, 123, 129, 133.
Organisace obecného školství i učitelstva chorv. — Fr. H. Žundálek 119.
Příprava hochů do středních škol — týž 121.
Provolání — úpadek výchovy 125.
Ze školní praxe: Matějská řeč, voda — Fr. H. Žundálek 126.

Feuilleton:

Počkajte pánové! — Serafín 86.
Jak snadno z beránka udělá se zločinec — Vojt. Křídlo 107.

Různé zprávy:

cy pořídil většinou Fr. H. Žundálek) 8, 12, 32, 36, 43, 48, 53, 60, 68, 72, 80, 87, 95, 108, 111, 120, 124, 135.